Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Postilla super totam Bibliam

https://hdl.handle.net/1874/358137

Kast 113
Pl. F N°.
Biblia et interpretes
~~F[illegible] n°. 252.~~
Kast 113
pl. F, n° 11

Iſte liber poſt mortem mgri Johis latomi
erit apud cartuſien extra traiectum et
fuit quondam mgri petri de Oeyrſch paſtoris delff

N 155 a

Poſtilla ſup Mathēū fris Nicolai de lira. ordis frm̄ minoꝝ.

Quatuor facies vni: ezech. i. ſcdm ꝙ
ſcribit btūs greg. ſup eze. i. pte o-
mel. iij. ꝙ p faciē vnuſq̄ſq; cognoſcit
rcē p faciē noticia deſignat. Lex aūt
ſeu doctrīa euāgelica licet ſit vna
quia ab vnigenito dei filio data ⁊
ad vnum finem ordinata ut vide-
bit inferi⁹. tñ q̄drupliciē noticia ex
cellit oēz aliā legē datā hūanā ſeu
diuinā ⁊ iō bñ de ipa dr̄. q̃tuor facies
vni. Ad c⁹ euidētiā aduertend ꝙ c⁹
lib; legis ↄuenient date q̃tuor ſūt ↄdi
cōes. Legis ei ꝑpriū ē vitia extirpare
mores ſeu act⁹ hoīm ordiāre. indu-
cere ad felicitatē. ac plane ac lucide
tradē veritatē. In hijs aūt q̃tuor cō
dicōib; lex ſeu doctrīa euāgelica ex
cellit oēm aliā legē diuinā ⁊ hūanā;
ut ptēbit diſcurrēdo p ſingla. Pri
ma igr conditio legis eſt ꝙ dz vitia
extirpare. ad h̄ eī leges ſūt date ut
quos ꝑuata caſtigatio cohibē non
potuit metu penaꝝ q̄ legib; infligū
tur a maleficijs retrahātur ꝑpt̄ q̄d
dic̄ apoſtolus. i. ad thiō. i. caplo.
Lex iuſto non ē poſita ſed iniuſtis.
⁊ non ſubditis. impijs ⁊ pctōrib;
ſceleratis ⁊ condēnatis. patricidis
⁊ matricidis. homicidis ⁊ fornica
rijs. maſculoꝝ concubitorib;. pla-
garijs. mendacib; ⁊ piuris ⁊ ſi q̄d
aliud ſane doctrine adūſa᷑. In hac
aūt extirpacōe vicioꝝ lex hūana ī
uenit̄ defectiua. ꝙ non pōt ꝓhibere
oīa mala. Cui⁹ racio ē ꝙ lex cōmu
nitati ꝑponitur obſuanda. in cōita
te aūt pauci īueniūtur v̄tuoſi ⁊ pfe
cti. ⁊ plures impfecti ⁊ defectuoſi ⁊
ideo ſic̄ pueris aliq̄ pmittūtur q̄ nō
pmitterētur viris pfectis. ita ī legi
b⁹ q̄ cōitati ſuāde īponuntur. aliq̄
mala minora pmittūtur vt maioꝛā
euitētur. ſicut lex ciuil̄ meretcēs in
cītatib⁹ pmittit ne rēſpublica ꝑpter
ipſcōez multitudīs. q̄ caſtitatē obſ
uare nō p̄t. diſſenſionib; q̄ ꝑpt̄ libi
dinē inſurgerēt ↄturbetur. Vn̄ dic̄
Aug⁹. in libro de ordīe. Aufer me
retcēs a cītatib; ⁊ ōmia cōturbab̄ li
bidinib;. Verūtamen iſta mala q̄
bono mō auferre nō p̄t. reliq̄d diui
no iudicio puniēda. Vn̄ dic̄ Aug⁹.
ꝑmo de li. arbi. Lex iſta q̄ rēgēdis ci
uitatibus fertur. multa ↄcedit atq;
impunita relinq̄d q̄ p diuinā ꝓui
dētiā vindicātur. Similit̄ lex moſa
ica diuinit⁹ data. aliq̄ tñ mala per
mittit. ſic̄ pmiſit dare libellū repu-
dij. vt h̄r deu. xxiiij. ne viri vxores ī
tficerēt. ⁊ tradere ad vſurā extrane
is ne frēs ꝓꝓos grauarent vt h̄etur
deut. xxiij. Cui⁹ racō fuit. ꝙ lex illa
fuit data ꝑplo rudi dure ceruicis ⁊
impfcō. ideo fūt eis pmiſſa aliqua
mala minoꝛa ut euitētur maioꝛa.
ꝑpt̄ q̄d ſaluatoꝛ Math. xix. dic̄ iu
deis de pmiſſione libelli rēpudij. ad
duriciā cordis veſtri pmiſit vob̄ di
mittē vxores vr̄as. ſic igitur pt; ꝙ
tā lex hūana q̄ȝ moſaica pmittit a
liq̄ mala ⁊ ſic q̄ȝtū ad hoc ē impfcā
Sz lex euangelica nullū malū p-
mittit tāq̄ȝ pfectiſſima. ſed ōnia ex
cludit ⁊ puniēda ꝑdic̄ ꝑpt̄ q̄d legiſ
latoꝛ euāgelic⁹ ihs xp̄s dic̄ Math.
xij. Dico aūt vob̄ ꝙ de ōni v̄bo ocio
ſo q̄d locuti fuerint hoēs ſup terrā.
rēddēt racōez in die iudicij. Si de ōi
verbo ocioſo: multomagis de nociuo
Et ſi de verbo: multomagis de facto
Et ſic patet primū videlicet ꝙ lex
euangelica precellit oēm aliam le
gē in extirpacōne maloꝝ. Secundo

a ii.

ACADEMIA RHENO-TRAIECTINA

ad legem ptinet mores ſeu act9 hū
manos ad bonū ordinare. Unde di
cit phus. ij. ethicoꝝ. Intētio cuiuſ
libet legiſlatoris ē ciues facere bo=
nos. In hoc aūt inuenit lex hūana
defectiua q2 hō non pōt de ſecretis coꝛ
diū iudicare. ⁊ iō non pōt lex hūa
na niſi de actibus exterioribꝫ ordi=
nare Unde dicit primo regū. xvi. c.
Hō videt ea q̄ patent. deus autē in
tuet coꝛ. Et ideo ad legem diuinaꝫ
ſolā ptinet act9 interiores ordina
re. Sed ⁊ lex moſayca inuenit in hꝫ
defectiua. ꝓpter qꝺ dicit a doctoribꝫ
antiquis q2 lex vetus ꝓhibebat ma
nū nō animū. ⁊ hētur in gloſa ſu
p epl̃am ad philipp̄. iij. c. Qꝺ du
plr̃ pōt intelligi. Uno mō erro
nee. ⁊ ſic intelligebant doctores iu
deoꝝ dicentes voluntatē malā non
eſſe pctm̄: niſi aliquo mō exeat in
actū. ut pꝫ per ioſephū. xiiij. libro
antiquitatū. Et qñ arguebat ꝯtra
eos. q2 ſcriptū eſt exo. xx. Nō ꝯcu
piſces vxorē ꝓximi tui. rñdebāt ſic
q2 hoc precepto nō ꝓhibet ꝯcupiſcē
tia interioꝛ ſed manifeſtatio exteri
oꝛ. quaſi diceret. Non ꝯcupiſces. i.
ſigna ꝯcupiſcentie nō facies. ut am
plexus ⁊ oſcula vel ꝯ̄ſimilia. Sed hꝫ
manifeſte pꝫ falſum. q2 act9 exteri
oꝛ nō habet maliciam vel bonitatē
moralem niſi inquantū ꝓcedit ab
actu interiori. q2 peccatū intantū ē
voluntariū: q2 ſi nō ſit voluntariuꝫ
non eſt pctm̄ Alio mō intelligitur
predictū verbū. ſ. q2 lex vetus ꝓhibe
bat manū nō aīm: ſane ⁊ bñ viꝫ q2
lex vet9 in paucꝭ ꝓhibebat aīm ſeu
ꝯcupīaꝫ interiorē viꝫ in vicio mechie
et auaricie tm̄. ⁊ adhꝫ licet ꝓhibēt
in illis ꝯcupiſcentiā: non tñ tranſ=
greſſoribꝫ infligebat aliquā penā
⁊ ideo in talibus inuenit impfecta
Lex autē euangelica tanq̄ pfectiſ=
ſima gn̄alr̃ prohibet ꝯcupiſcentiā
malā. ⁊ ꝯcupiſcentibꝫ indicit penā
infligendā. Propter qꝺ ſaluatoꝛ
math. v. dicit. Audiſtis q2 dictuꝫ ē
antiquis. nō occides. qui autē occi

derit re9 erit iudicio. Ego autē dico
vobis. q2 oīs qui iraſcit fratri ſuo:
reus erit iudicio. ⁊ eodē modo dicit
in alijs preceptis. Ex quo pꝫ q2 lex
euangelica non ſolū ordinat act9
extioꝛes: ſed gn̄aliter actus interi
ores. ⁊ ſic pꝫ ſecundū Tercio dico
q2 ad legē ptinet ad felicitatē hoīs=
nes inducere. Veruntñ lex hūana
non inducit niſi ad felicitatē politi
cam. q̄ eſt tranq̄llus ⁊ pacific9 ſta
tus ciuitatꝭ in vita iſta mōꝛti. Ho=
mo autē ſcꝺm intellectū qui eſt ps
principalioꝛ hoīs immōꝛtis eſt. ut
dicit. x. ethico. Et ideo oportet ali
am felicitatē extra vitā iſtam aſſig
nare. Ad hanc autē lex diuina oꝛ
dinat. qꝺ non pōt facere lex huma
na. Per hoc em̄ nēcitas ſacre doctri
ne ab omnibꝫ doctoribꝫ aſſignatur
q2 homo ad quandā beatitudinem
ſupnaturalēꝫ ordinat. ad quā per
legē ſibi diuinit9 reuelatā dirigit.
Veruntñ ⁊ in hoc lex moſaica inue
nit defectiua. q2 beatitudo ſupnatu
ralis non hētur niſi per gratiā. ſꝫm
q2 dicit roma. vi. Grā dei vita etn̄a
Hanc aūt grām lex moſayca non
dabat: ſed tm̄ ad ipſā diſponebat
ꝓpter hoc dr̄ ad heb. vij. Nihil em̄
ad pfectū adduxit lex. ſed hanc p
fectionē a xp̄o dādā expectabat ſꝫm
q2 ſcribi² Jo. ⁊. lex p moyſē data ē.
grā ⁊ veritas p ihm̄ xp̄m facta ē ꝓpt
qꝺ ſaluatoꝛ in prin° euangelice le
gis dicit math. iiij. Pn̄iam agite.
appropinq̄bit em̄ regnū celoꝝ. ⁊ ſic
pꝫ terciū. Quarto ad legē ptinꝫ ve
ritatē plane ac lucide tradē. Cuius
rō eſt. q2 lex ꝓponit multitudini in
telligēda ⁊ ſeruanda. in multitudi
ne aūt plurēs ſunt deficiētes ingēio
⁊ pauci ſubtiles ⁊ ingenioſi. ꝓpter
qꝺ lex que multitudini ꝓponit: dꝫ
veritatē lucide ac plane tradere. In
hoc autē inuenit lex humana defe
ctiua q2 ibi inueniun² multe obſcu
ritates ⁊ ꝯplexitates. qꝺ pꝫ propt
legū multitudinē ac varietatē. mu
tationē. ⁊ aliquaꝝ abrogacōꝫ. utꝫ

intuenti iura ciuilia ⁊ canoica. Si
militer in hoc deficit lex moſayca. qꝛ
in velaminibꝫ ⁊ figuris tradit veri
tatẽ de agibilibꝫ ⁊ credẽdis. In cuiꝰ fi
guã moyſes velata facie loq̃batur
ad ppłm vt hꝫ̄tur exo. xxxiiij. ꝓpter
qđ dicit aplꝰs. i. cho. x. Oĩa in figu
ra ↄtingebãt illis. ſed lex euãgeli
ca in hꝫ inueniť pfecta. qꝛ veritas q̃
in veteri teſtõ in figuis latebat oc
culta: p euidentiã facti fcã eſt maĩ
feſta. In ſignũ cuiꝰ: in paſſione dñi
qñ miſteria noue legꝭ fuerunt ĩple
ta: velũ tẽpli ſciſſum ẽ in duo medi
a. Lu. xxiij. Propť qđ dicit ſalua
toꝛ ioħ. xvi. Venit hora cũ iam nõ
in puerbijs loq̃r vobis: ſꝫ palaꝫ de
prẽ annũciabo vobis. Et ſeq̃tur. Di
cũt ei diſcipuli Ecce nunc palã loq̃
ris ⁊ puerbiũ nullũ dicis. ⁊ ſic ptꝫ
quartũ vıꝫ ꝙ lex euãgelica excedit
oẽm aliã legẽ in tradendo plane ac
lucide veritatẽ. De hijs q̃tuoꝛ predi
ctis dꝛ pſ. xviij. Lex dñi. i. lex euan
gelica q̃ ẽ dñi iħu xp̄i. ĩmaculata
qꝛ nullũ vitium pmittit. Conuẽtẽs
aĩas. qꝛ actꝰ interioꝛes aĩe pfecte
oꝛdinat ⁊ diſponit. Teſtioniũ dñi
fidele. qꝛ ad felicitatẽ pmiſſam effi
cacit inducit. Sapiam preſtans p
uulis. qꝛ veritateꝫ capabilẽ oĩbus
lucide tradit Igiť ſicut pꝫ ex predi
ctis lex euãgelica oẽm aliã legem
excellit in noticia q̃druplici. iõ con
ueniẽť diciť de ipſa verbũ preaſ
ſumptũ. Quatuoꝛ facies vni. qꝛ p
faciẽ noticia deſig̃tur Ad cuius vbi
vtilioꝛẽ intellcũm ſciendũ ꝙ in ver
bo ꝓpoſito notãtur q̃tuoꝛ cauſe huiꝰ
euãgelice doctrine vıꝫ cã effectiua
pñcipalis. ſubiectia ſeu maťialis.
finaľ ⁊ foꝛmalis. Tres autẽ prime
cãe coincidũt in idem nũo: ut pate
bit. ideo nõntur in hoc noĩe vni Cã
autẽ foꝛmalis ſub facie q̃druplici:
cũ dꝛ. q̃tuoꝛ facies. Ad euidentiam
aũt primi aduertendũ ꝙ xp̄us ſiue
deꝰ incarnatus qđ idẽ eſt. qꝛ xp̄s ẽ
nomẽ ſuppoſiti in duplici nã diuĩa
viꝫ ⁊ humana ipſe eſt cã efficiens
huiꝰ euangelice doctrine. Huius rõ
eſt. qꝛ in oĩbus artibꝰ videmus ꝙ
architectoꝛ p miniſtros diſponit
materiã: ſed p ſeipſũ introduc̃ foꝛ
mã. ſicut carpentatoꝛ p miniſtros
facit lignoꝝ dolacõem: ſed p ſeipſũ
ipſiꝰ domꝰ vel nauis ↄpaginacõ eꝫ.
ut hꝫ̄tur. i. metha. Lex aũt vetꝰ fu
it diſpoſitio ad nouã. ꝓpter qđ di
ciť ad gala. iij. Lex pedagogus nr̄
fuit in xp̄õ. Et ideo lıꝫ vtrũqꝫ teſta
mentũ ſit a deo datũ: tñ vetus teſta
mentũ fuit datũ ab ipõ mediantibꝫ
angelꝭ ut hꝫ̄tur expꝛ̃ſſe actu. vij vbi
diciť de moyſe. Hic ẽ qui fuit in ec
cła in ſolitudine cũ angelo. q̃ lo
quebať ei in mõte ſyna. ⁊ cũ patri
bus nr̄is qui acceperũt verba vite
dare nob̄ Quia tñ ille angelus in
pſona dei loq̃bať moyſi ideo aliq̃n
noĩať angelꝰ aliq̃n dñs. ſꝫm ꝙ dic̃
btũs greg. i. moꝝ. Ex q̃ pꝫ ꝙ vetꝰ te
ſtamentũ dedit dñs p miniſteriuꝫ
angeloꝝ. Vñ actu. vij. pꝰ verba p̄
miſſa dꝛ iudeis. Recepiſtis legẽ diſ
põne angeloꝝ ⁊ nõ cuſtodiſtis. Sꝫ
nouũ teſtamentũ dedit dñs p ſeip
ſum incarnatũ. ꝓpter qđ auguſ. in
li. de ſmo. dñi exponens iđ mať. v
Et apiens os ſuũ ⁊c̃ dicit. Tunc a
peruit os ſuũ q̃ in lege vetei aperie
bat oꝛa ꝓphetarũ. ⁊ hꝫ ẽ quod dicit
aplꝰs ad heb. i. Multifarie multiſqꝫ
modis olim deꝰ loquẽs prĩbus in
ꝓphetis: nouiſſime diebꝫ iſtis locu
tus ẽ nobis in filio ⁊c̃. Pꝫ igitur ꝙ
xp̄s ẽ cauſa effcĩua huiꝰ euangelice
doctrine. Siliter ipſe ẽ cauſa ſubie
ctiua ſeu maťialis Ad cuiꝰ euidentiã
ſciendũ ꝙ idem ẽ ſubiectũ totiꝰ ſciẽ
tie ⁊ ptis: ſub alia tñ racõe. qꝛ ſub
racõe vniuerſali ẽ ſubiectuꝫ totius
ſcie. ſub ratione aũt deťminata et
pticulari ẽ ſubiectum in pte. Sicut
pꝫ in pħia naturali vbi corpꝰ mobi
le vniuerſaliter ẽ ſubiectũ. Corpꝰ
aũt mobile animatũ in libro de aĩ
ma eſt ſubiectũ ⁊ in libris ſequen
tibus ad ipſum Ita ſimiliter illud
qđ ẽ ſubiectũ in tota ſacra ſcptura

ſub rōne gnali debet aſſignari pro
ſubiecto in pte ipſi9 ſub rōne deter
minata a ſpeciali De ſubiecto aūt
theologie duplex ē opinio. Vna ꝙ
xp̄s eſt ibi ſubiectū ſub rōe gnali.
a ſcd̄m hoc dicendū eſſet ꝙ xp̄s ut
ꝓmiſſus eſt ſubiectū in veti teſta-
mento. Et hoc manifeſte pȝ ex ꝓceſ
ſu legis a ꝓphetarū ut oēs doctores
dixerūt ꝙ vetus teſtamentū nō eſt
niſi diſpoſitio ad xp̄m Xp̄s aūt ut
p̄ntialr exhibitus eſt ſubiectū ī no
uo. ut pȝ ex ꝓceſſu euangeliſtaꝝ a
apl'orum Alia ē opinio de ſubiecto
ſacre ſcripture. ſ. ꝙ de9 ſub rōe deita
tis in ꝯmuni eſt ſubiectū ſacre ſcri-
pture. a p ꝯſequens ſub rōne ſpeci
ali eſt ſubiectū legꝭ euangelice viȝ
deus inquantū incarnatus. q̄d eſt
idē q̄d xp̄s. a ſic redit ad idē cū pri-
ma opinione. ſ. ꝙ xp̄s ē nomen ſup
poſiti in natura duplici. ſ. hūana et
diuīa. a ꝓpter hoc mathe9 qui ē pri
mus in ordine euanglaꝝ intitulat
euangeliū ſuum de xp̄ō tanꝙ de ſb
iecto dicēs. Liber gnationis iheſu
xp̄i ꝛc. Similr a alij euangle nō fa
ciunt aliud: niſi facta a doctrinā do
mini ihu xp̄i tradere. Ex q̊ pȝ ꝙ x9
eſt ſubiectū. Tercio dico ꝙ xp̄us ē
cā finalis hui9 doctrine Ad cui9 eui
dentiā ꝯſiderandū ꝙ cuiuſlibet ſcie
duplex ē finis. Vnus intrīſec9. a h̄
eſt cognitio ꝓprij ſubiecti. ali9 eſt fi
nis extrīſecus. et hic ē felicitas ad
quā oīs pfectio humana aliqualr
ordinaẗ. Sic in ꝓpoſito euangelice
doctrine duplex ē finis. vn9 intrīſe
cus qui ē cognitio ipſi9 xp̄i enigti
ca. q̄ eſt p fidē. a hētur in via. ali9 ē
finis extrinſec9 qui ē cognitio eius
clara per apertā viſionē. q̄ hētur in
p̄ria. Et h̄ eſt q̄d diciẗ ioh̄. xx. Hec
aūt ſcripta ſūt ut credatꝭ: q̄m ih̄s ē
xp̄s fili9 dei. hic eſt prim9 finis. Se
quiẗ Et ut credētes vitā hēatis ī no
mine ei9. hic ē ſcd̄s. Igiẗ pȝ ex pre
dictis ꝙ xp̄s eſt cā efficiēs. materi
alis a finalis hui9 doctrine euange
lice. a idō iſte tres cauſe ꝯcurrūt in

vnū numero. a iō bene deſignaẗ ſiḱ
in hoc noīe vni. a de h̄ pōt accipi q̄d
ſcribiẗ prima ioh̄. v. Hij tres vnū
ſunt. ſ. efficiens. ſubiectū a finis. Se
cundo in verbo ꝓpoſito tangiẗ cā for
malis ſub facie quadruplici cū dr̄.
quatuor facies vni Ad cu9 euidentiā
ꝯſiderandū ꝙ duplex ē forma ſcie:
ſ. forma tractandi. a forma tracta
tus. Forma tractādi ē modus agē
di. a iſte hȝ quatuor facies. qꝛ qui
libet euangla quadruplicē notici-
am tradit de xp̄ō. viȝ noticiā huma
nitatis q̄ figuraẗ in facie hoīs. noti
ciā diuinitatꝭ q̄ figuraẗ in facie aq̄
le deſup ipſoꝝ quatuor. noticiā eti
am ſui ſacerdotij. q̄ figuraẗ in facie
bouis q̊ erāt aīal immolaticiū in le
ge. noticiā etiā ſui regni. q̄ notaẗ ī
leone q̊ eſt rex aīaliuȝ. Vel in facie
hoīs noticiā ſue ꝯuerſacōnis a nati
uitatꝭ. in facie bouis noticiā paſſio
nis. in facie leonis noticiā reſurre-
ctioīs. in facie aq̄le noticiā ſue aſcē
ſionis. Et iō bene dr̄ ꝙ quatuor fa
cies vni. De h̄ aūt pōt exponi q̄d dr̄
ezech̄. i. Cūqȝ aſpicerē aīalia: appa-
ruit vna rota hn̄s q̄tuor facies. iſta
aīalia ſunt q̄tuor euangelia. ſeu q̄
tuor euangeliſte. q̄ aliqn̄ dicunẗ q̄
tuor. aliqn̄ vnū. Licet enī matheus
principalr verſeẗ circa hūanitatē.
ioh̄es circa diuinitatē. lucas cir̄ ſa
cerdotiū. marcus circa regnū. quili
bet tn̄ ipſoꝝ iſta q̄tuor ꝯſiderat Vn̄
dicit btūs gregꝭ. ſup ezech̄. ome. iij
Si q̄ras quid mathe9 circa incarna
tionē dn̄i ſēſerit. hoc mīnuꝝ q̄d mr̄
cus. lucas a ioh̄es. a ſic de alijs. Et
ſequiẗ. quicq̄d in vno inuenerꝭ hoc
ſimul in q̄tuor recognoſces Dicit ḡ
Cūqȝ aſpicerē aīalia. i. quatuor eu
angelia qꝛ doctria euāgelica pre a
lijs doctrinis ē intētea diligēter cō
ſiderāda. qꝛ ibi ꝯſiſtit vita. ſcd̄m ꝙ
ſcribi² ioh̄. vi Verba q̄ ego loquor
vob̄ ſpūs ſunt a vita. Propẗ q̄d dr̄
ioh̄. v. ſcrutamī ſcp̄turas in q̊bȝ pu
tatꝭ vos vitā hr̄e. qꝛ ille ſunt que te
ſtimoniū phibent de me Apparuit

vna rota. Iſta rota que ē circula=
ris figurē ē doctrina euāgelica in q̄
ↄiungit̄ finis primo. ſcꝫ natura hu
mana q̄ ſcribit̄ vltimo facta. geñ.
e. a tñ in xp̄ō qui ē ſubiectū h9 do=
ctrine ē ↄiuncta ipſi deo. Ille circu=
lus ē figura pfectiſſiā ꝓpter qđ ſig
nat legē euāgelicā in q̄ impfectio
cuiuſlibꝫ alteri9 legꝭ ē ſuppleta. Sꝫ
đꝛ hr̄e quatuoꝛ facies ꝓpt̄ q̄drupli
cē noticiā xp̄i quā deſcribit quili
bet euāgeliſta. a ſic apparet foꝛma
tractādi. Foꝛma aūt tractatus eſt
diuiſio ſcīe p libꝛos ptiales. Iſta
notificat̄ p q̄tuoꝛ predcās facies
Ad c9 euidentiā ↄſiderādū ꝙ ptes
alic9 totius a hō geniȷ dn̄t hr̄e ad ī
uicē diſtinctionē. ↄnexionē a oꝛdi=
nem alit̄ non eēnt ptes actu. Diſti
ctio aūt euanglaꝝ q̄tuoꝛ. ↄnexio a
oꝛdo cōuenient̄ deſignntur in q̄tuoꝛ
faciebꝫ predcās. Ad cuius intellcm
attendēda ē breuit̄ viſio imagina
ria ezechielꝭ ꝓphete. Videbat eī qua
tuoꝛ facies in vno coꝛpe. ita ꝙ coꝛ=
pus erat q̄ſi rectū ſicut coꝛpus hoīs
hn̄s ſm longitudinē q̄tuoꝛ latera
vel ſupficies. a idō in ſummitate il
lius coꝛpis erant q̄tuoꝛ capita. in
q̄libet latē erat vnum caput ſcꝫ ca
put hoīs in latē vel ſupficie anteri
oꝛi. caput aq̄le in oppoſita ſcꝫ in p
te poſterioꝛi. Caput leonis in dex̄.
caput bouis in ſiniſtra. Qđ āt di=
ci² ezech. i. Facies aq̄le deſup ipſoꝝ
q̄tuoꝛ h̄ eſt qꝛ collū aquile ē longi
us. a idō caput aq̄le ſupeminebat
aliȷs a p ↄn̄s h̄ebat illud coꝛpus a=
ſpectū ad q̄tuoꝛ ptes oppoſitas. qꝛ
poſterioꝛa capitū erāt ↄiuncta inti
us a añrioꝛa ſeu facies capitū erāt
ꝓminētia exteri9 Siliter in illo coꝛ
pe erant q̄tuoꝛ tibie a non h̄ebant
flexionē magis ad vnā partē q̄ ad
aliā. ſic̄ ſi genu hoīs eſſet flexibile
eq̄liter ad oēm ptem indiñter. et
ꝓpt̄ hoc dicunt̄ pedes eoꝝ pedes rcī.
a accipi² ibi pes p tota longitudīe
cruris vſqꝫ ad plantā pedis. Ex p̄
dictis pꝫ ꝙ illud aīal poterāt ire ad
q̄tuoꝛ ptes oppoſitas ſine ſui ↄuer
ſione qꝛ h̄ebat aſpectū ad quatuoꝛ
ptes oppoſitas p q̄tuoꝛ facies a pe
des ſimilit̄ flexibiles eq̄lit̄ ad q̄tu=
oꝛ ptes. a h̄ eſt qđ dicit̄ in textu ꝙ
p quatuoꝛ ptes illoꝝ ibant. nec re
uertebant̄ cū ambularēt qꝛ p qua
tuoꝛ ptes poterant ambulare ſine il
lius coꝛpis ↄuerſione. Ex iſtis ap
paret diſtinctio euāgelioꝝ ↄnexio
a oꝛdo eoꝝ. P hoc eī ꝙ erāt capita
diſtincta: apparet euāgelioꝝ diſti
ctio. In capite eī hoīs vel facie deſi
gnat̄ euangeliū mathei qđ princi
palit̄ verſat̄ circa humanitatē In
facie aquile euangeliū iohis qđ de
ſcribit precipue ipſius diuinitatē.
In facie bouis euangeliū luce: qđ
deſcribit xp̄i ſacerdotiū. In facie le
onis euangeliū marci qđ deſcribit
ipſi9 regnū. ſicut ſupradcūm ē Vel
alit̄ in facie hoīs gn̄atō. in facie bo
uis paſſio. in facie leonis reſurrcō.
in facie aquile aſcēſio. qꝛ licet pre=
dicta ab oībus euāgeliſtis ↄſiderē
tur: quilibet tñ illoꝝ circa vnū pn̄
cipalit̄ verſat̄ ut ſ. declaratū ē Sili
ter in predcīs faciebꝫ denota² ↄne=
xio euanglioꝝ. a ideo illa quatuoꝛ
capita erāt in vno coꝛpe ↄiuncta.
a p ↄn̄s pcedente vna facie: alie ſe
quebant̄. qꝛ qđ in vno euanglio
narrat̄ p alia tria euangelia pbat̄
qꝛ ibi idē factū vel ↄſimile narrat̄.
Sic̄ iohes euangl̄a ſol9 narrat illuī
nacōem ceci nati. aliȷ aūt narrāt de
multis aliȷs cecis illuīatis: qđ eſt
eiuſdē ptātis. Siliter in predictis
faciebꝫ apparet oꝛdo euangelioꝝ.
ſic eī ſtabat illud coꝛpus hn̄s qua
tuoꝛ facies in aſpectu ꝓphete ꝙ fa=
cies hoīs erat ſibi directe oppoſita.
facies leonis ad dextraꝫ ptem illi9
aīalis. facies aūt bouis ad ſiniſtrā
caput aquile in pte poſterioꝛi Qꝛ
tñ collū aquile ē longius: ideo ſup
eminebat aliȷs. Ideo đꝛ. facies aq̄=
le deſup ipſoꝛum q̄tuoꝛ Iſto ḡ mō
oꝛdinant̄ euangelia. qꝛ primo pōi
tur euanḡl mathei ſicut facies hoīs

primo opponebat aſpectui pphete.
Et ſcdo loco euangelium marci. qr
dextra ps prior ē ꝙ ſiniſtra. Et ter
cio euangeliū luce. Et quarto euā
geliū iohānis. qr facies aquile erāt
in poſteriori pte. et h̄ eſt qđ dicitur
ezech. i. Similitudo vultus eorū facies
hoīs. et facies leonis a dextris ipoꝝ
quatuor. et facies bouis a ſiniſtris
ipſoꝝ q̄tuor. et facies aq̄le deſup ip
ſoꝝ q̄tuor. Scđm em̄ ordinē euāge
liſtoꝝ ponit hic ordo iſtarū facierū.
Igit qr euangeliū mathei qđ p̄mo
loco ponit in facie hoīs figurat. idō
de ipſo pōt dici. Ante faciē hoīs ſili
tudo alterius hoīs. Hō em̄ eſt aīal
rōnale. manſuetū et ciuile. et idō ſig
nificat matheū euangeliſtā qui vi
xit. rōnabiliter. māſuete. et ciuilit.
nō ciuilitate politica: ſed illa ciuili
tate q̄ efficimur ciues ſcōrum et do
meſtici dei ſupedificati ſuper funda
mentū apłorum et pphetaꝝ ſcđm qđ
dicit apłs ad ephes. ij. Dicit igitur
ante faciē hoīs. qr ante ꝯſideracōem
euanglē mathei ſicut obiectū pprium
eſt poſita ſilitudo alteri9 hoīs. i. xp̄i
cuius precipue ꝯſiderat humanita
tem. Et bene dicit xp̄s alter hō. qr
fuit alter ab oībus alijs hominibꝫ
qr oēs alij pceſſerunt de radice pec
cati. iſte aūt ſolus innocēs. p quē
ad iuſticiā ſunt alij reducti ſcđm qđ
ſcribit ad roma. v. Sicut p vni9 ho
minis inobedientiā pctōres ꝯſtitu
ti ſunt multi. ita p vni9 hoīs obediē
tiā iuſti ꝯſtituent multi. hic in pre
ſenti inchoatiue p grām. et in futu
ro p glām q̄ eſt grā ꝯſūmata.

MAthe9 ꝛc̄.) Hic eſt pri
mus plogus bti ihero.
qui preponit euāgelio
mathei. Qui quidē plo
gus diuidit in quatu
or ptes. In prima pte deſcribit eu
angeliſte ſtatus. Secundo ſcribēdi
mod9. ibi. Duoꝝ in gn̄atione xp̄i.
Tercio h9 euangelij materia princi
palis. ibi Quaꝝ omniū reꝝ. Et qr
to vtilitas h9 opis ibi in q̄ euāge
lio vtile eſt. In prima pte deſcribi
tur euangła ex noīe cū dicit (Ma
the9) qui interpretat datus. qr int
alios euangłas primo datus eſt a
deo ad ſcribendū euangeliū ad in
ſtructionē oīm fideliū. Scđo deſcri
bit ex nacōe a pria cū dicit (ex iude
a) qr natiōe fuit iude9 et de iudea na
tus. que quidē iudea primo dicta ē
terra chanaā. qr poſt diluuiū ini
bi habitauerūt filij cham quibꝫ ex
pulſis p filios iſrł tpe ioſue noīna
ta ē iudea a tribu iude q̄ erat princi
palis et regia. Tercio deſcribi' quan
tum ad ordinē int euangłas cum
dicit (ſicut prim9 in ordine ponit)
in ordine. ſ. euangłarum (ita p̄m9
ſcripſit euangeliū) Quarto deſcri
bit q̄ntū ad ſtatū precedētem ei9 cō
uerſionē ad xp̄m. Quia autē erat
publicanus .i. curā hn̄s de publicis
actibꝫ. Erant em̄ tūc iudei tributa
rij romanoꝝ. et idō illi q̄ colligebāt
tributū romanis mittendū dicebā
tur publicani. hmōi ꝯmunit ſunt
campſores et pecuniaꝝ nūatores. et
qr talia negocia vix aut nunꝙ ſine
pctō exerceri pn̄t. ut dicit beat9 gre
go. ideo in hoc pꝫ grā diuīa que ex
talibꝫ reuocauit matheū ad ſtatū
apłicum. et hoc eſt qđ dicit (Cuius
vocatio ꝛc̄.) Sequit (Duoꝝ in gn̄a
tione) Hic tangit modus ſcribendi
quē tenuit euangła matheus in de
ſcripcōe genealogie xp̄i. a qua inci
pit ſuū euangeliū Et primo tangi
tur mod9 ſcribendi quātū ad radi
cem genealogie xp̄i: qui poīt duos
pr̄es viꝫ dauid et abrh̄ā quaſi radi
cem genealogie hui9. ſicut patꝫ in
principio euangelij cū dicit. Liber
gn̄ationis ꝛc̄. Ratio autē h9 aſſig
nat. qr abrahā fuit prim9 q̄ fidem
vni9 dei ꝯfeſſus ē. et in ſignū h9 pri
mo circūciſionē accept' q̄ fuit ſignū
diſtinguēs fideles ab infidelibꝫ Da
uid autē fuit prim9 rex elect9 a dn̄o
ſcđm voluntatē dn̄i ad fidelem pplm
regendū. ſed qđ dicit pri. regū. xiij

Que fuit dñs vir iuxta cor ſuū ac̄
Saul aūt licȝ primo fuerit electus a
dño: hoc tñ non fuit ſm cor dm̄: ſȝ
ſm exactōnem pplī. ꝓpter qḋ dixit
dñs ſamueli. i. Re. viij. Audi vocē
pplī petētis regē. ſ. ſup ſe. Seqtur.
Non eī abiecerūt te ſȝ me ne regnē
ſup eos. ⁊ hoc ē qḋ dt ihero. (Quoꝝ
in gnaciōe xp̄i pncipia preſumēs)
i. ante ſumēs duos hoīes viȝ abra
hā ⁊ dauid q̄ſi pncipia ⁊ radices
genealogie xp̄i Seqtur (Vnius cu
ius circūciſio pma ī carne) i. ipſi⁹
abrahe. q̄ pri⁹ accepit circūciſionē
ut dcm̄ ē (Alteri⁹ cui⁹ ſm cor elcō
ac̄) i. ipſi⁹ dauid q̄ elect⁹ pmo fuit
rex a dño ut dictū ē (Ex vtriſqȝ cō
ptibus xp̄s) In hoc redditur cā p
dicti. q. d. Propter hoc abrahaȝ ⁊
dauid ponūtur pncipaliter radix
genealogie xp̄i qꝛ xp̄s naſci debebat
ex pr̄iarchis ⁊ regibȝ tanq̄ cis pro
miſſus (Sicqȝ q̄terdenario) Hic tā
git moduȝ ſcribendi genealogiam
xp̄i quantū ad deductōeȝ ex predi
ctis duobȝ pr̄ibus ſeu principijs.
qꝛ euangeliſta ponit tres quatde
nas. Vna fuit in tpe in quo ppl̄s ē
gubnat⁹ per iudices. Scda in tpe
quo gubernat⁹ eſt p reges Et tcia
in tpe quo gubernat⁹ eſt p ſacdo
tes. ⁊ hoc ē qḋ dicit (Sicqȝ q̄terna
rio triformit̄ poſito) i. in tribȝ tpi
bus quibȝ difformiter gubernat⁹
eſt ppl̄s. Seqtur (Principiū autē
credēdi fide in electōnis tps porri
gens) qꝛ prima quatdena incipit
ab abrahā qui prius fidē vni⁹ dei
publice cōfeſſus ē. ⁊ termīatur in
dauid q̄ prim⁹ eſt elect⁹ in regē a
dño ut dictū eſt (Et ex electōe vſ
qȝ in tranſmigtionis diē dirigens
Qꝛ ſecūda quatdena incipit a da
uid incluſiue ⁊ terminat̄ in iecōia
filio ioſie in tranſmigracōe babilo
nis. Seqtur (A tranſmigtione die
vſqȝ in xp̄m diffiniens) qꝛ tercia q̄
terdena incipit a trāſmigtione ba
bilonis ⁊ terminat̄ in xp̄m (Decur
ſam aduentus dm̄ gnationem de
curſā) dicit qꝛ deſcribit genealogi
am xp̄i dñdendo. lucas aūt ecōtra
rio aſcendēdo. Seqtur (Et nūo ſatiſ
faciēs ⁊ tpi) q. d. in hoc ꝙ ſic deſcri
pſit genealogiā p tres q̄terdenas:
ſatiſfecit nūo. qꝛ poſuit numeros ꝯ
uenientes miniſterio xp̄i. qꝛ per q̄
terdenā que ꝯponit a quatuor ⁊ de
cem: ſignificat̄ lex xp̄i q̄ decurrit p
q̄tuor euangelia. ⁊ lex moyſi que
decurrit p decē legis precepta. P tri
nariū vero ſignificat̄ miſteriū tri
nitatꝭ qḋ fuit traditū in vtraqȝ le
ge. ſȝ in noua lege magis explici
te. ⁊ ſic pȝ qualit̄ euāgeliſta ſatiſ
fecit nūo. Satiſfecit etiā tempi. qꝛ
p tres quaterdenas deſcripſit tres
gnationes illius pplī in diuiſis tpi
bus. Sequit̄ (Vt a ſe qḋ eēt oñde
ret) q. d. in ſcribendo euangelium
xp̄i matheus oñt ſtatū ſuuȝ. qꝛ ibi
dem deſcripſit vocacōem ſuā ex pu
blicis actibȝ ad ſtatū aplicū ⁊ op⁹
dei in ſe mrāns. qꝛ in hoc oñt opa
tionē dei vocantis ipſū p ſuā mīaȝ
(Et ex hijs quoꝝ gen⁹ poſuit xp̄i
opantis a principio teſtiomū non
negaret) Hoc ē dictū ꝙ ſimiliter
in abrahā ⁊ dauid q̄ electi fūt a dō
ab antiq: vnus ad fidē: alter ad re
gnū dei opationem oñt. Conſtrue
g̊ ſic lrām (Et nō negaret) minus
dicit ⁊ plus ſignat. i. ꝯcederet vel de
claraēt (teſtiomium xp̄i opantis)
ſcȝ per grām (a principio) i. ab ā
tiquo (In hijs quoꝝ gen⁹ poſuit
xp̄i) i. deſcribendo genealogiā xp̄i
Et hoc fuit in dauid ⁊ abraham q̊s
poſuit radices genealogie x̄ (Qua
rum oīm rex ac̄) In hac pte ihero
ni⁹ oñt intencōem principalē euā
geliſte mathei ſeu ſubiectū ſui euā
gelij. qꝛ genealogiā ordinate ab a
brahā vſqȝ ad xp̄m deſcpſit: ut oñ
deret ꝙ ipſe xp̄s ē verus hō et ver⁹
xp̄s. q̄ ſm humanitatē natus ē de
muliē. paſſus ī cruce vbi oīa pctā
nrā deleuit. ⁊ reſurgēs a mortuis:
nos p adopcōȝ ī filios dei regñauit
Et hoc ē qḋ dt (Quaꝝ oīm rex ac̄)

In genealogia .ſ. xp̄i deſcriptarum
(Tps) q̄ꝛ ibi tria tpa deſcribunᵗ ut
viſū eſt. (Ordo) q̄ꝛ ordiate tpa a p
ſone in diuiſis tpibus deſcribunt.
(Numerus) . q̄ꝛ ſub certo nūo .i. in
tribꝫ quatᵈdenis ꝯprehendunt (Diſ
poſitio vel rō) q̄ꝛ rōnabiliter diſpo
nunt (Qd fidei nccarium ē de9 xp̄s
eſt) Hoc eſt dictū . ad hoc oīa pre
dicta ſic ſunt ordinate deſcripta ut
oñdat ꝙ xp̄s ē verus de9 . qd credere
nccarium ē ad ſalutē . ⁊ ꝙ eſt verus
hō . vñ ſubdit (Qꝛ fact9 ē ex mulie
re factus ſub lege) Qꝛ onera legis
voluit obſuare . hoc aūt accipit de
epl̄a galath . iiij . (Paſſus in carne
oīa in cruce fixit) .i. oīa pctā nrā in
cruce deſtruxit . et accipit h̄ de epl̄a
ad coloſ . ij . vbi dꝛ ſic delens qd ad
uerſū nos erat cirographū decreti:
.i. obligacōem ad penā inferni . Sꝫ
illam tulit de medio affigens illud
cruci . ⁊ ē locutio metaphorica ad ſi
militudinē ill9 q̄ deſtruxit aliquā
cartā vel obligationē . q̄ꝛ pforat eā
vel corrūpit . ſic xp̄s p paſſionē ſuā
illud decretū quo eramus obligati
gehēne deſtruxit . Sequiᵗ (Vt trium
phās ea in ſemetipō) .i. detinēs in
corpe ꝓprio (reſurgēs in corpe a pa
tris noīe in pr̄ibus filio) Ad euiden
tiā h9 lrē ꝯſiderandū ꝙ pr̄a fili9 cor
relatiue dicunt . Relatiā aūt poſita
ſe ponūt . ⁊ pempta ſe pemūt . Igi
tur q̄ꝛ iudei noluerūt recipe xp̄m a
brahe ⁊ ceteris patribꝫ pmiſſum . idō
defierūt eſſe filij abrahe .i. imitato
res ipſi9 p fidē . ⁊ p ꝯſeqn̄s abrahā
⁊ ceteri patres defierūt eſſe prēs eo
rum . Gentiles autē econuſo ad pre
dicationē apl̄orum receperūt fidē
xp̄i . ⁊ idō in loco iudeoꝝ a fide abra
he recedentiū facti ſunt filij abrahe .
Et ſic paternitas q̄ defierat eſſe in
abrahā ⁊ ceteris patribꝫ reſtituta ē
per filiacōm gentiū q̄ facti ſūt imi
tatores eoꝝ per fidē . ⁊ econtrario ſi
bi filiatio reſtituta ē in ipſis creden
tibꝫ reſtituta predicta paternitate .
q̄ꝛ h̄ ē natura correlatiuoꝝ ut dictū
eſt . Et hoc eſt qd dicit iheroni (Re
ſurgens in corpe) .ſ. xp̄s . ⁊ precipi
ens predicarē baptiſmū pr̄ie ī oēs
gentes fact9 ē (Reſtituēs nomē pa
tris in pr̄ibus) ſcꝫ antiqs (Filio) h̄
ē ad honorē filij . q̄ꝛ h̄ cedit ad hōrē
xp̄i (Et filij nomē reſtituēs ī filijs)
.i. in gentibꝫ fidē recipientibꝫ (Pr̄i)
h̄ eſt ad honorē pr̄is eterni (Sñ pri
cipio . ſine fine) q̄ꝛ xp̄s ſm diuinita
tē manet ineternū (oñdens vnū de
um ſe eſſe cū patre) per opa ſcꝫ diui
tatis q̄ egit . q̄ꝛ ꝓpa opatio vniuſcu
iuſqꝫ rei oñt naturā eius (Qꝛ vnus
ē) ſcꝫ deus q̄ eſt pr̄a fili9 q̄ꝛ nō ſunt
duo dij ſed vnus de9 (In quo euan
gelio) Hec ē quarta ps h9 plogi:
in qua oñditur vtilitas h9 euange
lij mathei . Et primo oñdit iſta vti
litas in gn̄ali reſpectu oīm fideliū
Scdō oñditur in ſpāli quātū ad be
atū iheronimū . ibi In nobis eñi h̄
&c . In prima ğ pte oñditur vtili
tas quantū ad q̄tuor . q̄ꝛ illi qui le
gunt h̄ euangeliū pfecte . illi pñt p
pendere miām dei in vocacōe mathei
ad ſtatum apl̄icum . ⁊ diligentiā a
poſtoli in ſcribendo euangeliū . ⁊ di
lectionē dei: ex q̄ voluit incarnari ⁊
pfcōꝫ ⁊ felicitatē hūanā q̄ ē ī ꝯiūcti
one ad dñm p fruitionē q̄ꝛ voluit ſi
bi naturā humanā ꝯiungere p ip
ſi9 aſſumpcōem . Et h̄ eſt qd dicit .
(In quo euanᵒ vtile ē deſiderātib9
deū) .i. noticiā dei (Sic prima vel me
dia vel pfecta cognoſcere) .i. princi
piū . mediū ⁊ finem h9 euangelij in
quo ꝯſiſtit pfectio ut intelligāt vo
cacōem euāgelij in q̄ ꝯſiſtit pfectio
q̄ꝛ de h̄ ſit ibi mentio (Et op9 euan
gelij) qd ipē deſcpſit fidelr (Et dile
ctionē dei in carne naſcentl) . q̄ꝛ ex
dilectione voluit incarnari . Sequiᵗ
(In quo apphenſi ſunt) .i. ad h̄ vti
le ē euangeliū h̄: ut legētes ipſum
(cognoſcāt in eo) .i. in xp̄o eē ſupp
id (In quo apphenſi ſunt a apphen
dere expetūt) .i. ipſā diuinitatē cui
natura nrā ꝯiūcta eſt in xp̄o in vni
tate ſuppoſiti p incarnacōꝫ Et quā

aꝑprehendere q̄rimus per fruitionē
Et accipiť ibi iſte modꝰ loquendi
de epl̃a ad philipp̄· iij· vbi dicit ſic
apl̃s· Sequor aūt ſi quē apprehen
dā in quo ⁊ ꝯprehēſus ſum (Noſ
aūt) Hic tangiť motiuū iheroni·
ad tranſferendū ſeu exponendum
mathei euangeliū·ſ·ut traderet cer
titudinē rei geſte in euan° mathei
vbi oñditur ⁊ vera diuinitas ⁊ ve
ra hūanitas iheſu xp̄i· Et hoc ē qđ
dicit (Nobis aūt hoc fuit argumē
ti)·i· rōnis motiue· q꜡ argumentū
quedā rō eſt (In ſtudio)·i·ad ſtu
dendū in hoc euan° trāſferēdo ⁊ expo
nēdo (Et fide) ⁊ p·i·ctitudinē (Fcē
rei tradere)·i·geſtoꝝ xp̄i ⁊ non ta
cere: ſed magiſ ſupple declārare (Que
rentibꝫ)·i· ſcire volentibꝫ·i·diſpoſi
tionē (Dei opantis) in carne ſcilicꝫ
aſſumpta (Intelligenda eſſe dili
genter) hoc eſt cū magna diligen
tia ⁊ ſtudio· q꜡ talibꝫ reuela² euan
gelij intelligētia ſcđm ꝙ dicit ·ꝯ· vij·
Querite ⁊ inuenietis· pulſate ⁊ a
perietur vobis·

MAtheus· Prologꝰ iſte
diuidiť in duas ptes·
q꜡ primo ſcp̄tor hꝰ eu
angelij manifeſtatur·
Scđō ſui euāgelij auto
ritas declaraľ· ibi· Cū aūt plures·
In prima pte oñdiť qñ ſcripſit q꜡
primꝰ inter alios euangl̃as· Vbi
ſcripſit· q꜡ in iudea· Qualiter ſcrip
ſit· q꜡ hebraice· Quare ſcripſit· ut
veritas euangelij certa maneret a
pud credētes in iudea· a quibꝫ rece
debat volens predicare gentilibꝫ·
iudeis ꝑ maiori pte in infidelitate
obſtinatis· hoc ei fuerat eis prece
ptū a dño· Sed ꝙ dr actu· xiij· Vob
aūt oportebat primū loqui verbū
dei· ſꝫ repulistis id° ⁊ vos indig̊s iu
dicaſtis eterne vite· Ecce ꝯuertim̃
ad gentes· ſic ei vobis precepit de
us· Hac igitur de cā matheꝰ volēs
tranſire ad ꝯuerſionē gentiliū ſcri
pſit fidelibꝫ in iudea remanentibꝰ
euanm· ut illuc ꝯcurrēnt pro certa

regula ad euitandū errores hereti
coꝝ inſurgētium· Et hoc eſt qđ ſb
diť· Sicut eñ nec̃e fuit ad ꝯfirma
cōez fidei euangl̃ium ꝑdicari predi
cacōne·ſ· ꝯfirmata euidētibus ſig
nis· ut diciť marci vlti· ſic nec̃e fuit
ꝯtra hereticos ſcribi: ut ceſſantibꝰ
miraculis poſſemꝰ recurrere ad do
ctrinā euangelij doctrinis ⁊ mira
culis ꝯfirmatā· ſicut ad regulā cer
tam hereſes inſurgentes ꝯfutantē·
(Cū aūt plures ⁊c̃) Hic oñdiť eu
angl̃ium mathei autenticū· Et pri
mo oñditur qđ dictū eſt Scđō decla
raľ qđ dā ibi poſitū· ibi deſignātur
In prima pte dr ſic· ꝙ plurēs ſcrip
ſerunt euangeliū· ⁊ aliqui ſcripſe
runt ſub noīe apl̃orum ⁊ diſcipu
loꝝ xp̄i: immiſcētes eidē falſitates
ut facilꝰ ſub noīe apl̃orum fideles
deciperenť· Et ꝟ ad euitandū qua
tuor euāgelia quoꝝ ſcriptores ſūt
certi ⁊ noti· ſunt ab ecc̃ia accepta ⁊
approbata· Et hoc rōnabiliter· q꜡
nūs quaternariꝰ euangeliorū fuit
prefiguratus ezech·i·ut predictū ē·
Sunt ei euangl̃iſte quaſi q̄tuor ro
te in quadriga dm̄ quibꝫ porta² fi
des xp̄i ꝑ totū mundū· Siliter genꝰ
humanuꝫ quadruplici morte fuit
ꝑemptū in trāſgreſſione ade· Pri
mo morte culpe· Scđō morte natuē
q꜡ ꝑ hoc incurrimus nc̃citatem mo
riendi· Tercio morte gehēne· q꜡ ex
hoc oēs dñdebant vſqꝫ ad liberati
onē per xp̄m factā· Quarto morte
ciuilis pene· Eſt ei mors ſeruilis ſ
uitus vel exiliū per q̄ ſcindiť aliq̊s
a cōitate· P pc̄tm̄ aūt genꝰ huma
nū erat eiectū a c̄itate celeſti ⁊ ſub
ditū ſeruituti dyaboli· ig̊r ꝯueniēs
fuit nūs quatꝛnarius euangelioꝝ·
q꜡ ꝑ ipſoꝝ predicacōem genꝰ hūa
nū quadriuaria morte ꝑemptū et
viuificādū deſig̃tur (Deſig̃ntur)
Hic declaraľ qđ dam dictū vizꝫ q̄li
ter euangelia predcā fuerūt prefi
gurata ezech·i· Et pꝫ ex predc̄is q̄li
ter in quatuor faciebꝫ ſignificanť
q̄tuor euangeliſte· ⁊ ſic pꝫ textus·

Capitulum primum

Liber gn̄ationis iħu
xp̄i) Euangeliū ſm
matheū diuidiť ī. ď.
ptes. q̄ꝛ p̄mo ſtabiłt
ſuū ſubiectum ſeu de
clarat. ſ. xp̄m verū eſſe
hoiem a verū deū. Scđo determinat de
redēptione nr̄ā facta per ipſū q̄ inci
pit in medio. iiij. ca. ibi Cū audiſſȝ
iħs q̄ iohēs traditus eſſȝ. Iterum
prima diuidiť in q̄tuor ſm q̄ qua
drupłr declarat xp̄m verū deū a verū
hoiem. Primo em̄ declat hoc teſtio
nio euangelico et ꝓphetico. Scđo ex
illuſtracōe celeſti a veneracōe rega
li. Tercio ex predicacōe iohis et te
ſtificacōe dei p̄ris Quarto ex demo
nis temptacōe a ſanctoꝝ angeloꝝ
obſequio a veneracōe Secunda inci
pit. ca. ij. tercia. iij. a quarta. iiij.
Prima adhuc in duas. q̄ꝛ oñ͞t veri
tatē humane nature eiꝰ genealogi
am deſcribēdo. Scđo veritatē diuine
nature a modū ſue cōceptiōis mira
bilē oñdendo. ibi. Xp̄i aūt genera-
tio. Prima adhuc diuidiť in tres.
q̄ꝛ in deſcribendo genealogiā xp̄i
premittit quendā ꝓlogū ſeu prefa
tionē. Secūdo ponit eiuſdē genealo
gie deſcripcōm. ibi. abrahā. Tercio
genealogie deſcripte recapitulacōȝ
ibi. Omnes ergo gn̄ationes. In p̄
ma ergo pte intitulat librꝫ ſuum a
xp̄i gn̄atione dicēs. Liber gn̄atio-
nis, Qꝛ ſcripſit hebrayce ut viſū ē.
modꝰ autē hebreorū eſt denoīnare
libros ab eo de quo tractať in prin
cipio. ſicut diciť liber geneſis. q̄ꝛ in
prinº eiꝰ tractať de creacōne mundi
Similr̄ matheꝰ q̄ꝛ incipit euangeli
um a genealogia xp̄i. ideo ab ipſo
denoīat ſeu intitulat ipſū. Rō autē
quare incipit a genealogia xp̄i h̄
fuit. q̄ꝛ iudei negabant iħm nazare
nū eſſe verū xp̄m. a oñdiſſe a dauid
q̄ꝛ galileꝰ erat. qđ dr̄ ioħ. vij. Nū-
quid a galilea venit xp̄s. q. d. nō.
Ideo ſubdiť Nōne ſcriptura dicit.
q̄ꝛ ex ſeīe dauid: a de bethleē caſtel
lo vbi erat dauid venit xp̄s. quaſi
dicant ſic. Et idō ex hoc volebāt fal
ſe cōcludere q̄ nō eſſet vere xp̄s. nec
ex ſeīe dauid. Hunc igiť errorē vo-
lens matheꝰ excludere in principio
euāgelij ſui oñdit ipſū a dauid deſ
cendentē per ipſiꝰ genealogiā. Oñ
dit etiā eum in bethleē natū. ut ptȝ
in principio. ij. c. Cū natus eſſȝ iħs
in bethleē iude: licet fuerit in gali-
lea ↄceptus a nutritꝰ In deſcribēdo
genealogiā ponit duos p̄rēs tanq̄
radices. viȝ dauid a abrahā. q̄ꝛ ad
iſtos eſt facta ſpāliter ꝓmiſſio de
xp̄ō. Itē q̄ꝛ dauid fuit principalis
inter reges. abrahā inter patriar-
chas. Xp̄s autē debebat oñdere ex
p̄triarchis a regibȝ. Preponiť autē
dauid ipſi abrahā: licet ſit poſteri
or ſcđm tpus ꝓpter eminentiā regie
dignitať Et iterꝝ vt ↄuenientiꝰ ge
nerationis ordo texaᶻ. q̄ꝛ ſic a radi
ce vltimo noīata inchoať. Dicit ḡ.
(Liber gn̄ationis). ſupplendū eſt.
hic eſt liber ſm modū hebreoꝝ vbi
coīter ſit talis ſuppletio. utȝ yſa. i.
ca. Viſio yſaie filij amos. ſubintel
ligiť h̄ ē. a eodē mō in pluribȝ alijs
loc (Gn̄ationis). ſ. tpalis. q̄ꝛ gn̄a
tionē xp̄i eternā deſcribit iohēs in
prinº euāgelij ſui (Iħu xp̄i) Iħs ē
nomē pſone. xp̄s nomen nāe. Sig
ficat ei duplicē naturā in vno ſup-
poſito. ſ. diuinā a humanā (Filij da
uid ℞c). Hoc ē intelligēdū ſm na
turā humanā tm̄ Vñ dicit apłs ro
ma. i. Qui factus ē ei ex ſeīe dauid
ſm carnē (Abrahā ℞c) Hic incipᵗ
xp̄i genealogiā narrare. Et diuidi
tur in tres ptes ſm tres q̄terdenas
q̄s ponit in genealogia. Prima in
cipᵗ ab abrahā a terminatur in da
uid incluſiue. Scđa a dauid excluſi
ue a terminaᶻ in iecomiā filiū yoſie
incluſiue. Et tercia incipit a iecoīa
filio predicti iecomie incluſiue ut vi
debiť. a terminaᶻ in xp̄m incluſiue
Scđa pars incipit ibi. Dauid autē
Tercia ibi. Et pꝰ trāſmi. babiloīs.

In pͥma ergo ꝓcedit ſic (Abrahā
genuit yſaac) Non fac̃ mencōem
de yſmahele q̃ fuit filiꝰ abrahā. qꝛ
ꝑ ipſū non dn̄dit xp̄s. ſed ꝑ yſaac
erat ꝓmiſſus eiꝰ aduentꝰ. ſcd̕m ꝙ
ſcribit̃ Gen̄. xxi. in yſaac vocabit̃
tibi ſemen. et eadē rōe nō fit mētio
de eſau cum ſubdit̃ (Yſaac aūt ge
nuit iacob) qꝛ anteꝙ eēnt nati: ia
cob fuit a deo dilc̄us: ut ꝑ ipſū dn̄
deret xp̄s. ut h̃etur malac̃. i. Iacob
dilexi. eſau aūt odio habui. Conſi
derandū ig̃r ꝙ h̕ deſcribitur genea
logia xp̄i dn̄dendo. qꝛ matheus vo
luit on̄dere aſſumpcōem infirmita
tis nr̃e a deo ut d̕t augꝰ de ↄcordia
euangłaꝝ. Econtrario autē lucas
deſcribit eaꝫ aſcendēdo. qꝛ volebat
on̄dere reductōem humane nāe in
deū. et ideo incipit genealogiaꝫ xp̄i
poſt baptiſmū. qꝛ poſt baptiſmuꝫ
reduciſ̄ in deū. Sequit̃ (Iacob āt
genuit iudā et frēs eius) Licet aūt
xp̄s de iuda dn̄derit tn̄ frēs eius cū
eo noīantur. qꝛ fuerūt prēs ꝑpłi iſrł
tici. et ab eis duodecī tribus iſrł no
minantur. Seq̃tur (Iudas genuit
phares et zarā de thamar) Iheroꝰ
aūt reddēs rōnem q̃re iſta thamar
exprimi᷑ dicit ſic. Nōndum in ge
nealogiā ſaluatoris nullā ſcārum
mulierū aſſumi: ſꝫ eas tm̄ q̃s ſcrip
tura reph̄endit. ut qui ꝓpter pctō
res venerat: de peccatricibꝫ naſcens
oīa pctā deleret. Vn̄ et in ↄn̄tibus
raab meretrix et ruth moabitł poī
tur. et berſabee vxor vrie. Hec ihe
roꝰ. Sed iſtud non vide᷑ ꝓbabilit̃
dictū. qꝛ ipē ibidē dicit ꝙ ꝓpter hoc
reges tres de genealogia xp̄i tollū
tur. ſcꝫ othoſias. ioas. amaſias. qꝛ
ioram miſcuerat ſe filie īpijſſime ie
ſabelis. idō filij eiꝰ vſqꝫ ad quartā
gn̄ationem de genealogia xp̄i tol
lunt̃ g̊ non ē ꝓbabile ꝙ ꝓpt̃ pctm̄
in xp̄i genealogia noīa mulieꝝ ex
primun᷑. Itē ꝙ d̕t ibi nullā ſcām
młierē poſitā ī genealogia x̃ pꝫ flm̄
de maria mr̄e x̃ q̄ ſcīſſima ē et fuit.
Itł ꝙ d̕t raab et ruth ibi exp̄ſſas ꝓp

ter pctm̄ non videt̃ veꝝ: immo ꝓpt̃
virtutis actū. De raab eī ſcribit̃ ꝙ
ꝓpter virtutē ſuſcepit exploratoēs
iſrł et eos ſaluauit. ut pꝫ ioſue. ij.
ꝓpter q̕d poni᷑ ī cathalogo illoꝝ q̃
ex fide fecerūt nōbilem actū. ut ha
be᷑ ad heb̕. xi. Q̄ aūt d̕r meretrix n̄
obſtat qꝛ h̕ erat tm̄ ipſiꝰ cognomē
Et idō nō oportuit ꝙ eſſꝫ tał ſm̄ rē
ſic̃ aliqn̄ econtrario aliq̊s paup ruſti
cꝰ cognoīatu᷑ noīe regł vt petrꝰ rex
Vel hmōi hebrei etiā dicūt hoſpita
tricē vbi nos h̃emus meretricē. ut
dixi pleniꝰ ioſue. ij. c. Similiter q̕d d̕r
de ruth moabiti ꝙ eā ſcriptura rep̄
hendit nō videt̃ veꝝ: immo magis
eā ↄmendat. tum qꝛ ſocrui ſue fide
lit̃ adheſeāt. tū qꝛ eiecta gētilitate
fidē vniꝰ dei ſuſcepit. ut h̃etur ruth
i. c. tum qꝛ in viduitate caſte vixit
ut d̕r ruth. iij. ex v̕bis booꝫ ad ip
ſam. Bn̄dicta es filia a dn̄o. et pri
orē miam poſteriore ſupaſti. qꝛ nō
es ſecuta iuuenes pauperes ſeu di
uites. Tum qꝛ fuit optie fame. Vn̄
ibidē ſubdit̃. Scit oīs ꝑpłs qui ha
bitat inter vrbis mee portas muli
erē te eſſe v̕tutis Salua igit̃ btī ihe
ro. et meliore ſnīa vid̕r ꝙ meliꝰ pōt
dici ꝙ muliēs iſte h̕ ſunt exp̄ſſe. qꝛ
fuerūt viris ſuis ex quibꝫ ↄceperūt
accidētaliter ↄiuncte. iſte aūt que
fuerūt prime et principales ſiue bo
ne ſiue male nō exp̄muntur. ſꝫ ſuf
ficit expreſſio viri. qꝛ vir et vxor ꝓ
vna pſona ↄputātur. Q̄ autē pre
dicte mulieres fuerūt accidētaliter
cōiuncte: patet ex textu biblie. q̕d
omitto cauſa prolixitatł vitande.
Nec debet aliq̊s moueri ſi ego rece
do in hoc a dcīs iheronimi qꝛ dicta
ſanctoꝝ nō ſunt tante autoritatis
quin liceat ſentire ↄtrariū in hijs
q̄ non ſunt ꝑ ſacrā ſcripturam det̃
minata. Vnde dicit augꝰ. in epła
ad vincentiū de ſcriptł ſanctoꝝ do
ctoꝝ. Hoc genus ſcripturaꝝ a ca
nonicł ſcripturis diſtinguendū ē.
Non eī ex eis ſic teſtiōnia ꝓferun᷑
ut ↄtrariū ſentire nō liceat. Sequi᷑

(Phares genuit eſrō) Iſte phaēs
cū iuda pre ſuo ꝛ iacob auo ſuo dñ
dit in egiptū. ꝛ ibi genuit (eſrom ꝛ
eſrom arā. ꝛ arā aminadab ꝛ ami
nadab naaſon) Iſte āt naaſon cū
pre ſuo exijt de egipto. ꝛ idō fuit pri
ceps in tribu iuda in deſerto p9 pa
trem ſuū. Qꝛ ei iſte aminadab fuit
princeps tribꝫ iude in exitu de egip
to hētur cant. vi. vbi dicit. Aīa mea
ↄturbauit me ꝓpter q̄drigas amīa
dab. Ad cuius euidentiā ↄſiderandū
ꝙ liber canticoꝝ ſm doctores hebe
os ē de deo ꝛ eccīa iſrl' educta per ip
ſum de egipto. In exitu autē iſrl' de
egipto dñs ſiccauit viam p mediū
maris rubri. ꝛ aque ex vtraqꝫ par=
te erāt alte ad modū muri. ſicut hē
tur exod. xiiij. Et ideo filij iſrl' time
bant intrare Iſte aminadab prin
ceps tribꝫ iude cū tribu ſua prim9
intrauit poſt moyſē. ꝛ ex hoc tribꝫ
iuda dignitatē regni meruit. et idō
dicit. aīa mea turbauit me ꝛc. qꝛ
filij iſrahel videtes aminadab prece
dentē cū curribꝫ ſuis admirati ſūt
ꝓpter eius audaciā. ꝛ ſecuti ſunt eū
Igit' poſt iſtū aminadab fili9 eius
naaſon fuit prīceps tribꝫ iude in de
ſerto ut dicit nume. i. ca. (Naaſon
autē genuit ſalmon. ſalmō aūt ge
nuit booz de raab) Hic ē vnū dubi
um quō iſta raab que erat de gēte
chananeoꝝ fuit ↄiuncta ipſi ſalmō
in matrimoniū. qꝛ erat ꝓhibitū fi=
lijs iſrl' nevllo mō ↄherēt cum cha
naneis mrīmonia. ut hētur deutro.
vij. Dicendū ad hꝫ ꝙ iſtud eāt pre
ceptū eis: ne p chananēas a cultu ve
ri dei auerterent' ꝛ ad ydola ↄuerte
rent'. ut ibidē hētur. Et ideo qñ ali=
qua pſona inueniebat' fidelis: ꝛ ex
fide veri dei aliq̄d magnū egiſſe. ſic
fecit iſta raab ut predictū ē tunc di
ſpenſabat' ut poſſet ↄiungi in mat
moniū cū filijs iſrl'. Et ꝓpter hꝫ iſta
raab ↄiuncta ē principi nobilioris
tribꝫ iude. qꝛ ꝓ filijs iſrl' fecerat ma
gnū actū virtutꝭ in exploratoꝝ ſal
uacōe (Booz autē genuit obeth ex
ruth) Eodē mō iſta ruth ↄiuncta ē
booz q̄ eāt nobilior de ciuitate beth
leē. Licet eīn eſſet ꝓhibitū in lege:
ꝙ n̄ acciperent ī mrīmoniū mlieres
moabitidas ꝓpt' qꝫ eſdras fec̄ eas
eijci cū filijs ſuis a filijs iſrl'. ut hēꝛ
i. eſdre. x. ruth tñ moabitidis ꝓpt'
actū virtutꝭ ex diſpenſacōe ↄiuncta
ē ipſi booz. qꝛ ſicut dictū eſt ꝓ fide v
ni9 dei ſuſcipienda reliq̄t terrā ſuā.
ꝛ venit in iudeā cū ſocru ſua. Sꝫ ori
tur dubiū quō iſte booz geñ obeth
ex ruth. qꝛ a principio ducatus io
ſue: qñ. ſ. ſalmon accepit raab ꝛ in=
de genuit booz vſqꝫ ad tps in quo
cepit heli iudicare populū. in quo
tpe iſta ruth venit cū noemi in iu=
deā fluxerūt. ccc. xxv. anni. ꝛ plus
ut pōt patere ↄputanti tpa iudicū
intermedioꝝ. Et idō dicendū ꝙ tres
fuerūt booz ſibi ſuccedētes. au9. fili
us ꝛ nepos. Prim9 genitus ē a ſal=
mon de ipſa raab. Et terci9 genuit
obeth ex ruth. ꝛ q̄a euangl'a vole
bat vſqꝫ ad dd' vnā quaterdenā tm̄
ponē. idō iſtos tres ſimilr' noīatos
ꝛ ſibijnuicē immediate ſuccedētes
voluit vno noīe ↄprehēdere (Obeth
autē genuit ieſſe) Iſte aūt alio no
mine vocatus ē yſai. ut hetur. i. Re.
Sed nomē yeſſe hic po'. qꝛ de ipſo
hic agit' ꝓut xp̄us oñdit ab eo. ut
ſcriptū erat yſa. xi. Egredietur v̄ga
de radice yeſſe: ꝛ flos ꝛc. Et ideo ex
noīe ieſſe hꝫ poſito oñditur iſta pro
phetia ↄpleta fuiſſe (Yeſſe autē ge
nuit dd' regē) Iſte autē noīatur ſo
lus rex: licet añ eū ꝛ p9 fuerīt plurēs
alij reges. qꝛ iſte fuit prim9 electus
in regē ſm bñplacitū diuinū vt oñ
ſum ē ſup̄. ꝛ ꝓpt' excellentiā ſcitatis
ſue (Dauid autē geñ. ſalomonē ex
ea q̄ fuit vrie) Tacet' nomē berſabee
ꝛ exprimi' vir eius q̄ fuit iuſt9 ꝛ bo
nus. ut pꝫ. ij. Re. ꝛ ut oñdat' ꝙ ber
ſabee de q̄ fit aliqualr' mentio accñ
taliter ↄiūcta ē ipſi dauid. ſ. ꝓ mor
tem vrie (Salomō aūt geñ. roboā)
Sub iſto roboā diuiſum eſt regnuꝫ
iudeoꝝ in duo regna. ut pꝫ. iij. Re.

xij. q₂ decē tribus receſſerūt ab eo ⁊
adheſerūt iheroboā. ⁊ tunc dictuꝫ ē
regnum iſrł. due aūt tribꝫ q̄ remā
ſerūt ipſi roboā dicte ſunt regnū iu
da (Iorā genuit oziā) ſicut pꝫ ex. ij
ij. Re. Hic omittunt̄ tres reges ſibi
ſuccedētes. q₂ iorā genuit othoziā.
Othozias aūt geñ. ioas. ioas aūt
genuit amaſiā. amaſias autē geñ.
oziā. Rō aūt hui⁹ eſt ſm iheroñ. Qꝛ
iorā accepit vxorē filiā impijſſime
ieſabelis. ideo filij ei⁹ vſqꝫ ad quar
tam gnacōnem de genealogia dñi
excludunt̄. ⁊ maxie q₂ euanglā vo
lebat vnā q̄terdenā tm̄ ponē vōe iā
predcā. idō oportebat tres reges ex
cludere. ⁊ iſti tres vōe predcā ꝯueni
enti⁹ alijs remouent̄ Seqt̄ (Ezechi
as geñ. manaſſen) Iſte ezechias ñ
hebat heredē qñ dictū ē ei per yſayā
ꝓpħam yſa. xxxviij. Diſpōe domui
tue: morier̄ tu ⁊ nō viues. Et tunc
fleuit nō timore mortł: ſed ꝓpter de⸗
fectū ſeis: timens ne xp̄s de eo non
naſceret̄. ⁊ idō ipſo orante cū lacri
mis: additi ſūt vite ipſi⁹ anni. xv.
⁊ tunc (genuit manaſſen) q̄ quideꝫ
manaſſes licꝫ primo fuerit peſſim⁹:
q₂ de eo ſcriptū ē. iiij. Re. xxi. ꝙ ipſe
impleuit ihrlm ſangne ꝓphetaꝝ vſ
qꝫ ad eos inter q̄s yſaiā auunculū
ſuū ſerrari fecit. ꝓpt̄ qđ in captita⸗
tem ductus ē. tñ finalr̄ penituit ⁊ ad
regnū ſuū reduct⁹ fuit. ut hetur. ij.
palipo. xxxiij. c. Sequit̄ (Manaſſes
geñ. amon Amon aūt geñ. yoſiā)
Yoſias iſte fuit optim⁹ q̄ in iuuen
tute ſua cepit q̄rere dñm ⁊ deſtruxit
tēpla ydoloꝝ ꝑ totū rgnū ſuū (Yo
ſias aūt geñ iechoniā ⁊ frēs eius in
tranſmigracōe babilo.) nō q₂ adħ
eſſꝫ trāſmigratio qñ geniti ſūt: ſed
q₂ imminebat. Noīant̄ aūt frēs ie
conie cū eo. q₂ filles ei fuerūt in cap
tiuacōe. Ioathas aūt q̄ prim⁹ regñ
uit p⁹ yoſiā captiuatus ē ꝑ regem
egipti. ut hēt̄ iiij. Re. xxi. Rex āt egi
pti ꝯſtituit regē loco ipſi⁹ frēm eius
eliachī mutato noīne ipſi⁹. ⁊ voca
uit eū ioachim vel ieconiā. Et iſte ē
qui dr̄ hic genit⁹ a yoſia. quē cap
tiuauit rex babilonis: ducēs ſecū ī
babilonē: ſꝫ in itinē remiſit euꝫ ſub
iuramento ꝙ ei fidelr̄ ſeruiēt. ſꝫ iſte
ioachī. iiij. anno volens rebellare:
ab exercitu regꝭ babilonis captus ē
⁊ occiſus. ⁊ cadauē eius ex ihrlm ꝓ
iectū. ſic̄ fuerat ꝑ iheremiā predcūꝫ
iher̄. xxij. Sepultura aſini ſepeliet̄.
Et regñuit ioakin fili⁹ eius ꝓ eo. qui
ſiłr dictus eſt ieconias. ſed aliť ſcri
bit̄ ꝙ prim⁹ q₂ pr̄ eius ioachim ꝑ
c ⁊ m. ali⁹ aūt ꝑ k ⁊ n. ⁊ iſte regñuit
tribus menſibꝫ. ⁊ poſtea adduct⁹
ē in babilonē captiu⁹ cū mrē ⁊ no⸗
bilibꝫ de terra iuda. Et ꝯſtitutus ē
ſedechias auuncul⁹ eius fili⁹ yoſie
rex in ihrlm a rege babilonis. ⁊. xi.
anno regni ei⁹ q₂ rebellauerāt capt⁹
ē a rege babilonis ⁊ excecatus ē et
in babilonē ligatus duct⁹ ⁊ ihrlm
deſtructa. ⁊ templū ꝯbuſtū. ut hēt̄
iiij. Re. xxv. Et ſic pꝫ ꝙ frēs ieconie
filij yoſie fuerūt captiuati ſicꝫ ⁊ ipē
ꝓpter qđ noīantur cū ipſo (Et poſt
trāſmigracōem babilonis iecoīas
geñ ſalathiel) Iſte ieconias a q̄ in
cipit tercia quatđena nō fuit ieconi
as fili⁹ yoſie ſed nepos ei⁹ ꝑ n ſcrip
tus ut dictū eſt. aliter nō eēnt. xiiij
ī iſta quatđena vltima. (Salathiel
aūt geñ. zorobabel) Et iſte zoroba
bel ē ille ſub quo tranſmigratio re
dijt de captiuitate. ut hetur. i. eſdre
ij (Zorobabel aūt geñ. abiud). Cō
trariū vr̄. i. pali. iij. vbi dr̄ ꝙ zoro⸗
babel genuit mōſallā. ananiā ⁊ ſa
lomit. Eſt dicēdū ꝙ aliq̄s iſtoꝝ fu
it binomi⁹ ⁊ ſic dictus ē abiud. q₂
plures binomij in ſac̄ ſcp̄tura inue
niūt̄ Ab iſto abiud vſqꝫ ad ioſeph
nulla hiſtoria in biblia repit̄ ſed a
pud iudeos fuerūt aliq̄ ſtudioſi: q̄
genealogias a dđ dñdentes diligē
tiſſiē ſcp̄ſerūt ꝓpt̄ xp̄um quē expecta
bant a dđ dñdere. Et ibi mathe⁹ po
tuit rſiduū h⁹ genealogie vidē. vel
ſi dicat̄ ꝙ herodes illas ſcp̄turas cō
buſſit ne linea rgia ab alijs diſtig
uēt̄ ut dicūt aliq̄. tñ dicēđ ꝙ math̄

habuit ꝑ reuelationē q̇d non hūit
ꝑ ſcripturā· qꝛ apl'ia euāgeliſte nō
fuerūt minus illuīati·imo mag'ꝙ
antiq̇ ꝓphete Sequit᷑ (Mathā aūt
genuit iacob) Contrariū dicit᷑· lu·
iij·vbi dr ꝙ mathat genuit heli ⁊
heli geñ·ioſeph· Dicendum ꝙ ma
that ⁊ mathā dñderunt a dauid·ſꝫ
mathat ꝑ nathā q̇ fuit filiꝰ dauid
adoptiuꝰ Mathā aūt ꝑ ſalomonē
Et iſti duo mathā ⁊ mathat hūe
rūt vnā ſororē ſucceſſiue q̄ dicta ē
ieſta· ⁊ iſta a mathā ꝯcepit iacob
⁊ a mathat heli·ita ꝙ heli ⁊ iacob
fuerunt frēs vterini· Sed de duobꝫ
fr̄ibus a dauid diuiſimode dñdenti
bꝫ· Heli aūt accepta vxore mortu
us ē ſine ſeīe· ⁊ ideo iacob frater eꝰ
accepit vxorē fr̄is ſui vt ei ſuſcitarꝫ
ſemē ⁊ genuit ioſeph ita ꝙ ioſeph
fuit filius nāl'is ipſiꝰ iacob ⁊ ſic ac
cepit eū matheꝰ hic· Fuit aūt filiꝰ
heli legalis ⁊ ſic accipit eū in gene
alogia lucas ut pꝫ in figura ſequē
ti· Nō autē quare matheꝰ deſcribit
genealogiā xp̄i ꝑ ſalomonē filiuꝫ
eius nālem hec ē qꝛ deſcribit aſſum
pcōem nr̄e humanitatis a deo· Lu
cas aūt ꝑ nathan filiū adoptiuū·
qꝛ deſcribit reductōem nr̄ām in deū
q̄ fit per grām adoptionis (Iacob
aūt genuit ioſeph virꝝ marie· de q̄
natus ē iheſus q̇ vocat᷑ xp̄s ⁊c̄) Cū
ioſeph nō fuerit pr̄ iheſu· ut hetur
ī· eodē ca· non videt᷑ ēē ſufficient᷑ ꝓ
batum ꝑ iſtā genealogiā ſic deſcri
ptam ꝙ iheſus filiꝰ marie fuerit de
ſtirpe dauid· Dicenduꝫ ꝙ īmo· qꝛ
ioſeph ⁊ maria fuerīt de eadē tribu
qꝛ mulier nō poterat nubere cū vi-
ro alterius tribꝫ qñ ad ipſā ꝑtine
bat hereditas pr̄na· ut pꝫ Nume·
xxxvi· de filiabꝫ ſalphaat· Btā āt
v̉go maria fuit vnica ioachim pr̄i
ſuo· ⁊ idō ex lege cogebat᷑ viro ſue
tribꝫ nubere Propt᷑ hoc etiā iuit cū
ioſeph ī bethleē ciuitatē dauid ut
ꝓfiteret᷑ cū eo ut hetur Luc·ij· Mo
dus aūt ꝑ quē fuerīt de eadē tribu
damaſcenus deſcribit· d· ꝙ melchi

hūit frēm noīe panthera· q̇ genuit
barpāthera· ⁊ hic genuit ioachī·
qui genuit btām mariā· ⁊ ſic btā
maria dñdit a dauid ꝑ nathā ſꝫm
damaſce· li· iiij· c· vi (Xp̄i aūt gñā
tio ſic erat) Deſcꝑta genealogia x̄
in q̄ mattheus oñt xp̄i verā humaī
tatē· h̄ oñt diuinitatē eius ꝑ mod'
ꝯcepcōis ꝯ mirabilē· Et diuidiᷣ ī
tres ꝑtes· qꝛ ꝓmo ponit᷑ beate v̉gi-
nis mira impḡnatio· Scdō ipſiꝰ io
ſeph dig̃ dubitatio· Ibi (Ioſeph
aūt cū eēt iuſtꝰ· Et tercio mag̃ du
biȷ certificatio· ibi· Hoc āt eo cogi
tante· Dicit ḡ primo (Xp̄i gñatio
⁊c̄) q·d· ne credat᷑ ꝙ ibꝫ ſit genitꝰ
ex ꝯmixtōe maris ⁊ ſeīe ſic̄ precedē
tes Et iō deſcribit᷑ modꝰ mirabilis
q̇ ſeq̇tur (Cū eēt deſponſata mr̄ eiꝰ
· xp̄i (Ioſeph) ſcꝫ ſponſo ſuo (an
teq̄ ꝯuenirent) carnalit᷑ ſcꝫ· nō qꝛ
pꝰ ꝯuenerint ut ī· dicet᷑ (inuenta ē
in vtero hñs) Inuēta inquā a io
ſeph q̇ curā v̉ginis hebat (De ſpū
ſcō) Iſtō refert᷑ ad verbū precedē
cum dr hñs in vtero· qꝛ h̄ fuit v̉tu-
te ſpūſſancti· Illud eī q̇d in gñati
one alioꝝ hoīm fit ꝑ v̉tutē ſeīs deci
ſi a pr̄e ⁊ recepti a mr̄e in matricē
fuit factū virtute ſpūſſcī in v̉gine·
v̉tute cꝰ ex puriſſimis ſanguinibus
v̉ginis fuit corpus xp̄i formatū ⁊
in eodē inſtanti aīatū ⁊ a verbo aſ
ſumptū· qꝛ cū infinita ſit v̉tus ſpi
ritusſcī ꝓt oīa opari in inſtāti· Sꝫ
q̄ritur q̄re iſta ꝯceptio xp̄i nō fuit
fcā anteq̄ virgo deſponſaret᷑ ipſi io
ſeph· Dicendū ꝙ btūs amb· ſuper
lucā ad h̄ aſſig̃t multas rōes· qua
rum aliq̄s accipio Primo eī i ſtud
fuit rōnabile ex ꝑte pueri qꝛ ſi fuiſ
ſet ꝯceptus añ deſponſacōeꝫ potuiſ
ſet a iudeis rōnabilit᷑ ſicut illegiti-
mꝰ repudiari ⁊ non ſic̄ xp̄s recipi·
Scdō qꝛ puer ꝓpt᷑ ꝑſecucōꝫ herodis
erat in egiptū portandꝰ ⁊ reportan
dꝰ· iō ſponſus marie erat ad hoc ꝯ
ſiſtia nc̄ariꝰ Itē hoc fuit ex ꝑte v̉
ginis nc̄ariū ut hrēt miniſtꝝ nō
ſuſpectū· ſed ſibi ꝯiunctū ut ſpōſū

Item hoc ex pte nrã· q sicut p tho
mam palpantē cicatrices xp̄i certi
ficati ſum⁹ magis de reſurrcōe xp̄i
q̄ p alios· ita p ioſeph mag certi
ficati ſum⁹ de virginitate marie:q̄
dolore iniurie fuiſſ motus ad vindi
candū obprobriū niſi in virgie ↄg
nouiſſ diuinū ſacramentū Itē que
rit hic cū maria eſſ iam deſponſata
ioſeph a in domo ei⁹:ut dicit criſo·
quare nō acceſſit ad cognoſcendū
virginē· Dicendū q mod⁹ erat iu
ſtoꝝ non pficere mr̄imoniū p car
nalem copulā:niſi prius vacarent
oroni p aliqd temp⁹ implorādo di
uinā miſericordiā ut pꝫ thob· viij·
Et tunc credit reuelatū eſſe ipſi Jo
ſeph ꝓpoſitū marie de obſuanda v̓
ginitate· Licet ei cogeret ad matri
moniū ↄtrahendū ſm tempis illi⁹
modū ꝓpter rōnes predcās:tñ ha
bebat virginitatē in deſiderio a ꝓpo
ſito:ſed votū nō expreſſit· Cōtraxit
igit mr̄imoniū ↄmittens ſe diuine
voluntati · a tunc ex reuelacōe diui
na credit q ioſeph cognouit ꝓpoſi
tum marie· a tūc ex coī ↄſenſu voue
rūt virginitatē· q ut credit ioſeph
adhuc v̓go erat· Cui⁹ rō eſt· q cū
xp̄s in paſſione ſua nulli mrēm ſer
uandā tradidit niſi v̓gini nō eſt p
babile q añ cōceptū dn̄ adh̓ eſſ iu
uēcula traderet alicui niſi v̓gini cu
ſtodienda (Joſeph autē) Hic ponit
ioſeph dig̃ dubitatio· emiſſo autē
voto predicto angel⁹ gabriel venit
ad v̓ginē ignorāte ioſeph a impg
nata ē de ſpū ſcō· ut hetur lu· i· a ſta
tim de licētia ioſeph abijt ad ↄgna
tā ſuā· ſ· ſcām elizabeth:ut ei preg
nāti ſuiret· a natū filij ſui precurſo
rē videret a ibi māſit trib⁊ menſib⁊
vſq⁊ ad pactā precurſoris natiuitatē
Ipſa aūt redeūte vidit ioſeph vteꝝ
ei⁹ grauidū:icurrit ex h̓ vehementē
ſuſpicōe⁊· nec fuit miꝝ ꝓpt marie lō
gam abſentiā· ex alīa pte tantū te
nebat de marie ſcītate ut dicit criſ·
q ſibi videbat impoſſibile eā cecid
diſſe (Cū g̃ eſſet iuſt⁹ noluit eā tra

ducere) i· ꝓpalare· q nō erat cert⁹
de crimie· a idō (voluit occulte ditte
re eā) ne forte ex oppoſita pte fauēt
ſibi in crimie· a bene dr̄ q (occulte)
ne ſi in palā eā relinqret neſciēt rñ
dere determinate cām dimittendi eā
h̓ querentib⁊:cū hr̄et argumēta ſi
bi inſolubilia ex vtraq⁊ pte ut viſū
ē· Sꝫ q̄ritur hic· q̄re maria nō dixit
ei diuinū ſecretū· Eſt dicēdū q tlia
nō ſunt reuelāda niſi quantū ſe ex
tēdit voluntas dīna· a idō btā v̓go
tacuit: tenēs firmit q ſic iſtud ſe
cretū fuerat reuelatū ſcē elizabeth:
ut hetur luc· i· ſic reuelaret alijs ↄpe
tēti tpe ex bn̄placito volūtatis diui
ne· Sil'r querit quare ioſeph nō pe
tiuit ab ea· Dicendū q p nihilo pe
tiſſ· q ipſi marie p ſe dicēti nō cre
didiſſ· Et iteꝝ ex diuina diſpenſa
cōe h̓ factū ē:ut p reuelacōe⁊ ange
li ipſe ioſeph ſic certificaret q dece
tero nullo mō dubitare poſſ (Hoc
autē eo cogitāte) Hic poit² ipſi⁹ io
ſeph dubitātis mag̃ certificacō Et
diuidit in duas ptes· q primo po
nit² ei⁹ certificacō quantū ad intelle
ctū · a ſcdō oñditur h̓ certificaᵒ per
effectū· ibi· Surgēs aūt· Pria adh̓
in d· q primo ad certificacō⁊ ipſi⁹
po² teſtimoniū angelicū· ſcdō ad fi
dei nrē ↄfirmacōe⁊ ꝑ ducit² teſtiomū
ꝓpheticū· ibi· Hoc aūt totū factū ē
Ad euidentiā prime ptis aduerten
dū q magnū malū fuiſſ ſi ad mo
dicā horā ipſe ioſeph btām virgie⁊
q̄ de ſpū ſancto ↄcepat dimiſiſſ· idō
cū adhuc de h̓ deliberaret: certifica
tus ē p angelū anteq̄ ab ea diſceſ
ſiſſ· Et hoc ē qd dr̄ (Hoc aūt eo co
gitāte:angelus dn̄i appuit in ſom
nis ioſeph) q aīa clauſis ſēſib⁊ ex
terioribus ad recipiendū reuelacōe⁊
mag eſt apta· q tunc nō eſt p oc
cupacōem ſenſuū extioꝝ impedita
Seq̄tur (ioſeph filij dauid rel) q de
xp̄o volebat loq qui erat pmiſſ⁹ ip
ſi dauid· idō de ipſo dd memoriā fa
cit (Noli timere accipe mariā cōiu
gem tuā) nō ad carnalē copulā:ſꝫ

ad cohitationem cū ea a deuotā mi
miſtracōem. Subdit rō (Qd em̄ in
ea natū ē) non dic̄ ex ea ꝗꝛ natitas
ān vtero ē qn̄ fetus aīatur. ⁊ illa e-
rit ꝯpleta. ſʒ adhuc natitas ex vte-
ro tpe debito expectabat᷑ (De ſpū
ſcō) miraculoſe facta ē ꝯceptio: nō
intueniēte adulterio. Seq̄tur (Pa
riet filiū) qn̄ ſcʒ erit natitas ex vte
ro (Et vocab nomē eius iheſū) .i.
ſaluatorē Jdeo ſubdit (Jpſe ei ſal
nū faciet ꝓplum ſuum a pctis eoꝝ)
Jn hoc aūt oñt angelus eū veꝝ ho-
minē in ptu v̓ginis. veꝝ deū in ſa
lute ꝓli a pctis. ꝗꝛ nullꝰ pōt ſalua
re a pctis niſi deꝰ (Hoc aūt totum
factū eſt ⁊c̄) Hic ad certificacōem
nr̄e fidei adducit᷑ ad h̾ teſtimoniū
ꝓpheticū. Vn̄ iſta ſunt v̓ba euāge
liſte ſcribent᷑ nō angeli loquentis
Volebat ei oñdere in hoc ꝯpletā eē
ꝓpheciā yſai. vij. Ecce v̓go ⁊c̄. Seq̄
tur (Et vocabit᷑ nomē eius emanu
el qđ ē interp̄tatū nobiſcū deꝰ) P
hoc oñdit᷑ veritas deitatis ⁊ hūani
tatis in xp̄o. Prius ei erat nobiſcū
deus p eſſentiam. potentiam. ⁊ pre
ſentiam. ſimiliter erat p gratiam
nobiſcū q̄ntum ad ſcōs pr̄es: ergo
li nobiſcū importat hic ſpālēʒ vni
onē q̄ facta eſt p nr̄e humanitatis
aſſumpcōm (Exurgens aūt a ſom
no) Hic ponit᷑ ipſiꝰ ioſeph certifi-
catio p effectū ꝗꝛ exurgēs a ſomno
certificatꝰ de virginitate marie ad
mandatū angeli (accepit ꝯiugem
ſuā) tanq̄ dn̄am ei obſeq̄oſe minis-
trādo (Et nō ꝯgnoſcebat eā) Qđ
exponūt aliq̄ đ cognicōe faciei dicē
tes ꝙ ex pn̄tia xp̄i in vtero v̓ginis
tāta erat claritas in eiꝰ facie ꝙ Jo-
ſeph nō poterat eā cog̊ſcere. ſic dici
tur de claritate faciei moyſi ex ꝯſor
tio ſmonis dn̄i. ꝗꝛ nō poterāt intē
dere in eā filij iſrl̄. vt h̄etur. ij. cho᷑.
iij. Aliter exponit ihero. de cognicō
ne carnalis copule ꝗꝛ cū ea vouerāt
virginitatē vt dc̄m eſt. Seq̄t᷑ (Do
nec pepit filiū ſuuʒ primogenitū)
Ex h̾ loco dixit eluidiꝰ hereticus ꝙ

maria liʒ a ioſeph nō ſit cógnita ā
te ptum xp̄i: tn̄ poſt eꝰ ptum ab eo
cognita fuit ⁊ alios filios peperit.
qđ arguit ex h̾ ꝙ đr hic (Nō cog-
noſcebat eā donec pepit ⁊c̄) ḡ poſt
ptum cognouit. Jtē ex hoc q̄đ ſub
dit (primogenitū) ꝗꝛ p̓mogenitꝰ
nō dicitur n̄ reſpectu alioꝝ filioruʒ
ſcdō genitoꝝ. Hic etiā ꝯfirmat᷑. ꝗꝛ
Jo. ij. legit᷑ xp̄m fr̄es habuiſſe. Sʒ
hoc non vʒ. ꝗꝛ ſicut dc̄m eſt: maria
⁊ ioſeph v̓ginitatē vouerāt. Jtem
btā virgo fuiſſet ing̃tiſſima ſi tāto
ac tali filio nō fuiſſet ꝯtenta Jtē io
ſeph q̄ dicitur ſcūs ſceleratiſſimꝰ ⁊
preſūptuoſiſſimꝰ fuiſſet: ſi tēplum
ſpūſſancti ⁊ ſpāle hītaculū dei vio
laē ac polluē preſūpſiſſet Ad p̓mū
ḡ dicendū ꝙ h̾ dcō donec aliqn̄ ſig
ficat tps determinatū. q̄ trāſacto ſit
aliq̄đ. ſicut đr. iſte n̄ comedit donec
eēt hora ſexta. hoc ē intelligēdū ꝙ
ꝯpleta ſex᷑ cōedit. ⁊ ſic nō accipit᷑ h̾
Alio mō accipit᷑ pro ſp ſicut in ps̄.
h̄etur de xp̄o. Sede a dextris meis do
nec ponā ini. tu. ⁊c̄. Non ē ſic intel
ligendū ꝙ qn̄ inimici eiꝰ erūt poſi
ti ſub pedibꝫ eius tpe iudicij ꝙ tūc
dimittat ſedē ad dexttā pr̄is immo
eternal᷑r ſedebit. ⁊ hoc mō accipit᷑
hic donec cū đr (nō cognoſcebat e-
am donec ⁊c̄) Ad ſcdm dicendū ꝙ
xp̄s primogenitꝰ virgis đr: nō ꝗꝛ
alij fuerīt poſt ipſū: ſed ꝗꝛ nullū pe
perit ante eū. ⁊ h̾ mō accipiebat᷑ in
lege: vbi precipiebat᷑ ꝙ p̓mogeni
tus deo offerret᷑. ⁊ ſi aliq̄ mulier pi
ebat vnicū: tanq̄ primogenitū of
ferebat illū. Ad terciū dicendū. ꝙ
in euāgelio fr̄es xp̄i noīantur cog̃
ti eiꝰ germani ꝗꝛ de eadē cog̃tione.
ſic̄ abrahā ⁊ loth dicunt᷑ fr̄es geñ.
xiij. vbi đr. Ne ſit iurgiū int᷑ me ⁊
te. fr̄es ei ſumus: et tn̄ loth erat ne
pos eius. ⁊ ſic pʒ ꝓpoſitū.

¶ Capitulum Secundum.

CVm natus eēt ih̄s ⁊c̄) Hic
ſcdō oñt euangeliſta ipſum
iheſū eē veꝝ deū ⁊ veꝝ hoīem

ex illuſtracõe celeſti ⁊ veneracõe re
gali· Et diuidit̃ in duas ptes qꝛ p̃
mo po² h9 rei manifeſtatio· Scdõ ip
ſi9 xp̃i maĩfeſtati pſecutio· ibi· q̃ cũ
receſſiſſent· Itẽ prima in tres· qꝛ p̃
mo po² xp̃i inq̃ſitio ſollicita· Scdõ
ei9 inuentio certa· ibi· Q: cu͛ audiſ
ſent regẽ· Tercio ei9 adoratio deuõ·
ibi· Et p͛cidẽtes· Prima adh̃ in du
as· qꝛ primo po² inq̃ſitio xp̃i ex de͛
uocõne· ⁊ iſta facta ẽ a magl·· Scdõ
ponit̃ inq̃ſitio xp̃i ex malignacõe·
⁊ h̃ fuit inq̃ſitio herodis· ibi· Audi
ens aũt rex· Circa inq̃ſicõm mago
rũ q̄rentiũ xp̃m natũ euanglꝰa tria
notat· viꝫ natiuitatis locũ cũ d͛t (Cũ
natus eſſet ih̃s in bethleẽ iude) ut
oñdat impletã eſſe ꝓphecia͂ michee
v· ut videbi² ĩ· eodẽ c· Addit̃ auteꝫ
(iude) ad diſtinctõem alteri9 beth
leẽ q̃ ẽ in tribu zabulon· Scdõ nõt
tps cũ dic̃ (in diebꝫ herodis) Pro
ph̃auerat ei p͛triarcha iacob geñ· xl
ix· Nõ auferet² ſceptꝝ de iuda ⁊ dux
de femore e9 donec veniat q̃ mitten
dus ẽ ⁊c· vbi traſ͂latio caldaica hꝫ
ſic· Donec veniat meſſias· vbi maĩ
feſte oñditur illo tp̃e xp̃m eẽ naſci
turꝝ qñ deficerꝫ rex ⁊ dux de ꝑplo iu
deorꝝ· ⁊ h̃ impletũ ẽ in herode· qꝛ vſ
qꝫ ad traſ͂migracõꝫ babilonis h̃ue
runt reges de tribu iuda· et poſtea
duces· utꝫ de zorobabel· eſdre· ĳ· et
ſic vſqꝫ ad herodẽ q̃ fuit ydumeus
nacõe· ⁊ p ↄñs alienigena: ſꝫ reg͛
nũ iudeorꝝ fuit ſibi datũ a rõmis im
patõribꝫ· ⁊ cũ h̃ adiutoriũ ad ipſũ
acq̃rendũ· ⁊ capto antigono ibidẽ
regn͂te ⁊ poſtea interfecto herodes oc
cupauit regnũ vt narrat ioſe· li· an
ti· Pꝫ igit̃ qꝛ p h̃ q8 d͛r (in diebus
herod8 regis) oñdit̃ tps prefinitũ x̃
naſcentꝭ· Tercio ſcptura circa nati
tatẽ xp̃i nõt euidẽs celeſte ſignuꝫ·
Prophetatũ ei fuerat p balaã nu·
xxiiij· Oriet̃ ſtella ex iacob ⁊ cõſur
get virga ex iſrꝭ ⁊c̃· Vbi oñdit̃ qꝛ
ỽtus noue ſtelle apparentis erat ſi
gnũ xp̃i naſcẽtis Et ideo in hoꝛa͂ na
tiuitatis xp̃i apparuit ſtella noua in

orientali terra· vbi quondã hitã
uit balaã q̄ quidẽ terra ẽ in pte ori
entali reſpcũ iſrꝭ ut h̃etur in eo8 li·
nũe· xxiij Et ideo iſti magi dicti ſũt
magi nõ a magica arte ſꝫ a magni
tudine ſcie· ⁊ ideo dcĩ ſunt etiam re
ges· qꝛ illo tp̃e ph̃i ſapientes reg͛͂
bant· Iſti g̊ videntes nouã ſtellaꝫ
cognouerũt p diuinã inſpiracõem
qꝛ illa erat q̄ predcã fuerat p balaã
⁊ ideo ſtatĩ mouerũt ſe de locis ſuis·
ut venirent ad venerãdũ puerꝝ na
tũ· ⁊ ſeq̄ntes ſtellã venerũt in iude
am die· xiij· qꝛ illa terra vbi habi͛
tabat balaã nõ multuꝫ diſtabat a
iudea· Ipſis ãt iudeã intrãtibꝫ ſtel
la d͛ina diſpõe diſparuit: ut nc͛caie
h̃rẽnt recurrẽ ad ciuitatẽ regiã· viꝫ
ih͛rꝭm ⁊ ibidẽ inq̄rere de xp̃õ nato·
Et h̃ factũ ẽ a deo duplici de cauſã·
Vna ꝓpt̃ ipſos magos· ut q̃ prius
fuerãt ↄmoniti celeſti ſigno: cõfir͛
marent̃ etiã dcõ ꝓphetico ex doctorꝝ
hebraicorꝝ rñſo· ut ĩ· patebit· Alia
cã fuit ꝓpt̃ xp̃m: ut eius natiuitas
in ciuitate regia nunciare² ⁊ p ↄñs
iudei xp̃m non recipiẽtes inexcuſa͛
biles h̃rẽntur· P hoc etiã figuãba
tur qꝛ fides xp̃i eẽt a gentibꝫ deuote
recipienda ⁊ a iudeis p maiori pte
in infidelitate remanentibꝫ refutã
da· qꝛ magi q̃ gentiles erant ipſuꝫ
xp̃m deuote q̄ſierunt· ⁊ inuentum
adoꝛauerũt· ſacerdotes aũt iudeorũ
audientes xp̃m natũ p celeſte ſig͛
nũ in nullo moti ſunt ad ipſũ que
rendũ ſeu venerand8· Dicit igr (Vi
dim9 ſtellã ei9 ⁊c̃) ⁊ pꝫ ſẽſus p pre
dcã (Audiẽs aũt ⁊c̃) Hic ponit̃ in
q̃ſitio herodis ex maliḡtione Et p̃
mo po² ei9 inq̃ſitio de xp̃õ a iudeis·
Scdõ ab ipſis magl· ibi· Tũc hero
des clã· Dicit g̊ (Audiẽs aũt hero͛
des· ſ· xp̃m natũ p euidẽs celeſte ſi
gnũ: turbatus ẽ Nec mirꝝ· qꝛ eẽt ali
enigena ut dictũ ẽ· ⁊ iõ timebat p
dere regnũ Et nõ ſolũ ipſe turbat9
ẽ (ſed oĩs iheroſolima cũ illo) Hic
accipitur ps p toto· Vñ oĩs ih̃roſo
lima accipit̃ h̃ p illa pte q̄ fauebat

ſibi. ſicut cõmuniter dicit̃ qñ maio
res ciuitatis aliq̇d faciunt q̃ tota
ciuitas facit. Sic in ꝓpoſito illi qui
erant ibidē maiores ⁊ in regalibꝫ of
ficijs aſſiſtētes: illi cū rege turbati
ſunt. Sequit̃ (Et ↄgregatꝭ ⁊c̃) Qꝛ
ei volebat xp̄um ꝑdere. idō voluit de
loco n̄titatis xp̄i diligēter inq̇rere
ab illis q̇ ſcp̄turas ꝓphetaꝝ predcās
de xp̄o nouerāt: ⁊ genealogias dñ
dentes a dauid ſciebāt (At illi ⁊c̃)
Sicut em̄ periti in lege r̄nderunt ꝑ ꝓ
phetiā q̄ h̃etur michee. v. q̄ nō p̄t ex
poni niſi de xp̄o. Vñ in eadē auctē v
bi dr̄. ex te egredietur qui ſit dñator
⁊c̃. trāſlatio caldaica hꝫ. ex te eg
dietur meſſias. Ad euidentiā igit̃ hꝰ
ꝓphetie videndū eſt qualr̃ ſcribit̃
michee. v. qꝛ videt̃ in aliquibꝫ diſ
cordare ab eo qd̃ hic dr̄ Scribit̃ em̄
michee. v Et tu bethleē effrata par
uulus es in milibꝫ iuda. Ex te em̄
egredietur q̇ ſit dñator in iſrl̃ ⁊c̃ Ma
theꝰ autē euanglr̃a aliter ſcp̄ſit. qꝛ
debebat ſcribere r̄nſionem iudeoruꝫ
herodi factā. herodes autē erat alie
nigeā ⁊ ignorabat ſcp̄turas ꝓpha
rum. ⁊ idō ſcribe ſibi r̄ndentes aliq̄
verba in auctē ſcripta mutauerūt vt
planiꝰ regi loq̄rent̃: tn̄ eandē ſniaꝫ
tenuerūt. qd̃ pꝫ diſcurrenti ꝑ ſingu
la. Scribit̃ em̄ in michea ſic. Et tu
bethleē effrata. ipſi autē r̄nderunt
(Et tu bethleē terra iuda). Cuiꝰ rō
fuit. qꝛ iſta ciuitas āntiq̄tus vocata
eſt effrata ab vxore caleph: ſed pꝰ
ea facta ē ibi fames mag̃ tp̄e elime
lech ⁊ noemi vxoris ſue ꝓpt̃ quā fa
mē iuerūt ad ꝑegrinandū in terrā
moab ut hr̄ ruth. i. Trāſeūte āt fa
me facta ē maxima abundātia in
eadē ciuitate. ſicut freq̄nter fit mu
tatio a ↄtrario in ↄtrariū ⁊ tunc vo
cata ē ciuitas bethleē. i. domus pa
nis ꝓpter abundātie euentū. Hero
des autē ignorabat iſtā hiſtoriā ⁊
idō nō dixerūt. Et tu bethleē effrata
qꝛ neſciuiſſet quid eēt dictū: ſed di
xerūt. tu bethleēꝫ terra iuda. i. que
ſita es in tribu iuda ad drām alteri

us q̄ ſita eſt in terra zabulon ſicut
predictū eſt. Silr̃ qd̃ ſequit̃ in auctē
ꝑuula es in milibꝫ iuda mutauerūt
dicētes (Neq̄q̃ minima es in prin
cipibꝫ iuda) Licet ei videat̃ ↄrietas
in verbis: tn̄ eſt eadē ſnia. qꝛ cū dr̄.
Paruula es ⁊c̃. hoc ē dictū. Tu beth
leē paruulus es vicus in ſitu et ambi
tu muroꝝ reſpectu militū ad te ꝑti
nentiū ⁊ rōne xp̄i ex te naſcituri. ⁊
iſta puitas ſonat in dignitatē. ſicut
ſi diceret̃. pariſiꝰ eſt pua ciuitas in
ſitu reſpectu multitudīs ad eā ꝑti
nentis. Scribe aūt iudeoꝝ r̄ndentes
herodi hanc dignitatē planiꝰ exp̄ſ
ſerūt dicētes (nequaq̃ minima es
⁊c̃) Qd̃ autē ſeq̄tur in auctē hic et
ibi ſatis ↄcordat. ut ꝫ intuēti (Tunc
herodes) Hic ponit̃ inq̇ſitō herodis
facta ab ipſis magis. cognito ei lo
co n̄titatis xp̄i ex iudeoꝝ r̄nſo volu
it ſcire tempus natiuitatꝭ ab ipſis
magis ꝑ ſignū ſtelle orientꝭ q̄ ap
paruerat eis. ut ſi ad ipſuꝫ nō redi
rent: ex tp̄is ⁊ loci cognicōe poſſet
xp̄m interficere. ſicut poſtea attēpta
uit pueros interficiendo. Et hoc ē qd̃
dicit (Tūc herodes clā) dicit (clā). i.
occulte. qꝛ cū eēt alienigena nō ↄfi
debat de iudeis. ⁊ idō voluit ſuū ↄſili
um eos latere. Seq̄tur (Et mittens
eos ⁊c̃) Spondet falſū obſequiū: ut
faciliꝰ eos decipiat. ⁊ ad redeunduꝫ
ꝑ ipſū inducat (Qui cū audiſſent
⁊c̃) Poſita ipſiꝰ xp̄i inquiſicōe ſol
licita. hic aūr ponit̃ eiꝰ inuētio cer
ta. Dicit igit̃ (Qui cū audiſſent re
gē abi.) recedētes. ſ. de ihrlm vt irēt
vſus bethleē edocti de hoc ꝑ ꝓphetiā
(Et ecce ſtella ⁊c̃) qꝛ ei ut dictū eſt
diſparuerat ut xp̄i n̄titas ꝑ ipſos ī
regia ciuitate publicaret̃. ⁊ ut pro
phetia de loco n̄titatis eiꝰ impleta
mr̄aretur. idō hoc pacto iteꝝ eis ap
paruit. ⁊ repletos gaudio ad locū
determinatū vbi puer erat deduxit.
Ex predictis pꝫ qꝛ illa ſtella nō erāt
de ſtellis exn̄tibꝫ ī orbe. nec de ſtellꝭ
comatꝭ q̄ aliq̄n appent in ſupma a
ere ꝑ te qꝛ ille lucēt tm̄ de nocte iſte

aūt de die· Itē ex motu· q̄ȥ ille re-
uoluunť ſm motū mobilis primi
in die nāli· iſta aūt mouebať ſm
ꝙ expediebat magoꝝ itineracōni·
Vn̄ in· xiij· dieb; non ē mota niſi a
terra in q̄ h̄itabant magi vſq; ad
ciuitatē bethleē· Tercio h̄ apparet
ex ſitu· q̄ȥ ſi fuiſſꝫ ſita in orbe ſeu eē
in ſupma aeris pte: vbi gn̄anť co
mete nō poſſet dťminatū locū vbi
erat puer oñdere ⁊ ideo pꝫ ꝙ erat in
ꝓpinqua aeris pte (Et pcidētes)
Hic deſcribi² ipſius xpi inuēti ado
ratio deuō· Ex q̊ pꝫ ꝙ cognouerūt
ipſi⁹ diuinitatē p diuinā reuelacō
nem Cū ei viderent pueꝝ pāniſ vi
tib; inuolutū in gr̄mio paupis ma
tris poſitū· nullū regie dignitatis
h̄ntem ſignū non ē veriſimile ꝙ ta
lē reuērentiā ei exhibuiſſent: n̄i in eo
aliqđ ſup̄ hoīem cog̊uiſſent Et h̄ ē
qđ dicit (Et pcidentes adorauerūt
eū) adoracōe· ſ· latrie (Et aptis the
ſauris ſuis) nō ꝙ tunc aperuerūt:
ſꝫ q̄ȥ prius aperuerāt qn̄· ſ· de terra
ſua receſſerūt ⁊ inde munia appōſue
runt (Auꝝ· thus ⁊ mirrā) Iſta ťa
obtulit quilib; ipſoꝝ Tu q̄ȥ de tali
bus faciebāt exenia reges arabū·
Tū q̄ȥ p auꝝ ſig̃ficabant regiā di-
gnitatē· p mirrā hoīs mortalitatē q̄ȥ
mirra ſolent inungi corpa mortu-
oꝝ· p thus ipſi⁹ diuinitatē q̄ȥ th⁹
ad honorem diuinū ꝯcrema² Vel aliť
ſm alios· obtulerūt auꝝ ad ſuſtē-
tacōꝫ pauperis mr̄is ⁊ filij· thus ꝯ
fetorē loci· ⁊ mirrā ad ꝯſolidādu;
mēbra pueri (Et rn̄ſo accepto) ſcꝫ
ab angelo ex đina reuelacōe (reūſi
ſunt p aliā viā in regionē ſuā) pa
cto· ſ· obſeqo· q̄ȥ dn̄derut ad mare:
⁊ inde p nauē trāſfretantē in thar
ſis abierūt· Propť qđ herodes irat⁹
poſtea naues tharſenſiū incendit
ſm ꝙ fuerat ꝓphetatū p dauid· in
ſpū vehemēti ꝯteret naues tharſ·
(Qui cū receſſiſſent) Hic poni² ip
ſi⁹ xpi nati pſecutio· Et pmo deſcri
bit euangl'a qđdam an̄cedēs ipſaꝫ
pſecucōm Scđo poni² ipſa pſecutio

ibi· tunc herodes vidēs· Tercio poiť
qđdam ꝯn̄s ad ipſā· ibi· defūcto he
rode· Circa igr̄ primā ptem ſciendꝫ
ꝙ de⁹ preuidēs herodis pſecucōem
futurā: p angelū āmonuit ioſeph
ut pueꝝ in egiptū portaret· Ad c⁹
intellcūm nōndum ꝙ herodes credi
dit primo magos fuiſſe deluſos ex
apparicōe ſtelle fātaſtice ⁊ iō nō cu
rauit tunc de pueri inq̊ſicōe: ſꝫ poſt
ea oblato puero in tēplo ⁊ a ſimo
ne iuſto p̄dicato ⁊ manifeſtato· ⁊
ſilr̄ ab anna ꝓphetiſſa corā toto
ꝓplo· ut h̄etur lu· ij· ſed mathe⁹ illđ
dimittit· Tūc fama pueri nati creſ-
cente voluit herodes ipm pdere: ſed
interim portatus ē p ioſeph in egi
ptū (Qui ꝯſurgēs accepit pueꝝ ⁊
mr̄em ei⁹) Non đt filiū ſuū· q̄ȥ eāt
tm̄ nutrici⁹ (Nocte) ꝓpter timorē
herodis: ut negociū fieret magl'o oc-
culte· Licꝫ ei de h̄ h̄rēt diuinā reuela
cōem: non tn̄ ꝓpter hoc debat omit
tere qđ poterat facere ſm humanā
viā· Seqtur (Vt adimpleretť qđ di
ctū ē a dn̄o) ſcꝫ (p ꝓphetā) ozee· xi·
(Ex egipto vocaui filiū meū) Iſta
eni auctas h̄ꝫ duplicē ſenſum lrā-
lem· q̄ȥ verificata ē ad lrām de ꝓpl'o
iſrľ vocato a dn̄o de egipto· Pfecti
us tn̄ de dn̄o nr̄o iheſu xpō qui ē fi-
lius dei nālis· alij aūt ſunt tm̄ filij
p adopcōem· ſicut ⁊ illa auctas q̄
h̄etur· i· Parali· xxij· Ego ero illi in
prēm: ⁊ ipſe erit m̄i in filiū· Ad lit
terā intelligiť de ſalomone: tn̄ eſt
min⁹ ꝓprie· De dn̄o aūt noſtro ihe
ſu xpō ꝓpriiſſime· ut dicit apl's ad
heb· i· d· Cui ei dixit aliqn̄ angelo
rum fili⁹ me⁹ es tu ⁊c̃· Et iteꝝ· ego
ero illi in prēm ⁊c̃· Et hoc mō alle-
gat euangl'a hic qđ h̄etur ozee· xi·
ut viſū ē (Tūc herodes) Hic poni²
ipſa pſecucō· Herodes ei vidēs ſe il
luſū a magl' p famā pueri creſcentē
iratus ē valde timēs pncipatū ſuū
pdere· ⁊ ideo tunc occaſione ipſi⁹ vo
luit oēs pueros de bethleē inťfice-
re ne puer ſibi incog̊tus euaderet: ſꝫ
fuit īpedit⁹ ab execucōe h⁹ facti· q̄ȥ

b· v·

citat9 est ad curiā romanā ad peti
cōez suoꝝ filioꝝ ipsiū accusantiū. ⁊
ideo nō fuit aus9 tunc pueros inter-fi
cere ne cū alijs facinorib9 suis accu
sare² de tāta crudelitate. Cūdo autē
romā ⁊ remanēdo in curia ⁊ redeun
do in iudeā apposuit annū ⁊ pl9. ⁊
ideo fere p9 duos annos ad regnū
suū reūsus ⁊ in regno ꝯfirmat9. qꝛ
sēmam pro se ꝯ filios hēbat. tūc ad
impleuit de nece pueroꝝ q8 pri9 cō
cepat. Et hoc ē q8 dic (Et mittēs
ac.) Seqtur (A bimatu ⁊ infra) qꝛ
duo anni fere transierant ab ortu
stelle ⁊ magoꝝ inqsicōe (Tūc im
pletū ē q8 dictū ē p iher. ꝓphā)
xxxi (Vox i rama audita ē ac.) Ra
ma aliqñ ē ꝓpriū nomē loci. ⁊ sic ñ
accipit hic. aliqñ ē nomen cōe ⁊ si
gficat excelsū. ⁊ sic accipit hic ꝭm
qꝛ pz iher. xxxi. vbi 8r. vox in excels
Seqtur (Rachel plorās filios suos)
Lꝫ aūt iudas nō fit nat9 de rachel
ꝫ de lia sic hētur gene. xxix. tñ 8r ꝫ
mr pueroꝝ de bethleē q erat sita in
sorte iude qꝛ ipsa rachel sepulta est
iuꝫ bethleē ut hētur geñ. xxxv. Et
iō rōe sepulture dcā ē mr ipsi9 beth
leē ⁊ hītantiū in ea. Et iō 8r ꝫ plo
rare metaphoice rōe predcā (Et no
luit ꝯsolari qꝛ nō sūt) subintellig²
viuentes (Defūcto herode) Hic po
m² illud q8 ē seqns ad ꝑsecucōem
qꝛ mortuo herode q pueꝝ ꝑseqbat
angel9 monuit ioseph: ut puer in
terrā istā ꝓportare². nō noīauit āt ā
gel9 aliquā cītatē determinate ut ex
rñsione angeli instrueret. cū de loco
ioseph ex freqnti locucōe cū āgelo
magꝭ ꝯsolare² Seqtur (Audiēs aūt
q archela9 ac.) Ad euidentiā h9 no
tandū ꝭm qꝛ refert iose. antiq. xix.
Herodes moriens ꝯdidit testm̄ in
q ordiauit archelaū filiū regni sui
successorē. ita tñ qꝛ coronaz sibi nō
iponeret ñ p romanū impatorem
Ad accipiēdū igr diadema venit ro
mā. ꝫ ⁊ frēs ei9 philipp9 ⁊ herodes
illuc venerūt petētes prīe heredita
tis ptem. finalit decreuit impator
ut archela9 hrēt medietatē regni pr
ni q dcā ē iudea. aliā āt medietatē
diuisit in duas ptes. ⁊ vnā dedit he
rodi ⁊ fact9 ē tetrarcha galilee Ali
am dedit philippo ⁊ factus ē tetrar
cha ituree ⁊ traconitidis regionis.
ut tangit. Lu. iij. Igit qꝛ archela9
fuerat a prē ꝯstitut9 quantū in se
fuit: idō fauebat factis a prē. ꝓpter
q8 ioseph (timuit illo ire. Et āmo
nit9 in somnis p angelū venit in p
tes galilee) vbi dñabat ali9 fili9.
qui porcōe sibi debita: a prē fuerat
priuat9 quantū in se fuit ut visū ē
ꝓpter q8 ioseph ibi8 cū puero secu
ri9 mansit (Et veniēs hītauit in ci
uitate q vocat nazareth) ut ibi x9
nutriret q in bethleē fuerat natus.
ut predcm̄ ē (Vt adimpleret q8 di
ctū est p ꝓphetā) ysa. xi. Egdietur
v͛ga de ra. ies. ⁊ flos de ra. eius as.
Hebraica veritas sic hꝫ. ⁊ nazare.
nus de radice ei9 ꝯsurget. ⁊ iō dicit
(qm̄ nazaren9 vocabit) qꝛ i naza
reth fuit ꝯcept9 ⁊ nutrit9 lꝫ i beth
leē fuit nat9. ut hētur s. ⁊ Luce. ij.
expressius.

¶ Capitulū tercium.

In diebꝫ āt ill) Hic zo oñt euāgla
ipsū xpm eē verū deū ⁊ veꝝ hoīez ex
testimonio iohis ⁊ eē dei prīs. Et di
uidit in duas ptes. qꝛ pmo ponit
testimoniū iohis. scdō ponit testimoni
um dei prīs. ibi. baptizat9 aūt ihs.
Ipa pma i duas. qꝛ pmo ponit ido
neitas iohis ad testificandū. Scdō
ponit ipsi9 testimoniū ibi. Ego qdez
baptizo vos Iteꝝ pma in tres. qꝛ p
mo oñdit ei9 idoneitas ad testificād
ex auctē sacꝰ scptue. scdō ex sctitate
vite. ibi Ipē āt ac. Tercō ex dītate
doctrie. ibi. Vidēs āt. Circa primū
pmittit tps pdicacōis iohis. loc9. ⁊
mod9. Tps cū 8t (in diebꝫ ill) ⁊ i
diebꝫ x̄. nec ē ꝫ referendū ad dies x̄
pdcōs immediate. s. ad dies pueri
cie qñ fuit ꝓportat9 de egipto: tūc ei
eāt quinto anno a sua ntitate. ꝫ re
ferendū ē ad dies xpi qñ fuit etatē

pfecte. Erat eī incipiēs .xxx. annū
qn̄ venit ad baptiſmū de q̄ hic agi
tur Et iō euangl'a mathe9 trāſit to
tū tpus intermediū a .v. anno xp̄i
vſqȝ ad baptiſmū . tunc eī incepit
iohēs p̄dicare . et ſic pȝ tpus . Et lo
cus deſignatur cū dr (in deſto) Ibi eī
iohēs nutrit9 fuit ut dr lu .i. Et idō
p̄mo p̄dicauit ibi . et poſtea ad rēgi
onē circa iordanē deſcēdit Modus
aūt predicacōis ſubditur cū dicit .
(Penitenciam agite) Iſta erāt debita di
ſpoſitio ad inchoacōem noue vite
q̄ per xp̄m erat dāda . et ideo dr . ap
ppinq̄bit eī regnū celoꝝ . Alij autē
pphete pmittebant bona et tpalia
obſeruātibȝ legē . iſte aūt celeſtia .
qꝛ erat precurſor xp̄i per quem fa
cta eſt veritas et grā . et apta eſt ce
leſtis porta . Et ad h̄ ꝯfirmandum
inducit yſaye teſtioniū yſa .xl. di
cēs illis (Hic eſt eī) .ſ. iohēs (de q̄
ſcriptū ē . vox clamantꝭ in deſerto .
etc̄) qꝛ iohēs fuit ille de q̄ predictū
fuerat qꝫ p vocē predicacōis debat
clamare in deſto iudee ppter prepa
cōem ppl'i in aduentu ipſi9 xp̄i Ad
h̄ eīn erat ordinata p̄dicatio iohā
nis ut p ſuā predicacōȝ populū cō
gregaret . et pplo ꝯgregato xp̄i ad
uentū denūciaret (Ipſe aūt iohēs
etc̄) Hic oñdit ydoneitas iohīs ad
teſtificandū de xp̄o ex ſcītate vite .
hoc aūt oñdit ex vilitate veſtit9 :
(Ipſe aūt iohēs etc̄) Et ex auſteri
tate victus cū dicit (Eſca aūt eius
locuſte) q̄ ſūt pua aīalia volitātia
p modū ſalt9 . et repiunt in deſto
iudee : et frixa cū oleo ſunt cib9 pau
peꝝ . Seq̄t (Et mel ſilueſtre) Hoc
aūt mel ibidē reperit in truncis ar
boꝝ vel ſm rabanū ſunt folia arbo
rū alba et tenera : q̄ manibȝ ꝯtrita
hn̄t ſaporem q̄i mellis . talibȝ veſce
bat iohēs Ex quibȝ pȝ auſteritas
ei9 in victu et veſtitu . Et qꝛ in mora
libȝ magꝭ mouent facta q̄ꝫ v̄ba . et
vita ſcā q̄ꝫ loq̄la ꝯpoſita : ideo ſtatī
ſubdit exhortacōis ſue efficacia cū
dr (Tūc exibat ad eū ihieroſolima)

Hic accipit ꝯtinēs p ꝯtēto . .i. pplo
de ihrl'm (Et oīs iudea) .i. multi . ſi
cut ſm cōem modū dicim9 . tota ci
uitas currit illuc .i. multi qꝛ nō om
nes currūt : immo aliqn̄ plures re
manēt . et eſt q̄dam figura q̄ vocat
yꝑbole .i. locutio multū expreſſiua
(Et baptizant ab eo in iordane cō
fitētes pctā ſua) Baptiſm9 enī idō
ad hoc erat ordinat9 q̄i quedā pre
patio et q̄dam prefiguratio baptiſ
mi ipſi9 xp̄i de pxio venturi . Et idō
iohēs non ſolūȝ predicabat : ſȝ etiā
baptiſabat . qꝛ ſic̄ ſua predicacōne
nūciabat xp̄m de pxio venturꝫ : ſic
ſuo baptiſmo aſſuefaciebat hōies
ad libenti9 ſuſcipiēdū x̄ baptiſmū
Vn̄ baptiſm9 iohīs erāt quedā pte
ſtatio credēdi in xp̄m venturū et fa
ciēdi opa pn̄ie : vt deuoti9 recipent
ipſū Et h̄ eſt q̄d dr actu .xix. Iohā
nes baptiſauit baptiſmo penitētie
pplum dicēs in eū q̄ venturus eſſet
poſt ipſū vt crederēt h̄ eſt in ihēſū .
Ideo ſeq̄tur (Confitētes pctā ſua)
delenda .ſ. p xp̄m venturꝫ . qꝛ hoc n̄
poterat facē iohēs : ſȝ denūciabat h̄
p xp̄m fiendū : vt hētur eodē c . (Vi
dens autē multos phariſeoꝝ) Hic
oñdit idoneitas iohīs ad ferendūȝ
teſtimoniū de xp̄o ex ꝟitate doctri
ne q̄ ꝯſiſtit ī hoc qꝫ aliq̄s nō timet
vitia magnoꝝ ꝯfidēter arguē . q̄d
faciebat iohēs . q̄d nōtur cū dicitur
(Vidēs aūt multos phariſeoꝝ et ſa
duceoꝝ) Iſti eī famoſi erāt ī pplo .
ſic̄ hōies lrāti et religioſi . vt ptēbit
īf . (Veniētes ad baptiſmū ſuū) nō
credētes ſm veritatē : ſȝ magis ad ſi
mulacōm et inſidiacōm ſm qꝫ hētur
īf xxi . vbi dr qꝫ q̄rente dn̄o ab eis :
baptiſm9 iohīs vn̄ erat : de celo : an
ab hoībus nō fuerūt auſi rn̄dere de
celo . qꝛ ſtatim dixiſſȝ eis . q̄re nō cre
didiſtis ei . ex q̄ pȝ qꝫ ficte veniebāt
Et hoc idē dicit ioſeph9 in li . antiq̄
tatū .xix . Et ideo iohēs ꝯfidēter ar
guebat vitia eoꝝ d . (Progēies vi
peraꝝ) qꝛ venenū erroris et ypocriſ
a ſuis pgenitoribȝ traxerāt (Quis

demrābit vobis fugere a ventura ira]
q.d. Licet falſitas vrā lateat in cō
ſpectu ppl'i: tm̄ nō poterit latere in
iudicio dei. qꝛ tunc erūt manifeſta
abſcondita cordis vr̄i (Facite ḡ di
gnū fructū pn̄e) qꝛ aliter nō pote
ſtis illud iudiciū euadere. Et nō ſo
lum dicit fructū pn̄e: ſed dignū pe
nitētie ſcḋm pc̄ti modū. Vn̄ & apo.
xviij. Quantū ſe glificauit ⁊ in de
licijs fuit: tm̄ illi date tormentū ⁊
luctū (Et ne ceperitis dicere intra
vos ⁊c̄) Pharisei ei de hoc gl'aban
tur qꝛ de abrahā deſcēderant. ⁊ iō ex
pmiſſione facta abrahe ſine opibꝫ
ſalutē ꝯſeq̄ preſumebāt ⁊ h' eſt ma
nifeſte falſū qꝛ nō dicunᷣ filij abra
he ex carnali ꝓpagacōe: ſꝫ magſ ex
fidei imitacōe ut & ad ro. iiij. Et qꝛ
pharisei et legiſpiti fidē abrahe de
xpō reſpuerūt: ideo nomē filiacōis
abrahe pdiderūt. Et hoc ē qḋ dt io
hes (Et ne ceperitꝭ dicere ītra vos)
p falſā ſcꝫ eſtimacōem (Prēm hē
mus abrahā) qꝛ nō ē ſic ſcḋm verita
tē. ecōtrario gentiles fidē xp̄i deuo
te ad predicacōem aploꝝ receperūt
idō filij abrahe facti ſūt. ⁊ hoc ē qḋ
ſubdit iohes (Potens ē deꝰ de lapi
dibꝫ iſtis ſuſcitarē filios abrahe) Di
ciᷣ aūt ꝙ iohes demrāuit illos lapi
des quos filij iſrl' de fundo iordaīs
abſtulerant. ut hētur ioſue. iiij. in
memoriā miraculi ꝙ dn̄s in tranſi
tu eoꝝ aq̄s iordanis ſiccauit: ſed p
illos lapides iohes gentiles figurat
eo ꝙ colebāt ydola de lapidibꝫ fcā
Vn̄ & in pſ. Similes illis fiant q̄
faciunt ea. Filij ḡ abrahe de lapidi
bꝫ ſuſcitati ſunt: qn̄ iudeis p infide
litatē a filiacōe abrahe decidētibꝫ:
gentiles fidē xp̄i recipientes in lo
cū eoꝝ ſubſtituti ſūt. ⁊ hoc erat pre
dcm̄ oſee. i. Et erit vbi & nō ppl's
meus vos. ibi dice filij dei viuentꝭ
Et qꝛ doctor veritatis nō ſolū debet
vitia ꝯſiderer arguē ſꝫ etiā penam
predicere: ideo ſubdit iohes (Iā ſe
curis) .i. ſeueritas diuine iuſticie (ad
radicē arboris ⁊c̄) Arbor iſta hō ē:

qui ē q̄ſi arbor ꝯuerſa Radix huiꝰ
arboris ē voluntas mala ex q̄ ſicut
ex radice pdeunt pc̄tā. qꝛ non p̄t eē
pc̄tm̄ niſi ſit voluntariū (Oīs ḡ ar
bor q̄ nō facit fructū bonū excidet)
p ſniam extremi iudicij (Et in ig
nē mittet) ſcꝫ infernī (Ego quidē
baptiſo vos) Oſtēſa idoneitate Io
hīs ad teſtificandū: hic oſtr̄ ponī
ipſiꝰ teſtimoniū. Et ponit primo
teſtimoniū eiꝰ de xpō in eiꝰ abſētia
Et ſcḋo in eius p̄ſētia. ibi. Tunc ve
nit ihs In prima pte fert teſtioni
um de xpō quantū ad excellentiaꝫ
ſue dīnitatis. d. (Ego baptizo vos
in aq̄) .i. lauo tm̄modo corpa. que
quidē lauatio ē ſignū pn̄e fiende.
ideo dicit. in pn̄a (Qui aūt poſt me
venturus ē) ſcꝫ xp̄s (fortior me ē)
qꝛ ipſe hꝫ virtutē dīnitatis (Et iō
non ſū dignꝰ portare calciamenta
eiꝰ (Non qꝛ xp̄s calciatꝰ inceſſerit
cū diſcipulos ſuos ad predicandū
ſine calciamentꝭ ire iuſſit. ut hētur
lu. xxij. Qn̄ miſi vos ſine pera ⁊ cal
ciamentꝭ ⁊c̄. ſed ē modꝰ coīs loquē
di qn̄ aliq̄s ſe ꝯpat alicui īpropor
tionabilit' excedēti. qḋ ē in ꝓpoſito
qḋ declat p factū. d. (Ipſe baptiſa
bit vos in ſpūſcō) grām ſci ſpūs cō
ferendo. qḋ nō p̄ot facere n̄i deꝰ. Ad
diᷣ aūt (igni) qꝛ ſuper baptiſatos
de nouo in primitiua ecc̄a freq̄nter
apparebat ſcꝫ in ſigno viſibili. ſic̄
apparuit ſup aplos in linguis ig
neis Oſtēdit oſtr̄ iohānes in xpō iu
diciariā ptātem cū dicit (Cuiꝰ venti
labrū) Ad cuiꝰ intellcm̄ ſciendū ꝙ ve
tilabrū ē inſtrm̄ quo ſolebant pur
gari blada in paleſtina. ⁊ ē factū ſi
cut pala cū qua pijcit' granū pale
is cōmixtū in altū. ⁊ ventꝰ paleas
tollit ⁊ granū in area cadit. Iohes
ḡ metaphorice loq̄ns p ventilabrū
intelligit diuinū iudiciū quo xp̄s
(pmundabit areā ſuā) .i. eccliam in
q̄ ſunt ꝯmixti mali cū bonis: ſed in
iudicio ſepabunt' (Triticū aūt ſu
um) ſcꝫ iuſtos ⁊ electos) ꝯgregabit
in horreū ſuū) .i. in et'nā btītudinē

(Paleas aūt) .i. hoīes vanos ⁊ fal
ſos (ɔburet igni inextinguibili) .i.
in pena infernali ſenſibili (Tūc ve
nit ih̄s) Hic ponit teſtioniū iohis
de xp̄o in ip̄ius p̄ntia Venit ei xp̄s
ad baptiſmū iohis ut predicacōez
ei9 approbaret Scd̄o ut tactu ſue car
nis vim regn̄atiuā aquis ɔferret.
Tercō ut ipſe teſtimoniū iohis de
xp̄o ⁊ etiā dei p̄ris audiret (Johes
aūt p̄hibebat eū) ex reuerentia cum
ſciret eū eſſe deū verū ⁊ hoīem: laua
cro nō indigentē ſ alios a pctō la
uantē. ideo dt (Ego a te debeo bap
tiſari) .i. ab originali pctō mūda
ri. Nō qr tunc iohes hr̄et origiale
pctm̄. qr fuit in vtero mr̄is ſcīfica
tus: ſ loq̄batur in pſona gn̄is hu
mani Vel aliť (Ego a te) qr ſcīfica
ti in vtero indigent baptiſmo xp̄i
ad h̄ ut ſint xp̄o incorpati. qr ī ba
ptiſmo xp̄i caracter imp̄mit p quē
xp̄o ɔfigurat (Rn̄s aūt ait) Seq̄tur
(Sic decet nos adiplere oēm iuſti
ciā) .i. humilitatē. Vn̄ ibi accipiť
iuſticia nō put ē vtus ſpālis: ſed
gn̄aliter put includit oēm virtutē
(Baptiſat9 aūt ih̄s ait) Hic ponit
teſtioniū dei p̄ris de xp̄o qr baptiſa
to xp̄o apti ſunt celi: nō q celū tūc
fuerit diuiſū: ſ qr videbať aperiri
ſic in choruſcacōe videť fieri. ⁊ per
hoc ſignificabať gl̄am celeſtē credē
tib9 in xp̄m aperiri. ⁊ ſpūſſcūs in
colūbe ſpē apparuit ad denōndum
plenitudinē gr̄e ī ipſo (Et ecce vox
de celis) vox ſcz p̄ris (Hic ē filius
me9) nālis ſcz. alij āt ſūt adoptiui
(in quo m̄ ɔplacui) .i. in q̄ volun
tas mea ɔplebit de ſalute gn̄is hu
mani. ⁊ ſic apparet efficacia h9 te
ſtionij. Pz etiā q in baptiſmo xp̄i
tō trinitas apparuit large aptōnē
accipiendo. p̄r ſcz in voce. filius in
carne. ſpūſſcūs in columbe ſpecie.
Dr̄nter tn̄. qr fili9 apparuit in car
ne ſibi vnita in vnitate ſuppoſiti. ī
apicōe aliarū pſonarū erat vnio p
modū ſigni

Capitulū quartum

Tunc duct9 ē ih̄s in deſertū] Hic quarto oñt euāgl̄a in xp̄o veritatē deitatis ⁊ hūani
tatis ex demonis temptacōe. ⁊ ex ſcōrū
angelorū amminiſtracōe Et p̄mo po
nit p̄imū. ſcd̄o ſecundū. ibi. Tunc
reliq̄t ac. Pria diuidit ī tres ſm t
plicē temptacōez ⁊ triplicē xp̄i vi
ctoriā. ſecūda ibi. Tc aſſumpſit eū
Tercia ibi. Iterū aſſumpſit eū. Pri
ma ḡ temptatio fuit de carnis cō
cupia Accepit aūt temptator occa
ſionē primo de hoc tēptandi ex eſu
rie ipſi9 xp̄i P9 baptiſmū ei xp̄i im
mediate (ductus ē a ſpū) ſcz ſcō qr
hūanitas xp̄i erat organū dīuita
tis. ⁊ iō ad oīa agēda mouebatur
inſtictu ſpūſſcī Hoc igr̄ motu iuit
in deſertū locū. ſ. aptū orōni ut ibi
ſpm̄ in orōe offerret p nob deo p̄ri
(Et cū ieiunaſſz) ut carnē innocē
tem p nob maceraret ⁊ exemplū fi
delibz daret. Et p hoc q p9 baptiſ
mū talia egit: nob oñt q q̄ inchoat
nouā vitā dz ſeipſū deo offerre per
ieiuniū ⁊ orōez. Sequit (xl. diebz)
Nō vltra trāſijt ut vtus diuinitatis
diabolo celaret qr moyſes ⁊ helias
ieiunauerīt tot diebz (Poſtea eſu
rijt) P h̄ in ſe ⁊ veritatē hūane in
firmitatis oñt ⁊ occaſionē tēptari
dedit. idō ſeq̄tur (Et accedēs tēpta
tor) Ad euidentia h9 temptacōis
aduītendū q dyabol9 ſciebat p̄di
ctū p p̄phas q xp̄s futur9 erat ve
rus hō ⁊ verus de9. ut h̄etur exp̄ſſe
yſa. ix. Puulus natus ē nob ⁊ fili
us datus ē nob. ecce verā hūanitas
Et vocabit nom̄ ei9 admirabilis ɔſili
ari9. deus fortis. p̄r futuri ſcli. prin
ceps pacis. ecce manifeſta ei9 dīui
tas. ⁊ pluribz alijs locis idē exp̄mit
qd omitto p̄pter plixitatē. Siliter
ſciebat tp̄s nr̄itatis xp̄i eſſe ɔpletū
Tū p̄pter ebdomodas danielis in q̄
bus erat determinate prefix9 termi
n9 ſui aduent9. tū p̄pter trāſlacōez
rgni iudeorū ad herodē aliemigenā
put fuerat predictū p iacob p̄riar
chā geñ. xlix. ut ſ̄ expoſitū ē plei9

c. ij. ſed neſciebat certitudinalr̄ ꝙ
iħs nazarenꝰ eſſet ipſe xp̄s de q̊ ta
lia fuerāt dicta. Veruntn̄ ꝓpt̄ emi
nentiā ſc̄itatis eꝰ ⁊ ꝓpter ꝯplecōem
tp̄is reſp̄cū xp̄i aduēt9 ħebat q̄n
dā ꝯiecturā ꝙ ipſe eēt vere xp̄us. ⁊
ideo de h̄ voluit experientiā accipe
ꝑ temptationē. qꝛ temptare eſt ac
cipe experientiā de aliq̊ ignorato
Intēdebat etiā vlteriꝰ ꝑ hanc tem
ptacōem inducere eū ad pcc̄m ſi in
ueniret purus hō: ſed neutꝝ obti
nuit ut ptēbit. Dicit igit̄ temptādo
(Si filiꝰ dei es) ſcʒ nālis. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ei
eq̄lis in ptāte (dic ut lapides ⁊c̄)
Lu. iiij. dr̄. dic lapidi huic ⁊c̄. ⁊ id
ē. qꝛ ſingulare includit̄ in plurali
et ideo ſi demrāuit plures lapides:
nc̄cario demrāuit vnū. Vel alit̄ di
cendū ꝙ lucas accipit ſingulaꝛ̇ ꝑ
plurali. ſic̄ accipit̄ exo. viij. Venit
muſca ḡuiſſima in domo pharao
nis .i. multitudo muſcaꝝ (Qui rn̄s
dixit) Sic rn̄dit iħs: ꝙ nec diuinita
tem eiꝰ poterat ꝑpendere. nec ipſuʒ
ad gulā inducere. d (Scriptum ē)
deut. viij (Nō in ſolo pane ⁊c̄) ſcʒ
corꝑali (Sed in oī verbo ⁊c̄) Nā ve
rificaꝛ nō ſolū de vita ſp̄uali ſʒ etiā
de corꝑali. ſicut pʒ de moyſe q̄ ieiu
nauit. xl. diebʒ ⁊. xl. noctibʒ verbo
dei ſp̄ualiter ⁊ corꝑalit̄ ſuſtentatꝰ
(Tūc aſſumpſit eū) Hic ſcd̄ō tēp
tat eū de ſupbia ⁊ ad eundē finē ſic̄
priꝰ Dicit ḡ mathꝭ (Tunc aſſump
ſit eū dyabolꝰ in ſcām ciuitatē) .i.
ihrl̄m q̄ dicebat̄ ſcā. qꝛ diuino cultui
deputata ꝓpter templū qd̄ erat ibi
nec erat licitū in lege ſacrificare dō
alibi (Et ſtatuit eū ſup̄ pinnaculū
tēpli) Iſtud pinnaculū erat tēpli
tectū qd̄ eāt deſup planū. ſicut ſie
bāt tunc domꝰ paleſtinoꝝ. Eāt em̄
intētio demonis illuc eū portantis
ut a ꝓplo ciuitatis ipſe iħs q̄i vola
re videreꝛ. ⁊ ſic in vanā gl̄am ferre
tur: ſʒ diuina virtute fecit ꝙ nullꝰ eū
vidit. qꝛ in ptāte eiꝰ erit videri et
nō videri. Et dixit ei (Si filiꝰ dei es
mitte te deorſū) q. d. virtute ꝓpria

poſtes ſine periculo. ⁊ etiā ꝓpter mi
niſteriū angeloꝝ tibi ſeruientiū.
(Sc̄ptum ei ē de te) ſcʒ in pſ̄ (qꝛ an
gelis ſuis ⁊c̄. Ait illi iħs) Sic rn̄dʒ
ei ꝑ ſcripturā ꝙ tōliter euacuat eiꝰ
temptacōem (qꝛ non temptab ⁊c̄)
deu. vi. Tēptare ei deū eſt q̄rere ex
perimentū de dei v̊tute abſqʒ ineui
tabili nc̄citate. ⁊ hoc ē pc̄tm̄. qꝛ q̄n
cūqʒ hʒ hō aliq̄d qd̄ p̄t facere ſm̄ vi
am humanā ad euadēdū periculū
nō dʒ illud omittē q̄rendo diuinuʒ
expimentū. ⁊ ꝓpt̄ hoc ꝓbatio ferri
candentꝭ ⁊ monomachie tanq̄ꝫ illi
cita ꝓhibent̄ in iure. P hoc ḡ rn̄t
iħs dyabolo temptāti ipſū. qꝛ cuʒ
poſſet de pinnaculo tēpli deſcēdere ꝑ
viā humanā ſcʒ ꝑ gradꝰ ad hoc fa
ctos in tēplo nō dēbat ꝑ aliū locū
dn̄dere. qꝛ hoc eēt deū tēptare (Ite
rū aſſumpſit ⁊c̄) Hic tercio retēp
tat eū de ꝯcupia oculoꝝ ſeu auari
cia qꝛ poſuit (eū in montē excelſū)
Quis aūt fuit iſte mōs non noīaꝛ
nec multū refert ad ꝓpoſitū (⁊ oſt̄
ei oīa reḡ mundi) Non ē ſic intelli
gendū ꝙ ex illo loco poſſent omīa
reḡ ⁊ oēs ciuitates determinate vi
deri: ſʒ oſ̄dendo diūſas ptes orbis
dixit ei. tale regnū ē in tali ſitu. et
tale in tali enarrādo ī breuibʒ ma
gnitudinē ⁊ gl̄am illoꝝ regnoꝝ. ⁊
ideo oſ̄ſio fuit magꝭ ad audituʒ q̄ꝫ
ad viſū. q̊ facto dixit ei (Hec oīa ti
bi dabo) Ex h̄ loco ⁊ alijs ſimilibus
dixert̄ manichei ꝙ dyabolꝰ ē dn̄s il
loꝝ corporaliū inferioꝝ ſic̄ factor ⁊
creator eoꝝ. Sʒ hoc pʒ maīfeſte fl̄m
gen̄ .i. vbi deſcribunꝛ fcā a deo. ⁊ iō
dicend̄ ꝙ dyabolꝰ mentiebaꝛ qꝛ mē
dax ē ⁊ pr̄ mendacij. ut ħetur ioħ.
viij. Creature ei corꝑales nō ſūt in
ptāte ipſiꝰ niſi q̄ntum ſibi ꝑmittiꝛ
a dō. Seq̄tur (Vade ſathana) Hic
increpauit eū ⁊ non ſup̄ ad oſ̄den
dū ꝙ ꝓprias iniurias dʒ hō portare
ſʒ dei iniuriā nullo mō debet tolera
re. hoc aūt maxie ſit q̄n cultus debi
tus deo īpendiꝛ dyabolo. qd̄ dyabo
lꝰ facere ſuggēbat. ⁊ iō hāc v̊itatē

p ſcripturā ɔfirmat deut. vi (Dn̄m
deū tuū adorabis ac̄) adoracōe .ſ. la
trie q ſoli deo detur. Hoīes aūt ve
nerari pn̄t veneracōe dulie (Tūc re
liqt eū) Hic oñdit d'initas ex mi
miſterio ſcōꝝ angeloꝝ. reliq̄rant eū
angeli ipſū ihm ad tps vt d'initas
eius dyabolū magꝭ latēt. et ut ɔue
nienti9 locū temptādi hr̄et. et ut vi
ctoria ipius xp̄i excellētior appare
ret ex hoc ꝙ ſolus ipſū deuiceret. et
iō victo tēptatore et pre ɔfuſiōe re
cedēte (acceſſert angeli et miniſtra
bāt ei) ſic vero dn̄o ꝓpriȷ̄ ſerui. Ex
q appꝫ d'initas xp̄i. ꝗ nulla natuā
ē ſupra angelicā ṅ diuina. Sequi
ſcd'a ps toti9 euangeliȷ̄ (Cū audiſſ
aūt ihs) Supius declāuit mathe9
pſonā ipſi9 mediatoꝛis oñdendo in
ipſo veritatē hūane nāe et diuine.
h incipit agere d' opibꝫ xp̄i. de xp̄o
aūt inter alia tria fuerāt p ꝓphas
predcā. Primū ꝙ eſſ legiſlatoꝛ no
ue legꝭ Jher. xxxi. Ecce dies veniūt
dic dn̄s et feriā domui iſrł et domui
iuda fedus nouū ac̄. Secundū ē ꝙ
ē xp̄s redēptoꝛ p meritū ſue paſſio
nis. yſa. liȷ̄ Ipē aūt vulneratus ē
ꝓpter iniq̄tates nrās ac̄. Terciū ē
ꝙ eſſ moꝛtis deſtructoꝛ p glaꝫ ſue
reſurrcōis. Ps. xv. Non derelinq̄s
aīam meā in inferno. nec dab ſcm̄
tuū videre corrupcōeꝫ. q8 nō p̄t in
telligi de dauid cū ſepult9 fuerit et
incineratus: ſꝫ de xp̄o tm̄ ut oñt be
atus petr9 actu. ij. Igit reſiduū h9
euāgeliȷ̄ diuidit in tres ptes. ꝗ p̄
mo determinat euangła de xp̄i gł'ifica
cōne. Scd'ō de ipſi9 paſſione. c. xvi.
Et factū ē cū ɔſūmaſſ. Tercio de ip
ſi9 reſurrcōe ca. vl. Veſpe aūt ſab
bati. Circa primū aduūtendū ꝙ lex
nō imponit niſi multitudi. et idō le
g ſlacōꝫ precedit ꝓpłi adunatio Et
ideo circa primū duo facit. ꝗ p̄mo
oñt ꝓpłi adunationē ad xp̄m p ei9
p̄dicationē. Et ſcd'ō deſcribit xp̄i le
giſlacōem. c. ſeq̄nti. Videns ihs tur
bas. Prima adh in duas ptes. ꝗ
p̄mo in gn̄ali tāgitur xp̄i p̄dicatō
et ſcd'ō ſubiūgitur ex hoc ſeq̄ns ꝓpłi
ad xp̄m adunatio. ibi Ambulans
aūt ihs. In p̄ma pte deſcribitur p̄
dicatio xp̄i q̄ntum ad tria .ſ. q̄ntū
ad tps. locū et modū. Tps aūt tā
gitur cū d'r (Cū audiſſet ihs ꝙ Jo
hes traditus eet ac̄) Ex quo pꝫ ꝙ
mathe9 hic omittit oīa opeā xp̄i q̄
fecit añ incarceracōem iohis: ſꝫ illa
deſcribit iohes. ut pꝫ. i. c. ij. et. iij. et
iiij. Licꝫ ei ante incarceracōm iohis
predicauerit: nō tm̄ ita publice. Lo
cū aūt h9 predicacōis tangit cū ſh
dit (Et relicta ciūtate nazareth venit
et habitauit capharnaū) Cā aūt q̄re
reliq̄t ciuitatē nazareth lucas exp̄
mit. iiij. c. ꝗ .ſ. ingreſſus ē ſinago
gā in die ſabbati. et legit ibi illud
yſa. Sp̄s dn̄i ſup ac̄. yſa. lx. Et di
xit ibi aliq̄ ex quibꝫ iudei ſcādaliza
ti duxert eū ad ſupciliū montꝭ et vo
luert eū precipitare. ipſe aūt v'tute
diuina p mediū illoꝝ ibat: nō viſ9
ab eis (Et venit capharnaū) ad p̄
dicandū ut hic d'r (Maritimā) ꝗ
ſup lit9 maris galilee ſita ē Ex hoc
aūt oñt mathe9 euangła ꝓphetiam
impletā yſa. ix. Primo tpe alleui
ata ē terra zabulon et ter. nep. ac̄.
Ad c9 euidentiā ɔſiderandū ꝙ illā
ꝓphetiā exponunt aliq̄ de captiuitate
x. tribuū. fuerunt eī p̄io captiuitate
tempe facee filiȷ̄ romelie. p teglat
phalaſſar regē aſſirioꝝ. q̄m capti
uauit duas tribꝫ vltra iordanē. et
trāſiens iordanē de zabulon et nep
talim de galilea multos captiuauit
ut hr̄. iiij. Re. xv. et de h exponūt p̄
mā ptem ꝓphetie. Prio tpe alleui
ata ē ter. zabu. ac̄. ꝗ captiuatꝭ ma
lis hoībus alleuiata ē terra a p̄ode
ribꝫ pctōrum. Scd'ō fuerūt captiua
ti filiȷ̄ iſrł qui remanſerāt tpe ozee
p ſalmanaſar regē aſſirioꝝ. ut ha
bet. iiij. Re. xvij. Et de hoc exponūt
ſcd'am ptem ꝓphetie. et nouiſſiē ag
grauata eſt tō terra ſcꝫ p dn̄m fla
gellacōem. Dicit aūt illa tr̄a (via
maris) ꝗ ibi ē via pbłica ad portā
dū m̄ces a iordane ad mare medit

ranceū. Addi' aūt (galilee gentiū) ad drām alteri9 galilee q̄ vocaba' galilea iudeoꝝ. Scribit̄ ei. iij. Re. ix. ꝙ ſalomon de' hyrā in galilea xx. opida. ⁊ ꝙ erat gentili ideo dcā ē illa terra galilea gentiū. alia autē noīe dicta ē cabul. P illam ꝙ galileā trāſibat via illa de q̄ hic ē intē tio. Sʒ iſta expoſitio non vid' verā Pmo ꝙ videt̄ ĩplicare ꝯtria ſaltē in mō loq̄ndi. ꝙ primā captiuitatē vocat alleuiacōeʒ terre ⁊ ſcdām vocat aggrauationē ⁊ tñ ſunt eiuſdem tēporis. Scdō ꝙ ſi loq̄ret̄ de captiuitate ſcda q̄ fuit toti9 terre: nō loq̄ret̄ ſolū de galilea gentiū ſʒ de ſamaria. q̄ erat ciuitas regia. ⁊ pncipaliter fuit obſeſſa ⁊ capta p ſalmanaſar. ut ꝑʒ. iiij. Re. xvij. Tercō ꝙ i° q̄d ſeq̄tur yſa. ix. Paruulus natus ē nobis ⁊c. expo' de xpō tā a iudeis ꝙ a xpianis. ꝙ ⁊ i° q̄d immediate ꝑponi' Primo tpe alleuiata ē terra ⁊c de xpō intelligi'. ⁊ ſic expo' matheus euangl'a. ꝙ xp̄s in t'ra ʒabulon ⁊ neptalim primo p̄dicauit pblice ut dictū ē. ꝙ ciuitas capharnaū ibi ē ſita. ⁊ alia loca vbi pmo p̄dicauit. ⁊ ſic illa t'ra primo illuīata eſt doctrina xpi. ⁊ idō p yſa. dcā ē primo alleuiata. ſʒ poſtea ad vomitū ſunt reuſi hoīes illius t're. ꝑpt' q̄d ill' ciuitatibʒ exprobrat xp̄s Math. xi. ut ꝑʒ intuenti Propt' q̄d p yſa. d'r. nouiſſimo aggrauata ē. Et hoc ē q̄d dicit matheus breuit' accipiens auctem yſa (Terra ʒabulon ⁊ t'ra neptali ⁊c. ꝑpl's q̄ ſedebat in tenebris) ignorantie ſcʒ (Hītantibʒ in regiōe vmbre mort') Vmbra mortis d'r pctm̄ mortale q̄d eſt q̄ſi figurā ⁊ vmbra gehēne (Lux orta ē eis) ꝙ illuīatio doctrine xpi pmo fcā ē in locis p̄dcīs (Exinde cepit ihs) Poſito tpe ⁊ loco p̄dicacōis xpi: euangl'a deſcribit modū quē tenuit. Tenuit aūt talē modū qualē tenuit iohes. d. (Pnīam agite ⁊c) Hoc aūt fec' xp̄s primo ut p̄dicationē iohis approbaret Scdō ut nr̄āʒ ſupbiā ꝯfutaret. ꝙ aliq̄n dedignamur accipe dcā alioꝝ (Ambulās aūt) Deſcpta in gn̄ali predicatiōe xpi: hic po' ad ipſū adunatio ꝑpli. Et pmo aliquaꝝ ſpālium perſonaꝝ utpute aplo̅ꝝ Scdō turbaꝝ coīum ibi. Et circuibat ihs. Ad euidentiā pmi ſciendū ꝙ iſti apli legun' ter vocati a xpō. Prima fuit īmediate p9 baptiſmū xpi ut h̄etur ioh. i. qn̄ duo diſcipuli iohis audierūt ipſū dicentē de xpō. Ecce agn9 dei ⁊ ſecuti ſunt ihm Et ibi d'r. andreas frat' ſimonis petri erat vn9 de duobʒ q̄ ſecuti fuerāt ihm. ⁊ ibi ſubdit̄ quō vocauit frēm ſuū ſimonē ad ihm. Scda vocatio fuit in capturā piſciū quā deſcribit Lu. v. c. d. ꝙ xp̄s ꝑpter turbas irruētes aſcendit in nauē petri ad predicandū. ⁊ finita p̄dicacōe iuſſit laxari rethe in capturā piſciū. ⁊ viſa multitudīe piſciū captoꝝ ſciēs ꝙ nō potat eē virtute hūana: pcidit ad pedes ihū. ſʒ ille due vocacōes nō fuert' ꝑpe ad aplatum ſʒ ad quandā familiaritatē. Tercia aūt vocatō fuit iſta quā deſcribit mathe9 qn̄ relictis oībus ſecuti ſūt ihm ampli9 ad predcā negocia non reuſuri: ſʒ intendētes doctrine x. Et h̄ ē q̄d d't mat'hs (Ambulās ihs iux' mare galilee) Mare iſtd ē q̄dā lacus hn̄s centū ſtadia lōgitudīs. ⁊. xl. latitudīs p quem trāſit iordanis fluui9 ut d't ihero. Dici' āt mare ſm modū loq̄ndi hebraicū. in q̄ magna ꝯgregatio aq̄rū voca' mare. ſm i° gen. i. ꝯgregacōes aquaꝝ appellauit maria Voca' etiā aliq̄n ſtagnū genaʒareth Lu. v. Dici' etiā mare galilee. ꝙ ē in illa regione. ⁊ mare tiberiad' a ciuitate tibeiade ſita ſup ipſū (Vid' duos frēs) Et ꝑʒ lrā (Et pcedēs inde) Hic agi' de vocacōe iacobi ⁊ iohis filioꝝ ʒebedei. ⁊ ꝑʒ lrā Sʒ q̄ritur hic quō iſti frēs relicto p're. ⁊ ſilit' alij duo relictis oībus ſecuti ſūt eū Dicendum ꝙ in eo erat virtus diuinitatis. ⁊ ideo ſic poterat exteri9

vocare p vocē ita poterat interi9 at
trahere p volūtate ſua p inſpiracō
nē. Similiter q̄re ſimplices hoīes pri°
vocauit ad predicacōꝫ euāgelij di
cēdū ꝙ ſic a prin° aliq̄s ſimplices
vocauit utꝫ in iſtis predcāsꝫ ita ſilī
ter aliq̄s lrātos vocauit a pncipio
ut nathanaelē ⁊ nicodemū ut hēt
ioh. i. ⁊. iij. q2 ſi ſolos ſimplices vo
caſſꝫ credi poſſet ꝙ fuiſſent ex ſim
plicitate decepti. verūtn̄ ſimplices
magꝭ ꝯſtituit aplos ⁊ p̄dicatores
euāgelij ꝙ lrātos ut fides euāgelij
magꝭ attribuere² ſapiē dine ꝙ hu
mane (Et circuibat) Hic poni² ad
unatio p̄pli ad xp̄m quātū ad mul
titudinē p̄plox ipm ſeq̄ntiū. q2 nō
ſolū docebat v̄boꝫ ſꝫ doctrinā ſuā cō
firmabat fcō. ſ. p miracula q̄ ſoluꝫ
fieri poterant v̄tute dina. Sicꝫ ei il
la ad q̄ attigit intellcūs hūan9 nō
pbant̄ ſufficiēter n̄i p reductōeꝫ ad
pncipia intellcūi p ſe nōꝫ ita ſilr
q̄ excedunt facultatē intellcūs nr̄i.
cuiuſmodi ſūt illa q̄ ptinent ad do
ctrinā xp̄i nō poterāt turbis coībꝫ
meli9 declari ꝙ p opa virtutē toti
us nāe excedētia. Cū ei deus nō poſ
ſet eē teſtis falſitatꝭ ſi talia inducā
tur ad ꝯfirmacōeꝫ alic9 doctrineꝫ ſe
qui² illam doctrinā veritatē infalli
bilē ꝯtinē. Hoc mō ꝯfirmata ē do
ctrina aplox Mar. xvi. Illi pfecti
p̄dicauerūt vbiqꝫ dn̄o coopante ⁊
ſermonē ꝯfirmāte ſeq̄ntibꝫ ſignis.
⁊ hoc mō cōfirmauit xp̄s doctrinaꝫ
ſuā ut hic dr (Et circuibat ⁊c̄) Seq̄
tur (Predicās euangeliū regni. q2
xp̄s p̄dicabat aptionē regni celeſ
ſtis qđ nō faciebat doctrina moſai
ca (Et ſanās oēm languorē) ⁊ in
firmitatē incurabilē virtute natuꝭ
Ex q̄ ⁊ ꝯſilibus pꝫ ꝯfirmatio ſue do
ctrine vt dcm ē (Et abijt opiō ei9)
i. fama (p totā ſiriā) q2 nō ſolū in
iudeaꝫ ſꝫ ī p̄uincijs vicinis abijt ip
ſi9 fama p̄pt̄ ei9 crebra miracula. p̄p
ter qđ rex agarus q̄ regn̄bat iuxta
eufratē ſcp̄ſit ſaluatori vnā ep̄laꝫ
ut hētur ī eccaſtica hiſt (Et ſecute

ſunt eū turbe multe de galilea ⁊ de
capoli) Decapolꝭ nomen ē regiōis.
dcā a decas qđ ē decē ⁊ polis quod
eſt ciuitas. q2 ibi erant decē ciuita
tes. cetera patent.

Capitulū quintum.

Idens ih̄s turbas ⁊c̄) De
ſcp̄ta adunacōe p̄pli p p̄di
cacōem xp̄i. hic ponit̄ ipſi9
legiſlatō. q̄ ut dictū ē dꝫ ferri p̄plo
adunato Et p̄mo ponit̄ h9 legiſ da
tio ab ore xp̄i q̄ eſt legifer nr̄. Et
ſcdō ponit̄ predcē legꝭ p̄mulgacō p
miſſionē diſcipulox ad p̄dicandū
c. x. Conuōtis ⁊c̄. Tercio ponit̄ ſm
legē datā ⁊ p̄mulgatā iudicatio.
c. xxiiij. Et egſſus ih̄s ⁊c̄. vbi agit̄
de aduētu xp̄i ad iudiciū Iſta aūt
t̄a predcā ptinent p̄pe ad legē Pri
ma in duas. q2 p̄mo ponit̄ legꝭ ex
plicatio. Scdō deſcribit̄ ipſi9 expli
cate ꝯfirmatio p miracula. c. viij.
Cū aūt dn̄diſſet ih̄s de mōte. Pria
adh̄ in duas. q2 p̄mo lex euāgeli
ca explicat̄ Et ſcdō ad implenduꝫ
p̄plꝰ incitat̄ circa finē. vij. c. Oīs ġ
Prima adh̄ in duas. q2 p̄mo dat̄
lex. ⁊ ſcdō ōnditur q̄liter obſerue²
ibi. petite ⁊ accipietꝭ. p9 principiū
vij. ca. Prima adh̄ in duas. q2 pri
mo p̄mittit̄ quedā breuis prefatio
Et ſcdō ſubdit̄ legꝭ explicatio. ibi.
Btī paupes Circa primū q̄ſi p mo
dū p̄logi ōndit̄ p̄mo ꝯḡgatio p̄pli
cū dr (vidēs ih̄s turbas) ut ōndat̄
tp̄s ꝯgruū ad ferendū legē p̄plo ꝯ
gregato. Scdō ſubdit̄ loc9 apt9 cū
dr Aſcendit in montē. q2 in tali lo
co multi pn̄t audire. Ex hoc etiā de
ſiḡtur excellentia legꝭ euangelice.
p̄pter eminentiā montꝭ in q̄ data ē
lex euāgelica. Tercio tangi² mod9
ꝯueniēs cū dr (Et cū ſediſſet) Sedē
do ei ⁊ in quiete data ē lex euāge
lica. Lex aūt vet9 data ē in t'roribꝫ
ad deſiḡndū drām legꝭ ⁊ euāgelij.
q2 illa erat lex terroris. euangeliū
aūt lex amoris Quarto ōndit̄ h9
legis excellētia cū dr (Et apiēs os

ſuū) qꝛ moſaica lex a deo data eſt
mediantibꝫ angelis vt ſ̄ declatum
ē. lex aūt euanglica immediate p
ſeipſū incarnatū. Propt̄ qđ augꝰ.
exponēs hūc locū đt. Tunc apuit
os ſuū q̄ an̄ in lege apuit ora ꝓphe
taꝝ (Btī paupes) Hic ponit̄ ipſiꝰ
legꝭ explicatio. ⁊ qꝛ intētio legiſla
toris ē facere ciues bonos p aſſue-
ſcōem bonoꝝ opeꝝ ut h̄etur. ij. ethꝭ.
ideo pmo in hac lege dirigiꝰ pfecte
hūana opatio. Scđō rectificaꝰ inte
rior intētio. c. vi Et cū oratis noli
te ꝛc. Tercio ordinaꝰ hūana affcō
c. vij. nolite iudicare Circa primū
ꝯſiderādū ꝙ lex ē de opibꝫ virtutū
Virtutes q̄dā ſunt cōes ſeu hūane
quedā aūt ſunt excellētes ſeu hero
ice ut đr. vij. ethꝭ. Et tales dicūtur
q̄ſi diuine ut ibi đr. Et inducit̄ exē
plū de hectore q̄ ꝓpt̄ excellentiā v̓tu
tis dicebaꝰ quodāmō filiꝰ dei ⁊ nō
hoīs mortalis Lex aūt euāgelica eſt
excellentiſſīā. ⁊ iō deſcribit v̓tutes
ſꝫm excellentiſſimū gradū ut vide
biꝰ. Conſiderandū eē ꝙ licꝫ v̓tutes
ſint ꝯnexe: tn̄ aliq̄ ſunt magꝭ ꝓprie
ꝯtēplatiuoꝝ. aliq̄ actiuoꝝ. et aliq̄
prelatoꝝ Et ideo pmo deſcribit v̓-
tutes q̄ pficiunt in vita ꝯtēplatiā.
Et ſcđō q̄ pficiunt in vita p̄latiua
ibi. vos eſtis ſal tre. Tercio ī vita
actiua ſeu ſubditoꝝ. ibi. Audiſtis
qꝛ dictū ē antiq̄s Prima in duas.
qꝛ pmo deſcribit v̓tutes ad bn̄ agē
dū. Et ſcđō illā q̄ pficit ad bn̄ pati
endū. ibi. btī q̄ pſecucōem Prima
in tres. qꝛ pmo deſcribit illas q̄ pfi
ciunt hoīem reſpcū ſui. Scđō reſpcū
pximi. ibi. Btī q̄ eſuriūt. Tercō re
ſpcū dei. ibi. Btī mundo corde. Pria
in duas. qꝛ pmo ordīat hoīem ex-
trinſecoꝝ bonoꝝ. Et ſcđō reſpcū in-
trinſecoꝝ motuū. ibi Btī mites Ad
euidentiā dicendoꝝ ſciendū ꝙ btītu
do đr dupliciꝰ. Vno mō in re ſic hē
tur in pria. Alio mō in ſpe ſicut hē
tur in via. in viris excellentibꝰ in
virtute. q̄ ꝓpter excellentiā v̓tutis
videꝰ vitā humanā excellē ⁊ ad vi
tam btām quodāmō appropinq̄re
Et tales dicunt̄ btī quodāmō. qꝛ
qđ paꝝ diſtat q̄ſi nihil reputaꝰ. ij.
phiſic. Et hꝭ mō ethꝭ. i. dicunꝰ pueri
felices nō ꝯexceant actꝰ virtutū in
quibꝫ ꝯſiſtit felicitas ſꝫm phm. ſed
qꝛ hn̄t ad hꝭ bonā diſpoſicōnē dicū
tur tales de ꝓpinq̄ ad hoc diſpoſiti
Ergo qꝛ v̓tutes q̄s hic deſcribꝰ legiſ
lator dn̄s nr̄ ihesus xp̄s ſūt ſic emi
nentes: ideo dicunꝰ btītudines Pri
ma igit̄ btītudo đr pauptas ſpūs.
Reſpcū ei extrinſecoꝝ bonoꝝ q̄ ſūt
diuitie et hōres bene ſe hꝫ hō modo
humano ⁊ coīꝫ qn̄ non q̄rit talia vl
tra gradū ſui meriti. ſed ſꝫm ꝯdecē-
tiā ſtatus ⁊ pſone. Et hꝭ facit v̓tus
politica q̄ talibꝫ vtiꝰ moderate Sed
pauptas q̄ ſpūs btītudo đr facit hoc
excellentiꝰ qꝛ facit hoīem talia tōli
ter ꝯtemnere. ⁊ a ſe abijcere. q̄ntuꝫ
poſſibile ē. ut ꝯtēplationi dīne libe
riꝰ poſſit inherere. qꝛ ſꝫm ꝙ đr li. de
eccaſticis dogmatibꝫ. Bonū eſt fa-
cultates cū diſpenſacōe pauperibꝫ
erogare: ſꝫ melius ē intencōe ſeq̄n
di xp̄m totū ſil̓ donare ⁊ abſolutū
a ſolitudine cū xp̄ō egere Igiꝰ pau
ptas ſpūs facit ꝯtemnere predicta
nō tanq̄ mala ſimplicit̄ qꝛ hijs p̄t
hō bene vti p virtutē politicā ut vi
ſum eſt: ſed tanq̄ minora hō maio
ris boni impeditiā. ſicut ꝯtemnitur
mr̄imoniū tanq̄ minꝰ bonū ꝓpter
virginitatē ſeruandā. igiꝰ (Beati
paupes ſpū) qꝛ pauptas abſolu-
te ſūpta nō đt n̄ carentiā diuitiaꝝ
⁊ bonoꝝ qđ nō ē virtuoſūꝫ: ſꝫ pōt eē
in malis hoībus. utꝫ ad ſenſū. ſed
pauptas ſpūs ſcꝫ volūtarie aſſum
pta ad liberiꝰ ſeq̄nđ xp̄m illa ē v̓tꝰ
excellēs ſeu pfecta. Addit̄ aūt pre
miū corrn̄s cū ſubdiꝰ (Qm̄ ipſoꝝ
ē regnū celoꝝ) In regno ei intelli
giꝰ oīmoda ſufficientia ⁊ excellētia
q̄ bene repromittit̄ ī cel̓ illis q̄ t̄lia
ꝯtēpſerūt in terris (Beati mites)
Hic pficit hoīem reſpcū intrīſecoꝝ
motuū. ⁊ pmo reſpcū motuū iraſci
bil̓ Scđō reſpcū motuū ꝯcupiſcibil̓

ibi. Btī qui lugent Circa primū cō
ſiderandū ꝙ circa paſſiōes iraſcibi
lis bn̄ ſe hꝫ quis mō hūano ⁊ cōis
qn̄ eas refrenat ſic ꝙ nō nimis ipe
tuoſe excedit tn̄ aliq̄lem ꝑturbacō
nē eaꝝ ſentit. Mititas aūt q̄ ē btī-
tudo facit hō excellentius. qꝛ reddit
hoīem tōliter tranq̄llū a motibus
iraſcibiꝑ ꝑ oīmodā ſubiectōem ad
regulā rōnis vel ꝟ̄ine legis: ⁊ hoc ē
qꝺ dicit (Btī mites) Addit aūt ꝑ̄
miū corrn̄dens cū ꝺꝛ (Qm̄ ipſi poſ
ſidebūt terrā) Ad hō ei homīes fero
ces mouēt bella ⁊ lites ſeq̄ntes mo
tus iraſcibiꝑ ut q̄ſi ſecuri poſſideāt
terrā deuictis inimicꝭ. ⁊ idō illis q̄
ſunt tōliter q̄etati a motibꝫ iraſci-
bilis mō predcō bn̄ ꝓmittit poſſeſ-
ſio pacifica terre viuentiuꝫ (Btī q̄
lugent) Hic ꝑficit hoīem reſpectu
motuū ꝯcupiſcibilis q̄ ſunt ꝯ̄ca oīa
ꝯcupiſcibilia. ſic̄ ſunt delcācōnes ciboꝝ ⁊ venereoꝝ in ſēſu guſtus ⁊ ta-
ctꝰ ⁊ ſilr̄ melodiaꝝ. ſpectaculoꝝ
odoꝝ in ſēſu auditꝰ viſus ⁊ olfcūs.
in talibꝫ bn̄ ſe hꝫ hō modo cōi ⁊ hu
mano: moderate talibꝫ vtendo ⁊ ſu
ꝑflua reſecādo. qꝺ fit ꝑ tꝑantiā q̄
eſt ꝟtus politica. Sꝫ excellentiꝰ hꝫ
ſe hō in talibꝫ ꝑ btītudinē luctꝰ oīa
talia a ſe penitꝰ abdicando ⁊ luctū
volūtarie in hac vita aſſumēdo: tā
ꝑ tranſgreſſione culpe ꝯmiſſe: q̄ꝫ ꝑ
dilacōe celeſtis pr̄ie. ita ꝙ totū ſta
tū pn̄tis vite reputat exiliū reſpcū
celeſtis pr̄ie. ſꝫm ꝙ dicebat paulꝰ
ad rō. vij. Infelix hō q̄s me libera
bit de corꝑe mortis hꝰ. Et ad phil.
idē. Deſideriū hn̄s diſſolui ⁊ eſſe cū
xp̄o. Et q̄ntū ad hō dicit (Btī qui lu
gent) volūtariū luctū in hac vita
ꝑ pc̄tis aſſumēdo. Addiꝰ aūt ꝑ̄mi
um corrn̄s cū ꝺꝛ (Qm̄ ipſi ꝯſolabū
tur) Conſolari ei eſt ſilr̄ ſolari. ꝯue
niens aūt ē ut illi q̄ in pn̄ti vita ꝑ
xp̄o volūtario luctu occupanꝰ: cū dō
⁊ angelis eternalr̄ cōſolenꝑ (Btī
q̄ eſuriūt ⁊ ſitiūt) Hic ponit virtu
tes q̄ ꝑficiunt hoīem reſpcū ꝓximi
Hec aūt ꝑfectio ꝯſiſtit in duobus
Primo in hijs q̄ hn̄t rōem debiti.
Scdō in hijs q̄ hn̄t rōem doni: ibi.
btī miſericordes. Circa primū adū
tendū ꝙ in hijs q̄ hn̄t rōem debiti
reſpectu ꝓximi bn̄ ſe hꝫ hō qn̄ red-
dit vnicuiqꝫ qꝺ ſibi debetur n̄ nimis
nōbilr̄ ꝓcraſtinādo vel retardā
do. hoc aūt facit ꝑ iuſticiā q̄ eſt vir
tus politica: ſꝫ excellentiꝰ ꝑ btītudi
nē q̄ ꝺꝛ eſuries vel ſitis iuſticie. qn̄
ſcꝫ cū quodā feruēti deſiderio inſo-
lito talia exeq̄tur. ſic̄ eſuriēs ⁊ ſiti-
ens ferueꝑ cōedit et bibit. Et hō ē
qꝺ dicit (Btī q̄ eſuriunt ⁊ ſitiūt iu
ſticiā) Addiꝰ aūt premiū ꝯueniēs
cū ꝺꝛ (Qm̄ ipſi ſaturabunꝑ) Satu
ritas ei glorie q̄ cōſiſtit in deſiderij
hūani replecōe ſꝫm ꝙ ꝺꝛ in pſ̄. ſati
aboꝛ cū apparuerit gl̄a tua ꝯueniē
ter ꝓmittiꝰ eſurientibꝫ et ſitientibꝫ
iuſticiā predcō mō (Btī miſericor-
des) Hic poniꝰ btītudo ꝑficiēs hoī-
nē reſpcū ꝓximi in hijs q̄ hn̄t rōeꝫ
doni. in talibꝫ aūt bene ſi hꝫ homo
mō ꝯmuni ⁊ hūano ꝑ liberalitatē
q̄ eſt ꝟtus politica in mediocribꝫ ⁊
ꝑuis donis. ⁊ ꝑ magnificentiaꝫ in
excellentibꝫ donis ⁊ magnis: ſꝫ ex
cellentiꝰ hoc fit ꝑ btītudinē q̄ voca
tur mīa qn̄ defectū alterius tōliter
accipit q̄ſi ſuū. Et hoc eſt qꝺ dicit.
(Btī miſericordes) Addicꝑ aūt ꝑ̄
miū conueniens cum ꝺꝛ (Qm̄ ipſi
mīam ꝯſeq̄ntur) In celeſti ei pr̄ia
quilibet mīam ꝯſeq̄tur. qꝛ vltra cō
dignū ſibi retribuitur ſꝫm ꝙ ꝺꝛ ad
roma. viij. Nō ſunt ꝯdigne paſſi-
ones hꝰ tꝑis ad futurā gl̄am q̄ re
uelabiꝑ in nobis (Btī mūdo corde)
Hic ordīatur hō reſpectu dei. ⁊ pri
mo quantū ad intellc̄m ſpeculādo
Scdō quantū ad affectū ipſū amā
do. ibi Btī pacifici. Circa primū ad
uertenduꝫ ꝙ in ſpeculacōe diuina
bene hꝫ ſe hō modo ꝯmuni ⁊ huma
no per virtutes intellcūales q̄ ſunt
ſcientie ſpeculatiue. ⁊ potiſſime per
methaphiſicā que docet ꝓꝑetates
diuinas ex creaturis ꝯſiderare. ut:
xij. metha. vbi oſ̄ditur vnum eſſe

deū eternū actū puꝝ viuentē vita
nobiliſſima ſēpiterna ⁊ optia. ſed
hoc ē ſolū ꝯſiderādo deū ex ꝓꝓ̄etati=
bꝫ creaturaꝝ. ſ; excellenti9 h̄ hꝫ per
btitudinē q̄ eſt mundicia cordis p
quā mens hūana deo ꝯiungi² ⁊ ſic
de occultis ⁊ diuinis ſup̄ modū hu
manū illuſtrat̄. ſicut fuerūt apl̄i q̄
abſq; humano ſtudio fuerūt de di
uinis excellētiſſime illuſtrati Et h̄
eſt q̄d dicit (Bt̄i mundo corde) Ad
di² aūt premiū ꝯueniēs cū dr (qm̄
ipſi deū videbunt) qꝛ viſio dei enig
matica p fidē in pn̄ti. ⁊ facie ad fa
ciē in futuro bn̄ repromitti² bn̄tibꝫ
talē mundiciā. S; q̄d dr in cho. xiij
Vide9 nunc p ſpeculū in enigmate
tunc āt facie ad faciē (Bt̄i pacifici)
Hic po² btitudo ordinās hoīem re=
ſpcū dei quantū ad affectum q̄d fit
mō coī ⁊ hūano per amorē nālem
qn̄ diligit deū ſic pncipiū ſuū effici
ens ⁊ ꝯſeruatiuū: lꝫ pret̄ h̄ alia dili
gat. S; excellenti9 h̄ fit p btitudīe;
q̄ ē pax qn̄ ſcꝫ hō tōtiter p affectu;
mentl̄ dō ꝯiungi² ſic̄ bonitati ſūme
⁊ ſic nihil aliud ex ipſū q̄rit: ſ; ī ip
ſo quieta² ⁊ pacificat̄ Et h̄ ē q̄d dr
(Bt̄i pacifici) Addit̄ āt premiū cō
ueniens cū dr (Qm̄ filij dei vocabū
tur) Filiatio ei dei īportat aſſilatio
nē ad deū. ꝓꝛiū aūt ē ipſi9 dei ꝙ ſe
ipō fruit̄ ⁊ in ſeipō quieta². ⁊ idō q̄
predcō mō ſūt pacifici rcē filij dei vo
cabun² (Bt̄i qui pſecucō;) Hic po
ni² btitudo pficiens hoīnem ad bn̄
patiendū. ſicut ei ad virtutē ptinꝫ
bn̄ agere: ita ⁊ bn̄ pati. In h̄ autē
bene ſe hꝫ hō mō coī ⁊ humano qn̄
p tribulacōe imminēte nō recedit
a ṽtute: licet h̄ ſuſtineat cum aliq̄
anguſtia ⁊ dolore. ⁊ h̄ fit p fortitu=
dinē q̄ ē ṽtus politica S; excellēti9
h̄ fit p btitudinē q̄ pōt dici q̄dā for
titudo diuina: qn̄ talia ſuſtinet nō
ſolū patiēter ſed etiā letāter. Sicut
martiēs qn̄ acerbioribꝫ tormentis
cruciabant̄ tanto magis in dn̄o le
taban². Et hoc eſt q̄d dicit (Bt̄i q̄
pſecucōem patiunt̄) Et ſequitur.

(Gaudete ⁊ exultate ⁊c̄. Vos eſtis
ſal terre) Hic ponun² virtutes pre
latoꝝ. Ad c9 euidentiā ꝯſiderandū
ꝙ p̄lati ſunt ſucceſſores apl̄oꝝ. ⁊
ideo dn̄t eē pfecti in vita ꝯtēplatia
⁊ actia. ⁊ ideo ṽtutes ꝯtēplatiuoꝝ
q̄ ſunt predcē ſupponun² eſſe in eis
⁊ ſilit̄er ille q̄ ſequunt̄ de actiuis.
S; h̄ exprimunt̄ aliq̄ ſpālia q̄ dn̄t
eē in eis pre cetis. Et p̄mo quantū
ad eoꝝ vitā. Scdō quantū ad eorū
doctrinā. ibi. nolite putare. Circa
primū adūtendū ꝙ p̄lati pre cetis
dn̄t eē excellētes quantū ad q̄tuor
Primū ē diſcretio in agendis. qꝛ
ſūt ductores ⁊ gubnatores alioꝝ.
⁊ h̄ deſig̃tur cū dr (vos eſtis ſal ⁊c̄
Sicut ei ſale ꝯdiunt̄ oīa cibaria: ita
diſcrecōe prelatoꝝ dn̄t dirigi ⁊ or
dinari oīa opa ſubditoꝝ (Qꝫ ſi ſal
euanuerit) .i. ſi diſcretio in prelat̄
defecerit (in q̄ ſalietur) q. d. in nul
lo opa ſubditoꝝ ꝯdient̄ ſeu dirigē
tur. Ideo ſubdi² (Ad nihilū vꝫ vl
tra n̄ ut mitta² foras. ⁊ ꝯculcet̄ ab
hoibus) qꝛ talis dꝫ repelli a prela=
cōe: ne officiū prelatoꝝ in cōſpectu
hoīm reddat̄ vile Secundū in quo
dn̄t precellē p̄lati p intelligentia;
ſacre ſcripture dn̄t ex officio notifi
care alijs opa ṽtutū. in c9 ſignum
portant mitra; in capite in q̄ ſunt
duo cornua. qꝛ dn̄t ſcire duo teſta
mēta. Terciū in q̄ dn̄t precellē ē cō
ſtantia in oppſſoribꝫ pauperꝝ repri
mendis Vn̄ dr ſaluator ioh̄. x. Bo
n9 paſtor aīam ſuā dat p ouibꝫ ſu
is. mercenari9 aūt ⁊ q̄ nō ē paſtor
vidit lupū venientē et dimittit o=
ues ⁊ fugit. Q̄d expōnēs g̅g̅. dicit.
Lup9 ei ſup oues venit cū quilibꝫ ī
iuſt9 raptor fideles quoſq; atꝫ hūi
les opprimit S; is q̄ paſtor videba
tur eē ⁊ nō erat reliq̄t oues ⁊ fugit:
qꝛ dū ſibi ab eo periculū metuit: re
ſiſtē iniuſticie nō preſūit. fugit āt
nō mutādo locū: ſ; ſubtrahēdo ſola
ciū. Et ideo paſtor bon9 ciuitati in
monte poſite ꝯpa². qꝛ ad ipſū dn̄t
hr̄e oppreſſi refugiū q̄ſi ad q̄dam

fortaliciũ. Et h̄ eſt q̄d dicit ſaluat
tor (Nõ pt̄ ciuitas abſcõdi ⁊c̄) q2
bon9 prelat9 ĩ pſecucõe nõ dʒ ſe ab
ſcõdere: ſʒ ad defenſionẽ gregl̄ ſe ma
nifeſte oñdere. Quartũ in q̊ dʒ pre
latus excellẽ eſt ſc̄itas euidentia in
exẽplis vãdis. q2 ſm q͛ dr̄ ĩ paſto
rali tantũ dʒ excellẽ actionẽ ꝑꝑl̄i a
ctio pſulis: q̄ntũ diſtat a grege vi
ta paſtoris Et ideo ꝯpatur hic lucẽ
ne ſup candelabrꝝ illuĩanti totã do
mũ. Sed intẽtio recta ſubdit (Lu
ceat lux vrã corã hoĩbus ut videãt
opa veſtra bõ:a gl̄ificent prẽm ve
ſtrũ ⁊c̄) q2 non dñt de h̄ gl̄am ꝓ
am q̄rere: ſʒ gl̄am dei ⁊ edificacõm
ꝑꝑl̄i (Nolite putare) Hic oñt emi
nentiã platoꝝ quãtũ ad doctrinã.
⁊ pmo ponit modũ docẽdi ipſi xp̄õ
ꝓpriũ. Scd̃õ oñt qualiter dʒ ei ꝯfor
mari doctrina prelatoꝝ ibi Qui g̊
ſoluerit. Circa primũ adũtendũ q͛
xp̄s non ſolũmõ erat doctor legl̄ ⁊
euãgelij: ſed et̄ inſtitutor. Aliter tñ
q2 vetus teſtm̄ dedit mediantibʒ ã
getis. nouũ aũt p ſeipſũ. ut ē̄ in p
logo viſũ eſt: g̊ p ſuã doctrinã nõ
debuit legẽ deſtruẽ: ſed magl̄ eã p
ficere ⁊ adĩplere. Et h̄ eſt q̄d dicit
(Nolite putaẽ ⁊c̄ iota vnũ ⁊c̄) ⁊
modicũ nõ trãſibit q̄d nõ impleat̄
q2 ioth ē̄ mĩma lrã hebraica. Que
rit hic quõ veꝝ ſit q͛ xp̄s legẽ im
pleuerit ⁊ nõ ſoluerit. vider̄ eĩ q͛ ip
ſe ſoluerit mãdata moralia. q2 pce
ptũ de obſuacõe ſabbi morale eãt
ſaltẽ q̄ntũ ad vacacõʒ a corpalibʒ
opibʒ: ſʒ ipſe ſabbo curauit Jo. v.
Et ſanatũ precipit tollẽ lectũ ſuũ ĩ
die ſabbati: g̊ ⁊c̄. Itẽ vider̄ q͛ iudi
cialia nõ ĩpleuerit. q2 mlierem dep̄
henſã in adultio q̄ in lege precipie
bar̄ lapidari impunitã ire pmiſit
ut h̄etur Jo. viij. Itẽ ceremonialia
de abſtinẽtia ciboꝝ in lege phibi
toꝝ nõ ſeruauit. q2 dr̄ ĩ. xv. Q̄d in
trat in os nõ coinq̄nat ⁊c̄ Ipẽ aũt
fecit q̄ alijs faciẽda dixit. g̊ talib9
vſus fuit. g̊ ⁊c̄. Cõtra p illud q̄d h̄
dr̄ (Nõ veni ſoluẽ. Dicendũ q͛ xp̄s
legẽ ⁊ ꝓpħas adĩpleuit Et pmo de
claro de lege. ſcd̃õ de ꝓpħis In lege
aũt q̄dã erãt p modũ pcepti. ⁊ q̄
dã p modũ pmiſſi obſuantibʒ le
gẽ. ⁊ vtraqʒ adĩpleuit De pceptis
pʒ ſic. precep̄ ei erãt in triplici drã.
quedã erant moralia ſcʒ pcepta de
calogi. ⁊ alia moralia in lege po ſi
ta q̄ faciebãt ad eoꝝ declacõem Et
iſta ĩpleuit xp̄s ea obſuando pfcẽ
⁊ ad obſeruacõʒ eoꝝ alios incitan
do ĩ. xix. Si vis ad vitã ingredi ſer
ua mãdata. Scd̃õ ea ĩpleuit ſanũ ĩ
tellc̄m eoꝝ declando ⁊ errorẽ phari
ſeoꝝ circa h̄ excludẽdo. ut ptẽbit ĩ
in pñti c. Tercõ adĩpleuit ea ꝯſilia
apponẽdo q̄ faciũt ad pfectiorẽ mã
datoꝝ obſuacõʒ. pfectius eĩ obſer
uat mandatũ hoc. nõ occides. ille q̊
cauet ab ira inordĩata: q̄ ille q̄ ca
uet tm̄ ab interfectõe. Alia erãt pce
pta legl̄ iudicialia ⁊ iſta ĩpleuit ri
gorẽ eoꝝ p viã mĩe tpando in aliq̄
bʒ p ſeipſũ ⁊ in alijs diuiſit tpamẽ
tũ ſuis miſtris ſcʒ ecc̄e prelatl̄ ⁊ pri
cipibʒ terreis catholicl̄: ut de talibʒ
ordinẽ ſm q͛ viderint vtile cõitati
fideliũʒ ſm varietatẽ tpm. locoꝝ ⁊
pſonaꝝ. ⁊ iſt̄d nõ fuit deſtruẽ legẽ
ſʒ magl̄ adĩplere. q2 ſic ordinauit
meliorẽ modũ obſeruacõis iuſticie
Sic nõ deſtruit puer q̄ñ ſit vir. licʒ
eĩ trãſeat puericia: tñ remanet me
lior ſtat9 eiuſdẽ pſone etate muta
ta Lex ãt vetus h̄uit q̄i ſtatũ pueri
reſpcũ noue legl̄. ꝓpt̄ hoc dr̄ ad gal.
iij. Lex pedagogus nr̄ fuit ĩ xp̄õ. ⁊
regulatiã ſtatus puerit. ꝓpter hoc
erat lex timoris. ſic pueri ſub diſci
plina cuſtodiunt Lex aũt euangl̄i
ca ē̄ lex amoris. ⁊ ideo nõ dʒ eẽ tan
tus rigor penarꝝ q2 ꝓpriũ hoĩm pfe
ctoꝝ ē̄ magl̄ deduci ad virtutẽ amo
re iuſticie q̄ timore pene. Tercia p
cepta erãt ceremoĩalia. ⁊ iſta diui
debanr̄ in tria. q2 q̄dã ptinebãt ad
ſacrã. ſic circũciſio quantũ ad oẽs
hoĩes. vnctio q̄ntũ ad reges ⁊ põtifi
ces. xp̄s ãt ñ aſſũpſit ſtatũ ſacdotl̄
legal vel terreni regl̄ imo dixt̄ corã

pilato. regnũ meũ non ē de h̄ mun
do. Jo. xviij. ⁊ ideo nō habuit iſtā
vnctionē corpalem regũ vel pōtifi-
cũ. ſed vnctionē ſpũalē a dō p̄re ha
buit p plenitudinē gr̄e ſm q̄ ſcri-
bit in pſ̄. Vnxit te de9 de9 tu. o. le.
ac̄. Circūciſionē aūt ipſe adīpleuit
Primo in ſe ſuſcipiēdo. Scdō meli9
efficaci9 ⁊ gr̄atius inſtituendo ſa-
crm̄ loco ip̄i9 ſcꝫ baptiſmū in q̊ cō
ferſ maioꝛ grā. ⁊ ē remediū tam vi
ris q̄ mulieribꝫ. Quedā etiā cere-
moníalia ptinebāt ad ſacrificia ſi
cut īmolatio agni paſcal̄ iuge ſa
crificiū ⁊ ꝯſilia. Jſta āt erāt figura
tiua vni9 pfecti ſacrificij. ſ. xp̄i ī cru
ce offerendi. ⁊ idō iſta īpleuit xp̄s
vno mō corpalit̄ patiēdo Alio mō
efficati9 ſacrificiū ſ. eucariſtiā inſti
tuēdo. Quedā aūt ceremonialia p
tinebāt ad ſacra. ⁊ de talibꝫ erant
precep̄ ꝓhibitiua vſū aliq̄rum cibo
rū ⁊ ꝯſilia ⁊ iſta adīpleuit xp̄s. q2
dt petrus. xi. act. Jmmundū ⁊ cōe
nō intrauit in os meū. ⁊ multo foꝛ
ti9 xp̄s h̄ ſeruauit. ⁊ ſic iſta precep̄
adīpleuit ea obſ̄uando ⁊ obſ̄uati
onē melioꝛē declando. p talē ei ab
ſtinentiā a corpalibꝫ cibis ſiḡfica
ba2 abſtinētia a ſpūalibꝫ immūdi
cijs. Hāc āt mundiciā inſtituit x9
in lege euāgelica q̄ ē mundiſſima
⁊ p ꝯn̄s debuit ceſſare illa figural̄
abſtinētia. ꝓpt̄ q8 dr act. x. q8 de
us purificauit tu ne cōe dixeris q2
null9 cibꝫ coinq̄nat hoīes: q̊ cū grā
rum actōe papi2 Dimiſit tn̄ de9 in
ordinacōe ecc̄e de aliq̄bꝫ abſtinen
tijs faciēdis p loco ⁊ tp̄e. Ptꝫ ḡ ex
predc̄is qualit̄ xp̄s legē adīpleut̄
q̄ntū ad oīa gn̄a preceptoꝝ. Scdō
impleuit legē q̄ntum ad ꝓmiſſa.
ꝓmittens. ſ. obſeruātibꝫ meliora.
Lex ei moſaica ꝓmittebat ſolū bō
tp̄alia ⁊ trāſitoria ſcꝫ abundantiā
⁊ excellentiā tp̄alem. utꝫ deu. xxvi
Cuſtodias oīa precep̄ e9 ⁊ faciet te
excellentiorē cunctis gentibꝫ ac̄. ſꝫ
xp̄s obſ̄uantibꝫ dei mādata ꝓmi-
ſit bō ſpūalia ⁊ et̄na. ſ. grām in pn̄

ti q̄ precellit oībus bonis tp̄alibꝫ.
⁊ etiam gl̄am in futuro. ꝑ. xix. Dis
q̊ reliq̄rit ac̄. centuplū accipiet ſcꝫ
in pn̄ti. q2 bō ſpūalia q̄ hic recipiū
tur intm̄ excellunt bō tp̄alia. ac ſi
centenarius nūs puo nūo ꝯparaē
tur. ⁊ vitā eternā poſſidebit ſcꝫ in fu
turo Ptꝫ igit̄ q̄ xp̄s adīpleuit legē
quantū ad precepta ⁊ ꝓmiſſa. Simi
ter adīpleuit ꝓphecias. q2 pn̄cipa-
lit̄ locuti ſunt de xp̄ō ⁊ de aduentu
ei9 ⁊ de hijs q̄ ptinēt ad ipſū. ⁊ iō
adīpleuit ꝓphecias naſcēdo. ꝯuerſā
do in mūdo ⁊ moriendo ⁊ reſurgēdo
⁊ alia op̄a nr̄e ſalut̄ faciēdo Prop
ter q8 imminēte ſua paſſiōe dixit
luce. xxiiij. Oꝫ impleri ea q̄ ſcripta
ſūt in lege ⁊ ꝓphetis ⁊ pſ̄ de me. Pꝫ
ḡ ex predc̄is q̄ xp̄s impleuit legeſ
⁊ ꝓph̄as. Ad primū dicendū q̄ x9
curando infirmū ſabbo non fecit ꝯ̄
legē. q2 licitū erat facē in die ſabbi
ea q̄ ad gl̄am dei ptinebant. ſic̄ oꝛ
nare templū. et ſacrificia offerre. ⁊
diuinas laudes dicere ⁊ hmōi. Et
multo forti9 ſanare hoīem miracu-
loſe ad oſ̄ionē diuine virtut̄ erat
licitū. Et eadē rōe q̄ ſanat9 ſubito
portaret lectū ſuū in die ſabbi faci
ebat ad maḡficacōem miraculi. p
hoc ei oſ̄debat̄ q̄ diuina v̄tute eāt
ſic ſubito pfecte ſanat9 q̄ erat ad
p̄ſtina op̄a pleārie reſtitut9. Ad a
lia duo pꝫ ex p̄dc̄is in corpe q̄ōnis
(Qui ḡ ſoluerit) Hic ꝯn̄r oſ̄t q̄lis
dēat eē doctrina p̄latoꝝ p ꝯformi-
tatē ad xp̄m Et poīt quandā diui
ſionē trimēbrem doctoꝝ. Quidā ei
ſunt q̊ male viuūt ⁊ male docēt. ſi
cut heretici Et de iſtis dr (Qui ſolue
rit vnū de mādatis iſtis) male ſcꝫ
viuēdo (⁊ docuerit ſic hoīes) alios
ſilit̄er p falſā doctrinā corrūpendo
(minim9 vocabit̄ in reḡ celoꝝ) .ı.
in ecc̄a militāte. q2 decidit a vera fi
de. Alij ſūt q̊ bn̄ viuūt ⁊ bn̄ docēt.
⁊ tales doctores dn̄t eē p̄lati. ꝓpter
q8 dicit (Qui aūt fecerit ⁊ docuerit)
Alij ſunt doctores q̊ bene docent et
male viuunt. de quibus dr. ꝑ. xxiij.

Sup cathedrā moyſi ſederūt ſcribe et phariſei. q8 dicūt facite. opa āt eoꝝ nolite facere. dicūt ēi ꝛ nō faciunt. Et qꝛ h̄ nō ſufficit ad ſalutē: ideo 8t prelatꝰ ecce (Niſi abūdauerit iuſticia vrā plus q̄ ſcribaꝝ ꝛ phariſeoꝝ: nō intrabitꝭ in regnū celoꝝ) q. d. Ad ſalutē nō ſuffic̄ bona doctrina: n̄ aſſit bō vita (Audiſtis qꝛ dictū ē ac̄) Supius deſcribit v̄tutes ꝯtēplatiuoꝝ ꝛ prelatoꝝ in q̄bꝫ ꝯſiſtit iuſticia abundās. hic ꝯn̄ter deſcribit v̄tutes actiuoꝝ in quibus ꝯſiſtit iuſticia ad ſalutē ſufficiens. Ad cuꝰ euidentiā ꝯſiderandūꝫ q̄ ad ꝯſecucōem ſalutꝭ ſuffic̄ obſeruatio mandatoꝝ decalogi. ut dicit ſaluator. ꝟ. xix. Si vis ad vitā ingredi ſerua mādata. Et ideo ſaluator noua p̄cepta moralia nō dedit: ſꝫ p̄cepta decalogi replicauit. ꝛ ad obſeruacōꝫ eoꝝ hoīes induxit veꝝ ītellectū eoꝝ declārando. ꝛ errores iudeoꝝ circa h̄ excludēdo. Et idō diuidiꝭ in tres ptes. qꝛ p̄mo dat intellc̄m aliquoꝝ preceptoꝝ moraliū Scdō aliquoꝝ iudicialiū. ibi. Audiſtis q̄a dictū eſt antiq̄s. oculū p oculo Tercio intellc̄m cuiuſdā precepti: in q̄ fundaꝭ bō lex. viꝫ de dilcōe p̄ximi. ibi. Audiſtis qꝛ dictū ē antiq̄s. diliges p̄ximū tuū. Prima adhuc ī duas: qꝛ p̄mo dat intellc̄m quoꝝdā p̄ceptoꝝ ſcd̄e tabule q̄ ordināt hoīem ad p̄ximū. Et ſcdō cuiuſdaꝫ p̄cepti p̄me tabule ordinātis hoīeꝫ ad deū. ibi. Iteꝝ audiſtis qꝛ dc̄m ē. nō piurabis. Prima adh̄ in duas. qꝛ p̄mo dat intellc̄m cuiuſdā p̄cepti q̄ p̄hibeꝭ nocumentū in pſona p̄pa. Scdō p̄cepti q̄ p̄hibetur nocumentū in pſona ꝯiuncta. ibi. Audiſtis qꝛ dc̄m ē antiq̄s. nō mechaberis. Iteꝝ p̄ma in duas. qꝛ p̄mo declarat preceptū. ſcdō īfert duplex correlariū. ibi. ſi offers ac̄ Circa primū adūtendū q̄ iudei p p̄cepta credebāt decalogi ſola opa extiōra p̄hibere nō motū animi. Vn̄ ꝛ ioſephꝰ. xii. li. antiq̄. reprobat polibiū hiſtoriographū pſaꝝ dicētē q̄ antiochꝰ epiphanes mortuꝰ fuerat in montibꝫ miſere. p̄pꝭ q8 volūerat ſpoliare tēplū diane in pſide. d. q̄ volūtas mala nō ē pc̄tm̄: n̄ exeat in effectū. Et eodē mō dicebant iudei de h̄ p̄cepto. nō occides. q̄ per hoc p̄hibeꝛ occidēdi factū ꝛ nō occi p̄poſitū ꝛ hoc ē q8 8t (Audiſtis qꝛ dc̄m ē antiq̄s ac̄) Hoc ē ſic interp̄tabanꝛ preceptū hoc. Sꝫ hunc errorem excludt ſaluator. d. (Ego aūt dico vob̄ ac̄) vbi ſaluator ponit triplicē gradū ire Primꝰ ē in corde. ꝛ nōtur cū 8r (Oīs q̄ iraſciꝭ) Scd̄s ē in ore p v̄bum ꝯtumelioſū: ꝯfuſūꝫ tn̄. q8 nōtur cūꝫ 8r (Q̄ aūt dixerit racha) Terciꝰ gradus ē qn̄ p̄cediꝛ ad ꝯtumeliā determinatā. q8 nōtur cū 8r (Q̄ aūt dixerit fatue. Primꝰ gdus ē minoris culpe q̄ ſcd̄s. ꝛ ſecundꝰ q̄ terciꝰ. et ideo p̄mo minor pena deꭲmiaꭲ cū 8r (reꝰ erit ꝯſilio) qꝛ minꝰ ē q̄ iudices dēant ꝯgregari ad determinacōem pene alicꝰ q̄ q̄ iā ſit adiudicatꝰ. q8 poniꭲ in ſcdō cū 8r (Reꝰ erit iudicio) Et hoc ē minꝰ q̄ q̄ iā ſit aliq̄s extreme pene determinatꝰ. q8 poniꭲ in tercio gdu cū 8r (Reꝰ erit gehēne ignis) Cōſiderandū tn̄ q̄ licꝫ ira ſit pc̄tm̄ ut h̄ 8r non tn̄ oīs ira. Ira ēi eſt appetitus vindc̄e. vindcā aūt ſi ſit iuſta: nō ē pc̄tm̄ eā appetere: ſed tm̄ ſi ſit iniuſta. ꝛ hoc ꝯtingit q̄druplicīter Vel qm̄ appetiꭲ pena eiꝰ q̄ nō meruit. ꝟ plus q̄ meruit. vel ſi appetaꭲ ordīe debito pretermiſſo. vel qꝛ appetiꭲ p̄pter indebitū finē ut qn̄ appetitur ſolū p̄pter vindcām nō p̄pter iuſticiā (Si ḡ offers) Hic ex predc̄s infertur duplex correlariū. Primū r̄ſpicit placacōeꝫ diuine offenſe Et ſecundū cuaſioneꝫ pene infligēde. Secundū poniꭲ ibi. eſto ꝯſētiens Circa p̄mū adūtendū q̄ munꝰ deo oblatū nō p̄ficit ipſi offerenti n̄ ſit in caritate. Caritatē aūt nō hꝫ: niſi p̄xio leſo ab eo velit ſatiſfacē. ꝛ idō dicit (Si offers munꝰ tuū ac̄) Sequitur

(Vade priꝰ recōciliari) Et hoc pōt
intelligi dupliciter. Uno mō pedibꝫ
corpis ⁊ hoc dꝫ fieri ſi ꝯmode poſſit
haberi ipſius fr̄is offenſi p̄ntia. Si
aūt nō poſſit ſufficit ire ad eū pedibꝫ
mentis q̄d fit qn̄ hꝫ ꝓpoſitū ſatiſfa-
ciendi loco ⁊ tp̄e ꝯpetenti. Et hoc
mō vtiꝰ romana eccl̄a q̄ reū ꝯfitentē
abſoluit. ⁊ ſibi ſatiſfcōem leſo fien-
dā imponit (Eſto ꝯſētiens) Hoc ē
ſcd̄m correlariū q̄ ſi ille q̄ offendit
fr̄em vult penā gehēne euadere: dꝫ
ei in hac vita mōꝛti ſatiſfacē. ⁊ hoc
ē q̄d dr̄ (Eſto conſētiens adu̇ſario
tuo) .i. fratri leſo q̄ hꝫ aduerſū te.
(Eſto ꝯſētiens) p ipſiꝰ placacōem
(dū es in via cū eo) .i. in p̄nti vita
(Ne adu̇ſarius tradat te iudici ⁊
iudex tradat te miniſtro) .i. diabo
lo q̄ ē executoꝛ ſn̄ie iuſticie (et mit
taris in carcerē) .i. in penā inferna
lem (Amen) .i. fideliter (dico tibi. q̄
nō exies inde donec reddas nouiſſi
mū quadrantē) .i. nunq̄ exibis q̄
in inferno nunq̄ ē poſſibilis reddi
tio (Audiſtis q̄ dc̄m eſt ⁊c̄) Hic
ꝯſr̄ ſaluatoꝛ dat intellc̄m precep
ti negatiui q̄ ꝓhibet nocumentū a
licui rōe pſone ſibi ꝯiūcte .ſ. vxoris
⁊ p̄mo ponit hꝰ precepti intellc̄m
Scd̄o infert q̄ddam correlariū. ibi
Si ḡo oculus tuꝰ. Circa primū adu̇
tendū q̄ iudei p illᵒ preceptū Nō
ꝯcupiſces vxorē ꝓximi tui: intelli-
gebant ſigna exteriora tm̄ ꝓhibi
ta. ut ſunt tactꝰ impudici. oſcula ⁊
hmōi. ⁊ iō ſic exponebāt nō ꝯcupiſ
ces vxorē ⁊c̄. .i. ſig̃ ꝯcupiſcētis n̄ faci
es. Siliter p illud p̄ceptū. Nō me
chabis: intelligebāt actū mechie
tm̄ eſſe ꝓhibitū. ⁊ ſic ꝯcupīa latēs
oīo in corde nō exp̄ſſa ſigno vel fcō
nullū eſt pc̄tm̄. ſed h̄ eſt irrōnabi
le. q̄ actꝰ exteriores vel ſig̃ nō hn̄t
rōem pc̄ti niſi inq̄ntum ſūt volūta
rij ut predc̄m ē. ⁊ ideo ſaluatoꝛ ex
cludēs hunc errorē dr̄ (Oīs q̄ vide
rit mulierem ad ꝯcupiſcendū eā) q̄
videre abſolute nō ē malū ſed inq̄
tum ex eo ſeq̄tur ꝯcupīa interioꝛ. ⁊

iſta ꝯcupīa ſic p̄cedit. q̄ primo ex
aſpc̄ū mulieris cātur ꝯcupīa in ap-
petitu ſēſitiuo qui dr̄ ſenſualitas ⁊
preuenit actū rōnis. ⁊ ſic nō ē pec
catū nec veniale nec mōꝛle Cuiꝰ rō
eſt. q̄ talis motꝰ ſenſualitatis nō
ē in ptāte hōis. ⁊ p ꝯn̄s nō ē pc̄tm̄
ſed retentio hꝰ ꝯcupīe poſtq̄ p̄cep-
ta eſt bene ē pc̄tm̄. Un̄ dicit aug̃.
Non eſt in ptāte nr̄ā quibꝰ viſis
tangam̄ ſed ē in ptāte nr̄ā ea reſpu
ere vel acceptare. ⁊ ſic pꝫ q̄ predc̄ūs
motus ſenſualitatis non ē pc̄tm̄ ſed
eſt materia excrēde v̇tutis ſi ei reſi
ſtat̄ p rōem. Si aūt teneat̄ p delcā
tionē moroſā abſq̄ꝫ ꝯſenſu tn̄ tunc
eſt pc̄tm̄ ſed veniale. ſi aūt ꝯſequa
tur ꝯſenſus in aīo tunc ē pc̄tm̄ mōꝛ
le: etiā anteq̄ exprimat̄ facto vel ſi
gno. ⁊ ideo de tali ꝯcupīa q̄ eſt ꝯſē
ſus dicit ſaluatoꝛ (Iā mechatꝰ eſt
eā in corde ſuo. q̄d ſi oculꝰ tuus ⁊c̄)
Hic ex predc̄ īs ꝯcludit correlariū
ſcꝫ q̄ illud q̄d facit hōiem ruē in ta
lem ꝯſenſū predc̄ūm eſt ſollicite vi
tandū. ⁊ q̄ aſpectꝰ impudicus eſt
hmōi. ideo dr̄ (Si oclᵒ tuus ſcāda
liſet te) .i. facit te ruere in p̄dictū
ꝯſenſū (erue eū ⁊c̄) Non eſt ſic in
telligendū q̄ hō ad vitandū ꝯcu
pīam debeat ſe aliq̄ mēbro a dō da
to ſanare. q̄ p hoc nō ſanaꝛ ꝯcupīa
q̄ interiꝰ viget. Siliter q̄ p viā ali
am p̄t adhiberi aliq̄d remediū effi
catiꝰ ſcꝫ p voluntatē. actꝰ membro
rum illicitos reprimentē q̄ mēbra
corpis mouenꝛ ad actꝰ ſuos p volū
tatē ⁊ ideo eruitio oculi accipit̄ hic
metaphorice. Oculꝰ eī erutus non
p̄t exire in actū videndi. ⁊ p ꝯn̄s il
le bn̄ ſibi oculū eruit qui ipſū ab a
ctu vidēdi impudico p voluntatē
rep̄mit. Aliter exponiꝛ (Oculus dex
ter) .i. viſitatio hō de gr̄īe ſi ſit ali-
cui occaſio ruine dꝫ eā relinq̄re ⁊ a
ſe reſcindere Uerbi grā. ſi aliq̄s va
dit ad aliq̄d collegiū mulieꝝ cā p̄
dicacōis vel ꝯſilij dandi hoc ē bonū
de gr̄īe: tn̄ ſi ex hoc pcipiat occaſio
nē ruine ſibi iminentis p ortū aliꝰ

familiaritatis male vel temptatio
nis periculose. dz illud op9 bonū de
gn̄e dimittere. Nō aūt subdit (Ex
pedit tibi ut vnū mēbrorꝝ tuorꝝ pe
at predcō mō. scz actū illicitū q̄uis
delcābilē deserendo. vel si accipit̄ p
bono de gn̄e meli9 est illd dimitte
re (q̄ꝫ totū corp9). i. q̄ꝫ tā cōgeries
bonorꝝ operꝝ p grauē lapsū peat oc
casione illi9 pticularis boni (Et si
dextra man9 tua ac̄) Sicut dcūm ē
de oculo: sic de manu dupliciter pt̄
intelligi Vno mō sic qꝛ si ē occasio
ruine p tactū impudicū: absciḋēda
est: phibendo talem actū p volun
tatē impium. Alio mō sic qꝫ p ma
nū intelligat̄ bonū op9 de gn̄e: qḋ
ē relinqndū si sit occasio ruine. sic
si aliq̄s alicui mulieri det elinam.
a ex hoc ɔ̄bat cū ea familiaritatē
periculosā dz primū dimittē q̄uis
sit bonū de gn̄e ne pdat maius bo
nū ɔtinētie (Dictū est aūt. quicūqꝫ
dimiserit ac̄) Hic dat intellcm al
iusdā pmissi in lege. s. de libelli re
pudij dacōe. de q̄ scribi² deu. xxiiij.
Si accepit hō vxorē a nō inuenerit
grām an̄ oculos e9 ꝑpter aliquā fe
ditatē: scribat libellū repudij. quē
dabit in manu illi9 a dimittet eā ī
domo sua. Credebant āt iudei qꝫ h̄
eēt simpliciter licitū. sed hoc ē falsū
qꝛ cū ſm totā vitā indiuisibilitas
sit de rōe ɔiunctōis mr̄imonialis
ut dicetur ī. xix. c. ideo hoc pmitte
bat̄ non qꝛ licitū sed ad euitandū
maius malū scz vxoricidiū. Min9
eī malū erat qꝫ vxores dimittēnt q̄ꝫ
qꝫ eas int̄ficerent. a iō nō erat lici
tum vxorē dimittē nisi ꝑpt̄ fornica
cōz. tunc eī licitum ē eā dimittē q̄n
tum ad cohitationē a debiti reddi
tionē: manet tn̄ vinculū p totā vi
tam Et iō dicit qꝫ si dimissa nubat
alteri ɔmittit adulteriū a similiter q̄
eā duxerit (Iterꝝ audistis qꝛ dcm
ē antiq̄s) Hic dat intellcm cuius
dā precepti p̄me tabule q̄ phibet̄
piuriū. Circa hoc aūt errabant iu
dei credētes qꝫ solū iuramentū men

dax eēt phibitū. a qꝫ iuramentū
illicitū eēt seruandū. sic act. xxiij
dr̄ qꝫ quidā iudei iurauerīt int̄ se in
terficē paulū anteq̄ꝫ cōederent a bi
berent. a credebāt se teneri ad īple
tionē iuramēti. Vn̄ iudi. ix. Iepte
ex pmissione dn̄o factā īmolauit
filiā suā ut dicīt cōiter doctores. qḋ
nō placuit deo. Ex q̄ pz qꝫ iuramen
tum l̄ votū de illicito factū nō ē ob
ligatoriū. Similiter iuramentū īcau
tum qḋ fit sine nc̄citate credebāt eē
licitū. imo etiā p se bonū. ꝑpt̄ h̄ qḋ
scribi² deut̄. vi. Dn̄m deū tuū timeb
seq̄tur. ꝫ p nomē illi9 iurabis. Sed
h̄ pz esse falsū. qꝛ nomē tante sc̄ita
tis accipe sine cā importat irreuēn
tiā dn̄i nois Qḋ aūt dr̄ deu. vi. P
nomē illi9 iurabis nō ē dcūm ꝑpter
hoc qꝫ ɔsuetudo iurādi sit licita sine
nc̄citate ut ipsi dicebāt: ꝫ ad exclu
dendam iurationē per ydola ut ibi
dem dr̄ q̄ in nullo casu ē licita. q. d
Si occurrit nc̄citas iurādi: tunc iurā
bis p nomē dei a nō p nomē ydoli.
Propt̄ qḋ dt saluator (Dico āt vo
bis nō iurāre oīo). i. ex quacūqꝫ cā
qꝛ h̄ ē incauta iuratio. p hoc tn̄ nō
excludi² iuracō in nc̄citate. qꝛ nega
tio ibi preponit̄ signo vl̄ affirma
tiuo qḋ eq̄pollet suo ɔtradictorio.
Postposita aūt eq̄pollet suo ɔ̄rio.
Vn̄ non oīs vz quidā nō. oīs nō vz
null9. Hic aūt dr̄ oīo nō iurare. qꝛ
eēt sensus qꝫ in n° casu eēt iurādū
qḋ est falsū. qꝛ quilibet tenet̄ supe
riori req̄renti p iuramentū dicē ve
ritatē: alit̄ periret veritas iusticie ī
multis. Sed dr̄ hic (nō iurāre oīo)
Et ideo non ē sēsus qꝫ in nullo cāu
esset iurādū sed q̄ncūqꝫ deest nc̄ci
tas. non tn̄ excludit̄ oē iuramentū
ut visū est: ꝫ excludit̄ iuramētum
incautū Et qꝛ nō solū incaute iurā
re p nomen dn̄i ē illicitū ꝫ etiā iurā
re p creatuās eodē mō ē illicitum in
q̄ntum in eis relucet virt9 diuina.
ideo subdit (Neqꝫ p celū. qꝛ thro
n9 dei ē). i. pn̄cipalit̄ ibi relucꝫ gl̄a
dei (Neqꝫ p terrā) qꝛ scabellū pedū

ēius ē)·i· infima creaturā· ſicut ſca
bellū ē inferior ps ſedis (Neq3 per
iheroſolimā· qꝛ ciuitas ē magni re
gis)·i· ipſius dei qui ē rex regū· ad
cuius cultū erat deputata ciuitas ihe
roſolima (Neq3 per caput tuū) qꝛ
ſcʒ ē opus diuinū nō tuū· q̄d pbat
dicēs (Quia nō potes facē vnū ca
pillū albū aut nigrū) Vult dicere
in oībus iſtis ꝙ ſicut p deū non ē iu
randū incaute ꝛ ſine nc̄citate: ita
nec p creaturas· qꝛ cū q̄libet creatu
ra ſit opꝰ diuinū: q̄ iurat p creatu-
rā iurat p deū Sequit (Sit aūt ſer
mo vr̄ eſt ē: non nō) ſimplicit af-
firmādo veritatē ꝛ negando falſita
tē· ꝛ ptʒ ꝙ loq̄tur in cōi mō loquē
di int hoīes p hoc ꝙ dicit (Sermo
vr̄ ꝛc̄) Secus aūt ē in caſu vbi req̄
rit veritas a ſupiori p iuramentū·
Q̄d aūt ſubdit (Q̄d amplius ē a
malo ē) qꝛ ſp ē ibi malū vel ex pte
iurātis qn̄ iurāt ſine nc̄citate ut di
ctum ē· ſi aūt iurat in nc̄citate req̄-
ſitus tūc ſemp ē ibi malū pene a p
te req̄rentis· qꝛ ex infirmitate hu-
mana que ē quedā pena gn̄i hūa
no inflicta pcedit ꝙ hoīes non cre
dūt ſibi mutuo ſimplici v̄bo abſq3
iuramento· Silr ex pte requirētis
aliqn̄ ē ibi malū culpe qn̄ ſcʒ requi
rit iuramentū ſine nc̄citate (Audi-
ſtis) Hic dn̄r ponit intellcm̄ cuiꝰ
dā precepti iudicialꝰ· Errabant eī
ibidē iudei credētes ꝙ vindcā eſſꝫ pp
ter ſe appetēda· hoc falſū eſt· qꝛ vel
le penā alicꝰ abſolute non pōt hr̄e
rōem boni: ſꝫ ſolum inq̄ntum appe
titur ppt aliud· ſcʒ ppt ordinē iu-
ſticie ſeruandū· vel pp̄ter illiꝰ corre
ccōem qui deliq̄t· vel ppt terrorem
alioꝝ ut vidētes taleʒ puniri a ma
lis coerceant vel pp̄ter hmōi· Vbi
ꝰ nullum bonū tale ex pena alicꝰ
eſtimaꝛ euenire: ſꝫ magꝭ timetur de
ſcandalo vel de maiori malo ſuſci-
tando: tunc teneꝛ hō deſiſtere a vin
dcā q̄renda· ꝛ hoc ē nc̄citatis· ſi au
tem circa talē caſū deſiſtat a vindi
cta q̄renda ē ſuperogacōis· Et q̄n
tū ad vtrūq3 d̄t (Ego aūt dicō vob
nō reſiſtē malo) Iſtud nō reſiſtē i
aliq̄ caſu ē preceptū· ꝛ in aliq̄ ꝯſili
um ut viſū ē· ꝛ aliqn̄ nō reſiſtē eſſꝫ
malū: qn̄ ſcʒ p hoc daret audacia
malis hoībus ſimplices opprimēdi
ꝛ pōt eoꝝ malicie ſine piculo occur
ri (Et q̄ te pcuſſerit ꝛc̄) Loq̄tur in
illo caſu in q̄ ex reſiſtētia ſurgeret
maius malū: tunc dʒ hr̄e aīm pp̄a-
ratū ad ſuſtinend̄ maiꝰ malū ſibi il
latū: q̄ꝫ ꝙ ex reſiſtētia ſua ſuſcitaret
maius ſcādalū ꝛ maius malū· Ex
emplum hēmꝰ in hoc ꝙ eccl̄a nō re
petit decimas in t̄ris in quib3 non
ꝯſueuert dari ppt ſcandalū euitā-
dū· vn̄ preelegit leſionē talis dāni
ad euitādū periculū maioris mali
Et ſi hoc facit eccl̄ia: multo fortiꝰ dʒ
hoc facē vna ſingularis pſona· Et
eodē mō intelligendū ē q̄d ſequiꝛ·
(Et q̄ vult tecū in iudicio ꝯtende
re) Silr aliud verbū q̄d ſequiꝛ (Et
te angariauerit ꝛc̄) In caſu autē
vbi nō occurrit tale malū: ſic ſuſti
nē nō ē nc̄citatis: ſꝫ aliqn̄ ē ſupero
gacōis· ꝛ in aliq̄ caſu eſſꝫ malū ut
in p̄dcīs ē determinatū (Qui petit a te
da illi) Sp ei petēti dabiꝛ vel rem l
verbū· ſm ꝙ d̄t aug· qꝛ ſi iuſte pe
tit non dʒ ſibi denegari q̄d petit Si
aūt irrōnabiliter petit dandū ē ver
bū docēdo eū de irrōabilitate ſue pe
ticōnis· doctrina eī ē q̄ddā donū bo
nū Vn̄ aug· exponēs hoc verbū d̄t
Tūc ei melius aliq̄d dabis cū iniu
ſte petentē correxeris· ꝛ eod̄ mō ex
poꝛ q̄d ſubdit (Et volente a te mu
tuari nō auertaris) mutuādo ſi rōna
bilit petit· vel rōem reddēdo ſi irrō-
nabilit petit (Audiſtis) Hic dat
intellcm̄ p̄cepti de dilcōe pximi ſu
p q̄d fundaꝛ lex inq̄ꝫtuʒ ordiat ad
pximū· qꝛ in p̄cepto caritatꝭ tota
lex pēdet ꝛ pphete· In hoc āt p̄cep
to iudei errabāt· Ex hoc eī ꝙ p̄cep-
tū ē leui· xix· diliges amicū tuū ſic
teipſū: arguebat a ꝯtrio ſenſu ꝙ de
bebāt odire inimicū: ſꝫ hoc ē falſū·
qꝛ oīs hō ex caritate diligendꝰ eſt·

inq̄ntum ad imaginē dei creatus ē
ꝯ capax ipſi⁹ p cognicōez ꝯ amorē
Amicicia ei caritatis fundat̄ ſup coī
cacōem ſupne btītudinis . ꝯ idō oīs
creatuā intellectualis q̄ in actu vel
potētia ē beata ē ex caritate diligē
da . mali aūt hoīes q̄ꝺiu ſūt in via
ſunt in potētia veniendi ad btītu-
dinē . ꝯ ideo licȝ eoꝝ malicia ſit odiē
da: ipſa tn̄ nā poſſibilis btīficari ē
diligenda . Et h̄ ē q̄ꝺ dic̄ ſaluator
(Diligite inimicos vrōs) bō ſcȝ g̃
tie ꝯ glorie eis optādo . alia vero n̄
ſūt eis optando n̄ in quadā gn̄ali
tate inq̄ntuȝ valent ad eoꝝ ſalutē
q̄ꝺ ſoli deo eſt notū . qꝛ oībus aliis
pōt bō bene vel male vti . Et ideo cir
ca hoc non ē determinate aliq̄d petē
dū . Seq̄tur (Bn̄facite) Benefacē ē
effect⁹ dilcōis . ꝯ idō ſicut tenem̄ di
ligere inimicos q̄ntum ad bō g̃re
ꝯ glorie ita tenem̄ effectu ſalutem
eoꝝ mō debito ꝯ poſſibili ꝓcurare .
(Et orate p pſeq̄ntibȝ) optādo . ſ.
bō g̃re ꝯ glorie . Alia āt bō in ſpāli
optare l' facere nō ē nc̄itatis ſȝ ſup
erogacōis . Ad predcā aūt faciēda
erḡ inimic' hortat̄ nos exēplo dei (q̄
ſolē ſuū oriri facit ꝛc̄) Bn̄ficia em̄
coīa nō ſubtrahit malis hoībus q̄
tn̄ ei inq̄ntū in eis ē inimicant̄ . Ar
guit āt hoc exēplo gentiliū infide
liū q̄ ſuos aīcos diligūt ꝯ eis bn̄fa
ciunt . ſi g̃ ſup ipſos mercedē btītu
dinis volum⁹ hr̄e: dēmus plus ꝓpt
deū facere: dilcōem erḡ ad inimicos
extendēdo mō predcō . ꝯ hoc ē q̄ꝺ cō
cludit ī fine (Eſtote g̃ pfecti) legē
ſcȝ euangelicā q̄ ē lex amoris ꝯſer
uādo . ut ſitis pfecti) Sicut pr̄ vr̄ ce-
leſtis ꝛc̄) Qui beneficia largi² erḡ ma
lis hoībȝ . ita qꝛ ꝓpt eoꝝ maliciā nō
deſerit bn̄ficentiā ḱca ipōs . ita nec
nos ḱca inimicos . mō tn̄ p̄dcō intel
ligendo . qꝛ aliqn̄ eſt neceſſitatis ꝯ
aliqn̄ ſuperogacōis

Capitulum ſextum.

Attendite ne iuſticiā vrām
ꝛc̄) Poſtq̄ ſaluator regla
uit hoīs opinionē: hic regulat ipſi
us affcōem . Et prīo reſpcū dei . ſcdō
reſpectu ꝓximi . ibi . ca . vij . Nolite
Prima in duas . qꝛ p̄mo reglat af
fectōem hoīs excludēdo ab operib⁹
ei⁹ intencōȝ vane glorie . Scdō ſolli
citudinē auaricie . ibi . nolite theſau
rizare . Prima ī duas . qꝛ p̄mo dat
intencōȝ ſuā in gn̄ali . Scdō appli-
cat magl' in ſpāli . ibi . cū facis eleō
ſinā . Circa primā ꝑtem adūtendū
q̄ ſcḋm q̄ dicit phs . ij . eth . Bonū ꝯtin
git vno mō . malū aūt oīfariam qꝛ
act⁹ human⁹ ad hoc q̄ ſit bon⁹ req̄
rit̄ bonitas gn̄is ꝯ circūſtantiaꝝ: ſȝ
reddit̄ malus ex q̄libet defectu iſto
rū . ꝯ idō nō ſufficit q̄ actio ſit bō de
gn̄e: ſed req̄ritur q̄ fiat recta inten
cōe Bonitas ei finis ē circūſtantia
pn̄cipalis . ꝯ ideo op⁹ quantūcȝ bo
nū ī gn̄e: ſi fiat intencōe vane glo
rie reddit̄ malū . ꝓpter q̄ꝺ dicit ſal-
uator (Attēdite) . i . diligent̄ ꝯſide-
rate (ne iuſticiā vrām) . i . opera bō
de gn̄e quecūcȝ fuerint illa . qꝛ oīa
ꝯtinent̄ ſub iuſticia gn̄aliter dcā .
(faciatis corā hoībus: ut videami
ab eis) glām . ſ . ꝯ laudē humanaȝ
ex talibȝ q̄rendo . P hoc āt nō ꝓhi
bet̄ q̄ opa bō fiant corā hoībus ad
ꝓximoꝝ edificacōem ꝯ dei glām .
q̄ꝺ ē bonū ꝯ meritoriū ut ſ̄ dictū ē
Sed qꝛ hic loq̄tur impfectis q̄ de fa
cili in vanā glām efferunt̄: idō ꝯſu
lit eoꝝ bona opa occultanda . Sup
aūt loq̄batur p̄latis q̄ ſunt in ſta
tu pfectōis . ꝓpter q̄ꝺ non ē eſtimā
dū q̄ de facili ferant̄ in vanā glāȝ
ideo dixit eoꝝ opa in publico fien-
da ad alioꝝ edificacōem . ſic luceat
lux vrā ut ſ̄ dictū ē . Aliq̄d ei bene
ē ꝯſulendū viris pfectis de quorū
ſecuritate ꝯfidit̄ q̄ꝺ non eſt ꝯſulen
dū impfectis ꝯ puulis de quoꝝ de
bilitate timet̄ (Amen dico vobis)
. i . firmit' ꝯ fideliter aſſero (receperūt
mercedē ſuā) Ex quo ei intētio fer-
tur ad hoīes tm̄: non ē aliq̄d a deo
iuſte expectanduȝ (Cū g̃ ꝛc̄) Hic
applicat in ſpāli . Et p̄mo excludit

intencōem vane glorie ab opibus
mie. Scdō ab actibꝫ latrie. ibi. ⁊ cū
oratis. Tercō ab opibꝫ pn̄ie. ibi. cū
ieiunatis Dicit ergo primo (Cū facis
elemoſinam noli tuba cane ante te) hoc ē
ad laudē hoim manifeſtare. Ad cuius
intellectū ſciendū ꝙ apud iudeos
vtebant tubis: ſicut apud catholi
cos cāpanis. Et ideo ſic videmus ꝙ
in aliqbus locis pulſatur cāpana
pro elemoſina recipienda. ita apud iude-
os ad hoc faciendū vtebant tuba
ſed ypocrite nō faciebāt hoc principa
liter propter pauperū vocacōem ſꝫ ma
gis ad propriā oſtentationē. vtꝫ in lrā
cū dicit (Vt honorificent ab hominibus) Rōnem
āt prohibicōis ſubdit (Amē dico vobis
receperunt mercedē) Modū aūt ↄue
nientē faciendi elemoſinam ſubdit cum
dicit (Te aūt faciente elemoſinā neſciat ſi
niſtra tua) Modus loqndi eſt qn̄ a
liqd fit ſecrete. per hoc innuens ꝙ ta-
lia ſunt facienda propter deū tm̄ Vnde
ſubdit (Et pr̄ tuus) ſcꝫ deus q ē pr̄
oim̄ per creationē ⁊ iuſtoꝝ per grē ad
optionē (Qui vꝫ in abſcondito) ꝙ
ipſe ſolus videt intencōem cordiū
(reddet tibi Et cū oratis) Hic ↄn̄r
excludit indebitū modū circa actuꝫ
latrie Inter actus latrie actus coior ē
orō. ⁊ idō qd de ipſa dr: hoc de alijs
actibꝫ latrie intelligit. Igit circa
orōem primo excludit orandi inde
bitū modū. Scdō ↄcludit modū de-
bitū ibi. Sic aūt orabitis Prima in
duas. ꝙ pmo ab actu orādi exclu
dit vane glie intencōem Et ſcdō q
rundā gentiliū errorē. ibi. Orātes
aūt. Ad euidentiā prime ptis cōſi-
derandū ꝙ duplex ē orō. Quedaꝫ
publica q fit a miniſtris ecce. ⁊ iſta
non dꝫ fieri in occulto: ſꝫ magis i pa
lā in loco coi ſcꝫ eccīa corā plo. ꝙ
pro tō coitate offert. Et ideo pplus i
hoc ↄformare ſe dꝫ miniſtris eccie:
ipſū deū depcando ſm modū ↄgru
um ⁊ poſſibilē Nō poſſent autē in
hoc ſe miniſtris ecce ↄformare: niſi
predcā orō miniſtroꝝ ecce fieret in
publico predcō mō Vn̄ de tali orōe

nō loqtur hic ſaluator. Alia ē orō
priuata. ⁊ talis magis debet fieri in
ſecreto duplici de cā. ꝙ orō ē eleua
tio mentis in deū. mens aūt hūana
citius ⁊ melius eleuatur in deū qn̄ in ſecre
to loco hō ↄſtituitur. ⁊ a tumultibꝫ a
lioꝝ ſepatur. Alia cā eſt ad euita
cōem vane glie. q de facili inſurgit
qn̄ orō in publico fit. Et hoc ē qd
dic ſaluator (Cū oratis nō eritis ſi
cut ypocrite q amant in ſinagogis
⁊ in angulis plateaꝝ ſtātes orare)
Dicit ſtātes ut magis appareant ex
mō ſe hn̄di (In ſinagogis ⁊ angulis
plateaꝝ) ex rōe loci. ꝙ ſinagoga ē
locus cois vbi ↄueniebāt iudei ad au
diendū vbū dei vel aliq rōe hmōi Et
dr a ſin qd ē cō ⁊ goge qd ē pplus ꝙ
ibi ↄueniebat pplus (Et i angulis pla
teaꝝ) Platee iſte dicebantur atria q
erāt prope templū vbi cōueniebant
hoies ad orandū vel ad audiendū
doctores. ⁊ ideo erat locus cois. Cōſe
qn̄ter oſt̄ debitū modū orandi: cū
dicit (Tu aūt cū oraueris intra in
cubiculū tuū) .i. locum ſecretum. ⁊
clauſo oſtio ne veniat multitudo im
pediens eleuacōem mentis in deū.
⁊ mouens ad elacōem mentis ora
prēm ⁊c. Et pꝫ lrā (Orantes aūt)
Hic excluditur error gentilium circa
orōem Credebāt ei quidā gentiles
q vocabant ethnici ꝙ ex multipli
cacōe vboꝝ ↄpoſitoꝝ in orōe aliqd
maifeſtaretur ipſi dō qd prius eēt ſi
bi ignotū. ⁊ per ↄn̄s mutaretur ad a
liqd agendū cuius prius volebat ↄriū
Vtrūqꝫ iſtoꝝ ē erroneū. ꝙ in dō nl
la cadit mutatio vel ignorātia Hūc
aūt errorē excludit ſaluator. d. (O
rantes nolite multū loq ſicut ethni-
ci) Ex quo pꝫ ꝙ nō prohibet multi
plicacōem verboꝝ abſolute: ſꝫ ad il
lā intencōem quā hēbant ethnici
q eſt dcā. Et hoc eſt qd ſubditur (Pu-
tant eī ꝙ in multiloqo exaudiantur)
Pn̄t tn̄ multiplicari vba in orōne
duplici de cā Vna ē ut per ſignificacōꝫ
vboꝝ deuotoꝝ aīmus melius eleuetur in
deū Alia cā ē vt in deū eleuetur n̄ ſolū

mentē:ſed etiā corꝑali voce·ſm id
pś· Cor meū ⁊ caro mea exultauerūt
in deum viuū:non tñ pt̄ dari ibi re
gula certa:ſ3 debet hō talibꝫ verbis
vti in orōe quantū pficit hō ꝙ faci
ant ad deuocōis excitacōem·ſi aūt
econtrario ꝑcipiat ꝙ multiplicacō
verboꝝ diſtrahat mentē eꝰ dꝫ ceſſa
re a vbis· ⁊ orare deū affectibꝫ mē
tis·Hoc tñ intelligendū ē in orōe
priuata ut dictū ē· qꝛ orō publica
dꝫ eē in verbis ut poſſit ꝑcipi ab a
lijs· Sequit̄ (Scit ei pr̄ veſter ⁊c̄)
Hoc addit̄ ad excludendū illorū
gentiliū falſū intellcūm ſm quem
aliq̄d deo notificat̄ de nouo· qꝛ oīa
ſcit ab et̄no·Sed q̄ritur q̄re oratur
deꝰ ex q̄ ꝑ orōem nihil ſibi manife
ſtat̄·nec animꝰ eius in aliq̄ mutat̄
⁊ ideo videt̄ ꝙ fruſtra oret̄. Dicend̄
ꝙ predeſtinatio diuina ē prepatio
gr̄e in pn̄ti ⁊ glie in futuro· ⁊ ideo
cū ſit eterna· ſic ab eterno predeſti
nauit aliquē ad btitudinē·ita pre
ordinauit modū ꝑ quē daret ſibi
illā btitudinē ſcꝫ ꝑ meita ſua ⁊ orō
nē· ⁊ idō nō fruſtra orat deū qꝛ orō
ē illud ꝑ qd̄ ex ordinacōe diuīa dꝫ
ꝯſequi grām ⁊ glām· ⁊ eadē eſt rō
de oībus alijs bonis· qꝛ cadunt ſb
ordine diuine predeſtinacōis (Sic
autē orabitis) Hic docet ſaluator
modū orandi ꝯuenientiſſimū· Ad
cuiꝰ intellcūm ſciendū ꝙ orō ſm da
maſ· ē petitio decentiū a deo In hac
aūt orōe exprimit̄ quicq̄d decet ho
minē petere a deo · ⁊ quicq̄d decet
deū dare hoī· Et ſiliter ordinatiſſīe
h̄ deſcribit̄· qꝛ illud qd̄ maxie deſi-
derari dꝫ ab hoīe ⁊ peti a deo primo
ponit̄· ⁊ qd̄ debet peti ſcd̄ario in ſe
cundo loco· ⁊ ſic ꝯñr vſqꝫ in finem
Illud aūt qd̄ primo cadit in appe
titū hoīs eſt btitudo· Scdō illud per
qd̄ hō beatitudinē ꝯſequit̄· ⁊ illud
ſcdō petitur ibi· Fiat volūtas tua·
Circa primū ꝯſiderandū ꝙ beatitu
do dupliciter dr̄ Vno mō obiectiue
ſcꝫ ipſa bonitas diuina in ſeipā· ꝑ
cuius fruitionē efficim̄ beati· ⁊ idō

bonitatē ipſā diuinā pre oībꝫ ama
re debemus· ⁊ per ꝯñs glām eius et
honorē pre oībus deſiderare · Et h̄
eſt qd̄ petimꝰ in prima peticōe cū
dr̄ (Pater nr̄ qui es in celis·ſācti-
ficet̄ nomen tuū) Dicit̄ eīm (pater)
oīm gn̄aliter rōe creacōis· Addit̄
(nr̄) qꝛ eſt pr̄ ſpūalis iuſtorum ꝑ
grām adopcōis (Qui es in celis) qꝛ
licet ſit in oībus ꝑ eēntiā· pn̄tiam
⁊ potentiā: eſt tñ ſpāli mō ī iuſtis
ꝑ grām:tñ ſpecialiſſime excellētia
eius relucet in beatis ꝑ glām (Sā
ctificet̄ nomen tuū) Non petimꝰ ꝙ
aliq̄ ſcītas ei de nouo accreſcat· q̄a
hoc ē impoſſibile: ſed ꝙ ſcītas q̄ ei
eternaliter inē relucеat ampliꝰ in
creaturis· ⁊ primo ⁊ p̄ncipaliter q̄
ratur in opibꝫ humanis·ſm ꝙ dt̄
apls·i·ad corīt·x· Oīa in glāꝫ dei
facite· Alia eſt btitudo dcā forma-
liter q̄ eſt actꝰ vltimatꝰ ⁊ ꝑfecte cō
iungens nos deo· ſcꝫ viſio et frui-
tio· ⁊ illud eſt qd̄ ſcdō loco petimꝰ
a deo ut ſcꝫ ſimus ꝑticipes ſue boni
tatis qd̄ ſit in viſione btā· ⁊ h̄ pe-
timus cū dicimus (Adueniat reg
nū tuū) Et bene dr̄ adueniat· qꝛ n̄
poſſumꝰ ad deū venire per grām ⁊
glāꝫ niſi ipſe primo veiat ad nos
Aug·ſup ioh̄· Ille ei venit quē grā
dei preuenit· Et ioh̄·vi· Nemo pōt
venire ad me:niſi pr̄ qui miſit me
traxerit eū (Regnū tuū) Btitudo ei
eterna bene dr̄ regnū· qꝛ ibi h̄etur
plena et ꝑfecta copia oīm bonoꝝ·
(Fiat voluntas tua) Hic ꝯñr petit̄
illud ꝑ qd̄ poſſumꝰ btitudinē ꝯſeq̄
Et h̄ dr̄ dupliciter · Vno mō direcē
⁊ ꝑ ſe· Alio mō indirecē q̄ſi per acci
dens cuiuſmodi ē remotio impedi-
menti·ſecundū pōt ibi· Et dimitte
nob̄ Adhuc prima in duas·qꝛ ad
aſſecucōem btitudinis facit aliq̄d
dupliciter Vno mō principalit̄·alio
mō q̄ſi inſtr̄aliter·ſecundū pōt ibi
Panē nr̄m· Illud aūt ꝑ qd̄ princi
paliter ꝯſeq̄mur btitudinē eſt im
pletio volūtatis dīne ꝑ ſcām opa
cōem· ⁊ qꝛ freq̄nt̄ volūtas eiꝰ ē nob̄

incognita. et qñ cognoſcit adhuc
ſumꝰ impotẽtes ⁊ pigri ad implen
dũ. idcõ tercio petimꝰ (Fiat volũtas
tua ⁊c̃) .i. inſpires nobis virtutẽ et
ꝓpoſitũ adimplendi tuũ bñplacitũ
Addiꝰ aũt (Sicut in celo ⁊ in terra)
Beati eĩ q̃ ſunt in celo ꝙ ſunt ꝯiun
cti immediate regule diuine. iõ nõ
pñt deficere nec deuiare a dĩna volũ
tate. Et ideo nos q̃ ſumꝰ in via qui
non ſumꝰ ſic ꝯiuncti petimꝰ ut diui
na grã hꝫ ſuppleat in nobis tenẽdo
voluntatẽ nrãm in ꝯformitate ad
ſuã in operibꝫ nr̃is. ſic̃ ꝯformant il
li q̃ ſunt in celis (Panẽ nr̃m). Hic
petit illud ꝑ qð inſtrãlr ducim̃ ad
btĩtudinẽ. Et hꝫ accipit dupłr Vno
mõ ꝓut aliquid ẽ inſtrumentũ ip
ſiꝰ dei. ⁊ ſic ſacramenta ecc̃ie ſunt q̃
dã inſtrumẽta quibꝫ ſcĩficamur et
ad beatitudinẽ ducimur. Vñ dicũ
tur vaſa grẽ Oĩa aũt ſacrã ordinã
tur ad ſacr̃m eucariſtie. qð petimꝰ
quarto cũ dicimus (Panem nr̃m)
ſuperſtãlem. Dicit autẽ ſupſubſtã
tialis. ꝙ trãſcendit vitã corpalem
⁊ dat vitã eternã. Joh. vi. Ego ſũ
panis viuꝰ qui de celo deſcẽdi. ſi q̃s
manducauerit ex hꝫ pane viuet ⁊c̃
Et petẽdo hoc ſacramentũ petimus
oĩa alia. ꝙ ordinant ad ipſũ. ut pꝫ
in. iiij. ſen. di. v. Vocat eũ panẽ q̃
tidianũ. ꝙ quotidie ipſũ ſumimꝰ
ꝑ miniſtros ecc̃ie. ꝙ hoc ſacr̃m ac
cipitũ ꝑ ſe ⁊ ꝑ tota coĩtate Alio mõ
accipit inſtrumentũ ad ꝯſecucõem
beatitudinis ex ꝑte aĩe. ⁊ ſic cũ cor
pus ſit inſtrumentũ aĩe ſiue orga
nũ: per ꝯñs vita corpalis inſtrãlr
facit ad ꝯſecutionẽ ſupnatuãlis be
atitudinis inquantũ aĩa nõ exercꝫ
opa meritoria niſi in corpe. ꝙ tps
meriti durat tm̃ ad tps huiꝰ vite.
Ad vitã corpalem nccãrio req̃ritur
ſufficientia victꝰ. ⁊ hoc petit cũ dr.
(Panẽ nr̃m ⁊c̃) Et in hꝫ intelligũt
peti oĩa vite nccãia (Et dimitte no
bis) Hic ꝯñr petit id per qð ꝯſequi
mur beatitudinẽ. ſicut ꝑ remouens
ꝓhibens. Et diuidit in duas. ꝙ ꝓ

mo facit qð dictũ eſt. Scdõ reddꝫ ra
tionẽ cuiuſdã dicti. ibi Si eĩm dimi
ſeritł Prima adhuc in tres. ꝙ a be
atitudine ꝯſeq̃nda primo ꝓhibet
nos peccatũ cõmiſſũ. Scdõ pctm̃ de
ꝓximo ꝯmittendũ. Et tercio illud
qð ẽ ad vtrũqꝫ inclinatiuũ. ſecũdũ
ponit ibi. Et ne nos inducas. Ter
ciũ ibi. Sed libera nos. Illud g̊ qð
primo ⁊ principałr impedit nos a
ꝯſecucõe beatitudinis eſt pctm̃ iaꝫ
ꝯmiſſũ. ꝙ ad btĩtudinẽ ingredi nõ
poſſumꝰ: donec pctm̃ ꝯmiſſũ ſit to
talit dimiſſũ ⁊ quantũ ad culpã ⁊
quantũ ad penã. ⁊ iõ hanc dimiſſi
onẽ petimꝰ quinto loco cũ dicimꝰ.
(Et dimitte ⁊c̃) Addiꝰ (ſicut ⁊ nos
di.) Qꝛ hec ẽ regula nobis impoſi
ta ꝙ ſicut volumꝰ nobis dimitti pec
catũ nr̃m: ita demus ꝓximo dimit
tere pctm̃ in nos ꝯmiſſũ Iſta tam̃
dimiſſio põt intelligi dupłr. Vno
mõ quantũ ad offenſã. ⁊ hec ẽ nccĩ
tatis. ꝙ tenem̃ omnes diligẽ ex ca
ritate. Alio mõ quantũ ad iniuriã
⁊ hoc ñ ẽ nccĩtatis licꝫ ſit ſuperoga
tionis. Sicut eĩm pecuniã ablatã ñ
tenet quis auferẽti dimittere ſꝫ pe
tere põt. ſic in iniuria ſibi illata põt
recõpenſationeꝫ ꝑ emendã petẽ ſm̃
ordĩeꝫ iuſticie (Et ne nos) Scdõ im
pedit nos a beatitudĩe pctm̃ qð for
midat de ꝓximo ꝯmittendũ. ⁊ hoc
ꝯtingit qñ ſumꝰ poſiti in gui tẽpta
cõe cui ꝓbabiliter timemꝰ ſuccũbe
re. ⁊ iõ ſexto petimꝰ hoc a nobis a
moueri cũ dicimꝰ (Et ne nos indu)
.i. induci ꝑmittas (In temptacõꝫ)
Nõ eĩm petimꝰ ut nõ temptem̃. ꝙ
temptari nõ ẽ malũ: ſꝫ magł ẽ ad v
tutis exerciciũ qñ virilr reſiſtit ꝓpt
qð dicebat pſ. Proba me dñe ⁊ tẽ
pta me. ſed petimꝰ ne in temptacõꝫ
inducamur. .i. ne ab ipſa deuincam̃
(Sꝫ libera) Tercio impedit nos illð
qð eſt inclĩatiuũ ad duo predicta
⁊ hꝫ ẽ fomes pcti q̃ eſt quedã pena
ex pctõ primi pentis derelicta. ⁊ hꝫ
malũ pene ⁊ alia mala pñtis vite ĩ
quantum poſſunt nos ad peccatũ

inducere Septio petim9 ammoueri
a ab eis liberari cū dicim9 (Libera
nos) Seqtur in fine (Amē) q8 est
verbū optatiū respcū precedentiū.
(Si eī dimiseritis) Hic reddi² rō cu
iusdā dicti in predicta orōe in qn
ta peticōe vbi dicebat. dimitte no
bis de. nrā si. a nos di. Et pz sentē
tia ex predcīs ibi8 (Cū aūt ieiuna
tis) Hic excludit intencōem vane
glie ab opibus pmē d (Cū ieiuna
tis nolite fieri sic ypocrite) Dic² eī
ypocrita ab ypos q8 ē sub: a crisis
q8 est auꝝ. q̄ sub auro vel sub hōe
state exterioris ꝯuersacōis hz ab⸗
sconditū plumbū falsitatꝭ. Seqtur
(Tristes) Isti eī oñdunt quandā
faciei tristiciā: ut simulēt pmē rigo
rem. Ideo subdi² (Extminant faci
es aꝯ) Extminare eī est ex tminos
ponere. a ideo illi facies extmināt:
q̄ quandā tristiciā ex modū solitū
alioꝝ demrānt ut religiosi pre cete
ris appeant. vel alit sicut fiunt qn
q̄ vngēta ad decorandū faciē qbz
vtun² mulieres ad simulandū pul
chritudinē: ita fiunt quedā vngen
ta ad extminandū predcō mō faci
em. a forte talibz vtebant ad simu
landū pnīam. sic etiā truttāni tali
bz vtunt ad extorqndū pecuniā p
q̄stum Subdit aūt debitū modū ie
iunandi cū 8t (Tu aūt cū ieiunas
vnge capt tuū) .i. sig leticie pretē
de. Talibz eī vngentꝭ a locōe corpo
ris vteban² iudei in diebz solēnibz
a festiuis (Ne videaris hoībz ieiu⸗
nans) .i. ad glam hoīm q̄rendā (S
prī tuo celesti) scz cui9 glam debes
tm̄ q̄rere in opibz tuis (Q: ē in ab
scondito) q̄ de9 in pn̄ti vita nō pōt
videri a nobis: liz sit pn̄s vbiqz. ce
tera patent (Nolite thesaurisare)
Hic excludit ab affcōe hoīs pctm̄
auaricie. Et diuidi² in duas ptes.
q̄ pmo oñt ꝓpositū in actu extiori
Scdō in actu intiori. ibi. Ideo dico
vobis ne sol. aꝯ Prima in tres fm
tres rōes p q̄s excludit īmoderatā
ꝯgregacōz diuitiaꝝ. Scda po² ibi.
Vbi thaurus tu9. Tercia ibi. Nēō
pt duobz dn̄is fuire. Prima rō ex
cipi² ex defectū thesauri tpalis The
saur9 eī nihil aliud ē q̄ ꝯgregatio di
uitiaꝝ. ꝯgregant aūt diuitie ꝓpter
sufficiam vite hn̄dam. Sz thesauri
satio indebita recte inducit ꝯrium.
q̄ reddit hoīem insufficientissimū
q̄ talꝭ thaurisatio ē q̄ fit ex auari⸗
cia a ex amore diuitiaꝝ ī se. ille ēt
q̄ sic ꝯgregat diuitias nō audet eis
vti: sz iux eas duc miserā vitā a di
mittit eas putrefieri. Et idō 8t ihe
ro. in epla ad pauli. Antiquū di⸗
ctū ē. Auaro deē tā q8 hz q̄ q8 nō
hz. a talē modū thaurisādi exclu⸗
dit saluator cū 8t (Nolite thauri
sare thesau. in ter. vbi eru. a ti. de⸗
mo) Erugo .i. eris rubigo. a in h
tangit corruptio diuitiaꝝ artificia
liū ut auri a argenti a ceteroꝝ me
talloꝝ (Et tinea) Hic tangi² corru
ptio diuitiaꝝ nālium ut bladia vi
nia vestimētoꝝ a ꝯsiliūm (Et vbi
fures effodiūt aꝯ) Hoc 8t ꝓpter la
pides p̄ciosos q̄ liz nō possint rubi
ginari nec a vmibz corrodi: tn̄ pn̄t
a latronibz tolli. Ex predcīs ptz q̄
thaurisatio q̄ fit ex caus honestis
nō ē interdcā a saluatore tanq̄ illi
cita. ut qn̄ aliq̄s thaurisat ad opa
pie faciēda. ut ē ꝯstructio ecc̄aꝝ. re
leuatio paupeꝝ a hmōi. vel ꝓpt re⸗
publicā seruandā a ꝯsilia (Thau
risate) P h ꝯcludit excellētissimū
modū thaurisandi qn̄. s. bō tpalia
a trāsitoria ꝯsumunt in pios vsus
a sic ꝯmutan² in bō spūalia a etna
a p ꝯn̄s incorruptibilia. Et h est
thesaurisare in celo a pz lrā (Vbi ē
thesaurus tuus) Hic poni² scda rō
ad excludendū thesaurisacōez inor
dinatā tpaliū. a accipit ista rō ex
quodā effectu malo ipsi9 qui ē exe
catio mentis. Ad talē eī thesaurisa
cōem seqtur tōlis ꝯūsio mentis ad
amorē diuitiaꝝ. Et h est q8 dicit.
(Vbi thaurus tuus aꝯ) Ad hanc
cōuersionē seqtur aūsio a deo. et q̄
ītellcs illuiat p ꝯiunctōz ad deū iō

ex tali auerſione obtenebra². Et qꝛ
intellect⁹ dirigit omēs alias potēti
as in ſuis actibꝫ cuꝫ ſit oculus hoīs
interioris. ad hoc ſequi² obtenebra
tio ⁊ obſcuritas in oībus operibus
humanis ꝓpt̄ q̄ð ſubdi² (Lucerna
corpis tui). Metaphorica ē locutio
acſi diceret. ſic̄ oculus corpalis di-
rigit opa corpalia. qꝛ dirigit pedes
ad ambulandū. man⁹ ad opandū
⁊ ſic de alījs. ita oculus mentꝭ p in
tencōem rectā dirigit opera hūana
inquantū in eis eſt rō boni moralꝭ.
⁊ iō dic̄ (Si ocul⁹ tu⁹ fueit ſimplex)
.i. intētio mentꝭ recta. (totū corpus
tuū) .i. ꝯgeries opationū (Lucidū
erit) .i. ſcꝫm ⁊ bonū: dū tn̄ op⁹ ſit li
citū de gn̄e (Si aūt oculus tu⁹ fueit
neq̄) .i. intētio pverſa ⁊ mala (totū
corp⁹ tuū tenebroſū erit) Ita tō̄ ꝯ
geries opationū tuaꝝ erit mala ēt̄
ſi actio ſit de gn̄e bō̄. Sicut dare ele
moſinā mulierculę ut poſſit eaꝫ ad
amorē illicitū attrahere ē malū ſim
plr̄ ꝓpter maliciā intētionis puer
ſe. ꝓpter q̄ð ſubdit (Si ḡ lumen q̄ð
in te ē tenebre ſunt) .i. ſi actio bō̄ de
gn̄e que ē q̄ſi q̄ðdam lumen effici²
mala ꝓpter defectū intētionis bone
(Ipſe tenebre quāte erūt) q̄ſi dice
ret multomagꝭ qꝛ actio mala de ge
nere q̄ eſt q̄ſi quedaꝫ tenebra. ſi tn̄
huic ſupueniat intētio mala ē mul
to deterior q̄ꝫ prima. ut ſi aliq̄s me
chetꝭ cū aliq̄ ut poſſit ei⁹ pecuniā fu
rari. oīs talꝭ tenebroſitas pcedit ex
immoderata ꝯgregacōe diuitiarū.
ꝓpter q̄ð eſt merito fugiēda (Nemo
pōt duobꝫ) Hic ponit² tercia rō. qꝛ il
lud ē merito fugiendū ab hoīe: per
q̄ð impeditꝭ obſequiū dō̄ debitū ad
q̄ð obligatꝭ hō̄ ex beneficio creacōis
⁊ ex alījs bn̄ficījs. Sꝫ impeditꝭ p cō
gregacōem diuitiaꝝ inordinatā. ḡ
ꝛc. Minor aūt hui⁹ rōnis declatur
cū dr̄ in lrā. (Nemo p̄t duobꝫ dn̄is
ſeruire) q̄ð ē intelligendū qn̄ ſunt
ꝯtrarīa diſpatiꝫ ⁊ nō ſubalternati
poſiti. ſic ē in ꝓpoſito. qꝛ auaricia q̄
eſt ſeruitus ydoloꝝ nō pōt ſtare cū
obſeq̄o diuino. ⁊ iō ꝯcludit (Non
poteſtis deo ſeruiē ⁊ māmone) Mā
mona ei lingua ſira nomen ē diuiti
aꝝ vel nomē demonis q̄ temptat de
cupiditate diuitiaꝝ. auarus aūt q̄
theſauriſat inordinate ſeruit vtriſ
qꝫ. ⁊ iō non pōt ſimul deo ſeruire Il
le aūt q̄ in pījs operibꝫ diuitias ex
pendit nō ſeruit diuitījs: ſed magꝭ
diuitie ſeruiūt ſibi. qꝛ eis vtitꝭ ſic̄ in
ſtrumentꝭ ad opa virtutū qꝛ ſm qꝫ
dicit ambro. ſup lucā. Sicꝭ diuitie
ſunt impedienta improbꝭ: ita pbis
ſunt adiumēta virtutꝭ. ⁊ ideo talis
pōt ſiꝭ ſeruire deo ⁊ vti ipſis (Iō di
co vobꝭ ꝛc) qꝛ nō ſolū ꝯgregatio di-
uitiaꝝ q̄tū ad actū exteriorē deordi
nat hoīs affectū: ſed etiā ſollicitudo
acq̄rendi deordinat quātū ad actū
interiorē. idō̄ dn̄s excludit ſollicitu
dinē ſupfluā circa talia acq̄renda.
Et diuiditꝭ in duas ptes. qꝛ primo
facit q̄ð dictū ē p quedā exēpla. Et
ſcō̄ p rōnes. ibi. Nolite ḡ. Circa p̄
mū aduertendū qꝫ duo ſūt q̄ requi
run² ad ſufficientiā vite pn̄tis. ſ. nu
trimentū ſine quo hō̄ non p̄t viuere
abſolute ⁊ veſtimentū ſine q̄ nō p̄t
hō̄ bene viuē. Et iō circa iſta ſolꝫ hō̄
magꝭ ſollicitari. Primo ḡ excludit
ſollicitudinē circa vtrūqꝫ in gn̄ali.
Scō̄ circa q̄ðlibet per ſe ſumptū in
ſpāli. ibi. Reſpicite volatilia. Circa
primū aduertēdū qꝫ natura non po
tuit pvidere hoī de tegumēto ⁊ defē
ſione. ſicut pvidit alījs aīalibꝫ. ut
pote auibꝫ dedit plumas ad coope-
rimentū vngues ⁊ roſtra ad defenſi
onē. ſilr̄ brutꝭ aīalibꝫ pelles ⁊ piloſ
p indumēto. cornua ⁊ dētes ⁊ hmōi
p armis. qꝛ in talibꝫ nō ē ni nā ſēſi
tiua q̄ ē ad vnū determinata. et iō de
talibꝫ potuit eis pvidere ſufficiēter
nā. Hō̄ aūt rōnalis nature ē q̄ non
ē determinata ad vnū: ſed hꝫ viā ad
diſparata ⁊ ꝯtria. ⁊ ideo nō potuit ſi
bi ſufficientꝭ pvidere natuā q̄ de ſe ē
determinata ad vnū. Sed loco hu-
ius homo hꝫ intellectū p quē p̄t co
gitaē diuiſas artes ⁊ modos faciēdi

ſibi veſtes ⁊ arma. et man⁹ ad ope
randū talia. Et ideo oꝫ hoīem de ta
libꝫ ſollicitari. qꝛ tñ hō rōnalis eſt
ideo iſta ſollicitudo debet eē modeā
ta ſm regulam rōnis recte. Et talē
ſollicitudinē nō excludit hic ſalua
tor cū ſit ps prudētie: aliter ſeqret
ꝙ hō tēptaret deū: ſi expectaret ab
eo cōſeq̄ oīa nccaria omittendo q̄ h̄
ꝓhibet eſt deordinata ⁊ ſupflua ꝑ
quā ꝙ dꝫ fieri circa h̄ via hūana.
Sꝫ ſollicitudo q̄ hic ꝓhibe² ē deordi
nata ⁊ ſupflua ꝑ quā poſtponunt
bō ſpūalia ut magꝭ videbi² poſtea.
Et h̄ eſt qđ dicit hic ſaluator (Ne
ſolliciti ſitꝭ) ſupflue ſcꝫ ⁊ inordia
te de cibo ⁊ veſtiendo. qꝛ h̄ non ē ne
ceſſariū qđ ꝓbat exēplo. qꝛ corpus
⁊ aīaꝫ q̄ ſunt maiora bñficia deus
dat nob̄ ſine ſollicitudine nrā: ḡ et
illa q̄ ſunt minora viꝫ cibū ⁊ veſti
mentū dabit cū ſollicitudine mode
rata (Reſpicite volatilia) Hic pro
bat de vtroqꝫ in ſpāli Et primo de
cibo. Scđō de veſtiendo ibi. Quis aūt
vrm cogitās Primū oñt ꝑ exēplū
auiū q̄ nō ſerūt neqꝫ metunt. et tñ
dñs ſufficient paſcit illas cū ſollici
tudine ꝯuenienti ſue nāe q̄ ē ſm re
gulā rōis recte ꝓpter qđ dt (Nōne
vos pluris eſtis illis) .i. natuā hu
mana ē maioris ponderis corā deo
qꝛ aīalia facta ſūt ꝓpt hoīem. finis
aūt nobilior ē hijs q̄ ſunt ad finē
(Quis aūt vrm) Hic ꝓbat de ve
ſtiendo. Et ponit duplex exēplum
Primū accipi² ex eo qđ ē intra hoī
nē ſcꝫ magtudo corpoꝝ quā de⁹ dat
hoī ſine ſollicitudine ſua. qđ pꝫ. qꝛ
quantūcūqꝫ aliq̄s ſollicite² de au
gmētacōe ſua: n̄ p̄t addē ad ſtatu
rā ſuā cubitū vnū. Cū ḡ veſtientū
ꝯpetat mai⁹ vel min⁹ hoī ſm quāti
tatē corpalēꝫ. ⁊ q̄ntitas da² ei ſine
ſollicitudine ſua: ꝑ ꝯñs ⁊ veſtimen
tum ꝯuemēs abſqꝫ ſollicitudīe ſup
flua. Et h̄ ē qđ ꝯcludit interrogatiē
(Et de veſtientis ⁊c̄) Scđm exēplū
accipi² ex eo qđ ē ex̄ hoīeꝫ ſcꝫ ex terre
naſcentibꝫ. qđ ponit cū dt (Cōſide
rate lilia agri quō creſcūt) ſine ſol
licitudine eoꝝ ⁊ ſm q̄ntitatē ſuā a
deo veſtiun². ꝓpter qđ dt (Nō labo
rant) ſcꝫ ad ornandū ſe (neqꝫ nēt)
.i. filant ad faciendū ſibi veſtimen
tū: ⁊ tñ optime veſtiunt. qđ ꝓbat
(qꝛ ſalomon in oī gl̄a ſua ⁊c̄) .i. li
cet fuerit rex potētiſſim⁹ utꝫ. iij. Re
tñ nō fuit ita bñ veſtitus. qꝛ licꝫ ars
imite² naturā tñ opa artis nō aſſe
quun² perfectionē opeꝝ nāe. ⁊ ideo
tinctores pannoꝝ non pñt facē co
lorē ita viridē. ſic natura in terrenaſ
centibꝫ. Ex h̄ igr̄ ꝯcludit ꝙ de⁹ ſuf
ficient veſtiet hoīeꝫ abſqꝫ ſollicitu
dine ſupflua. ꝓpter qđ dt (Si ei fe
nū agri qđ hodie ē) .i. in pñti (Et
cras in clibanū mittit) .i. in futu
ro pone² in furno. qꝛ in aliquibus
terris loco lignoꝝ vtunt ſtipulis ⁊
talibꝫ ad calefaciendū furnū. Vel
alit clibān⁹ accipi² hic ꝑ aceruo ī
q̄ ꝯgrega² fenū deſiccatū qꝛ ad mo
dū furni ſeu monticuli eleuat. Vñ
⁊ cliban⁹ a cliuo dr̄. Et tñ (deus ve
ſtit ipſū) fenū ſine ſollicitudīe ſua
(q̄nto magis vos modice fidei) ſcꝫ
ſine ſollicitudīe ſupflua. Vocat āt
eos q̄ nimis ſollicitant de talibus
modice fidei. qꝛ ex defcū fidei ꝓcedit
tal ſollicitudo ſupflua. nō āt ſolli
citudo rōabilis ⁊ moderata: ſꝫ magꝭ
includi² qꝛ ſic nā auiū ē predcō mō
viuere ⁊ terrenaſcentiū creſcē. ſic nā
hoīs ē viuē ſm dcāmen recte rōis.
ad qđ ſeq̄tur ipſū debere ſollicitari
ſollicitudīe modeāta ad q̄rendū ea
q̄ nō dedit ſibi nā. ut veſtes ⁊ arma
⁊ ſilia ut predcūm ē (Nolite ḡ ſol
liciti eē) Hic excludit ſollicitudinē
ſupfluā ꝑ rōes duas. ſcđa po² ibi.
Nolite ḡ. Prima accipi² ex pte di
uine ꝓuidētie. Ad c⁹ euidentiā ꝯſi
derandū ꝙ aliq̄ dixerūt ꝓuidentiā
diuinā eſſe tm̄ circa ſuperiora ⁊ nō
circa act⁹ humanos. in quoꝝ pſo
na dr̄ iob. xxij. Circa cardines celi
ꝑambulat. nec nrā ꝯſiderat. Et ex
h̄ dicebant ꝙ hō circa nccaria vite
debat multū ſollicitari. Et h̄ eſt qđ

diciat. (Hec em̄ oīa gētes inq̇runt)
.i. gētiles diuinā ꝓuidentiā circa a
ctus hūanos negantes ciꝛ talia im
moderate ſollicitant̄ (Ergo vos nolite
ſic dicere. q̇d mādu cabim⁹ ⁊c̄)nō
qꜭ non deat hō ſolliatari moderate:
ſ; intēdit excludere ſollicitudiē; im
moderatā q̄ ꝓcedit ex gētiliū erroꝛē
Jō ſequi² (Scit em̄ pr̄ vr̄) .i. diuina
ꝓuidētia ſe extēdit ad oīa quantū
cunq; minima. ⁊ per ꝯn̄s circa ea q̄
ſunt hoīs nc̄caria ⁊ ſic ſeruientib; ſi
bi talia ſufficient̄ miniſtrabit. ꝓpt̄
q̄ꝺ ꝯcludit (Primū querite regnū
dei) .i. ſpūalia bō. ⁊ qꜭ primū relati
ue ⁊ ad ſcd̄m: p; qꜭ nō excludit ſol
licitudinē oīo cirꝛ nc̄caria vite ſ; oñt
qꜭ hō principalr̄ debet de ſpūalibuſ
ſollicitari. ⁊ ſcd̄ō de tp̄alib;. ꝓpt̄ qꝺ
ſubdit̄ (Et hec oīa adijcien² vobis)
ſuppoſita tn̄ ſollicitudie debito mō
hita ut dictū eſt (Nolite ḡ ⁊c̄) hic
ponit̄ ſecūda rō ad hoc. ⁊ accipitur
ex tp̄is ꝯgruentia. Sicut em̄ cuili
bet negocio requirit̄ tp̄s debitū ad
hoc qꜭ bene fiat qꜭ ꝯditio tp̄is eſt q̄
dā circūſtantia actus debiti. igi² cui
libet ſollicitudini ad h̄ qꜭ ſit debito
mō ordinata requiritur tp̄us debitū
ut imminēte meſſe eſt tp̄s debitū
ſollicitudinis circa fruges colligen
das. ⁊ imminēte vindemia eſt tp̄s
ſollicitudīs vindemiaꝝ. ⁊ ideo ſi ali
q̇s preoccuparet tp̄us ſollicitudīs
vindēie de ipſa ſollicit⁹ in tp̄e meſ
ſis: eſſ; inordiāta ſollicitudo ex p̄te
tp̄is. q̄ꝺ faciūt illi q̄ ſunt īmodeāte
⁊ ſupflue ſollicitia h̄ eſt q̄ꝺ ꝓhib;
d (Nolite ſolliciti eē in craſtinū) .i.
in futurū ſollicitudinē .i. futuro tp̄i
debitā inordīate preoccupando. Pꝫ
ei craſtinū aliqn̄ accipiat̄ ꝓ futuro
p; ioſue. xxi. Cras dicēt filij vr̄i fili
is nr̄is ⁊c̄. .i. in poſteꝝ tp̄s. Sequit̄
(Craſtin⁹ em̄ dies) .i. tp̄s futuꝝ hē
bit ſollicitudine ſibi ꝯgruā et debi
tā. ſicut p; qꜭ ex variacōe tp̄is occur
runt varia fienda de quib; hoīes de
bent tūc ſollicitari. idō ſubdit (Suf
ficit diei malicia ſua) .i. cuilibet tp̄i
ſollicitudo ſua. q̄ quiꝺ ſollicitudo ⁊
malicia. qꜭ ē q̄ꝺdam malū pene. in
ſtatu em̄ innocētie non indiguiſſ;
hō tali ſollicitudine.

Capitulum. Septimū.

Nolite iudicare) Hic reglat
affectū hoīs erga ꝓximū. et
primo reſpectu mali. ſcd̄ō re
ſpectu boni. ibi. Nolite ſcūm dare
canib;. Pria in .v. qꜭ primo oñt qꜭ
ꝓxim⁹ nō ē temerarie iudicād⁹ Se
cūdo qꜭ hō nō ē temerarie arguend⁹
ibi. Quid vides feſtucā. Circa pri
mū adūtendū qꜭ iudiciū vno mō ē
act⁹ iuſticie q̇ ptinet ad iudicē ſecu
larē vel ecc̄iaſticū. ⁊ de h̄ nō loquit̄
hic. Alio mō accipit̄ iudiciū ꝓut a
liq̇s aliquib⁹ ſignis male iudicat
de ꝓxio. ⁊ qꜭ iſtud in plurib; ꝓcedᵗ
ex mala affectōe. qꜭ qui male affici
tur ad aliquē male intp̄reta² facta
ei⁹. ⁊ hoc ꝓhibet dicēs. (Nolite iu
dicare ut nō iudicemi) .i. nō incur
ratis pc̄tm̄ moꝛ̄le. p q̄ꝺ ſitis digni in
iudicio ꝯdēnari. Ad intellectu; h⁹
ſciendū qꜭ aliq̇s pōt iudicare malū
de ꝓximo multiplr̄. Vno mō ex eui
dētia facti cū aliq̇s iudicat aliquē
homicidā. qꜭ vidit eū interficere hoī
nē. ⁊ h̄ nullū eſt pc̄tm̄. Alio mō ex
ſignis euidentib; ut ſi aliq̇s iudic;
aliquē fornicatorē. qꜭ vidit eū cu;
aliq̄. nudū cū nuda. ſolū cū ſola. ⁊
h̄ ſimilr̄ nullū eſt pc̄tm̄. Tercio modo
ex ſignis leuib;. Et in h̄ iudicio tri
plex ē grad⁹. Prim⁹ eſt qn̄ leuib⁹
ſignis aliq̇s dubitare incipit de bo
nitate fratris. ⁊ hoc pc̄tm̄ veniale ē
qꜭ ꝓcedit ex humana infirmitate.
⁊ h̄ non vocat̄ iudiciū ꝓprie: ſed ſuſ
picio. Scd̄s grad⁹ eſt qn̄ ex talib; ſi
gnis firmit̄ tenet in aīo qꜭ frat̄ ſit
malus. ⁊ h̄ ꝓpe dicit̄ iudiciū. qꜭ iu
diciū importat firmā ſn̄iam. et h̄ ē
pc̄tm̄ mortale: ſi malū q̄ꝺ iudicat
de fratre ex leuib; ſignis ſit de gn̄e
peccati mortalis. Peccatū em̄ moꝛ
tale eſt quod cōtrariat̄ caritati. Qꝛ
aūt aliq̇s predcō mō iudicet frē; ē

ɔtrā caritatē fraternā. Terciꝰ gdꝰ
ē qn̄ ex leuibꝫ ſignis nō ſolū predi
cto mō iudicat ſꝫ etiā ꝓcedit ad pu
nicōꝫ frīs. ſic̄ de facto. et h̄ ē grauiꝰ
q2 nō ſolū eſt ɔ̄ caritatē ſꝫ etiā ɔ̄ iu
ſticie eqtatē et de talibꝫ intelligitur
verbū predc̄m (Nolite iudicaē ac̄
In quo eī iudicio iudicaueritꝭ: iu
dicabimi̅) i. ſm̄ menſurā temeita
tis in iudicādo maliū de frē: ſm̄ hoc
erit vindcā pene (Quid vides feſtū
cā) Hic oñt q2 primꝰ non ē temere
arguendꝰ Hoc aūt ɔtingit qn̄ ille
q̄ arguit ē in ɔſilibꝰ culpis vel ma
ioribꝫ. q2 talꝭ correctio nō ꝓcedit a
caritate: ſꝫ ex preſūpcōe. q2 ordo ca
ritatꝭ incipit a ſeipō Aduertendū tn̄
q2 crimina arguentꝭ aut ſūt publi
ca aut occulta. ſi p̄blica peccat du
plicit̄ arguendo. pctō ſcꝫ ſuſpicōis
et pctō ſcandali. ſi aūt ſint occulta:
tunc peccat primo mō tm̄. ſi tn̄ iſte
qui arguit p̄mo peniteat et poſtea
frēm humiliter arguat: nō peccat. di
cit g̊ (Quid vides feſtucā) i. pctm̄
minꝰ (in oculo frīs tui) i. in ɔuer-
ſacōe et ɔſcīa eius (et trabē) i. ma-
ius pctm̄ (in oculo tuo) i. in teipō
nō ɔſideras Trabs eī eſt adulteriū
reſpcū fornicacōis ſimplicis. et ſic
de alijs (Aut quō dicis frī ac̄) Ho
dicūt mali p̄dicatores et mali ſacer
dotes q̄ ſūt irretiti maioribꝫ pctis
q̄ꝫ illi quos volūt corrigere (Eijce
primū ac̄) q2 hic ē ordo caritatis:
q2 a ſeipō incipiat (Nolite ſcm̄ da
re canibꝫ) Hic regulat affectū hoī-
nis ad proximū reſpcū boni ɔferen-
di. q2 malis hoībus in pctō obſtia
tis: ex affectōe carnali nō ſunt ſac̄
menta miniſtrāda. vel ſecreta fidei
reuelāda in fidelibꝫ obſtinatis. q2
ex predcīs ſeqtur ɔtēptus ſacrorꝫ
ectē et deriſio fidei catholice et ocāſio
miniſtrorꝝ. Et h̄ eſt qð dic̄ (Ne cō
culcent eas pedibꝫ ſuis) viꝫ diuina
ſacrā: vel fidei ſecreta. q̄ dicunt̄ hic
margarite ꝓpter eorꝝ precioſitatē et
pctōres dicūtur porci ꝓpt̄ eorꝫ im
mundiciā (Et canes) i. obſtinati

infideles (Diſrūpant vos) h̄ eſt in
terficiāt (Petite et dabit̄) Poſtq̄
ſaluator dedit legē euangelicā: hic
oñt eā obſeruabilē. Hec eī eſt vna
de ɔditionibꝫ legꝭ ſcꝫ q2 ſit obſerua
bilis. Ad obſeruacōem ipſius tria
faciunt. imploratio diuini auxilij:
conatꝰ liberi arbitrij. euitatio mali
ɔſortij. et iō iſta tria poīt ꝑ ordinē
Scd̄m po² ibi. Intrate ꝑ anguſtā
portā. Terciū ibi. Attendite a falſ
ꝓphis. Prima adh̄ in duas. q2 pri
mo oñt q̄d req̄rit̄ ad h̄ q2 orō ſit ex
audibilis ex ꝑte orōnis Et ſcdō ex
ꝑte ipſiꝰ orantis. ibi. Oia g̊. Circa
primū ſciendū q2 orō eſt exaudibi
lis tribꝫ ɔcurrentibꝫ Primū ē q2 ſit
pia. i. de ꝑtinētibus ad ſalutē. Se-
cundū ē q2 ſit pſeuerās. i. nō intru
pta ꝑ aliqð orōni ɔ̄rium. q2 nō ceſ
ſat orare q̄ nō ceſſat bñfacere. Ter
ciū eſt q2 oret ꝓ ſe. q2 licꝫ aliq̄s pie
et pſeuerant̄ oraret ꝓ alio: tn̄ effe-
ctus orōnis poſſet īpediri ꝓpt̄ mali
ciā illiꝰ pro q̊ oratur. ſed tribꝫ predi
ctis ɔcurrentibꝫ ſꝑ exaudi². Et h̄ ē
qð nōtur in tribꝫ verbis hic poſitꝭ
(Petite) ſcꝫ pie (Querite) pſeue-
rant̄ (Pulſate et aperie² vob̄) Ex q̊
pꝫ q2 loq̄tur de orōe facta ꝑ ſe. cū dt
(Et apie² vobis) Et q2 iſtis tribꝰ
ɔcurrentibꝫ ſꝑ exaudi²: idō ſubdit̄
(Oīs eī qui petit ac̄) Seq̄tur (Aut
q̄s ex vobis hō) Vbi declatur qð di
ctū ē ꝑ exemplū. q2 hoīes qui tā ꝓ
ni ſunt ad malū et idō dicunt̄ mali
tn̄ filijs ſuis petētibꝫ ab eis bō dāt
illis. et multo fortius pr̄ celeſtis q̊
ex natura ſua ē bonꝰ ꝑ eſſentiā: da
bit bonū ſpūm petētibꝫ ſe. ſ. grām
et glam (Oia ergo) Hic oñdit̄ ꝑ
quid orō eſt exaudibilis a ꝑte orā-
tis. qð ſit qn̄ iuſte viuit faciēdo al
teri qð ſibi vult fieri. et h̄ ē qð dr̄.
(Oia quecūq3 vultꝭ ac̄) Oia eī pre
cep̄ ordinatia hoīem ad proximū nō
ſunt n̄ q̄dā ɔcluſiones deriuate ex
iſto prinº. ſic̄ in ſpeculatis h̄ prin-
cipiū. De q̄libet affirmatio ꝭ nega-
tio ſe hꝫ ad oia q̄ ſequun² ex ipō. et

ꝓpter h̓ ſubdit (Hec ē ei lex ꝓphē
te. intrate p angustā) Hic po² ſm
q̄d requirit ad legē euāgelice ipleti
onē ſcʒ liberi arbitrij conat⁹ q2 lex
dat de actibꝫ virtutū. a maxīe lex eu
angelica q̄ est pfectiſſima. virtus
aūt est circa bonū a difficile. a ideo
ad impleōeʒ eius requiritur conatus
hoīs. a h̓ deſigtur cū dr (Intrate p
angustā portā) q2 lex euangelica ē
porta intrādi ad glām. Dicit autē
angusta ꝓpt artitudinē vtutis que
ɔſiſtit in medio Et ſm phm .ij. eth.
Difficile ē attingere mediū: ſed fa
cile ē deuiare a medio: ſic ſagittāti
bꝫ difficile ē pcutere ſignū: ſed faci
le ē deuiare a ſigno. et ſic ē de bono
virtutis. q2 bonū ɔtingit vno modo.
malū aūt oīfariam. Ad h̓ ei q2 act⁹
ſit vtuoſus: oportet q2 ſit bon⁹ de ge
nere ex oībus circūſtantijs q̄d dif
ficile ē ɔtingere: ſed act⁹ effici² mal⁹
ex ſingulis defectibꝫ. q̄d facile ē ɔti
gere. Et hec deſignan² cū dr (Lata ē
porta a ſpacioſa ē via q̄ ducit ad p
dicōem a multi intrant p eā) q2 mīti
inueniun² defectuoſi. ſm q2 deſcri
bit eccēs .x. Stultoꝝ infinitus ē nūs
a pauci valde inueniunt vtuoſi. et
h̓ est q̄d ſubdit (Q̄ angusta ꝛc̄) a
pꝫ (Attendite a falſis) Hic po² terci
um q̄d requirit ad impleōeʒ legis
euangelice .ſ. vitatio falſe doctrine
dicēs (Attendite) .i. diligēter caue
te (a falſis ꝓphetis) .i. doctoribꝫ here
ticis. Propīa em̄ vno mō idē ē q̄d
plocutor. Et q2 venenū nō ꝓpinat
niſi melle tinctū. idō ſubdit ibi (Q
ueniunt ad vos in veſtientis ouiū)
q2 falſam doctrinā palliat appentia
virtutū. Et q2 nō pn̄t vitari niſi co
gnoſcant. a nō pn̄t cognoſci ex ap
parētia exteriori: idō ſubdit vn̄ debe
ant cognoſci .ſ. ab operibꝫ ꝓpter q̄d
dicit (A fructibꝫ eoꝝ ꝛc̄) Sequitur.
(Oīs arbor bō ꝛc̄) Arbor bō dicit h̓
hō hn̄s voluntatē bonā. a talis ut ſic
ſemper facit op⁹ bonū Et ſilr arbor
mala eſt hō hn̄s malā voluntatē. a
iſte ſp facit malū actū. ſicut ei ſedēs

in quantū ſedēs non pōt ambulare
Vn̄ in ſenſu ɔpoſito falſa ē. q2 ſeqre
tur q2 ſederet a ambularet ſimul. in
ſenſu tamen diuiſo eſt vera. quia
ille q̄ ſedet nunc. pōt poſtea ambla
re. ſic hn̄s bonā voluntatē dū retinꝫ
eā non pōt male agere. q2 ad boni
tatē volūtatis requirunt oēs circūſtan
tie bone. hō tn̄ hn̄s bonā voluntatē
nunc: pt eā dimittē a ſic male agē.
a ꝓpt hoc ſubditur (Oīs arbor q̄ nō
fa. fru. bo. exci) ſcʒ in morte: qn̄ a vi
ta pn̄ti ſepabit (Et in ignē mitte
tur) ſcilʒ gehēne. a ſic apparebit fructꝰ
talis arboris. ꝓpt q̄d repetit (Igit a
fructibꝫ eoꝝ ꝛc̄ Nō oīs q̄ dicit) Oñ
ſo q̄d requirit ad legē impleōeʒ. oñt
oñr q2 alia nō ſufficiūt ſine iſtis ad
ſalutē. q2 int alia illa q̄ videnf ma
gis ſufficere ad h̓ eſt ɔfeſſio fidei vel
opatio miraculoꝝ: vel ꝓphetia. vel
iſta ɔiuncta ſilr. a tn̄ nō ſufficiunt.
Confeſſio ei fidei ſine operibꝫ nō ſuf
ficit. q2 talis fides mortua ē. ut dic
tur Jaco. ij. Et h̓ ē q̄d dicit (Nō oīs
qui dicit mihi dn̄e dn̄e ꝛc̄) cōfitēdo
fidē catholicā: niſi aſſint opa. idō ſe
quit (Sed q̄ facit voluntatē ꝛc̄) Si
militer ꝓphetia nō ſufficit ad ſalutē. q2
aliqn̄ da² malis hoībus. ſic ipſi ba
laā. ut pꝫ nume. xxiiij. Et idō dicit.
(Multi dicēt mihi in illa die) .ſ. iu
dicij extremi (Nōne in noīe tuo p
phetauim⁹) Silr nec eiectō demonū
q2 aliqn̄ p malos hoīes talia fiunt
ad inuocacōem noīs xp̄i. ad decla
tionē virtutis xp̄i. licet ipſi inuocā
tes ſint mali. ſic h̓etur act. xix. q2 q̄
dā infideles eijciebāt demones: dicen
do. adiuro vos p xp̄m quē paul⁹ p̄
dicat. Veruntn̄ q2 tales idigne aſſu
mūt nomē xp̄i. ideo ſup ipōs aliqn̄
dat ptās demoni. ſic in eo. ca. dr. a
h̓ ē q̄d dr (Et in noīe tuo demonia eie
cimus) Silr nec miraculoꝝ opatio
q̄ ſilr aliqn̄ p malos fiunt ad inuo
catiōem noīs xp̄i. nō ꝓpter merita
inuocantiū: ſʒ ad fidei xp̄i ɔfirtionē
Et h̓ ē q̄d dicit (Et in noīe tuo vtu
tes multas fecim⁹) Nō āt oīm p ꝺ coꝝ

eſt. q2 ſunt grē gratl' date q̄ dant
principalit' ad vtilitatē cōem ecc̄ie
a nō ad vtilitatē ſingularis pſone
a iō aliqñ p malos hoies a dō nob
dant. ſicut bō elina aliqñ dat' a bo
no dño mediante malo ſuo. ꝓpter
qδ ſubdi² (Et tūc ↄfitebor illis. q2
nunq̄ꝫ noui vos) noticia ſcꝫ appro-
bacōis: ſꝫ reprobacōis. ꝓpt' qδ ſeq̄
tur (Diſcedite ac̄) a pꝫ lrā (Ois q̄
qui audit) Poſtq̄ꝫ ſaluator poſuit
legl' ſue explicacōem. a oñt ei9 obſ
uacōis poſſibilitatē. hic ↄñter in
uitat populū ad obſeruacōem. q2
ei9 auditio īutilis ē niſi ſeq̄tur ope
ris impletio. Et h̄ eſt qδ δr (Ois
q̊ qui au. ver. me. hec a fa. ea. aſſi.
vi. ſa. q̄ edi. do. ſuā) .1. bonoꝝ ope-
rum ↄſtructōem (ſup̄ petrā) .1. xp̄ꝫ
Talis ei facit opa bō de gñea recta
intencōe. q̄ duo req̄run² ad imple
tionē legl' euāgelice (Et dñdit plu
uia) .1. tēptatio carnal' laſciuie (a
venerūt fluīa) cupiditatl' a auaicie
(Et flauerūt venti) vanitatl' a ſup
bie (a irruerūt in domū illā) p īpor
tunitatē tēptationū (Et nō cecit)
a ſtabilitate ſcꝫ v̄tutis Cōrō ſubdi
tur cū δr (Fūdata ei erat ac̄) Et p
oppoſitū (Ois hō q̄ au. ver. mea. a
nō fa. e. ſi. ēvi. ſtul. q̄ edi. do. ſu. ſu.
arenā) .1. ſup mobile fundamentū
qδ fac̄ ois q̊ intencōꝫ ſuā ponit ſu
pra aliud q̄ꝫ ſup̄ ipſū deū. q2 ois cre
atura mutabilis ē (Et dñdit plu-
uia ac̄) Pꝫ ex predc̄is. Seq̄t' (Fuit
q̄ꝫ ruina dom9 illi9 magna) q2 prio
ruit in foueā culpe a poſtea in foue
am gehēne. q̄ ruina ē mag̃. q2 irre
pabilis oīno (Et factū ē) Hic po²
ↄcluſio oīm precedētiū vbi oñditur
eminētia doctrine xp̄i p h̄ qδ dic²
(Admirabātur turbe ī doctrina ei9
Quia utꝫ ex predc̄is docebat emi-
nētiſſimas v̄tutes a impfectōem le
gl' ſupplebat. a nō ſolū trena bō: ſꝫ
celeſtia pmittebat. doctrinā etīā ſuā
mirabilit' ↄfirmabat. ꝓpt' qδ dicit'
(Erat docens ſic̄ ptātem hñs) Sic
aūt nō docebāt iudeoꝝ periti ſcꝫ ſcri

bē a phariſei.

Capitulū Octauum.

Cum aūt dñdiſſet) Lege da
ta. hic ↄñr po² eius cōfirma
tio p miracula in h̄. ca. a ſe
q̄nti. a eſt ſilis pceſſus in vtroq̄ꝫ.
ſed in h̄ c. principalit' ponunt' q̄dā
miracula ad ↄfirmacōꝫ euangelice
legl'. in ſeq̄nti vero ponun² quedaꝫ
miracula ad declatione deitatl' ipſi
us legiſlatoris. ibi. Et aſcēdēs ih̄s
In h̄ q̊ ca. ſic pcedit. q2 primo eu
angl'a deſcribit q̄dam miacula ad
credentiū vocacōeꝫ Scdō quedā mi
racula ad vocatoꝝ ↄfirmacōeꝫ. ibi
Et aſcendēte eo Prima in duas q2
primo po² miraculoꝝ opatio. Scdō
quorundā ad fidē xp̄i ↄuerſio. ibi
Vidēs ih̄s turbas. Pria in tres. q2
p̊mo deſcribit' curatio leproſi Et ſe
cūdo paliticí. ibi. Cū aūt intraſſet
capharnaū. Tercio laborātis calo
re febrili. ibi. Et cū veniſſꝫ ih̄s Pri
ma in duas. q2 p̊mo po² leproſi cu
ratio. Scdō miraculi manifeſtatio
ibi. Et ait illis ih̄s. Ad euidentiaꝫ
dicēdoꝝ ↄſiderādum q̄ꝫ duplex ē do
ctrina. q̄dā q̄ nō excedit facultateꝫ
intellcūs hūani. a iſta dꝫ p rōnes
demrātiuas ↄfirmari. Alia ē doctri
na excedēs facultatē hūanā. a ideo
nō p̄t ↄfirmari p rōꝫ euidentē. ꝓpt'
qδ oꝫ q̄ꝫ ↄfirmet' p opa diue v̄tutis
oñſiua. q2 cū de9 nō poſſit eē teſtis
falſitatl': ſi talia inducun² ad cōfir
macōeꝫ alic9 doctrine. ſeq̄tur eā in
fallibilē veritatē ↄtinē. Tal' autē ē
doctrina euāgelica. a iō ei9 ↄfirma
tio facta ē p miacula. Et hoc ē qδ
δr (Cū aūt dñdiſſet ih̄s de monte)
in q̄ legē euangelicā pmulgauerat
(Secute ſunt eū turbe) q2 aliq̊ ſeq̄-
bātur eū ex deuotione ꝓpt' ſc̄itatem
ſue doctrine. aliq̊ aūt ex curioſitate
ut viderent miracula a audirēt no
ua. aliq̊ ut ei inſidiarentur ſic̄ pha
riſei. a aliq̊ ut ab eo curarentur. ſic̄
infirmi. de quibꝫ erat iſte de q̊ ſeq²
(Dñe ſi vis) Vbi ↄfite² ei9 potētiā ī

quo appet huiꝰ leproſi fides ⁊ deuo
tio. ex quo ſecuta ē eius curatio Vñ
ſubdiᵗ (Et extēdens iħs manū ⁊c̄)
Licet aūt poſſet curare ſolo vbo: tñ
appoſuit manuꝫ. qꝛ hūanitas xp̄i
erat q̄ſi organū ſeu inſtrm̄ ipſiꝰ di
uinitatis. ⁊ iō ſicut artifex median
te inſtro opatur ſic vtus diuina in
xp̄o ꝑ applicacōeꝫ hūanitatis aliq̄
faciebat: ut eā ↄiunctā diuinitati de
clararet. Sed q̄rif hic q̄re tetigit le
proſū cū h̄ eſſet in lege ꝓhibitū. Di
cendū ꝙ nō erat ꝓhibitū leproſuꝫ
tangē ei q̄ ex tactu ſuo poſſet curare:
Sic helias ⁊ heliſeꝰ nō fecerūt cōtra
legē tangēdo mortuos ad reſuſcitā
dū. ut h̄etur. iij. Re. xvij. et. iiij. Re.
iiij. (Et ait) Hic poᵗ miraculi mani
feſtatio q̄ facta ē ordinate Scriptū
ei erat in lege leui. xiiij. ꝙ mūdatꝰ
a lepra non debat reſtitui ad cōem
hītationē hoīm niſi prius iudicare
tur mundatꝰ per ſacerdotē iudiciū.
⁊ facta oblacōe dño ꝑ eiꝰ mundati
one. Et iō iħs ait illi (Vide nemī di
xeris) ſ. anteꝙ ea q̄ ſcripta ſūt in le
ge ↄpleuerē. precepta ei cerimonia
lia hūerunt curſuꝫ ſuū vſqꝫ ad xp̄i
paſſionē ut ↄviſū ē. ⁊ ideo vſqꝫ tūc
xp̄s ea obſuauit utꝫ in ſua circūciſi
one ⁊ ea obſuare aliis p̄cepit ut pꝫ:
in h̄ leproſo cui dixit (Vade oñde te
ſacerdotibꝫ ⁊c̄) P h̄ etiā figurabaf
ꝙ pc̄tor qui ꝑ leproſū figuraf liꝫ ſit
mundatꝰ a lepra pc̄ti ꝑ ↄtricōeꝫ: tñ
ad h̄ tenef ſe oñdere ſacerdoti ꝑ ↄfeſ
ſionē. Qualis aūt erat oblaᵒ lepro
ſi mūdati in lege h̄eᵗ leui. xiiij. ⁊ ibi
debet exponi (Cum autē introiſſ; ca
pharnaū) Hic poᵗ ſcd̄m miraculū
ſ. curatio paliticī. Et diuidif in du
as ptes. qꝛ primo deſcribif hꝰ cen
turionis fides ⁊ deuotio Scd̄o ex hoc
infert ↄcluſio. ibi. Audiens āt iħs.
Circa primū aduertēdū ꝙ iſte cen
turio ad cuiꝰ preces ſeruꝰ eius cura
tus ē nō eāt iudeꝰ ſed erat gentilis
ibi poſitꝰ a romanis ad cuſtodiam
pncipalis ciuitatē galilee. ſ. caphr̄
naū. qꝛ tn̄ illa terra eāt ſubdita ro
manis. ꝓpt̄ q̄d iudei corā pilato di
xerūt. Non h̄emus regē niſi ceſarē.
Et iō qꝛ iħs erat iudeꝰ: ipē nō venit
ad eū in pſona ꝓpa: reputās ſe indi
gnū ad h̄ impetrandū: ſʒ miſit ad
iħm pncipes iudeoꝝ. ut dꝛ luc. vij.
ut ꝑ eos curacōꝫ ſerui ſui faciliꝰ im
petraret. ⁊ qꝛ q̄d ꝑ amicos facimꝰ:
quodāmō per noſipōs facimꝰ. ideo
matheꝰ dicit eū veniſſe ad iħm. non
qꝛ in pſona ꝓpa venerit: ſʒ per intme
dios. ⁊ ſic ē intelligendū q̄d dꝛ hic
(Acceſſit ad eū cēturio) ſ. per aīcos
Dicif aūt centurio. qꝛ h̄ebat centuꝫ
hoīes in armis ſub ſe ad cuſtodiaꝫ
illiꝰ terre: ne forte vellēt ↄ romanoſ
rebellare. Iſte ḡ centurio auditis x̄
miraculis firmiē credidit ꝙ poſſet
ſanare ſeruū eius q̄ erat ei valde ca
rus ut dꝛ luc. vij. iō de eiꝰ ſanacōne
erat valde ſollicitꝰ Iħs aūt ſciēs eꝰ
fidē et deuocōem: rn̄dit ei ꝑ intnun
ciū. ſcꝫ ego veniā. Cū aūt eſſ; in via
miſit centurio nuncios obuiā ei vt
dicit lucas: dicētes ex pte eiꝰ (Dñe
non ſū dignꝰ) Erat ei hō gentilis ⁊
abhoīabile eāt iudeis comedere ⁊ bi
bere cū gentilibꝫ ⁊ etiā domos eoꝝ
intrare. ut h̄etur actu. xix. Et forte
iſte q̄ gentil' eāt ydola in domo ſua
h̄ebat. ⁊ idō ex humilitate xp̄m ab
ingreſſu domꝰ ſue repellebat dicēs.
(Dñe ⁊c̄) Et ex altā pte firmiē cre
debat ꝙ abſēs ſolo verbo ſeruū ſuū
curare poſſet. ꝓpt̄ q̄d dixit. (Dic tm̄
vbo ⁊c̄) q̄d ꝓbat per h̄ q̄d ſubbif.
(Nā ⁊ ego hō ſū ſub ptāte ↄſtitutꝰ
hn̄s ⁊c̄) .ſ. licet h̄eam aliq̄s ſub me
q̄ mihi dn̄t obedire: tn̄ ſū ſubditus
maiori ptāti viꝫ preſidi ⁊ imperato
ri ⁊ tn̄ ſubditi obediunt m̄ ad nutū
(Et dico huic vade ⁊ vadit ⁊c̄) Et
ex h̄ intelligif ſeqn̄s ↄcluſio. ſcꝫ hec
Ergo tu q̄ nō es ſubiectꝰ alicui ptā
ti potes p̄cipere infirmitati ⁊ eā ei
cere ⁊ ſic ſolo verbo ſeruū meū cuāre
(Audiens) Hic ex dictis infert q̄
dā ↄcluſio. qꝛ ex fide hꝰ gentilis. et
infidelitate iudeoꝝ: ↄcludit ſaluator
vocacōꝫ gētiū ad fidē ⁊ reprobacōꝫ

iudeoꝝ. Et hoc ē qđ đr (Audiēs āt
ihs) ſcȝ verba centurionis expſſio
na tante fidei: miātus ē. Sed q̄ritur
quō in xpō fuit admiratio q̄ cōſur
git in hoīe ex alicꝰ incognitia inſo
liti inſpcōe. xps aūt ab inſtāti ↄce
pcōis plenus fuit ſcīa. nec aliq̇d de
nouo cog̊uit. idō videt̄ ꝙ in ipō ad
miratio ſm rem nō fuit: ſed tm̄ ſm
apparentiā. qꝛ ad modū admirāt̄
ſe habuit ut dicūt aliq̇. nec fuit ibi
falſitas. qꝛ h̄ fuit ad deſig̃ndū ali
qđ veꝝ ſcȝ fidē centurionis. ⁊ infide
litatē iudeoꝝ Sed meliꝰ đr ꝙ fuit in
ipſo vere admiratio ad oñdendū ve
ritatē humane nāe in eo Ad cꝰ eui
dentiā ſciendū ꝙ in xpō poꝰ duplex
ſcīa. Vna diuina q̄ eſt etna. et ſm
hanc nō p̄t eſſe admiātio. qꝛ nihil
cog̊ſcitur ab eo de nouo. Alia hūa
na vel creata. ⁊ h̄ eſt duplex. Vna
viſionis veꝝ in v̇bo qꝛ aīa ẋ ab iſtā
ti ↄcepcōis cognouit in v̇bo oīa q̄
cognoſcit verbū noticia viſionis. ⁊
hec ſunt oīa q̄ hn̄t eē ſm quācunqꝫ
drām tpis. cuiuſmodi ſunt pn̄tia.
preterita ⁊ futura. Et ſm hanc ſciam
in xpō nō fuit admiātio ſic̄ nec in
nouatio Alia ē ſcīa in xpō q̄ cogno
ſcit res in ꝑpo gn̄e. ⁊ hec ē duplex.
Vna hituatis. ⁊ in iſta non ē aliq̄
nouitas. qꝛ ab inſtāti ↄceptionis
fuit aīa xpi pfecta repleta hitibuſ
oīm ſciaꝝ Alia expimentalis. ſic̄ a
liqs hn̄s hītum ſcīe p doctrinā. po
ſtea experit̄ p intuicōeȝ in effcū. Et
iſto mō in aīa xpi eāt aliq̇d de no
uo cognitū Et ſic ex inſpcōe illiꝰ h̄
mō incogniti priꝰ potāt in ipō ad
miātio de nouo cāri ⁊ ſic factū fuit
in ꝑpoſito. Seq̇tur (Et ſeq̄ntibȝ ſe)
⁊ diſcipulis ſuis dixit (Nō inueni
tantā fidē in iſrł) ⁊ in ꝑplo iudai
co. qꝛ licȝ aliq̄ de iudeis firmit̄ crede
rent ſcȝ diſcipuli ſui: tn̄ pn̄cipales
illiꝰ ꝑpli nō crediderūt. ⁊ multitudi
nē ab eiꝰ fide auterūt. ut inferiꝰ ptē
bit Et idō ↄcludit ſaluator (Amē)
⁊ fideliter (dico vobis. qꝛ multi ab
oriente ⁊ occidente veniēt ⁊c̄) Qꝛ

multitudo gentiliū in diuiſis ptibȝ
orbis exn̄tium p predicacōȝ aploꝝ
cōuerſa ē ad fidē. Et ſic pceperunt
grām ⁊ glam (Filij aūt regni) ⁊
iudei ex quibȝ xps natus ē ⁊ quibȝ
pn̄cipalit̄ miſſus ē ad predicandū
eīs regni celeſtis euangeliū (Eijci
ent̄ in tn̄bras exteriores) qꝛ reppu
lerūt fidē xpi. ⁊ ſic remanēt in pctis
ſuis obſtinati. ⁊ ſic eijciunt̄ ad pe
nas inferni. q̄ dicūtur tenebre exti
ores. qꝛ tenebre pm̄e ſunt tenebre
culpe. alie aūt ſunt gehēne. Sȝ q̄ri
tur quō ſint ibi teneb̄e cū ibi ſit ig
nis q̇ de natura ſua ē lucidꝰ. Dicē
dū ꝙ ille ignis deſcribit̄ in medio
terre. ⁊ idō fumoſus ē ⁊ obſcurus.
Itē nō lucet: ad oñdendū dānatis
aliq̇d ad eoꝝ ↄſolationē: ſed ad eo
rū deſolacōȝ. idō dicūtur ibi eē tene
bre exteriores. Seq̇tur (Ibi erit fle
tus) In fletu duo ſūt. ſ. triſticia aī
mi ex q̄ pcedit fletus. ⁊ ſm h̄ fletꝰ
ē in dānatis gn̄aliter tā in demoī
bȝ q̄ in hoībus. Aliud ē ex pte cor
pis ſcȝ lacrimaꝝ reſolutio ⁊ turba
tio cerebri ⁊ ocłoꝝ. ⁊ iſta nō pn̄t
eē in ſpiritibȝ ſepatis: ſed pꝰ reſur
rectōȝ quantū ad aliq̇d erūt in hoī
bȝ dānatis. qꝛ ibi erūt predcā cere
bri ⁊ oculoꝝ turbatio: ſȝ nō erit ibi
lacrimarū fluxꝰ a capite vel reſolu
tio. qꝛ ceſſante motu celi ceſſat oīs
gn̄atio ⁊ corruptio. Ex q̊ pȝ vlteri
us ꝙ (ibi erit ſtridor dentiū) qꝛ nō
importat aliqua corrupcōȝ: ſed tm̄
doloris oſtēſionē. Seq̇tur (Et dixit
ihs cen. vade. ⁊ ſi. credi) ſcȝ pfecte
ſic (fiat tibi) in ſanacōe ſui tui Vn̄
ſeq̇tur (Et ſanatꝰ ē ⁊c̄. Et cū veniſ
ſȝ) Hic poꝰ tercīū miraculū de ſana
cōe ſocrꝰ petri. Et primo poꝰ h̄ miā
culū in ſpāli. ⁊ ſcđō ex h̄ ↄcludūtur
multa miracula in gn̄ali. ibi. Veſ
pe aūt fcō. In pma igr̄ pte đt ſic.
(Cū veniſſȝ in domū petri) Salua
tor eī nr̄ cū corpꝰ paſſibile ad nrām
ſalutē accepiſſȝ: aliqn̄ declinabt ad
loca familiariū ſibi ⁊ deuotoꝝ ad q̄e
tē hn̄dā pꝰ labores. ⁊ iſtoꝰ veit ad

domū petri (Et vidit ſocrū ei9 iacen. a febri. ⁊ tetigit ma. ⁊ di. e. fe.) qđ nō potuit fieri niſi diuina ꝟtute. Natura em̄ non opaƭ in inſtanti. ⁊ iō licet a febribꝫ ꝟtute natuꝛe poſſit hō curari: non tñ ita ſubito ⁊ pfecte ꝙ poſtꝫ ſtati opera ꝯſueta facere ſicꝰ dꝛ hic (Et ſurrexit ⁊ miniſtrabat eis. Veſpere aūt facto) Hic ponunƭ ad cōfirmacōem legꝭ euāgelice multa miracula in gñali. qꝛ audito hꝰ miraculo: oēs qui in eadē villa detinebanƭ variꝭ languoribꝫ ſūt xpō oblati ⁊ curati. ⁊ ſic adimpleta ē prophetia yſa. liij. vbi dꝛ ſic. Vere lāguores nr̄os ipē tulit ⁊ dolores nr̄os ipē portauit. Ad cuiꝰ intellectū cōſiderandū ꝙ xp̄s qui veneāt ad ſalutē hūani gñis intantū accepit infirmitates nr̄ās inquantū valebant ad opus nr̄e ſalutis. Ad hꝰ aūt nō faciunt defectus ſcie ⁊ gr̄e: ſed magꝭ cōtrariant ⁊ iō xp̄s nō accepit defectū ignorantie et fomitꝭ inclinantꝭ ad pctm̄. qꝛ ꝯtrianƭ plenitudini ſcie et grē q̄ fuerunt in aīa xp̄i ab inſtāti ꝯcepcōis. Aliorū aūt defectuū q̄ nō repugnāt ſcie et grē. aliq̄ ſunt q̄ ſequunƭ totā naturā humanā. ⁊ ſūt mala exercēde virtutꝭ. ſicꝰ mōꝛtlitas fames. ſitis ⁊ ſitia. et talia aſſūpſit xp̄s in ꝓpa pſona. qꝛ faciebant ad opꝰ nr̄e redēptionis. Aliꝭ ſūt defectꝰ q̄ nō ſequunƭ totā naturā humanā ſed aliquā in pticulari. ⁊ hos nō aſſumpſit xp̄s in ꝓpa pſona qꝛ hmōi ꝯtingūt dupl̄r. Vno mō ex debilitate ꝟtutis formatiꝰe. vel ex defcū materie. ſicꝰ ſūt ptus mōſtruoſi. Et hiꝭ nō hūerunt locū in xp̄o. qꝛ corpus eiꝰ fuit formatū ex puriſſimis ſanguinibꝫ virgis marie. et ſic nō habuit locū defectꝰ ſeu inordinatio matie. Fuit etiā formatū ꝟtute ſpūſſā infinita. ⁊ iō nō habuit ibi locū defcūs ꝟtutis formatiꝰe. Alio mō ꝯtingunt ex defectu regiminis ſicꝰ febris morbꝫ caducꝰ ⁊ ꝯſitia. Vel a deo inferunƭ ꝓpƭ pctm̄. et iſta in xp̄o nō poterāt hꝛe locū in q̄ nō potuit eē defcūs aliꝰ

cuiꝰ debiti regis vel pctm̄. Aſſūpſit tñ iſta in pſona aliena quodāmō. inquantū miſericorditꝭ talia curauit. Et ſic euanglꝭa exponit dictū ꝓphetie iſa. d. (Ipē īfirmitates nr̄ās accepit) .ſ. quantū ad illos defectꝰ q̄s aſſūpſit in ꝓpa pſona (Et cogitacōes nr̄ās ipē portauit) .ſ. quātum ad illos defectꝰ hūane nature q̄s patienter ſuppoꝛtauit ⁊ potenƭ curauit nō tñ in ꝓpa perſona aſſūpſit (Videns ihesus turbas) Hic ex doctrina ⁊ miraculꝭ predcīs poꝰ aliquoꝝ ꝯūſio ad xp̄m. Et diuidiƭ in. ij. ptes. qꝛ primo nōtur xp̄i receſſus ad deſertū locū. Et ſcdō iſtoꝝ ꝯuerſoꝝ acceſſus ad xp̄ꝫ ibi. Et accedēs vnꝰ Circa primū aduertendū ꝙ qꝛ xp̄i actio nr̄ā eāt informatio. iō xp̄s legiƭ a turbꝭ receſſiſſe ad deſertū locū. ut daret predicatoribꝫ verbi dm̄i exēplū. Vna cā fuit ad hñdū quietē pꝰ labores ſuos ⁊ diſcipuloꝝ ſuoꝝ. ut hꝫetur mar. vi. Venite ſeorſū in deſertū locū ⁊ reqeſcite ibi. Puſillū. erāt ei q̄ veniebāt ⁊ rediebāt multi. nec ſpaciū manducādi hꝫebant. Alia cā fuit ꝓpter oꝛōem oñdens ꝙ predicatoꝛ ꝟbi dm̄i aliqñ dꝫ vacare ſeorſū ꝯtēplationi ut ibi hauriat in deuocōe. qđ poſtea effundat ꝓplo in predicacōe. Vñ ⁊ moyſes aliqñ aſcēdebat ī mōtē ad dñm ⁊ aliqñ dñdebat ad ꝓplm ⁊ hꝰ hꝫetur lu. vi. In diebꝫ illis exiꝭt in montē ihs ſolꝰ oꝛare ⁊ erat ibi pnoctās in oꝛōne dei. Tercia cā fuit ad fugiendū ꝓplꝭ applauſū Jo. vi. Ihs ergo cū cognouiſſꝫ qꝛ ventuꝛi eēnt ut raperent eū ⁊ facerent eū regē. fugit iteꝝ ſolus in montē. Iſta ergo triplici de cā vel ſaltē aliq̄ eaꝝ dicīꝰ hic (Videns ihs turbā mul. circū ſe) Nimis ſcꝫ opprimētes ⁊ applaudētes. (Iuſſit diſci. ire trās fretū) ⁊. vltra mare galilee in locū magꝭ ſecretū. (Accedēs) Hic poꝰ quorundā diſcipuloꝝ acceſſus ad xp̄m quoꝝ vnꝰ accedebat ficte. et iō repelliƭ. ſcdus recte. ⁊ iō recipiƭ ibi. aliꝰ aūt de diſcipulꝭ. Circ primū ꝯſiderandū ꝙ vnꝰ de

hijs q̄ audierant predicacōem xpi. ⁊ viderāt miracula q̄ erat ſcriba. ⁊ lrātus ꝯſideāuit ꝙ ſi eſſꝫ familiaris xpō ꝙ poſſꝫ magnā pecuniā colligere ab hijs q̄ a xpō curarenť p ipſi9 ſuggeſtionē ⁊ introductōem. ideo voluit ſe ei ꝯiungere. d (Mgr̄ ſeqr te quocūqꝫ ieris) Jh̄s aūt videns ei9 aīm: non rn̄t ad ei9 verba tm̄: ſꝫ ad ipſi9 animū. d (Vulpes foueas hn̄t ⁊ volucres celi nidos) .i. bruta hn̄t ſua latibula in quibꝫ pn̄t latē (filꝰ aūt hoīs ⁊c̄) .i. ego ſū ita paup ꝙ nō hēo domiciliū vbi poſſim reclinare me) q. d. Jgiť cur mevis ſe q̄ꝑpter lucꝝ tpale. ⁊ ſic ꝯueniēter a xpō repelliᷣ. Sed q̄ritur hic quaē xp̄s in pauptate voluit viuē. cꝫ ſic̄ diuitie ſunt impedienta reprobis: ita ꝓbis ſunt adiumenta virtutis Nihil aūt faciēs ad virtutē debuit xpō deficere: ḡ videť ꝙ debuit diuitias tpales hr̄e. Dicendū ꝙ xp̄us multis de cauſis in pauptate vixit due tn̄ pre ceteris videntur valere. Prima cā eſt. cꝫ xp̄s venit ad predicandū veritatē in mundo. ſm̄ ꝙ ipſemet dixit ioħ. xviij Ego in hoc natus ſū ⁊ ad hͦ veni in mundū ut teſtiomū phibeā veritati. Predicatio aūt īpeditur p amminiſtracōꝫ bonoꝝ tpaliū. ꝑpter qꝺ xp̄s apľis ad predicandꝺ miſſis dixit. ꝯ. Mat. x. Nolite poſſidere auꝝ ⁊ argentuꝫ ⁊c̄. q. d. Jſta īpedirent vos a p̄dicacōe ex tpaliū adminiſtracōe. ipſi aūt apľi actu. vi. dixerīt. non eſt equū nos relinq̄re verbū dei ⁊ miniſtrare menſis. Cōſiderate ḡ frēs ex vobis viros boni teſtionij ſeptē q̄s ꝯſtituam9 ſup hͦ opus. nos āt orōni ⁊ miſterio v̇bi inſtantes erim9 Ex quibꝫ pꝫ ꝙ adminiſtratio tpaliū īpedit p̄dicacōis offim Et iō cꝫ xp̄s volebat p̄dicatoribꝫ euanᷓ debitā formā viuendi tradere: iō voluit in pauptate viuē. Scꝺa cā eſt cꝫ ſicut xp̄us mortalitatē nrām aſſumpſit ut per eā nobis immōrtitatē ꝯferret. ⁊ ſic pauptatē nrām voluit aſſumē: ut p eā nobis eťnas diuitias tribueret. Et hanc cauſā tangit apľs. ij. chor. viij. d. Scitis grām dn̄i noſtri ihēſu xp̄i: qm̄ egenus ꝓ nobis fact9 eſt ut illi9 inopia diuites eſſem9. Tercia aūt ratio p̄t addi: ne ꝯ̄uerſio fideliū facta p xp̄m poſſet aſſcribi diuitijs ſeu potentie ſcľari. Ad argumentū dicendū ꝙ aliq̄d bene ē act9 v̇tutis ſm̄ inferiorē ſtatū. qꝺ tn̄ eſt impeditiuū act9 v̇tutis ad altiorē gradū. ſicut debit9 vſus mr̄imonij ē īpeditiuus v̇ginitatis. Et eodē mō admīſtratio tpaliū bene ē impeditiua pfecte ſeq̄le xp̄i inq̄ꝑtū impedit actū ꝯtemplacōis. Propter qꝺ dꝛ in li. de ecclaſticis dogmatibꝫ. Bonū ē facultates cū diſpenſacōe erogare: ſꝫ meli9 eſt intencōe ſeq̄ndi xp̄m totum ſiľ donare. ⁊ abſolutū a ſollicitudine cū xpō egere (Ali9 aūt) Hic deſcribiť ꝯuerſio alteri9 ad xp̄m. q̄ veniebat vere ſed impfecte. ⁊ idō a xpō recipiť ⁊ pficiᷣ. Et hͦ eſt qꝺ dic̄ (Ali9 aūt de diſcipulis ei9) ſcꝫ xp̄i nō ꝙ adhͦ eſſet pfecte diſcipul9 ſed volebat fieri (Ait illi do. pmi. me. p̊. ire ⁊ ſe. pa. me. ⁊c̄) Jſte āt n̄ petebat ut ſepeliēt iā mortuū. cꝫ hͦ n̄ fuiſſet ſibi denegatū. ſꝫ a ſeq̄la xp̄i īpediebať ex amore carnali ad pn̄tes cū quibꝫ volebat vſqꝫ ad eoruꝫ mortē eē ⁊ tunc xpō inſepabiliť adherere. Sꝫ cꝫ pn̄tes nō erant in tanta nc̄citate poſiti ꝙ nō poſſꝫ ꝯueniēter eis p alios miniſtrari. iō dixit. (Seq̄re me ⁊ dimit. mor.) .i. in infidelitate manētes (ſepelire mortuoſ Ex hͦ loco pꝫ ꝙ aliq̄s ab ingreſſu religionis non dꝫ retardari ꝑpť pn̄tes affcōe carnali. Vn̄ ⁊ ſ̄. iiij. c. iacobꝫ ⁊ ioħes leguntť ſecuti fuiſſe criſtū relictis retibꝫ et prē. Propť qꝺ ihero in epľa ad ruſticū monachū dicit. Licet pr̄ tuus in limine iaceat. lꝫ mr̄ tua vbera ⁊ pect9 oſ̄ndat: p calcatū pge prēm pcalcatū perge mr̄em ⁊ ad vexillū crucis xp̄i vola. Secus aūt eſſet ſi parentes eēnt in

tali nēcitate poſiti ꝙ non poſſet eis
ↄueniēt ſine pñtia filij ſubuenire
tunc nō eſſet ei licitū ingredi religi
onē dimiſſa nēcitate parentū. qꝛ hoc
eſt de alieno facere deo ſacrificiū Ad
predictoꝝ maiorē intelligētiā cōſi
derandū ꝙ aliter pr̄ tenet̄ ꝓuidere
filijs. ⁊ alr̄ filius parentibꝫ. qꝛ pr̄ cuꝫ
ſit principiū filij p ſe obligat̄ ad ꝓ
uidendū filijs de doctrina ⁊ nutrim
to. nō aūt econuſo. Vn̄ dr̄. ij. choꝝ.
xij. Nec dn̄t filij theſauriſare parenti
bꝫ: ſed parentes filijs. ⁊ iō pntibꝫ nō
licet ingredi religionē: omiſſa curā
filioꝝ oīno: ſed dn̄t de eis curare vel
de cura ↄpetēti eis ꝓuidere Filiꝰ aūt
licet nō ſimplr̄ teneat̄ hr̄e curā pa
tris: tenet̄ tn̄ p accidēs. ſ. ſi pr̄ ſit in
caſu nēcitatis. in quo p aliū nō poſ
ſit ↄueniēt ei ſubuenire. ⁊ ideo tali
caſu ceſſante: pōt ⁊ debet etiā cōtra
voluntatē parentū intrare religionē
(Et aſcendēte) Hic ponunt̄ quedā
miracula ad diſcipuloꝝ ↄfirmacōꝫ
Et primo in creatura corpali. ſcdō ī
ſpūali ut oñdatur xp̄s dn̄s totius
creature. Scdm ponit̄ ibi. Et cum ve
niſſet iħs trās fretū. Primū miracu
lū fuit in ſedacōe ſubita tēpeſtatis
ipſiꝰ maris p imperiū ipſiꝰ xp̄i. vn̄
dicit ſic (Et aſcendēte eo) .i. xp̄o (in
nauiculā) ut iret in locū remotū ꝓp
ter cās predcās (ſecuti ſūt eū diſci
puli eiꝰ) trāſfretātes. ſ. cū eo (Et ec
ce motus magnꝰ ⁊c̄) hō ē factuꝫ vtu
te diuina vt manifeſtare᷑ vtus xp̄i di
ſcipul̄ eiꝰ (Ipſe vo dormiebat) du
plici de cā Pria ut veritas humane
nāe in eo oñderet̄. Scda ut diſcipu
li in periculo poſiti ad ipſū recurrent
Iō ſequit̄ (Et acceſſerūt ⁊ ſuſcita
uerūt eū ⁊c̄). Seq̄tur (Et dixit. q̄d timidi
eſtis) q. d. Non dētis timē cum ſim
pñs vobiſcū: quē vidiſtis tot mira
bilia facere. (Modice fidei) Diſcipu
los āt ſuos dicit eē modice fidei. qꝛ
ſi pfectā fidē hr̄ent: cognoſcerēt eū
tantā virtutē hn̄tem in dormiendo
quantā in vigilādo. qꝛ ſomnꝰ ⁊ vi
gilia ſūt paſſiones ſēſitiue ptis ſm

quā non ↄpetebat xp̄o facere mira
cula: ſꝫ magl̄ vtute diuina q̄ p ſom
nū in nullo impediebat᷑ (Et ſurgēs
impe. ventl̄ ⁊c̄) Ex q̊ pꝫ eiꝰ dīnitas
qꝛ miracula faciebat impando ſicut
dn̄s creature. Vn̄ ſequit᷑ (Porro hoī
nes mirati ſunt) ex effcū virtutē di
uinitatl̄ cognoſcētes ac etiā ↄfiten
tes (Dicētes. q̄lis ē hic) q. d. non ē
hō purus: ſꝫ verus deꝰ (qꝛ venti ⁊ ma
re ⁊c̄) ſic creatuā creatori (Et cū veniſ
ſet) Hic ponit᷑ miraculū in creatura
ſpūali in demonū eiectōe. Et diuit᷑
in duas ptes. qꝛ primo deſcribitur
miraculi opatio. Et ſcdō ipſiꝰ diuul
gatio. ibi Paſtores autē fugerūt.
Deſcribendo miraculū euanglā p̄o
tangit locū (Et cū veniſſꝫ iħs tranſ
fretū) .i. vltra mare galilee. qd̄ ali
bi dr̄ ſtagnū genazareth. ⁊ quadā
ciuitate ſic noīatū q̄ vocat̄ genazar
vel genazareth. ⁊ ē in alio litore ex
oppoſito galilee (Cū eſſꝫ igit̄ ibi in
regiōe gerazenorū: occurrert ei duo
hoīes hn̄tes dēonia). Mar. v. dr̄ ꝙ
erat vnꝰ. ⁊ luc. viij. Dicēdū ꝙ nō ē
ↄtradictio. qꝛ ſm veritatē erāt duo
demoniaci. ſꝫ vnꝰ erat famoſior ⁊ ſe
uior alto. qꝛ in eo erat legio dēonū
ut ibidē dr̄. Et iō de illo faciūt men
tionē mar. ⁊ lu. Nec tn̄ negāt quī
fuerit aliꝰ cū eo. qꝛ vnitas includit᷑
in binario. Mathēs aūt fac̄ mentio
nē de vtroqꝫ. Seq̄tur (De monumē
tis exeūtes) In talibꝫ ei locis hitāt
demoniaci aliqñ ut per hō demones
ingerāt terrorē hoībus de aīabꝫ de
functoꝝ. (Seui nimis ⁊c̄) Nō qꝛ de
moniaci poſſint ñ quantū pmittit
eis deꝰ Seq̄᷑ (Quid nobis ⁊c̄) Hoc
dicūt magl̄ ex ↄiectura ꝙ p certitu
dinē. qꝛ ille demon q̊ tēptauit eū in
deſto erat acutioris ingenij ⁊ tn̄ nō
potuit ſcire p certitudinē vtꝝ iħs eſ
ſet ille q̊ erat pmiſſꝰ ad ſalutē mū
di ⁊ deiectionē dyaboli ⁊ multominꝰ
iſti poterāt hō ſcire p certitudinem.
(Quid veniſti añ tps torq̄. nos) Ad
cꝰ euidētiā ↄſiderād̄ ꝙ vſqꝫ ad iudi
cū ē tps meitia demāti hoīꝫ ⁊ iō ſic

vſq; ad illud tps ſci angeli hītant
inter nos ad nrām defenſionez. ita
mali angeli ad nrām temptacōez a
impugnacōez. Licet autē ſecū; por
tent ignez ſuū: tn̄ reputāt ſe torq̄ri
a affligi: qn̄ eijciunt ab hoībus: ne
eis noceāt ꝓpter odiū qḋ erga nos
hn̄t. Et q2 ſi nō poſſint hoībȝ nocere
in pſona tn̄ appetūt eis nocē in ſbā
iō rogabant ihm dicētes (Si eijcis
nos mitte nos ī porcos. Et ait illis
ite) ↄcedendo eis peticōez eoꝝ. ut pȝ
p ſeq̄ntem effectū (At illi exeuntes
ab. in por. tc̄.) Sed queritur hic qua
re pmiſit eos intrare in porcos a p̄
cipitare eos. Dicendū q forte hoīeſ
illi9 terre peccauerāt. a idō demerue
rūt iſtud damnū ſibi fieri Vel alit̄
dicendū q xp̄s aliq̄ fecit ad ſigni
ficandū qḋdam aliud. ſic̄ mar. xi.
maledixit ficui nō hn̄ti fructū: ſȝ fo
lia tm̄ Et tn̄ nulla rō fuit ex pte ar
boris. q2 ut ibidē dr̄ nō erat tpus fi
coꝝ. a iō rō maledcōis fuit ad ſigni
candū maledcōez iudeoꝝ quoꝝ fru
ctū boni opis q̄rebat xp̄s a tn̄ non
inuenit in eis niſi folia tm̄. i. appen
tiā bonoꝝ opeꝝ. ſic xp̄s pmiſit dēo
nes intrare porcos ad ſignificandū
q dēones hītant in īmundis hoībȝ
ſic̄ porcus ē aīal immūdū (Fugerūt
aūt paſtores) Hic po2 miraculi di
uulgatio. q2 paſtores fugientes ve
nerūt in ciuitatē a nunciauerūt h̄ oīa
Seq̄tur (Et ecce tōt ciuitas venit ob
uiā ihu) ad faciendū ſibi reuerētiā
(Et viſo eo: rogabāt eū ut trāſiret
a finibȝ eoꝝ) Reputabāt eī ſe indig
nos tāto doctore ſic̄ ſupius ē dictū
de centuriōe q reputabat ſe indig
nū tāto hoſpite. Itē q2 xp̄s dimitte
bat eis illos curatos a dēonibȝ ad
eoꝝ inſtructōz. Vn̄ mar. v. dr̄ q x9
noluit q ille q̄ hēbat legionē ſeq̄re
tur ipſū: ſȝ magl̄ p̄dicaret miraculū
factū. Et idē intelligēdū ē de alio q̄
erat cū eo. vel alr̄ pt̄ intelligi q iſti
gerazeni ex pctīs ſuis timebant of
fendere ꝑ p̄ntiā a p ↄn̄s incurrē ma
iorē penā p̄cedēti. a iō rogabāt eū.

Capitulum Nonum

ET aſcendēs ihs) In. ca. pre
cedēti poſita fuit q̄dā mācu
la ad ↄfirtionē euāgelice le
gis. Hic ↄn̄r declaratur vtus ipſi9 le
giſlatoris. Et diui2 in tres ptes. q2
primo po2 ad h̄ miraculi ꝑpetratio
Scdō credentiū vocatio. ibi. Et cum
trāſiret inde. Et t̄cio eoꝝ ↄfirmatio
ibi. Hec illo loq̄nte. Prima in du
as. q2 primo in opacōne miraculi
ad declacōz ſue deitatl̄ fides credētiū
approbat̄. a ſcdō infidelitas negan
tiū reprobat̄ ibi. Et ecce quidā; de
ſcribis. Circa primū euangl̄a notat
locū vbi factū ē h̄ miraculū. d. (Et
aſcendēs in nauiculā) ut. ſ. p naui
giū de terra gerazenoꝝ rediēt ī ga
lileā. vn̄ illuc iuerat. ut pȝ in. ca. p̄
cedēti (Et venit in ciuitatē) ſcȝ in ca
pharnaū. q2 ibi factū ē hoc miracu
lū. ut marcus dt̄ expreſſe. ij. c. Dici
tur aūt capharnaū ciuitas dn̄i nō
q2 ibi fuerat nat9 vel ↄcept9. ſed q2
erat principal̄ ciuitas galilee. ꝑpt̄
qḋ centurio ibi manebat ad cuſto
diā toti9 terre. ut dictū ē. ca. prece.
Nazareth aūt vbi xp̄s fuit nutritus
a ↄcept9 erat qḋdā opidū vel vicus
reſpectu illi9. a ideo dr̄ ciuitas ipſi9
xp̄i. Sicut pariſius dr̄ ciuitas alic9
nati in aliq̄ opido iux̄ pariſi9. Vel
ſm̄ alios dr̄ ciuitas dn̄i q2 in primo
ſue predicacōis multa miracula fe
cit ibi (Et ecce offe. ei pali.) Mod9
aūt offerendi hic tacet̄ ſed exp̄mi2
mar. ij. q2 nō potētes ītrare ad xp̄i
p̄ntiam ꝑpt̄ turbā circūſtantē: de te
cto dom9 ſubmiſerūt eū in lecto an̄
ihm. et h̄ fuit magnū ſignū fidei ip
ſoꝝ. ꝑpter qḋ ſequit̄ (Vidēs āt ihs
fidē illoꝝ). ſ. paliticū offerentium.
qḋ pȝ ex h̄ qḋ ſequi2 (Ait paliticō.
ↄfide fi. remit. ti. pec) Licet eīn ſani
tas corpalis vel aliqḋ hmōi det̄ ali
cui ꝑpter alienā fidem. remiſſio tn̄
pctōꝝ non dat̄ alicui ſine ꝑpria fide
ideo nō vident̄ bene dicere q̄ dicunt
q ſi illorū refert̄ tm̄ ad offerentes

ita ꝙ ꝓpter fidē offerentiū tm̄ fit ſa
natus (Dixit aūt iħs ꝛe·ti·pec) ad
modū boni medici: q̄ primo remo-
uet cām morbi· ⁊ tunc poſtea intē-
dit curationi· Infirmitas āt hec fu
eāt inflicta paralitico ꝓpt̄ pctm̄· ⁊ iō
xp̄s primo remouꝫ cām·d) Remit
tunᷣ ⁊c̄) Et ex h̄ inſinuat eū a parali
ſi curandū ſic̄ ſtatī patuit ꝑ effc̄m·
Ad maiorē predcōꝝ intelligentiaꝫ
ſciendū ꝙ infirmitas corꝑalis īfli
git̄ alicui a deo multis de cāis Vno
mō ꝓpter pc̄ti puniciōꝫ ſed nō ꝓpter
purgacōem· ⁊ tal' infirmitas ē qd
dā preambulū pene gehenne· ⁊ ſic
inflcā eſt herodi· act· xij· vbi dꝛ ꝙ
ꝑcuſſit eū angelus dn̄i eo ꝙ nō de-
diſſꝫ honorē deo· ⁊ ꝯſūptus a vermi
bꝫ expiāuit Et eodē mō fuit de pha
raone q̄ ꝑ flagella induratus eſt·
Scdō infligiᷣ ad pc̄ti ꝯmiſſi purga
cōem· ſic̄ nabugodonoſoꝛ amentia
vij· annoꝝ ut hētur dañ· iiij· Et ſimi
ter marie magdalene vexatio demo-
nū· Tercio mō non ꝓpt̄ pctm̄ ꝯmiſ
ſum: ſed ad glām dei manifeſtādā
Sicut de ceco nato dꝛ Joħ· ix· Neqꝫ
hic peccauit neqꝫ ꝑntes eius ſcꝫ ut
cecus naſceretᷣ: ſed ut manifeſtent̄
oꝑa dei in illo Quarto ꝓpt̄ humili
acōem alicꝰ ne in ſuꝑbiā eleueᷣ· ſic̄
paulus dt de ſeipō· ij· coꝛ· xij· Ne
magnitudo reuelacōis extollat me·
datus eſt m̄ ſtimulus carnis mee
angelus ſathane q̄ me colaphiſet
Qnto infligit̄ ꝓpter alicꝰ ꝓbacōeꝫ
⁊ paciē declaratione· ſicut ptꝫ de iob
ij· v· Job ꝓbat· inclinat paulū· ſe
ſe manifeſtat In ceco· purgat ma
riā· punit herodē· Et pꝫ ſiīa ex dc̄is
(Et ecce quidā de ſcribis) Hic po
niᷣ rep̄henſio negantiū xp̄i diuini
tatē· Et primo ponit̄ eoꝝ negatio
cū dꝛ (Et ecce quidā de ſcribis) ·i·
de legiſperitis (dicebant intra ſe)
ſcꝫ cogitādo qꝛ verbū intrinſecū eſt
cōceptus mentis (Hic blaſphēat)
Blaſphemare ē creature attribuere
illud qd eſt ꝓpriū dei· dimittere āt
pctm̄ ſoli deo ꝯuenit· Per hoc ḡ ꝙ
xp̄o blaſphemiā imponebāt in hoc
ꝙ pctā dimittebat: ptꝫ ꝙ ipſum ne
gabāt eſſe deū: dicētes eū eſſe puꝝ
hoiem· Sed xp̄s ꝯt̄r eos ꝯuenient̄er
redarguit: oñdens ſe eſſe deū dupli
cit̄· Primo qꝛ rñdit eoꝝ cogitatiōi
bus q̄s cognoſcere ꝑ certitudinem
ſoli deo ꝓpriū eſt· ꝓpt̄ qd dt (Et cū
vidiſſet iħus cogitacōes eoꝝ dixit
Vt q̄d cogitatis mala ⁊c̄) imponē
do ſcꝫ falſo mihi blaſphemiā Scdō
hoc idē oñt ſanando paraliticū ꝑ im-
ꝑium tanq̄ ꝓpria virtute· qd ē eiuſ-
dem ptātis ſicut ⁊ pctā dimittē· Li
cet eī paraliſis v̄tute nāe aliqñ poſſit
curari: nō tñ ſubito· nec ita ꝑfecte:
ut ſtatī hō poſſit lectū in q̄ iacꝫ poꝛ
tare· ſicut dꝛ hic· Propt̄ qd dicit·
(Quid ē facilius ⁊c̄) q̄ſi· d· Equa
lis ptātis eſt vtrūqꝫ: ex quo cōclu
dit virtutē ſue diuinitatis ꝑfectā
d (Vt aūt ſciatis qꝛ fi· ho· hꝫ ptātē
in ter· dimit· pec) ut deus: nō ut hō
purus (Tūc ait paralitico ſurge ⁊c̄)
Sicut eī ꝑ lrām hñtem ſigillū decla
raᷣ volūtas ipſiꝰ ſcribentis: ſic ꝑ ſi
gnū qd ē virtutis diuine manifeſta
tiuū oñdit̄ veritas diuine v̄tutis·
Alij aūt ſcī q̄ fecerūt miracula facie
bāt h̄ implorādo diuinā virtutē: ñ
imꝑando· ⁊ ſi aliqñ in talibꝫ impe
rabāt h̄ nō erat v̄tute ꝓpria: ſꝫ exp̄
mendo virtutē xp̄i tanq̄ miſtri· nō
dn̄i· ſic aliqñ imꝑabāt demonibꝫ:
ut recederent ab obſeſſis corꝑibꝫ in
noīe xp̄i ⁊ auc̄te eiꝰ (Vidētes autē
turbe) Hic ꝯt̄r ponit̄ hꝰ miraculi
effc̄us· qꝛ turbe h̄ vidētes timuerūt
imponē ſibi blaſphemiā (Et glifi
cauerūt deū q̄ dedit talem ptātem)
·i· ipſū xp̄m qui eſt virtus dei pr̄is
(Hominibus) ad eoꝝ ſcꝫ ſalutē (Et
cū trāſiret inde) Hic poᷣ credentiuꝫ
vocatio· Prīo circa eoꝝ vocacōeꝫ de
ſcribit̄ ꝯdeſcenſio ad pctōres· Scdō
poᷣ eius rep̄henſio ꝯ murmurātes
ibi· Et vidētes phariſei· Circa pri
mū aduertendū ꝙ vocatio mathei ⁊
iſtud ꝯuiuiū fuit añ curacōꝫ parali
ci de quo dictū ē· Sed hoc ponit̄ per

recapitulacōem. Vel ſm alios vo-
catio ei⁹ fuit añ. ⁊ ɔuiuiū eius de q̄
hic ſcribi² fuit poſt. ⁊ ut ɔuemēti⁹
deſcribať ɔuiuiū ei⁹ vocatio repeti²
Dicit ḡ euanglʾa (Et cū trāſiret in
de iħs vidit hoīez ſedentē in theolo
nio) in q̄ ſolebāt campſores ſedē.
q̄ð quidē negociū vix ā nunq̄ exce
ri ſine pctō p̄t ut ðt greḡ (Et ait il
li. ſeq̄re me) Matheū aūt talibȝ oc
cupatū vocauit. ut de grā dei null⁹
deſpet: q̄ntumcūq; fuerit in vitib⁹
occupat⁹ (Et ſurgēs ſecutus ē eū)
ſine aliq̄ dilacōe. q̄ꝛ ſic poterat mo
uere aurē exteri⁹ verbo: ita etiā in-
teri⁹ mentē aſpirando. Sic ei paſſi-
oni ꝓpinqu⁹ illos q̄ ad capienð ip
ſū venerant ſolo verbo pſtrauit. d.
ego ſū. ut h̄etur ioħ. xviij. ita ſolo
v̄bo poterat q̄ſcunq; ad ſe trahere.
⁊ in ħ appebat v̄tus ðiuitatis in
eo (Et factū ē eo diſ. in domo) ſ. ma
thei (ecce multi pħicani ⁊ pctōres
veni. diſ. cū iheſu) fuerant eñ ſocij
mathei. ⁊ ideo recedēs ab eis: et vo-
lens ſeq̄ xp̄m fecit eis ɔuiuiū. ſicut
de heliſeo legi². iij. Re. xix. q̄ vocat⁹
ab helia ut euȝ ſeq̄retur. mactauit
par boū ⁊ dedit ſocijs ſuis cōedere.
⁊ ſic ſecutus ē heliā mgr̄m ſuū. ⁊ ħ
mō faciunt q̄ recedētes a ſocijs fa-
ciunt pri⁹ eis catū ſuū vel ſm alios
burdonē (Et vidētes) Hic po² rep̄
henſio ꝫ iniuſte murmurātes de p̄
dictis. Et primo ꝫ phariſeos. ſcðō
ɔtra ioħis diſcipulos. ibi. Tūc ac
ceſſerūt. Circa primum ſciendū q̄
phariſei in ꝑplʾo iudeoꝝ reputabā-
tur religioſi. Vñ etiā in h̄itu quo-
dammō ab alijs diſtīcti erāt. ut vi
debi² inferius. Vidētes igr̄ xp̄m cū
pħicanis ⁊ pctōribȝ māducare in
digne ferebāt ⁊ murmurabāt (Di
centes diſcipulʾ eius. q̄re cū publi
canis ⁊c̄) q. dicāt. vos eſtis fatui
q̄ talē mgr̄m ſeq̄mini (At iħs au-
diens nō ē opus) Mūt primo eis p̄
rōem. q̄ꝛ ſēſibiliter videm⁹ q̄ medi
cus fāliarius ſe dȝ hr̄e ad infirmū
q̄ eo indiget q̄ ad ſanū. Cū ḡ xp̄s

ſit verus medicus aīaꝝ ut ðr in pš
Miſit verbū ſuū ⁊ ſanauit eos. idō
fāliariter ſe debuit hr̄e ad pctōres
q̄ ſunt infirmi infirmitate ſpūali.
Scðō rñdet p auctem q̄ h̄etur Ozee
vi (Euntes diſcite) q. d. ite ⁊ dili-
genť ɔſideāte illud q̄ð ſcribitur o-
zee. vi (Quid eſt. miam volo ⁊ nō
ſacrificiū) q. d. ſi hanc ſcripturā cō
ſideratis inuenietis me facere ſm ip
ſam. ꝓpter q̄ð ɔcludit (Nō ei veni
vocare iuſtos) ad pñiam: lȝ aliq̄s
iuſtos vocauerit ad augmentū gr̄e
ut petrū ⁊ andreā ⁊ ɔſimiles (Sed
pctōres) ſupple vocare ad pñiam.
(Tunc acceſſerūt) Hic rep̄hendit
ioħis diſcipulos Et primo po² eoꝝ
int̄rogatio maligna. Scðō xp̄i rñ-
ſio benigna. ibi. Et ait illis iħus.
Circa primū nōndum q̄ diſcipuli
ioħis in tribȝ deficiebāt Primo q̄ꝛ
de ſua abſtinētia ſe iactabāt dicen
tes (Quare nos phariſei ieiuna⁹
freq̄nter) q̄ꝛ talia ſunt fienda in ſe
creto ut ſ̄ dictū ē. c. vi. Tu āt cū ie
iunab ⁊c̄. Scðō q̄ꝛ phariſeis ſe ɔiū
gebāt dicentes. nos ⁊ phariſei. q̄ꝛ
audierāt ioħem mgr̄m ſuū phari-
ſeos redarguentē ⁊ dicentē ſ̄. c. iij.
Progenies viperaꝝ q̄s de. vo. fu. ⁊
ven. ira ⁊c̄. Tercīo q̄ꝛ xp̄m arguebant
ex defcū abſtinētie in diſcipulʾ dicē
tes (tui aūt diſcipuli nō ieiunāt)
Defectū eñ diſcipuloꝝ retorq̄bant
in mgr̄m. de q̄ tñ audierant ioħez
dicentē. Ecce agn⁹ dei q̄ tollit pctā
mundi. Iohā. i. (Et ait illi iħus)
Hic ponit xp̄i rñſio in q̄ oñdit q̄
ieiuniū corpale nō cōpetebat ſuis
diſcipulis p illo tp̄e. q̄ꝛ duplex eſt
ieiuniū. q̄ðdam q̄ð ordina² ad car
nis refrenacōem ⁊ ad ɔtēplacōem
diſponit. ⁊ iſtud nō ɔpetebat diſ-
cipulis xp̄i qñ erat cū eis corpalit̄
Et ħ eſt quod dicit (Nō pñt filij
ſponſi) i. xp̄i qui ē ſponſus eccle.
(lugere ⁊c̄) Seq̄tur (Venient aūt
dies qñ auferē²) quantū ad pñtiā
corpalem ſcȝ in paſſione ⁊ aſcēſiōe
in celū (et tūc ieiunabūt) q. d. tūc

ꝯpetet eis tale ieiuniū. Aliud ē ieiu
niū qđ ex pleitudine a pfectione cō
templacōis ꝓcedit. q̄le fuit moysi
ieiuniū in mōte. quanto eī aīa ē in
cōtemplacōe magꝭ eleuata: tanto ē
pauciori alimento ꝯtenta. Vn̄ a. x.
eth. dicit ph̄s ꝙ felix ꝯtēplatiuus
ē paucissimis ꝯtētus a tale ieiuniū
nō ꝯpetebat discipulꝭ qꝛ adh̄ erant
rudes a nō pfecti: ſed pri⁹ debuert̄ p
caritatē ſpūſſā innouari. qđ factū
ē die penthecoſtes qn̄ fuert̄ p grām
ſci ſpūs innouati. Et tūc debuerūt
incipe nouū modū viuendi. Et h̄ ē
qđ dicit ſaluator p duplex exēplū.
Primū po² hic (nemo aūt immittt
ꝯmiſſurā) .i. iuncturā ſeu ſupleme
tum (pāni rudis) .ſ. noui. qꝛ in no
uitate ē ſpiſſior (In veſtimentū ve
tus) qꝛ hoc cāt diſſormitatē. Prop
ter qđ ſubdit (Pleitudinē eī tollit)
.i. vniformitatē ſeu pulch̄tudinē a
veſtiento (a peior ſciſſ. fit) qꝛ ꝓpꝭ de
formitatē non cōiungiꝭ ſolide cū ve
teri panno. a ſic de facili cātur rup
tura maior in veteri. Scđm exēpluꝫ
ponit adhuc dicēs (Neqꝫ vinū no
uū). qꝛ tunc ē in ebulicōe. Cetera pa
tent. Ex hijs vult cōcludere ꝙ ea q̄
ſunt pfectionis magne nō ſunt im
ponēda hoībus: donec ſpoliati fue
rint veteri vita (Hec illo loquente)
Hic ponunꝭ quedā miācula ad diſ
cipuloꝝ ꝯfirmacōeꝫ. Et diuidiꝭ in
duas ptes. qꝛ pr̄o narrat ad hec q̄
dā miācula in ſpāli Scđō multa cō
cludit in gn̄ali. ibi a circuibat. Pri
ma in tres ſm̄ tria miracula q̄ nar
rat. Scđa ibi. Et tranſeūte. Tercia
ibi. Egreſſis āt Pr̄ia in tres. qꝛ pri
mo incipꝭ narrare primū miraculū
Scđō intꝭponit qđdā aᵈ in meᵒ fcūꝫ
ibi. Et ecce mlr. Tercio referꝭ ad p̄
mū. ibi. Et cū veniſſꝫ. Primū āt mi
raculū fuit de ſuſcitacōe cuiuſdā pu
elle defuncte. a h̄ incipit narrare. d
(Hec illo loqn̄te ad illos) h̄ ē ad io
h̄is diſcipulos: reph̄endēdo eos. utꝫ
ex precedētibꝫ (ecce vn⁹ princeps ac
ceſſit) Talis autē fuit pn̄ceps iſte

nō exprimiꝭ hic: ſed h̄etur mar. v.
a luce. viij. vbi dr̄ ꝙ erat pn̄ceps ſi
nagoge. Iudei eī h̄ebant tm̄ vnū tē
plū vbi poterāt offerre a imolare. ſ.
in ihr̄lm. ſed in alijs ciuitatibꝫ a vil
lis h̄ebāt loca determinata: in quibꝫ
ꝯueiebat ꝓpl̄s ad orandū a audien
dū verbū dei a tractādū de hijs q̄ p
tinebāt ad cōem vtilitatē ꝓpl̄i. et il
le q̄ preerat cuius auctē ꝯgregatio
fiebat dicebaꝭ princeps ſinagoge
Talis erat iſte qui acceſſit ad ih̄m
(Et adorabat eū) faciēdo. ſ. ſibi reue
rentiā debitā dicēs. (Dn̄e filia mea
mō defuncta ē). Marcus autē dicit
ꝙ dixit eā eſſe in extremis. Lucas au
tē ꝙ moriebaꝭ. a hoc ē verꝝ qn̄ pⁱ re
ceſſit ab ea a venit ad ih̄um: ſed an
teꝙ ih̄s veniret ad domū pr̄is eius:
mortua ē ꝓpter qđ nunciȷ̄ ſupuene
rūt de domo qui dixerūt. noli vexaē
mgr̄m. qꝛ defuncta ē filia tua: credē
tes ꝙ xp̄us nō poſſet ſuſcitare eā a
mortuis: licꝫ poſſet eā ſanare. Ma
the⁹ igitur iſta omittᵗ ut breui⁹ ſcri
bat. a accipit pr̄is verbū ab illo tē
pore quo recepit nūciū. qꝛ aſſecura
tus p xp̄m dicentē ſibi ꝯfide. ut dt
mar. credidit ipſā ſuſcitādā p ipſū
(Et ſurgēs ih̄s ſeq. eū) pgens ſcilꝫ
ad domū ei⁹ ꝓpꝭ fidei ſue meritū (Et
ecce mlr) Hic intꝭponiꝭ miraculū de
ſanacōe mulierꝭ emorroiſſe. qđ fec
xp̄s in via eundi ad ſuſcitacōeꝫ pu
elle. qđ fecit xp̄s duplici de cā. Pri
ma fuit ut on̄derꝫ nobis ꝙ nō ſolū
in termino: ſꝫ in via dem⁹ bonis ope
ribꝫ occupari. Scđa fuit ut p mira
culū fcūm in via archiſinagog⁹ hoc
vidēs: certificareꝭ de ſuſcitacōe filie
ſue in termino. Dicit igr̄ euāgl̄a (Ec
ce mlr q̄ ſan. flu. pa. xij. annis) hoc
exprimit ut on̄dat infirmitatꝭ pli
xitatē a curacōis difficultatē (Acceſ
ſit retro) Xp̄s eī erat in turba magꝭ
ut dicūt marcus a lucas. a ideo nō
poterat de facili h̄re acceſſū ad eum
(Et tetigit fimbriā) Xp̄us eīn por
tabat veſtimentū ſuum ad moduꝫ
iudeoꝝ. Ad cui⁹ euidentiā ſciēdū ꝙ

ꝑplis iudaicis de quo xp̄s erat naſ
citurus ſm carnē debat pollere q̄
dā ſāctitate ſpeciali pre alijs ꝑplis
et ab eis diſtingui. et ideo data eſt
eis circūciſio ut q̄dam ſignū diſti
ctiuum in carne Siliter data ē eis
lex ut hrēnt quendā ſpālem mod
viuendi. Siliter preceptū fuit eis ī
bitu diſtingui. ut3 nume. xv. Loq̄
re filijs iſrl ut faciāt ſibi fibrias p
q̄tuor angulos palliorꝫ ponētes in
eis vittas iacinctinas. Vitte eñ iacī
ctine q̄ erant celeſtis caloris deſig
bant ꝙ debant hre ɔuerſacō3 emi
nentē pre ceteris. ſm ꝙ dicit pau
lus ad phil. iij. Nrā aūt ɔuerſacō
in celis eſt Vn̄ ſeq̄tur ibidē nume.
xv. ut recorden² mādatorꝫ dei et ſint
ſancti dn̄o deo ſuo. Talem ḡ veſte3
portabat xp̄s. ſicut et alia legalia
obſuauit vſq3 ad paſſionē. Et idō
mulier tetigit fimbriā. q2 illud q̄d
ē in angulo pallij q̄d ē a pte poſte
riori facilius pōt attingi (Dicebat
aūt intra ſe) firmiter ſc3 credendo.
(Si tetigero veſtimentū) nō q2 ve
ſtimenta hēant aliquā virtutē ſa
nandi. ſed q2 p h̄ declatur v̄tus il
lorꝫ quorꝫ ſūt veſtimenta (Et ih̄s
ɔuerſus et vidēs eā) approbās ipſi
us fidē (dixit. ɔfide filia et c̄) et p3 lrā
(Et cū veniſſet) Hic reuertitur ad
narrandū miraculū primo ꝓpoſi
tū de ſuſcitacōe puelle. d (Et cu3 ve
niſſet ih̄s in domū pn̄cipis. et vidiſ
ſet tibicines) Diuſe eñ melodie exci
tant diuſas paſſiones in hoīe aliq̄
eñ excitant audaciā. ſicut p3 in belli
cis tubis. et aliq̄ deuocōem ut p3 in
canticis eccaſticis. et aliq̄ leticiam
ſicut p3 in diuſis inſtrīs muſicis. et
alie excitant fletū et lamentacōem
et talibꝫ vtebanᷣ antiq̄tus in ſepul
turis magnarꝫ pſonarꝫ ut ꝓuoca
ret multitudo ad fletū. et tales dicū
tur hic tibicines carmen ſc3 lugu
bre cantātes (Et turbā tumultuā
tem) i. lacrimantē et eiulantē. et il
lud voca² tumultus. q2 cāt ſonum
ɔfuſū. Seq̄tur (Nō ē mortua puel

la) q2 licet eſſ3 mortua ſm viā nāe
tñ nō erat mortua illi q̄ poterat eā
ſuſcitare (Sed dormit) q̄d dicit. q2
poterat ita facile ſuſcitare. ſicut hō
pt aliū hoīe3 a ſomno excitare (Et
deridebant eū) credētes ꝙ loq̄retur
ex ignorantia. q2 ſciebant eā mor
tuā (Et eiecta turba) Ex q̄ eñ erant
increduli: nō erant digni videre mi
raculū. q2 ſcriptū eſt ḡ. vij. c. Noli
te ſcūm dare canib3 (Intrauit) cū
petro et iohe. et pre et mre puelle ut
exp̄ſſi9 dr mar. v. ad h̄ ut iſti eēnt
teſtes miraculi (Et tenuit manu3
eius) P tactū eñ curabat: ut oñde
ret ꝙ illa hūanitas eſt inſtrm̄ di
uinitatꝭ miracula facientis ut dc̄m
eſt ſ̄ (Et ſurrexit puella ad vitā p
fecte reſtituta (Et tranſeunte illo)
Hic po² ſecundū miraculū pn̄cipa
le in illuīacōne cecorꝫ (Et ſecuti ſūt
eū duo ceci dicen. miſe. no. fi. dd)
Vocabant aūt filiū dauid Vulga
ta eñ fama eāt apud iudeos ꝙ xp̄s
naſciturus eāt de ſeie dd ſm carnē
et ideo q2 credebāt firmiter ipſū eē
xp̄m ꝓmiſſum ipſi dd. ideo vocant
eū ſic filiū dauid. Seq̄tur (Credit
q2 h̄ poſſum facere vob̄) Nō q̄rit h̄
q̄ſi ignorans eorꝫ fidem. q2 oīa ſcie
bat p certitudinē: ſed ut ɔfeſſio ex
terior adda² fidei interiori et ſic ſint
digniores illuīari. q2 ſm ꝙ ſcribi²
ad ro. x. Corde eñ credi² ad iuſticiā.
ore aūt ɔfeſſio fit ad ſalutē. Seq̄r
(Et ɔminatus ē illis ih̄s d. videte
ne q̄s ſciat. illi aūt exeuntes diffa
mabāt) i. publice nunciauerūt. S3
q̄ritur quō fecerunt ɔtrium eius ꝙ
dixerat eis. q2 aut xp̄s voluit fieri
illud q̄d dixit eis: aut nō. ſi voluit
ſeq̄tur ꝙ fecerint ɔtra preceptū ei9
et ſic peccauerūt. q̄d nō vide². q2 nō
fuiſſent digni ſanacōe. ſi aūt nolu
it: ſeq̄tur ꝙ xp̄s mēdax ſeu duplex
in v̄bis fuit: q̄d ē impoſſibile. Sciē
dū ꝙ in xp̄o pōni² duplex volūtas
ſcd̄ꝫ natura. Vna diuina. et eſt du
plex. vna ſigni. et altera bn̄placiti
Voluntas eñ bn̄placiti ē qua vult

aliquid ſimplicit᷑ ⁊ abſolute. ⁊ ſic
xp̄s voluit miraculū publicari. q̄a
ↄtra voluntatē beneplaciti nihil fit
ſed bñ fit ↄtra voluntatē ſigni. Ali
a fuit in xp̄o voluntas humana. et
ſic xp̄s quodāmō voluit. ⁊ quodā
mō noluit miraculū publicari. q̄a
voluit publicari ad dei glām. nolu
it aūt ħ ut oñderet humanā laudē
eſſe fugiendā. Sicut etiaꝫ ſunt aliq̄
q̄ ſunt ꝑtim volūtaria ⁊ ꝑtim inuo
luntaria. ut d̾r. iij. eth. ſic̄ ille q̄ ꝓij
cit merces in mari vult ⁊ nō vult ꝓ
ijcere diuſis reſpectibꝫ. qꝛ non vult
abſolute. vult tñ in caū tali poſit⁹
(Egreſſis āt illis). Hic oñr po⁹ter
ciuꝫ miraculū principale de deōnis
eiectōne (Egreſſis autē illis) .i. cecꝭ
iam illuīatis (obtulerūt ei) hoīes .ſ.
illi⁹ terre. (hoīeꝫ mutū demoniū hñ
tē) Dicit᷑ aūt demoniū mutū nō for
malr̄: ſed effectiue tm̄. Ad c⁹ intelle
ctū cōſiderandū ꝙ natura corꝑalis
obedit ſpūali ad motū localeꝫ. Vo
ces aūt ſignificatiē formant᷑ ꝑ mo
tum lingue ⁊ labiorꝝ ⁊ alioꝝ inſtrō
rum naturaliū. ⁊ idō qꝛ demō ꝓ vo=
luntate ſua p̄t iſta localit᷑ mouere
p̄ōt per linguā hoīs diuſa verba for
mare. ⁊ ſic arreptici aliqñ loquū᷑
ideoma eis ignotū ſic̄ pur⁹ laye⁹ la
tinū. Et ħ ē manifeſtū ſignū ꝙ ſic
loq̄ns ſit deō niacus. qꝛ tal̄ locutio
non p̄ōt ꝓcede re niſi ab aliq̄ intelle
ctu. ⁊ ideo cū nō ꝓcedat ab intelle=
ctu hoīs tale ideoma ignorātis ſeq̄
tur ꝙ ꝓcedat ab intellcū angeli vel
demonis linguā ſic mouētis. et ſicꝭ
demon p̄ōt moué linguā ad loquē
dū ideoma incognitū. ita p̄t impe=
dire linguā ne moueat᷑ ad loq̄ndū
ideoma cognitū. ⁊ ſic reddit hoīeꝫ
mutū. Talis aūt erat iſte oblatus
xp̄o. ꝓpt᷑ q̄d ſequit᷑ (Et eiecto demo
nio locut⁹ ē mutus) qꝛ amoto īpedi
mēto habuit officiū loq̄ndi ſic̄ pri
us (Et admirate ſūt turbe) qꝛ am=
miratio ↄſurgit ex inſpectiōe rei in
ſolite. q̄d fuit ī ꝓpoſito. ſeq̄tur (Nū
q̄ᵖ apparuit ſic in iſrl̄) Licet eī in. re.

ceſt. aliq̄ legant᷑ arrꝑti a demonibꝫ
nō tñ legit᷑ aliq̄s curat⁹ q̄ cū obſeſſi
one deōnis fact⁹ fuiſſꝫ mutus (Pha
riſei dicebāt. in pri. demo. ⁊cꝭ) Odi
um eiꝛ inuidia faciūt int᷑pretari fa
cta in deteriorē ꝑtem ⁊ ꝑuerti iudi
cia. Phariſei aūt odiebāt xp̄m. qꝛ
acrit᷑ arguebat eoꝝ vitiū. utꝫ ꝑ euā
gelij decurſū. ⁊ idō miracula a xp̄ō
fcā v̄tute d̾ina dicebāt eē facta arte
magica. Et eodē mō eiectiōeꝫ demo
nū factā ꝑ xp̄m dicebāt fieri v̄tute
cuiuſdā ſupioris deōnis cui inferio
res obediebāt ad nutū de corporibꝫ
exeūdo. Sicut eī in angel̄ ſunt ordi
nes ⁊ alij ſunt alijs ſupiores. ſic in
demonibꝫ cū in eis remāſerint natu
ralia integ̃. ſḿ dyoniſiū. Dicebāt
eī phariſei ꝙ xp̄s hēbat aliquē de=
monē ſuperiorē quē vocabāt beelꝫe
bub ſibi familiarē ⁊ priuatū. ⁊ ſic de
mones inferiores de corporibꝫ obſeſ
ſis eijciebat ꝑ illū. Sꝫ illud inferius
rōnabilit᷑ reprobat᷑ a xp̄ō vt videbi
tur. xij. c. (Et circuibat) Hic ponū᷑
miracula in gnāli. qꝛ euanglē nō
poterāt oīa facta xp̄i ſcribé in ꝑti=
culari. ut d̾r ioħ. vlti. Multa quidē
⁊ alia ſig̃ fecit iħs in ↄſpectu diſci=
puloꝝ: q̄ nō ſunt ſcripta in libro ħ
q̄ ſi ſcribant᷑ ꝑ ſingula: nō arbitror
totū mūdū cape eos q̄ ſcribēdi ſūt
libros. Propt᷑ ħ eī in ecc̄ia d̾r in mr̄
tirilogio ⁊ alioꝝ plurimoꝝ ſcōꝝ ⁊cꝭ
hac .ſ. de cā. qꝛ karolus magn⁹ fecit
inq̄ri diligēter obit⁹ ⁊ act⁹ martiꝝ
⁊ alioꝝ ſcōꝝ. et inuentū ē ꝙ dieb⁹
ſingulis occurrebāt plusq̄ᵖ trecēta
feſta. ꝓpt᷑ hoc ſtatutū eſt ut in fine
martirilogij adderet᷑ ꝑ redcā clauſu
la: ut in gnāli ſaltē memoria ſcōꝝ
fieret in ecc̄ia in diē tranſitus eorū
ita ſimilr̄ euanglē qui nō poterant
oīa miācula xp̄i in ꝑticulari ſcribe
re: ideo frequent᷑ multa ↄcludūt in
quadā gnāalitate ſicut dicit᷑ hic (et
circuibat iħs oēs ciui. ⁊ caſtel. do.
in ſi. eoꝝ) .i. in locis ↄmunibꝫ eorū
in q̄bꝫ ſapiētes ↄuēiūt. ꝑ q̄d oñdi᷑
ſaītas doctrine e⁹ q̄ ñ eāt ī latebꝭs ⁊

angulis. ſic̄ eſt doctrina hereticoꝝ
(Et predicās euangeliū regni) .i.
legē nouā q̄ immediate introduc̄
ad regnū qđ nō faciebat lex vet9.
(Et curans oēm languorē) .i. infir
mitatē ꝑlixā (Et oēꝫ infirmitatē)
quantūcunqꝫ alias incurabilē. Ex
quo patēt multa miācula ħ ī quo
dā gn̄ali incluſa. ad ↄfirmacōeꝫ le
gis euangelice a xp̄o facta.

Capitulū decimum.

Videns aūt ih̄s turbas) P9
ꝙ mathe9 deſcripſit legē eu
angelice dacōem ⁊ ei9 cōfir
macōem. hic ↄn̄r ponit e9 ꝓmulga
tionē. Et diuidit̄ in duas ꝑtes. qꝛ
primo po² eius ꝓmulgacō apud ꝓ
pinq̊s ſcꝫ iudeos. Scđo apud exne
os ſcꝫ gentiles c. xv. Prima in du
as. qꝛ primo ꝓmulgat̄ manifeſte
Scđo parabolice. c. xiij. Itē prima in
tres. qꝛ ꝑmo deſcribit̄ ꝓmulgātiū
ipſā ſcꝫ ap̄loꝝ inſtitutio. Scđo du
bitantiū ↄfirmatio c. xi. Tercio im
pugnantiū ↄfutatio. c. xij. Iteꝝ ꝑ
ma in duas. qꝛ primo po² inſtituti
onis rō. Scđo ipſa inſtitucō ibi. Et
ↄuōtis. Circa primū ſciendū ꝙ ſicꝫ
ꝑꝫ ex precedētibꝫ multi ſeq̄bantur
xp̄m. tum ꝓpt̄ ei9 predicacōeꝫ audi
endā. tum ꝓpt̄ infirmitatū curacōꝫ
ħn̄dam. Xp̄s aūt ita paup erat ꝙ
nec domicaliū vbi caput reclinaret
hebat. ⁊ ideo turbe ſeq̄ntes eū iace
bāt vexati ſup terrā ſub diuo. ꝓpt̄
qđ xp̄s (miſertus ē eis. qꝛ erāt ſic̄
oues non ħn̄tes paſtorē) Sacerdo
tes ei coꝝ ⁊ doctores intēti auaicie
nō vacabāt debito mō coꝝ doctrīe.
⁊ hec fuit occaſio mittendi ap̄los
ad predicandū ꝓp̄lo ⁊ ſanandū in
firmos. ut nō eſſet nēce ꝙ turbe cur
rerent poſt xp̄m tāto labore. ꝓpter
qđ ſcribit̄ (Meſſis q̄deꝫ multa) .i.
multitudo prepata ad ħ ꝙ ꝑ certā
fidē colligat̄ ⁊ in horreū reponatur
(Operarij aūt pauci) .i. doctores et
p̄dicatores. vbi. qꝛ adħ diſcipuli x̄
non predicauerāt (Rogate ḡ dn̄m
meſſis) .i. ipſū xp̄m: ut mittat ope
rarios) .i. predicatores ad erudiē
dū populū. Ex quo pꝫ ꝙ licet xp̄s
velit aliq̄d facere: tn̄ vult a iuſtis
exorari (Et ↄuōtis) Hic po² predi
catoꝝ inſtitutiō. Et diuidit̄ in du
as ꝑtes. qꝛ ꝑmo deſcribit̄ inſōrtio
predicantiū. ſcđo ipōs recipientiū
in fine ca. Qui recipit ꝓphetam ⁊c̄.
Prima in tres. qꝛ ꝑmo deſcribitur
inſtitutio ap̄loꝝ quantū ad colla
tionē potētie. Scđo quantū ad for
mā doctrine. ibi. Hos duodecī Ter
cio quātū ad veritatē vite. ibi. Gra
tis accepiſtis Itē prima in. ꝺ. qꝛ ꝑ
mo ↄfertur auc̄tas ſeu potētia pre
dicandi ipſis ap̄lis Scđo nūantur
ſub noībus ꝓprijs. ibi. Duodecim
aūt diſcipuloꝝ. Circa primū ↄſide
rādum ꝙ ſꝫm ꝙ dꝛ luce. x. Non ſo
lū dn̄s miſit duodecī ap̄los ad pre
dicandū: ſed etiā. lxxij. diſcipulos
Veruntn̄ qꝛ duodecim ap̄li fuerūt
principales eius diſcipuli ⁊ maioꝛ
ꝑtās eſt eis collata a xp̄o. idō de ip
ſis facit hic ſolū mencōem math̄s
d(Cōuōtis. xij. diſcipulis ſuis) .i.
ap̄lis q̊ principalit̄ erāt ſui diſcipu
li ut viſū eſt (Dedit eis ꝑtāteꝫ ſpū
um immundoꝝ ⁊c̄) Cū ei doctrina
nō ſit efficax n̄i fuerit ꝓbata: ex quo
miſit eos ad docendū debuit eis da
re grām miāculoꝝ. qꝛ aliter nō ꝑt
ꝓbari veritas hui9 doctrine cū exce
dat facultatē intellc̄s humani. ꝓp
ter qđ dꝛ mar. vlt̄. Ipſi vero ꝓfecti
predicauerūt vbiqꝫ dn̄o coopante
⁊ ↄfirmante ſermonē ſeq̄ntibꝫ ſig
nis. Si aūt q̄ratur q̄re predicatoēs
moderni talia ſig̃ non faciūt: rn̄dꝫ
gregł. qꝛ cū fides catholica ſit ſuffi
cient̄ ꝓbata ꝑ miracula xp̄i ⁊ apo
ſtoloꝝ: nō oꝫ vlteri9 hāc ꝓbacōem
reiterarē. ſic̄ etiā arbuſta primo cū
plantant̄ freq̄nter irrigātur. cū āt
in terra radicē fixerint: talia ſb̄tra
hunt̄. Veruntn̄ ad ↄſolacōem fide
liū in poſteris tp̄ibus multa fec̄ mi
racula. utꝫ de tp̄e martini ⁊ ↄfeſſoꝝ
(Duodecim aūt) Hic noīa ap̄loꝝ
D.i.

exprimunᵗ duplici de cā. Vna ad ex
cludēdū pſeudo aplos. q̄ a tpe xp̄i
inceperūt. et aplos veros perſecuti
ſunt. utꝫ in actibꝫ aploꝝ. ⁊ in doctri
na aploꝝ. Alia cā eſt. cur iſte nūs
duodenari⁹ aplorū ſignāter hic ex
primit. qꝛ in ſacra ſcriptura multi
plr̄ deſignat. Figuratus ē eī p. xij.
filios iacob. p. xij. principes tribu
um iſrl̄. p. xij. fontes in helim. per
xij. lapides ſublatos de iordane. p
xij. boues ſuſtentātes mare eneū. p
xij. ꝓphetas in vno volūīe artatos.
p. xij. ſtellas in corona ſponſe. per
xij. fundamenta ciuitatꝭ. p. xij. por
tas eiuſdē. Et ut reddam⁹ ſingula
ſingulis. Iſti ſunt. xij. pr̄iarche. qꝛ
principales prēs in nouo teſtamē.
Xij. pn̄cipes qui ↄſtituti ſunt ſuper
omnem terrā. ut dicit in pſ̄. Xij. fō
tes: ex quibꝫ manauit aq̄ ſalutarꝭ
ſapientie ad irrigandū ortū mili
tantꝭ ecc̄e. Xij. lapides viui ↄiuncti
cemento caritatis ipſi xp̄o tanq̄ p̄
mario lapidi. Xij. boues ſuſtētātes
mare eneū. i. doctrinā ſacerdoꝝ. in qui
bus lauant aīe fideliū. Xij. ꝓphete
annūciantes mundi t̄minū ⁊ iudi
cis aduentū. Xij. ſtelle illuſtrantes
totū mundū. Xij. fundamēta ipſi⁹
ſpūalis ihr̄lm. Xij. porte eiuſdē. qꝛ
p ipſos hēmus aditū ad p̄riam et̄
nā. Dicit ḡ (Xij. ⁊c̄. Prim⁹ ſimon)
Non ꝓpt̄ primitatē tpis: ſed digta
tis. qꝛ tanq̄ pn̄cipali aplo xp̄s di
miſit ſibi ecc̄iam. ut pꝫ ioh̄. vltimo
Andreas aūt frat̄ e⁹ fuit prim⁹ xp̄i
diſcipulus ordine tpis. ut pꝫ Ioh̄.
pri. qꝛ ut ibi dr̄ vnus ex duobꝫ qui
ſecuti ſunt ih̄m erat andreas frat̄ ſi
monis petri. ⁊ tanq̄ pn̄cipalior de
illis duobꝫ ut ibidē noīat. Nomen
aūt alteriꝰ tacet̄ ⁊ poſtea ibidē ſub
dit̄ de vocacōe petri. Et vocat̄ ſimō.
qꝛ h̄ erat nomē ei⁹. Qui dr̄ petr⁹. qꝛ
h̄ nomē fuerat ſibi impoſitū p⁹ ↄūſi
onē. ſicut etiā qn̄ adultus baptiſa
tur mutat̄ nomen ei⁹. (Et andreas
frat̄ eius. philipp⁹ et bartholome⁹
iacobꝫ zebedei) .ſ. filius. Et iſte dicit̄
iacobꝫ maior reſpectu alterius iacobi
triplici rōne. ſ. rōne vocationis. qꝛ ⁊
prior vocatus ē a xp̄o. Scdō rōne fa
miliaritatꝭ. qꝛ xp̄s ipſū ad ſecreta
ſua admittebat vtraqꝫ in trāſfigu
racōe. math̄. xvij. et in ſuſcitatione
puelle. mar. v. Tercio rōne paſſio
nis. qꝛ prim⁹ inter aplos ē ad dei
glām trāſlatus p martiriū. ut hē
actu. xij. (Et ioh̄s frat̄ eius philip
pus ⁊ bartholome⁹. thomas. ⁊ ma
the⁹ publican⁹. iacobus alphei) .ſ.
fili⁹ Et iſte iacobꝫ dr̄ iacobꝫ minor
reſpectu alterius. ⁊ h̄ ex eiſdē rationi
bus quibꝫ alter dr̄ maior (et thade
us) Iſte actu. i. vocaᵗ iudas iacobi
qꝛ fr̄ fuit iacobi mīoris (Simō cha
na. (Dicᵗ aūt iſte chanane⁹ nō qꝛ
eſſet de gn̄e chanaā: ſed ſic noīat⁹
a chana q̄ ē q̄dā villula galilee vbi
fuerunt ille nuptie de quibꝫ habet̄
ioh̄. ij. ca. (Et iudas ſchariothes)
Dicit̄ ſchariothes. nō qꝛ de gn̄e yſa
char ut dicunt aliq̄: ſed a loco vnde
natus fuit ſcharioth. q̄ eſt quidā
vicus in iudea (Qui ⁊ tradidit eū)
Iſtud addiᵗ ad dr̄iam iude frat̄s ia
cobi. ⁊ ad oſ̄tendendū ꝓphetiā dauid
ↄpletam q̄ dicit qꝫ xp̄s eſſet traden
dus a diſcipulo. ſm̄ qꝫ dicit̄ in pſ̄.
Etenī homo pacis mee ⁊c̄. Et ad
excuſationē bonoꝝ qn̄ in ↄgregacō
ne eoꝝ aliq̄s malus reperit̄. (Hos
xij.) Hic tradit̄ aplis forma doctri
ne. ⁊ primo quantū ad locū cū dr̄.
(In viā gentiū ne abieritꝭ) vbi ꝓ
hibuit eis ne irēt ad predicādū gē
tilibꝫ extra terrā ꝓmiſſionis (et in
ciuitates ſamari) Lꝫ iſti eēnt in ter
ra ꝓmiſſionis: tn̄ erant ptim genti
les ⁊ ptim iudei. ut hē. iiij. Re. xvij.
Ductis em̄ decē tribubꝫ in captiui
tatē per regē aſſirioꝝ miſſi ſunt ab
eo gentiles ad hītandū in ſamaria
⁊ in aliȷs ciuitatibꝫ ꝓpīquis: ſ; dn̄s
miſit leones q̄ interficiebāt eos. et
ideo ſup hoc habito ↄſilio rex aſſiri
oꝝ miſit vnū de captiuis ſacerdoti
bus ad eos ut doceret eos colere do
minum. Vn̄ ⁊ ipſi recipiunt libros

moyſi tm̄. ⁊ nihilominus cū h̾ ido
la colebāt. Nō aūt quare apl̃i fue
runt ꝓhibiti predicare predcās gē
tibꝫ fuit. q̄ȝ nō erat magnū tps vſ
qꝫ ad xp̄i paſſionē. ⁊ ꝯueniēs erat
ut eꝰ aduētus priꝰ denūciaret̃ iude
is quibꝫ principalit̃ erat miſſus.
Ideo illud tps q̄d erat vſqꝫ ad paſ
ſionē xp̄i futuꝝ erat ad nc̄cariū ad
manifeſtandū iudeis p aplos xp̄i
aduentū. ⁊ h̾ eſt q̄d ſubdit̃ (Sꝫ ite
potiꝰ ⁊c̃) Et pꝫ pꝰ xp̄i paſſionē ali
quibꝫ iudeis ꝯuerſis ad fidē. ⁊ aliꝭ
ꝑ maiori ꝑte in infidelitate rema-
nentibꝫ: apl̃i iuerūt ad predicand̾
gentilibꝫ. ⁊ h̾ erat modꝰ a dn̄o inſti
tutus. ut h̾etur actu. xiij. ꝙ barna
bas ⁊ paulꝰ dixer̄t iudeis. vobis oꝫ
primū loq̄ verbū dei ſed q̄m repelli
tis illud ⁊ indig̃s vos iudicat̾ vite
eterne: ecce ꝯuertim̄ ad gentes. ſic
ei nob̄ precepit dn̄s. Scd̄o tradi̾ for
ma doctrine quantū ad ipſū docen
di actū cū d̾r (Euntes p̄dicate dicē
tes ꝙ appropinq̄t regnū celoꝝ) .i.
xp̄s qui ē dator regni celoꝝ. Scien
dū ei ꝙ regnū celoꝝ quinqꝫ modiſ
accipit̃ in h̾ euāgelio. Primo p ec
cleſia militāte. ſuꝑ. v. Qui ſolue-
rit vnū de mādatis iſtis minimis
⁊ docuerit ſic hoīes: minimus vocabi
tur in regno celoꝝ. q̄d greg̃. expo̾
ꝙ regnū celoꝝ ibi d̾r ecc̃a p̄ntis tē
poris. Scd̄o p ecc̃a triūphante. eo-
ea. Bti pauꝑes ſpū: q̄m ipſoꝝ ē re
gnū celoꝝ. Tercio p lege moyſi. ⁊
xp̄i. Auferet̃ a vobis regnū dei ⁊ da
bi̾ genti facienti fructū eiꝰ. q̄ȝ verus
intellectūs veteris teſtamēti ē ablatꝰ
a iudeis. ſuis p̄ctis exigentibꝫ ⁊ da
tus ē xp̄ianis. Quarto p euāgelio
xp̄i. ⁊. xiij. Oīs ſcriba doctꝰ in r̃gno
celoꝝ ſilis eſt hoī p̄rifamilias: q̄ p
fert de theſauro ſuo noua ⁊ vetera. Qr
doctores catholici teſtioīa ꝓferūt
de nouo teſtō: ⁊ p ꝯn̄s de veteri q̄d ī
cludit̃ in ipō ſic̃ rota ī me° rote. ut
h̾etur in figura ezech. i. Quinto ac-
cipitur p ipſo xp̄o. ⁊. xij. Si ī digi dei
eiicio demonia: ꝑfecto peruenit in
vos regnū dei) .i. xp̄s dator illiꝰ re
gni. P eiectionē eīn demonū virtu
te dei ꝓbauit ſe eſſe xp̄um. ⁊ h̾ mō
accipi̾ hic Regnū celoꝝ .i. xp̄s. iſta
erat predicatio aploꝝ pro illo tpe
q̄ȝ denūciabāt iudeis xp̄m veniſſe.
Et q̄ȝ doctrina nō eſt efficax niſi aſ
ſit ꝓbatio ſeq̄tur modꝰ ꝯueniēs ad
ꝓbandū veritatē hꝰ doctrine ſcilꝫ
opa facta diuina v̾tute cū d̾t infir-
curate ⁊c̃ (Gratis accepiſtis) Hic
informant̃ apl̃i quantū ad verita
tē vite. Et diuidit̃ in q̄tuor ꝑtes.
Primo oñdit̃ ꝙ nō dn̄t moueri ad
predicandū cupiditate Scd̄o ꝙ nec
t̾reri adūſitate ibi. Ecce ego mitto
vos. Tercio nec retrahi carnalita-
te. ibi. Nolite arbitrari. Quarto
ꝙ nec amore p̄ntis vite. ibi Et qui
nō accipit crucē. Prima ī duas. q̄ȝ
ꝑmo retrahit eos a cupiditate. Se
cundo q̄ȝ in vita mōꝛli quilibꝫ indi
get nc̄carijs: oñt qualit̃ habere de
beant nc̄caria vite. ibi. Dignus eſt
operarius. Circa primū ſciendū ꝙ
cupiditas oñditur in duobꝫ in ma
le accipiēdo. ⁊ h̾ ꝓhibet. d (Gratis
accepiſtis) ſcꝫ grām a dn̄o vob̄ colla
tā. ſiue ſit grā gratū faciēs. ſiue ſit
grā gratis data (Gratis date) eo-
dem mō ſic̃ accepiſtis. Pro ſpūali
bꝫ ei actibꝫ ut p ammiiniſtracōe ſa
crorum. ⁊ predicacōe ⁊ ꝯſilibꝫ: nō
dꝫ aliq̄d accipi quaſi preciū. Scd̄o
oñditur cupiditas in male poſſidē
do. ⁊ hanc excludit cū dicit (Noli
te poſſidere auꝝ ⁊c̃) Predicator ei
verbi d̾ni dꝫ eſſe abſolutꝰ a ſollici
tudine. Tpalia ei in ſui acq̄ſitione
moleſtāt animū. ⁊ adh̾ plus ī ſui
poſſeſſione. q̄ȝ ſunt iā q̄ſi membra
incorꝑata ipſi hn̄ti. ⁊ idō magſtra
hūt animū hoīs ad inordinatā di
lectionē ſui. ⁊ q̄ȝ h̾ ſuffocat v̾bum
dei. idō non dꝫ eſſe in predicatoribꝰ
euāgelij. Sequi̾ (Neqꝫ pec. in zoīs
veſtris) ad puidend̾ ſcꝫ vob̄ de nc̄ca
rijs in via (neqꝫ perā) .i. repoſitori
um ciboꝝ ad portādū in via) Hoc
totū d̾t ad excludendū ſollicitudīeꝫ

tpalium a predicatoribꝫ verbi diui
Sequif (Neqꝫ duas tunicas) .i. ve
ſtes ſupfluas Terra eñ pꝛiniſſicis
calida ē multū ⁊ de coī curſu ſufficit
vna tunica. Illud eī qđ eſt ibi ſuf
ficiens vel etiā ſupfluū: eſt in regio
ne frigida nccarium. ⁊ idō p hoc nō
excludif quin predicatores euāge
lij hēant ſufficiens tegumentū (Ne
qꝫ calciamēta) integra .ſ. qꝛ apli vſ
tebant ſandalijs ut hetur mar. vi.
Ex q̊ pꝫ qꝛ ſandalia nō ꝯputātur p
prie int calciamēta (Sꝫ neqꝫ virgā)
Contrariū videf hři marci. vi. vbi
dr qꝛ dñs precepit aplis ut nō por
tarēt aliq̇d in via n̄ virgā tm̄. Dicē
dū qꝛ v̇ga hic ⁊ ibi accipif equoce.
Hic eī virga accipif metaphorice.
vn̄ ſenſus ē (neqꝫ v̇gam) .i. nō inni
tamini ſubſidio tpali. ſicut corpus
innitif baculo ſuſtentāti In mar.
autē accipif v̇ga ad lrām. qꝛ docto
res hebreoꝝ in ſignū doctrine porta
bant v̇gam in manu. qꝛ ꝯſuetū erāt
apᵈ iudeos pⱴuideri eis de victu a po
pulo quē docebāt. Ideo xp̄s voluit
qꝛ hꝰ ſufficēt aplis p aliq̄ pⱴuiſione
P hoc eñ oñdebaᵗ qꝛ ꝓplo cui predi
cabant: debat eis pⱴuidere. Vn̄ ſeq̇f
(Dignꝰ eſt operarius) Vbi oñditur
qualif dēant hře victū .ſ. a ꝓplo cui
predicabāt. Et diuidif in duas pꝫ
tes. qꝛ primo oñdit qualiter debēt
ſe habere ad recipiētes ipōs Et ſcdō
qualif ad non recipiētes. ibi. Et q̊
cunqꝫ nō receperint. Circa primū
ſciendū qꝛ de iure nāli ē ⁊ diuino. ⁊
etiā humano. ut illi q̇ ſeruiūt coīta
ti in ſpūalibꝫ. ut in diuino cultu et do
ctrina: eis a coītate pⱴuideaf in tpa
libꝫ. ⁊ hꝰ eſt qđ dicit (Dignꝰ ē opa
rius) .i. predicatoꝛ q̇ operaf opꝰ dei
ad vtilitatē ꝓpli (Cibo ſuo) .i. victu
ꝯueniēti. in quo intelligit veſtimē
tum ⁊ domiciliū: ſine quibꝫ decēter
nō viuit genꝰ humanū (In quācū
qꝫ ciuitatē aut caſtrū intraueritis
interrogate q̇s in ea dignꝰ ſit) .i. fide
lis ⁊ bone fame: oſtendens qꝛ pre
dicatoꝛ verbi diuini nō debet ad lo
ca mala ⁊ ſuſpecta declinare. qꝛ per
hoc impediretf doctrina eiꝰ tanq̄ ſuſ
pecta (Et ibi manete donec exeatis)
tranſituri .ſ. alibi ad predicādum.
Non ē tñ intelligendū qꝛ p hoc ve
lit excludere cās hōeſtas exeūdi: ut
ad docendū vel hmōi. cū ꝓpꝰ hꝰ intrē
uerint ciuitatē: ſꝫ p hꝰ vult excludere
diſcurſus curioſos ⁊ inutiles q̇ non
dñt eē in predicatoꝛe ſꝫ magꝭ ceſſan
te nccitate exeūdi dꝫ vacare ꝯtēpla
tioni. ut ibi hauiat qđ poſtea ꝓplo
in predicacōe effundat. (Intrātes
aūt in domū ſalutate eā) .i. hoīes
hitantes in ea qꝛ parietes nō ſunt ſa
lutādi. Modꝰ ſalutacōis ſubiūgif
cū dr (Dicētes. pax huic domui) qꝛ
p̄dicatoꝛ v̇bi diui dꝫ hitantibꝫ ī do
mū quā intrat pacē optare. ⁊ non
ſolū optare īmo euāgeliū xp̄i p̄di
care qđ ē euangeliū vere pacis (Et ſi
quidē fuerit domꝰ illa digna) .i. ad vi
tā eternā predeſtiata. (Veniet ſup
illā pax veſtra) .i. orō vr̄a ⁊ predica
tio hēbit ibidē effectū (Si aūt nō fu
erit digna) .i. ad vitā eternā nō pre
deſtiata (Pax vr̄a reuertetf ad vos)
.i. dato qꝛ nō hēat effectū quātū ad
ipſos: tñ hēbitis mercedē inde apᵈ
deū (Et quicūqꝫ) Hic oñdit q̄liter
ſe dñt hře ad nō recipiētes eos. nec
predicationē ipſoꝝ dicēs (Exeūtes
foras de domo vel ciuitate ⁊c̄) oſte
dentes p ſignū manifeſtū qꝛ n̄ veni
ſtis ad predicandū eis tpale lucrū
qꝛ etiā puluerē qui adheſit pedibꝫ
vr̄is de loco ipſoꝝ non vultis porta
re. Vel aliter (Excutite ⁊c̄) in teſti
moniū laboris vr̄i impenſi ad ꝯūſi
onē ipſorū q̄uis ipſi noluerūt reci
pe. idō ſubiungif coꝝ pena cum dr.
(Amen dico vobis. tolerabiliꝰ erit
terre zodomoꝝ ⁊ gomorreoꝝ ⁊c̄) .i.
minꝰ punient in extrēo iudicio. Sꝫ
videf alicui qꝛ hꝰ non ſit veꝝ. qꝛ gñ.
xiij. ſcribif qꝛ hoīes zodomite peſſi
mi erant ⁊ pctōres nimis corā dño
Vn̄ ⁊ in ſignū magtudinis peccati
ipſoꝝ mortui ſunt: ignea ſulphurē
deſcendente ſup eos. Dicendum qꝛ

zodoma ⁊ gomorra fuerūt īfecte plu
ribꝫ pctīs ſcꝫ pctō ſupbie. luxurie.
auaricie. Vt dr ezech. xvi. Nec fu=
it iniqtas zodome ſororis tue. ſup=
bia. paīs ſaturitas ⁊c̄. ſeq̄r. Et ege
no manū nō porrigebat. ḡ ꝯpanť
ħ negātibꝫ victū apl̄is. ꝙtum ad
iſt° vltimū nō ꝙtū ad alia p̄cedē=
tia. q2 ꝯpatio dꝫ eē ƀꝫ ea q̄ ſūt eiuſ
dē gn̄is ⁊ ñ ē dubiū ꝙ ḡui9 ē pctm̄
negaē victū ſeminātibꝫ ſpūalia q̄
bꝫ tenē2 hoīes de iure naturali ſīno
⁊ hūano. ut ſ̄ dc̄m ē. ꝙ manū nō
porrigere egēo ſimplici ſpūalia nō
ſeminanti (Ecce ego mitto vos)
Hic oñd᷑ ſaluator ꝙ p̄dicatoēs v=
bi dīni ñ dñt terreri adūſitate. Et
q2 ī adūſitate ñ ſolū oꝫ ſuſtinē pa
ciēť. ħ etiā aliqñ nomē xp̄i ꝯfiteri
ꝯſtāť. Jō hec ps diuidiť ī duas.
q2 primo horta2 eos ad actū tolerā
di. Scdō ad actū ꝯfitendi ibi. Oīs
ergo q̄ ꝯfitebiť me. Prima in duaſ
q2 primo oñt tribulacōis imminē
tis magnitudinē. Scdō hortať apo
ſtolos ad ei9 ſufferentiā. ibi. Nō ē
diſcipulus ſup mgrūm. Prima in
tres ƀm ꝙ magnitudo tribulacōis
future oñditur ex tribꝫ. Q2 primo
erāt paſſuri a legiſperitis. Scdō a
principibꝫ gentilibꝫ. ibi. Et ad re=
ges. Tercio a ꝓpriꝭ ꝑntibꝫ. ibi. tra
det aūt frať. Et in q̄libet pſecucōe
oñt qualiť ſe dñt hr̄e. Dicit ḡ (Ec
ce ego mitto vos ſi. o.) i. ſimplices
innocētes. ꝑ arma vos nō defendē=
tes (in medio lupoꝝ) i. ſcribarū et
phariſeoꝝ) Lupus eī dentibꝫ oues
laniat hoīes anhelitu inraucat. ita
iſti aplos xp̄i nitebanť interficere
⁊ vocē predicacōis in eis impediē
utꝫ ex doctrina aploꝝ ⁊ in actibuſ
eoꝝ. ⁊ idō ꝯñr oñdit qualiť in hac
tribulacōe ſe dñt habere. d (Eſto=
te prudentes ſic̄ ſerpētes) Q2m ali
qñ prudenť declinanda ē malicia ꝑ
ſecutoꝝ. ſicut paulus videns mali=
ciā iudeoꝝ volentiū eū interficere ſi
ne cā appellauit ad ceſarem. actu.
xxv (Et ſimplices ſi. co) q2 occurrē

te nc̄citate: dꝫ predicator euāgelij
ſi nc̄ce ſit ſe offerre ſine amaritudi=
nis felle Ex quibꝫ pꝫ ꝙ aſtucia vul
pina vitupabilis ē. ⁊ ſiliter rudi=
tas bouina. ſed medio mō dñt ince
dere diſcipuli xp̄i. idō ſeq̄tur (Cauē
aūt ab hoībus) q2 ſic̄ dictū eſt ali
qñ cauende ſūt inſidie malignoꝝ.
(Tradēt eī vos in ꝯcilijs ⁊c̄) Hoc
eī freq̄nter hētur in actibꝫ aploꝝ ꝙ
diſcipuli xp̄i ſūt in ꝯcilijs adducti
flagellati ⁊ incarcerati ꝓpter nomē
xp̄i (Et ad reges ⁊ p̄ſides) Hic oñ
di2 magnitudo tribulacōis īminen
tis xp̄i diſcipulis a pn̄cipibꝫ genti
libꝫ Judei eī ꝑ illo tp̄e erāt ſubditi
rōmis. ⁊ ideo nō hēbant altā iuſtici
am. ⁊ ꝓpť hoc nō potant aliquē cō
demnare ad mortē. ƀm ꝙ hētur io.
xviij Nobis nō licet interficere quē
ꝙ Et idō non ſufficiebat eis diſcipu
los xp̄i in ꝯcilijs ducere ⁊ eos fla=
gellare: ħ tradebāt eos iudicibꝫ ro
manoꝝ ut ſic poſſent eos ad mortē
deducē. ⁊ ħ eſt qđ dr (Ad reges et
preſides ducemī) ut ſcꝫ ꝯdēnemini
ad mortē (Jn teſtimoniū illꝭ) Actie
ſcꝫ ut poſſit ꝯ̄ vos deferre teſtimoniū
(Et gentibꝫ) Hoc accipitur auc̄ti
ue. q2 iudices potētes ꝯdemnare ho
mines ad mortē gentiles erāt. ꝓp
ter qđ pilat9 dixit ihesu Jo. xix. ne
ſcis q2 hēo ptātem crucifigere te ⁊c̄
Dixit ḡ (Gentibꝫ) Q. d. iudei non
hn̄tes auctem vos interficiendi: du
cent vos corā iudicibꝫ gentilibꝫ ut
ꝯ̄ vos deferāt teſtimoniū ad ꝯdemna
tionē mortis. Conſeqñr oñt q̄liter
ſe dñt hr̄e in hac tribulacōe dicēs
(Cū aūt tradent vos nolite cogita
re quō aut qđ loq̄mini) P hoc eī
nō intendit excludere viā preuiden
di ſibi de rn̄ſione: ſed ꝙ non dñt ꝑ
turbari ſi non hn̄t tp̄s precogitan
di. Et ħ duplici de cā Primo. q2 in
tali caſu ſufficit fidē ꝯfidenť ꝯfiteri
corā iudicibꝫ. qđ facere p̄t quilibꝫ
xp̄ian9 quantūcunqꝫ ſimplex Scdō
q2 hoībus de dō ꝯfidentibꝫ ſpūſſan
ctus nō deficit in neceſſitate cū non
d iij

poſſint aliter ocurrere Et hoc ē q̄d
ſubdit (Dabit enī vobis in illa hoā
ꝛc̄) et pꝫ ex predictꝭ ꝙ non loquit
hic de verbo predicacōis. debꝫ eī pre
dicator verbi dīm p̄cogitare q̄liter
dēat verbū diuinū ꝓponē. ſm q̄d dr
ꝓuer. xvi. Hōis enī ē aīm preparare
a dn̄ gubernaē linguā. Aliter tēp
taret deū ſi negligeret de hꝯ cogitaē.
dū tn̄ hēat tpus oportunū (Tradet
aūt frat') Hic ondit magnitudinē
tribulacōis imminētis xp̄i diſcipu
lis: ex eo ꝙ paſſuri erāt ab amicis
a pentibꝫ q̄d eſt grauiſſimū. ꝓpter
q̄d dicit (Tradet aūt frater frēm in
mortē a pr̄ filium ꝛc̄) Hoc inueni
tur de multꝭſcis qui p fide xp̄i ꝑuan
da traditi ſūt ad mortē ab amicis
ſuis. ſic btūs criſantus traditus eſt
ad mortē a pr̄e ſuo polemo. Cetā
patēt vſq; ibi (Cū aūt pſeqn̄t vos)
Vbi oñt q̄liter ſe dn̄t hr̄e in tali tri
bulacōe. qꝛ aliqn̄ diſcipuli xp̄i dn̄t
fugere. Ad cuius euidentiā ſciendū
ꝙ pſecutio aliqn̄ ē pſonalis: ut qn̄
aliq̄s q̄ritur ad mortē nō qꝛ fidelis
principalr̄: ſed ꝓpter odiū pſone de
terminate. a tunc eſt ſp fugiendū
Sic paulus q̄rebat ad mortē in da
maſco. ut hr̄ actu. ix. q̄d ptꝫ. qꝛ alij
fideles pmittebant ibi pacifice ha
bitare: ſꝫ q̄rebant ſolū paulū interfi
cere. iō dimiſſus a fr̄ibꝫ p murū: fu
git pſecucōem pſonalē. Aliqn̄ aūt
nō ſolū ē pſecutio pſone: ſed etiā fi
dei a iuſticie. a tunc ſi hō percipiat p
babilr̄ ꝙ ex fuga ſeq̄tur deriſio fidei
a depreſſio iuſticie. fuga ē mala a ē
pctm̄ mōrle. ſi autē non appet hꝯ p
babilr̄ ſed magꝭ ꝯtrariū. utpote qꝛ
ex fuga tali p̄t alibi fieri vtilitas ec
cleſie. ex remāſione autē nō hr̄etur
niſi ocaſio miniſtroꝝ ecc̄e a canibꝫ
a obſtinatꝭ infidelibꝫ. a cōculcatio
margaritaꝝ a articuloꝝ fidei ab ip
ſis tunc ē fugiendū: a alibi ꝓficien
dū. ꝓpter q̄d ſubdit (Amē dico vobꝭ
nō ꝯſūmabitis ciuitates iſrl') predi
cando. ſ. ibi aduentū vel fide xp̄i (do
nec veniat filiꝰ hoīs a mortuis) ſ. re

ſurgēdo. qꝛ denūciato aduentu xp̄i
p aplos p ciuitates iudee: immedi
ate paſſus ē xp̄s a a mortuis reſur
gēs diſcipulis appuit Vel ſi intelli
gatꝭ de aduentu xp̄i ad iudiciū: tūc
intelligenda ē ꝯſūmatio predicati
onis aploꝝ p totū orbē. q̄ntum ad
ꝯūſionis effectū. qꝛ vbiq; diſpſi ſūt
filij iſrl' ſm predeſtinacōeꝫ. ut dr in
epla ad roma. ix. Licet eī predicaō
aploꝝ diſcurrerit p totū orbē a tpe
ipſoꝝ. ſm ꝙ dr in pſ. In oēꝫ terrā
exiuit ſonꝰ eorū: tn̄ effectꝰ ꝯūſionis
fideliū quantuꝫ ad eos q̄ gn̄alr̄ ꝯū
tendi ſunt ad fidē hēbit plenarie ef
fectū ſuū circa finē mundi (Nō ē di
ſcipulus) Oñſa magtudine tribu
lacōis imminētis. horta̓ diſciplos
ad ipſiꝰ tolerātiā. Et hꝯ triplici rōe
Pmo exēplo ſui. ſcdō ex cōſideracōe
diuini iudicij. ibi Nihil optū. Ter
cio ex meditacōe dine ꝓuidētie a ꝯſi
lij. ibi. Et nolite timē Circa primū
hortatꝭ eos exēplo ſui. qꝛ multa a g̃
uia a iudeis paſſus ē ſine cāa ꝓ veri
tate fidei. a multo fortiꝰ dn̄t hꝯ pati
eius diſcipuli. Et hꝯ ē q̄d dicit (Nō
ē diſci. ꝛc̄) Sequit̓ (Sufficit diſcipu
lo ſi ſit ſicut mgr̄ eius) a ſi nō plus
ꝯculcetꝭ a ꝯdēnatꝭ ꝙ mgr̄ eius. Et iō
ꝯcludit (Si prēm familias) a xp̄; q̄
eſt pr̄ noſter (beelzebub vocauerīt)
Si cut enī pꝫ ex precedentibꝫ dicebāt
xp̄m facere miracula in v̓tute cuiuſ
dā demonis ſibi familiarꝭ noīe beel
zebub. a ſic xp̄m quodammō voca
bant beelzebub inq̄ntū opa eius ip
ſi beelzebub attribuebant. q̄d erat
mag̃ blaſphemia ꝯ eū (Quātoma
gis domeſticos eiꝰ) diffamabāt im
ponēdo aplis q̄ ſunt de domo xp̄i ꝙ
faciāt miracula ī v̓tute deōms. q̄d
dixerūt iudei a gētiles utꝫ multiplr̄
ex legēdis aploꝝ (Ne ḡ timueritis
eos) omittendo fidei veritatē ꝓpter p
ſecutionis timorē (Nihil optum).
Hic hortatꝭ eos ad idē ex conſidera
cōe diuini iudicij in q̄ oīa manife
ſtabūtur. qꝛ bō a mala oīm oībus
ꝑcunt manifeſta. Cꝰ rō ē. qꝛ tale erit

iudiciū qđ videbiť ab oībus iuſtū
qđ nō poſſet eē niſi merita a demeri
ta viderent̄ ab oībus manifeſte Cō
ſideratio h⁹ manifeſtacōis dʒ dare
magnā audaciā in p̄dicacōe vita
tis Et h̄ ē qđ đt (Nihil opertū) ſcʒ
in pñti tpe (Qđ nō reueleť) in iu
dicio (Et occultū qđ nō ſciat̄) q2 ſe
creta cordis q̄ ſoli deo ſunt nō: tunc
erunt nob̄ manifeſta· a h̄ dʒ predi
catores moue ad predicandū veri
tatē ſecure· ꝓpť qđ dicit (Qđ dico
vobis in tñbris) i· in locis priua-
tis· licʒ ei xp̄s ut coiter predicaue
rit in cōibus locis· ut in tēplo a ſy
nagogis: tñ aliqñ docebat diſcipu
los ſepati a turbis· ut h̄etur Mar·
iiij Seorſū aūt diſcipuľ ſuis diſſere
bat oīa (Dicite in lum̄e) i· in palā·
q2 poſtea apľi palā ꝓplo p̄dicaue
rūt ea q̄ a xp̄o ſeorſū didicerāt· ꝓpter
qđ ſeq̄tur (Et qđ in aure auditis)
i· i̅ ſecreto (Predicate ſup̄ tecta) i·
pb̄lice· in paleſtia eī tecta domorū
erāt plana deſup· a ibi ↄueniebant
hoīes in diebʒ feſtiuis ad tuēdū a
ↄfabulandū· a p h̄ deſignt quēlibʒ
locū publicum vbi ↄueniūt hoīes·
Vel ſm alios tecta iſta dicebātur
q̄dam deābulatoria fcā circa tēplū
ſup que aſcēdebant doctores a inde
docebāt ꝓplum (Et nolite) hic hor
tať eos ad tolerantiā tribulacōis
ex ↄſideracōe diuine ꝓuidentie ſeu ↄſi
lij· Ad c⁹ euidentiā ſciend̄ q̄ aliq̄ di
xerūt diuinā ꝓuidentiā tm̄ ſe extē-
dere ad incorpalia a nō ad iſta īfe
riora· ex quoꝝ pſona đr iob· xxij·
Circa cardines celi pambulat· nec
nrā ↄſiderat· Alij aūt dixerūt q̄ ſe ex
tendit ēca inferiora iſta: excepťs a
ctibʒ hūanis· a h̄ ne tollēnt ab hoī
ne libertatē arbitrij· ſʒ vtrūqʒ ē fal
ſū· q2 ſm ph̄m· i· de aīa vbi reph̄en
dit empedidē· d· q̄ de⁹ eēt inſipien
tiſſi⁹ ſi aliq̄d ignorat qđ nos cogſ
ceremꝰ qđ ſeq̄bať ad dc̄m empedi
dis q2 dicebat oīa ↄponi ex aīcicia
a lite· excepto deo in q̄ lis nō erat·
Ex q̄ ſeq̄ba̅ q̄ de⁹ litē nō cogſcebat
q2 ponebat ſimile ſibi cogſci· Et iđ
incōueniēs ſeq̄tur ad dcōꝝ· q2 nos
h̄emus noticiā de iſtis inferioribʒ a
hūanis actibʒ· a p ↄñs de⁹ talia co
gnoſcit a ad finē debitū deducit· q2
cū ſit agens vniūſale a primū· oīa
q̄ ſubiacēt ei⁹ cognitioni ordinanť
p ipſū· Et q2 nā nobilior pricipali
us cadit ſub ordīe ꝓuidentie: ſeq̄ť
q̄ natura hūana q̄ immōrtis ē ex
pte aīe ſpāli mō cadit ſub ei⁹ ordi
nacōe· ꝓpter qđ iuſti nō dñt mortē
timē· q2 de⁹ ordinabit ad finē vlti
mū· a h̄ eſt qđ dicit (Nolite timē
ac̄) Et pʒ vſqʒ ibi (None duo paſ
ſeres) Ad euidentiā h⁹ ſciend̄ q̄ paſ
ſeres abundāt in terra ꝓmiſſionis
a iō de ipſis fiebat oblatō paupeꝝ
q̄ nō poterāt alia h̄re· vñ erāt pau
ci valoris· q2 duo h̄eban̄ p aſſe As
aſſis ē genus nūmi· Vñ ē menſurā
in pōderibʒ ut đt glo· ſup locū iſtū
In vnoqʒ ei gn̄e illud qđ eſt mini
mū ē menſura alioꝝ Dipondi⁹ aūt
vʒ duplex as· Et idō đr luce· xij· q̄
quinqʒ paſſeres h̄eban̄ p dipōdio
Hic đr q̄ duo p aſſe· q2 paſſer imp
nō poťat ↄpetēter diuidi· idō rema
nebat vendēti· Dicit ḡ (Nōne duo
paſ· veneūt) i· venduntur· q2 veneo
venis hʒ ſenſū paſſiui ſub voce acti
ua (Aſſe) i· p aſſe (Et tñ vn⁹ ex il-
lis) quātūcunqʒ ſit pue valoris ut
viſū ē (Nō cadit ſup terrā) i· non
morieť (Sn̄ pre vr̄o) i· ſine ꝓuiden
tia dei pr̄is· per ↄñs ſupple neqʒ vos
moriemini: q̄n de⁹ ordīet de morte
vrā· ꝓpť qđ ↄcludit (Vr̄i aūt capil
li oēs nūati ſunt) in dei pñtia· Idō
ↄcludit (Nolite timē· multis paſſe
ribʒ meliores eſtis vos) i· maioris
reputacōis apud deū· q2 ad imagi
nē dei facti· qđ nō ↄpetit creature ir
rōnabili (Oīs ḡ qui ↄfitebiť) Pñ
ſo q̄ dñt tribulacōes ſuſtinē ↄſtā-
ter: hic horta̅ eos ad ↄfitēdū nomē
xp̄i ↄfidenť· d (Oīs ḡ qui ↄfitebiť
me ac̄) Et pʒ Seq̄tur (Qui aūt nega
uerit ac̄) Negatio aūt noīs xp̄i ſp
eſt peccatum mōrle· a ideo negans

ipſū dign⁹ eſt ↄdēnatione. ſimilr̄ ꝗ
non ↄfiteri. ſeu tacere aliqn̄ ē pctm̄
moꝛtale: ut qn̄ ſcꝫ ex taciturnitate ali
cuius tollit̄ honoꝛ deo debitus. ſic in
caſu in q̊ aliq̊s interrogatus de fide.
et taciturnitate ſua ingerit opinio
nē alijs ꝙ ipſe nō ſit xp̄ian⁹ Vel ꝙ
fides ſit ita deriſibilis ꝙ null⁹ aude
at eā ↄfiteri. tūc tacere vel nō ↄfiteri
pctm̄ moꝛtale ē Si autē aliq̊s nō int̄
rogatus ex feruoꝛe fidei publice ↄfi
teat̄ fidē xp̄i ad declaracōꝫ veritatis
fidei. ⁊ ad ↄfirmacōeꝫ trepidantiū.
ſicut legunt̄ aliq̊ martires feciſſe: h̄
ē bonū ſuperogacōnis (Nolite ar=
bitrari) Hic oñt ꝙ predicatores eu
angelij nō dn̄t impediri ex amicoꝝ
carnalitate. Ad c⁹ euidentiā ſciend̄
ꝙ caritas ē oꝛdinata ſic ꝙ hō dꝫ di
ligere deū ſup oīa etiā ſupra ſeipſū
⁊ ideo ꝑ nulla aīcicia cuiuſcūqꝫ ꝓxi
mi debet retardari quin ꝓſeq̄tur ea
q̄ ꝑtinēt ad honoꝛē diuinnm. ꝓpter
qd̄ dicit (Nolite arbitrari. qꝛ ve. pa
cē mittere in ter) Et loquit̄ de pace
mala que ē ↄtra deū (Nō veni pacē
mittere). ſ. talē q̄ dicta ē (Sed gladi
um) Hoc ē diuiſionē talis ↄcoꝛdie
Aduītendū tn̄ ꝙ iſta q̄ dicun²hic a
xp̄o ſunt facta occaſionalr̄. qꝛ ad x̄
predicacōꝫ ⁊ aploꝝ aliq̊ ↄuerſi ſūt
ad fidē ⁊ alij in infidelitate remanē
tes quantūcunqꝫ eis ↄiuncti ꝑſecu
ti ſunt iſtos ad moꝛteꝫ. ꝓpter qd̄ ſe
quit̄ (Veni eīm ſeparare hōiē) ⁊ pꝫ (Et
q̊ nō accipit crucē ſuā) Hic oñt ꝙ ꝑ
dicatoꝛ vbi dīmi non dꝫ retrahi ꝓpt̄
dulcedinē pn̄tis vite q̄ eſt breuis ⁊
tranſitoria ⁊ ad merendū vitā eter
nā oꝛdinata. et iō qꝛ finis melioꝛ ē
hijs q̄ ſunt ad finē immo ea q̄ ſunt
ad finē nō ſunt niſi ꝓpter aſſecucōeꝫ
finis. iō de ipſis nō curat̄ dum tn̄ fi
nis habeatur. ꝓpter qd̄ de vita pn̄ti nō
ē curandū: ſꝫ de aſſecucōe vite et̄ne.
Et h̄ ē qd̄ dicit (Qui nō accepit cru
cē ſuā ⁊ ſequit̄ me). ſ. volūtarie moꝛ
tem tolerādo (Non ē me dign⁹). ⁊
vita et̄na) qꝛ in ↄiunctōe ad xp̄um
ꝑ viſionē ⁊ fruitionem cōſiſtit vita
et̄na (Qui inuenit aīam ſuā). ⁊. vi
tam pn̄tem q̄ cātur ab aīa exn̄te in
coꝛpe Unde ē ibi predicatio ꝑ cām
Qui amat igit̄ vitā pn̄tem inoꝛdi
nate ꝑdet eā Res ei ꝑditur qn̄ non
attingit finē debitū. ſicut medicina ꝑ
dit̄ qn̄ ꝑ eā ſanitas nō acquirit̄ Et
eodē mō vita pn̄s q̄ finalr̄ ad ↄſecu
tionē vite et̄ne oꝛdinat̄ recte ꝑdit̄:
qn̄ ꝑ ipſā ad eternā vitā nō ꝑueni
tur. qd̄ ↄtingit illi q̊ inoꝛdinate ip
ſā amat ⁊ ecōtrario (Qui ꝑdide. aī. ſu.
ꝓpt̄ me) vitā pn̄tem ꝓpt̄ xp̄m ↄtem
nēdo. Talis ei dr̄ ꝑdere nō ſcḋm veri
tatem. ut pꝫ ex predictis: ſꝫ ſcḋm hoīm
opinionē (Iſte inq̄ inueniet eā) ac
cipiēdo ꝑ trāſitoria eternā (Qui reci.
vos) Poſtq̄ ſaluatoꝛ hortatus ē ꝑ
dicātes Hic hortat̄ recipiētes ipōs
oñdens magnitudinē premij ipſoruꝫ
d. (Qui vos recipit in noīe meo me re
ci) Ea ei q̄ fiunt xp̄i fidelibꝫ reputat
ſibi fieri xp̄s. ⁊ h̄ tā in malis actu.
ix. Saule ſaule q̊d me ꝑſeq̄ris) ⁊ fi
deles meos. q̄ꝫ etiā in bonis. ſic hic
pꝫ. qꝛ in diſcipulis ſuis dicit ſe eē re
ceptū (Et q̊ recipit ꝓphetā) ⁊ dei nū=
cīū (in noīe ꝓphete) ⁊ inquantū dei
nunci⁹. (Mercedē ꝓphē accipiet) ⁊
ab eo cuius ē nunci⁹. Et ſimilr̄. (Qui
recipit iuſtū in noīe iuſti) qd̄ nō ꝑt
eē niſi ꝓpt̄ deū. ⁊ q̊ iuſtifica² oīs vere
iuſtus (Mercedē iuſti accipiet) ⁊ a
deo q̊ iuſtificat ipſū Secus ē autē ſi
recipit ipſū inquantū aīcus vel ↄpa
triota vel hmōi. qꝛ nō recipit eū pu
re in noīe dei. (Et quicūqꝫ dederit po.
vni ex mi. iſtis ca. aq̄ fri. tm̄) Hoc
dicit ad oñdendū ꝙ q̊libet quantū
cunqꝫ paup ꝑōt facere opa mīe. qꝛ
dare calicē aq̄ frigide ꝑōt q̊libꝫ q̄ntū
cūqꝫ paup (In noīe diſcipli) ⁊ qm̄
ē fidelis denūciās fidē xp̄i. (Amen)
⁊ fideliter (dico voƀ non ꝑdet mer)
. ſ. qꝛ in hijs que dantur ꝓpter xp̄m
nō tantū penſa² qn̄titas doni quan
tū penſa² qn̄titas bone voluntatꝭ ex
qua dat̄. Sequit̄ (Et factū ē cū con
ſummaſſꝫ ihs p̄cipiēs. xij. diſcipu
lis ſuis). modū ſcꝫ p̄dicādi ⁊ viuēdi

predictū (Tranſijt inde ut doceret et
predicaret in ciuitatibꝫ eorꝫ) ſcꝫ iu
deorꝫ. Et ſic pꝫ ꝯcluſio h9. c.

Capitulum Vndecimum

Iohes aūt) Poſita inſtructōe pre-
dicantiū. hic ꝯñr ponitur ꝯfirmaº
dubitantiū. Et diuidit̄ in tres par
tes. qꝛ primo ſaluatoꝛ nr̄ cōfirmat
dubios de ſuo aduentu. Scdō ꝯdem
nat īcredulos ſeu ꝑuerſos. ibi. Cui
ſimilem. Tercio ꝯmendat deuotos
ibi. In illo tpe. rñdens ihs. Pria
in duas. qꝛ ad ꝯfirmacōꝫ diſcipulo
rum iohis oñt ſe eſſe xp̄m vere pro
miſſum. Scdō ad ꝯfirmacōꝫ ꝑplorꝫ
oñt iohem eſſe ꝓphetā ſcūm. ibi. Il
lis aūt abeuntibꝫ. Prima in duas
qꝛ primo moue² dubitatio Scdō po
nit̄ eius rñſio. ibi. Et rñdens ihs.
Circa primū ꝯſiderādū qꝙ herodes
antipas incarcerauit iohem ꝓpter
h qꝙ reph̄endebat eū eo qꝙ abſtule-
rat frī ſuo philippo vxorē ſuā noīe
herodiadē ut h̄etur mar. vi (Iohes
ꝙ in carcere ꝯſti. miſit diſci. ſu. ad
ihm) querens vtꝝ ipſe eſſꝫ xp̄s an
nō Sed qꝛ qō eſt dubitabilis ꝓpoſi
tio mirabile ē qꝛ iohes ꝙ baptiſaue
rat xp̄m a viderat ſpūm ſanctū dn̄
dentē ſup eū. a de eo dixerat. Ecce a
gn9 dei ꝙ tollit pctā mūdi. ut h̄etur
ioh. i. de h quaſi dubitans q̄rebat.
Ad hoc rñdet beatus gregꝛ. d. qꝙ io
hannes nō dubitauit ipſū eſſe h9
mundi ſaluatorē: ſed dubitauit v
tꝝ ſicut nat9 erat in hūanitate nrā
ita etiā moreret̄ ꝓ ſalute humana
ſed hec rñſio non videt̄ ꝯueniēs. qꝛ
iohs non fuit min9 illuīatus q̄ꝙ ꝓ-
phete veteris teſtamenti. qꝛ hic dꝛ
plus q̄ꝙ ꝓpheta ut ſeq̄tur in iſto ca.
Prophe aūt cognouerūt xp̄m nō
tm̄ naſciturꝫ in carne ꝓpt̄ nos ſꝫ eti
am moriturꝫ. ut h̄etur yſa. liij. Tan
q̄ꝙ ouis ad occiſionē duceť ac̄. a in
pluribꝫ alijs locis q̄ ꝓpter ꝓlixitatē
vitandā omitto. ergo multo forti-
us iohs ꝙ fuit plus q̄ꝙ ꝓpheta cog-
nouit. Ite iohes de xp̄ō predixerat
Ecce agn9 dei Ioh. i. qd nō dixiſſet
ut videt̄ niſi vidiſſꝫ eū immolādū
ꝓ ſalute mundi. Et ideo aliť dicen
dū qꝙ iohes nō dubitauit de predi
ctis: ſꝫ certitudinaliter cognouit ſꝫ di
ſcipuli ei9 ꝙ non erāt ſic illuīati du
bitauerūt. Et ideo iohs ꝑ diſcipu-
los ſuos qōnem ꝓpoſuit. nō ꝓpter
ſui dubitacōꝫ ſed diſcipulorꝫ heſitā
tiū (Et rñdens ihs) Hic poni² xp̄i
rñſio. Et qꝛ eius rñſio non erat ad
ꝯfirmacōꝫ iohis ꝙ non dubitabat
ut viſū eſt: ſꝫ ad ꝯfirmacōꝫ diſcipu
lorꝫ dubitantiū. ideo xp̄s nō rñdit
ꝑ verba ſed ꝑ facta: faciens in ꝯſpe
ctu diſcipulorꝫ iohis miracula mł
ta manifeſte declarantia qꝛ ipſe eſſet
xp̄s Et h eſt qd dꝛ (Renunciate io
hanni q̄ audiſtis a vidiſtis. ceci vi
dent) ad preceptū meū Et cetera q̄
ſequun² patent vſqꝫ ibi (Paupes
euangelizan²) i. denūciant̄ h̄re reg-
nū celorꝫ ut ſ̄ dictū ē. v. c. Btī pau
pes ac̄ (Et btūs ē ꝙ nō fueit ſcāda
lizat9 in me) dubitando ſcꝫ de deita
te. qꝛ me videt in paſſibili carne.
(Illis aūt abeuntibꝫ) Hic ꝯñr oñ
dit iohem eſſe ꝓpham ſcūm. a h ne
ex qōne ꝓpoſita aliq̄ credēnt eū du-
bitaſſe a ignoraſſe eū fuiſſe xp̄m. a
ꝯmēdat eū de. iiij. Prio de ſolidita-
te fidei a cōſtantie cū dt (Quid exi
ſtis ī deſertū vidē. arundine vento
agitatā) q. d. qꝙ iohes ita cōſtans
erat qꝙ nec timore: nec fauore a veri
tate decliabat. Scdō ab auſteritate
pnīe cū dicit (Hoīem mollibꝫ veſti
tum) q. d. non. qꝛ ſic ſup dictū ē io
hes h̄ebat veſtimentū de pilis ca-
melorꝫ. a eſca ei9 erat locuſte a mel
ſilueſtre. Ad h etiā manebat in de
ſerto ut auſterā vitā duceret nō ſo
lum ex victu a veſtitu: ſꝫ etiā ex lo-
co. ꝓpt̄ qd ſubdit̄ (Ecce ꝙ mollib9
veſti. in domi. re. ſunt) Ad h ei mł
ti magnatibꝫ adulant̄ ut cū ipſ ꝯmo
rātes delicijs vtan²: ſꝫ hoīes veritatē
talia aſpnant̄. Vñ narrat valeri9
max. li. iiij. qꝙ quidā dixit diogeni
olera lauāti. ſi tu ꝯpomſio adulai

velles iſta nõ ederes. Cui rñdit. Si
tu iſta edere velles: ꝯpoſitio adula
ri nolles. ⁊ ſequit᷑ Hic veridicꝰ veri
tatꝭ annũciator: malles olerib; ſuſ
ſtentari ꝙ̃ magnatib; adulari. Ter
cio ꝯmẽdat eu; ſaluator a claritate
noticie cũ dt (Prophetã) Dicit᷑ ei. j.
Re. ix. Q: ei dr hodie ꝓpħa: olim ap
pellabaꝛ vidẽs. q: ꝓphete videbãt ea
q̄ alijs erãt occulta: ꝫ nõ ſolũ iohẽs
ꝓpheta fuit: ꝫ etiã pluſ ꝙ̃ ꝓpheta. q:
nõ ſolũ xp̄m ꝑuidit venturũ ⁊ predi
xit ſicꝭ alij ꝓphete: ſed etiã ipſũ digi
to oñt. Q̃rto ꝯmendat eũ ab auctẽ
doctrine. d. (Hic ẽ ei de q̊ ſcriptũ ẽ)
mal. j. (Ecce ego mitto angelũ me
um). i. iohẽe; q̊ vitã duxit angelicã
(Ante faciẽ meã). i. añ xp̄; . q: filiꝰ
dr figura dei pr̄is. ⁊ p ꝯñs facies eꝰ
(Qui prepabit viã). i. corda audiẽ
tiũ ad recipiendũ xp̄m p predicati
onẽ ſuã ⁊ baptiſma ſuũ Et ut ꝯpre
hendat ſummã ꝯmendacõis iohis
ſubdit (Amẽ dico vobis. nõ ſurrexꝭ
maior ⁊c̃) Non negat q̄n eq̃lis ſur
rexit intꝭ natos mulierũ. Xp̄s eĩ ma
ior fuit: ſed non ꝓpe dr filiꝰ mulierꝭ
ꝫ v̓ginis. q: mulier de coĩ curſu ac
cipit᷑ pro femia corrupta (Q: autẽ mi
nor ẽ in r̃gno celoꝝ). i. in btitudine
(Maior ẽ illo) q: quilib; btũs quã
tumcũq; minimꝰ: maior ẽ actu ꝙ̃ q̊
tunc viator purꝰ: lic; aliq̊s viator
ſit maior in potẽtia aliq̊ btõ. Et q:
dixerat ꝙ iohẽs erat plus ꝙ̃ ꝓpħa.
ideo ꝯñr declat ħ. d. (A dieb; iohis
baptiſte regnũ celoru; vim patit᷑)
q: incepit predicare ꝯſecucõ; regni
celeſtis p pñiam q̊d añ eſſe non po
terat (Et violenti rapiũt illud) Nõ
eñ põt hõ natus in terra rape celũ
niſi ſibi faciat violentiã cohercendo
⁊ delectabilib; ꝓpriũ appetitũ (Oẽs
eĩ ꝓphe ⁊ lex vſq; ad iohẽe;) q: in le
ge ⁊ ꝓphetis veritas de xp̄o erat ſb fi
guris ⁊ enigmatib; tradita: ſed a iohe
ẽ manifeſte oñſa dicente. Ecce ag
nus dei ⁊c̃. (Et ſi vultꝭ recipe: ipſe ẽ
helias) non in pſona: ſed in ſpũ. q:
fuit ſilis helie. et ħ in trib;. Primo
in auſteritate pñie. q: de helia ſcri
bit᷑ iiij. Re. j. ꝙ erat vir piloſus ⁊ zo
na pellicea accinctꝰ renib;. Dicit᷑ ãt
ibi piloſus ꝓpter ħ ꝙ hẽbat veſtem
hirſutã ⁊ aſperã. Silꝭ de iohẽ dictũ
eſt ỹ. iij. ꝙ hẽbat veſtimentũ de pilꝭ
cameloꝝ Scdõ in ſoliditate ꝯſtãtie
De helia eñ ſcribit᷑ ꝙ ipſe ꝯſtant̓
arguebat rege; achab. iij. Re. xxj.
et othoziã regẽ. iiij. Re. j. Silꝭ iohẽs
ꝯſtanter arguebat herodẽ. mar. vj
Tercio in autoritate doctrine. q̄a ſi
cut helias venturus ẽ p predicacõ;
ſuã denunciãs xp̄i aduentũ ſecũdũ
ita iohẽs preuenit primũ ut dictu;
eſt ỹ. iij. ca. ⁊ ħ notat᷑ cũ ſubditur.
(Qui h; aures audiendi audiat)
ad denunciandũ ꝙ illud q̊d imme
diate preponit᷑ miſtice ẽ intelligen
dũ (Cui ſilem eſtimabo) Hic ꝯñter
exprimit᷑ ꝯdẽnatio obſtinatoꝝ. Et
primo in gñali reſpectu iudeoꝝ cõi
ter. Scdõ in ſpãli reſpectu aliquoꝝ:
quib; ſpãlia beneficia ꝯtulerat. ibi
Tũc cepit exprobrare. Ad euidẽtiã
primi aduertendũ ꝙ multũ valde
facꝭ ad virtutẽ ꝙ aliq̊ a puericia ſua
ſint ꝯſueti operib; virtuoſis ⁊ iõ ex
pedit ꝙ pueri exerceant᷑ in ludis ho
neſtis ⁊ inducentib; ad virtutẽ ⁊ re
trahentib; a vicijs. ꝓpter q̊d pueri
hebreoꝝ hẽbãt talẽ ludũ. diuidebã
tur eĩ in medio ciuitatꝭ ĩ duas ptes
eq̃les ⁊ illi q̊ erant ex vna pte cane
bant carmẽ leticie. ⁊ alie ex oppoſi
ta carmen lugubre. ⁊ poſtea expro
brabãt ſibi mutuo. ⁊ exultãtes di
cebãt alijs q̃re ſibi nõ ꝯgaudebãt.
⁊ econuẽſo alij q̃re ſibi nõ ꝯpaciebã
tur. ⁊ ħ fiebat ad exprimẽdũ vanã
leticiã ⁊ defectũ ꝯpaſſionis ⁊ aĩcicie
ad inuicẽ in ħ mundo. Et ħ mõ ſicꝭ
videmꝰ freq̃nter ꝙ in eadẽ ciuitate:
immo ⁊ in eodẽ vico vel etiã ĩ domo
aliq̊ letanꝛ ⁊ aliq̊ ex oppoſito triſtã
tur. Hoc ſile erat de iudeis q̃ntũ ad
ħ. q: viderãt auſteritatẽ iohis. nec
p ħ fuerãt moti ad pñiam. Et poſt
ea dulcedinẽ ⁊ manſuetudinẽ xp̄i q̊
dulcedinẽ miſeicordie eis p̄dicauit

a cū eis dulciter et manſuete ꝯūſa
tus ē · nec graues penas impoſuit
penitētibꝫ: ſed dixit vade a noli am
pli⁹ peccare · a tñ p hoc non fuerūt
moti ad deuocōis dulcedinē a pie-
tatis: ꝫ magis remanſert obſtina
ti in pctīs · ſed vtriuſqꝫ vitā in ma-
lum intꝑpretando · Et h̄ eſt qđ dicit
(Cui ſimilē eſtimabo gn̄ationem
iſtā) de q̄ ſcribit in ſeq̄nti ca · Gn̄a
tio mala a adultera ſignū q̄rit (Si
milis ē igit pueris) nō quantū ad
eoꝝ innocentiā: ſed q̄ntū ad laudi
eoꝝ intꝑpretacōꝫ (Q̄ clamātes coe-
q̄lib⁹ dicūt) q2 pueri in ptes eq̄les
diuiſi ſibi dicebant mutuo ea q̄ ſe-
quunt (Cecinim⁹ vob̄) Et pꝫ ex p̄
dcīs (Venit ioh̄s) Hic applicat ſili
tudinē ad ꝓpoſitū (Nō manducās
neqꝫ bibēs) · i · in abſtinētia maxia
viuens · ille eī qui paꝝ comedit dr̄
nō comedere ſm ꝯēm modū loq̄ndi
ſic̄ q̄ male videt dr̄ nō vidēs (Et di
cunt iudei) ſcꝫ demoniū hꝫ auſterita-
tē ioh̄is demōi attribuēdo · Demōia
ci eī pn̄t multa agē a pati q̄ nō pn̄t
alij (Venit fili⁹ hoīs) · i · xp̄s (Man
ducās a bibēs) · i · ꝯēm vitā int hoi
nes ducens · Hoc eī debebat facē q2
erat mediator dei a hoīm · a idō talē
vitā debuit coīter ducere: ut coīter
viuentes a pctōres hrēnt acceſſum
familiarē ad ipſuꝫ (Et dicunt) ſcꝫ
phariſei male intꝑpretādo (Ecce hō
vorax) In q̄ notāt eū de exceſſu in
quātitate cibi (Et potator vini) in
q̄ nōnt eū de ebetate · qđ erat falſū ·
q2 pfectiſſime vite fuit · Vn̄ a p⁹ ba
ptiſmum xl · diebꝫ a noctibꝫ ieiuna
uit vt ſ̄ viſū ē (Publicanoꝝ a pctō
rum amicus) Hoc accipiebant ex h̄
q2 videbāt eū cū eis comedentē a bi
bentē · ut ſ̄ dictū ē · c · ix · Hoc tñ nō
erat ut eoꝝ vitia amaret: ꝫ magis ut
ſanaret · ut ibidē dr̄ (Et iuſtificata
ē ſapia a filijs ſuis) Hoc dupliciter
expo² Vno° referendo ad aplos · a
ē ſenſus · Licꝫ xp̄s q̄ ē ſapia dei pr̄is
ſit p̄dcō mō a phariſeis reprobat⁹
tñ iuſtificat⁹ ē · i · cog̊tus iuſtus a fi
lijs ſuis hoc ē diſcipulis q̄ ſunt filij
xp̄i p adoptionem · ſm q2 dr̄ ioh̄ · i ·
Quotq̄t aūt receperūt eū de · eis po
te · fi · dei fie · Aliter expo² referendo
ad pueros iudeoꝝ predcō mō iudē
tes · a tunc ē ſenſus (Et iuſtificata
eſt ſapia) ſcꝫ ioh̄is et xp̄i (A filijs
ſuis) h̄ eſt a filijs iudeoꝝ · q2 decla
ta eſt eoꝝ iuſticia a ſapia inq̄tum
repn̄tabatur per eoꝝ ludū obſtina
tio prm ſuoꝝ · ſicut pꝫ ex predictis ·
(Tūc cepit exprobrarē) Hic in ſpe
ciali oñt xp̄s ꝯdēnationē aliquoꝝ
ꝓpter eoꝝ ingratitudinē · q2 illis p̄
dicauerat xp̄s freq̄nter · a inter eos
miracula fecerat · Et licꝫ eius predi
cationē primo recepiſſent deuote:
tñ poſtea ad vomitū reuerſi in infi
delitate remāſerunt · ſicut predictū
fuerat p yſa · ix · Primo tpe alleui
ata ē ac̄ · ſicut expoſitū eſt · c · iiij · et
hoc ē qđ dicit (Tūc cepit exprobra
re ac̄ · ve tibi corozai) Iſta erāt vna
de ciuitatibꝫ in q̄bꝫ predicā fecerāt (ve
tibi bethſaida) De iſta ciuitate erat
petr⁹ a andreas (Q2 ſi in tiro a ſy
done fcē eēnt v̊tutes ac̄) Qđ pꝫ · q2
recepert p̄dicacōeꝫ aploꝝ a deuote
crediderūt · utꝫ act · xxi · vbi paulū cō
duxert vſqꝫ ad nauē ex deuocōe P
h̄ tñ nō intelli² aliq̄ variabilitas ī
dĩna p̄deſtinacōe · ꝫ tm̄ in hoīm vo
lūtate (Verūtñ dico vo · reiſ · e · ac̄)
q2 g̃ni⁹ ē auditā ſidē repellē: q2 mo
ri in gētilitate Illi autē erāt genti
les q̄ hītabāt ī tiro a ſidone (Et tu
caphar naū · nunq̄d vſqꝫ in celū ex
altabeis) Hoc dr̄ ī ꝓpando · q2 p
p̄dicacōꝫ xp̄i a miracula debuiſſꝫ ex
altari ad dĩna: ꝫ q2 ꝓpt pctm̄ ingr̃ti
tudīs ſp peiora p̄oribꝫ inferun² · io
ſeq̄tur (Vſqꝫ in infernū d̄ſcēdes Q2
a ſi in ſidonis) q̄ tñ fuert hoīes pe-
ſimi · ut h̄z² gen̄ · xiij (fcē fuiſſent v̊-
tutes q̄ fcē ſunt in te: forte manſiſ-
ſent vſqꝫ in diē hanc) q2 feciſſent
pn̄iam · ſic̄ minuitē ad p̄dicacōꝫ io
ne · Dic̄ āt forte: n̄ ad notādū dubi
tacōꝫ ex pte ſua: ꝫ ad denōnđ mu
bilitatē liberi arbitrij ex pte hoīs ·

Verūtn̄ dico vobis qꝛ tiro remiſſi⁹
erit in die iudicij Qꝛ repugnacō ve
ritatis agnite q̄ fuit in iſtis · qꝛ dei
cogmitā p p̄dicationem xp̄i poſtea
impugn̄uerīt· cū ſit ſpēs pc̄ti in ſpm̄
ſanctū· g̃uius eſt pc̄tm̄ q̄ ſit viciū
luxurie cōtra naturā quo erāt īfecti
iſti zodomite (In illo tp̄e rn̄dens)
Hic oñr ponit̄ deuotoꝝ ɔmēdatio·
Et circa deuotionē p̄mo ponit̄ prin
cipiū motiuū· Scd̄o ip̄z mediuz ibi·
Q̄ia mihi tradita ſūt· Circa p̄muz
aduīēdū · qꝛ poſtȝ ab aliq̄ q̄ri· que
fuit cā qꝛ iudei lr̄āti ⁊ in populo fa-
moſi ꝑ maiori pte ī infidelitate re-
māſerunt· ſimplices āt ⁊ illr̄āti ad
fidē vocati ſunt· Huic q̄ōi tacite rn̄
det xp̄s p mod̄ ꝯine laudis dicens
(Cōfitebor tibi pater) ·i· ad gl̄iam
tuam declaro (Quia abſcōdiſti hec)
·i· miſteria fidei (A ſapiētibꝫ ⁊ pru-
dētibus) ·i· in ſapiā humana ɔfidēti
bus et iſti ſunt ſapiētes in ocul̄ tm̄
ȝ nō ſimpl̄r (Et reuelaſti ea puul̄)
·i· humilibus· Et ſic ptꝫ qꝛ cauſa a
pte credētium fuit eoꝝ humilitas ·
q̄ ad ſapiam diſponit· ut d̄r ꝓuer·
·xi· Vbi hūilitas ibi ⁊ ſapiā· ex p-
te aūt nō credētiuꝫ fuit eoꝝ ſupbia
q̄ eſt intellect⁹ excecatiua· Sed ex p
te dei cā fuit ſimplex voluntas ꝯina
Et hoc eſt q̄d ſubdit· (Quī ſic fuit
placitū an̄ te) Vꝫ ei aliq̄ ſint electi ⁊
aliqui reprobati· bn̄ p̄t aſſig̃ri cā ī
generali etiā ex pte dei· ut ī electis
appeat dei mīa· ī alijs aūt ei⁹ iuſti-
cia· qꝛ ſicut ad gl̄am reg̃ terreni et
decorē ſui regni nō ſolū ptinet aula
in qua ſtrenui milites hōrant̄· ſed
etiā patibulū in quo malefactores
puniūt̄· Sic ad gl̄am dei nō ſolū p
tinꝫ p̄miatio bōꝝ· ſed etiā punicō
reproboꝝ· In ſpāli tn̄ nō p̄ōt aſſig̃
ri ratio ex pte dei· quare iſtū eligat
⁊ illū dimittat niſi eius ſimplex vo
luntas· Vn̄ d̄r aug⁹· ſup iohannē
q̄re illū trahat illuꝫ āt dimittat no
li velle diiudicare· ſi nō vis errare
(Oīa m̄ tradita ſūt) Hic ponit p̄di
cte vocacōis mediū· Xp̄s em̄ media
tor eſt dei ⁊ hoīm debitus aūt ē pro
ceſſ⁹ ut ab extremo ī extremū ꝓce
dat̄ p medium· ⁊ iō oīs ꝓceſſ⁹ grē
diriuat̄ ad nos p xp̄m · Et h̄ ē q̄d
dicit (Oīa mihi tradita ſunt a p̄re
meo) Q̄d verū ē in xp̄ō· qꝛ ſm̄ natu-
rā ꝯinā hꝫ eē a p̄re· ⁊ p ɔn̄s poſſe· lꝫ
habeat idē eē numero ⁊ poſſe cū ip̄ō
⁊ ſic oīa ſunt ſibi tradita a p̄re ab
eterno· ſm̄ aūt naturā humanam
oīa tradita ſunt ī ptāte xp̄i ⁊ dn̄o
a deo p̄re· Sꝫ hoc ītelligēdū ē dupl̄r
Vno mō q̄ntuꝫ ad auctem· ⁊ ſic oīa
creata ſibi ſunt ſubdita ab inſtanti
ɔcepcōis· qꝛ eo ip̄o qꝛ natura huma
na v̄bo eſt vnita oīa creata ſūt ſbie
cta ſibi· Alio mō q̄ntū ad effectū · et
⁊ ſic in iudicio oīa erūt ſbiecta pedi
bus ei⁹· qꝛ tunc eius volūtas pfecte
implebit̄ in oībꝫ ut he² ad hebre·x·
Et qꝛ ſm̄ ꝯinā naturā · cuꝫ p̄re ideo ide ē
ſubdit (Nemo nouit filiū niſi p̄r)
eodē mō· n̄ tn̄ p h̄ excludit̄ ſpūs ſā
ctus· qꝛ dictō excluſiue addita vni
pſone ī ꝯinis reſpcū termī eſſencia
lis· nō excludit aliā· ȝ poti⁹ includit
Qꝛ licꝫ alia ſit pſona p̄ris ⁊ alia fi
lij· alia ſpūs ſācti· tn̄ iſte tres pſo-
ne ſunt vn⁹ deus· ita qꝛ nec ī ꝯinita
te nec ī eēntialibꝫ hn̄t alietatē ali-
q̄ dictō aūt excluſiua ſolū excludit
q̄d alietatē īportat· Noticia āt ab-
ſolute ſumpta eēntialit̄ accipi² ⁊ iō
ɔmunis ē tribꝫ· ⁊ iō cū d̄r (Vꝫ nemo
nouit filiū n̄ p̄r ꝛc̄) p hāc dcōeꝫ ex
cluſiuā n̄ ab hac noticia n̄ excludi²
ſpūs ſcīȝ mag̃ īcludit̄ ut dictū eſt·
Sciēdū etiā qꝛ hec dictō (Nemo) nō
accipit̄ ꝓꝑe· ·i· null⁹ hō q̄d patet per
hoc qꝛ ab iſta vniūſali negatiua ex
pr̄ cipit̄ p illā dictōnem excluſiuā cuꝫ
ſubdi² (Niſi p̄r) qui tn̄ p̄r nō eſt hō
Solus em̄ fili⁹ in ꝯinis ē hō· Et idō
dicēd̄ qꝛ nemo ibi accipi² mag̃ lar-
ge· ·i· nl̄l ſuppoitū nāe ītellcūal̄ ⁊ ſic
n̄ excipi² p̄r qui lꝫ nō ſit hō ē tn̄ na
tura ītellectual̄· ⁊ tn̄ ip̄ē cog̃ſcit fi-
liū pfecte· Et qꝛ xp̄s ē mediator dei
⁊ hoīꝫ iō noticia ꝯinoꝝ ad nos diri
uat̄ p ip̄ꝫ· ꝓpter q̄d ſubdit̄ (Et an

voluerit filiꝰ reuelare) Non qꝛ iſti
quibꝫ fit reuelatio mediāte filio hē
ant noticiā ꝯprehēſionis ſicut filiꝰ
qꝛ hoc ē impoſſibile creature Illud
eī qd ꝯprehēditur tōliter a perfecte
cogſcitur. Et qꝛ ut dictū ē dei filiuſ
ē mediator dei a hoīm: ideo ꝯñr oñt
ꝙ familiariter a ſecure poſſumꝰ ac
cedere ad ipſū (Venite ad me om̄s
qui labo. a one. eſtis) ſub onere le
gis. qd onus fuit importabile pat
bꝫ antiq̄s ut hētur act. xv (Et ego
reficiā vos) in p̄nti ꝑ grām. a in fu
turo ꝑ glam (Tollite) voluntarie
ſcꝫ (iugū meū ſup vos) .i. legē euā-
gelicā. que dr iuguꝫ a iungo .gis.
qꝛ lex euangelica ē lex amoris a ꝑ
ꝯñs iungit fideles adinuicē. iudeoſ
a gentiles. qꝛ amor ē vis vnitiua
ſm dyoniſiū. Conſeqñr oñt quali
ter nutriat amor iſte .d (Diſcite a
me. qꝛ mitis ſū) nullū ledendo (Et
humilis corde) neminē contēnen-
do. Iſtis aūt duobꝫ maxime nutri
tur dilcō. Premiū aūt amoris ſub
iungit cū dicit (Et inuenietis req̄-
em aīabus veſtris) qꝛ ſm ꝙ dt au
gꝰ. li. confeſſi. Inquietū eſt cor me
um donec req̄eſcat in te. que quidē
quies hic inchoat ſed in p̄ria pficie
tur vbi caritas ꝯſūmatur. Et ne ex
iugo legꝭ euangelice aliq̄ terreant
ideo ſubdiꝰ (Iugū eī meū ſuaue ac̄
Qr ſm ꝙ dicitur .i. ioh̄. v. Manda
ta eiꝰ grauia nō ſunt. Qd exponēs
augꝰ. dicit ſcꝫ amanti.

Capitulū duodecimum.

In illo) Poſtꝙ̄ poſita eſt ꝯfirmatō
dubitantiū .c. ꝑrece. utꝫ in diſcipu
lis iohīs Hic ꝯñr poꝰ cōfutatio im
pugnantiū ſcꝫ phariſeoꝝ. Et diui
dit in q̄tuor ꝑtes. Qr aliq̄ impug̃
bāt ibm xp̄m rep̄hendēdo eiꝰ verita
tem q̄ſi ꝯ legē agentē Aliq̄ calūni
ando eiꝰ bonitatē. opa diuina v̄tute
facta demoni attribuēdo. ibi. Tunc
oblatus ē. Alij temptādo eius ptā
tē. ꝓpter hͦ q̄rebant ſig̃ de celo. ibi.
Tunc rñdebāt ei quidā d ſcribis. a
lij inſidiando eiꝰ aſſumpte infirmi
tati. ibi. Adhͦ eo loq̄nte. Prima ad
huc in duas. qꝛ p̄mo rep̄hendunt
eiꝰ veritatē in ſuis diſcipulis. Scdō
in pſona ꝓpria. ibi. Et cū inde tran
ſiſſ. In prima ḡ ꝑte rep̄hendunt
eū de hͦ ꝙ diſcipuli eiꝰ trāſeūtes die
ſabbati ꝑ blauda vellebāt ſpicas
a ꝯfricantes māducabant grana.
quaſi ꝯ legē agerent ex xp̄i doctria
Conſiderandū tñ ꝙ nō arguebant
eos agere ꝯ legē q̄ſi rapent alienū
qꝛ licitū erat intrare ſegetē ꝓximi
a cōedere: nō tñ metē falce ut hētur
deu. xxiij Sꝫ qꝛ violabāt ſabbm qꝛ
preceptū eāt in lege ꝙ cibaria pre-
ꝑent die precedēti a ñ in die ſabbi
ut hēꝛ exo. xvi. ipſi āt ꝑparabāt ſi-
bi cibū ſpicas fricādo Et hͦ ē qd ſb
dit (Diſci. tui fac̄. qd nō lꝫ eis facē
ſabbis) Sed xp̄s rñdet eis oñdendo
ꝙ nō faciebāt ꝯ legē. qꝛ aliq̄d qd ē
lege ꝓhibitū bñ efficit licitū ꝓpter
nc̄citatē iminentē. Sic dd q̄ leꝰ ſcūs
māducauit panes ꝓpoſitionis ſibi
datos a ſac̄dote in nc̄citate. a tñ in
lege erat preceptū ꝙ ſoli ſac̄dotes
cōederent q̄ ſac̄dos inde nō reproba
tur ꝙ diuidit alijs. nec ec̄ dd ꝙ cōe
dit cū viris ſuis Ex hͦ pꝫ ꝙ nc̄citas
faciebat aliq̄d licitū qd alꝭ eſſ; illi
citū. ſic in ꝓpoſito. dato ꝙ nō eſſet
licitū fricare ſpicas in die ſabbi: tñ
fiebat licitū ꝓpter nc̄citatē famis.
Et hͦ ē qd dicit ſaluator phariſeis
(Nōne legiſtis vos) ſupple q̄ debe
tis ſcīe legē (Quid fec̄ dauid) quē
tñ reputatꝭ ſcm̄ (Quō itrauit ac̄)
a hͦ factū hētur .i. Re. xxi Cetera patēt
ex dc̄is vſqꝫ ibi (An nō legiſtis) V
bi poꝰ alia rñſio. qꝛ ſac̄dotes in die
ſabbi in tēplo manualꝭ opaban
tur. qꝛ immolabāt aīalia deo obla
ta a excoriabāt a hoſtias lauabāt
a ꝯſicia. a tñ nō violabant ſabbm
qꝛ talia opa erant ordinata ad dei
cultuꝫ Et hͦ ē qd dic̄ ſaluator (Sac̄
dotes in tēplo ſabbm violabāt) .i.
manualꝭ opant (Et tñ ſine crimi
ne) qꝛ ec̄ preceptū eāt a dño ꝙ tūc

opa faceret in ſabbato· Et eadē rō
ne apl'i vellētes ſpicas in die ſabbi
a cōedentes ex p̄cepto xp̄i nō pecca
bāt· q2 meli9 ē ipſi xp̄o obediē: q̄ vi
ctias in tēplo offerre a h̄ ē q8 dicit
ſaluator (Dico aūt vob· q2 maior tē
plo ē hic) ſcꝫ ego: cuius aucte h̄ faci
unt ſum maior· a in h̄ ipſe etiā oñt
ſuā diuinitatē· Vñ ſequit (Si autē
ſciretis) ·i· intelligeretis id q8 ē ſcri
ptū ozee· v· (Miam volo a nō ſacrifi
cuū) Ex quo oñdit p dictū ꝓphe· ꝙ
opa mīe ſunt mag' accepta dō q̄ vi
ctime· (Nunq̄ ꝯdēnaſſetis innocē
tes) ·i· diſcipulos meos in nc̄citate
famis & licētia mea ſibi predcō mō
ſubueniētes · a ꝙ poſſet eos licētia
re oñdit (Dñs em̄ ē fili9 hoīs etiā
ſabbati) q2 obſeruantiā illā potat
mutare· ſicut pꝫ ꝙ in nouo teſtam
tō autoritate ei9 mutata ē (Et cū in
de tranſiſſꝫ) Hic ponit ꝯfutatio coꝝ
q̄ rephendebāt eius veritatē in ꝓpria
pſona· Et primo poni2 coꝝ ꝯfuta°·
Scdō ex hoc oriens machina°· ibi·
Exeuntes autē phariſei Circa pmū
ꝯſiderandū ꝙ ad rephendendū cū p
poſuerit ei queſtionē maliciose· vtꝝ
licitū eſſꝫ ſabbato curare· q2 ſi nō cu
raret: arguēnt eū impotētie· ſi autē
curaret: de ſabbati trāſgreſſione· et
h̄ eſt q8 dr̄ (Introgabāt eū dicē)· ſe
quit (ut accuſarēt eum)· aliq̄ dicto
rum modoꝝ Mar· iij· a lu· vi· dr̄ ꝙ
ipē xp̄s introgauit eos· Dicēduꝫ ꝙ
nō ꝯtrariant· q2 primo introgaue
runt eū maliciose ut dictū ē Et hoc
ſcribt mat̄h· poſtea āt ſtatuto hoīe
infirmo in me° q̄ſiuit a phariſeis ſi
licet ſabbato curare· q̄ſi repetendo
q̄ōnem ab eis motā anteq̄ ſolueret
eā· a h̄ ſcd̄m ſcribūt marc· a lu· q8
tacuit mat̄h· et omittūt illud pmū
q8 ipſe expſſit· Sequit (Ipſe autē
dixit eis) Vbi xp̄s ſoluit q̄ōnem p̄s
mo v'bo: oñdens p locū a minori ꝙ
licitū erat ſanare hoīnem in die ſab
bati· q2 brutū aīal lapſuꝫ in foueaꝫ
licitū erat in die ſabbi extrere· ḡ mlt
to forti9 hoīem q̄ melior ē: cū ſit ad

imaginē dei fact9 ſi in infirmitateꝫ
ceciderit licitū ē ſabbato curare· Et
h̄ ē q8 dr̄ (Quis erit ex vobis) a pꝫ
ex dictis· Scdō ſoluit q̄ōnem facto
hoīem hn̄tem manū aridā ſanādo·
(Tūc ait hoī rc̄) a pꝫ (Exeūtes āt)
Hic poni2 ipſoꝝ phariſeoꝝ ꝯ xp̄m
machinatio· a ipſi9 xp̄i huilis de
claratio Hoīes ei in malicia obſtia
ti p rōem nō pn̄t ꝯpeſci· a iō phari
ſei nō potētes xp̄o rn̄dere p rōem: in
ceperūt cogitare adūſus eū fraudem
(Ih̄s aūt ſciēs) ·ſ· machiacōes coꝝ
q2 nihil latebat ipſū (receſſit inde)
Nō q2 timeret mortē: ſed q2 futurū
erat vt aliq̄ infirmi xp̄iani non au
derēt ſtare in pſecucōe· idō ne fuga
coꝝ imputaret in pctm̄: voluit oñ
dere facto ꝙ fugē pſecucōeꝫ aliqñ ē
licitū· ſicut ē· pleni9 dictū ē ca· x· ſe
qui2 (Et ſecuti ſūt multi) infirmi· ſ·
ex eo ꝙ viderāt predictū hoīeꝫ ſana
tū (a curauit eos oēs) Ex q̄ pꝫ eius
benig̃tas· q2 pſecutus a iudeis bn̄fi
cia ſanitatū eis impēdit (Et p̄cepit
eis) ·i· ſanatis (ne eū manifeſtū face
rent) phariſeis eū manifeſtādo· nō
q2 mortē timēt vt dictū ē: ſꝫ ut oñde
ret ꝙ ſic aliqñ ē licitū in pſecucōne
fugē: ita licitū ē ſe occultare ad cedē
dū malicie· a ut oñderet mag̃tudi
nē ſue potētie: a h̄ ꝯfirmat dcō pſa·
xlij· ſm̄ tranſlacōeꝫ lxx· (Ecce puer
me9) ·i· xp̄s q̄ fuit puer in for̄ ſerui
(Elect9 quē elegi) Hoc duplicatur
ad oñdendū ꝙ ipſe fuit elect9 ad p
ficiendū op9 nr̄ē redēptionis· a nul
lus ali9· q2 p nullū aliū poteāt ita
cōpetēter fieri (Dilcūs me9· in q̄ bn̄
ꝯplacuit aīe mee) Hoc dr̄ metapho
rice de dō ad exprimendū magnitu
dinē p̄ne dilectionis ad filiū· ſic a
pud hoīes ille qui multū diligit dr̄
haberi cordi· (Ponā ſpm̄ meū ſup
eū) q2 ſpūſſanctus requieuit ſup eū
in humana naturā· ut h̄etur pſa· xi·
Egrediet virga de radi· yeſ· rc̄· ſe
quit· a requieſcet ſup eū ſpūs ſapiē
tie rc̄ (Iudiciū gēti· nūci) q2 x9 futuꝝ
iudiciū nūciauit hoībꝫ p p̄dicacōeꝫ

ut h̄etur ꝑ· Similiter in iudicio futuro
sn̄iam iudicij feret in humanitate
qꝛ in eadē fōr in q̄ iudicatꝰ est corā
pilato: in ea sedebit in iudicio· hoc
excepto ꝙ tūc apparebit in forma
glosa· Et h̄ ē qđ dr̄ act· i· Hic ih̄s
q̄ assumptꝰ a vobis sic veniet· s· ad
iudiciū sicut vidistis eū ascendētem
· i· in forma hūanitatis glosa in q̄
ascendit in celū· Sequitur (Nō con-
tendet) scꝫ ut vindicet utꝫ ex predcīs·
qꝛ psecucōem phariseoꝝ declinauit
humiliter absqꝫ contencōe (Neqꝫ cla-
mabit) ut scꝫ liberet· sicut pꝫ in sua
passione (Neqꝫ in plateis aliquis
audiet vocē eiꝰ) qđ pꝫ ex sua tacit
nitate corā pilato· qꝛ h̄ fuerat pre-
dcūm ysa· liij· Sicut agnꝰ corā ton-
se obmu· nō aperuit os suū (Arun
dinē quassatā nō confringet) p arū
dinē quassatā intelligit̄ ppl̄s iuda
icus a fide a pietate vacuꝰ (Et lig-
nū fumigās non extinguet) P hoc
intelligūtur gentiles in quibꝫ cari
tas rōnis nālis erat extincta p cō
suetudinē peccandi remanente suo
voluntatis male faciendi Vult ḡ di
cere ꝙ xp̄s p fortitudinē deitatis vo
luit resistē iudeis a gentilibꝫ cū cru
cifigentibꝫ· qꝛ iudei crucifixerūt lin
guis suis ipsū iniuste accusando·
gētiles vero manibꝫ ipsū crucifigē
do· qꝛ milites pilati q̄ erant genti-
les h̄ fecerūt· ut h̄etur ioh̄· xix· Seq̄
tur (Donec eiciat ad victoriā iudi
ciū) · i· donec veniat ad exeqndū ex
tremū iudiciū in q̄ manifestabitur
sua victoria· tunc eī inimici eiꝰ ple-
narie ponētur sub pedibꝫ eiꝰ ut h̄et
in ps̄· viij· Oīa subiecisti sub pedi-
eiꝰ (Et in noīe eiꝰ gentes spabūt)
Qꝛ ad predicacōem aplōꝝ genti-
les ad fidē cōuersi sunt· iudeis pro
maiori pte in infidelitate remanē-
tibꝫ (Tunc oblatus ē) Hic cōn̄r po
nit confutatio calumniantiū xp̄i hoī
tatē attribuēdo eius miracula sp̄ui
maligno· Et primo ponit coꝝ calūni
atio· Scdō calūnij confutatio· ibi Ih̄e
sus aūt sciens· Circa primū ponit

eiciēs miraculū de eiectōe demōis
ceci a muti· Nō qꝛ talia sint in demo
ne formaliter sꝫ effectiue· qꝛ hoīem quē
obsederat cecū a mutū effecerāt· a iō
ipso eiecto hō loq̄bat̄ (Et stupebāt
oēs turbe) ammirātes diuinā v̄tu-
tē in xp̄ō (Et dicebāt· Nunq̄d hic
ē fi· da) q· d· sic qꝛ hic est xp̄s nob̄
pmissus de seine dauid (Pharisei
aūt ad gentes) turbas scꝫ confitētes
ipsū esse xp̄m ꝓpt̄ euidentiā fcī (Di
xerūt· hic nō eijcit deōnes n̄i in beel
zebub prin· de) Qꝛ eī factū mirabi
le negare nō poterāt: ideo modū fa
ciendi calūniabāt· dicētes ipsuꝫ p
aliquē demonē superiorē sibi famili
arēa priuatū eijcere deōnes inferio
res de corporibꝫ obsessoꝝ· sicut s̄ di
ctū ē ca· ix (Ih̄s aūt sciens) hic po
nit calūnie confutatio Et primo on̄t
ꝙ miracula q̄ faciebat nō poterāt
attribui sp̄ui maligno· Scdō ꝙ op
tebat ea attribuē sp̄ui dīno· ibi· ā
faci· ar· bo· Pr̄ia in duas qꝛ primo
on̄t ꝓpositū p rōeꝫ· Scdō istoꝝ calū
niantiū dānacōeꝫ ibi Ideo dico vo
bis· Prim̄ on̄t· iiij· rōnibus· Pr̄ia
rō talis ē· qꝛ si p demonē aliquē eij
ciebat alios: seq̄tur ꝙ diuisio esꝫ i
ter eos· a sic nō possꝫ stare diu ptās
dyaboli· a ex h̄ seq̄tur aduentꝰ xp̄i
p quē ptās deōnis erat auferenda
Et h̄ ē qđ dr̄ (Oē regnū diuisū ꝯ se
desolabit̄ ac̄) Et pꝫ lrā· Scdā rō po
nit ibi (Et si ego in beel· eij· de· ac̄)
qꝛ nō solū xp̄s eijciebat deōnes sed
etiā discipuli xp̄i in noīe eiꝰ· a nō
solummō discipuli sꝫ etiā aliq̄ q̄ nō
erāt xp̄i discipuli· sꝫ qđ dr̄ mar· ix·
Vidimꝰ quendā in noīe tuo eijciē
tem deōnia q̄ nō seq̄tur nos Nō po
terāt aūt iudei dicere ꝙ apl̄i facēꝫ
miracula v̄tute magica cū eēnt sim
plices a illrāti· a si dicere͛ de apl̄is
ꝙ xp̄us docuit eos artē magicā: tn̄
nō poterat dici de eis q̄ nō erāt eiꝰ dis
cipuli· cū ḡ eijcēnt deōnes in noīe xp̄ī
ut dictū est· Nec poterat h̄ attribui
sp̄ui maligno ut visū est similiter· p
dn̄s nec eiectio demonum facta per

xp̄m ⁊ hoc ē qđ đr (Et ſi ego in beel
zebub eiicio demones· filij veſtri) ⁊
apl̄i qui erant de ſeie iudeoꝝ vel alij
iudei q̄ non ſeqbātur xp̄m (In quo
eiiciunt) quaſi diceret· cū nō poſſitiſ
h̄ attribuere niſi virtuti diuine: per
oñs nec eiectio facta p me· ut ptz ex
dictis· Sequit̄ (Jō ipſi iudices vrī
erunt) De apl̄is ptz ꝙ erūt iudices
⁊ aſſeſſores xp̄i in iudicio· ut habe
tur ·ī· xix· Cū venerit fili9 hoīs in ſede
maieſtatis ſue: ſede· ⁊ vos ſu· ſe· xij·
iu· xij· tribz iſrl̄· Si autē accipiat̄ p
iudeis nō ſeqn̄tibz xp̄m: qui tn̄ eiici
ebāt demones in noīe eius Sic dicū
tur iudices alioꝝ nō credentiū qꝛ ex
facto eoꝝ alij oñden² ɔdēnabiles· qꝛ
nō crediderunt in xp̄um cui9 diuini
tas declarata fuit p miracula in v̓tu
te eius facta· (Si aūt ego in ſpū dei
eiicio dēones) ſic̄ ɔcluſū ē ex predcīs
(profecto venit in vos regnū dei) ⁊
xp̄s· cuius regnū erat a deo pmiſſū
pſa· ix· Regni ei9 non erit finis· Et
iſtud regnū expectabāt iudei: tn̄ in
h̄ erant decepti· qꝛ credebāt iſtud re
gnū tpale· Quē errorē excluſit x9
dicēs iohis· xviij· Regnū meū nō ē
de h̄ mundo· Terciā rōem ponit ibi·
(Aut quō pōt quiſq̄ intrare in do
mū fortis) ⁊ dyaboli de q̄ ſcribitur
Job· xlj Non ē ptās ſup terrā q̄ ei
ɔpatur Dom9 aūt eius ē hō obſeſſ9
in q̄ h̄itat ſic̄ in domo (Et vaſa eiuſ
diripere) Vaſa aūt ſunt hoīes pctō
res qui a xp̄ō diripiunt̄ qn̄ de ptāte
demonis p ipſum eripiunt̄ (Niſi p̄
us allegauerit fortē) ⁊ dyabolum
quaſi diceret· cū iſta fecerim· ut ptz
ſequit̄ ꝙ ipſe dyabolus ſit p me al
ligatus· Ex quo ɔcludit̄ ꝙ ipſe ſit
vere xp̄us· qꝛ in aduentu xp̄i ptās
demonis erat diminuēda ⁊ arcēda
Quartā rōem ponit ibi (Qui nō ē
mecū) ⁊ talis ē· volūtas eius q̄ obe
dit alicui ē ɔformis volūtati illius
cui obedit ſaltē in facto· Et iō ſi x9
in v̓tute dēonis faceret miracula ſe
quere² ꝙ xp̄s ⁊ demō eſſent ɔcordes
in factis· hoc aūt ptz falſū· qꝛ facta

xp̄i ⁊ doctrina erāt ad retrahēdum
hoīes a pctīs· Fcā aūt dēonis ſunt
ad diſtrahenduz hoīes p pctm̄· Ex
q̄ ſequit̄ ꝙ xp̄s nō opaba² in v̓tute
dēonis· Et h̄ ē qđ dicit (Qui nō ē me
cū) p ɔcordiā in facto ⁊ voluntate·
(ɔtra me ē) ⁊ hmōi ē dyabolus· ut
ptz ex dictis (Et q̄ non cōgregat me
cū) ſ· fideles ad vnitatē fidei reducē
do (Spgit) Et h̄ ē dyabolus qui di
uerſas ſectas ⁊ hereſes ⁊ ſciſmata q̄
tum p̄t introducit (Jdeo dico vob̄)·
Declarata phariſeoꝝ falſitate· hic
oñr oñt ḡuitatē pcti ipſorū· Ad c9
euidentiā aduertendū ꝙ phaiſei ⁊
legiſperiti ex ɔſideraċōe opationis
xp̄i ⁊ ex ɔſideracōe ſcp̓turaꝝ in qui
bus de aduentu xp̄i erat tps det̓mi
natum· ut h̄etur dañ· ix· ⁊ ɔſiliū·
primo cognouerūt ipſū eſſe xp̄um
ut h̄etur ·ī· xxi· Agricole vidētes fili
um dixerūt intra ſe· Hic eſt heres·
Et glo· ibidē dicit ꝙ primo cogno
uerunt ipſū eē xp̄m ſm veritatē· qꝛ
tn̄ incepit vicia eoꝝ rep̄hendere ⁊ ɔ̄
ſimulationē eoꝝ publice predicare
ideo ɔceperunt odiū ⁊ inuidiā ɔtra
ipſū· ex quibz excecati a prima no
ticia ceciderūt in errorē· qꝛ talia per
uertunt iudiciū rōnis rectū· Et ex
tunc inceperūt oīa fcā ei9 int̓pretari ī
malū· ⁊ primo vocauerūt eū voracē
⁊ potatorē ⁊ pctōꝝ amicū· ⁊ in tan
tā inſaniā pruperūt ꝙ miracula q̄
nullo mō poterāt fieri n̄i virtute di
uina demoni attribuebāt· utz ex di
ctis· Et liz primū eſſet graue pctm̄
tn̄ erat ſolū blaſphia ɔ̄ eius hūani
tatē· ſcđm tn̄ fuit incompabilr̄ gra
ui9· qꝛ erat ɔtra eius diuinitatem·
vn̄ talis blaſphia ē pctm̄ in ſpūm
ſcūm· qꝛ ē impugnatio veritatiſ ag
nite· qꝛ ſicut viſuz ē ipſi primo veri
tatē cognouerūt de xp̄ō: ſed excecati
errore ⁊ inuidia impuguerūt· Et ta
lis error cātus ex malicia non excu
ſat ⁊ h̄ ē qđ đt (Oē pctm̄) pcedens
ſ· ex ignorātia ⁊ īfirmitate (⁊ blaſ
phia) ex talibz pcedēs (Remittetur
hoibus) ⁊ remiſſibile peccatū eſt de

ſe qꝛ directe nō obuiat principio ꝑ
q̇d fit remiſſio pctōrum ſic obuiat
pctm̄ in ſpm̄ ſanctū. Cuius ſex ſūt ſpēs
Deſperatio. preſūptio. obſtiatio. fi
nal' impnīa. inuidētia fraťne grē.
impugnatio veritatꝭ agnite. Cuius ſuffi
ciētia ſic accipit̄ ſcḋm ꝙ remouet̄ ab
hoīe principiū ꝑ q̇d fit remiſſio pec
cati. ⁊ hoc ꝯtingit tripliciť. Vno mō
ex pte ipſiꝰ dei. Alio mō ex pte do
noꝝ ipſiꝰ Alio mō ex pte pcti ipſiꝰ
Ex pte ipſiꝰ dei principiū ꝑ q̇d remit
titur peccatū eſt ipſa dei mīa. ⁊ hoc
tollit̄ ꝑ deſperacōē. ſicut fecit cayn
Alio mō timor iudiciorū dei ē pnci
piū ꝑ q̇d ⁊ aliq̇s reſilit a pctō. ⁊ hoc
tollitur ꝑ preſūptionē ꝑ quā aliq̇s
p̄ſumit ꝯſequi glīam ſine meritis:
quantūcunqꝫ agat male. Ex pte
aūt donoꝝ dei duo ſunt q̄ maxime
faciūt hoīem ꝯtrahi a pctō Primū
eſt veritatꝭ cognitio. ⁊ hoc tollitur ꝑ
hoc ꝙ aliq̇s veritatē agnitā impu
gnat. ⁊ ſic viā ſalutis ſcienter a ſe
repellit. Scḋm ē grē diuine collatō
⁊ hoc repellit̄ ab hoīe quantū ē in ſe
ꝑ inuidentiā fraterne grē. Et non
accipit̄ hic inuidentia fraterne grē
ꝓut aliq̇s inuidet fratri ſuo vel ali
cui ſingulari pſone: ſed qn̄ ē tanta
malicia in eo ꝙ diſplicꝫ ſibi de grā
dei creſcēte in mūdo. Ex pte pcti ve
ro duo ſunt q̄ retrahūt hoīem a pec
cato. Vnū eſt turpitudo actꝰ ꝯmiſ
ſi. ex cuiꝰ ꝯſideracōe ſolet hō penitere
⁊ hoc tolliꝛ ꝑ finalē impnīam Nec
accipit̄ hic finalis impnīa ꝓut eſt
pcti circūſtantia ſcꝫ q̄ aliq̇s in pctō
mōꝛtli moriꝛ. ſed qn̄ aliq̇s tante ma
licie ē ꝙ eligit de pctō ſuo nunq̄ꝫ pe
nitere: ita ꝙ nō vellet ꝙ deꝰ daret ſi
bi grām penitēdi. Scḋm ē breuitas
delectationis q̄ in pctō eſt. ex cuiꝰ ꝯſi
deracōe ſolet hō ſcḋm electionē pctm̄
refugē. Et hec tollit̄ ꝑ obſtinacōēꝫ
qn̄ ſcilꝫ hō firmat ꝓpoſitū inherendi
oīno pctō. Ex predictis aūt ptꝫ ꝙ
pctm̄ in ſpūm ſanctū ita irremiſſi
bile dr̄. qꝛ ex difficili ē remiſſibile.
Et hoc eſt q̇d ſubdit̄ (Sp̄s aūt blaſ
p̄hemie nō remittet̄ (Dicit̄ aūt ſpi
ritus blaſphēie: qn̄ aliq̇s ex certa
malicia blaſphēat ꝯ deū. ſicut erat
in ꝓpoſito. qn̄ miracula diuinitus fa
cta attribuebāt dyabolo ut viſū ē
Et erāt quedā ſpēs pcti in ſpiritum
ſanctū q̄ tacta ē viꝫ impugnatio veri
tatis agnite. Et ꝑ ea q̄ dicta ſunt
apparet ſnīa illiꝰ q̇d ſeq̄tur (Et qui
cūqꝫ dixerit blaſphemiā ꝯ filiū hoi
nis) Vult dicere ꝙ blaſphēia q̄ erāt
ꝯ humanitatē nō erat ſic irremiſſi
bilis ſic illa que erāt ꝯ diuinitatē.
(Aut facite) Oñſo ꝙ miracula a
xp̄o facta non poterant attribui ipſi
demoni. ꝯn̄r oñdit ꝙ oportebat ea
attribui diuine vtuti. Ad cuiꝰ euiden
tiā ſciendū ſcḋm ꝙ dicit ihero. Licet
vtute magica poſſint aliq̄ miracu
la fieri tn̄ illa ptinēt ad curioſitatē
tm̄ ⁊ vanitatē. ſicut ſimon magꝰ fa
ciebat ſtatuas ambulare. loq̇ ⁊ ri
dere ut hētur in itinerario clemētis
Sed illa q̄ ſunt ſalubria. ut curatio
languidoꝝ. illuiatio cecoꝝ ⁊ hmōi
nō pn̄t magicis artibꝫ fieri. Et ideō
oꝫ talia attribui diuine vtuti. Ta
lia aūt faciebat xp̄s. ⁊ iō ex hoc ꝯclu
dit ꝙ miracula ſua erāt virtute di
uina fcā Et hoc eſt q̇d dt (Aut fa. ar
bo. ⁊c̄) Arbor eī hic accipit̄ princi
piū ipſoꝝ opeꝝ. fructus aūt ipa opa
Int̄ aūt arborē et fructū ſp eſt ſimi
tudo. qꝛ arbor bō fructū bonū ꝓduc̄
ergo qꝛ opa miraculoſa q̄ xp̄s faci
ebat nō erāt curioſa ⁊ vana: ſꝫ ſalu
bria. Concludit ꝙ principiū ꝑ q̇d
talia faciebat erāt ſcūm ⁊ bonū. ⁊ hoc
eſt q̇d dt (Aut ꝰ̄ facite arborem bo
nā ⁊ fructū eius bonū) q. d. ex boni
tate operū q̄ ego facio poteſtis per
pendere ꝙ vtus ꝑ quā ego facio nō
eſt mala ſꝫ bona (Aut facite arborē
malā ⁊c̄) Quaſi. d. ex operibꝫ que
fiunt ꝑ artē magicā cū ſint mala.
vana ⁊ criminoſa: poteſtis ꝑpende
re ꝙ fiunt vtute maliḡ (Progēies
viperaꝝ) Poſtq̄ꝫ oñt eoꝝ falſitatē
oñt huiꝰ falſitatis radicē. Radix ſcꝫ
iſta erāt īuidia ⁊ opiū. qꝛ lꝫ phariſei

primo cognouerũt xp̄m ut dictũ ē
tñ tantũ odiũ ↄceperũt erga eũ ex h̄
ꝙ rep̄hendebat vicia eoꝝ ꝙ oĩa fa
cta eiꝰ interp̄tabanᷓ in malũ. ad dif
famandũ ipſũ. ⁊ h̄ ē q̄d dicit (Pro
genies viperaꝝ) ꝗꝛ venenũ inuidie
ex vr̄is pentibꝫ traxiſtis. q̊ pſecuti
ſunt ꝓph̄as ex inuidia. ⁊ vos ex eaſ
dē rōne pſeq̊mini me. ꝓpter q̄d ſub
dit (Quõ poteſtis bona loq̊ ⁊c̄) .q.
d. non poteſtis de me bõ loqui inui
dia ꝓhibēte. Et iõ ſubdit (Ex abũ
dantia ei cordis os loquit) ꝗꝛ v̊bũ
exteriꝰ eſt ſignificatiũ intioris ↄce
ptus Et iõ ſubdit (Bonus hõ de bo
no theſauro ſuo) .i. de bõ voluntate.
q̄ ſicut theſaurus abſconditꝰ latet ĩ
teriꝰ in mente (ꝓfert bõ) verba ſcʒ ⁊
facta (Et malus hõ de malo theſau
ro) .i. de mala voluntate (ꝓfert ma
la) ꝗꝛ ↄtrarie cãe hn̄t cõtrarios effe
ctus. Et ne crederēt talia verba ĩ ma
nere impunita. idõ ſubdit (Dico āt
vobis qm̄ oē v̊bũ ociosũ) ⁊ multo
fortiꝰ ſi fuerit nociuũ ⁊ blaſphema
toriũ quale erat verbũ ph ariſeorũ
Tale reddet eos ↄdēnabiles ĩ die iu
dicij. ꝓpt q̄d ſeq̊tur (Ex v̊bis eñi tu
is iuſtificaberis) ſi fuerint ſcã ⁊ bõ. ⁊
bonitati mentis ↄſona (Et ex ver. tu.
ↄdem) ſcʒ ſi fuerint mala ⁊ predictis
ↄtraria (Tunc rñderunt ei quidã).
Hic poᷓ cõfutatio tēptantiũ eiꝰ ptã
tem. Et diuiᷓ in tres. ꝗꝛ primo poᷓ
eoꝝ ↄfutatio Scdõ denunciat eoꝝ cõ
demnatio. ibi. Viri niniuite. Et ter
cio eoꝝ excecacõ. ibi. Cũ aũt immũ
dus ſpũs. Circa primũ ſciendũ ſm
ꝙ d̄r lu. xi. aliq̊ volentes expiri xp̄i
ptãtem petebãt ſibi ſig̃ fieri in cor
poribꝫ celeſtibꝫ. q̄d petebãt non ex
deuocõe. ſed magꝭ ex curioſitate ⁊ ca
lumniacõe. ⁊ h̄ eſt q̄d dicitᷓ (Voluꝰ
a te ſignũ videre) nõ q̄d cunqꝫ ſed de
celo ut d̄r lu. xi. (Qui rñdēs ait illꝭ.
Generatio mala). ꝗꝛ ex pſecutoribꝫ ꝓ
phetaꝝ d̄ſcẽderat (et adultera) ꝗꝛ pa
tres eoꝝ ydolatre fuerãt. (Signũ q̄
rit) de celo ſcʒ (Et ſignũ non dabit
ei). de celeſtibꝫ. ꝗꝛ ſunt indigni ꝓpt

eoꝝ curioſitatē ⁊ maliciã. (Niſi ſig
nũ ione ꝓphete) q. d. terrem ſũt ⁊ in
fim. ⁊ iõ de terra ⁊ infimis ſignuꝫ
h̄ebunt. ⁊ h̄ eſt q̄d ſubdit (Sicut eñ
fuit io. ⁊ pꝫ. Viri niniuite) Hic ex
primit eoꝝ ↄdēnatio. ꝗꝛ gētiles pec
catores egerñt pñiam ad predicacõ
nē ꝓphetaꝝ ⁊ phariſei obſtinati ſũt
in predicacõne xp̄i q̊ tñ erat d̄ñs ꝓ
phetaꝝ ⁊ idõ ex facto illoꝝ apparebit
ↄdēnatio iuſta iſtoꝝ. ⁊ hoc ē q̄d dic
(Niniuite viri ſurgēt in iudiᵒ ⁊c̄)
hoc ē dictũ. ex facto eoꝝ apparebit iu
ſta ↄdēnatio iſtoꝝ. ſequit (Regina
auſtri) .i. regina ſaba. de qua h̄etur
iij. Re. x. Et dicit hec regina auſtri.
ꝗꝛ regnũ eius eſt in auſtrali pte re
ſpectu ih̄rlm (Surget in iudicio). h̄
ē ex facto ſuo oñdetur iſtoruꝫ iuſta
ↄdēnatio (Quia venit a finibꝫ terre) .i.
a longinquis ptibꝫ (Audire ſapiē
tiã ſalomonis) qui nõ fuit ñ figurá
xp̄i (Et ecce pluſq̃ ſalomon hic) .i.
xp̄s pñtialiter poſitus cuiꝰ predica
tionē iudei ↄtēpſerunt (Cũ autē im
mundꝰ) Hic ponit eoꝝ excecatio et
poſſeſſio a dyabolo. Ad cuiꝰ euiden
tiã ſciendũ ꝙ ptãs dyaboli fuit eie
cta quodãmõ a ꝓplo iudaico p le
giſlationē. q̄ excludebat cultũ deo
nũ. ⁊ inducebat ad colendũ vnum
deũ veꝝ. ⁊ ſic eiectꝰ trãſijt ad poſſidē
dũ pleniꝰ gentiles ſine lege ⁊ ꝓph̄a
rum oraculꝭ viuētes. ⁊ idõ eos tene
bat in ydolatria ſubiectos. Sed ad
ueniēte xp̄i predicacõe ⁊ aploꝝ iu
dei p maiori pte fuerñt increduli. gē
tiles ãt deuote fidē xp̄i ⁊ aplorũ ac
ceperñt. ⁊ ſic dyabolꝰ eiectꝰ ab eis p
fidē xp̄i. reuerſus ē ad poſſidenduꝫ
ꝓplm iudaicũ errore excecatũ. et ſic
facta ſunt nouiſſima hꝰ ꝓpli peiora
prioribꝫ. ꝗꝛ ſtatꝰ ꝓpli iudaici peior
ē mõ q̃ꝫ fuerit a principio añ legem
datã. Hoc ē ẽ q̄d dicit (Cũ immun
dus ſpũs exiret ab hoīne) .i. a ꝓplo
iudaico viuente ſub lege nature ꝗꝛ
eiectꝰ eſt p ſuſcepcõem legꝭ moſay
ce (Ambulat p loca arida) .i. corda
gentiliũ (Querēs requiē) .i. in ipſis

perpetuā manſionē (Et nō inuēit)
q͛ predicantibꝫ apl̄is inde eiect9 fu
it (Tunc dt reuertar in domū meā
.i. iudaicū populū (Et veniēs iue͛t
eā vacantē) .i. fide a bonis operib9
vacuā (ſcobis mundatā) q͛ ꝑpl̄s
iudaic9 hēbat quandā exteriorem
mūdiciā (Et ornatā) ꝑpter legl̄ appa
rentiā (Tunc aſſumit ſeptē alios
ſpūs neq̄ores ſe) P hoc q͛ dt ſeptē
alios intelligit vniūſitatē vitiorꝫ.
Hoc ē dictū q͛ an̄ legē datā fuerūt
pctīs irretiti . a a dyabolo poſſeſſi.
Sꝫ poſt aduētū xp̄i in pctō ſuo ob
ſtinati: ſūt peiores facti. q͛ ex ma-
gnitudine pctā eorꝫ ſunt q̄ſi dupli
cata Et h̄ loquēdo quaſi de vno ho
mine dici p ſilitudinē intelligatur
de toto ꝑpl̄o iudaico. pꝫ p h̄ q8 dt
(Sic erit huic gn̄ationi peſſīe. Ad
huc eo loqn̄te) Hic vltimo ponit͛
ꝯſutatio inſidientiū ipſi9 infirmi-
tati aſſumpte in h̄ q͛ ipſo predicā
te dixit ei quidā inſidiator q͛ mat͛
ſua a frēs eius expectabāt eū foris
ut ſi ꝑp͛ hoc dimitteret predicacōꝫ
argueret ipſū eſſe purꝫ hoīem motū
ꝑpter affcōem carnalē. Sciendū tn̄
q͛ hic dicūtur frēs cog̃ti eius ger-
mani ſm̄ morē ſcripturē q̄ freq̄nter
noīat ꝯſang̃neos frēs. Ihs aūt il-
lum inſidiatorē ꝯſutauit: oñdēs q͛
ſpūalis occupatio ē carnali affcōi
preponēda. d. (Que eſt mr̄ mea ac̄
Quaſi. d. Predicatio nō ē intrūm
penda ſeu dimittēda (Et extēdens
manū) q̄ſi ad ꝓteſtandū veritatē.
(ecce mr̄ mea ac̄) q. d. intantū eſt
mihi aliq̄s ꝓpinquus: inquantū ē
ſpūalibꝫ actibꝫ intētus. Et pꝫ.

Capitulum decimumterciū.

IN illo die) Poſtq̄ deſcp̄ta
eſt ꝓmulgatio euāgelij fa-
cta manifeſte: hic ꝯn̄r poni
tur ꝓmulgatio legl̄ euangelice fcā
parabolice Et diuidit͛ in duas ptes.
q͛ p̄rio ponit͛ parabolica ꝓmulgatō
Scdō ponit͛ h9 ꝓmulgatōnis p mi
racula ꝯfirmatio. c. xiiij. In illo tē.

Prima in duas. q͛ p̄mo ponit͛ xp̄i
predicātis multiplex documētum.
Scdō ꝑpl̄i ad gentis īpedimentum
ibi. Et factū eſt cū ꝯſūmaſſet Pria
in duas. q͛ primo ꝓponitur quedā
prefatio. Scdō ſubiungit͛ euāgelij
parabolica ꝓmulgatio. ibi Ecce exijt
In prima pte deſcribit͛ ꝓmulgati
onis tps. loc9 a modus. cū dr (In
illo die) Quia ſm̄ q͛ dicit aug. ibi
accipit͛ dies p tpe ſm̄ modū loq̄n-
di ſcripture. a ē ſenſus (In illo die
.i. pauc͛ interpoſitis int͛ illa q̄ nar
rant͛ in fine precedētis. c. a illa que
ſubſequūtur in p̄nti ca. Locus aūt
nōtur cū dr (Exiens ih̄us de domo
ac̄) Qr domus in q̄ erat xp̄s cū diſ
cipulis ſuis nō poterat cape multi
tudinē q̄ venerat ad audiendū ei9
doctrinā: exijt ad loca ſpacioſa iux͛
mare. Mod9 aūt tangit͛ in duob9
Primo in h̄ q͛ (aſcēdit nauiculā)
ut ſic auditores eēnt an̄ faciē ſuā.
ut poſſent magl̄ attente audire. Se
cūdo in h̄ q͛ dt (Et locutus eſt eis
multa in parabolis) Nō dicit oīa q͛
ſi oīa loq̄retur eis in parabolis: mul
titudo receſſiſſꝫ vacua ſine vtilitate
a ideo aliq̄ parabolice loq̄bat͛. ea ſcꝫ
q̄ erāt ſecreta a n̄ debebāt ſciri a tur
bis ſꝫ ſolū a diſcipulis . ut videbit͛
ī. eo. c. Alia aūt loq̄batur manife
ſte: ita q͛ turba poterat cape (Ecce
exijt) Hic po² decurſus ecce a predi
cacōe xp̄i vſqꝫ ad finē mundi ī ſep
tem parabolis ſibi ſuccedētibꝫ. Et di
uidit͛ in duas ptes q͛ primo decur
ſus ecce in iſtis parabolis deſcribitur
Et ſecūdo intētio principalis ꝯclu
dit͛. ibi. Intellexiſtis hec oīa. Pria
diuidit͛ in ſeptē ſm̄ ſeptē parabolas
Scda incipit ibi. Aliam parabolam.
Quarta ibi. Aliā parabolā locut9 ē.
Quinta ibi Simile ē regnū celorꝫ.
Sex͛ ibi. Item ſimile ē regnū celorꝫ
hoī nego. Septima ibi Item ſimile
ē regnū celorꝫ. Prima diuiditur in
duas. q͛ p̄mo parabola ponit͛. Et ſe
cūdo ei9 intellcūs q̄ritur ibi. Et ac
cedētes diſcipuli. Parabola g͛ prima

eſt de ſeine piecto in terrā cuius q̄r
ta pars tm̄ fecit fructū · et in h̄ deno
tatur predicatio xp̄i q̄ predicauit
iudeis indīnter bonis et mal' et pau
ci ꝯpatiue ad eius predicacōem cre
diderunt · p maiori autē pte in infi
delitate remanſerūt · Et h̄ eſt q̄d di
citur (Ecce exijt xp̄s) ·i· ſcd'm huma
nitatē q̄ de vtero m̄ris exijt in mun
dū ad docendū · vel de loco arto · ut
de domo ad locū ſpacioſū ut viſū ē ·
ſm tm̄ diuinitatē non potuit exire ·
vel de loco ad locū pgredi q2 ſic eſt
vbiq3 (Et dum ſeiat) ·i· doctrinā in
dīnter ſpargit · Compa² autē ei9 do
ctrina ſemi · q2 ſicut ſemē in terram
bonā piectū reſurgit multiplicatū :
ſic verbū diuinū in corde deuoto re
ceptū facit multitudinē bonoꝝ ope
rum (Quedā ceciderūt ſecus viā) ·i·
ſup corda expoſita temp̄tionib3 de
monū et p ꝯnſ ꝯtrita et ꝯculcata ab
eis p malū ꝯſenſū et factū (Et vene
runt volucres) ·i· demones per pctm̄
ſupbie alta petētes Vnde de dyabo
lo ſcribit iob · xli · Ipē ē rex ſup oēs
filios ſupbie · Pctā ei carnalia nō
pn̄t in demonib3 eſſe (Et comederūt
illa) ·i· fructū impediuerūt (Alia ce
ciderūt in petroſa) ·i· ſup corda hu
more fidei et deuotionis carētia (So
le aūt orto eſtuauerūt) · q2 adueni
ente tribulacōe et pſecucōe tales pu9
verbū receptū reijciunt (Alia āt ce
ci · in ſpi) ·i· in corda ſolliatudinib3
diuitiarū lacerata · et idō ſollicitudo
tal' impediuit fructū predicacōnis
Vt ei appet ex decurſu vtriuſq3 teſta
menti iudei ſp fuerunt auari et oī vi
tio cupiditat' fuerunt intēti · et ſēp
occulti agnicōe veritat' · Ex predcīs
pt3 q̄ p̄dicator vbi diuini nō d3 ceſ
ſare a predicacōe : li3 videat paucoſ
inde pficere · q2 tres h9 ſeis ptes di
cunt hic infrāuoſe · Q̄rta aūt pars
tm̄ fructū facere · et tn̄ intelligit ad
lrām de predicacōe xp̄i q̄ ē exēplu3
oīm predicatoꝝ · et iō li3 auditores
nō pficiant : p̄dicator tn̄ faciēs q̄d ī
ſe ē nō pdit meritū ſuū (Alia v° ceci

derūt in ter · bo) ·i· ī cor fidele et deuo
tum (Et dederūt fructū : aliud cente
ſimū tc̄) In h̄ tāgun² tres gradus
q̄ pn̄t ſigri in q̄libet v̄tute · v̄bi grā
In v̄tute caſtitat' prim9 gradus ē
caſtitas ꝯiugalis p quē gradū vi
tat' illicitus ꝯcubit9 : licito tn̄ ꝯcubi
tu retēto in m̄rimoniali actu Scd'ſ
gradus ē caſtitas viduatis p quē
cuitat' decetero oīs ꝯcubitus : ut aīm9
poſſit decetero liberi9 deo ſeruire · licet
poſt3 licite m̄rimoniū ꝯtrere · Terci9
ē caſtitas v̄ginalis q̄ ē ſupior iſtis
p quē oīs ꝯcubitus ſimplr̄ euitat' :
ut mens ipſa tanq̄ ſponſo ſuo ſoli
deo p amorē copulet' ſm q̄ dicitur
·i· cho · vij · Virgo cogitat q̄ dn̄i ſūt
ut ſit ſcā corpe et ſpū · q̄ aūt nupta
ē cogitat q̄ ſunt mūdi et quō place
at viro Silr̄ in v̄tute fortitudīs pn̄t
tres grad9 aſſig̃ri · Prim9 gradus
qn̄ ꝓpter bonū v̄tutis ſuſtiet ꝯſtant'
detrimentū in exteriorib3 bonis · ut
in poſſeſſioib3 et in diuitijs et hmōi
Scd'ſ qn̄ ſuſtinet detrimentū etiā p
prij corpis · ut flagellacōis et hmōi
Terci9 aūt grad9 ē qn̄ ꝓpter virtutē
ꝯtēnit etiā totā vitā p martiriū Se
quit' (Qui h3 au · audi · tc̄) Scd'm
ibero · vbicunq3 po² hoc verbū deſig
nat' miſtic9 intellcūs · q2 ſub verbis
pabolicis alius ſēſus ē p intellectū
reqrend9 (Et accetē · diſci) Hic ꝯñr
querit' h9 pabole intellect9 · et p̄mo
querit' · ſcdō intellcūs aperit' ibi Er
go audite · Primo ḡ d2 ſic (Et acce
dentes tc̄) · q2 apl̄i pcipiebāt xp̄m
miſtice loq̄ · et idō queſierūt intelle
ctū · Aduertendū tn̄ q̄ nō q̄ſierunt
tūc cū eſſ3 in actu predicādi · ſ3 poſt
ea qn̄ fuit in domo ſine turba ſcd'm
q̄ h3etur mar · iiij · et cū eſſ3 ſingular'
introgauerūt (Quare in pabol' lo
q̄ris eis) Volētes ſcire intellc̄3 ꝯuci
ent' petierīt ab eo q̄re locut9 fuerat
turbis ſic pabolice : ut oñderēt ſe n̄
de ipſ' ſolū : ſ3 etiā de alijs ſollicitos
eē (Q² rn̄dens ait q2 vobis datū et c̄)
Apl̄i em̄ erant q̄ſi fundatores eccīe
poſt xp̄um Vn̄ apo · xxi · d2 q̄ mur9

ciuitatis hēbat fundamenta. xij. ⁊
in ipſis. xij. noīa aploꝝ ⁊ agni ſcp̄
ta. ⁊ idō ad ipſos ptinebat ſcire ſe
creta ecc̄e. de quibꝫ erat ꝓceſſus ec-
cleſie a predicacōe xp̄i vſqꝫ ad finē
mundi qꝛ iſta erāt futura in diuina
diſpōe preordinata. ⁊ iſtud vocat̄
hic miſteriū regni celoꝝ. i. ſecretū
ecc̄e militātis (Illis āt nō ē datū)
i. vulgaribꝫ turb̄ vel etiā phariſeiſ
incredulis non ē ꝯceſſum iſta intel
ligere. ⁊ ꝓpter h̄ loq̄bat̄ eis talia
parabolice. Vñ ſeq̄tur (Qui hꝫ dabit̄
ei) qꝛ hñtibus deuocōnem ⁊ fidē ut
xp̄i diſcipulis datus ē intellcūs ve
rus ſacre ſcp̄ture. ut hētur lu. vlti.
Aperuit illis ſenſū ut intelligerēt
ſcripturas (Et abūdabit) qꝛ ex a
bundāti reuelatus ē eis ꝓceſſus ec
cleſie ut videbi² (Qui aūt nō hꝫ)
fidē ſcꝫ ⁊ deuotionē ad xp̄i doctrinā
(Et qd̄ hꝫ auferet̄ ab eo) qꝛ intel-
lect⁹ ſcripture veteris teſtam̄ti quē
hēbant ablatus ē ab eis ꝓpter eorū
incredulitatē. ⁊ datus ē gentilib⁹
ꝓpter eoꝝ fidē ⁊ deuocōꝫ. Sequitur.
(Ideo in parabolis loq̄ꝛ eis) i. vela
te ⁊ miſtice (Quia videntes) xp̄i ſcꝫ
opa ⁊ miracula (Nō vident) i. nō
intelligūt ea d̄iuinitus facta. qꝛ v̄tu-
te demonū attribuebāt talia ut vi
ſum eſt ſ̄ (Et audiētes) xp̄i ſcꝫ do
ctrinā ſcām ⁊ bonā. ⁊ doctrine mo
yſi ꝓphetar ꝯſonā ⁊ ipſi⁹ pfectiuā
ut viſū eſt (Nō audeūt) aſſentiēdo
(Neqꝫ intelligūt) intellcūm e⁹ ſpi
ritualē qui pncipalior ē capiendo.
(Ut adimpleat̄) li ut tenetur ibi
ꝯſecutiue. ex hoc ei facto impleta ē
ꝓphecia yſa. vi. Licꝫ verba ſint aliq̄
tulum alterata in trāſlacōe ihero.
(Auditu audietis) ſcꝫ corpaliter.
(⁊ nō intelliget̄) ſpūaliter (Et vi
dentes videbit̄) xp̄m ſcꝫ miracula
⁊ opa diuina facientē (Et nō vide
bit̄) eius ſcꝫ diuinitatē (Incraſſa
tum eſt ei cor) Locutio ē metaphori
ca. ſicut ei craſſitudo circa cor ꝯgre
gata ſuffocat ⁊ extinguit vitā cor
palem: ſic malicia iudeoꝝ extinxit
in eis vitā ſpūalem. Vnde ſeq̄tur.
(Et auribꝫ grauit̄ audierunt) qꝛ
doctrinā xp̄i ſcām ⁊ aploꝝ audire
nō potuerūt. ſicut pꝫ ex decurſu euā
gelij ⁊ actuū aplorum (Et ocu. ſu.
cla) Facta xp̄i euidentia puertēdo
⁊ ei⁹ miracula v̄tute demonis attri
buendo. ⁊ ex h̄ ſecuta ē eoꝝ exceca°
⁊ induratio. qꝛ ſuis culpis exigen
tibꝫ ſunt derelicti a deo (Veſtri ā)
Oñſa excecacōe iudeoꝝ ⁊ eoꝝ incre
dulitate ſecuta. hic ꝯñr oñt illuīa-
tionē aploꝝ ꝓpter eoꝝ fidē ⁊ deuoti
onē eis d̄iuinitus datā. d (Be. au. o.
be. q̄ vi) nō ſolū facta exteriora cō
ſpiciēdo: ſꝫ virtutē d̄iuinitat̄ latentē
intelligēdo (Et aures vr̄e q̄ audi-
unt) nō ſolū audiendo ext̄ius: ſed
etiā p fidē aſſentiēdo interi⁹ (Amē
i. fideliter (Quia multi ꝓphete ⁊ iuſti
cupierūt videre q̄ videtis ⁊ nō vide
runt) Dicit (multi) nō oēs. qꝛ aliq̄
viderūt. ſicͭ de abrahā ⁊ ioh̄. viij.
Abrahā pr̄ vr̄ exultauit ut videret
diē meū: vidit ⁊ gauiſus ē Vel ali
ter (multi) i. oēs. qꝛ licet antiqui
prēs ⁊ ꝓphete aliq̄ viderunt xp̄m p
fidem a longe ꝓſpiciendo: nō tñ vi
derūt ipſū pñtem int̄ eos ꝯuerſan
do ⁊ docēdo: ſicͭ viderūt apl̄i. ⁊ idō di
cūtur beati. qꝛ in eis fuit ꝯpletū qd̄
antiquis prībus fuerat ꝓmiſſum.
(Vos ā) Oñſo qꝛ apl̄i debebāt ſci
re ſecreta ecc̄e. hic ꝯñr aperit eis in
tellcm̄ parabole (Oīs q̄ audit verbū
regni) i. euangelij. qd̄ introducit
ad celeſte regnū (Et nō intelligͭ)
qꝛ nō radicat̄ intra mentē tempta
tionibꝫ demonū p viā ⁊ h̄ eſt ps ſe
minis q̄ cadit iuxta viā ut ſup̄ di-
ctū ē (Venit malus) i. dyabol⁹ nō
qꝛ ſit malus p eēntiam. ut dixerūt
manichei q̄ poſuerūt duo principia.
vnū bonū ſimplr̄. ⁊ alteꝝ malū. ſꝫ
qꝛ ē ī malo obſtiat⁹ ⁊ ad malū ſp
intētus (Qui aūt ſeiatus ē ſupra pe
trā) i. ſup̄ cor amore fidei ⁊ deuocō
nis carens (Hic ē qui ver. au. ⁊ cō
tinuo cū gau. ſuſcipit) qꝛ tales ad
horā aliqñ ex aliq̄ paſſiōe moti cū

ex.

gaudio ſuſcipiūt predicacōem: ſed
q̄ non fundant in hūore fidei et de
uocōis cito euaneſcit. ꝓpter qđ ſeq̄
tur (Non hʒ in ſe radicē ſed ē tēpa
lis) .i. ad modicū tps ſtans (Facta
āt tribulacōe ꝓpter verbū) euange
lij ſuſceptū (Cōtinuo ſcandalizat̄)
cadēdo ab eo qđ cepat (Qui āt ſeia
tus ē in ſpinis) hic ē qui ꝑdit ꝓpt̄
ſollicitudinē diuitiaꝝ. et ptʒ. Iſtis
aūt tribʒ de cauſis predc̄is: predica
tio xp̄i ⁊ aplo꞉ꝝ fuit iudeis ꝑ maio
ri pte inutilis ⁊ infructuoſa. nō ꝓ
ter defectū doctrine: ſed propt̄ impe
dimentū ſue malicie (Qui vero in ter
ram bonā ſeiatus ē: hic ē qui audit
verbū) fidelr̄ ⁊ deuote (⁊ intelligit)
q̄ talibʒ datur intellect⁹ ſacre ſcrip
ture (Et fructū affert) adimplendo
ope (Aliud centeſimū ⁊c̄) ſicut ſup̄
expoſitū ē. p hanc aūt quartā ptē
ſeis q̄ cadens in terrā bonā faciens
fructū ſ̄m triplicē virtut̄ gradū in
telligit̄ predicatio xp̄i ⁊ aplo꞉ꝝ q̄n
tū ad illos iudeos q̄ eā fidelit̄ ⁊ deuo
te receperūt. ⁊ in fide remāſert (Ali
am pabolā) Hic po̅nit̄ ſcđa pabola
in q̄ deſcribit̄ ſtatus ecc̄ie ſeq̄ns im
mediate poſt mortē xp̄i ⁊ aplorū
q̄ dyabol⁹ inuidit fidei ſeiate ī cor
dibʒ fideliū. ⁊ iō int̄ fideles ꝯmouit
aliquos ad pfidiā hereſis quaſi ſe
minās zizaniā ī medio tritici ad ip
ſi⁹ deſtructionē. Et h̄ eſt qđ đr (Si
mile ē regnū celorū) .i. ſtatus ecc̄ie
militant̄ (Hoī qui ſeiauit bonū ſe
men in agro ſuo) Hō iſte xp̄s eſt.
ager aūt ecc̄ia labore ⁊ ſangne xp̄i
exculta. Bonū ſemen ē ſcā doctrina
⁊ fides catholica (Cū āt dormi. hoi.
reit inimicus ⁊ ſupſeiauit zizaniā)
Poſt dormitionē xp̄i ⁊ aplorum p
mortē iſtas hereſes int̄ fideles ſeia
uit dyabolus ꝑ maiori pte. q̄ etiā
aliq̄ hereſes viuentibʒ aplis fuerūt
ſeminate ut pʒ in epl̄is pauli ⁊ pri
ma canonica iobis .ij. c. Nunc an
tixp̄i multi facti ſūt. Sequit̄ Ex no
bis ꝓdierūt: ſed nō erāt ex nobis.
(Cū āt creuiſſʒ herba ⁊c̄) q̄ cū fides

catholica p orbē incipet multipli
cari: tūc hereſes q̄ primo latuerant
manifeſte apꝑuerūt in pſecucōe fi
deliū (Accedētes aūt ſui ⁊c̄) Serui
iſti ſunt prēs antiq̄ qui fuerūt in p̄
mitiā ecc̄a q̄ ammirātes pfidiā he
reſis inſurgentē. ad deū acceſſert p
orōem inq̄rentes vn̄ talis perfidia
orireť quibʒ fuit diuinitus reuelatū.
q̄ h̄ erat ex dyaboli ope deo pmit
tēte. ⁊ h̄ ut ſtabilitas fideliū ꝓbaē
tur. Vn̄ ſeq̄tur (Inimicus hō) .i. dy
abolus (h̄ fecit. Serui āt dixert) .i.
ſci prēs ꝑ orōem diuinū ꝯſiliū q̄ſie
rūt (Vis im⁹ ⁊ colligim⁹) ſepando
eos a cōitate ecc̄ie ꝑ excōicacōem ⁊
tandē dimittendo iuſticie ſeclari ext̄
mināđo ꝑ mortē (Et ait nō. ne for
te eradicet̄ ⁊c̄) Ex quo ptʒ q̄ dn̄s
nō vult hereticos pmitti viuē abſo
lute: ſʒ in caſu tm̄. ſ. qn̄ nō pn̄t ſepa
ri a fidelibʒ ſine periculo fideliū Et
h̄ ꝯtingit duplici de cā. Vna qn̄ nō
bn̄ cognoſcunt̄ nec bn̄ diſtinguunt̄
a fidelibʒ. Alia qn̄ hn̄t tātos defen
ſores q̄ ſi ꝯ eos ꝓcedat̄ maius peri
culū in ecc̄ia ꝓbabilit̄ timet̄. ut ſciſ
matis vel infectionis fideliū a fau
toribʒ hereticoꝝ. tunc ei pmittendi
ſunt ꝓpt̄ maius periculū euitandū.
vbi autē nō occurrūt iſta pericula
ſunt ſeparādi ab ecc̄ia. ⁊ iuſticie ſe
culari relinq̄ndi. ut extminētur per
mortē ne per eos totū corp⁹ ecc̄e cor
rūpat̄ Seq̄t̄ (Sinite vtraq̄ creſcē vſ
q̄ ad meſſem) .i. vſqʒ ad mūdi ꝯſū
macōem. Qđ duobʒ modis intelligit̄.
Vno mō q̄ in caſu ſunt pmittendi
ut viſū ē. Alio mō q̄ q̄ntūcūq̄ ecc̄a
hereticos pſeq̄t̄ nunq̄ tn̄ ab eis per
fecte mūdabit̄ vſqʒ ad finē mūdi.
(⁊ ī tpe meſſis) .i. iudicij (dicā meſ
ſoribʒ) .i. angel̄ (colligite primū zi
za. ⁊c̄) q̄ miſterio angeloꝝ ſepabū
tur mali tc̄ de me° iuſtoꝝ ⁊ mittent̄
in gehēnā ut h̄r̄ ꝯ eo. c (Triticū) .i.
fideles in area h⁹ mūdi m̄ ꝯtritos ⁊
flagellatos (Congregate in horreū)
.i. in celeſte gaudiū (Aliā pabolā)
Hic po̅nit̄ tercia pabola in q̄ deſcribit̄.

ecc̃e ſtatus ſeq̃ns immediate ſutre
ctiones hereſũ qꝛ ꝫ hereſes inſurgẽ
tes: dñs in ecc̃a ſuſcitauit doctores
ſcõs lr̃atos. ut ſic poſſent hereticos
ꝑ rõem ⁊ ſcripturã ↄfutare. Et licꝫ
primo fuerunt humiles ⁊ abiecti: tñ
ꝺ̃ina diſpõe fuerũt poſtea exaltati
⁊ maxis pn̄cipibꝫ valde cari. ut be
atꝰ ſiluester ↄſtãtino. ⁊ beatus am
broſiꝰ theodoſio. ut ꝑ ptãtem ſcla-
rem ecc̃a ab hereticis purgaret̃ ⁊ h̃
ꝑ rõem ⁊ ſcripturã quantũ ad illoſ
q̃ doctrinã ſcõꝝ recipent. vel ꝑ ptã
tẽ ſclarem q̃ntũ ad eos q̃ indurati
eẽnt. ⁊ iſte ſtatꝰ figurat̃ ꝑ pabolã
De grano ſinapis qꝺ̃ cũ ſit (mini
mũ) in q̃ntitate: tñ ẽ magnũ in v̓-
tute. qꝛ creſcit ad modũ arboris (⁊
volucres celi hitant in eiꝰ ramis)
ſic ſci predcõ mõ fuerũt puuli ĩ hu
militate ꝭ magni ſcĩa ⁊ v̓tute. ⁊ iõ
ſic ꝺ̃initꝰ exaltati ꝙ (volucres) .i.
pn̄cipes hꝰ mundi alta petẽtes (hi
tabãt in ramis coꝝ) .i. regebanᷣ ꝑ
coꝝ ↄſiliũ (Aliã pabolã) Hic poᷣ
quarta pabola in q̃ deſcribit̃ ſtatꝰ
ecc̃e ſeq̃ns exaltationẽ predcõꝝ ſcõ
rum. Et diuidit̃ in duas ptes. Qꝛ
ꝑmo poᵗ pabolã Scdõ ſubiũgit hꝰ
pabole ⁊ aliaꝝ rõem. ibi. Hec oĩa
ac̃. Circa primũ ↄſiderãdũ ꝙ pn̄ci
pibꝫ hꝰ mundi per ſcõs predcõs ad
fidei veritatẽ inductis data ẽ licn̄a ꝑ
totũ orbẽ romano impio ſubditu̾
predicãdi fidẽ catholicã. ⁊ ecc̃as cõ
ſtruendi. ⁊ ſic fides catholica ĩ mo
dico tpe ꝑ totũ orbẽ vulgata ẽ. ⁊ h̃
ſig̊ficatur ꝑ pabolã fermẽti abſcõ-
ditũ tribꝫ ſatis farine. ⁊ fermentã
tis totũ. Tria ſata ſũt tres ptes or
bis. aſia. affrica. europa q̃ tũc erãt
ſubiecte rõno impio. vel ꝑ toto vel
ꝑ maiori pte. fermentũ aũt ꝓpter
calorem intrĩſecũ ſig̊ficat legẽ euã
gelicã q̃ ẽ lex amoris. mlier ãt po
nens fermentũ in tribꝫ ſatꝭ predcãs
ẽ diligẽtia ſcõꝝ ad fidẽ catholicã v
biqꝫ predicanꝺ̃ (Hec oĩa) Hic ↄñr
reddit̃ rõ predc̃e pabole ⁊ aliaꝝ Et
diuidit̃ in duo. qꝛ ꝑmo poᷣ dcã rõ

Et ſcdõ q̃ritur cuiuſdã pabole pre
dc̃e intp̃retatio. ibi (Tũc dimiſſis
turbis) Nõ aũt quare loq̃bat̃ pa
bolice turb̃ ꝺ̃ eſt aſſig̃ta ⁊ iteꝝ hic
alia aſſig̃tur ſcꝫ ut ſcṗtura q̃ h̃ pre
dixeãt pſ̃. lxxvij. implereᷣ. ⁊ pꝫ lrã
excepto h̃ qꝺ̃ ꝺ̃r ibi ꝙ (ſine pabolꝭ
nõ loq̃bat̃ eis) Qꝺ̃ nõ ẽ intelligẽꝺ̃
ꝙ nihil loq̃retur ñ pabolice. ut ex
poſitũ ẽ in prinᵒ hꝰ ca. ſed qꝛ cũ hoc
aliq̃ dicebat clar̃. illa ſcꝫ q̃ debebat
turba ſcir̃. aliq̃ etiã intp̃onebat pa
bolice: q̃ ſcꝫ ptiebãt ad ſecreta ecc̃e
(Tunc dimiſ. tur) Hic poᷣ intp̃re
tatio pabole de zizania in meᵒ triti
ci ſeiata. Et nõt euanglr̃a locũ vbi
facta ẽ intp̃retatio iſta. ꝺ̃ (Dimiſ-
ſis turbis cũvenit in domũ) Vñ ex
hoc etiã pꝫ ꝙ alias pabolas eis ibi
dem expoſuit licꝫ nõ fiat hic mentio
de aliaꝝ expoſicõe pabolaꝝ. Vñ ꝺ̃r
mar. iiij. Seorſũ aũt diſcipulꝭ diſſe
rebat oĩa. Intp̃retata ẽ aũt pabo
la predcã a xp̃o ſic̃ ſuperiꝰ expoſita
ẽ. Et ptꝫ vſqꝫ ibi (Mittet filiꝰ hoĩs
angelos) .i. xp̃s q̃ iudicabit mun
dũ in forma humana: in q̃ iudica
tus eſt corã pilato. ſed tũc appare-
bit in forma glĩoſa (Et colligent
de regno eius oĩa ſcandala) .i. hẽ
ticos qui gñant ſcandalũ in ecc̃ia
(Et eos q̃ faciunt inequitatẽ) q̃a
nõ ſolũ damnabunt̃ heretici ꝭ etiã
fidẽ tenentes: hñtes tñ opa mala.
(Ibi erit fletꝰ ⁊ ſtri. den) In h̃ ſig̊
ficat̃ duplex pena inferni. Vna ex
pte mẽtis ſcꝫ triſticia vehemens. q̃
ſig̊ficat̃ ꝑ fletũ. Et alia ex pte cor
pis. q̃ ſig̊ficat̃ ꝑ ſtridorẽ dentium.
(Tunc iuſti fulgebũt) ꝑ dotẽ ſ. cla
ritatis redũdantꝭ ex glr̃a aĩe ad cor
pus (Q̇ꝫ hꝫ aures ac̃) exponat̃ ſicꝭ
ꝺ̃ expoſitũ ẽ in eo. ca (Simile ẽ reg
nũ celoꝝ) Hic poᷣ q̃nta pabola de
ſig̃ns ecc̃e ſtatũ ſeq̃ntẽ pꝰ predcũm
qꝛ diuulgata fide in orbe terraꝝ
ꝑ predicationẽ ſanctorũ multi va
lentes fieri ⁊ litterati in doctrinis
philoſophoꝝ conuerſi ad fidem ca
tholicam: inceperunt ſe exercere ⁊ a

ſuam ſciam ↄuertere ad vtilitatē ⁊
regimen aīarum ſicut augſ. ⁊ mul
ti alij valentes epi. ⁊ hoc ſignifica
tur p theſaurꝝ abſconditū in agro
q̄ ager oībus venditꝫ emitur vt the
ſaurus ibidē abſconditus h̄eatur.
Ager em̄ iſte labor ē predict9 in ex
ercicio vite actiue ⁊ operibꝫ miſeri
cordie in regimine ecclie. Theſaur9
autē eſt premiū celeſte. Ager autē
oībus venditꝫ emitꝫ ut theſaur9 ha
beatꝫ qꝛ ꝓpꝫ magnitudinē premij ce
leſtis predict9 labor ſuſcipiēd9 ē ex
caritate alijs dimiſſis. Vn̄ dicit au
gſ. in epl'a ad valeriū. Cogitet reli
gioſa prudētia nihil eē in hac vita
maxime h' tpe difficili9 laborioſius
periculoſi9 epi aut preſbri aut dya
coni officio ſꝫ apud deū nihil beati9
ſi eo mō militetꝫ quo imperator nr̄
iubet. Ad intellectū aūt h9 parole
maiorē ſciendū qꝫ aliq̄ ſunt que nū
q̄ꝫ fuerūt in poſſeſſione alic9. ut la
pides precōſi in litore marꝫ ⁊ hmōi
et talia ſunt ip ſi9 inuenientꝫ. Alia
autē ſunt q̄ aliqn̄ fuerūt in poſſeſſi
one alic9 ſꝫ tātū tps ē elapſū qꝫ nō
ē in memoria. ſicꝫ theſauri antiqui
tus in terra occultati. ⁊ idē iudiciū
deret eſſe ſicꝫ de predictꝫ: ſed ꝓpꝫ pa
cem coēm hoīm ſtatutū fuit antiqt9
ut medietas inuentorꝫ eſſꝫ. ⁊ medi
etas illius c9 ē ager in q̄ inuenitꝫ. ⁊
idō hic dicit qꝫ ille q̄ inuenit theſau
rum vendit oīa ⁊ emit agrū ut ha
beat ius poſſidēdi totū (Itez ſile ē
regnū celoꝝ) Hic po² ſexta parola
in q̄ declatur ſtatus ecclie immedia
te ſeqn̄s precedentē. qꝛ p9 ſtatū pre
dictū inceperūt aliq̄ ↄtemptꝫ mūdi
delicijs diuitijs ⁊ honoribꝫ intende
re vite ↄtēplatiue. ſicꝫ btūs benedi
ctus ⁊ alij ſeqn̄tes ipſū in gradibꝫ
diuiſis ⁊ ſtatibꝫ religionum. Et iſte
ſtatus figuratꝫ p margaritā q̄ inue
nitꝫ in conchilibꝫ maris. qꝛ religio
fundatꝫ ⁊ nutritꝫ in hūore deuocōis
Iſta aūt margarita dr̄ vna ⁊ precō
ſa (Vna) qꝛ hoīem vnit Actiua aūt
vita magꝫ diuidit. ꝓpꝫ h' dr̄ qꝫ mar

tha erat circa multa occupata. ma
ria vero circa vnū. Dicit² etiā (precio
ſa) qꝛ vita ↄtēplatiua ſimplr̄ et ab
ſolute melior ē q̄ꝫ actiua. licꝫ in caū
actiua ſit magꝫ fructifera. ꝓpter qꝫ
dr̄ luce .x. Maria optimā ꝑtem ele
git ⁊c. Iſta autē margarita vendi
tis oībus ē emenda. in q̄ deſignatꝫ
qꝫ ad ſtatū religionis reqritꝫ relinq̄
re terrena ſaltē quantū ad ꝓꝑetatē
⁊ ī pticulai. ⁊ qꝛ iſte ſtat9 duātur9
ē vſqꝫ ad finē mundi. idō non ponitꝫ
alia parola p9 iſtā niſi illa q̄ ſigni
ficat finē mundi. ⁊ h' declaratꝫ cum
ſubditꝫ (Itez ſile ē regnū celoꝝ) .i.
ſtatus eccē militantꝫ. ſicꝫ em̄ nō di
ſtinguuntꝫ boni piſces a malis q̄m
diu ſagena eſt intra aquam: ſic in
ecclia admixti ſunt mali cū bonis: ſꝫ
in fine mundi trahetꝫ ad litus p ap
tum iudiciū. qꝛ tūc erūt manifeſta
abſcondita cordiū. ⁊ tunc iudiº di
uino et miniſteio angeloꝝ ſepabū
tur mali de medio iuſtoꝝ ⁊ mitten²
in infernū: ut ſic eccīa purgata offe
ratꝫ deo pr̄i ſine macula ⁊ ruga. (In
tellexiſtis) Hic po² principalꝫ ↄcluº
Ad h' ei in parolis predcīs pſcrip
tus ē pceſſus eccīe militantꝫ ut apo
ſtoli q̄ erāt ipſi9 fundatores p9 xp̄ꝫ
p ſanguinē ſuū ut ē dictū ē: intelli
gerēt hmōi pceſſum. ⁊ h' ē qꝫ dicꝫ.
(Intellexiſtis hec oīa) .q.d. ad vos
ptinet intelligere (Dicūt ei. etiam.
ait illis. ideo omīs ſcriba) .i. doctor
(doctus) .i. litāt9. ⁊ a deo inſpira
tus (In regno celoꝝ) .i. in eccīa mi
litāte. (Silis eſt hoī patꝫfamilias)
qꝛ ſicut pr̄famílias habet paſcē fili
os pane corpali. ſic iſte puulos fi
deles pane ſpirituali (Qui pfert de
theſauro ſuo) .i. de ſcīa in corde ab
ſcondita (Noua et vetera) id eſt au
toritates vel pceſſus noui et veteris
teſtamenti. Ex quo patet qꝫ epi q̄
ſucceſſores ſunt aplorum debēt ha
bere noticiā vtriuſqꝫ teſtamenti. in
cui9 ſignū portant mitrā in capite
cū duplici cornu (Et factū ē) Poſt
q̄ꝫ euangl'a deſcpſit xp̄i multiplex

documentū: hic deſcribit ꝓpꝫ doctri
nā eiꝰ recipe debentis impedimentū.
q2 illi de pr̄ia ſua ꝓpter paupertatem
pn̄is ei inuidebant. ⁊ ipſū deſpicie
bāt ⁊ in h̄ irronabiliter moueban
tur. q2 dauid q̄ fuit radix regū ⁊ ex
imiꝰ ꝓphetaꝝ fuit paſtor ouiū ⁊ iō
iſti ex malicia ſua facti ſunt inepti
ad recipiendū doctrinā xp̄i. ⁊ eius
miracula. ⁊ h̄ eſt q̄d dicit (Et cum
ꝯſūmaſſet ih̄s parabolas iſtas doc̄es
diſ. ſu. ⁊ tur. trā. inde ⁊ venit in pr̄i
am ſuā) .i. in galileā vbi fuerat cō
ceptus ⁊ nutritꝰ: licet fuiſſet ī beth
leē natus. ut s̄ dictū ē (Docebat e
os in ſinagogis: ita ut mirarent̄)
q2 nō viderāt eū lr̄ās diſcentē. nec ī
lege ſtudentē. ꝓpter q̄d dicebant.
(Vn̄ huic ſapīa hec) .i. noticia ſcri
pturaꝝ (Et v̄tutes) q. d. nō h̄z hec
a deo vel exercitiꝭ ſtudioꝝ ſꝫ magis a
dyabolo q̄d arguūt ex infirmitate
pn̄tum (Nōne hic ē fabri filiꝰ) .i.
ioſeph ut dr̄ erat faber lignariꝰ. et
ipſe putabat̄ eiꝰ filius. ut h̄etur lu.
iij (Et fr̄es eius iacobꝫ ⁊c̄) Dicūtur
aūt fr̄es xp̄i. q2 erāt eius cog̃ti ger
mani. nō q2 eſſent de maria ⁊ ioſeph
poſt n̄titatem xp̄i gn̄ati. ut dt̄ elin
dius hereticus q̄ mariā eē cognitā
a ioſeph poſt n̄titatem xp̄i. ſed h̄ ē
ſupra improbatū .i. c. Seq̄tur (Vn̄
g̃ ſunt huic oīa iſta) q. d. Si nō h̄z
exercitio vel ex gn̄e: h̄z g̃ ex demōe.
Et ideo ſeq̃tur (Et ſcandaliſabanᵗ
in eo) attribuentes v̄tuti demonis
q̄d debat attribui virtuti diuinitatis
(Ih̄s aūt dixit eis. Non ē ꝓph̄a ſi
ne hōre niſi in pr̄ia) q2 inuidia ma
gis ē ad pr̄iotas ⁊ ad ꝓpinquos: q̄
ad extraneos. Cuius rō ē. q2 inuidia
ē triſticia de excellētia alteriꝰ in q̄n
tum apphendit̄ ut ꝓprij boni dimi
nutiā. excellentiā aūt aliciꝰ diſtan
tis multū nō apphenditur ut ꝓprij
boni diminutiā. ꝓpter q̄d int̄ arti
fices eiuſdē artis ē mag̃ inuidia.
⁊ eadē rōe inter ꝯpr̄iotas. Seq̄tur.
(Et nō fecit ibi multas v̄tutes) q2
erāt indigni. cā ſubdit (ꝓpt̄ incre
dulitatē eoꝝ) Nō tn̄ nullas. q2 ibi
aliq̄s v̄tutes fecit ut nō h̄rent excu
ſationē de pctō ſuo videtes opa di
uinitatis in eo.

Capitulum decimumquartū.

In illo) Poſita ꝓmulgacōe
euangelij parabolica. hic poᵗ
hꝰ ꝓmulgatōnis ꝯfirmatō
⁊ h̄ ex duobꝫ Primo ex fama nōis
Scdō ex eiꝰ miraculis. ibi. Q̄d cum
audiſ. ih̄s. Prima in duas. q2 prio
oñt famā ipſius xp̄i Scdō ex h̄ inci
dentalit̄ narrat mortē iohis ibi. he
rodes ei. Circa primū aduertendum
q̄ miracula xp̄i fuerūt intm̄ euidē
tia q̄ non ſolū fama eiꝰ fuit int̄ vul
gares hoīes: ſed int̄ magnas pſo
nas ⁊ pn̄cipes ⁊ h̄ eſt q̄d dt̄ (Audi
uit herodes tetrarcha ⁊c̄) Dicitᵘʳ aūt
tetrarcha. q2 habebat quartā par
tē regni iudee. Mortuo ei herode aſ
calonita q̄ int̄fecit innocētes diui
ſū ē regnū eiꝰ in duas medietates.
ita q̄ archelaꝰ filiꝰ eiꝰ h̄uit medieta
tē ut s̄ dictū ē. ij. c. Alia aūt medie
tas diuiſa fuit ī duas ptēs. ⁊ vna
data ē herodi ⁊ altera philippo qui
erāt iuniores. ⁊ ideo dr̄ tetrarcha a
q̄rta pte regni. a tetras q̄d ē q̄tuor
⁊ archos q̄d ē pn̄ceps q2 pn̄cipaba
tur in q̄rta pte. nō tn̄ dicebat̄ rex.
q2 rōmi abſtulerāt a iudeis nomē re
giū ad frāgendū eoꝝ ſupbiā. Vn̄
dixerūt corā pilato Jo. xix. Nō ha
bemꝰ regē n̄i ceſarē. Seq̄tur (Hic ē
iohes baptiſta ⁊c̄) Opio ei oīm lo
quētiū de mortalitate aīe ⁊ reſurrcōe
fuit q̄ poſt reſurrcōem hō fit excellē
tioris v̄tutis q̄ an̄. ⁊ idō licet iohs
baptiſta in vita ſua nō fecit miā
cula iſte herodes credēs eū ſurrexiſſe
a mortuis aſſerebat eū facere mira
cula (Herodes ei) q2 fecerāt mētio
nē de morte iohis: ideo hic incidēta
liter oñt modū mortis. Et diuidiᵗ
in duas. q2 primo oñt impfectōis
eius cauſā. ⁊ ſcdō modū ⁊ ordinē
ibi. Die aūt natal̄. Cā āt fuit iſta.
q2 herodias q̄ fuit filia ariſtoboli.

et ſoror herodis agrippe . et neptis
h9 herodis ꝛ philippi fris fui: ſm ꝙ
dicit ioſephus . ꝛ mgr̄ in hiſtoriis
fuit cōiuncta mrīmonialr̄ philip
po fratri herodis . ꝙ h̄ erat licitū ſʒ
legē. Ipſā autē adamauit herodes
amore illicito . ꝛ iō eā abſtulit frau
dulent fratri ſuo . de volūtate tn̄ ip
ſius herodiadis . ꝛ h̄ erat ei illicitū .
ut viuente eius frē hr̄et eius vxorē
Iohes autē vir ſcūs ꝛ iuſt9 de h̄ ar
guebat herodē . ꝓpter qd ab eodē ca
ptus ē ꝛ incarceratus . ꝙ non aude
bat eū interficere ne ſedicōem ꝓpli ex
citaret ꝯtra ſe . ꝙ oēs reputabāt io
hannē ſanctū ꝓphetā (Die autē na
talis) Hic po² modus mortꝭ ipſi9 .
Herodias em̄ timēs ne ad predica
tionē iohānis herodes penitēret . ꝛ
ipſā fratri redderꝫ . ꝛ p ꝯn̄s cum pri
ori marito a q̄ receſſeāt cū periculo
remanēt . iō excogitauit modū quō
interficeretur iohes abſqꝫ ſedicōe po
puli . ꝛ eiuſdē doli herodes ꝯſcius fu
it ut videbit . ꝛ hoc eſt qd dici² (die
autē natalis) Iſta em̄ erat ꝯſuetu
do apud antiq̄s ꝙ principes ſolem
niſabant diē ſue natiuitatis . ꝛ diē
etiā natalis impij ſui . in quo . ſ . co
ronabant In illo ġ feſto (ſaltauit
filia herodiadis) . i . tripudiauit . et
h̄ fuit ex diſpoſicōe mr̄is ꝛ ipſi9 he
rodis . (Et cū iuramento pmiſit ei
dare qd peterꝫ) (Et premoīta a ma
tre: petiuit caput iohānis . Et ꝯtri
ſtatus ē rex) hoc tm̄ fuit ſm appen
tiā ad redimendū ꝓpli ſedicōeꝫ . qd
pꝫ ex h̄ . ꝙ voluit eū primo occidere
ſed retardatus fuit tm̄ ex ꝓpli timo
re . Scdō . ꝙ ſi vellet eū viuere nō inter
feciſſet eū ꝓpter iuramentū . ꝙ in p
miſſione facta in gn̄ali etiā cū iurā
mento non intelligit aliqd illicitū
ſb obligacōe cadere cuiuſmodi erāt
interfectio iohānis . Tercio ꝙ non ē
veriſile ut ꝓpt ſaltationē vni9 puel
le pmiſiſſet ſub iuramento etiā me
dietatē regni ſui dare . ut hetur mar
ci . vi . ꝛ iō credēdum ē ꝙ totū fuit fi
ctiū . ut hr̄et occaſionē appentē in
terficiendi iohem . Ita ei ardebat li
bidine in herodiadē ꝙ voluit finge
re tantā maliciā . ꝛ iō qd ſequi² (Et
ꝯtriſtatus ē rex ꝓpt iura . ꝛc̄) totū ē
intelligendū ſm appentiā ad rep
mendū ꝓpli ſeditionē ꝛ eodē mō ex
ponendū ē de iſta matia qd dr̄ mar
ci . vi . Sequit (Et allatū ē capt ei9)
Primo ei allatū ē in pn̄tia herodis
poſtea in ihrlm . et poſt in aq̄tania
apud eugoliſmū . nunc aūt dici² eē
ambianis (Et accedentes diſcipuli
ei9 tulerūt corp9 eius) . ſ . de carcere .
(Et ſepelierūt illud) . ſ . in ſebaſte ci
uitate q̄ antiq̄tus ſamaria diceba²
(Qd cū audiſſꝫ ihs) Hic poni² ꝯfir
matio predcē doctrine ex xp̄i mira
culis . Et hoc quadrupl̄r Primo ex
ſanacōe lāguoris multiplicꝭ . Scdō
in multiplicacōe panis . ibi Veſpe
re aūt facto . Tercio in calcacōe ma
ris . ibi . Et ſtatī impulit Quarto ī
ſanacōe infirmoꝝ ad tactum ſue ve
ſtis . ibi . Et cū trāſfretaſſent . In p
ma pte dr̄ ſic (Qd cū audiſſ . ihs) . ſ .
mortē iohis ꝓpt doctrinā veritatis .
(ſeceſſit inde) nō timens mortē: ſed
ut oñderet ꝙ aliqn̄ ē cedendū mali
cie hūane (in locū deſertū) ut daret
predicatoribꝫ vbi diuini exemplūꝫ
aliqn̄ recedēdi a turba ꝛ redire ad ſo
litariū ad colligendū ꝓpos defect9
q̄ ꝯtrahun² ex ꝯuerſacōe cū hoīb9 ꝛ
advacād oroī ut ibi p̄dicator hau
riat qd poſtea ꝓplis effūdat (Cū au
diſſent turbe ſecu . ſūt eū pedeſtres)
Ex q̄ pꝫ ꝙ paupes ſeqbant xp̄um
equos nō hn̄tes (Et curauit lāgui
dos eoꝝ) In q̄ verbo miracula mul
ta includit . ꝙ noīe lāguoris intel
li² oīs infirmitas . (Veſpe aūt fcō)
Hic ꝯn̄r exponit ſcdm miraculū de
multiplicacōe panis . Dicit ġ (Veſ
pe facto) Ex quo pꝫ deuotio ꝓpli ad
xp̄m ꝙ nec ꝓpt noctē iminentē rece
debāt ab eo . ſeq̄² . (Et hora iā prete
riit) redeūdi . ſ . ad ꝓpa ꝛ q̄ſcendi . ſeq̄
tur (Date illis vos mādu .) Io . vi .
dr̄ ꝙ petiuit a philippo . vn̄ emem9
panes . ꝛ h̄ ē verꝝ . ꝙ p̄o interrogauit

cū temptās eū. qꝛ ſciebat q̄d eēt fa
cturus ut ibidē dr. ⁊ poſtea dixit il
lis q̄d hic po (Et cū iuſſiſſʒ turbā
diſcūbere ſup fenū) .i. ſup herbā a
gri (Aſpiciēs in celū bn̄dixit) in q̄
dedit exēplū añ cōmeſtionē ad lau
dem dei bn̄dicere cibū (Et mādu ca
uerūt oēs ⁊ ſaturati ſūt) Ex q̄ pʒ ꝙ
panes fuerūt multiplicati int̄ ma
nꝰ ipſiꝰ. qꝛ ex tā modico cibo nō po
tuiſſet tā mag̃ multitudo ſaturari.
nec tante reliq̄e remanere. qꝛ plꝰ re
māſit ꝙ a p̄ ino fuerit De mō autē
multiplicacōis ē dubitatio int̄ do
ctores. qꝛ nō determinaf in lr̄a. Dicunt
eī aliq̄ ꝙ hoc fuit ſine addicōne ali
cꝰ materie. ſic̄ de coſta ade formatū
ē corpꝰ mulieris Sic̄ eī deus p̄t de ni
hilo aliq̄d facere ita modicū corpꝰ
in magnū ꝯůtere ſine addicōe ma
terie Alij aūt dicūt ꝙ h̄ fuit p ꝯůſi
onē alicꝰ materie preexn̄tis. ut ae
ris vel hmōi in ſb̄am panis ⁊ piſc.
Et hoc videf aug. ſentire ſup Joh.
vi. c. Unde multiplicauit quinꝫ pa
nes. Vn̄ ex paucis granis creat ſe
getes. certū eſt aūt ꝙ ſegetes creā
tur ex ꝯůſione materię preexn̄tis ī
ſegetē (Et ſtatī ꝯpulit) Hic poni
terciū miraculū de calcacōe maris.
ut ſic̄ oñderet ſe dn̄m terre in multi
plicacōe panis: ita oñderet ſe dn̄m
maris. Dicit g̃ (Et ſtatī ꝯpulit diſ
cipulos ⁊c̄) Cā hec tacef: ſed h̄etur
ioh. vi. qꝛ turbe q̄ viderāt miāculū
de multiplicacōe panis voluerūt ve
nire ⁊ facere eū regē. ipſe aūt ſciēs
precepit diſcipulos ſuos vltra mar̄
galilee trāſfretar̄. ⁊ ipſe ſolꝰ fugit
in montē ut poſtʒ ibi p̄rem orare. ⁊
i h̄ ded nob exm̄ huilitatꝭ. qꝛ q̄ſitꝰ
ad hōrē fugit. ut h̄ h̄e. q̄ſitus āt ad
mortē vltro ſe obtulit. ut h̄etur io.
xviij (Nauicula āt in medio mari
iactabaf fluctibꝫ) Ex q̄ inſinuaf ꝙ
illi q̄ carent xp̄i ſocietate exponun
temptationibꝫ. ſeq̄tur (Quarta āt
vigilia noctis) Jſta erat ꝯſuetudo
antiq̄tꝰ ī exātibꝫ ꝙ nox ī. iiij. ptes di
uidebaf. ⁊ in q̄libet pte diuiſi mili

tes ſibi ſuccedētes vigilabāt ad cu
ſtodiā exercitus. quarta g̃ vigilia
eſt vltima ps noctis. Ex quo pʒ ꝙ
in tribꝫ ptibꝫ precedētibꝫ in piculo
fuerāt (Venit ad eos ambulās ſu
pra mare) ex periculo eī precedenti
longo magꝭ deſiderabāt aduentuꝫ
xp̄i (Et videntes eū ſup̄ mare am
bulare: turbati ſūt) ꝓpter viſioneꝫ
inſolitā (dicentes. qꝛ fantaſma ē)
.i. apparitio rei nō exn̄tis (Et pre ti
more clamauerūt) timētes ne eſſet
apparitio alicꝰ ſp̄us maligni nocē
volentꝭ. ⁊ idō iħs aſſecurāuit eos. d
(Ego ſū) Seq̄tur (Rn̄dens autē pe
trus dixit Dn̄e ſi tu es iube me ⁊c̄)
intīn deſiderabat ſocietatē xp̄i ꝙ no
lebat expectar̄ aduentū eiꝰ vſqꝫ ad
nauē. ſʒ volebat occurrē ſup̄ aquā
oblitꝰ pre amore xp̄i aq̄ periculū ⁊
in h̄ apparuit maius miraculū. qꝛ
nō ſolū xp̄s ꝟtute diuinitatis ſup
aq̄s ambulauit: ſʒ et̄ petrꝰ eadē ꝟtu
te ad ipſū venit (Vidēs aūt ven. va
li. timuit) Pmiſſus ē aūt petrꝰ ex
timore ſubmergi. ut cog̃ſceret ꝓpam
fragilitatē. ſic̄ ex ſua ſaluacōe cog̃
uit xp̄i diuinitatē. Seq̄tur (Modi
ce fidei ⁊c̄) Jn h̄ eī apparuit puitaſ
fidei in petro. qꝛ exq̄ ad p̄ceptuꝫ dei
ſup aq̄s liq̄das ambulauerat: de
vento ꝯtrio timē non dēbat (Et cuꝫ
aſcēdiſſet naui. ceſſ. ven) Jn h̄ oñt
ſe xp̄s dn̄m aeris. ſic̄ in deābulacō
ne ſup aq̄s oñderat ſe dn̄m maris.
(Qui aūt in naui. er. ve. ⁊ adorauer.
eū) adoracōe ſcꝫ latrie q̄ ſoli deo de
bef (dicētes. vere filiꝰ dei es) Dicit
vere .i. nō metaphorice. nec p adop
tionē. ſic̄ ſancti. ſed ꝓprie ⁊ eiuſdeꝫ
nāe (Et cū trāſfretaſſent) Hic po
quartū miraculū de curacōe infir
mitatꝭ ad tactū ſue veſtis Hoīes eī
terre gerazenoꝝ priꝰ cognouerant
eū miracula facientē ⁊ demōnes eijci
entē. ut h̄etur ſ. viij. ca. ⁊ idō viden
tes eū cognouerūt ⁊ adduxerūt ad eū
oēs infirmos illiꝰ regionis: ſciētes
ꝙ poſſet eos curar̄. ⁊ qꝛ nō poterāt
p̄ multitudīe eū tāgē. idō (rogabāt

eum ut fimbriã veſtimenti ei9 tãgẽ
rent) Portabat ei xp̃s veſtimentuʒ
factũ ad modũ iudeoꝝ q̃bus erat p̄
ceptũ ut in anguł palliorꝝ fibrias
inſererẽt ut s̃. hi͠tum ẽ ix. ca. ⁊ illa
erat p̄s veſtienti q̄ poterat facili9 tã
gi. ſeq̃tur (Et quicũqꝫ tetigerũt ſal
ui facti ſunt) ⁊ corpe a mente. qꝛ il
los quos xp̃s ſanabat corpe: ſana
bat a mente. ſm̃ qꝫ d̾ ioh. vij. totũ
hoīem ſanũ fecit in ſabbato

Capitulum decimũquintũ.

T

Vnc acceſſerũt) Supius poſi
ta ẽ publicatio legł euãgeli
ce int̃ iudeos. Hic ponit̃ ei9
pmulgatio quantũ ad gentiles. ⁊
diuidit̃ in duas ptes. qꝛ primo oñ
ditur ecc̃a gentiũ legitime fundata.
Et ſcd̃o ſinagoga iudeoꝝ iuſte repro
bata. xxi. ca. Jſtł prima in. d. qꝛ pri
mo fundat̃ ecc̃a gentiũ in fide. Scd̃o
in moribꝫ. xviij. ca. Pria in duas.
qꝛ p̃mo reprobat̃ ſupſtitio iudaica
in lege. Scd̃o declarat̃ in fide veritas
euãgelica. xvi. c. Et tercio ↄfirmaᷣ
vtrũqꝫ duplici teſte in xp̃i trãſfigu
racõe. xvij. c. Pñs. ca. diuiᷣ in tres
ptes. qꝛ p̃mo recedit a iudeis ↄfuta
to pri9 errore eoꝝ. Scd̃o trãſit ad gẽ
tiles ↄmẽdato in eis fidei amore ibi
Egreſſus inde. Tercio reuertiᷣ ad iu
deos collato eis ampliori munẽ ibi
Et cũ trãſiſſet. Hoc autẽ factũ ẽ ut
per xp̃i fcã oñderet nobis q̃d futuꝝ
eſt in ecc̃ia. qꝛ in aduentu xp̃i iudei
p maiori pte ſũt excecati. ⁊ gentiũ
pp̃li illuiati: ſed iterꝝ xp̃us in fine re
uertet̃ ad iudeos qñ ↄuertẽtur in fi
ne mũdi. Pria in tres. qꝛ prĩo xp̃s
arguit iudeos de falſa legł expoſicõe
Scd̃o de appenti ſcitate. ibi. ypocite.
Tercio de vana ſupſticõe. ibi. Audi
te et intelli. Pria in duas. qꝛ p̃mo
poᷣ iudeoꝝ maliĝ int̃rogatõ ad xp̃i
dep̃henſionẽ. Scd̃o poᷣ eius rñſio ve
ra ad eoꝝ ↄfutacõeʒ. ibi. Jpſe autẽ
rñdens. Ad euidẽtiã prime ptis ad
uertẽdum. qꝫ a tpe moyſi devolũta
te dei ↄſtituti ſunt. lxx. ſenes etateqꝫ
moribꝫ maturi a ſcia prediti. ad rḡi
men ipſi9 pp̃li. ⁊ moyſes erat ſuper
eos: ita qꝫ in vniũſo erãt. lxxi. ut hẽ
tur nu. xi. ⁊ ex illo tpe ſtatutuʒ ẽ qꝫ
tot eẽnt ad regimen pp̃li ordinati.
⁊ iſti dicebanᷣ iudices ordinarij qꝛ
p impoſicõeʒ man9 inſtituebant̃ ut
hetur in glo. hebraicł in multł locł.
⁊ iſti reſidebãt in ihr̃lm. ⁊ ad eos fi
ebat recurſus de ciuitatibꝫ in ambi
guis ⁊ difficilibꝫ ⁊ eoꝝ det̃minatio
hebat̃ p lege firma quã nõ licebat
trãſgredi. ut heᷣ deu. xvij. Jſti etiaʒ
ſtatuebant aliq̃ q̄ ptinebãt ad regi
men pp̃li. ⁊ in ſtatutł eoꝝ erant ali
qua q̄ cadebant ſub precepto tanq̃
nc̃citatis ⁊ aliq̃ ſub monicõe tanq̃
cuiuſdã decẽtie ⁊ honeſtatł. De tali
bus aũt erat iſtud ſtatutũ qđ h̾ tã
git̃ viʒ qꝫ accedẽtes ad menſã priuſ
lauarẽt man9 ſuas. veruntñ phari
ſei ⁊ ſcribe intellectũ h9 mandati vo
lebãt trahere ad quandã falſitatẽ
viʒ qꝫ p h̾ acq̃reret̃ quedã mũdicia
ſpũalis. mouebant̃ aũt ad h̾. qꝛ in
lege alique immũdicie p corpales
ablucões dicebanᷣ emundari Et qꝛ
diſcipuli xp̃i aliq̃ q̄ nõ erãt nc̃caria
ſed magł cuiuſdã ſupſticõis inq̃tũ
intellcũs ſic trahebaᷣ nõ obſuabãt
xp̃m in diſcipulł ſuis arguebãt tan
q̃ ↄtẽptoreʒ doctrine ſenioꝝ. ut ſic
redderẽt eũ pp̃lo odioſũ (Jpſe aũt)
Hic poᷣ xp̃i rñſio vera ad ipſoꝝ ↄfu
tacõeʒ. d. (Quare ⁊ vos tranſgredi
mini mandatũ ⁊c̃) nõ rñdet dicẽdo
qꝫ lotio manuũ q̄ faciebat ad hone
ſtatẽ eſt mala. vel qꝫ apłi ipſam o
mittẽdo bñ facerẽt ut fac̃ ad hõeſta
tẽ liʒ bñ facerẽt omittẽdo ꝓpt̃ ſupſti
cõem. ſed q̃ſi clauũ clauo retundẽdo
d̾t eos deficere. qꝛ faciebãt tranſgre
di mãdatũ dĩ ꝓpt̃ mandatũ hoim
qđ pbat. d. (Nã deus dixit exo. xx.
Honora prẽm tuũ ⁊c̃) Hõr iſte nõ
ſolũmõ intelliᷣ reuẽntia: ſʒ ec̃ admi
ſtratio nc̃carioꝝ. Hãc aũt exclude
bãt p ſuã doctrinã falſã. qꝛ ſacerdo
tes q̄ erãt cupidi ut hõ q̄ eẽnt admi
ſtrãda pentibꝫ ↄũterent̃ in lucꝛ eoꝝ

dicebant φ meliꝰ erat illa deo offe
re. Tū qꝛ eſt pr̄ principalis ⁊ ſpūa
lis. tū qꝛ licet ꝑ talem oblatōꝫ ꝑn
tes ſuſtinerent detrimentū corꝑale
ꝯſeq̄ban̄ tn̄ bonū ſpūale inq̄ntum
illud qđ erat in eoꝝ nc̄citatē ꝯuer
tendū deo offerebat̄. ⁊ ex h̄ ſeq̄ba
tur φ preceptū ē de honore ꝑntuꝫ in
quantū intelli̇ in hoc adminiſtra
tio nc̄arioꝝ euacuaba̋ ꝑ talē expo
ſicōem falſā. Et hoc eſt qđ dicit ſal
uator (Vos aūt dicitis) falſe ſcꝫ ex
ponēdo mandatū dei (Quicūqꝫ dix
erit pr̄i vel matri. munꝰ qđcunqꝫ ē
ex me) deo ꝯſecratū ſcꝫ ⁊ oblatū (ti
bi ꝓderit magis) ſupple q̄ſi expēde
res innc̄ccitates tuas. et ē ꝯſtructio
defectiua. et ē ſenſus (Quicūqꝫ di
xerit ⁊c̄) v. licite ⁊ bene ꝑt dicē qđ
dictu eſt. Et implet preceptū diui
nū. ⁊ ē dignus vita eterna. qđ eſt
falſū. qꝛ ſc̄m veritatē eſt trāſgreſſor
precepti. Et h̄ eſt qđ ſubdit̄ (Et n̄
hōrificabit pr̄em ⁊c̄) illud qđ erat
ſibi debitū ſubtrahēdo (Et irritū fe
ciſtis) vos ſacꝰdotes ⁊ phariſei (mā
datū dei ꝓpt̄ traditionē vrām) Ad
maiorē intellcūm ꝯſiderādum φ pr̄
ꝑ ſe tenet̄ ꝓuidere filijs. qꝛ ē cā eo=
rum q̄ntū ad eē. ⁊ ideo dꝫ eis nutri
mentū ⁊ documentū. filiꝰ aūt tene̋
ꝓuidere ꝑntibꝫ de nc̄carijs ꝑ accn̄s
ſcꝫ ſi indigeāt : ⁊ ipſe ſit potēs. Et
ideo ſi pr̄ iā nc̄ccitatē incurrerit bō de
quibꝫ filiꝰ pōt ſibi adminiſtrare iā
ſunt ſibi debita. de alieno āt nullus
pōt ſibi ſacrificiū facere. et idō talia
bō offerre non ē licitū. qꝛ h̄ eſt trāſ
gredi preceptū de hōre ꝑntum Secꝰ
aūt eſſet ſi filiꝰ bō ſua deo vouiſſet.
vel ꝯſecraſſꝫ anteq̄ ꝑntes eſſent in
nc̄ccitate poſiti. qꝛ tūc nō eſſet licitū
de eis ꝓuidere ꝑentibꝫ. qꝛ ſi eēt deo
votū factū de aliq̊ immolaticio : nō
poſſꝫ immutari. ſi āt de aliq̊ nō im
molaticio nō poſſet mutari niſi ꝑ re
dempcōꝫ. Ex dc̄is pꝫ falſitas illius
opīonis q̄ dicit φ filiꝰ pꝰ ꝓfeſſionē
factā in religione tenet̄ exire clau=
ſtrꝫ ꝓpt̄ nc̄ccitatē ꝑntum. etiā ꝫ volū
tatē ſui ſuꝑioris. qꝛ ꝑ talē ꝓfeſſio
nē ē deo iā ꝯſecratus. Et iō ꝓpt̄ nc̄ci
tatē ꝑentū nō dꝫ ꝫ votū tale facere
Hoc etiā pꝫ alia rōne. qꝛ filiꝰ cū ve
nerit ad etatē adultā ſic pōt inuitꝭ
ꝑentibꝫ licite mr̄imoniū ꝯtrahere : vel
ad ſacerdotiū ꝓmoueri : ita etiā reli
gionē ingredi ceſſante tunc nc̄ccita
te ꝑntum. ſꝫ ꝑ ſacerdotiū excuſa̋ de
h̄ φ nō tenet̄ ſubuenire pr̄i ꝑ vſum
armoꝝ ſi ab hoſtibꝫ inuadat̄ qꝛ iā
nō ē ſibi licitū pug̃re corꝑalit̄ Simili
ter ꝑ mr̄imoniū excuſa̋ φ nō tene
tur manē cū pr̄e. qꝛ ē obligatꝰ vxo
ri. g̊ multo fortiꝰ ꝑ ꝓfeſſionē factā
in religione excuſa̋ a ſubueniendo
ꝑntibꝫ. n̄ ſc̄m modū ꝯuenientē ſue
regule ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō dꝫ ꝓpt̄ hoc ꝫ votū
obīe facere. immo eēt īobediens h̄
faciendo. P hoc pꝫ ſolutio cuiuſdā
rōnis que ſolet ad oppoſitū indu=
ci q̄ talis eſt. Votū factuꝫ de hijs q̄
ſunt ſuꝑerogationis non preiudi
cat illis q̄ ſunt de nc̄ccitate precepti.
cum preceptū implere ſit nc̄ccitatis
vouere aūt talia nō. ſed votū religi
onis ē de hijs q̄ ſunt ſuꝑerogacōis
Subuenire aūt ꝑntibꝫ in nc̄ccitate ē
de nc̄ccitate p̄cepti g̊ per votū religi
onis ꝑ ꝓfeſſionē ſolemniſatū non
abſoluit̄ aliq̊s quin teneat̄ admi=
niſtrare ꝑntibꝫ ſicut an̄. ergo ꝑ ꝯn̄s
tenet̄ exire clauſtrū propt̄ nc̄ccitatē
ꝑntum. etiā ꝫ voluntatē ſuperioꝝ.
Dicendū φ ꝑ ꝓfeſſionē nō abſolui
tur a p̄cepto. bene tn̄ abſoluit̄ ab
aliq̊ mō implendi p̄ceptū qꝛ prece
ptū de honore ꝑntum ē affirmatiū.
⁊ iō nō obligat ad ſp : ſed ꝓ loco et
tꝑe ⁊ alijs debitis circūſtantijs : q̄
aliq̄n varian̋ ſc̄m ꝯdicōꝫ ipſiꝰ iplen
tis p̄ceptū. qꝛ aliq̊s modꝰ ſubueni
endi pr̄i efficit̄ incōueniēs ⁊ illicitꝰ
ipſi filio ꝑ aſſumpcōꝫ alicꝰ ſtatus
liciti. immo eē ꝑfecti. ſic ſubuenire
pr̄i ꝑ defenſionē armoꝝ effici̋ illici
tū ꝑ ſacꝰdotij ſtatū : tene̋ tn̄ ei ſbue
nīē alijs modꝭ ſuo ſtatui ꝯuenientibꝫ
ita eodē mō p̄t votum obediētie ſub
uenire pr̄i ꝯtra voluntatē ſuꝑioris

efficiꝰ illicitū ipſi religioſo. teneꝛ tñ
ei ſubuenire modis ꝯuenientibꝫ pfeſ
ſioni ſue (Ypocrite) Hic redarguit
ſaluator iudeos de falſa ſcitatis ficta
tione. qꝛ ad h' q̄ eēnt in reuerentia
ꝓpħ oñdebant ſāctitatē in verbis et
in exteriori ꝯuerſacōe: cū tñ corrup
ti eſſent intētione. ſic fuerat ꝓpheta
tum p yſa. xxix. licet ſub alijs vbis
ponaꝛ q̄ hic. ſnīa tñ ē eadē. Sequiꝰ
(Sine cā) i. fruſtra (colunt me). Si
cut eī medicina dꝛ ſine cā vel fruſtr̄
ꝓpinari q̄ nō ꝯfert ſanitatē. ſic cul-
tus diuinꝰ q̄ nō ducit ad veraꝫ felici
tatē. ſequiꝛ (Docentes doctrinas et
mādata hoīm) qꝛ ꝓpter ſuā auarici
am docebāt tranſgredi mādatū dei
ꝓpter tradicōnē ſuā. ut viſū ē in fal
ſa expoſicōe precepti de honore pa-
rentū. et h' etiā faciebāt ꝓpter ſuā ſu
perbiā. ut ꝓpꝛ doctrine auctem ꝓpħs
deferret eis maiorē reuerentiā (Au
dite et intelligite). Hic ſaluator ar
guit iudeos de vana ſupſticōne. Et
diuidiꝛ in duas ptes. qꝛ p̄mo facit
qđ dictū ē in gnāli. Scđo magis ex
plicat intētionē ſuā in pticulari ibi
Rñdens āt petrus. Prima ī duas.
Qꝛ priͦ in gnāli ponit ſuū documē
tum. Scđo ex h' ſubiungit phariſeo
rū ſcandalū. ibi. Tunc accedentes.
Circa primū aduertendū q̄ ſic dictū
ē lotio manuū an̄ comeſtionē vel ci
bariorꝫ appoſitionē: faciebat ad q̄n
dā honeſtatē et mundiciā corpalem
et in h' erat bonū. ſꝫ ſi obmitteꝛ tenē
q̄ ex h' incurrēꝛ immūdicia ſpūalis
h' ē falſū et ſupſticioſū. qꝛ immundi
cia ſpūalis pueniꝛ ab interiori dele
ctacōe et cōſenſu mentꝭ. nō ab ipſis
rebꝫ corpalibꝫ. Et h' ē qđ diciꝛ hic.
(Et ꝯuocatꝭ ad ſe turbis) reuocādo
eos a falſa doctrina eoꝝ (Dixit eis.
audite) aure corpis (et intelligite)
aure mētis (Nō qđ intrat in os) i.
cibꝫ corpalis (coinq̄nat hoiem) ſpū
aliꝛ. s. niſi inq̄ntū p delectacōnē ma
le afficiꝛ ad cibū (Sed qđ pcedit ex
ore) i. vba q̄ ſunt malicie interioris
ſignificatiua (Hoc coinq̄nat hoiem)

Conſiderandū q̄ xp̄s nō dicit hoc ꝯ
legē. Licꝫ eī aliq̄ cibi in lege reputa
renꝛ immūdi: ut caro porcina et hꝰ
modi: h' tñ nō erat ſm eoꝝ naturā.
qꝛ oīs creatura dei bō ē. i. ad thi. iiij.
Vñ gñ. i. vidit deꝰ cuncta q̄ fecerat
et erāt valde bō: dꝛ tñ porcꝰ imundꝰ
et agnꝰ mundꝰ ut dt aug'. ꝯ fauſtū
qꝛ p aīalia immūda ſm legē ſigni
ficanꝛ quedā vicia q̄ ſunt euitāda.
et iō qꝛ lex euāgelica q̄ ſpūalis ē in
choata erat p xp̄m. iō et illa obſua
tio figuralis ciboꝝ nō erat ampliꝰ
obſuanda (Tunc acce. diſci. eius).
Hic ex doctrina xp̄i poꝰ phariſeorū
ſcandaliſatio. qꝛ p doctrinā xp̄i vi
debāt eoꝝ ſimulacōeꝫ et doctrinā re
probatā. et iō nō poterāt reſiſtē per
rōeꝫ vel ſcripturā. iō ex inuidia mo
uebanꝛ ꝯtra xp̄um ad mouendū ſe
ditionē. et qꝛ veritas vite. iuſticie et
doctrine nō ē dimittenda ꝓpꝛ ſcāda
lū alioꝝ qꝛ tale ſcandalū pcedit ex
malicia ipſiꝰ ſcandaliſati. Vñ dicit
btūs greg'. Si de vitate ſcādalū ori
tur: vtiꝰ oriri pmittiꝛ: q̄ q̄ veritas
relinq̄tur. iō ſequiꝰ (Oīs plātatio)
i. doctrina ab hoīe inuēta q̄ nō ē le
gi ipſiꝰ dei ꝯſona (Eradicabiꝰ) qꝛ n̄
hꝫ firmū fundamentū et radicē. (Si
nite illos) i. doctrinam eoꝝ erroneam et fatuitate
(Ceci ſunt) i. carētes vo intellcū le-
gis (Et duces cecoꝝ). qꝛ alios exce
cāt ſuo errore et ducūt eos ad preci-
piciū (Rñdens āt petrus) Hic api
tur predcē doctrine xp̄i itellcūs ma
gꝭ in ſpāli. qꝛ petrus p ſe et p alijs q̄
fuit intellectū. d. (Ediſſere nobis)
i. expone (parabolā iſtā) i. ſnīam oc
cultā (At ille dixꝛ (Adhuc vos ſine in
tellcū eſtis) q. d. tamdiu audiſtis
doctrinā meā q̄ ſtatī deberetis intelli
gere ea q̄ dicta ſunt. Vñ ſeq̄ꝰ (Non
intelligitis. qꝛ omne qđ in os ītrat
&c.) Iſtud ē veꝝ p ſinodichē. qꝛ ali
qua ps de oī cibo qđ intrꝫ in os (in
ſeceſſū emittiꝰ) qꝛ in oī cibo quantū
cunq̄ puro ē aliq̄d impuritatꝭ. et a
natura expelliꝛ tanq̄ ſupfluū et ali
quid retineꝛ tanq̄ ad nutritionem

ñccarium Et neutꝝ iſtoꝝ coinq̄nat
hoiem ſpūaliter loq̄ndo (Que aūt
ꝑcedūt de ore) ut v̓ba (De corde ex
eūt) q2 ſunt ɔcept9 mentꝪ ſignificati
ua (Et talia coinq̄nāt hoīem) q̄n
ſunt male cogitacōis ſignificatiua et
h̄ eſt q8 ſeq̄tur (De corde exeūt co-
gitacōes male) et p ɔn̄s (Homici
dia) .i. ɔſilia et colloq̄a ad ꝑpetran
dū hm̄oi vitia q̄ hic tangunt̄ et ɔſi
milia (Et h̄ coinq̄nant hoīeꝫ) ſpūa-
lit̄ (Nō lotis aūt manibꝫ mādu
care nō coin. hoī) immūdicia ſpūa
li (Et egſſus īde ſeceſſit etc̄) ſ. repro
bato errore phariſeoꝝ. h̄ xp̄s tran
ſit ad gentiles. ut ex deuocōe genti
liū oñda' iuſta reprobaº iudeoꝝ. et
hoc ē q8 d̄r (Et egreſſus ih̄s inde
ſeceſ. in p. ti. et ſido) Tyrus et ſidon
ſunt quedā ciuitates ſite in t̄ra ꝑmiſ
ſionis ꝓpe montē libani q2 filij iſrl̄
nō potuer̄t totalit̄ expellē gentiles
de t̄ra ſua (Et ecce mlier chanane
a) nacōe ſcꝫ. chananei ei hītauerūt
in terra ꝑmiſſionis an̄ filios iſrl̄.
nec potuer̄t p eos totalit̄ extirpari
Vn̄ iſta mlier ab illis q̄ remāſerāt
oñderat. Iſta āt audiuerat miracu
la et famā ih̄u xp̄i. et iō firmit̄ crede
bat q2 filiā ſuā ſanare pot̄at (A fi-
nibꝫ illis egreſſa) q2 xp̄ꝫ ſeq̄batur
in via ad impetrand9 ſue filie ſana
cōeꝫ. Mar. tn̄ d̄t. vij. c. q2 venit ad
ih̄m intra domū. et hoc ē ver̄ primo
ſed q2 eā ibi nō exaudiuit: ſecuta ē
eū in itinē clamās) Miſerere mei fi
li dd̄) Audiuerat eī xp̄m ꝑmiſſum
iudeis oñdere de gn̄e dauid (Qui nō
rn̄t ei verbū) nō ꝓpt̄ indignationē ſed
ut ex pſeuerātia ei9 in prece oñdere
tur fides ei9 et deuotio diſcipul̄ (Et
acce. diſci. etc̄) Moti eī erāt ad h̄ vi
dentes ei9 fidē et deuocōꝫ (Ipſe vero
rn̄t) primo negatiue: tn̄ ſine impro
perio. d (Non ſū miſſus etc̄) q2 xp̄s
erat ꝑmo et pn̄cipalit̄ miſſus iude-
is tanq̄ apl̄s eoꝝ. et iō in ꝓpria per
ſona nō predicauit n̄i iudeis nec fec
miracula n̄i in caſu ex aliq̄ ſpāli cā
ut ſcꝫ oñderet ecc̄am in fide gentiuꝫ

eē fundandā. ſicut h̄etur hic et ioh.
iiij. vbi xp̄us predicauit ſamarita
nis deuote eū recipientibꝫ. P9 mor
tem aūt xp̄i fides predicata ē pub
lice gentilibꝫ. Et h̄ eſt q8 d̄t apl̄s
roma. xv. Dico āt xp̄m ih̄m miniſ-
troꝝ fuiſſe circūciſionis .i. apl̄um iu
deoꝝ ꝓpter veritatē dei ad cōfirman
das ꝑmiſſiones pr̄m q2 antiq̄s pa
tribꝫ iudeoꝝ fuerat facta ꝑmiſſio de
xp̄o. ſic̄ abrahe et dauid. q2 tn̄ iudei
p maiori pte fidē xp̄i repulerūt. et
gentiles eā ſuſceperūt: idō apl̄s ſb
dit ibidē ro. xv. Gentes aūt ſuper
mia h̄orare deū etc̄. Seq̄tur (At illa
venit et adorauit eū) adoracōe latrē
dicēs (Dn̄e adiuua me) Infirmi-
tatē eīm filie ſue reputabat ſuā et p
ɔn̄s ſanationē (Qui rn̄dens) negati
ue ſcꝫ et cū improꝑio ait (Non eſt
bonū ſu. pa. fi) .i. doctrinā et miracu
la ꝑmiſſa iudeis tanq̄ ſpūalib9 fi
lijs ꝓpter cultū vni9 dei (Et mittere
canibꝫ) .i. dare gentilibꝫ q̄ erāt de
diti cultui ydoloꝝ. ſicut carnes cir
ca cadauera aīalium defūctoꝝ (At
illa dixit. etiā etc̄) .i. bonū eſt in ca
ſu (Nā et catelli edūt) q. d. ſic̄ ca
telli aliq̄ modica utpute micas ca
dentes de cibo ɔceſſo filijs pcipiūt.
ita etiā gentiles dēbant aliq̄d ſal-
tem modicū pcipere de bn̄ficijs xp̄i
Ex quo pꝫ q2 nō eſt ɔtrietas in v̓bo
xp̄i cū dicit (Non eſt bonū etc̄) Et
verbū h9 mulieris dicētis. Immo
bonū eſt. q2 verbū xp̄i ē intelligen
dū q2 non erat regulariter et ſīlr̄
bonū cum xp̄s eſſet apl̄s iudeoꝝ ut
dictū ē. verbū aūt h9 mulieris ītel
ligendū ē in caſu ꝓpter ſcꝫ petentꝪ
deuotionē et ut oñderet ecc̄e gentiū
futurā fundationeꝫ (Tunc rn̄dens
ih̄s ait. O muli. mag. ē fi. tua) q8
pꝫ ex verbo et facto ſuo. q2 nō fuit re
tardata a feruore petendi. Pr̄io ꝓp
ter xp̄i taciturnitatē. nec ſcd̄o ꝓpter
ei9 rn̄ſionē negatiuā. nec t̄cio ꝓpter
improperiū adiūctū rn̄ſioni nega
tiue. Et ideo ſubdit (Fiat tibi ſicut
vis) quaſi. d. Fides tua hoc meret̄

qđ pꝫ ex facto cū ſubdiꝰ (Et ſanata
ē filia eius ꝛc.) Ptꝫ etiā ex dictis ꝙ
tarditas xp̄i ad exaudiendū eiꝰ pe
titionem non fuit ex ignorātia vel
volūtate: ſed ut ex pſeuerātia muli
eris oñderet fides eius ⁊ deuotio di
gnior exauditione (Et cū tranſiſſ;)
Hic tercio xp̄us reuertit ad iudeos
collato eis ampliori munē ſicut pꝰ
ꝯuerſionē gentiū reuertet ad iude
os ꝑ fidei illumiationē. Et ideo facit
eis plura miracula q̄ꝫ an̄. primo in
firmos eoꝝ curando. ſcđō eos corpo
ralit ſatiando. ibi. Ihs āt. Circa p̄
mū in quodā gn̄ali implicanꝰ plu
ra miracula ⁊ diuiſoꝝ generꝝ que
ſi explicarenꝰ in ꝑticulari: implēnt
vnū magnū librꝝ. ꝫpt qđ dicit Io
han. vlti. ꝙ ſi oīa facta xp̄i eſſent
ſcripta ꝑ ſingula: totus mundꝰ nō
poſſet cape libros q̄ ſcribendi eēnt
Dicit ergo (Et acceſſerūt ad eū) ſcꝫ
cū reuerſus fuiſſet ad iudeos (turbe
multe) qꝛ de multis ciuitatibꝫ ⁊ ca
ſtellis ⁊ villis venerāt ad impetran
dum ſanationē infirmoꝝ. Et h̄ eſt
qđ ſequit (Et hn̄tes ſecū mutos et
claudos. cecos ⁊ debiles) Debilitas
accipit hic ſm ihero. nō in gn̄ali ſꝫ
in ſpāli: qn̄. ſ. non pōt q̄s ſe iuuare
de vna manu. hoc mō d̄r debilis. ſic
claudus qui non pōt ambulare ni
ſi de vno pede. Iſte āt infirmitates
erāt incurabiles via nature ⁊ medi
cine. ideo ꝫpt curationē eaꝝ recurre
bāt hoīes ad xp̄m. cui nihil impoſ
ſibile (et alios multos) h̄ addit eu
angl̄a ad includenduꝫ oīa infirmi
tatū gn̄a (Et piecerūt eos ad pedes
eius) ut illi q̄ nō poterāt fidē ⁊ deuo
tionē oñdere verbo ut ſurdi ⁊ muti:
ſaltē oñderent eā facto. (Et curauit
eos) ſolo. ſ. verbo. Ille ſolo verbo po
terat curare: q̄ ſolo verbo potat mū
dum de nihilo creare (Ihs autē cō
uocatꝪ diſcipulis ſuis). Hic poꝰ mi
raculū de multiplicacōe panū (Mi
ſereor turbe) Hoc āt predixit apl̄is
ut ipōs induceret ad pietatē (qꝛ tri
duo iā pſeuerāt mecū) qꝛ tantū affi
ciebant ad doctrinā xp̄i audiendā
⁊ videndū eiꝰ miracula: ꝙ ꝑ tres di
es nō redierāt ad loca ꝓpa manētes
cū xp̄ō in loco deſto ⁊ ſub diuo. Ex
q̄ pꝫ eoꝝ deuotio (Nec hn̄t qđ man
ducent) qꝛ cibaria q̄ de domibꝫ ſuis
apporbant iā erant ꝯſūpta ⁊ iō pri
ma die vel ſcđa h̄ miraculū nō fecit.
Tū qꝛ alimēta adh̄ hebant. tum qꝛ
magꝪ appuit: qn̄ eis victus oīno de
fuit (Et dimittere eos ieiunos nolo
ne deficiāt in via) qꝛ plures eoꝝ lon
ge diſtabāt a domibꝫ ſuis. ⁊ die p̄
cedēti paꝝ comederāt. (Et dicunt ei
diſcipuli. vnde ḡ nobis in deſto tā
tos panes) q. d. locus ē deſertus. ⁊
ville multū diſtāt. ⁊ iō non poſſuꝰ
ꝑ humanā ꝓuidentiā talia habere
(Ait illis ih̄s. q̄t panes hētꝪ) nō pe
tit ignorando: ſed ut eoꝝ rn̄ſione ꝓ
uideat de mō (At illi dixerūt ſeptē)
qđ erat quaſi nihil reſpcū tāte mlt
titudinis (Et paucos piſciculos).
qꝛ pauci erant in nūero ⁊ ꝑui in q̄n
titate. Oīa iſta dicunt ad maioreꝫ
declarationē miraculi: ꝙ ex tā ꝑuo
cibo potuerit tāta multitudo ſatiari
⁊ h̄ fuit ꝑ multiplicacōnem cibi in
manibꝫ xp̄i eodē mō ſicut dictum ē
ſ̄. ca. xiiij. ſequit (Et dimiſſa tur)
pꝰ miraculū oñſum aſcendit in na
uiculā fugiēs turbe applauſū ⁊ reue
rentiā in h̄ dans predicatoribꝫ exē
plū (Et venit in fines magedā) Ille
ē locꝰ in quo poſias occurrens regi
egipti vulneātus ē. ut hetur. iiij. Re
xxiij. Marcus autē dicit in fines da
manucha. c. viij. Et dicendū ad h̄
ꝙ nō ē ibi diuſitas ſm rē qꝛ ſm ali
quos ē eadē regio hn̄s duo nomīa
Marcꝰ accipit vnū. ⁊ math̄s aliud
Scđm alios fūt due regiōes diſtin
cte: ſꝫ in extremitatibꝫ ꝯiūcte. et iō
exn̄s in ꝯfinio vtriuſqꝫ vere d̄r eē in
fine iſtiꝰ vel illiꝰ ⁊ ī tali loco erat ih̄s

Capitulum Decimūſextum.

ET acceſſerūt ad eū phari) In
pte. c. xꝰ reprobauit errorē
iudeoꝝ ī lege. h̄ docꝫ fūdacōꝫ

ecc̄e gentiū in fide· vbi p̄mo aperu
it incarnacōis miſteriū· Scdō pre
dicit redēptionis preciū ibi Ve· au
iBs in p· Tercio impōt imitacōis
exēplum· ibi· Tunc iBs dixit diſci·
Prima in duas· q2 p̄mo miſteriū
incarnacōis aperi² Scdō ex B doctri
na phariſeoꝝ nō ſolū ſic̄ erronea ꝗ
ſic̄ curioſa et inutil̄ excludit ibi· Et
cū veniſſent diſcipuli ei9· Circa pri
mā ptem adūtendū q2 aliq̄ ſcribe et
phariſei omiſſo ſtudio legē et ꝓpheta
rum ſtudebāt in matheaticis· et po
tiſſime in aſtrologia· vn̄ et vſq3 ho
die aliq̄ eoꝝ in B ſunt valde curioſi
Et q2 aſtrologi aliqn̄ volunt iudi
care p ꝯſideracōez aſtroꝝ de inchoa
tione legū et ſectaꝝ diuiſaꝝ· ið et iſti
p aſtra volebāt prenoſticare de ad
uentu xp̄i· B aūt ē impoſſiƀ· q2 vir
tus celi nō ſe extēdit ad talia· lꝫ ſe
extendat ad prenoſticand̄ de futu
ra diſpōe aeris· ut ſiccitate et pluui
a et hmōi· Et B ē q8 d2 (Acceſſerūt
ad eū phai· et ſa· tem) ſcꝫ ſi poſſent
eū in aliq̄ cape (Et rogauerūt ut ſi
gnū de celo oſnderet eis) declarando tē
tps ſui aduent9 ex aliq̄ ſig̊ celeſti·
(At ille rn̄dens ait illis· fcō veſpere
di) · aliq̄d predicē de futura tēpis
diſpōe poteſtis p ꝯſideratione celi·
q2 ad B bn̄ ſe extendit talis ſciā ꝓp
ter q8 ſubdiſ (Serenū erit· rubicū
dū ē ei celū) Talis ei diſpō celeſtiſ
ē ſignū future ſerenitatis· q2 ſcꝫ ſic
freq̄nter ꝯtingit· lꝫ aliqn̄ impediat
(Et mane) ſupple dicere poteſtis·
(hodie tēpeſtas) erit ſupple (Ruti
lat ac̄) Q8 ꝯtingit in choruſcacōe
et tonitruo et B ē ſignū tempeſtatē
ꝓpter q8 ſubdiſ (Faciē ḡ celi diiu
dicare nōſtis) inq̄ntū ſcꝫ facies celi
ē ſignū alic9 diſpōis future in ele
mentē (Sig̊ aūt tpm nō poteſtis)
· ſig̊ tpm diffinitoꝝ in preſcia dei
de aduētu xp̄i n̄ poteſtis p talia di
iudicare· q2 ſolummō depēdent ex
d̄ina diſpōe et nō ex ꝯſtellacōe· et p
pter B aduent9 xp̄i ꝯſiderādus eſt
ut dictū ē ex dcīs ꝓphetaꝝ q̄ B hūe

rant ex d̄ina reuelacōe· ſic̄ hētur da
ni· ix· vbi ēca hoc taxan² ebdomade
detinate· et geñ· xlix· vbi ſignū ad
uentus xp̄i po² trāſlatio regni iude
oꝝ ad alienigenā· q8 factū ē ſB he
rode (Generatio mala et adul) B ē ex
poſitū ē c· xij (Et cū veniſſent) Hic
ꝯcludit doctrinā phariſeoꝝ vitādā
a diſcipulis ſuis· nō ſolū tanq̄ curi
oſā et inutilē: ſed etiā malā et pericu
loſā· ꝓpter B vocat eā fermentū ꝓp
ter corrupcoēm malicie et neq̄cie cō
tentā in ea Et hoc ē q8 dicit (Intu
emini) p diligentē conſideratione
mentis (Et cauete a fermento) ·
a doctrina corrūpente· nec ē miꝝ ſi
fermentū dici² hic doctrina corrum
pens· ſup̄ aūt· xiij· c· fermentū acci
piſ p feruore fidei ut viſū eſt· q2 ea
dem res ex diuiſis ꝓꝓetatibus bene
ſignificat oppoſita et deſperata· ſic̄
leo aliqn̄ accipitur p xp̄o ut dicitur
apo· v· Vicit leo de tribu iuda· et B
ꝓpter ꝯſtantiā et audaciā in aggre
diendo ardua et pericuoloſa· Aliqn̄
aūt accipi² pro dyabolo ꝓpter crude
litatē ſm q2 d2· i· petri· v· Adūſari9
vē dyabolus tanq̄ leo rugiens ac̄
Ita eodē mō fermentū ꝓpter calo
rem incluſū ſignificat feruorē fidei
propt̄ aūt corruptionē doctrinam
malā (At illi cogitabant q2 panes
nō accipim9) q· dicerent intra ſe·
Bene cauim9· q2 ab illis nullū pa
nē accipim9· Ex quo ptꝫ q2 intelli
gebāt fermentū ad lrām) · panē
fermentatū· Pꝫ etiā eoꝝ deuotio ad
xp̄um· q2 ſic eū inſeparabiliter adhe
rebāt q2 obliti fuerant accipe nccā
ria (Sciens aūt iBs cogitatiōes eo
rum) tanq̄ de9· q· d· ex factis meis
precedētibꝫ et doctrina debeitis ſic eſ
ſe illuiāti: q2 verbū meū intelligeri
tis nō de pane materiali· q2 de hoc
poſſum vobis ſufficienter puidere·
q8 pbat duplici exēplo in quo ma
gnā multitudinē ſatiauerat puo
cibo· ut patuit ſup̄· xiiij· et xv· ca· et
hoc ē q8 dicit (Non intelligitis ac̄
Et pꝫ· Sequitur (Tūc intellexerūt

ꝙ non dixerit cauendū a fermento
panū)·ſ·materialiū: ſed a doctrina
phariſeoꝝ q̄ vocatꝰ fermentū rōne p̄
dicta (Venit aūt iħs)·In iſta pte
oñdit ſe hūane ſalutis preciū· et p̄
mo oñt ſe deū ⁊ hoīm mediatorē· et
ſcdō hoīm redēptorem p ſuā paſſio-
nē·ibi·Et exinde cepit iħus ⁊c. Cir
ca primū primo poꝰ diſcipuloꝝ con
feſſio·ſcdō ex h̄ ſubdiꝉ ptātis colla
tio·ibi·Rñdens aūt iħs Circa primū
aduertendū ꝙ mediator inter aliq̄
debet pticipare extrema ⁊ iō xp̄s q̄
h̄ebat duplicē naturā in vno ſuppo
ſito ſcz diuinā ⁊ humanā· vnā ſibi
nālem· aliam p nobis aſſūptā erat
vere dei mediator ⁊ hoīm· ⁊ per ɔñs
aptiſſimꝰ ut eſſet hūane redēpcōis
preciū· Hanc autē duplicē naturā
declarat in ſeipſo· humanā p euidē
tem oñſionem· ꝙ dicebat ſe ⁊ oñde
bat ſe filium hoīs· aliā ex vera cōfeſ
ſione petri p ſe ⁊ alijs diſcipulis di
uinā naturā in eo ɔfitētis· quā con
feſſionē tanꝙ veritatis expreſſiuā
approbat xp̄s Dicit igiꝉ (Venit āt
iħs in ptes ceſa·philip) Diciꝉ aūt
ceſarea philippi· ꝙ renouata ⁊ am
pliata a philippo tetrarcha frē he-
rodis: extunc noīauit eā ceſareā in
honorē ceſarꝭ q̄ dedit ei quartā ptē
regni ut refert ioſephꝰ ⁊ h̄itum eſt
ſup̄· Diciꝉ etiā ceſarea philippi ad
drām alteriꝰ q̄ dr ceſarea paleſtine
vbi corneliꝰ centurio manſit act· x·
⁊ iſta ciuitas antiq̄tus dcā ē lachiſ
⁊ poſtea dan a filijs dan eā occupā
tibꝫ· ut h̄etur iudi· xviij· poſtea dcā
ē ceſarea philippi ⁊ nūc belinas ſeu
paneas dr· In iſta aūt ciuitate ha
bitabāt gentiles ⁊ in ɔfinibꝫ eiꝰ· et
iō ex h̄ ꝙ xp̄s h̄ miſteriū ſue incar
nacōis reuelauit oñdiꝉ fundatio ec
cleſie in fide gentiū· ſeq̄tur· (Et intꝉ
rogabat diſcipulos ſuos) nō intꝉro
gabat ignorans qđ crederēt vel q̄d
rñderent: ſed vt eoꝝ fideli cōfeſſione
ɔuenientiꝰ ſolidarenꝉ in fide (Quē
dicunt hoīes ⁊c.) ·i· turbe vulgares·
⁊ ꝙ de ip̄o erāt varie opīones in po

pulo· iō ſeq̄tur (At illi dixerūt· alij
ioh̄em baptiſtā) Cuiꝰ opinionis fuit
herodes ⁊ ſui ſeq̄ces ut ſ̄ viſū ē· xiiij·
ca (Alij aūt heliā) pp̄ter zelū verita
tis· (Alij vero ieremiā) pp̄ꝉ paciā
in aduerſis (Aut vnū ex pp̄hetꝭ) an
tiq̄s·ſ·ſcđm ꝙ h̄etur luc· ix· vbi h̄eꝛ
ſic ꝙ pp̄heta vnꝰ de prioribꝫ ſurrexit
Opinio ei oīm loq̄ntiū de immōrtali
tate aīe ⁊ de reſurrecōne fuit ꝙ aīa ſe
pata a corpore ſit maioris v̄tutis q̄ꝫ
ɔiuncta tali corpori q̄le nunc h̄emꝰ
ſꝫm ꝙ dr lib· ſapīe ix· Corpꝰ qđ cor
rumpiꝉ aggrauat aīam ⁊ ſilꝛ ꝙ in
reſurrecōe hoīes erūt maioris v̄tutis
Et ꝙ videbāt xp̄um facere maiora
miracula q̄ꝫ aliq̄s pp̄hetarū fecerit·
iō credebāt ꝙ vnꝰ de antiq̄s pp̄hetis
ſurrexiſſꝫ a mortuis ⁊ ſic maiora mi
racula faceret q̄ꝫ añ feciſſet· ⁊ h̄ mō
motus eſſꝫ herodes ad credenduꝫ ꝙ
eſſet ioh̄es baptiſta ut h̄itum eſt ſ̄
Sequiꝉ (Vos aūt quē me eſſe dici-
tis) q· d· ſi alij errāt opinando falſa
de me: vos tñ nō debetis errare qui
tamdiu mecū fuiſtis: ⁊ doctrinā me
am frequēter audiuiſtis ⁊ miracu
la tāta vidiſtis (Rñdens petrus di
xit) Petrus tanꝙ pncipalis intꝉ ali
os p ſe ⁊ p alijs dedꝉ rñſum (Tu es
xp̄s) qđ interp̄taꝉ vnctꝰ· ⁊ ſic cōfi
teꝉ eius humanitatē in q̄ vnctꝰ eſt
oleo grē pre alijs (Filiꝰ dei) natura
lis·ſ· ⁊ nō adoptiuꝰ ſicut alij· et per
ɔñs eiuſdē nature cū dō p̄re· ⁊ ſic cō
fiteꝉ veritatē diuine nature ⁊ hūa-
ne in eodē ſuppoſito (Viui) Hoc ad
dit ad drām illoꝝ q̄ colebanꝉ tanꝙ
dij a gentilibꝫ· ut hercules· iupiter
⁊ cōſiles· Fuit ei antiquoꝝ opinio
ꝙ qñ tales excellentes pſone mori
ebanꝉ ad vitā deoꝝ trāſferebāꝛ Vñ
ij· macħ· xi· dr ꝙ rex antiochꝰ ſcp̄ſit
de p̄re ſuo mortuo· p̄re nrō intꝉ deos
trāſlato nos volentes eos q̄ ſunt in
regno nrō ſine tumultu agē ⁊c. Ad
iſtas ḡ falſitates excludēdas: dixit
petrus dei viui (Rñdens aūt iħus)
Hic ɔñr ad ɔfeſſionē deitatꝭ ſubdiꝛ
collatio poteſtatꝭ· (Beatus es ſimō

bariona) i. filiꝰ iohanna. Bar eñ
idē eſt qđ filiꝰ. iona aūt ponit̃ p di
minucōm ſubtracta media ſillaba
p iohāna. vnde ē ibi ꝯpoſitio ex in
teg̊ a corrupto. Vñ bariona ħ acci
pi² acſi diceret̃ filiꝰ iohis. ꝓpter hoc
petrus đr ioħ. vl. ſimon iohis Dici
tur āt hic btūs. qꝛ ꝯfeſſio vere fidei
ducit ad btitudinē (Caro ⁊ ſangs
nō reuelauit tibi) i. hō mōꝛtlis non
docuit te iſtā veritatē (ſed pr̄ meꝰ)
⁊ p ꝯñs tō trinitas qꝛ indiuiſa ſūt
opa trinitatis (Et ego dici tibi) p
te ⁊ p ſocijs tuis (Qꝛ tu es petrꝰ)
i. ꝯfeſſoꝛ petre vereq; xp̄s factꝰ eſt
(Et ſup hanc petrā) quā ꝯfeſſus
es i. xpm (edificabo ecc̄am meā. et
poꝛte inferi) i. pſecucōēs tirannoꝝ
⁊ inſultus ⁊ temptacōēs ſpūuꝫ ma
lignoꝝ (Nō preualebūt aduerſus
eā) a vera fide ſubūtendo. Ex q̊ ptꝫ
ꝙ ecc̄a non ꝯſiſtit in hoībus rōe po
teſtatis vel dignitatis ecc̄aſtice vel
ſecularis. qꝛ multi principes ⁊ ſum
mi pontifices ⁊ alij inferiores inuē
ti ſunt apoſtataſſe a fide. ꝓpter qđ
ecc̄a ꝯſiſtit in illis pſonis in quibꝫ
eſt noticia ⁊ vera ꝯfeſſio fidei ⁊ veri
tatis (Et tibi dabo) non ſolū p te
ſed etiā p alijs. ſicut eī ꝯfeſſio petri
erat ꝯfeſſio alioꝝ ita ptās hec data
petro intelligit̃ dari alijs. liꝫ petro
principatius inq̄ntū erat alioꝝ ca
pitaneꝰ (Claues regni celoꝝ) Iſte
claues non ſūt materiales: ſꝫ ptās
ſpūalis duplex. Vna eſt ptās diſ
cernendi pc̄tm̄ a non pc̄tō. ſic in ve
teri lege ſacerdotes iudicabāt int̃
leprā ⁊ non leprā. Aduertendū eē
ꝙ licet hō non poſſit ħ bene iudica
re ſine ſcia: tñ ſcia non đr clauis: ſꝫ
ptās iudicandi p ſciam prehītam
⁊ ideo licet ſc̄ia non ſit clauis tñ ne
ceſſario preexigit̃ ad debitū vſū hꝰ
clauis Alia clauis eſt ptās admit
tendi ad regnū vel excludendū ſm
veꝝ iudiciū prehītum. qꝛ dñt indi
gni excludi ⁊ digni recipi (Et qđ
cunq; ligaueris ⁊c̄) qꝛ ſuppoſito ħ
in terra debito vſu clauis: deꝰ illud

approbat in cel' aliter nō (Tūc pre
cepit diſcipul' ſuis ut nemi dicent
ꝙ ipſe eſſꝫ xp̄s (hoc videt̃ eſſe ꝯriuꝫ
ei qđ dictū ē. c. x. ꝙ miſit diſciplos
ad denūciandū aduentū ſuū. Dicēđ
dū ꝙ tunc denūciauerūt aduentuꝫ
eius tanq̄ cuiuſdā ſci ꝓphete a deo
miſſi. ⁊ iſtud nō precipit̃ hic taceri
ſꝫ poſtq̄ cognouerāt ħ diuinitateꝫ
ipſiꝰ utꝫ ex ꝯfeſſione predcā p̄cepit
ut eiꝰ diuinitatē alijs nō diuulga
rent ne vulgares hoīes q̊ viderēt eū
pati tā ignoīoſe ſcandalizarent̃ de
eoꝝ predicacōe. ſed poſtq̄ ſurrexit
a moꝛtuis hita pfecta victoria moꝛ
tis voluit ħ pblice predicari (Exin
de cepit) Hic oñt ſe eē mundi redē
ptoꝛē p ſuā paſſionē. Et ħ ē qđ đr
(Exinde) i. poſtq̄ oñderat ſe hr̄e
verā naturā diuinā ſm quā eſt im
paſſibilis ⁊ humanā in q̊ potat ve
re pati (cepit ihs oñdere diſcipulis
ſuis qꝛ oporteret eū ire ihoſolimā)
qꝛ erat preoꝛdinatū a deo pr̄e ꝙ ibi
ꝯplēt̃ miſteriū redēptionis nr̄e. Il
lud aūt qđ preoꝛdinatū a deo infal
libilit̃ euenit. qꝛ liꝫ non ſit nc̄citas
ꝯñtis: eſt tñ ibi nc̄citas ꝯſequentie
Modus aūt nr̄e redēptionis ſubiū
git̃ cū đr (Et multa pati a ſenioꝛi
bꝫ ⁊ ſcribis ⁊c̄) qꝛ ab iſtis iudicatꝰ
eſt ad moꝛtē ⁊ preſidi traditꝰ (Et
occidi) a gentilibꝫ q̊ eū crucifixerūt
manibꝫ ꝓprijs. ut hetur ioħ. xix (Et
tercia die reſurgē) Hoc predixit ut
minꝰ triſtarent̃ de eiꝰ moꝛte. Opte
bat āt iſta impleri qꝛ a dō erāt pre
oꝛdinata (Et aſſumēs eū petrꝰ) in
ſecreto ſcꝫ qꝛ inferioꝛ nō dꝫ ſupioꝛē
publice arguē (Abſit a te dñē) q̄ſi
d. indecēs ē ꝙ tu tā ignoīoſe patia
ris (Qui ꝯūſus) i. facie v̊ſa erga pe
trꝝ ut eū de ſua temeritate efficatiꝰ
arguēt (Dixit) petro (Vade pꝰ me
ſathana) i. adūſarie. inq̄ntū p iſtā
increpacōeꝫ ſuā volebat ſalutē hu
mani generis quodammō impedi
re ⁊ p ꝯñs xp̄ō adūſabat̃ q̊ erat hꝰ
ſalut' nunciꝰ (Scandalū m̄ es) ſcā
dalū ibi īproprie acci². qꝛ ſcādalū

actiuū ꝓprie dictū: ē dictū alicꝰ vel
factū minꝰ rectū prebens occaſionē
ruine alteri Scandalū autē paſſiuū
eſt ruīa alicꝰ ex tali facto vel dicto.
Neutrū aūt potuit hēre locū in xp̄o
⁊ iō ſcandalū hic accipit̄ ꝑ impedi
mento. q. d. (Scandalū mihi es) .i.
quantū ē in te vis me a ſalute mū
di impedire. Cuiꝰ rō̄ ſubdit̄. (q2 nō
ſapis ea q̄ dei ſunt) q̄rendo ſcꝫ impe
dimentū preordinacōis diuine (Sꝫ
ea q̄ hoīm) q2 illud qđ dictū eſt pe
trus dicebat xp̄o: motus ex affectu
humano (Tunc ihs dixit) Hic ꝓpo
nit xp̄s ſue imitacōis exemplū. Et
diuidit̄ in duas ptes. q2 primo fa
cit qđ dictū ē ꝓponēdo .ſ. exēpluꝫ ſue
imitacōnis Scđō pmittit ex h glāꝫ
future reſurrcōnis. ibi. Filiꝰ ei hoīs
Dicit igit̄ (Si q̄s vult pꝰ me veníē)
meā doctrinā ⁊ facta ſeqn̄do (Abne
get ſemetipſū) .i. affectū humanuꝫ
nō ſolū meā paſſionē nō impedien
do: ſ etiā me in h imitando (Et tol
lat crucē ſuā) .i. patus ſit in aīo vo
luntarie crucē portare in q̄ crucifiga
tur ignoīoſe. Ad h aūt rōem indu
cit dicēs (Qui eni voluerit aīam ſu
am ſal. fa. pdet eam). Hoc aūt pōt
duplr̄ intelligi Pdere enī hꝫ dupli
cem ſignificacōem. Vno mō idem ē
qđ amittere. ⁊ in iſto ſenſu cū dicit
hic pdet eā ſubintelligendū ē in a
lia vita. q. d. (Qui voluerit aīam ſu
am ſal. fa) .i. delicijs ⁊ voluptatibuſ
occupare (in hac vita) Q2 h eſt vi
tam ſuā ſaluare ſm opinionē carli
um: talis (pdet eā) in alia vita. q̄a
obligat eā ad penam inferni. Alio
mō pdere idē ē qđ deſtruē. ⁊ tunc cū
dr̄ pdet eā ſubintelligit̄ in hac vita
⁊ ē ſenſus (Q. vo. a. ſu. ſ. fa) quantū
ad meritū vite etne (pdet eā) .i. de
ſtruat corpꝰ laboribꝫ et paſſionibꝰ
exponendo. Ex quibꝫ ſequit̄ ſepa°
aīe a corpe. et h eſt aīam pdere ſm
eſtimacōem falſā carnaliū licet ſit
ſaluare eam ſm veritatē. ſcđm hūc
ſenſū vltimū ſequit̄ (Qui autē per
diderit aīam ſuā ꝓpt̄ me) h eſt ꝓpter

deum mortē ſuſtinēdo (Inueniet eā)
ī btitudine dō̄ fruendo. Et q2 aīa cū
ſit immōrtlis ꝓponenda ē oībus cor
ruptibilibꝫ ⁊ trāſitorijs. iō ſubdit.
(Quid enī pdeſt hoī. ⁊c̄) quaſi dice
ret. nihil. immo p talia pdit mul
tum. q2 pdit illud qđ ē immōrtle et
diuinū in eo (Filiꝰ autē hoīs) q2 in
uitauerat eos ad imitandū exēplū
ſue paſſionis: iō ne terrerētur mor
te corpali ⁊ trāſitoria ꝑmittit eis p̄
miū futuē reſurrcōnis. qđ ꝯplebit̄
in aduentu xp̄i ad iudiciū. q2 tunc
reſurgēt hoīes ad vitā immōrtlem.
⁊ h eſt qđ dicit (Filiꝰ autē hoīs) .i.
xp̄s verus hō. (venturus ē) ad iudi
ciū ſcꝫ (in glā pr̄is ſui) q2 in forma
glōſa iudicabit (Et tūc reddet vni
cuiqꝫ ⁊c̄) iuſtis glām aīe ⁊ corpis.
alijs āt penā vtriuſqꝫ. Et ut ſint de
futura glā aīe ⁊ corpis magis certi
ꝑmittit eis qđ aliquibꝫ eoꝝ oñdit
in hac vita pn̄ti. qđ oñt in ſua trāſ
figuracōe. ut ptēbit in ca. ſeqn̄ti. ⁊
h eſt qđ dicit (Amen) .i. fideltr̄ (Sūt
quidā de hic ſtantibꝫ) ſcꝫ petrus ia
cobꝫ ⁊ iohēs ut videbit (Qui nō gu
ſtabunt mortē) de vita pn̄ti recceden
do (donec videant filiū hoīs venientē
in regno ſuo) ſcꝫ appentē eis in for
ma corpis glōſa qualem hēbit pꝰ
reſurrcōꝫ cū adeptus fuerit ptātem
regni. tunc ei dixit diſcipul̄ ſuis ma
th. vlti. Data ē mihi omnis ptās ī
celo ⁊ in terra.

Capitulum decimūſeptimū.

(ET poſt dies ſex) fundata ec
clesia gentiū in fide in. ca. p̄
ce. hic poꝰ eiuſdē fundacōis
ꝯfirmatio. Et diuidit in duas ptes
Q2 primo declat glām futuē reſur
rectōnis. ⁊ ſcđō efficaciā ſue paſſio
nis. ibi. Conuſantibꝫ aūt. Procedit
aūt h mō: ordine .ſ. retrogrado ad
precedēs. ca. ut ꝯtinuet principium
hꝰ ca. ad finē precedētis vbi ꝑmiſe
rat glām future reſurrcōnis ut vi
ſū ē. Pria diuidit̄ in duas ptes. q2
primo oñdit glā futuē reſurrcōnis

Scđo ex hoc ſubdit ſolutio duplicꝭ
q̄onis. ibi. Et interrogauerūt diſci-
puli. Prima ī tres. quia primo ad de
claracōem futuꝛe reſurrcōis deſcribi
tur xp̄i trāſfiguratio. Scđo ſubiun
giꝛ hꝰ tranſfiguracōis teſtificatio.
ibi. Et ecce apparuerūt. Tercio ēca
hꝰ ponit diſcipulorū inſtructio: ibi.
Et dn̄dentibꝫ illis. Circa xp̄i tranſ
figuracōꝫ euangelꝫa notat q̄tuor viꝫ
tp̄s determinatū. ꝯſortiū. locum et
modū. Quantū ad tp̄s dicit ſic (Et
poſt dies ſex) ſcꝫ a pmiſſione precedē
ti diſcipulis facta qñ dixit. Sunt q̄
dā de hic ſtantibꝫ. Conſiderādū tñ
quia luce. ix. dr̄. poſt dies octo. quia ma
theꝰ nō ꝯputat diē in q̄ xp̄s fecit eiſ
pmiſſionē. nec vltimā in q̄ trāſfi-
guratus ē. ſed ꝯputat tm̄ tp̄s inter
mediū. et idō ſm̄ veritatē ꝯputādo:
totū tp̄s a pmiſſione facta vſqꝫ ad
tranſfiguracōꝫ: trāſfiguratio fuit ī
octaua die. Rō aūt hꝰ fuit. quia iſta
trāſfiguratio facta ē ad oñdenduꝫ
diſcipulis glꝫam future reſurrcōis.
illa aūt erit in octaua etate mūdi.
et ꝓpter hꝰ figurata ē hic p octauaꝫ
diē. Prima ei etas mundi fuit ab
adā vſqꝫ ad noe Scđa aūt a noe vſ
qꝫ ad abrahā. Tercia ab abrahaꝫ
vſqꝫ ad dauid. Quarta a dd̄ vſqꝫ
ad tranſmigracōꝫ babilonis. Qn̄
ta a tranſmigꝛcōne babilonis vſqꝫ
ad xp̄m. Sexta a xp̄o vſqꝫ ad fineꝫ
mundi Iſte aūt ſex etates accipiū
tur ſm̄ diuſos ſtatus viuentiuꝫ in
hꝰ mundo. Septima aūt accipit ſm̄
ſtatū aīaꝝ quieſcentiū in padiſo.
et idō incepit ab aſcēſione dm̄ qñ eiſ
celū ptūit. et durabit vſqꝫ ad iudi-
ciū. et idō ab aſcēſione dm̄ currit cuꝫ
ſex etate quātū ad ſimultatē tp̄is
Octaua etas erit reſurgētiū. et ſic
pꝫ quia bn̄ ſigꝛtur hꝰ p octauā diē et ſic
pꝫ tp̄s ꝯueniēs hꝰ tranſfiguracōis
Cōſortiū aūt nōtur cū dr̄ Aſſūpſit
ſecū petꝝ iacobū et iohēꝫ Iſti ei tres
fūt aſſumpti ad videndū glaꝫ future
reſurrcōis ꝓpt̄ prerogatiuā eminen
cie ſpālis int̄ alios. Petrꝰ ei ꝓpter
feruorē fidei eāt int̄ alios principa-
lis. ꝓpt̄ qđ et pricipalit̄ date ſunt ei
claues ecce. utꝫ prece. ca. Iohēs āt
excellebat in prerogatia vginitatꝭ
ꝓpter qđ erat int̄ alios xp̄o magis
familiaris Iacobꝫ autēꝫ int̄ alios
diſcipulos primꝰ ſuſtinuit martiri
um ꝓpt̄ xp̄m. ut hꝫetur act. xij. Cōſi
derandū tñ quia btūs amb. ſup luc. et
augꝫ. ſup epi. ad gal. videnꝫ dicē
quia iacobꝫ iſte q̄ fuit in trāſfigurati
one fuit ille iacobꝫ q̄ primo rexit ec
cleſiā iħoſolimitanā. et ille nō fuit
frꝫ iohīs et filiꝰ zebedei. ſed filiꝰ alphei
Sꝫ dicendū quia cū textꝰ expꝛſſe dicat
iſtū frēm iohīs et p ꝯñs filiū zebedei
quia augꝫ. et amb. nō loquūtur aſſe-
rendo: ſꝫ magꝫ opinionē alioꝝ infe
rendo. ſi tñ loq̄rent aſſertiue nō eſſet
curandū de dcīs eoꝝ qñ ſacra ſcrip
tura expꝛſſe dt̄ ꝯ̄triū ſic hic Vñ au
gꝫ. in eplꝫa ad vincentiū donatiſtā.
d. de doctrina ſcōꝝ q̄ eſt extra ſcrip
turā canonicā. Hoc genꝰ ſcriptuꝛā
rum ab illiſq̄ canonice noīatur di
ſtinguendū ē. non ei ex eiſita teſti
moniū pferendū ut ꝯ̄triuu ſentire
nō liceat. maxime vbi alit̄ ſēſerūt
q̄ȝ veritas ſe hꝫeat. nos in illo grīe ſu
mꝰ ut nō dedignem̄ ab aplꝫo dictū
ſi quid aliud ſapitꝭ deꝰ illud reuela
uit. Cōſeqn̄r euanglꝫa deſigꝛt dicēs
(Et duxit illos in montē excelſū)
ad deſigꝛndū quia illi fūt apti ad ꝯtē
plandū celeſtia: q̄ eminēt in ꝯtem
platia vita. Subdit āt (Seorſū) ad
denōndū quia ꝯtēplatiui dn̄t eſſe a tu
multu ſeculariū ſegregati Conſeqn̄
ter deſcribit trāſfiguracōis moduꝫ
dicēs (Et tranſfiguratus ē) nō quia
mutauerit liniamēta corpis vel figu
rā: ſed ꝓpt̄ claritatis vultꝰ eiꝰ immē
ſitatē. Et hoc eſt qđ ſubdit (Et re
ſplenduit facies eꝰ ſicut ſol) Ad eꝰ
euidentiā cōſiderandū quia aīa xp̄i a
principio creacōis fuit glorioſa per
ꝑfectā viſionē et pfectam fruitionē.
Veruntñ ex diuina diſpoſitione fi
ebat: ut glꝫa nō aīe redundaret ad
corpꝰ. ut ſic corpus eēt paſſibile et

moꝛtale ad implendū pciū redēp
tionis hūane. Et eodē mō ex diuia
oꝛdinacōe factū ē ut gła aīe redun
daret ad corp9 in hora trāſfigurati
onis: ut oñderet diſcipulis gła fu-
ture reſurrcōis nō tm̄ aīe: ſꝫ corpis
ut ſic aīarent ad ſeqndū xp̄m in a
cerbitate paſſiōis. ad qđ eos inui
tauerat in. c. prece. ⁊ ſic ptꝫ ꝙ clari
tas illa in trāſfiguracōne fuit clari
tas głe quantū ad eēntiā: ſed non
quantū ad modū. qꝛ fuit eiuſdē rōe
nis cū illa claritate q̄ ē in corporibꝫ
głioſis: ſed nō fuit ibi p modū q̄lita
tatꝭ pmanentꝭ. ſic eſt in illis: ſed p
modū paſſionis trāſeuntꝭ. et idō il
la claritas nō debet dici dos głie. qꝛ
dos de ſua rōe importat q̄litatē per
manentē. Et ē ſile de lūie eleuante
aīam pauli ad videndū in raptu di
uinā eſſentiā. qđ fuit eiuſdē rōnis
cū lūie eleuante aīas beatoꝝ. Verū
tm̄ qꝛ nō fuit in paulo p modū q̄li-
tatꝭ pmanentꝭ: ſed p modū paſſio-
nis trāſeuntꝭ: idō ex tali eleuacōe ſi
ue viſione nō fuit paulus btūs. qꝛ
btitudo importat pmanētiā. (Et ec
ce) Hic po² trāſfigurationis teſtifi
catio. ⁊ pmo teſtificatio hūana. ſe
cūdo diuina. ibi. Adhˀ eo loqnte. Pri
ma in. d. qꝛ primo poni² teſtificacō
eminentiū viroꝝ in veti teſtō. Scdō
eminentiū in nouo. ibi Rñdēs aūt
petrus. Dicit ğ primo (ꝙ moyſes ⁊
helias appuerūt illis) hˀ ē ipſis diſ-
cipulis (loqntes cū eo) De quo au
tē loqrent lucas exprimit. ix. c. d.
ꝙ loqbant cum iħu de exceſſu queꝫ
expleturus erat in ihrlm. q̄ quideꝫ
exceſſus fuit in ſua paſſione in q̄ ſu
ſtinuit dolorē exceſſiuū ⁊ ignoīam
exceſſiuā ꝓpter amorē exceſſiuū ad
nos. Rō aūt quaē moyſes ⁊ helias
magꝭ appuerunt q̄ alij fuit. qꝛ mo
yſes erat legiſlatoꝛ. et helias maxi
m9 emulatoꝛ p honore diuino. ſm
ꝙ de eo ſcribit iij. Re. xix. Zelo zela
tus ſum p dño exercituū ⁊ idō per te
ſtimoniū iſtoꝝ appuit ꝙ xp̄s non
erat diſſolutoꝛ legꝭ: ut imponebāt

ſibi iudei: ſed magis adipletoꝛ. ſilr
nec blaſphēatoꝛ diuini noīs ut im
ponebāt ei iudei. qꝛ dicebat ſe filiū
dei: ſed magꝭ ꝯfeſſoꝛ veritatꝭ. Cōſide
randū etiā ꝙ moyſes ⁊ helias non
fuerūt ibi ſm appentiā fantaſticā:
ſed ſm veritatē. qꝛ helias fuit addu
ct9 ibi de loco quodam eminēti ad
quē fuerat raptus. ut hetur. iiij. Re
ij. ca. ⁊ ſic appuit ibi ī aīa ⁊ corpore
Moyſes aūt fuit adduct9 ibi de lim
bo ſanctoꝝ pꝛm: nō qꝛ reſurrexit: ſꝫ
qꝛ aīa appuit ibi in quodā corpe ſi
bi adaptato. ſicꝫ appent angeli in
corporibꝫ aſſūptis. P hˀ etiā oñdit
ꝙ xp̄s erat dñs vite ⁊ mortis. qꝛ hē
bat teſtiomū ab helia q̄ erāt adhuc
viu9. ⁊ a moyſe q̄ iā fuerat moꝛtu
us (Rñdens aūt petrus) Hic poni²
teſtimoniū apłoꝝ qui fuerūt emi
nentes in nouo teſtamēto Ad cui9
euidentiā ſciendū ꝙ btitudo eſſenti
alꝭ ꝯſiſtit in aſpectu claro ipſi9 di-
uinitatꝭ. ⁊ pfecta ei9 fruitione. acci
dentalꝭ aūt ꝯſiſtit in ꝯſpectu hūani
tatꝭ xp̄i ⁊ delectacōe ꝯñte: p quā ſic
p inſtr̄m ꝯiunctū diuinitati: ſūt ſci
adducti ad głiam. Iſti autē apłi
q̄ admiſſi fuerūt ad videndū tranſ
figuracōeꝫ xp̄i nō viderūt ipſi9 diui
tateꝫ ſicut paulus in raptu: ſed tm̄
ei9 humanitatē in forma głioſa. et
tm̄ in ei9 aſpectu fuerūt ſic delectati
ꝙ voluiſſent ibi ꝑpetuo manere. ꝓp
ter qđ dixit petrus. (Dñe bonū eſt
nos hic eſſe. faciam9 hic tria taber
nacula) ad manendū. ſ. hic ꝯtinue
(Tibi vnū ⁊c̄) nō loqui² de taberna
culo faciendo p ſe ⁊ ſocijs ſuis qꝛ vo
lebat cū xp̄o eē in ſuo tabnaculo. ⁊
ſocij ſui cū alijs duobꝫ. Lucas aūt
đt ꝙ loqba² petrus neſciēs quid di
ceret. Sicut eī ex magtudine paſſio
nis ut timoris vel amoris aliqs ꝓ
rumpit in aliq̄ verba ſine premedi
tacōe. ita ſilr ex magnitudie deuoti
onis ⁊ delcātionis experte dixit pe
trus illa verba q̄ tm̄ nō erāt rōnabi
lia. qꝛ in ſolo aſpectu humanitatꝭ
xp̄i ñ ꝯſiſtit btitudinis eēntia ut iā

dictū eſt. ⁊ iō illud nō debebat ſuf
ficere ꝓ fiali btitudine (Adhuc eo
loquente) Hic po² teſtificatio diui
na. ſicut eī in baptiſmo xp̄i in quo
ↄſiſtit regnatio ⁊ pn̄cipiū vite ſpi
ritualis apparuit tō trinitas. filius
in carne. pr̄ in voce ſpūſſanctus in
ſpē columbe: ita ſiliter ↄueniēs fu
it ꝙ appareret in trāſfiguracōe per
quā ōnſus eſt termin⁹ ſeu pfectio
vite ſpūalis viꝫ gl̄a future reſurre
ctionis. ⁊ iō hic filius apparuit ibi
in carne decorata tn̄ claritate gl̄ie:
ita ſpūſſanctus in lucida nube. per
quā ſignificata ē plenitudo verita
tis in xp̄i predicacōe. ꝓpter qd̄ di
ctū eſt (ipſū audite) Pr̄ aūt appa
ruit in voce. d (Hic ē fili⁹ me⁹) ſcꝫ
nālis. alij aūt ſunt adoptiui (in q̄
mihi bene ↄplacui) .i. in quo diui
nū beneplacitū ↄplebit̄ de redēptio
ne mundi. Seqtur (Et audiētes di
ſci. ceci. in fa. ſu) Hoc aūt factū eſt
ad declarationē humane fragilitat̄
iux̄ excellentiā diuine maieſtatis.
(Et acceſſit ihs) ad ↄſolandū eos
ſcꝫ (⁊ tetigit eos) familiarit̄ ⁊ dul
cit̄ eos ↄſolando. Seqtur (Leuātes
aūt ocl̄. ſu. ne. vi. nī) ꝙ moyſes ⁊
helias receſſerūt reducti voluntate
diuina ad loca vn̄ fuerūt adducti
(Et dn̄dentibus) Hic po² diſcipu
loꝝ inſtructio de viſiōe prehita. ꝙ
precepit eis ihs ne viſionē predcāꝫ
alijs diuulgarent an̄ reſurrectōem
ſuā. ne alij audientes xp̄m eis ap
paruiſſe in forma gl̄oſa ſcandali
ſarent̄ poſtea videntes ipſū pati ig
noīoſe (Et intꝛogauerūt) Hic po
nit̄ ſolutio duplicis qōnis ſuborte
ex predcīs. Scd̄a po² ibi Et cū veniſ
ſet ad turbā. Circa primū adūten
dū ꝙ diſcipuli audierāt a phariſe
is ⁊ legiſperit̄ ꝙ helias dēbat venīe
circa mundi ↄſūmacōem. ut h̄etur
malach. vl. ⁊ ideo ꝙ heliā viderāt
credebāt finē mundi ꝓpinquū. miā
bant̄ tn̄ ꝙ ipſe ita cito receſſerat ⁊
nihil docuerat vel predicauerat: cū
tn̄ ſcriptū ſit malach. vlti. ꝙ deret

ↄuertē corda prm̄ ad filios. ⁊ ideo
querebant intellectū h⁹ quō ſit in
telligend⁹ eius aduentus an̄ xp̄m
Et ſaluator breuit̄ rn̄det ꝙ duplex
ē ipſi⁹ aduentus Vnus ad iudiciū
in fine mundi. ⁊ hunc p̄ueniet heli
as in ꝓpa pſona predicādo iudeis ⁊
ↄuertendo ad xp̄m ⁊ falſitatē anti
xp̄i detegēdo Et h̄ eſt qd̄ dicit (He
lias quidē venturus ē) in fine mū
di ſcꝫ (Et reſtituet oīa) ꝙ omēs iu
dei q̄ tunc inuenient̄ ad xp̄m ↄuer
tentur. Ali⁹ eſt aduentus ipſi⁹ xp̄i
in mundū q̄ iam preceſſit. ⁊ hunc
preuenit in ſpūm. Helias .i. ioh̄es
baptiſta q̄ habuit zelū veritatis ſi
cut helias ⁊ h̄ eſt qd̄ dicit ſaluator
(Dico aūt vobis. ꝙ helias iam ve
nit) .i. ioh̄es baptiſta q̄ venit ī ſpi
ritu ⁊ vtute helie. ut h̄etur lu. i. (Et
nō cognouerūt eū) .i. facta eius ⁊
doctrinā nō approbauerūt. ꝙ pha
riſei ⁊ legiſperiti baptiſma ſuum ⁊
doctrinā ↄtempſerūt. Herodes aūt
de coꝝ ↄſilio ut ꝓbabilit̄ credit̄ eū
incarcerāuit (Sed fecerūt in eo que
cunq̄ voluerūt: ipſū incarcerādo ⁊
inficiendo (Sic ⁊ filius hoīs paſ
ſurus eſt) ꝙ p ↄſiliū phariſeoꝝ ca
ptus ē. ⁊ morti adiudicatus ⁊ ma
nibꝫ crucifigentiū ipſum traditus.
(Et cū vidiſſet) Hic po² ſolutio ſe
cūde qōnis. Et primo po² qōnis oc
caſio. Scd̄ō qōnis diſſolutio ibi Tē
acceſſ. Circa primū ↄſiderādum ꝙ
alij diſcipuli videntes ꝙ nō eſſent
admiſſi ad ſecreta xpriſti ſicut alij
tres diſcipuli predcī aliq̄d huma
nū paſſi: incurrerūt quendā motū
turbacōis ⁊ inuidie. ſic̄ clari⁹ vide
bit̄ ca. ſequēti. ⁊ ideo ex hoc factū ē
ꝙ in abſētia xp̄i non habuerīt tan
tā vtutē demones expellēdi ſic̄ an̄. ⁊
ꝓpt̄ h̄ q̄ndā demoniacū p lunacōes
afflictū eis oblatū non potuerīt curā
re Alia aūt cā fuit incredulitas pa
tris qui pfecte nō credebat. ſꝫ adue
niens xp̄s ipſū ſolo verbo curauit.
Et hoc eſt qd̄ dr̄ (Et cū veniſſet ad
turbā) rediens de monte vbi fuerāt

trāſfiguātus (Acceſſit ad eū homo
ge. pro. d. dn̄e miſerere fi. meo. q̄a
lu. eſt) Duplici em̄ de cā demon ali
qn̄ ſꝫ varietatē lune affligit hoīem
magis q̄ꝫ alio tp̄e. Una eſt ut per
h̄ creatura dei. ſ. ipſa luna infamet.
Alia cā eſt. qꝛ ꝓpter mollicie cere
bri in nouilunio qn̄ abundāt hu-
da ſuper q̄ luna habet dn̄ium cere-
bꝝ ē aptius ut in ipō demon aliq̄d
opetur. Sequi² (Nā ſepe cadit ī ig
nē) qꝛ dyabolus volebat eū cōburē
vel ſubmergere ſi deus pmiſiſſꝫ (Et
obtuli eū diſci. tuis a nō po. cu. eū)
Cauſe hui⁹ iam dicte ſunt (Rn̄dens
aūt ih̄s ait. o ge. incre. a pucr) hoc
dixit a ꝓpter diſcipulos a ꝓpter prēꝫ
pueri rationibꝫ dictis. (Uſqꝫ q̄ pa.
vos) .i. defectus a malicias veſtras
(Et incre. eū ihēſus) ſcꝫ demonē pu
erū affligentē (Exiuit ab eo) nō au
dens reſiſtē dei precepto (Et curat⁹
eſt ex illa hora) qꝛ extunc non affli
xit eū demon (Tunc acceſſerunt) vi
dentes diſcipuli q̄ꝫ nō potuiſſent cu
rare puerꝝ cū tn̄ alias pluries eiecis
ſent demonia de corporibꝫ obſeſſis
Ideo (acceſſerūt ad ih̄m ſecreto) ꝓ
babilr̄ em̄ timebāt q̄ꝫ ex culpa eorꝝ
erat in pte. a idō nolebāt de h̄ ih̄m
publice interrogare: ſed magis in ſe
creto (dixerūt ei. Quare nos nō po
tuim⁹ eiicere eū. dixit illis ih̄s. ꝓpt
incredulitatē vrām) .qꝛ vnū pc̄tm̄
trahit ad aliud. inde ē q̄ꝫ poſtq̄ꝫ in
currerāt motū turbacōis a inuidie
ɔtra alios aplos. ɔn̄r incurrerunt
quendā torporē in fide. ex quibꝫ ſe
cutū eſt q̄ꝫ nō potuerūt demoniacū
curare (Amē) .i. fideliꝛ (dico vobis.
ſi habueritꝭ fidē ſicut granum ſina
pis) q̄d eſt modicū in quātitate: ſꝫ
maximū ī vͦtute (diceꝭ) .i. dicē pote
ritꝭ (Monti huic trāſi hinc ꝛc̄) Li
cet apl̄i non legant̄ montes trāſtu
liſſe ad lrām: legunt̄ tn̄ maiora fe-
ciſſe in vͦtute fidei. ut mortuos ſuſci
taſſe a cecos illūiaſſe. a ɔſilia. q̄ nō
pn̄t fieri niſi vͦtute ſupnaturali a di
uina. trāſlatio autē montis ad ali

um locū aliqn̄ fit vͦtute naturali. ſi
cut in terremotu vehemēti. Uel pōt
dici q̄ꝫ mons hic accipit̄ metaphori
ce .i. dyabolus. q̄ pōt dici mons ꝓpt
ſupbiā. qꝛ ipē ē rex ſuper oēs filios
ſupbie. ut dicit̄ in iob. a ſic ē ſēſus
Si habuiſſetꝭ fidē feruentē. ſ. carita
te: potuiſſetis dixiſſe monti huic .i.
dyabolo (trāſi hinc) .i. de obſeſſo lu
natico (a trāſiſſet) de corpore exeun
do. a ſic in h̄ oñdit cām quare non
potuerunt eū eiicere. a h̄ eſt q̄d ſub
dit̄ (Hoc em̄ genus nō eiici² niſi p
orōem a ieiuniū) Orō autē q̄ ē mē
tis eleuatio in deū. et ieiuniū p q̄d
refrenat̄ caro ſunt effectus fidei for-
mate per caritatē. Sciendū etiā q̄ꝫ
ſunt diuſis rebꝫ corpalibus admi
niſtrādis diuerſi angeli a deo ꝓpo
nunt̄ a diuerſorꝝ ordinū. ſic etiā in
diuerſis temptationibꝫ diuſi demo
nes hn̄t ſpecialē effectū. qꝛ aliq̄ po-
tiſſime temptāt de diuitiis ɔgregā
dis. aliq̄ de honoribꝫ appetēdis Un̄
a aliq̄ dicitur ſpūs ſupbie. a aliq̄
ſpūs luxurie. Iſte autē demon ha
bebat virtutē temptādi: potiſſime
de vicio carnis. q̄d vicium potiſſime r̄
frenat̄ p orōem a ieiuniū a per ɔn̄s
demon de talibꝫ tēptans: ꝑ talia ſu
perat̄ (Conuſantibꝫ aūt illis) Hic
declꝛat ſe eē preciū nr̄e redēptionis.
Et diuidit̄ in. d. qꝛ primo oñt ſuā
futurā paſſionē. Scdō ex quodā fa-
cto declarat ſue paſſionis efficaciā
ibi. Et cū veniſſent. In prima pte
dicit ſic (Conuſantibꝫ āt eis) .i. ih̄u
a diſcipulis ſuis (In galilea) que
erat terra vbi fuerat ɔceptus a nut
tus (Dixit illis ih̄s fi. ho. tra. eſt in
man⁹ hoim) .qꝛ p inſtinctū dēonis
intrātis cor iude traditus ē in ma-
nus iudeorū. ut h̄etur Ioh̄. xiij. Et
a iudeis traditus ē in man⁹ gentili
um (Et occidēt eū. a tercia die reſur
get) Cū morte ſua predixit reſurrcō
nē ſuā: ne in paſſione ei⁹ incurrēnt
deſperacōēꝫ (Et cōtriſtati ſunt vehe
ment̄) .qꝛ ei⁹ ſocietas ita erat dulcꝭ
a grata q̄ꝫ nō mirꝝ. ē ſi cōtriſtati ſūt

paſſione eius audita (Et cū veniſ
ſent) Hic oñditur paſſionis eius
efficatia q̄ eſt libertas vera. qꝛ per
paſſionē xp̄i ſum9 a ſeruitute dya
boli liberati. ⁊ iſta libtas hic decla
tur cū dr (Cū veniſ. caphar. acce. q̄
di. acci) Capharnaū erat ciuitas pn̄
cipalis in galilea. ⁊ ideo ibi manes
bant q̄ tributū colligebant ex pte
romanoꝝ q̄bꝫ iudea erat ſubiecta
⁊ quilibꝫ capitane9 dom9 ſoluebat
didragmā. ⁊ vꝫ didragma duplex
dragma. dragma aūt ē octaua ps
vncie ⁊ vꝫ ſex obulos. obulus aūt
vꝫ quantū vn9 puus toronenſis ⁊
ſic quilibꝫ capitane9 ſoluebat an=
nuatī xij. tornēſes. iſta aūt pn̄t col
ligi ex hijs q̄ dicūt papias ⁊ yſido.
ponderibꝫ. Iſti igit̄ qui didragmā
accipiebāt a quolibꝫ capitaneo di
xerūt petro (Mgr̄ veſ. nō ſol. didra)
Non faciebant mentionē de apl̄is
qꝛ nō accipiebāt niſi a capitaneis
ut dictū eſt (Et ait etiā) q. d. hoc ē
verꝫ (Et cū ītraſſet do. pre. eū. ihs)
ea q̄ facta erant in ei9 abſentia ſibi
predicēdo. ⁊ in hoc oñt ꝙ nihil late
bat ipſū. Seq̄tur (Reges terre a q̄.
acci. tri. ac̄) Hoc aūt interrogauit
non ignorās quid eēt rn̄ſurus ſed
ut ex ſua rn̄ſione meli9 informaret
eū de veritate (At ille dixit. ab alie
nis dixit illi ihs ɔcludendo veritatē
Ergo liberi ſūt filij) Ipſe aūt xp̄s
erat fili9 dei ſm naturā diuinā. ⁊ p
ɔn̄s nulli ſubiectus. Similiter ſm na
turā humanā erat fili9 dauid. ⁊ p
ɔn̄s liber a tributo. Ex h̄ ſeq̄tur ꝙ
apl̄i q̄ erant de ei9 familia eēnt libe
ri. Veruntn̄ ne ſcandalizarent̄ illi
q̄ colligebāt voluit tributū reddere
Ad c9 euidentiā ɔſiderādum ꝙ ſcan
dalū aliqn̄ orit̄ ex malicia. q̄le fuit
ſcandalū phariſeoꝝ. ⁊ tale ē ɔtem
nendū ſicut dictū eſt s̄. xv. ca. Ali
qn̄ oritur ex ignorātia. ⁊ tale ſcan
dalū vitādū ē Salua tn̄ triplici veri
tate ſcꝫ iuſticie vite ⁊ doctrine ⁊ ta
le erat iſtud ſcandalū. qꝛ illi q̄ col
ligebāt tributū erāt gentiles legē

⁊ pphetas ignorātes ⁊ ppter hoc ig
norabāt ꝙ xp̄s eēt immunis a tri
buto. tum qꝛ fili9 dei ſm naturā di
uinā. tum qꝛ fili9 dauid ſm huma
nā. qꝛ nō tenebant̄ talia ſcire. dari
aūt eis tributū nō ē ɔ̄ veritatē vite
iuſticie ⁊ doctrine. iō xp̄s voluit da
re ppter ſcandalum vitandū. Eadē
rōe eccl̄a in aliq̄bus terris vbi nō ē
ɔſuetū decimas dare non repetat de
cimas ad ſcandalū vitandū. ⁊ hoc
eſt qd̄ dicit xp̄s (Vt aūt non ſcan
dalizem9 eos va. ad ma. ⁊ mit. ha.)
Ex quo pꝫ ꝙ xp̄s erat ita pauper
ꝙ non hēbat vnde poſſet ſoluere tri
butū. Seq̄tur (Et eum piſcē qui p̄=
mus aſcenderit tol. ⁊ ape. ore eius
inuenies ſtaterē) Ex quo pꝫ ei9 di
uinitas futura ɔtigentia certitudi
nalit̄ predicendo (illū ſu. da ei pro
me ⁊ p te) Stater enī vꝫ duplex di
dragma. Xp̄s ei voluit dare tribu=
tum p ſe ⁊ p petro. qꝛ iā petꝝ fecerāt
capitaneū ſup alios apl̄os. ut hēt̄
precedenti ca. :.

¶ Capitulū decimumoctauū

In illa hora) Supius funda
ta eſt eccl̄ia gentiū in fide. h̄
ɔn̄r fundat̄ in moribꝫ. Et di
uidit̄ in tres ptes ſm tres ſtat9 di=
uerſos in eccl̄a. Primo ei deſcribun
tur v̄tutes actiuoꝝ. Et ſcdō religio
ſoꝝ ſeu ɔtēplatiuoꝝ. xix. c. Et ter=
cio prelatoꝝ. xx. c. Prima in duas
qꝛ primo deſcribit̄ virtutū funda=
mentū. ſcdō edificiū deſup ɔſtructū
ibi. Et q̄ ſuſcepit. Ad euidentiam
prime ptis adūtendū ꝙ ſaluator
deſcribēdo virtutes actiuoꝝ ɔueniē
ter incepit ab hūilitate: duplici de
cā. Primo qꝛ ē fundamentū aliaꝝ
virtutū ut dictū ē. Scdō qꝛ habuit
occaſionē ex predictis immediate ī
prece. c. Dictū eſt ei ꝙ ſaluator aſ=
ſumpſit ſecū petꝝ iacobū ⁊ iohēm
alijs dimiſſis. ⁊ duxit eos in mon
tē ſeorſū. ⁊ trāſfiguratus ē añ eos.
ideo alij aliq̄d humanū paſſi mo=
tum cuiuſdā inuidie incurrerēt. Ita

f. v.

quia ꝓ petro iuſſerat ſolui tributū
q̄d ſolū a capitaneis colligebat̄ ideo
in h̄ eū p̄ncipalē alijs cōſtituerat et
capitaneū. ꝓpt̄ q̄d alij aliquo mō ī
dignati: quia nō erāt adhuc cōfirma
ti p̄ miſſionē ſpūs ſci ī via poſiti ce
perūt inter ſe altricari de maioritate
q̄s eoꝝ eēt maior ut h̄etur expꝛeſſius
mā. ix. ⁊ poſtea dū veniſſēt ad domū
ih̄s q̄ſiuit ab eis de q̄ in via diſputa
uerāt. ⁊ tūc ipi p̄ verecūdia tacuerūt
videntes motū ſupbie ī eis dep̄henſuꝫ
a ſaluatore. ⁊ poſt paululū factuꝫ ē
q̄d h̄ deſcribit̄ a math. (In illa hoā)
hoc ē poſt tēp⁹ modicū (Acceſſerūt
diſcipuli ad ih̄m) videntes ſe eē dep̄
henſos ab ip̄o de ɔtētōe maioritatis
(dicētes Quiſputas maioꝛ ē in reg
no celoꝝ) nō fecerūt tunc q̄ſtionem
q̄s eēt maioꝛ īter eos de q̄ prius cō
tenderāt. ſꝫ quis eēt maioꝛ in ecc̄ia
militāte p̄ meritū. ⁊ quis ī eccleſia
triūphante p̄ p̄miū. Et qꝛ in moꝛa
libus magis mouēt facta q̄ṽ vba.
ideo docēs eos de hūilitate poſuit eis
exēplū ſenſibile. ⁊ hoc ē q̄d dr̄. (Et
aduocans ih̄s puulū) etate ⁊ mali
cia. ſ. btūm marcialē q̄ poſtea a bea
to petro miſſus ī galileā p̄dicauit
lemouicēſibꝫ fidē catholicā. (Statu
it eū in medio eorū) ut ab oībꝫ vide
ret̄ ⁊ attēte ɔſideraret̄ (⁊ dixit. amē)
.i. fideliter (dico vob̄ niſi ɔuerſi fueri
tis) ab elatōe ſcꝫ ſupbie. ⁊ ambitō
ne maioritatis (⁊ efficiamini ſicut
puuli) .i. humiles ⁊ ſimplices ſine
malicia p̄cti (nō īntrabitis ī regnuꝫ
celoꝝ) demōes em̄ abiecti fuerūt p̄
ſupbiā. ⁊ ideo oꝫ hoīes illuc venire p̄
viā ɔtrariā ſcꝫ p̄ humilitatē ɔcludit
ergo intētū dicēs (Quicūqꝫ ḡ hūi
liauerit ſe ⁊c̄) q. d. ille q̄ fuerit hic
humilioꝛ. erit maioꝛ hic p̄ grāꝫ. qꝛ
hūilitas eſt recta diſpoſicō ad grāꝫ
ſuſcipiēdā. ſcdm q̄d dicit btūs ioco
bꝫ. iiij. ca. deus ſupbis reſiſtit hūili
bus aūt dat grām. ⁊ talis erit ma
ioꝛ in ecc̄ia triūphāante. Aduertend̄
tñ q̄ ex hoc non ſequit̄ q̄ hūilitas
ſit maxima v̄tutū q̄a virtutes theo
logice ſunt maioēs q̄ṽ moꝛales. vicꝫ
fides ſpes ⁊ caritas. Humilitas āt
ē virtus moꝛalis. Et iteꝝ ī v̄tutibꝫ
moꝛalibꝫ prudētia que dirigit alias
v̄tutes moꝛales ⁊ ponit in eis medi
um eſt maioꝛ alijs Et iteꝝ iuſticia
q̄ īportat rectū oꝛdinē ad alterū eſt
maioꝛ q̄ṽ hūilitas. que facit hoīem
eſſe bene ſubditum huic oꝛdini. Cū
ꝓ tāto dicitur q̄ maioritas ī regno
correſpōdꝫ humilitati ſicut thezau
rus celeſtis diſpꝛſioī thezauri terre
ni ꝓpter deū. ut h̄etur infra ſequenti
ca. Item qꝛ ſicut dictū ē hūilitas ē
fūdamētū aliaꝝ v̄tutū. ſic ergo ex
magnitudine fūdamenti ꝓiecti ar
guitur magnitudo edificij ſupedifi
candi. ſic ī ꝓpoſito ex magnitudīe
humilitatis arguit̄ magnitudo fe
licitatis. licet humilitas nō ſit ma
ioꝛ inter alias virtutes. qꝛ illa que
ſūt prioꝛa generatōe nō ſūt maioꝛā
ſimplr̄. Itē qꝛ virtutes ſūt ɔnexe ⁊
maxime v̄tutes īfuſe que ɔnexe ſūt
in gratia ⁊ caritate. ⁊ ideo quātū cre
ſcit vna virtus in eodē homine tan
tum creſcit altera ꝓpoꝛtionalit̄. ſcdm
illud q̄d eſt foꝛmale in v̄tute. ſicut
digiti manus equalit̄ creſcūt lꝫ ī ſe
non ſint equales. ille āt qui habꝫ
maioreꝫ humilitatē loquendo deve
ra humilitate p̄ ɔſequens hꝫ alias
virtutes maiores. ⁊ ideo ille qui eſt
magis humilis. ē maioꝛ in merito
⁊ p̄mio nō ꝓpter hūilitatē tm̄. ſed
ꝓpter alias virtutes humilitati cō
nexas. que ſunt etiā maiores ipſa
hūilitate (Qui ſuſce.) Hic docet cō
ſtruere edificiū v̄tutum ſup humi
litatis fundamētū. Iſtud aūt edifi
ciū ɔſiſtit in ɔmuīcacōe ad ꝓximū
⁊ h̄ ɔtingit dupl̄r ſcꝫ racōne coꝛpis
⁊ rōne anime. Primo ergo docꝫ coī
cacōem caritatiuā ad hoīem ex p̄te
coꝛpis. ut ex nocōribꝫ ꝓcedat ad mi
nus nota. bona aūt coꝛpis ſūt nob̄
magis nota. Scdō docꝫ ɔmunicacōꝫ
ad ꝓxim̄ ex p̄te aīe ibi. Qui āt ſcā
dalizauerit. &c. ḡ p̄mo (Et q̄ ſuſcepit
vnū puulū talē) hūilē. ſ. ⁊ fidelem.

(In noĩe meo) hoc eſt ꝓpt̃ deũ ipſũ
ad hoſpiciũ recipiendo ⁊ nc̃caria cor
pis miniſtrãdo. Et p h̃ intelligun
tur oĩa alia bñficia q̃ impendunt̃
propt̃ deũ ex pte corpis (Me ſuſce
pit) q2 vbi vnũ ꝓpter alterũ: vtrobi
q3 tm̃ vnũ. ⁊ iõ qui recipit ꝓximũ
propt̃ xp̃m: dr̃ xp̃m recipe Exẽplũ
h9hẽmus in legenda btĩ martini v
bi dr̃ q3 xp̃us ſeveſtitũ oñt illa pte
clamidis quã btũs martinus dede
rat pauperi ꝓpt̃ xp̃m (Qui ãt ſcan
daliſauerit) Hic docet cõicationẽ
caritatiuã ad ꝓximũ ex pte aĩe. q̃
ↄſiſtit in duob3. Primo ne ꝓximo
infera² nocumentũ Scd̃õ q3 ei prebe
atur bñficiũ. ibi. Venit eñ filii9 hoĩs
ſaluare. Prima in duas. q2 primo
ammonet ne ꝓximũ ſcandaliſem9
Scd̃õ ne eũ ↄtẽnamus. ibi. Videte
ne ↄtẽnatis. Prima in duas. q2 p̃
mo docet vitare ſcandalũ actiuum
Scd̃õ paſſiuũ. ibi. Si aũt man9 tua
Circa primũ adũtend̃ q3 ſcandalũ
actiue ẽ dc̃m vel factũ min9 rectũ p̃
bens occaſionẽ alt̃i ruine. Scãdali
ſare igr̃ aliquẽ ẽ facere eũ ruere in
pc̃tm̃ mõrle ex dc̃õ vel facto ſuo ma
lo ⁊ h̃ eſt ꝓp̃e inferre ei nocumentũ
ex pte aĩe qd̃ eſt recte ↄ caritatẽ. ⁊
ideo talis faciẽs aliũ ſic ruẽ. ſi faci
at h̃ de intencõe ſeu ex aduertẽtia:
ſp peccat mõrlit̃ etiã ſi factũ vel di
ctũ ex q̃ ali9 ruit nõ eẽt de gñe pc̃ti
mõrlis. ſic̃ dicẽs mendaciũ iocoſũ
mulieri intencõe ꝑtrahendi eã ad
adulteriũ eſt pc̃tm̃ mõrle ex intẽti
one finis. dicẽs (Qui ſcandali. vnũ
de puſill) Dicit aũt puſillis. q2 nul
lus ſcandaliſa² paſſiue niſi inquã
tũ puſill9. i. pue virtutis. q2 hõ pfe
cte virtut̃ ex dc̃õ vel facto malo al
teri9 nõ ruit in pc̃tm̃ Seq̃tur (Expe
dit ei ut ſuſpendat̃ a mola aſi. ⁊c̃)
loq̃tur euangl̃a ad modũ terre pa
leſtinoꝝ in q̃ ↄdemnati ad mortẽ:
ligato ſaxo ad collũ precipitaban
tur in mare. Senſus eſt g̃ (Expedit
⁊c̃) i. melius eſſet hoĩ mori corpa
liter: q̃ ex malo ex̃o ſuo facere aliũ
ruere in pc̃tm̃ mõrle. q2 ex hoc me
re² mortẽ eternã q̃ grauior ẽ morte
tpali. Et ideo ſeq̃tur (Ve mũdo ab
ſcandalis) i. mundanis hoĩbus q̃
nõ curant ſcandaliſare proximos.
(Nc̃ce eſt ei ut veni. ſcan) Nõ eſt
nc̃citas abſoluta: ſed tm̃ ex ſuppõe
Si eñ hoĩes velint viuere mundane
⁊ in oĩbus voluntatẽ ſuã adiplere
nc̃cario ſeq̃tur ad hoc ſcandalũ ali
oꝝ. q2 nõ formidant ꝓximos ſcan
daliſare (Veruntñ ve hoĩ illi) i. cõ
minatio pene eterne ſibi infligẽde.
(p quẽ ſcandalũ venit) actiue ſc3 ꝓ
ximũ ſcandaliſando (Si aũt man9
tua ⁊c̃) Et q2 ſcandaliſare paſſiue
ſp eſt pc̃tm̃. q2 eſt ruina ex dc̃õ al
teri9 minus recto: iõ ãmmonet pu
ſillos ut excludãt a ſe occaſionem
ruine. d (Si man9 tua vel pes tuus
ſcandaliſat te) i. tibi ẽ occaſio rui
ne in pc̃tm̃ p tactũ inhoneſtũ vel p
greſſum diſſolutũ (abſcide eũ) non
q2 aliqd̃ membꝝ corpis ſit ampu
tandũ ad vitandũ peccatũ. mẽbra
eñ corpis ſunt a deo data. ⁊ ideo nõ
eſt in ptãte alic9 pſone abſcindere
ſibi mẽbꝝ. ſic̃ nec ſe occidere. ſed ſp
h̃ eſt illicitũ pſone ſingulari niſi ĩ
caſu: qñ ſc3 vnũ membꝝ propt̃ ſui
corruptionẽ ẽ in periculũ toti9 cor
poris. q2 vniciuq3 ↄmitti² cura ſani
tatis ſui corpis. ideo tunc licitũ ẽ ſi
bi p ſe vel p aliũ vnũ membꝝ abſcĩ
dere ne peat totũ corp9. ⁊ eodẽ mõ
licitũ ẽ ei q̃ tenet locũ iuſticie pub
lice interficere hoĩem. vel mutilare ꝓ
ter ↄſeruationẽ iuſticie. Sed ꝓpter
pc̃tm̃ euitandũ non ẽ alicui licitu3
abſcindere ſibi aliqd̃ membꝝ Tum
q2 p hoc nõ excludit̃ ↄcupiĩa lioꝛin
in q̃ viget pc̃tm̃. tũ q2 p aliã viam
põt meli9 obuiare pc̃tõ p rõem. ſ. ⁊
liberũ arbitriũ cohibendo mẽbrum
a pc̃ti exercitio. ⁊ ſic dr̃ man9 abſcĩ
di. inquãtũ ꝓhibet̃ ab illicito actu
q2 man9 abſciſa non p̃t aliq̃d age
re. ⁊ eodẽ mõ exponẽdũ eſt de aliĩs
mẽbris. Aliter tamen põt exponi.
ut p manũ intelliga² auxiliator in

negocijs ſuis· quia manꝰ eſt orga
nū organorū· ꝑ pedē itelligat̃ cur
ſor ꝗ currit ad negocia ꝑagēda· ꝑ
oculū ꝯſiliarius ꝗ dirigit ī agēdis
Amicicia āt iſtoꝝ quātūcū ſit vti
lis in tꝑalibus· eſt tñ ꝑſcindēda a
ſe ⁊ remouenda· ſi ſit occaſio ruine
ī ſpūalibus· ꝓpter h̄ qđ ſeq̇ꝰ (Bonū
ē tibi)·i· melius (ad vitam ingredi
debilē vel claudū) ſicut em̄ ſequenti
capi· dicit ſaluator· ꝙ vno modo dr̄
caſtratus ꝓpt̃ regnū celoꝝ qui ꝯti
net mēbra geītalia ab illicito actu·
Sic dicit̃ hic claudus· qui ꝯtinet pe
dem ab inordinato greſſu ⁊ debilis
qui cōtinet manū ab illicito tactu·
et ſicut teſtimonio ſaluatoris illa
caſtratio que ē ꝑ mēbroꝝ genitali
um ꝯtinētiā eſt meritoria ⁊ lauda
bilis· nō aūt illa que ꝑ mēbroꝝ ā-
putationē· ſic ī ꝓpoſito claudicacō
vel debilitas ſeu cecitas ꝗ ē ꝑ cohi-
bitionē manꝰ ab illicito tactu ⁊ ocu
li ab illicito viſu ⁊ pedis ab illicito
greſſu· eſt meritoria ⁊ laudabilis·
non āt illa ꝗ eſt ꝑ mēbroꝝ ꝑuacōꝫ
cetera patent (Videte ne ꝯtēnatis)
Hic ꝯñr ꝓhibꝫ ne ꝓximū ꝯtēnamꝰ
Cuiꝰ rōnem aſſigñt quia quātūcū
homo ſit ꝑuus in h̄ mūdo· tñ habꝫ
āgelum aſſigñtum a deo ad ſui cuſto
diā· ⁊ idō ſi hoīes tātū a deo honorā
tur· ꝗꝛ ad eiꝰ imaginē ſūt facti· mul
to fortius a nobis ſūt horandi· ⁊ h̄
ē qđ dicit (Videte ne ꝯtēp·) ſequit̃
(Quia angeli eoꝝ)·i· aſſignati eis
(In celis· ſemꝑ vidēt faciē patris)
Quia ꝙtūcū mittat̃ ad tēꝑali
um rerū adminiſtracōeꝫ· tñ ſemꝑ
deo inherent ꝑ aptam viſionē (Qui
in celis eſt) licet em̄ dñs ſit vbiq ꝑ
eſſentiā ꝑſentiā ⁊ potētiā· tñ ſpēa
liter dr̄ eſſe in celis· vbi adeſt beatꝭ
per aptam viſionē (Venit em̄ filiꝰ
hoīs) Oſtenſo ꝙ non ē ꝓxīo infe
rendū nocumētū ex ꝑte aīe Hic oñ
dit ꝙ ei eſt beneficiū impēdēduꝫ· et
primo in affectu· ſcdō in effectu ibi·
Si aūt pecca· Primū oñdit̃ exēplo
ſaluatoris· qui ad ſalutē hoīꝫ deſcē
dit de celis d· (Venit ei filiꝰ hoīs
ſaluare qđ ꝑierat) ⁊ inducit ad h̄
exēplū de illo qui hꝫ centum oues·
vna enim errante dimittit· xcix· et
vadit ad querēdū illā que errauer-
rat· ⁊ cū inuenit eā gaudet ſpeciali
gaudio de inuētiōe eiꝰ· nō ꝗꝛ magꝭ
diligat illā ſolā ꝙ· xcix· ſed quia ſi
cut dictū eſt habꝫ ſpecialē rōeꝫ gau
dendi de inuentōne eius· quā nō he
bat in alijs· Sic deꝰ de reuerſiōe pec
cantiū ad ſalutem habꝫ ſpecialem
rōꝫ gaudij· quā non hꝫ de ꝑmanē
tibus in iuſticia· ceterꝭ tñ paribꝫ ꝑ
manentes ī iuſticia ſunt magis di-
lecti deo· Hoc aūt inducit ſaluator
ad cōſiderādū ꝙ ſimilit̃ demꝰ gau-
dere in affectu de ſalute ꝓximoꝝ Cō
ſiderandꝰ etiā ꝙ alia rōne aliqñ deꝰ
magis diligͭ pctōres reuertētes· ꝙ
remanētes in iuſticia· nō ꝗꝛ pecca-
uerunt· ſꝫ ꝗꝛ ex peccato ꝯmiſſo hūi-
liores efficiūtur ⁊ ſāctōres· ⁊ ī bono
feruētiores Vnđ dicit btūs gre· in
mora· ꝙ princeps militie plus euꝫ
militeꝫ diligit qui poſt fugā fortit̃
hoſtē ꝑmit ꝙ qui nūꝙ fugit· nec
vnꝙ aliquid fortiter egit· ⁊ eodem
modo eſt de pctōre poſt penitentiā
viriliter agente· ⁊ de iuſto tepido ī
ſua iuſticia ꝑmanente (Si pecca·)
Hic ꝯſequēt̃ oſtendit ꝙ debemus
eē benefici ꝓximo ex ꝑte aīe in effe
ctu ⁊ h̄ dupliciter· ꝑmo defectꝰ eoꝝ
caritatiue corrigēdo· ⁊ ſcdō offenſā
miſericordit̃ remittēdo ibi Itē dico
vobis· Ad euidētiam primi aduer
tēdū· ꝙ duplex eſt correptio· vna
ꝗ eſt ad peccātis punitōeꝫ ꝓpt̃ ꝯſer
uacōem iuſticie ⁊ iſta non ordinaꝰ
ſemꝑ ad correctionē delinquentis·
quia aliqñ ſibi infligiꝰ pena mortꝭ
⁊ ideo principaliter eſt ad ꝯſerua-
tionē iuſticie ⁊ terroreꝫ alioꝝ· ⁊ ta
lis correptio nō ꝑtinꝫ ad ſingulāꝭs
ꝑſonas· ſed ad iudicē· ad quē ꝑti-
net ꝯſeruare iuſticiā inter hoīes ⁊
ꝓpt̃ h̄ tales correpcō ē actꝰ iuſticie
Alia ē correpcō que ordinat̃ ad fra
tris peccātis ꝯmēdacōꝫ· ⁊ idō ē actꝰ

caritatis. ⁊ ꝑtinet ad oēs. qꝛ dicit
in eccl̄. vnicuiqꝫ mandauit deꝰ de ꝑ
ximo. ⁊ iō ſicut quilibꝫ tenet ꝓxi-
mū ex caritate diligere: ita tene² de
fectꝰ eiꝰ caritatiue ad emendacōez
eiꝰ corrigere. ſi tn̄ ꝓbabilit credat
ꝙ ex ſua correctōe debeat ſe emendaꝛ
⁊ de tali correctōe loq̇tur hic ſalua
toꝛ nō de prima q̄ eſt actꝰ iuſticie.
Tangit aūt debitū modū hꝰ correc-
ctionis. d (Si peccauerit in te frat
tuꝰ) Et intelli² iſtud in te dupliciter
vel qꝛ te ſolū leſit. vel qꝛ te ſolo ſci
ente peccauit. ſi ei alios lederet: vel
corā alijs peccaret: tunc nō hr̄et lo
cū illud qꝫ ſubdit (Vade et corripe
ip. in. te ⁊ ip. ſo.) qꝛ pctā publica
ſunt in publico arguenda. ſcḋm ꝙ
dr̄. i. ad thi. v. Peccantē corā oībꝰ
argue ut ceteri timorē hr̄eant: ſꝫ qn̄
ſunt ſecreta: tunc habet locū corre-
ctio fraterna. q̄ eſt actꝰ caritatis q̄
debet fieri ꝑmo in ſecreto Cuius rō
eſt. Sicut ei medicus corꝑalis ſi de
bito mō ꝓcedat: niti² inducere ſani
tatē cū minori diſpendio corporis
ut ſine mēbri abſciſione. ⁊ ſi nō poſ
ſit: tunc abſcindit membꝝ minꝰ no
bile. ut ꝯſeruet magꝰ nobile. vel to
tum corpꝰ. ſic ille q̇ frēm peccantez
occulte corripit caritatiue: dꝫ temp
tare ſi poſſit frēm emendare abſqꝫ
detrimento ſue fame. qꝛ fama ꝯpu
tat inter maiora bō hoīs citra virtu
tes. ⁊ idō corrigēs frēm dꝫ quantū
pōt ꝯſeruare eius famā. Alia cā ē.
qꝛ amiſſa fama vel leſa efficit hō in
uerecundꝰ. ⁊ p ꝯn̄s minus a pctō
retrahit ꝙ priꝰ Eſt g̊ debitus ꝓceſ
ſus in correctōe caritatiā. ut hō cor
rigat frēm ſuū int ſe ⁊ ipſū ſolum
ut ſi poſſit eū ſaluare cū oīmoda in
tegritate ſue fame. ⁊ hꝰ eſt qꝫ ſeq²
(Si te audierit lucratus ē fratrem
ſuū) eū ſcꝫ cū integritate fame ad
ſalutē reducēdo (Si aūt nō audierit
te adhi. tecū vnū vel du) Qꝛ eīn fa
ma ē minus bonū ꝙ ſit bō vita: ſi
nō poſſit ſeruari bō vita frīs detrim
to ſue fame: tunc ꝓcedendū ē ad ſa
lutē bone vite cū aliquali leſione
ſue fame. ⁊ ideo adducendꝰ eſt vnꝰ
aliꝰ vel duo. ad ſciendū ſcꝫ frīs deli
ctū. ⁊ ut corā eis arguat. ⁊ ſi ſe nō
correxerit: tunc ſimpliciter ꝯtemnen
da ē eius fama ut ꝯſeruet bō vita.
vel saltē ordo iuſticie ad terrorē ali
oꝝ. ⁊ hꝰ eſt qꝫ ſeq̇tur (Qꝫ ſi audi-
eos) ſe corrigēdo (Dic ecclie) i. prela
to p denunciacōez publicā. ⁊ tunc
ſunt teſtes inducēdi ad facti ꝓbati
onē: q̄ prius fuerāt inducti ad frīs
ſecretā correctionē (Si aūt ecciaꝫ nō
audit) preceptū prelati ꝯtēnendo.
(ſit tibi ſicut ethnicꝰ ⁊ publicanꝰ)
i. ſeparetur ab alijs fidelibꝫ per ex
coīcationē ⁊ cenſurā eccliaſticam. ⁊
ꝙ talia poſſint prelati ecclie inferre
ſubdit (Amen) i. fideliter (dico vob
quicūqꝫ alli. ſu. ter. erūt li. ⁊ in ce-
lis) qꝛ deꝰ talem punitionez appro
bat ſi iudiciū ecclie nō errat. Conſi
derandū tn̄ circa predicta ꝙ ſi pec-
catum occultū fratris fuerit in pre
iudicium coītatis. ut ſi aliq̇s trac-
ctaret ſecrete cū aliq̇bus ciuibꝫ qua
lit ciuitas eēt hoſtibꝫ tradēda vel ſi
aliq̇s hereticꝰ in ſecreto corrumpet
fideles: tunc ſecreta correptō vel am
monitio nō eēt expectanda: ſed ſta
tim eēt prelato denūciandū q̇ poſſꝫ
tale periculū precauē. Et idē iudici
um de ꝯſilibus caſibꝫ eſt hn̄dum.
(Iterꝝ dico vobis) Hic ꝯn̄r oñdit
ꝙ non ſolū dēmus frēm corripe: ſꝫ
etiā offenſā nobis illatā remittere
Et diuidit in duas ꝑtes qꝛ primo
facit qꝫ dictū eſt. ſcḋo oñt quotiēs
ſit offenſa frīs remittenda. ibi. Tc
accedēs ad eū petrus. Dicit igr̄ pri
mo (Si duo ex vobis ꝯſenſerint) in
aīo ſcꝫ offenſā ſibi īnuicē remittēdo
(De oī re quā petierint fiet illis)
qꝛ orō non eſt accepta corā deo: ſi
teneat odio ꝯtra frēm in aīo. ꝓpter
quod ſubdi² (Vbi duo vel tres con
gregati ſunt in noīe meo) i. carita
te vniti (in medio eoꝝ ſum) acqui
eſcendo bone voluntati ⁊ petitioni
eorundem. dum tamen illa oratio

habeat ꝯdicões ꝯueniẽtes que ad hꝰ
requirunt̃ ſcz ꝙ aliq̃s oret ꝑ ſe. pie
⁊ pſeuerãter Hijs em̃ ꝯcurrẽtibus
ſemp oracõ exaudit̃. ⁊ ſi aliqñ dif
fertur. tñ tp̃e ꝯpetẽti implet̃ ſicͭ ſu
pra habitũ ẽ ca. vij. Aduertẽdũ tñ
q8 lʒ offenſa ſit ſẽp remittẽda ñ tñ
iniuria. ſi ei ex remiſſione iniurie et
pene debite ſequet̃ ꝑuitas in eo cui
remittit̃ ad faciliꝰ peccãdũ. nõ eſt
bonũ ei remittere. ſicͭ ex tali remiſ-
ſione eſt ſcandalum alioꝝ ⁊ omiſ
ſio iuſticie. ⁊ in ſimilibʒ caſibʒ (Tũc
accedẽs ad eũ petrus (Hic oñdiᶻ q̃
tiens ſit fratri r̃mittenð. ⁊ p̃mo oñ
ditur ꝓpoſitũ. ſcðõ ꝯfirmaᶻ ꝑ exem-
plũ ibi. Jdeo aſſimilatũ ẽ Circa pri
mũ aduertenð ꝙ ſicut frequẽt̃ dc̃m
eſt. petrꝰ tãq̃ꝫ principalis aliqñ lo
quebat̃ ꝑ ſe ⁊ ꝓ alijs. ⁊ iõ audito
a ſaluatore ꝙ offenſa fratris peccã
tis eſſʒ remittẽda. ĩterrogauit quo
tiẽs eſſʒ remittenda fr̃i. ⁊ hoc petijt
ſi ſufficeret ad ſalutẽ dimittere ſep
ties (dixit illi ihs ꝙ nõ ſufficeret di
mittẽ ſepties ſʒ vſqʒ ſeptuagieſſep
ties) Et ponitur ibi numerus deter
minatus pro indeterminato. acſi
diceret. totiẽs q̃tiẽs. ut dicit augꝰ.
(Jdeo aſſim. eſt) Hic ꝓbat hꝰ ꝑ exẽ
p̃lum. quia magis ſumꝰ debitores
dei ⁊ plꝰ offendimꝰ eũ q̃ꝫ homo poſſit
offendere ꝓximũ. qꝛ tãta eſt offen-
ſa quantus ille qui offendit̃. Deꝰ
aũt eſt infinitus. ⁊ iõ offenſa ĩ ipõ
ꝯmiſſa quãdã ĩfinitatẽ habet ⁊ tñ
quotiẽſcũqꝫ offendimus deũ ipẽ to
tiẽs ꝑatus eſt remittere. dũ tñ veli
mus veraciter penitere. ergo multo
fortius ſicͭ debemus peccãti in nos
facere. Et hoc eſt q8 8t (Jõ aſſimu
latũ eſt regnũ celoꝝ) ⁊ ſtatus eccle
militãtis (Hoĩ regi) ⁊ xp̃o qui eſt
verus hõ. ⁊ verus deꝰ. rex regũ. ⁊ do
minꝰ dñantiũ (Qui voluit rationẽ
ponere cũ ſeruis ſuis) ⁊ rationẽ exi
gere de factis humanis (Et oblatꝰ
ẽ ei vnus qui de. ei. x. milia ta.) ⁊
obligatus ad magnã penã ꝓpt̃ mlͭ
ta pc̃tã (Cũ autem nõ haberet vnð
redderet) Quia peccator nõ hʒ vnde
ſatiſfaciat deo ꝓ peccato (Juſſit eũ
dñs eius venundari ⁊c̃) qꝛ oĩa ſua
ſunt pene eterne ꝓpter pc̃tm̃ ſuũ ob
ligata (Procidẽs aũt ſeruus) ⁊ pec
cator ꝑ penitẽtiaʒ (paciẽtiã habe.)
penã eternã in tp̃alẽ ꝯmutãdo (Et
oĩa reddã tibi oꝑa meritoria facien
do (miſertus eſt aũt ⁊c̃) quia dñs
ꝑatus eſt miſereri et parcere v̓e pe
nitentibʒ (Egreſſus ãt ille ſeruꝰ a
facie domini) ſcʒ ꝑ recidiuã peccati
(Jnuenit vnũ de ꝯſeruis ſuis) ⁊ de
hoĩbus qui ſũt ſerui dei cũ ipõ (Qui
debe. ei centũ denarios) ⁊ modicum
eũ offenderat. qꝛ offenſa in hoĩnem
modica eſt reſpectu offenſe cõmiſ-
ſe ĩ deũ (Et tenens ſuffocabat euʒ)
⁊ ſtrãgulabat. ⁊ 8ꝛ a ſub ⁊ faux.
cis. dicẽs (redde q8 debes) ĩ quo oñ
diᶻ auſteritas in repetẽdo vindictã
a ꝓximo (Et pcidens ꝯſeruꝰ) ꝑ pe
nitẽtiam (rogabat eũ dicẽs. patien
tiam ⁊c̃) quaſi diceret. Paratus ſuʒ
ſc̃m poſſibilitatẽ meã ſatiſfacẽ (Jl
le aũt noluit) in quo notat̃ crudeli
tas ĩ mõ repetẽdi vindictã (Viden
tes aũt ꝯſerui eius) iſti ſunt qui vi
dentes crudelitatẽ hoĩm erga ꝓxios
ꝯtriſtant̃ quia ad eandẽ virtutẽ ꝑ
tinet gaudẽ de bono. ⁊ triſtai de op
poſito malo (Et venerunt ⁊ narra
uerunt dño) qꝛ in oratione petunt
a dño talia vĩdicari. ad declaratiõꝫ
iuſticie nõ ex liuore vindicte (Tũc
vocauit eũ dñs ſuus) Jſta aũt vo-
catio fit in morte vbi oportet de oĩ-
bus rõnẽ reddere ſtricte (ſerue neq̃
õne debitũ di. tibi) ⁊ offenſã mag
nã in me ꝯmiſſaʒ (Nõne ergo opoꝛ
tuit ⁊ te mi. ꝯſerui tui) ꝑuam remit
tendo (Et iratus dñs tradidit eum
toꝛ.) ⁊ demonibʒ q̃ in hoc ſunt execu
tores 8ine iuſticie (Quoaduſqʒ rd
deret vni. de.) ⁊ eternaliter qꝛ ĩ in-
ferno ſẽp eſt reddicõ abſqʒ q̃tacõ
ne cuʒ pena ſemp remaneat et̃na a
ꝑte finis (Sic ⁊ pater meꝰ celeſtis
⁊c̃) Hic ĩducit̃ applicatio ꝑabole
ad ꝓpoſitũ eodẽ mõ q̃ dictũ eſt (Et

factū eſt cū ɔſummaſſet) Hic poni
tur ɔfirmatio doctrine precedētis p
opationē miraculoꝝ cū dicit (Et fa
ctū eſt cū ɔſūmaſſꝫ iħs ac̄) Seq̄tur.
(Et venit in fines iudee trās iorda
nē) vbi erat poſſeſſio duaꝝ tribuū
ↄ dimidie ſcꝫ rubē ↄ gad ↄ dimidie
tribꝫ manaſſe (Et ſecute ſūt eū tur
be multe) Ex quo pꝫ deuotio ꝑpli
ad eū. q2 multi ſequebant᷑. aliq̄ cā
predicacōis audiende. aliqui cā cu
racōis impetrande (et curauit eos
ibi) Et ſic pꝫ ꝙ euangla in vno ver
bo multa miracula ſanitatū inclu=
dit. q2 ꝓpter multitudinē miraculo
rum non poterāt oīa in ꝑticulari de
ſcribi. ut d2 ioħ. vltimo.

Capitulū Decimumnonum.

Et acceſſerūt) Hic ɔñter ſal
uator docet v̄tutes ɔtēplati
uoꝝ ſeu religioſoꝝ. Et diui
dit᷑ in tres ꝑtes. q2 primo docet ɔti
nentiam. Scđō obedientiā. ibi Tūc
oblati ſunt ei ꝑuuli. Tercio paup.
tatē voluntariā. ibi. Et ecce vnus.
In iſtis aūt tribꝫ ɔſiſtit ꝑfectio re=
ligioſoꝝ. Prima diuidit᷑ in duas
q2 primo docet xp̄s illud q8 ē nēci
tatis in ɔtinentia. vi3 ɔtinentiā cō
iugalem. Scđō illud q8 eſt ꝑfectio
nis. ſ. ɔtinentiā ab omni actu vene
reo. ibi. Dicūt ei diſcipuli. Prima
in duas. q2 primo circa hoc ponit᷑
phariſeoꝝ doloſa interrogatio. Et
ſcđō ponitur ipſius xp̄i vera rñſio.
ibi Qui rñdens. dicit ergo (Acceſ.
ad eū) hoc eſt ad iheſū (phariſei) q̄
in ꝑplo iudeoꝝ pre aliꝭ videbantur
religioſi. ut dictū eſt ſuꝑ ↄ dicetur
inferius. xxi. ca (Temptātes eum)
cape in verbis (dicētes. ſi licet hoi
dimittere vxorem ſuā quacūqꝫ ex
cā) .i. ex leui cauſa. ut ꝓpt᷑ aliquā
feditatē ſeu turpitudinē corꝑalem
Hanc q̄ōnem ꝓpoſuerūt xp̄ō ad ca
piendū eū. q2 rñſio ad vtrāqꝫ ꝑteꝫ
erat calūniabilis. q2 ſi diceret ꝙ li
cet: videbat᷑ laxare frena ɔcupiſcē
tie carnali: dicendo ꝙ hō ꝑ libito
volūtatis ſue poſſit vxorē dimitte
re ↄ aliā ducere. ↄ etiā ɔtra dicta[m]
legis nature. q2 inſeꝑabilitas ē de
rōe mr̄imonij. ut dicet᷑ poſt. Si aūt
diceret ꝙ nō licet: videbat᷑ ɔtra mo
yſē dicere dicentē deut᷑. xxiiij. ſi ac=
ceperit hō vxorē ↄ nō inuenerit grā
am añ oculos ei9 ꝓpter aliquā fedi
tatē: ſcribet libellū repudij ac̄ (Q.
rñdens) Hic po2 xp̄i rñſio. Et diui
dit᷑ in duas ꝑtes. q2 primo po2 rñ
ſio. Scđō remouet᷑ quedā ſibi facta
obiectio. ibi. dicūt Ad euidētiā pri
mi aduertendū ꝙ indiuiſibilitas
eſt de rōne mr̄imonij. ꝓpter q8 po2
in diffinitione ei9 tanꝗ formale cū
d2. matrimoniū eſt ɔiunctio mar[is]
ↄ feie inter legitimas ꝑſonas indi
uiduā vite ɔſuetudinē retinēs .i. in
diuiſibilitatē ſm totā vitā alteri9
ɔiugū. Rō aūt h9 eſt. q2 mr̄imoni
um eſt ɔiunctio maris ↄ femīe ad
educacōem ꝓlis ad cultū diuinum
multiplicādū. ad h aūt ꝙ ꝓles ſit
apta ad cultū diuinū. ↄ poſſit ſibi
ſufficere p9 emancipacōem a ꝑenti
bus: req̄ritur magnus tꝑis tract9
q2 oꝑtet filiū generari. educari. et
doceri. ↄ ſibi de nēcarijs vite a ꝑen
tibꝫ ꝓuideri. q2 ſm ꝙ dicit apl's. ij.
choꝝ. xij. Patres dñt theſauriſare
filijs ↄ nō filij ꝑntibus. Anteꝗ au
tem hō poſſit generare: de cōmuni
curſu eſt. xviij. annoꝝ. vel. xx. An
teꝗ vero fili9 genitus ſit educatus
ↄ edoct9 a p̄re: ſciens ↄ potens ſe et
familiā regere: oꝑtet ꝙ ſit. xx. an
noꝝ vel circiter. Et ſic pꝫ ꝙ licꝫ vir
non gn̄aret niſi vnū filiū in vxore
tñ anteꝗ fili9 eſſet diſpoſitus ad re
cedendū a patre: iam p̄r eēt. xl. an
noꝝ vel circiter. nunc aūt ita ē maſ
culus ↄ feia debent ſimul cohītare
indiuiſibilit᷑ ꝗdiu intendūt gene
rationi ↄ educationi ꝓlis. ſicut vide
mus in brutis aīalibus ↄ auibꝫ ꝙ
determinatus mas determīate fe[m]i
ne inſeꝑabiliter ɔiungitur tempe
q̊ intendūt gn̄ationi ↄ educacōi fi
lioꝝ. Veruntñ q2 in alijs aīalibus

et auibus filij nati in modico tēpe
ſūt ſufficiētes victū ſibi querere. iō
maſculus ⁊ femina nō ↄiūgū᷑ īſepa
biliter ꝑ totam vitā ſed tm̄ tp̄e edu
catōnis filioꝝ. Cū ergo natura hu
mana debeat magis eē ordinata ꝙ̄
natura brutoꝝ. iō de dictamine na
turali eſt. ꝙ vir ⁊ vxor inſepabilit̄
ↄiungāt̄ ꝙ̄diu ſtat nc̄aria educa-
tio ⁊ doctrina filioꝝ ⁊ hoc ē ſm̄ to-
tam vitā ↄiugatoꝝ. ꝙ ſicut viſū ē
homo hꝫ. xl. ānos anteꝙ̄ ꝑmꝰ eius
filius ſit ſufficienter educatꝰ. ⁊ ſic
ſola occaſione primi filij. dictat na
tura. ꝙ tm̄ debeat cū vxore īſepabi-
liter habitare. ⁊ ꝙ interim anꝙ̄ ꝓ
mus ſit ſufficiēter educatꝰ naſcunt̄
filij alij vel ſaltē poſſūt naſci. quibꝫ
ↄſimiliter oportet ꝑ parētes ꝓuide
ri. ad quod req̄ritur vlterior tractꝰ
tempis magnus. ideo ſic̄ natura di
ctat in alijs aīalibus ꝙ maſculus
⁊ femina inſepabilit̄ cohabitēt tē
pore determinato a natura in gn̄a-
tione ⁊ educacōe filioꝝ. ita dictat ī
natura humana ut vir ⁊ vxor īſepa
biliter cohabitent ꝑ totā vitā. Et
ſic ptꝫ ꝙ indiuiſibilitas matrimo-
nij non ſolū ē de iure dīno. ſꝫ etiā de
iure naturali. Hāc aūt veritatē de
clarat ſaluator ꝑ ſcripturā veteris
teſtamenti. d. (Nō legiſtis ꝙ qui
fecit hoīem ab inicio) qn̄ .ſ. ſolū cur
rebat lex nature. an̄ legem datā ꝑ
moyſen (Maſculū ⁊ feminam fecit
eos) In hoc tāgit̄ materia ipſiꝰ ma
trimonij ſcꝫ maſculus ⁊ femina. ꝙ
matrimoniū ordinat̄ ad educacōꝫ
ꝓlis ad hoc aūt requirit̄ determīa
tum actiuū ⁊ paſſiuuꝫ. et ħ in aīa-
libus ꝑfectis. ꝙ nō generan᷑ ex pu
trefactione. In maſculo aūt ē ꝟtus
actiua. ⁊ in femina virtꝰ paſſiua.
Homo āt ē ꝑfectiſſimū aīalium et
ꝓpter hoc ad ꝑfectioneꝫ eius reqrit̄
diſtinctio ſexuū vꝫ maris ⁊ femīe
ſeqtur (Et dixit. ꝓpt̄ ħ relinquet hō
patrē ⁊ matrem) In quo tangitur
debita ↄditio materie p̄dicte. quia
matrimoniū debet eē inter ꝑſonas

legittimas ad detrahendū. tāgitur
aūt hic legitimitas ꝑ hoc ꝙ exclu-
dun᷑ ꝑſone illegitime q̄ ſunt pat̄ ⁊
mater. Iſte aūt ꝑſone ſunt excluſe
ſcd̄m dictamē leg̃ nature Cuiꝰ racō
eſt quia vir ⁊ vxor in actu matrio
niali ad paria iudicātur ⁊ ideō ↄtra
reuerētiā natualē eſt ꝙ filia ↄiuga
tur patri ⁊ filiꝰ mr̄i. Vn̄ ⁊ aliq̄ ani
malia magis appropinquātia ad ī
duſtriā hūanā talē ↄiūctionē tāꝙ̄
abhominabilē refugiūt. ſicut nar
ratur de elephāte. qui adductus a
magiſtro ipſꝫ cuſtodiēte. ad imp̄g
nandū matrē ꝓpam rēnuit ꝓpt̄ qđ
magiſter vultū eius opuit ⁊ cū ſic
ignoranter matrē ↄgnouiſſꝫ ⁊ diſ-
coperto vultu ħ vidēret inſilijt p̄ do
lore in onctorē ſuū ⁊ interfecit eum
⁊ hoc eſt qđ dicit᷑ ī lrā (Propt̄ hoc)
i. ꝓpter opus gn̄ationis (relinq̄t
hō patrē ⁊ mrēm) eſt eī hō ↄmunis
gn̄is ⁊ ideo ſignificat maſculū ⁊ fe-
minā. eſt ergo ſēſus ꝙ filius nullo
modo debꝫ copulari matri neqꝫ filia
patri. Cōſeqn̄ter ponit̄ id qđ ē for
male in matrimonio ſcꝫ ↄiunctio ī
diuidua ꝑ totā vitā cū dicit (Et ad
herebit vxori ſue) per ↄiūctōnē ani
moꝝ ex amore ⁊ fidelitate (Et erūt
duo in carne vna) ꝙ̄tū ad corpalē
cohabitationē ⁊ ad vnaꝫ carnē ꝓ
lis ex ambobus ꝓducēdā. Aduer-
tendum tn̄ ꝙ iſta verba dicunt̄ hic
verba dn̄i ⁊ tn̄ gen̄. ij. dicitur ver-
ba ipſius ade. nō tn̄ eſt hic ↄ̄dictio
ꝙ illa verba ꝓtulit adā ex dīna re
uelatione ꝙ ī extaſi factus viderat
mulierē de coſta ſua formatā. ⁊ ideō
illa ꝟba fuerant dei p̄ncipalit̄ tāꝙ̄
reuelātꝭ ⁊ ipſiꝰ ade īſtrumētalit̄ ſic̄
ꝓferētꝭ. Cōcludit ḡ ſaluator (Qđ ḡ
dn̄s ↄiūxit) i. vir ⁊ vxorē īſepabi
lit̄ ꝙ̄tū ad totā vitā (Hō nō ſepet
dimittēdo ꝓpa volūtate vxore. aucte
tn̄ dīna aliqn̄ ſepa᷑ ꝙ̄tū ad cohabi
tacōꝫ ⁊ debiti reddicōeꝫ. nō tn̄ ꝙ̄tū
ad vinculū. ⁊ ħ ↄtingit qn̄ ſepat̄ ſic̄
ꝓpt̄ dīnū cultū altero ītigioꝫ ītrāte
(Dicūt illi) hic mouē᷑ q̄dā obiectō

quā fecerūt ei pharisei de auctē mo
ysi ſ allegata (Quid ergo mandauit
moyſes ac̄) q. d. (manifeſte dicis ꝯ
legē moyſi) deut. xxiiij (Et ait illis
ihs. q̄m moyſes ad duriciā cordis
veſtri ꝑmiſit vob̄ dimittere vxores
vr̄as) q. d. Nō dico ꝯtra moyſē qꝛ
moyſes nō ſcripſit h̄ tanq̄ licitū ꝛ
bonū: ſed ꝑmiſit ꝓpt maius malū
vitandū. ne ſcȝ vxores eis ingr̄tas
occiderent. qꝛ min⁹ erat dimittē q̄
occidere. ſic̄ deu. xv. ꝯceſſit dare ad
vſurā extraneis: ne fr̄es grauarēt.
Sicut ergo q̄ non dat ad vſurā nec ex
neo nec ꝓpinq̄ facit magꝰ ſm̄ intēti
onē moyſi: ita illi q̄ docet vxorē nō
dimittendā nō dicit ꝯ eius intētio
nē: ſȝ magis ſupplet ꝛ ꝑficit illius
legꝰ date impfectionē. ſicut ſ dc̄m
eſt. v. c. (Ab inicio aūt nō fuit ſic)
.i. in ſtatu nature inſtitute ſȝ in hoi
bȝ lapſis ꝑ pcc̄m ꝑmiſſum ē ꝓpter
maius malū euitandū nō tanq̄ li
citū: ſed ſic̄ minus malū. et h̄ ē qđ
ſb̄dit (Dico aūt vobis. quicūqȝ di
xo. niſi ob forni) ſupplendū ē pec
cat. ꝛ facit ꝯ legē mr̄imonij. tūc ei
dimittēda ē ſi in pc̄ō pſeuerat. ne
vir videat eſſe fautor malicie ei⁹. ꝛ
h̄ intelligendū ē quantū ad coha
bitacōnem ꝛ debiti redditionē. nō
tamen quantum ad vinculum. qđ
non ſoluit niſi ꝑ mortē. ꝛ propter
hoc ſubdit (Et aliā dux) Hoc ē di
ctū ſi dimiſſa vxore ꝓpt fornicacōꝫ
aliā duxerit (mechat) qꝛ remanet
ad h̄ vinculū mr̄imonij cū ꝑma. Et
ſic pȝ q̄ lr̄ā h⁹ verſus predcā defecti
ua ē. ꝛ ſunt ea q̄ predcā ſūt intpo
nenda ad hn̄dum ſenſū pfectū. ſic̄
ꝯtingit in pluribȝ locis ſacre ſcptu
re (Et q̄ dimiſſam) a viro ꝑmo ꝓpt
fornicacōꝫ (duxit) accipiens eā in
mr̄imoniuȝ (Mechat) qꝛ remanet
ad h̄ vinculū illi⁹ dimiſſe cū viro ꝑ
ori. Et ex hoc verbo pȝ intellcūs lr̄e
immediate precedētis q̄ defectia ē.
qꝛ eadē rōne q̄ vxor dimiſſa ꝓpt for
nicationē non pōt duci ab alio vi
ro. ſic nec vir eā dimittens pōt du

cere alterā. qꝛ eq̄liter manet vincu
lum mr̄imonij ex vtraqȝ pte (Dicūt
ei diſcipuli) Poſito eo qđ ē nc̄citatꝭ
in virtute cōtinentie: dn̄r poꝰ id qđ
eſt ſuperogacōis ꝛ ꝯſilij. viȝ ꝯtinē
tia ab oī actu venereo. Diſcipuli ei
audiētes q̄ vinculū mr̄imonij ē in
diſſolubile: dixerūt (Si ita ē cā hoi
nis cū vxore) q̄ n̄ poſſit eā dimittē
niſi mō predcō (Nō expedit nube
re) Ac ſi dicāt. melius ē ſimpliciter
ꝯtinē. ꝛ h̄ duplici de cā. Primo qꝛ
ex tali indiuiſibilitate mr̄imonij
pn̄t multa grauia ſeq̄. qꝛ ſi vxor in
currat lepra vel aliquā infirmita
tē horribilē: oȝ tn̄ illi debitū reddere
Scđa cā eſt. qꝛ maius meritū ē ꝯti
nere ſimplicit̄ q̄ ꝯiugatis ꝯtinētia
Vn̄ ſupra dictū eſt. xiij. ca. q̄ ꝯtinē
tia virginalis hȝ fructū centeſimū
viduatis ſexageſimū. ꝛ ꝯiugatis
triceſimū. Et ad iſtū intellectū rn̄
det ſaluator dn̄r (Non oēs capiūt
iſtud verbuȝ) qꝛ altus ē ſtatus ad
quē infirmi nō pn̄t aſcendere (Sed
quibȝ datū eſt) ſcȝ a deo ex ſpeciali
munere. qꝛ ſm̄ q̄ ſcribit ſap. viij.
Nemo pt̄ eſſe ꝯtinēs niſi de⁹ det. ſȝ
qꝛ nō oīs ſapia ē laudabilis: ideo
dn̄r oñdit q̄ ſit laudabilis ꝛ q̄ nō:
dicēs (ſunt eunuchi qui de matris
vtero ſic nati ſūt) qꝛ ꝯtinentia que
eſt ex naturali frigiditate cōtracta
a pentibus vel priuacōe membroꝝ
genitaliū nō eſt laudabilis niſi in
quantū ꝑ voluntatē acceptat. nec
illa que eſt ꝑ violentiā. ſicut in il
lis quibȝ ſecant genitalia. ꝛ h̄ eſt
qđ dicit (Et ſunt eunuchi qui facti
ſunt ab hoibus) ſed illa ꝯtinētia q̄
eſt ꝑ voluntatē reprimentē ꝯcupiſ
centiā ab actu venereo. illa ꝓpe eſt
laudabilis. et hoc eſt qđ dicit (Et
ſunt eunuchi qui caſtrāt ſeipſos)
non ꝑ membroꝝ abſciſionē ſed per
cōcupiſcētie repreſſionē (Propter
regnū celoꝝ) .i. ut liberius cōtinēs
vacet ꝯtemplationi diuine. qꝛ ſic̄
ſcribiꝰ .i. choꝝ. vij. Qui aūt ſine vx
ore eſt ſollicitus eſt q̄ domini ſunt

a cogitat quō placeat dō. qui autē
cū vxore eſt ſollicitus eſt q̄ ſūt mūdi
quō pleceat vxori. a diuiſus ē. Sed
quia talis ſtatus eſt altus nec pūt
oēs ad hoc attingere. ſꝫ ſolū pfecti
a ideo ſbdit (Qui p̄t cape capiat)
quaſi diceret. tātū bonū nō ē neceſſi
tatis ſed ſupererogacōis (Tūc oblā
ti ſunt) Hic ɔñr docꝫ hūilitatis obe
dientiā p hꝰ ꝙ puulos ſibi oblatoſ
dulciter ſuſcepit manus illis iponē
do a p eis orando. hec aūt obediētes
illi ſunt vere puuli. a hꝰ eſt qꝺ dicit
(Tūc oblati ſūt ei puuli) ex deuocō
ne ſcꝫ offerentiū (Vt manus iponēt
eis) .ſ. benedicēdo. a orādo p eis (Di
ſcipuli aūt eius increpabāt eos) ti
mētes ne importunitas offerētiū of
fenderet magiſtꝝ (Jħs vō ait ſuis
diſcipulis. Sinite puulos venīe ad
me) ꝙ iſti ſūt figura vere hūiliū a
obediētiū. qꝝ familiaritatē talē ego
volo ſcꝫ (Taliū ē ei regnū celoꝝ) ſic
eſt dictuꝫ capitulo p̄cedēti. nullus
p̄ot intrare regnū celorū niſi fuerit
puulus et hūilis (Et ecce vnꝰ acce
dens) Hic ɔñr docet paupertatē volū
tariam. Et diuiditur ī duas ptes.
quia pmo docet id qꝺ eſt nēcitatis.
Scdō id qꝺ eſt ſupererogacōis ibi di
xit ei adoleſcēs In pria ergo pte po
nit cuiuſdam volentis aſcēdere ad
ſtatū pfectōnis īterrogatio dicētis
(Magiſter bone q̄d boī faciā vt ha
beā vitam eternā Jħs aūt rñdit ei)
primo quātū ad eius cogitationeꝫ
ꝙ ille cogitabat iħm eē purū hoīeꝫ
licet crederet eū eē ſāctū bonū docto
rē. a ideo rñdens iħs cogitationi di
xit ei (Quid me īter. de bono) .q.d.
Ex quo me credis purū hoīem nō de
bes me vocare bonū. cuius cauſa ſb
ditur (vnus ē bonus deꝰ) hꝰ ē dictuꝫ
deus eſt ſolus bonus p eſſentiam a
nullus alius. Cōſequēter rñdit eiꝰ
īterrogationi. d. (Si aūt vis ad vi.
ingredi ſerua mā.) quaſi diceret.
hꝰ ſufficit ad ſalutem. qꝺ ampliꝰ eſt
nō ē neceſſitatis ſꝫ ſupererogacōnis
(Dicit illi) ſcꝫ adoloſcens (Que) .ſ.
ſūt illa mādata. quoꝝ obſuādia ē
neceſſaria ad ſalutem (Jħs āt dix.
nō hoī. fa.) hꝰ ē p̄ceptū decalogi per
qꝺ phibet nocumētū primi in pſo
na ppria (nō adulte.) p hꝰ phibet
nocumētū primi in pſona ſibi ɔiū
cta (Nō fa. fur.) p hꝰ phibetꝰ nocum
tū pri ī re poſeſſa (Nō fal. teſti. di
ces) p hoc phibet nocumētū primi
in fama (Honora patrē tuū a ma
trē) p hoc p̄ceptū affirmatiuū ītel
ligitur omne bñficium primo red
dēdum. ꝙ noīe prīs a mrīs ītelligiꝰ
oīs primus. a hꝰ eſt qꝺ ſubdit (Et
diliges primū tuū ⁊c̄) ꝙ obſeruā
tia mādatoꝝ nō eſt meritoria vite
eterne: niſi fiat ex caritate. Aduer
tēdum ꝙ licet ponātur hic ſolūmō
p̄cepta ſcdē tabule. que ordināt ho
minē ad primū. intelligūt tñ cū hꝰ
p̄cepta pme tabule ordinātia hoīeꝫ
ad deum. ꝙ hō magis tenet deo q̄
primo. a ideo ſi obſeruātia māda
toꝝ ſcdē tabule neceſſaria ē ad ſalu
tem. multo fortius obſeruācie mā
datoꝝ pme tabule. Per p̄dicta eē
oſtendit ſaluator ꝙ obſeruanda p̄
ceptoꝝ ceremonialiū a iudicialiuꝫ
non erant amplius neceſſaia ad ſa
lutem (Dixit illi adoleſcens) Hic cō
ſequenter oſtendiꝰ q̄d ſit ſupereroga
cōnis ſcilicet abiectio omnium tem
poralium per paupertatem volun
tariam. Et diuiditur in duas ptes
quia primo docēt paupertatis vo
luntarie meritum. ſecundo ut ad eā
alliciat oſtendit eius premium ibi
Tunc reſpondens petrus Prima ī
duas. Quia primo docet paupertatꝪ
voluntarie meritum. ſecundo quid
ſit huius pfectionis retardatiuum
ibi. Cū audiſſꝫ autē adoleſcens Cir
ca pmum aduertendum qꝺ adole
ſcens iſte volebat ad ſtatum perfe
ctionis aſcendere. iō dixit (Oīa hec
cuſtodiui) mādata implendo (Qd
adhꝰ mihi deeſt) ad pfectioneꝫ vite
Jhteroꝰ. aūt dicit ꝙ iſte iuuēis mē
daciter a ficte loquebaꝰ qꝺ pbat p
hꝰ qꝺ ſbdiꝰ poſtea. Cū audiſſꝫ vbuꝫ

abijt triſtis. q̄ non feciſſet ſi ex de
uotione ad xp̄m acceſſiſſ;. Sz beda
et aliq̄ alij expoſitores dicūt ɔ̄rium
viz ꝙ ſimplici aīo venit ad xp̄m pe
tens de ſalute et̃na. et ꝙ verū dixit
ſe obſeruaſſe mandata. q̄d pbatur
p hoc ꝙ dicit̃ mar. x. Jh̄s aūt intu
itus eū dilexit. q̄d nō eſſet verū: ſi ve
niſſet vict9. Qz aūt arguit ihero9.
ɔ̄riuz ex hoc q̄d ſeq̄tur. abijt triſtis
ac̃. non eſt ɔ̄ iſta. qꝛ aliq̄s potens
eſt ſtatū inferiorē ſeruare: q̄ tñ nō
ē potēs ſtatū altiorē aſcendere (Ait
illi ih̄s (Si vis pfect9 eſſe) .i. aſcēde
re ad ſtatuz pfectionis ſupra coēm
ſtatū ſaluti nc̄cariū (Vade) ɔtēnen
do oīa tp̄alia (Et vende q̄ habes: et
da pauperibz) ꝓpter deū. qꝛ abijcē
re tp̄alia ꝓpter oſtentationē non ē
meritoriū. ſicut aliq̄ phariſei fecerūt
(Et hēbis theſauꝝ ī celo) Hoc nō
dicit̃ qꝛ paupertas ſit maior v̄tus q̄
ɔtinentia vel obīa ſed dr̄ p quandā
correſpondentiā. qꝛ theſaurus cele
ſtis ſic rn̄det voluntarie paupertati:
ſicut exaltatio humiliationi. ſicut di
ctū eſt ca. prece. Seq̄tur (Et veni ſe
q̄re me) qꝛ in ſequela xp̄i p opa ca
ritatis ɔſiſtit pfectio principaliter
Jn paupertate aūt voluntaria ɔſiſtit
inchoatiue p modū remouentis p
hibens et diſponētis. qꝛ p h̄ aufert̃
cura tp̄alium q̄ impedit aīm a di
lectōe dei. et diſponit̃ anim9 ad libe
re deō vacādū (Cū audiſſ; ih̄s) Hic
ɔ̄nt oñdit quid ſit hui9 pfectionis
impedimentū: viz nimia dilcō ter
renaꝝ poſſeſſionū. et h̄ eſt q̄d ſb̄di
tur (Cū audiſſet adoleſcēs verbū)
ſcz xp̄i de pfectione paupertatis volū
tarie (Abijt triſtis) qꝛ nimis ama
bat poſſeſſiones terrenas. et idō nō
poterat ad perfectionē voluntarie
paupertatis aſcendere. Conſeq̄nt̃ oñ
dit quō diuitie faciūt difficultatez
in attingendo pfectionē dicēs (Amē
dico vobis. qꝛ diues difficile intra
bit in regnū celoꝝ) Nō dixit ipoſſi
bile ſz difficile. qꝛ difficile ē ditias
poſſidere et nō teneri nimis amore

earꝝ. qꝛ ſcd̄m ꝙ dicit augꝰ. in ep̄la
ad paulinū. Bona terrena diligū
tur artius adepta q̄ ɔcupita. Aliud
eī eſt nolle incorpare q̄ deſunt. ali
ud iam incorpata diuellere Jlla eī
velut extranea iam repudiant̃. iſta ve
lut mēbra preſcindunt̃ ac̃. Et cri
ſoſtom9 ſup math. Appoſitio diui
tiaꝝ maiorē apponit flammā: et ve
hemētior ſit cupido. et qꝛ cupiditas
eſt venenū caritatis: idō poſſeſſio di
uitiarū reddit hoīem difficilem ad
pfectionē acq̄rendā. nō tñ fac̃ im
poſſibilem. qꝛ abrahā fuit valde di
ues. ut h̄etur geñ. xiij. et tñ fuit pfe
ctus ut h̄etur geñ. xvij. Jdeo dicit̃
eccl. xxxi. Btūs vir diues q̄ inuētus
ē ſine macula ac̃. ſeq̄tur. Quis ē h̄
et laudabim9 eū. q. d. vix et cū dif
ficultate inuenit̃. Conſeq̄nter oñt
qualit̃ diuitie faciūt impoſſibilita
tē ad pfectionē et ad regnū celoruz
ɔſeq̄ndū q̄n ſcz hō ɔſtituit finem in
diuitijs. et h̄ eſt q̄d dicit (Facili9 ē
camelū p foramen ac9 trāſire q̄ di
uitē intrare in regnū celoꝝ) Primū
eſt impoſſibile. ut pz manifeſte: g̊
et ſcd̄m. Qz aūt loq̄tur de diuite cō
ſtituente finē in diuitijs: pz p illud
q̄d h̄etur mar. x. vbi dr̄ Q̄m difficile
ɔfidentes in pecunijs intra. ac̃. et ſe
quit̃ ibidē. Facili9 eſt camelum ac̃
Ex quo pz ꝙ illud q̄d dicit diuitez
impoſſibile intrare in regnū dei: in
telligit̃ nō de quocūqz diuite ſed di
uite ɔfidēte in diuitijs. et in ipſis fi
nē ɔſtituente. et h̄ dz hic ſubintelli
gi (Auditꝭ aūt hijs diſcipuli mira
bant̃) qꝛ talē pfectionē paupertatis
voluntarie et aliaꝝ virtutū null9 do
cuerat añ xp̄m. ſeq̄tur (Quis pote
rit ꝰ ſalu9 eſſe) Ad q̄d rn̄dens (ih̄s
dixit. Apud hoīes hoc īpoſſibile ē)
qꝛ hō non pōt ad hoc attingere ex
virtute ꝓpria: ſed ſolum ex diuina
grā. q̄d h̄etur ad roma. vi. Gratia
dei vita eterna. et p hoc excludit̃ er
ror pelagij q̊ poſuit hoīnem ex ſola
libertate arbitrij poſſe mereri. et qꝛ
licet meritū vite eterne nō poſſit eē

virtute nature. pōt tñ eē virtute ḡ
tie diuine. idō ſequit (Apud deuz oīa
poſſibilia ſūt) Aliter autē exponit
ab aliquibꝫ illud (facili9 eſt came
lum p foramē ꝛc̄) dicētibꝫ ꝙ q̄daꝫ
porta erat in ihrl̄m q̄ vocaba᷑ porta
ac9 p quā non poterāt cameli trāſi
re niſi prius depoſito onere. ſic nec
diues ītrare regnū celoꝝ niſi depoſi
ta ſarcina terrenoꝝ. ſ3 ꝙ de hoc ſcri
ptura non h3 auctem. idō eadē facili
tate ↄtemnit qua ꝓba᷑. Nō ei inue
nit ſcriptū in aliq̄ ſcriptura autēti
ca ꝙ in ihrl̄m fuerit aliqua porta ſic
nominata. ⁊ idō prior expoſitio me
lior vide᷑ (Tunc rn̄dens petr9) Hic
ↄn̄r oñdit volūtarie pauptatis pre
miū. ⁊ p̄mittit interrogatio petri
(Ecce nos reliquim9 oīa) licet aūt
petrus eſſet paup tñ aſſerit ↄfident̄
ſe reliquiſſe oīa. quia licet eēt pau
per in actu. tñ hēbat multa ī poten-
tia. ⁊ ꝙ p pauptatem volūtariā ñ
ſolūmodo relinquūt poſſeſſa ī actu
ſ3 eē poſſibilitas acq̄rēdi ⁊ poſſidēdi
et iſta poſſibilitas aliq̄ mō ſe extē
dit ad oīa. iō ↄueniēter petr9 dixit
ſe reliquiſſe oīa (Quid ergo erit no
bis) in p̄mio retribucōis p tali vo
luntaria pauptate. Cōſequēter po-
nit rn̄ſio xp̄i (Amen) .i. fidelit̄ (Di-
co vobis ꝙ vos qui ſecuti eſtis me)
dimiſſis oībꝫ terrenis (in regenera
tione) .i. in iudicō tempe reſurrectō
nis mortuoꝝ. que quidē reſurrectō
dicit̄ regeneratio. ꝙ terminat̄ ad
eē ſecūdario acceptū (Cū ſederit fili9
hoīs) quia ſicut in forma hominis
fuit iudicatus corā pylato. ita ī for
ma humana iudicabit ſicut d̄r act.
.i. ca. Hic ihs qui aſſūptus ē a vo
bis in celū. ſic veniet ad iudiciū. ſcꝫ
ꝙ ſicut in humanitate aſcendit ita
in humanitate deſcēdet ad iudiciū.
quia tamen apparebᵗ in forma hu
manitatis glorſa. idō ſubditur (In
ſede maieſtatis ſue) In p̄mo eīn ad
uentu ſedit in ſede humilitatis (Se
debitis ⁊ vos ſup ſedes iudicantes
ꝛc̄) Aduertēdū ꝙ iudicare accipit̄
tripliciter. Vno mō p̄ncipaliter ſic̄
iudex qui ꝓfert ſn̄iam ⁊ h̄ modo ſo
lus xp̄9 iudicabit. Alio modo ꝓ ſede-
re in loco eminēti iuxta iudicē ſicut
aſſeſſores iudicis. ⁊ hoc mō apl̄i et
alij pfecti cū xp̄o iudicabūt. Tercō
modo large accipit̄ ſcꝫ ꝓ ſētētiaꝫ iu
dicis approba᷑. ⁊ hoc modo oēs ele
cti iudicabūt. quia ſētentiā iudicꝭ
approbabūt. Conſiderand̄ etiā ꝙ li
cet iudiciaria poteſtas q̄ ↄpetit ali-
cui p modū aſſeſſoris cōueniat apo
ſtolis ⁊ viris pfectis rōne ſue pfe-
ctōis ſupra alios eminētis. tñ ma
gis attribui᷑ volūtarie pauptati ꝙ̄
alijs virtutibus ⁊ hoc p quādā cor
reſpōdentiā. ſic̄ ſupra dictū ē. quia
ſicut exaltatio rn̄det humilitati. ſic
iudiciaria poteſtas pauptati quia
paupes in hoc mūdo ↄculcātur ⁊ p
uerſe iudicātur. ꝙ etiā coꝝ verba ī
malū interp̄tātur. iō econtrario e-
minētia ſedis iudiciarie ↄpetit eis ī
regeneratione (Et oīs qui reliquerit
domū vel fratres ꝛc̄) nō eſt ſic intel
ligēdum ut aliqui dixerūt. ꝙ poſt
aliquā reuolucōnē tpm poſt iudici
um: centuplū omniū que hic dimit
tūtur ꝓpter deū reddātur in eadē ſpe
cie. ut centū agri ꝓ vno agro dimiſ
ſo. ſ3 eſt ſēſus ꝙ qui corpalia ꝓ xp̄o
dimiſerit. ſpūalia bona recipiet hic
ī p̄ſenti que ita excedūt bona tēpa
lia. ſic̄ cētenari9 nūerus vnitatē (Et vi
tā eternam poſſidebit) in futuro. ſ.
ꝓpter qd̄ ↄcluditur in fine. (Multi
aūt erunt nouiſſimi p̄mi ꝛc̄) ꝙ qui
ſunt hic p̄mi in honore alios iudi-
cantes iniuſte. tunc erūt nouiſſimi
⁊ inferiores. ⁊ iuditio alioꝝ ſubie-
cti. ⁊ econtrario volūtarie paupes
qui ſunt hic nouiſſimi: ī iudicio fu
turo erunt p̄mi. ꝙ ſicut dictū ē erūt
iudicis aſſeſſores.

Capitulum Viceſimū.

Simile eſt regnuꝫ celorum)
Hic ↄn̄r ſaluator docꝫ v̄tutes
platoꝝ In plātāt p̄ ceteris

virtutibus debent esse quatuor scz fervor ad continue laborandum in agro dominico. vigor ad se mentitio exponendum pro grege sibi commisso. humilitatis tenor etiam in statu alto. pietatis dulcor continue subditis benefaciendo. Primum tangitur in prima parte capitis. secundum ibi. et ascendens ihs ihe rosolimam. Tertium Tunc accessit ad eum. Quartum. Et egredientibus illis ab ihericho Primum ostenditur in parabola illorum qui vocati sunt ad operanduz in vinea a mane usqz ad vesperam Ex quo patz quod prelati debent continuo laborare per doctrinam in ecclesia. Debent etiam operari ibidem sine inuidia et mutua emulatione. quod patz per hoc quod laborantes murmurantes hic reprehenduntur. propter quod nume. xi. dicitur quod cum iosue diceret moysi ut prohiberet heldada medad prophetantes in castris. moyses redarguit ipsum dicens. quid emularis pro me. quis tribuat ut omnis populus prophetet: et det dominus eis spiritum suum Igitur circa hoc duo tanguntur. Primum est vocatio ad laboris exercitium Secundum ad recipiendum premium. ibi. Cum sero factum esset. Circa primum dicit (Simile est regnum celorum) i. status ecclesie militantis (homini patrifamilias) Iste est deus pater qui ita gubernat totum mundum: sicut prefamilias subditos in domo (Qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam) Iste exitus non est per loci mutationem: sed per sue bonitatis diffusionem in creatura subiecta. Vinea ista est universis ecclesia que a primo iusto colligitur usqz ad ultimum qui in fine mundi nasciturus est ut dicit grego. Operarii autem sunt doctores et prelati a deo missi ad culturam huius vinee per predicationem et doctrinam. Primo quidem mane deus pater operarios conduxit. quod a principio mundi usqz ad noe aliquos sanctos patres ad eruditionem hominum misit. viz adam setha enoch et alios iustos (Conuentione autem facta cum operariis ex denario diurno etc.) Conuentio ista est promissio vite eterne pro labore. que quidez vita eterna dicitur denarius diurnus: quod est equalis omnibus. quod vita eterna erit equalis omnibus a parte finis (Et egressus circa horam terciam etc.) Hora tercia intelligitur mundi discursus a tempore noe usqz ad abraham in quo aliqui sancti ad eruditionem aliorum missi sunt a deo. ut noe. sem. eber. thare. et abraham. et consimiles (Iterum autem exiit circa sextam horam et nonam.) Hora sexta fuit ab abraham usqz ad moysen. in qua missi sunt abraham. ysaac et iacob. et xii. patriarche. Hora nona a moyse usqz ad xpm viz tempore legis. in qua ad eruditionem populi missi sunt moyses et aaron. iosue. iudices. reges. prophete et sacerdotes (Circa undecimam vero exiit) Undecima hora intelligitur a tempore xpi usqz ad finem mundi. in qua gentiles vocati sunt per predicationem apostolorum et aliorum ecclesie doctorum. et propter hoc dicitur hic (Quid statis tota die ociosi) quod a principio mundi usqz tunc laborare in bonis moribus neglexerant: quasi tota die ociose stabant (Dicunt ei. quod nemo nos conduxit) i. nullus doctor. nullus propheta ad nos instruendum venit. quod lex et prophete filiis israel date fuerant: ut illi spirituali scitate fulgerent ex quibus xps secundum carnem erat nasciturus (Ite et vos in vineam meam) Interponitur hic coniunctio copulatiua. quod gentiles iudeis adiuncti sunt ut una ecclesia ex ambobus fieret (Cum sero factum esset) Hic describitur vocatio ad recipiendum premium. Sero autem ab aliquibus hic dicitur finis mundi in quo vocabuntur iusti ad receptionez premii. ut habetur xxv. ca. Venite benedicti patris mei etc. Sed illud quod sequitur videtur contradicere quod aliqui accipientes premium murmurabant aduersus prefamilias. quod nullus est in fine mundi premium eternum recepturus murmurabit contra deum. sed erit suo premio contentus Ad quod respondet beatus grego. quod ista murmuratio non est aliud quam dilatio premii quam sustinuerunt patres sancti in limbo usqz ad passionez xpi. Sed hec responsio non videtur conueniens quod murmuratores dicuntur hic nequam

qđ nō p̄t dici de ſāctꝭ p̄ribꝫ ī limbo
exn̄tibꝫ ⁊ in fine parabole ꝯcluditur.
multi ſūt vocati pauci vo electi. Ex
quo pꝫ ꝙ iſta parabola nō ſolū extē
dit ſe ad electos cuiuſmodi ſūt illi
qui ī fine mūdi recipiēt p̄miū. Et
ideo dicēdū ꝙ ſero hic accipiꝰ ꝓ tem
pore grē. qđ īcepit a xp̄o. Vñ iohā.
.j. dicitur grā ⁊ veritas ꝑ ih̄m xp̄m
facta eſt. ⁊ iō cum dicitur (Cū ſero
factū eſſ) .i. cū tēpꝰ gratie adueniſſ
(Dicit dn̄s vinee) .i. deus pr̄ (procura
tori ſuo) .i. domino xp̄o. qui miſſus
ē ad ꝓcuracōꝫ ſalutiſ humane (Vo
ca operarios ⁊ redde illis mercedē) Il
la merces bene itelligitꝭ grā. qꝛ eſt
quedā inchoatio glie cū gl̄a nō ſit
aliud ꝙ̄ grā ꝯſūmata (Incipiens a
nouiſſimis) qꝛ in p̄matiua eccleſia
grā xp̄i data eſt gētibus. qui vlti
mo venerāt ad fidē: iudeis ꝑ maiori
pte in īfidelitate remanētibꝫ (Cū ve
niſſent ergo qui circa vndecimā ho
rā venerāt) .i. gētiles (Accepert ſin
gulos denarios) .i. donū gratie que
eſt q̄dā inchoacō ⁊ arra glē (Veni
entes aūt p̄mi) .i. iudei qui a p̄nci
pio legis date deo ſeruierāt (Arbi
trati ſūt ꝙ plus eēnt accepturi) qꝛ
in p̄mitiua ecc̄a credebāt ꝙ plus de
berent habere de xp̄i gratia. vñ re
putabāt gentiles īdignos gratia
dei. ſecundum ꝙ dicitꝭ act. x. vbi pe
trus vidit lintheū ſubmiſſū de celo
in quo erāt aīalia q̄drupedia ⁊ ſer
pētia. ⁊ volatilia īmūda ſcḋm legem
⁊ dictū eſt petro occide ⁊ māduca.
in quo ſignificabatꝭ incorꝑatio gē
tiliū intra ecc̄am ꝑ fidē ⁊ grām. ſic
patet ex littera cōſequēti. qꝛ a deo
miſſus eſt petrꝰ ad p̄dicādū corne
lio centurioni ⁊ alijs gētilibus. ꝓp
ter qđ petro abhoīatione habēte de
māducacōne immūdoꝝ ſcḋm legē
in quo ſignificabaꝰ ut dictū ē voca
tio gentiliū ad fidem. dictū ē ſibi a
dn̄o. qđ deꝰ purificauit. tu ne cōe dixe
ris. ⁊ ī eodē ca. dixit petrꝰ cornelio
⁊ amicis ſuis. vos ſcitis quō abho
minatū ſit viro iudō ꝯiūgi aut acce
dere ad alienigenā. ſꝫ mihi oſtendit
deus neminem communem aut im
mundum dicere hominem (Accepe
runt autē ⁊ ipi ſingulos denarios)
id ē ꝯſimilem gratiam ſicut ⁊ genti
les ⁊ non maiorem vnde actuū. x.
dicitur. ꝙ p̄dicāte petro cecidit ſpi
ritus ſcūs ſup oēs q̄ audiebāt vbū
videlicet ſup corneliū ⁊ amicos eiꝰ
quia ut ibidē dicitur. acceperūt ſpm̄
ſcm̄ in ſigno viſibili ⁊ donū ligua
rū ſicut receperāt ap̄li ⁊ alij diſcipu
li qui erāt iudei in die penthecoſtes
(Et murmurabāt aduerſus patrē
familias. d. Hij nouiſſimi ⁊c̄) ad
litterā ī p̄mitiua ecc̄a ꝯūſi iudei mur
murauerūt de hoc ꝙ ꝯſimilis grā fie
bat gentibꝫ ſicut ⁊ ipis. Vñ act. xj.
dicitur ꝙ cū petrus rediſſ in ih̄rlm
baptizato cornelio et amicis eiꝰ diſ
ceptabāt aduerſus illū qui erāt ex
circūciſione dicentes quare ꝯmuni
caſti cū illis qui hn̄t ꝑpuciū. ⁊ mā
ducaſti cū illis. ⁊ ibiđ. vi. ca. dicitꝭ
in diebus illis creſcēte nūero diſci
puloꝝ factū eſt murm̄ grecoꝝ adū
ſus hebreos eo ꝙ deſpicerētur ī mi
ſterio quotidiano vidue eoꝝ (Ac il
le rn̄dens) ꝑ diuinā reuelacōnē ap̄lis
factā (vni eoꝝ dixit) ſicut aūt aliqñ
accipitur numerus indeterminatus
ꝓ determiato. ita etiā ſumitꝭ aliqñ
vnitas ꝓ numero ſicut ſup̄ dictū ē
ꝙ petrus loquebatꝭ ꝓ oībus ap̄lis
ita ſimiliter qđ hic dicitur vni. ītel
ligitur eſſe dictū multitudini eoꝝ.
qui de gratia data gentilibus mur
murabant ſeu ādmirabātꝭ. ⁊ hoc fa
ctū eſt act. xj. vbi petrꝰ rōnē reddi
dit iudeis murmurātibus de hoc qđ
baptizauerat corneliū dicens ꝙ ex
diuina reuelacōe fecerat. ⁊ quia vide
rat ſpm̄ ſcm̄ deſcēdentem ſup genti
les ſicut ſup iudeos ut habeꝰ ibidē.
ſequitur (Amice nō facio tibi īiuri
am) qꝛ iniuria non habet locū vbi ē
mera grā. ⁊ iđō ſi det grām cuicūqꝫ
voluerit nō facit alicui iniuriā (No
ne ex denario conueniſti mecum) qꝛ
ad hoc aliquis venit ad fidem ut

hẽat grām in pñti· ⁊ glām in futu
ro (Tolle q̄d tuū eſt ⁊ vade) ·i· gra
tiā quā meruiſti credēdo legi ⁊ ꝓphe
tis de xp̄o qꝛ licet prima grā nō ca
dat ſub merito: augmentū tñ grē
cadit ſub merito· q̄d quidē augmē
tum datū eſt iudeis credētibꝫ in cri
ſtū (Volo aūt nouiſſimo huic da
re ⁊c̄) ·i· gentili vocato immediate
ab ydolatria· ſicut iudō vocato a le
gis obſeruantia (An nō licꝫ mihi
q̄d volo facere· q· d· ſic· qꝛ dei volun
tas nullo mō pōt eſſe diſtorta (An
ocul⁹ tuus neq̄ ē) qꝛ talis inuidia
⁊ iudiciū ꝓcedebat ex hūano defcū
(qꝛ ego bonus ſū) ꝑ eēntiam· ⁊ iō
non poſſum male agere (Sic erūt
nouiſſimi ꝑmi) qꝛ gentiles q̄ a iu
deis erant q̄ſi viles reputati: ſūt cō
uerſi deuote ad fidē xp̄i (Et primi
nouiſſimi) qꝛ iudei q̄ fuerant ꝓpłs
peculiaris ipſi⁹ dei ꝓpt̄ infidelitatē
ſunt ab eo deiecti· Et h̄ ē q̄d ſubdit
(Multi eī ſūt vocati) ad fidē xp̄i ꝑ
legē ⁊ ꝓphetas (Pauci vō electi) qꝛ
pauci de iudeis ꝯpatiue crediderūt
in xp̄m· ⁊ de credētibꝫ multi reuerſi
ſunt ab ecc̄ia· ⁊ ad h̄ reuertunt̄ ad
vomitū· Moralit̄ āt pt̄ exponi pa
bola iſta de vocatł ad grām ſ̄m diuꝰ
ſas etates· ita q̄ hoȧ ꝑma ſigꝰficat
puericiā· hora tercia iuuentutē· qꝛ
ſicut tunc ſol incipit aſcēdere ⁊ calo
rem oñdere: ſic in iuuentute calor
nātis in hoīe· Hora ſexta etatē vi
rilem· qꝛ tunc hō ē in ſtatu ꝑfecto·
ſicut ſol in celi medio· Hora nona
ſenectutē in qua calor nātis incipt
refrigeſcere· Vndecima vero ſignifi
cat ſeniū· qꝛ tūc homo eſt ꝓpe mor
tis occaſum· Vocant̄ g̊ opariȷ̄ om
nibꝫ iſtis horis· qꝛ aliq̄ vocant̄ ad
fidē per grām opantē in puericia·
aliȷ̄ in iuuētute· ⁊ ſic de aliȷ̄s etati
bus· ⁊ oēs habēt denariū diurnū·
qꝛ quantūcunq̄ hō tarde ad grām
voce²dū tñ in ea ꝑſeueret hꝫ glām
eternā· Contigit etiā q̄nq̄ q̄ ille q̄
vocat̄ in ſenectute ꝯſeq̄tur tantam
grām ⁊ glām a deo · ſicut ille q̄ in

iuuentute vocat̄ Tū ex diuina libe
ralitate· tū ex ipſi⁹ vocati ferueti
voluntate ⁊ opatione (Et aſcēdēs
ih̄s) Hic ſaluator oñdit q̄ in pre
latis dꝫ eſſe vigor ad tolerādū mͬ
tiriū ſi necc̄e ſit ꝓ grege ſibi ꝯmiſſo
⁊ hoc docet ꝑ exemplū ſui q̄ volun
tarie venit in iheruſalē ad ſuſtinē
dū mortē ꝓ ſalute mundi· Vñ bea
tus gregori⁹ exponēs illud ioh̄· x·
Ego ſum paſtor bon⁹ ⁊ aīam meā
pono ꝓ ouibꝫ meis dicit de ſe ⁊ aliȷ̄ſ
prelatł· in hoc oſtēſa eſt nobis via
quā ſeq̄mur ⁊ h̄ eſt q̄d dicit h̄ (Et
aſcēdens ih̄s iheroſolimā) q̄ reſpe
ctu toti⁹ terre ꝓmiſſionis ē in alto
ſita· ⁊ ꝓpter h̄ venientes illuc ab a
liȷ̄s ptibus ibāt aſcēdendo (Aſſum
pſit· xiȷ· diſcipulos ſuos ſecreto· et
h̄ duplici de cā· Vna eſt· qꝛ ſecretū
miſteriū ſue paſſionis futuꝝ vole
bat apłis ꝯuenient̄ pre aliȷ̄s reue
lare: ne videntes eū mori poſtea ig
noīoſe ſcādaliſarent̄· Scd̄a ē· qꝛ ſe
creta miſteria ſunt tm̄ maioribꝫ re
uelāda ⁊ detegēda cuiuſmodi erāt
apłi· Seq̄tur (Fili⁹ hoīs tradet̄ prin
cipibꝫ ſacerdotū ⁊ ſcribis) ·i· legiſ
peritis· qꝛ eis ꝑ iudā fuit tradit⁹ ⁊
venditus (Et ꝯdēnabūt eū morte)
qꝛ ipſi iudicauerūt eū eſſe reū mor
tis· licꝫ nō hñt ptātem interficien
di· qꝛ iudiciuꝫ ſanḡnis erat eis ab
latū a rōmis q̄ dñabant̄ eis· ⁊ ideo
ſeq̄tur (Et tradent eū gentibꝫ) viꝫ
pilato preſidi ⁊ ſuis militibꝫ ad ꝑ
ficiendū i^d q̄d nō poterāt viꝫ xp̄i
mortē· ⁊ h̄ eſt q̄d ſubdit̄ (Ad illu
dēdū ⁊ flagellan· ⁊ cruci·) Iſta āt
tria inflicta ſunt xp̄o ꝑ ordinē· ut
videbitur ·ꝑ· (Tercia die reſurget)
Hoc aūt ſubdit xp̄s: ne apłi eius
morte audita abſorberent̄ pre triſ
ticia (Tunc acceſſit) Hic oñdit ter
cio q̄ in prelatis dꝫ eſſe tenor hui
litatis· qꝛ nō dñt appetere preeſſe·
Et diuidi² in duas ptes· qꝛ primo
ponit̄ hui⁹ documenti occaſio· Se
cūdo ſubiūgi² humilitatł inſtructō
ibi· Ih̄s aūt vōcuit eos· Cir̄ primū

aduertēdū ꝙ iudei eſtiabāt xp̄m ꝑ
ꝓphetas ꝓmiſſū regnaturū tꝑaliter
i ihrlm. q̃ ſcripturas de regno xp̄i
carnaliter itelligebāt. ⁊ iō regnuꝫ
ablatū eis ꝑ romanos credebant ſi
bi reſtituēdū ꝑ xp̄m. ꝓpter qḋ apl̄i
dicebāt xp̄o act. j. Dn̄e ſi in tēpe h̄
reſtitues regnū iſrl̄. Et hoc mō iaco
bus ⁊ iohānes filij zebedei ⁊ mr̄ eoꝝ
audiētes xp̄ꝫ poſt mortē tercia die
reſurrecturū crediderūt ipꝫ imediate
pꝰ r̄ſurrectōꝫ regnaturū i ihrlm tꝑa
liter ⁊ ideo cupiētes ei eē collatera-
les p̄ ceteris. quia erāt eius ꝯgna-
ti germani. īformauerūt matrē ſuā
de petitione ſequēti ⁊ h̄ ē qḋ dr̄ hic
(Tunc) .i. audita reſurrectōe xp̄i fu
tura (Acceſſit ad eū) .i. ad xp̄m (ma
ter filioꝝ zebedei cū filijs ſuis) ꝯſcij ſ
de peticōe m̄ris (Adorās ⁊ petēs ali
quid ab eo) non petijt p̄mo in ſpā
li ⁊ determinate. ſed tm̄ in genera
li. ut ꝯceſſione facta in gn̄ali p̄mo
minus poſſꝫ poſtea ſibi denegari in
ſpeciali (Qui dixit ei quid vis (nō
q̄rit vt inſciꝰ ſꝫ ut peticō ſua poſtea
ꝯuenientiꝰ oſtendatur irracōnabil̄
(Ait illi. dic ut ſede. hij duo filij mei
ꝛc̄) .i. ſint tibi collaterales ⁊ maio
res i regno tuo poſt te qḋ q̄dē regnū
credebāt tꝑale ut dc̄m ē. Nec ē miruꝫ
ſi talia apoſtoli credebāt ⁊ appete-
bāt qui adhuc carnales erāt. ⁊ nō
dū illumiati pfecte nec cōfirmati ꝑ
grām ſpūſſancti (Reſpōdēs autē
ihs dixit neſcitꝭ quid petatis) rn̄t fi
lijs ⁊ non m̄ri. q̃ ſciebat ipām eſſe
miſſam a filijs ⁊ īformatā de peticō
ne facienda ꝓ eis (Poteſtis bibere
calicē quē ego bibiturꝰ ſū) .i. ſuſti-
nere mortē ignominioſā ⁊ crudelē
quā ego paſſurus ſum. ⁊ ꝑ quā de
beo venire ad regnū. nō tꝑale ut cre
ditꝭ ſed eternū (Dicūt ei poſſumus)
loquūtur ſicut inexꝑti ꝓprie fragi
litatis. qḋ patuit ꝑ effectum quia ī
paſſione xp̄i fugierūt p̄ timore mor
tis (Ait illis calicē quidē meū bibe
tis) q̃ iacobꝫ ꝓpter xp̄m ab herode
eſt occiſus. ut h̄etur act. xij. ⁊ iohā
nes i doliū feruētis olei ꝓpter xp̄ꝫ miſ
ſus eſt. ⁊ ſic patꝫ ꝙ habuit ꝓmptā
volūtatem moriendi ꝓpter xp̄m ſu
it etiā miſſus in exiliū ꝓpter ipm̄.
Exilium aūt quedam mors ē ciuil̄
(Sedere āt ad dextrā meā l̄ ſiniſtrā
non eſt meū dare vobis) in illo ſup
ple ſtatu in quo eſtis .i. nondū hūi
liatis ⁊ carnalibus (ſed quibꝫ pa-
ratū eſt a patre meo) .i. vere hūili-
bus ⁊ ſpūalia ſapiētibus (⁊ audi
entes decem) ſcꝫ alij apoſtoli (Indig
nati ſunt de duobus frībus) aliq̄d
humanū paſſi. q̃ adhuc erāt carna-
nales ſicut ⁊ illi. ⁊ iō indignati ſūt
ꝙ excellentiā ſuꝑ alios habere vo-
luerūt (Ihs aūt) Hic dn̄s inſtruit
diſcipulos ſuos de humilitate ex p̄
habita occaſiōe. ut ambicōꝫ iacobi
⁊ iohānis reprimeret. ⁊ indignacōꝫ
alioꝝ ſedaret (Et ait. Scitis q̃ pri
cipes gentiū) q. d. maioritas in re
gno meo. nō eodē modo acquirit̄ ſicut
in regno terreno. quia ī regno ter-
reno acq̄ritur ꝑ ambitionē ⁊ ꝑtātē
ſed in regno meo ꝯtrario modo acq̄
ritur videlicet ꝑ humilitatē. ꝓpter
qḋ dicit (Quicūqꝫ voluerit īter vos
maior fieri ſit veſter miſter) .i. ſe ex
erceat in obſequijs hūilitatis. ⁊ q̃
ī moralibus magis mouēt facta q̄
verba. ideo inducit ſuiipſius exem
plū dicens (Sicut filius hominis n̄
venit miſtrai ſꝫ miniſtrare ꝛc̄) (Et
egredientibus) Hic ꝯſequēter dn̄s
ſaluator ꝙ in p̄latis debet eē pieta
tis dulcor ad ꝯtinue bn̄faciendum
ſubditis. q̃ xp̄us non ſolum in do
mo ⁊ in quiete exiſtens: ſed etiā in
via ambulans non ceſſabat popu
lum docere ⁊ infirmos curare. ⁊ hoc
eſt quod dicitur hic (Et egredien-
tibus illis) id eſt xp̄o ⁊ eius diſcipu
lis (Ab iericho) nomē ciuitatis eſt
que corā filijs iſrl̄ corruit. ut h̄etur
in ti. ioſue. vj. ca. ſed poſtea reedifi-
cata eſt (Et ſecuta ē eum turba mul
ta) deſiderantes audire doctrinā eiꝰ
etiā ī via (Et ecce duo ceci) Mar. dr̄t
ꝙ erat vnꝰ. nō eſt hic ꝯtradictō q̃

licet eſſent duo ſm veritatē vt dicit
hic matheus: tñ vnus erat famoſi-
or altero. et importun⁹ clamabat.
et ideo de illo facit tm̄ marcus menti
onē. ſeqtur (Miſerere mei fili d8)
Vocant eū filiū dauid. q2 credebāt
ipſū eſſe xp̄m p pphetas pmiſſum.
et notū erat apud oēs iudeos q xp̄s
naſciturus erat de ſeie dauid (Tur
be aūt increpabāt eos) q2 p clamo
rem ſuū impediebant turbā ab au
diendo xp̄i doctrinā (At illi magis
clamabāt ac̄) timentes ne ab incre
pacōe alioꝝ impediret auditio et ex
auditio peticōis ipſoꝝ (Et ſtet ihe
ſus ac̄) in h̄ apparet ei⁹ clementia.
q2 nō dedigtus eſt ſtare et alloq̄ p-
ſonas viles et paupes (Quid vult
ac̄) nō petit q̄ſi ignoraret eoꝝ volun
tates. ſed q2 ad miraculoꝝ opatio
nē vult habere ſanandoꝝ ɔfeſſionē
ut ex hoc magis appareat euidētia
miraculi (Tetigit oculos et ɔfeſtim
viderūt) i. ſubito. Ex quo appa͛t
q illa illuiatio fuit miraculoſa nō
nālis. q2 natura nō opat̄ ab inſtā
ti (Et ſecute ſunt eū) fide ſcꝫ et mori
bus. q2 illi qui illuiati ſunt a xp̄ō
corpaliter: ab ipſo illuiati ſunt eti
am mentalit̄. q2 totū hoīem ſimul
fecit ſaluū ut d2 ioh̄. vij. Totū hoīeꝫ
ſaluū fecit in ſabbato

¶ Capitulū viceſimūprimū.

ET cū appropinq̄ſſent) Po⁹-
q̄ deſcripta ē edificatio ecc̄e
gentiliū in fide et moribus.
hic deſcribit̄ reprobatio ſinagoge
iudeoꝝ. et h̄ triplici rōe. Q2 primo
fuerūt ɔtemptoēs diuine maieſta
tis. Scđō q2 fuerūt ɔtradictores di
uine veritat̄ c. xxij. Tercio q2 fuerūt
quantū in ſe fuit dānatoēs diuine
bonitat̄ xxiij. c. Prima diui² in tres
Q2 p̄mo oñdi² ppoſitū ſig̃ celebri.
ſcđō ſcđō patēti. ibi Et īrauit Tercō
v̄bo rōnabili. ibi. Quid āt vob̄ vi
det̄. Prima in duas. q̄a primo po²
veritatis adimpletio. ſcđō iudeorū
ɔtradictio. ibi. Cū intraſſet. Iterū
p̄ma in duas. q2 p̄mo oñditur ppo
ſitū p duplex ſignū celeb͛ e. ſcđm
ibi Plurima āt turba. Circa p̄mū
aduertendū q ſignū aduētus xp̄i
in iheruſalē ad redēptionē ppl̄i fue
rat predcīm et celebri fama diuul-
gatū. zach̄. ix. viꝫ q xp̄s venturus
erat in iheruſalē in pauptate et hu
militate: ſedēs ſup aſinā et pulluꝫ
eius. et ideo legiſperiti h̄ vidētes in
ipſo adipletum: oñdunt̄ ɔtempto
res ſue maieſtatis. q2 nō receperūt
eū: ſed magl̄ tanq̄ deceptorē pſecu
ti ſūt (Et h̄ eſt q8 dicit̄ hic (Et cū
appropinq̄ſſent ieroſolimā) ſcilꝫ
ih̄s et diſcipuli ei⁹ (Et veniſſent beth
fage ad montē oliueti) Mons oli
ueti eſt ppe ihr̄lm: diſtās ab ea p
vnū miliare. q2 d2 actu. i. q diſtat
ab ea p iter ſabbati q8 ɔtinet mil
le paſſus qui faciunt vnū miliare.
Bethfage ē quedā villa pua in de
ſcenſu mont̄ oliueti v̄ſus iheruſalē
et erat villa ſacerdotū. q2 licet ſac̄do
tes nō h̄rēnt hereditates ad excolē
dū h̄ebant tñ dom⁹ ad aīalia nutri
endū. et ad manendū tp̄e q̄ nō va
cabāt cultui diuino in iheruſalem
Ex illo loco (miſit duos diſ. ſu. d.
Ite in caſtellū q8 ɔtra vos ē) i. in
iheruſaleꝫ q̄ erat clauſa triplici mu
ro cū ppugnaculis et fortaliciis ad
modū caſtri. ut h̄etur. iij. Re. Et iō
d2 caſtellū (Et ſtatī inueni. aſinā
alligatā et pullū cum ea) Iſta aſi-
na erat cōis pauperib3 nō h̄ntibus
aīalia et qui opabatur in ea dabat
ſibi pabulū et facto ope reducebat
ad locū determinatū ut alius indi
gens poſſet acciṗe eā. et pullus ei⁹
nutriebat̄ cū ea p ɔſili opere (Hoc
aūt totū factū eſt ut adipleret̄ q8
dictū eſt p zach̄. ix. (Dicite filie ſpō
ac̄) hoc eſt ciuitati iheruſalē q̄ dice
bat̄ filia ſpon. q2 in monte ſpō e͛āt
fortaliciū ciuitat̄ illius et ptegeba
tur ciuitas ab illa pte: ſicut filia a
m͛re. Conſiderandū etiā q hic acci
pit̄ ɔtinens pro ɔtento ſcꝫ ciuitas
p h̄itantib3 in c̄itate (Eccē rex tu⁹

tc̃l) .i. xp̄s. quia hec aucts a doctori
bus hebreis exponi²ad litterā de xp̄o
(Sedēs ſuper azinā ⁊ pullū filiū ſb̄
iugalis) nō q̄ ſederit ſup vtruq; ſi
mul. ſed ſucceſſiue. q̄ p̄mo ſedit ſu
per pullū. q̄ tñ nō erat domit⁹ q̄
adhˀ non fuerat applicatus hūanis
vſibus ut h̄etur mar. xi. ⁊ luc. xix.
ideo poſtea ſedit ſup azinam. Hoc
autem factum eſt in figura q̄ per
pullū ſignificabaṫ pp̄ls gentilis.
qui nō fuerat ſubiect⁹ iugo legis. p
azinā vero pp̄lus iudaicus q̄ labora
uerat ſb̄ lege. Ad h̄ āt veniebat xp̄s
ut vtrūq; pp̄lm ſubiugaret ſibi p fi
dem catholicā (Plurima āt turba)
Hic poniṫ ſc̄m ſignū. q̄d p zacha-
riā fuerat dictū. q̄ xp̄o aduenīente
ſup azinā ⁊ pullū ciūtas iheroſolia
exultaret ⁊ letareṫ. ⁊ hoc factū fuit
tūc ut diciṫ hic. ⁊ hoc ptz in trib;. p̄
mo q̄ dici² hic (plurima turba ſtra
uerūt veſtimēta in via) et h̄ fuit in
ſignū exultacōis ⁊ honoris ⁊ ne azina
⁊ pull⁹ offenderēt ſe ad lapides. Se
cūdo in eo q̄d dicitur (Alij cedebant
ramos de arborib; tc̃l) Viriditas ra
moꝝ erat ſignū leticie ⁊ exultacōis
T̄cio ī eo q̄d d̄r (Clamabāt dicentes
oſanna filio dauid) Oſanna ē ver-
bū hebraicū cōpoſitū ex oſi. q̄d ē ſal-
ua ⁊ ana. quod ē aduerbiū optan
di. ⁊ valet vtinā. ⁊ diciṫ oſanna re
mota vltima lr̄ā p̄me dictōnis. vñ
eſt ibi cōpoſicō ex corrupto ⁊ ītegro
⁊ idō oſanna tm̄ valet q̄tū vtinam
vel obſecro ſalua ⁊ de q̄ ſalute ītelli
gatur ſb̄diṫ (Oſanna ī excelſis) q̄
xp̄s veniebat ad dādum ſalutē cele
ſtem ⁊ eternā (Et cū intraſſ;) Hic
poniṫ iudeoꝝ īdignatio q̄ pricipes
ſacerdotū ⁊ maiores indignabātur
de reuerētia xp̄o exhibita ⁊ iō diciṫ
(Cōmota ē vniuerſa ciuitas) q̄ fa
ctum maioꝝ diciṫ eſſe factū totius
ciuitatis dicēs (Quis ē hic) quaſi
dicerēt. iſte nō eſt talis ac tātus q̄
talia deberēt ſibi exhiberi (pp̄li āt)
.i. ſimplices ⁊ vulgares. quaſi rō e;
de cōtrario reddētes (dicebāt Hic eſt

ih̄s pp̄heta a nazareth galilee) ⁊ vo
cant eū pp̄hetam non quēcūq; ſ; illū
qui dictus fuerat p moyſen pp̄hetā
deuṫ. xviij. ⁊ repliceṫ act. vij. pp̄he
tam ſuſcitabit deus de fratrib; vr̄is
tc̃l. ⁊ ideo merito debet honorari (Et ī
trauit) Hic ſc̄do oſtenditur q̄ iudei
fuerūt cōtēptores d̄iine maieſtatis
in facto patēti. ⁊ diuidiṫ in duas.
q̄ primo oñdiṫ xp̄i d̄initas ex du-
plici facto. Sc̄do ſubiūgiṫ iudeoꝝ ī-
pugnacō ibi. Vidētes aūt pricipes
p̄ma in duas ſc̄dm duplex factū a
xp̄o oſtēſum. Sc̄dm poni² ibi Et ac
ceſſerūt ad eū. Ad euidētiā p̄mi cōſi
derādū. q̄ pricipes ſacerdotū q̄ erāt
auari. per aſtutias ſuas diuiſas co-
nabāṫ excoriare pp̄lm. igi² q̄ de lon
ginquis ptibus aliq̄ veniebant in
ih̄rl̄m cauſa deuocōis q̄ nō erat eis
licitū alibi ſacrificiū offerre ⁊ nō po
terāt ex tā longinq̄ aīalia adduce
re ⁊ ideo ſacerdotes ſtatuerāt in tē-
plo aliquos de ſua familia. q̄ vēde-
bāt in atrijs tēpli illa que poterāt
ī templo offerri. ne venietes alōge
h̄erent excuſacōnē ceſſandi ab obla
tionibus. ſimiliter q̄ aliqui venie
bāt ad tēplum qui non h̄ebant pe
cuniā. vñ poſſent aīalia offerenda
emere. ideo ſacerdotes ſtatuerāt ibi
nūmularios qui ſb̄ certa cautione
pecuniam traderent. ⁊ ſic nullus ex
cuſaretur quin poſſit ſacrificium of
ferre licet eñ p illa accomodatiōe
pecunie non reciperēt pecuniam vl-
tra ſortem. recipiebant tñ aliqua
munera vel exenia ⁊ ſic patz q̄ pec
cabāt ex fcō q̄d erat illicitū. ſc; ali-
quid recipe vltra ſortē quātūcūq;
modicū. Et ex loco quia talia exer
cebāt in locis orationi deputatis ⁊
ideo xp̄s talia tanq̄ illicita de tēplo
eiecit ⁊ in hoc ſe dñm templi oſtēdt
⁊ hoc eſt q̄d dicitur hic (Et ītrauit
ih̄s ī tēplū dei) tēplū aūt aliqñ ac
cipi² p̄ priecp domo tēpli q̄d diuidebaṫ
in duas ptes Vna ps vocaba² ſc̄m
vbi eāt altaē thimiamatꝭ mēſa ⁊ cā
delabꝝ Alia ps eāt ſc̄m ſc̄oꝝ vbi eāt

archa teſtamenti a duo cherubin.
illam ptem q̄ dicebatꝛ ſanctū intra
bāt quotidie ſacꝰdotes ad offeren-
dū incēſum a nulli alij intra ſcūm
ſanctoꝝ ſolus ſūmus pontifex ītra
bat a ſemel in anno. Aliqñ aūt acci-
pitꝛ templū large quedā platea q̄-
drata añ templū clauſo muro a di
cebatꝛ atriuȝ ſacerdotū. qꝛ ſub diuo
erat altare holocauſtoꝝ. a illud in
trabāt nō ſolum ſacerdotes: ſȝ etiā
leuite eos adiuuātes in excoriacōe
hoſtiaꝝ a ablucōe a ꝯſilibus. Vul
gares aūt hoīes illuc nō intrabāt:
ſed ad oſtiū illiꝰ atrij offerebāt aī
malia viua ſacerdotibꝫ. Iſta autē
duo loca nō intrauit xp̄us. qꝛ non
erat ſacerdos nec leuita. ſed preter
iſta duo loca erāt adhuc duo alia lo
ca vbi hoīes ſub diuo erāt in orōe.
a in vno orabāt viri. a in alio mu
lieres. a iſta atria noīe templi vō
bantꝛ ſcḋm qꝫ ſcribitꝛ act. iij. Petrus
a iohēs aſcēdebant in templū ad ho
ram orōnis nonā a de hoc dicitꝰ hic
(Et intrauit ihs in templū dei: et
eijciebat oēs vendētes ac̄) Sed que
ritꝛ hic quō nō reſtiterūt ei. Dicen
dū qꝫ ex oculis eiꝰ a facie exibat ful
gor terrens eos. ita qꝫ nō audebāt
reſiſtē. ſicut in voce ſua terruit eos
q̄ veniebāt ad capiendū eū. q̄ cum
audiuerūt ipſū dicentē. ego ſū: ab
ierunt retrorſū a ceciderūt in terraȝ
ut hētur ioh. xviij. In voluntate eī
xp̄i erat oñdere infirmitatē aſſum
ptā a ſue d'initatis virtutē. Sequitꝛ
(Et dixit eis. ſcriptū eſt) pſa. lvi.
(Domus mea do. ora. voca. vos āt
fe. il. ſpe. la) qꝛ nō curabāt de cultu
dei: ſed magis de excoriacōe pplī p a-
ſtucias exquiſitas ut viſū eſt. Spe
lunca aūt latronū dr̄ eſſe locꝰ vbi
ſpolia q̄ rapiūt ꝯgregātur a hoc fece
rūt ſacerdotes de tēplo ut viſū ē.
(Et acceſſerūt) Hic poꝛ ſecundum
factū oñſiuum ſue d'initatis in curā
tione infirmitatū incurabiliū. qḋ
nō pōt fieri niſi v̓tute diuina. a hoc ē
qḋ dr̄ (Et acceſſerūt ad eum ceci a
claudi) A priuacōe eī in habitum nō
fit regreſſus p naturā (Et ſanauit
eos) v̓tute ꝓpria. qḋ nō poterat face-
re virtus creata (Vidētes aūt prin
cipes) Hic oñr ponitꝛ ꝯ xp̄m iudeoꝝ
indignatio. Et diuiditꝛ in duas p
tes. qꝛ pmo ex indignatione impug
nāt eius famā. Et ſcḋo eiꝰ doctrinā
ibi. Et cū veniſſet in templū Prima
in duas. qꝛ primo poꝛ iudeoꝝ indi-
gnatio. Scḋo poꝛ xp̄i rñſio. ibi Ihe
ſus aūt dixit eis. Circa primū ſcien
dū qꝫ ſicut freqnter dictū eſt princi-
pes ſacerdotū ꝯceperant rancorem a
odiū ꝯtra xp̄m ꝓpter hoc qꝫ manife-
ſte rep̄hendebat auariciā a alia vi
tia eoꝝ (Et vidētes miracula q̄ fec)
infirmos ſanando (Et pueros cla
mātes in tēplo ac̄) ipſū ſcȝ eſſe xp̄ȝ
veꝝ (indignati ſunt) Verūtñ qꝛ non
audebāt miracula manifeſte īpug
nare: ideo arguūt eum de applauſu
ꝓplī quē ſuſtinebat circa ſe (Et di
xerunt ei. audis quid iſti dicūt) q.
d. ſi tu eſſes iuſtꝰ a bonus nō ſuſtie
res talem applauſū ꝓplī (Ihs autē
dixit eis) Hic poꝛ xp̄i rñſio vbi xp̄s
oñdit eos iuſte reprobandos a dō.
Et primo facto. Scḋo euidēti ſigno
ibi. Mane aūt reuertēs. In prima
ḡ pte dr̄ ſic (Ihs aūt dixit eis) q.
d. Bñ ſcio qḋ iſti dicūt me xp̄m cō
fitendo. et qꝫ hoc dēam ſuſtinere ptȝ.
qꝛ hoc ē ex diuina preordinacōe. ſcḋm
qꝫ ſcribitur in pſ. ꝓpter qḋ ſubdit
(Nunq̄ legiſtis qꝛ ex ore infantiū
a lactentiū pfeciſti laudē) q. d. voſ
qui eſtis legiſperiti deberetis ſcire
hanc ſcripturā. a p ꝯñs me nō rep̄
hendē (Et relictis illis) tanq̄ exce
catis p inuidiā (Abijt foras ex ci-
uitatē) a in hoc qꝫ dimiſit eos corpa
liter oñt facto eos eſſe dimittendoſ
a dō ſpūaliter ꝓpter eoꝝ excecacōȝ
(Mane aūt reuertens) Hic ꝯſeqn
ter oñt eos iuſte reprobādos a deo
euidēti ſigno. in hoc viȝ qꝫ arborem
fici hñtē folia tm̄ maledixit. a p hoc
oñt ſacerdotes illos eē maledictos
a deo in q̄bus nō erāt opa veritatꝪ

ſed tm̄ exterioꝛ apparentia ſcitatis
ſicut em̄ ꝓphete nō ſolū verbis ſ; ali
qn̄ factis ꝓphetabāt ſicut yſai·iuit
diſcalciatus ī ſignū ꝙ populus ſic
duceret captiuꝰ ita xp̄s maledixit
ficui non ꝓpt malicíā arboris uł de
fectū eius·quia nō erat tēpꝰ ficorū
ut dicit mar·xj·ſed ad ſignificādū
ꝙ ſacdotes qui erāt ſine fructu bo=
noꝝ opeꝝ·eſſent maledicēdi a deo
dicit g·(Mane āt reuētēs in cīuitatē)
·i·in ihrlm(Eſuriit)Iſta aūt eſuri
es nō fuit naturalis·qꝛ in ſero p̄ce
denti ꝯmederat·nec eāt adhꝰ hora cō
edendi·ſed ſicut maledictō arboris
erat figuratiua·ſic iſta eſuries ſig
nificabat deſideriū xp̄i de ſalute po=
puli(Et vidēs arborē fici vnā)Per
hoc aūt ꝙ arboꝛ iſta nō erat in via
ſ; extra·ſignificabat ꝙ ſacerdotes
erant extra viā iuſticie(Et veit ad
eā ⁊ nihil inuenit ī ea niſi folia)qꝛ
xp̄s in ſacerdotibꝫ nō inueīt fructuꝫ
pietatis·ſ; tm̄ apparētiā ſcitatꝭ(Et
ait illi nūqꝫ naſcat ex te fruc·⁊ ꝯti
nuo are·eſt)qꝛ ſacerdotes ex male
dictione dei fuerunt reprobati ⁊ ho
noꝛe fidei ⁊ deuocōis tōliter priuati
(Et vidētes diſcipuli mirati ſūt)de
ſubita arboris exſiccacōe·Reſpōdēs
aūt iħs dixit eis ſi habueritis fidē)
Ad miracula em̄ faciēda reqꝛit ſi=
des vel ſaltē ſignū fidei·qꝛ etiam ali
qui mali ad inuocacōꝫ xp̄i legūtur
feciſſe miraculā·ut dictum ē ſupra
·vij·ca·(Non ſolū de ficulnea facie
tis ſed ſi monti huic dixeritis tolle
⁊ iacta te in ma·fiet)hꝰ eſt aliquid
equale vel maius·Licet em̄ apłi ⁊
diſcipuli xp̄i non legāt trāſtuliſſe
mōtes de loco ad locū·tn̄ legūꝛ ma
ioꝛa feciſſe·ſicut eſt ſuſcitare mortu
os ⁊ illuminare cecos ⁊ ꝯſimilia·q̄
non pn̄t fieri niſi v̄tute dīna·Euer
ſio aūt montiū ⁊ p̄cipitatio eoꝝ in
mari aliqn̄ ſit virtute nature·ſicut
pꝫ in terremotu(Et oīa q̄ petieit in
oracōne)dum tn̄ orō ſit ꝑ ſe ad ſa=
lutem ⁊ pſeuerās(Credentes acci=
pietis)qꝛ oīs talis oratio ſemp ex

auditur licꝫ aliqn̄ exauditio diffe=
ratur·ut dictū ē ſ̄·vij·ca·(Et cū ve
niſſ; in tēplū)Poſtqꝫ ſacerdotes ī=
pugnauerūt xp̄i famā ⁊ glaꝫ Hic
īpugnant eius doctrinā·Et diuidi
tur in duas·qꝛ primo poníꝛ eoꝝ im
pugnatio·Scdō ponit ipiꝰ xp̄i cau
ta euaſio ibi·Reſpōdens dixit·Dicit
ergo(Cum veniſſ; ī tēplū)·i·ī atriū
templi·vbi ꝯueiebāt homines ad
orandū ⁊ v̄bū dei audiēdū·ut ſ̄ di
ctū eſt(Acceſſe·ad eū docētem prin
cipes ſacerdotū ⁊ ſenioꝛes)Ex q̊ ptꝫ
ꝙ non venerūt ex ignoꝛātia·ſed ex
malicia(dicētes In qua ptāte hoc
fac)aliq̊ exponūt hꝰ de miraculis a
xp̄o factis·q·d·tu nō facis hꝰ v̄tute
dīna ſ; arte magica·Vn̄ ſup̄ dice=
bāt·xij·ca·ī beelzebub pn̄cipe demo
nioꝝ eicit demones·Sꝫ hꝰ n̄ videꝛ verꝫ
qꝛ illa die n̄ legit aliqd miraculuꝫ
feciſſe in tēplo·Ideo ītelligiꝛ meliꝰ
de actu docēdi quē exercebat actua
lit Et hꝰ ſignificat cū dicitur venerīt
ad ipſum docentem ⁊ ideo fecerunt
ſibi duplicem q̄ſtionem ad terrēdū
eū·⁊ ad capiendū·[illegible]ma fuit(in
qua ptāte hꝰ facis)id eſt qua auto
ritate doces populum·quia auto=
ritatem docendi ī templo habebāt
ſacerdotes·et legiſdoctoꝛes ad hoc
aſſignati a principibus ſacerdotuꝫ
⁊ non alij·Criſtus aūt neutrāꝫ au
toꝛitatem habebat·Scda queſtio ē
(Quis dedit tibi hāc poteſtatē)qꝛ
poteſtatem docēdi non habebat a
ſacerdotibꝫ nec ab impatoꝛe cui erāt
ſubiecti·⁊ ſic a nullo videbatur ha
bere ſed magis ſibi vſurpare(Rn̄=
dens autem ihesus ⁊c̄)Hic poni=
tur xp̄iſti cauta euaſio·quia qua
ſi retundens clauum clauo ꝓpoſuit
eis aliam queſtionem per quaꝫ coa
cti ſunt recedere abſqꝫ xp̄iſti reſpō=
ſione·queſtio autem iſta fuit(Bap
tiſmus iohannis vnde eāt de celo)
id eſt de diuina oꝛdinacōne(An ex
hominibus ⁊c̄)id eſt humana ſi=
ctōne(At illi cogitabāt ītra ſe)via
aꝫ ſcꝫ rn̄dendi ſed nō hēbāt·[illegible]

ſeq̄tur (Si dixerim⁹ e celo) i. ex di
uina ordinacōe (Dicet nobis ꝛc̄) q̄
re nō receperāt baptiſmū iohis ſed
magis ſpreuerāt. ſimiliter ꝛ teſtio
niū iohis de xp̄o q̄d ipi audierāt p
nuncios ad iohem miſſos ut hētur
ioh. i. (Si aūt dixerim⁹ ex hoibus)
hoc ē ex humana fictōe (Timem⁹
turbā) ne. ſ. lapidet nos tanq̄ blaſ
phemos. Cuius rō ſubdit (Omēs
eū hēbant) i. reputabant (iohem ſi
cut ꝓphetā) ſcūm ſcʒ ꝛ verū. ꝛ p ꝯn̄s
verba ei⁹ ꝛ facta ex inſpiracōe diui
na (Et rn̄dentes ihu dixerūt. neſci
mus. Ait illis. neq̄ʒ ego dico vobis
in q̄ ptāte hec facio) Ex ſui eñ tad
turnitatē ꝯpulſi ſunt a ſua peticōe
ceſſare Sed q̄ritur hic quare nō rn̄
dit eis manifeſte. q̄ꝛ ſtatī poterat
dicere q̄ ipſe non hēbat auc̄tem do
cendi a ſacerdotib̄ʒ vel a ceſare: ha
bebat tn̄ īmediate a deo p̄re q̄d cāt
maius. ſic̄ ꝛ multi ꝓphete leguntur
īmediate miſſi ad docendū ꝓplum
ꝛ nō ex auc̄te regū vel ſacerdotū Di
cendū q̄ licʒ poſſet predcō mō rn̄de
re: noluit tn̄ duplici de cā. Prima
q̄ꝛ predixerat math. vij. Nolite ſā
ctū dare canib̄ʒ nec margaritas po
nere an̄ porcos Illi aūt erāt in ma
licia obſtinati. ꝛ idō nō erāt digni
ut eis veritas manifeſtaret̄. Scdō.
q̄ꝛ xp̄s voluit oñdere fcō q̄ licet vti
cautelis ꝯ̄ cautelas maloꝝ inſidiā
tiū bonis. Hoc mō paulus poſuit
diſſenſionē int̄ phariſeos ꝛ ſaduce
os volētes eū occidere. ut hētur act.
xxiij. ꝛ appellauit ad ceſarē ne tra
deret̄ iudeis in iheruſalē. act. xxv.
(Quid aūt vobis videt̄) Hic xp̄s
oñt iudeis ꝯtēptores ſue maieſtatꝭ
verbo rōnabili. ꝛ hoc duplicit̄. Pri
mo q̄ꝛ legē a deo ꝛ̄ceptā nō ſeruaue
runt. Scdō q̄ꝛ legiſlatorē xp̄um im
pugnauerunt. ibi. Hō erat p̄r famili
as. Circa primū dicit ſic (Hō qui
dā hēbat duos filios) Hō iſte ē ip
ſe de⁹ qui dr̄ hō ꝓpter h̄ q̄ hō eſt ad
imaginē dei fact⁹ ꝛ ꝓpt̄ humanita
tē aſſumptā Iſti duo filij ſūt duo
ꝓpl̄i. gentiles ꝛ iudei (Et accedens
ad primū) i. ad gentilē ꝓplum Q̄
incepit a noe. iudei aūt ab abrahā
vel ab ipſo heber. vnde dicti ſūt he
brei q̄ꝛ heber fuit longe poſterior ip
ſo noe Seq̄tur (Dixit ꝑmo) i. gen
tili ꝓplo (Fili vade opari in vineaʒ
meā) i. fac iuſticiā. q̄ꝛ nunq̄ de⁹ de
ſtitit hoīes incitare ad bonū p occl̄
tos inſtinct⁹ (Ille aūt ait. nolo)
q̄ꝛ gentiles p totū mundū ad ydo
latriā declinauerūt (Poſtea autē
pn̄ia motus abijt) q̄ꝛ gentiles ad
predicacōem xp̄i ꝛ aplōꝝ credētes
opa pn̄ie humilit̄ egerūt (Accedēſ
ad alterꝝ) h̄ eſt ad iudaicū populū
(dixit ſilit̄er) p abrahā ꝛ alios p̄ri
archas ꝛ moyſē. q̄ ſcʒ facerēt opa
iuſticie (At ille rn̄dens ait. Eo do
mine) q̄ꝛ iudei obligauerūt ſe ad ſ
uiendū dn̄o p ſuſcepcōem leḡ Vn̄
dixerūt exo. xxiiij. Cuncta q̄ locutus
eſt dn̄s faciem⁹ (Et nō iuit) q̄ꝛ iu
dei legē ſuſceptā non obſeruauerūt.
ſed ad ydolatriā ꝛ ꝓphetaꝝ occiſio
nē ꝛ ad infinita mala declinauerūt.
ut hētur li. iudi. et li. Re (Quis ex
duob̄ʒ fecit voluntatē p̄ris: Qͥ dixe
runt. prim⁹) non eū poterāt aliter
rn̄dere. q̄ꝛ minus malū ē nō ꝑmit
tere: q̄ ꝑmiſſum non ſuare (Dixit
illis ihs) ex rn̄ſione coꝝ ꝯfutās eos
(Amen di. vo. q̄ꝛ pu. ꝛ meriti pre.
v. in reg. dei) q. d. Non ſolū genti
les. ſed peſſimi de gentib̄ʒ erūt ma
ioris meriti apud deū q̄ vos. q̄ꝛ ſm
ihero. ſimulata ſcitas duplex ē ini
quitas. ꝛ hoc vitiū potētiſſime ſie
bat in ſacerdotib̄ʒ et leuitis. Et ad
declarationem ſui dicti ſubdit (Veīt
eū ad vos iohs baptiſta ī via iuſti
cie) q̄ꝛ opa pfectionis faciebat. Et
iterꝝ q̄ꝛ xp̄m annūciabat q̄ eſt ipſa
iuſticia ſēpiterna. ut hētur dan̄. ix.
(Et nō credidiſtis ei) opa e⁹ imitā
do ꝛ doctrinā eius audiendo (Pub
licani aūt ꝛ meret̄. credi. ei) ad pre
dicationē eius pn̄iaʒ agēdo (Vos
aūt vidētes) iſtoꝝ ſcʒ pn̄iam (Nec
penitentiā habuiſtis) ad imitacōē

g v

eoꝝ. Ex quo ſequiꝰ aggrauatio pec
cati ſacerdotū ⁊ phariſeoꝝ (Aliā pa
rabolā). Hic ꝯñr oñdit qualiter ipſi
impugnauerūt xp̄m legiſlatorem
Et diuidiꝰ in duas. qꝛ primo ad oſ
tendendū ꝓpoſitū ꝓponit quandā
parabolā. Scdō ꝯfirmat ſuū ꝓpoſitū p
ſcripturā. ibi. dixit illis ihs. nūq̄d
legiſtis. Circa primū dicit ſic (Hō
erat pr̄familias) Iſte hō deus ē rōi
bus predictis. q̄ d̄r pr̄familias. qꝛ
ſic gubernat totā creaturā ſicut pa
terfamilias gubernat ſubditos in
domo (Qui plātauit vineā) domū
ſcꝫ iſrl̄. ſm̄ qꝙ dicitur yſa. v. Vinea
dn̄i exercituū domus iſrl̄. (Et ſepē
circūdedit ei) .ſ. clauſurā legis ⁊ man
datoꝝ. (Et fodit in ea torcular) dā
do doctrinā ꝓphetaꝝ: in qua exp̄mi
tur ⁊ declarat̄ magis virtus legis (et
edificauit turrim) ſcꝫ templū in ihe
ruſalem. qḋ erat edificatū ad moḋ
turris. Vnde templum dicit̄ turris
michee. iiij. Et tu turris nebuloſa.
etc. (Et lo. eā ag.) viꝫ ſacerdotibꝫ ⁊
principibꝫ qui hn̄t officiū ſeruādi
cultū diuinū ⁊ iuſticiā in hoībus
(Et pegre pfect⁹ ē) nō qꝛ mutet lo
cū cū ſit vbiq̄ pn̄s: ſed qꝛ dimittit
hoīnes agere ſm̄ libertatē arbitrij
ſm̄ qꝙ dicit̄ eccl. xv. Deus ab inicio
ꝯſtituit hoīem. ⁊ reliq̄t eū in manu
ꝯſilij ſui (Cū aūt tē. fruc. appro.) qꝛ
poſt legē ſuſceptā debebāt facē fru
ctum bonoꝝ operꝝ (Miſit ſer. ſu.) .i.
primos ꝓphetas (ad agrico.) .i. ad re
ges ⁊ ſacerdotes principales. ⁊ ad a
lios eis ſubiectos ꝯſeq̄nter (ut acci
pent fructus) per predicationē ſuā
eos ad fructū bonoꝝ operū reducen
do (Et agrico. appꝛhen. ſer) qꝛ reges
multi ⁊ ſacerdotes: ꝓphas ſibi miſ
ſos a dn̄o turpiter ꝯprehēderunt. ⁊
incarcerauerūt. ac occiderūt. ⁊ hoc
ē qḋ ſubdit̄ (Aliū ceciderunt) ſicut
yſayā qui ſerratus fuit cū ſerra ex
precepto manaſſe regis iuda (Ali
um occi.) ſicut amos. quē oſias recte
p timpora traſfixit (Aliū lapida.)
ut zachariā quē ioas rex iuda lapi
dare iuſſit int̄ templū ⁊ altare (Ite
rū miſit alios ſer. plu. priori) mul
tiplicādo .ſ. ꝓphas ad ꝓpli correctōꝫ
(Et fecerūt eis ſilr̄) eos .ſ. occidendo
intantū qꝙ impleuerīt ihrlm̄ ſangui
ne ꝓphaꝝ vſq̄ ad os. ut d̄r. iiij. Re.
xxi. (Nouiſſime aūt mi. ad eos fi.
ſuum) p nobis incarnatū dicens.
(Verebunt̄ filiū meū). hoc non dicit̄
qꝛ de⁹ ignoraret ꝯtemptū quē iudei
facturi erant xp̄o: ſed p hoc exprimit̄
quid deberet fieri. ac ſi diceret (vere
bunt̄ filiū meū) .i. in reuerētia debe
rent hr̄e. (Agri. autē) .i. ſacerdotes
⁊ legiſperiti. (videtes filiū) .i. dn̄m
ihm̄ xp̄m opa diuinitatis facientē
⁊ oīa q̄ predicta erāt de ipſo adim
plentē (dixerūt intra ſe. hic ē hēs)
qꝛ de ipſo verā noticiā habuerūt ut
iam dicet̄ (Venite occida. eū. ⁊ ha
bebimus hereditatē) ꝓpter hoc tracta
uerūt de morte eius: ne occaſione ſ̄
venirēt romani ⁊ auferrēt eis locū
⁊ gentē. vt habeꝰ ioh. xj. Et ſic occi
derūt eum: ut pacifice poſſiderent ci
uitatē ⁊ templū. Contrariū tn̄ acci
dit eis. qꝛ p hoc in vindictā mortꝭ
xp̄i pdiderunt locū ⁊ gentē. qꝛ p ti
tū ⁊ veſpaſianū deſtructa ē ciuitas
⁊ templū. ⁊ ꝓpls occiſus ⁊ captiua
tus (Et appꝛhen. eū: eiece. extra vi. ⁊
occi) qꝛ xp̄us extra ciuitatē ihr̄uſa
lem crucifixus eſt (Cum autē vene
rit dn̄s vinee: quid faciet agricolis
illis?) Venit dn̄s ad iudicādum ⁊
vindicandū illud factū qn̄ ex eius
ordinatione venit ꝯtra eos exercit⁹
romanoꝝ (Aiunt illi. male malos
pdet etc.) Lucas vero iſta v̄ba refert
q̄ſi a xp̄o dicta. ⁊ ſacerdotes dixerūt
ꝯtrariū. abſit. ut habet̄ luce xx. Di
cendū qꝙ nō ē cōtradictio. qꝛ in tur
ba illa erant aliq̄ qui ꝯſentiebāt do
ctrine xp̄i. ⁊ illi dixerūt. malos ma
le pdet ut hic dicit matth. ⁊ hāc rn̄
ſionē quaſi approbando tanq̄ verā
xp̄s repetijt ut dicit lucas. ⁊ tūc cō
ſequēter ſacerdotes videntes qꝙ cōt
dictum cōtra eos dixerunt. Abſit.
Malos aūt dn̄s pdidit: qn̄ ciuitatē ⁊

templũ p romanos destruxit. Sequi
tur (Et vineã suã locabit aliis ag
colis) qr xps eccam suã regendam
tradidit aptis et aliis discipulis.
(Qui reddant ei fructũ tpibus su
is) qr ad predicacoez eorum credidit
multitudo gentiũ (Dixit eis ihs)
Hic ofirmat parabolã suã p sacram
scripturã (Nunq legistis in scriptu
ris) i. in ps. q. d. vos qui estis le
gisperiti debetis hoc scire (Lapidẽ quẽ
reprobave. edi. etc) Ad lrãm dr de edifi
cacoe templi salomonis. q quidez
lapis pluries oblatus est in edifica
tione tẽpli. et qr nõ poterat ouenie
ter collocari. ideo pluries reiectus ẽ
qsi reprobatus ab edificantibz. Ulti
mo aũt positus ẽ in osummatione
anguli: vbi oiungebant parietes tẽ
pli. et de illo scribitur in ps (A dño fa
ctũ ẽ illud) qr id nõ fuit a casu: sz ex
diuina preordinacoe. qr lapis iste
trãsfiguabat xpm q multotiens et
multipliciter reprobatus ẽ a princi
pibz iudeorum. et tñ factus ẽ in caput
anguli: oiungẽs iudeos et gentiles
qsi duos parietes in vnam eccam Qz
aũt xps dicatur lapis in scriptura hr
tur. dani. ii. Lapis q pcusserat sta
tuã factus ẽ mons magnus et imple
uit vniuersã terrã. Qz etiã sit lapis
angularis habetur ysay. xxviii. Ecce
ego mittã in fundamentis syon la
pidẽ angularẽ. pbatũ. preciosũ etc.
et ex aucte oducit reprobatio iude
orum (Ideo dico) vobis qui xpum re
probatis (Auferet a vobis regnũ
dei) i. regimen ecce (Et dabit gen
ti facienti fructũ eius) i. aplis et eo
rum successoribz (Et q ceciderit su
per lapidẽ istũ ofringet) Ille aũt
cadit sup lapidẽ: qui credẽs peccat
p lubricitatẽ carnis seu aliis pctis
(et iste ofringet) sed nõ ominuit
qr nõ peccat tã grauiter sicut ille q
peccat pctõ infidelitatis (Sup quẽ
vero ceciderit. oteret eũ) Sup illum
vero cadit lapis in quo inuenitur
pctm infidelitatis (et iste oteritur)
qr ex pondere diuini iudicii grauis

sime punitur (Et cũ audissent prin
cipes sacerdotũ) Hic ponitur oclusio hu
ius ca. vbi ondit obstinatio sacerdo
tum. qr audiẽtes doctrinã eius nõ
fuerũt otriti: sed magis ad occidẽ
dũ eũ incitati (Et qrentes eũ tene
re) scz ad occidendũ (timuerũt tur
bas) Ex quo pz qr solo timore fue
runt retracti ab eius morte. Occasio
ne dcorum in hoc ca. qritur vtrum iudei
cognouerũt ihm nazarenũ ee xpm
sibi pmissum. Et arguitur primo qr
nõ p illud qd dr i. chor. ii. si eñi cog
nouissent: nunq dñm glie crucifixis
sẽt etc. Item act. iii. dicit petrus loqns
iudeis. Scio fres qr p ignorantiaz
fecistis: sicut et principes vestri. Itẽ
luce. xxiii. dicebat ihs in cruce. pa
ter dimitte illis. qr nesciũt. Cõtra
arguitur p illud qd hr io. xv.
Nunc aũt viderũt et oderunt me et
prem meũ. Qd aũt videtur manifeste
cognoscitur Itẽ sup illud qd dictum
est in pñti ca. agricole vidẽtes fili
um dixerunt intra se hic ẽ heres. dicit
ihero. manifeste pbat dñs hiis ver
bis iudeorum principes nõ p ignorã
tiã sed p inuidiã filiũ dei crucifixisse
Rndeo. Dicendũ qr in pplo iudeorum ali
qui erãt maiores scientes scripturas
legis et pphetarũ. aliqui aũt mino
res sicut layci et vulgares tmmodo
scientes illud qd est de necitate sa
lutis. ut precepta decalogi et hmoi
q debent sciri ab oibus. sed subtili
tatẽ scripturarum et dicta pphetarum ig
norãtes. Itẽ qr xps erat verus ho
ppheta sanctus et deus i vnitate sup
positi. Dicunt g aliqui et bene quã
tũ ad hoc qr minores ppli iudeorum ñ
cognouerũt ihesum esse xpum. nec
quantũ ad diuinitatẽ nec quantũ
ad humanitatẽ. qr licet cognoscerent
eum esse hoiem verũ: tñ nõ cognos
cebant illũ esse hoiem seu pphetã q
erat a deo pmissus sic xps. Cuius
rõ est. qr ignorabant scripturas q
loquunt de xpi diuinitate. et illas
que loquunt de determinacoe tem
poris et de signis sui aduentus. Sed

maiores ɔgnouerūt eū ee̅ verū ꝓphe
tā a deo ꝓmiſſuꝫ ⁊ miſſū· quia ſcie
bant ſcripturas loquentes de tēpe
ſui aduētus · ⁊ de ſignis q̄ oīa vide
bant in eo impleri· nō tn̄ ut iſti di-
cunt ɔgnouerūt ipm̄ ee̅ deū· ⁊ ſcd̓m
h̓ loq̇t̓ apl̓s in auc̄te p̄allegata· ꝙ
ſi cognouiſſent nūq̄ dn̄m gl̓e cruci
fixiſſent quaſi diceret nūq̄ cogno-
uerūt eius d̓initatē· Sꝫ h̓ nō videt̓
ɔuenient̓ dictū· qꝛ ſicut ſcripture de
terminate loquūtur de tpe ſui aduē
tus· dan̄· ix· ī ebdomadibꝫ illis ab-
breuiatis· et de ſignis ſui aduētus
ſicut eſt trāſlacō regni ut h̄etur ge-
neſ· xlix· ⁊ modus adueniēdi eius
in pauptate ⁊ hūilitate · ut h̄etur
zach· ix· ut dictū ē in p̄cedēti ca· ita
exp̄ſſe vel exp̄ſſi9 loquūt̓ ſcriptu-
re ꝓphetaruꝫ de eius d̓initate Iere·
· xxxiij· Ecce dies veniūt dicit dn̄s ⁊
ſuſcitabo verbū bonū qd̓ locutus ſū
ad domū iſrl̓ ⁊ iuda · in diebꝫ illis
germinare faciā dauid germē iuſtū
⁊ faciet iudiciū ⁊ iuſticiā in terra ⁊
hoc eſt nomē quod vocabūt eū dn̄s
iuſtus noſter· ī hebraico vbi habe²
hic dominus poni² nomē dīn tetha
gramaton· qd̓ nullo mō poteſt dici de
aliq̄ n̄ de deo vero· cū ergo iſta auc̄s
ſm oēs doctores etiaꝫ hebraicos ex
poſita ſit de xp̄o· ſequit̓ ipm ee̅ verū
deū· Item yſai· ix· dicit̓ puulus na
tus ē nobis· ſeq̇tur fact9 ē pncipa-
tus ſup humerū eius ⁊ vocabi² no
mē eius admirabil̓ ɔſiliarius deus
fortis pat̓ futuri ſeculi princeps pa
cis· que etiā autoritas ſm hebreos
intelligit̓ de xp̄o ⁊ in ea ſit expreſſa
mentio de eius d̓initate ſicut de hu
manitate· ⁊ multe alie auc̄tes cōſi-
miles pn̄t ad hoc induci· ſꝫ ꝓpter p
lixitatē omitto· Et iō dicēdū ꝙ ſic
maiores populi iudeorū hūerūt no-
ticiā de tpe ⁊ ſignis ſui aduentus·
ita noticiam p ſcripturas habuerūt
quantum ad eius d̓initatem · Con
ſiderādū tn̄ ꝙ aliq̇d ɔgnoſcit̓ ī ha
bitu· cui9 tn̄ ɔḡtio actual̓ īpedit̓ ꝓ
pter aliq̄ paſſioꝫ vel hītū īpedientem

ſic d̓t ph̓s· vij· ethicoꝝ· ꝙ incōtinēs
differt ab ītpato p h̓ ꝙ hꝫ eſtiacōꝫ
verā n̄ ſolū ī vniūſali quā etiā hꝫ ī
tpatus ut ꝙ fornicari eſt malū cuꝫ
non peccet p ignorantiā· ſed etiam
habet eſtimacōem verā in pticula
ri· ⁊ per hoc differt ab intēpato· et
tn̄ adueniēte paſſione corrūpit̓ eſti
matio vera pticularis· qꝛ paſſione
vincente iudicat nūc fornicādum
ita ꝙ paſſio impedit actualē ɔſide-
rationē veram in pticulari· ⁊ ſi paſ
ſio ſemp duraret ſemp ſic iudicaēt
Eodem modo dicendum eſt ꝙ iudei
habuerunt veram eſtimacōnem de
xp̄o ⁊ in habitu et ī actu in pncipio
ſed qn̄ incepit ɔtra eos p̄dicare· ex
citati fuerūt ɔtra eū paſſionibꝫ ire-
rācōis· ⁊ inuidie quibꝫ paſſionibꝫ
impediebātur ab actuali ɔſideācōe
veritatis p̄habite de xp̄o· iō machi
nati ſunt in eius mortē· ſicut ⁊ incō
tinens ꝓpter paſſionē ɔcupiſcibilis
eligit fornicari· qd̓ tn̄ alias refuge
ret· Conſiderandum tn̄ ꝙ illa noti-
cia quam habuerunt de xpriſto per
ſcripturas ꝓphetaꝝ nō eāt certa cer
titudine euidentie· tum qꝛ talis cer-
titudo ſolū h̄etur p demōſtracōnem
vel ſenſum· tum qꝛ ꝓphetie poſſunt
aliquando varie exponi· ⁊ ideo erat
magis noticia ꝓbabilis ⁊ veriſilis
cōiecture· Vel ſecundū alios eāt ibi
certitudo adherētie· que tn̄ poteſt
impediri in actu modo p̄dicto· Per
dicta poſſunt ſolui argumenta ad
vtrāq; ptem· qꝛ p illa argumēta q̄
ꝓbant ꝙ habuerunt noticiā de xp̄o
ītelligendū eſt de noticia habitua
li p̄dcō modo Alie āt autoritates q̄
dicunt ɔtrarium loquūtur de actua
li ɔgnitione applicante ad opus q̄
fuit impedita ꝓpter paſſionem iui-
die ⁊ rācōris ut dictū eſt·

Capitulū Viceſimūſecundū·

ET reſpondēs ih̓s) Poſtquā
oñt iudeos iuſte reprobatos
tanq̄ ɔtēptores diuine ma-
ieſtatis· Hic conſequenter oſtēdit

eos iuſte reprobatos tanq̄ ꝯtradi
ctores diuine veritatꝭ cui ꝯdixerūt tri
pliciť. Primo ipſā refutando. Scdō
ipſā impugnādo. ibi Tūc abeūtes
pharisei. Tercio ꝯtrariū errorē am
plexādo. ibi. Congregatis aūt pha-
ri. Primū oñditur p parabolā inui-
tatoꝝ ad nuptias ⁊ nolentiū veniē
⁊ idō ipſis reprobatꝭ alij ſūt vocati
in q̄ deſignatur vocatō iudeoꝝ ad fidē
xp̄i ut videbiť quā repellentes: iu
ſte a deo reprobati ſunt. ⁊ gentiles
loco eoꝝ merito ſūt vocati. Et ideo
p̄ma diuidiť in duas ptes. qꝛ pri-
mo deſcribiť iudeoꝝ reprobatio di
gna. Scdō gentiū vocatio benigna
ibi. Tūc ait ſeruis Circa primū dī ſic
(Simile ē regnū celoꝝ) .i. ſtatus ec
cleſie militātis (hoi regi q̄ fecit nu
ptias filio ſuo) Nuptie iſte nō pn̄t
intelligi btitudo eterna in ecc̄a triū
phante. qꝛ ꝯ dicitur ꝙ ſerui voca-
uerūt ad nuptias bonos ⁊ malos.
⁊ implete ſunt nuptie Diciť etiam
ꝯn̄r ibidē ꝙ inuentus eſt ibi hō nō
hn̄s veſtē nuptialem. ⁊ ꝓpter hꝰ eie
ctus in tenebras exteriores Ad be
atitudinē vero celeſtē non admittē
tur boni cū malis: ſed ſolū boni. nec
lus etiā ibi receptus eij ciet. ⁊ ideo
p iſtas nuptias intelligiť verbi in
carnatio Tūc ei deus pr̄ fecit nupti
as filio ſuo qñ naturā humanā co
pulauit nāe diuine ī ſuo ſuppoſito. q̄
quidē nuptie celebrate ſunt in vte
ro virginali de quo xp̄s exijt tanq̄
ſponſus pcedēs de thalamo ſuo (et
miſit ſeruos ſuos vocare inuitatos
ad nuptias) Iſti inuitati ſūt iudei
quibꝫ data eſt lex in q̄ facta eſt p
miſſio de incarnacōe xp̄i. utꝫ gen̄.
penult. Nō auferet ſceptꝝ de iuda
⁊c. ⁊ deu. xviij Prophetā ſuſcitabo
eis de medio fratrū ſuoꝝ ⁊c. Serui
aūt q̄ miſſi ſunt ad vocandū iſtos
inuitatos fuerūt ꝓphete q̄ clariꝰ de
nunciauerīt ea de xp̄o q̄ obſcuriꝰ po
ſita erāt in lege. Hortabanť ei po-
pulū iudaicū expectare xp̄i aduen
tū ⁊ tendere in ipſū p fidē ⁊ bō opa

(Et nole. ve) qꝛ nolebant verbis p
phetaꝝ obedire. ut pꝫ ex decurſu ti-
xe. ⁊ patipo (Iteꝝ miſit alios ſer-
uos ⁊c.) Iſti ſerui ſcdō miſſi fuerūt
illi q̄ de ꝓpinquo denūciauerūt ad-
uentū xp̄i. ut iohēs baptiſta ⁊ diſ
cipuli xp̄i miſſi ab eo in omnē ciui
tatē ⁊ locū quo ipſe venturus erāt.
ut hetur lu. x (Ecce prandiū paui)
viꝫ ſacramēta ecc̄e ⁊ doctrinā: qui
bus reficiť aīa. ⁊ potiſſime ſacr̄o eu
cariſtie in quo dať nobis caro xp̄i
in cibū. ⁊ ſangꝰs eiꝰ in potū (Thau
ri mei ⁊ alti. oc) Thauri ſunt prece
pta moralia. altilia ꝯſilia ſupaddi
ta (Illi aūt neglexerūt) qꝛ iudei p̄-
dicacōem xp̄i ⁊ aploꝝ ꝯtempſerīt.
qꝛ pauci ꝯpatiue de iudeis crediderīt
Cā aūt hꝰ fuit cupiditas reꝝ tpali
um. ꝓpter hꝰ ei ſacerdotes ꝯſpiraue
runt in mortē xp̄i. ne pderent ciui-
tatē ⁊ templū. in quo quidē tēplo
hauriebant pecuniā ꝓpꝰ ut viſū ē
ca. precedēti ſub obtētu cultus diui
Et hꝰ eſt qd̄ ſubdiꝰ (Et abierīt aliꝰ
in vineā ſuā. aliꝰ in negociacōeꝫ ſu
am) P laborē vinee intelliꝰ oīs oc
cupatio corpalis circa terrena: im
pediens diuina. P negociacōeꝫ vero
occupatio mentalꝭ circa talia (Reli
qui vo tenuerūt ſeruos eiꝰ ⁊ ꝯtūe.
affec. occi) qꝛ iohēs baptiſta ab eiſ
ē incarceratꝰ ⁊ occiſus Similiter iaco
bꝫ frater iohīs. et ſtephanꝰ. ⁊ alij
diſcipuli xp̄i. ⁊ ſimiliter ꝓphete mul
ti in teſtō veteri (Rex aūt cū audiſ.
ira. eſt) qꝛ a deo merito p talibꝫ ſūt
puniti (Et miſſis exercitibꝫ ſuis).
ſcꝫ exercitu romanoꝝ ſub principi-
bꝫ tito ⁊ veſpaſiano: q̄ ex diuina or
dinacōe euenerūt ꝯtra iheruſalē. xlij
anno pꝰ paſſionē (Perdidit homici-
das illos) qꝛ in vltionē ſanguinis
xp̄i ⁊ ſuoꝝ diſcipuloꝝ ab exercitu rō
noꝝ ſūt trucidati et captiuati a iu
deis vſqꝫ ad decies centū milia. ut
dicit ioſephꝰ in libro de iudaico bel
lo (Et ciuitateꝫ illoꝝ ſuccendit) qꝛ
tunc iheruſalem ſuccenſa ē ⁊ tēplū
in ea (Tūc ait rex ſeruis ſuis) Hic

ↄn̄r deſcribitur vocacō gētiū benig
na. q̄r iudeis repellētibꝫ fidē xp̄i ab
apl̄is p̄dicatā: apl̄i de mādato dm̄
trāſierūt ad p̄dicādū gentibꝫ ꝑ totū
mūdū. ⁊ ipi deuote ſuſceperūt fidē
xp̄i ad p̄dicacōꝫ aploꝝ. ⁊ hoc ē qđ
dicit᷑ act. xiij. vbi paulus loquēs
iudeis īduratis. dixit ſic vobis opor
tebat p̄mū loqui verbuꝫ dei. ſꝫ qm̄
repellitis illud ⁊ indignos vos iu
dicatis eterne vite. ecce ↄuertim̄ ad
gētes ſic ei p̄cepit nobis de⁹ ⁊ hoc ē
qđ dicitur (Ait ſeruis ſuis) .i. apl̄is
ſuis et alijs diſcipulis ꝑ ꝺīnā reue
lacōnē (Nupcie quidē pate ſūt) .i.
miſteria xp̄i īpleta ſūt (ſed q̄ īuit
tati erāt) .ſ. iudei ut viſum ē (nō fue
rūt digni) ꝓpter ſuā incredulitateꝫ
(Ite ergo ad exitus viaꝝ) .i. ad diſ
perſionē gentiū (Et q̄ſcūq̄ īuene.
voca. ad nupcias) quia null⁹ volēſ
fidem catholicam recipe repellēdus
eſt (Et egreſſi ſerui ↄgrega. oēs q̄s
inuenerunt bonos ⁊ malos) q̄r ī ec
cleſia militāte admixti ſūt boni cū
mal̄ (Et īplete ſunt nupcie diſcū.)
q̄r fides catholica diffuſa eſt ꝑ orbē
vniuerſū (Intrauit aūt rex ut vide
ret diſcū) diſcernēdo ſcꝫ merita ⁊ de
merita credētium. Intrat āt duplr
gn̄aliter intrabit ī futuro iuditio.
ſpecialiter in morte cuiuſlibet hoīs
(⁊ vidit ibi hominē nō veſtitū veſte
nupciali) Iſta veſtis nupcialis eſt
caritas. que diuidit int᷑ filios reg
ni ⁊ p̄dicōis. Vt ꝺt aug⁹. Dicit᷑ āt
veſtis nupcialis ſꝫm grego. q̄r ea ī
dutus xp̄s ad nupcias venit. qn̄ ex
caritate īcarnari voluit. ſequi᷑ (A
mice quō huc intraſti) vocat᷑ autē
amicus peccator ꝓpter naturā que
ad imaginē dei facta ē. ⁊ ꝓpt᷑ fidem
informē que dei donū eſt. licet non
ſufficiat ad ſalutem (At ille obmu
tuit) quia nullus p̄t rn̄dere deo. ſed
ꝓpria arguente ↄſcientia ↄuinci᷑. ⁊
mutus efficitur (Tunc dixit rex mi
niſtris) .i. angelis executoribꝫ ꝺīne
iuſticie (Ligatis manibꝫ ⁊ pe.) q̄r
poſt mortem non poteſt peccator

bonū opari nec ad ſalutē redīti (Mit
tite euꝫ in tenebras exteriores) Te
nebre ei īteriōes ſūt tenebre mētа
les. q̄s ſolū hn̄t mō p̄ctōres. Tene
bre v̄o extiores ſūt tn̄bre corꝑales
q̄s cū p̄dict̄ hēbūt poſt mortē. qn̄ ī
infernū detrudētur ꝑ ꝺīnam ſn̄īam
(Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dētiū) hoc
ſupra expoſitum ē ca. xiij. (Multi
aūt ſunt vocati) ſcꝫ ad fidem catho
licam (Pauci v̄o electi) ſcꝫ ad gl̄aꝫ
q̄r pauci ſunt ſcꝫ ↄpatiue reſpectu il
loꝝ qui ſunt vocati ad fidē (Tunc
abeūtes phariſei) Hic oſtēdūt᷑ iu
dei ↄtradictores ꝺīne veritatis ip̄aꝫ
impugnando. Et diuiditur in tres
ptes. quia p̄mo īpugnauerūt xp̄ꝫ
de veritate iuſticie. Scđō de veritate
doctrine ibi In illo die. Tercō de ve
ritate vite ibi. Phariſei aūt audiē
tes Prima in duas. q̄r primo poni
tur phariſeoꝝ fallax interrogatio.
Scđō ip̄ius xp̄i vēā rn̄ſio ibi. Cog.
aūt ihe. ne. eoꝝ. Circa p̄mū aduer
tendū. q̄ phariſei malicioſe ↄſpira
bant contra xp̄m quoꝝ malicia p̄
mo oſtenditur. ⁊ hoc q̄druplicitеr
Primo ī h̄ qđ dicitur (Cōſiliū inie
runt) ut ex collocutione ↄmuni me
lius ꝓpenderēt qualit᷑ poſſent eū de
cipere. Scđō cum ꝺr (Vt ca. ihe. ī ſer
mone) q̄r non poterāt eū cape ī ma
lo ope. ⁊ q̄r facilius capit᷑ hō ī ver
bis q̄ꝫ in factis. Tercio cū ſb̄di᷑ (Et
mittunt ei diſcipulos ſuos) .i. hoīes
xp̄o incognitos ſꝫm eſtimationem
eoꝝ. ut corā ip̄is audacius loque
re᷑ ⁊ laxaret linguam ad aliq̄d di
cenđ vnde poſſet capi. Quarto cuꝫ
ſubdit (Cum herodianis) Iſti ei he
rodiaī erāt milites herodis. q̄r iſta
queſtio fuit facta xp̄o feria quarta
ante paſſionē ſuā. ⁊ de herode legi᷑
q̄ ipſe erat in iheruſalem cū exerci
tu ſuo in die paſſionis. quia venerāt
in iheruſalem ꝓpter ſolēnitatem pa
ſchalē. Sic ḡ milites herodis miſ
ſi ſūt cū diſcipulis phariſeoꝝ ut diſ
cipuli poſſent eum capere in ſermo
ne. ⁊ milites ſtatim raperēt euꝫ ut

puniref in corpe. Sic ergo pȝ qua
liter malicioſe agebāt ꝯ eū verbo.
qꝛ primo ꝯmendāt eū verbis ut fa
cilius inducāt eū ad dicendū aliqd
ꝯtra ptātem ceſaris de q̄ volebant
facere ſibi qōnem ut videbif Dicūt
ḡ ſic (Mgr̄ ſcimus qꝛ verax es) in
vita (Et viā dei in veritate doces) i
ſana doctrina (Et non ē tibi cura d
aliquo) in quo apparet tua iuſtici
a. ⁊ ſic eū ꝯmendāt: licet fallaciter
de veritate vite. doctrine. ⁊ iuſticie
q. d. dicerent. non dimittes timore al
cuiuſcunqȝ hoīs etiā impatoris dice
re veritatē. Et tunc ꝓponūt queſtio
nem rigoroſā apud eos dicētes (Li
cet cenſū dare ceſari an non) Iſta
qō habuit ortū a tēpe natiuitatis
xp̄i. qꝛ ꝓut hētur lu. ij Ceſar augu
ſtus precepit ut deſcriberef vniuer
ſus orbis. ⁊ hc̄ deſcriptio primo fa
cta ē in iudea q̄ eſt in medio terre
hītabilis. ⁊ in iſta deſcripcōe oēs
ibāt ad ciuitates de quibȝ erāt ori
undi ut ꝓfiterenf ſe reddituros tri
butū ceſai. tunc ſurrexit quidā no
mine iudas nacōe galileus q̄ dice
bat hoc eē iudeis illicitū qꝛ ſcȝ recog
noſcerent aliquē dn̄m in terris ſed
ſolū deū qui in celis ē. ⁊ multos tē
xit ad ſe. ut hētur actu. v. Et ioſe
ideē refert. xx. li. antiqui. ⁊ extunc
aliq̄ huic opinioni adherebāt. qꝛ
iſta opinio erat pro libertate ꝑpl̄i
⁊ ꝓ honore ipſius dei videbaᷓ Ecōtrario
alij aſſerebāt qꝛ erat licitū dare tri
butū romanis. qꝛ ꝓ defenſione pa
trie militabāt. ⁊ ab hoſtibȝ ⁊ latro
nibȝ defendebāt ⁊ pacē inter hoīes
ꝯſeruabāt ⁊ iuſticiā Hanc aūt qō
nem malicioſe ꝓpoſuerūt xp̄o. ut ſi
diceret nō eſſet licitū ſtati capetur
tanqȝ ꝯtrius impatori. ſi aūt dicerȝ
eſſe licitū: videretur eſſe ꝯtrius liber
tati ꝑpl̄i et diuino honori. et ſic in
curreret maliuolentiā ꝑpl̄i (Cogni
ta autē ihs nequicia) Hic poᷓ xp̄i
rn̄ſio. Primo rn̄det ad eoꝝ intenti
onē (Quid me temptatꝭ ypocrite)
q. d. Non queritꝭ veritatē addiſce
re: ſed me in verbis cape. ⁊ ꝓpter hc̄
vocat eos ypocritas. qꝛ aliud pre
tendebāt ⁊ aliud intendebāt. Con
ſeqn̄r rn̄det ad queſtionē (Oſtēdite
mihi nūmiſma cenſus) i. nummū
qui daf annue ꝓ cenſu impatori.
(At illi obtulerūt ei denariū) qꝛ iſte
nummus qui dabaᷓ pro annuo cēſu
a quolibȝ capitaneo domus valebat
x. nūmos vſuales. ⁊ ideo vocabaf
denarius. ⁊ erat de argento (Cuius
eſt imago hc̄ ⁊ ſupſcriptio) qꝛ ima
go ceſaris erat impſſa in illo dena
rio: ⁊ nomē eius in circuitu (Tunc
ait illis. reddite q̄ ceſaris ſūt ceſari
⁊ q̄ ſunt dei deō) qꝛ reddere debitū oī
bus ē bonū ⁊ iuſtū. non ē aūt incō
ueniēs nec ꝯdictio qꝛ hō ſit ſubditus
hoī in tpalibus. ⁊ deo im mediate
in ſpūalibȝ. ⁊ maxie qꝛ iurauerāt
iudei ſeruare fidelitatē: ⁊ reddē tri
butū romanis a tpe pompei q̄ iude
am fecit tributariaȝ romanis (Et
audiētes mirati ſunt. ⁊ relicto abi
erūt) ſicut cōfuſi (In die illo) Hic
ꝯn̄r oſtēditur quō impugnauerunt
xp̄um iudei in veritate doctrine. ad
quā ꝑtinet reſurrcō mortuoꝝ que
ē de articulis fidei Et p̄mo circa hoc
ponif iudeoꝝ interrogatio. Secūdo
xp̄i rn̄ſio. ibi. Rn̄dens aūt ihs Cir
ca primū aduertendū qꝛ inf iudē
os quidā erāt qui vocabanf ſadu
cei qui recipiebāt tm̄ quiqȝ libros
moyſi. ⁊ dicebant aīam hoīs mor
talē. ⁊ ꝓ ꝯn̄s negabāt reſurrcōem.
ſm̄ qꝛ refert ioſephus de iſtis. xx. li.
antiquitatū. ⁊ mgr̄ in hiſtorijs v
bi plenius tangitur diuiſitas q̄ erat
in ſectis iudeoꝝ. qd ꝓpter breuitatē
hic omitto Iſti ḡ mouerūt queſti
onē que videbaf eis inſolubilis. ⁊
propter hoc videbaf eis reſurrectio
mortuorū impoſſibilis. ⁊ ponif ca
ſus de muliere que deſponſata ē ſe
ptē fratribȝ ſucceſſiue. qꝛ qn̄ aliqs
moriebatur ſine filio frater eius te
nebatur accipe vxorem ad ſuſcitā
dum ſemen fratri ſuo: ita qꝛ primus
filius natus nō aſſcribebaᷓ gn̄anti ſꝫ

mortuo fratri· ſcd̄m qđ deſcribitur
deutrono·xxv·iſta ĕgo mulier ſine
ꝓle ſuſcepta mortua eſt poſt om̄s
fratres ⁊ ideo ꝓponūt queſtionē xꝰ
(In reſurrectione cuius erit vxor de
ſeptē)·q·d·impoſſibile ē ꝙ deƀ ali
cui eoꝝ determinate·Cꝰ cauſa ſub
ditur(Oēs em̄ hūerūt eā) ⁊ p ɔn̄s
eadē rōne ſi debeat aſſignari vni:et
alteri·Itē non videƀ poſſibile ꝙ de
tur ſeptē frībus ſimul·q2 eſt ɔtr̄ le
gem moyſi·ꝙ duo frēs ſimul con⸗
iūgātur vni mulieri mr̄imonialiƀ
⁊ ex hoc intēdūt ɔcludere ꝙ impoſſi
bile ſit aīam īmortalez eē ⁊ hoīem
reſurgere(Rn̄dens aūt iħs)Hic po
niƀ xp̄i rn̄ſio vbi tria facit p ordi⸗
nē·q2 p̄mo on̄dit eoꝝ errorē et erro
ris cauſā·d·(Erratis) in hoc ſupple
ꝙ reſurrectōnē negatiƀ(Ignorātes
ſcriptuās) Ipſi nō recipiebāt ſcrip
turas ꝓphetaꝝ·ī quibꝫ ſit exp̄ſſa mē
tio de reſurrectione mortuoꝝ·ut ha
betur dan̄·xij·Multi q̄ dormiūt in
puluē t̄re euigilabūt ꝛc̄·Et ezechi
·xxxvij·facta ē ſup me manus dn̄i
ꝛc̄ Et ex ignorātia iſtaꝝ ſcriptura
rū ꝓcedebat error eoꝝ· Scd̄a cauſā
tangitur cū ſubditur(Et v̄tutē dei)
Si em̄ ɔſideraſſent bn̄ virtutez dei q̄
pōt aliquid ex nihilo facere ꝙ ipſi
neceſſe hēbant ɔcedere ex quo r̄cipie
bāt libros moyſi·vbi ſit exp̄ſſa mē
tio de creatione mūdi·nō negarent
quin poſſꝫ reſuſcitaē mortuos·Scd̄ō
ſoluit argumētum eoꝝ dicēs(In re
ſurrectōne neqꝫ nubēt)·i·viri nō ac
cipient vxores(Neqꝫ nubētur)id ē
mulieres non accipienƀ a viris·q2
homines nō reſurgēt ad vitaz car⸗
nalē cibis ⁊ venereis vtentē(Sꝫ ert
ſicut angeli dei) viuētes viſione et
fruitione dei ⁊ ſic patet eoꝝ argum̄
tum nihil ɔcludere·q2 illā incōueni
entia ad q̄ deducebāt nō ſequūƀ niſi
ex ſuppoſitione ꝙ actꝰ carnales ve
nereoꝝ ſint in reſurrectōe qđ pꝫ eſſe
falſū·Tercio ɔfirmat veritatem re⸗
ſurrectionis aucte ſcripture dicētis
exo·iiij·(Ego ſum deꝰ abrahā deus
iſaac ⁊ deus iacob·nō eſt deus mor
tuoꝝ ſꝫ viuētium)Rn̄ em̄ dn̄s ꝓtu
lit hec verba·illi p̄triarche erāt mor
tui corpaliter·cū ḡ aliq̄s nō poſſet
eē deus rei nō exiſtentis vel eiꝰ qđ ē
nihil qđ idē eſt q2 creature ad deū ē
relatio realis·que nō pōt fūdari in
nihilo·oportet ergo ꝙ iſti p̄triarche
aliquo mō eēnt·⁊ idō cū non viue⸗
rēt vita corpali· ſeq̄tur ꝙ aīa adħ
viuebat·⁊ p ɔn̄s ꝙ īmortalis erat
quare nō deſtruitur deſtructo corpe
⁊ p ɔn̄s ſequitur ꝙ reſurrectō erit·
quia aīa non pōt eē pfecte quieta⸗
ta nec beata niſi vniaƀ cū corpe·ad
cuius vnionē hꝫ inclinationē natu
ralem·Cōſiderādum tn̄ ꝙ ſaluator
bn̄ accepiſſꝫ auctem magis exp̄ſſaz
de immortalitate anime ⁊ futura re
ſurrectōne ꝓphetaꝝ ut viſū ē:ſꝫ illa
nō recipiebatur a ſaduceis·⁊ iō nō
fuiſſꝫ efficax ɔtra eos(Phariſei āt)
Hic ɔūr oſtendit qualiƀ impug⸗
nauerunt xp̄m in veritate vite·i ħ
ꝙ ꝓpoſuerunt ſibi queſtionē tēpta
tiuā de p̄mo mādato legis Ciƀ qđ
primo poniƀ eoꝝ interrogacō·Scd̄ō
poniƀ xp̄i rn̄ſio ibi·Ait illi iħs·Cir
ca primuz ꝫ ſic(Phariſei aūt ꝛc̄)
licet em̄ ip̄i eēnt ɔtrarij ſaduceis in
opinione de anime īmortalitate et
de mortuoꝝ reſurrectione ut viſū ē
tn̄ cōueniebant cum eis in xp̄i pſe
cucōe·⁊ idō audiētes ꝙ ſilentiū im
poſuiſſꝫ eis(conue·in vnum)ad in⸗
uadendū ip̄m xp̄m alio mō·Et ad
ip̄m venerunt in magna multitudi
ne·ad magiƀ eū terrendū (Et īterro
gauit eum vnus ex eis)ut ſi ɔfuſus
eſſꝫ ſolus videretur ɔfundi·ſi aūt vi̅
ceret omnes viderentur per eum vi
ciſſe·ſecunduz qđ dicit Criſoſtimꝰ·
(Temptans eum)capere ſcilicet in
ſermone·Mar·tn̄ videtur ɔtrariuz
dicere·xij· capitulo · vbi dicitur ꝙ
xpriſtus dixit iſti legiſdoctori que
renti de primo mandato legis·non
longe es a regno dei · Dicenduz ꝙ
iſte in principio venit mala intētio
ne cum alijs·ſed poſtea audita xp̄i

reſponſione vera penituit. ⁊ xp̄i rn̄
ſionē approbauit d. Mgr̄ in verita
te bene dixiſti ⁊c̄. ut h̄etur mar. xij
⁊ tunc xp̄s videns eius pn̄iam: in
tulit verba premiſſa. d. Nō longe
es a regno dei ⁊c̄. Simile aūt h̄etur
ioh̄. vij. ca. vbi dicit̄ q̄ principes ⁊
phariſei miſerūt miniſtros ut ꝯp
henderēt ih̄m. Illi autē audientes
xp̄i predicationē penituerūt. et ſic
ad pn̄cipes redierunt. ⁊ cū q̄rerent
ab eis q̄re nō adduxiſſent eū: rn̄de
runt. nunq̄ꝫ locutus ē ſic h̄o. ꝯn̄t ꝑ
ponit̄ queſtio (Mgr̄ qd̄ eſt mādā
tum magnū in lege) Credebant eī
q̄ ſtatim rn̄deret de mandato ꝑmo
prime tabule. non h̄ebis deos alie
nos. ⁊ tūc habuiſſent argumentū
ꝯtra eū de precepto caritatis: qd̄ ē
maius. ſicut ⁊ caritas eſt maior v̄
tus ipſa fide (Ait illi ih̄s) Hic po⁹
xp̄i rn̄ſio (Diliges dn̄m deum tuuꝫ
⁊c̄. hoc eſt primū ⁊ maximū man
datū) Hic tria ſunt vidēda de ipſo
precepto caritatis Primū eſt qua
lit̄ ſit intelligēdū. ſcd̄ō q̄liter ſit pri
mū. tercio q̄liter implendū. Circa
primū ſciendū q̄ iſtud p̄ceptuꝫ in
q̄tuor locis tradit̄ in ſcriptura. ſcꝫ
deutro. v. vbi ponunt̄ tria. diliges
dn̄m deū tuū ex toto corde tuo: ⁊ ex
t̄o aīa. ⁊ ex t̄o fortitudīe tua. ⁊ hic
math̄. xxij. vbi dimittit̄ fortitudo.
⁊ duobꝫ aliꝭs addit̄ vnū. q̄ de⁹ dili
gat̄ ex toto corde. ⁊ ex tota anīa. ⁊
ex t̄o mente. Mar. aūt. xij. ponun⁹
iſta tria: et addit̄ quartū. ſcꝫ ex t̄o
v̄tute. qd̄ eſt idē cū eo qd̄ dr̄ deu. vi
⁊ ex t̄o fortitudine ⁊ eodē mō lu. x.
h̄etur: niſi q̄ dicit̄ ibi ex oībus viri
bꝫ tuis. qd̄ idē eſt cū eo qd̄ dicit̄. ex
v̄tute: vel ex fortitudine. Et ſic ptꝫ
q̄. iiij. iſta ſūt de rō e h⁹ precepti. ſ.
diligere deū ex toto corde. ex t̄o mē
te. ex tota aīa. ⁊ ex t̄o fortitudine.
Cuius rō eſt. q̄ꝛ diligere ē act⁹ vo
luntatis. duplex aūt eſt act⁹ ipſi⁹
Vnus ē elicitus. ⁊ alter impatus.
Actus autē elicitus ē qui immedi
ate egredit̄ ab ipſa volūtate. ⁊ iſte

actus tangi⁹ cum dicit̄ (Diliges do
minū deū tuū ex toto corde) .i. ex t̄o
voluntate. q̄ꝛ ſic̄ ex corde orit̄ mot⁹
ad alias ptes corpis: ita volūtas
mouet alias potētias aīe. Act⁹ au
tem impatus voluntatꝭ eſt act⁹ al
teri⁹ potētie mote ad ſuū actū p ip
ſam voluntatē. p voluntatē aūt in
formatā caritate mouet̄ intellect⁹
ad aſſentiendū hꝭs q̄ ſunt fidei. et
ad meditandū de deo dilecto. ⁊ iſte
act⁹ ſignificat̄ cū ſubdit̄ (Ex tota
mente) ibi eī accipit̄ mens ꝑ ipō in
tellcū. Vlteri⁹ p voluntatē mouet̄
appetit⁹ ſēſitiuus: ut ꝯfirmet̄ ſupe
riori pte. q̄ꝛ ſicut ſpera ſupeior mo
uet inferiores ſuo motu: ita volun
tas appetitū ſenſitiuū. ut h̄etur. ij.
de aīa. ⁊ iſte actus nōtur cū dicitur
(Et ex tota aīa) P aīam eī h̄ intel
ligit̄ ps ſenſitiua. ſm̄ q̄ ſcribit̄ ge
ne. i. factus ē h̄o in aīam viuentē. i.
vitā aīalem: ⁊ ſenſibilē corpi dan
tem ut dicit glo. Vlteri⁹ p volunta
tē mouent̄ potētie motiue et execu
tiue ad opandū ex dilcōne. ⁊ h̄ no
tat̄ cū ſubdit̄ (Ex t̄o fortitudīe tua
vel ex oībus viribꝫ tuis) qd̄ idem ē
Ptꝫ ḡ primū. Circa ſcd̄m ꝯſiderand̄
q̄ aliq̄d dicit̄ primū dupliciť Vno
mō origine. ⁊ ſic illa q̄ ſunt impfe
ctiora priora ſunt in illis que pce
dunt de potētia ad actū. ut dicī⁹. ix
metaphi. Alio mō dr̄ aliq̄d primū
dignitate ſeu pfectione. hoc ḡ ſcd̄ō
mō primitatis mandatū de dilecti
one dei dicit̄ primū. q̄ꝛ origine dile
ctio proximi prior eſt. ſcd̄m q̄ dicit
beatus ioh̄es. i. canonica. ca. iiij. q̄
non diligit frēm ſuum quē videt:
deū quem non videt quō p̄t dilige
re⁹. Et ſic ptꝫ ſecundū. Circa terciū
cōſiderādum q̄ totū ⁊ pfectum idē
ſunt. ut habet̄. iij. phiſi. et idō dili
gere deū ex toto corde ⁊ ex t̄o aīa
⁊ ſic de aliꝭs ē diligere ex pfecto cor
de vel pfecta anima. et ſic de aliꝭs.
Perfectum autē dicit̄ aliq̄d dupli
citer. Vno modo quando nihil ſibi
deeſt de pfectiōe ſibi poſſibili. Alio

modo qñ nihil sibi deest de pfectõne sibi debita vel ꝯpetenti. sicut hō mediocris stature dicit pfecte q̃titatis licet non habeat quantitatē gigantis. Si ḡ accipitur pfecte primoº sic implet preceptū dilectõis ī patria. q: mens ibi fertur in deū totaliter et pfecte quantū sibi possibile est a sine aliqua interruptõe. et ſm hoc dicit Aug. li. de pfectõe iustitie q mandatū caritatis solū implebitur in patria: vbi erit caritas pfcā Si aūt accipiat pfecte secūdo modo sic impletur in via quādo nihil diligitur cõtra deū. Ista em̄ pfectio est que debet inesse ex debito necessitatis et hoc sufficit ad salutē. Diligere ergo deū ex toto corde hoc mō est sic diligere deū q nihil diligat contra ipm. sequit (Scdm aūt si. ē huic di. pxi. tu. sicut teipm) id est ad eādem beatitudinē ad quā diligis te (In his du. mā. vni. pē. lex a pphete) Sicut em̄ in speculatiuis omnes ꝯclusiones dependent ex hoc principio de quolibet affirmatio vel negatio. sic in opabilibus omnia dependent ex dilectione dei principaliter et ꝯsequenter ex dilectõe pximi ppt hoc omnia mādata legis a monicõnes nō sunt nisi q̄dā explicationes istoꝝ duoꝝ mādatorū. q: oīa ordināt ad dilectionē dei et pxi vt ptꝫ ītuenti. et similiter doctrina ꝓphetarum ad hoc ordinat (Congregatis aūt phari) Hic ꝯsequēter ondit phariseos esse ꝯtradictores diuine veritatis errori ꝯtrario adherendo. Ad cuius euidentiā ꝯsiderādum. q licet pharisei a legisperiti cognouerunt in principio Ihm esse verū xpꝫ et p ꝯsequēs deū a hominē ut supra dictum est capitulo p̄cedenti sup illud. Hic est heres. q: tñ ꝯceperunt contra eum odiū a rancorē. ideo hec vera estimatio corrupta est in eis aliquo modo. ut supra dictū est. a iō inceperunt eū negare a psequi tanq̄ blasphemū. quia dicebat se esse dei filiū. a p ꝯsequēs incipiebāt corrumpere scripturas a deprauaē que loquebant de eius diuinitate. ppt qd xps fecit eis istam questionē de xpo (Cuius filius est dicunt ei Dauid) solū s. diuinitate negando (Ait illis) arguendo scꝫ in ꝯtrariū (Quō ergo Dauid in spiritu) id est spiritu sācto inspiratus (vocat eū dñm. d. Dixit do. do. meo ꝛc.) q: em̄ ista scriptura intelligat de xpo patet. quia ipi pharisei non negauerūt hoc immo ꝯcesserunt (Sede a dex. meis ꝛc.) sedere aūt a dextris vno mō accipi p equalitate a sic xps scdm q deus sedet ad dexterā. Alio mō est esse in potioribus bonis. a hoc mō ꝯuenit xpo ſm humanitatē. q: ut sic ī gloria pest āgelis (Do. po. ini. tu. ꝛc.) Istud ꝯplebit in iudicio qñ omia pfecte subijcient homini xpo (Si erga vo. eū do. quō est fi. eius) q. d. cū ſm naturā humanā sit filius dauid. a p ꝯsequens eo inferior. oportet ponere ī eo aliam naturā p quā sit dñs eius a eo superior. hec autē est diuina. a sic in xpō due sūt nature diuina a humana (Et ne. po. re.) q: non poterāt scripturam negare. Cōsiderās tñ q iudei moderni dimitatē xpi negātes. d. pdictā auctē dictā esse ad litterā de Abrahā a q Eleezer dispēsator dom9 Abrahe fecit hūc psalmū agēs deo grās de victoria quā habuit Abrahā de quinq regibus ut habet Geñ. xiiij. post quā victoriā appuit dñs Abrahe dicens. Noli timere Abrahā. ego ꝓtector tu9 sū a merces tua mag nimis Dicūt ēgo q Eleezer loq̄t sic (Dixit dñs) .i. deus celi q̄ est domin9 oim (dño meo) Abrahā (Se. a dex. me. ꝛc.) q: ꝯfortauit eū ut visuꝫ ē pmittēdo ei auxim a p̄miū. Sꝫ ista expo patꝫ falsa. priº p titulū psalmi vbi po9 ps dauid etiā ī hebreo. qd ñ po in psalmis fcūs ab alijs Itē p illud qd sbdit in ps eodē ex vtero añ luge. te qd nō potest dici de abraham q sit genitus ex vtero dei vel sba et ante luciferū .i. añ mūdi creacōeꝫ. ꝫ

ſolum pōt verificari de filio dei ⁊ ite
rum in fine pš dicitur. tu es ſacdos
ac̄. q̄d non p̄t verificari de abrahā
qui nō fuit ſacerdos. ⁊ dato q̄ fuiſ
ſet: tñ ſacerdotiū eius nō potuiſſet
fuiſſe eternū: ſed ſolum xp̄i ſacerdo
tiū eſt eternū.

Capitulum viceſimūtertiū

Tunc locutus eſt ac̄.) Hic oſ
tendit tercio iudeos eſſe re
pbatos. q̄r fuerūt fictores
bonitatꝭ. Et diuidit in duas ptes.
q̄r ſaluator primo ponit h9 fictōis
motiuū. Scd̄o ↄcludit hui9 motiui
multiplicē effectū. ibi. Ve aūt vob
ſcri. Prima in duas. q̄r primo ſal
uator hmōi motiuū oñdit. Scd̄o h
motiuū a ſuis diſcipulis excludit.
ibi. Vos āt. Motm̄ āt fuit ſupbia
phariſeoꝝ ⁊ legiſperitoꝝ ⁊ hꝭ ſuper
bia oñditur ex trib3. Primo ex ab
uſu ſue ptātis. Scd̄o ex ſimulatiōe
ſanctitatis. ibi. Omnia ḡ. Tercio
ex ambicōe dignitatis. ibi. Amāt
āt primos recubitus. Circa primū
cōſiderādum q̄ a tpe moyſi fuerūt
ↄſtituti a deo. lxx. ſenes etate: ⁊ ſcia
puecti: qui cū moyſe hrēnt curam
pp̄li. ⁊ dicebanꝭ iudices ordinarij
q̄r ad ipſos fiebat recurſus in du
bijs cauſis. magne etiā cauſe non
tractabanꝭ ſine eis. ⁊ iſtud fuit ob
ſeruatū apud iudeos q̄ diu fuerūt
in ptāte. ⁊ hoc eſt q̄d dicit hic ſal
uator (Sup cathedrā moyſi) .i. in
auc̄te iudicandi pp̄l̄m (Sederūt ſcri
be ⁊ phariſei) q̄r illi qui videbātur
in pp̄lo eſſe magis periti ad hoc eli
gebanꝰ (Oīa ergo queciiq̄ dixerint
vobis facite) q̄r prelatꝭ etiā malis
eſt obediendū: niſi in hijs que ſūt
manifeſte ꝫ deum. et ſunt hñdi in
reuerentia q̄ diu toleranꝭ in officō
ſuo. q̄d p3 p exempla dauid qui ve
nerabaꝭ ſaulē regē: licet ſciret eūm
eē malū ⁊ a deo reprobatū (Opa āt
eoꝝ nolite facere) q̄r nō ſunt imitā
di in malis immo tm̄ in bonis (Al
ligant eī onera grauia ⁊ importa
bilia ac̄.) q̄r ſupra legis precep̄ ↄſti
tuerāt ex ſuis traditionib3. ſicut ꝫ
patuit. ca. xv. q̄ erant ſubditis grē
uia ⁊ importabilia (Digito āt ſuo
nolunt ea mouere) .i. modicū cona
tum ad agendū talia nolunt appo
nere. Ex hoc p3 q̄ ille q̄ ↄſtituit le
gem aliquā: licet nō ſit ſubdit9 le
gi quantū ad hoc q̄ puniaꝭ per ho
minē ſi ↄtrariū faciat: tñ obligat9
eſt ad legē implendā. ⁊ grauius
punieꝰ a d̄o ſi faciat ↄtrariū. q̄r trāſ
greſſio ei9 grauior eſt pp̄ter ſcāda
lum. ppꝭ q̄d. d. ſapiēs. patere legē
quā ipſe tuleris. ⁊ extra de ↄſtituti
onib3 c. Cū omnes. &r q̄ quiſquis
iuris in alteꝝ ſtatuit: ipſe eodē iurē
vti debet. P3 etiā ex predcīs q̄ illi
qui ſtatū ecc̄ie in gñali ſeu aliquē
ſtatū ecc̄ie in ſpeciali onerāt graui
bus ſtatutis ſine magna ⁊ euiden
ti nc̄citate: abutunꝰ ſua ptāte. ſicut
faciebant phariſei ⁊ ſcribe. Vñ dic̄
aug9. ad inq̄ſitiones ianuarij: lo
quēs de religione xp̄iana. Ipſā re
ligionē nrām quā dñs nr̄ ihs xp̄s
in pauciſſimis ſacroꝝ celebracōni
b3 voluit eē liberā. quidā ſeruilib3
premūt oneribus adeo: ut tolerābilior
ſit ↄditio iudeoꝝ q̄ non humanis p̄
ſūptionib3: ſed diuinis ſubijciūtur
inſtitutis (Oīa ḡ) Hic oñdiꝭ ſup
bia phariſeoꝝ ex ſimulacōe ſcitatꝭ
q̄r hoc faciebāt ut eēnt in reueren
tia ⁊ hōre ī pp̄lo ⁊ hoc ē q̄d d̄t (Oīa
opa ſua fa. ut vi. ab hoibus) .i. pp
ter glām humanā. q̄r videri in bo
nis pp̄ter glām diuinā non eſt ma
lum: ſed magꝭ meritoriū. ut ſupra
dictū eſt. v. ca (Dilatāt philateria
ſua) Philateria ſm q̄ dicit ihero9
erant quedā carte in quib3 ſcribe
baꝭ decalogus mandatoꝝ. ⁊ pone
baꝭ illa carta in capite ad modu3
corone. p hoc ſignificabaꝰ q̄ debāt
legē in memoria habere. ſm q̄ hē
tur deutꝭ. vi. Dicebanꝭ aūt philate
ria a philare q̄d eſt ſeruare. ⁊ tora
q̄d eſt lex. q̄r erant quedā ſigna ſ
uande legis. Phariſei igr ut videnꝰ

p̄ ceteris religioſi faciebāt ſibi phi
lateria magis lata ⁊ ſcribebāt ī eis
decalogū de groſſiori littera ⁊ eadē
rōne faciebāt fimbrias maiores in
pallijs ſuis. que aūt eēnt iſte fibrie
dictū eſt ſupra. ix. ca. ſup illud vbū
Tetigit fimbriā veſtimēti eius (A
mant aūt) Hic oñr oſtēdit̃ ſupbia
eoꝝ ex ambicōe dignitatis ut dicit
(Amāt aūt pri. recubi. in ce.) ⁊ hoc
duplici de cauſa. ſcꝫ ratione gule qꝛ
ibi ponūt̃ fercula meliora ⁊ rōe ſu
perbie. qꝛ ē locus honorabilioꝛ (Et
p̄mas cathedras in ſinagog.) vbi
ꝯueniebant hoīes ad audiēdū vbū
dei (Et ſalutacōes in foro) .i. in loco
patenti (Et vocari ab hoībꝫ rabbi.)
Deſiderare ei ſciētiā ⁊ actū docēdi ñ
ē malū ſꝫ meritoriū. ſed deſiderarē no
mē tm̄ hoc ē malū ⁊ ſupbie pctm̄. ſi
tñ deſideret̃ nomē ⁊ auctās magiſte
rij ad hꝰ qꝛ ſcientia iaꝫ habita aliqs
melius poſſꝫ vti. nō ē malū ſꝫ ē bonū
qꝛ bonus doctoꝛ debꝫ querere illa q̄
faciunt ad efficaciā ſue doctrine Ve
rūtñ qꝛ hō non ē magiſter pricipal
ſꝫ ſolus deus. iō dicit (Vnus ē mgr̄
vr̄) quia ſolus p̄t interi⁹ docere itel
lectum illuminādo ſeu ſpeciē intelli
gibilē infūdēdo. Homo aūt docꝫ tm̄
exterius aliqua ꝓponēdo. ex quibꝫ
formātur fātaſmata debita a q̇bus
intellect⁹ agens facilius abſtrahit
ſpeciē intelligibilē: ſicut in ſanacōe
hoīs natura agit tm̄ pricipalit̃. me
dicus aūt aliqua āminiſtrat ex q̇
b⁹ natura iuuat̃ (Oēs aūt vos frēs
eſtis) quia filij dei p creacōꝫ ⁊ adop
tionē grē (Et prēꝫ nolite vocare vo
bis ſup terrā) Licet eīn aliqs poſſit
vocari pater ī terra rōe gñatōis. do
ctrine ſiue etatis. tñ ſolus de⁹ ē pr̄
pricipalis. qꝛ ab eo ſolo hēmus ani
mā intellectiuā. q̄ ē forma hoīs. pr̄
aūt ē ille qui dat formā (Nec voce
mini magiſtri ⁊c̄) ſicut iā ſupra ex
poſitum ē (Qui maioꝛ eſt veſtrū)
.i. vult eē ſcd̄m veritatē (Erit miſter
veſter) .i. patus ad officia hūilitatꝫ
ſcd̄m decentiā ſui ſtatus. ꝓpter hꝰ pp̄

vocat ſe ſeruū ſeruoꝝ (Qui autē ſe
exaltat) in preſenti p ſupbiam (hu
miliabitur) ī futuro p iehēne penaꝫ
(Ve aūt vobis ⁊c̄) Poſtq̄ ſaluatoꝛ
oſtendit ypocriſ motiuū qꝺ ē ſup
bia. oñdit ei⁹ multiplicē effectū Et
diuiditur in duas ptes. qꝛ p̄mo de
ſcribᵗ ex multiplici effectu ipocr̄ cul
pā Scd̄ſ ſubiūgit penā ibi Serpen
tes geimina Circa p̄mū aduertēdū
qꝛ ipocriſ ē ſimulacō falſa ⁊ iō oppo
nitur veritati Veritas aūt triplex ē
doctrie. iuſtie. vite Et iō diuidiᵗ ī tres
ptes. qꝛ p̄mo oſtēditur q̄liter pha
riſei corrūpebant p ipocriſim verita
tem doctrine. Scd̄ſ idem oſtēdiᵗ de ve
ritate iuſtie ibi. Ve vo. ſcri. ⁊ phai.
ipo. q̄ dci. Tercio idē oñdiᵗ de verita
te vite. Ve vo. ſcri. ⁊ pha. qui mun
da. Circa p̄mū ꝯſiderādum qꝛ doctri
na legis ad tria ordinabat̃. videlꝫ
ad cognitionem xp̄i in lege ꝓmiſſi
Scd̄ſ ad ſalutis ꝯſecutionē p māda
toꝝ impletionem. vñ ſupra dictuꝫ
eſt. xix. capitu. Si vis ad vitam in
gredi ſerua mandata Tercio ad cul
tum vnius dei obſeruādū. Et ideo
diuiditur in tres partes ſcdꝫ qꝛ iſta
tria p ipocriſim corrūpebant phari
ſei. Secunda ibi Ve voꝫ ſcri. ⁊ p ha
riſei ipocriſim qui circuit Tercia ibi
Ve vobis duces ceci. Conſiderāduꝫ
autem qꝛ in omnibus iſtis effectibꝫ
ypocriſ ꝓponit hanc dictionem ve.
que maledictionem ſignificat. Cu
ius ratio eſt quia ſicut in lege vete
ris teſtamenti ponuntur benedictō
nes obſeruantibus legem ⁊ male
dictiones tranſgredientibus eaꝫ. ut
habetur deutro. xxvij. ita in euange
lio ponuntur beatitudines ut habi
tum eſt. v. capitu. ⁊ hoc reſpectu iu
ſtorum. et hic contrarie ponuntur
maledictiones contra ipocritas fal
ſo iuſticiam ſimulantes. dicit ergo
(Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei qui clau
ditis regnū celoꝝ ⁊c̄) regnū celoꝝ
hic accipitur p beatitudine eterna
hoſtiū p qꝺ ītrat̃ ad ip̄aꝫ x⁹ ē ſꝫ qꝛ
ip̄emet dī ioban. x. Ego ſū hoſtiuꝫ

ꝑ me ſi quis introierit ſaluabitur
Clauis aūt qua aperit̃ h̾ oſtiū vel
clauditur eſt doctrina. ꝓpt̃ qꝺ auctas
docendi vocat̃ clauis ſcie. ut h̾etur
lu. xi. ⁊ ideo ꝑ ſanā doctrinā aperit
hoc oſtiū. ⁊ ꝑ falſā doctrinā clau⸗
dit̃ Ergo qꝛ phariſei ⁊ ſcribe auto
ritates q̄ ſunt in lege et ꝓphetis de
xp̄o corrūpebant ut viſū eſt prece⸗
ca. Ideo claudebāt regnū celoꝝ an
te hoīes: eos a fide ⁊ noticia xp̄i veri
auertēdo) Ideo ſeq̃tur (vos nō intr̃
tis) qꝛ a cogniciōe quā habuerūt
de xp̄o: ꝑ odiū ⁊ rancorem ꝯūſi ſūt
in errorē. ut viſum eſt. ca. preceꝺ.
⁊. ca. xxi (Nec introeuntes) .i. intr̃
re volentes q̄les erāt ſimplices po⸗
puli (ſinitis intrare) qꝛ ꝑ iſtos pha
riſeos fuerūt decepti. ⁊ a fide xp̄i ꝑ
maiori ꝑte auerſi (Ve vob̾ ſcribe).
Hic oñdit qualit̃ corrūpebant ve
ritatē doctrine in hijs q̄ ꝑtinēt ad
ſalutē. Dicebant ei qꝛ obſeruare le
gē erat nc̄cariuꝫ omnibꝫ ad ſalutē
qꝺ eſt falſū qꝛ multi gentiles ſunt
ſaluati. ut iob ⁊ plures alij Ex ſup
poſitōne aūt huiꝰ falſi diſcurrebāt
aliq̄ doctores hebrei ꝑ diuiſas ciui⸗
tates ⁊ caſtra ut poſſent ꝯūtere ali
quos de gentilitate ad iudaiſmū.
et hoc eſt qꝺ dicit̃ hic (Qui circui⸗
mare ⁊ aridā: ut faciatis pſelitū le⸗
gis) Proſelitus em̄ legis dicebat̃ il
le q̄ de gentilitate ad iudaiſmū cō
uertebat̃ (Et cū factꝰ fuerit: facitis
eum filiū gehēne) qꝛ ꝑ malā vitam
ſuā ipſū in moribꝫ corrūpebant: ꝫ
addit̃ (Duplo q̄ꝫ vos) qꝛ ille ſic in
moribꝫ deprauatus: ad gentileꝫ ri
tum reuertebat̃. ⁊ ſic erat apoſtā⸗
ta a lege quā obſeruare ꝓmiſerat
⁊ ſic ī moribꝫ ⁊ fide peccabat. Silit̃
āt faciunt illi q̄ multū laborāt ad
h̾ ut poſſint aliquē ad ſtatū religi
onis adducē. ⁊ cū adductꝰ fuerit ꝑ
mala exēpla faciunt ipſū apoſtare
⁊ ſic ſiūt nouiſſima eiꝰ peiora prio
ribꝫ (Ve vobis duces ceci) Hic ꝯñr
oñdit q̄liter corrūpebant veritateꝫ
doctrine in hijs q̄ ꝑtinēt ad actuꝫ

latrie. cuius actꝰ eſt iurare mō de⸗
bito ⁊ iuramentū obſuare. Phari
ſei em̄ ⁊ ſcribe ex cupiditate moti di
cebāt qꝛ illi q̄ iurabāt ꝑ templū dei
nec peccabāt: nec erāt in aliq̄ obli
gati: ſed illi q̄ iurabāt ꝑ auꝝ tēpli
erāt obligati ad ſoluendū ſacerdo
tibꝫ certā portionē auri ⁊ iſte error
ꝓcedebat ex cupiditate ut dictū ē.
In rebꝫ em̄ materialibꝫ nō eſt aliq̄
ſcītas niſi inq̄ntū ordinant̃ ad cul
tum diuinū. ad h̾ aūt directe ordi
nabat̃ templū Auꝝ aūt quo operi
ebant̃ parietes tēpli interiꝰ magis
ordinabant̃ ad templi decorē. ꝓpt̃
hoc dicit̃ (Duces ceci) qꝛ erāt in er⸗
rore ⁊ alios in errorē inducebant.
(Quid ē maius. auꝝ: aut templū
qꝺ ſcificat auꝝ) q. d. nulli dubiū ē
qꝛ templū eſt maius rōne predcā.
(Et quicūqꝫ iurauerit in altari: ni
hil eſt) .i. nō peccat. nec eſt in aliq̄
obligatus (Qui aūt iurat in dono
qꝺ eſt ſup illud deꝫ) .i. obligatus ē
ad ſoluendū tm̄ quātū vꝫ illud do
nū. Et iſte error ſiliter ꝓcedebat ex
cupiditate. ꝓpter qꝺ ſubdit̃ (Ceci.
qꝺ eſt maius: donum vel altaē qꝺ
ſcificat donū) q. d. ipſū altare. qꝛ ſi
q̄s feciſſet tunc oblacōem deo alibi
q̄ꝫ in ihr̄lm̄. ⁊ q̄ꝫ in altari qꝺ eāt in
templo: nō erat acceptabil̾ dō. im
mo in h̾ incurrebat crimen ſacrile
gij. Addit etiā ſcꝺam rōem ad h̾.
(Qui aūt iurat in altari: iurat ī eo
et in oībus q̄ ſunt ſup illud) Ex q̄
pꝫ qꝛ iuramentū qꝺ fit in altari: in
cludit illud qꝺ fit in dono qꝺ ē ſu⸗
per altare ⁊ nō econuſo. ⁊ ſic ſe hꝫ
ad illud ſicut totū ad ꝑtem. Addit
etiā terciā rōem ad hoc dicēs (Et q̄
iurat in templo ⁊c̄) Qꝛ em̄ templuꝫ
erat ordinatū ad diuinū cultū: ideo
deus ſpeciali mō hītabat in tēplo.
ideo iurās ꝑ templum: iurat ꝑ deū
q̄ colit̃ in templo. ⁊ hoc eſt maius
q̄ꝫ iurare in dono quod ſibi offert̃
Confirmat autē vltimū dictum ꝑ
exemplū (Et q̄ iurat in celo ⁊c̄) qꝛ
ſicut dictū eſt ſupra ca. v. q̄ iuāt ꝑ

celum iurat quodāmō ꝑ ipm̄ deū.
inquātū ꝟtus diuina relucet ſpeciali
modo in celo (Ve vobis ſcri. ⁊ pha.
ypo. qui dec.) Hic oñt qualit̄ pha
riſei corrūpebant veritatē iuſticie ꝑ
ypocriſim q̄r illa que erāt parui pon
deris multum reputabāt ad ſimu
lacōꝫ ſanctitatꝭ. ⁊ illa que erāt ma
ioris neceſſitatis ad ſalutē ꝯtemne
bāt. ⁊ h̄ eſt q̄d dicit (Decima. mē.
⁊ ci. ⁊ ane.) Hoc pōt itelligi dupl̄r
Vno modo reſpectu ſui. q̄r licet mi
niſtri templi acciperēt decīas a po
pulo tñ de illis acceptis a populo ⁊
de hijs que hēbant ex labore ſuo de
cimas reddebant ſūmo ſacerdoti. ut
h̄etur numeri. xviij. ⁊ iō ad ſimula
cōneꝫ ſāctitatis reddebāt eis decīas
de mīmis h̄ etiā faciebāt rōe cupidi
tatis vt ꝑ exemplū ſui inducerēt po
pulum ad reddēdum ſibi decimas de
omnibus vſqꝫ ad minima. Aliter
pōt intelligi reſpectu alioꝝ. q̄r ꝑ do
ctrinam ſuā inducebāt ad decimas
ſtricte ſoluendū ſibi. ut ſit ſenſus.
(Qui de ⁊c̄.) hoc ē q̄ decimare docetꝭ
(Et relin. q̄ ḡui. ſunt legis) hoc ſilr̄
itelligi⁊ dupl̄r. Vno mō reſpcū ſui.
quia que erāt magne nc̄citatꝭ face
re omittebāt. Alio mō reſpectu alio
rū. q̄r alios ad talia obſeruāda in
ducere negligebāt. Similr̄ faciūt
ſacerdotes ec̄c̄e ⁊ p̄lati. qui ſollicite
arguunt ⁊ argui ꝓcurāt ſubiectos
de reddditione decimaꝝ ⁊ ꝯſimiliū q̄
eis debētur. ⁊ paꝝ curāt ſi in maio
ribus criminibꝫ inuoluātur. que aūt
ſint illa maiora a phariſeis negle
cta ſubdit (Iu. ⁊ mi. ⁊ fidē) fides i
portat debitū ordinē hōis ad deū. iu
diciū aūt importat debitū ordinem
hominis ad ꝓximum in hijs que
habent ationeꝫ debiti. mīa autem
in hijs que habent rationem domi
⁊ ec̄ in iſtis tribꝫ itelligū⁊ oīa illa q̄
ſūt multū nc̄caia ad ſalutē. ſe⁊ (Et
hec oportuit facere) tanq̄ magꝭ nc̄ca
ria (Et illa nō omittere) tāq̄ mino
ra bona h̄ aūt dicit ne forte ex ꝟbis
p̄dictꝭ crederet aliq̄s q̄ nō eſſꝫ bonū

ſoluere decimā de minimis (Duces
ceci) vocat eos duces. q̄ hēbāt reges
re populū. ⁊ cecos quia ꝑuertebāt
intellectū ſcripturaꝝ dicētes eē mul
tū curandū de mīmis ⁊ paꝝ de mag
nis. ꝓpter q̄d ſubdit (Excolātes cu
licem) .i. minima cū diligentia ꝑq̄
rentes ⁊ tractātes (Camelum autē
glutientes) .i. illa que ſunt maiorꝭ
ponderis ꝓ nihilo reputātes. q̄r ca
melus animal eſt magnū ⁊ ponde
roſum (Ve vobis ſcribe) Hic ꝯūr
oſtendit qualiter corrūpebāt veri
tatē vite. ⁊ ponit tria exēpla. Pri
mū erat in rebus exterioribꝫ. pha
riſei eīn ad oſtētationē mūdicie qñ
debebant aſcendere in tēplū ad orā
dum. primū lauabāt vtenſilia do
mus ⁊ veſtimēta ⁊ ꝯſimilia. ⁊ paꝝ
curabāt de interiori mūdicia. ⁊ hoc
eſt q̄d dicit (Q: mū. q̄d de forꝭ ⁊c̄)
Sequitur (Intus aūt pleni eſtis ra
pina ⁊ īmundicia) ⁊ hec erat mag
na cecitas q̄r mundicia exterior nō
eſt deo accepta niſi ꝓpter mūdiciaꝫ
interiorem. ꝓpt̄ hoc dicit (Phariſee
cece munda prius q̄d intus eſt ca
licē ⁊ paropſid̄) ꝑ interiora eīn calicꝭ
⁊ paropſid̄. intelligit methaphorice
interiora mētꝭ ex cuius mūdicia de
pendet bōitas exterioris mundicie
ꝓpt̄ quod ſequitur (ut fiat q̄d de fo
ris eſt mundum. Ve vobis) Hic po
nitur ſcd̄m exemplum. quod erat i
ꝓprijs actibus. quia exteriorem cō
uerſationem habebāt honeſtam ut
cooperirent maliciam occultam hoc
eſt q̄d dicit (Quia ſimiles eſtis ſe
pul. de al. ⁊c̄) ⁊ patꝫ littera (Ve vo
bis) Hic ponit terciuꝫ exemplū q̄d
reſpicit actus p̄deceſſoꝝ ſuoꝝ. iſti eī
phariſei ut viderenť iuſti reſpectu p̄
cedētiū patrū ornabāt ⁊ edificabāt
ſepulchra ꝓphetaꝝ a p̄deceſſoribꝫ in
terfectoꝝ ⁊ h̄ eſt q̄d dicit (Qui edi
ficatꝭ ſepul. ꝓphetaꝝ) ⁊ ſequi⁊ (Ita
q̄ꝫ teſtimonio eſtis vobis quia filij
eſtis eoꝝ q̄ ꝓphetas occiderūt) Hō eī
ipi dicebāt ut ptꝫ ex littera īmedia
te p̄cedenti: vbi dicitur Si fuiſſem9

in diebꝫ prm noſtroꝝ ac̄. ſed qꝛ nō
ſolū erant filij predeceſſoꝝ ſuoꝝ q̄n
tum ad naturā ſed etiā quantū ad
mores ſubdit (Implete) .i. imple
bitꝭ (Menſurā prm veſtroꝝ) qꝺ fa
ctū eſt q̄n occiderūt xp̄m cꝰſerui fu
erūt ꝓphete q̄ fuerāt a p̄ribus iude
oꝝ occiſi. et ideo phariſei impleue
runt menſurā prm ſuoꝝ eos in ma
licia excedēdo (Serpentes et genimi
na) Poſtq̄ī phariſeis arguit ypo
criſis culpā. hic oñdit ꝯn̄r penā. et
primo penā eternā. Scḋo tpalem.
ibi. Jhrl'm iheruſalē. Dicit ḡ (Ser
pentes) venenū inuidie h̄ntes (ge
nimina viperarū) qꝛ venenū mali
cie a pn̄tibꝫ traxerāt (Quō fugietꝭ
a iudicio gehenne) q. d. nullo mō.
qꝛ erāt in malicia obſtinati. nō ſo
lum aūt hanc penā meruerūt ꝓpt
mortē xp̄i: ſed etiam ꝓpt occiſionē
apl'orum et diſcipuloꝝ eius. ꝓpter
qꝺ ſeq̄tur (Ecce ego mitto ad vos ꝓ
phetas et ſapientes et ſcribas) qꝛ in
diſcipulis xp̄i multi h̄uerunt ſpiri
tum ꝓpheticū. ſicut ioh̄s ex euangl'a
utꝫ in apoca. et agapꝰ et multi alij
ut pꝫ in actibꝫ apl'orum. aliq̄ etiā
fuerūt ſcribe ſicut euāgeliſte q̄ ſcri
pſerūt euangelia ad inſtructionē
ꝓpl'i xp̄iani. Fuerūt etiā ſapientes
qꝛ de diuinis et celeſtibꝫ a deo illūia
ti (Et ex eis occidetis) qꝛ iacobꝫ fra
ter ioh̄is ab eis occiſus ē. actū. xij.
et ſtephanꝰ actu. vij. et muti alij.
(Et crucifigetis) ut pe. et an. fratrē
eiꝰ. et multos alios (Flagella) hoc
pꝫ etiā in acti. apoſ. xvi. ca. vbi dr
q̄ paulus et ſilas flagellis ceſi ſūt.
Et. ij. choꝝ. xi. dicit paulus. ter vir
gis ceſus ſū ac̄ (Et pſeq̄mini de ci
uitate in ciui) Hoc pꝫ act. xiij. vbi
dicitꝭ q̄ iudei paulū et barnabā eie
cerūt de finibꝫ ſuis (Vt veniat ſup
vos oīs ſanguis iuſtꝰ: a ſan. abel
iuſti vſqꝫ ad ſanguinē zacharie fi
lij barachie) De iſto abel nulla eſt
ambiguitas q̄n fuerit iſte quē ca
yn fratꭗ eius occidit. De zacha. aūt
ſunt opīones. Vna ē q̄ ipſe fuerit
p̄r ioh̄is baptiſte. et h̄ fuit opinio
origenis dicētis q̄ ꝓpter h̄ occiſus
eſt in tēplo dn̄i. qꝛ btā virgo poſt
ꝑtum filij ſui venit adorare in ihrl'm
et ſtetit in illa ꝑte vbi virgines cō
ſueuerāt ſtare in orōe. in q̄ loco nō
erat licitū mulieribꝫ cognitꭗ a viro
orare. et iō miniſtri tēpli voluerāt
eā repellē. at zacharias p̄r ioh̄is q̄
eam virginē ſciebat oppoſuit ſe eis
dicēs q̄ erat digna ſtare in loco il
lo. et ideo ipſuꝫ zachariā tanq̄ legi
ꝯtradicentē interfecerūt. hoc autē
reprobat ihero. tanq̄ apocrifū et di
cit q̄ iſte zacharias fuit filiꝰ ioiade
ſacerdotꭗ qui inťfectus ē in templo
ut h̄etur. ij. Palipo. xxiiij. Sed ꝯtra
hoc videtꭗ q̄ iſte dicitꭗ hic barachie
filiꝰ. ille aūt dr filiꝰ ioiade. Ad qꝺ
r̄ndet ihei. q̄ ſaluator voluit hic ex
primere ſanctitatē ioiade ſacerdotꭗ
ideo vocauit eum barachiā .i. bene
dictū dn̄i. ſicut aliq̄n ꝯtingit q̄ ali
quē liberalem hoīem vocamꝰ alexā
droꝝ ad exprimendū liberalitatē eiꝰ
q̄uis hoc non ſit ꝓpꝛium nomen eiꝰ
Aliter poſſumꝰ dicere q̄ ioiada fu
it binomiꝰ. ſicut p̄r dauid vocatꝰ
yeſſe et yſai. et multi alij ī ſacra ſcrip
tura. ſaluator hic exprimit vnum
nomē eius. aliud exprimitꭗ. ij. pa
li. xxiiij. Seq̄tur (Amen) .i. fideliter
(dico vobis. venient oīa iſta ſup ge
nerationē iſtā) .i. ſup populū iuda
icū. qꝛ ꝓ iſtis punitus ē multiplici
ter diuiſis tꝑibus. Conſiderādum
etiā q̄ abel fuit ſimplex hō paſtor
ouiū et illitteratꝰ. zacharias autē
fuit ſacerdos et legiſperitus. ꝑ hos
ḡ duos intelliguntꭗ oēs iuſti ab eiſ
occiſi. et eſt ſenſus (Vt veniat ſup
vos oīs ſanguis iuſtus q̄ effuſus ē
a ſanguine iuſti abel vſqꝫ ad ſan
guinē zacharie) .i. a ſanguine iu
ſti minimi vſqꝫ ad ſanguinē maxi
mi iuſti (Jheruſalē ihrl'm) Hic ꝑ
dicit eis ꝯſequenter penā tꝑalem.
ſcꝫ deſtructōnē ciuitatis et templi q̄
facta eſt ꝑ titū et veſpaſianū in vin
dictā mortis xp̄i xlij. anno a ꝑ̄ocā

paſſiōe. d. ergo (Ihrlm iherusalē)
alloquif hic populū iudaicu; ſub
nomine ciuitatis metropolitane ꝛ
hic eſt ꝯmuīs modus loquēdi. hoc
enim dicif ciuitas facere qđ populus
habitās in ea fecit (Qui occidis ꝓphe
tas) .i. ꝯſueuiſti occidere (Et la. eos
qui ad te miſ. ſunt) .i. ad inſtructō
nem tuā. ſicut patz in ꝓphetis anti
quis. ꝛ ī iohanne baptiſta. q̄ fue
rūt a iudeis occiſi. iiij. regꝫ. xxi. dicit
q temꝑe manaſſe effuſus ē ſāguis
innoxius in ihrlm donec repleretur
vſq; ad os (Quotiēs volui ꝯgrega
re) ſub cultu vni9 dei per fidem ꝛ ca
ritatez (filios tuos) .i. iudeos (Quē
admodū cōgregat gallina pullos
ſuos ſub alas) Ponitur exemplū de
gallina ad oſtendendū affectū ſuū ad
populū iudaicū. qꝛ intꝰ alias aues
gallina videt magꝫ affici ad cōſer
uationē ꝛ nutricō; pulloꝝ (Et no
luiſti) qꝛ ꝓphetas a deo miſſos. po
ſtea iohannē baptiſtā. ꝛ vltimo do
minū nrm ihm xpm ꝯtēpſerūt. ꝓpter
quod ſubdif pena (Ecce relin. vobis
domus) .i. ipm templū qđ p roma
nos fuit deſtructū. nec reedificabif
ampli9. qꝛ ſꝫ q dꝛ dan. ix. vſq; in
finē mūdi pſeuerabit deſolatio (Di
co aūt vobis nō me videbitis āmō)
.i. a temꝑe paſſiōis xpi. que de pxi
mo imminebat futura qn̄ xpus dixit
iſta (Donec dicat. Benedict9 q̄ venit
in nomine dn̄i) Hoc erit qn̄ appare
bunt ſigna euidētia aduentus eius
ad iudiciū. tunc em̄ iudei qui credi
turi ſunt in xpm ī fine mūdi lauda
būt ꝛ ꝯfitebūf ipm.

Capitulum Vicesimūquartū

ET egreſſus ihs) Poſtq̄ poſi
ta eſt legis euangelice pmꝰ
gatio ꝛ ꝯfirmatio p miracu
la. Hic ꝯſequēter ponif iudicium
ſcdm legem illā. ꝛ quia lex euāge
lica ē pfectiſſima ꝛ extrema. iō ſi
bi correſpōdet iudiciū extremū qđ
erit pfectiſſimū. Et diuidif in duas
ptes. qꝛ p̄mo ponuntur quedā an̄
cedētia ipm iudiciū. Scdō iudicium
ipm deſcribi² ca. xxv. Prima ī du
as. quia primo circa hoc ab apłis
ꝓponif q̄ſtio. ꝛ ſcdō ponitur q̄ſtiōis
ſolutio ibi. Et reſpōdens ihs. p̄mo
in duas qꝛ p̄mo ponif qōnis occa
ſio. ſcdō habita occaſione formatur
queſtio ibi. Sedente aūt eo Circa p̄
mum ꝯſiderādum q xps in fine ca.
p̄cedentis dixerat. q domus tēpli
relinquerel deſerta ideo in pricipio
huius ca. dicif (q ihs egreſſus de
templo ibat) in hoc oſtēdebat p factū
q templū eſſꝫ a dīna ꝓtectōne reli
quendū (iō ac. diſci. eius ut oſtē. ei
edifi. tem.) nō qꝛ oſtēderent ſibi ali
quid icognitū cū frequēter ī tēplo
fuiſſꝫ. ut patz ex p̄cedētibꝫ. ſed ut ex
nobilitate edificioꝝ que erāt facta
ad dīnū cultum ꝓuocarēt eū ad mi
ſericordiā. ꝛ p ꝯſequens mitigarēt
penā p̄dictā (Ipē reſpōdēs ait eis
videtis hec omnia) q. d. quātūcūq;
ſunt magna ꝛ fortia (Amen) .i. fide
liter (dico vobis non remanebit la
pis ſuper lapidem ꝛc.) nō ē ſic ītel
ligendū. quin remaneret lapis ſu
per lapidez ſaltē ī fūdamētis ſꝫ eſt
mod9 loquēdi ad exp̄mēdū mag
nitudinē deſtructiōnis. que cōple
ta eſt ſub tito ꝛ veſpaſiano vt dcm
eſt p̄cedēti ca. (Sedente aūt eo) ex p̄
dictis forma² duplex queſtio. qꝛ ei
audierant a xpō euerſionē illā. cre
debant ꝓpinquā eē mundi ꝯſūma
tionē. ideo q̄ſierunt p̄mo (Dic nobis
qn̄ hec erunt) .i. deſtructio ciuitatꝭ ꝛ
templi. Scdō queſierunt (Et qđ ſig
num aduētus tui) ad iudiciū ſcꝫ (ꝛ
ꝯſūmationis ſeculi) vtrūq; enim ſi
mul fiet. ꝛ ꝓpter hoc eſt queſtio vna
Notādum etiā q iſte q̄ſtiones fue
runt ſibi facte ſup montem oliueti
ꝛ hoc racōnabiliter quia locus iſte
diſtat ſolum a ciuitate per vnū mi
liare. ꝛ ſic ciuitas illā ꝛ tēplum ex
illo loco clariſſime videntur ꝛ occa
ſione huius de temꝑe deſtructōnis
illi9 ibi q̄ri². ſiłr etiā iudiciū extremū
futurū ē circa illū locū ut hꝫ iohel.

iij. ideo cōuenienter fit ibi q̄ō de fu
turo iudicō (Reſpōdens) Hic po² vtri
uſqꝫ q̄ōnis ſolutio. Et primo pri-
me. ſcd̄ō ſcd̄e. ibi. Orate aūt. Circa
primū duo facit qꝛ circa ea que ꝑti
nent ad deſtructionē ciuitatꝭ ⁊ tem
pli primo deſcribit initiū. ⁊ ſcd̄ō fi
nalē exitū. ibi. Cū ḡ vide. Circa q̄d
ↄſiderādū ꝙ inchoatio ⁊ ſignū de-
ſtrcōis futuē fuerūt clades ⁊ peſtilē
tie q̄ fuerūt in iudea an̄ bellū roma
noꝝ ꝫ̄ eos. ut dicit ioſe. li. de iudai
co bello. Diuidit̄ ergo in duas par
tes. qꝛ primo tangunt̄ mala q̄ cōti
gerunt iudeis in gn̄ali. Scd̄ō mala
q̄ ↄtigerūt xp̄i diſcipulis in ſp̄āli.
ibi. Tunc tradēt vos. Circa primuꝫ
q̄tuor tanguntur. Primū eſt ſedu
ctio erroris q̄d nōtur cum d̄r (Vide
te ne q̄s vos ſeducat) Iſta aūt pre
dixit. qꝛ min⁹ iacula feriunt q̄ pre
uidētur (Multi eñ veniēt in nomie
meo) .i. aſſcribentes ſibi nomē me
um. q̄d pꝫ per hoc q̄d ſubdit̄ (dicē
tes: ego ſum xp̄us. ⁊ multos ſedu
cent) De talibꝫ fuit ſimon mag⁹ q̄
ꝑ hoc ſeducebat ſamaritanos. de q̄
h̄etur actū. viij. ꝙ ſamaritani dice
bāt de illo. hic ē virtus dei q̄ d̄r ma
gna. Ihero. etiā dicit ſup locū iſtū
ꝙ an̄ deſtructionē ciuitatis plures
apparuerūt q̄ dicebāt ſe eſſe xp̄ōs.
(Audituri eſtis) Hic po᷑ ſcd̄m q̄d
eſt ↄcuſſio timoris cū dicit (Audi-
eñ eſ. pre) Scd̄m eñ ꝙ refert ioſe. li.
antiq̄. xx. poſt paſſionē xp̄i an̄ de
ſtructionē ciuitatꝭ multe ſedicōes
⁊ multa prelia fuerīt apud iudeos.
qꝛ ſamaritani q̄ ꝑtim tenebāt ritū
gentilē inſurgebant ꝫ̄ iudeos ⁊ ecō
uerſo. Itē. in ꝑplo iudeoꝝ erāt plu
rimi q̄ incitabāt populū ad rebellā
dū ꝫ̄ romanos. aliij aūt ad ↄtrariū
Seq̄tur (Et opi. pre) qꝛ an̄ deſtru-
ctionē ciuitatis multa ſiḡ apparue
runt q̄ interpretabant̄ ab aliq̄bus
in bonū ⁊ paceꝫ ciuitatis. ab aliij s
aūt in ↄtrariū ⁊ deſtructionē. ⁊ in
ter alia poīt vnū ſcꝫ ꝙ ſidus ſtetit
ſup ciuitatē ꝑ annū ſimile gladio.

quā apparitionē quidāꝫ dicebant
ſiḡficare auxiliū ſibi affuturꝝ ꝫ̄ ini
micos. Aliij ecōtrario dicebāt ſiḡfi
care vindcām dei ꝫ̄ mala h̄itantiuꝫ
in ciuitate. ⁊ ꝑ h̄ erant diuiſe opiō
nes de prelijs inter eos (Videte ne
tur) recedēdo de iudeā ꝓpt̄ talia. volu
it eñ xp̄s ꝙ diſcipuli ſui manent ali
q̄ntulū in iudea p⁹ mortē ſuā ad p̄
dicandū ibi fidē catholicā (Opor-
eñ h̄ fi) qꝛ ſūt a deo preordiāta (Sꝫ
nondū eſt fi) qꝛ p⁹ audicōm taliū
ſtetit adh̄ ciuitas ꝑ longū tp̄s. ſcꝫ
xl. annis p⁹ paſſionē xp̄i (Cōſurgꝫ
eñ gens) Hic po² terciū: viꝫ diſtur
batio pacis cū dicitur (Conſurget
gens in gē) qꝛ gēs iudeoꝝ erat di
uiſa intra ſe. utꝫ (Et regnū aduer
ſus regnū) qꝛ regnū iudeoꝝ ꝫ̄ reg
nū romanoꝝ rebellauit ⁊ hoc pꝫ ex
predc̄is (Et erūt peſtilētie) Hic po
nit̄ quartū ſcꝫ ꝑturbatio orbis ſeu
elementoꝝ. ex quibꝫ ↄſurgūt peſti
lentie in aere ⁊ mari ⁊ ꝑ ↄñs ſteri-
litas ⁊ fames in terra. Qꝫ aūt h̄ ac
ciderit illo tp̄e pꝫ actu. xi. vbi d̄r ꝙ
ꝓpheta agabꝫ predixit fameꝫ mag-
nā futurā q̄ facta eſt imꝑante clau
dio. ꝓpt̄ q̄d fideles qui erant antio
chie miſerūt auxiliū de facultatibꝫ
ſuis fidelibꝫ qui erāt in iudea ⁊ ihe
ruſalē ꝑ man⁹ barnabe ⁊ ſauli. Se
quit̄ (Hec ōnia) .i. q̄tuor predcā.
(initia ſunt doloꝝ) q̄ quidē dolores
fuerūt ↄſummati in deſtructōne ci
uitatꝭ ⁊ templi ꝑ rōnos (Tunc tra
dēt) Hic ponit mala q̄ ↄtigerīt xp̄i
diſcipulꝭ in ſp̄āli. vbi ponunt̄ q̄tu
or. Primū eſt violentia afflictōis
dupliciꝭ. ſcꝫ ab intra ⁊ ab extra Il
la q̄ fuit ab extra fuit a iudeis fide
les pſeq̄ntibꝫ. De quo h̄etur actu.
viij. vbi d̄r ꝙ poſt mortē beati ſte
phani facta eſt pſecutio maḡ in ec
cleſia q̄ erat iheroſolimis. ⁊ ibideꝫ
ſubdit̄ ꝙ paulus deuaſtabat eccle
ſiam ac̄ (Et occidēt vos) qꝛ illo tp̄e
occiſus eſt ſtephan⁹ a iudeis. utꝫ
actu. vij. ⁊ iacobꝫ filii⁹ zebedei actu.
xij. iacobus frater domini. ut dicit

ioſe. li. xxij. antiq. (Et eri. odio. om.
gen.) .i. aliquibꝫ omniū gētiū (ꝑpt
no. meū) hoc addi² ad eoꝝ ꝯſolatōꝫ
qꝛ ad h̄ ſeq̄t magn̄ ꝑmiū. ut h̄ituꝝ
ē ſ. v. ca. (Et tc̄ ſcā. mul. ⁊ ĩui. tra.
tē.) Hic pō² afflictō ab itra. ſ. a fal
ſis fratribꝫ. qꝛ multi qui receperāt
fidem xp̄i vidētes pſecucōeꝫ oriri cō
tra eos ſcādalizabā² cadētes ꝑpt h̄ a
fide ſuſcepta. ⁊ ſic habebāt odio ve
ros diſcipulos xp̄i q̄s ad mortē tra
debāt (Et multi pſeudo ꝑphete) Hic
ponitur t̄m ſcꝫ vehemētia ſeductio=
nis. qꝛ multi ꝑphete falſi denuncia=
bāt ꝯtraria p̄dicacōi aplōꝝ (Et qꝛ
habūdabit iniq̄tas) Hic poni² ter
ciū ſcꝫ habūdātia iniquitatꝭ q̄ erat
ĩ falſis xp̄ianis ⁊ ꝑpter h̄ refrigeſce
bat caitas ĩ multis aliȷ̄s. licꝫ nō ca
derēt tōtiter ꝑpt q̄d ꝯcludit (Qui āt
pſeuerauerit vſqꝫ in fineꝫ) in fide. ſ.
formata caritate (Hic ſaluꝰ erit Et
p̄dicabit̄) hic ponitur q̄rtuꝫ q̄ſi ad
ꝯſolationē p̄dictoꝝ q̄d eſt euidētia
credulitatis. ⁊ h̄ ē q̄d ſubditur (Et
p̄dicabit̄ hoc euāgeliū regni) .i. eu
geliū xp̄i quod introducit ad reg=
nū celeſte. quod nō faciebat lex ꝑp
ter q̄d erat impfecta reſpectu euan
gelij. ut ſupra dictū ē ĩ pricipio hꝰ
libri (In vniuerſo mūdo) quod enī
an̄ deſtructionē ciuitatis p titū ⁊ ve
ſpaſianū in tribꝫ ptibꝫ orbis. ſ. aſia
affrica ⁊ europa p̄dicatū ſit euāgli
um xp̄i patet ſic. viuēte eī petro fi=
des p̄dicata eſt in ytalia. ⁊ nō ſolū
in italia. ſed in gallia. qꝛ ſāctus ſā
mianꝰ q̄ fuit vnus de. lxx. miſſus a
beato petro in galliā cū pluribus a
lijs. ciuitatem ſenonēſem que tūc
erat metropolis gallie ⁊ vocaba²ci
uitas aurea ꝯūtit ad xp̄m. ⁊ ibi tri
bus eccleſijs edificatis. Vna ſcꝫ ĩ hō
re btē virginis. Alia in honore btī
ſtephani prothomartiris ⁊ alia in
honoē ſācti iohānis baptiſte. q̄tā
edificauit in hōre apoſtoloꝝ. q̄ qꝛ vi
uēte petro ꝯſtructa eſt. ideo eccleſia
btī petri viui adh̄ nominata ē vſqꝫ
in hodiernū diē. Ex loco aūt illo ſā
ctus ſammianꝰ ſocios ſuos circa ali
as ptes gallie miſit ad p̄dicāduꝫ.
Ex quo patet ꝙ viuente petro fidei
p̄dicacō puenit verſus mare occidē
tis vbi termina² vltimū clima nrē
terre habitabilis. q̄d autem ē vltī
ſcd̄m autores aſtronomie ponit̄ ex̄
climata. Ihrl̄m aūt de q̄ exierūt a=
poſtoli ⁊ alij diſcipuli ad p̄dicādū
eſt in medio terre habitabilis. qꝛ ē
in quarto climate. vbi p̄mo publi
cata eſt fides catholica ⁊ idō ſicut a
ihrl̄m vſqꝫ ad fines terre habitabi
lis ex pte gallie vbi p̄dicata eſt fi=
des p ſanctuꝫ ſammianum ⁊ ſocios
eius ſilr̄ ex pte hiſpanie vbi paulꝰ
p̄dicauit eadeꝫ rōne pbabile eſt ꝙ
a ihrl̄m vſqꝫ ad alios terminos ter
re habitabilis puenit p̄dicatio fi=
dei p alios aplōs. ⁊ diſcipulos ad
hoc miſſos. ⁊ ſic ptꝫ ꝙ viuēte petro
fides xp̄i p̄dicata eſt in vniūſo mū
do. quia ꝯgnitio fidei pueīt ad oēs
ptes orbis. Petrus martirizatus ē
ſub nerone. poſt imperiū aūt nerō
nis deſtructa ē ciuitas iheroſolimi
tana ſcdō anno imperij veſpaſiani
ut h̄r̄ li. de iudaico bello ĩ fine (In
teſtimoniū oībus gētibus) .q.d.
ad h̄ p̄dicanda eſt fides in vniuer
ſo orbe ut teſtimoniū xp̄i audiret̄
in omni gente. ſcd̄m q̄d dictū fuit
apoſtolis act. j. Eritis mihi teſtes
in ihrl̄m. iudea ⁊ ſamaia. ⁊ vſqꝫ ad
vltimū terre (Et tunc conſummacō
veniet) quia poſt p̄dicaconem euan
gelij p̄dictam. facta eſt ꝯſummacō
deſtructionis ciuitatꝭ a xp̄ō p̄dicta.
Conſiderandū autem ꝙ alia eſt p̄
dicatio euāgelij futura in omnibꝰ
gentibus quātuꝫ ad efficaciam. ſic
ꝙ omnes gentes recipient fideꝫ xp̄i
⁊ hoc erit in ꝯſummationem ſeculi
(Cum ergo videritis) Hic deſcribit
exciduꝫ ciuitatis quantum ad eiꝰ
terminū. Et ponunt̄ ibi duo. Pri
mum eſt ꝑphetie impletio que ha
betur dan̄. ix. vbi dicitur ꝙ deſtru=
cta ciuitate ⁊ tēplo ponet̄ abhoīna
tio in deſolacōnē .i. idolū q̄d nomīe

abbꝛiationis intelligiᷓ in veteri te
ſtamento debat poni in tēplo deſo
lato. Hoc aūt impletū eſt qn̄ heli
us adrianꝰ imaginē ſuam fecit ſta
tui vbi ſteterat archa teſtamēti ut
ſcribiť in ſcolaſ. hiſt. ⁊ hoc ē qđ dt
(Cum ḡ videritis ⁊c̄) ſeq̄tur (Qui
legit intelligat) q. d. qui legᵗ ꝓphe
ciā dan̄. intelligat eā eſſe dictā de
hoc facto. Secundū qđ ibi poniᷓ eſt
iudeoꝝ captiuatio ⁊ pfecta coꝝ diſ
pſio cū dicit (Tunc q̄ in iudea ſunt
fugient ad montes) q. d. ex tunc iu
dei non h̄itabunt in iudea plus. qꝛ
licet heliꝰ adrianus iheroſolimā re
edificauerit: precepit tn̄ ne aliquiſ
iudeus hr̄et licentiā intrandi illuc
Aliter āt expoᷓ ab aliq̄bus de tpe
qđ fuit ante deſtructionē ciuitatis
immediate. qꝛ fideles q̄ erant ī ihe
ruſalem admoniti ſunt p angeluꝫ
ut fugerent in rḡnū agrippe vltra
iordanē. qꝛ rex agrippa erat ↄfede-
ratus romanis. ⁊ iō ibi fideles ſal
uati ſunt. ut ſcribiť in eccaſtica hi
ſtoria Seq̄tur (Et q̄ in tecto eſt nō
dn̄dat aliq̄d tollē de domo ſua ⁊c̄)
q. d. Melius ē ꝙ ſaluet vitā ſuam
ꝙ rem poſſeſſam (Ve aūt pregnā.
⁊ nutric. in il. dieb̄ꝫ) qꝛ pregnātes
non pn̄t bene fugere aggrauate pon
dere. nec ſilr̄ nutriētes ꝓpter curā
circa puulos (Orate autē) Hic in
cipit ſoluere ſecundā qōnem de cō-
ſummacōe ſeculi. Et diuidiᷓ in treſ
p tes. qꝛ circa ↄſummacōem ſeculi
primo oñt tribulationis magtudi
nē. Scđō tpis incertitudinē. ibi. de
di e aūt ⁊ hora. Tercio excitat nrāꝫ
ſollicitudinem. ibi. Vigilate itaq̄ꝫ
Prima adhͣ in duas. qꝛ primo tan
git tribulacōeꝫ futurā tpe antixp̄i
Et ſcđō aduentū ipſiꝰ xp̄i ad iudi-
ciū ibi. Statim aūt. Prima ī duas
ſm ꝙ tribulationē futurā tpe anti
xp̄i deſcribit ex duob̄ꝫ. Primū eſt
violentia afflictionis. Secundū ē
vehemētia ſeductōis qđ tangiť ibi
Tunc ſi q̄s vobis dixerit. Circa pri
mū aduertendū ꝙ qꝛ predixeāt tri
bulationē iudeoꝝ ex deſtructiōe ci
uitatis iheroſolimitane utꝫ ex pre
dictis ⁊ tribulationē fideliū futurā
ſub antixp̄ō maiorē. ideo ↄuertit ſe
ad diſcipulos ſuos in quib̄ꝫ admo
net fideles p illo tpe futuros dicēs
(Orate aūt non fiat fuga vrā hie-
me) .i. tpe incōpetenti ex aeris im
portunitate (vel ſabbato) .i. tpe in
competēti ad fugā ex quacūq̄ꝫ ali
a cā. qꝛ tunc nō erit ſabbatū obſer
uandū. in quo nō erat iudeis licitū
ambulare vltra mille paſſus. Per
ſabbatū ḡ intelligit tps incōueni
ens ad fugā mō predcō. ⁊ ſubiūgi
tur rō cum dr (Erit ei tunc) .i. tēpe
antixp̄i (Tribulatio magna q̄lis
nūq̄ fuit ab initio mūdi vſq̄ꝫ mō)
de pretito (neq̄ꝫ fiet) de futuro. Ex
quo pꝫ ꝙ loq̄tur hic de tribulacōe
antixp̄i que ab oībus doctoribus
dr maxia (Et niſi breuiati fuiſſent
dies illi) Non ē intelligendū ꝙ di
es ſint breuiores tempe antixp̄i q̄
ſint mō qꝛ quantitas diei cātur ex
motu ſolis q̄ eſt vniformis: ſed di-
es hͣ accipiūᷓ p tpe. qꝛ tps illiꝰ tri
bulacōis erit breue. qꝛ n̄ durabᵗ vl
tra tres ānos cū dīdio. ut hr̄tur da
ni. xij. vbi dr ꝙ durabit p tps ⁊ tē
pora ⁊ dimidiū tps Cauſa aūt hꝰ
breuitatis ſubdiť cum dr (Non fie
ret ſalua oīs caro) Caro āt hic ac
cipiť p hoīe. ſm ꝙ hr̄tur geñ. vij.
Non pmanebit ſp̄ūs meus in hoī
ne ineternū. qꝛ caro eſt. Senſus ḡ
ē iſte (Oīs caro nō fieret ſalua) .i.
nullus hō fieret ſaluꝰ ſi eſſet longū
predcē tribulacōis tpus. Negatio
ei poſtpoſita huic ſigno vlī omniſ
facit ipſū equipollere ſigno vlī ne
gatiuo. qꝛ oīs non vꝫ nullus. ꝓpť
qđ ſubdiť (Sed ꝓpť elec. breuia.)
ne ex tribulacōis magnitudine ca
dāt a veritate (Tunc ſi q̄s) Hic ↄñ
ter oñditur magnitudo tribulatio
nis ex vehementia ſeductionis. qꝛ
multi diſcipuli antixp̄i venient ad
ſeducendū populū dicendo ꝙ ipſe
ſit vere xp̄s in lege ⁊ in prophetis

ꝓmiſſus. ⁊ iō hoc p̄dicit ne fideles
tunc decipiant̄ dicēs (tunc) .i. tpe an̄
xp̄i (Si quis vobis dixerit ecce xp̄s
hic aut illic nolite credere) ⁊ qꝛ nō
ſolūmodo hēbunt verba ad decipiē
dū ſed etiā ſigna qđ eſt difficilius
ad euadendū. iō ſbdit (Surgēt em̄
pſeudo xp̄i ⁊ pſeudo ꝓphete) p h̄ in
telligit ātixp̄m ⁊ diſcipulos eius
qui ſūt mēbra ip̄i9 (Et dabūt ſig̃
magna ⁊ ꝓdigia) qꝛ virtute demo
nū pn̄t multa mirabilia fieri. qn̄ p
mittūt a deo (Ita ut in errorē idu-
cātur ſi fieri p̄t etiā electi) h̄ dicit qꝛ
p̄deſtinatio licȝ ſit certa. tn̄ non tol
lit libertatē arbitrij. iſta em̄ ꝓpoſi
tio p̄deſtinatus p̄t damnari. falſa ē
in ſenſu ↄpoſito. tn̄ in ſēſu diuiſo ve
ra eſt. ſic diffuſi9 declara². j. ſenten.
(Ecce p̄dixi vobis) .q. d. ad h̄ iſta
p̄dico nunc. ut caueatis ꝓtunc. qꝛ
minus iacula feriūt que p̄uident̄.
ſcđm qꝫ dicit grego. (Si ergo dixe-
rint vobis ecce in deſerto ē) xp̄s ſup
ple. tanq̄ hō religioſus ī loco deſer
to exiſtens (Nolite exire) ad viden
dū ſcȝ eū ne ſeducamini (Et ſi dixe
rint in penetralibus) .i. in locis oc-
cultis (nolite credere) ratō aūt ſbdi
tur (Sicut ei fulḡ exit ab oriēte ⁊c̄)
qꝛ licet aduētus xp̄i in carne fuerit
occultus. tn̄ aduētus eius ad iudi-
ciū erit ita manifeſt9 qꝫ nō poterit
aliquē latere. ꝓpter qđ ſbdi² (Vbi
cūqȝ fuerit corpus) .i. xp̄s in hūani
tate. qꝛ ſicut ſup̄ frequēter dictuȝ ē
iudicabit ī forma hūana gloſa tn̄
(Illuc ↄgregabūt̄ ⁊ aquile) .i. ſā-
cti occurrētes obuiā xp̄o venīēti ad
iudiciū. ſcđm qđ dr̄ .i. ad theſſa. iiij.
ca. (Statim aūt) Deſcripta tribulā
cōe q̄ futurā ē p anxp̄ȝ. deſcribit ad
uentū xp̄i ad iudiciū. Et diuiditur
in duas ptes. qꝛ p̄mo deſcribit que
dā ſigna p̄cedētia iudiciū. Scđo ſcri
bit iudicis aduētū ibi. Et tūc appe
bit. Circa p̄mū aduertēdū. qꝫ ſicut
dicūt doctores ⁊ ſci p9 tribulacōem
anxp̄i anq̄ appeant manifeſta ſig
na iudicij. erit tēpus breue. in quo

poterant illi qui fuerīt decepti p an̄
xp̄m penitere ⁊ h̄ ſignat̄ apoc̄. viij.
factū eſt ſilentium ī celo q̄ſi media
hora. iſtud ei tēpus nō durabit ut
dicūt niſi p. xl. dies vel circiter et h̄
eſt qđ dicit̄ hic (Stati aūt poſt tri-
bulationē dieꝝ illoꝝ) .i. puo tēpore
elapſo poſt tribulatōeȝ anxp̄i appe
bunt ſig̃ manifeſte ꝓpinqui iudicij
⁊ h̄ ē qđ ſubdit (Sol obſcurabit̄) n̄
p p̄uationē ſui luminis cū ſit ei natu
ralis. corpa aūt celeſtia tūc mane-
bunt ī ſua natura ītegra. ſȝ iſta ob
ſcuritas erit reſpectu noſtri p inter
poſitōeȝ alicuius corpis opaci. quē
admodū ſit in eclipſi (⁊ luna nō da
bit lumen ſuū) quod p̄t dupl̄r ītel
ligi. Vno modo qꝛ erit īterpoſita in
ter t̄ram ⁊ ſolē. ⁊ ſic ps lune q̄ eſt
verſus terrā obſcurabit̄ cum nō ha
beat lumen niſi a ſole Alio modo p
int̄poſicōnē nubiū obſcurarum (Et
ſtel. ca. de celo) nō q̄ntū ad eaꝝ ſub
ſtatia. cū ſint incorruptibiles. ſȝ ſcđȝ
apparentiam qꝛ vere ſtelle abſcon-
dent̄ p nubiū denſitateȝ. ⁊ de nubi
bȝ verſus terrā deſcendent exalacō-
nes ignite q̄ dicū² ſtelle cadētes (Et
virtutes celoꝝ mouebūtur) Virtu-
tes hic accipiūtur angeli. q̄ ſunt de
medio ordine ſcđe ierarchie. ad q̄ꝝ
officiū ſpectat coopaī aliquo modo
ad miracula. ſecūdū qđ dicit btūs
dioni. ⁊ ip̄i tunc frequenti9 ſolito
mouebūtur ex diuina voluntate ad
faciendum miraculoſas tranſmu-
tationes in elementis. ad incutien
dum hominibus terrorem iudicis
venientis (Et tunc apparebit) Hic
deſcribit iudicis aduentū. ⁊ cir̄ hoc
duo facit. qꝛ p̄mo facit qđ dictū ē. ſe
cundo inducit exemplum ab arbore
fici dicit ergo (tunc) id eſt immedia
te poſt ſigna predicta (Apparebit
ſignum filij hominis in celo) id eſt
crux. claui. ⁊ lancea. que ſunt paſ-
ſionis criſti īſtrumenta. Vel aliter
(Signum) id eſt cicatrices que ap
parebunt in criſti corpore. Iſta au
tem apparebunt in celo id eſt in

aere. qui aliqñ vocaꝛ celũ in ſcrip
tura (Et plangent oẽs tribꝫ terre)
.i. aliq̃ de oĩbus tribubꝫ ꝛ nationi-
bus in quibꝫ ſunt aliq̃ mali quibꝫ
aduentus iudicis erit triſtabilis.
(Et tunc videbũt filiũ hoĩs) qꝛ ſicꝫ
dictũ eſt in forma hoĩs iudicabit.
(Venientẽ in nubibꝫ celi) ſicut in
nube aſcendit in celũ ab apłis. ꝓp
ter qḋ diciꝛ actu .i. Jħs q̃ aſſump-
tus ẽ a vobis ſic veniet (Cũ virtute
multa) qꝛ prim⁹ eius aduent⁹ fuit
in infirmitate. Scḋs erit in ṽtute
(ꝛ maieſtate) qꝛ veniet ut dñs qui
primo venit ut ſeru⁹ (Et mittet an
gelos ſuos) qꝛ miniſterio angelo
rum colligen² cineres mortuoꝝ (Cũ
tuba) Sicut eñ in datione legꝭ audi-
tus ẽ ſonitus terribilis. ut habetur
exo. xix. ita audietur tunc ſonit⁹ cõſi
milis virtute angeloꝝ fact⁹ in ele-
mentꝭ (Voce magna) Illa vox erit
vox xp̄i vocantis mortuos ad iudi
ciũ ex cuius virtute ſuſcitabuntur.
(Et ꝯgregabunt electos ei⁹) Licet
eñ omnes adducanꝛ ad iudiciũ: tñ
electi ſpecialiꝛ adducenꝛ miſterio
ſanctoꝝ angeloꝝ qui erant ꝯciues
eoꝝ (A quatuor ventꝭ celi) .i. a q̃tu
or ptibus mundi vnde oriunꝛ pñ
cipales venti. ꝛ p hoc intelligũtur
alie ptes orbis min⁹ principales.
(A ſummis celoꝝ vſqꝫ ad termĩos
eoꝝ) Iſte mod⁹ loquendi ẽ ſꝫm ap
parentiã. qꝛ ſummũ celi videꝛ eſſe
ſup cenith capitis nr̃i. termin⁹ au
tem celi videtur vbi terminaꝛ aſpe
ctus nr̃. qꝛ ibi videꝛ celum cõiungi
terre. licet ſꝫm veritatẽ equaliter di
ſtat a terra vndiqꝫ. Eſt g̊ ſenſus.
(A ſummo celoꝝ) .i. ab oĩ loco qui
ſub celo ẽ adducenꝛ electi ad locũ
iudicij (Ab arbore) Hic ad declarati
onẽ predictoꝝ adducit exẽplũ. qꝛ
ſicut viriditas arboris incipiens ẽ
ſignũ eſtatꝭ ꝓpinque: ita ſigna pre
dcã erunt ſigna ipſi⁹ iudicij imme
diate venientis. ꝛ hoc ẽ qḋ dicit (Ab
arbore ſici diſcite pa) .i. ſimilitudinẽ
ad ꝓpoſitũ ꝯgruã. ꝛ pꝫ in lrã. Seqꝛ

(Amen dico vob. qꝛ nõ preteribit
gñatio hec) .i. ꝯgregatio fideliũ (do
nec oĩa fiant) qꝛ quantũcunqꝫ fide
les opprimanꝛ tpe antixp̄i: tñ aliq̃
ꝑmanebũt in fide ſtabiles vſqꝫ ad
finẽ mundi (Celũ ꝛ terra trãſibũt)
non qꝛ corrũpanꝛ ſꝫm ſuam ſbam:
ſed qꝛ ceſſabit motus celi ꝛ trãſmu
tatio in elementꝭ. Iſta eñ ordinata
ſunt ad cõplendũ nũm electoꝝ. et
idõ ipſo ꝯpleto in iudicio ceſſabũt
ſicut ea q̄ ſunt ad finẽ habito fine.
(Verba aũt mea nõ preteri) p ver
bũ eñ xp̄i fact⁹ eſt mund⁹. ꝛ iõ ver
bũ eius eſt ipſo mundo ſtabilius
(De die aũt ꝛ hora) Hic circa iudi
ciũ oñt tpis incertitudinẽ. poſſꝫ eñ
aliq̃s credere qꝫ ex ſignis predictis
poſſet aliq̃s tps iudicij determina
tũ certitudinaliꝛ cognoſcẽ. idõ hoc
excludit dicẽs (De die aũt ꝛ hora il
la nemo ſcit) qꝛ p rõnem naturalẽ
hõ non pt tps illud certitudinaliꝛ
cog̊ſcere. qꝛ depẽdet ex ſimplici vo-
luntate dei. ſiliter nec p reuelacõẽ
cognoſcit. qꝛ ſi hoc reuelaſſet aliq̃-
bus hꝰ fuiſſet factũ apłis q̃ fuerunt
maxĩe illuĩati ꝛ tñ ipſis de hoc que
rentibꝫ act .i. rñdit. non ẽ veſtꝝ noſ
ſe tpa vel momenta q̄ pr̄ poſuit in
ptãte ſua. qḋ exponens aug. xviij
de ci. dei. d. Oĩm calculantiũ digi-
tos reſoluit ille q̊ hoc dixit. P digi
tos potẽtiam nũandi ĩtelligit (Ne
qꝫ angeli celoꝝ) ſicut eñ principiũ
mundi a ſolo deo fuit precognitũ.
qꝛ mund⁹ immediate ẽ ab ipſo fa-
ctus. ita ꝛ finis mundi ſolo deo eſt
cognit⁹ ꝛ hoĩ xp̄o reuelat⁹. ad quẽ
ptinet iudicaȓe de oĩbus (Niſi pa-
ſolus) p hoc nõ excludiꝛ filius vel
ſpũſſanctus. ſed magꝭ includunꝛ.
qꝛ vna ẽ noticia triũ pſonaꝝ. Dcõ
eñ excluſiua addita vni pſone in di
uinis reſpectu termini eſſentialis
nõ excludit aliã. ut diffuſi⁹ tracta²
pri. ſent. ſic aũt eſt in ꝓpoſito. qꝛ il
la q̄ importãt reſpectũ ad creaturã
ſunt cõia tribꝫ. hmõi aũt ẽ noticia
diei iudicij. Conſiſt aũt predcã per.

exemplū veteris teſtamenti. d. (Si
cut fuit in diebus noe) qñ diluuiuz
erat occultū (Ita erit aduētus filij
ho.) .i. xp̄i venientis ad iudiciū (Sic
em̄ erant in dieb3 añ diluuiū come.
a biben. etc.) id eſt in magna ſecuri
tate exiſtētes (Donec ve. dilu. a tu
lit omnes) .i. pdidit. excepto noe a
hijs qui cū eo erant in archa (Ita
erit aduentus filij hois) qr hoibus
i ſecuritate exiſtentib3 a de nullo ti
mentib3 ſubito veiet tribulacō anti
xp̄i. vel ſm alios iſtud refert ad tē
p9 poſt mortē antixp̄i. qr ipō mor
tuo a p ɔñs hominib3 in ſecuritate
exiſtētib3. ſubito apparebūt ſigna
iudicij a iudicis venientis (Tūc duo
erunt in agro. vnus aſſumet a alt
relinquetur etc.) p exiſtentes i agro
intelligūtur p̄lati. quoꝝ officiū eſt
laborare i agro militant eccleſie p
molentes in mola: vbi ē magnus
labor corpalis ītelligunt actiui. p
exiſtentes in lecto intelligunt ɔtē
plati qui ſunt ī requie ɔtēplationis
de iſtis tribus dr (Vnus aſſumetur
a alter relinquet) quia iſtoꝝ triu3
ſtatuū aliq̄ ſtabūt ī fide in pſecucō
ne antixp̄i a aliqui cadent. a ſimi
liter aduenientē iudicio aliqui aſſu
mētur ad gl'am. aliqui relinquēt
ad penam (Vigilate ergo) Hic ex
p̄dictis excitat noſtrā ſollicitudīe3
qr em̄ temp9 iudicij eſt incertū. idō
ſemp debem9 eſſe parati ad ip̄3 ex
ſpectādū. qr in tali ſtatu in quo ali
quis capiet ī morte q̄ nobis etiā ī
certa eſt. ita etiā ī tali ſtatu p̄ſētabi
tur ī iudicio. Ad hoc āt adducit du
plex exemplū. Primū ē de patrefa
milias. qui ſollicitus ē de cuſtodiē
da domo. a multo fortius nos debe
mus eē ſolliciti ne pdamus vitam
eternā. quod erit ſi īueniam̄ īpati
p carentiā grē ī morte. a h̄ eſt q8
dicit (Illud aūt ſcitote etc.) a pt3 lit
tera. ſm exēplū ponit ibi. Quiſpu
tas. de ſeruo patriſfamilias q̄ ſolli
citus eſt regere domū ſibi ɔmiſſam
non ſolū ī p̄ſentia dn̄i ſed etiā ī ab

ſentia. ut ſic veniens dñs eū remuē
ret. ſi aūt ī ɔtrarijs actibus ip̄m in
ueniat eternaliter puniat. iſte aūt
ſeruus ē q̄libet xp̄ian9 qui ē diſpen
ſator domini ſui. q8 pōt ītelligi tri
plr. Vno mō ī diſpēſacōe ſpirituali
um q8 ꝓprie ptin3 ad p̄latos. Alio
modo ī regimine tēpalium. q8 pti
net ad pricipes ſeculares a iudices
Tercio modo ī bono vſu grāꝝ ſibi a
deo collataꝝ. a hoc ptiu3 ad omnes
hoc ergo eſt q8 dicit (Quiſputas
ē fidelis ſuus etc. Quē ɔſtituit domi
nus ſup familiā ſuā.) et pt reſpon
deri vt p3 ex p̄dictis. Hic ē bon9 p̄la
t9. vl bon9 iudex. vl etiā bonus ſim
plex xp̄ian9 quia ut dicitur ī eccle
ſiaſtico cuilibet mādauit de9 de pxi
mo ſuo (ut det cibū illi in tempe) .i.
auxiliū in tēpore neceſſitatis ad q8
q̄libet p̄dictoꝝ tenetur ut viſum ē
(Beatus ille ſeruus quem cum ve
nerit dominus eius) q̄rens ī morte
rōnē ſeruicij ſui (īuenerit ſic facien
tē) .i. ī actibus caritatis ſe exercētē
qr per talia meretur btītudinē. ꝓpt
quod ſubdit (Amen dico vobis ſu
per omnia bona ſua ɔſtituet eum)
qr beatitudo ē ſtatus omniū bonoꝝ
ɔgregacōe pfectus. ut dic2. iij. de cō
ſolatione (Si aūt dixerit malus ille
ſeruus ī corde ſuo moram facit domi9
meus) hoc dicūt illi qui nō cogitāt
de morte (Et ceperit pcutere ɔſeruos
ſuos) .i. occupare ſe ī actibus mal
a caritati ɔtrarijs (Veniet dñs ſer
ui illius in die qua nō ſperat) quia
nihil eſt incertius hora mortis (Et
diuidet eū) ſepando aīam a corpe in
morte (ptēqz eius ponz cū ipocrit)
.i. cū falſis xp̄ianis ſepando ip̄m a
beatis a coniungendo cōdemnatis
(Ibi erit flet9 et ſtridor dētiū) h̄ ſup
expoſitu3 ē ca. xiij.

Capitulū. Viceſimūquintū.

NVnc ſile ē reg. celo.) data le
ge euāgelica P9q̄ ſaluator
oñt q̄dā añcedētia iudiciu3

extremum. hic deſcribit ipſum iu
diciū. Et qꝛ vniuerſitas iudicāda
diſtinguit in tres ſtatus. viꝫ actio
rum. ↄtemplatiuoꝝ ⁊ etiā prelato
rum. ideo diuidit in tres ptes ſcdm
tres pabolas q̄s hic ponit ad iſtoſ
tres ſtatus ptinentes. Prima pti-
net ad ↄtēplatiuos Scda ad prela
tos. ibi. Sicut eī peregre ⁊c. Tercia
ad actiuos. ibi. Cū aūt venerit fili
us hoīs. Prima in duas. qꝛ pmo
circa vitā ↄtemplatiuā po meritū.
⁊ ſcdo ponit circa hoc examinacōiſ
iudiciū. ibi. Media aūt nocte. Di
cit g̊ primo (Simile eſt regnū celo
rum) i. eccia militās quantum ad
ſtatū ↄtēplantiū (Decē virginibꝫ)
p quā ſignificat vniūſitas cōtem
platiuoꝝ. Nūs eī denarius eſt pri
mus digitus vel prim9 limes nūoꝝ
vnde ⁊ numeri ſeqntes ↄponun ex
denario pluries ſumpto vel aliqua
pte eius. ſicut pꝫ. xx. bis decē. trigi
ta ter decē. ⁊ ſic ↄñr. ſiliter vndecim
vnum ⁊ decē. ⁊ duodecī. duo ⁊ decē
⁊ ſic ↄñr ꝓpter qꝺ dixerūt aliq̄ phi
qꝫ numeri non pcedūt in infinitū:
ſed ſolū vſqꝫ ad. x. ut hetur. iij. phi
ſi. ⁊ ideo denarius nūs bn̄ ſignificat
vniuerſitatē. virgitas aūt q̄ tenet
ſupremū gradum in ꝟtute caſtitatiſ
ſignificat vitam ↄtēplatiuā. qꝛ caſti
tas eleuat mentē a carnalibꝫ. ⁊ ſi
cut diſponit intellcm ad contēpla
tionē veritatis. ſic ecōtrario luxuria
depmit mentē ⁊ cāt ebetudinē ī tel
lect9 ⁊ ſic reddit hoīem quaſi beſti
alem. ꝓpter qꝺ i. eth. vita volupu
oſa vocat ſic pecudis (Que accipien-
tes lāpades) Lāpades iſte ſūt opa
vite ↄtēplatiue q̄ ſunt bona de grīe
(Exierūt obuiā ſponſo ⁊ ſponſe)
Ad h debet ordinari exercitiū vite
contēplatiue: ut hō poſſit ſecure et
decenter obuiare xpō venienti ad iu
diciū q̄ tunc ↄiunget ſibi eccam to
liter mundatā nō hn̄tem maculā
neqꝫ rugā (Quinqꝫ āt ex eis e. fa.
⁊ quinqꝫ pru) Prudētia aūt ē vir
tus directiua opeꝝ humanoꝝ in finē

debitū. ꝓpter qꝺ a phis ⁊ a ſanctis
dicit auriga virtutū Virgines aūt
prudētes ſunt ↄtēplatiui ſeu religi
oſi opa ſua de grīe ad finem debitū
ordinātes. viꝫ ad glam dei pncipa
lit. ad pfectionē ſui ⁊ edificationē
ꝓximi ↄñr. Et qꝛ fatuitas ē priua
tio prudentie ↄria. ideo fatue virgi
nes dicun ↄtēplatiue a predcō fine
deuiantes. ꝓpriā glam ⁊ fauorem
hoīm: vel queſtū principalit inten
dētes. ⁊ merito dicūtur ꝟgines fa-
tue. qꝛ bonū opus de grīe pdūt ꝓ
ter defectū intētionis recte (Sꝫ qui
qꝫ fatue acceptis lāpadibꝫ nō ſum
pſerūt oleū ſecū) Oleū iſtud ē ſpūa
le gaudiū qꝺ ori ex operibꝫ bonis
factis ꝓpter deū. De quo dicit apls
ad phil. iiij Gaudete in dño ſemp
Hoc aūt oleū non hn̄t virgines fa
tue ꝓpter defectū intētionis recte: li
cet heant lampades i. opa bona de
grīe (Prudētes vero acceperūt oleū
in vaſis ſuis cū lampadibꝫ) qꝛ ꝓ
ter rectitudinē intentionis gaudēt
in domino de ſuis operibus bonis.
Dicit aūt gaudiū iſtud oleū. qꝛ nu
trit ⁊ fouet ignē caritatis. Ex hoc
eī qꝫ aliquis delectat in ope: forti9
⁊ melius opatur ſcdm phm. ⁊ per
ↄñs diſponit ut ei maior caritas ī
fundat (Morā aūt faciente ſpon.
dormi. oēs ⁊ dormi) Mora iſta eſt
decurſus tpis ab aſcēſiōe x̄ vſqꝫ ad
diē iudicij. qꝺ tps ꝓpter longitudi
nem voca hic mora. iam eī durauit
p mille ducētos ⁊. lxxv. annos. et
reſiduum eſt nobis incertum. In
hoc autē tempis interuallo moriū
tur omnes tam boni q̄ꝫ mali. que q̄
dem mors ſignat hic per dormitio
nem. qꝛ ita faciliter excitabūtur a
morte p xp̄m ad iudicium venien
tem. ſicut homo pur9 excitat alium
dormientē (Media aūt nocte) Hic
ponit examinationis iudiciū circa
predicta opa ↄtēplantiū. Dicit g̊.
(Media nocte) non ē intelligendū
per hoc qꝫ iudiciū extremū ſit cele-
brandū de nocte: ſꝫ de die. put dicit

aplˀs .j. coꝝ .iij. dies domini declara
bit ⁊c̄. ꝫ qꝛ tēpus iudicij ē nobꝫ oc
cultum ut pꝫ ex p̄cedenti ca. iō hꝫ ſig
natur p hoc qꝺ dicitur (Media aūt
nocte) qꝛ illa que ſūt media nocte
ſūt hominibus occulta (Clamor āt
factus ē) .i. vox xp̄i vel angeloꝝ ad
vocādū mortuos ad iudiciū. ut di
cetur .i. eodē ca. (Tunc ſurrexerūt oēs
virgīes ille) qꝛ oīs īſurgent boni
⁊ mali. ut appareāt ī iudicio x̄ (Et
ornauerūt lāpades ſuas) iſte orna
tus nō eſt aliud qꝫ recurſus ad mē
tem. cogitādo de iuſticia ſuoꝝ opeꝝ
⁊ bonitate circūſtāciaꝝ (Fatue aūt
ſapiētibꝫ dixerūt da. nobꝫ ⁊c̄.) Iſta
peticō vana ⁊ rñſio negatiua. ſigni
ficāt qꝫ nullus ad aliū qꝫtūcūqꝫ iu
ſtum poterit recurrere p auxilio ha
bēdo. nec aliqͣs quātūcūqꝫ iuſtꝰ po
terit aliū iuuare ſed ſibi ſoli ſuffici
et iuſticia ſua. ⁊ hꝫ eſt qꝺ ſubditur.
(Ne forte nō ſufficiat nobis ⁊ vobꝫ
ite potiꝰ ad vēdētes). Exprobratio
eſt p̄terite fatuitatis in hꝫ qꝫ bō ope
ra de genere dederūt ꝓpt̄ fauorē lau
dis hūane. quia vēditores olei ſūt
adulatores ſcd̄m augꝰ. q. d. ꝯſidera
te quid valuit vobis p tali fauore
ꝯtinēter viuere. (Dū aūt irent eme
re) p hꝫ inſinuat̄ remorſus ꝓprie cō
ſcientie dicētꝭ teſtimoniū de p̄dictꝭ
ꝯtra ſe (Venit ſpōſus) .i. xp̄s ad re
muneracōꝫ bonoꝝ (Et q̄ pate erāt)
p opa caritate formata (Intraue
rūt cū eo ad nup.) .i. ad glaꝫ celeſtē A
lijs relictis ad penā (Et clauſa ē ia
nua) qꝛ pꝰ iudiciū ñ erit alicui aditꝰ
poſſibilis ad glam. ꝓpter qꝺ ſubdi
tur (Nouiſſime) .i. nimis tarde (ve
niunt ⁊ relique virgines di. domīe
dñe api no.) p hꝫ qꝫ vocant eū dñm
ſignatur qꝫ crediderūt in xp̄m. ꝫ qꝛ
fides eaꝝ fuit informis. iō ſubditur
(At ille Rñdens ait Amen dico vobꝫ
neſcio vos) noticia ſcꝫ approbatōis
qua ſoli electi a deo ꝯgnoſcūt̄. Et ī
fine huius pabole ad noſtrā īſtru
ctionē ꝯcludiꝛ. (Vigilate itaqꝫ) ad
habēdū ſcꝫ fidem formatā caritate

(quia neſcitis diē neqꝫ horā) mortꝭ
ſcꝫ. nec p ꝯñs ſtatus p die iudicij.
quia ſicut dictū ē in tali ſtatu p̄ſen
tabitur qͥlibet in iuditio. in qͦ īueni
tur ī morte (Sicut eī hō pegre) Hic
ponitur ſcd̄a pabola que ptinet ad
p̄latos. Et p̄mo circa ſtatuꝫ eoꝝ de
ſcribitur meritū ⁊ demeritū ꝓpe acti
onis. Scd̄o iudiciū diſcretionis ibi
poſt multū vero tēpis. dicit ergo p̄
mo (Sic hō pegre pfi. (Homo iſte
ē ihs xp̄s. qui licet ſcd̄ꝫ diuinitatē
nō poſſet pficiſci de loco ad locū. qꝛ
ſic eſt vbiqꝫ ſemp ⁊ de neceſſitate.
ſꝫm tñ naturā humanam peregre p
fectus ē qñ aſcendit in celū. quia lo
cus ꝓprius oīm cōpoſitoꝝ ex elemē
tis vbi naturalit̄ quieſcūt ē terra.
ut hꝫetur .ij. de generatione. qꝛ elem̄
ta ꝯtraria excedunt in eis ſcd̄m quāti
tateꝫ molis (Vocauit ſeruos ſuos)
.i. p̄latos ecc̄e qui ſpāli mō ſunt eiꝰ
ſui. (Et tradidit illis bō ſua) bona
ſcꝫ nature. bona gratie ḡtis date.
bona ſcientie. bona potētie. ⁊ bona
opulentie. ⁊ dicunt̄ talenta. qꝛ per
bonum vſū talium pōt hō ſibi acqͥre
re celeſte p̄miuꝫ (Vni dedit quinqꝫ
talenta ⁊c̄.) qꝛ aliqui habent oīa
iſta a deo ſibi collata alij plura iſto
rum ⁊ alij vnum tm̄ (Ipe abijt ⁊c̄.)
quia aliqui ſūt qui iſta talēta mul
tiplicant ⁊ geminant bene vtendo
predictis ad ſui pfectionem ⁊ pxi
mi edificationem Alij autem abſcō
dunt in terra qui p̄dictis vtunt̄ ad
mundi gloriam ⁊ temporale lucꝝ
ſeu queſtum (Poſt mnltum vero tē
poris) Hic ponitur circa p̄dicta exa
minationis iudicium (Poſt multū
temporis venit dominus ſeruorum
illorum) quia magnum tempus ē
ab aſcenſione xpriſti ad celum vſqꝫ
ad aduentum eius ad iudicium ut
predictum eſt (⁊ poſuit rationeꝫ cū
ſeruis ſuis) quia tunc diſtricte exi
get rationem de bonis ab eo colla
tis. bene opantes remunerando ꝓp
ter quod ſequitur (euge) intiectio
eſt gaudentis (Serue bone fidelis)

querens in ſuis actibꝫ gloriā dn̄i:
non ſuā (Quia in pauca fidelis fu
iſti) Bona ei ī hac vita collata hoi:
ꝑua ſunt reſpectu bonoꝝ glorie. qꝛ
ibi ↄferẜ hoi bonū infinitū. ꝓpt̃ hoc
ſeq̇tur (Supra multa te ↄſtituā ac̃)
Et pꝫ (Accedēs aūt qui vnū talentū
accepat) qꝛ mali licet inuiti appare
bunt in extremō iudicio diuino ↄſpe
ctui (Et ait. ſcio dn̄e qꝛ durus es)
Tū qꝛ deus a ſuis ſuis req̇rit opa
ardua. ſcꝫ opa virtutū. tum qꝛ in iu
dicio durus erit q̄ mō ē pius et mā
ſuetus (Metis vbi non ſeiaſti ac̃)
Hoc intelligiẜ dupliciter Vno mō
qꝛ non ſolū req̇rit in prelatis bona
ecc̃ie in ꝓpria ꝑſona: ſꝫ etiā in aliēa
qꝛ eoꝝ officium eſt inducere alios
ad bonum. Alio mō qꝛ requirit ab
hoīe opa meritoria vite eterne. et
tn̄ non ſeiauit in natura hoīs prin
cipiū ſufficiēs huius opis. Homo
em̄ ex puris naturalibꝫ non p̄t me
reri vitā eternam: immo ↄ̄triu̅ di
cere ē hereſis pelagiana: non tn̄ de
us iniuſte requirit opa meritoria
vite eterne. qꝛ ſi homo facit q̇ in
ſe eſt deꝰ infundit ſibi grām ꝑ quā
p̄ōt predictum opus exercere (Et ti
mens abij et abſcōdi talentū) qꝛ ex
puſillaīitate aliq̄ refugiunt aggre
di opa virtutū et declināt ad vitia
et ad ſola terrena querenda curan
tes tm̄ de corpe. et nullo mō de aīa.
ꝓpter q̇ ſequitur (Ecce habes q̇
tuum eſt) qꝛ aliq̄ ad tantā inſami
am deueniūt q̄ dicūt. deus fec̃ aīaꝫ
curet de ea ſi voluerit. Alij aūt pre
ſumentes credūt hr̄e glām ſine me
rito dicētes. deus nō fecit aīam pro
dānatione: ipſā ſaluabit et trahet
ad ſe (Rn̄dēs aūt dn̄s eꝰ dixit ei. ſer
ue male et piger ac̃) Ex v̇bo ſuo eū
ↄdemnat. qꝛ in iudicio ↄſcia vniuſ
cuiuſqꝫ teſtificabiẜ ↄ̄ ſe (Sciebas
qꝛ meto ac̃) quaſi diceret. Ex q̇ ſcie
bas me eſſe duꝝ in repetēdo multi
plicationē talentoꝝ tibi traditorū
ꝑ exercitiū bonoꝝ operū: ex hoc oñ
dis te iuſte cōdemnandū. ꝓpter q̇
ſeq̇ẜ (Tollite itaqꝫ ab eo talentū)
qꝛ bona diuinitus collata nō cedēt
ad glām male opantibus vel ocio
ſis: ſed magis ad penā (Et date ei
qui hꝫ decē talenta) qꝛ damnatio re
proboꝝ cedet in glām electoꝝ. ſm̄
q̄ ſcribiẜ in pſ̄. Letabiẜ iuſtus cuꝫ
viderit vindictam ac̃. ꝓpter q̇ eti
am ſeq̇tur (Hn̄ti dabiẜ et abunda
bit) qꝛ ei qui reperieẜ in grā dabiẜ
gloria: et abūdabit nō ſolū de ſua
et aliorū glificatione: ſed etiam de
ↄ̄pletione diuine iuſticie in maloꝝ
reprobatione (Ei aūt qui nō habꝫ
et q̇ videẜ habere auferet ab eo) qꝛ
ei qui nō inuentus fuerit in gratia
in morte bō̄ nature et grē: que ha
buit cedent ei ad penā (Et inutileꝫ
ſeruum ꝓijcite in tenebras exterio
res) Peccatores eī mō ſolū habent
tenebras interiores que ſunt tene
bre mentꝭ. In inferno aūt hēbunt
cū hoc tenebras corꝑales que ſunt
tenebre exteriores (Ibi erit fletꝰ et
ſtridor dentiū) i. dolor mētis et cor
poris: et ad iſta reducitꝰ oīs pena in
fernalis (Cum aūt venerit filiꝰ hoi
nis) Hic poniẜ tercia parabola q̄ ꝑti
net ad actiuos: ad q̄s ꝑtinet ſe ex
ercere in actibus mīe. Pro quo ex
ercitio remunerabunẜ. deſiſtentes
aūt a talibꝫ ↄdemnabunẜ Dicit er
go (Cum aūt venerit filiꝰ hoīs) Li
cet eī idē ſit filius dei et hoīs: facit tn̄
mentionē de filio hoīs. quia in for
ma humana veniet ad iudiciū (in
maieſtate ſua) qꝛ tunc clarebit ī
forma hoīnis glorioſa: qui in p̄riº
aduētu apparuit in forma paſſi bi
li et infirma (Et oms angeli eiꝰ cū
eo) Tum ꝓpter honorē iudicis. tum
ꝓpter executionē iudicij qꝛ miniſte
rio ſāctoꝝ angeloꝝ deduceẜ electi
ad celū: ꝑ malos angelos reprobi
traheẜ ad infernū (Tunc ſed. ſup
ſe. ma. ſue) ꝑ hoc ſignat ꝑtātem iu
diciariā que data ē xp̄ō hoī (Et cō
grega. ante eū oēs gen) qꝛ nullus
tunc poterit latere (Et ſepabit eos
ab inuicē) quia iuſticia cuiuſlibet

a malicia apparebit oībus manife
ſte a talis diſtrictio vocatur ſepa
tio. a cū hoc forte diſtinguet̄ ſcd̄m ſi
tum (Sicut paſtor ſepat oues ab e-
dis) p oues intelligūt̄ iuſti ꝓpt̄ eoꝝ
innocētiā. p edos reprobi ꝓpter eoꝝ
nequiciā; Edus eñ quādo creſcit ē
animal fetidū a luxurioſū. Vñ a in
lege hirc9 offereba² p pctō pnāpis
ut hēt̄ leui. iiij. (Et ſtatuet oues q̄
dē a dexteris) .i. in potioribꝫ lois q2
ſancti traſferētur ad glām (Edos
aūt a ſiniſtris) q2 mali dimittētur
ad penā. a quia forte ſic erūt diſpo
ſiti ſcd̄m ſitum in iudicio. q2 dextra
ē locus honorabilior a ideo cōuenit
electis (Tunc dicet rex hiis q̄ a dex
teris eius erūt. Venite bn̄dicti pa-
tris mei) .i. a p̄re meo (Poſſidete) .i.
eternaliter tenete (patū vobis reg
nū a cō. m̄. quia a pnāpio mūdi fa
ctū ē celū empireū . qd̄ ē loc9 btōrū
(Eſuriui rc̄) Hic tāgū² ſex opa mi
ſericordie que ſūt neceſſaria ex pte
corpis a intelligit̄ p h̄ ſeptimū qd̄
eſt ſepelire mortuos. Sufficiētia āt
iſtoꝝ hoc modo accipit̄. q2 hō ī vita
pſenti pmo indiget ex pte corpor̄
alimēto. ſine q̄ nō pōt eē. a h̄ alimē
tū duplex eſt. vnū ē calidū a ſiccū.
a h̄ vocatur cibus . a ſic vnū opus
miſericordie ē paſcere eſuriētē. vn̄
dicit phūs. ij. de anima . q͞ eſuries
ē appetitus calidi a ſicci. a aliud eſt
alimētum corpis frigidū a hūiduꝫ
a illud vocatur potus. a ſic ſcd̄m op9
miſericordie ē potare ſitientē . a ſic
dr̄. ij. de anima q͞ ſitis eſt appetitus
frigidi a humidi. ſcdō indiget aliq̄
ſine quo nō pōt bn̄ eē videlicet īdu
mento a domicilio in quo poſſit re-
quieſcere. a ſic ē duplex opus miſe
ricordie. ſcꝫ veſtire nuduꝫ. a collige
re vel recipere hoſpitē. Tercō īdiget
poſt vitā iſtam ſepultura. a ſic po²
quintū opus mīe ſcꝫ ſepelire mor-
tuum. iſta quinqꝫ pdicta ſunt oībꝫ
ꝯmunia. Alia ſunt duo opa miſeri
cordie que impēdunt̄ alicui ex ali-
quo accidente ſupueniente. ut ſi ali

quis incurrit infirmitatē vel capia
tur ab hoſtibus. a ſic accipiūt̄ duo
opa que ſunt viſitare īfirmū a redi
mere captiuū. a in noīe redēpcōnis
intelligit̄ omne beneficiū eis īpen-
ſum. Iſta aūt ſeptem opa miſeri-
cordie hn̄tur ī vno verſu. Viſito po
to cibo redimo tego colligo cōdo Et
patet ſn̄ia ex pdictis Iſta autē ſep
tem impenſa xp̄i fidelibus ꝓpt̄ xp̄m
ſibi reputat totum factuꝫ q2 fideles
ſunt membra eius a econtrario fide
libꝫ denegata ſibi reputat denegari
ꝓpter quod facientibus opa miſeri
cordie reddit vitā eternā . denegāti
b9 aūt penā. Ex iſtis pꝫ littera. Ad
uertēdū tn̄ qn̄ dicit̄ (Dn̄e qn̄ vidi9
te eſuriētē rc̄) non eſt queſtio pce-
dēs ex ignorātia q2 iuſti certitudia
lit̄ ꝯgnoſcēt. q͞ opa miſericordie fa
cta mēbris xp̄i xpriſt9 ſibi reputat
fieri a p talibꝫ certitudinaliter ſe ſal
uari . Et ſimilit̄ mali ſcient ſe dāna
ri p ꝯtrario. ſed eſt queſtio āmirati
onis pro magnitudine gratie que
fiet. electis . a magnitudine miſerie
que infligetur reprobis Cōſideran
dū etiam q͞ hic nō ſit mencō de opi
bus miſericordie ex pte aīe q2 illa
ptinent p maiori pte ad platos ad
quos ptinet alios inſtruere a diri-
gere in ſalutē. hic aūt agitur de iu-
dicio circa ſtatū actiuoꝝ ut viſum ē
cetera patēt ex dictis.

Capitulū. Viceſimūſextum.

Et factū eſt) Poſtq̄ mathe9
euangeliſta in pricipio ſui
euangelij declarauit pſonaꝫ
mediatoris a vlteri9 legē euangeli
caꝫ ab eo datā ad inſtructionē hoīs
trāſgreſſoris. Hic deſcribit ipſi9 me
diatoris paſſionē p quā ſolutū eſt
preciū noſtre redēpcōis. Et diuidi²
in duas ptes. q2 pmo oñdit̄ malig
na xp̄i ꝯphenſio p exploracōnē iu-
deoꝝ. Scdō eius iniuſta ꝯdēnatio p
executionē gentiliū. ca. xxvij. Pri-
ma dīdit̄ ī q̄tuor ptes. q2 pri° deſcri
bi² xp̄i vēditio fcā ñ ex ei9 ignorātia

ſed magis ex preſētia a voluntate
Scdō ipſi⁹ venditi traditō nō ex diſ
plicentia: ſed ex caritate. ibi. Pria
aūt die azimoꝝ. Tercio ipſi⁹ tradi
ti ↄp̄henſio nō ex impotētia: ſed ex
ſua mititate. ibi. Adhͨ eo loquēte.
Quarto ↄprehēſi illuſio nō ex eiuſ
iniuſticia: ſꝫ ex huilitate. ibi. Prin
cipes aūt ſacerdotū. Circa primū q̄
tuoꝛ p ordinē ponunt̄. Primū ē ip
ſi⁹ vendicōis prenūciatio. Scdm vē
dicōis ↄſultatio. ibi. Tc̄ congr̄gati
ſunt. Terciū vendicōis occaſio. ibi
Cū aūt eſſꝫ ihs. Quartū vendicōis
mod⁹ a ordo. ibi. Tunc abijt v. ex
duo. Circa primū ↄſiderādū ꝙ ea q̄
predcā ſunt. c. prec̄. predicauit xp̄ſ
feria t̄cia an̄ paſſionē ſuā. a eadem
die p̄dixit diſcipul̄ ſuis paſſionem
ſuā futurā p⁹ duos dies. ſic̄ poſtea
fuit ↄpletū. Ex q̄ ptꝫ ꝙ non ē ex ig
noꝛātia traditus: ſꝫ ex ſua preſcia a
volūtate: ut dictū eſt. Hoc ē ḡ q̄d
dicı̄ hic (Et factū eſt cū ↄſūmaſſet
ihs ſermones hos oēs) q̄ ↄtinentur
ca. prec̄ (Dixit) eād die ſcꝫ (diſcipu
lis) in ſecreto a nō corā turbis (Sci
tis ꝙ poſt biduū paſca fiet) i. im
molabi agn⁹ paſchalis q̄ debebat
immolari veſpe feie quinte. a quo
incipiebat ſolēnitas ſeqn̄tis diei.
(Et filius hoīs tradet̄) ꝙ eadē no
cte traditus ē a iuda iudeis (ut cru
cifigatur) ꝙ vlteri⁹ iudei tradidert
ipſū pilato ad crucifigendū (Tunc
ↄgregati ſūt) Hic po ipſi⁹ venditi
onis ↄſultatio que facta ē feria q̄r
ta ante paſſionē. a tunc ihs nō ve
nerat in iheruſalē ſicl̄ fecerat alijs
tribꝫ diebus precedētibus: ſed mā
ſit in bethania ut daēt iudeis locū
tractandi liberi⁹ de morte ſua a hoc
eſt q̄d dicit̄ hic (Tunc) i. ſequenti
die poſtq̄ dixit iheſus apl̄is verba
premiſſa (Cōgregati ſūt principes
ſacerdotū) q̄ cōceperāt erga xp̄m rā
coꝛē a odiū utꝫ ex premiſſis (Et ſei
oꝛes p̄p̄li) Iſti erāt iudices ordina
rij. de q̄bꝫ ſ̄ dictū ē. xv. ca. in prin⁰.
(In atriū principis ſacerdotū qui

dicebat̄ cayphas) Iſte ē qui pri⁹
dederat ↄſilium de morte xp̄i ut ha
betur ioh̄. xi (Et ↄſiliū fecerunt ut
iheſū dolo tenerent a occideret) Pri
us ei determinauerāt ipſuꝫ interficere
ſed ↄſiliū querebāt de mō faciendi
qualiter poſſent facere occulte a ſi
ne p̄p̄li ſeditione. a hoc eſt q̄d ſub
ditur (Dicebant aūt. non in die fe
ſto) i. in ſolemnitate paſchali im
minente de p̄ximo ut viſum ē (Ne
forte tumultus fieret in p̄p̄lo) Mul
ti em̄ ꝓpter ſolemnitatē paſche ve
nerāt in iheruſalem. a ꝙ aliqui re
putabant iheſū eſſe verū xp̄um. alij
autē ſeducti a ſacerdotibꝫ reputa
bant eum magū a ideo ſi occideret̄
durāte ſolemnitate paſchali: time
bant periculoſā ſeditionē populi.
ꝓpter q̄d ↄſulebant mortē eius vſ
ꝙ poſt feſtū differri tn̄ iſtud ↄſiliū
poſtea mutauerūt. ꝙ inuenerunt
oportunitatē eū capiendi p iudaꝫ
ut dicet̄ infra (Cum aūt eſſet ihs)
Hic ponit̄ vendicōis xp̄i occaſio.
Iudas aūt cupid⁹ motus fuit ad
xp̄i venditionē ut poſſet recupaē p
hoc valoꝛē vngenti ſup caput e⁹ ef
fuſi. et hͨ eſt q̄d dicit̄ (Cū eſſet ihs
in bethania) Illud fuit factū ſexto
die ante paſſionē xp̄i. ut hr̄etur Io
han. xij. ſed hic recolit̄ a matheo.
ꝙ fuit occaſio vendicōis xp̄i ut di
ctū ē iam (In domo ſimonis lepro
ſi) Iſte em̄ tunc nō erat leproſus
ꝙ iā fuerat curatus a xp̄ō: retinue
rat tn̄ nomē leproſi. ſic̄ mathe⁹ p⁹
vocacōeꝫ ad ſtatū apl̄icum: adhͨ vo
cabat̄ publican⁹: ut dictū eſt ſ̄. x.
ca (Acceſſit ad eū mlier) Iſta fuit
maia ſoroꝛ lazari ut dr̄ ioh̄. xij (ha
bens alabaſtrū) i. vaſculū factū de
alabaſtro q̄d eſt gen⁹ marmoꝛis
candidi. ꝙ tale vaſculū optie ↄſer
uat vnguēta in terra illa. a hͨ ē q̄d
dr̄ (vnguēti precioſi) i. ↄtentiui vn
guenti. Aduertendū tn̄ ꝙ vnguē
tum hic vocat lacrima fluens de ar
boribus: q̄ eſt multū precōſa in ter
ra illa. ꝙ vꝫ multū ad medicinalia

(Et effudit ſup caput ipſi9) ſcʒ effū
dit aqua roſacea ꝓpt̃ refrigeriuʒ et
odorē (Recūbentis) i. reſidentis ī mē
ſa. quia faciebāt magnū feſtū xp̄o
ꝛ diſcipulis eius ꝛ lazarus q̄ fuerat
reſuſcitatus ab eo erat vn9 de recūbē
tibus. ſicut hetur iohānis. xij. (Vi
dentes aūt diſcipuli eius indignati
ſunt) Hic ponit² plurale p ſingulari
ſcd̓m ↄmunē modū loquēdi. qꝛ q̄d
vnus de aliqua ſocietate facit. tota
ſocietas dicit̃ facere. ſolus eī iudas
murmurauit. ut hetur exp̄ſſius io.
.xij. vel ſi forte aliqui cū eo murmu
rauerūt fuerūt ab eo incitati (Dicē
tes ut q̄d pditio hec.) reputabat eī
iudas vnguētū pditū ꝓpter h̄ ꝙ nō
hēbat apud ſe p̄ciū (Potuit eī venū
dari multo) iſtud exp̄ſſius ponit̃ io
hānis. xij. vbi dicit² q̄d poterat vēdi
p trecentis denarijs (Et dari paupi
bus) nō dicebat h̄ iudas cōpatiens
paupibꝫ ut hetur ioh̄. xij. ſʒ qꝛ dole
bat ꝙ vnguentū non fuerat ſibi tra
ditū. ut eius p̄ciū ſibi retineret ꝛ fu
raretur (ſciens aūt ih̄s cogitationē)
ſcʒ malignā iude (Ait illis q̄d mole
ſti eſtis huic mulieri) .q.d. ſine cau
ſa. cuius ratio ſubdit² (Opus eī bo
nū opata ē in me nā pau. ſem. ha.
vobiſcū) q.d. ſemp poteſtis recupa
re ad faciendū illis elemoſinā (Me
aūt n̄ ſēp habebitis) ſʒ ↄtrariū vide
tur math̄. vltimo. vbi d̓t diſcipulis
ſuis Ecce vobiſcū ſum vſqꝫ ad ↄſum
macōnē ſeculi. ſʒ h̄ intelligit² de eē cū
hoībꝫ p grām ꝛ etiā ſacramētaliter
in ſacramēto altaris. ſʒ iſtis modis
nō poſſūt ſibi corpalia obſeq̄a exhi
beri. ſequit̃ (mittēs h̄ vnguētum in
corp9 meū ad ſepeliēdū me fecit) q̄ſi
diceret. in h̄ facto p̄figurabat ſepul
turā meā futuram de ꝓping̃. vn̄ ioh̄.
.xij. dicit̃ ꝙ p̄cepit ptē vnguēti ad
ſepulturā ſuā reſeruari. vn̄ credēduʒ
eſt ꝙ hec mulier h̄ fecit edocta a ſp̄ū
ſancto. ſequit² (Amē dico vobis vbi
cūqꝫ p̄dicatū fuerit h̄ euāgeliū ī toto
mundo) h̄ ē factū huius mulieris p
tinens ad euāgeliū xp̄i (dicetur ꝛ ꝙ

hoc fecit in memoriā eius) i. ad lau
dem eius recitabit̃ tāq̄ factū v̓tuo
ſum. ꝛ h̄ pꝫ adimpletū (Tūc abijt
vnus) Hic ↄñr deſcribi² vendicōis
xp̄i modus ꝛ ordo. ꝛ p̄mo quātum
ad tēpus cū dicitur (tūc) i. feria q̄rt̃
ta. qñ principes ſacerdotū fuerūt cō
gregati ad tractādū de morte xp̄i
ut dictum ē. (Abijt vn9 ex duodecī)
i. ex principalibꝫ xp̄i diſcipul̾ (qui
diceba² iudas ſcarioth) h̄ d̓r ad dif
ferentiā alteri9 iude q̄ fuit frat̃ iaco
bi minoris Et notandū ꝙ ſcarioth
ē nomen ville de q̄ erat oriūdus iu
das pditor. ꝓpter q̄d inde cognoīa
tur (Ad principes ſacerdotū) quos
audiebāt eſſe cōgregatos ad tractā
dū de morte xp̄i (Q̄d vul. m̄ da. ꝛ
ego vo. eū tra.) occulte. ſ. ꝛ ſīn ſtrepi
tu. ꝓpter q̄d mutauerūt ↄſiliū p̄di
ctum (At illi ↄſtituerūt ei) i. ex pa
cto firmit̃ pmiſert (.xxx. argēteos)
argēte9 nūm9 valebat decē nūmos
vſuales ꝛ p ↄñs .xxx. argentei va
lebant trecentos de nūmis vſuali
bus. ut pꝫ manifeſte ſi multiplicēt²
xxx. p decē. ꝛ ſic in vendicōne xp̄i re
cupauit valorem predicti vnguenti
(Et exinde querebat oportunitatē)
ſ. temporis ꝛ loci (Vt eum traderꝫ)
ſcilicet occulte. q̄d adimpleuit ī no
cte diei ſequentis. ut infra patebit
(Prima autē die azimoꝝ) Hic de
ſcribitur ipſi9 xp̄i venditi traditio.
vbi quatuor tangunt̃. Quia p̄io
premitti² paſchale cōuiuiū ad pro
ditoris reuocationē. Scd̓o inſtitu
itur eucariſtie ſacramentū ad fideli
um refectionem. ibi. Cenantibꝫ au
tem illis. Tercio predicitur diſcipu
lorum ſcandalum: ad ipſorum pre
nunciationem ibi. Tunc dixit illis
Quarto ſubiungitur xp̄riſti deſide
rium ad noſtram redemptionē ibi.
Tunc venit ihesus. dicit ergo ſic (Pri
ma aūt die azimoꝝ) iſta dies fuit fe
ria quinta q̄ erat vigilia paſche. in
q̄ immolaba² agn9 paſchal̾ ad ve
ſperā illi9 diei. que erāt dies q̄rta de
cima primi menſis. ꝛ tūc teneban²

veſci panibꝫ azimis vſqꝫ ad veſpe
ram vigeſime prime diei eiuſdē mē
ſis. ut hētur exo. xij. Aduertenduꝫ
tñ eſt ꝙ greci dicunt xp̄m cenaſſe
cū diſcipulis ſuis ante paſſionē ſu
am. xiij. die primi menſis: ita ꝙ an
ticipauit immolationē agni paſca
lis ꝑ vnā diē. q2 preuidebat ſe paſ
ſuꝝ in craſtinū qn̄ debebat agnus
immolari ſcd̄m legē. hoc aūt pro-
bant ex euan° iohis. xviij. vbi dr̄
ꝙ iudei ducentes xp̄m ad pilatum
nō intrauerūt pretoriū ut nō cōta
minarent̄ ſed ut mādGucarent paſ
ca. Ex quo ꝯcludūt ꝙ eadē die paſ
ſus eſt in q̄ immolabāt agnū paſ
calem. ſcȝ. xiiij. die menſis primi a
ꝑ ꝯñs die. xiij. cenauit cum apl̄is.
Ex quo vlteri9 ꝯcludunt ꝙ xp̄s cō
fecit corpus ſuū in pane fermenta
to. q2 iudei non vtebanᷓ azimis añ
veſperā. xiiij. diei. Ex quo vlterius
in tantā inſamiā prumpūt ꝙ dicūt
matheū. marcū ⁊ lucā falſū ſcripſiſ
ſe. q2 deſcribunt xp̄m cenaſſe cum
apl̄is prima die azimoꝝ. in q̄ ag-
nus paſchalis immolabat̄. ꝓpter
qđ dicunt vlteri9 ꝙ iohes qui ſcp̄-
ſit poſterior in hoc correxit eos. xiij.
ca. d. Ante diē feſtū paſche ⁊c̄. vbi
ꝯñr agit̄ quō lauit pedes diſcipulo
rum ſuoꝝ. ⁊ eadē nocte traditus ē.
Sed iſta ſūt falſa ⁊ erronea. Dicere
eī ꝙ in ſcriptuā canonica ſit aliq̄d
falſū eſt erroneū cum ſit tradita a
ſpūſancto ⁊ iteꝝ ſi ꝯcedant eſſe fal
ſa in aliquo loco ꝑ ꝯñs non p̄t ha
bere aliq̄d firmitatis in alijs locis
ut arguit aug9. in epl̄a ad ihero.
Itē ꝙ dicunt xp̄m ꝯfeciſſe in ferm̄
tato: hoc eſt ꝯ̄ Criſ. qui fuit doctor
grecus. q̄ dicit ſuper math. Aptiſſi
me dñs demrāuit. q2 a prin° circū
ciſionis ſue vſqꝫ ad diē paſche ext᷎
mū non erat ꝯ̄rius diuinarū legū.
In lege aūt precipiebat̄ ꝙ carnes
agni paſchalis comederent̄ cū pa-
nibꝫ azimis: ergo in illa cena vltīa
in q̄ ꝯfecit corpus ſuū erant panes
azimi. ⁊ ꝓpter hoc bene ſcribit ma
th. qui ſcribit prima die azimorū
⁊c̄. Qđ aūt arguunt de iohe q̄ dic̄
ꝙ iudei nō introierūt pretoriuꝫ: ne
impedirent̄ a manducacōe paſche
Dicendū ꝙ paſcha nō accipit̄ pro
agno paſchali q̄ fuerat īmolatus
nocte precedēti: ſed ꝓ azimis pani-
bus quibꝫ vtebant̄ ſeptē diebꝫ. ad
quoꝝ comeſtionē req̄rebat̄ ꝙ hō eſ
ſet mund9. Ad ſcd̄m qđ arguūt de
euan° iohis. xij. ante diē feſtū ⁊c̄.
Dicendū ꝙ. xv. dies mēſis primi
illa erat dies feſtiuitatꝭ paſchalis
q̄ tñ feſtiuitas incipiebat a veſpere
diei precedētis. ⁊ ꝓpter hoc illa eadē
die incipiebāt comedere azimos pa
nes in veſpe. ut pꝫ ex predictis. Ex
quo pꝫ ꝙ iohes non ꝯ̄dicit alijs. ſꝫ
magis ꝯuenit cū eis. Seq̄tur (Vbi
vis paremꝰ tibi comedere paſcha)
ſ. agnū paſchalē (At dixit iheſus.
ite in ciuitatē ad quendā) mathꝭ
hic loq̄tur gn̄aliter q2 xp̄s non ex
preſſit ibꝭ nomē illi9 ad quē debāt
ire: tñ dedit eis ſignū ꝑ qđ poterāt
determinate cognoſcere ꝭm ꝙ hētur
mar. xiiij. vbi dicit̄ ſic. occurret vo
bis hō lagenā aque baiulans. ſeq̄
mini eū. ⁊ quocūqꝫ ierit dicite dño
domus ⁊c̄ (Tps meū) ſcȝ patiendi
(ꝓpe ē. apud te facio paſcha cū diſ
cipulis meis) q. d. Prouide mihi de
loco ⁊ de cibo. Credit̄ ꝙ ille erat diſ
cipulus xp̄i: occulte tñ. Pꝫ etiā ꝙ
xp̄s ita paup erat ꝙ nec domiciliū
hebat. nec vnde poſſet cibū paſcha
lem emē. Seq̄tur (Veſpere aūt fcō)
q2 illa erat hora cōedendi agnū paſ
chalē (Diſcūbebat cū. xij. diſcipl̄is
ſuis) Ex q̄ pꝫ ꝙ quantū eāt in ſe re
uōbat ꝓditorē amore cū eēt vn9 ex
xij. ⁊ tñ illum nō reppulit a ꝯuiuio
agni paſchalꝭ liꝫ ei9 ꝓditio nō late
ret eū (Et edētibꝫ illis) Hic ſcdō re-
uōt ꝓditorē: dolore predicēdo coraꝫ
eo paſſionē ſuā q̄ debat eē diſcipu-
lis ſuis materia doloris ⁊ hꝰ eſt qđ
dicit (Amē dico vobis q2 vn9 vr̄m)
ſ. duodecim diſcipuloꝝ pricipaliū.
(me traditur9 eſt. Et ꝯtriſtati ſūt

valde. &c.) Non solū ꝑpter mortē ma
giſtri ſui futurā ↄtriſtati ſūt. ſꝫ qꝛ q̄
libet tiebat de ſe ne eſſꝫ ille q̄ d̄bebat
eū tradere. Propter qđ (ceperūt ſin
guli dicere. nūquid ego ſū dn̄e) q̄a
quilibet debet ſibi tiere de pctō futu
ro q̄ntumcūqꝫ ſit ſanctus (At ille rn̄
dens ait. q̄ intingit mecū in paraph
de hic me tradet (p hoc nō poterant
ꝑpendere q̄s eſſꝫ determinate qꝛ oēs
ↄmedebāt in eodē vaſe. in quo erāt
carnes agni paſcalis poſite (filius
quidē hoīs vadit) ad paſſionē ſcꝫ (ſi
cut ſcriptū eſt) de eo pſa. liij. vbi dr
ſic. tanq̄ ouis ad occiſionē ducet &c.
dan̄. ix. poſt ebdomadas. lxxij. occi
detur xp̄s. ⁊ in pluribꝫ alijs locis ſi
mile habet (Ve aūt) Hic reuocat p
ditorem tiore p̄dicendo ei penā dam
nationis ſue. d. (Ve aūt hoī illi per
quē filius hoīs tradet bonū erat ſi na
tus nō fuiſſꝫ hō ille) minus eīm malū
hic accipit p bono: minus autē ma
lum eſt nō eſſe ſimplr̄ q̄ eſſe dam-
nandū. qꝛ etſi nō ſit minus malū
ratione pene adinuicē que non pri
uat totū eſſe creatū. minus tn̄ malū
eſt rōne culpe mortalis q̄ inſepabi
liter adheret dānatis. ⁊ ipſa nō ſo-
lum p̄uat quoddā eſſe creatuꝫ ſicut
pena. ſed etiā priuat bonū infinitū
ſeu diuinū ꝑpter qđ eſſe miſeꝝ miſe
ria culpe mortalis eternaliter: hꝰ eſt
peius q̄ ſit nō eſſe ſimpliciter (Rn̄-
dit aūt iudas) Hic quarto reuocat
pditorē pudore. qꝛ illi oñdit ſuaꝫ p
ditionem cognoſcere. ⁊ hoc eſt qđ
dr (Rn̄dit aūt iudas q̄ tradidit euꝫ
nūquid ego ſum rabbi) ſi ei iudas
alijs de hoc q̄rentibus tacuiſſꝫ reddi
diſſet ſe eis ſuſpectū (At ille. tu dixi
ſti) ⁊ in hoc delictū ſuū alijs nō pub
licauit ſed ↄſciētie iude ſignificauit
ſe eius delictū ſcire. poterat eīm p hoc
verbū mentē iude ſic mouere quod
alios latebat (Cenātibus) Hic in-
ſtituitur eucharistie ſacramentū ad
dn̄ice paſſionis recordationē. Et di
uiditur ī tres ptes. qꝛ primo deſcri-
bitur huius ſacramēti inſtitutio Se

cundo p̄dicatur immortalis vite in
choatio ibi. dico autē vobis. Tercio
p vtroqꝫ reddit grāꝝactio ibi. Et
ymno dicto. Circa primū aduertē-
dum q̄ iſtud ſacramentū ſub dupli
ci ſpecie inſtitutū eſt ſcꝫ panis ⁊ vi
ni. qꝛ panis ↄuertit in corpus xp̄i.
et vinū in ſanguinē ⁊ iſte cōuerſio-
nes ſiūt ſepatim. qꝛ xp̄i ſāguis fuit
ſepatus a corpe vel a carne in paſſi
one. Hoc aūt ſacramentū vt dictuꝫ
eſt inſtitutuꝫ eſt quaſi qđdam mēo
riale illius paſſionis. ⁊ ideo cōſecra
tio carnis ⁊ ſāguinis ſit ſub ſpēbꝫ
diſtinctis. Conſiderandū etiā q̄ ſub
vtraqꝫ ſpē eſt totus xp̄s. qꝛ ſb ſpē
panis eſt tm̄ corpus ex vi cōuerſio
nis vel ſacramenti. ſāguis autem ⁊
aīa ⁊ d̄initas ſūt ibi ex ↄcomitātia
naturali ⁊ inſepabili. Siliꝛ ſb ſpē vi
ni ſāguis tm̄ eſt ibi ex vi ſacramēti
cetera aūt ex ↄcomitantia. ut diffu
ſius tractaꝰ. iiij. ſentē. dicit g̊ (Cenā
tibus aūt illis) i. poſtq̄ ↄmederant
carnes agni paſchał anteq̄ ſurge
rent de cena (Accepit ih̄s panē &c.)
qꝛ vbi terminat figura ibi dꝫ incipe
re veritas. agnus aūt paſchał erat
figura huius ſacramēti. ⁊ ideo inſti
tutum eſt poſt ↄmeſtionē agni (Et
bn̄dixit) In hoc dedit nobis exēplū
q̄ an̄ ſumptionē huius ſacramenti
debet mēs eleuai in deū (Ac fregit de
ditqꝫ diſcipulis ſuis) inter q̄s erat
iudas ut dicunt ſācti cōiter licet hy
larius dicat contrariū. rō aūt quare
xp̄s dedit ei corpus ſuū fuit qꝛ pctm̄
eius erat diſcipulis alijs occultum
⁊ ꝑpter hꝰ in ecc̄a obſeruat q̄ pctō
ri occulto euchariſtia nō negat (Et
ait accipite ⁊ ↄmedite. hꝰ eſt corpus
meū) ſi eīm verbū xp̄i tāte ē v̄tutis
q̄ fecit de nihilo oēm creaturā. nō ē
mirū ſi vnā creaturā ↄuertit in aliā
(Et accipiēs calicē) ſepatim ↄſecra
bat ſāguinē a corpe rōe p̄dcā (Gra
tias egit) eadem rōe ſicut in ↄſecra-
tione corpis dcm̄ eſt ſequiꝰ (Hic ē
ſanguis meus no. teſtamē.) id eſt
ad ↄfirmacōnē noui teſtamenti. qꝛ

ſicut vetus teſtamentū ꝯfirmatum
ē in ſanguine aīaliū immolatoꝝ.
ut hẽtur exo. xxiiij. ita nouū teſta-
mentū ſanguine xp̄i ꝯfirmatū ē. in
q̊ appaꝛet excellẽtia noui teſtamen
ti reſp cū veteris. ut arguit ap̄ls ad
hebre. ix (Qui ꝓ multis effundetur
in remiſſionē pctōꝝ) Dicit aūt pro
multis ꝙ ſāguis xp̄i ꝓ oībus effu
ſus fuit quantū ad ſufficiam. quā
tum aūt ad efficaciā n̄ fuit effuſus
ꝓ oībus (Dico aūt) Hic ꝯn̄r predi
cat eterne vite inchoatio ꝙ ꝑceptō
h9 ſacramenti dat vitā eternā ſm
q̊d dicit ſaluatoꝛ ioh. vi. Qui mā-
ducat meā carnē a bibit meū ſang
uinē hȝ vitam eternā. Dicit ḡ (Di
co aūt vobis non bibā āmodo) hoc
eſt ab hora q̄ inſtituit hoc ſacramē
tum (de hoc geniminine vitis) hoc ē
de vino q̊d generat in vite (vſqȝ in
diē illum quo illud bibā vobiſcuȝ
nouū) i. nouo modo. Hoc fuit im
pletū: qn̄ poſt reſurrectioneȝ ſuam
comedit a bibit cum ap̄lis ad decla
rationē ſue reſurrcōnis. ut habetur
luce vltimo. a tunc bibit nouo mō
ꝙ corp9 ſuum nō erat tūc paſſibile
a mortale: ſed glorioſuȝ non indi
gens cibo vel potu: ſȝ ſolū comedit
ad declarandū veritatē ſue reſurrcō
nis ut dictū eſt (In reḡ p̄ris mei)
i. ego tunc exn̄s in regno p̄ris mei
bibā vobiſcū modo predcō. licet eī̄
xp̄s fuerit beatus ex pte aīe ab in-
ſtanti ꝯcepcōis: ex pte tn̄ corporis
erat viatoꝛ a paſſibilis ante reſurre
ctionē ſuā: ſed ꝯpleta reſurrectione
fuit beatus in aīa a in corpore (Et
ymno dicto) Hic ꝯn̄r po² pro predi
ctis grārum actio. Dicit ḡ (Et ym
no) i. cantico diuine laudis (dcō)
pro ſacramenti inſtitucōe. a noue
vite denunciacōe. ſcȝ in loco illo v
bi iſta erāt facta (Exierūt in montē
oliueti) ħ eſt verſus montē oliueti
ꝙ locus ad quē xp̄s exījta in quo
fuit capt9 erat ſitus in pede montis
oliueti ut dictū eſt (Tunc dixit il-
lis) Hic predicat diſcipuloꝝ ſcāda

lum ad eoꝝ premunicōeȝ. a primo
predicat² in gn̄ali reſpectu oīm. ſcdō
in ſpāli reſpectu petri. ibi. Rn̄dens
aūt. Dicit igi² (Oēs vos ſcandaluȝ
patiemini) i. ruinaȝ in pctī̄ (In
me) i. recedētes a me: ꝓpter timorē
humanū (In iſta nocte) Futura ei
ꝯtingentia predicit eis certitudia-
liter a determiato tpe ut cognoſcāt
ipſū eſſe deū qui pōt talia cognoſce
re ꝓpria v̄tute (Scriptū eſt ei) zach.
xiij (Pcutiā paſtorē) i. xp̄m (a diſ
pergent oues) i. diſcipuli ex timo
re fugientes. Aduertendū tn̄ ꝙ za
cha. xiij. mutant verba: licet ſit ea
dem ſnīa. ꝙ ibi ponit ꝓphecia: ac ſi
ꝓpheta loq̄tur ad dn̄m. d. Pcutite
paſtorē ac̄. Hic aūt ponit ac ſi dn̄s
loquat dicens. Percutiā paſtoreȝ
ac̄. ꝙ idē eſt verbū dnī a ꝓphete: liȝ
diuerſimode. ꝙ ipſi9 dnī principa
liter: a ipſius ꝓphete inſtrumenta
liter (Poſtq̄ꝫ aūt reſurrexero) hoc
addit ad ꝯſolationē eoꝝ ut qui au
dita eius morte erant deſolati: au-
dita eius futura reſurrectione eēnt
aliq̄liter ꝯſolati (Precedā vos ī ga
lileā) Non ſolū ꝑmittit eis viſionē
ſuā in beatitudine a in loco multū
diſtanti: ſed in ꝓpinqua regione. ſ.
in galilea (Rn̄dens aūt) Hic ſpeci
aliter predicit ſcandalū petri (Rn̄
dens aūt petrus) ꝙ erat ceteris fer-
uentioꝛ (Ait illi. ſi oēs ſcandaliſati
fuerint in te ac̄) in hoc nō mētieba
tur. ꝙ ſic habebat in mente: ſȝ pre-
ſumptuoſe loq̄batur nō ꝯſiderans
debilitatē fragilitatis ſue. ꝓpt̄ q̊d
grauī9 ceteris ꝑmiſſus ē cadere. a
iterꝫ ꝙ futur9 erat paſtoꝛ ecce ut ex
ſuo caſu ſciret alijs ꝯdeſcēdere (Ait
illi ihs. Amen dico tibi. ꝙ anteq̄ꝫ
gall9 can. ter me nega) Mar. xiiij.
dr̄ expreſſius. anteq̄ꝫ gall9 bis vo-
cem dederit: ter me es negaturus.
Aug9. libro de ꝯcordia euangl̄aꝝ
d̄t ꝙ tercia negatio petri fuit īchoa
ta eē ante primū cantū galli. ante
q̄ꝫ tn̄ eēt ꝯſūmata gall9 cātauit. ꝙ
negatō ſm totalitatē ſuā accepta hȝ

aliquē tractum tpis. In hoc em̄ in
cluditur verbū illorū qui dicebant
petro. tu ex illis es. ⁊ argumentum
qđ adducebāt ex loquela eius ⁊ ne
gatio petri ſequēs. ⁊ ſic ptȝ ꝙ bene
potuit inchoai illa negatio an̄ꝙ gal
lus primo cātaret. ⁊ poſt ᵱminari.
Matheus ğ lucas ⁊ iohānes q̊ di⸗
cunt petꝝ ter negaſſe xp̄m ante pri
mū gallicantū. loquit̄ ſc̄do reſpe⸗
ctum ad negationis inchoationem
Marcus aūt q̊ dicit terciā negatōeȝ
petri eſſe poſt primū gallicantū. et
an̄ ſecundū loquit̄ ſc̄do reſpectum
ad negationis ↄſūmationē (Ait illi
petr9 ⁊ ſi oporteret ꝛc̄) petrus ⁊ alij
diſcipuli h̄ dicēdo nō dixerūt mēda⸗
cium qꝛ ſic cogitabāt fore. dixerunt
tn̄ falſū. qꝛ ↄtrariū accidit (Tūc venit
ih̄s) Hic ↄn̄r oñditur xp̄i deſideriuȝ
ad nrām redemptionē. qđ oñdit tri
pliciter xp̄s. Primo anxiando Secū
do orādo ibi. ⁊ pgreſſus puſillū Ter
cio pditori occurrēdo ibi. Ecce appro
pinq̄bit. Cir̄ p̄ᵐ aduertēdū ꝙ anxie
tas animi eſt paſſio cauſata ex ap
prehenſione magni mali de pximo ī
minētis impoſſibilis ad euadendū
xp̄s aūt videbat mortē acerbiſſimā
ſibi de pximo imminētem ⁊ nō eua
ſibilē. qꝛ ſciebat h̄ eſſe determinatū
a deo prē. a cuius determinatōe non
poterat declinare. cū nō poſſȝ peccare
iſta tn̄ veritas libertatē arbitrij nō
tollebat. igit̄ ex tali morte ſic immi
nente xp̄s hēbat materiaȝ maxime
anxietatis. Itē ps ſenſitiua nō alle
uiabatur a tali anxietate ex ↄtēpla⸗
tione diuine eſſentie ſeu pmptitudi
ne volūtatis q̄ erat in ſupiori pte a
nime. qꝛ diuina virtute ſiebat vt ex
ſupiori pte aīe nō fieret influentia
in inferiorē. vt ſic eſſȝ ibi dolor ptis
ſenſitiue maximus ad nrām redem
ptionē. Ex quo ğ ex tali anxietate
xp̄s nō fugiebat ſȝ magis venit ad
locū vbi pditoreȝ vēturum ſciebat.
oñditur deſideriū ad nrām redēptio⸗
nem. ⁊ h̄ eſt qđ dicit̄ hic (Tūc venit
ihesus cū illis) v̄ cū diſcipulis ſuis.

(In villaȝ que đr gethſemani) illa
em̄ villa erat ſita in pede mōtis oli⸗
ueti. ⁊ ꝓpter h̄ dicit̄ luce. xxij. ꝙ ve
nit in mōtem oliuaꝝ. In fine etiaȝ
illius ville erat quidā ortus ↄtēpla
tioni aptus. ⁊ illuc intrauit ih̄us vt
dicitur iohānis. xviij. ⁊ ē vltra tor
rēteȝ cedrō. ut đr ibidē. qui ⁊ vallis
ioſaphat ē int̄media inter mōtem
olíueti ⁊ ciuitatē ih̄rlm Torrēs āt ce⸗
drō currit p mediū illi9 vallis ⁊ ſic
patȝ ꝙ euangeliſte ↄcordāt de loco
licet ipſū diuiſimode noīent (Et dixit
diſcipulis ſuis ſedete h̄) h̄ dixᵗ octo
apl̄is qꝛ iudas nō erat ibi. ⁊ tres ſe
cum duxit. vn̄ ſeq̄tur (Et aſſūpto pe
tro ⁊ duobus filijs zebedei) iſti eniȝ
tres magis erāt familiares ipſi xp̄o
⁊ ad eius ſecreta magꝰ admittebā⸗
tur ꝙ alij. vō aūt tacta ē ſupra. xvij
(Cepit cōtriſtari ⁊ meſtus eſſe) hoc
fuit ad oñdendū veritatē hūane na
ture. Et ꝙ iſta triſticia fuerit maxia
ſubdit̄ (Triſtis eſt aīa mea vſqȝ ad
mortē) ⁊ poteſt li vſqȝ accipi dupl̄r
Vno mō intēſiue. qꝛ tātum intenſa
erat quātum poterat eſſe vt viſum
eſt. Alio mō extēſiue. quia durauit
vſqȝ ad horā mortis (Suſtinete hic
et vigilate mecū) tanꝙ amici ſpecia
les qui debent in anguſtijs amicis
aſſiſtere (Et pgreſſus) Hic oñditur
xp̄i deſiderium ad noſtrā redemptio
nem quia p orationē offerebat ſpi⸗
ritum deo patri p nobis. que quidē
oratio oñdiꝛ pfecta. p̄ᵒ qꝛ ſolitaria.
cū đt (Et pgreſſus puſillū) recedēs
aliquātulū a p̄dictis tribȝ apl̄is qꝛ
oratio eſt eleuatio mētis in deū. qđ
melius fit quādo hō eſt ſequeſtrat9
ab alijs. Secūdo quia humilis. qđ
notatur cum dicit̄ (pcidit in faciem
ſuam) Tercio quia deuota. cum dicit
(Pater mi) Quarta qꝛ recta qꝛ nō
voluit ↄtraire p̄deſtinationi diuine
quod notatur cum dicit̄ (Si poſſibi
le eſt trāſeat a me ꝛc̄) ſȝ volūtatem
ſuā ſupponit volūtati diuine. d. (Ve⸗
rū tn̄ nō ſic̄ ego volo ſȝ ſic̄ tu) Quīto
caritatiua. qꝛ ī agonia mortꝭ poſit9

dulciter ſuos diſcipulos viſitabat
Vn̄ ſeq̄tur (Et venit ad diſcipulos
ſuos ac̄. Et dixit petro) ſic. q. d. nō
oñdis tantū̄ feruorē̄ facto quantū̄
verbo. ſeq̄tur (Vigilate ⁊ orate: ut
nō intretis in temptationē̄) .i. ut n̄
ſupemini a temptacōe de ꝓximo im
minente: ſicut fuerūt poſtea ſupati
(Sp̄s quidē̄ promptus ē̄) Ad dicē̄
dū ſcꝫ ꝙ eſtis pati pro me mori ut
pꝫ ex precedētibus (Caro aūt infir-
ma) ad ſuſtinendū imminentē̄ tē̄
ptationē̄) Hoc aūt dixit xp̄s. qꝛ a
pl̄i dixerant ex magno ſp̄u. prius
mortē̄ ſubire q̄ꝫ ipſū negare. cuius
tn̄ ↄtrariū fecerūt impulſu carnali
(Iterꝫ ſcd̄ō abijt: ⁊ orauit ac̄) vbi
iterat orōem oñdens ꝙ orō debꝫ eē̄
ↄtinua Similiter iterat viſitationem
diſcipuloꝝ ſuorū. qꝛ opa caritatis
dn̄t eſſe ↄiuncta orōni (Et relictis
illis iterum abijt ⁊ orauit ac̄) Ter
orōem replicat: ſic̄ ter fuerat tēpta
tus. ut ſ̄ patuit. iiij. cap̄. ut liberet
nos p̄mo a malis preteritis ꝑ veniā̄
Scd̄ō a p̄ñtibꝫ ꝑ tutelā̄. Tercio a fu
turis ꝑ cautelā̄ (Tunc venit ad diſ
cipulos ſuos) ter diſcip̄los viſitat
ſic̄ ter orat rōe predcā̄ (Et dixᵗ ill̄)
q̄ſi ↄpatiens eis ꝓpter temptacōem
eis de ꝓximo imminentē̄ (Dormite
iā̄ ⁊ req̄eſcite) q. d. par poteritis h̄
facere (Ecce appropinq̄bt) Hic ter
cio oñditur xp̄i deſideriū ad nr̄ām
redēptionē̄. qꝛ nō ſolū ꝓditorem cū
turba venientē̄ expectauit: ſed etiā̄
occurrit eis. ut h̄etur ioh̄. xviij. Et
h̄ eſt q̄d dicit̄ hic (Ecce appropinq̄
bit hora) Poſtq̄ꝫ eī dixerat diſcipu
lis ſuis. dormite iā̄ ⁊ requieſcite ut
dictū eſt dimiſit eos aliq̄ntulū q̄eſ
cere poſtea cū ſciebat iudā̄ appropi
quantē̄: dixit eis. ſufficit. ut h̄etur
mar. xiiij. Et tūc euigilauit eos. d.
(Ecce appropinq̄bit hora ac̄. ſurgi
te eamus) obuiā̄ ſcꝫ iude ꝓditori.
(Adh̄ eo loquente) Hec eſt tercia
ꝑs principalis h⁹ capituli: vbi de
ſcribit̄ ipſi⁹ xp̄i traditi ↄprehenſio
vbi tria deſcribunt̄ ꝑ ordinē̄. Pri-
mū eſt ipſi⁹ iude fraudulentia. Se
cundū eſt xp̄i paciē̄a. ibi. Et ecce v
n⁹ Terciū diſcipuloꝝ ignauia. ibi.
Tūc diſcipuli. Circ̄ primū dicit ſic.
(Adh̄ eo loq̄nte) ſcꝫ xp̄ō cū diſcipu
lis ſuis (Ecce iudas vnus de duode
cim) .i. de p̄ncipalibꝫ xp̄i diſcipul̄.
(venit: ⁊ cū eo turba multa cū gla
dijs ac̄) Talē̄ aūt turbā̄ adduxit:
ne forte alij credētes i xp̄m ipſū vel
lent eripe. ſeq̄tur (Qui aūt tradidit
eū de. eis ſig. ac̄) Hoc aūt fecit: ne
loco xp̄i caperent iacobū minorē̄. q̄
erat ſimilis xp̄ō in facie. ꝓpt̄ q̄d dice-
bat̄ ſp̄aliter frater dn̄i. ſeq̄tur (Et
oſculatus ē̄ eū) in q̄ apparet maxia
xp̄i māſuetudo q̄ nō negauit oſcu-
lū ꝓditori ſuo (Dixitq̄ꝫ ei ih̄s. Amice
ad q̄d veniſti) q. d. tu oñdis amici
ciā̄ ſigno ⁊ agis ꝓdicōem facto. q̄d
pꝫ ex hoc q̄d ſeq̄tur (Tunc acceſſert̄
illi) ſcꝫ q̄ erāt in comitiua iude (Et
man⁹ iniecerūt in ih̄m) violentas
quantū erat ex ꝑte ipſoꝝ (et tenu
erūt eū) Nō n̄ eī voluit tentus ē̄ ⁊ nō
añ (Et ecce vn⁹) Hic deſcribit̄ ipſi⁹
xp̄i paciēa. ⁊ h̄ dupliciť. Primo fa
cto. ſcd̄ō verbo. ibi. in illa hora. Pa
ciā aūt ſ̄ facto oñdiᶻ in h̄ ꝙ diſcipu
los ſuos ꝓhibuit a defenſione ei⁹.
⁊ h̄ ē̄ q̄d diciᶻ (Et ecce vn⁹ ex hijs q̄
erat cū ih̄u) Iſte fuit petr⁹ ut h̄etur
ioh̄. xviij (Et extēdens manū exēit
gladiū ſuū) Hēbant eī duos gla-
dios ut h̄etur luc̄. xxij. q̄s credo fuiſ
ſe duos cultellos magnos quibus
vſi fuerāt in deciſione agni paſcha
lis (Et percutiens ſeruū prin. ſacer.
amput̄. auri. eius) quē̄ tn̄ ſanauit
xp̄s tactu ſuo. ut h̄etur luce. xxij. ⁊
in hoc adimpleuit xp̄s q̄d predixe
rat math̄. v. Bñfacite hijs q̄ oderᷣt
vos (Tunc ait illi ih̄s. cōuerte gla
diū tuū in locū ſuum) ꝓhibendo de
fenſionē̄ armoꝝ ⁊ ad h̄ inducit mul̄
tiplicē̄ rōem. Prima rō tangit̄ ibi.
(Omnes eī q̄ gladiū acceperīt gla
dio peribūt) Gladiū eī accipit qui
coutiᶻ ad vindictā ꝓpria auct̄e. ⁊ h̄
eſt illicitū. gladio autēꝫ vtitur ſibi

tradito qui eo vtit ad punicõz malo
rũ zelo iuſticie. ſic pncipes q̃ auctez
hñt a deo q2 i hoc pnceps miniſter
dei eſt. ut dicit paul9 apl's. ⁊ ſiliter
miniſtri ad h' a pncipibz cõſtituti.
Scđam rõz aſſignat cũ dicit (An pu
tas quia nõ poſſũ rogare patrẽ me
um) .q.d. p aliã viã poſſez euadere
ſi vellez (Et exhibebit mõ m̃ pluſq̃
.xij. legiones ãgeloꝝ) legio ãt vna
cõtinet ſexmilia ſecentos ſexagin
taſex. Aduertẽdũ tñ q2 xp̃s non di
cit hoc ꝓpter hoc q2 idigeret auxilio
angeloꝝ. ſed magis ecõuerſo ipi in
digẽt ſuo auxilio. ſ3 ut oñdat q2 plu
ribus modis poteãt euadere. Terciã
rationẽ aſſignat cũ dicit (Quõ ego
implebũt ſcripture) ſcripture ei di=
uinitus reuelate loquũt expreſſe de
paſſione xp̃i. ut patet pſa. liij. ⁊ da
nie. ix. ⁊ in pluribz alijs locis. q̃ nõ
implerẽt niſi xp̃s pateret. q8 ẽ in
cõueniens cũ ſint deriuate a prima
veritate. ꝓpter q8 ſubdi² (Quia ſic
oportet fieri) quia ex q̊ aliq̃d ẽ ſcđm
pdeſtinacõz a deo p̃dictũ. oportet il=
lud ipleri. ibi ei ẽ neceſſitas cõſeqñ
cie nõ tñ ɔſequẽtis. q2 dina p̄ordia
tio nõ tollit ɔtingẽtiã a rebus (In
illa hora) Hic oñditur xp̃i patiẽtia
verbo. q2 nõ ipatiẽter ſ3 rõnabiliter
allocutus ẽ turbã ipm ɔphendẽtem
(Tãq̃ ad latronẽ exiſtis cũ gladijs
⁊ fuſtib9 ɔphendere me) .q.d. ſine
cauſa feciſtis hoc. cui9 rõz aſſignat
dicẽs (Cotidie) .i. frequẽter (Apud
vos) .i. in loco in q̊ hẽtis ptãtez (Se=
debã) pacifice ⁊ ſine armis. q.d. tẽ
potuiſtis me ɔphendere. ſequi² (Ho
aũt totũ factũ eſt ut implerẽt ſcrip
ture ꝓphetar) q2 ſcriptũ erat de eo q2
tractaretur ſicut malefactor ⁊ latro
pſa. liij. Cũ ſceleratis reputatus eſt
(Tũc diſcipuli) Hic deſcribit diſci
puloꝝ xp̃i ignauia. Primo oĩm in
geneãli. cũ dici² (Tũc diſcipuli oẽs
relicto eo) .i. xp̃o magiſtro ſuo (fu=
gierunt) timore pſiti ⁊ dimiſerunt
magiſtrũ ſuũ ſicut latronẽ deduci.
ꝓpt q8 ſequit (At illi tenẽtes iħm

duxerũt eũ ad caypha) licet ei p̊mo
fuerit ductus ad annã. ut dicit io=
hãnis. xviij. Math. de h' ñ facit mẽ
cõnẽ. quia nõ fuit ibi duct9 niſi ꝓpt
quãdã reuerẽtiã q2 erat ſocer cay=
phe. ut ibidez dicit (vbi ſcribe) .i. le
giſperiti (Et ſeniores populi) .i. iu=
dices ordiarij. ut ſupra viſũ eſt ca.
xv. (ɔuenerãt) ad exaĩnand8 ⁊ iudi
candũ xp̃m (Petrus aũt) Hic po²
ignauia petri in ſpeciali cũ dici² (ſe
quebat eũ alonge) q2 timebat ne
ꝑcipetur eius eẽ diſcipulus. ſequit
(Et ingreſſus intro.) qualiter aũt
igreſſus fuerit dicit iohãnis. xviij.
ſc3 p impetracõnẽ alterius diſcipu=
li qui erat notus põtifici (ut videret
finem) licet autem nõ auderet xp̃m
ɔfiteri ſeu defendere tñ volebat vide
re quid finalit fiez de eo (Pncipes)
Hec ẽ quarta ps principalis h9. c.
in qua deſcribit ipſi9 xp̃i ꝓphenſi il
luſio. vbi quatuor tãgũtur p ordi=
nẽ. Primũ eſt eius accuſacõ malig
na p falſos teſtes. Scđm accuſati in
iuſta ɔdẽnatio p malos iudices ibi
Et ſurgens. Terciũ ɔdemnati vitu
patio per malignos aꝑitores ibi.
Tunc expuerũt. Quartũ petri nega=
tio p tres vices ibi. Petrus aũt ſe=
debat. Circa p̊mũ dicit ſic (Princi=
pes aũt ſacerdotũ ⁊ om̃e ɔſiliũ q̃re=
bant falſum teſtiomium) quia veꝝ
nõ poterãt inuenire (ut eũ morti tra
derẽt) p pilatum p̄ſidem. q2 ipi non
habebãt altam iuſticiã (Et nõ iue=
nerunt) Vñ poſſent eũ accuſare tãq̃
dignum morte corã pilato (cũ mul
ti falſi teſtes acceſſiſſent) ad id q8
dictum eſt ꝓcurandu3 (Nouiſſime
aũt venerunt duo falſi teſtes ⁊ dixe
runt. hic dixit poſſum deſtruere tem
plum dei ⁊c̃) Sed querit quomodo
iſti dicãt falſi teſtes. q2 iohãnis. ij.
ſcribit q2 xp̃s dixit iudeis ſoluite tẽ
plũ hoc ⁊ i tribz diebz excitabo illud
q8 videt idẽ eſſe cũ eo q8 hic dicit.
Dicendũ q8 illa verba que dixit xp̃s
iohãis. ij. intelligũ² de tẽplo corpis
ſui. ut ibidem dicitur. ⁊ hoc ſonant

verba ibidē ꝓpoſita. qꝛ dixit ibi. Sol
uite tēplum hoc nō precipiēdo eis:
ſ; predicēdo eis q̄d eſſent facturi diſ
ſoluendo corpꝰ eius qꝺ erat tēplū
ſpūale dei. vn̄ ſenſus ē. Soluite .i. ſol
uetis corpꝰ meū p mortē quā m̄ in
feretis. vn̄ ſeq̄tur ibi. Et in tribꝫ di
ebꝫ excitabo illud. Excitare ei eſt a
ſomno mortis reuocare. qꝺ nō ꝯpe
tit tēplo materiali: ſed tēplo ſpūa
li ſcꝫ ſuo corpori. Jſti aūt teſtes lo
quebant̄ ſic: ac ſi de tēplo matꝰiali
xp̄us intellexiſſet cū dicebāt. in tri
bꝫ diebꝫ reedificabo illud. qꝛ reedi-
ficare ꝓprie reſpicit tēplum materi
ale. Jtē nō dixit. deſtruā vel poſſuꝫ
deſtruē ut ipſi īponunt: ſ; dixit. ſol
uite .i. ſoluetꝭ mortē m̄ inferendo ꝑ
dicēs mortē ſuā a reſurrcōe;. ut pꝫ
ex predictis. a ſic ptꝫ ꝙ iſti teſtes
mutauerīt verba eius a ſn̄iam. in q̊
apparet falſitas eoꝝ. dato etiam ꝙ
bene repetiſſent v̄ba eius a ſenten-
tiā: tn̄ pn̄t dici falſi teſtes alia rōe.
ſcꝫ ex falſa intētione. qꝛ intēdebāt
ꝓcurare mortē innocentis (Et ſur
gens) Hic ꝯn̄r oñditur q̄liter xp̄s
ꝯdēnatus ē p malos iudices. dicit
g̊ ſic (Et ſurgēs prin. ſacer) Ex im
paciā ſurrexit de tribunali. qꝛ non
inueniebat vnde poſſet xp̄us iuſte
ꝯdemnari (Ait illi. nihil rn̄des ac̄)
qꝛ ea que ꝯ xp̄m dicebant̄ erāt fal
ſa a rn̄ſione indigna. idō nolebat
rn̄dere. Jtē qꝛ volebat adimplere il
lud qꝺ de ipſo ſcriptū erat pſa. liij
Quaſi agnꝰ corā tondēte ſe obmu
teſcet: a nō aperuit os ſuū. ſeq̄tur.
(Adiuro te p deū viuū) Ad h̄ autē
rn̄det xp̄s ꝓpt̄ reuerētiā diuini noīs
inuocati. d. (Tu dixiſti) ſcꝫ veritatem.
qꝺ pꝫ ex ſeq̄ntibus (Veruntn̄ dico
vobis. amodo videbitꝭ filiū hoīs ſe
dentē a dextris virtutꝭ dei ac̄) qꝛ in
iudicio extremo ſic videbit̄ ab illis
q̊ eū iniuſte ꝯdēnauerūt. Dicit igr̄
(Amodo) qꝛ a tp̄e ſue paſſionis eū
vlteriꝰ non viderūt (Tunc pn̄ceps
ſacerdotū ſcidit veſtimēta) Jſte eāt
mos iudeoꝝ. ſcindere veſtimēta in ſi
gnū doloris qn̄ audiebāt blaſphe
miā diuini noīs. h̄ autē imponebat
pn̄ceps ſacerdotū xp̄o. ꝓpt̄ qꝺ ſb̄di
tur (Blaſphēauit) ꝓpt̄ qꝺ ipē a alij
aſſiſtētes iudicauerūt eū dignum
morte: cū tn̄ diceret veritatē. ut ptꝫ
multipliciter ex predcīs in h̄ euanᵒ.
(Tūc expuerūt) Hic ꝯn̄r oñditur q̄
liter xp̄s fuit turpit̄ vituꝑatus per
malignos appitores. a h̄ dicit pri
mo facto cū dicit (Expuerūt in faciē
eiꝰ) tanq̄ hoīem peſtiferū a dignuꝫ
morte. mos eī eāt iudeoꝝ ſup tales
ſpuere ī ꝯtēptū (Et colaphis eū ce
ciderūt) Sc̄ꝺo ceciderūt ꝑcutiendo a vituꝑā
do eū v̄bo dicētes (ꝓphetiſa no. ac̄)
q. d. tu es falſus ꝓpheta (Petrꝰ aūt)
Hic oñditur q̄liter xp̄s fuit nega
tus a ſuo diſcipulo p tres vices. ꝑ̊
mo ſimplici v̄bo. ſcd̄o cū iuramēto.
tercio p execracōem: qꝺ ē qn̄ aliq̄s
nō ſolū iurat p deū ſed imp̄catur ſi
bimet aliqꝺ malū: niſi id qꝺ dicit
ſit verū. Dicit igit̄ (Petrus ſedebat
foris in atrio) Non eī petrus erat
ſimpliciter ex domū ut iā dictū eſt. ſ;
erat ex̄ locū vbi xp̄s illudebat̄ in q̊
dā atrio vbi erat ignis accēſus in
medio. ſm̄ ꝙ dr̄ luce. xxij (Et acceſ
ſit ad eū vna ācilla) De iſtis nega
tionibꝫ petri videtur euāgeliſte di
uerſimode ſcribere. maxie de ſcd̄a a
tercia. qꝛ de ſcd̄a dicit̄ hic ꝙ fuit ad
vocē ancille. lucas aūt dicit ꝙ fuit
ad vocē hōīs. iohēs autē dicit ꝙ
fuit ad vocē pluriū. ſimiliter de tercia
dicit iohēs ꝙ fuit ad vocē vnīꝰ qui
erat cog̃tus illiꝰ cuius petrus abſci
dit auriculā. Matheꝰ aūt hic dt ꝙ
fuit ad vocē illoꝝ q̊ aſtabāt. Dicen
dū igit̄ ꝙ pn̄cipalis intētio euāge
liſtaꝝ erat negacōe; trinā petri ex
primē. a in h̄ ꝯuenīūt oēs euange
liſte. Exꝑmere aūt pſonas accuſā
tes petꝝ nō erat principalis inten
tio eoꝝ: ſ; tm̄ ex accn̄ti. tn̄ nō ꝯrian
tur in h̄. qꝛ veriſimile ē ꝙ multi ad
illa verba ꝯcurrebāt circa petrum a
ꝯſimilia verba pferebāt ipſū accuſādo
a ſic vnꝰ euāgliſta vnā pſonā noīat.

alius aliam vnā vel plures. nec eſt
ibi falſitas ratione dicta. Videt̃ āt
ſm veritatē hiſtorie. q̄ p̄ma nega-
tio ſit facta ad vocem oſtiarie prīci
patiſ. Scd̄a ad vocē illoꝝ q̄ ſtabāt
ad ignem. fuerīt tñ excitati ab alia
ancilla. ꝓpter qđ matheus illā exp̄
mit hic. ⁊ de alijs tacet. qđ aūt hic
dicit̃ q̄ facta eſt petro exeūte ianuā
ītelligēdū ē ſic id ē ſe diſponēte ad
exitū. q̄ adhͨ erat ꝓpe ignē. ut dicit
iohānes. ſed timens ne p̄ciperetur
volebat exire. Tercia negatio āt fa-
cta eſt multis eū accuſātibꝫ. int̃ q̄s
principatis erat cognat⁹ illi⁹ cui⁹
petrus abſcidit auriculā. ꝓpter qđ
exprimit illū iohānes de alijs tacē
do. hijs dc̄is lrā p̄ʒ vſqꝫ ad illū locū
(Nā ⁊ loq̄la tua maīfeſtū te facit)
Lʒ ei lingua hebrea ſit vna. tñ aliq̄
modo variebat̃ ſm diuſitatē ꝓuin
ciaꝝ ⁊ iō illi de galilea aliter loque
bātur aliquo mō. q̄̄ illi qui erāt de
ihrlm. ſicut līgua gallica ē vna. et
tñ aliter loquūtur illi qui ſūt de pi
cardia q̄̄ illi qui habitāt pariſius.
⁊ p talē veritatē pōt p̄cipi vñ aliq̄s
ſit oriūdus. ſequit̃ (Tūc cepit dete
ſtari ⁊ iurare) In hoc ſignificat̃ iu
ramētū p execrationē (Et recordat⁹
eſt petrus) Dñs eñi reſpexit petrū.
ut dicit̃ luce. xxij. ⁊ ex hoc petrus re
cordatus ē de v̄bo xp̄i q̄ dixerat euꝫ
negaturū ⁊ ad penitētiā reduct⁹ eſt
vñ ſequi² (Et egreſſus foras fleuit
amare) Et extūc petrus ↄtraxit ī cō
ſuetudinē ut a p̄mo galloꝝ cātu vſ
q̄ ad horā matutinā ſtaret ī orōne
flens p iſta negacōe. ut hẽ² ī itinera
rio clemētis.

Capitulū. Vicesimūſeptimū

(MAne aūt facto) Oſtenſo quali
ter paſſio xp̄i fuit p iudeos ī
choata. Hic oñditur q̄lit̃ fu-
it p gētiles ↄſūmata. Et diuiditur
in duas ptes. q̄ p̄mo deſcribit̃ ipi
us xp̄i crudelis occiſio. Scd̄o ei⁹ fide
lis ⁊ deuota tumulatio ibi. Cū ſero
factum eēt. Prima adhͨ in duas. q̄
primo deſcribit̃ ipſi⁹ xp̄i iniqua cō
dēnatio. Scd̄o ipſi⁹ ſine inique exe-
cutio ibi. Et poſtq̄̄ illuſerūt ei. Pri
ma in q̄tuor q̄ p̄mo deſcribit̃ ipſi⁹
xp̄i corā p̄ſide p̄ñtatio. Scd̄o ipſius
p̄ſentati diligēs interrogatio ibi. Et
ſtetit ihs. Tercio innocētie ei⁹ decla
ratio ibi. Per diem aūt ſolēnē Quar
to īnocētis ↄdēnatio ibi. Vidēs aūt
pylatus. Prima adhͨ in duas. q̄ p̄
mo deſcribit̃ ipſius xp̄i p̄ſētatio ut
dictū eſt. Scd̄o īcidētaliter ſubditur
iude deſperatio. ibi Tūc videns. Cir
primū dr̄ ſic (Mane aūt facto) Qꝛ
a media nocte vſqꝫ ad illā horā illu
ſerūt eum ↄſpuendo ⁊ palmis cedē-
do. ut viſum ē (Cōſiliū inierūt. ⁊c̃)
Nō eñi ex teſtionijs p̄habit̃ hēbāt
aliqđ vñ poſſꝫ accuſari coraꝫ pilato
ſicut reus mortis. ⁊ iō vlterius ↄſu
lebāt qualit̃ euꝫ ſicut dignū morte
accuſarent. ut patebit infra. ſequi²
(Et vinctū adduxerīt) Illi eñi qui
reputabātur digni morte ducebā²
corā iudice ligati (Et tradiderūt pō
cio pilato preſidi) Aliqui dicūt q̄
pilatus erat ꝓpium nomē eius ↄpoſi
tū ex noīe mr̄is q̄ dicebat̃ pila. ⁊ pa
tris qui dicebat̃ atus. Poncius āt
cognomē ei⁹ q̄ fuerat iudex miſſus
a romanis ad inſulā poncianā. Hoͦ
aūt diffuſe hētur in q̄dā legēda q̄ vo
catur aurea. ſꝫ quia ibi multa dicū-
tur de hꝭ q̄ vident̃ prima facie falſa q̄
ꝓpt̃ p̄lixitatē omitto. Idō aliter di
cēdū q̄ pōtius erat ꝓpriū nomē eius
qđ pꝫ ex duobꝫ. Primo q̄ poſtponi
tur cognomē ⁊ nō ꝓponit̃ ꝓprio noī
ſaltē de curſu coī. Scd̄o q̄ hꝭ nomē ſa
tis cōe ē in burgūdia vñ iſte pilat⁹
erat oriūdus. erat eī natōe lugdu-
nēſ. ut dicit mgr̄ in hiſtorijs. ⁊ idē
dicit ioſephus libro antiquitatuꝫ.
pilat⁹ āt erat ei⁹ cognomē. p̄ſes aūt
nomē officij ſui. ⁊ dicit̃ a p̄ſidēdo q̄
p̄ſidebat iudeis ibidē miſſ⁹ a roma-
nis (Tūc vidēs) hꝭ īcidētalit̃ ſꝫdi² iude
deſperacō cū dr̄ (Vidēs iudas q̄ dā
nat⁹ eēt) hꝭ āt ꝓceſſit ex duobꝫ. Pri
mo ex magnitudīe ſceleriſ tradēdo ad

morte illū cuius tantā ſctitatē exp̄tus fuerat. Scdō damnationē ſuaʒ audierat a xp̄o ut dictū ē. c. precedē. quē ſciebat ꝓphetā veriſſimū (Prima ductꝰ) infructuoſa tñ. q2 erat ſine ſpe venie. de hijs q̄ ſunt in inferno Sa. v. dicentes intra ſe pn̄iam agētes (Retulit. xxx. argēteos a c̄.) Ex quo pꝫ q̄ cupiditas ſua nihil valuit ſibi. ſeq̄tur (At illi dixerūt. quid ad nos) q. d. nō curamꝰ ſi peccaſti vel nō (Tu videris) i. ad te ptinet videre factū tuū (Et abiens: laqueo ſe ſuſpendit) ex deſperacōe & in hoc plus peccauit q̄ in tradendo xp̄m ut dicit ihero. Cuiꝰ rō eſt. q2 in tradicōe xp̄i peccauit ꝯ eius humanitatē directe: ſed in deſperacōne illa peccauit directe ꝯ eius diuinitatē. q2 ꝯ infinitatē diuine mīe. ſeq̄t (Nō licet mittere eos in corbanā) Corbā hebraice idē eſt q̄d oblatio. corbana aūt locꝰ erat ad ponendū oblacōes factas in tēplo p̄ reparatōne tēpli & alijs necarijs. mag̃ igit̄ apparet ſacerdotū excecatio q̄ occiſionē xp̄i reputabāt ſibi licitā. imo tanq̄ ſacrificiū deo facerēt & tñ p̄ciū vendicōis reputabāt nephariū & indignū applicari ad vſus tēpli (Conſilio aūt inī. emēe. ex eo agrū fi.) q2 ille cꝰ ille ager erat figulꝰ fuit ideo ſic vocabat̄ vel forte q2 ibi erāt terra apta ad faciendū vaſa fictilia (In ſepulturā p̄egrinoꝝ) q̄ nō hēbāt ꝓpriū ſepulchꝝ (Propt̄ hoc vocatus ē ager ille acheldemach a c̄.) Hoc ex dei ordinatōe factū eſt ad memoriā ꝓditionis iudee & paſſionis xp̄i (Tunc imple. ē q̄d dictū ē p̄ ihere) q2 ſm̄ q̄ dicit ihero. licꝫ auctoritas ſeq̄ns non ſit li. ihere. queꝫ hēmus: tñ ihero. vidit auctēm iſtā de vb̄o ad verbū in quodā libello hebraico q̄ dicebat̄ eē ihere. ꝓphete. multi eñ libri ꝓphetaꝝ nō hñtur. vel alit̄ li. ieremiā nō ē de textu ut dic̄ ihero. nec etiā in antiq̄s eſt. & tunc q̄d dicitur p̄ ꝓphetā intelligere debemꝰ zachariā. q2 zacharie. xi. habet iſta ſmā: licet vba aliq̄ntulum ſint mutata (Et acceperūt. xxx. argenteos p̄ciū app̄ciati) i. ipſius xp̄i. Quē app̄ciauerūt a filijs iſrł q2 iſtud p̄ciū fuit ꝯſtitutū int̄ iudaz & ſacerdotes q̄ erāt de filijs iſrł (Et dederūt e. i a. fi.) h̄ ē p̄ ag̃ figuli (Sic cōſtituit m̄ dn̄s) hoc ē additū ab euangła. q2 iſta p̄dcā erāt a dō preordinata (Et iħs ſtetit) Hic poꝰ ipſius p̄ntati int̄rogatio. Ad cꝰ euidētiā ꝯſiderandū q̄ iudei accuſauerūt xp̄um corā pilato de tribꝫ. ut hētur lu. xxiij. Primū fuit q̄ ſubūtebat gentē iudeoꝝ a cultu legis Scđm q̄ auertebat p̄lm̄ a reddicōe tributi imp̄atori romano. Terciū q̄ dicebat ſe eſſe regē. & ſic volebat ſibi vſurpare regnū. De p̄mo nō curauit pilatus q2 erat hō gentilis. & iō nō curabat de obſuatione ſeu violatōne iudaice legis. Scđm ſciebat eſſe falſū. q2 audiuerat a xp̄o eſſe rn̄ſuꝫ iudei. reddite q̄ ſunt ceſaris ceſari a c̄. ut ſupra hītum ē. xxij. De tercō āt int̄rogauit ipſū xp̄m q2 ꝯ imp̄atorem videbat̄ eē directe q̄ aliq̄s diceret ſe eē regē iudeoꝝ q̄ ſeruiebāt imp̄atori romano ſub tributo. ꝓpter q̄d romani abſtulerāt a iudeis nomen regiū a tp̄e pompei & hoc ē q̄d. Sa hic (Et int̄rogauit eū preſes. d. tu es rex iudeoꝝ. dixit ei iħs. Tu dicis) ſcꝫ veritatē. q2 nō negauit ſe eē regē ſed magꝰ ꝯſenſit (Veruntñ) expoſuit dictū ſuū. d. (Regnū meū nō ē de hoc mūdo) ut hētur ioħ. xviij. & in hoc ſatiſfecit pilato q2 regnū imp̄atoris non pt̄ eſſe niſi in hoc mūdo. & ſic regnū xp̄i non erat de contrarium imp̄atori (Et cum accuſaretur a principibus ſacerdotū & ſenioribus) de alijs que dicta ſunt. que expreſſius tangunꝰ luce. xxiij. (Nihil rn̄dit) Tūm q2 manifeſte falſa erant & reſpōſione indigna. tum q2 volebant implere illud q̄d erat ſcriptū de eo yſa. liij. Sic agnꝰ corā tondēte ſe obmuteſcit & nō aꝑuit os ſuū (Tc̄ dixit illi pila. a c̄.)

eadē rōne non rn̄dit ei · ⁊ iterꝝ qꝛ no
lebat impedire paſſionē ſuā · ſeqꝛ
(Ita ut miraret̄ p̄ſes vehement̄)de
xp̄i paciētia ſic tacēdo · cū oīa q̄ ꝯtra
eū dicebāt̄ poſſꝫ exſufflare vno v̄bo
(Per diē aūt) Hic ꝯn̄r ponit̄ inno⸗
cēcie xp̄i declaratio · Et p̄mo oн̄dit̄
eius innocēcia · Scdō iudeoꝝ reſiſten
cia ibi · Pn̄cipes aūt Prima ī duas
quia īnocēcia xp̄i p̄mo declarat̄ de v̄
bo iudicis · Scdō ex teſtimonio ſue
vxoris ibi · Sedēte aūt · Ad euidēciā
p̄me ptis aduertēdū ꝙ in fauorem
iudeoꝝ ꝯceſſū erat a romanis · ut in
ſolēnitate paſchali dimitteret̄ vn9
incarceratus ſcd̄m volūtatem eoꝝ ī
memoriā liberacōnis eoꝝ de egipto
Quia in ſolēnitate paſcali fiebat
memoria illius bn̄ficij · pylatus āt
ſciebat eos cupidos de obſeruāda il
la ꝯſuetudine ex altera pte volebat
xp̄m liberare · idō ꝓpoſuit eis optio
nem dicēs · ꝙ libeāret eis ihm̄ ꝰ bar
raban · ⁊ nullū aliū · p hoc ſb̄tiliter
credens liberare xp̄m de ꝯſenſu eoꝝ ·
quia nō credebat aliq̄ modo ꝙ pete
rēt liberacōꝫ barrabe · qꝛ erat homi
cida ſedicōſus ⁊ peſſimus ut h̄etur
luce · xxiij · et idō credebat ꝙ p̄elige⸗
rēt libeātionē ih̄u ⁊ hoc eſt q̄d dicit̄
(P diem aūt ſolēnem) nō quēcūqꝫ
ſed in ſolēnitate paſcali ut dictuꝫ ē
(Cōſueuerat p̄ſes dimittē ꝓplo vnū
vinctum) rō dicta eſt (Habebat āt
tūc vinctū vnū inſignem) dicit̄ aūt
hic iſignis nō nobilitate generꝭ · ſꝫ
ex famoſitate ſui crimīs · qꝛ etiā bo
na ad mala trāſferimus · ut dꝛ · p
methaphā · ſicut aliquis dꝛ bonus
latro · ita poteſt dici iſignis · ſeq̄tur
(Quē vultis vobis dimittā · barra
bā an ihm̄ ꝗ̄ dꝛ) · q · d · nullū aliū ha
bebitis ⁊ p hoc credebat libeāre ihm̄
ut dictū eſt · cuius rō ſubditur (Scie
bat em̄ ꝙ p īuidiā tradidiſſent eū)
quia publice arguebat vicia ſacer⸗
dotum ⁊ phariſeoꝝ (Sedente) hic de
clarat̄ innocēcia xp̄i p teſtimoniū
vxoris pylati · Ad cui9 euidētiā ſciē
dū ꝙ dyabolus qui captionē xp̄i p

curaueāt p iudeos p aliqua ſigna
ꝓpendit ꝙ ipē eſſꝫ vere xp̄s ⁊ p ꝯn̄s
ꝙ p eius mortē ſpoliaret̄ infernus
ſꝫ aūt ꝓpēdit p eius paciētiaꝫ ⁊ per
ſcripturaꝝ ipleccōnem · ⁊ forte p ſcō
rꝝ patrū ī limbo exiſtentiū exul⸗
tationē · ⁊ ideo mortē xp̄i impedire
volebat p vxorē pylati · cuius p̄ces
efficaces credebat in ꝯſpectu viri ſui
⁊ ſꝫ ē q̄d dicitur hic (Sedēte aūt eo p
tribunali) iudicādo ſcꝫ xp̄m (Miſit
ad eum vxor eius dicēs Nihil tibi ⁊
iuſto illi) · q · d · nullo modo cōdēnes
eum · ſꝫ magis eum dimitte (multa
em̄ paſſa ſū hodie p viſum ꝓpt̄ euꝫ)
quia dyabol9 apparuerat ei · mouēs
eā terroribꝫ ad libeātionē xp̄i · vtrꝫ
auteꝫ talis apparitio fuerit ei facta
ſomno vel vigilia exp̄ſſe nō h̄etur ſꝫ
videtur tn̄ q̄d fuerit ī ſomno p ſꝫ q̄d
hic dꝛ p viſum · xp̄s em̄ fuit p̄ſenta
tus pylato valde mane · ut dictū ē ī
principio hui9 ca · ⁊ ideo ꝓbabile ē
ꝙ vxor eius iacebat adhuc in lecto
quia dn̄e nō ſolent ita mane ſurge
re ſicut viri ſui (Principes) Deſcrip
ta xp̄i innocētia · Hic ſubiūgit̄ iu⸗
deoꝝ reſiſtētia · intātū ei odiebāt eū
ꝙ p̄elegerūt libeāre hoīem peſtiferꝝ
ne x9 libeāret̄ ⁊ ſꝫ ē q̄d ſb̄dit̄ ſꝫ (Pri⸗
cipes ſacdotū ⁊ ſenio · pſuaſerut po
pulꝭ) falſas rōes inducēdo) Vt pete
rēt barrabā ꝗ̄ dꝛ) ⁊ pꝫ vſqꝫ ibi (Quid
em̄ mali fecit) · q · dicat nō allegatꝭ
cām ſufficiētē ſue mortꝭ (At illi ma
gis clamabāt) p clamorē aūt ⁊ tu
multū populi voluerūt obtinē q̄d n̄
poterāt p rōnē habere · dicētes (Cru
cifigat̄) · i · morte turpiſſima ⁊ acer
biſſima moriatur (Videns aūt py⸗
latus) Declarata xp̄i innocētia vt vi
ſum ē · Hic ponit̄ ip̄ius innocētis
īiuſta ꝯdemnatio q̄ ꝓceſſit ex pte iu
dicis ex timore ne ſi dimitteret eū ꝯ
clamorē populi · accuſaret̄ poſtea ad
ceſarē · ⁊ ſꝫ ē q̄d dicit̄ hic (Vidēs āt
pylatus ꝙ nihil ꝓficeret) oн̄dendo
xp̄i innocētiam ad eius liberationē
(Sed magis tumultus fieret) popu
li ſcilicet clamantis ad contrarium

ꝑ ſeductionem ſacerdotū ut viſū ē.
(Accepta aqua lauit man9 ſuas cō
ram ꝓplo) ad hoc ut iudei totū pec-
catū ſup ſe acciperent. ⁊ ipſe immu
nis eſſet a pctō ſed hoc non ſufficit
ad oīmodā eius excuſationē. qꝛ cū
eſſet iudex: tenebat̄ ex officio ſua ē
iuſticiā. ⁊ ideo grauit̄ peccauit faci
endo ꝯtra eā ad hn̄dum ꝓpl̄i fauorē
minus tn̄ peccauit ꝙ̄ iudei. qꝛ eius
motiuū fuit minus malū. Judei ei
ad occidendū xp̄m moti ſūt ꝑ ran
corē odiū. pilatus aūt ꝓpter timo
rem ceſaris ⁊ fauorē iudeoꝝ hn̄dū.
(Tunc dimiſit illis barrabā) Fcā
rn̄ſione a iudeis ꝙ totū pc̄tm̄ reci-
pent ſup ſe ⁊ filios ſuos (Jh̄m vo
flagellatū tradidit ⁊c̄) Licꝫ iſta fla
gellatio ꝑ pona² hic p9 ſn̄iam iudi
cis: tn̄ fuit ante facta ut h̄etur ioħ.
xix. qꝛ ad hanc intētionē eū prece
pit pilatus flagellari ⁊ illudi ut iu
dei eēnt ſatiati ſanguine eius vidē
tes eū ſic punitū etiā vltra ꝯdignū
⁊ ideo po² hic quaſi ꝑ recapitulacō
nē (Tunc milites) i. poſt flagella
tionē immediate ⁊ ante ſn̄iam (ſuſ
cipientes ih̄m in pret̄) ut magis il
luderent in loco patēti ⁊ corā mul
titudine (exuētes eū) ſcꝫ veſtimentꝪ
ſuis (clamidē cocineā) i. rubeā in
ſilitudinē purpure q̄ vtunt̄ reges.
(circūdederūt illi) ipſū veſtiendo (⁊
plectētes coronā de ſpinis) i. de iū
cis marinis ad modū ſpinarū acu
tis. Et ego qui hec ſcripſi audiui a
quodā q̄ fuerāt vltra mare cū ſcō lu
douico rege francie ꝙ in litore ma-
ris ſenſerat puncturas iuncoꝝ ſo
tulares int̄ medios (Poſuerūt ſup
caput ei9 ꝑ ſilitudine corone regie
(Et arundinē in dex̄ eius) ꝑ ſcep-
tro regio) Et genu flexo an̄ eū illu-
debāt ei) facto ſiliter verbo vnde ſeq̄
tur (dicentes. aue rex iudeoꝝ) q. d.
voluiſti regnare ⁊ nō potuiſti. ⁊ ſic
eoꝝ illuſio accuſationi iudeoꝝ rn̄de
bat (Et expuentes in eū) tanꝙ̄ in
ꝑſonā ꝯdemnabilē ⁊ vilē (acceperūt
arundinē) de manu ei9 (Et percutie
bant caput ei9) ⁊ rōe ꝯtēptus ⁊ rō
ne doloris infligendi. qꝛ ex tali ꝑ-
cuſſione: aculei corone intrabāt ca
put ei9 (Et poſtꝙ̄) Poſtꝙ̄ deſcrip-
ta ē ipſius xp̄i ꝯdemnatio iniuſta:
hic po² inique ſn̄e executio. ⁊ prīo
poni² ipſius xp̄i iudicati crucifixio
Scdō crucifixi illuſio. ibi. Pretereū-
tes. Tercio illi9 expiratio. ibi A ſex
ta aūt hora. Circa xp̄i crucifixionē
q̄tuor tangunt̄. loci vilitas. iudeoꝝ
crudelitas. ibi. Et dederūt. militū
cupiditas. ibi. poſtꝙ̄ aūt. latronū
ſocietas. ibi. Tunc crucifixi ſūt. Cir̄
primū dicit ſic (Poſtꝙ̄ illuſerūt ei
exuerūt clamidē) qꝛ clamidē illam
cocineā impoſuerāt ſibi ſolū ad de-
ridēdum eū ſicut regē falſuꝫ (Et in
duerūt eū veſtimentis ei9) quib9
ſpoliauerūt eū: ut predictū eſt ⁊ h̄
fecerūt ut duct9 ad mortē magꝪ co
gnoſceret² in ꝓpria veſte ꝙ̄ in aliena
(Exeūtes aūt inuenerūt hoīem ⁊c̄)
hoc non eſt ꝯ̄ id q̄ð dicit̄ Joħ. xix.
Et baiulans ſibi crucē ⁊c̄. Jpſe ei
primo portauit crucē ſuā qn̄ exiuit
de domo pilati ut dicit ioħes ſed qꝛ
erat fatigat9 ex precedēti labore. ie
iunijs ⁊ vigilijs. ideo milites coge
runt ſimonē ad portandū eius cru
cem: ut citi9 poſſent puenire ad lo
cum crucifixionis ut dicī² hic (Et ve
nerūt in locū qui dicit̄ golgata q̄ð
ē caluarie locus) Jlle loc9 non ē ſic
noīatus a caluaria ade ibi ſepulti:
ut dicunt aliq̄. qꝛ adā fuit ſepult9
in ebron ut h̄etur ioſue. xiiij. ꝓpter
q̄ð ebron dicebat̄ antiq̄tus carias-
tharbe. i. ciuitas quatuor qꝛ q̄tuor
magni p̄riarche ſunt ibi ſepulti cū
vxoribꝫ ſuis ſcꝫ adā ⁊ eua. abrahā
⁊ ſara. yſaac ⁊ rebecca. iacob ⁊ lya
Dicitur ḡ caluarie loc9. qꝛ ille erat
plen9 capitibꝫ mortuoꝝ q̄ ibi decol
labant̄. qꝛ ibi malefactores punie
bant̄. ⁊ ſic pꝫ loci vilitas in q̄ xp̄s
crucifix9 eſt (Et dederūt) Hic ꝯn̄ter
po² iudeoꝝ crudelitas cū d̄r (Et dede
runt ei vinū cū felle mixtū) Joħes
aūt dicit ꝙ dederunt ei acetum. Ad

euidentiam huiꝰ ꝯſiderandũ· ꝙ ali
qui dicũt hoc ei factũ vt citius more
retur· ⁊ ſic milites de eius cuſtodia
citius expedirẽtur· quia debebãt eũ
cuſtodire quouſqꝫ expiraſſꝫ · dicũt
enĩ ꝙ exiſtentes in tormẽto ſi potẽt
aceto citius moriũtur Sꝫ hoc nõ vi
det multũ ꝓbabile· quia acetũ eſt
frigidum ⁊ p ꝯñs videt magis mor
tem taliũ differre· ꝓpter qđ aliť di
cendũ eſt· ſcribit enĩ ĩ quodã libro
hebrayco qui apud eos intitulať li
ber iudiciũ ordiarioꝝ· ꝙ qꝛ ſalomõ
dixerat ꝓuer· xxxj· date ſicerã· i· po
tũ ĩebriatiuũ merẽtibꝫ ⁊ vinũ hiis
qui amaro aĩo ſunt vt bibãt ⁊ obli
uiſcãtur egeſtatis ſue ⁊ doloris ſui
nõ recordent ampliꝰ· iõ ex occaſiõe
huiꝰ vbi ſeniores iudeoꝝ ſtatuerãt
ut ꝯdẽnatis ad mortẽ daret vinũ
aromaticum ad bibendũ· ut faciliꝰ
tolerarent paſſionẽ· In ihrlm aũt
erãt mrone deuote ⁊ cõpaſſiue q̄ hᷓ
vinũ dabãt ex deuocõe· Iudei igit
ex nimia crudelitate moti tlẽ vinũ
datum ꝓ xp̄o ⁊ aliis duobus cũ eo
crucifixis acceperũt ſibi· ſm ꝙ dcm̄
erat amos· ij· vinum dãnatoꝝ bibe
bant· ⁊ loco eius poſuerũt acetũ cũ
felle mixtũ (Et cũ guſtaſſꝫ noluit)
Mar· dta ñ accepit qꝛ ñ accepit ad
bibẽdũ· ſꝫ ſolũ ad guſtãdũ modicũ
ut ſic impleret in eo qđ ſcriptũ ẽ in
pſalmo· dederũt in eſcã meã fel ⁊ in
ſiti mea potauerũt me aceto (Poſt
ꝙ aũt crucifixerũt eũ) hic ponit mi
litũ crucifigẽciũ cupiditas· ĩ hoc ꝙ
abſtulerũt ſibi veſtimẽta ſua oĩa·
cũ tñ dãnatis ad mortẽ dimitteba
tur aliqđ veſtimẽtũ ad carnis ſue
opimẽtũ· ⁊ hoc ẽ qđ dicit (diuiſerũt
ſibi veſtimẽta eius) ĩ quatuor ꝑtes
ſm ꝙ dicitur iohãnis· xix· qꝛ q̃tuor
erãt milites ipſũ crucifigẽtes (Sor
tes mittẽtes) iſta ſors fuit miſſa ſu
per tunicã dñi incõſutilẽ· q̄ erat fa
cta quaſi reticulato opere ⁊ idõ nõ
poterat bñ diuidi cum nõ hẽret ali
quã futurã· ⁊ iõ miſerũt ſortes q̃s
hẽret eã integrã (Vt adimpleret qđ

dictũ ẽ ꝑ ꝓphetã· diuiſerũt ſibi ⁊c̃)
ſcđm iheronimũ iſtud nõ ẽ de textu
mathei· nec ẽ ĩ antiquis libris· ſed
tm̃ in euãgelio iohãnis· Expoſitio
tñ huius auctis patꝫ ex dictis (Et
ſedẽtes ſeruabãt eũ) ne aliqs raperet
eum de cruce ãñquã eſſꝫ mortuꝰ (Et
impoſuerũt ſup caput eius cauſã ip
ſius ſcriptã) iſte erat modus iudeo
rũ ꝙ ſup capita crucifixoꝝ poneba
tur cauſa ꝯdẽnationis ipõꝝ· ipẽ aũt
accuſatus fuerãt ꝙ ſibi volebat vſur
pare regnũ iudeoꝝ ut viſũ ẽ (Tunc
crucifixi ſunt cũ eo ⁊c̃) hic deſcribit
latronũ ſocietas· ad hᷓ enĩ crucifixi
ſunt cum xp̄o ex ĩtentione iudeorũ
ut xp̄s videret ꝑticeps ⁊ magiſter
ĩ malefactis eoꝝ· ſed ex intẽcõne dei
hoc ꝑmittẽtis factũ ẽ· ut impleret
qđ de xp̄o ſcriptum erat yſa· liij· Et
cũ ſceleratis reputatus ẽ (Pretereũ
tes) hic deſcribit ipſiꝰ xp̄i crucifixi
deriſio· qꝛ ꝑmo fuit deriſus a ꝑtereũ
tibꝰ· hᷓ ẽ a vulgaribus hoĩbus cir
ca locũ crucis ꝯcurrẽtibꝫ· dicentibꝫ
(Vach) interiectio ẽ inſultãtis ſeu de
ridẽtis (Qui deſtruis tẽplũ dei ⁊c̃) ĩ
ponebant enĩ ſibi ꝙ hᷓ dixerat· ſed
hᷓ erãt falſũ ut viſũ ẽ ca· ꝑcedẽti (Sal
ua temetipm̃)· q· d· nõ potes· ex q̊
patꝫ falſitas tua· Scđo fuit deriſus
a ſacerdotibꝰ ⁊ hᷓ ẽ qđ dicit (Simili
ter p̃ncipes ſacerdotũ illudẽtes cum
ſcribis) · i· legiſꝑitis (Et ſenioribꝰ)
· i· iudicibꝰ ordiariis· dicebãt (Ali
os ſaluos fecit) q· d· nõ ẽ veꝝ· qꝛ ſi
poſſꝫ facere talia ſaluaret ſemetipm̃
(Si rex iſrl ẽ) non q̃cũqꝫ ſꝫ meſſias
ꝓmiſſus in lege (Deſcẽdat nunc de
cruce) quia alii reges nõ poſſent ta
lia facere (Et credimꝰ ei) falſũ dixe
rũt qꝛ maiora fecit qñ lazaꝝ ſuſcita
uit ⁊ qñ poſt mortẽ de ſepulcro ſur
rexit· ⁊ tñ nõ crediderũt ei· Tercio fu
it deriſus a latronibus · ⁊ hoc ẽ qđ
dr (Idipſꝫ) · i· vba ꝑmiſſa (Et latro
nes ĩproperabant ei) ꝯtrariũ vide luce·
· xxiij· vbi dr ꝙ vnꝰ increpabat eũ
alter rogabat eum dicens· Dñe mi
ſerere mei dũ veneris in regnũ tuũ

Dicendū ꝙ matheꝰ loqͥtur ſm illū
modū loquendi quo ſocietas dici
tur aliq̇d facere q̄n vnꝰ de ſocietate
hoc facit· vel aliť dicendū ꝙ vterqꝫ
improꝑauit primo xp̄o: ſed alť vi
dēs poſtea paciam xp̄i penituit: et
miam petijt ⁊ inuenit (A ſex̄ aūt)
Hic ꝯn̄r deſcribiť ipſius xp̄i crucifi
xi ⁊ derifi expiratio· vbi primo nō
tur ꝑturbatio elemētoꝝ quaſi xp̄o
morienti ꝯpatientiū· Scd̄o cōfeſſio
aſſiſtentiū ibi· Centurio aūt Prīa
in duas· qꝛ primo ſcribiť ꝑturbaº
corpoꝝ ſuperioꝝ· Scd̄o inferioꝝ· ibi
Et ecce velū· Circa primū dicit ſic·
(A ſexta hora tenebre facte ſūt ⁊c̄)
Ihero· dicit ſup iſtū locū ꝙ iſte te-
nebre fuerūt facte ꝑ retractionē ra
dioꝝ ſolis diuina virtute· Origenes
aūt dicit ꝙ hoc factū eſt ꝑ interpo
ſitionē nubiū denſaꝝ· Sed in h̄ ma
gis credendū eſt dyoniſio qui dicit
in ep̄la ad policarpū hoc fuiſſe per
interpoſitionē lune inť terrā ⁊ ſolē
ſic̄ fit ī eclipſi ſolˀ ⁊ ibidē dt ꝙ ipē h̄
vidit tunc exn̄s in egipto vbi ē ae
ris puritas· qꝛ rariſſime fiunt ibi
nubes ⁊ pluuie· ꝓpter qd̄ talia po-
tuit tunc magˀ ꝑpendere· vidit ergo ut
dt lunā ab oriente aſcendētē v̉ſus
meridiē ⁊ ſupponentē ſe ſoli Iherˀ
aūt ⁊ origenes nō loquunť de illa
eclipſi aſſerēdo ꝙ ſic fuerit ut dicūt
ſed ꝙ potuit ſic fieri Ex dictis pꝫ ꝙ
illa eclipſis nō potuit eſſe naturalˀ:
ſed miraculoſa· ⁊ hoc multipliciť·
Primo· qꝛ luna erat· xv· ut patuit
ex prece· Et tunc luna diſtat a ſole
ꝑ diametꝝ celi· Eclipſis autē ſolis
non p̄t fieri naturaliter niſi tp̄e cō
iunctōis ſolis ⁊ lune· ꝓpter qd̄ di
cit dyoniſiꝰ ꝙ mirabať· qꝛ nō erat
tp̄s ꝯueniens ad talem ꝯiunctōē
Secundū miraculū fuit ibi· qꝛ trāſ
acta eclipſi: luna redijt ad orientē
ita ꝙ in veſpere fuit in oriente ſole
exn̄te in occidente· ⁊ ſic orbes eoꝝ
ſunt ad priſtinū ſtatum reſtituti·
Terciū miraculū fuit ibi· qꝛ ꝑs ori
entalˀ ſolˀ priº fuit obſcurāta ⁊ iterꝝ
vltimo illuiata· ꝯrio autē mō fit in
eclipſi naturali (Sup vniuerſā ter
ram) Hic accipiť ꝑs pro toto· ecli
pſis eī ſolis non p̄t eſſe vlˀis· ⁊ ꝓpť
hoc q̄n dicť ſup vniuerſā terrā: in
telligendū eſt de terra iudee (Vſqꝫ
ad horā nonā) Ex quo pꝫ ꝙ luna
fuit immobilis ſub ſole per tres ho
ras· ⁊ in h̄ fuit quartū miāculum
illiꝰ eclipſis· qꝛ in natuāli eclipſi lu
na ꝯtinue moueť ſub ſole (Et circa
horā nonaꝫ clamauit voce magna
dicēs· heli heli lamazabatani) Eli ī
hebreo idē eſt qd̄ deus· ⁊ iota lrā he
braica adiūcta facit ſignificare cū
hoc meus· ⁊ ideo heli idē eſt qd̄ deꝰ
meus· lama vna eſt dictio ꝑ ſe ⁊ vꝫ
idē ꝙ quare in latino· zabatani nō
eſt vera lrā· qꝛ non ſignificat idem
qd̄ dereliquiſti me: ſed dꝫ preponi
ibi quedā lrā que vocať ayn· et ſo
nat ſic̄ a formatū in gutture· vn̄ dꝫ
ſic ſcribi azabatani· tūc ſignificat
idē ꝙ dereliquiſti me· ſed ꝑ ignorā
tiā ſcriptoꝝ corrupta ē lrā in latis
libris· Dicit aūt xp̄s ſe derelictū a
deo p̄re· qꝛ dimittebat eū in mani
bꝫ occidentiū (Quidā aūt illic ſtā
tes) ſcꝫ milites ipſū cuſtodientes:
q̄ erāt gentiles· ꝓpter qd̄ linguam
hebraicā ignorabāt ꝓpter qd̄ dice
bant (Heliā vocat iſte) cetrā ꝑtēnt
vſqꝫ ibi (Ih̄s aūt ite· cla· vo· mag
na emi· ſp̄i) Ex quo pꝫ ꝙ illa vox
nō fuerit natuālis: ſed miāculoſa·
qꝛ hō magno cruciatu ⁊ longo affli
ctus· ⁊ ex tali afflictōe morti ſic ꝓ
ximꝰ non poſſet ſic clamare virtute
nature (Et ecce velū) Hic ſcd̄o decla
rať ꝑturbatio elementoꝝ inferioꝝ
qꝛ ad motū terre ⁊ aeris velum tē-
pli ſciſſum eſt· Illud aūt veluꝫ ſm
aliq̇s erat in introitu templi: ꝓhi
bens aſpectū eoꝝ q̄ erāt intra tēplū
⁊ ideo ꝑ talē ſciſſionē declata ē im
pletio veritatˀ in morte xp̄i q̄ late-
bat in figuris veteris teſtamenti·
ſm alios vō non fuit velū qd̄ eāt in
introitu tēpli: ſed velum qd̄ erat in
tra templū inť ſcūm ⁊ ſcūm ſāctoꝝ

a ſciſſio ei9 idem ſignat q8 ṗus dc̄ꝫ
eſt. h dicūt ↄmuni9 doctores. de vtro
q3 velo iſto dictū fuit pleni9 exo.
. xxj. (Et terra mota eſt) quaſi non
potēs ſuſtinē mortē x̄. (Et petre ſciſ=
ſe ſūt) in ſignum h9 q corda quātū
cūq3 dura deberēt xp̄o ↄpati (Et mo
numēta apta ſūt) ex terremotu ad
denotādum q reſurrectio xp̄i ꝓpin
qua erat ⁊ alioꝝ cū ip̄o reſurgētiū
(Et multa corpa ſāctoꝝ qui dormi
erāt ſurrexerūt) nō tunc qn̄ monu=
mēta aperta ſūt ſcꝫ hora mortis xp̄i
ſꝫ poſtea qn̄ reſurrexit q2 cum eo ſur
rexerūt tanq̄ teſtes ſue reſurrectio
nis. ⁊ hoc eſt q8 ſubdit (Exeuntes
de monumētis) poſt r̄ſurrectōnē ei9
. xp̄i (Venerūt ī ſāctā ciuitatē) id ē
ihrl̄m que diceba² ſancta ꝓpt̄ tēplū
diuino cultui deputatū q8 eāt ibi (Et
apparuerūt multis) ad declarationē
dn̄ice reſurrectōis (Cēturio) hic po
nit aſſiſtentiū ↄfeſſio. ⁊ ṗmo centu
rionis ⁊ ſue ſocietatis q̇ vidētes ſig
na p̄dicta in morte xp̄i ↄfeſſi ſūt ve=
ritatē ſue diuinitatis dicētes (Vere fi
li9 dei erat iſte) ⁊ p ↄn̄s eiuſdē natu
re cū eo. Scdō ponit ↄfeſſio mulierū
deuotaꝝ que ↄfitebant cū facto. in
quātū aſſiſtebāt ipſi morieti. q8 n̄
audebāt facere apl̄i. q2 ſolus iohā=
nes legit ibi ſtetiſſe. ⁊ hoc ē q8 dici
tur (Erant aūt ibi mulieres multe
a longe) ↄtrarium videtur iohānis
. xix. vbi dicit q ſtabāt iuxta crucē
dicendū q erāt longe reſpectu mili
tū xp̄m crucifigētium. ſꝫ ꝓpe erāt re=
ſpectu alioꝝ aſtātiū. nō erant ēi ita
longe quin poſſent eum loquētē au
dire qn̄ dixit matri ſue. mulier ecce
filius tuus ⁊c̄. (Que ſecute erāt ih̄z
a galilea) ex deuotione quā hebāt
ad audiendū verbū eius (Miſtran
tes ei) neceſſaria vite ſue de facultati=
bus ſuis. Iſte erat ēm̄ mos iudeo
rū. q neceſſaria vite āmiſtrabāt
doctoribus (inter quas erat maria
magdalene) ſic noīata a magdalo
caſtello (Et maria iacobi ⁊ ioſeph
mater) iſta erat ſoror marie matris

xp̄i (⁊ mat̄ filioꝝ zebedei) .ſ. iacobi ⁊
iohānis (Cū ſero eſſet) hic deſcribi²
ip̄ius xp̄i mortui deuota tumulacō
vbi duo ponunt. Primū eſt ſepelic̄
tium deuotio. Scdm iudeorum mali
gnantiū machinatio ibi. Altera āt
die Circa primū aduertendū q licꝫ
mors xp̄i fuit ignominioſa vt ptꝫ
ex p̄dictis. ſepultura tn̄ eius fuit no
bilis ⁊ ſumptuoſa. cuius ratio eſt
q2 paſſibilitatē ⁊ humanitatē aſſū
pſit xp̄s ꝓpter nrām redemptionē.
⁊ ideo ip̄a ↄpleta in ſua morte p̄di
cta debuerunt ceſſare. ⁊ ea q̄ ſeque=
bantur quodāmō ad gloriā ſue re=
ſurrectōnis ptinere. vtrūq3 aūt fue
rat p̄dictum p pſa. ꝓphetā de turpi=
tudine mortis eius pſa. liij. tanq̄ o
uis ad occiſionē ducet ⁊c̄. ⁊ ſequi²
ibidem. Cū ſceleratis reputatus eſt
de nobilitate ſepulture eius dr pſa.
ix. radix ieſſe qui ſtat ī ſignū ꝓplo=
rum ip̄m gentes dep̄cabunt. ⁊ erit
ſepulcrꝝ eius glorioſū. hoc eſt ergo
q8 dicit h (Cū ſero factū eſſꝫ) q2 circ̄
veſperā ferie ſexte depoſit9 eſt de cru
ce (Venit quidā hō diues) ⁊ ꝓpt̄ h de
facili potuit accedere ad pilatū. ⁊ q2
erat nobilis ⁊ vn9 de curia ut h̄etur
luce. xxiij. (Ab arimathia) iſta ciui
tas ē que .j. reg. dici² ramatha. de q̄
fuit oriūdus ſamuel (Noīe ioſeph)
nomē aūt e9 exp̄mit² q2 eāt hō famo
ſus (Qui ⁊ ipē diſcipulus eāt ih̄u) oc
culte tn̄ ne expelleret de ſinagoga.
ſm q8 dicit iohānis. xij. ex pn̄cipi
bus multi crediderūt in ih̄m. ſꝫ ꝓpt̄
phariſeos nō ↄfitebātur ne de ſina=
goga eicerēt (Hic acceſſit ad pila=
tū) depoīto ei timore ↄfidēter (Petijt
corpus ih̄u) ad ſepeliēdū honorifi=
ce (Tūc pilatus iuſſit reddi corp9)
tum q2 ioſeph erat hō valēs ⁊ nobi
lis. ꝓpter q8 pilatus peticōni ei9 vo
luit acq̇eſcere. tū q2 ſciebat xp̄m cruci
fixū iniuſte (Et accepto cor. ioſeph ī
uoluit illud in ſindo. munda) h ē in
pāno lineo mūdo. ꝓpt̄ q8 corp9 xp̄i
nō ↄſecra² ī altari ſup pānū ſericū ſꝫ
lineū. q2 corp9 ī ſepulchro tm̄ pāno

fuerit inuolutum(Et poſuit in mo
numēto ſuo)qḋ erat ſumptuoſe fa
ctum(Nouo)qꝛ ſi aliqs fuiſſet ibi
ante ſepultus:calūniai poſſet a iu
deis ꝙ ille ſurrexiſſet ⁊ nō xp̄s(qḋ
exciderat in petra) eadē rōne factuꝫ
eſt hoc: ne ſi xp̄s ſepultus fuiſſꝫ in
t̃ra dicēr a iudeis ꝙ diſcipuli rapuiſ
ſēt corp9 ei9 fodiētes in terra de ſb
tus p viam ſubterraneā(Et aduol
uit ſaxū magnū) ꝙ non poſſet ḋ fa
cili admoueri:ne aliqs veniēs poſ-
ſet rape corpus xp̄i (Ad oſtiū mo
numenti)Monumentū illud factū
erat ad modū cuiuſdā domuncule
in c9 medio erat ſepulchꝝ· ⁊ in do
mūcula erat qḋdam oſtiolū ad hn̄
dum illuc ingreſſum(Erat aūt ibi
maria magdalene ⁊ alteā maria)
aſſiſtētes ſepelientibꝫ xp̄m ex deuo
tione:ad videndū qualiter poſſent
reuerti ad ipſū inungendū (Alteā
aūt)Hic ponit iudeoꝝ machinatō
qꝛ impetrauerūt cuſtodiri ſepulcꝝ
ne diſcipuli xp̄i rapent corpus ei9
⁊ diuulgarent eū reſurrexiſſe:ſed qꝛ
non eſt ꝯſilium ꝯ dn̄m · ut dicit p
uerb·xp̄i · ideo factū iudeoꝝ magis
fecit ad oppoſitum:ſcꝫ ad certitudi
nem dn̄ice reſurrectōis· qꝛ ab ipſis
cuſtodibꝫ teſtificata ē· ut hetur·c·
ſequenti· ⁊ hoc eſt magnū· ſcꝫ hr̃e
teſtimoniū ab aduerſariis· Dicit
ergo(Altera die que ē poſt paſceuē)
·i·ſabbato· qꝛ feria ſexta in q paſ-
ſus eſt xp̄s dicta eſt paſceue·i·p̄
paratio· qꝛ illa die prepabāt ciba
ria p ſequenti die· In craſtino igi
tur dn̄ice paſſionis(ꝯuenerūt prin-
cipes ſacerdotū ⁊ phariſei ad pilatū
di·dn̄e ac̄)⁊ ptꝫ vſqꝫ ibi(Ait ille pi
latus· habetis cuſtodiā)·i·ꝯcedo ꝙ
accipiatis milites ad cuſtodiendū
eum p voluntate vr̃a(Illi aūt abe
untes munierūt ſepulchꝝ)Militi
bus armatis(ſignantes lapidē)ſi
gillo ſuo:ne aliquis poſſit ingredi
ſine ſcitu eoꝝ

Capitulum viceſimūoctauū·

Veſpe aūt)Poſtq̄ euangliſta
deſcripſit xp̄i paſſionē et ſe
pulturā· hic ꝯn̄r deſcribt ip
ſi9 reſurrectōez· Et p̄mo deſcribit dn̄i
ce reſurrectōis manifeſtatio· Scdō
ipſi9 manifeſtate diuulgatio·ibi·
Vndecī aūt· Prima in tres· qꝛ pri-
mo manifeſtata ē reſurrectio p dn̄
dentē angelū· Scdō p apparentem
dn̄m·ibi· Et exierūt· Tercio p teſtio
niū militū cuſtodientiū·ibi· Que
cū abiſſ· Circa primū tria notātur·
mulierꝝ deuotio· angeli appi°·ibi
Et ecce terre· reſurrectōis manifeſta
tio·ibi·ſcīo ei· Ad euidentiā primi
ꝯſiderādum ꝙ denoīatio fit a nobi
liori· idō apud iudeos oēs dies eb-
domade denoīabant a ſabbō ita ꝙ
dies īmediate ſeqns ſabbatū:dice
bat prima ſabbi·i·prima a ſabbō
alia ſcda ſabbati ⁊ ſic ꝯn̄r Ab illa
aūt hora q̄ xp̄s fuerat ſepult9 non
poterāt mulieres emere aromata ad
inūgendū xp̄m vſqꝫ ad veſperā di
ei ſeqntis qꝛ ſolēnitas ſabbi incep
ta eāt ab hora ſepulture:in q̄ nō li
cebat aliqd emē vſqꝫ ad veſperā ſe
qntis diei·ſ·ſabbi· ⁊ tunc·ſ·veſpe
ſabbi emerūt aromata ⁊ prepauerūt
ſe ad veniēdū:nō tn̄ venerūt ꝓpt no-
ctē de pxio imminentē:ſꝫ in ma ne
ſeqnti venerūt in p̄ma hora diei ſeqn
tis q̄ dicebat p̄ma ſabbi· Sic ergo cō
ſtruēda ē lrā(Veſpe aūt ſabbi)q̄·ſ·
veſpa(luceſcit in p̄ma ſabbati) ·i·
incipit illuceſcē in prin° diei ſequē
tis(Venit maria ac̄)premittit autē
ibi veſpe ſabbi:nō qꝛ illa hora vene
rūt ad monumentū ut dictū ē: ſed
qꝛ tunc ſe prepauerūt ad veniendū
videre ſepulcꝝ·i·q̄liter poſſent ingre
di ad vngendū xp̄m(Et ecce terre
motus)Hic deſcribit angelica ap
paritio· nō ad hō ꝙ angel9 prepauerit
exitū de ſepulcro dn̄o reſurgēti· qꝛ
xp̄s exiit clauſo ſepulcro ſic intrauit
ad diſcipulos ianuis clauſis:ſꝫ ut
oſtenderet ſepulcrū vacuū ⁊ reſurrexiſ
ſe dn̄m· Hoc ē ergo qḋ dicit(Et ecce
terremotus fact9 ē magnus) C9 cā
i·ii·

ſubditur (Angelus aũt dñi deſcẽdit de celo) a v̄tute eius fact9 eſt ille terremotus. q2 corꝑalia obediũt angelis ad nutũ quantũ ad motũ localẽ (Et accedẽs reuoluit lapidẽ) vt oñderet xp̄i reſurrectionẽ ɔpletã (Erat aũt aſpectus eius ſicut fulgur) ad iñtiendũ terrorẽ cuſtodibꝫ (Veſtimẽta eius ſicut nix) ad dandũ ɔſolationem mulieribꝫ. ꝓpter qꝺ ſubditur. (Pre tiore ãt eius ⁊c̄) ⁊ illud qꝺ ſequi² (rñdens aũt angelus dixit mulieribus nolite timere ⁊c̄ Scio enim) Hic ponit dñice reſurrectõis manifeſtatio q̄ quidẽ reſurrectio p̄mo manifeſtat mulieribꝫ ip̄m deuote q̄rentibus ⁊ h̄ eſt qꝺ dr (Scio eñ q2 ih̄m qui crucifixus eſt) h̄ addi² ad dr̃ãm aliox q2 multi erãt q̄ vocabant nomine ihe̅ſu (Queritis) in ſepulcro ſicut mortuũ (Nõ eſt hic ſurrexit eñ ſicut dixit) h̄ autẽ addidit angelus ut reduceret ad memoriã verba xp̄i dicta añ paſſionẽ ſuã vt ſic magꝭ crederent reſurrectõem eius factã (Venite ⁊ videte locũ) vacuũ. ſ. (Vbi poſitus erat) ⁊ ptꝫ lrã. ſequit (Precedet vos in galileã ibi eũ videbitis) ñ ſolum in btitudine: ꝫ in ꝓpinquo tp̄e ⁊ ꝓpinqua regione. anteq̄ aſcẽdat ĩ celũ (Et exierũt) h̄ ponit manifeſtatio dñice reſurrectõis p ip̄ꝫ dñm apparentẽ mulieribꝫ de ſepulcro reuertentibꝫ. ⁊ h̄ eſt qꝺ dic² (Exierũt cito) ad denunciãdum bonos rumores xp̄i diſcipulis (Cũ timore) ex inſolita angeli viſione (Et gaudio magno) ex xp̄i reſurrectõe (Currẽtes nũciare diſcipulis) marci. xvj. dr q2 ſugierunt de monumẽto timẽtes. ⁊ nemini quicq̄ dixerũt. dicẽdum q2 verbum intelligendũ eſt de militibus qui iacebãt p̄ tiore ſicut mortui ⁊ nemini illox mulieres aliq̄d dixerunt ꝫ v̄ba angeli cũ eis loquẽtis ap̄lis dixerũt (Et ecce ih̄s occurrit illis reuertẽtibus). ſ. de monumẽto anteq̄ venirẽt ad ap̄los (dicẽs illꝭ auete) verbũ eſt ɔſolatoriũ (Illi aũt acceſſerunt ⁊ tenuerũt pedes eius) ex deuotiõe (Et adorauerũt eũ) adoratione latrie (Tũc ait illis nolite timere) h̄ dicit ad eax ꝑfectã ɔſolationẽ q2 timor q̄ inuaſerat eas ex aſpectu angeli. adhuc nõ totalr̄ receſſerat ab eis (Ite ⁊ renunciate fribꝫ meis ⁊c̄) diſcipulos ſuos vocat frẽs eos amicabilius nominãs ſolito vt ſecuri9 accedãt ad eũ ⁊ nõ timeant accedere ꝓpter h̄ q2 reliquerãt eũ ĩ ſua captione (Que cũ abiſſent) h̄ declarat reſurrectio xp̄i p teſtimoniũ cuſtoduꝫ qui vt dr h̄ (Venerũt in ciuitatẽ) de ſepulchro xp̄i qꝺ erat aliquantulũ extra iheruſalẽ. ut dr ioh̄. xix (Et nũciauerũt principibꝫ ſacerdotũ) a q̄bꝫ erãt poſiti ad cuſtodiendũ ſepulcx xp̄i (Oĩa que facta fuerãt) ſcꝫ xp̄i reſurrectionẽ. ⁊ angeli terribilẽ apparitionẽ (⁊ ɔgregati cũ ſenioribꝫ cõſilio accepto pecuniã copioſam dederunt militibꝫ ⁊c̄) iſtud mendacium militũ emerũt care qꝺ adhuc tenet iudeos in errore. vñ ſequit poſtea (Et diuulgatũ eſt verbũ) tanq̄ verx qꝺ tñ erãt falſũ (Apud iudeos vſꝫ in hodiernũ diem) (Vndecim ergo) h̄ ponit reſurrectõnis manifeſtate diuulgatio. ⁊ primo quantuꝫ ad xp̄i diſcipulos. Secũdo quantũ ad om̄s ꝓplos. ibi. Euntes g̊. In prima g̊ pte dicit ſic (Vndecĩ g̊ diſcipuli) q̂a iudas erat mortuus. vt viſũ eſt cap̄ precedenti (Abierũt in galileã) ſcꝺum mãdatum xp̄i ⁊ angeli (In mõte) .ſ. thabor in quo trãſfiguratus fuit corã iacobo petro ⁊ iohãne. vt habitum eſt ſupra ca. xvij. ibi ei paucis oſtẽderat gloriã ſue reſurrectionis. vt ibidẽ dictũ eſt. ⁊ iõ reſurrectõem completã manifeſtauit omnibꝫ diſcipulis ſuis. vñ ꝓbabiliter credit q2 illa fuit manifeſtatio de qua ſcribit apoſtolus. j. chox. xv. deinde viſus eſt pluſq̄ quingẽtis fribꝫ ſimul hic tamen nõ exprimũtur niſi vndecim apoſtoli q̄ erãt principales xp̄i diſcipuli. prius tñ viſus eſt ſepties pſoĩs ſpẽalibꝫ Prĩo marie mag. manẽti iux̄ ſepulchrx alijs recedẽtibꝫ vt

dicitur ioh̄a .xx. ⁊ marci .xvi. Scdō
ipſi marie magdalene cū alijs mu
lieribꝫ a ſepulchro reuertētibꝫ . q̄
poſtq̄ viderat xp̄um ſecuta ē alias
⁊ inueīt eas in itinere ⁊ tunc appa
ruit eis xp̄us. Tercio petro .ſm q̄d
hētur luc. vlti. licet nō hēatur exp̄ſ
ſe ex euanᵒ qn̄ facta ē ei iſta appari
tio. ꝓbabile tn̄ ē q̄ h̄ fuit qn̄ ipſe ⁊
iohēs cucurrerīt ad monumentū. ⁊
nō inuento corpe xp̄i abijt petrus
mirās ſecū q̄d factū fuerat: ut d̄r lu
ce vlti. ⁊ ideo dū eēt in tali ammira
tione ſolitari9 credit xp̄s ſibi appa
ruiſſe. Q̄rto apparuit duobꝫ diſci
pulis euntibꝫ i emaus ut hētur Lu
ce vlti. Quinto apparuit .x. ap̄lis
abſente thoma. ut hētur ioh̄ .xx. et
iſte quinq̄ appitiones fcē ſunt ip
ſa die reſurrcōis. utꝫ euāgelia intu
enti. Sexto apparuit .xi. ap̄lis exn̄
te ibi thoma. ut hētur ioh̄ .xx. ⁊ fu
it octaua die p9 reſurrectionē ut hē
tur ibidē. Septimo apparuit petro
⁊ ſocijs ſuis ad mare tiberiadis ut
hētur ioh̄ . vl. Et. viij. in mōte tha
bor ut hic d̄r apparuit ap̄lis ⁊ mul
tis alijs. Et iteꝝ bis apparuit diſci
pulis in die aſcēſionis. ſcꝫ in iheru
ſalē ipſis ↄueſcētibꝫ. ⁊ ſcꝫ in mōte
oliueti hora ſue aſcenſionis. ut hē²
mar. vlti. ⁊ luce vlt. ⁊ actu .i. Seq²
(Et videtes eū adorauert) adoratō
ne latrie (Quidā aūt dubi.) Ex q̄
pꝫ q̄ ibi erāt alij q̄ ap̄li qui iā erāt
certifi cati de ei9 reſurrcōe. etiā tho
mas q̄ inter alios fuit mag⁹ incre
dulus ⁊ h̄ patēt ex precedētibꝫ (Et
acce. ih̄s locu. ē eis) ad certificādū
eos q̄ dubitabāt de ſua reſurrectōe
d (Data ē mihi oīs ptās ⁊c.) q̄ licꝫ
xp̄s quantū ad diuinitatē ab eter
no hrēt hanc ptātem. ⁊ inquantū
hō ab inſtanti ↄcepcōis hrēt ptātē
in celo: ⁊ in terra autoritatē: tn̄ ex
ecutiue nō habuit ante reſurrcōem
ſuā: ſed voluit eſſe paſſibilitati ſub
iectus ꝓpt̄ nrām redēptionē (Eūtes
ḡ) Hic po² diuulgatio dn̄ice reſurr
ctionis quantū ad omnes ꝓplos q̄
facta eſt p predicacōꝫ ap̄lorum p
vniuerſū orbē. ⁊ h̄ eſt q̄d dicitur.
(Docete oēs gentes) prius eñ dixe
rat eis q̄ ſolū predicarent iudeis ut
ſupra d̄r .x. ca. q̄ ante xp̄i reſurre
ctionē fides xp̄i non erat diuulgan
da p vniūſum orbē ut ibidē dictuꝫ
eſt (Baptiſātes eos) ꝓpoſuit docete
q̄ cathecīſmus dꝫ precedere baptiſ
mū. vnde adulti prius dn̄t inſtrui
de hijs q̄ ptinent ad fidē q̄ baptiſē
tur (In nomīe) ꝓpter vnitatē ſbe.
(pris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti) ꝓpter diſti
ctōꝫ pſonaꝝ. iſta ē for̄ baptiſmi in
ſtituta a xp̄ō. Sed ſaihari ↄſilio ſpi
ritusſā quodammō mutata eſt in
primitia ecctia qn̄ ap̄li baptiſabāt
in noīe xp̄i. ut hētur actu. x. ⁊ .xix.
ut nomen xp̄i q̄d tunc erat odioſū
magnificaret̄. ⁊ h̄ diffuſi9 tractat̄
in. iiij. ſentē (Docentes eos ſeruare
quecūq̄ mandaui vobis) viꝫ ſacra
menta a xp̄ō inſtituta. ⁊ alia ad fi
dem catholicā ptinentia (Et ecce vo
biſcū ſum oībus diebꝫ) ⁊ h̄ dupli
cit̄. Vno mō aſſiſtendo eis in operi
bus miraculoſis ad ↄfirtionem do
ctrine Alio modo exn̄do in ſacro eu
cariſtie: vbi ē totus xp̄s. ut pꝫ ex
predictis ca. xxvi (Vſqꝫ ad ↄſūma
tionē ſeculi) Ex quo pꝫ q̄ fides nō
deficiet vſqꝫ ad finē mūdi quantū
cunq̄ tribulationibꝫ agitet̄. Adū
tendū etiā q̄ licet de9 non aſſiſtat
ↄtinue doctoribꝫ ecctie p opationeꝫ
miraculoꝝ. q̄ non eſt nēce cū fides
catholica ſit ſufficient̄ ↄfirmata p
miracula facta in primitia ecctia :
tn̄ aliqn̄ hoc mō aſſiſtit ecce facien
do miracula aliqua ad ↄſolationē
fideliū. aſſiſtit etiā ecctie ſemp ipſā
dirigēdo p occultos inſtinctus ſpi
ritusſancti: ut ſic non deficiat fides
petri. Ad laudē ⁊ gl'am dn̄i noſtri
iheſu xp̄i. cui eſt honor ⁊ gl'a in ſe
cula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Explicit poſtilla ſup matheū.
Sequunt̄ additiones ſup eodē.

¶ In capitulo primo vbi dicitur in poſtilla. Sed iſtud nõ videt̃ ꝓbabiliter dictū ¶ Additio

Sentẽtia iheronimi ſane intellecta nõ videt̃ improbari rõnabiliter ꝑ obiectões poſtillatoris. Ad cuius intellectū attendẽdum ꝙ pctõres põt intelligi dupl'r. ſ. pctõres finaliter ĩpenitentes de quibꝫ in pſ. Deficiãt peccatores a terra ⁊c̃. Vel pctõres qui ꝑ penitentiã in fine iuſtificant̃ ſicut ibi. Nõ veni vocare iuſtos ſed peccatores. ſ. ad penitentiã math. ix. ca. Et de hijs loquit̃ iheronim9 cum dicit. Qui ꝓpter pctõres venerat. ſ. ꝓpter peccatores finaliter penitẽtes ꝓpter tales enim xp̃s tm̃ venit ſm̄ efficaciã nõ aūt ꝓpter peccatores finaliter impenitẽtes ꝓpter quos nõ venit efficaciter ſed ſm̄ ſufficientiã tm̃. vt eſt manifeſtum. Itẽ attendendum ꝙ peccatrices ĩ genealogia xp̃i nominate ſunt hmõi. ſ. finaliter penitẽtes. fuerūt ei in peccato ſatis famoſe ⁊ deinde ad iuſticiaꝫ cõuerſe ſic ꝙ de eaꝝ iuſticia finali rõnabiliter ſit p̃ſumendū. qđ ſic patet. Nã thamar cū eſſet chananea ſimiliter et raab ydolatre fuerunt. Vnde eaꝝ nationes in ſcripturis ſacris ſepe de ydolatria rep̃hendūtur vt in q̃pluri mis locis ſacre ſcripture reperitur. Ruth moabites ex genere rep̃henditur in ſcriptura vtꝫ. Berſabee fuit notorie adultera. De iuſtificatione aūt raab ⁊ ruth ſatis patet ĩ poſtilla. De iuſtificatõne aūt thamar patet gene. xxxviij. ca. eo ꝙ poſt eius ꝯdemnationẽ ꝑ iudam fuit ab eo iuſtificata ex quo p̃ſumi debet eius innocentia Similiter de berſabee iuſticia ſatis habet̃. iij. reg. j. ca. vbi ſuper ſucceſſionẽ ſalomonis in regno poſt dauid ipſa dicebat regi. ꝙ niſi ſalomon ſuccederet eſſent ille ⁊ ipſe peccatores. hoc eſt dicere ꝙ niſi ſalomon ſuccederet iudicaretur berſabee adultera a populo. Vt ibidẽ exponitur. Vñ a ſenſu cõtrario ꝙ ſalomon ſucceſſit. ſequit̃ matrẽ purgatã ab illo peccato Vñ tales q̃ primo peccatrices ⁊ ꝯſequẽter iuſte fuerūt. cõuenienter ponūtur in genealogia ſaluatoris qui vt peccatores iuſtificare venerat. Vñ notãter iheronim9 dicit. Nullam ſanctã mulierem poſitam in genealogia xp̃i. Non em̃ dixit nullã iuſtam mulierẽ. ꝙ p̃dicte quatuor iuſte fuerūt. licet ſancte ñ debuiſſent dici ſaltẽ in vita ipſarum ꝓpter peccata p̃cedentia. Et ſic v̓ba ihero. ſūt ſane intelligẽda. quã ſententiã videt̃ tenere Ambro. ſup lucam vbi de iſta materia tractans dicit. Ne puderet eccleſiã ex peccatoribus ꝯgregari cum dñs de peccatoribus naſceret̃. Ex quo ptꝫ reſponſio ad obiectiones poſtillatoris. Nam qđ obijcit primo de illis tribus regibus qui fuer̃t ſublati a genealogia xp̃i ꝓpter peccatū iorã qui miſcuit ſe filie impijſſime ieſabel. Ideo nõ facit ad ꝓpoſitū. Nã iorã nõ penituit de illo pctõ vel ſaltem nõ legit̃ penituiſſe nec habet̃ aliqua rõ vnde talis penitẽtia p̃ſumatur. Vñ merito filij iorã vſqꝫ ad quartã generationem de genealogia xp̃i tollūtur qui ñ venit ad ſaluãdos efficaciter peccatores impenitẽtes vt dictū eſt. Secus aūt de mulieribus iuſtis ſupra dictis. Qđ aūt obijcit ſecūdo de matre xp̃i que ponit̃ in eius genealogia ⁊c̃ nõ facit ad ꝓpoſitū. ihero. em̃ loquit̃ de mulieribꝫ quas poſuit euangeliſta in hac genealogia volūtarie. ſ. ꝙ potuiſſꝫ obmittere eas ⁊ nullã facere de eis mẽtionem. ſicut obmiſit noĩare ſaram ⁊ rebeccã ⁊ hmõi. Ex q̃ obmiſſiõe nullus defect9 occurreret ĩ hac genealogia ꝙ ſufficẽt exp̃ſſio virorꝫ tm̃. Secus eſt de v̓gine gloſa cui9 exp̃ſſa noĩatio fuit nec̃ria. Nõ enim xp̃s deſcẽdit a dauid ñ ꝑ mrẽm gloſã nõ aūt ꝑ ioſeph. Qđ aūt vlteri9 obijcit de raab ⁊ ruth nihil facit ꝯtra ihero. imo ꝑ eo. ꝓbat ei ipaꝝ finalẽ iuſticiã Ex q̃ ñ ꝯcludit̃ quin p̃us peccatrices fuiſſent ꝓut maĩfeſte fuer̃t

qđ maiſeſte facit ad ſententiā Ihe
ro· ↄfirmandā ut dictū eſt Rō aūt
aſſigta ꝑ poſtillatorē circa noīati-
onē haꝝ mulierū non videt valere
Dicit eñ ꝙ iſte mulieres hic expꝛſſe
fuerūt viris ex quibꝫ ↄceperūt occa
ſionaliter ſeu accñtaliter cōiuncte
ac· que quidē rō ex duobꝫ videt in
ſufficiens Primo qꝛ hꝰ eſt omnino
impertinēs ꝓpoſito· Nihil eñ videᷣ fa
cere ad rōem genealogie ꝙ occaſio
nalit ſeu accñtaliter vel ex intētio-
ne ſeu ꝑ ſe vir ꝛ vxor ↄiungant Se
cundo nā lia prima vxor iacob ex q̄
xp̄s dñdit occaſionaliter ꝛ pret in
tentū ſeu accñtaliter fuit ↄiūcta ip
ſi iacob· ſic thamar ipſi iude· ut pꝫ
geñ· xxxviij· ca· Et tñ nō noīatur
expreſſe ſicut illa· Excuſatio āt po-
ſtillatoris de hꝰ ꝙ ↄdicit ihero· non
videt ſufficiens Primo qꝛ q̄uis li
ceat aliq̄ mō ſentiē ↄria eoꝝ que ꝓ
ferunᷣ a ſanctis doctoribꝫ ꝓut pꝫ ex
auctē aug· ꝑ ipſū allegata: nō tñ
expedit: ꝓ̄ſerti vbi eoꝝ dcā rōabilit
poſſent ſaluari· Unde in talibꝫ ha-
bet locū ſentētia apli· i· choꝝ· vi· c·
Oīa mihi licēt: ſed non oīa expedi
unt· Qꝛ aūt non expediat nec ſit oī
no ſecuꝝ ihero· ꝛ ſitibꝫ ſcīs doctori-
bus eccīe in expoſitionibꝫ ſacre ſcri
pture ↄdicere ſatis pꝫ in decretis in
ca· decretales· diſt· xx· vbi hētur ꝙ
diuinaꝝ ſcripturaꝝ tractatores ī ſa
craꝝ ſcripturaꝝ expoſicōibꝫ roma
nis pontificibꝫ ꝓponunᷣ· ꝙ aūt ihe
ro· ſit de nūo taliū ſatis ē diuulga
tum in eccīa dei · ꝛ hētur in decretis·
di· xiiij· c· ſcā romana: vbi int opu
ſcula ſcōrum prm in eccīa catholica
recipiunt ſit expreſſa mētio de opu
ſculis beati ihero· Unde ↄtradicere
talibꝫ licet non ſit hereticū: poſſꝫ tñ
dici impiū· Eſt eñ ↄtra donū pieta
tis ſm qđ donū ſancti ſunt honorā
di: nec eſt ↄdicendū ſcripturis eoꝝ
ſiue ſint intellcē ſiue nō· vbi nō in
ueniunt ↄ fidē aliq̄d aſſerere· ut pꝫ
ꝑ aug· in ſecundo de doctrina xp̄ia
na ꝓut allegaᷣ· ꝛ in ſcđa ſecūde· q·
xxxvi· c· xxi·

In eodē· ca· vbi dicit in poſtilla
ꝙ ioſeph ꝛ maria fuerūt ex eadem
tribu

Additio·

Circa genealogiā a matheo
traditā non ſolū infideliū
ſeu hereticoꝝ vehemēs mur-
muratio: ſed ꝛ fideliū non modica
murmuratio ↄſurgit· Illi eñ temeā
rie calūniantes· iſti vero timoroſe
admirātes frequēter querūt· Cū in
tentio euāgeliſte in hmōi genea-
logia circa hꝰ principalit verſet: ut
xp̄m ex dauid ꝛ abrahā ſm carnē
deſcēdentē oñdat: quō de hꝰ ꝑ deſcē
ſum ioſeph viꝛ marie ab ipſis da
uid ꝛ abrahā nos inſtruē intendit
Alienū eñ a fide totalit eſt xp̄m ex
ſēie ioſeph oñdiſſe· Unde ſtant ſil
ꝙ btā vgo nō oñdiſſꝫ a dauid ꝛ ꝓ
ↄñs nec xp̄s ꝛ tñ ioſeph de ipſo de
ſcenderat· q̄ quidē queſtio in gloſa
ordinaria mouet vbi ſic Quid ad
xp̄um generatio ex dauid deducta
ad ioſeph cū xp̄s non ſit ex ſemīe
ioſeph· Cui quidē queſtioni glo·
ſic rñdit· Non ē ↄſuetudo ſcriptuā
rum ut ordo mulieꝝ in gñatōibꝫ
texat· ꝛ ideo nō ꝑ mariā ſed per io
ſeph inducit cum de vna ꝛ eadē io
ſeph ꝛ maria tribu fuerūt· Unde ꝛ
eā quaſi ꝓpinquā cogebat accipe
in vxorē: ne tribꝫ in aliā ſe ↄfunde-
ret· Unde etiā ſil tanq̄ de vna ſtir-
pe ꝓfitebant in bethleē: cum ſingu
li in ſuas ꝓfitebant ciuitates· Hec
in glo· mathei pri· Et idem in alia
glo· luc· iij· ſub aliis verbis· quaꝫ
ſnīam ſeq̄tur poſtillator ꝛ ceteri ex
poſitores lrāles: quos vidi in hac
materia· Sꝫ hiis nō obſtātibꝫ q̄ñ
nō ceſſat aīm ꝓpulſare· qđ eñ ꝑſup-
ponit in glo· ꝓ hac rñſione ſcꝫ nō
eſſe aſſuetū in ſcripturis ordinem
mulieꝝ texere non videt ſtaē ꝓpter
tria· Primū· qꝛ ↄtrium hꝰ inuenit
· i· pali· ij· vbi in genealogia filioꝝ
iſrl ꝛ ſpālit ꝑ eſſe intponit muliēs
ſcꝫ ſarma ꝛ abigail· a quibꝫ ↄñr ſu
am texit genealogiā· ut pꝫ ibidem
i· iiij·

Secundo nã dato ꝙ hoc nõ eſt aſſue
tum in ſcp̃turis vt glo. dicit. h̃ hrẽt
locũ vbi ꝑ parẽtes maſculos tm̃ ge
neratio poſt deduci vſqꝫ ad illũ q̃ ge
nealoizari intendit qđ eſt cõmune
ceteris hoĩbꝫ. ſꝫ vbi genealoizat̃ tal̃
qui parentẽ maſculũ nõ habuit vt
eſt ſolus xp̃s. ↄſuetudo hmõi nõ de
buit hrẽ locũ cũ ſubeſt cauſa mani-
feſta ↄtrariũ faciẽdi. nc̃citas igit̃ vr
gebat vt mulier ĩ genealogia illiuſ
texeret̃ cuius generatio ſm̃ carnē
nõ poterat deduci niſi ꝑ mulierẽ In
ꝓpria em̃ mateia poſt oñdi ꝙ euan-
geliſta ꝑ̃termiſit ↄmunẽ ordinẽ ob
ſeruare ꝓpter ſingularitatẽ excellen
tie xp̃i. Nã cetere genealogie in ſa-
cra ſcp̃tura tradite ↄſueuerũt intitu
lari ab illo a quo originẽ deducunt
non aũt ab illo in quẽ terminũ ſeu
finẽ accipiũt Vñ geñ. xxxvj. hec ſũt
generatões eſau. Et nume. iij. Hee
ſunt generatões aaron ⁊c̃. In q̃bꝫ
tituli generationis a primis paren
tibus accipiunt̃ non aũt ab vltio in
quẽ terminãtur. quã ↄſuetudinẽ ſi
euãgeliſta obſeruaſſet potiꝰ dixiſſet
liber gñationis dauid vel abrahe ꝙ̃
liber gñationis iheſu xp̃i. ſꝫ talẽ cõ-
ſuetudinẽ obſeruare nõ curauit ꝓpt̃
excellentiã ſingularẽ ipſius xp̃i. Pa
ri mõ nõ debuit curare de obſerua-
tione ↄſuetudinis ĩ nõ texendo ordi
nem mulierꝝ. a h̃ ꝓpter excellentiã
dignitatis matris xp̃i. Nec valꝫ di
cere ꝙ ĩ genealogijs allegat̃ ñ intẽ
debat̃ accedere ad aliq̃ꝫ vnũ p̃ncipa
lem ſꝫ ſolũ multiplicationẽ a primo
parẽte deſcẽdentem oñdere Nã ruth
vltĩo vbi dauid p̃ncipaliter intendi
tur. genealoizari nõ intitulat̃ genea
logia a dauid quẽ intẽdit ſed a pha
res a quo ĩtendit. Dicit em̃ hee. ſunt
gñationes phares ⁊c̃. Tercõ naꝫ ſi
cut deduxit euãgeliſta genealogiã
vſqꝫ ad ioſeph virũ marie potuiſſet
deducere vſqꝫ ad ioachim prẽm ma
rie. vt dicẽdo barpãthera genuit io
achim prẽm marie de q̃ natus ẽ ihe
ſus ⁊c̃. Nõ em̃ minꝰ ↄſuetũ eſt ĩ ge
nealogijs ĩtroducere prẽꝫ tal̃ feie ꝙ̃
introducere tal̃ feie virꝝ. Vñ et ſi vtrꝝ
ꝙ ſit incõſuetũ ꝑ primũ tñ fiẽt rectꝰ
deſcẽſus ad xp̃m: ꝑ ſm̃ ãt minime
Qđ etiã ſecũdo ↄtinet̃ ĩ glo. ſ. ꝙ io-
ſeph a maria de eadẽ tribu fuerãt. a
iõ eã q̃ſi ꝓpinquã cogebaᷓ accipe ne
tribus ĩ aliã ſe ↄfunderet nõ ſatiſfe-
cit q̃ſtioni ꝓpter duo. Primo ꝙ hec
aſſertio videt̃ eẽ de genere apocrifoꝝ
q̃ in ſacra ſcp̃tura nullũ hñt funda
mentũ. Vña talia eadẽ facilitate cõ
tẽnuntur q̃ approbant̃ iuxta doctri
naꝫ ihero. Secũdo nã poſito ꝙ maia
eſt eiuſdẽ tribꝫ cũ ioſeph ex h̃ nõ ſe
queret̃ ipſam deſcẽdiſſe a dauid Tri
bus em̃ iuda diuidit̃ ĩ multas faĩ-
lias ꝑ̃ter familiã dauid. Deſcẽden-
tes em̃ de ſarã frẽ phares ſũt de t̃bu
iuda. nõ tñ deſcendũt a dauid. Sil̃r
cũ ieſſe habuit multos filios a fili-
as ꝑ̃ter dauid ↄtingere potuit ab il
lis multos deſcẽdere q̃ quidẽ nõ ſolũ
eẽnt de tribu iuda ſꝫ etiã de familia
ieſſe a bethalimitaꝝ a tñ tales nõ de
ſcenderẽt ꝑ dauid. Cũ igit̃ illa lex q̃
iubet accipe ꝓpinquã nõ cogit acci
pere ꝓpinquã eiuſdẽ familie ſed ſuf
ficit ꝙ ſit ꝓpinq̃tas in eadẽ tribu ne
hereditas vnius tribꝫ ĩ aliaꝫ trãſeat
vt patet ad lrãm numeri vltĩo. Jdõ
ex hac ꝓpinquitate quã glo. vult ĩ
troducere nõ habemus neceſſarium
ꝙ maria deſcendat a dauid ſed ſolũ
ꝙ ſit de t̃bu iuda ex quo nõ habere
tur intentum. Qđ aũt tercio cõtine
tur in glo. ſ. ꝙ ſimul ĩ bethleem am-
bo cõiuges ꝓfitebantur ex quo vult
cõcludere ꝙ vterqꝫ eſt de familia da
uid nõ videtur valere ꝓpter duo Pri
mo. nam ſcđm magiſtrum hyſtoria
tum dubium eſt ad lrãm an mulie
res ꝓfiteri tenebanᷓ in illa deſcriptõ
ne de qua agit̃ luce. ij. an ſolum viri
Vñ non habet̃ efficax argumẽtum
de hoc ꝙ beata virgo ꝓfitereᷓ in beth
leem: ſed ꝙ ioſeph portans ſecuꝫ cõ
iugem vt obſequiũ partus ei appro
pinquante neceſſitate impenderet ꝓ
fitebaᷓ. Confirmat̃ aũt opinio illa q̃

tenet q ſolum viri ꝓfiteri tenebantur p illud math. xvij. vbi agit̃ de ſolucõe tributi p xp̃m Ibi eñ appa ret manifeſte q tm̃ capita domoꝝ ſeu familiaꝝ cenſũ ceſari tribuebãt a nõ alij de familia ſeu domo Vñ p petro tm̃ q̃ caput alioꝝ erat: ſolui mandauit tributũ: nõ p alijs apl̃is ut h̃etur in glo. ibidẽ. Scd̃õ nã da to q btã v̓go teneret̃ ꝓfiteri ĩ beth leẽ: ex h̃ non ſeq̃tur ipſã dñ diſſe a d̓d Nã potuit dñ dere de peſſe q̃ eãt bethalaĩtan9 p alios filios ipſius peſſe p̃t d̓d a ſic tenẽ² ibidẽ ꝓfitei. ſi cut a ioſeph: nõ tñ ex h̃ q a d̓d dñ deret. Queſtio ig̊r prefata minus ſufficient̃ ſoluta remanẽ videt̃ a ſic admiratio predcã in ſuo ſtat vigo re. Maioꝝ tñ ſp reuẽntia ſalua do ctoꝝ ſeu expoſitoꝝ vlteri9 videt̃ hic aliq̃d eſſe dicend̓. Ad c9 euidentiaꝫ preſuppõnẽda ſũt quedã vera gñia lia. deinde ſubiũgende ſunt aliq̃ cõ cluſiones ad ꝓpoſitũ. Primo p̃ſup po² q filii9 ꝓut in bonis p̃rnis ſucce dit tripliciť poſſet dici. Primo ſm̃ veram gñationẽ naturalẽ ſm̃ quã fi li9 plerũq3 ſuccedit p̃ri non ſolũ in bonis nãlibus corpis ut bõ ꝯplexi one ſeu h̃itudine corpali ꝓut legi² geñ. vi. de gigantib3 q̃ potẽtes vi ros in ſeculũ genuerũt .i. magnos in corpe a robuſtos: ſꝫ etiã in bõis aĩe: ut in virtutib3 q̃nq3 ſcd̓m natu ralem inclinationẽ filij ſuccedũt ſu is genitorib3: ꝓut aptitudinẽ ad certas v̓tutes aliqui h̃nt a natura ſaltẽ ſm̃ aptitudinẽ a inchoacõem ut in prima ſcd̓e. q. lxxiij. Vñ caſſi odorus in quadã ep̃la. Laudabilis vena ſuã ſeruat originẽ. a fideliter poſteris tradit q̃ in ſe glõſa tranſ miſſione ꝓmeruit. Ad qd̓ facit illd̓ ioh̃. viij. ca. Si filij abrahe eſtis ac̃. Scd̃õ dici² filius alic9 eẽ ille quẽ nõ genuit nãliter ſed tm̃ ſm̃ famã pu blicã a ꝯmunẽ ꝓpli extimationẽ il lius dicit̃ fili9. qd̓ ꝯtingit cuꝫ vxor alic9 filiũ parit quẽ non ex marito habuit. reputat̃ tñ in ꝓplo ſine cõ

tradictõne ſui mariti fili9. qui qui dem fili9 licet in bonis ſupradictis non h̃eat naturalit̃ ſuccedere tali fi cto p̃ri: ſuccedit tñ ſibi ciuiliter nõ ſolũ in bonis minorib3 fortune: ut in diuitijs: ſꝫ etiã in nobilitate ſeu claritudine q̃ maiora ſũt ſeu mag̃ deſiderabilia bõ ſaltẽ ad magnani mos q̃ diuitie. Hoĩes eñ h̃mõi ꝓpter honores a generis claritudi nes obſeruãdas: iacturã in ceteris reb3 fortune patiunt̃. ut in prima ſcd̓e. q. ij. Hec aũt ſucceſſio p iura cõia ſeu cõẽm gentiũ ꝯſuetudinem patẽt q̃ dictãt ut ille q̃ p filio legi timo alic9 ſm̃ famã publicã h̃etur d3 ſibi ſuccedẽ in gñis nobilitate. a h̃mõi. Tercio d̓r fili9 alic9 etiã il le q̃ neutro predictoꝝ modoꝝ dñ dit ſed p legalẽ adoptionẽ tm̃ eſt ab a liq̃ in filiũ aſſumpt9. q̃ quidẽ fili9 tali p̃ri h3 ſuccedere ſaltẽ in minori bus reb3 fortune ut in diuitijs ꝓut iura volunt cõia. Que quidẽ tres ſucceſſiones ſeu filiacões ſupradcẽ q̃nq3 ꝯcurrunt in eadẽ pſona. q̃nq3 in trib3 diſtinctis ut ſatis p3. Scd̃õ ſupponit̃ q filiatio ſm̃ verã gñatõ nẽ naturalẽ ſpecialiter cũ a remotis pentib3 p longã pntele lineã ſuc ceſſiuã in tp̃m antiq̃ diuturnitate deſcendit: a nemine eſt fallibiliter cognoſcibilis niſi p diuinã reuela cõẽ3 ſeu ſacrã ſcripturã diuinit9 tra ditã. hoc inductiue ꝓbat̃. Nã q a liq̃s ſit filius alic9 ſm̃ verã gñatio nẽ naturalẽ p experientiã ſenſualẽ q̃ ꝓprie ſingularia cognoſcunt̃ h̃ri non p̃t niſi forte a pentib3 utpute a m̃re q̃ de hoc poſſet certiorẽ noti ciã habere. cũ ceteri hoĩes a etiã pa ter certã noticiã expimentalem de hoc cõiter non habent. Mater vero aſi certã noticiã expimentalem de filio ſuo cuius p̃ris ſit ſcd̓m verã ge neracõem h̃eat: non tñ talẽ noticiã de viro ſuo nec de ſeipã. a multo mi nus de antiq̃s pentib3 viri ſui: nec ſuis p lineã pntele aſcẽdendo p ex perientiã habere poteſt. Pari igit̃

ratione cōſtat ꝙ apud neminē pōt
eſſe expimētalis cognitō de aliquo
vtꝝ deſcēdat a certo remoto ꝓgeni
tore mō p̄dicto. Fama aūt publica
ſeu ꝯmunis extimatio ꝓꝑli. quantū
cūqꝫ ſine ꝯtradictōe in ꝓꝑlo fit extē
ſa: infallibilē ꝯgnitionē nō cauſant
Sicut nec teſtes vel legittīa documēta
ſeu inſtrumēta. cū oīa hmōi ſint
fallibilia vt frequēter patet. et etiaꝫ
in ſacris hiſtoriis teſtiū fallacia nō
nunq̄ reperitur. p cronicas etiam an
tiquoꝝ que in ſacris ſcripturis non
ſint inſerte noticia hmōi īfallibilis
haberi nō pōt. cū taliū certitudo cer
titudinē que p famā publicā habe
tur nō excedit vt eſt manifeſtū. Sicut
nec p aliquā verā ſcientiā naturaleꝫ
ſeu liberalē artem hoc eſt cognoſci-
bile. vtꝫ intuenti Reſtat ergo ꝙ hoc
tm̄ ſit cognoſcibile p diuinā reuela
tionem ſcḋm quā ꝓphete vt ait gregꝰ.
qn̄qꝫ de p̄terito qn̄qꝫ de futuro vati-
cinantur. Et iſto mō moyſes de noe
ꝓphetare cenſeṫ de quo dicit genuiſ
ſe tres filios et hmōi. Tercio p̄ſuppo
nitur ꝙ vt aliquis ſit filius alteriꝰ
ſcḋm ꝯmunē extimatōeꝫ et famā pub
licam tm̄ vel ſcḋm adoptionē legaleꝫ
hoc pōt aliter cognoſci q̄ p diuinaꝫ
reuelationē. pbaṫ Nā p teſtes ydo-
neos vel legittīa documēta vel croni
cas antiquoꝝ autēticas. talis filia
tio ſufficiēter pōt pbari vt de ſe patꝫ
Quarto p̄ſupponiṫ ꝙ miraculoruꝫ
dei quedā ſunt ad fidei ꝯfirmationeꝫ
et talia debent eſſe manifeſta. Alia
vero ſunt miracula que nō p ſui ma
nifeſtationē ſꝫ p fidē habenṫ. et iſta
debent eſſe occulta vt fides eoꝝ magꝭ
ſit meritoria. vt eſt ſacramentū alta
ris et virginis partus. Veritas iſtiꝰ
p̄ſuppoſiti patꝫ in. iii. pte. q. xxviii.
Hiis p̄ſuppoſitis pͥma concluſio ſit
iſta. ꝙ xp̄s ꝑut ex p̄noſticis ꝓphaꝝ
habeṫ. habuit eſſe filius dauid et a
braham ſcḋm verā generationē natu
ralē. et ſic ꝯueniēs fuit hꝫ p ſacrā euā
gelicaꝝ doctrinaꝝ traditionē teſtifi
cari. Prima ps pbaṫ nā de ꝓmiſſio
ne facta abrahe geñ. xxii. ca. legiṫ.
Bn̄dicentur in ſemine tuo oīs gē-
tes terre qḋ exponit apl̄s ad gal. iii
ca. In ſemine tuo qui eſt xp̄us. In
pſ̄ aūt de ꝓmiſſione facta dauid dꝛ
De fructu ventris tui ponā ſup ſedeꝫ
tuā que verba maīfeſte denotāt verā
filiationē naturalē. Ille eī̄ qui ſcḋm
famā publicam tm̄ hmōi filius re-
putatur alicuius nō vere dꝛ de ſemīe
eius nec de fructu ventris ſui vt ē ma
nifeſtū. Et inde etiā eſt ꝙ cū ex tali
filiatione in laudabili vena filii pa-
rentibꝫ in virtutibꝫ ſuccedūt vt ī pri
mo p̄ſuppoſito dictū eſt. idcirco pͥn
cipales virtutes regie q̄ de ipō dauid
leguntṫ: attribuebanṫ ꝓphetie qua
ſi p modū ſucceſſionis deberi xp̄o. de
dauid eī legiṫ fuiſſe in oībꝫ viis ſuis
prudentē ſeu ſapienteꝫ primi regꝫ. x
viii. Sicut ꝙ fuit faciens iudiciū et iu
ſticiā omni ꝓplo. ii. regꝫ. viii Que q̄
dem virtutes q̄ſi p modū germina-
tiue ſucceſſionis p̄dicanṫ a ihere. xp̄o
ꝯuenire. Vn̄ ihere. xxiii. ca. Suſcita
bo dauid germen iuſtū et regnabit
rex et ſapiēs erit et faciet iudiciū et iu
ſticiam in terrā. Vn̄ licet altiori et ex
cellentiori mō xp̄s habuit virtutes
q̄ dauid et ceteri ſancti. vt in prima
pte. q. vii. Nec ipſa xp̄o p ſucceſſio
nem a dauid debebātur. Preſertim
cū multi ꝓgenitores nō eiuſdē lau-
dabilitatis inter dauid et xp̄m inter
fuerunt. Denotaṫ tm̄ p ꝓphetam in
verbis p̄dictis ꝙ xp̄o etiā ptinebat
ſucceſſio in talibus virtutibus ſcḋꝫ
veram generatōnem naturalem hu
manam inquantū erat ex vero et ꝓ
prio germine ipſius dauid. prout
primo preſuppoſito fuit tactum. Se
cunda pars concluſionis probatur
Nam illa que in vaticiniis ꝓphetaꝝ
inueniunṫ tradita de xp̄o. in euāge-
liis ꝑ maiori et principaliori pte im
pleta eſſe explicanꝰ Math. i. Vt ad
impleretṫ qḋ ſcriptū eſt p ꝓphetam
etc. Et ſic de q̄ pluri mis q̄ ī ꝓceſſu
euangelioꝝ ſimilibus leguntṫ. Cō
cluſio ſcḋa ꝙ xp̄ꝫ ſcḋm verā gn̄atōem

naturalem a dd̄ ⁊ abrahā dn̄diſſe ſufficienter tradit quantū ad fideliū informationē ſpectat ꝑ matheum in ꝑmo titulo ſui euangelij dicentē Liber gn̄ationis ihū xp̄i filij dd̄ filij abrahe· Etſi de genealogia xp̄i nihil ampli9 tradidiſſet ꝓbat̄ Nā ex ſolis iſtis verbis manifeſte aſſerit euangl'a xp̄um a dd̄ ⁊ abrahā dn̄diſſe ꝑ verā gn̄ationē naturalem· Sȝ talis aſſertio ē ſufficiēs teſtimoniū apud fideles ad h̄ oñdēdū etiā ſi nihil ampli9 de h̄ declaraſſet· igr̄ ɔcluſio vera· Conſeqn̄tia pȝ de ſe· ⁊ aſſumptū ꝑ prima pte ꝓbatur· Nā eſto ꝙ fili9 dici poſſet etiā ille q̊ tm̄ ſm famā publicā vel legitimā adopcōem ē filius· ut in ꝑmo preſuppoſito· nunꝙ tn̄ ab aliq̊ dr̄ gn̄ari q̊ ſm famā vel adopcōem ſit ei9 filius· Licet ei pr̄ dicat̄ ſm curā etatē ſeu geniturā ⁊ hm̄oi· ⁊ ꝑ ɔn̄s fili9 tanꝙ eius correlatiu9· gn̄are tn̄ ſeu gn̄atio nō eodē mō equiuoꝫ Cum igit̄ dicit· Liber gn̄acōis ihū xp̄i maīfeſte loq̄tur de genealogia q̄ eſt ꝑ viā gn̄ationis· nō aūt de illa que ſm famā vel adopcōnem tm̄ dicit̄ Talis ei filiatio nō ꝑ gn̄ationem: ſed ꝑ aliū modū ꝓcedit· Scd̄a vero ps aſſumpti ꝓbat̄· Nā apud fideles euāgelia xp̄i recipientes ſufficient̄ filiatio predicta ꝑ illa verba tituli ɔprobat̄ Nā ſi hoc nō eſſ; verum tūc titulus ille veritatē obmitteret: q̊d abſit a fideliū cordib9 cogitare· cū ſm aug'· Si vnū falſū in ſacra ſcriptura eēt reptum tota ei9 auc̄tas infirmaret̄ Apud infideles aūt q̊ euan̄ negāt vel de ſui veritate dubitāt: nec tota genealogia ſequēs ſufficit ad h̄ eis ꝓbandū· Tales a fide alieni vbis euāgeliſtaruȝ nō preſtant fidē ⁊ ideo totā illam lineā negabunt: niſi forte hebrei: q̊ autoritate veteris teſtamēti aliquā ptem genealogie mathei hn̄t recipe ſcȝ vſqȝ zorobabel vel aliud ⁊ h9 modi nō vltra: cū apud eos de ceteris hiſtoria autētica n̄ hēatur· Sic

igit̄ tota genealogia ꝑ extenſionē in euāgelijs tradita nō ſufficit ad ɔuincēdos infideles de hoc ꝙ xp̄us a dauid dn̄dit· ⁊ ſi per ioachim et mariā fieret deſcēſus Vn̄ apl's prī· ad thimo· i· ꝓhibet genealogijs intendere· vbi glo· dicit ꝙ infideles hēbant genealogias quibȝ narrāt xp̄m deſcēdiſſe a dauid· Vn̄ ſicut apud tales nō ſufficit illa narratio in euāgelijs ɔtēta de genealogia xp̄i quantūcunqȝ extēſa tradat̄ ad veſtam gn̄ationem naturalē eius oñdendā· Sic apud fideles ſola verba tituli ſufficiūt ad hoc fundandū· q̄ quidē ratō includit̄ in verbis aug'· ꝯ fauſtum manicheū volentē ꝓbaē xp̄m nō eſſe filiū dauid cū nō eſſet ɔceptus ex ioſeph ad quē ſeriē generacōis matheus ꝑducit· Vbi aug'· ſic ait· Sic ꝰ nos credim9 etiam mariā fuiſſe in cognacōe dauid· qꝛ ſcripturis credim9 que vtrūqȝ dicūt ſcȝ xp̄m ex ſēie dauid eē ſm carnē· ⁊ eius mr̄em mariam virginē eſſe· Hec ille· Si tn̄ queraꝛ q̄ ſit vtilitas ſeu nc̄citas tradēdi tam extenſā genealogiā vbi ſol9 ꝑm9 titul9 ſufficit̄ Ad hoc rn̄detur ꝑ ſequentē terciaȝ ɔcluſionē· Tercia ɔcluſio ꝙ cōueniens fuit ut xp̄s etiā ſm publicā famā et cōem ꝓꝑli extimacōem a dd̄ deſcēderet· ⁊ hoc ɔſonat antiquorū ꝓphetias traditionibȝ· Prima ps ꝓbatur· Nā hoc fuit ɔueniens duplicit̄· Primo ad fideliū in cōi xp̄ȝ illo tp̄e recipientiū inſtructōnem· Scd̄o ad cōfutacōem infideliū xp̄m nō recipientiū· Primū pȝ ſic Nā ꝓut in ſcd̄a ſcd̄e· q· i· arti· vij· habet̄ cognitio fidei in hoībus oportuit ut ab imꝑfecto ad ꝑfectum ꝓcederet· Et idō xp̄s fuit pri9 cognit9 ſub rōne ſaluatoris in cōi etiā apud electos ꝙ cog̊ſceret̄ eſſe deus ⁊ hō· In prima ei vocacōe aploꝝ· ioh̄· i· andreas dicebat Inuenim9 meſſiam · i· xp̄m: ſed poſtea xp̄o interrogante vos quē me eſſe dicit̄· petrus rn̄t· tu es fili9 dei math̄· xvi· ca· Ex quo

videtur ꝙ prius ſequebanꝰ ip̄m tā
ꝙ̄ xp̄m anteꝙ̄ cognoſcerēt eius dei
tatem Vlterius etiā tanꝙ̄ minꝰ ple
ne informatis de fide ſue deitatis eiſ-
dem dicebat apl̄is. Tanto tp̄e vobi
ſcum ſū. et nō cognouiſtis me ioh̄ā.
xiiij. ca. Sic et pari rōne prius xp̄s
fuit cognitus tanꝙ̄ filius ioſep : ꝙ̄
cognoſcereꝰ eſſe ſine prē in terris. n̄
em̄ ſolū apud emulos q̄ ip̄m ſper-
nentes dicebāt nōne filius fabri eſt
math. xiiij. ca. ſꝫ etiam apud ſimpli
ces diſcipulos et cognatos cōiter fi
lius ioſeph reputabaꝰ anꝙ̄ miſte-
rium virginitatis eēꝫ diuulgatū In
tantū em̄ pſona euāgeliſta dicebat
Non cognouerūt pentes eius luc.
ij. ca. Vn̄ nō ſolū ſimplices ſeu p deo
te ꝑut apl̄i fuerūt in p̄ncipio. Sꝫ eti
am nathanael q̄ ſm glo. peritiſſimꝰ
ſcripturaꝝ erat cū audiuit a philip
po ioh̄. j. quē ſcripſit moyſes ī lege
et ꝑp betis. Inuenimus ih̄m filiū io
ſeph a nazaret nō fuit admiratus de
hoc ꝙ xp̄s eēꝫ filius ioſeph. ſed de h̄
ꝙ a nazaret eſſet cū de bethleem ſpe-
ctabaꝰ meſſias Et qđ magis atten
tione dignū eſt ꝙ ipſa eadē beata v
go miſterij diuini ſup om̄s conſcia
iſtū moduꝫ loquēdi obſeruabat. d.
Ego et pater dolentes querebamus
te luce. ij. ca. Ex quo ſequiꝰ ꝙ ad in
ſtructionem fideliū in ꝯmuni q̄ xp̄ꝫ
venientē in mūdo receperūt ꝯuenīēs
modus fuit vt eis p̄ſentatur priꝰ ſb
rōne regis. ſ. meſſie filij dauid ſine re
uelatione miſterij deitatis et virgi-
nitatis matris ꝙ̄ ꝙ eis a principio
om̄ia iſta archana reuelarentur. ſic
em̄ ꝓceſſerunt ab impfecto ad pfe-
ctum qui eſt modus hoībꝫ in ꝯmuī
maxime ꝯnaturalis. Secundū ꝓbaꝰ
Nā ſi xp̄s ſm verā generationē na
turalem tm̄ a dauid deſcēdiſſꝫ et non
ſm famā publicā et ꝯmunē ꝑpl̄i exti
mationē. hoc nō ſufficeret ad refutā
dos infideles p̄cipue hebreos q̄ ex il-
la ſtirpe tm̄ ſaluatorem ſpectabāt
vt autoritates ſacre ſcripture teſtā-
tur. et xp̄s eos exhortando dicebat.

Scrutamini ſcp̄turas iohan. v. ca.
Vn̄ ſi cū rōabiliter ignoraſſent a da
uid deſcēdiſſe p̄ſertim cū ꝯmunis fa
ma et ꝑpl̄i eſtimatio h̄ nō teſtaretur
redderētur excuſabiles. Non em̄ ipſi
tenebātur cognoſcere verā gn̄atio-
nem naturalē xp̄i ſm quaꝫ a dauid
deſcēdit Talis em̄ incognoſcibilis ē
niſi p diuinā reuelationē. vt in ſup
poſito ſecūdo fuit oſtn̄ſum. Diuina tn̄
ſcriptura intēdit eos inexcuſabiles
reddere. Vn̄ in glo. ſup illud Math.
ij. vbi eſt qui natus. Cōfuſio iudeo-
rum eſt vt xp̄i natiuitatē a gētilibꝫ
diſcant. et ſi nō credūt inexcuſabiles
ſūt h̄ in glo. Conueniēs igiꝰ modꝰ
fuit vt etiā xp̄s ſm publicā famā a
dauid deſcēderet vt ſic ip̄m refutātes
ſaltē ſub rōne ſaluatoris ſpectati in
ꝯmuni recipe inexcuſabiles cēnt qđ
eſt intētum. Secūda vero ps ꝯcluſio
nis ꝓbaꝰ Nā ꝑphete p modū ſucceſ
ſionis ipſius dauid xp̄o regiā digni
tatē attribuebāt yſa. ix. ca. ſup ſoli
um dauid et ſup regnū eius ſedebit.
Que quideꝫ verba et ſilia. licet nō de
ſede ſeu regno tp̄ali p̄ncipaliter ītel
ligantur ꝑut v̄ba yſa. denotant ibi-
dem dictis. Sedebit ineternū. Nec
em̄ cōcedendū eſt ꝙ in regno tēpali
dauitico. iechonias a quo xp̄s deſcē
dit habuit ſucceſſorē. ꝑphetāte ihē.
xij. de ip̄o iechonia Nō erit de ſemine
eius q̄ ſedeat ſup thronū dauid. cuꝫ
hoc tn̄ ſtat ꝙ ſm intellectuꝫ minus
principalē ſeu figuratiuū quē totus
ꝑpl̄s in ꝯmuni p̄ncipaliter intende-
bat de regia dignitate etiaꝫ tp̄ali q̄
xp̄o debebaꝰ p ſucceſſionē dauid ta-
lia verba intelligūtur p qđ ſignifica
batur ſucceſſio ip̄ius xp̄i hoīs in re-
gno vniuerſali ſupra omnē creatu-
rā. iuxꝰ illud. Data eſt mihi po. in ce.
et ī ter. math. xxviij. Rō āt hꝰ figuā
tiue locutōis ſeu duplicis ītellectus
talꝰ eſt. Nā ſic nrā cognitio de īpfe-
cto ad pfectū naturaliꝰ ꝓcedit vt ta-
ctū ē. Sic eodē mō nāle ē nob̄ ex cog
tione corpaliū ī ſpūaliū cogtionē de
uenire Inuiſibilia eī dei a ćatuá mūdi

ꝑ ea que facta ſunt intellctā ↄſpici
unt. ad roma. i. qđ non ſolū hꝫ lo-
cum in puris naturalibꝫ: ſed etiam
in ſupernaturalibꝫ. ut in miſterijs
ecc̄e. precipue in ſacr̄is quibꝫ ſacra
inuiſibilia ꝑ ſig̃ viſibilia tradunt
Et ideo ex diuina preordinatione ut
ꝓpls de ſenſibilibꝫ ad inſēſibilia cō
nāti mō reducere᷑ xp̄m quē ↄſtituit
heredē vniuerſoꝝ etiā in regia dig
nitate tꝑali: legitimū ipſiꝰ dauid
ſucceſſorē fecit: ſic ut ius hereditari
um in ipſo reg̊ eidē ꝑtineret a ex ta
li ſucceſſione. Quā quidē ſucceſſio
nē tꝑalem ↄtꝑanei xp̄i diligenter
attendebāt ut teſtat᷑ ſacra hiſtoria
Nam apl̄i q̄ fuerūt ſuꝑ ceteros de
miſterijs xp̄i eruditi: etiā pꝰ reſur
rectionē qn̄ iam ipſius gl̄a eāt eis
mag̃ maifeſtata ab eo querebāt.
Si in h̄ tꝑe reſtituturus es regnuꝫ
iſrl̄. act. i. qđ intelligit᷑ ad l̄rām de
reg̊ tꝑali credētes talem reſtitucōꝫ
ad xp̄m ꝑtinuiſſe. nec xp̄us ꝓ tunc
iſtū intellcūm figuratm̄ ſeu minꝰ
principalē ab eis excluſit exp̄ſſe ut
ibidē pꝫ. Fortiꝰ g̊ ſciendū ē de cete
ris q̄ regnū dei ignorabāt. Cū igit᷑
ſucceſſio in regia dig̃tate tꝑali ad
illū etiā qui ſ̄m famā publicā ē fi
liꝰ ꝑtinet ut in ꝓ̇mo preſuppoſito:
nō ad illū tm̄ q̄ ſ̄m verā gn̄ationē
nālem tm̄modo oñdit: ſeq̄tur ꝙ ꝓ
phete teſtātes ipſū fore legitimum
ſucceſſorē in regno dđ tꝑali. Cōſe
q̄nter premrābant ipſū ſ̄m famaꝫ
publicā a dđ deſcenſuꝝ qđ ē inten
tum. Quarta ↄcluſio ꝙ predictꝰ de
ſcenſus xp̄i a dđ ſ̄m publicā famā
a cōem ꝓpl̄i eſtimacōnem quantū
ad ↄtꝑaneos ꝑtinebat ſufficienter
tradit᷑ ꝑ matheū euanglīam ...
Abrahā genuit yſaac ac̄. a ↄueni
entiꝰ ꝑ ioſeph ꝙ̄ ſi ꝑ ſolā virgineꝫ
gloſaꝫ hmōi deſcēſus tradere᷑ Pri
ma ps ↄcluſionis ꝓbatur Nā oēs
ↄtꝑanei xp̄i exceptis pauciſſimis.
quibꝫ miſteriū v̇ginitatis fuit re-
uelatū credebāt xp̄ꝫ eē filiū ioſeph
a fama publica h̄ teſtabat᷑: utꝫ ex
iam dictis. Qꝫ quidē ioſeph de dire
cto genealogizat᷑ a dđ ꝑ matheum
utꝫ in l̄rā. Igit᷑ prima ps ↄcluſio-
nis vera. Scđa vero ꝓbat᷑. Nā ſi ta
lis deſcēſus ſ̄m publicā famā ꝑ vir
ginē gloſam declaret᷑ a nō per Jo
ſeph: oportuiſſet ꝙ ↄtꝑanei xp̄i re
putarent xp̄m nō oñdere a ioſeph.
a ↄñr credere v̇ginē gloſam non le
gitime xp̄m ↄcepiſſe. vel miſteriuꝫ
v̇ginitatis eſſꝫ ſtatī eis reuelandū
quoꝝ primū eſſet falſiſſimū a dero
gatm̄ hōri ipſiꝰ beate v̇ginis. q̄ ut
ab infaīa ſuſpicōis eſſet immunis
diuina preordinacōe fuit deſpōſata:
ut ſcī doctores tradūt. Scđm vo eſſꝫ
etiā ↄ dictamen eiuſdē diuine preor
dinacōis q̄ virginitatē mr̄is ex ce-
teris rōnibus ut dictū ē voluit eſſe
occultā. a ſic ſcđa ps ↄcluſionis ve
ra. Qn̄ta ↄcluſio ꝙ ↄueniens fuit
ut xp̄i genealogia nō tm̄ ſ̄m pre-
dcās filiacōes: ſed etiā ſ̄m filiacōꝫ
legalem. ſcꝫ ſcđm adoptionē trade
re᷑. ut luc. tradit in. iij. c. Probat᷑
Nā ut doctores dicūt ꝑ ut poſtilla
tor luc. iij. tractat. Licet oēs ſapiē
tes hebreoꝝ ↄcorditer tenerēt xp̄m
deſcenſuꝝ eſſe a dđ. aliq̄ tn̄ eoꝝ opi
nabant᷑ ipſū oñdere ab eo ꝑ nathā
eius filiū adoptm̄ ꝓpter excellentiā
ſcītatis a ꝓphecie. Alij vo ꝑ ſalomo
nē ꝓpter dignitatē regiā a excellen
tiā ſapiē. Scđm veritatē aūt ut oīo
tolleret᷑ errādi occaſio ꝑ vtrūq; oñ
dit: ꝑ ſalomonē ſcꝫ ſ̄m lineā natu
ralis gn̄ationis. ꝑ nathā vero ſ̄m
lineā adopcōis legalis Nathā eī fi
lius adoptiuꝰ fuit dauid. Vn̄ cōue
nienter lucas ſeq̄tur lineā adopti-
uā ꝑ nathā a quoſdā alios: ut no
bis oñdat ꝙ etiā ſ̄m lineā adopti
onis xp̄us a dđ deſcendit. Idcirco
notanter pretermiſit hoc verbū ge
nuit a loco eiꝰ vtit᷑ hoc v̇bo fuit Sex
ta ↄcluſio ꝙ gn̄atio xp̄i vera a da-
uid ꝑ virginē gloſam oñdens cuꝫ
exp̄ſſione v̇ginitatis archane quā
tū ad fideles fide diuulgata ētificā
dos ꝑtinꝫ. ſufficiēt᷑ tradit᷑ ꝑ mat.

Nam in p̄dicto ca. poſtq̄ math. ſe
expediuit de genealogia xp̄i ſuma-
rie ī primo titulo. & ɔſequēter in ſin
gulari p extēſam ſucceſſionē. quam
ſucceſſionē in tres q̄terdenas ex cer
tis cauſis miſtice intellectis diuiſit
put in glo. ordīaria ſufficiēter tra-
ditur. ſtatim ip̄am materiā gnatio
nis xp̄i q̄ſi alio mō reſumēs ſubdit
xp̄i aūt gnatio ſic erat Cū eſſ; deſpō
ſata mater ihū maria ioſeph anteq̄
ɔuenirēt inuēta eſt ī vtero habens
de ſpū ſancto. Vbi maniſeſte tradit
veritatē generatōis xp̄i quā a da
uid deſcendiſſe in titulo p̄miſerat. p
mariā virginē nō ex viuili ſemīe ſed
ſpūſſā inſpiratōe pceſſiſſe. cū q̄ eti-
am oñdit eius virginitatē occultam
eē illis tpibꝫ niſi cui de⁹ ex cauſa vo-
luit reuelare ſicut ioſeph. Colligitur
g̊ ex premiſſis q̄ deſcēſus xp̄i a da-
uid et abrahā in euāgelio q̄drupli
citer tradit. Nā aut ſm verā gnatō
nem naturalē & ħ ſūmarie quantum
ſufficit ad certificādos fideles in cōi
de impletione pmiſſionū q̄ pr̄ibus
fuerūt facte & ħ dupliciter. q2 aut ſi
ne miſterij virginitatis reuelatione
et ſic in titulo p̄mo mathei. put in ſe
cunda ɔcluſione. aut cū declaratōne
virginitatis ſicut ibi. Generatō aūt
xp̄i &c. math. j. put in ſexta ɔcluſiōe
Aut ſm publicā extimationē & hoc
extēſe p ſingula deſcendēdo ſeu aſcē-
dēdo q̄d ſufficiēt requiꝛ ad certificā
dos xp̄i ɔtēperaneos de ħ q̄ xp̄s fue
rat legittimus ſucceſſor ip̄i⁹ dauid
hoc dupl̄r. q2 aut ſm lineā natural̄
gnationis publice extimatā p ſalo
monem quā mathe⁹ tradit. put in
quarta ɔcluſiōe. Aut ſm lineā adop
tiuam. et ſic luce. iij. put in q̄nta cō
cluſione. Qui quidē q̄druplex deſcē
ſus in xp̄ō ɔcurrit put traditio euā-
gelica narrat fideliter Et h̄ ad mur
murationes pfidoꝝ ɔprimēdas & ad
mirationes tollēdas fideliū in p̄di-
ctis ſufficiāt ſm lrālem expoſitionē
obmiſſis tñ q̄pluribus alijs ī hac
materia a doctoribꝫ traditis que ad

miſticā ptinēt declarationē.

¶ In ca. ij. vbi dr in poſtilla q2 iſta
ciuitas antiquitus vocata eſt effra
ta ab vxore caleph ¶ Additio.

Immo p magna tēpa añ ca
leph. ſ. tpe iacob patriarche
vocata eſt effrata bethleem.
Vñ gen. xlviij. Sepeliui eā iuxta vi
am eufrate. que alio noīe appellaba
tur bethleem

¶ In eodē ca. vbi dr in poſtilla. Et
nazarenus de radice eius ɔſurgꝫ &c.

¶ Additio.

Hebraica vitas ī illo loco iſa-
nō dicit. Nazarenus de radi-
ce eius ɔſurget ſꝫ dicit Neter
de radice eius ɔſurget q̄d ſi trāſfera²
in latinū. diceret. Nazaren⁹ ſeu na
zareus de radice eius ɔſurget cum e
lrā q̄d nō ɔpetit xp̄ō: ſꝫ bñ nazareus
q̄ ſignificat ɔſecrationē & ſanctifica-
tionē. Vñ hec autoritas euangeliſte
. ſ. Nazareus vocabiꝛ nō fundaꝛ in
hac autoritate yſa. p poſtillatorem
allegata. q̄d etiā habe² in glo. ſcꝫ in
pſ̄. C.xxxj. put in additione ſup il-
lum pſalmū latius habetur.

¶ In ca. iij. vbi dr in poſtilla. Qñ fu
it reportatus de egipto tūc ei erat in
quinto anno a ſua natiuitate &c.

¶ Additio.

Aliter habeꝛ in decretis. xxiij
q. iij. ¶ q̄d vero iniuriaꝫ. Ibi
enī expſ̄ſe legiꝛ q̄ xp̄s fugi-
ens in egiptū latuit ibi p ſeptēnium

¶ In. ca. v. vbi diciꝛ in poſtilla pri-
ma ergo beatitudo dicitur pauptas
ſpiritus &c. ¶ Additio

Circa hanc beatitudinū decla-
ratione quedā a ſanctis do-
ctoribus traduntꝛ. etiam ad
ſenſū lrālem ptinētia. que videntꝛ ab
inuicē diſcordare. Nā aug. in lib°
de ſer. dñi in mōte attribuit beatitu
dines hic enumeratas donis ſpirit⁹
ſancti. Amb. aūt ſup lucā attribuit
beatitudines ibi enumeratas qua-
tuor virtutibus cardinalibus. et ſic
beatitudines huiuſmodi non diſtin
guerentur a virtutibus ſeu a donis

q̄ꝺ videat̄ur inconueniens cū quedā
enūantur int̄ btītuꝺines q̄ nec ſūt
virtutes nec ꝺona. ſicut pauptas ꝛ
luctꝰ. Sanctꝰ vero thomas in p̄ma
ſecūꝺe ſanctoꝝ ſententias ꝯcorꝺans
ꝯcluꝺit btītuꝺines ꝺiſtingui a ꝺo-
nis ꝛ virtutibꝫ. non ſicut alij hītus
ꝺiſtincti ab eis: ſeꝺ ſicͭ actūs ꝺiſti
guuntur ab hītibus. Et ꝗꝛ ꝺō ſpūſ
ſancti eminētiora ſūt virtutibꝫ car
ꝺinalibꝫ. iꝺcirco ambro. exponenſ
beatituꝺines turbis ꝓpoſitas: attri
buit eas virtutibꝫ carꝺinalibꝫ. Au
guſt. aūt exponens btītuꝺines ꝺiſ
cipulis ꝓpoſitas in monte tanq̄ꝫ p
fectioribꝫ attribuit eas ꝺonis ſpūs
ſancti. Conſeq̄nter circa premia q̄
attribuunt̄ hm̄oi beatituꝺinibꝫ vi
ꝺet̄ inter ſcōs aliq̄ ꝺifferentia. Am
bro. cī ſup lucā tenet hm̄oi premi
a aꝺ futurā beatituꝺinem ptinere.
Auguſt. vero in ſmone ꝺm̄ aſſerit
ea aꝺ pn̄tem ptinere vitā. Criſoſt.
vero in ſuis omelijs queꝺā ꝺic̄ aꝺ
futurā ptinere vitā. queꝺā vero aꝺ
pn̄tem. Sanctꝰ thomas vero vbi ſu
pra cōcorꝺans ꝺoctoꝝ ſentētias: ꝺi
cit ꝗꝛ ſpes future btītuꝺinis p̄t eſſe
in nobis ꝓpt̄ ꝺuo. Primo ꝓpter ali
quā prepatiōnē aꝺ futurā btītuꝺi
nem p moꝺū meriti. Scꝺō p quan
ꝺā inchoatiōnē future btītuꝺis im
pfectā ut in viris ſcis: etiā in hac
vita. Exēplificanꝺo ꝺicit ꝗꝛ aliꝫ hē
tur ſpes fructificacōis arboris cū vi
reſcit fronꝺibꝫ. ꝛ aliter cū iam pre
morꝺia fructuū incipiūt apparere
Vn̄ in ꝓpoſito ea q̄ ponunt̄ tanq̄ꝫ p̄
mia pn̄t intelligi: vel ipſa btītuꝺo
pfecta. ꝛ ſic ptinet aꝺ vitā futurā
vel aliq̄ inchoatio beatituꝺinis. ſic̄
eſt in viris ſcis etiā in hac vita. et
ſic ptinet aꝺ pn̄tem vitam. Nā re
gnū celoꝝ ut ꝺicit augꝰ. pōt intelli
gi pfecte ſapiē iniciū: ſm qꝺ inci-
pit in viris ſanctis ſpūs regnare.
Poſſeſſio etiā terre ſignificat affectū
bonū aīe requieſcent̄ꝫ p ſpē in ſta-
bilitate hereditat̄ꝫ eterne p terram
ſignificate. Conſolant̄ etiā in hac
vita ſci ſanctū ſpiritū qui paraclitꝰ
ꝺicitꝛ pticipanꝺo. Saturant̄ etiaꝫ in
hac vita illo cibo ꝺe quo ꝺn̄s ꝺicit
Cibꝰ meus ē ut faciā voluntatē pa
tris mei. In hac etiā vita ꝯſequūt-
tur hoīes miām ꝺei. ſimiliter ꝛ purga
to oculo ment̄ꝫ p ꝺonū intellcūs ꝺe
us quoꝺammō p fiꝺē viꝺeri p̄t. Si
militer ꝛ in hac vita q̄ motus ſuos
pacificāt aꝺ ſimilituꝺinē ꝺei acceꝺen-
tes filij ꝺei vocant̄: tn̄ hec oīa pfecti
us erūt in pr̄ia. Hec ꝛ multa alia
aꝺ hanc materiā ptinentia reperies
notabiliter traꝺita in ſācto tho. pte
ꝛ. q. allegata.

In eoꝺē. c. vbi ꝺr in poſtilla. Be
ati munꝺo corꝺe ꝛc̄. Additio.

Munꝺicia corꝺis ſeu purifica
tio ſeq̄tur fiꝺem verā ſic̄ effe
ctus ſeq̄tur ſuā cauſaꝫ. Pri
mum em̄ principiū purificacōis
corꝺis eſt fiꝺes. iuxta illuꝺ apl̄i pe
tri. Fiꝺe purificās corꝺa eoꝝ. actu.
xv. Non ergo recte ꝺicit̄: ꝗꝛ primū
ꝯueniens mūꝺis corꝺe eſt viſio ꝺei
enigmatica per fiꝺē in pn̄ti prout
ait poſtillator. in q̄ etiā viꝺet̄ vari
are moꝺū ſue expoſicōis in hac p
te ſm quē premia hic ꝓmiſſa refe
rant̄ aꝺ aliā vitam tm̄. melius er
go viꝺeret̄ ꝺixiſſe ꝛ magis ꝓprie ꝗꝛ
mūꝺi corꝺe ſunt illi quoꝝ corꝺa p
verā fiꝺē munꝺant̄ ſeu purificant̄
Tales eī re occult̄ꝫ ꝛ ꝺiuinis ſupra
moꝺū cōem humanū illuſtrantur
Iuxͣ illuꝺ. plurima ſup̄ ſenſū hoīs
oſ̄ſa ſunt tibi. eccī. iij. quibꝫ ꝯueni
enter aꝺꝺit̄ premiū cū ꝺicit̄ (Qm̄
ipſi ꝺeū viꝺebūt) Mn̄tibꝫ eī talem
munꝺiciā p fiꝺē ſm quā nunc per
ſpeculū in enigmate ꝺeū viꝺent: re
cte ꝓmittit̄ viſio ꝺei ſimpliciter q̄ ē
facie aꝺ faciē. ſm auctem apl̄i per
ipſū allegatā. i. aꝺ choꝝ. xiij. Nā ſi
cut mūꝺicia oculi corpalis ꝺiſpoīt
aꝺ clare viꝺenꝺū: ſic mūꝺicia ocu-
li intellcūalis p fiꝺē aꝺ clarā ꝺei vi
ſionē ꝺiſponit.

In eoꝺē. ca. vbi ꝺr in poſtilla. Be
ati qui pſecutionē patiunt̄ ꝛc̄.

¶ Additio.

Nulla videt̃ facta mẽtio in lrã
circa hãc beatitudinẽ de hoc
ꝙ hmõi patiẽtes letãter ſu-
ſtineãt pſecutões. Nõ em̃ dixit. Bt̃i
qui pſecutionẽ patiũtur letãter ſeu
gaudẽter ſed solũ beatificauit pſecu
tionẽ patiẽtes ꝓpter iuſticiã vt hɐ̃t
in lrã. Illᵈ etiã qᵈ ſequi² (Gaudete
et exultate ⁊c.) refert̃ ad ſequentem
beatitudinez in qua dr. Beati eritis
cum maledixerint vobis ⁊c. Nec eti
am ibi dicit̃ ꝙ talia tolerãt gaudẽ
ter ꝙ exhortat̃ eos ad hᵒ vt gaudeãt
Vñ melius videt̃ hic dici ſm ſanctũ
tho. vbi ſupra. ꝙ octaua beatitudo
eſt firmitas quedã omniũ beatitu-
dinum p̃dictaꝝ. acſi diceret. Beati
qui ſic firmiter ſe habent ad predi-
ctos actus beatitudinũ. vt ab ipõꝝ
iuſticia nõ recedãt ꝓpter pſecutões
et ideo in repromittẽdo premiũ hui⁹
beatitudinis redit ad caput. ſ. ꝙſi
cut in prima beatitudine fuit repro
miſſum regnũ celorum. ſic et in hac
octaua idẽ repromittit. vt intelliga
tur huic octaue beatitudini omnia
p̃mia attribui. tanꝙ̃ omniũ aliarũ
firmitatem habenti

¶ In eodẽ ca. vbi dicit̃ in poſtilla.
Et ideo primo minor pena dẽtmina
tur. Cum dicit̃ reus erit conſilio.

¶ Additio.

In biblijs noſtris ꝯmuniter
habet̃ ſic. Omnis qui iraſci²
fratri ſuo reus erit iudicio. q̃
aũt dixerit fratri ſuo racha reus erit
ꝯſilio. et ſup talem lrãm videt̃ fũda
ri gloſa ordinaria. et ſñe ſanctorũ
doctorũ de hac materia loquentium
Vñ mirãdum eſt vñ poſtillator ha
buit. vt iſte ordo trãſmutaret̃. Im
ponit eũ reum fore ꝯſilio ei qui iraſci
tur. et reũ fore iudicio ei qui dixerit
racha qᵈ videt̃ nullũ habere funda
mentum in lrã. Circa intellectũ hu-
ius triplicis diſtinctõis quã ſalua
tor noſter hic poſuit ꝯplures ſunt et
diuerſe tam ſanctoꝝ ꝙ̃ alioꝝ expo-
nentiũ ſentẽtie. put in glo. poſſent
haberi. Salua tñ ſemp ſanctoꝝ et do
ctorum reuerentia Iſte paſſus alit̃
poteſt exponi Ad cuius euidentiam
ſciendũ ꝙ hoc dictum racha. eſt he
braicum. vt ihero. dicit et idẽ ſignifi
cat qᵈ vacuũ. Et põt dupliciter itel
ligi. Vno mõ idem dicit qᵈ homo va
cuus quo ad cerebꝝ vel intellectum
Et ſicvt criſ. dicit quantũ ad ſenſũ
verbi. Idem eſt dicere fatue et racha
Alio modo põt intelligi de vacuitate
ſeu iopia tꝑalium facultatũ. Et iſto
mõ accipit̃ iudicũ. xj. vbi legi². Cõ
ḡgatiqȝ ſunt iepte viri inopes Vnde
vbi tranſlatio nrã habet inopes. he
braica veritas habet requin. qᵈ eſt
plurale hui⁹ nois ſingularis racha
Et iſto mõ intelligẽdo ñ eſt vocabu
lũ ꝯtumelioſũ. poſſibile em̃ eſt hoĩez
eſſe inopem ſine aliq̊ vicio ſeu culpa
ſui. Primo aũt mõ intelligẽdo idẽ ẽ
qᵈ ſtultus ſeu fatuus. qᵈ eſt maĩfe-
ſte ꝯtumelioſũ ſeu ꝯuiciatiuũ. Vnde
recte q̃ racha dixerit fratri ſuo reus
eſt ꝯſilio. hᵒ eſt requiri² ꝯgregatõ iu
dicum ad examinandũ ſeu inquirẽ
dum p circũſtantias facti q̊ p̃dicto
rum modoꝝ intelligendũ ſit verbũ
p̃dictũ. Si primo vt peniteẽtiatur Si
vero ſecundo vt libere². Vñ in hac tri
plici diſtinctõne ſaluator noſter no
bis oñdit ꝙ iuſticia euãgelica abũ
dantior debet eſſe in hijs q̃ ꝯmittun
tur in ꝓximũ. pluſꝙ̃ iuſticia phari
ſeorum in tribȝ. Primo ꝙ in hᵒ reat⁹
iniuriãtis facto ſicut hoĩcide. equipe
tur reatui ei⁹ q̊ occidit tm̃ ex ꝓpoſito
cordis. Vñ ſic̃ ſm phariſeos q̊ occi-
derit re⁹ erit iudicio ſic ſm euãgeliũ
(Oĩs q̊ iraſci² fra. ſuo re. e. iu.) Scdȝ
q² cũ q̃s v̓ba ꝓfert ꝓxio q̃ pñt itelli
gi ad ꝯtũeliã dcã. lȝ hẽant aliũ itel-
lectũ q̊ pñt itelligi ſine ĩiuria. nihi-
lomi⁹ inq̊rẽda ſeu exaĩanda ſũt. Et
iõ (q̊ dixerit racha re. e. ꝯſi.). ſ. ad ex
aminãdũ quõ dẽant itelligi Terciũ
(q̊ dixerit) v̓ba maĩfeſte ꝯtũelioſa.
Vt (fatue re. e. gehẽ. ig.) ĩ q̊ oñr ma
gna excellẽtia euãglice iuſtie ĩſpcũ
phariſaice Illi eĩ ĩ tribȝ v̓bᵒ ꝯdẽnabãt

ſaltē̄m ad mortē vel grauem penā
Saluator vero inquantū caritati ꝯ
rianſ eos ꝯdemnat in gehennā ig
nis que ē maxima et noua condē-
natio a ꝓꝑe euangelica. ſicut a reg
num celoꝝ eſt maxima a noua re
ꝓmiſſio euāgelica. Pena ei ignis
eterni gehēne. ſicut a premiū regni
celoꝝ in antiquis documētis mini
me inuenit ita clare traditū.
¶ In capitulo nono vbi dicitur in po
ſtilla. Et ideo non videtur benedice
re q̄ dicunt ꝙ ti illoꝝ. ¶ Additio
SAncti doctores a magne au
toritatis hoc tenent qđ re-
probat poſtillator. Vn̄ ihē
roni9 ſup illud verbū. Videns aūt
ihesus fidē illoꝝ: dicit. nō eius q̄ of
ferebat ſed eoꝝ qui offerebāt. Qđ
etiā videt ſentire criſoſtom9. Simi
liter iohēs eps qui in hoc loco ſic
dicit. Quantū valet apud deum fi
des ꝓpria: apud quē ſic valuit alie
na: ut intus a extra ſanaret hoīem
Quā ſententiā glo. ordinaria int
linearis in hoc loco ſequit. Nō er
go modice audacie videt tantis ſā
ctoꝝ antoritatibꝫ cōtraire. preſerti
cū ſi ſane intelligant manifeſtam
ꝯtineant veritatē. Ad cuius euiden
tiā ſciendū ꝙ meritū dupliciter pt
ꝯſiderari ꝑut ꝯmuniter doctores di
ſtinguūt. ſcꝫ de ꝯdigno vel de con-
gruo. Condignū ei attendit ſcđm
ꝓportionē equalitatis. Congruū ve
ro attendit ſcđm equalitatē ꝓporti
onis. Si aūt loq̄mur de condigno:
nullus pōt merei alteri primā gra
tiā niſi ſolus xp̄us. De quo ad he-
bre. ij. Qui multos filios in glām
adduxerat ać. Si autē loq̄m de me
rito ꝯgruo: pōt aliquis mereri alte
ri primā gratiā. Congruū eſt em̄
ſcđm amicicie ꝓportionē ut de9 im
pleat hoīs iuſti ſeu ſācti voluntatē
in ſaluacōe alteri9 preſertim nō po
nentis impedimentū. Vnde in ꝓpoſi
to remiſſio pctōrum fuit ꝯceſſa pa
ralitico ꝓpter meritū fidei offerenti-
um: nō de ꝯdigno ſed de cōgruo. a
ſic ſunt intelligēde autoritates ſcō
rum: ꝑut ſanct9 thomas in prima
ſecūde. q. vltima hoc declarat. Nec
ex hoc ſeq̄retur ꝙ remiſſio pctōrū
fuiſſet paralitico data ſine ꝓpria fide
Nā in iuſtificatione impij que hē
tur p primā grām fides ꝓpria req̄-
ritur Vnde roma. v. Juſtificati igi
tur ex fide ać. ſed talis fides nō p re
cedit primā grām per modū meri
ti. alioq̄n homo poſſ; ſibi mereri p
mā grām qđ eſt ꝯtra ꝯmunē deter
minationē doctoꝝ. Qđ autem alle
gat poſtillator p opinione ſua: ex
hoc qđ dicit. Confide fili remittun
tur tibi ać. nō valet Tum ꝙ hoc di
ctū a xp̄o intelligit: facta dimiſſio
ne p quā fuit fili9 adoptionis. tum
ꝙ hoc fuit dictū ad oſtendendū hu
militatē xp̄i. Vnde gloſa ſup illud
v̓bū. humilis dn̄s filiū vocat quē
ſacerdotes tangere dedignātur
¶ In ca. x. vbi dr in poſtilla Noli
te poſſidere auꝝ ać. ¶ Additio
QValiter ſint intelligēda ſm
doctores iſta que apl̄is ad
predicandū miſſis a xp̄o in
iungūt habes. ꝫ. in addicōne ſup
iohēm. xij. vide ibi.
¶ In capitulo. xi. vbi dicitur in po
ſtilla. Et ideo aliter dicendū ꝙ Jo
hēs non dubitauit de predictis.
¶ Additio.
HEc rō poſtillatoris nō vide
ꝯſona littere ſeq̄nti cū dicit
Euntes renūciate iohanni q̄ audi
ſtis a vidiſtis ać. Si ei iohēs nō p
ponebat hanc queſtionē ꝓpter ſe:
ſed tm̄ ꝓpter diſcipulos. cū hoc nō
latebat xp̄m qui cogitacōes homi
num pfecte cognoſcebat: ſupfluū
a impertinens videt dicere. Renūcia
te iohāni. Johēs em̄ de hoc certus
erat: ſed poti9 debuiſſet dicere Attē
dite q̄ vidiſtis a audiſtis: dirigēdo
v̓ba ſua diſcipulis q̄ hꝫ indigebāt
ut poſtillator dicit. Nō autē iohēs.
Sed meliori iudicio ſemp ſaluo ad
hanc admirationē tollendam ali
ter poſſet dici. Pro cui9 declaracōe

attendendū. ꝙ nō eſt incōueniens
vt quis ſciens aliquā veritatē certi
tudinaliter p vnū modū vlteri9 pro
ficiat ſciēdo eandē vitatē p aliū mo
dum. Licet ſecūdus modus ſciendi
non ſit ita pfectus ſicut prim9. qđ
ptꝫ ex hꝰ. Nā xp̄s qui nō ſolū ſm ſci
e itiam increatā ſed etiā ſm ſcientiā
infuſam oīa cognouit vt ꝯmuniter
tenet ſm tn̄ ſcientiā acquiſitam .ſ.
expimentalē legitur pfeciſſe luc. ij.
Jheſus pficiebat ſcientia et etate ꝛc.
Silr dicendū eſt. ꝙ licet iohannes
certitudinaliter cognouiſſꝫ xp̄m p
diuinā reuelationē et p ſpm̄. ſ. ſub for
ma viſibili deſcendentē. et hmōi. ad
huc tn̄ poterat pficere in ipſius co-
gnitione expimētali. hoc eſt cum p
expientiā haberet ꝙ opa ipſius xp̄i
manifeſte correſponderent hijs q̄ de
eo in pphetiis ſcripturis p̄noſticata
fuerunt. Juxta illud ioħ. x. c. Opa
que ego facio teſtimoniū phibēt de
me. Sꝫ cū quelibet cognitōis pfectō
ſit appetibilis ſeu deſiderabilis p̄ſer
tim cognitio xp̄i. Idcirco iohānes
non dubitādo de xp̄o an eſſꝫ xp̄s. ſed
potius deſiderādo hr̄e ipſius cogni-
tionē expimentalē ex opibus quaꝝ
iā hūerat ex reuelacōe diuina dicebat
(Es tu an aliū expectā9) hꝰ eſt dice
re deſidero te cognoſcere eſſe xp̄m ex
opibꝫ p te factis. ſicut iā te ꝯgnoui
p inſpirationē ſeu diuinā reuelatio
nem. Vn̄ notāter dicit euangeliſta
(Cū audiſſꝫ iohānes opa xp̄i ꝛc.) li
cet em̄ viderat xp̄ꝫ et ipſū vere cogno
uerat vt dictū eſt. nō tn̄ viderāt opa
xp̄i. p̄ſertim illa q̄ teſtimoniū de ip
ſo phibebāt. ſ. miracula Ad qđ xp̄s
tanq̄ ſciēs cogitationē cordis ipſi9
iohānis ꝓpe rn̄dit (Renūciate iohā
ni q̄ audiſtis et vidiſtis) ubi attendē
dum ꝙ non ſolū dixit renūciate io-
hanni q̄ vidiſtis. licet forte hꝰ videre
retur ſufficere ſꝫ dixit q̄ vidiſtis et au
diſtis ad denotandū ꝙ ea q̄ audiue
rat a pphetis p xp̄ꝫ fienda. videbāt
p ipm̄ impleta. Vn̄ dicit (Ceci vidēt
et claudi ambulant ꝛc.) hec em̄ mi-

racula in ꝓpria forma legunt in pphet
cis vaticinijs. vn̄ yſa. xxxvij. ca. lo
quens de xp̄o ait. Deus veniet et ſal-
uauit nos. ſequi². Tunc aperientur
oculi cecoꝝ. Similiter yſa. xxxvj. Ad
annunciandū ſeu euangelizandum
paupibus miſit me. Ex quibꝫ patꝫ
ꝙ xp̄s in hac reſponſione ſatiſfacie
bat deſiderio iohānis recte ordiato
circa cognitionē xp̄i. oſtendendo ꝙ
opa ſua miraculoſa correſpōdebāt
vaticinijs pphetarum. et ſic poterat
de xp̄o noticiam expimentalem ha-
bere ex operibus de quo iam habue
rat noticiā diuinitus reuelatam.

In ca. xv. vbi dicitur in poſtilla.
vos autem dicitis falſe exponendo
mandatum. Additio.

Hec expoſitio nō videt valere
ꝓpter duo. Primo qꝛ non cō
ſonat lrē. Secūdo qꝛ p̄ſuppo-
nit falſum Primū ptꝫ de ſe lrām bn̄
aſpiciēti qđ etiā ipē poſtillator vide²
fateri cū dicit. ꝙ hec eſt ꝯſtructio de
fectiua vbi ḡ ꝯſtructio deficit maīfe-
ſtum eſt. ꝙ lrā non bene ꝯcordat ſē
ſui ſibi dato. Secundū ptꝫ. p̄mo qꝛ
nuſq̄ inuenitur hebreos aſſerere. ꝙ
melius eſt deo offerre q̄ ſubuenire
parētibꝫ ī neceſſitate poſitis. immo
ꝯmuniter tenēt ꝙ melius eſt elēoſi
nas largiri q̄ ſacrificia volūtaria of
ferre. put ex multis autoitatibꝫ ve.
teſta. deduci pōt. Vnde a fortiori me
lius eſt ſubuenire parētibꝫ in neceſ
ſitate ꝯſtitutis q̄ offerre et hmōi. Se
cundo qꝛ rabbi moyſes egiptianus
qui inter eos magne reputationis
eſt in ſuo libro de directōe pplexorū
Vbi de cauſis ſacrificoꝝ tractās ſcri
pſiſſe tradit ꝙ ſacrificia nō fuerunt
p̄cepta populo yſrahelitico ex intē-
tu principali. hoc eſt q̄ſi fuiſſent per
ſe intenta a deo ſed ex intētu ſecūda
rio quaſi p accidēs vel indirecto vt. ſ.
ꝙ p hmōi ſacrificia homines retra-
herentur a ſacrificijs ydolorum. Ad
qđ allegant illud jhere. vij. Non ſū
locutus cū patribus veſtris nec p̄ce
pi eis ī dies q̄ eduxi eos de t̄ra egipti

deuerto holocauſtomatū ⁊ victima
tum. Et alias auctes q̄ hoc ſonāt.
Sed ꝯſtat ꝙ preceptū de honoracō
ne pntum eſt ꝑ ſe principaliter in
tentū tāꝙ ꝯſonū ⁊ ꝯforme iuri na
turali. illud aūt q̄d eſt ꝑ ſe ſꝑ pre⸗
fert ei q̄d ꝑ accñs eſt. Et ideo nūꝙ
etiā ſm eos ꝯcederet̄ ꝙ ꝓpter ſacrifi
cia offerenda pretermittendū eēt pre
ceptū de honoracōe pntum. Vñ ad
iſtū paſſum bene intelligendū: re
currendū eſt ad tradicōnes phari
ſaicas ſeu talmudicas q̄s xp̄us in
tēdebat i ꝓpoīto ip̄robaē. Ad cuiꝰ eui
dētiā ſciēd ꝙ cc̄ materiā votoꝝ vnꝰ
lib a talmudicꝭ ē ꝯpoſitꝰ q̄ ītitula
nedarim. i. vota. in q̄ libro pluā er⸗
ronea ſcripſerūt ſine aliq̄ fulcimen
to ſacre ſcripture. Inter q̄ vnus er
ror talis ē. Tradunt eī ꝙ ſic̄ quili
bet pōt ꝯſecrare bō ſua deo ſic ꝙ fa
cta hmōi ꝯſecracōne ꝑ votū: poſtea
nō licet alicui talibꝫ bonis vti: niſi
in dei obſequiū ſcꝫ in ſeruitio altā
ris vel templi vel hmōi. Sꝫ quilibꝫ
pōt ꝯſecrare bō ſua ſingularit̄: hoc
eſt reſpcū vnius pſone tm̄. Verbi
grā. Si q̄s dicat alicui ꝓximo. volo
ſeu voueo ꝙ bō mea ſint ꝯſecrata re
ſpcū tui: tūc dicūt ꝙ illa bō ſūt ꝯſec̄
ta reſpectu illiꝰ hoīs tm̄ ſic ꝙ nullo
mō p̄t eis vti acſi eēnt ſimplicit̄ dō
ꝯſecrata: dñs tñ illoꝝ bonoꝝ ⁊ eti
am alij hoīes quicūqꝫ p̄nt vti tali
bꝫ bonis acſi non eēnt conſecrata:
ſꝫ mere ꝓpria. Votum aūt hmōi ſm
eos multiplicat̄ oretenus exꝓmit̄
⁊ ſpāliter cū verbis ſignificantibꝫ
aliquā rem ꝯſecratā. acſi dicat ali
quis ſic̄ templū ſic eſt res mea tūc
illa res eſt ꝯſecrata ſicut templuꝫ.
Siliter ſi dicat. ſic̄ altare vel ſic̄ cor
bona vel hmōi. Siliter ſi dicat. mu
nus ſit vel ē talis res. idē eſt iudici
um. intelligit̄ eī de munere dō obla
to. Ex quibꝫ inferūt ꝙ ſi dicat q̄s
patri ſuo. munus q̄dcūqꝫ ē ex me
tibi ꝓderit: tunc pr̄ nullo mō p̄t vti
aliquo bono filij ſui etiā filio volen
te ⁊ pr̄e in neccitate exñte. ⁊ hoc iō.

ꝙ ſm traditionē ſuā predcā oīa bō
filij ſui ſunt ꝯſecrata reſpectu patꝭ
Vnde manifeſte phariſei fecerūt ir
ritum mandatū dei ꝓpt̄ traditiōes
ſuas ut xp̄s dicit. Nam ſm illam
traditionē q̄ nullius fundamēti ē:
filiꝰ excuſaret̄ a ſubuencōe prīs q̄d
eſt manifeſte ꝯ dei preceptū. Verba
aūt euangelij ſm predcā ꝯſtruunt̄
plane ⁊ ſine defectu ſic (Quicūqꝫ
dixerit prī vel matri. munus q̄dcū
qꝫ ē ex me tibi ꝓderit ⁊c̄) Cuius ſē⸗
ſus ē ꝙ filiꝰ vouet ut ſit tanꝙ mu⸗
nus altari ꝯſecratū quicq̄d de boīs
ſuis patri ꝓderit. ⁊ ſic filiꝰ talit̄ vo⸗
uens nullo mō pōt ꝓdeſſe patri ſm
eos q̄d eſt de directo ꝯ preceptū di⸗
uinū. Et hoc eſt q̄d legit̄ math. vi
ca. Corbona q̄d eſt donū q̄dcūqꝫ
ex me tibi ꝓderit. ⁊ vltra nō dimit
titis eū quicꝙ facere prī ſuo ā mrī.
Ex quo pꝫ ꝙ non ꝑſuadēdo phari⸗
ſei hꝰ dicebant: ſꝫ potius cogēdo. q̄d
pꝫ ex hoc ꝙ di cit. Non dimittis eū
Oꝛ ex virtute illiꝰ voti iam pretēſi
iā non poterat filius ꝓdeſſe prī. ⁊ ſic
irritū fiebat mandatū dei ꝑ ſuā fal
ſam traditionē ⁊ ſic iſte error nō ꝓ
cedebat ex auaricia ſacerdotū. ſed ex
hoc ꝙ male int̄pretabant̄ ſacram
ſcripturā. ⁊ traditiones ſuas diui⸗
nis preceptis preferebāt

¶ In eodē ca. vbi dicit̄ in poſtilla
iſtud eſt veꝝ ꝑ ſinodicheē ¶ Addicō

Attēdendū ꝙ non dixit xp̄s
Totū q̄d in os intrat: ſꝫ om
ne q̄d in os intrat. vnd ad
ſane intelligēda verba xp̄i in hꝰ lo⸗
co nō req̄ritur ut intelligant̄ ꝑ ſi⸗
nodicheē: ſꝫ ſufficit ꝙ fiat ibi diſtri⸗
butō ꝑ ſpeciebꝫ ſingulorꝝ ſic̄ cū dici
tur. Omne aīal fuit in archa noe.
cuius intellectus coīter eſt ꝙ de q̄li
ſpecie aīaliū fuit aliq̄d aīmal in ar
cha noe. Et ſic in ꝓpoſito qualibet
ſpecie ciboꝝ aliq̄d emittit̄: licet ali
quid ad nutritionē retineatur. Sꝫ
adhꝰ non videt̄ ſufficere ad amouē
dum ſcandalū phariſeoꝝ qui vide
bant̄ credere ꝙ ea q̄ remanebant in

corpore poſſent hominē coinquina
re. Alioquin nihil faceret cōtrā eos
ꝙ cibus intrans ꝑ os emitteret̄ in
ſeceſſum vel non. Vn̄ melius videt̄
dici ſm iheronimū .ſ. ꝙ quicquid ex
alimento generaꝰ. poteſt etiā ꝑ ca
lorem naturalem reſolui ⁊ ꝑ occul⸗
tos quoſdam poros emitti.

In capitulo .xvj. vbi diciꝰ ī poſtil
la. Signa autem tempoꝝ nō poteſt

Additio.

Hec reſponſio ſm expoſitionē
poſtillatoris non videꝰ perti
nere ad ꝓpoſitū. petebāt eñ
phariſei ſignū de celo in quo decla⸗
raretur tempus xp̄i aduentus. vtꝫ
ex dictis ſuis Dicere aūt ꝙ hoc non
poſſent cognoſcere ꝑ cōſtellationes
ſideꝝ ſeu ꝑ faciem celi nihil videret̄
ad ꝓpoſitum facere. cū ipſi ſupnatu
ralia ſigna petebant. nō ſigna que
ſm curſum tēporum naturalem ap
parent. Vn̄ iſte paſſus meliꝰ expo
nitur ꝑ criſ. ſup math. vbi ſic ait.
Sicut ẽ in celo aliud quidē eſt ſig⸗
num ſerenitatis. aliud pluuie. Ita
⁊ in me putare oportēt Nam nunc
in primo aduentu ſignis que ī ter
ra ſunt opus eſt. q̄ aūt in celo ſunt
ꝯſeruant̄ tēpori ſecundi aduentus.
qn̄ virtutes celoꝝ mouebunt̄. hec
criſ. que quidē expoſitio ꝓprie videꝰ
applicari ꝓpoſito vt patet ſeriē lite
re intuenti. In eodē ca. vbi diciꝰ
in poſtilla. Et ideo licet ſcientia non
ſit clauis tñ neceſſario ꝑexigitur.

Additio.

Licet ſcientia diſcernendi pec
catum a pctō ſm magiſtrū
in .iiij. di. xviij. ſit clauis Nō
tñ in hoc tenet̄ ꝯmuniter a doctori⸗
bus vt ibidē tractat̄. Nā ꝓut cōi⸗
ter tenet̄ in ſacerdotis ordinatione
non infūditur habitus ſciētie de no
uo. ſed imprimiꝰ ſacerdotalis cara
cter. In quo fundātur hee due pote
ſtates .ſ. diſcernēdi ⁊ ſoluēdi ſeu li⸗
gandi. que quidē ptātes vnū ſunt
in radice ſed diſtinguūtur penes ea
rum actus. Qr̄ aūt dicit poſtillatoꝛ

ꝙ ſcientia neceſſario ꝑexigit̄ ad de⸗
bitum vſum clauis non videꝰ verum
ꝗuis eñ claues eccleſie recipe nō de
beat niſi hn̄s ſciētie habitū ꝯuenie
tem ſeu ſufficientē ad executionē hu
ius ptātis. ex hoc tñ non ſequit̄ ꝙ
ſi ſacerdos nō habeat talē ſcientiam
ꝙ nō habeat claues. eſſet eñ maxīe
ꝑiculoſum cū ꝗ plurimi ⁊ innume
rabiles ſacerdotes curā aīarum ha
bentes talē ſcientiā nō habeant vt
quotidie ꝯſtat ꝑ expientiā. ⁊ ſic ta
les nec ligarent nec ſoluerent quod
crudeliſſimū eſſet opinari. hoc tamē
manifeſte ſequeret̄ ex dictis poſtil⸗
latoris dicētis. ꝙ ſcientia neceſſaio
ꝑexigit̄ ad debitū vſum clauiū. ni⸗
hil eñ eſt ſine eo ꝙ neceſſario ꝑexi
gitur. Vnde videꝰ dicendū ꝓut dc̄m
eſt ſcꝫ ꝙ ſacerdos de ꝯgruitate debꝫ
habere ſcientiā ſufficientē non tñ de
neceſſitate. ⁊ ſic ſacerdos qui nō ha
bet taleꝫ ſcientiā actualiter nec ha⸗
bitualiter poteſt tñ vti clauiū ptāte
ſm quā ligat ⁊ ſoluit tanꝗ habēs
diuinā poteſtatē ut iudex eccleſiaſti
cus qđ intelligendū eſt ſemper cla
ue non errante. In ca. xviij. vbi
dr̄ in poſtilla. Sicut digiti manꝰ eq̄
liter creſcunt. Additio.

Hec rō nullā ꝓpriā ꝑeminen⸗
tiam attribuit huīlitati int̄
ceteras virtutes. De ꝗlibꝫ eī
alia v̓tute vera poſſꝫ dici ꝙ illa cre⸗
ſcente cetere creſcunt ꝓporcionabili
ter ꝓpt̄ ꝯnexionē virtutū ut poſtilla
toꝛ allegat. Sꝫ v̓ba xp̄i dicentis. Di
ſcite a me ꝙ͛ mitis ſū ⁊ hu. corde ma
thei. xj. denotāt quandā excellentie
ſingularitatē in ipſa hūanitate exi⸗
ſtere quā doctrinā ꝯmunit̄ doctores
ſequūtur. Augꝰ. eñ de vera religiōe
dicit ꝙ tota vita xp̄i in terris diſci⸗
plina moruꝫ fuit ad imitandū preci
pue humilitatē ſuā. Siꝉr gregꝰ. in
paſtoꝛ. dr̄ ꝙ argumentū redēptiōis
nr̄ē inuēta eſt huīlitas xp̄i. Ex ꝗbꝫ
patet ꝙ huīlitas cōmendanda eſt
ex aliq̊ ſingulari ſibi int̄ cet̄as v̓tu
tes ꝓꝑe ptinēti. Et iō dꝫ ſm tho. in

ſecunda ſcđe. q. xpi. ꝙ humilitas
ↄmendaꝛ ex hoc ꝙ ꝑ illā maxie re-
moueꝛ impedimentū hūane ſalutꝭ
que ↄſiſtit in hꝭ ꝙ hō ad celeſtia tē
dat a quibꝫ impediꝛ: dū in terreis
magnificari ſtudet. et ſic hūilitas
eſt quedā ꝓpa diſpoſitio ad liberū
acceſſum hoīs in ſpūalia a diuina bō

¶ In eodē. ca. vbi dicitꝛ in poſtilla
Venit eī filiꝰ hoīs ⁊c̃ ¶ Additio.

Melius videꝛ ↄtinuari hoc di
ctum xp̄i cū precedētibꝫ. ſic
ſcꝫ ut ꝑ aliā rōem fortiorē
oñdatur ꝙ nō ſunt puſilli ↄtēnen-
di. qđ ſic pꝫ. Nā poſſet q̇s dicere ꝙ
ille ꝓximus non ē ↄtemnendꝰ qui
ſcꝫ ē iuſtus ſeu de q̄ rōnabiliter pre
ſumi dꝫ ꝙ ē in ſtatu grē: ſed puus
ſeu pctōr videreꝛ debere ↄtemni cuꝫ
ſit a deo remotꝰ. Ad qđ remouenđ
ſaluator inducit exemplū de ſeipō
q̄ venit ſaluare qđ perierat. Ad qđ
etiā inducit exemplū de centū oui-
bus. utꝫ in lrā. Et hec videꝛ eſſe ſen
tentia criſoſt. qui in hoc loco ſic di
cit. Rurſus aliā rōnem ponit qua
re puſilli non ſunt ↄtēnendi priore
maiorē dicens Venit eī filius hoīs
ſaluare qđ perierat. q. d. ſc̄m Remi
giū. nō contēnat puſillos ſcꝫ pctō
res. qꝛ ego pro hoībus homo fieri di
gnatus ſum

¶ In eodē. c. vbi dꝛ in poſtilla. Si
duo ex voƀ ↄſēſerint ⁊c̃ Additio

Licet verū ſit ꝙ orō nō ſit ac
cepta corā deo illiꝰ qui tenꝫ
odiū ꝫ fratrem in aīo: nō tñ
ex hoc ſeq̇tur ꝙ orō ſēp ſit accepta
corā deo illius q̄ nō tenet tale odiū
ↄtra frēm. poſſet eī in aliꝭ ſic deſice
re ut nō audiaꝛ. Sed xp̄s dicit (Si
duo ex vobis ↄſēſerint de oī re quā
petierint fiet illis) Ex quibꝫ ſeq̇tur
ꝙ orō ↄſentientiū ſp audiaꝛ Vnde
aliter videꝛ dicendū. Ad cuiꝰ intelle
ctū ſciendū ꝙ hmōi cōſenſus q̄ ſa
cit orōem efficacē ſc̄m doctores: nō
ſolū extendit ſe ad excludendū odi
um fraternū: ſꝫ etiā ad includendū
oīa que ad peticōnem q̄ eſt digna

exaudiri req̇runtur ſcꝫ ut orās ſibi
ipſi ↄſentiat. Vnde ibero. dicit Vbi
ſpūs ⁊ aīa corpuſqꝫ ↄſēſerint ⁊ nō
intra ſe bellū diuerſaꝝ habuerint
voluntatū: nulli dubiū quin bona
rum rerū poſtulatio ſit vbi corpus
vult hr̄e ea q̄ vult ſpūs. Hec ibeꝛ.
Siliter in hoc ↄſenſu etiā includiꝛ
ꝙ orātes ſibiꝑpſis ↄſētiant in oībꝫ
hiꝭ q̄ ad verā doctrinā ⁊ bone vite
ↄuerſacōem ꝑtinēt. vnde origenes
in hoc loco Iſta eſt cāꝓpter qđ nō
exaudiunꝛ orātes. qꝛ nō ↄſētimus
nobis ꝑ oīa ſup terrā: nec dogma-
te nec ↄuerſacōe. ſicut eī in muſicis
niſi fuerit ↄuenientia vocū nō dele
ctant audientꝭ. ſic in ecc̃ia niſi ↄſē
ſum hūerint orātes: nec delectaꝛ de
us: nec audit voces eorū. Hec ille.
Vbi igiꝛ ↄſenſus predcīs modis ē
nc̃ce eſt impetrare qđ petiꝛ. Inclu
diꝛ eñ hic tam idoneitas peticōis:
q̄ꝫ petētium. Et ideo ſeq̇tur in lrā.
(Vbi eī duo ſūt vel tres cōgregati ī
noīe meo: ibi ſū in medio eoꝝ) vbi
notandū ꝙ ſīma hoꝝ verboꝝ ē reddi
tiua rōnis precedentiū. Nō eī dixit
iteꝝ dico vobis. i. vbi eī ſunt duo ꝉ
tres ⁊c̃. ſicut immediate precedenti
ↄcluſione. vbi denōtur diſtinctio illi
us dicti a precedētibꝫ: ſꝫ dixit (Vbi
eī ſunt) quaſi redditm̄ rōnis de hꝰ
modi peticōis efficacia ut ītelligaꝛ
ſic. Rō quare talis ↄſēſus eſt effi-
cax talis eſt. qꝛ tales ↄgregati ſūt
in noīe meo. Vbi eī talis ↄſenſus ē
tales ↄgregant in noīe xp̄i. q̄ ē ve-
ra pax ⁊ vera ↄcordia. ⁊ ꝑ ↄñs ē in
medio eoꝝ qꝛ ut ait orige. mox eñ
ut aliq̄ ↄſēſerint xp̄s inueniꝛ in eis

¶ In. ca. xix. vbi dicitꝛ in poſtilla.
⁊ ſic pꝫ ꝙ indiuiſibilitas mr̄imo
niꝭ nō ſolū eſt de iure diuino: ſꝫ eti
am naturali. ¶ Additio.

Mirū videꝛ ꝙ aſtrueꝛ mitiꝰ po
ſtillator viꝫ ꝙ de iure natuꝛ
mr̄imoniū eſt indiuiſibile
inducēs ad ꝓbacōem hꝰ ↄcluſiōis
inſtinctū aīalium. ut pꝫ in lrā po
ſtille. qđ tñ nō videꝛ veritati fulciri

Ad q̄d ꝓbandū primo eſt euacuan
da ratio eius. ſecūdo ſunt aliqua p̄ſ
ſupponenda ad veritatē matrie cla
rius lucidandā. tercio ſunt aliq̄ cō
cluſiōes formāde. Circa p̄m dicēdū ē. ꝙ
rō poſtillatoris nō ꝓbat intētū ſuū
nec eget alia ſolucōe niſi īterēpcōe
negat ei aīalia bruta ita ſibi adhere
re vt ꝯiūctio ſua ī aliq̄ indiuiſibilita
tem ſapiat. quinimo oīa fere aīalia
vel ꝓ maiori pte abinuicē poſt co
pulam diſcedūt. et vnus maſculus
ſufficit pluribꝫ feminis. vt aries q̄
ſufficit centū ouibꝫ vnus equus mul
tis equabꝫ vnus thaurus q̄ ſufficit
multis vaccis. ⁊ ſic de ſilibus. Jdeo
nō pōt ſumi ad indiuiſibilitatē ma
trimonij efficax argumentū ab aīa
libꝫ brutis. ⁊ ſic rō huiꝰ ceſſat. Circa
ſecundū primo p̄ſupponendū eſt.
ꝙ ius natuāle dr̄ multis modis Jn
terdū eī ius naturale po² ꝓ diuino
Jnterdū ꝓ illo iure q̄d eſt cōe oībꝫ
hoībꝫ q̄d ius gentiū appellat². Sed ꝓ
prie ſūpto vocabulo ius naturale p̄
meuū eſt. q̄d ꝯuenit oī aīali. hinc ē
ꝙ ſolet dici ius naturale eſt q̄d na
tura oīa aīalia docuit. Et iō licet ꝓ
miſcue vtamur iſto vbo ius natura
le. ꝓprie tn̄ loquēdo. ius natuāle ſo
lummō dicit² illud q̄d ꝯuenit oī aīa
li. Ad loquendū igit ꝓprie in hac
matia. ne incertitudo vocabuloꝝ a
liquā ambiguitatē vel errorē pari
at cū dixerimus ius naturale ītelli
gimus de iure naturali primeuo cō
gruenti oī aīali. ⁊ de h̄ videt intelle
xiſſe poſtillator. Secūdo eſt p̄ſuppo
nendū ꝙ ex h̄ iure eſt maris ⁊ femi
ne ꝯiūctio. liberoꝝ ꝓcreatio ⁊ educa
tio. ⁊ ꝓprij corporis defenſio ⁊ ſilia q̄
ptinēt ad ꝯſeruationē indiuidui et
ſpeciei. q̄d manifeſte dicūt iura cum
de iure naturali loquun². Tercō eſt
p̄ſupponendū ꝙ eſt aliud ius q̄d dr̄
gentiū. ⁊ ex h̄ deſcēdit ꝯſenſus ⁊ fue
runt inducti ꝯtractꝰ: dn̄ia diſtincta
introducta bella ſuitutes. et hmōi.
Quarto eſt p̄ſupponendū ꝙ eſt aliud
ius q̄d dr̄ ciuile ſeu hūanū ⁊ ex h̄ iu
re fuit data fōa cōtractibꝫ. Et eq̄tas
naturalis q̄ erat in ꝯfuſo fuit reducta
ad certas fōis. vtꝫ in diūſis caſibꝫ
determinatis ꝑ legūlatores. Quinto
p̄ſupponit ꝙ ē ius diuinū. ſ. q̄d ī vtroq̄
teſtamēto ꝯtinet q̄ꝫ ad p̄ſentē
materiā ptinet nō ē cōſtituēda ſpēs
in iure canonico. q̄ adheret iuri di
uino. Sexto p̄ſupponendū eſt ꝙ hō
eſt alligatus oībꝫ iuribꝫ iſtis diūſ
tn̄ reſpectibꝫ. Juri p̄meuo naturali
alligat inquantū eſt aīal. Juri vo
gentiū inquantū eſt aīal rōale Ju
ri vero ciuili inq̄tum eſt aīal ciuile
Nā vt areſtotil. ait a natura ē ciuile
aīal hō ⁊ oīm appegregalibꝫ Juri ve
ro diuino vtuſq̄ꝫ teſtamēti inq̄tū eſt
aīal catholicū ⁊ fidele. Hijs g̊ p̄ſup
poſitis circa terciū ponēde ſunt aliq̄
ꝯcluſiones. Quaꝝ p̄ma eſt ꝙ de iuē
naturali p̄meuo nō eſt indiſſolubili
tas mr̄imonij. Q̄d patꝫ. q̄ de h̄ iure
nō eſt matrimoniū g̊ nec ex eo ē ius
indiuiſibilitatis. an̄cedens ꝓbatur
auctoritate principaliū gloſatorū
vtriuſq̄ꝫ iuris. iohānes em̄ theutoī
cus gloſator decreti in ca. ius natuā
le diſ. j. cū tex. loquēs de iure natuā
li diceret. ex h̄ iure eſt maris ⁊ femi
ne ꝯiūctō quā nos mr̄imoniū appel
lamus exponēs dicit ꝯiūctō. ſ. corpo
rum nō aīoꝝ. q. d. coitus eſt a iure
nature ſꝫ matrimoniū nō. Hoc idē
notat Acurſius in. ꝙ. j. Jnſtitu. de iu
re naturali. Patꝫ etiā h̄ manifeſte ꝑ
rōnem. Nā ſi verū eſſꝫ ꝙ matrimoniū
eſſꝫ de iure nature ſequere² ꝙ ꝯcubina
tus eſſꝫ mr̄imoniū. q̄ ius naturale
primeuū q̄d ꝯpetit hōi vt aīali nō fa
cit inter illa drām Nec obſtat ꝙ ali
q̄ dicūt rōem naturalē īducere mr̄i
moniū. ex eo ꝙ rō dictat ꝙ cēti ſint
parētes ꝓpter educationē liberorū
Nā fateor h̄. ſꝫ aliud eſt rō naturalis
aliud inſtinctꝰ naturalis. Jnſtictꝰ em̄
naturalis ē cōis oī aīali ⁊ iſte ē a iure
nature Rō naturalis ē ꝓpria hoīs ⁊ iſta
ē a iuē gētiū alias ei ſeq̄re² ꝙ aīalia
bruta hrēnt rōeꝫ nālē cū ius nāle ē
vt dictū eſt. ꝙ nā oīa aīalia docuit

Coitus ḡ eſt ab inſtinctu naturali
q̄ deſcendit a iure nāe cōi oī aīali.
Mr̄imoniū vero qđ eſt quedā q̄li
tas iuſtificatiā coitꝰ ꝯn̄dit a ꝯſēſu
qui ꝓuenit a iure gentiū. Fōr eſſ
ēntialis mr̄imonij ꝓut eſt de iure
gentiū ꝯſenſus ē. Vnde legiſte ſo
lent dicē nuptias nō ꝯcubitus: ſed
ꝯſēſus facit Sequitur ḡ ꝙ a iure nāli
primeuo non ē indiuiſibilitas mr̄i
monij: cū de tali iure non ē mr̄imo
niū ut fuit aſſumptū. Scđa ꝯcluſio
eſt ꝙ de iure gentiū ē mr̄imoniū ꝫ
nō indiuiſibilitas mr̄imonij. Pri
ma ps ꝯcluſionis pꝫ ex ſupradcīs
Cū eī mr̄imoniū formet̄ ꝯſēſu a ꝯſē
ſus ſit a iure gentiū: ḡ a mr̄imoni
um. Scđa ps ꝓbatur ꝑ rōeꝫ eiuſdē
iuris. Fundamentū eī in iure gen
tiū ē ut quicq̄d hoīes ꝯſentiunt de
agēdis: ꝑ eos ſeruet̄. Vn̄a legiſla
tor đt. Nihil tā ꝯgruū nāli eq̄tati
ē ſic ea q̄ placita ſūt int̄ hoīes ſua
re. Hinc ḡ eſt ꝙ mr̄imoniū ꝯn̄dit
ex h̄ iure ut ꝯſenſus ſeruet̄. ꝫ in di
uortio ē ꝯſenſus vtriuſqꝫ ꝯiugꝭ ad
diſcedendū ḡ ſeruandus ē. facit ad
h̄ regula iur̄ ciuilis q̄ dicit ꝙ nihil
ē nāle ꝙ illa q̄ vno gn̄e ligan̄ eo dē
gn̄e ſoluent̄. cū ḡ ius gentiū dū
taxat reſpiciat nālem rationē: ſeq̄
ꝙ mr̄imoniū qđ ex h̄ iure ꝯſēſu fir
mat̄ ꝯ̄rio ꝯſenſu tollat̄. a ſic pꝫ ꝙ
attento h̄ iure mr̄imoniū ē indiui
ſibile. Tercia ꝯcluſio ē ꝙ de iure ci
uili non ē mr̄imoniū originaliter
ꝫ eſt data forma acn̄talis mr̄imo
nio a addite ſolēnitates a ritus: ꝫ
tn̄ ex h̄ iure non ē indiuiſibilitas
mr̄imonij. q̄ ꝯcluᵒ ꝑ vtraqꝫ pte pꝫ
ex predcīs. Et etiā qꝛ iuriſte ciuiles
tractāt de ritu nuptiaꝝ a de diuorti
is a de repudijs. a de alijs materijs
tangētibꝫ mr̄imonia. Q̄rta ꝯcluᵒ
ē ꝙ de iure đino ꝯſiſtēti in veteri te
ſtō mr̄imoniū non ē indiuiſibile:
cū ex iure h̄ ꝑmittat̄ diuortiū: ꝓut
manifeſte pꝫ deutro. xxiiij. Quinta
ꝯcluſio ē ꝙ deꝰ de iure đino ꝯſiſten
ti in lege euangl̄ica. a de iurē cano

nico qđ eiꝰ veſtigia ſeq̄tur mr̄imo
niū ē indiuiſibile. Vn̄ veritas ait ut
pꝫ in eo. c. ſ. math. xix. qđ deꝰ ꝯiun
xit hō non ſepet ac̄. Ex oībus hijs
ꝯcluſionibꝫ elicit̄ vna ꝯcluſio viꝫ ꝙ
nec de iure nature. nec gentiū. nec
de ciuili. nec đino ꝓut ē in veteri te
ſtō ē indiuiſibilitas mr̄imonij: ſed
de lege euāgelica quā lex canoīca
ſequitur. Ad diffinicōeꝫ mr̄imonij
quā inducit poſtillator ꝓ fundāda
ſua opīone dicendū ꝙ illa diffini
tio dat̄ ſm legē euangelicā ſeu ca
nonicā. Poſſꝫ etiā dici ꝙ cū in illa
diffinicōe poⁱ. indiuiduā vite ꝯſue
tudinē retinēs: intelliⁱ durante mr̄i
monio. non aūt pꝰ ſepationē legiti
mā q̄ ſm iura predcā ſepationē ꝑ
mittentia fieri poſſꝫ ut ex predictis
pꝫ. a ſic predcā diffiᵒ ꝯpetit mr̄imo
nio etiā ſm iuā ciuilia a hm̄oi. Rō
aūt hꝰ drē int̄ vetus teſtm̄ a nouū
circa indiuiſibilitatē mr̄imonij ꝑt
eē duplex. Vna gn̄al̄ ſūpta ex im
ꝑfectōe ve. le. q̄ nihil ad ꝑfectū ad
duxit. ut hebre. vij. ca. Vn̄ mr̄imo
niū ve. le. tanq̄ īperfectū erat diſſo
lubile. noue vero legis qꝛ ꝑfectū in
diſſolubile Alia vō rō magꝭ ſpālis
ꝓut in ꝑma ſcđe. q. ciij. mr̄imoniū
fuit in ve. le. ꝓut erat in officiū nāe
nō aūt ꝓut ē ſacr̄m ꝯiunctōis xp̄i
a ecclie q̄ nō dū erat facta. Vn̄ in ve.
le. dabat̄ libellꝰ repudij qđ ē ꝯ̄ ſac̄
menti rōem. non aūt in noua lege
Quā q̄dē rōeꝫ idē ſcūs doctor āptiꝰ
viⁱ declarare ſup. iiij. di. xxxiij. In
ꝑma. q. vbi dicit ꝙ tria bō mr̄imo
nij. ſcꝫ ꝓles. fides a ſacr̄m cōpetunt
hoī ſm triplicē rationē. Nā bonuꝫ
ꝓlis cōpetit hoī ſm naturā ſui ge
neris. Vnde ꝓcreatio a educatio ꝓ
lis cōis eſt aīalibus. ut in octauo
ethicoꝝ. Bonū autē fidei qđ requi
ritur ad congruā ꝯmunicationem
opeꝝ que ſunt nc̄c̄aria in vita hūa
na ꝯpetit hoī ſm naturā ſue ſpeciei
ſcꝫ inq̄ntū hō. Bonū aūt ſacr̄i cōpe
tit hoī inquantū ē catholicꝰ a h̄ ꝙ
tū apud fideles. qꝛ ſignificat ꝯiūctōeꝫ

xp̄ia eccleſie. Ex quibꝫ concludit ꝙ
pluralitas vxoꝝ nec tollit nec impe
dit primū finē. cū vnus vir ſufficiat
pluribꝫ vxoribꝫ fecundandis. etiam
educādis filijs ex eis natis. ſed ſm
finē qui eſt fides etſi nō totalr̄ tollit
multū tamē impedit eo ꝙ nō facile
p̄ot eſſe pax in familia vbi vni viro
plures vxores iūguntur vt ibidē de-
clarat. Tercīū aūt finem. ſ. ſacramē-
tum. pluālitas vxoꝝ totaliter tollit
eo ꝙ ſic xp̄s eſt vnus ita ⁊ vna ecc̄ia
Ex quibꝫ patet ſatis ꝙ diſſolubili-
tas matrimonij nō eſt ꝯtra legē na
ture niſi inquātum matrimoniū eſt
ſacramētum qđ ſolū eſt apud fide-
les catholicos. De hac materia ple
nius habet̄ ſupra deut̄. xxiiij. in ad
ditione ſecunda vide. ibi.

¶ In eodem ca. vbi dicit̄ in poſtilla
Et ſic patet ꝙ litera huius verſus
predicti defectiua ē ⁊c̄. ¶ Additio

Litera huius verſus p̄ſuppo-
ſito vero intellectu eoꝝ q̄ tra-
dunt̄ circa libellū repudij ſu
pra deu. xxiiij. in additionibꝫ ibi po
ſitis nō eſt defectiua ꝫ ſꝫ plane ſonat
veritatē. Ad qđ ſciendū ꝙ ꝓut ibi-
dem fuit dictū nullo mō licebat ī ve-
teſta. repudiare vxorē niſi ꝓpt̄ turpi
tudinem fornicatōnis. ꝓut veritas
litere ibidē teſtat̄. tn̄ ſm phariſaicā
doctrinā que ſepe mādata dei irrita
bat ꝓpter ſuas falſas traditiones.
vt ſupra ca. xv. ex multis alijs cau
ſis licere repudiū aſſerebat. etiā ꝓ
ſolo libito volūtatis viri. Cuius do-
ctrine falſitatē xp̄s oñdit in h̄ loco
dicēs. Dico aūt vobis ꝙ quicūqꝫ di
miſerit vxorē ſuā niſi ob fornicatio
nem ⁊ aliā duxerit mechat̄. Ex quo
manifeſte habet̄ a ꝯtrario ſenſu ꝙ
qui dimiſerit vxorē ſuā ob fornica-
tionem etiā ſi aliā duxerit n̄ mecha
tur qđ eſt veꝝ eo ꝙ libellus repudij
ex cauſa legitīa in lege determina
ta. ſ. fornicatōne licitus erat. vt pa
tet ſupra in additionibꝫ ſupra dict̄
qđ aūt ſubdit̄ Et q̄ dimiſſam duxe
rit mechat̄. Intelligit̄ plane de illa
de qua immediate an̄ loquit̄. ſ. de di
miſſa nō ob fornicationē. talis enī
dimiſſio nulla eſt. qꝛ ꝯ formā in le
ge datā ⁊ ſic manet vinculū vxoris
ſic dimiſſe cū viro priori. ⁊ ꝑ conſe
quens ſecūdus eā ducēs mechatur
Vn̄ p̄ſuppoſita veritate non oportet
ſupplere nec interponere aliq̄ niſi ſo
lum illa q̄ ex lrā plano ſenſu accep-
ta intelligēda ſūt. Illud etiā ꝙ po-
ſtillator dicit ꝙ eadē rōe vxor dimiſ
ſa ab altero viro non p̄ot duci. ſicut
nec vir eā dimittēs p̄ot ducere alte-
ram. qꝛ eq̄liter manet vinculū mr̄i-
monij ex vtraqꝫ ꝑte vt dicit. manife
ſtum eſt veritatē nō obtinere ſm le
gem veterē ſm quā pluralitas vxo-
rum fuit licita ſeu ꝑmiſſa. nunq̄ au
tem pluralitas virorum

¶ In ca. xx. vbi dr̄ in poſtilla. Sed
hec reſpōſio nō videt̄ ꝯueniens ⁊c̄.

¶ Additio.

Non videt̄ hec rn̄ſio btī grego-
rij rōnabiliter excludēda ꝓpt̄ il-
las diſſilitudines quas alle
gat poſtillator. Nā ea que parboli-
ce dicunt̄ nō ſūt totaliter applicabi
lia intentui. Vn̄ ipſemet poſtillator
luc̄. xvj. expꝛ̄ſſe dicit ꝙ ſilitudo para
bolica nō currit ſemꝑ q̄tuor pedibꝫ. im
mo ſi teneret in oībus iā nō eſſꝫ ſili-
tudo. ſed magis ꝓprietas. p̄ſertim
cū ad tollendas diſſilitudines hui⁹
parbole ſufficiat ſnīa Criſ. q̄ in h̄ loco
ſic dicit. nō oportet ea q̄ in parbolis
ſunt. ſm totū qđ dr̄ inueſtigare. ſꝫ ī
tentionē ꝓpt̄ quā ꝯpoſita eſt intelli
gere ⁊ nihil vltra ſcrutari. Nō ei in
ducit h̄ vt oñdat aliq̄s inuidie mor
ſus: ſꝫ vt oñdat hos tāto potitos eſſe
honore ꝙ etiā inuidiā alijs poterāt
gn̄iare. h̄ ille Vn̄ in h̄ loco murmuā
tores illi q̄ dicunt̄ nequā nō de ſcis
intelligendū eſt. ſꝫ de alijs hoībꝫ ne
quā q̄ in ſili caſu ꝯſueuerīt murmu-
rare Siſtr ⁊ qđ dicit ī fine. Multi ſūt
vocati pauci vero electi ſm eundem
Criſ. nō ad ſuꝑiores ſāctos ꝑtinet.
ſed ad gētes quia ex ipſis gētibꝫ li-
cet multi ſūt vocati pauci tn̄ elc̄ā Et

aduertendū ꝙ in ipſa expoſitione
poſtillatoꝛꝭ inueniunꝭ maiores diſ
ſimilitudines in principali ſeu finali
pte ipſiꝰ pabole. Dicit ei (Cū aūt ſe
ro factum eſſ) intelligiꝭ de tpe grē
qđ incipit a xp̄o. qđ nō p̄t ſtare. p̄
mo. qꝛ illud ſero iā non erat tpus
opandi: ſed potiꝰ recipiendi merce
dem opationis. qđ pꝫ ex h̄ qđ dic.
(Dn̄s vinee). i. deꝰ (pcuratori ſuo). i.
xp̄o (Voca oparios ⁊ redde illꝭ mer
cedē) Ex quo pꝫ ꝙ iā non erat tps
opandi: ſed mercedē recipiēdi. Nō
ei dixit. voca oparios ut laborent:
ſed ut mercedē recipiāt laborꝭ prete
riti. qđ nō ꝯpetit tpe grē. in q̄ ma
gis oportet laborare q̄ꝫ in predictiſ
tpibꝫ ſcꝫ antique legꝭ ⁊ hmōi. Vn̄
apl's. ij. chor. vi. Exhibeamus noſ
metipſos ſicꝭ dei miniſtros in mul
ta paciā. in tribulationibꝫ. in nc̄ciſ
tatibꝫ. in anguſtijs ⁊c. quorū ſīlia
non legunꝭ dcā antiqs p modū ex
hortacōis: licet aliqn̄ p modū pene
Scdō qꝛ licꝫ grā ſit quedā inchoatō
glorie: non tn̄ dicꝭ merces: ſed po
tius principiū merendi. Merces āt
copioſa ē in celis. Math. v. ca. vn
de ſīma ſāctoꝝ validioꝛ eſt ſm quā
p illud qđ dicꝭ (Cū aūt ſero factū
eſſet) intelligiꝰ cū dies totiꝰ mundi
ad veſpeꝝ ꝯſūmacōis inclīata eſſet
¶ In ca. xxi. vbi đr in poſtilla. In
qua ptāte hoc facis. i. q̄ autoritate
doces populū ¶ Additio

Ad maioreꝫ haꝝ queſtionū
declaratione attendēdum ē
ꝙ autoritas docendi apud
hebreos duplex erat. qꝛ aut ſcđm
deriuationē generis. ut in ſacerdoti
bus. Iuxta illud Aggei. ij. ca. In
terroga ſacerdotes legē. Aut ſcđm
graduationē. ſicut cū quis accipit
gradū in ſciētia ab alio graduato
hn̄te ad hoc ptātem. ⁊ tales erāt il
li. lxx. viri qui ordinarie iudica
bant populū. ut in libro talmudi
co qui dicꝭ canhedrin tractaꝭ. Et
qꝛ principes ſacerdotū hanc queſti
onē mouentes ſciebāt xp̄m non de
ſcendere per lineā maſculinā ab aa
ron ſacerdote. ⁊ p ꝯſequēs non ha
bere autoritatē docendi ſacerdota
lem. idcirco dimiſſo hoc mēbro cir
ca ſecundū querebāt. ſcꝫ. Quis de
dit tibi hāc poteſtatē. qꝛ talis po
teſtas ab ipſiſmet ſenioribꝰ et ſa
cerdotibꝫ ꝯcedēda erat ⁊ nō ab alio
Ab impatore eīn non ptinebat ta
lis licētia impetrari. qđ ptꝫ ex hoc
Nam cū xp̄s luce. xx. ca. ⁊ infra. x
xij. ca. rn̄diſſet phariſeis que ſunt
dei date deo: ex hoc nō fuerūt indig
nati herodiani q̄ ibi erāt: ſed potiꝰ
ꝯtenti de reſpōſione xp̄i. Sed ꝯſtat
ꝙ doctrina diuine legis non ē ceſa
ris ſed dei. hoc autē ptꝫ p ꝯmunem
doctrinā eoꝝ ſcđm quā nullus reci
piebat. nec hodie tempe captiuita
tis eoꝝ autoritatē docendi legē re
cipiunt ab aliq̄ principe: cui ſint
ſubiecti. Et ideo ex hijs q̄ſtionibꝰ
tacite ſeipōs glorificabāt. ⁊ xp̄um
vilipēdebant: quaſi dicerēt. nullā
pōt habere ptātem docendi: niſi a
nobiſmetipſis q̄ ſumꝰ doctores legꝭ
Vnde xp̄s in ſua cauta rn̄ſione nō
ſolum eis ſilentiū impoſuit: ſed eti
am ipōꝝ errorē exprobrauit. Erra
bant eīn in hoc ꝙ nullā poteſtatē
docendi attribuebāt deo ſed hoībꝫ.
aut ex deriuacōe geneis vel gradu
atione pſone ut dictū eſt. Vn̄ xp̄s
oſn̄dit eis ꝙ ē alia auctas docendi
preꝭ illas ⁊ illis altioꝛ ſcꝫ ex deō. Et
ideo querit de baptiſmo iohīs in q̄
noua doctrina fuit diuulgata Vtꝝ
eſſet ex deo: an ex hominibꝫ. In q̄
includitur ꝙ poſſibile eſt aliquam
doctrinā eſſe ex deo tantū. ſicut ptꝫ
de baptiſmo iohānis. ⁊ p ꝯſequēs
remanebāt ꝯfuſi: eo ꝙ preſuppone
bant ꝙ oīs autoritas docendi erat
ab hoībus mō predicto.
¶ In eodē capitulo vbi dicitur in
poſtilla. Iudei ab abrahā vel ipſo
eber. ¶ Additio.

Hebrei non dicunꝭ ab abra
hā rōe ꝓprij noīs ut manife
ſte pꝫ p lrās hebraicas ut ipſemet

poſtillator tradit geñ. xiiij. Cuius rõ
eſt. quia abrahã incipit ab aleph lrã
eber vero p ayn. Et iõ ſi hebreus dice
retur ab abrahã inciperet ab aleph
qd nõ eſt verũ: ſed icipit p ayn. Nec
etiã dicunt hebrei ab eber. quia ſi ſic a
monite et moabite q̃ de loth deſcen-
dunt. ſilr yſmahelite et madianite
qui deſcendũt ab abrahã. ſilr et edo
mite q̃ deſcendũt de yſaac om̃s dice
rentur hebrei. cũ om̃s p̃dicte deſcen
dunt ab eber. vt manifeſtũ eſt ĩ lrã
geñ. xj. et. xvj. et in alijs. ſed h̃ deno
minatio accipit ab abrahã nõ rõne
p̃prij nõis ſ; alia rõne. Ad cuius eui
dentiã attendendũ. quod int meſopota
miam et terrã pmiſſionis trãſit flu-
uius eufrates. q̃ cũ ſit magnus et vnus
de quatuor fluminibꝫ paradyſi vt ha
betur geñ. ij. ca. idcirco in limitatio
nibus terre pmiſſionis vocatur flu
uius ſimplr. nõ exprimẽdo nomen
p̃prium qd eſt eufrates vt habetur
exo. xxiij. vbi dr. Ponam terminos
tuos ⁊c. a deſerto vſqꝫ ad fluuium ĩ
telligit de eufrate q̃ terminabat ter
ram pmiſſionis ex parte meſopota
mie. vtꝫ ibidẽ. Et quia abrahã natus
fuit in meſopotamia vbi thare pat
eius et alij cognati ſeruiebãt ydolis
et inde adductus fuit diuina directiõ
ne in terrã chanaan. vbi ſegregatus
ad cultũ diuinũ edificauit altaria do
mino inuocãs nomẽ eius. vt habet
geñ. xij. Idcirco abrahã veniẽs ĩ ter
ram pmiſſionis hebreus vocabat.
i. trãſfluuialis. Eber enĩ cũ ayn ſcri
pta hebraice tranſfluuialis ſignifi-
cat. Et ideo ſicut illi q̃ veniunt de par
tibus vltramõtanis ꝯmuniter vltra-
montani dicunt. Sic abrahã in ini-
cio ſue vocationis ad fidẽ in terra p
miſſionis exiſtẽs hebreus vocabat
hoc eſt tranſfluuialis. vñ geñ. xiiij.
Venit vnus de hijs q̃ euaſerãt et nũ
ciauit abrahe hebreo. qd idẽ eſt dice
re vt ſi dicat abrahe trãſfluuiali. Ex
quibꝫ ptꝫ quod abrahã dictus eſt hebre
us eo quod ex ptibꝫ trãſfluuialibꝫ ĩ ter
ram ſanctã venit. Et quia iſta trãſpor

tatio fuit facta in principio ſui acceſ
ſus ad fidẽ vel ſaltẽ ſue publicatõis.
Ideo inde cognoĩatus eſt cũ ſua po-
ſteritate quaſi a principio ſue fideli
tatis. Que quidem ratio põt haberi.
Joſue. xxiiij. vbi ſic. Hec dicit dñs
tranſfluuiũ habitauerũt prẽs veſtri
ab initio thare pater abrahã et na-
chor ſeruieruntqꝫ dijs alienis. et ſeq.
Tuli prẽm veſtrũ abrahã de meſopo
tamie finibꝫ vbi in hebreo habet de
eber fluuij. i. de tranſfluuio. Et addu
xi eũ in terrã chanaan vbi. ſ. ſegrega
tus a parẽtibꝫ ydolatris ſe publica
uit diuino cultui mancipatũ. Ex p̃-
dictis patet quare yſmahelite ydu-
mitei et hmõi. nõ dicũtur hebrei licet
deſcendãt ab abrahã. Nam ſoli illi
qui ſequũtur abrahã in ſepatione
ab ydolatria et cognitione dei hebrei
debent dici tanquam ſequẽtes rõem illi
us denoĩationis. Et hoc eſt qd ſeq
in p̃allegata autoritate. ſ. Joſue. xx
iij. vbi loquens de trãſportatione a
brahe a partibꝫ trãſfluuialibꝫ ſub-
iungit. Multiplicauitqꝫ ſemẽ eius
et dedit ei yſaac nullã faciens mẽtio
nem de yſmahele et alijs. ꝯſequẽter
dicit de yſaac. Illiqꝫ dedi iacob et eſau
dedi montem ſeir. iacob et filij eius de
ſcenderunt in egiptũ. Ex quibus pa
tet quod illi tm̃modo nominandi ſunt
tranſfluuiales qui deſcendunt ab a
brabam p yſaac et iacob alijs exclu
ſis ratione predicta

¶ In eodem ca. vbi dicitur in poſtil
la lapidem quẽ reprobauerũt edifi-
cantes ⁊c. ¶ Additio.

Fundamẽtum huius expoſitio
nis quã dicit lrãle. ẽ fictitiũ
ſeu fabuloſũ. Nuſq̃ enim legit
ĩ ſcptũris autẽticis quod h̃ ꝯtigiſſe ĩ edifi
catiõe tẽpli ſalomonis. ſ. quod aliquis la
pis pluries fuiſſe reprobatus ĩ edificiõ
et deinde ĩ caput anguli collocatus. Lꝫ
mgr̃ hiſtoriarũ h̃ videat dicere. Vñ
ra. abraham hebreus qui int alios
expoſitores hebreorũ magis videtur
ſequi lrãlem ſenſum hoc non expoĩt
de lapide materiali ſed de ſpirituali

Dicit em̄ ꝙ lapis iſte eſt ꝓpħs iſrlī
ticus q̄ reprobat⁹ a gentibꝫ in cap
tiuitate exn̄s in poſterū erit caput
oīm non virtute ꝓpria: ſed a dn̄o fa
ctū eſt iſtud. Cui⁹ expoſitio licꝫ fal
ſa ſit in h' ꝙ dicit: ꝙ ꝓpħs ille q̄ mō
captiu⁹ ē erit ſublimatus ꝑut ipſe
credit tp̄e ſui meſſie: tn̄ h̄etur in di
ctis ſuis q̄ddam verū ſcꝫ ꝙ h' lrā nō
tractat de edificacōne tēpli ſalomo
nis. Siliter ⁊ ra. ſa. exponit hanc
autoritatē dictā de xp̄o. Vn̄ tenēdū
ē ꝙ ad lrām lapis iſte ē xp̄s qui di
cit̄ lapis abſciſus ſine manibꝫ. Da
ni. ij. ca. Vt etiā apl's petrus expo
nit actu. iiij. Non eī eſſet xp̄i argu
mentū efficax ſi ex ſēſu miſtico ſu=
meret̄ ꝑut dicit augꝰ. cōtra vincen
tiū donatiſtā Et ꝙ ipēmet poſtilla
tor reuocat illa q̄ in hoc loco poſuit
de ſenſu lrāli iſtius verſus pš in ex
poſicōe ipſi⁹ pš. vbi de h' largi⁹ tra
ctat. ideo iſta ad pn̄s ſufficiant.

¶ In eodem. ca. vbi dicitur in po=
ſtilla. Sed hoc non videt̄ ꝯuenienter
dictum.

¶ Additio.

HAnc queſtionē diſputat ſā
ct⁹ tho. in. iij. pte. q. xlviij.
ſub forma predcā. Vn̄ in ſo
lucōe principali tenet eandē opini
onē quā hic poſtillator conat̄ im=
probare. que quidē improbacō nō
videt̄ rōnabilis. Ad c⁹ declaracōeꝫ
attendendū ꝙ licet oīa que in ſacr̄s
ſcripturis credēda tradunt̄. ſunt a fi
delibꝫ tanq̄ vera certiſſime ample=
ctenda cū ſint a deo reuelata. cuius
teſtimoniū fidele eſt: quedā tamē
de hijs q̄ ibidē etiā expreſſe tradun
tur ſunt exponēda taliter: ut nō cre
dant̄ ſub ꝓpria verboꝝ ſignificacōe eo
ꝙ ſi ſic acciperentur repugnarent rōni
naturali ſeu etiāꝫ alteri auctati di
uine. Verbi grā. licet de dō in ſcrip
turis dicātur expreſſe aliq̄ verba q̄
in prima ſignificacōe ſignāt illi⁹
localem motionē ſeu altricationeꝫ
vel paſſionē ⁊ hmōi. ut cū dicit̄ in
pſona dei. Deſcendit de⁹ ut videret
ciuitatē. geñ. ix. ca. Siliter exo. iij.
ca. Deſcendi ut liberarem eū de ma
nu egiptioꝝ: que locucōes in ꝓpria
ſignificacōe ſignāt deū localit̄ mo
ueri. Similit̄ ⁊ alibi ſepe legit̄ deū
iratum fuiſſe vel penituiſſe ⁊ hmōi
Nullo modo tn̄ talia ſub ꝓpria ſig
ficacōe ſunt credēda de deo: cū mani
feſte rōni naturali repugnāt que
deū penitus immobilē atqꝫ immu=
tabilē demrāt. Siliter ⁊ cōtra auto
ritatē ſacre ſcripture dicentē mala
ch. iij. c. Ego dn̄s et nō mutor. Vn̄
oportet hec ⁊ ſilia de dō intelligi nō
in ꝓp̄a verboꝝ ſignificacōe: ſed trāſ
latiue ſeu metaphorice ꝑut ambro
ſi⁹ declarat in ſcdō libro de trinitate
Siliter ꝯtingit ſm opinionē hebre
oꝝ circa ea q̄ in ſcripturis ſacris ve.
teſta. tradunt̄ denotantia deitateꝫ
xp̄i. Dicunt em̄ oīa talia non in ꝓ
pria ſignificacōe eſſe intelligenda
ſed ſilitudinarie ſeu metaphorice.
quoꝝ motiuū eſt ꝙ credunt ꝙ deū
incarnari implicat cōpoſitionē ſeu
naturaꝝ ꝯfuſionē in deo q̄ manife=
ſte ſunt īpoſſibilia cū ſint ꝯtra ſim
plicitatē diuinā Et hoc ꝯtingit eis
non ſolū antiq̄s ſed modernis: eo
ꝙ non pn̄t cape ſeu intelligere ha
bitudinem nature aſſumpte ad ver
bū ſcđm verā traditionē catholicā
nec de hoc videt̄ eſſe multū mirand'
cū hereticis q̄ non ſolū autoritates
ve. teſta. recipiūt: ſed etiā noui. in
quo expreſſi⁹ miſteriū deitatis xp̄i
tradit̄ q̄ in antiquo: ut cum dicit.
Ego ⁊ pr̄ vnū ſumus. vel anteq̄ a
brahā fieret ego ſum ⁊ hmōi. In
quibꝫ verbis ⁊ ſilibus clari⁹ expri=
mit̄ deitas xp̄i: ſed hoc nō obſtante
deitatē xp̄i negare conant̄: ꝑuerſe
exponētes predcās autoritates. ut
arrius ⁊ ſabellius ⁊ eoꝝ ſeq̄ces. Ex
quibꝫ pꝫ manifeſte ꝙ licet ſcriptu
re ſacre ꝓphetarū que mentionē ex
preſſam faciūt de d'initate xp̄i ſint
ſatis euidētes ad hmōi miſteriuꝫ fi
delibꝫ oſtendū: nō tn̄ ex hijs ſumi
tur argumētū efficax ad hoc ut pri
cipes iudeoꝝ habuiſſent cognitioneꝫ

de eius diuinitate. hoc em̄ miſteriū
tātū excedit capacitatē humanā ꝙ
raro vel nunꝙ̄ ſine auxilio diuīo in-
telligi poſſꝫ. hoc ē qđ petro expꝛeſſe
ꝯfitēti deitatē xp̄i dicendo. Tu es fili
us dei viui math. xvj. xp̄s rn̄dit ca-
ro ⁊ ſanguis nō reuelauit tibi ⁊c̄. Ex
quo ptꝫ ꝙ ad miſteriū incarnatōis
intelligendū ſeu veraciter ꝯfitendū
reuelatio diuina requirit̄ ꝓpter eius
ſummā excellētiā. Secus eſt de alijs
ꝯditionibꝫ xp̄i ī ꝓphetis antiquis cō
tentis vt de tp̄e ſui aduētus ⁊ de ſig
nis eiuſdē. Silr̄ de virtutibꝫ ip̄iꝰ xp̄i
et de eius excellētia reſpectu alioꝝ ꝓ
ꝓphetaꝝ. ⁊ de mō aduenīēdi et hm̄oi
Nā talia in ꝓpria ſignificatōne pn̄t
accipi. non em̄ excedunt ꝯmunē hu
mane intelligentie capacitatē ⁊ ſic
patet ꝙ obiectio poſtillatoris ī hoc
paſſu eſt inualida. Silr̄ ⁊ eius opi-
nio nō videt̄ rationabilis ex tribus
Primo ꝙ ꝓ̄ſuppōit falſū. ſ. ꝙ auto
ritates antiqui teſtamēti ſole ſuffi-
ciunt ad cogendū hebreos ip̄os reci
pientes vt cognoſcāt xp̄i deitatē. cu
ius oppoſitū ptꝫ ex dictis. Secūdo ꝙ
exemplū qđ inducit de incōtinente
cuius actualis cognitio ꝑticularis
ſeu ꝯſideratio impedit̄ ſeu corrumpi
tur ꝓpter paſſionem imminentē vt
habet̄ in. vij. eth. nō videt̄ ad ꝓpoſi
tum facere. Nā incontinēs ſemꝑ hꝫ
extimationē verā in vniuerſali adue
niente tn̄ paſſione corrumpit̄ extīa
tio vera ꝑticularis. ſed in ꝓpoſito vtrū
ꝙ extīatio eſt ꝑticularis ſeu ſingu-
laris. Si em̄ pꝛincipes iudeoꝝ extīaſ-
ſent xp̄m eſſe deū. anteꝙ̄ ꝑ paſſionē
impedieret̄ hm̄oi ꝯſideratio. ita ꝙ cre
derent ip̄m nō eſſe deū ꝓut opinatur
poſtillatoꝛ. manifeſtū eſt ꝙ vtraqꝫ
haꝝ extimationū eſt ſingularis ſeu
ꝑticularis. cū in vtraqꝫ extimatōne
xp̄s ſupponit̄ vt ſubiectū q̄ eſt ꝑſo-
na ſingularis. Tūc igit̄ aut ſil̄r et ſe
mel extimauerūt xp̄m eſſe deū et nō
eſſe deū. q̄ ſunt ꝯtradictoria ⁊ ꝑ cōſe
quens inextīabilia circa idē. aut pri
mus habitus totaliter corrumpereꝰ

ꝛ tm̄ remaneret in eis actualis cōſi
deratō ſ̄m quā ip̄m iudicarēt homi
nem puꝝ. cuius oppoſitū dꝛ de incō
tinenti. ſ. ꝙ ſemꝑ remanet in eo vera
extimatio ſaltē ī vniuerſali. vt pħs
in eodē loco manifeſte oñdit. ⁊ ſic ex
emplū nō facit ad ꝓpoſitū. Tercō ꝙ
hec opinio nō ꝯſonat ſacriſ ſcp̄turis
que circa hꝫ allegan̄ᷣ. Nā in ꝑabola
xp̄i cū agricole dixiſſent hic ē heres
non pōt rōnabiliter intelligi ꝙ ipſi
extimaſſent eū heredē in diuinitate.
eo mō quo apl̄s ait ad heb. j. Quē
ꝯſtituit heredē vniuerſoꝝ. Nulla em̄
amentia ad tantā pōt ꝯmuniter de
uenire inſaniā. vt credat diuinam
maieſtatē in ꝓpria ꝑſona ſuperare.
cōis em̄ ꝯceptus eſt etiā apud ydo-
latras ꝙ deꝰ ſeu dij trāſcendunt oēs
ꝑtātes. Vn̄ ridiculū eſſꝫ dicere. ꝙ eo
ip̄o ꝙ ꝓ̄ncipes illi credebāt ip̄m eſſe
heredē. ſ. deū veꝝ. auderēt eū interfice
re. hoc etiā videt̄ ꝯtra opinionē ip̄iꝰ
met poſtillatoris que dicit ꝙ qn̄ eū
interficere voluerūt. Jā non extima
bant ip̄m deū eſſe ꝓpter impedimen
tum paſſionis inuidie ⁊ hm̄oi. ⁊ ſic
iam nō dicerent de ip̄ō. Hic ē heres.
Opoꝛtet igit̄ dicere vt ꝑ hꝫ qđ dice-
bant hic eſt heres. Intelligebat ꝙ
erat hō tante excellētie ꝙ poterat vo
cari filius dei. non ꝑ naturā ſꝫ ꝑ ſpe-
cialem adoptionē ſeu excellētiam re
ſpectu ꝓphetaꝝ alioꝝ. qđ verificatur
de xp̄ō etiā ſ̄m humanā naturā cōſi
derato ꝯtra quē nō obſtāte tanta ex
cellentia potuerunt extimare vt eū
poſſent ſuperare ſicut ⁊ alios antea
miſſos. Nam magis et minus non
variant ſpeciem ſecundum philoſo
phum Similiter autoritas beati pe
tri dicentis actuum. iij. Scio ꝙ ꝑ ig-
norantiam feciſtis ſicut ⁊ pꝛincipes
noſtri videtur facere ꝯtra opinionē
poſtillatoris Nam ſ̄m eum debuiſſꝫ
dicere ꝑ odium vel inuidiā feciſtis.
Hec enim fuit cauſa pꝛincipatis ſui
erroris ſecundū poſtillatorem ma-
gis ꝙ̄ ignorantia. ſecundū vero pri
mam opinionem que eſt ſancti tho.

hic autoritas ꝓprie ſonat. Eo em̄ ꝙ
habuerāt ignorantiā de xp̄o ſcꝫ de
eiꝰ diuinitate auſi ſunt ipſū inuade
re tanq̄ hoiem purū: cui ꝯſonat au
toritas apl̄i dicentis. Si cognouiſ
ſent ꝛc. nunq̄ dn̄m glorie crucifi-
xiſſent. qꝺ denotat manifeſte ipo̅s
nunq̄ cognouiſſe ipſū fuiſſe dn̄m
glīe. Et notādū ꝙ hec ignorātia n̄
excuſat principes iudeoꝝ a crimine
ſed magꝭ aggrauat cū eſſet quodā
mō ignorantia affectata. Nā licet
non attigiſſent ex ſcripturꝭ ꝓpheta
rum ad cognoſcendū xp̄i diuinita
tem: eo ꝙ ſcp̄ture de hoc loquentes
ſūt quodāmodo exponibiles ut di
ctū eſt: debuiſſent tn̄ aſſentire ſue
doctrine ſcꝺm quā filiū dei ſe eſſe fa
tebatꝛ. tenebantꝛ em̄ dicere ꝛ obediē
xp̄o in lege ꝓmiſſo. Iuxta illꝺ deu
tro. xviij. Prophetaꝫ ſuſcitabo eis
ꝛc. Ipſum audite. qꝺ intelligitꝛ de
xp̄o ad litterā Et ſic eiꝰ deitatē tene
bantꝛ credere tanq̄ ab eo dogmati
ſatā ꝛ p miracl'a ꝯfirmatā. Scꝺm
ꝙ ioh̄. xv. dicitꝛ. Si nō veniſſem et
locutus eis nō fuiſſem pctm̄ nō ha
buiſſent. nunc aūt excuſationē nō
hn̄t ꝛc. Fuerūt em̄ impediti ab acq̄
eſcendo doctrine xp̄i per inuidiā ꝛ
odiū ipſius. ꝛ ſic nec hītualitꝛ nec
actualitꝛ crediderūt ipſū eſſe deum.
Nā p ſcripturas antiq̄s de deitate
loquētes non oīno ꝯtinebantꝛ ut
dictū eſt. Nec etiā p doctrinā xp̄i
de ſe hoc teſtantꝭ impedientibꝫ ran
coris ꝛ odij paſſionibꝫ. Sicut em̄ hō
cōiter natus ē credere ſuo aīco: ſic
ꝛ diſcredere inimico. Ex quibꝫ bn̄
attētis ſeq̄tur correlarie ꝙ catholi-
cus diſputās cū hebreis vel eis pre
dicando pſuadēs de miſterijs xp̄i:
nō debet conari ad ꝓbandū deitatē
xp̄i ex ſacris ſcripturis ab eis acce
ptis. Poſſet em̄ hoc declinare p vari
as expoſicōes ut etiā poſtillator di
cit in hoc. ca. ſed potiꝰ eſt ꝓcedendū
ad ꝓbandū ꝙ ipſe ſit verus xp̄us
in lege ꝓmiſſus qui ē audiendꝰ. ꝛ
cui eſt obediēdū ex precepto diuo.

quo ꝯſeſſo deitas xp̄i faciliꝰ ꝓbatur
p doctrinā noui teſtamenti a xp̄o
diuulgatā. Et iſte etiā eſt ꝓceſſus
ſcientificus. q2 ſcꝺm ph'm in primo
phiſi. Cōnaturale ē nobis a magꝭ
notis ad minꝰ nota ꝓcedere ꝛc.
¶ In capitulo. xxij. vbi dicitur in
poſtilla. Quia aīa nō pōt pfecte eē
quieta. ¶ Additio.

Perfecta hoīs beatitudo que
eſt in viſiōe diuine eſſentie
principaliter cōſiſtit in aīa
que non dependet a corpe. Vnde ſi
ne corpe pōt aīa eſſe beata. ut in. 4.
ſentē. q. iiij. licet verum eſt ꝙ pfecti
us habebit aīa ſuam ꝓpriā operatio
nem in q̄ felicitas ꝯſiſtit cū ſit vni
ta ſuo corpori glīoſo q̄ ſepata. Et
hoc denotāt verba augꝭ. xij. ſup ge
ne. ad lrām ſi recte intelligantꝛ. Si
militꝛ dicendū eſt ꝙ aīa ſepata in
viſione diuine eēntie totalitꝛ quieſ
cit ex pte appetibilis cū habꝫ illud
qꝺ ſuo ſufficit appetitui: licet nō to
taliter quieſcit ex pte appetentꝭ. q2
illud bonū nō poſſidet ſcꝺm omnē
modū quo poſſidere vellet. Vn̄ cor-
pore reſūpto btitudo nō creſcit intē
ſiue ſed extenſiue tm̄ ut in q̄ōne p̄
allegata. nec eſt neccarium ꝙ dedu
ctio iſta intelligatꝛ in verbis ſalua
toris. q2 ad ꝯcludendū ꝯtra ſaduce
os ſufficit ꝓbare ꝙ aīa ſit immor-
tis. Nā ex mortalitate aīe quaꝫ ipſi
credebant ꝓcedebāt ad negandū re
ſurrectionem .:.:.
¶ In. ca. xxiij. vbi dicitꝛ in poſtilla
prima a ſangne iuſti minimi vſqꝫ
ad ſanguinē iuſti maxi ¶ Additio.

Quod abel ſit minꝰ iuſtꝰ. et
zach̄. maxiꝰ. ſiue intelligatꝛ
ſimplicitꝛ ſiue r̄ſpcū occiſoꝝ
tn̄ ex ſcripturꝭ nō hꝫ auctem Vnde
ſm ihero. eadē facilitate ꝯtemnitꝛ q̄
approba2. Nec eē ex h̄ qꝺ ſupponit
abel fuiſſe ſimplicē paſtorē ꝛ illit-
teratū. ꝛ ꝙ zacharias fuit ſacerdoſ
ꝛ legiſperitus: ſequitur ꝙ abel fuit
minimꝰ iuſtus ꝛ zacharias maxi-
mꝰ Non em̄ excellētia iuſticie ſeq̄tur

k. v.

lrãturam. qđ patet in pꝛibꝫ p̃ſertim
cũ antiqui pr̃es licet nõ legant lit-
teras vidiſſe Fuerũt tñ in diuinis
maxie illuſtrati. qđ ptꝫ de adã ⁊ pa
triarchis. Et forte ex hijs q̃ legunt
de vtroqꝫ. ſ. de abel ⁊ zacha. plura ad
ratione᷑ iuſticie ptinẽtia legunt de a
bel ꝙ̃ de zacharia in h̃ eñ ꝙ fuerunt
ambo ſine culpa occiſi. eq̃les videtur
ſꝫ de abel ſup h̃ legit ꝙ tã ipẽ ꝙ̃ mu
nera eius fuerũt deo accepta. geneſ
iiij. ca. qđ eſt maximũ teſtimoniuꝫ
ſue iuſticie. vñ ihero. ĩ h̃ loco de abel
dicit. iuſtus aũt nõ ex hoĩm ſenten-
tia. ſꝫ ex gen. teſtimonio cõpꝛobat
vbi accepta eius a deo narrant mu-
nera. Vñ planioꝛ põt ratio aſſignai
circa nominatione᷑ iſtoꝝ duoꝝ. ſ. lo-
quendo de tpibꝫ p̃teritis añ paſſio-
nem xp̄i qñ iſta dicebanꝛ a xp̄o: abel
fuit pꝛimus iuſt9 q̃ ſine culpa legit
occiſus. zacharias ꝟo vltimus. vnde
ꝯuenieñter noĩat extrema ad hoc vt
oĩs intermedij includant. quicũꝫ
eñ fuit iſte zacharias ẜm diuerſita
tem opinantiũ ipẽ tñ fuit vltim9 iu
ſtus occiſus de quo in ſcp̃turis exp̃ſ
ſa mẽtio habeat. Si aũt obijciat de
iohãne bap. rñdetur ꝙ ille non fuit
occiſus a iudeis ſꝫ ab herode alienige
na. hic aũt agit de occiſionibꝫ factꝭ
ꝑ hebreos ⁊ eoꝛuꝫ p̃deceſſoꝛes int̃ q̃s
occiſio abel dꝫ ꝯputari cũ tunc tẽpis
oĩs fideles erãt ſub vna lege natu-
rali cui ſucceſſit lex ſcp̃ta qđ patꝫ in
hoc qđ dicit. Iheruſalem iheruſaleꝫ
qui occidis ꝓphetas ⁊c̃.

In ca. xxiij. vbi đꝛ in poſtilla. hu
iuſmodi aũt eſt noticia diei iudicij.

Additio.

Q Vecũqꝫ noticia deo attributa
etiã ſi nõ importaẽt reſpectũ
ad creaturã neceſſariũ eſt ꝙ ſit cõis
tribꝫ pſonis. eadẽ ei ẽ cũ eẽntia đma

In ca. xxvj. vbi đꝛ in poſtil. Pꝛiã
aũt die azimoꝝ iſta dies fuit feia. v.

Additio.

AD declaratione᷑ tpis cene dñi
circa qđ non ſolũ int̃ grecos
et latinos: ſꝫ etiã int̃ ſanctos
doctores diuerſitas nõ modica ĩue-
nit olim quandã foꝛmaui q̃ſtioneꝫ
quã in h̃ loco ſup addere decreui cui9
tenoꝛ talis eſt. Vtꝝ quĩta feria in q̃
xp̃s cũ diſcipulis paſca mãducauit
fuit. xiiij. luna pꝛimi menſis in qua
agnus paſcalis ẜm lege᷑ immolari
debuit. Et videt pꝛimo ꝙ ſic math.
xxvj. legit ꝙ p̃ma die azimoꝝ acceſ
ſerunt diſcipuli ad iheſũ dicentes.
Vbi vis paremus tibi paſca ⁊c̃. Sed
pꝛima dies azimoꝝ vel eſt. xiiij. lũa
in cuius ſecundis veſperis immolat
agnus q̃ cuꝫ azimis comedebat. vel
xv. luna q̃ erat pꝛima dies ſolemni
tatis azimorũ. Sed in ꝓpoſito nõ eſt
xv. luna. Nã ſi ſic nec xp̃s paſca cõ
ediſſet in tpe debito. nec in tempoꝛe
a lege p̃figurato fuiſſꝫ paſſus. quoꝝ
vtrũqꝫ eſt valde incõueniens in pꝛo
poſito. patet ꝯſequẽtia. qꝛ ſi ſic come-
diſſet paſca in. xv. ⁊ fuiſſꝫ paſſus in
xvj. ergo p̃ma die azimorũ predicta
eſt. xiiij. luna. Preterea mar. xiiij. p̃
ma die azimoꝝ qñ paſca immolat
dicunt ei diſcipuli ⁊c̃. vbi exp̃ſſe heꝛ
ꝙ in p̃ma die ĩmolationis agni cri
ſtus paſca comedit. qđ eſt ꝓpoſitum
nã illa ſolũ eſt. xiiij. Preterea luc̃. x
xij. Venit aũt dies azimoꝝ in q̃ nc̃e
erat occidi paſca. ⁊ miſit petꝝ et io-
hannem ⁊c̃. ſed nulla dies eſt in q̃
neceſſe ſit occidi paſca niſi. xiiij. lũa
vtꝫ exođ. xij. ⁊ numeri. ix. ⁊ in alijs
ꝙ̃ pluribus locis ergo ꝓpoſitũ Idem
patet ꝑ criſ. ſup math. dicentem ꝙ
vſqꝫ ad vltimũ diem non fuit criſt9
contrarius legi. qđ fuiſſꝫ ſi paſca cõ-
ediſſet non tẽpoꝛe debito ẜm legem
Idem patet per ihero. d. expreſſe. ꝙ
xp̃s cenã fecit. xiiij. luna Sed ad op
poſitum arguitur ſic. Sexta feria in
qua xp̃s fuit paſſus erat luna. xiiij
ergo feria quinta immediate prece-
dens erat luna. xiij Conſequẽtia pa
tet de ſeꝗ anteceđẽs habet iohãnis
xviij. vbi dicit. ꝙ iudei nõ introierũt
pꝛetoꝛium pylati vt nõ ꝯtaminareꝛ
ſed mãducarent paſca. Sꝫ cũ paſca
mãducari ñ poſſit legittime ñ. xiiij.

luna. ſcʒ veſperis ſecundis. ut exo.
xij. ergo dies paſſionis xp̄i fuit .xiiij.
luna qd fuit aſſumptū. Nec ꝯſonū
videt ꝙ mādurare paſcha in loco
euangelij allegato intelligat de ci
bis paſchalibꝫ ſcʒ de azimis ut vi
det ſentire eiꝰ. quē ſeq̄tur ſcūs tho
mas ⁊ etiā aliq̄ moderni gloſato
res. tū quia licet poſtea cū azimis he
bat ꝯmedi: nuſq̄ tn̄ legit ꝙ azima
nec aggreſtia dicantur paſcha nec
ecōtra. tū quia azima poterāt comedi
etiā ab immūdis. cꝰtrium nō legi
tur in aliq̄ loco vbi agaꝛ de hac ma
teria in ſacr̄ ſcriptura. qd etiā ꝯſue
tudo hebreoꝝ hodierna teſtaꝛ quia licʒ
ꝓfitent ſe eſſe immūdos ⁊ ꝯtamia
tos iſto tp̄e cū careāt legitīa aſpſi
one cineris vitule rufe. de q̄ nume.
xix. comedūt tn̄ hodie azima ⁊ agg
ſtia in paſchali tp̄e: nō curātes de
ꝯtaminacōe. Joh. xix. exp̄ſſe dicit.
Erat aūt paſceue paſche ⁊c̄. Cū ei
paſceue aliciꝰ feſti idē ē ꝙ preparatio
ad illā diē. ⁊ nō dicit paſceue ſab
bati ſʒ paſche manifeſte oн̄t ꝙ in il
la die paſcha parabat qd ē ꝓpoſitū.
Itē ſi ſex̄ feria in q̄ xp̄s fuit paſſus
fuiſſet. xv. ſeq̄retur ꝙ res nō corrn̄
derent ꝓprie figure. qd ē valde incō
ueniēs in hac matīa. Nā cū agnꝰ
paſchalis nihil aliud figurabat n̄
paſſionē xp̄i. ad cꝰ agni īmolatio
nē ſola. xiiij. luna eāt tp̄s determina
tum intm̄ ꝙ impediti a comeſtiōe
agni ꝓpter euentū ꝯtaminacōnis:
nō poterat defectū ſupplere in. xv.
ſeq̄nti. nec in alia q̄cunq̄ ſʒ in. xiiij.
luna mēſis ſecūdi. ut hetur nume.
ix. ergo nullo mō dicendū videt ꝙ res
pn̄cipalit figurata eēt in. xv. luna
Vn̄ ⁊ idē eiꝰ. expreſſe dicit xp̄m re
ſeruaſſe ſuā occiſionē ſexte ferie qn̄
vetus paſcha fiebat. Nec videt rō
ni ꝯſonū ꝙ remigius ⁊ alij doctoꝛ
res dicūt ſcʒ ꝙ xp̄s fuit ligatꝰ ⁊ ten
tus in. xiiij. in veſpis. ⁊ ꝙ tūc incee
perīt paſſionis exordia. Nā immo
latio xp̄i ꝓpria nō fuit n̄ in ara cru
cis. ut cōis doctrina eccīe teſtaꝛ Itē

ſex̄ feria in q̄ xp̄s fuit paſſus n̄ fuit
celebris nec ſolēnis in obſeruātia
hebreoꝝ. ergo nec. xv. luna mēſis pri
mi. ꝯn̄tia tenet Nā exo. xij. de eadē
die ſcʒ. xv. legit dies prima erit ſcā
ac ſolēnis: nihil opis faciet in ea:
excepti hijs q̄ ad veſcendū ꝑtinent
Ex quibꝫ verbis manifeſte eliciꝛ ꝙ
quicq̄d opis ꝓhibet in ſabbato ē
ꝓhibitū in. xv. luna primi mēſis
exceptis hijs q̄ ad veſcendū ꝑtinēt
Sed aſſumptū ꝓbat. Nā multa fe
cerūt hebrei in eadē ſexta feria que
nullo mō licebāt fieri in ſabbato.
nec in tali ſolēnitate viʒ accuſare.
flagellare. teſtes ꝓn̄tare ⁊ examīa
re. ſn̄iam diffinitiuā ferre que oīa
exercuerūt circa ꝑſonā xp̄i ut euan
geliſte teſtānt Que quidē iudicia
lia etiā apud nos in diebꝫ ſolemni
bꝫ feſtiuis inter illicita: multo ma
gis apd eos qui iudaiſāt. Itē anga
riauerūt patrem allexandri ⁊ rufi.
mar. xv. qd eſt maīfeſte ꝓhibitū ī
diebꝫ feſtiuis preſertī ex̄ ciuitatem
Ihere. xvij. ꝙ licʒ de ſabbato dicat: id
tn̄ eſt de prima die ſolēnitatis paſ
chalis ut dictū ē. Nec dicenduʒ ꝙ
h ꝯmiſiſſent ex odio xp̄i Nā ipi ni
tebant iuſtificare facta ſua et ꝑ le
gē moſaicā ea reuelare. v. Nos le
gē hēmus ⁊c̄. Preterea veritas aſſum
pta pʒ expreſſe in ſepultura xp̄i. fu
it eī ſepultus ꝑ arimathiā ⁊ nicode
mū q̄ iuſti erāt ⁊ nulloꝰ qd nō licēt
in tp̄e ſolēni feciſſent Vn̄ ſup illud
Jo. xix. ibi ꝓpter paſceue iudeoꝝ quia
iux̄ erat monumēntū ⁊c̄. Augꝰ. ac
celeratā vult intelligi ſepulturā ne
aduesparet. qm̄ iā facē aliq̄d nō li
ceret. Sʒ cōſtat ꝙ ſi feria ſex̄ fuiſſet
xv. luna. ſic erat illicitum in eadē
ſepelire ſic̄ erat in ſabbato. hoc idē pʒ
luce. xxiiij. quia dies erat paſceue. et
ſabbatū illuceſcebat. Ex quo videt
ꝙ ſepultuā illa licita erat in ſex̄ fe
ria: nō tn̄ in die ſabbati Ex q̄ pʒ ꝙ fe
ria ſex̄ illa nō erat pma dies ſolēni
tatis paſchalis apd hebre. qd fuit
aſſumptū ⁊c̄. Nec vʒ dicē ꝙ ioſeph

ab arimathia ex deuotōe xp̄i feſtū
violaſſz de eius ſepultura. Nam de
magdalena q̄ xp̄m feruētius dili=
gebat ⁊ de ceteris mulieribz ip̄m ſe
quentibz legit. Marci. xvj. Et cū
trāſiſſet ſabbatū emerūt aromata
Vbi manifeſte apparet ꝙ ab em=
ptione aromatū ſepultuā dn̄i perti
nentiū qđ eſt valde leuius opus ꝙ̄
ſepultura. mulieres deuote ꝓpt ob=
ſeruantiā ſabbati abſtinuerūt Idē
ihero. ſup illud math. xxviij. Venit
maria magdalena ⁊c̄ Sepulto nā=
qz feria ſexta dn̄o: mulieres ꝑpara=
uerunt aromata ⁊ vnguēta ꝙ̄ diu ti
cuit opari. ſ. vſqz ad occaſum ſolis
Sabbato ſiluerūt. ⁊ quieuerunt ab
opando ſcḋm legis mandatū. vt lu=
cit hec ihero. Ex q̄ ſequit ꝙ feria ſe
xta illa non erat celebris ſolēnitas
azimoꝝ. Nā ſi ſic om̄ia p̄dicta fuiſ
ſent illicita ſicut in ſabbato vt dc̄m
eſt. Preterea ioh. xix. Erat dies il=
la magna dies ſabbati ḡ in illa die
ſabbati ꝯcurrebāt due feſtiuitates
ſ. ſabbatina ⁊ paſcalis. ⁊ ꝑ conſe=
quens dies ſabbati erat. xv. luna
apud eos. cōſequētia tenet ꝗꝛ tota
celebritas ebdomade azimorū erat
ſolū in p̄ma die ⁊. vij. vt patz leui.
xxiij. Concordat beda dicens Erat
magna dies illa ſab. id eſt ꝓpter ſo
lemnitatē paſcalem Ad cuius dif=
ficultatis declarationē aliqua ſunt
circa feſtiuitates legis antique p̄=
ſupponenda. quoꝝ quedā ſumunt
ex ſacra ſcp̄tura vel in ea habēt ali=
qđ fundamentū. quedā ex regulis
kalēdarij hebreoꝝ apud eos diuul
gatis ⁊ vſqz in hodiernū diē infalli
biliter obſeruatis. Primū p̄ſuppo
nendū eſt ꝙ dies naturalis apđ he
breos incipit ab occaſu ſol̄ diei ſab
bati ⁊ terminat in occaſū ſolis diei
dn̄ice. et ſic de alijs Et ſic intelligit
illud a veſpere vſqz ad veſperā cele
brabitis ſabbata vrā. leui. xxiij. Se
cundū eſt ꝙ mēſis apud eos eſt lu
naris ⁊ pficit ex. xxx. diebus ⁊. xij
horis naturalibz ⁊ duabz tercijs v=

nius hoē cū tribz minutis Que qui
dem ꝯputatō ꝯcordat cū ptholomeo
et alijs aſtronomis ſcḋm curſuz me=
dium lune q̄ eſt inuariabilis. Ter
cium eſt ꝙ annus hebraicus īcipit
a kalendis ſeu nouilunio qđ eſt ꝓ
pe equinoxiū vernale vnde exo. xij.
mēſis iſte vobis principiū mēſium
primus erit in mēſibz anni. ⁊ infra
exo. xiij. Hodie ingredimini ī mē
ſe nouaꝝ frugū. Quartū ꝙ omnia
feſta hebreoꝝ p̄ter ſabbatū. exordi
um ꝯputatōis. ⁊ ꝑ ꝯſequēs mobili
tatē ꝑ diuerſas ferias ebdomade ſu
munt a neomenia p̄mi mēſis p̄di=
cti. vbi grā Sit p̄dicta neomenia in
quinta feria. tūc dies ſolēnitatis a
zimoꝝ erit ſil̄r q̄nta feria ꝗꝛ in. xv.
luna ⁊ dies īmolatōnis agni ſolēni
tatis paſcal̄ iux̄ illđ nūi. xxiij. Nūa
bitis ḡ ab altero die ſabbati ⁊c̄ Se
ptē ebdomadas plenas ⁊ feſtū tu=
barum erit in die ſabbati Nam ſex
mēſes lunares q̄ ꝯputabant a neo
menia p̄mi mēſis vſqz ad neomeni
am ſeptimi. ſūt centū. lxx. ⁊ ſeptez
dies integri reuoluti ꝑ ebdōdas in
ſexta feria finiunt. ⁊ ſic neomenia
mēſis ſepti ſequētis erit in ſabbato
Conſeq̄nter feſtū expiatōis erit fe=
ria ſecūda. Nā eſt ī decīa die a feſto
tubarū. Conſeq̄nter feſtū cenophe=
gie ſeu tabernaculoꝝ erit ī ſabbato
ꝗꝛ in xv. feſto tubaꝝ ⁊ ſic de ſilibus
q̄ oīa leui. xxiij. ⁊ in alijs locis hn̄t
Quintū eſt ꝙ in quacūqz die ꝯiun
ctio luminariū ſcḋm mediū curſū ſu
pradictū ꝓpe eq̄noxiū v̄nale occur=
rerit. ī eadē die ē kal̄. ſeu neomenia
mēſ p̄mi p̄dcā ni in c̄tis caſibz ī q̄bz
expellēda ē ſeu trāſferēda ad ſeq̄ntē
diē ⁊ q̄nz ad ſubſeq̄ntē. q̄ q̄dē caſus
duo ſūt. p̄m9 q̄n tal̄ ꝯiūctō trāſcēdt
xviij horā eiuſdē diei ī q̄ ē. c9 repulſi
onis rō ē ꝗꝛ tūc magꝭ declinat tal̄ ꝯiū
ctio ad diē ſeq̄ntē ꝙ̄ ad illā ī q̄ ē. cū
iā trāſit t̄s q̄rtas ptes illi9 diei ⁊ atti
git q̄rtā vltimā ⁊ tal̄ ꝯiūctō vō² apđ
eoſ nouilo^m vet9 ſeu ātiquū ſic̄ ſi no
uilo^m eq̄noxij v̄nal̄ eſſz ī. xviij. hora

ſabbati vel infra tunc calendis ſeu
neomenia eēt figēda in eadem die
ſabbati. ꝛ p ꝯñs principiū ꝯputa
tionis feſtiuitatū toti9 anni eēt ab
eadē die ſabbati. Si aūt ꝯiūctio eēꝫ
vltra .xviij. horā tunc talis neome
nia eſſet trāſferenda ſeu repellēda
ad diē dñicam immediate ſequen
tē. Et p ꝯñs paſchalia feſta et alie
feſtiuitates illi9 anni trāſferen͛ ad
ferias corrñdentes diei dñice ꝛ nō
ſabbati. utꝫ ex dictis. Secund9 ca-
ſus eſt qñ nouiluniū vnale occur-
rit in ſcda feria. quarta vel ſex. In
hijs eñ tribꝫ ferijs non pōt figi ca
lendis ſeu neomenia equinoxij ver
natis cuius rō patet. ¶ Sexto ꝓſup
ponendū ē ꝙ qñqꝫ oportet ꝙ fiant
due repulſe de eadē neomenia. Hoc
pꝫ ex duobꝫ caſibꝫ ſupradictis. Nā
ſi nouiluniū vnale occurrat in dñi
ca vltra .xviij. horā. tunc in eadem
die non ē neomenia figēda ꝓpt an
tiqtatē ſeu vetuſtatē nouilunij ſcḋm
primū caſū nec in ſcda feria ſeqnti
ꝓpt hoc ꝙ ē vna de tribꝫ ferijs inter
dictis iux̄ ſecundū caſū. et ſic oꝫ ꝙ
transferat̄ ad tercia feriā. Et hͦ con
tingit apᵘd eos ſatꝭ freqnter. nec ſēti
endū eſt erroneū ſeu ꝯ̄ mentez legꝭ
loqntis ſimplicit̄ de ꝓxima die mē
ſis. Nā ꝯputatio mēſis quantūcū
ꝙ ſpectat ad cultū feſtiuitatū ſuffi
cit ꝙ ſit vniformit̄ reglata. ꝛ apḋ
oēs coīter ſuſcepta. ꝛ aliqliter veri
tati ꝓpinq: ꝓut gratioſi9 ꝛ remoti9
contingit in ꝯputu noſtro circa fe
ſtiuitatē paſchalē ꝛ alia feſta mo
bilia ipſā ſeqntia. Rō aūt quare ꝓ
dicte tres ferie ſcꝫ ſcda. quarta. ſex
ta repellunt̄ ne in aliqua earū neo
menia primi mēſis figat̄ quantuꝫ
ad ſcdam ꝛ quartā feriā vna eſt ꝛ
talis. Nam cū feſtū expiacōnis ſit
celeberrimū ſic̄ dies ſabbati intm̄
ꝙ cibaria nō ꝑmittunt̄ in eadē die
pari. ſic̄ nec in ſabbo: ut ex ſac̄ lrā
pōt haberi. Inde ē ꝙ ex coꝝ traditi
one antiq ſeu ꝯſuetudīe immutabi
li q̄ vſqꝫ hodie durat hētur ꝙ dies
expiacōis nunq̄ ꝯcurrerēt in die ve
neris: nec in die dñica. Nā ſi dies
ſabbi a pte añ vel a pte p9 ꝯtinua
ret̄ cū feſto expiacōis: tūc eēnt duo
dies nāles ꝯtinuo celeberrimi. in q̄
bus nullo mō liceret preparare ciba
ria qḋ eēꝫ graue ꝛ valde oneroſū to
ti ꝓplo. Ex q̊ ſequit̄ ꝙ neomenia ꝓ
dicta primi menſis non pōt eſſe in
ſcda feria. Nā ſi ſic feſtū expiatio
nis occurreret in ſexta feia ꝛ ꝯtinu
aret̄ cū die ſabbati a pte añ. qḋ eſt
ꝯtra predcā. Similiter nec neomenia
primi menſis hꝫ eſſe in quarta fe-
ria. Nā ſi ſic feſtū expiationis eēꝫ
in dñica. ꝛ p ꝯñs ꝯtinuaret̄ cū ſab
bato a pte poſt qḋ eſt ꝯtra predcā.
Vnde pꝫ ratio expulſe ſecūde ferie
ꝛ quarte. Sed ratio quare ſexta fe
ria excludit̄ ad hoc ut in eadeꝫ neo
menia primi menſis nō figatur a-
pud eos talis eſt. Nā in feſto tabꝰ
naculorū ſeu ſcenophegie qḋ ſcḋm
eos ꝛ etiā ſcḋm doctores noſtros ꝓ
ceptū fuit ad ꝯmemorandū benefi
cium diuine ꝓtectionis ꝛ deductio
nis qḋ habuerūt p deſertū: vbi in
tabernaculis hītauerūt in quo hē
bant letari p ſeptē dies corā dño:
ſumētes fructū arboris pulchrime
ſpatulaſqꝫ palmaꝝ ꝓut legi͛ leuiti
ci .xxiij. ad ſignificandū ꝙ p aridā
terrā deſerti deduxit eos de9 ad ter
ram delicioſā. ꝓut ſcūs thomas ꝓ
ma ſcde. q. cij. arti. iiij. ponit. in q̄
leticia ꝓut traditur in eorū codici
bus apud eos autentic̄ circuibāt
altare ſolemnit̄: cū hmōi ſpatulis
ꝛ ramis ſemel in prima die. ꝛ in a
lijs diebꝫ vſqꝫ ad ſextā incluſiue.
In ſeptima aūt circuibāt ſepties ī
memoriā captionis iherico: q̄ fuit
prima ciuitas terre ꝓmiſſionis ab
eis capta p hmōi circuicōes ſeptēa
rias ut hētur ioſue. vi. Et in illa ſe
ptima die ꝓcedebāt ī hmōi leticia
intantū ꝙ quedā ibi facta nō lice-
bat fieri in die ſabbati. Cui9 circui
tionis memoria hodie fit int̄ eos ī
giro rotuli legꝭ cū altare nō hēant.

Sed ſi neomenia ꝑmi menſis fuiſſet
in ſexta feria ſequeret̄ ꝙ feſtū taber
naculoꝝ ꝯcurreret in die dn̄ica vtꝫ cō
putanti· ⁊ ſic ſeptīa dies tabernacu
lorum eſſꝫ in die ſabbati· vnde ceſſa
rent illa q̄ dicta ſūt Ex q̈bꝫ om̄ibus
elicitur quedā regula ī kalendarijs
eoꝝ vbiqꝫ ⁊ apud oīs diuulgata et
vſqꝫ in hodiernū diē infallibilit̄ ob-
ſeruata ꝙ prima dies ſolemnitatis
paſcalis nūq̄ eſt feria ſecunda q̈rta
nec ſexta· Septimū eſt ꝙ anno quo
xp̄s paſſus fuit ꝯcurrit ꝯiūctio luīa
riū ꝓpe equinoxiū vernale iuxta ve
rā ꝯputationē hebreoꝝ· q̄ eſt ſm me
diū curſum ſolis ⁊ lune vt dictū eſt
in feria q̈nta poſt·xix·horā cū certis
minutis ħ eſt certiſſime calculatū p
me ⁊ cū ꝑitis hebreoꝝ diligētiſſime
reptū ⁊ ꝯcordatū· Quibꝫ p̄ſuppoſitꝪ
patet ſolutio dubij p̄dicti· Nam in
anno paſſionis xp̄i licet ꝯiūctio lu-
minariū vt dictū eſt fuit feria quīta
nō potuit in ea neomenia figi ꝓpt̄ ipi
us vetuſtatē· qꝛ fuit vltra·xviij· ho-
ram vtꝫ in ſeptīo p̄ſuppoſito· ⁊ p cō-
ſequens occurrit ꝑmus caſus repel
lendi ſupra dictis· habuit g° trāſfer
ri ad ſequentē diem· ſꝫ qꝛ ſequēs erāt
ſexta feria· nec in ea poterat neome-
nia aſſignari· vt dictū eſt Nā eſt ſe
cundus caſus repulſionis iā dictus
habuit ergo repelli ſeu trāſferri neo
menia ad diē ſabbati ⁊ p cōſequēs
xv· luna fuit eadē anno ſm hebrai-
cam ꝯputatōnē legittimā ⁊ aſſuetā
in die ſabbati· in qua ꝯcurrunt due
feſtiuitates ſolēnes apud eos· ſab-
batina ⁊ paſcalis q̄ eſt ꝑma die ſo-
lemnitatis azimoꝝ· ⁊ ſic erat mag-
na dies illa ſabbati ſm iohannē ⁊
in feria ſexta īmediate p̄cedenti fuit
ſm eos·xiiij· luna in q̄ legittīe erat
paſca immolandū Vn̄ in eadē ſexta
fuit immolatus verus agn⁹ paſcalꝪ
ab eis· ſicut ⁊ tipicus pro cuius tipici
māducatione vt nō ꝯtaminarent̄ nō
intrauerunt p̄torium ſm iohannē
Xp̄s aūt in hmōi neomenia primā
repulſam tm̄ tenuit ⁊ nō ſecundam

prima enī eſt rōnabilis in ſe et finē
reſpectu ad feſta futura ſꝫ ſolū ꝓpter
vetuſtatē ꝯiūctionis vn̄ neomenia il
lius āni apud ipm̄ fuit trāſlata ad
ſextā feriam ſed de ſexta ad ſeptimā
nullatenus debuit trāſferri apud eū
Nam ratio illi⁹ repulſe· ex feſtis fu
turis in mēſe ſeptimo depēdebat· vtꝫ
ex iam dictis· que feſta· ſ· futura cū
xp̄s ſciuiſſꝫ p paſſionē ſuā de ꝓpinq̈
immmētem caſſari· ſicut ⁊ cetera le-
gis ceremonialia nullā vim hēbant
trāſferēdi ſeu repellēdi p̄ſentem neo
meniā vtꝫ intuēti· Nam ceſſante cā
p̄ſertim finali ceſſare habet effectus
Fuit ergo iuxta veriſſimā ⁊ infallibi
lem noticiā xp̄i neomenia tēpe ſue
paſſionis in ſexta feria· Sic et ꝑma
dies paſcalis ſolēnitatis ħ eſt·xv·
luna apud eū· vn̄ ⁊ in feria quinta
precedēti fuit vera·xiiij·luna in qua
paſca cū diſcipulis tēpe determīato
ſm legis veritatē māducauit· In ħ
etiā videt̄ ꝯcordare magiſter hyſto-
r· Et ſi tabulam ꝯputi diligenter re
tro percurramus inueniemus ꝙ tēpe
paſſionis xp̄i feria ſexta fuit·xv·lu-
na ⁊ ħ eſt veꝝ licet tabula noſtri cō-
puti ſit groſſior q̄ hebraica ⁊ in hac
materia· Ex quibꝫ habe² ꝙ tempore
paſſiōis xp̄i duplex fuit·xiiij·luna ſi-
cut ⁊ neomenia ꝑmi menſis· vna· ſ·
vera ſimul ⁊ legittima ſm verā ꝯpu
tationē xp̄i cūcta legis miſteia tam
p̄ſentia q̄ futura ſciētis Alia vero le
gittima tm̄ ſm ꝯmunē ⁊ aſſuetā cō
putationē alioꝝ oīm p̄ter xp̄m· Et
in vtraqꝫ xiiij·vterqꝫ agnus fuit im
molatus verus ⁊ tipicus· In·xiiij·ei
vera ⁊ legittima q̄ fuit feria quinta
xp̄s māducauit agnū tipicū· ⁊ cō-
ſequenter veꝝ agnū ſub ſacramēto
diſcipulis tradidit· In·xiiij·vero le
gittima tm̄ que fuit ſexta feria ag-
nus verus fuit immolatus ꝯſeq̄nter
aūt tipicus· ⁊ ſic reddēdo ſingula ſin
gulis omnia veraciter concordātur·
Nam math· mar· ⁊ luc· qui de cena
dn̄i notabilē mētionem fecerūt· exp
mēdo ī illa agnū paſcalē ſolū īnuūt

xp̄m cū diſcipulis manducaſſe. et
in eadē ſacramentū eucariſtie inſti
tuiſſe: ut patet ex eoꝝ dictis. quili
bet ei eoꝝ ipſā feriā quintā nōt tā
ꝙ ꝓpriā ad immolationē agni ꝛ p
ꝯns. xiiij. luna. ſcd̄m verā ꝯputatio
nē xp̄i predictā ſm̄ quā autorita-
tes Criſoſt. ꝛ ihero. ad ptem affir
matiuam ſupra inducte ꝛ ſimiles
obtinent veritatē. Sed iohēs qui de
cena dn̄i breuiſſime ſe expediuit ſo
lum dicēs. cena facta ꝛc̄. iohis. xiij
nihil exp̄mens de agni manduca-
tione nec de ſacri inſtitucōe cū iam
de hoc ſacro plus ceteri tradiderat
Fecit potiꝰ mentionē de ſecūda. xiiij
ſcꝫ legitima tm̄. que fuit ſex̄ feria:
ut dictū eſt. Ad excludendū errorē
qui ſurgere poſſet ex hoc ꝙ princi-
pale figuratū non corrn̄deret figu
re in tp̄e tam diſtricte p legē deter
minato. vnde ꝛ vocat eum paſceue
paſche. i. vigilia. Et dicit ꝙ hebrei
nondū manducauerāt paſcha tp̄e
paſſionis xp̄i. qꝺ habet veritatem
ſm̄ legitimā ꝯputationē hebreorū
ꝛ ceteroꝝ miſteria paſſionis ꝓtunc
ignorantiū. Et ideo in illa ſexta fe
ria licuit eis iudicialia exercere. ſe-
petire. angariare ꝛ hm̄ōi. ꝛ ſanctiſ
mulieribꝫ in eadē ſexta feia aroma
ta preparare tanꝙ in die nō feſtiuo
Ex quo clariꝰ patet error grecoruꝫ
dicentiū ꝙ iohēs correxit alios eu
angl̄ias aſſerentes quintā feriam
ꝓtunc. xiiij. lunam. Nā ut ex iam
dictis ptꝫ iohēs non correxit alios
ſicut nec ipſi falſum aliqꝺ aſſerue-
runt. ſed potiꝰ ut de more euangl̄a
rum eſt illud qꝺ alij pretermiſerunt
ipſe declarauit ſcꝫ. xiiij. lunā ꝓtunc
etiā fuiſſe feria ſexta ſm̄ aliā ꝯpu-
tationē legitimā. Cui ꝯcordant hi
ſtorie hebreorū dicentiū manifeſte
ꝙ in vigilia paſche xp̄s fuit patibu
lo ſuſpenſus. ꝛ ꝙ a ſeculis nunꝙ
fuit inter eos prima dies paſchal̄
feria ſexta. Et attendēdū ꝙ ex ver
bis euāgelij predcā differentia du
plicis neomenie ſeu. xiiij. lune aliꝗ

liter poſſet notari. Nā math. xxvi
legitur. mgr̄ dicit. tp̄s meum ꝓpe ē
apud te facio paſcha cū diſcipulis
meis. Unde ſi li tp̄s meum ꝓpe eſt.
diligēter intelligaᷣ non habꝫ refer
ri ad tp̄s paſſionis ſicꝰ cōmuniter
exponit̄. Nā licet ſit verū ꝙ tempꝰ
paſſionis erat ꝓpe: non tn̄ cōſonat
cum lr̄ā ſequenti. Dato ei ꝙ tpus
paſſionis eſſet ꝓtunc remotiꝰ adhuc
xp̄s debebat paſcha manducare cuꝫ
diſcipulis ſuis ut legē adimplerꝫ
Sed verus intellcūs iuxta predicta
videᷣ talis. mgr̄ dicit. tpus meum
.i. tp̄s manducādi paſcha ſcd̄m ve
ram meā cōputationē. ꝓpe eſt. i. ho
die feria quinta licet alioꝝ tempꝰ
iuxta ipſoꝝ aſſuetā ꝯputationē fu
iſſe remotiꝰ. ſcꝫ in feria ſexta. ꝛ ideo
ſeqꝛtur. Apud te facio ꝛc̄. Et notan
dū etiā ꝙ in manducacōe paſche
cū xp̄o nō fit mentō de alijs diſcum
bentibꝫ vel ꝯueſcētibꝫ niſi de xp̄i di
ſcipulis tm̄. ſicut ꝛ illis tm̄ ſecrete
paſſionē futurā denūciauit. math.
xv. ꝯcordat predictis. Nā ex paſſi
one futura quā ſolis apl̄is ſecreto
expreſſe prenoſticauit diuiſitas huiꝰ
paſchalis tp̄is depēdebat ut dictū
eſt. Et ideo mirū ſi ſcē mulieres ꝛ
ioſeph ab arimathia ꝛ hm̄ōi poti
us ſeqꝛrentur hebraicā ꝯputationē
cōem ꝙ xp̄i verā ꝯputationē Nam
miſteria paſſionis ꝛ precipue lega
liū euacuatio abſcondita fuit etiā
apl̄is poſt reſurrcōem vſqꝫ ad tp̄s
Et ſic iuxta ſn̄iam pbi. i. eth. omīa
ꝯſonant vero. Diuina igit̄ ꝓuiden
tia circa hoc deuote attendēda eſt ꝙ
paſchalia feſta ſic in antiqꝭ preor
dinauit: ut tēpe paſſiōis x̄ duplex
xiiij. luna occurrēt ad agni immo-
lationē prefigurata: ut in prima xp̄s
ſacrificiū adimpleret legale et no-
uū inſtitueret ꝛ in ſcd̄a ſe deo in ſa
crificiū offerret veſpertinū. ut vtrū
qꝫ tp̄e prefignato p hūmana ſalu
te pficeret. quā nobis ꝯcedat ꝛc̄.

Expliciūt addicōes ſup mathēū

¶ Incipit phemium in marcum.

Facies leonis a dextris ipō
rum quatuor ezechie. j.
ſm qđ dictū fuit in pncī
pio euāgelij ſm matheū
p quatuor facies quas
vidit ezechiel ppheta in aīaliuo de
ſignātur quatuor euāgeliſte ſeu q̃
tuor euāgelia ab eis ſcripta de dño
noſtro iheſu xpō. Et ſicut in facie ho
minis deſignat euangeliū mathei.
ſic in facie leonis deſignat euange
lium marci. de quo dicit verbū ppo
ſitum. facies leonis ꝛc. in quo qui
dem verbo circa marci euangeliū poſ
ſumus q̃tuor notare. videlicet pce
dendi modū. cum dicit facies. ſpēa
le ſubiectū cū dicitur leonis. ordinē
vel ſitū dicit a dextris ipſi9. certum
numerū cum dicit ipōꝝ quatuor. Cir
ca primū ꝯſiderādum ꝙ licet facies
ſit breuis ps corporis tamē in ea cō
tinentur oīs ſenſus videlicet viſus
auditus ꝛc. Sic in euangelio marci
licet ſit breue reſpectu alioꝝ. tamē in
eo breuiter ꝯtinent ſentētie aliorū
trium euangelioꝝ. ſm qđ dicit gre.
ſup ezech. ſi queras q̃d marcus de in
carnatione dñi ſenſerit hoc nimirū
qđ matheus et lucas et iohannes. et
ideo talis modus pcedendi ī quo ſb
q̃dā ꝯpendio ꝯtinētur alioꝝ ſnīe cō
petēt p faciē deſig̃. de q̃ pt accipi illđ
qđ dr heſter. xv. facies tua plena g̃
tiaꝝ. qr modus pcedendi ipſius ſan
cti marci euangeliſte licet ſit breuis
vt dictum eſt. tamē plenius eſt ſen
tentiarum graciosaꝝ et ſic patet pri
mum. Circa ſm ꝯſiderādum ꝙ licet
marcus de oībꝰ xpī factis ſcribat
ſicut et alij. tn̄ ſpecialiter verſat et im
moratur circa reſurrectionē et regnū
xpī qđ aſſecutus eſt xps in ſua bñ
dicta reſurrectōe. ſm qđ dixit apls
immediate poſt reſurrectionē ſuam
Math. xxviij. data eſt mihi omnis
ptās in celo et in terra. qđ quidē re
gnum p leonem ꝯueniēter deſigna
tur. qui eſt rex animaliū vt dicit yſi
dorus li. ethi. xij. et ideo ſpeciale ſub

iectum circa qđ ſpecialiter immora
tur marci euangeliū deſignat in no
mine leonis et hoc pter tria que in
reſurrectōne xpī reperiūtur et ꝓprieta
tibus leonis aſſimilant. Primū eſt
reſurrectionis efficiens principium
qđ in alijs hoībꝫ eſt extrinſecū. ſꝫ in
xpō fuit ītrinſecū ſm qđ ipē dicit io
hannis. x. poteſtatē habeo ponēdi
animā meam et poteſtatē habeo ite
rum ſumendi eā. qr ꝓpria virtute re
ſurrexit. et ſimile huius in ꝓprie
tate leonis reperit. dormit enī oculis
apertis. ſcđm qđ dicit yſidorus vbi
ſupra. Licet autem caro xpī in ſepul
chro dormierit p veram mortē et ani
me ſeparationem. tamen diuinitas
vtrique ꝯiūcta vigilabat ſcđm quod
dicitur cantico. v. ego dormio et cor
meum vigilat. et virtute huius deita
tis ſic vigilantis ꝯſurrexit a ſomno
mortis. Vnde poteſt exponi qđ dicit
Ihere. iiij. aſcendit leo de cubili ſuo
qr xps qui eſt leo de tribu iuda de ſe
pulchro aſcendit virtute ꝓpria. Secū
do aſſimilatur leoni pter tēpus et
modū. quia reſurrectio xpī facta eſt
poſt triduū qđ tn̄ accipit p ſinodo
chen. ita ſimiliter leo nat9 de nouo
tribus diebus dicitur dormire ſcđm
yſidoꝝ vbi ſupra. et poſtea fremitu et
rugitu patris excitatur. ſic xps poſt
triduum dormitionis in ſepulchro
vtute dei patris fuit excitatus a mor
tis ſomno. ſcđm qđ dicitur act. iij.
Hunc deus ſuſcitauit a mortuis ꝛc.
et ideo de hoc poteſt exponi illud ge
neſ. xlix. Catulus leonis iuda et ſb
ditur requieſcens accubuiſti. vt leo
ſcilicet ī ſepulchro et ſubditur. Quis
ſuſcitabit eum ſcꝫ de ſomno mortis
poſt triduū. Ad quod poteſt reſpō
deri deus pater vt patet ex pdictis.
Nec iſtud dictū contrariatur ei qđ
pmiſſum eſt. ſ. ꝙ xps reſurrexit vir
tute ꝓpria. qr vna et eadē ſimpliciter
eſt ptās patris et filij. Tercio aſſimi
latur reſurrectio leoni pt aſſecutū ī
perium. qr licet xps ante reſurrectō
nē ſuā humilis et ſubiect9 apparuit tn̄

in reſurrcõe dominiũ obtinuit. ſm
ꝙ dicit apl's ad phil. ij. Humilia
uit ſemetipſuꝫ fact⁹ obediens vſqꝫ
ad mortẽ. mortẽ autẽ crucis. ꝓpter
qd deus exaltauit illum ⁊ donauit illi
nomen qd eſt ſup oẽ nomen: ut in
noĩe iheſu oẽ genu flectať celeſtiũ
terreſtriũ ⁊ infernoꝝ ⁊c. Et in leo
ne inuenit hmõi ſilitudo inquantũ
eſt rex aĩalium ut predictũ ẽ. ⁊ idõ
nomen leonis dicit a leon grece qd
ſignificat regẽ latine. ⁊ de h dicť
apoc. v Ecce vicit leo de tribu iuda
qꝛ ſua benedcã paſſione ⁊ reſurrcõ
ne ſubiecit ſibi omnẽ creaturã. ⁊ ſic
pꝫ ſecundũ. Tercõ in v̓bo preaſſum
pto notať h⁹ euangelij ſitus vel or
do cũ dicť. a dextris. In illa ei viſi
one imaginaria ezechieli ꝓphe oñ
ſa ſic apparebat aĩal hñs quatuor
facies. ꝙ facies hoĩs erat in directo
aſpectu ꝓphete. facies aũt leonis in
dex̄ pte. et bouis in ſiniſtra. ⁊ ideo
ſicut euangeliũ mathei qd deſigna
tur p faciẽ hoĩs ponitur primũ: ita
euangeliũ marci rõnabiliter poni
tur ſcdm. qꝛ dextra ps prior ẽ ſiniſ
ſtra. ⁊ de hoc põt exponi qd dicitur
deuť. xxxiij. In dex̄ eius ignea lex.
i. lex euãgelica a marco deſcripta.
que dicť ignea qꝛ accendit aĩmos
fideliũ ad morẽ celeſtiũ: inquantũ
deſcribit reſurrcõem xp̄i p quã in
troducim̄ ad celeſtia qꝛ tunc ſalua
tor noſter deuicta morte et̃nitatis
nobis aditũ reſerauit. ſicut dicit in
collcã paſche. ⁊ in ſignũ h⁹ ange
lus reſurrcõis xp̄i nunci⁹ qui per
hominẽ vitã eius nunciare venerat:
recte in dextra ſedebat. ſm ꝙ dicit
beatus gregł. omeł. xij. ⁊ ſic pꝫ ter
cium. Quarto in verbo preaſſump
to deſcribiť nũs determinatus euã
gelioꝝ cũ dicť. ipſoꝝ quatuor Circ̃
qd ꝯſiderandũ ꝙ licet plura euãge
lia a pluribꝫ fuerĩt deſcripta: q̃tuor
tm̃ ſunt approbata. ſcdm ꝙ dicitur
in ꝓlogo ſup math. ⁊ hoc ꝓpter fi
gurã ſacrã. qꝛ iſte q̃ternarius nũs
multiplicť fuit in lege figuratus.

Primo in q̃tuor fluibus de padiſo
exeũtibꝫ. geñ. ij. Itẽ in q̃tuor patri
archis principatibꝫ. a quibꝫ denoĩ
nata eſt cariatharbe. i. ciuitas q̃tu
or. geñ. xxiij. qꝛ. iiij. pricipales pri
arche ſunt ibi ſepulti cũ ſuis vxori
bꝫ. Tercio in q̃tuor circulis arche te
ſtamenti. exo. xxv. Quarto in q̃tu
or pedibꝫ menſe ꝓpoſitionis. ibidẽ.
Quinto in q̃tuor cornibꝫ altarť ho
locauſtoꝝ exo. xxvij. Sexto in q̃tu
or ordinibꝫ lapidũ rõnalis. exod.
xxviij. Septimo in q̃tuor deãbula
torijs dom⁹ ſalomonis. iiij. Re. vij.
Octauo in q̃tuor ventis mortuos
viuificantibꝫ. ezech. xxxvij. Nono
in quatuor minimis terre pre ceterť
tñ ſapientibꝫ. ꝓuer. xxx. Decimo ĩ
q̃tuor viris in fornace deũ laudan
tibꝫ. dañ. iij. Vndecimo in q̃tuor fa
bris cornua hereſũ deijcientibꝫ. Za
cha. i. Duodecimo in q̃tuor q̃drigiſ
p orbẽ diſcurrẽtibꝫ. zach. vi. Trede
cimo in q̃tuor aĩalibꝫ oculatť añ ⁊
retro. apoc. iiij. de quibꝫ ibidẽ ſub
diť ꝙ requiẽ non hebant die ac no
cte dicẽtia. Scũs ſanctus ſcũs dñs
deus op̄s. cui ẽ honor ⁊ gł'a in ſecu
la ſeculoꝝ Amen.

Prologus In Marcum

MArcus euangl'a) Euãge
lio marci beatus ihero. p̄
mittit ꝓlogũ iſtũ. q̇ diui
dit in tres ptes. qꝛ primo
ihero. oñdit ſcriptoris autoritatẽ.
Scdõ ſcribendi modũ ⁊ ordinẽ. ibi
Nã initiũ principij Tercõ ordinis
rõem ibi. Denicꝫ. Circã primũ oñ
diť autoritas beati marci ſcriptorť
hui⁹ euangelij. Primo quantũ ad
officiũ poſt eius ꝯuerſionẽ ad fidẽ
catholicã cũ dicť (Marcus euãge
liſta dei electus) Ad officium enim
ſcribendi euangeliũ fuit a deo ele
ctus ⁊ aſſumpt⁹. Secundo quantũ
ad eruditionẽ in fide catholica ple
niorem cũ dicitur (Et petri in bap
tiſmate filius. ⁊ in diuino ſermõe
diſcipulus) Ex hoc eñ ꝙ fuit fili⁹

¶ Incipit prohemium in marcum.
Facies leonis a dextris ipſorum quatuor ezechie. j.
ſcḋm q̄d dictū fuit in principio euāgelij ſcḋm mattheū
p quatuor facies quas
vidit ezechiel propheta in aīalib9 no deſignātur quatuor euāgeliſte ſeu q̄tuor euāgelia ab eis ſcripta de dño
noſtro iheſu xp̄o. Et ſicut in facie hominis deſignat̄ euangeliū mathei.
ſic in facie leonis deſignat̄ euangelium marci. de quo dicit̄ verbū propoſitum. facies leonis ⁊c̄. in quo quidem verbo circa marci euangeliū poſſumus q̄tuor notare. videlicet procedendi modū. cum dicit̄ facies. ſpeciale ſubiectū cū dicitur leonis. ordinē
vel ſitū dicit̄ a dextris ipſi9. certum
numeꝝ cum dicit̄ ipſoꝝ quatuor. Circa primū ↄſiderādum q̄ licet facies
ſit breuis ps corporis tamē in ea cō
tinentur om̄s ſenſus videlicet viſus
auditus ⁊c̄. Sic in euangelio marci
licet ſit breue reſpectu alioꝝ. tam̄ in
eo breuiter ↄtinent̄ ſentētie aliorum
trium euangelioꝝ. ſcḋm q̄d dicit grego.
ſup ezech. ſi queras q̄d marcus de incarnatione dñi ſenſerit hoc inuenitū
q̄d mattheus ⁊ lucas ⁊ iohannes. et
ideo talis modus procedendi ī quo ſb
q̄dā ↄpendio ↄtinētur alioꝝ ſn̄ie cō
petēt̄ p faciē deſignat̄. de q̄ p̄t accipi illd
q̄d dr̄ heſter. xv. facies tua plena grātiaꝝ. q̄r modus procedendi ip̄ius ſancti marci euangeliſte licet ſit breuis
vt dictum eſt. tamē plenius eſt ſen
tentiarum graciosaꝝ ⁊ ſic patet primum. Circa ſcḋm ↄſiderādum q̄ licet
marcus de om̄ib9 xp̄i factis ſcribat
ſicut ⁊ alij. tn̄ ſpecialiter verſat̄ ⁊ immoratur circa reſurrectionē ⁊ regnū
xp̄i q̄d aſſecutus eſt xp̄s in ſua bn̄dicta reſurrectiōe. ſcḋm q̄d dixit apl̄s
immediate poſt reſurrectionē ſuam
Math. xxviij. data eſt mihi omnis
ptās in celo ⁊ in terra. q̄d quidem regnum p leonem ↄueniēter deſignatur. qui eſt rex animaliū vt dicit yſidorus li. ethi. xij. ⁊ ideo ſpeciale ſubiectum circa q̄d ſpecialiter immoratur marci euangeliū deſignat᷑ in nomine leonis ⁊ hoc propter tria que in
reſurrectiōne xp̄i reperiūtur ⁊ proprietatibus leonis aſſimilant᷑. Primū eſt
reſurrectionis efficiens principium
q̄d in alijs hoīb3 eſt extrinſecū. ſ3 in
xp̄o fuit ītrinſecū ſcḋm q̄d ip̄e dicit iohannis. x. poteſtatem habeo ponēdi
animā meam ⁊ poteſtatē habeo iterum ſumendi eam q̄r propria virtute reſurrexit. ⁊ ſimile huius in proprietate leonis reperit̄. dormit em̄ ocul̄
apertis. ſcḋm q̄d dicit yſidorus vbi
ſupra. Licet autem caro xp̄i in ſepulchro dormierit p veram mortē ⁊ anime ſeparationem. tamen diuinitas
vtriq3 ↄiūcta vigilabat ſcḋm quod
dicitur cantico. v. ego dormio et cor
meum vigilat. ⁊ virtute huius deitatis ſic vigilantis ↄſurrexit a ſomno
mortis. Unde poteſt exponi q̄d dicit᷑
Ihere. iiij. aſcendit leo de cubili ſuo
q̄r xp̄s qui eſt leo de tribu iuda de ſepulchro aſcendit virtute propria. Secūdo aſſimilatur leoni propter tēpus et
modū. quia reſurrectio xp̄i facta eſt
poſt triduū q̄d tn̄ accipit̄ p ſinodochen. ita ſimiliter leo nat9 de nouo
tribus diebus dicitur dormire ſcḋm
yſidoꝝ vbi ſupra. ⁊ poſtea fremitu ⁊
rugitu patris excitatur. ſic xp̄s poſt
triduum dormitionis in ſepulchro
v̓tute dei patris fuit excitatus a mortis ſomno. ſcḋm q̄d dicitur act. iij.
Hunc deus ſuſcitauit a mortuis ⁊c̄.
et ideo de hoc poteſt exponi illud geneſ. xlix. Catulus leonis iuda ⁊ ſb
ditur requieſcens accubuiſti. vt leo
ſcilicet ī ſepulchro ⁊ ſubditur. Quis
ſuſcitabit eum ſc3. de ſomno mortis
poſt triduū. Ad quod poteſt reſpōderi deus pater vt patet ex p̄dictis.
Nec iſtud dictum contrariatur ei q̄d
p̄miſſum eſt. ſ. q̄ xp̄s reſurrexit virtute propria. q̄r vna ⁊ eadē ſimpliciter
eſt ptās patris ⁊ filij. Tercio aſſimilatur reſurrectio leoni propt̄ aſſecutū imperium. q̄r licet xp̄s ante reſurrectiōnē ſuā humilis ⁊ ſubiect9 apparuit tn̄

aduentū xp̄i. ſcz in carnē ⁊ in men
tem (Atq̨ in ſe verbū vocis) .i. dei fi
liū per iohēm qui vocat͛ vox verbi.
ſm q̄ hētur ioh. i. Ego vox claman
tis in deſerto annūciatū (Quod in cō
ſonantibz perdiderat) .i. in primis
pentibz ſuaſioni ſerpentꝭ ꝯſentiēti
bus. in quibz genus humanū per
didit v̄bum dei mētes viuificās vi
ta grē (Inueniret) p̄ fidē verbi īcar
nati quā predicauit iohēs: put tr̄
dit͛ in euāgelio marci. Aliter expo͛
ab aliquibz ab illo loco (Caro debe
ret agnoſcere) .i. pater carnalis io
hānis baptiſte ſcz zacharias dēret
agnoſcere q̄ angelus ei apparens
verꝫ ſibi annūciauerat. qꝛ ꝓpter du
biū verbi eius fact9 eſt mutus (At
q̨ in ſe v̄bum vocis) .i. loquelā ar
ticulatā (Quod in ꝯſonātibz perdide
rat) qꝛ licet muti poſſint ſonare vo
cales ſaltē aliquas: nō tn̄ cum eis
pn̄t ſonare ꝯſonātes (Inueniret)
qꝛ zacharias in natiuitate filij fir
miter credēdo recupauit loquelam
quā pdiderat v̄bis angeli diſcredē
do (Deniq̨ cum pfecti euāgelij ⁊c̄)
Hic oñr oñt ordinē ſcripture mar
quantū ad narrationē ſeu tractatū
ſui euāgelij: oñdens eum ordinate
ſcripſiſſe p hoc q̄ aliqua omiſit eo
q̄ ſufficiēter erāt a matheo exp̄ſſa.
aliq̄ etiā ab eodē matheo dcā breui
ter tetigit: ut vitaret plixitatē. ⁊ v̄
borꝫ mathei oñderet firmitatē qꝛ in
ore duorꝫ vel triū teſtiū ſtat oē ver
bū. ⁊ in hoc etiā q̄ aliq̄ addidit vl
tra mathei dcā ad pfectiorē euāge
lij deſcripcōem. ⁊ h̄ eſt qđ dici͛ (De
niq̨ pfecti euāgelij opus intrās)
.i. narracōem euāgelij incipiēs ⁊ di
cit pfecti euangelij. qꝛ lex moſaica
licet eēt bona: tn̄ fuit impfecta. qꝛ
ꝓplo rudi ⁊ impfecto fuit data. idō
dicit͛ hebre. vij. nihil pfectū addu
xit lex. Sed euangeliū impfectōez
legis ſuppleuit. vel aliter dicit͛ (P
fecti euangelij) ut cōtinuet͛ lr̄a cum
hoc qđ ſeq̄tur (Et a baptiſmo dn̄i
predicare inchoās) qꝛ xp̄s tp̄e pre
dicacōis ſue incepat. xxx. etatꝭ ſue
annū. ut hētur luce. iij. qđ eſt tp̄s
etatꝭ pfecte. ⁊ ſm hoc pōt dici (per
fecti euāgelij opus intrās ⁊c̄) eo q̄
incipit narracōez euāgelij ſui a ba
ptiſmo xp̄i: quo tp̄e in etate fuit p
fecta (Non laborāt natiuitate car
nis) ſcz xp̄i (Quā in prioribz vide
rat) ſcz in predictis mathei ad vitā
dum ſuperfluitatē (Sed toti9 expri
mens expoſicōm deſerti) .i. quomō
p9 baptiſmū immediate intrauit
deſertū ibi hītando (ieiuniū nume
ri) ſcz. xl. dierꝫ qui nūs eſt miſtic9
eo q̄ cōſurgit ex denario p quat͛na
riū ducto. in quo ſignificat͛ q̄ im
pletō decalogi in fide verbi incarna
ti in q̄ternario euangelioꝝ deſcp̄ti
ducit ad vitā beatā. ſm q̄ dicit ſal
uator math. xix. Si vis ad vitā in
gredi ſerua mādata (Temptatōez
dyaboli) q̄ plenius deſcribit͛ mat.
iiij (Congregatōez beſtiaꝝ ⁊ miſte
riū ptulit angeloꝝ) ut oñderet q̄ aī
malia irrōnabilia ⁊ creature intel
lectuales celeſtes obediāt ei (Ut in
ſtituens nos ⁊c̄) .i. ad hoc predicta
breuit͛ tetigit ut inſtituēt nos (ad
intelligēdum) q̄ eadē lati9 dicta a
matheo vera eſſent. idō ſubdit (Ne
autoritate facte rei) .i. euangelij de
ſcripti a matheo (Demeret) ſed ma
gis adderet ⁊ ꝯfirmaret (⁊ pficiēdi
opis plenitudinē nō negaret (Ad
dēdo aliqua hijs q̄ a matheo fuerāt
predicta (Deniq̨ amputaſſe) Hic
oñr oñdit predicti ordinis rōnem.
Licet eī ſpūſſanct9 principalis cau
ſa fuerit h9 ordinate deſcripcōnis:
marcus tn̄ fuit cā inſtrumentalis.
⁊ ex pte eius hic aſſignatur cā di
cti ordinis. Et primo ex ei9 humi
litate. Scdō ex ei9 ſtudioſitate. ibi.
Cuius p ſingula. Circa primū ſciē
dū q̄ ſapientis ē ordinare ſeu ordi
nate ſcribere. Humilitas aūt ma
xime diſponit ad ſapiām diuinā.
ſm q̄ dicit͛ puer. xi. vbi hūilitas
ibi ⁊ ſapiā. ⁊ ideo oñdit͛ marci hu
militas cū dicit͛ (Deniq̨ āputaſſe

polliccm ſibi dicit vt ſacerdotiõ rpro
bus haberet) ex hũilitate em̃ repu
tabat ſe indignũ ⁊ ideo reformida=
bat aſcendere tantũ gradũ (Sʒ tan
tum ꝯſentiens fidei predeſtinata po
tuit electõ) .i. diuina ordinatio que
ita potens eſt ꝙ ei null9 põt reſiſtẽ.
(Conſentiẽs fidei) .i. ꝯdeſcendẽs deuo
tioni fideliũ. qui deſiderabãt euʒ ha
bere epm̃. fecit aliter ipm̃ ꝓmouen
do. licet ex humilitate refugeret. iõ
ſubdit (Vt nec ſic in opeverbi p̃de=
ret) .i. in p̃dicatione q̃d eſt op9 epi
Vñ act. vij. apoſtoli quoꝝ ſucceſſo
res ſunt epi. vt habet in decretis diſ.
xxj. ca. in nouo teſtamẽto. admini
ſtrationẽ tpalium ſeptem dyaconi
bus ꝯmiſeruntvt operi p̃dicatiõis
liberius vacarẽt (Q̃d meruerat ĩ ge
nere) fuit em̃ de tribu leui ad quam
ſpectabat ſacerdotiũ. (Nã allexan=
drie eps̃ fuit) nõ obſtante ꝙ ampu
taſſet ſibi pollicem. nõ em̃ dicitur ꝙ
amputauerit ſibi totũ pollicem .ſed
forte aliq̃ꝫ partẽ ꝑ quam nõ impe=
diebatur a ꝯſecrando. ⁊ ſimile legit
factum in libro qui dic² paradyſus
de anthonio anachorita. quẽ cũ qui
dam ciues vellent rapere ⁊ ꝯſtituere
ſibi epiſcopũ ferro ſecuit ſibi aurem
ſiniſtrã dicens. Lex diuina iubet nl
lum aure precisa optare in epm̃. q̃d
cum theophilo epo hoc dictũ fuiſſet
reſpondit. a iudeis lex iſta ſeruatur
Ego autem ſi dederitis mihi aliquẽ
naribus truncatũ ſed moribus pro
bum nõ dubito eum epm̃ facere. hᷣ
tamẽ modo non obſeruatur (Cuius
per ſingula opus) Hic cõſequenter
redditur ratio ex ſtudioſitate. Ho=
mines em̃ ſtudioſi magis poſſunt
cogitata ordinare ⁊ ordinatius ſcri
bere. Marcus autem fuit valde ſtu=
dioſus ſcᵈm q̃d dicit hic (Cuius per
ſingula opus ſcire) .ſ. ꝓphetias de cri
ſto p̃nunciatas (Et euãgelij in ſe di
cta diſponere) nõ ſolum intelligen
do ſʒ etiã operãdo (Et diſciplinã ĩ ſe
le ꝯis agnoſcere) nõ ſolũ lr̃aliter in=
telligendo. ſʒ etiã ſpũaliter (Et diui

nam in carne dñi naturaʒ intellige
re) quãtum ad diſtinctiõem natura
rum ⁊ ſuppoſiti vnitatẽ. Et qm̃ vitã
et doctrinã beati marci debemus imi
tari. ideo ꝯcludit iheronimus (Que
in nos primũ requiri oportet) doctri
nam beati marci imitãdo. (Debinc ĩ
quiſita votum9 agnoſci) .ſ. ab alijs
quia ꝑfectionẽ quam aliquis habʒ
debet alijs tradere. ſcᵈm illud. j. petri
iiij. Vnuſquiſqʒ ꝓut accepit gratiã
in alterutꝝ illam amminiſtrãtes ſi
cut boni diſpẽſatores multiformis
grẽ dei. qꝛ hoc cedit ad magnũ me
ritum. vñ ſubditur (Habẽtes mer=
cedem ⁊c̃) ſed qꝛ iſte labor ſine dei ad
iutorio nõ ꝓficit. ideo ſubditur (Qui
plantat) primo erudiendo (Et qui
rigat ⁊c̃.) illam eruditõem fouendo
et nutriẽdo. vñ dicit apoſtolus. j. co
rinth. iij. Ego plãtaui. appollo riga
uit. deus autem incremẽtum dedit.
qui eſt bñdictus in ſecula ſeculoruʒ
amen. Occaſiõe cuiuſdam dicti in
hᷣ ꝓlogo põt queri vtꝝ licitũ ſit ali=
cui ſeipm̃ mutilare. Et argui² ꝙ ſic
qꝛ btũs marcus ãputaᵗ ſibi polliceʒ
vt dictũ ẽ. nec tñ ex hᷣ reprobaᵗ. Itẽ
occidẽ ſeipm̃ peius ẽ q̃ꝫ mutilare. ſã
pſon aũt ſeipʒ intfecit vt hẽ² iudic.
xiiij. ⁊ tñ nũa² int ſcõs. vt hẽ² heb.
xj. Itẽ raſias ſeipʒ intfecit. vt hẽ². ij
mach. xiiij. ⁊ tñ ſcriptura videt ex hᷣ
ipm̃ ꝯmẽdare qꝛ ibidẽ d̃r eligẽs no
biliꝰ mori poti9 q̃ꝫ ſubditus fieri pec
catoribus. Item minus bonum eſt
cõtemnendum propter conſeruatõ
nem maioris boni. ſicut ad conſer=
uationem vite aliquis proijcit mer
ces in mari. ſed virtus caſtitatis eſt
maius bonum q̃ꝫ membꝝ corporale
ergo licite poteſt ſibi aliquis abſci=
dere virilia ꝓpter ꝯſeruatõem caſtita
tis. Contrariũ arguit ꝑ illud quod
habe² in dec. diſ. lv. ca. Si q̇s ampu
tauerit ſibi virilia clericus ñ fiat qꝛ ho
micida ſui. Rñ° q̃libet ꝑs corporis or
dina² ad totũ. ⁊ iõ de ipſa ordinatũ
eſt ꝓut reſpicit bonũ totius corpis
et vlterius ꝓut reſpicit bonũ hꝯiſa

coĩtatis. qꝛ ſicut ps corpis ordina
tur ad totũ corpus: ſic corp9 ad ho
minẽ cuius eſt ps a vnus hõ ad to
tam coĩtatẽ. ergo ſi mẽbꝝ aliqđ ſit
noxiũ corpori. utpute. qꝛ ꝓpter ali
quã egritudinẽ eſt aliorꝝ mẽbrorꝝ
corruptiuũ: licite põt abſcindi ne in
ficiat alia mẽbra. a hoc ab eo cuius
ẽ ſi hẽat artẽ medicãdi. vel ab alio
de voluntate eius. qꝛ cuilibꝫ cõmiſſa
eſt cura ſalutis ſui corpis. ſic etiã
homicida vel raptor ꝑ iudicẽ licite
occidit a a coĩtate hoĩm abſcindit
inquantũ ei9 vita eſt in nocumen-
tum coĩtatis. qꝛ iudicibꝫ cõmittiꝛ cu
ra ſalutis coĩtatis. ſi aũt membꝝ ſit
ſanũ: tunc reglariter nõ eſt licitũ
alicui ſeipſum mutilare. Primo qꝛ
hõ naturaliter amat ſeipſũ. a ꝑ cõſe
quens oĩa q̃ ſunt de integ̃tate ipſi
us. a idõ mutilare ſeipſũ eſt agere
cõ caritatẽ: quã quilibet tenet hẽre
ad ſeipſũ. Itẽ hõ ſinglaris eſt ps
coĩtatis. a ideo inferre ſibi nocumẽ
tum ꝑ mutilationẽ: eſt agere cõ cõe
bonũ. Itẽ deus ẽ inſtitutor nature
inſtituẽdo mẽbra in corpe a idõ mu
tilans ſeipſũ agit cõtra deũ. In caũ
tñ licitũ eſt viꝫ ex precepto dei oc
to: qđ alio mõ vocat inſtinct9 ſpi-
ritusſcĩ. qꝛ deus ẽ auctor nature et
dñs vite a mortis hũane. a ꝑ cõñs
oĩm membrorꝝ a iõ ſi precipiat hoĩ
auferre ſibi vitã vel mẽbrorꝝ aliqđ:
non ſolũ licitũ ſed etiã debitũ eſt hꝰ
fieri. a hoc mõ dicit augꝰ. i. de ci. dei
ꝙ ſãpſon interfecit ſeipſũ cũ phili
ſteis. qđ ꝓbat ex hoc ꝙ dñs ad hoc
agendũ reſtituit ſibi miraculoſe ꝓ
ſtinã fortitudinẽ. Vñ dicit ibidem
augꝰ. ille hꝰ latẽter iuſſerat fieri: q̃
ꝑ ipſũ miracula faciebat. a hoc eti
am mõ dicit augꝰ. de quibuſdã ſã-
ctis mulieribꝫ q̃ tpe ꝑſecutionis ſe
ipſas occiderũt. de quibꝫ eccia meõ
riã facit. Iudei vero a aliq̃ xp̃iani ĩ
hoc ipſos ſeq̃ntes dicũt ꝙ etiã ſine
tali precepto dĩno vel inſtinctu lici
tum eſt alicui ſe occidere vel mutila
re in caſu ſcꝫ qñ videt rõe ſue vite l

alic9 mẽbri imminere ſibi ludibri
um in cõtemptũ dei. qꝛ debꝫ neglige
re vitã ꝓpriã: multo forti9 aliquã ꝑ
tem ſui corpis ad precauendũ cõtẽ
ptũ honoris diuini. Et hoc modo di
cũt ꝙ ſãpſon interfecit ſeipſũ: cõſide
rãs ꝙ philiſtei exercebãt in eo lu-
dibriũ ad laudẽ ꝑ dolorꝝ ſuorũ a in
diuinũ cõtẽptum. a raſias ut hẽtur
macħ. xiiij. a eodẽ modo quedã mu
lieres ſcẽ legunt ſibi nares ampu-
taſſe: ne ab infidelibꝫ exercereꝛ luxu
ria in corporibꝫ earũ in cõtẽptum di
uinũ. Sꝫ iſtud dictũ videt eſſe exp̃ſ
ſe cõ dictũ ſaluatoris. Ioħ. vlti. di
cẽtis petro. cũ eẽs iunior cingebas
te a ambulabas vbi volebas. cum
aũt ſenueris extendes man9 tuas.
a alius te cinget a ducet q̊ tu non
vis. a ſubdit. Hoc aũt dixit ſigni
ficãs q̃ morte clarificaturus eſt de
um. ſup quẽ locũ dicit augꝰ. ꝙ hic
ſatis exp̃ſſit non a ſeipõ: ſꝫ ab alio
debere occidi. q̃ veſtigia ſeq̃tur xp̃i.
Et eodẽ modo dicendũ de mutilati
one. Rõ etiã que inducit pro oppo
ſito non vꝫ qꝛ licet intẽtio infideliũ
ſit exercere ludibriũ in ſcis ad dei cõ
temptũ: tñ ex diuina ordinacõe q̃
ex malis elicit bõ: ordinatur ad dei
gloriã a meritũ electorꝝ. qđ ptꝫ in
martiribꝫ: q̃ quanto maiora ludi-
bria a magis exq̃ſita tormenta ſuſ
tinuerũt: tanto glioſius de tirãnis
triũphauerunt ad tirannorꝝ cõfuſi
onẽ a ꝓpriũ meritũ. a dei glãm que
in martiribꝫ triũphabat. Ex dictis
ptꝫ ad primũ argumentũ ꝙ marc9
amputaſſe credit ſibi pollicẽ inſti-
ctu ſpũſſancti. Et eodẽ mõ dicendũ
eſt ad ſecundũ a terciũ. Ad quar
tum dicendũ ꝙ non eſt licitũ am-
putare ſibi virilia ꝓpter obſeruan
tiã caſtitatis. tum qꝛ hoc non ẽ effi
cax remediũ. tum qꝛ ꝑ hoc nõ abſci
dunt cõcupiſcentie interiores. tũ qꝛ
ꝑ aliã viam hẽtur melius remediũ
viꝫ per conatũ libei arbitrij: reſiſtẽ
do temptationibꝫ cũ adiutorio dei.
ſcđm illud. i. chorꝝ. x. Fidelis deus ẽ

lu.

⁊ non patietur vos tēptari ſup illꝰ
q̄d poteſtis. ſed faciet cū tēptacōe ꝓ
uentū vt poſſitis ſuſtinere.
Incipit poſtilla euāgelij ſcd̄m Mar
cum cuius ſupra.

Capitulū. Primum.

I Nicium ſci euāgelij) ⁊c.
Euāgeliū ſcd̄m marcū ī du
as ptes diuidit. ſcꝫ in ꝓlo
gum ⁊ tractatū. ſcd̄a ibi.
iohānes fuit. ſicut ptꝫ ex p̄dictis mar
cus breuitati ſtuduit in ſcribēdo. et
ego ſimiliter intēdo breuitati ſtude
re ipꝫ exponēdo ea que repetit dicta
in matheo omittēdo. ⁊ ad expoſicōꝫ
ibi poſitā remittendo. maxime vbi
eſt īmorandū dicit ergo (Inicium
ſancti euangelij) euangeliuꝫ idem ē
ꝙ bona ānunciacō. qꝛ ibi annūciat
inenarrabile bonū. q̄d ab ātiquis
patribus fuit ſūme deſideratū. ſcd̄m
q̄d dicit ſaluator luce. x. multi ꝓphe
te ⁊ reges voluerūt videre que vos
videtis ⁊ non viderūt. ⁊ audire que
vos auditis ⁊ non audierūt (Ihu)
.i. ſaluatoris (Xp̄i) .i. vncti. quia eſt
rex ⁊ ſacerdos quibus in lege debe
batur vnctio (Filij dei) Matheꝰ aūt
in pricipio ſui euangelij dicit filij da
uid filij abrahā. qui eius genealo
giā ſcd̄m humanā naturā enarrare
volebat. vt patet in pricipio euan
gelij ſui. Marcus vero illā tanꝙ ſuf
ficient enarratā dimittens vocat eū
filium dei. ſ. naturalem nō adoptiuū
ſcd̄m diuinā naturā in qua ē idē patri oſtē
dens. Sciēdum etiā ꝙ marcus ante
ↄuerſionē ad fidē erat inſtructꝰ ī le
ge ⁊ in ꝓphetis de xp̄o teſtimonium
ꝑhibentibꝫ. ⁊ ideo a ꝓphecijs de xp̄o
incipit ſuū euāgeliū ſub vno ↄtextu
duas ꝓphetias ↄiungēs. quaꝝ pria
ſcribit malach. iij. ſcd̄a yſa. xl. quaꝝ
intellectꝰ patet ex p̄dictis in ꝓlogo
veruñ tñ marcus hic ſolū exp̄mit. iſa.
ꝓphetā dicēs (Sicut ſcriptū ē ī yſaia
ꝓpheta) quia licet ambo ꝓphete vno
ſpū ꝓphetauerint. yſa. tñ pricipali
or eſt altero. ideo ſolus noīatur. et
quia auctās vltima eſt ipſiꝰ yſa. res
aūt denoīatur a fine. Item quia mā
cus breuitati ſtudebat. vt dictuꝫ eſt
in ꝓlogo (Fuit iohannes) Hic poſt
tractatus ſiue narratio. Circa q̄d cō
ſiderandū ꝙ intentio euāgeliſte eſt
oſtendere reductionē pctōris in deuꝫ
per opus mediatoris. Et ideo primo
oñdit ꝑſonam mediatoris. ſcd̄o re
ductionem pctōris ibi. Et ſtatī ſpiri
tus expulit. Circa p̄muꝫ mediator
oſtendiꝰ dupl̄r. p̄mo verbo p̄curſoris
ſcd̄o facto ⁊ verbo dei patris ibi Et fa
ctū eſt in diebus Circa p̄mū deſcribi
tur locus vbi iohānes p̄dicabat cū
dr (Fuit iohannes ī deſerto) qꝛ p̄di
cabat penitētiam agendā. vt homi
nes eſſent diſpoſiti ad xp̄i de ꝓximo vē
turi receptionē. ⁊ ſic loci ↄditō ↄgrue
bat ſue p̄dicacōni. Aſperitas enī de
ſerti : auſteritatē penitentie deſignat
(Predicans baptiſmum penitentie
in remiſſionē pctōꝝ) hoc exponit du
pliciter. vno modo de baptiſmo xp̄i
ꝟtute cuius dimittūtur pctā ⁊ quia
talem baptiſmum iohānes dare nō
poterat. ideo ipm̄ p̄dicabat danduꝫ
p xp̄m in ꝓximo venturū. Et ſcd̄ꝫ h
li baptiſans refertur ad baptiſmuꝫ
iohānis ⁊ quod ſequit. Predicans
baptiſmum penitentie ⁊c. ad bap
tiſmum xp̄i futurum. Alio mō expo
nitur de baptiſmo iohāis. ⁊ ſic bap
tiſans ⁊ predicans referuntur ad p̄
dicationem iohannis ⁊ baptiſmuꝫ
eius quia licet baptiſmo iohannis
non dimitterentur peccata : ſuſcepcō
tñ illius baptiſmi erat quedam ꝓ
teſtatio agendi veram penitētiam
de pctō p quā dimittūtur pctā (Et
egrediebatur ad illū oīs iudee regio
⁊c.) .i. multi de illa regione ⁊ de ihe
roſolimis ⁊ eſt yꝑbolica locucō. ſi
cut in ↄmuni modo loquēdi dicit de
aliquo ſpectaculo. tota ciuitas va
dit ad tale ſpectaculū. licꝫ aliquādo
maior ps populi nō vadat. Et bap
tiſabāꝰ ab illo ī iordane flumie) p il
lud eī flumē filij iſrl̄ trāſierūt ad trā

ꝓmiſſionis. ⁊ ideo baptiſm9 iohis
ↄuenient' fact9 eſt in iordane fluīe
qꝛ erat quedā ꝑteſtatio p̄mīe agen
de ꝑ quā eſt trāſitus ad terrā viuē
tiū. ſm ꝙ dicit' Math. iij. Pnīam
agite. appropinq̄bit ei regnū celo⸗
rum. Et qꝛ predicatorē decet auſte
ritas vite: ſm ꝙ dicit paulus apl's
. i. chor. ix. Caſtigo corp9 meū: ⁊ in
ſeruitutē redigo: ne forte cū alijs p̄
dicauerim: ipſe reprob' efficiar. et
ideo ſubdit' (Et erat iohes veſtitus
pilis cameli ⁊c̄) in quo oñditur au
ſteritas veſtit9. ⁊ etiā qꝛ iohes ve⸗
niebat in ſpū ⁊ virtute helie ut ha
bet' luce. i. iō deſcribit' in ↄſimili hī
tu ꝑut h̄etur. iiij. Re. i. (Et locuſtas
⁊ mel ſilueſtre edebat) in quo oſtē
dit' auſteritas vict9. iſte eſt ei cib'
pauperū in terra illa (Et predica⸗
bat dicēs. veniet fortior me ⁊c̄) h
aūt dicebat iohes ad remouendū
falſā opinionē ꝑpli q̄ credituꝛ ipſū
eſſe xp̄m (Cui9 non ſū dignus ꝓcū
bens ſoluere corrigiā calciamētoꝝ
eius) Math. iij. dicit'. c9 non ſū di
gn9 portare calciamēta. potuit ei io
hes vtrūq3 dicere. mathe9 tñ expꝓſ⸗
ſit deportationē. marcus autē ſolu
tionē tñ ꝑ vtrūq3 idē intelligi' qua
ſi diceret iohes. tante excellētie eſt
xp̄s reſpectu mei ꝙ nō ſum dign9
ei exhibere etiā minimū obſequiū
Non ei xp̄s h̄ebat calciamēta por
tanda vel ſoluenda. qꝛ ſcribit' act.
i. cepit ihs facere ⁊ docere. ipē aūt
diſcipulis ad predicandū miſſis ſi
ne calciamentis incedere iuſſit ut h̄e
tur luc̄. x. ⁊ idō nō ē credibile ꝙ cal
ciamentis vteret' (Ego baptiſo vos
in aqua) qꝛ baptiſmus iohis laua
bat tm̄ opa (Ille vero vos baptiſa
bit ſpiritu ſcō) q̄a in baptiſmo xp̄i
ↄfertur grā ſpūſſancti (Et factū ē)
Hic ↄſequent' oñditur mediatoris
ꝑſona teſtiōio dei p̄ris cū baptiſa
retur a iohe ⁊ hoc eſt qd dicit' (In
diebus illis) ſc3 in quib' iohānes
baptiſabat et predicabat anteꝙ ī
carcere clauderet' (Venit ihs a na⸗
zareth galilee) In illa em̄ ciuitate
fuit nutritus: ut h̄etur luce. ij. (Et ba
ptiſatus ē in iordāe a iohe) Cū vis
ei non indigeret aliq̄ baptiſmate:
venit tñ ad baptiſmū iohānis pri
mo ut illum approbaret ⁊ ipſū a dō
ordinatū oñderet. ↄtra maliciā ali
quoꝝ iudeorū qui dicebant ipſu3
hūana fictione adinuentū. ſcdō ut
iohes ipſū eſſe xp̄m in lege ⁊ ꝓphe
tis ꝓmiſſum ꝑplis denunciaret ſm
ꝙ dicit' Joh. i. ſed ut manifeſtet' in
iſrl'. ꝓpterea ego veni in aq̄ bapti⸗
ſans. ⁊ iō dixit de eo. Ecce agn9 dei
ecce qui tollit pctā mundi. Et ſta
tim aſcendēs de aq̄ vidit aptos ce⸗
los ⁊ ſpiritū tanq̄ columbā ⁊c̄ In
baptiſmo em̄ xp̄i apparuit tō̄ trini
tas. pat' in voce. ſpūſſanct9 in colū
be ſpē. ⁊ filius in carne. Veruntñ
caro vnita erat filio in vnitate ſup
poſiti. vox aūt ⁊ colūba non habe
bant vnitatē ſuppoſiti cū p̄re ⁊ ſpū
ſancto ſed tm̄ in rep̄ntatione ſigni
⁊ tñ ꝑ talem apparicōem trinitatis
baptiſato xp̄o ſigꝭficatū fuit ꝙ bap
tiſmus xp̄i dēret ↄferri in noīe p̄ris
⁊ filij ⁊ ſpūſſancti: ⁊ tñ in primiti
ua ecc̄ia ad tp̄s collatus fuit in no
mie xp̄i. ut h̄etur actu. ij. ⁊. xix. ut
nomen xp̄i in maiori reuērentia ha
beret'. Et ad excludēdum errorē illo
rum qui virtutē baptiſmi attribue
bāt miniſtris. ſm ꝙ h̄etur. i. choꝝ.
i. dicētes. ego ſū pauli. ego autē ce
phe ⁊c̄. ſed ceſſantib' illis cauſis re
diit ecc̄ia ad formā predictā (Tu es
fili9 meus dilect9) pre ceteris. qꝛ fili
us es naturalis. alij aūt adoptiui.
(In te ↄplacui) ad ꝑficiendū in te
opus redemptionis humane Ad ma
iorē intellectū dictoꝝ p̄t queri hic
vtꝝ ↄueniens fuit celum apiri xp̄o
baptiſato ⁊ vocem p̄ris audiri. Ar
guit' ꝙ nō. qꝛ talis apparitio non
fuit ſm veritatē: cū corpora celeſtia
ſint incorruptibilia. nec ſm apparē
tiā tm̄. qꝛ falſitas fuiſſ3 in opib' di
uinis: qd nō ↄuenit. Jtē xp̄o baptiſa
to nō fuit apta ianua celeſtis ſ3 in

paſſione. cū ergo talis aptio celi ſi=
gnificaret aptionē beatitudinis vi
detur ꝙ nō debuit fieri xp̄o baptiſa=
to ſed ip̄o paſſo. Itē vox patris ſup
xp̄m erat q̄ſi approbatio ſue p̄dica=
tionis. vn̄ math. xvij. vbi ſimilis
vox facta eſt ſup ip̄m in trāſfigura
tione addit. ip̄m audite. ſed nō pre
dicauit immediate poſt baptiſmū
ſed poſt incarcerationē iohānis. vt
dicit infra eodē ca. ergo ⁊c. Reſpon
ſio. dicendū ꝙ xp̄s baptiſatus fuit
à iohāne nō vt baptiſmo indigeret
ſed vt virtutē regenerādi aquis cō
ferret ⁊ vt teſtimonio iohānis mani
feſtaret. vt dictū eſt. ⁊ ꝓpter vtrūq̄
cōueniens fuit celū apiri ⁊ vocē pa
tris audiri q2 cū teſtimonio iohan
nis qđ erat humanū fuit teſtimo=
nium dei patris ⁊ ſpūſſancti apparē
tium in voce ⁊ columba. ⁊ ſilr creaturē
irrationalis ⁊ inſenſibilis teſtimo
nium p illā aptionē celeſtē. Itē cō
ueniens fuit ad ſignificandū virtu
tem baptiſmi dādi ꝑ xp̄m. ꝑ quem
eſt introitus in regnū dei. ſ. ꝙ dicit
iohis. iij. niſi quis renatus fuerit ex
aqua ⁊ ſpūſancto nō pōt introire ī
regnū dei. Ad primū dicendū ꝙ illa
aptio nō fuit in corpore celeſti. ſꝫ in
aere. ſicut ſolet fieri in coruſcatione
in qua videt celū apiri. ⁊ ſic dicunt
homines vulgares celū apitur in co
ruſcatione. ſcriptura aūt ſacra cōi=
ter tenet modū loquēdi vulgarem
nec fuit ibi falſitas aliqua q2 ſuffici
ens erat ad ſignificandū aptionē
ianue ꝑ baptiſmū. ſicut ſꝫ aliq̄s do
ctores columba illa non fuit vera colū
ba. ⁊ tn̄ nō fuit ibi falſitas aliq̄ rati
one dicta. q2 ſufficiebat ad repſen=
tandum vel ſignificandū ſpiritūſan
ctum. Ad ſecundū dicendū ꝙ licet
ꝑ paſſionē xp̄i ianua celi ſit aperta
quantū ad remotionē impedimenti
generalis qđ erat ex peccato ade. tn̄
applicat virtus paſſionis quantū
ad ſingulares pſonas beatitudinē
īträtes ꝑ baptiſmū ꝑ quē īcorpāt
xp̄o ⁊ efficiūtur ꝑticipes redēptionis

facte ꝑ paſſionē. ⁊ iō cōuenientius fu
it celū apiri in baptiſmo q̄ꝫ in paſſi
one. q2 ꝑ baptiſmū eſt immediate
ingreſſus ad beatitudinē vt viſū eſt
Ad terciū dicendū ꝙ licet xp̄s ince
pit p̄dicare publice ⁊ cōmuniter poſt
incarcerationē iohānis. vt dicit in
fra eodē ca. tn̄ ante incarcerationē
dictam docuit ⁊ miracula aliqua fe
cit. et diſcipulos habuit. vt habet
iohānis. ij. ⁊. iij. licet nō ita publi=
ce p̄dicauerit ſicut poſt (Et ſtatim
ſpūs) Hic cōſequēter deſcribit redu
ctio peccatoris ꝑ opus mediatoris.
et p̄mo ꝑ ip̄ius p̄dicationem. ſecun
do ꝑ paſſionis redemptionē ca. xiiij
tercio ꝑ reſurrectionis glorificatio=
nē ca. xvj. Circa primū ponit p̄dica
tio xp̄i ꝑ viā amoris. ſ. cū p̄dicatio=
ne curando ⁊ miracula faciēdo. Secū
do ꝑ viā timoris terrorē futuri iudi
cij īcutiendo. ca. xiij. Adhuc circa p̄
mum p̄mittitur xp̄i p̄dicatio per ſe
ip̄m tm̄. Secūdo cū hoc ꝑ diſcipulos
Secūda ps incipit circa mediū ter=
cij ca. ibi. Et aſcendēs in montē Ad
huc circa primū p̄mittitur xp̄i pre=
dicatio. Secūdo ex hoc ponit iudeorū
emulatio. ij. ca. Adhuc circa primū
ponit p̄dicatoris debita diſpoſitio
Secūdo p̄dicationis executō ibi Poſt
q̄ꝫ aūt traditus eſt iohānes. Tercō
ſequens aliq̄rū cōuerſio ibi. Et p̄te
riens ſecus mare. Quarto cōuerſorū
cōfirmatio ibi. Et ingrediebātur ca
pharnaum. Circa primū ſciendum
ꝙ debita diſpoſitio p̄dicatoris eſt
mortificatio carnis vt ſit ſbdita ſpi
ritui ſm qđ paulus dicit. j. cor. ix.
Caſtigo corpus meū ⁊ in ſeruitutē
redigo ne forte cū alijs p̄dicauerim
ip̄e reprobꝫ efficiar. Et ſolitudo cōtē=
plationis vt ibi hauriat qđ poſtea
ꝓplo ꝑ doctrinā effundat. Et licet
xp̄s talibꝫ nō indigeret cū in carne
eius nulla fuerit rebellio. ⁊ ab inſtā
ti ſue cōceptionis fuerit repletꝰ gra
tia virtutibus ⁊ ſcientijs. verūtamē
egit talia p̄bens alijs formā ⁊ exm.
Et ideo p̄mo p̄mittit ſolitudo deſerti

cūm dicit (Et ſtatim expulit ſpūs
eū in deſertū) qui eſt loc9 aptus cō
templationi ꝓpter ſegregationē a
tumultu ſclarium. ſpūs aūt iſte a
quo dicit expulſus in deſertū intel
ligit ſpūs diuinus ⁊ etiā human9
qꝛ xp̄i voluntas erat oīno ꝯformis
voluntati diuine. ⁊ ſeqtur maceratō
carnis cū dicit (Et erat in deſerto
xl. diebꝫ) in quibꝫ ieiunauit ut ha
bet matħ. iiij (Et temptabat a ſa
thana) Modus aūt ⁊ ordo h9 tem
ptationis hic tacet: ſed exprimit
Matħ. iiij. (Erat itaqꝫ cū beſtijs)
non tn̄ nocebant ei: ſed magis plau
debant (Et angeli miniſtrabāt il
li) Per h' oñdebatur dn̄s terreſtri
um ⁊ celeſtiū (Poſtq̄ autē tradi
tus ē) Hic ꝯn̄r deſcribit xp̄i predi
catio Et primo quantū ad temp9
cū dicit (Poſtq̄ traditus eſt iohā
nes ⁊c̄) Sicut enī iohēs erat xp̄i pre
curſor: ita predicatio ipſi9 erat pre
uia predicationi xp̄i. ⁊ ideo xp̄s nō
predicauit ꝯmuniter ⁊ publice an
teq̄ incarceraret iohēs finita ei9 p̄di
catione. Scd̄o quantū ad locū cum
ſubdit (Venit in galileā predicās
euangeliū ⁊c̄) Quare autē ibi pri
mo predicauerit loquēdo de publi
ca ⁊ cōmuni predicacōe. Matħ. ex
preſſit. iiij. ca. circa mediū. ⁊ ibi ē
expoſitū (Impletū eſt tp̄s) ſcꝫ redē
ptionis humane p ꝓpħas predicte
(Et appropinquit regnū dei) qꝛ p
xp̄m apta ē ianua celi (Penitemini
⁊ credite euan°) qꝛ ſine pn̄ia prete
riti delicti ⁊ fide xp̄i non hētur vita
beata (Et preteriens) Hic ꝯn̄r deſcri
bit predicacōis xp̄i fruct9. ſcꝫ aliq
rum ꝯuerſio ad ipſum viꝫ petri an
dree ⁊ iacobi ⁊ iohīs. Ptꝫ lrā vſqꝫ
ibi. (Et relicto p̄re ſuo zebedeo cum
mercenarijs in naui) Dicunt autē
hic mercenarij aliqui hoīes qui in
piſcacōe iuuabāt zebedeū pro mer
cede. Sciendū aūt ꝙ iſta vocatio de
qua loqtur hic marcus fuit illa: q
vocati ſunt predicti ad diſcipulatū
xp̄i. vlterius ad ꝓpria negocia nō

reuerſuri. prius eñi vocati fuerāt ſal
tem tres illoꝝ ad quandā xp̄i famili
aritatē: poſtea tn̄ reuerſi ſunt ad ꝓ
pria negocia. de q̄ loquit iohēs. i. c.
dicēs ꝙ duo diſcipuli iohīs bapti
ſte audiētes eū loq̄ de xp̄o. ecce agn9
dei: ſecuti ſunt eū. ⁊ ibidē ſubdit ꝙ
andreas erat vn9 ex illis duobꝫ. et
de altero dicunt doctores ꝙ fuit io
hēs euangliſta ⁊ de vocacōe petri ibi
dem ſubdit. Iſta tn̄ vocatio iohīs
⁊ andree fuit inſtrumentaliter ver
bo iohānis baptiſte. principaliter
aūt xp̄i inſpiracōe. Si autē quera
tur quō hoīes ſecularibꝫ implicati
ad ſolum xp̄i verbū relictis oībus
ſequebant̄ eū. Dicendū ꝙ humani
tas xp̄i inſtrumentū erat diuinita
tis ꝯiunctū. ſicut manus ē inſtrumē
tum artificis. ⁊ ideo ſicut verbū xp̄i in
quantū vox mouebat aurē: ita in
quantū inſtrumentū diuinitatis:
mouebat mentē (Et ingrediebāt
caphaꝛnaū) Hic ꝯn̄r ponit̄ ꝯuerſo
rum ꝯfirmatio p opa miraculoſa.
Et deſcribunt̄ hec tria miracula. Pri
mū eſt de demoniaco curāto. ſcd̄m ē
de ſocru petri ſanata. ibi. Et ꝓtin9
egredientes. Terciū aūt de leproſo
mundato. ibi. Et venit ad eū. Circa
primū dicit (Et ingrediebant ca
pharnaū) In illa eñi ciuitate in pn̄
cipio ſue predicacōis pluries xp̄s
predicauit ⁊ multa miracula fecit.
ꝓpter qđ luce. x. exprobrat illi ciui
tati. qꝛ p hoc nō fuerūt ad deū vere
ꝯuerſi (Et ſtatī ſabbatis ingreſſus ī
ſinagogā docebat eos) Sinagoga
eñi ē loc9 vbi ꝯueniebāt legiſpiti et
coīs ꝑplus ad audiendū doctrinā le
gis maxīe diebꝫ ſabbatorū in qbꝫ
diuinis erat vacandū. ⁊ idō tali loco
⁊ tp̄e docebat xp̄s. qꝛ erāt ꝯueniē
tia doctrine ei9 (Et ſtupebāt ſuper
doctrinā ei9) i. ammirabant̄. tū qꝛ
legē ⁊ ꝓpħas nō didicerat: ⁊ tn̄ cla
riſſime docebat. tū qꝛ doctrinā ſuā
diuinis opibꝫ ꝯfirmabat. vn̄ ſubdit
(Erat eñi docens eos quaſi ptātem
hn̄s) ſcꝫ faciendi miracula. qđ ſtatī

oſtenditur p factū cum ſubdiť (Et
erat in ſynagoga eoꝝ homo in ſpū
immundo) i. obſeſſus a demone (et
exclamauit) dolens de xp̄i doctrina
que erat aīaꝝ ſalus a medicina. Et
q2 de ſalute hoīm torqueť dyabolus
inuidia motus. ideo ſubdiť (Veniſti
an̄ tēpus pdere nos) i. diminuere a
auferre poteſtatē nrām nocendi hoī
bus. (Scio q2 ſis ſanctus dei) i. xp̄s
ad ſalutē hoīm miſſus. p ꝓphetias
em̄ de xp̄o dictas que determinaue=
rant tp̄s locū a modū veniendi ipi9
xp̄i ſm q2 plenius declaraui in qua
dam queſtione de aduētu meſſie. cō
pletas in eo a p alias circūſtantias
ſciebant ip̄m eſſe xp̄m in lege pro=
miſſum. vn̄ infra eodē ca. dr̄ q2 non
ſinebat eos loqui. qm̄ ſciebāt eum
ſcȝ eſſe xp̄m. ſm q8 expꝰſſe dicitᷣ luc.
iiij. Verūtamen neſciebāt ip̄m eſſe
deū. nec p temptationē xp̄i in deſerto
dyabolus potuit ſcire de xp̄o vtꝝ eſſꝫ
dei filius p naturā. habens eandem
naturā numero cum patre. licet ad
hunc finē tripliciter eū temptauerit
vt dictū fuit plenius math. iiij. ſi eī
cognouiſſent demones ip̄ȝ eſſe deū
nunq̄ induxiſſent iudeos ad ipſum
crucifigendū ſm q8 diciť .i. coꝝ. ij.
ca. ſi cognouiſſent nunq̄ dn̄m glie
crucifixiſſent. Aliqui aūt doctores
dicunt q2 non ſolū nō cognouerunt
demones ip̄m eſſe deū vt dictum eſt
ſed nec etiā cognouerūt certitudina
liter ip̄m eſſe xp̄m in lege ꝓmiſſuȝ
ſed tm̄ hoc cognouerūt quadā con
iectura ꝓbabili multū que in h̄ loco
a alijs locis euāgelij pluribȝ nomi
ne ſcientie exprimūtur ſed primum
dictū magis videtur ꝯſonū textui. a
dictis ſanctoꝝ (Obmuteſce) ꝯpelle=
bat em̄ xp̄s demones ad tacendum
de ip̄o. ne veris falſa miſcerēt a ne vi
deretur querere teſtimoniū ab ip̄is
maxie q2 phariſei dicebāt ip̄ȝ ī beel
zebub principe demonioꝝ eijcere de=
monia. vt habeť math. xij. vbi di=
ctum phariſeoꝝ excludiť ſicut ibidē
expoſui. (Et diſcerpens eū ſpūs im

mundus) cōtrariū videť haberi luce
iiij. vbi diciť de iſto demone q2 exiuit
ab illo a nihil ei nocuit. dicendū q2
demones ab obſeſſis corporibus ſo
lent exire nō ſolū cum afflictōne cor
poris: ſed etiā cum mutilatione ali=
cuius mēbri. p hoc ergo lucas dicit
q2 nihil ei nocuit. intelligendū quā
tum ad mutilationē q2 exiuit abſqȝ
mutilatione mēbri. q2 aūt dicit mar
cus diſcerpens eū intelligenduȝ eſt
quantū ad afflictionē. q2 licet ī exi=
tu nō mutilauerit eū tamen multuȝ
afflixit. a hoc idem habetur luce. iiij
vbi dr̄. Et cū ꝓiecisset illᵈ demoniū in
mediū p q8 intelligiť obſeſſi affli=
ctio. ibidē ſubdiť. exiuit ab eo nihil
q2 ei nocuit. p q8 excluditur mutila
tio. (Que nā doctrina hec noua) q̇a
p̄ceptis veteris legis addebat noui
tatem ꝯſilioꝝ a etiā q2 nouo mō cō
firmabat doctrinā ſuam. ſ. p opatio
nem miāculoꝝ a ideo ſubdiť (Quia
in ptāte ſpiritibȝ immūdis impat
zc̄) (Et ptinus egredientes) h̄ po=
nitur ſecundū miraculū. a diuidiť
in duas ptes in p̄ncipalem a incidē
talem. ſm. ibi. Veſpere aūt facto.
Circa primū diciť (Et ꝓtinus egre
dientes de ſynagoga) ſ. poſt xp̄i p̄
dicationem a eius confirmationē p
expulſionē demonis (venerunt ī do
mum ſymonis) vt ibi acciperēt re
fectionē poſt laborem (Recumbebat
aūt ſocrus ſymonis febricitās) licȝ
em̄ virtute nature febris poſſit curā
ri. nō tm̄ in inſtāti. xp̄s aūt ſanauit
eā hic ſubito. a ita pfecte q2 illa mu
lier miſtrabat eis. ex quo oñditur
iſta curatio miraculoſa ad diſciplo
rum ꝯfirmationē (Veſpe aūt facto)
hic poᷣ ps incidental. Occaſiōe em̄
huius ſanationis illi qui habebāt
infirmos in illa villa adduxerāt eos
ad xp̄m querentes remediū a h̄ eſt
q8 dicitᷣ (Veſpere aūt facto zc̄) dicit
aūt theophilus expoſitor. q2 ita tar
de adduxerunt eos ad xp̄um q2 illa
dies erat dies ſabbati. a credebant
curatōes non eſſe licitas durāte die

ſabbati. q̄ finiebať in veſpere ılli9
diei (Et erat oīs ciuitas cōgregata
ad ianuā) .i. multi de ciuitate. ⁊ ē
mod9 loquendi yperbolic9 ſicut ſu
pradictū eſt (Et curauit multos)
.i. oms qui fuerūt ibi adducti qui
erāt multi. Aliter exponitur (mul
tos) .i. plures de adductis quoꝝ fi
des ⁊ deuotio curationē merebať (⁊
demonia multa eijciebat) eodē mō
dupliciter exponiť .i. oīa vel plura
(Qm̄ ſciebant eū) iam dictū eſt q̄
liter hoc ſit intelligendū (Et dilu
culo valde ſurgēs egreſſus abijt in
deſertū locū) in hoc dans exemplū
ut predicator ⁊ mirabiliū diuino
ruꝫ opator dēat fugere ꝓpriū applau
ſum. veruntm̄ qꝛ non debꝫ omittere
ſalutē animaꝝ. ideo ſubdi² (Eam9
in ꝓximos vicos ⁊ ciuitates ut ibi
predicē) Cetera patēt (Et venit ad
cuꝫ leproſus) Hic ponit terciū mi
raculū de leproſo mundato. cuius
fides exprimiť cū diciť (Si vis po
tes me mundare) Confitēdo em̄ in
xp̄o diuinā potentiā meruit curati
onē. ideo ſubditur (Jh̄s aūt miſer
tus eius extendit manū ſuā: ⁊ tan
gens eū) Licet ei ſcd̄m determinati
onē legis ex tactu leproſi ꝯtraheret
tur immundicia tn̄ hoc in xp̄o locū
non habuit. qꝛ ex tactu leprā cura
uit (Ait illi. volo) Hic eſt punct9.
⁊ qđ ſubdiť (mundare) impatiuū
eſt: ut oñdat ſe ꝑ modū imperij le
praꝫ curare tanq̄ dn̄s creature (Et
ꝯminatus eſt ei) ꝓhibendo ne hāc
curationē diuulgaret. donec oñdiſ
ſet ſe ſacerdotibꝫ ⁊ ſacrificiū in lege
preceptū pro ſua emūdacōne obtu
liſſet. legalia em̄ habuerunt curſū
ſuū ⁊ obligationē vſqꝫ ad xp̄i paſ
ſionē in qua oblatū eſt vnū ꝑfectū
ſacrificiū euacuatiuū legaliū. ⁊ iō
vſqꝫ tunc xp̄s legalia ſeruauit. ſicut
declaratū fuit math. v. ſup illud v̄
bum Nō veni ſoluere legē ſꝫ adim
plere. ⁊ ſimiliter alijs ſeruanda mā
dauit ut hic pꝫ (Et egreſſus cepit
predicare ⁊ diffamare ſermonē). ſ.

ꝓpōſt factā oblacōem predictā (Vt
iam poſſꝫ manifeſte introire in ciui
tatem) ꝓpter preſſurā hoīm ſibi oc
currentiū: ad querendū ſanitates
⁊ videndū miracula

Capitulum Secundum.

ET iterū intrauit in caphar
naū) Poſtq̄ deſcripta ē xp̄i
predicatio. hic ꝯñr deſcribi
tur inſurgēs ex ea iudeoꝝ emulatō
⁊ hoc in q̄tuor caſibꝫ. ſcꝫ in paliticí
curacōe. in mathei vocacōe. in diſci
puloꝝ xp̄i arguitione. et in man9
aride ſanacōe. Secunda ps incipit
ibi. Cū preteriret leui. Tercia ibi.
Et erāt diſcipuli ioh̄is Quarta in
principio tercij. ca. Circa primum
premittiť emulacōis occaſio. Scđo
emuloꝝ ꝑuerſa cogitatio. ibi Erāt
ibi quidā de ſcri. Tercio ipſoꝝ cōfu
tatio. ibi. Quo ſtatī cognito ih̄us
Jſte tres ꝑticule expoſite ſunt ma
th. ix. in prin°. c. hoc excepto qꝛ ibi
taceť mod9 offerendi paraliticū ipſi
xp̄o qui hic exprimiť cuꝫ diciť (Et
cū non poſſent eū offerre illi pre tur
ba nudauerūt tectū) ſcꝫ domus in
q̄ erat xp̄s. Ad cuius intellectū ſci
endū qꝛ dom9 ī terra illa hn̄t tecta
plana. ⁊ ibi aſcendūt hoīes cā re
creationis ad hn̄dum aerem ⁊ ꝯfa
bulandū adinuicē. qꝛ de tecto vni
us domus p̄t de facili tranſiri ad te
ctū alteri9 domus. ⁊ ꝓpter hoc dicit
ſaluator math. x. Qđ ī aure audi
tis .i. in ſecreto: predicate ſup tecta
.i. in publico vbi ꝯueniunt hoīes.
⁊ in quolibet tecto eſt vna clauſu
ra que aperiť qñ hoīes de domo aſ
cendunt ſup tectū. ⁊ clauditur qñ
deſcendūt. Jlli igiť qui portabant
iſtū paliticū non potētes ingredi
domū in qua erat xp̄s ꝓpter turbā
que nō ſolum erat intra domū: ſed
etiam ad oſtium: ꝑ aliam domum
contiguam portauerunt illum pa
raliticum ſup tectum dom9 in qua
erat xp̄s. ⁊ aperientes clauſurā te
cti predictā (ſubmiſerūt) paliticū

in lecto ante xp̄m. cetera exponant
ſicut expoſita ſunt math. ix. (Et cū
pteriret) Hic deſcribit emulatio iu
deoꝝ cōtra xp̄m in math. vocatione
et primo ponit emuloꝝ murmura-
tio. ſecūdo eoꝝ ꝯfutatio. ibi. Hoc au
dito iheſus. Circa primū dicit (Vi-
dit leui alphei) matheus eīn ante vo
cationem leui vocabat. et erat filiꝰ
alphei. cetera exponant ſicut ſupra
expoſita ſunt math. ix. (Et erāt di-
ſcipuli iohānis) Hic deſcribit emu
latio iudeoꝝ ꝯtra xp̄m in diſcipulo-
rum xp̄i argutione volentiū retorq̄
re apparentē defectū licet nō exn̄tē
diſcipuloꝝ xp̄i in magiſtꝝ. et ponit
duplex caſus. Secūdus ibi ponitur
Et factū eſt iterꝝ Primus caſus eſt
de hoc ꝙ arguebant diſcipulos xp̄i
eo ꝙ nō ieiunabāt ſicut diſcipuli io
hannis et phariſei: ſꝫ xp̄s eos conſu
tat diſcipulos ſuos rōnabiliter ex-
cuſando. et expoſitio lrē patꝫ ex hꝭs
que dicta ſunt math. ix. ca. parꝝ an
mediū ca. (Et factū eſt iterū) Hic
ponit ſecūdus caſus. qꝛ arguebant
xp̄i diſciplos eo ꝙ euellebāt ſpicaſ
et comedebāt in die ſabbati: ſꝫ xp̄s
ꝯfutat eos excuſando ꝑ ſcripturā ve-
teſta. et patet expoſitio huiꝰ lrē ex
dictis math. xij. ca. in p̄ncipio Hoc
excepto ꝙ hic addit. (Sꝫ abiathar
principe ſac.) et videt hoc falſum. qꝛ
princeps ſacerdotū tunc eāt achime
lech vt habet. j. regl. xxij. Dicendū
ꝙ abiathar eāt filius achimelech
et tunc agebat ſacerdotiū ſub patre
verūtamē magis hic exp̄mit abia
thar ꝙ̄ pater eius achimelech. q̄a
interfecto achimelech a ſaule abia
thar filius fugit ad dauid. vt ibidē
dicit. et fuit ſocius itineris et laboꝛis
ip̄ius. et ꝑ cōſequens maioꝛis noīs
et auctoꝛitatis ꝙ̄ fuerat pater eius
ꝓpter qꝺ hic exp̄mitur tacito patre

Capitulum Tercium

Et introiuit iterꝝ) Hic ponit
quartus caſus de ſanatione
hn̄tis manū aridā. vbi pri
mo ponit iudeoꝝ inſidiatio. ſecundo
eoꝝ ꝯfutatio. ibi. Et ait hoī. tercō eo
rum obſtinatio. ibi. Exeūtes autē.
Expoſitio p̄maꝝ duaꝝ ptiū patꝫ ex
dictis math. xij. vbi caſus iſte ple-
nius ponit excepto qꝺ ſubdit hic.
(Licet ſabbatis bn̄facere an male)
Circa qꝺ ſciendū ꝙ aliq̄ ſunt actus
boni in genere entis. qui tn̄ ex ſe nō
hn̄t bonitatē in gn̄e moꝛis. ſicut edi
ficare domū vel hmōi. et talia n̄ erāt
licita in die ſabbati. Alij autē ſunt
actus boni in genere moꝛis ſcḋm ſe ſi
cut ſunt opera virtutū. et talia licita
ſunt in die ſabbati. de quibꝫ erat ſa
natio manus aride. qꝛ erat opꝰ pie-
tatis. et cū hoc erat ad gloꝛiā dei ma
nifeſtandā inquantū fiebat miācu
loſe. et ideo de talibꝫ nulli debet eſſe
dubium quin poſſint fieri ī die ſab-
bati. non ſolū licite ſed etiā lauda-
biliter. et hoc eſt qꝺ dicit (Licꝫ ſab-
batis bn̄facere ꝛc̄.) quaſi diceret cer
tum eſt omībꝫ ꝙ ſic. (Animā ſaluā
facere ꝛc̄.) i. hominē curare. et accipi
tur hic aīa ꝓ ipō hoīe. qꝛ eſt p̄ncipa
lioꝛ ps hoīs. et ꝑ talem modū loq̄n
di dicit exo. j. omīs anime q̄ egreſſe
ſunt de femoꝛe iacob ꝛc̄. (At illi tace
bant) nō potētes ꝯtradicere verbis
eius nec tamen volentes ꝯfiteri veri-
tatē (Et circūſpiciens eos cū ira) ꝓp
ter eoꝝ cecitatē et maliciā. Ad maio
rem intellectū huius dicti queritur
vtrum ira fuerit in xp̄ō. arguitur pri
mo ꝙ non quia non eſt niſi duplex
ira ſcḋm doctores catholicos. ſcꝫ ira
per vicium. et ira per zelum. ſed neu
ter fuit in xpriſto ergo ꝛc̄. probatō
minoꝛis quia grego. dicit. v. moꝛa
lium. ꝙ ira per vicium excecat ocu-
lum mentis. ira per zelum ip̄m tur
bat. ſed oculus mētis in xp̄ō nō fuit
excecatus. nec turbatus ergo ꝛc̄. Itē
ira opponitur manſuetudini. vt ha
betur. iiij. ethico. ſed xp̄s fuit maxie
manſuetus. ergo ira in ipō habuit
locum. Contrariū dicit in irā. circū-
ſpiciens eos cum ira ꝛc̄. Dicendum
ꝙ ira eſt appetitus vindicte ꝓpt illatā

inīuriā ſibi vel alteri: ut hētur .ij. re
thorice. Talis aūt vindcā pōt appe
ti preter ordinē rōnis. ⁊ ſic eſt viti
oſa ⁊ vocatꝛ ira ꝑ vitiū. de qua dicitꝰ
iacobi .i. Ira viri iuſticiā dei nō ope
ratꝛ. Alio mō pōt appeti ſm ordinē
recte rōnis. ⁊ hoc eſt laudabile ſm
ꝙ dicitꝛ pſ̄. lvij. Letabitꝛ iuſtus cū
viderit vindictam ⁊c̄. Illud ei lau
dabiliter appetitꝛ: de quo ꝗs iuſte
letatꝛ. ⁊ talis eſt ira ꝑ zelum. ſcd̄m
ꝙ dicit augꝰ. ſup iohēm. ij. ca. Ze
lo domus dei comeditꝰ qui oīa puer
ſa que videt emēdaꝛ cupit. ⁊ ſi emē
dare non p̄t: tolerat ⁊ gemit. ⁊ ta
lis ira fuit in xp̄o. Unde ioh. ij. illꝰ
pſ̄. lxviij. Zelus domꝰ tue comedit
me: introducitꝛ tanꝙ dictū de xp̄o.
Ad primū dicendū ꝙ iam ꝑ zeluꝫ
in nobis aliꝗliter bene turbat ocu
lum mentꝭ. qꝛ potētie aīe ſic ſe hn̄t
ꝙ vna intenſa in actu ſuo: alia remit
titꝛ. ⁊ ideo motus ire ꝗ eſt in iraſci-
bili pte ꝗuis ſit moderatus rōne:
impedit intellectū a ꝯtemplacōe ve
ritatis. ⁊ ſic dicitꝛ turbare oculum
mentis. talis tn̄ turbatio nō ē pec-
catū: veruntn̄ in xp̄o nō habuit lo-
cum. qꝛ virtute dīna quelibꝫ poten
tia ꝑmittebatꝛ agere illud qḋ erāt ſi
bi ꝓpriū: ita ꝙ vna nō impediebat
aliā in actu ſuo. ⁊ ideo ſicꝫ gaudiū
fruitionis ī aīa xp̄i nō impediebat
dolorem paſſionis in pte inferiori
ſic ecōuerſo motus ire in pte inferi
ori in nullo impediebat actū men-
tis ſue rōnis. Ad ſcd̄m dicendū ꝙ
ira ꝗ̄ eſt preter rōnem opponitꝛ mā
ſuetudini: non aūt illa ꝗ̄ eſt mode
rata rōne māſuetudinis ē ꝙ faciat
talem moderationē (Exeuntes aūt
pharisei) Hic deſcribitꝛ iudeorū ob
ſtinatia. qꝛ nec verbis xp̄i. nec fcīs
reſilierūt a malo ſuo: ſꝫ magꝭ obſti
nati ſunt: incipiētes machinari in
mortem xp̄i (Cū herodianis) Hoc
exponitꝛ dupliciꝛ qꝛ dicūt aliqui ꝙ
iſti herodiani fuerūt quidā iudei fi
gentes quandā ſectā nouā dicen-
tes de herode aſcalonita ꝙ erāt meſ
ſias: moti ex falſo intellcū illiꝰ qḋ
dicitꝛ geñ. xlix. Nō auferetꝛ ſceptrū
de iuda. vbi dicitꝛ ꝙ ablatio regni
a tribu iude erāt ſignū aduentꝰ meſ
ſie. iſte aūt herodes obtinuit rgnū
illud cū tn̄ eſſet alienigena. qꝛ patꝛ
eius fuit ydumeꝰ ſcd̄m ꝙ dicit ioſe
phꝰ ⁊ alij hiſtoriographi. ⁊ quia
meſſiā ꝓmiſſum illi intelligebant
regnare tpaliter. nec videbāt aliuꝫ
regnare tūc in iudea niſi herodē: iō
dixerūt eū eſſe meſſiā. cum tn̄ ꝓphē
cia iacob predcā eſſet ſcd̄m veritatē
intelligēda de xp̄o: qui natus fuit
tpe dicti herodis. ut hētur math. ij.
Iſti igitꝛ hēbant occaſionē pſequē
di xp̄m: eo ꝙ ipſū eſſe xp̄m ſicꝫ erāt
ſcd̄m veritatē erat ꝯ̄trium ſecte ſue.
Alij aūt dicūt ꝙ iſti herodiani erāt
milites herodis antipas ꝗ fuit fili
us predcī herodis ⁊ dn̄abatꝛ in ga
lilea non ſicꝫ rex: ſed ut tetrarcha.
ut hētur luce. iij. ⁊ iſte incarcerauit
iohēm. ex quo hēbant occaſionē a
liquā pſequendi xp̄m quē predi-
cauerat iohēs ⁊ ex hijs pꝫ malicia
phariſeorū qui cū peruerſis hoībus
tractabant ꝯſiliū ad ꝑdendū xp̄m
(Ihs aūt cum diſcipulis ſuis ſeceſ
ſit) Hoc expoſitū eſt math. xij. (Et
dixit diſcipulis ſuis: ut nauicula ſi
bi deſeruiret ⁊c̄) oſ̄dens in ſe infir
mitatē carnis (Quotqt autē habe
bant plagas) .i. infirmitates vari
as (Et ſpūs immūdos ⁊c̄) ⁊ in hoc
oſ̄debat vtutē ſue deitatis. Utrūqꝫ
eñ nc̄ce eſt ꝯfiteri fuiſſe in xp̄o. ſcꝫ
infirmitatē carnis. ⁊ potentiā dei
tatis. et ideo vtrūqꝫ manifeſtabat
xp̄s in operibꝫ ſuis (Tu es filiꝰ dei)
ꝯiecturaliꝛ loquebantꝛ (Et vehemē
ter comminabāt eis) Cuius cā aſſig̃
ta eſt ſ̄. in .i. ca (Et aſcendēs in mō
tem) Poſtꝗ deſcrip eſt xp̄i predica
tio ꝑ ſeipſū tm̄. Hic ꝯñr deſcribitꝛ
eius predicatio etiam ꝑ apl̄os. ⁊
primo deſcribitꝛ poteſtatis collatio
Secūdo dicte collationis executio.
vi. ca. ibi. Et vocauit duodecī. Circa
primū primo ptās ꝯfertur Secūdo

dubium remouet̄·ibi·Et veniūt ad
domū·Circa primū deſcribit̄ electō
aploꝝ ⁊ numerus ⁊ nomina eoꝝ ⁊
poteſtas eis collata·⁊ patet ſenten
tia ex hijs que dicta ſūt math·x·h̄
excepto (Boanerges qđ eſt filij to-
nitrui) ſic em̄ vocati ſunt a xp̄ō·q̄ꝛ ī
trāſfiguratione xp̄i audierunt ver-
bum dei patris dicētis de xp̄ō·Hic ē
filius meus dilectus ⁊c̄·qđ quidez
verbū vocat̄ tonitruū ſm̄ illum mo
dum loquēdi job·xxvj·ca·cū vix
ſtillā ſermonū illius audierim9·to
nitruū magnitudis eius q̄s poterit
intueri (Et venerunt ad domū) Hic
cōſequēter remouet̄ dubiū·Ex hoc
em̄ ꝯtuleāt ꝑtātem p̄dicandi aplis
poſſz aliquis credere ꝙ in pſona ꝓ-
pria vellz a p̄dicatione ceſſare·qđ re
mouetur p h̄ ꝙ feruentius predica
uit q̄ꝫ prius·⁊ iſte feruor p̄mo oſtē
ditur in generali·ſecūdo in ſpeciali·
iiij·ca·Adhuc circa primū dict9 fer
uor oñditur·Secūdo irrōnalis locu-
tio ex h̄ inſurgēs repellit̄·ibi (Et cū
audiſſent ſui)·Circa primū đr (Et
ꝯuenit turba) ad audiendū verbuz
dei ab ipō ⁊ ipē ita feruenter intēde-
bat p̄dicationi ꝙ ipſi ⁊ diſcipuli ei9
nō habebāt tēpus mādućandi (Et
cū audiſſent) hic irrationabilis lo-
cutio inſurgens ex p̄dicto feruoē re
pellitur·⁊ h̄ in tribus caſibꝫ·ſecūd9
ponit̄·ibi·Et ſcribe·tercius·ibi·Et
veniunt mater eius·Circa primum
ſciendū ꝙ illi qui erāt de cognatiōe
ſua ex pte matris·videntes inſolitū
feruorē in eo·q̄ꝛ ſicut dictū eſt ꝓpter
feruorē predicādi obmittebat horā
comedendi videbāt etiā in vultu ei9
inſolitam claritatē ex virtute diuīta
tis ꝓcedentē·Itē audiebant euz lo
quentē de đīnis ardua ⁊ inſolita·et
p ꝯſequēs eis nō intelligibilia·⁊ iō
credebāt eū loqui ſicut arreptiu̅ vl̄
furioſū·ideo voluerunt eū tenere ⁊ li
gare·ne ſibi vel alijs poſſit nocere·
⁊ iſti mouebant̄ ex pietate·Circa
caſū ſecundū qui po² cū đr·(Et ſcri
be) ꝯſiderandū ꝙ iſti moti ꝯtra xp̄m
inuidia ⁊ malignitate·dicebāt ipſz
xp̄m habere quendā demonē priua
tum alijs demonibꝫ ſupiorē p cuius
virtutē expellebat demones inferio
res a corporibꝫ obſeſſis ab eis·⁊ idō
xp̄s illoꝝ ⁊ iſtoꝝ irrōabilia verba re
pellit cū dicit̄ (Et ꝯuocatis illis ⁊c̄)
q̄ꝛ rōnabiliter loquēdo oñdit ſe nō
eſſe furioſum·⁊ vera ⁊ ſancta docēdo
oñdit ſe nō hrē demonē priuatuz·cū
ſit pater mendacij·vt habet̄ johā·
viij·c·cetera patēt ex hijs que dcā
ſunt math·xij·(Et veniūt mr̄ eius)
Hic ꝯſequēter ponit̄ tercius caſus
ipō em̄ predicāte nūciatum fuit ſibi
inſidioſe ꝙ mater eius ⁊ frēs ſtabāt
foris·ad temptandum·ſi ex affectu
carnali ad mrēm dimitteret vel int̄
rumperet p̄dicationē·⁊ ipē h̄ verbū
malignū reſpōdit rōabiliter vt pa
tet ex hijs q̄ dicta ſūt mathei·xij·

Capitulum Quartum.

(ET iterū cepit) Hic ꝯñr oñdit̄
feruor p̄dicandi in ſpeciali·
⁊ primo deſcribit̄ feruor p̄di
catiōis·ſecūdo ex hoc inſurgēs liuor
emulationis in pricipio·vj·ca·Cir-
ca primū euangeliſta primo deſcri
bit p̄dicationis typū·ſecūdo p̄dica
tionis fructū·ibi·Et dicebat ſic eſt
regnū dei·Tercio ꝯfirmās miraculū
ibi·Et ait in illa die·Circa primum
deſcribit̄ primo p̄dicationis xp̄i tē
pus ⁊ modus·ſecūdo predicationis
pabola ſiue tipus·ibi·Ecce exijt ſe-
minans·tercio huius pabole apit̄
intellectus·ibi·Et cū eſſet ſingula-
ris·Et iſta ps diuidit̄ in duas·q̄a
primo apit̄ intellectus parabole a
poſtolis ſpēaliter·ſecundo p̄dicitur
apiendus p aplos oībꝫ generalit̄·
ibi·Nūquid venit lucerna·tres pri
me ptes expoſite ſunt math·xiij·ca·
paucis exceptis (Et cū eſſꝫ ſingula-
ris) ⁊ extra p̄ſſuram turbaꝝ tūc ex
poſuit parabolā aplis (Nūquid ve
nit lucerna) Hic oñdit̄ doctria euā
gelica p apoſtolos publicanda qđ

factũ eſt poſt aſcenſionẽ xp̄i ad ce
los. tunc eñ diſperſi ſunt p orbẽ: ut
in omnẽ terrã exiret ſon9 predicati
onis eoꝝ. ⁊ etiã ante paſſionẽ xp̄i
miſſi ſunt ad predicandum: nõ tñ
ita diffuſe. ⁊ hoc ẽ qđ dicit (Nun-
quid venit lucerna) .i. doctrina euã
gelica. ſcđm illud pſ. Lucerna pe
dib3 meis verbũ tuũ ⁊c. (Ut ſub mo
dio ponat ⁊c.) .i. occulte ⁊ ĩ latebꝰ
doceat. ſicut doctrine ſuſpecte here
ticoꝝ ⁊ hoĩm maloꝝ. q.d. non (Nõ
ne ut ſup candelabꝝ ponat) h̄ eſt
in palã ⁊ publice doceat. quaſi di
cat ſic (Nõ eſt eñ abſconditũ ali-
quid qđ non manifeſtet' ⁊c.) qꝛ illa
q̃ xp̄s docuit aplos ſecrete: voluit
p aplos predicari publice ⁊ mani
feſte. ſcđm qꝛ dicit' eis math. x. Qđ
in aure auditis predicate ſup tecta.
(Si quis hab3 aures audiendi) .i.
deſideriũ intelligendi doctrinã xp̄i
(Audiat) quaſi .d. Talis põt pfice
re: non ſolũ ſibi intelligẽdo: ſed eti
am alijs ipſos docẽdo. ideo ſubdit.
(In qua menſura menſi fueritis: re
metiet vobis) Qđ exponit ſic beda
Si ſolerter oĩa q̃ valetis bona face
re ac p̄mis intimare ſtudetis. ade
rit diuina pietas q̃ vobis in preſẽ
ti ſenſũ altiora capiendi cõferet. et
in futuro retributionẽ eternã adij-
ciet. Et ideo ſubdit (Et adijciet vo
bis. Qui eñ habet dabit illi) qꝛ ha
bens fidẽ ⁊ gratiã: ex vſu talis gr̃e
meret qꝛ iteꝝ ſibi det gratia ad au
gmentũ precedẽtis (Et q̃ nõ hab3)
ſc3 fidem ⁊ gratiã q̃les erant ſcribe
⁊ phariſei (⁊ qđ h3 auferet' ab eo) qꝛ
noticia leg' quã hebant ablata fu
it ab eis inquantũ nõ valuit eis ad
ſalutẽ: ſed magis fuit eis in augm̄
tum ſue dãnationis: ſcđm dictum
ſaluatoris Luce. xij. ca. Seru9 qui
ſciuit voluntatẽ dñi ſui ⁊ non fecit
vapulabit multis (Et dicebat. ſic
eſt regnũ dei) Hic cõſequẽter deſcri
bit xp̄i predicationis fructus. Pri
mo in vno hoĩe Scđo in cõmunitate
eccle. ibi. Et dicebat. cui aſſimilabi
mus. Circa primũ ſciendũ qꝛ per ſe
men intelligit predicatio. ſicut p3
in parabola precedẽti. Ex ſemine aũt
iſto recepto in aliquo hoĩe fit talis
pceſſus. qꝛ primo cõcipit timor di-
uinoꝝ iudicioꝝ. ⁊ ſignificat' p her
bam q̃ eſt qđ imp̄fectũ. cũ dicitur.
(Fructificat primã herbã) ⁊ qꝛ ex
timore ceſſat hõ a malis ⁊ incipit ſe
exercere in bonis. ideo ſecũdo cõcipit
ſpes diuinoꝝ beneficioꝝ q̃ ſignat
p ſpicã in qua iam ẽ ſpes grani fu
turi. cũ dicit (Deinde ſpicã) Tercio
ex hoc dat caritatiu9 amor q̃ habet
opus pfectũ. ⁊ ideo ſignificat p ple-
num frumentũ. cũ dicitur (Deinde
plenũ frumentũ) qꝛ ut dicit ad Ro
ma. xiij. ca. Plenitudo legis eſt di-
lectio. ⁊ tunc eſt hõ diſpoſitus ut đ
ſtatu gratie trãſeat ad gloriã. Jõ
ſubditur (Et cu3 ipſe pduxerit fru
ctum ſtatim mittit falce) ſc3 ipẽ do
min9 abſcindẽdo iuſtos de pñti vi-
ta ut trãſferat ad gloriã. ideo ſub-
dit (Qm̄ adeſt meſſis) .i. collectio
iuſtoꝝ in patria (Et dicebat. Cui
aſſimilabim9) Hic cõſequenter de
ſcribitur fructus predicacõis xp̄i
quantũ ad cõmunitatẽ eccle. que de
puo ſtatu creuit ad magnũ ſicut ſi
napis granũ. Et patet ſentẽtia ex
dictis math. xiij. c. excepto qđ hic
ſubdit (Et talib9 multis parabolis
loquebat verbũ put poterãt audi
re) Qđ exponit theophil9 dicens.
Quoniã turbe erãt indocte. ⁊ cõſue
tis noĩbus inſtruit eas. ſc3 p ſimi
litudinẽ reꝝ ſenſibiliũ que erãt eis
cognite Sed hoc videt cõtradicere ei
quod ſupra dixit xp̄us aplis eodẽ
capitulo. vobis datũ eſt noſſe mi-
ſterium dei. illis autẽ qui foris ſũt
in parabolis: ut videntes videãt ⁊ nõ
videant. Et math. xiij. In parabolis
loquor eis. quia videntes nõ vidẽt
⁊c. Dicendum qꝛ ſacra ſcriptura h̄
habet p̄priũ: qꝛ ſub vna littera ha
bet plures ſenſus. quarũ aliq̃ ſunt
potentiores ⁊ alij magis latẽtes. ⁊
ideo in parabolis xp̄i turbe capiebãt

ſenſum magis patentē non autē la
tentem ſed de tali intellectu docebat
xp̄s ap̄los ad prēm. iō ſubdit (Se
orſum aūt diſcipulis ſuis diſſerebat
oīa) de turbis aūt p̄dictū eſt vt vidē
tes videāt a nō videāt. i. capiāt ſenſū
magis patentē non aūt latentē (Et
ait illis in illa die.) Hic ꝯn̄r deſcri=
buntur miracula doctrine xp̄i cōfir=
matiua. a primo deſcribit miraclm
in mari factū. ſecūdo in terra. in prī=
cipio. v. ca. ſententia prime ptis ptꝫ
ex hijs q̄ dicta ſunt Mathei. viij.

Capitulum. Quintum.

Et venerunt trāſfre.) Hic ꝯſe
quenter deſcribunt xp̄i mirá
cula facta in t̄ra ad doctrine
ſue ꝯfirmationē. a p̄mo deſcribi² de
moniaci curatio. ſecūdo filie archiſi=
nagogi reſuſcitatio. ibi. Et cū aſcē=
diſſet ihs in nauim. Prima ī duas
qꝛ p̄mo deſcribit curatio demoniaci
ſecundo deuotio ip̄ius curati. ibi. Cū
ꝗ aſcēderet. Expoſitio prime partis
patꝫ ex dictis math. viij. paucis ex
ceptis que diſcurren² (Occurrit ei de
monumētis hō in ſpū immūdo) i.
obſeſſus a demone. Math. viij. dicí²
ꝗ erāt duo Ad q̄d dicendū. ꝗ ſm ve
ritatem duo erāt demoniaci vt dicit
matheꝰ: ſꝫ vnus erat ſenior altero ī
quo erat legio demonuꝫ vt dꝛ infra.
et iſte ſolus nominat hic a marco.
et alius tace² qꝛ nō erat ita famoſus
in malo (Et ſemp die ac nocte ī mo
numentis) ſ. gentiliū dānatoꝝ ſup
quoꝝ animas demones iam habe=
bant poteſtatē a idō habitabāt vbi
corpora eoꝝ erāt ſepulta tanq̄ⁱ habi
turi poteſtatē ſup ea poſt finale iu=
dicium (Et interrogabāt eum q̄d ti
bi nomen eſt) interrogauit aūt xp̄s
non qꝛ ignoraret. ſꝫ vt multitudo de=
monum in illo homine habitātium
ex ꝯfeſſione eoꝝ appareret. vn̄ ſubdi
tur (Legio nomen mihi eſt) qꝛ mul
ti ſumus. Legio aūt ꝓprie dꝛ nume=
rus determinatus armatoꝝ in exer
citu. a ꝯtinet ſex milia ſexcētos ſexa
ginta ſex. a inde dicitur legio in de=
monibus qui militant contra nos
(Et dep̄cabatur eum) ſ. legio demo
num (Ne ſe expelleret extra r̄gionē)
i. extra hominū habitationē. vnde
a luce. viij. dicitur in abyſſum. locꝰ
eīm inferni debetur demonibus. per=
mittuntur tamen inter hoīes habi=
tare vſqꝫ ad iudicium. vt glorioſior
ſit electoꝝ victoria in demonū tem=
ptantium ſuperatione (Cūqꝫ aſcen=
deret) Hic deſcribit curati deuotio.
quia gratus de beneficio ſibi colla=
to voluit ſequi xp̄m (Jheſus autē nō
admiſit eum) i. non recepit eum ad
ap̄latum vel diſcipulatū. ꝓpter hor=
rorem p̄cedentis paſſionis Jtem ne
aſcriberetur demoni ꝗ iſte faceret ſi
eſſet diſcipulus xp̄i. Et ex hoc loco
accipitur ꝗ demoniaci a furioſi poſt
curationem nō ꝓmouent in eccleſia
dei (Et abijt a cepit p̄dicare in deca=
poli) nomen eſt regionis. a dicitur a
deca q̄d eſt decem a polos q̄d eſt ciui
tas (Et cum aſcendiſſet iheſus ī na=
uim) Hic ꝯſequenter deſcribitur re=
ſuſcitatio filie archiſinagogi. a pri
mo deſcribitur huius facti inchoatō
ſecundo interponit mulieris ſangui
flue curatio. ibi. a mulier que erat
in ꝓfluuio ſanguinis. Tercio deſcri=
bitur predicti facti ꝯſummatio. ibi.
Adhuc eo loquēte ſententia iſtarū
trium partiū patet ex hijs que di=
cta ſunt math. ix. exceptis aliquibꝫ
que exponentur. quantū ad primā
ptē dꝛ hic (Dep̄cabatur eum multū
dicens qm̄ filia mea in extremis ē)
math. ix. dꝛ ꝗ archiſinagogꝰ dixit
xp̄ō. filia mea mō defūcta eſt Ad q̄d
dicenduꝫ. ꝗ euangeliſte repetendo
dicta alicuius vel aliquoꝝ. aliqn̄ re
petunt eadem verba. aliqn̄ vero ſen=
tentiam p alia v̄ba. filia aūt archi
ſinagogi laborabat in extremis ſm
q̄d dicit hic marcus. verūtamen eāt
ita ꝓpinqua morti. ꝗ reputabatur
mortua. vnde etiam ſm ꝯmunē mo
dū loquēdi de aliquo. q̄ ſic ē morti ꝓ
pinquus dꝛ ꝗ mortuꝰ ē qꝛ q̄d modi

cum diſtat: quaſi nihil reputat᷑. et
hoc mō loquendi vſus ē matheus.
Circa ſecundā ptem dicitur (Et fue
rant multa pꝑeſſa) ſcꝫ non ſolū in
facultatibꝫ: ſed etiā in corpe. ut pꝫ
p lrām ſequentē (Et ſtatim ihs co
gnoſcens in ſemetipſo virtutē que
exierāt de eo) nō eſt intelligendū ꝙ
aliq̄ virtus exñs in xpō migrauerit
extra ipſū: ſed talis exitꝰ intelligit᷑
p modū cauſe pꝺucentis effectū. i
quē dicit᷑ exire inquantū cā relucꝫ
in effcū. et p talem modū loquēdi
dicit᷑ ſap. vij. ca. de ſapīa increata.
ꝙ p nationes in aīas ſcās ſe tranſ
fert. et amicos dei et ꝓphetas ꝯſtitu
it. q̄ tranſlatio non p̄t intelligi ꝙ
ſapīa increata fit alicubi vbi prius
nō erat: cū de nc̄citate ſit vbiqꝫ pre
ſens ſed qꝛ cauſat ibi nouū effectū
vtrū aūt talis virtus in xpō fuerit
v̓tus diuina tm̄: vel cū hoc hūana
Dicet᷑ in fine huiꝰ. ca (Quis me te
tigit) Nō querit ex ignorātia: ſed
ut p ꝯfeſſionē mulieris ſanate ap-
pareat fides eiꝰ. et a xpō ꝯmendetur
et qꝛ manifeſtatio miraculi dc̄e ſa-
nationis cedebat ad glām dei et ar
chiſinagogi aſſecurationē. ut p h̄
certificaret᷑ de futura ſuſcitacōe filie
ſue (Turbe te ꝯprimūt) licet in tali
preſſura eū tangerent corpaliter:
non tñ tangebāt eum cū tali deuo-
tione et fide ſic̄ illa mlier tetigerat
et de tali tactu ſingularit᷑ querebat
Circa terciā ptem dicit᷑ ſic (Quid
vltra vexas mgr̄m) Licet em̄ crede
rent ipſuꝫ poſſe eā ſanare: non tñ a
mortuis ſuſcitare. Ex quo pꝫ ꝙ eo
rum fides erat impfecta (Et nō ad
miſit quenꝗ̄ ſe ſeq̄ nc̄) oñdens ꝙ
in operibꝫ miraculoꝝ non debꝫ faci
ens q̄rere oñtationē. in hoc dās ex
emplū eiꝰ diſcipulis q̄ erāt facturi
miracula: veruntñ qꝛ in operibus
miraculoſis manifeſtat᷑ dei glā. ideo
aliqñ faciebat miracula valde pub
lice. ſic̄ pꝫ in lazari ſuſcitacōe et ce
ci nati illumiatione: oñdens exēpluꝫ
diſcipulis: ut in talibꝫ q̄rerent glo
riā dei tm̄ et non ꝓpriā (Thabitha
cumi) due ſūt dcōes hebraice. qua
rum prima ē nomen. et ſcḋa verbū.
ut pꝫ p interpretationē. Sciendūꝫ
etiā ꝙ thabitha nō ē nomen ꝯmu
ne: ſꝫ nomen illiꝰ puelle q̄ fuit ſuſci
tata. et hoc pꝫ p ſimile. actu. ix. v
bi dicit᷑. in ioppe aūt fuit quedā di
ſcipula noīe thabitha et ideo mar
cus p noīe ꝓprio poſuit cōe interp̄-
tando ſcꝫ puella. Sciendū etiā ꝙ il
lud qḋ ibi interponit᷑ ſcꝫ tibi dico.
nō ē de ſignificato ſmonis hebrayi
ci hic poſiti: ſed additū fuit ab euā
geliſta ad maiorē expreſſionem ꝙ
ad verbū xp̄i illa puella ſuſcitaba-
tur (Et precepit illis vehemēter ut
nemo illud ſciret) Cauſa iā eſt ex-
preſſa. p hoc volens dare exēplum
alijs ut non q̄rerent oſtētationē in
operibus miracl̄oſis (Et iuſſit illi
dare māducare) ad ꝓbationē vere
reſurrectōis. ſic̄ et xp̄s poſt reſur-
ctionē ſuam manducauit cū apl̄is
ut h̄etur luce. xxiiij. Ad maiorē eui
dentiā eoꝝ que dicta ſunt hic et ali
bi de miracul᷑ xp̄i Querit᷑ vtꝝ xp̄s
fecerit miracl̄a ſola diuina v̓tute.
Et arguit᷑ primo ꝙ ſic. Dicit eī leo
papa in epl̄a ad flauianū Cum in
xpō ſint due nature vna eaꝝ eſt ſcꝫ
diuina q̄ fulget miraculis. altera
ſcꝫ humana q̄ ſuccūbit iniurijs. g̊
ſic̄ ſe habꝫ humana natura ad ſuc
cūbendū iniurijs: ſic ſe habꝫ ḋina
ad agendū in opibꝫ miāculoſis: ſꝫ
ſola natuā hūana iniurijs ſuccum
bit. qꝛ talia pati repugn̄t deitati. g̊
ſola natura ḋina agit in opibꝫ mi
raculoſis. Et ꝯfirmat᷑ auc̄te pš. cx
xxv. Qui facit mira. mag. ſo. g̊ ſola
ḋinitas ē principiū agēdi miracu
lū. Itē opa miracl̄oſa excedūt to-
tā virtutē nature create. natura āt
hūana in xpō creatura ē. g̊ ut videt᷑
in nullo attigit opa miracl̄oſa Cō
tra. qꝛ xp̄s p tactū corpis ſanabat
miracl̄oſe ut dictū ē de mliere pati
ente fluxū ſanguinis. et ꝗ. vi. q̄tq̄t
aūt tangebāt eū ſalui fiebāt. Si g̊

talis tactus nihil ageret in ſanatō
ne p̄dicta fruſtra adhiberet᷑ qđ non
ↄueīt ipi xp̄o .ſ. aliquid fruſtra age
re. ergo ille tactus aliq̇d faciebat ⁊
certū eſt ꝙ ptinebat ad humanita
tem ergo ⁊ cetera Reſp̄ſio. in hac
queſtione ſic eſt ꝓcedendū. qꝛ p̄mo
videndū qualiter viri ſancti viui vel
defuncti quoꝝ miracula ſcꝑta ſunt
in illis opati fuerunt. ſecundo quali
ter xp̄s inquantū hō opatus fuerit
Circa primū aliquid eſt certū vide=
licet ꝙ miracula nō p̄nt fieri aliqua
v̓tute tanq̄ p̄ncipaliter agente ni=
ſi virtute diuina. qꝛ ſicut dictum eſt
opatio miraculoſa excedit totā facul
tatem virtutis create. ſilr̄ certuꝫ eſt
ꝙ ſancti viri ad miracula p̄nt opari
meritorie. qꝛ frequenter expertū eſt
miracula facta fuiſſe a deo ad p̄ces
ſanctoꝝ. Sed dubiū eſt vtꝝ viri ſan=
cti in miraculis aliq̄n opati ſūt per
aliquā virtutē in eis exiſtentē. non
qꝛ illa ſit p̄ncipalis ratio agendi ſꝫ
tm̄ inſtrumētalis. vt ſic deus tanq̄
p̄ncipaliter agens fecerit miracula
p ſanctos tanq̄ p quedā inſtrumē
ta. Et hanc queſtionē reliquit au=
guſ. xxij. li. de ciui. dei inſolutā. vbi
enarratis multis miāculis martiꝝ
dicit ſic. ſiue em̄ deus p ſeip̄m miro
mō quo res tpales opat᷑ eternus.
ſiue p ſuos miniſtros iſta faciat et
eadem ipſa q̄ p miniſtros facit. ſiue
quedā faciat etiā p martiꝝ ſp̄us. ſi
ue p homines adhuc in corpe cōſti
tutos. ſiue deus iſta p angelos q̇bꝫ
inuiſibiliter immutabiliter incorpo
raliter impat opetur vt que p mar
tires fieri dicūtur eis orātibꝫ tantuꝫ
et impetrātibus. non etiā opantibꝫ
fiant. ſiue alia iſtis ſiue alia illꝰ mo
dis. qui nullo modo ↄp̄hendi a mor
talibus p̄nt ei tamen atteſtantur fi
dei in qua carnis ineternū reſurre=
ctio p̄dicatur. Beatus tamen gregꝰ
hanc queſtionē determinare videt᷑.
ij. li. dyal᷑. vbi dicit ſic. qui deuota
mente deo adherent. cum reꝝ neceſſi
tas expoſcit exhibere ſigna in vtro

q; ſolent. vt mira queq; aliquando
ex prece faciant. aliquādo ex ptāte
conceſſa illis a deo. ⁊ hoc ꝓbat con=
ſequenter ratione et exēplo. rō aūt
talis eſt. cui ↄceditur illud quod ē
maius non eſt mirum ſi aliquādo
concedatur qđ eſt minus. ſed ma=
ior eſt poteſtas filios dei fieri etiam
p adoptionem cū hoc ſolum ſanctis
concedatur. q̄ miracula opari qđ e
tiam aliquādo malis conceditur. vt
habetur math. vij. ca. ſed primum
ↄceditur hoībus ſanctis. ſm̄ qđ dici
tur iohānis. j. quotq̊t receperūt au
tem eum dedit eis poteſtatem filios
dei fieri. Itēꝫ ꝓbat hoc exemplo. q̇a
petrus ſuſcitauit thabithan orādo
vt habetur act. ix. ca. ananiā vero
⁊ ſaphirā morti tradidit ſubito ab
ſq; oratione ſed ſolū culpā eoruꝫ in
crepando act. v. ⁊ ſic videtur illud
factū feciſſe ex aliqua ptāte ſibi cō=
ceſſa a deo. tanquā inſtrumentū di
uine iuſticie. Itē ad hoc videtur fa=
cere ꝙ grā dei diuidit᷑ p grām gra=
tis datam. ⁊ p grām gratū facientē
et licet aliq̄n ab aliquibꝫ dictū fue=
rit ꝙ grā gratū faciens nihil ponit ī
anima. tamē de grā gratis data ab
omnibꝫ ↄceditur ꝙ aliquid ponit ī
anima. ⁊ hoc patet maīfeſte de gra
tijs gratis dat. que vocātur ſermo
ſapientie ⁊ ſermo ſcientie. j. coꝝ. xij
qꝛ ſignificat quaſdā eminētes cog
nitiones diuinoꝝ ⁊ humanorū que
ponunt aliquid in anima. ſimiliter
fides. ꝓphetia. grā linguaꝝ. ⁊ inter
pretatio ſermonū. ⁊ eadē rōne videꝰ
ꝙ grā ſanitatū ⁊ opatō virtutū. i. mi
raculoꝝ q̄ ponunt᷑ grē gratis date.
dicāt aliquā virtutē in aīa exn̄tem
Dicunt tamen aliqui ꝙ iſta virtus
opantis miracula non eſt aliqua v̓
tus māſiua p modum habitus ſꝫ p
modū paſſionis trāſeuntis. ſicut et
ꝓphetia ꝓpter qđ tales nō p̄nt face=
cere miracula quotiēſcunq; volunt
nec ꝓphetare. Sed quicq̇d ſit de ↄclu
ſione. rō tamen nō valet. qꝛ ſicut di
ctū eſt talis v̓tus opādi miācl̄a n̄ ē

principalis: ſed tm̃ inſtrumental'.
inſtrumētũ aũt opari nõ p̃t: q̃uis
ſit pfectum p formã ſuam: niſi mo
ueat' actualiter p manũ artific'. ſic
p3 q̃ ſecuris non p̃ot ſecare niſi per
manũ artificis moueat'. ⁊ iõ dato
q̃ talis virt9 ſit manſiua. non p̃ot
tñ opari ad miracula abſq3 motio
ne diuine virtut' principalit' agen
tis. ſi tñ talis virtus ſit mãſiua vel
p modũ paſſionis trãſeuntis ſolũ
ſicut ē motio inſtrumenti cũ moue
tur ab agente principali: nihil di
co modo. Itē ad ↄcluſionē inducit'
illud q8 a ſanctis ⁊ doctoribus ca
tholicis dicit' de ſacramentis noue le
gis: videliz q̃ efficiunt q8 figurãt
ita q̃ quedã inſtrumēta diuine mi
ſericordie agunt ad inductionē gr̃
tie ipſã inſtrumentaliter attingē
do vel ſaltē aliquã diſpoſitionē ad
ipſã. ut caracterem vel aliq̃d ſimi-
le correſpondēs in ſacmentis que
non imp̃munt caracterem: ita q̃ ĩ
ſacramentis eſt aliq̃ virtus ad effi
ciendũ modo predcõ. ⁊ tñ ſacramē
ta cõſiſtunt in quibuſdã reb3 ſenſi
bilib3. ⁊ ideo multo forti9 videtur
q̃ in animab3 ſcõrum viroꝝ defun
ctoꝝ vel viuentiũ: poſſet poni aliq̃
virtus diuinitus eis ↄceſſa in opi-
bus miraculoſis p modũ predictũ
Ex dc̃is p3 q̃d dicēdũ ſit de hũani
tate xp̃i que eſt organũ ſeu inſtru
mentũ ↄiunctum ipſi9 deitatis. ſic'
man9 eſt inſtrumentũ artific'. Ho
mines autē alij quantũcunq3 ſan-
cti nõ ſunt ſic ↄiuncti. ⁊ ideo ſunt q̃
ſi quedã inſtrumēta deitatis ſepa
ta ⁊ adhˀ plus ſepata ſunt ecc̃ie ſa
cramēta. inſtrumentũ aũt ↄiunctũ
magis p̃ticipat efficacia3 agentis
principalis q̃ ſepatum. ⁊ ideo tal'
virtus opandi miracula efficatior
inuenit' in humanitate xp̃i q̃ in q̃
buſcunq3 alijs. Hijs dictis p̃ot re-
ſpõderi ad argumenta. Ad primũ
dicendũ q̃ ſimile tenet quantũ ad
hoc q̃ ſicut humanitas in xp̃õ fuit
rõ patiendi: ſic deitas eſt rõ ⁊ prin
cipiũ faciendi miracula principali
ter: non tñ tenet quantũ ad ſecun
dũ. q̃ nõ repugnat hũanitati xp̃i
opari ad miracl'a p modũ inſtru-
mēti. repugnat aũt deitati q̃liter cũ
q3 pati. Veruntñ rõne idemptitat'
ſuppoſiti ideomata ↄmunicant'. q̃
ſic' hec eſt vera. deus paſſus eſt: ita
hec eſt vera demrãto xp̃õ. iſte puer
creauit ſtellas. Ad illud q8 induci
tur de p̃s. dicendũ q̃ li ſolus nõ ex
cludit humanitatē tanq̃ inſtrum̃
taliter agentē: ſed tanq̃ principali
ter. ⁊ ſic intelligendũ ē reſpcũ ali-
oꝝ ſcõrum q̃ ſolus de9 facit miracu
la ſc3 tanq̃ principale agens. Ad
ſecundũ dicendũ q̃ inſtrumentu3
in v̓tute principalis agent' bene at
tingit ad aliq̃d q8 excedit faculta
tem ꝓpriã ↄuenientē ei ſm ſe. ſicut
calor naturalis in virtute aĩe gñat
carnē. ut h̓etur. ij. de aĩa. Argumen
ta aũt in ↄ̃triũ ↄcludunt tm̃ q̃ hu
manitas xp̃i agebat ad miracl'a:
ſic' agēs inſtrumentale ⁊ ſecũda-
rium q8 ↄceditur.

Capitulum Sextum.

ET fcõ ſabbo) Poſtq̃ deſcri
ptus ē feruor predicacõnis
in xp̃õ. hic ↄñr deſcribitur li
uor emulacõis ↄtra ipſum ꝓpter do
ctrinã ⁊ miracl'a ipſius. ⁊ p3 ſm̃a
ex dictis math. xiij. exceptis que ſe
quunt' ⁊c̃ (Nõne hic eſt faber ⁊c̃)
In math. dicit' fabri fili9 Credebãt
eĩ iſti q̃ eſſet eiuſdē artis cũ patre
ſuo putatiuo ioſeph: q̃ dicit' fuiſſe
faber lignari9. Et pbabile videtur
q̃ xp̃s eandē artē exercuit. q̃ non
fuit occupatus in doctrina ⁊ mira-
culis vſq3 ad triceſimũ etat' annũ
nec ante fuit intent9 ſtudio ſcd̃m q̃
dicit' ioh. vij. Quõ hic lrãs ſcit: tñ
non didicerit. nec eſt veriſimile q̃
tanto tempe fuerit ocioſus. magiſ
aũt veriſimile ē q̃ fuerit occupat9
in arte pr̃is ſui putatiui q̃ in alia
⁊ hoc videt' p verbũ iſtoꝝ q̃ erãt de
nazareth qui modũ ſuu3 viuendi

cognoſcebant a fabꝝ eum vocabāt (Et nō poterant ibi virtutem vllam facere) Iſtud nō poſſe non refer² ad potentiam eius abſolutā. ſʒ cōgrui tatis a decentie. qꝛ nō erat cōgruum ꝙ ibi faceret multa miracula. cuius cā ſubdiẛ cū dr (Et mirabaẛ ꝓpẛ in credulitatē eoꝝ) fides em̄ credentiuȝ eſt meritoria de congruo ꝙ eis fiāt miracula. ſicut patet ca. precedenti de muliere ſanguiflua. cui dictuȝ eſt a xp̄o. fides tua ſaluā te fecit a in mł tis alijs locis in euangelio ſile ha betur (Et circuibat caſtella in circui tu docens) quia ſui doctrinā eius re pulerant ↄuenienter ad alios docē dos trāſiuit. a ita fecerunt apoſtoli ſm qd dicẛ actꝫ. xiij. ca. vobis opor tebat primū loqui. ſ. iudei verbū dei ſed quia ꝑpuliſtis illud a īdignos vos iudicatis eterne vite ecce cōuer timur ad gentes. ſic em̄ p̄cepit no bis deus (Et vocauit duodecim) ſu perius tercio ca. deſcripta eſt colla tio ptātis p̄dicandi facta apoſtolis Hic deſcribiẛ executio dicte ptātis. et p̄mo deſcribiẛ apłoꝝ miſſio ad p̄ dicandū. ſecūdo eoꝝ reuerſio ad xp̄ȝ ibi. Et ↄuenientes apl̄i ad ihm̄. Pri ma in duas qꝛ p̄mo deſcribiẛ dicta miſſio. ſecūdo ex h̄ ſurgens herodis opinio. ibi. Et audiuit rex herodes Expoſitio prime ptis patet ex dictꝫ math. x. exceptis q̄ ſequuntur (Sed calciatos ſandalijs) math. x. dicẛ. ꝙ nō portarent calciamēta. Ex quo patet ꝙ ſandalia nō dicūtur calcia menta ꝓprie. qꝛ illis poterāt vti apo ſtoli vt hic dr (Vngebāt oleo mul tos egros) Ex hoc loco patet ꝙ vn ctio extrema que eſt infirmoꝝ. fuit inſtituta a xp̄o (a audiuit rex hero des) Hic ↄn̄r deſcribiẛ opinio hero dis de ihesu. a diuidiẛ in duas ptes. ſ. principalem a incidentalē. ſecūda ibi. Ipē em̄ herodes. Circa primum ſciendū ꝙ apl̄is p̄dicantibꝫ aduen tum xp̄i a eius miracula. qꝛ nō ſolū erāt p̄dicantes. ſʒ etiā facientes mirā cula in noīe ei⁹. herodes audiuit fa mam de ih̄u a credidit licet falſo. ꝙ ipē eſſʒ iohānes baptiſta quē ipē de collauerat a ꝙ a mortuis ſurrexiſſet Ex quo patet ꝙ iſte herodes nō fuit de ſecta saduceoꝝ qui negabāt reſur rectionem: ſed de ſecta phariſeorū q̄ eam ↄfitebanẛ. vt habeẛ actꝫ. xxiij cetera patent ex dictis math. xiiij. (Ipē em̄ herodes) hic po²ps inciden talis. intētio em̄ prīcipalis euāgeli ſte erat deſcribere geſta xp̄i. a qꝛ ꝓ pter opinionē herodis de xp̄o fecerāt mentionē de decollatōe iohānis ba ptiſte. iō incidentaliter hic deſcribit modū dicte decollatōnis. a p̄mo de ſcribitur eius incarceratio. ſecundo incarcerati decollatō ibi. Herodias aūt. tercio decollati tumulatio. ibi. Quo audito diſcipuli eius venerūt tꝫ. Sentētia aūt iſtaꝝ triū partiuȝ patet ex dictis math. xiiij. exceptis que ſequun² circa ptē ſecundā (He rodias aūt inſidiabaẛ illi) ipā em̄ timebat ne herodes ad p̄dicationeȝ iohānis de pctō ſuo peniteret. a eā marito ſuo redderet. a ideo querebat mortem ioh̄is (Herodes aūt metue bat iohannē) ſolū ei metu tenebaẛ ab interfectione iohānis qꝛ ꝓpẛ ſan ctitatem eius q̄ erat nota toti ꝓpł̄o timebat ſi iohannē interficeret. ne totus ꝓpł̄s inſurgeret ↄtra eū vt ple nius patet math. xiiij. (Et libenter eum audiebat tꝫ) totū iſtud erat ſi mulatoriū. vt ex tali auditu iohan nis. a obtpatione dictis eius in ali quibus retineret ꝓpłm a rebellione contra ipm̄. a ſimiliter ꝙ poſtea iu rauit dare puelle ſaltanti quicquid peteret fuit malicioſe factū. vt rōne iuramenti a multitudine magnorū cū eo comedentiū haberet occaſionē decapitandi iohannē abſqꝫ rebellio ne ꝓpł̄i qui habuit eum exculatū ſal tem in parte ꝓpter iſta a hanc ſen tentiam tenet beda ſuper locum iſtū a quod ſubditur (Et ↄtriſtatus eſt rex) dicit beda ꝙ licet triſtaretur in facie. letabatur tamen in corde. (Et conuenientes) Hic deſcribiẛ reuerſio

aploꝝ ad xp̄um· vbi primo deſcri
bitur ꝯdeſcenſio xp̄i ad aplos rede
untes· ſcd̄o ad aplos ipſum ſequē
tes· ibi· Et vide· Circa primū dicit
(Et ꝯuenientes apli ad ihm) de p̄
dicacōe redeuntes ad ipſū (Renūci
auerūt ei oīa que egerāt) miracu-
la faciendo (et docuerāt) predicādo·
oñdentes ꝙ mandatū eius executi
fuerāt fideliter (Et ait illis) ꝯpati
endo eis de laboribꝫ ſuis (Venite ſe
orſū etc̄) ut ſcꝫ poſt laborē quieſce-
rent aliq̄ntulum· In hoc oñt xp̄s
ꝙ predicatores verbi diuini pꝰ la-
borem pñt recipe recreationē ꝯpetē
tem (Et aſcendētes in nauim) ut ſe
gregati a turbis poſſent quieſcere
(Et viderūt eos) Hic ꝯñr deſcribi
ꝯdeſcenſio ipſiꝰ xp̄i ad populū ip-
ſum ſequentē· et primo deſcribitur
dicta ꝯdeſcenſio· ſecūdo phariſeoꝝ
ꝯfutatio· ca· vij· Circa primū priꝰ
deſcribit ꝯdeſcenſio xp̄i ad ꝑplos
ipſos paſcēdo· Secūdo ad diſcip̄los
eos de periculo liberādo· ibi· Et coe
git diſcipulos ſuos· Tercō ad infir
mos ipſos curādo· ibi· Et cū tranſ
fretaſſent· Sentētia aūt iſtaꝝ triū
ptium patꝫ ex hijs que dicta ſunt
math· xiiij· vſqꝫ ad finē illius· ca·
exceptis q̄ ſequunt Quantū ad p̄
mā ptem dicit (Erant ſic oues nō
hñtes paſtorē) Sacerdotes eñ illi
us tpis et principes erāt ſic lupi ra
paces: ſpoliantes populū a bonis
tpalibꝫ· et p malum exemplū a ſpi
ritualibꝫ: ſꝫ xp̄s tanq̄ bonꝰ paſtor
paſcebat eos ſpūaliter ꝯtinue vbo
doctrine ſue· et aliq̄n corpaliter ſcꝫm
ꝙ dicit ꝯñr (Euntes emamꝰ ducen
tis denarijs panes: et dabimꝰ illis
manducare) Joh· vi· dicit ꝙ ihus
q̄ſiuit a philippo· vnde emamꝰ pa
nes ut manducēt hij· et ibidē ſb̄di
tur· hoc aūt dixit temptās eū· Ipē
eñ ſciebat quid eēt facturus· et tūc
philippꝰ rñdit ut ibidē dicit· ducē
toꝝ denariorū panes nō ſufficiunt
eis etc̄· q· d· tantū preciū non habe-
mus cū paupes ſimus· et hic mar
cus dicit diſcipulos hoc generalit
rñdiſſe: licet aliquo mō ſub alijs v
bis (Euntes emamꝰ ducentis dena-
rijs) q· d· ſi vellemꝰ eis dare ad mā
ducandū: oporteret nos ire ad emē
dū panes ducentorū denariorū· et
tñ hoc preciū non hēmus et ſic ſe ex
cuſabant p impotentiā· Dicunt āt
hic diſcipuli rñdiſſe illud qd ſolus
philippꝰ rñdit· tum q2 non ſolū ex
pſona ſua: ſed etiā alioꝝ loqueba
tur· tum q2 illud qd facit aliquis
de aliqua cōitate vel dicit: dicit coī
tas hoc feciſſe vel dixiſſe· et tūc diſci
pulis ſe excuſantibꝫ de datiōe cibo
rum populis xp̄m ſequētibꝫ: dixit
xp̄s qd hic habetur (Quot panes
habemꝰ: ite et videte· et cū cogno-
uiſſent dicūt· quinqꝫ et duos piſces)
Joh· vi· dicit ſolus andreas h rñ-
diſſe: per alia tñ verba dicens· Eſt
puer hic vnꝰ qui habet quinqꝫ pa
nes etc̄· dicunt tñ hic diſcipuli hoc
reſpondiſſe in generali qd dixit an
dreas eo modo ſic dictū eſt de phi
lippo· Circa ſecundā ptem dicitur
(Et ſtatim coegit diſcipulos ſuos
aſcendere nauim) q2 nō libenter re
cedebant abſqꝫ mgr̄o ſuo eius ſoci
etate et doctrina delcāti (A bethſai
da) locus erat vnde recedebant (Et
cū dimiſiſſet eos abijt in montem
orare) p hoc oñdens ꝙ predicator
verbi diuini debꝫ poſt ſermonē ſu
um ad deū in orōne redire: ut quic
quid ibi boni fuerit: glie dei aſſcri-
bat (Et volebat preterire eos) eo mō
ſic poſt reſurrcōem ſuā ambulans
cū duobꝫ diſcipulis ſuis euntibꝫ in
emaus: finxit ſe longiꝰ ire· ut hētur
luce vlti· Nec tñ fuit ibi aliqua du
plicitas ſeu falſitas· ſcꝫm ꝙ dicit bea
tus grego· Hoc eñ fecit ut ſic oſtē
deret ſe eis exteriꝰ qualis apud eoſ
erat in mentibꝫ eoꝝ interiꝰ· Erant
eñ dubij in fide reſurrcōnis xp̄i et
tardi ad credendū ut ibidem dicit
Et ꝓpter hoc dubiū erant aliquan
tulum elongati a veritate· et ideo
apparuit eis in pegrinā effigie· et

finxit ſe longius ire. q2 tales appari
tiones fiunt cōiter ſm diſpoſitionē
interiorē ipōꝝ quibꝫ fiunt. Et eodē
mō & hic. (Et volebat p̄terire eos)
q2 erāt parue fidei ſm q8 dicit in te
xtu q2 putabant fantaſma eſſe. Et
tamen iā viderant tāta miracula eū
feciſſe ꝙ credere debebāt ipm ſup a=
quas poſſe ambulare. Circa terciā
partē dicit (Cumqꝫ egreſſi eſſent de
naui ꝯtinuo cognouerūt eū) ſ. illi de
terra genazareth. q2 p famā quam
audierāt a miracula q̄ aliq̄ eoꝝ vide
rant cognouerūt ꝙ ille erat q̄ infir
mos curabat a mirabilia alia facie
bat. a iō ſubdit (Et p̄currētes vni.
regio. illam) q2 gēaſeni miſerunt p
ciuitates ad hō ꝙ adducerent infir=
mi ad p̄ntiam xp̄i. vt fimbriā veſti
menti eius tangerēt. Judei eī erant
diſtincti ab alijs gētibꝫ non ſolum
in lege ſed etiā in habitu q2 numei
xv. p̄cipitur ꝙ facerent fimbrias in
angulis pallioꝝ. a talem habitum
portabat xp̄s ſicut a legē ſeruauit.
a ad tactū huiuſmodi fimbriarum
curabantur infirmi.

Capitulum Septimum

Et conuenerūt) Poſtq̄ deſcripta
eſt erga diſcipulos a ꝑplos
xp̄i ꝯdeſcēſio. Hic ꝯn̄r deſcri=
bitur phariſeoꝝ ꝯfutatio. a hō q̄dru
plicater. Primo in eoꝝ obſeruātijs
Secundo in miraculis xp̄i. viij. caº.
ibi. Et exierūt phari. Tercio in lege
p̄miſſis. x. ca. Quarto in parabol.
xij. ca. Circa primū primo deſcribi²
phariſeoꝝ ꝯfutatio. ſecūdo ꝑplor cō
ſolatio. ibi. Et inde ſurgens. Circa
primū p̄mo deſcribit phariſeoꝝ ob
ſeruatio vana. Secūdo eoꝝ īterroga
tio maligna. ibi. Et interrogabāt
phariſei. Tercio eoꝝ ꝯfutatio v̄a. ibi
At ille r̄ndens. Quarto dicte ꝯfuta
tionis expoſitio plana. ibi. Et cū in
troiſſent in domū Sentētia vero iſta
rum ꝑtiū ptꝫ ex dictis math. xv. ex
ceptis q̄ ſequunt (Phariſei a oms
iudei niſi crebro lauent manus nō
manducant) volentes p mundiciā
exteriorē p̄tendere ꝙ haberent inte
riorē. cum tn̄ eſſent pleni iniquita
te a immūdicia. ſm q8 dicit² math.
xxiij (Et a foro venientes niſi baptizē
tur nō comedūt) qn̄ eīn exiebāt ad
negocia exteriora in publico repu=
tabant ſe immundiciā aliquā ꝯtra
here ab alijs. qui tn̄ erant meliores
ipſis. a ideo redeuntes a talibꝫ nego
cijs lauabāt ſe anteq̄ comederent.
quaſi purgātes immundiciā ab a=
lijs ꝯtractā (Moyſes eīn dixit hono
ra patrē tuū ꝛc̄) dn̄s autem dixit hō
vt habet exo. xx. ſed moyſes expla
nauit qualiter eſt intelligendū. cō
tra quē intellectū ſacerdotes a phari
ſei docebant (Corban q8 eſt donū)
corban nō ſignat donum generalit
acceptū. ſed donū deo oblatū vel offe
rendū. phariſei a ſacerdotes auari=
cia moti dicebant ꝙ melius erat fi=
lijs offerre dō bona ſua q̄ prouidere
parētibus in nc̄citate poſitis. et ſic
euacuabant p̄ceptum dei de honore
parentū. vt plenius dictū fuit ma=
thei. xv. (Si q̄s habet aures audiē=
di audiat) i. ſi quis hꝫ voluntatem
audiendi verā doctrinā audiat meā
et nō phariſeorū. (In ſeceſſum exit
purgās oīs eſcas) natura eīn que
eſt ſagax impuritatē que eſt in ali
mento ſuſcepto emittit p ſeceſſum.
retinēs illud q8 eſt ibi puꝝ ad cor
poris nutrimentū. a ſic purga² eſca
corpōis nutritiua (De corde homīm
male cogi. p̄ce.) i. ꝯſenſus delibera
tiui ad mala agenda. que explicat
magis ī particulai cū ſubdit (Adul
teria) in quibꝫ eſt violatio thori ali
eni (Fornicationes) i. illiciti ꝯcubi
tus pſonaꝝ a matrimonio ſolutaꝝ
(Homicidia) quibꝫ infert nocumē
tum in pſonas p̄ximoꝝ (Furta) qui
bus res aliene ſubtrahunt (Auari
cie) inquantū aliqua īiuſte retinē²
(Neq̄cie) que ꝯſiſtūt in calumnijs
p̄ximoꝝ (Dolus) in deceptōe eoꝝ (Im
pudicicie) quātū ad tact9 a aſpect9
immūdos (Oculus malus) quātuꝫ

ad odiū a inuidiā· qꝛ non pmittū
tur videre recto oculo bonū pximi·
(Blaſphēie)·i· iniurie in deū (Sup-
bia) dei vel pximi cōtēptus (Stulti
cia)·i· qlibet iniuria in pximo (Et
inde ſurgēs) Hic ōñr deſcribit ɔſo
latio ꝑplox·a primo gentiliū· ſcdō
galileox·ibi· Et iterū exiens· Circa
primū dicit (Et inde ſurgēs abijt
in fines tyri a ſidonis) vbi hītant
gentiles ad q̄s trāſijt xp̄s ad bene
faciendū eis: relinqns iudeā ꝑpter
maliciā phariſeox a ingratitudīe:
(Et ingreſſus domū nemīnē volu
it ſcire)·i· noluit manifeſtari aduē
tum eius p diſcipulos oñdēs qꝛ p̄-
dicator a opator miraculox nō dꝫ
querē ꝓpriā oñtationē (Et nō potu
it latere) Jllud nō poſſe nō refert
ad eius potentiā abſolutā: ſed ad
ɔgruentiā·non ei erat ɔgruū qꝛ ad
uent9 medici lateret infirmos·nec
fuit decēs qꝛ maīfeſtaret p ſuos diſ
cipulos ut dictū ē·a idō manifeſta
tus fuit p alios qui famā eius au
dierāt:a aliq ipſū viderāt·qꝛ non
ſolū de iudea: ſed etiā de nationib9
alijs multi veniebāt ad eū ꝑpter mi
racula a ſanitates q̄ opabatur· ut
hētur ſupra·iiij·ca (Mulier ei ſtati
ut audiuit de eo a c) non ē intelligē
dū qꝛ curauerat filiā ei9 exñs in do
mo·qꝛ tunc noluit facere: ſꝫ magis
in via cū ipſa clamaret p9 eos· ut
hētur math·xv·c (Erat ei gentilis
ſirophenīſſa gñe)·i· de ſiria pheni
cis· Eſt ei ſiria nomen gñale ꝓuin
cie·phenis aūt nomen cuiuſdā ſpe
cialis ɔtracte in illa ꝓuincia· Et in
de ɔponit ſirophenīſſa·i· de tali con
tracta oriūda (Propter hunc ſer-
monē)·i· ꝑpter tue fidei ɔfeſſionem
(Exijt demoniū de filia tua) qꝛ con
feſſio fidei de ɔgruo ē meritoria mi
raculi· Cetera patēt ex dcīs math·
xv·c (Et iterū exiens) Hic ōñr de-
ſcribit ɔſolatio galileox·a p̄mo in
curacōe demoniaci· ſcdō in miniſtr
tione alimenti in principio·viij·c·
Circa primam ꝑtem determinat lo-
tus vbi xp̄s fecit ſequentē curatio
nē cū dicit (Jnter medios fines de
capoleos) Decapolis ē nomen regi
onis ut dictū eſt ſupra·ca·v·a h9
modi regionis·vna ps ē vltra ior
danē·alia citra ut pꝫ in deſcꝑtione
terre ſcē· Jgit mare galilee qđ eſt
quidā lacus p quē trāſit iordaniſ
fluui9 reſpicit terminos vtriuſqꝫ p
tis regionis predcē (Et adducūt ei
ſurdū a mutū) non erat talis a na
tiuitate: nec ab infirmitate ſupue
niēte: ſed a demone ipſū obſidente
eius auditū impediente a loqlam
(Miſit digitos ſuos in auriculas
ei9) Xp̄s aliqñ ſanauit īfirmos tā
gendo corpaliter: ut oñderet hūa-
nitatē ſuā eſſe diuinitatis inſtrum
tū mō ſupradcō·c·v (Et ſuſpiciēs
in celū ingemuit: ut oñderet ſe verꝫ
hoiem a deo q̄rens auxiliū (Et ait·
effeta: qđ eſt apire) oñdens ſeueru
deū curādo p impium (Et precepit
eis·ne cui dicerent) oñdens qꝛ bene
factor de ſuis beneficijs ꝓpriā laudē
non dꝫ querere (Quanto aūt eis p̄
cipiebat: tanto magꝭ predicabāt)
qꝛ beneficiat9 de beneficijs acceptis
debet ſe gratū oñdere a benefactorē
laudare: q̄uis hoc bñfactor non q̄
rit (Et eo amplī9 admirabantur)
de tāta eius humilitate (Benefecit
oīa: a ſurdos fecit audire· a mutos
loq) licet non exprimat niſi vnū
ſurdū a mutū eſſe curatū: tñ plurēs
fuerūt ceci a claudi a muti curati·
ut hētur Math·xv· ſed inter illos
erat vn9 c9 cura fuit mirabilior int
ceteros· qꝛ in ipſo tria miracla cō
curreūt· ſm qꝛ dicit ihero· qꝛ audi
tus fuit ei redditus· a affatus· et a
demone fuit liberat9· a hic ſolus·
a hoc exprimit a marco·

¶ Capitulū Octauum·

IN illis diebꝫ) Hic ōñr poni
tur ɔſolatio galileox in ali
menti datione a ptꝫ ſenten
tia ex hijs que dicta ſunt Mathei
xv· hoc excepto (Et venit in partes

dalmanucha) math. xv. ſꝫ a venit ī
fines magedan. Dicendū eſt ꝙ eſt
eadē regio dupl̄r vocata (Et exierūt
phari.) Hic ɔn̄r deſcribit cōfutatio
phariſeoꝝ in miraculis. a p̄mo po²
dicta ɔfutatio. ſcd̄o diſcipuloꝝ re-
p̄henſio ibi. Et p̄cipiebat eis. Sentē
tie p̄me ptis patet ex dict̄ math.
xvj. hoc excepto (Si dabit gn̄atio-
ni iſti ſignū) .i. nō dabit ꝙ accipit
ſi p nō. ſicut pſ. Quibꝫ iuraui in ira
mea ſi introibūt in requiē meā (Et
p̄cipiebat) Hic ponit diſcipuloruꝫ
xp̄i rep̄henſio. a p̄mo in eis arguit
ignorātia ſcd̄o oñditur eoꝝ impo
tentia. ix. ca. ibi Et veniēs ad diſci-
pulos. tercio reprimit eoꝝ ambitō
vel ſupbia ibi. Et inde pfecti. Circa
primū deſcribit primo rep̄henſio di
ſcipuloꝝ generalit̄. Secūdo ip̄ius pe
tri ſp̄ealiter ibi. Et ingreſſus ē iħs.
Adhuc aūt p̄mo argui² ignorātia
diſcipuloꝝ verbo a ſcd̄o facto. ibi.
Et veniūt bethſayda. Circa primū
dic². (Cauete a fermento phariſeo
rum) .i. a doctrina eorū pu̇erſa qua
ꝑponebant traditōes ſuas diuinis
p̄ceptis. vt dictū eſt ca. vij. (Et fer
mento herodis) .i. a ſecta erronea he
rodianoꝝ de qua dictū eſt ſup̄. c. iij.
Hoc aūt dictū xp̄i diſcipuli intelle
xerunt de fermēto vel pane materia
li in q̄ apparet eoꝝ ignorātia. tū ꝙ
frequēter fueāt eis locutus in para
bolis a eas eis expoſuerat. vt dictū
eſt ſupra. iij. c. a iō bene intellexiſſe
debuiſſent h̄ verbū xp̄i dictū parabo
ce. tū ꝙ ip̄is vidētibꝫ xp̄s ſatiaueāt
quinꝙ milia hoīm de q̇nꝙ panibꝫ
a duobꝫ piſcibꝫ vt dictū ſupra vj. c.
Itē quatuor milia hoīm de ſeptem
panibꝫ vt dictū eſt in h̄ ca. a ideo be
ne debuiſſent intellexiſſe ꝙ xp̄s nō
erat ſollicitus de matīali pane. nec
de ip̄o loqueba². cetera patēt ex di-
ctis math. xvj. (Et veniūt bethſay-
da) Hic argui² ignorātia diſcipulo
rum facto p h̄ ꝙ ip̄is p̄ntibꝫ illumi
nauit cecū. p̄mo impfecte qꝺ notat̄
cū dr̄ (Interrogauit eū ſi q̇d videret
aſpiciens ait video hoīes velut arbo
res ambulātes) non em̄ diſtingue
bat lineamenta hūanoꝝ corporum
videbat tn̄ obſcure corpora eoꝝ mo
ueri de loco ad locū. a poſtea illumi
nauit eū pfecte qꝺ notat̄ cum dicit̄
(Iteꝝ impoſuit manus ſup oculos
eius) a ſubdit̄ (Et reſtitutus eſt ita
vt clare videret oīa) Certū eſt aūt ꝙ
xp̄s poterat eū ſtatim pfecte illuīa
re. ſꝫ p talem modū fecit vt deſigna
ret diſcipulos adhuc in pte obſcu-
ratos caligine ignorātie. a ad clarē
intelligendū indigebāt maiori illu
minatione. vn̄ a poſt reſurrectionē
ſuā aperuit illis ſenſum vt intelli-
gerent ſcripturās vt habe² luc. xxiiij.
Et p talem modū xp̄s maledixit fi
cum hn̄tem tm̄ folia vt habetur in
fra. xj. ca. ad ſignificandū ꝙ ſacdo
tes iudeoꝝ erāt maledicēdi a puniē
di a deo eo ꝙ nō habebāt fructuꝫ iu
ſticie. ſꝫ tm̄ folia verboꝝ ſcd̄m qꝺ dicit
augꝰ. in omel̄. Et ſimili modo ihere
mias ꝑpheta qui denūciauerat cap
tiuitatem babilonicā hoc idē ſigna
uit ſenſibili ſigno p hoc ꝙ de māda
to dn̄i poſuit cathenas in collo ſuo.
ut h̄etur ihere. xxvij. p hoc deſignās
ꝙ ſic cathenati ducerent iudei ī ba
bilonem captiui. Alij aūt exponūt
illuminationē huius ceci ſucceſſiue
factā ꝑpter paruitatē fidei ip̄ius ceci
a offerentium ip̄m xp̄o. a poteſt eſſe
ꝙ iſta a p̄dicta ɔcurrerunt ad iſtuꝫ
effectū (Et ingreſſus eſt iħus) Hic
conſequēter deſcribi² increpatio pe
tri ſpecialiter. a primo ponitur īcre
patio petri. ſecundo incitatō ad pal
mam martirij ibi. Et vocata turba
Circa primum premittitur de xpri-
ſto hominum falſa opinio. Secun-
do ſubditur diſcipulorum vera co-
gnitio ibi. Tunc dixit illis vos vero
quē me eſſe dicitis ⁊c̄. quia petrus
pro ſe a alijs apoſtolis reſpondit.
¶ Tercio ponitur xpriſti paſſionis
prenunciatio. ibi. Et cepit eos doce
re. Quarto deſcribitur petri increpatio. ibi. Et apprehendens petrus

cum. Petrus ei ex zelo xp̄i volebat impedire eius paſſionē. et q2 iſte zelus erat indiſcretus. q2 paſſio xp̄i erat ordinata ad ſalutē generis humani. ideo meruit durā reprehenſionem. ſentētia aūt ptium iſtarum p3 ex dictis math. xvi. ca. (Et vocata turba) q2 xp̄s increpauerat petrum volentē impedire paſſionē ei9. ideo hic cōnr inuitat fideles ad tolerātiam paſſionis. Et primo facit h' verbo. ſcdō facto in prin°. ix. ca. Sententia prime ptis p3 ex dictis Math. xvi. hoc excepto qd ſubdit (Q: me cōfuſus fuerit et verba mea) hec eſt vera lrā. q2 ſic hn̄t antiqui libri correcti et etiā greci. et hoc p3 p illud qd habetur luce. ix. vbi eadē ſentētia po2 p alia verba. ſic q̄ me erubuerit et meos ſmones (In generacōe iſta adultera) q2 iudei deſcenderāt a patribus q̄ ad ydolatriā declinauerant dimiſſo deo q̄ eos deſpōſauerat in datione legis in monte ſinay. et idō filij ab eis deſcendentes adultera gn̄atio vocat (Et peccatrice) q2 licet prēs eorum pſecuti fuerāt pphetas eos occidendo. ita ipſi pſequebant xp̄m mortem eius q̄rendo (Et filius cōfundet eū) Hec eſt vera lrā. q2 ſic hn̄t greci et antiq̄. Et p3 p iſtud qd habet luce. ix. vbi dic2 Et filius hoīs erubeſcet eū .i. non recognoſcet eū de ſuis. ſicut hō nō libenter recognoſcit illū de quo erubeſcit et p talē modū loquendi dicit ihero. de quadā ſcā q2 non eſt cōfuſa xp̄m. xp̄s non cōfūdetur eā. nec eſt curādum ſi eſt impꝓpria locutio ſm regulas grāmatice quibus nō ſubiacet theologia.

Capitulum Nonum.

Et poſt dies ſex) Hic ponit incitatio ad martiriū facta. Illud eī qd maxime excitat ad tolerātiam martirij ē magnitudo premij. q̄ magis mouet viſa :q̄ audita. ideo xp̄s oñdit tribus principalibus ſuis diſcipulis glām reſurrectionis in trāſfiguratiōe. in qua oñdit ſe eis in claritate glie Et primo deſcribit iſta oñſio Scdō ex hoc mouet qō. ibi. Et intrrogabant eū Sentētia iſtarum ptium p3 ex dictis math. xvij. exceptis q̄ ſequun2 (Et trāſfiguratus ē corā ipſis) non ē intelligendū q2 figura corpis xp̄i fuerit mutata: ſ3 q2 figura ē in extremitatibus corpis. et ſimiliter claritas glorie quā tunc in corpore ſuo habuit eſt in extremitate corpis. idō vocatur trāſfiguratio. et p talē modum loq̄ndi dicit apls phil. iij. Saluatorem expectam9 dn̄m xp̄m qui reformabit corp9 humanitatis nr̄e :cōfiguratum corpori claritatis ſue (Et venit vox de nube dicēs. hic eſt filius meus dilect9 etc̄) Sicut in baptiſmo xp̄i auditū eſt teſtimoniū prīs de filio eius nāli. ſic in trāſfiguratione. cuius rō eſt. q2 hoīes fiūt filij dei adoptiui p aſſilationem ad filiationē naturalē ipſi9 xp̄i. que quidē aſſilatio fit dupliciter. Vno mō in pn̄ti p grām. alio mō in futuro. et pfectius p glām. ſcdm illud .i. Io. iij. nunc filij dei ſum9 et nondū apparuit q̄d erimus. qm̄ videbimus eū ſicuti eſt. In baptiſmo vero xp̄i data eſt aliq̄ virtus regnandi per grām. In trāſfiguracōe vero oñſa eſt claritas glie in corpore xp̄i. Et q2 in iſtis duobus ut dictū ē aſſilantur hoīes filio dei natuāli. ideo cōueniens fuit ut in baptiſmo xp̄i et ei9 trāſfiguracōe audiret teſtionium prīs de ei9 natuāli filiatione (Et verbū cōtinuerūt apud ſe) ſm preceptū xp̄i (Conq̄rentes) quid eēt q2 cum xp̄s a mortuis reſurrexit Videba2 em̄ eis incōueniens q2 xp̄s moreretur et reſurgeret a mortuis. poſtq̄ viderāt eum in claritate glioſa. ad quā alij veniēt p9 reſurrectionē. idō termin9 reſurrectionis vel finis iam videbat eis cōpletus in xp̄ō (Et veniens ad diſcipulos) Hic oñditur diſcipulorum xp̄i impotētia in hoc q2 nō poterāt curāre demoniacū eis oblatū. vbi ſic pcedit. q2 circa hanc

curationē. primo oſtendit diſcipu-
lorum impotētia. ſecūdo xp̄i efficacia ibi. Qui rn̄dens eis dixit. o gn̄a
tio incredula. tercio vtriuſq; cā ibi Cum in
troiſſet in domū. Sententia aūt iſta-
rum ptiū pz ex dictis Math. xvij.
exceptis q̄ ſequūtur (Et veniens ad
diſcipulos ſuos) .ſ. quos dimiſeāt
aſſumptis tm̄ ſecū trib; corā quib;
trāſfiguratus fuit (Vidit turbā ma
gnā circa eos et ſcribas ꝯquerētes)
qꝛ deridebāt eos. eo ꝙ tēptauerant
curare demoniacū eis oblatū. et non
potuerāt vt; in lrā ſeqnēti (Allidit
illū) .i. ad terrā pͥicit (Et ſpumat et
ſtridet dentib;) ad oñdendum vehe-
mentiā paſſionis (Et cū vidiſſ; illū
ſtatim ſpūs turbauit illū) vidēs ei
ſe cito eijciendu; faciebat peius q̄ 8
poterat (Et interrogauit prēm ei9)
non ex ignorātia ſed vt ex rn̄ſione
patris appareret oīb; diuturnitas
paſſionis et difficultas curationis.
vt ex hijs miraculū eſſet euidēs (Si
quid potes) Ex quo patet ꝙ pater
erat dubius in fide dubitans de xp̄i
ptāte (Omnia poſſibilia ſunt credē
ti) fides em̄ credentis meret de con-
gruo vt ei det beneficiū p omnipotē
tiam dei. (Credo dn̄e. adiu. incredu.
meā) qui dixit credo nō erat om̄ino
incredulus ſed vocauit incredulita
tem ſuā fidei ſue impfectionē. quaz
petebat a xp̄o ſuppleri et pfici (Sur-
de et mute ſpūs) nō formaliter ſ; ef-
fectiue. qꝛ in puero obſeſſo auditu;
impediebat et loquelā (Et fact9 eſt
ſicut mortuus) vt p magis h̄ declaretur
xp̄i virtus. qꝛ ad tactu; xp̄i ſurrexit
pfecte curatus (Hoc ge. in nul. pōt
ex. niſi in orōne et ieiu.) Demoēs em̄
non ſunt equales in virtute natura
li. et ideo vnus alio pōt difficili9 ex
pelli. Ad expulſionē aūt iſtius req̄
rebatur in expellēte ſubiectō carnis
ad ſpiritū que fit p ieiuniū et mag-
na eleuatio ſpūs in deū que fit p o-
rationem. talis aūt adhuc nō erāt
in apoſtolis qꝛ p tpe illo nō cōpete
bat eis ieiunaē. vt dictū eſt ſup̄ ca.

ij. nec erant adhuc in deū pfecte ele
uati qꝛ fuerunt rudes et impfecti vſ;
quo receperūt poſt paſſionē xp̄i ple-
niorem grām ſpūſſancti math xvij
dixit illis xp̄s ꝙ nō poterant il lum
eijcere ꝓpter incredulitatē ſuā. que
cauſa ibi eſt expoſita. Et tenendu;
ꝙ vtraq; cauſa .ſ. illa q̄ hic exprimi
tur. et illa que in math. po² ſunt cō
currerunt in diſcipulis ꝓpter quas
illū demonē expellere non potuerūt
(Et inde pfecti) Hic dn̄r exp̄mitur
diſcipuloꝝ xp̄i ſupbia. vbi p̄mo ex
primitur ip̄ius xp̄i humiliatio. ſecun
do reprimit diſcipuloꝝ ambitō ibi
Qui cū domi eſſent. Circa primū de
ſcribitur humiliatio xp̄i. p hoc ꝙ p̄di
xit eis ignominiā ſue paſſiōis quā
voluntarie erat paſſurus et hoc debe
bat diſcipulis exemplū eſſe hūilia
tionis. Verūtamen tanꝙ adhuc ru
des nō capiebāt ad plenū verbū ei9
ideo ſequi² (At illi ignorabāt vbū)
qꝛ frequēter loquebat eis in pabol
ꝓpter q8 dubitabāt ſi hoc verbū eēt
parabolicū. (Qui cū domi eſſent) h̄
reprimit ambitio diſcipuloꝝ. et di
uiditur in partē principalem et inci
dentalem. ſecunda ibi. Et rn̄dit illi
iohānes. Et prime ptis patet ſen-
tentia ex dictis math. xviij. exceptis
que ſequūtur (Interrogabat eos)
non ex ignorantia ſ; vt ex doctrina
ſequenti appareret xp̄m nō ignora
re verba que dixerunt inter ſe ipſo
abſente. (At illi tacebāt) verecūdia
ducti. cuius cauſa ſubdit cū dicitur
(Siquidē inter ſe in via diſputauē-
rant quis eoꝝ videretur eſſe maior)
q8 in eis erat verecundū et rep̄henſi
bile. cum magiſter eoꝝ eſſet humili
mus et imediate eis p̄dixeāt hūilia
tionē ſue paſſiōis (Rn̄dit illi iohēs)
hic eſt ps incidentalis. Ex h̄ em̄ ꝙ
xp̄s dixerat paruulos recipiēdos in
nomine eius ꝗuis ſint parue repu-
tationis. ideo iohānes mouit q̄ſtio
nem de quodā eijciēte demonia ī no
mine xp̄i. qui tn̄ non erat de ſocieta
te eius. quā ꝓhibuerant diſcipuli.

vtrū bene vel male feciſſent ad ſcāē
dū ſi eſſent hoc alias facturi in ca⸗
ſu ↄſiſi. Et circa hoc pimo ponit̄ re
ſponſio xp̄i. Scd̄o ꝓhibitio ſcādali
ibi. Et quiſquis vnū de puſillis ac̄.
Tercio declaratio cuiuſdā dicti. ibi
Omnis em̄ igne ſaliet. Circa pri
mū eſt duplex mod9 dicēdi. Dicūt
em̄ aliq̄ ꝙ iſte de quo q̄ſiuit iohēs
nō erat fidelis. Aliq̄ ꝗ infideles vi⸗
dentes ꝑ experientiā nomen xp̄i vir
tuoſū ⁊ in noīe eius eiiciebāt demo
nes ut h̄etur actu. xix. Dicit tn̄ xp̄s
ꝙ ille qui ſic facit non ē ꝓhibend9
ꝗꝛ nec talis eiectio demonis fac̄ ad
declaratione virtutis xp̄i. nec etiaꝫ
talis licet infidelis habꝫ frontē lo⸗
quendi cōtra fidē xp̄i ⁊ cū gl'ietur de
ſignis in noīe eius factis a hoc eſt
q8 ſubdit (Nemo eſt q̄ faciat vir
tutē in noīe meo ⁊ poſſit cito male
loq̄ de me) Qui em̄ nō eſt adūſus
vos ꝓ vobis eſt. Infideles em̄ aliq̄
bene in aliquibꝫ ↄueniunt cū fideli
bus. ut ꝙ de9 ſit vnus a hmōi. a in
talibꝫ ſunt cū eis licet nō in aliis.
Alij vero dicunt ꝙ iſte de quo iohēs
queſiuit erat fidelis credēs xp̄um a
hoc dicit criſoſt. Veruntn̄ non erat
tante ꝑfectionis ꝙ vellet ſeq̄ xp̄m.
a diſcipulos ei9 in mō viuendi. ſic
nec mō oīes fideles volūt ſeq̄ xp̄m
ꝑ religionis ingreſſum. a talis eē
non eſt ꝓhibend9. ꝗꝛ beneficia di⸗
uina non ſolū danſ ꝑ maiores ſed
etiā aliqn̄ ꝑ minores a impfectos
ut in hoc etiā declaref virtus noīs
xp̄i que ꝑ magnos a puos indiffe
renter pōt opari. a ꝗꝛ tales impfe
cti aliqn̄ ad tp̄s credunt. a tempe
temptacōis a fide recedunt. Idō ſub
dit (Nemo eſt qui faciat virtuteꝫ
in noīe meo ac̄) ꝗꝛ ſi aliquis imper
fect9 fecerit miracula in noīe xp̄i a
poſtea recedat a fide ⁊ non habꝫ frō
tem loquendi ↄtra xp̄m in cui9 no
mine fecerat miācula de quibꝫ glo
riabaſ. Et ꝗꝛ non ſolū in noīe xp̄i
fienda ſunt miracula ⁊ ſed etiā opa
meritoria. idō ſeq̄tur (Quiſquis ei

potum dederit vobis calicē aque fri
gide ac̄) Hoc dicit ad oſtendūꝫ ꝙ
quilibet quantūcūqꝫ pauper pōt
aliqua pietatꝭ opa facere. ꝗꝛ potū
aque frigide pōt dare quilibꝫ quā
tumcūqꝫ paup (Et q̄ſquis vnū de
puſillis) Hic ↄſequēter ponit ꝓhi
bitio ſcandali. Et ptꝫ ſententia ex
dictis math. xviij. excepto q8 ſeq̄⸗
tur (Vbi vermis eorū non moriſ)
aculeus vel remorſus ↄſcientie qui
cōtinue affliget dānatos (Omnis
em̄ igne) Hic ponit declaratio cui9
dā dicti. Dixerat em̄ xp̄s ꝙ ad eui
tandū ſcandalū pes eēt amputan⸗
dus a man9 ⁊ a oculus eruend9. q̄
quidē mutilatio non ē intelligēda
ꝑ abſciſionē vel eruitionē alicuius
mēbri ⁊ ꝫ ꝑ reſtrictionē ab actu ma
lo. q8 ſit ꝑ macerationē carnis et
diſciplinā ⁊ vbi nc̄caria eſt diſcretō
ſapiētie. Vnde dicitur (Omnis em̄
igne ſalie²) In quo docet modū ac
quirendi diſcretionē ſapiētie ⁊ que
acquiriſ tribulationis igne. ꝗꝛ ve
xatio dat intellectū a hoc eſt q8 di
ciſ (Omnis em̄ igne ſaliet) i. tri⸗
bulationis igne ſapiēs efficiſ. Si
cut em̄ ꝑ ignē decoquentē materia
ↄuertitur in ſal. ſic ꝑ ignē tribula
tionis acquiriſ ſal diſcrecōnis (Et
omnis ſaliet victim a ſale) Sicut
em̄ in lege veteri ſal ponebaſ in oī
ſacrificio dei ⁊ ſic in oī ope bono req̄
ritur diſcretio (Bonū eſt ſal) i. diſ
cretio bona eſt per quā opa huma
na habēt bonitatē (Q8 ſi ſal inſul
ſum fuerit ac̄) Hic accipiſ ſal pro
hoībus diſcretionē habentibꝫ eo ꝙ
aliq̄s excellens in aliq̄ ꝓprietate n̄
ſolum denominaſ ab ea cōcretiue ⁊
ſed etiā abſtractiue. ſicut notabili
ter liberalis vel ſapiēs diciſ ipſa li
beralitas vel ſapientia. et ꝑ talem
modū loquendi xp̄s dixit apoſtol'
qui ceteros precellē debebāt ſapiā
Vos eſtis ſal terre Math. v. Dicit
ergo ſaluator (Q8 ſi ſal inſulſum)
Quia ſi ille qui debet alios dirigē
ꝑ eminentiā ſue diſcrecōis a ſapiē

fuerit inſulſus ꝑ defectū diſcretōnis
iſte defectus redūdat in alijs (Ha
bete in vobis ſal) .i. diſcretionē. (Et
pacem habete inter vos) .q.d. ꝑ ſa
pientiam pax inter homines acq̃ri
tur et etiam ꝯſeruatur.

Capitulum Decimū.

Et inde exurgens) Hic ponit̃ꝰ
ꝯfutatio phariſeoꝝ in lege ꝑ
miſſis. et ꝑmo deſcribiť con
futatio phariſeoꝝ. ſecūdo ſacerdotū
xj. c. Prima in duas qꝛ ꝑmo deſcri-
bitur phariſeoꝝ ꝯfutatio. ſecundo di
ſcipulorum inſtructio. ibi. et offere-
bant illi puu. Sentētia prime ꝑtis
patet ex dictis math. xix licet ei ma
theus idem factū ſub alio referat or
dine. nō tamē differt quantū ad ve
ritatē vt dicit augꝰ. et hoc inuenitur
frequēter in ve. teſ. vtputa li. regꝰ. et
paralipp̄. qꝛ eadē dicta et facta expri
muntur hic et ibi ſub alio tñ ordine
(Quid p̄cepit vobis moyſes) Ma-
th. xix. dicit. qꝛ phariſei hoc dixerūt
xp̄o quaſi ei obijciendo. Et dicendū
qꝛ xp̄s primo queſiuit hoc ab eis vt
hic dicit̃ꝰ. qꝛ anteq̄ꝫ diceret ſuam ſen
tentiam. volebat qꝛ audireť eorum
falſa opinio qua credebāt h̄ eſſe lici
tum. et ideo tunc quaſi obijciēdo di-
xerunt (Permiſit moyſes ꝛc̃) (Et ī
domo iterū ꝛc̃) qꝛ diſcipuli adhuc
rudes ad plenu non intellexerāt ver
bum xp̄i. ideo cum veniſſet ad domū
iterum interrogauerunt eum et ipē
idē repetijt qđ prius dixerat in pre-
ſentia phariſeoꝝ (Et offerebāt) hic
ꝯſequenter deſcribit̃ꝰ inſtructio diſci
pulorum. Et ꝑmo poniť dicta īſtru
ctio. ſecūdo inſtructōis confirmatio
ibi. et ꝑficiſcente eo de ieri. Prima ī
tres. qui ꝑmo inſtruit diſcip̄los de
humilitate que eſt fundamentū alia
rum virtutū. ſecūdo de volūtaria pau
pertate. ibi. Et cū egreſſus eēt. ter-
cio de tolerāda aduerſitate. ibi. Et
aſſumēs iteꝝ duodecim. primū aūt
docet ꝑ hoc qꝛ dicit nullū intrare in
regnū celoꝝ niſi pueꝝ .i. humilē eo
modo loquēdi quo dr̃. j. regꝰ. xv. Cū
eſſes puulus in oculis tuis ꝛc̃ et pa
tet ſententia ex dictis math. xix (et
cū egreſſus eēt) Hic ꝯñr docet diſci
pulos de volūtaria pauꝑtate. Circa
qđ ꝑmo moueť q̄ſtio. ſecūdo ponit̃ꝰ q̄
ſtionis ſolutio. ibi. Jh̄s aūt dixit ei
in q̄ ſolutōe xp̄s ꝑmo oñdit q̄d ſit
neceſſariū ad ſalutē. videlicet obſ-
uatio mandatoꝝ. quid requiriť ad
maiorē ꝑfectionē que ꝯſiſtit in obſ
uatione ꝯſilioꝝ in qua ꝑfectione ꝑ-
mum eſt abrenūciatio tꝑalium. vt
quis libere poſſit ſequi xp̄m. et h̄ po
nitur. ibi. Jheſus autē intuitus eſt
eū ꝛc̃. Sentētia duaꝝ partiū ꝑma
rum patet ex dictis math. xix. (Jhe
ſus aūt intuitus) Hic doceť volūta
ria pauꝑtas et ꝑmo quantū ad eiuſ
ꝑfectionē. ſecūdo quantū ad eiuſ dif
ficultatē ibi Qui ꝯtriſtatꝰ. tercō q̄n
tum ad eiꝰ renūciationē. ibi. Et pꝰ
hec cepit ei petrus dicere. Sententia
iſtaꝝ ꝑtiū ꝑtꝫ ex dictꝪ math. xix. ex
ceptis q̄ ſequunť (Jh̄s aūt intuitꝰ
eſt eū et dilexit eū) ꝓpť bonā ꝯūſatio
nem ſuā preteritā oñdit ſibi vultuꝫ
amicabilē. verūtamē ad ꝑfectioneꝫ
maiorē nō potuit aſcēdere ꝓpť impe-
dimentū diuitiaꝝ. Aliqui eñ ſunt
apti ad bñ viuendū in inferiori ſta
tu nō tñ in maiori et ꝑfectiori (Pro-
pter me) .i. ꝓpť amorē mei (et ꝓpť euā
gelium) .i. doctrinā xp̄i (Qui nō ac
cipiat centies tantū nūc in hoc tēpe
ꝛc̃) qꝛ ꝑ tꝑalibꝫ accipit in p̄nti bo-
na ſpūalia que tantū excedūt tēpa
lia quantū cētenarius vnitatē. Ali
ter aūt pōt exponi de religioſ q̄ pro
vno prē carnali vel frē dimiſſo hñt
ſpūales prēs et frēs multos et poſſeſ
ſiones et agros inquantū ex poſſeſſi
onibus oīm fideliū ſufficiēter ſuſtē-
tantur ſꝫm illud apl̃i. ij. coꝝ. vj. ca.
quaſi nihil hñtes et oīa poſ. (Et mꝉ
ti erūt no. pri. ꝛc̃.) quia reprobatꝫ
iudeis q̄bꝫ data fuit lex tanq̄ꝫ popu
lo a deo preelecto gentiles ſunt vo-
cati. Poteſt etiam exponi aliter.
quia aliqui tarde venientes ad fidē

vel religionez aliqñ ita feruide ope
rant᷑ ꝙ precedūt merit̄ illos q̇ vene
runt in iuuētute (Erāt aūt in via)
Hic ꝯñr xp̄us inſtruit diſcipulos
de toleranda aduſitate· Et primo
po² eoꝝ inſtructio·ſcd̄ō reprimit᷑ ip
ſorum ambitō·ibi Et accedūt Pri
mū docet xp̄s exēplo ſui ꝗꝛ promp
te ⁊ hilariter aſcendebāt in ihꝛłm
vbi erat paſſurus mortē·ſm ꝙ diſ
cipulis iā predixerat·⁊ hoc adħ re
plicat· Et pꝫ ſentētia ex dictis ma
tħ·xx·hoc excepto (Et ſtupebant)
ex ħ ꝙ ita ꝓmpte ⁊ hilariter ibat
ad locū paſſionis (et ſeq̄ntes time
bant) ꝗꝛ nondū erāt ꝑfecti vſqꝫ ad
tolerantiā martirij· q̄d patuit ꝑ ef
fectū· ꝗꝛ petrus inter alios feruēti
or poſtea timoꝛe mort̄ negauit cri
ſtū (Et accedunt) Hic ꝯñr reꝑmit᷑
diſcipuloꝝ ambitio ⁊ primo duoꝝ
in ſpāli·ſcd̄ō oīm in gñali·ibi· Au
dientes decē·Sñīa prime ꝑtis patꝫ
ex dictis matħ·xx· excepto q̄d ſeq̄
tur (Filij zebedei dicētes ⁊c̄) Matħ·
xx· dicit᷑ ꝙ mat᷑ eoꝝ formauit iſtā
petitionē·ſed ꝗꝛ fuit inducta ad ħ
ꝑ filios· ideo dicunt᷑ hic eam feciſſe
ꝗꝛ quod ꝑ amicos facim⁹: quodā
modo ꝑ nosipſos facim⁹ (Aut bap
tiſmo quo ego baptiſoꝛ) Tincturā
em̄ ſanguinis ſui in ſua benedicta
paſſiōe vocat hic baptiſmū (Audi
entes decē) Hic reprimit᷑ ambitio
diſcipuloꝝ in gñali· Et patet ſñīa
ex dcīs matħ·xx (Et ꝓficiſcēte eo)
Hic po² inſtructōis precedētis ꝯfir
matio ꝑ illuīationē ceci·⁊ ptꝫ ſñīa
ex dictis matħ·xx·excepto q̄d ſeq̄
tur (Sedebat cecus) Matħ·xx·dici
tur ꝙ erant duo ceci·ſed ꝗꝛ vn⁹ erat
magis notus ⁊ clamabat alt̄o forti
us·ideo hic ſolus exprimit᷑ (Aīme
quioꝛ eſto) i· magis quietus aīm
ac ſi dicāt·appropinq̄t tua illuīna
tio (Qui piecto veſtimento ſuo) in
quo mēdicabat: ut celeri⁹ veniret
ad xp̄m (Raboni) i· mgr̄ mi·

Capitulum Vndecimū

Et cum appropinq̄ſſet) Hic
ꝯſequenter deſcribit᷑ cōfuta
tio ſacerdotū· Et primo po²
aduentus xp̄i ad templū· Secūdo
ſubdit᷑ ꝯfutatio ſacerdotū·ibi·Et a
lio die· Sentētia prime ꝑtis patet
ex dictis matħ·xxi·exceptis que ſe
quunt᷑ (Et cū appropinq̄ſſet ihero
ſolimis ⁊ bethanie ad montez oli
ueti) Mons em̄ oliueti ē medius ī
ter iheruſalē ⁊ bethaniā·⁊ ideo eſt
ꝓpinqu⁹ vtriqꝫ (Inuenietis pullū
ligatū) Cum ipō aſina erat ſiłi ter·
ſcd̄m ꝙ dicit matheus: ſed marcus
hic tacet de ea·ꝗꝛ nō oportet ꝙ oīa
a quolibet euāgeliſta referantur·
Et ꝗꝛ principaliter q̄rebatur pul·
lus ad obſequiū xp̄i (Benedictuꝫ
quod venit regnū patris noſtri da
uid) Credebāt em̄ ipſū cito regna
re in regno dauid·⁊ reſtituere reg
num tempale q̄d a romanis erat
vſurpatū· cuius ꝯtrariū dixit xp̄s
corā pilato·Iohis·xviij· Regnuꝫ
meū nō eſt de hoc mūdo: ſed ſupple
de celo·⁊ hoc diuina ordinacōne ſi
gnificabat᷑ verbis laudantiū cum
dicebāt (Oſanna in excelſis) Licet
non intelligerent ſicꝫ cayphas di
xit mortē xp̄i futurā pro ſalute mū
di Ioħ·xi·licet hoc nō intelligeret
(Circūſpectis omnibꝫ cū iam veſpe
ra eēt hora: exijt in bethaniā) licet
fuiſſet honorifice receptus a ꝯmuni
ꝑplo: ⁊ predicaſſet ꝑ totā diem vſ
qꝫ ad veſperā: nullus tñ inuitauit
eum ad hoſpiciū in domū ſuā·⁊ iō
cū diſcipulis redijt in bethaniam·
vbi manebāt martha maria ⁊ la
zarus (Et alia die) Hic ꝯñr d̄ſcribi
tur ꝯfutatio ſacerdotū·⁊ primo ſig
no ſenſibili· ſcd̄ō facto mirābili·ibi
Et cū introiſſent· Tercio verbo rati
onabili·ibi·Et veniūt rurſū·Sñīa
prime ꝑtis patet ex dictis Matħ·
xxi·ca (Et cū veniſſent in templū)
Hic ponit᷑ ꝯfutatio ſacerdotū facto
mirabili· Et primo deſcribit᷑ dicta
ꝯfutatio· Scd̄ō incidenter ponit᷑ diſ
cipuloꝝ inſtructio·ibi·Et cū veſpa

eſſet. Circa primū ſciendū ꝙ ſatis mi
rabile factuʒ fuit) ꝙ vnus hō paupꝫ
oīs vendētes ⁊ emētes eijceret de tē
plo ⁊ nullus ei reſiſteret. ſcōm em̄ ꝙ
dicunt ſancti quidā. fulgor mirabi
lis egrediebat̃ de vultu eius ⁊ ocul'
quo territi ſacerdotes ⁊ etiā alij non
valebāt reſiſtere ei. ⁊ iſta eiectio fu
it ſignū ꝙ ſacerdotes eſſent eijciēdi
de tēplo ⁊ officio tanꝙ indigni ⁊ nō
ſinebat vt quiſꝙ trāſferret vas per
templū ⁊ loquit̃ de vaſis humanis
vſibꝫ applicādis. ꝙ vaſa diuino cul
tui deputata ibi debebāt eſſe ⁊ non a
lia. cetera patēt ex dictis math. xxj
(Et cū veſpera eſſꝫ) Hic incidēter de
ſcribitur diſcipulorꝫ inſtructio eo ꝙ
petrus fecit mentionē de areſactōne
ficus ſubita ad maledictōnem xp̄i.
⁊ ideo inſtruit eos occaſione huius
de efficacia fidei. ſecūdo de efficacia o
rationis. ibi. Propterea dico vobis
ſentētia prime ꝑtis patet ex dictis
math. xxj. c. (Propterea dico vob̄)
Hic inſtruit diſcipulos de efficacia
orōnis que ꝓcedit ex duobꝫ videlicꝫ
ex fidei certitudine qđ notat̃ cū dr̄.
(Quodcūqꝫ orantes petitis credite
ꝙ accipietis ⁊c̄) Et hoc eſt intelli=
gendum qñ quis orat pie ꝓ ſe ⁊ ꝑ=
ſeuerāter. niſi em̄ quis pie oret. .de
ꝑtinentibus ad ſalutē. orō eius nō
eſt exaudibilis. Itē ſi oret pro alio
de ꝑtinentibꝫ ad ſalutē pōt carere ef
fectu ex demerito illius ꝓ quo orat.
Item ſi orat pie ꝓ ſe non tñ ꝑſeue
ranter pōt carere effectu. ꝙ deus nō
ſtatim dat beneficiū petitū : ſed dif=
fert aliqñ vt ꝯgruo tp̄e detur. vt ex
dilatione carius habeat̃. Secunduꝫ
ex quo oratio hꝫ efficaciā. eſt diſpo
ſitio orantis. ſ. qñ non retinet iram
vel rācorem ꝯtra illū qui ſibi iniuri=
am fecit. vñ dicit̃ eccl'. xxviij. Homo
homini ſeruat irā ⁊ a deo querit me
delam (Quaſi diceret fruſtra) ⁊ ꝓpt̃
hoc ſubdit̃ (Cum ſta. ad orā. dimit
te ſi quid ha. aduer. aliquē ⁊c̄) Sci
endum tñ ꝙ hoc intelligi² de remiſ=
ſione offenſe. ꝙ homo tenet̃ eſſe in

caritatē : ſed remiſſio iniurie nō eſt
de neceſſitate. pōt em̄ aliquis petere
ſcḋm ordinem iuſticie recōpenſationē
ꝓ iniuria ſibi facta (Et veniūt rurſū
iheroſolimā) Hic ponit̃ ꝯfutatio ſa
cerdotum ſcribarꝫ ⁊ ſeniorꝫ verbo rati
onabili ⁊ patet ſententia ex dictis
math. xxj. Ad euidentiā dictorꝫ ⁊ di
cendorum queri². vtrꝫ xp̄s in p̄dica
tionibus ſuis debuit vitare offenſio
nem vel ſcandalū ſacerdotū ſcribarꝫ
et phariſeorꝫ. Et argui² primo ꝙ ſic
prima ad thimo. v. dici² ſeniorē ne
increpaueris. ſꝫ obſecra vt patreꝫ
p̄dicti aūt erāt ſeniores ꝑpl'i ⁊ p̄rēs
ergo ⁊c̄. Itē. j. ad chorꝫ. x. dicit̃ ſine
offenſione eſtote iudeis ⁊ gentibus
⁊ eccleſie dei. cū igitur facta xp̄i ⁊ di
cta fuerint nobis data ꝓ exemplari
videtur ꝙ debuit cauere ab offenſio
ne p̄dictorꝫ. Contra yſa. viij. fuerat
ꝓphetatum ꝙ xp̄s foret in lapidē of=
fenſionis ⁊ petrā ſcandali duabus
domibꝫ yſrahel Reſponſio. duplex
eſt ſcandalum actiuū ⁊ paſſiuum.
Actiuum nō habuit in xp̄o locuꝫ ꝙ
tale ſcandalū eſt dictum vel factum
aliquius minus rectū. p̄bens alteri
occaſionem ruine. vt habet̃ ex ver=
bis ihero. ſup math. omnia autem
facta ⁊ dicta xp̄i fuerūt rectiſſima. ⁊
ideo q̄ſtio iſta intelligi² de ſcandalo
paſſiuo. qđ eſt qñ aliqs ex dicto vl'
facto alterius bono ſcandalizat̃ ex
imperfectione ſua. ⁊ iſtud ſcandalū
aliquādo ꝓcedit ex ignorantia vel
infirmitate illius qui ſcādalizatur
et tunc dicta vel facta bona occultan
da ſunt vel differenda quouſqꝫ īfir
mi vel ignorantes inſtruantur. niſi
ſint talia bona que ſint de neceſſita
te ſalutis q̄ non ſūt omittēda ꝓpter
ſcandalū alterius. Si aūt infirmi ⁊
ignorātes poſt inſtructionē debitā
in ſcandalo ꝑmaneāt. iam tale ſcā=
dalum nō ꝓcedit ex infirmitate vel
ignorātia: ſꝫ malicia. ⁊ tale ſcanda
lum eſt ꝯtēnendum. maxime q̄ndo
eſt ꝯtra bonum cōmune ꝙ bonū cō=
mune ſemꝑ eſt preferendum paci

quorumcūq; hoīm ſingulariū·tale
aūt fuit ſcandalū ſacerdotū ſcriba=
rum a phariſeoꝝ·qꝛ ſua malicia mi
tebanť impedire doctrinā xp̄i·in q̄
ꝯſiſtebat ſalus ꝑplı·Itē ſuis malı
exēplis a moribꝫ trahebať ꝑpls ad
peccandū·Itē per doctrinā ſuā ma
lam euacuabāt dei mādata ꝓpter ſu
as tradicōes ut dictū eſt ſupra·Et
ideo xp̄s in publico debuit vitia eo
rum rep̄hendere· nec ab hoc ceſſare
ꝓpter eorū ſcandalū·ꝓpter qđ Ma
th·xv·cum diſcipuli dixiſſent xp̄o·
Scis qꝛ iudei audito hoc verbo·ſcan
dalizati ſunt·R̄ndit·ſinite illos ce
ci ſunt a duces cecoꝝ·Si cecus ceco
ducatū preſtet: ambo in foueā ca=
dunt·Ad primū dicendū ꝙ loqui
tur de ſenibꝫ honeſtate a moribus
nō de ſenibꝫ etate malicia corruptıs
qꝛ tales ſunt acriter arguendi· ſicut
daniel dure increpauit illos ſenes
impudicos·Dan·xiij·Ad ſecundū
dicendū ꝙ hō debet eſſe ſine offenſi
one iudeis a gentibꝫ·ita ꝙ dcō ſuo
vel facto minus recto nō prebeat a
licui occaſionez ruine· ſed ſi de veri
tate ſcandalū; ſumiť rectius oriri
pmittiť:q̄ꝫ ꝙ veritas relinquaꝛ ſm
ꝙ dicit beatus gregꝛ·ſup ezech·

Capitulum Duodecimū

ET cepit illis parabolice loq̄)
Hic ꝯſequenť poniť cōfuta
tio ſacerdotū a ſenioꝝ in pa
rabolis·Et primo poniť ꝯfutatio ſacē
dotū·ſcdō phariſeoꝝ a herodianoꝝ
ibi·Et mittunt ad eū·Tercio ſadu
ceoꝝ·ibi·Et venerūt ad eū ſaducei
Quarto ſcribaꝝ ibi· Quō ergo di
cunt ſcribe·Sīma prime ptis ptꝫ ex
dictis math·xxi· exceptis q̄ ſequū
tur(Vineā paſtinauit hō)·i·coluit
Et diciť a paſtus ta·tum· a eſt ꝓpe
mod9 colendi quo poniť ſimus vel
pinguedo terre circa radicē vinee ł
arboris·Radices em̄ ſm ph̄um·ij·
de aīa ſunt ori ſimiles·qꝛ ſicut in
animalibꝫ p os ſumiť alimentum
vnde aīalia nutriunť:ſic p radi
ces trahiť alimentū terre naſcentiū
(Et fodit lacū) Lacus ꝓprie dicı9lo
cus vbi recipiunť aque a riuulo·a
ibi colligunť· a ad ſilitudinem h9
lacus vbi recipiť vinū fluens a tor
culari diciť hic lacus(Hic ē heres)
Ex hoc dicit beda ꝙ ſacerdotes a le
giſperiti habuerunt cognitionē de
ih̄u ꝙ ipſe erat vere xp̄s in legē p
miſſus:ſed iſta cognitio poſtea ex
inuidia fuit in eis obſcurata· a hoc
plenı9 fuit declaratū math·xxi·in q̄
ſtione quadā de hoc mota in fine il
lius·c(Et querebāt eū tenere) Ex
quo pꝫ eoꝝ obſtinatō in malo(Et
timuerūt turbā) Ex quo ptꝫ ꝙ ex
ſolo timore ꝑpli retardabanꝛ a mor
te eius(Et mittunt ad eū)Hic ꝯſe
quenter deſcribiť ꝯfutatio phariſe
oꝝ· a patet ſīma ex dcīs math· xxij
(Et venerūt ad eū ſaducei)Hic cō
ſequēter poniť ꝯfutatio ſaduceorū
Et diuidiť in duas·in partē prin=
cipalem a incidētalem· Secūda ibi
Et acceſſit vn9 de ſcribis·Sīma pri
me ptis patet ex dictis math ·xxij
(Et acceſſit) Hec eſt ps incidenta
lis·Qꝛ em̄ xp̄s ꝯfutauerat rōnabi
liter phariſeos a saduceos·hoc vi
dens quidā ſcriba queſiuit ab eo·
(Quod eſſet primū a maximū mā
datū)qꝛ de hoc erant tunc qōnes a
pud ſapiētes(Et xp̄s rn̄t ei)Et pꝫ
ſentētia ex dcīs math·xxij·exceptıs
q̄ ſequunť(Mgr̄ bene in veritate di
xiſti)Ex dictis videꝛ ꝙ ille ſcriba in
terrogauerat xp̄m nō ad capiēdū
eū in verbo ſic alij precedētes ſed ad
audiendū veritatē quā ſcire deſide
rabat ꝓpter veritatē opinionū· vel
aliter pōt dici ꝙ a principio malici
oſe queſiuit:ſꝫ ex xp̄i rn̄ſione cōtri
tus eū cōmēdauit videns ipſū emē
datū · Et hanc ſecundā expoſicōez
poſui math·xxij·Aug9·vero libro
de ꝯſenſu euangłarum ponit vtrū
qꝫ dicēs·Nec moueat quēq̄ ꝙ ma
the9 dicit temptantē fuiſſe a q̄ dn̄s
interrogat9 eſt·Fieri em̄ pōt ut q̄
uis temptās acceſſerit: dn̄i tamen

reſponſione correctus ſit. aut certe
ipſam temptationē nō accipiāꝰ ma-
lam tanq̄ decipe volentis inimicū:
ſed tanq̄ experiri volentis amplius ig
notum (Et diligere pximū tanq̄ ſe
ipſm maius eſt oībȝ holocauſtoma
tibus ⁊ ſacrificiis) Circa hoc ei tunc
erant opiniones doctoꝝ. qꝛ quidam
dicebāt ſacrificia ⁊ oblatōes magis
eſſe accepta deo q̄ exercitiū in opibȝ
caritatis. alii aūt dicebāt ꝯtrarium
et huius opinionis q̄ vera eſt videt
fuiſſe iſte ſcriba. ⁊ ꝓpter hoc eius di
ctum approbat a xp̄o cum ſubditur
(Nō longe es a regno dei) .i. a veri-
tate euāgelii. q̄ in pluribȝ locis vocat re
gnum dei. ⁊ inde credendū eſt ꝙ iſte
ꝯuerſus fuit ad xp̄m (Et rūdens ihe
ſus) Hic deſcribit ꝯfutatio ſcribarū
Et ꝑmo ponit dicta ꝯfutatio. ſecun
do diſcipulorū inſtructio. ibi. Et ſe-
dens ihs ꝯtra gazophilaciū. Sentē-
tia ꝑme ptis patet ex dictis math.
xxiii. excepto qd ſubdit (Qui deuo-
rant domos viduaꝝ) bona earuȝ ſibi
attrahendo fallaciter. ꝑ ſimulationē
ſanctitatis. (Hic accipient plixius
iudiciū) qꝛ ſimulata ſanctitas duplex
eſt iniquitas ſm qd dicit ihero. (Et
ſedens ihs ꝯtra gazophilaciū). Hic
poꝰ diſcipuloꝝ inſtructio. ſacdotes
eñ qui erāt auari docebant ꝙ illi q̄
plus offerebat in tēplo abſolute lo
quendo plus hēbat de merito qd eſt
falſum. qꝛ quātitas meriti nō acci-
pitur ſm q̄ntitatē doni abſolute: ſꝫ
ꝑ ꝯparationē ad facultatē dātis ⁊ ꝓm
ptitudinē ſue voluntatis ⁊ deuocōnis
et hanc ſententiā docet xp̄s cū dicit
(Et ſedens ihs ꝯtra gazophilaciuȝ)
locus erat vbi ponebat pecunia ob
lata ꝓ neceſſariis tēpli. ⁊ ſacerdotū
⁊ miniſtroꝝ (Et multi diuites iacta
bant multa) ſm doctrinā illoꝝ ſacer
dotum. ſequit ſentētia xp̄i (Vidua
hec paup plus oībȝ miſit) nō abſo-
lute loquēdo: ſed ꝯſiderata facultate
ſua plus eſt eñ vni puero ferre quī
ꝙ q̄ viro forti ferre viginti. ⁊ eodem
mō plus eſt paupi dare modicuȝ q̄
diuiti multū modo predicto.

Capitulum Decimūtercium

(ET cū egrederet de tēplo) Su-
perius a ꝑmo c. vſqȝ huc do
cuit xp̄s ꝑ viā amoris mira
cula faciēda ⁊ bñficia ꝯferēda. Hic i-
cipit docere ꝑ viā timoris terrorē futu
ri iudicii incutiendo. Et circa h̄ ꝑmo
duplex q̄ſtio ꝓponit. ſecūdo ſoluit.
ibi. Et rūdens ihs. Circa primū pre
ponitur q̄ſtionis occaſio ꝑ h̄ ꝙ xp̄s
templū p̄dixit deſtruendū. ⁊ ideo di
ſcipuli queſierunt ab ip̄o ꝑmo de tē
pore huiꝰ deſtructōis qd notat cum
dicitur (Dic nobis qñ hec fient (⁊ qꝛ
poſt deſtructionē templi credebant
de ꝓpinquo vltimū iudiciū fieri. ideo
de hoc queſierunt. ſecūdo qd notat
cum dicit (Et qd ſignū quando hec
omnia incipient ꝯſūmari) tūc enim
erit ꝯſummatio huius mundi. (Et
reſpondens iheſus) Hic poni² dicte
queſtionis duplicis ſolutio. ⁊ pri-
mo prime. ſecūdo ſecunde. ibi. Ora-
te ergo. Circa primū premitti² dicte
deſtructionis tēpli inchoatio. ⁊ ſecū
do ꝯſūmatio. ibi. Cū auteȝ videritis.
Adhuc circa primū p̄dicitur q̄d eue
niendum ſit oībȝ generāliter. ſecūdo
quid diſcipulis xp̄i ſpecialiter. ibi.
Videte aūt voſmetip̄os. Circa ꝑmuȝ
predicunt picula. ſ. ſeductio erroris.
ibi. Videte ne quis vos ſeducat. in-
cuſſio timoris ibi. Cū audieritis. cō
motio plebis. ibi. Surget gens ⁊c.
Turbatio orbis. ibi. Et erunt terre
motus. Et patet ſentētia iſtaꝝ par
tium ex dictis math. xxiiii. vſqȝ ibi
(Et cum duxerint vos tradētes ⁊c.)
cuius ſentētia patet ex dictꝪ math.
x. (Cum aūt videritis abhominatio
nem) Hic p̄dicitur ꝯſummatio deſo
lationis templi. patet ſententia ex
dictis mathei. xxiiii. (Orate ergo).
Hic ſoluitur ſecunda queſtio. in cu
ius ſolutiōe ſaluator primo excitat
diſcipulorum deuotioneȝ que eſt ne
ceſſaria tēpore magne tribulatōnis
ſecūdo p̄dicit tribulationē futurā añ

iudiciū·ibi·Erunt aūt dies illi tri
bulacōis·Tercio predicit iudicē ad
uentū·ibi·Et tunc videbunt filiuꝫ
hōis·Quarto excitat attencōm ac
dentiū·ibi·Videte ꝛ vigilate ꝛc̄·et
idō ꝯcludit in fine(Qđ aūt dico vo
bis omnibꝫ dico vigilate)oſtēdens
ꝙ non loqbatur ꝑ diſcipulis tm̄:ꝫ
pro oībus fidelibꝫ pn̄tibus ꝛ futu
ris·Sm̄a autē iſtaꝝ ptium patꝫ ex
dictis math·xxiiij Ad maiorē intel
ligentiā predictoꝝ querit̄ hic vtrū
xp̄s doctrinā ſuā debuerit tradere
ſcripto·Et videt̄ ꝙ ſic·qꝛ ſcriptura
inuēta ē ad hoc ut doctrina memo
rie ꝯmendet̄:ſed doctrina xp̄i maxi
me erat memorie ꝯmendāda ğ ꝛc̄·
Itē figura debet rn̄dere figurato·ꝛ
econuerſo:ſed lex vetus q̄ fuit figu
ra legꝭ noue fuit data in ſcripto:ğ
ꝛc̄·Ad ꝫtium arguit̄ qꝛ nulli libri
ab eo ſcp̄ti hn̄tur in canone:ſed tā
tum a diſcipulis ſuis ut ap̄lis ꝛ eu
angeliſtis·Rn̄ſio·doctrina xp̄i fu
it immediate tradita a dō·qꝛ ipſe
in vnitate pſone fuit ꝛ eſt verus de
us ꝛ homo·vetus autē teſtamentū
licet fuerit datū a deo:nō tn̄ imme
diate:ſed mediantibꝫ angelis·ut
dicit̄ ad galath·iij·Lex data eſt ꝑ
angelos in manu mediatorꝭ·Et a
ctu·vij·dixit ſtephanꝰ iudeis·Acce
piſtis legē in diſpoſicōe angeloꝝ·
ꝛ idō doctrine xp̄i debebatur excellen
tiſſimꝰ modus tradēdi eā·qui eſt ī
hoc ꝙ doctrina aliq̄ non immedia
te ſcribit̄ in pelle mortua:ſed in mē
tibꝫ hoīm que ſunt ad imaginē dei
facte·qđ factū eſt de doctrina xp̄i:
quā impreſſit mentibꝫ diſcipuloꝝ.
Et hoc fuit predictuꝫ ihere·xxxi·Ec
ce dies veniūt đt dn̄s ꝛ feriā domui
iſrl̄ ꝛ domui iuda fedꝰ nouū nō ſcḋm
pactū quod pepegi cū patribus ve
ſtris in die qua app̄hendi manū eo
rum:ut educerem eos de terra egip
ti ꝛc̄·Et ſubdiꝰ Sed hoc erat pactū
quod feriā cum domo iſrl̄·dabo le
gem meā in viſceribꝫ eoꝝ·ꝛ in cor
de eoꝝ ſcribā eam:ſed ꝑ apoſtolos

ꝛ alioſqꝫ diſcipulos deriuata eſt do
ctrina eiꝰ verbo predicacōis·ꝛ eti
am ſcripto·ut patet in euāgelijs:
ap̄lorumqꝫ epiſtolis·Ex hoc patꝫ
ſolutio primi argumenti·Ad ſecū
dum dicendū ꝙ figura deficit a per
fectione figurati·ꝛ idō lex euāgeli
ca nō ſolum fuit ſcp̄ta in tabulis
lapideis ꝛ pellibꝫ mortuis·ſicut lex
vetus:ſed etiā in mentibꝫ hūanis
ut dictū eſt quantū ad primā eiuſ
ꝯſcp̄tionē·ſcḋario aūt fuit ſcp̄ta in
libris ut dictū eſt

Capitulum decimūquartū·

ERat aūt paſcha)Poſtq̄ de
ſcp̄ta eſt reductio peccatorꝭ
in deū ꝑ mediatorꝭ predica
tionē·Hic ꝯn̄r deſcribit̄ eadē redu
ctio ꝑ paſſionis ſue redemptionē·
Et qꝛ ſupius predixit paſſionē ſuā
per iudeos inchoandā·et per genti
les ꝯſummandā ad quos tūc pti
nebat iudiciū ſāguinis in iheruſa
lem·idō primo deſcribiꝰ eius paſſio
ꝑ iudeos inchoata Scḋō ꝑ gentiles
ꝯſummata·ca·xv·Circa primū q̄
tuor ꝑ ordinē deſcribunt̄ Primū ē
ipſiꝰ xp̄i venditio:nō ex eiꝰ ignorā
tia:ſed ex eius preſcia et volūtate·
Scḋō venditi traditio non ex eiꝰ diſ
plicētia:ſed caritate·ibi Et prima
die azimoꝝ·Tercio traditi ꝯprehen
ſio:nō ex ſua impotētia:ſed mitita
te·ibi·Et adħ eo lo·Quarto ꝯpre
henſi ꝯdēnatio nō ex ſua iniuſticia
ꝫ humilitate·ibi·Sūmi ſacerdotes·
Circa primā ꝑtem premittit̄ venditi
onis occaſio q̄ fuit duplex·Prima
ſacerdotū inuidia·ꝛ hec poꝰ in prin
cipio·Scḋa fuit iude auaricia q̄ vo
luit recupare preciū vngēti effuſi q̄
poꝰ ibi·Et cū eſſet bethanie ꝛc̄·Ter
cio poꝰ ipſa venditio·ibi·Et iudas
ſcariothis ꝛc̄·Scḋa ps principalis
incipit ibi·Et prima die azimoꝝ:
ut dictū eſt·Et diuidiꝰ in q̄tuor·qꝛ
primo ponit̄ paſchale ꝯuiuiū ad ꝑ
ditorꝭ reuocationē·Scḋō inſtituit̄
eucariſtie ſacr̄m ad caritatꝭ vnionē

ibi Et manducantibꝫ illis. tercio p̄
dicitur diſcipulorꝝ ſcandalū ad eorꝝ
ꝯfirmationē. ibi. Et ait illis iheſus
Omnes vos ſcandalizabimini ⁊c̄. q̄r
to deſcribitur xp̄i deſideriū ad noſtrā
redemptionē. ibi. Et veniūt in pre-
dium. Tercia pars principalis huius
ca. que incipit ibi. Et adhuc eo lo
quente diuiditur in tres. q̄r primo de
ſcribitur iude fraudulentia. ſecūdo
xp̄i paciētia. ibi. Vnus aūt de circū
ſtantibus. tercio diſcipulorū igna
uia. ibi. tunc diſcipuli relicto eo fu-
gerunt. Quarta pars principalis que
incipit ibi. Sūmi vero ſacerdotes di
uiditur in quatuor. q̄r p̄mo deſcribi
tur accuſatio xp̄i p falſos teſtes. ſe
cundo eius ꝯdēnatio p iniquos iudi
ces. ibi. Exurgēs aūt ſūmus ſacer-
dos. tercio ꝯdēnati vituperatio p ma-
lignos ſatellites. ibi. Et cepe. qui-
dam ꝯſpu. eū. quarto negatio petri
p tres vices. ibi. Et cū eſſet petrus
Sentētia aūt huius totius ca. pa
tet ex dictis math. xxvj. vbi iſta ſūt
expoſita eodē ordine quo hic ponū
tur a ſꝫ eiſdē verbis ꝓ magna pte
et reſtāt pauca exponēda q̄ diſcur-
rentur. In prima pte principali dr.
(Erat aūt paſca a azima poſt bidu
um) ſolēnitas aūt paſcalis iudeorꝝ
celebrabatur. xv. die p̄mi mēſis. vt
habetur leui. xxiij. hec ſolēnitas inci-
piebat a veſpere. xiiij. diei. qñ immo-
labatur agnꝰ a tūc veſcebantur azimis
vſqꝫ ad ſeptimū diē (Alabaſtrꝝ vn
genti nardi ſpicati.) dicunt aliq̄ q̄
nardus eſt herba faciēs ſpicas ī ca
cumine de quibus extrahitur liquor
optimus ſicut aqua roſacea de roſ
tatis liquor vocatur hic vngētū. Alij
dicūt q̄ eſt frutex vel arbor paruula
a inde fluit vel extrahitur liquor mō
p̄dicto. In ſecūda pte principali dr.
(Et p̄ma die azimorum) de iſta die
eſt ꝯtrouerſia inter grecos a latinos
que plenius tractata eſt math. xx
vj. a iohā. xiij. (Occurret vobis hō
lagenā aque baiulās) iſtud ſignū
dedit eis ad inueniēdū locū p cena-

a creditur q̄ dñs illiꝰ domꝰ eſſꝫ diſci-
pulus xp̄i occultus (Vbi eſt refectō
mea) .i. agnꝰ paſcalis. q̄r dñs illius
domus nō ſolū puidit de loco ſꝫ etiā
de agno (Demonſtrabit vobis cena-
culū) in illo cenaculo paſca comede
runt. a in illo poſt reſurrectionē la-
tuerunt diſcipuli ꝓpter metū iudeorꝝ.
a in illo ſpm̄ ſanctū receperūt in die
penth. vt habetur actū. ij. (Qui intin
git mecū manū in catino) vas eſt
fictile ad refrigerādum vinū. a in il
lo erat ius lactucarꝝ agreſtiū cū q̄
carnes agni debebāt comedi. vt dr
exo. xij (Abba pater) idē ſignificāt
tñ vnū eſt grecū a ād latinū In tcia
pte principali dr (a ducite eū caute)
ne forte rapiatur de manibꝫ veſtris q̄r
ꝓpter ꝯmunis habebat deuotionem
ad eū. (Adoleſcēs aūt quidā) quia
iſte nō nominatur hic. iō dicūt aliq̄
q̄ fuit jacobus frater dñi. alij autē
q̄ fuit iohānes euāgeliſta. qui mi
nor erat inter aplos. alij aūt dicūt
q̄ fuit iuuenis de domo illa in q̄ co-
mederant paſca (Amictus ſindone)
.i. veſte linea (Sup nudo) .ſ. corpore
q̄r nō habebat aliā veſtē. In quar
ta pte principali dr (Audiuimꝰ eum
dicētem. Ego diſſoluā templū hoc
manufactū ⁊c̄.) Falſū ei impoſuerūt
q̄r hoc nō dixerat vt habetur iohan.
ij. ſed ſic dixerāt ſoluite templū hoc
⁊c̄. (Predicēs mortē ſuam) in qua
corpus eius qđ erat templū deitatis
ſolutū eſt. a ſi de materiali templo
intelligatur adhuc falſum impoſue-
runt q̄ abſolute dixerit qđ tamen
dixerat condictiōne. a ideo bene ſub
ditur (et non erat conueniens teſti
monium illorum. iheſus autem di-
xit ei Ego ſum) interrogatus de ve-
ritate diuinorꝝ reſpondet. qui prius
in alijs tacuerat. quia de diuinis
non debet ita taceri veritas ſi inter-
rogetur. ſicut de humanis In q̄nta
parte minus principali dicitur ſic.
(Rama galileus es) licet enim eſ
ſet vna lingua omniū hebreorꝝ tñ
ſm varias partes iudee variebatur in

aliqua ꝓprietate ſicut lingua galli
ca in picardia ⁊ in nōrmia per quā
ꝑcipit' in loq̄la de qua nacōe ſit ali
quis (Cepit anathematizarē) .i. ma
ledicere ſibiipſi (ſi cognouiſſ ihm)
Vnde anathematizatō ſignat iura
tionē q̄ eſt ꝑ execrationē ſcʒ qn̄ ali
quis impreca' ſibimetipſi malū pe
ne ſi ita ſit ſic imponit' ei.

Capitulum decimūquintū.

ET cōfeſtim mane facto) Hic
ꝯn̄r deſcribit' xp̄i paſſio per
gentiles ꝯſūmata. Et p̄mo
deſcribit' ipſius xp̄i crudelis occiſio
Scdō ei9 fidelis ⁊ deuō tumulatō ibi
Et cū iam ſero eſſet factū. Prima ī
duas. q2 primo deſcribit' xp̄i iniq̄
ꝯdemnatio. Scdō iniq̄ ſentētie exe-
cutio. ibi. Et poſtq̄ illuſert ei. Pri
ma in q̄tuor. q2 primo xp̄s gentili
iudicia p̄ntatur. Scdō ab eo examia
tur. ibi. Et interrogauit eū pilatus.
Tercio ei9 innocētia declarat' ibi. P
diem autē feſtū. Quarto iniq̄ ꝯdē
nat' ibi. Pilatus aūt volens ſatiſfa
cere ꝓplo. Sentētia iſtaꝝ ꝑtium pʒ
ex dc̄is math. xxvij. vbi iſta ponū
tur eodē ordine a principio illi9 c.
vſqʒ ꝓpe mediū: tn̄ aliq̄ ſunt ibi in
terpoſita q̄ hic omittunt'. q2 mar-
cus breuitati ſtudebat ut dc̄m fuit
a principio libri h9 (Poſtq̄ illuſe
runt) Hic ꝯſequēter deſcribit' iniq̄
ſn̄e late in xp̄m executio. vbi p̄mo
po' ipſi9 xp̄i iudicati crucifixio. ſecū
do crucifixi illuſio. ibi. Et pretereū-
tes blaſphemabāt. Tercio illiuſi ex
piratio. ibi. Et facta hora ſexta. Sē
tentia iſtaꝝ ꝑtium patet ex dictis
math. xxvij. exceptis q̄ ſequunt'.
(Prem allexandria rufi) Hic dicit
ihero9. q2 nomen iſti9 ſimonis ħ ex
primit' rōne filioꝝ ſuorū quo erāt
diſcipuli xp̄i (Et dabāt ei bibere vi
nū mirratū) Dicunt aliq̄ q2 iſtud vi
num dicit' mirratū ex ꝓpetate mir
re q̄ eſt valde amara. iſta tn̄ amari
tudo cauſabat' ex admixtōe fellis.
Alij autē dicūt q2 nō ſolum fuit ibi

mixtio fellis: ſed etiā mirre (Et nō
accepit) Cōtrariū tn̄ videt' ioħ. xix.
vbi dicit'. Cū accepiſſet ihs acetū.
ꝛc̄. Ad qđ dicendū q2 aliq̄d accep't
ad guſtandū: modicū tn̄ ꝓpter im-
pletionē ꝓphecie dicētis. In ſiti me
a potauerūt me aceto. Et q2 illud
qđ modicū eſt q̄ſi nihil reputatur.
ideo hic dicit'. Et non accepit: ſcilʒ
ad ꝑfecte bibendū (Erat aūt hora
tercia ⁊ crucifixerūt eū) Ioħ. xix. di
cit'. Erat autē hora q̄ſi ſexta. ſcd'm
veritatē erat hora media inter ſex
tam ⁊ terciā. Mediū vero denoīatur
ab vtroqʒ extremoꝝ. ⁊ ideo ab euā
geliſtis aliqn̄ denoīatur tercia. ali
qn̄ ſexta (Videns autē centurio q2
ſic clamās expiraſſet ꝛc̄) Videbat
enī q2 illa vox nō poterat naturalit'
formari ab hoīe ſic ꝓpinquo morti
⁊ ideo ꝯcluſit q2 eſſet formata v'tute
dei dicēs (Vere hic hō filius dei erat.
Et cū iam ſero factū eēt) Hic deſcri
bit' ipſius xp̄i deuota tumulatio. ⁊
pʒ ſentētia ex dictis math. xxvij.
exceptis q̄ ſequunt' (Quia erāt pa
raſceue) .i. preparatio. q2 tunc erāt feria
ſexta in q̄ preparabant' ea q̄ debebā-
tur comedi die ſeq̄nti (Et tunc venit
ioſeph) ad ſepeliendū xp̄m anteq̄
intraret ſabbatū: in q̄ non erat lici
tum facere talia (Ab armathia) q̄
antiq̄tus dicta ē ramatha. de qua
fuit ſamuel. ut habet' pri. regū (De
curio) .i. vnus de curialibꝫ. Decuri-
ones enī dicun' qui ſunt de curia ali
cuius magni p̄ncipis. Dicunt' etiā
decuriones qui accipiūt curā pleb.
(Et audacter introiuit ad pilatū
ꝛc̄) Prius enī erat diſcipulus xp̄i
occultus ꝓpter metū iudeoꝝ: ſed exē
plo mortis xp̄i aīmatus : oñdit ſe
publice eſſe xp̄i diſcipulū: petendo
ei9 ſepulturā ⁊ exequēdo (Et aduol
uit lapidē ad oſtiū monumēti) Cir
ca enī ſepulchꝝ erāt quedā clauſu
ra. ⁊ ad oſtiū illi9 clauſure fuit po-
ſit9 lapis magn9: nō a ſolo ioſeph
ſed etiā ab alijs q̄ fuerunt cū eo in
ſepulturā x̄ (Maria āt magdalenea

maria ioſeph) .i. que erat mater io
ſeph (Aſpiciebāt vbi poneret̃) ad h̄
vt trāſacto ſabbato venirent ad vn
gendum corpus eius.

Capitulum Decimūſextum

ET cū trāſiſſ3 ſabbatū) Poſt
ꝙ̄ deſcripta eſt reductio pec
catoris in deū ꝑ xp̄i p̄dicati
onem a ſue paſſionis redēptionem
Hic ɔ̄ñr deſcribit̃ dicta reductio ꝑ
ſuā reſurrectionē a aſcenſionē. Et p̄
mo deſcribit̃ manifeſtatio ſue reſur
rectionis. Secūdo ſublimatio ſue a=
ſcenſionis. ibi. Et dñs quidē ih̄s s.
prima in duas. q2 p̄mo deſcribitur
manifeſtatio reſurrectōis ꝑ denun
ciationē angeli. ſecūdo ꝑ apparicio
nem ipſius dñi. ibi. Surgēs iheſus
Circa primā ꝑtē deſcribit̃ aduētus
mulieꝝ ex deuotione ad ſepulcrū.
vbi audierūt ab angelo reſurrexiſ=
ſe dñm. a h̄ eſt qđ dicit̃ (Et cū tran
ſiſſet ſabbatū ⁊c̃) ꝙ̄ diu em̄ duraue
rat ſabbatū nō erat eis licitū aliqđ
emere. ſ3 ī veſpere eiuſdē diei termi
nabatur ſolēnitas. a tūc emerunt
aromata. vt in craſtino bñ mane
venirēt ad ſepulcrū. iō ſubdit̃ (Et
valde mane vna ſabbatoꝝ) .i. p̄ma
dieꝝ illius ebdomade poſt ſabbatū
ſicut đr geñ. j. a factū eſt veſpere a
mane dies vnus .i. p̄mus. Sciendū
etiā ꝙ oīs dies illi9 ebdomade vo
cantur ſabbata ꝓ tāto q2 erāt feſti
ue. eo ꝙ ſolēnitas paſcat̃ durabat
vij. dieb3. prima tñ dies a ſeptima
erāt celebriores intermedijs ita ꝙ
in illis poterant emi aromata illa.
(Orto iā ſole) .i. ad ortū ꝓpinquan
te. Sol em̄ pōt intelligi oriri duplr̃.
vno mō ꝑfecte qñ primo egredit̃ a
apparet ſup terrā a ſic nō accipit̃ h̄
Alio mō qñ lux eius incipit appare
re. ſ. in aurora. a ſic accipit̃ hic ort9
ſolis. a iō ioh̄. xx. đr. Adhuc tene=
bre erāt. q2 aurora media eſt inter
tenebras noctis a lucē ꝑfectā diei.
a ideo ab vtroq3 pōt noīari ſicut me
dium ab extreis q2 ꝑticipat naturā
vtriuſq3 extremi. (Quis reuoluet
nobis lapidē) .q.d. nō poſſum9 re=
uoluere ꝑ noſipās. q2 erat magn9
valde. a poſtea ſubdit̃ (Viderūt re=
uolutū lapidē) ꝑ angelū qui vene=
rat ad manifeſtandū xp̄i reſurre=
ctionem factā (Et introeūtes ī mo
numentū) .i. intra clauſurā q̄ erat
circa monumentū. Dicit̃ aūt monu
mentū quaſi monēs mentē. ſ. illius
qui aſpicit vt oret ꝓ aīa ſepulti. et
p̄cogitet de morte ꝓpria (Viderūt iu
uenem) luce. xxiiij. đr. ecce duo viri
aſtiterunt ſecus illas in veſte fulgē
ti .i. duo angeli in ſpē viroꝝ. ꝓpter
h̄ dicit augꝰ. ꝙ ibi apparuerūt tres
angeli. vnus extra monumentū ī=
tra tñ p̄dictā clauſurā ſedēs ſup la=
pidem reuolutū. ſ3 intra monumētū
apparuerūt duo vn9 ad caput a ali9
ad pedes vbi poſitū fuerat corp9 ihe
ſu. vt đr ioh̄. xx. (Dicite diſcipulis
eius a petro) ſpēaliter noīat petrū.
aliter nō fuiſſet auſus venire ad p̄=
ſentiam dñi quē negauerāt (Inua
ſerat ei eas pauor) ex īſolita appari
tione angeli a ex viſiōe cuſtodū. q̄
iacebāt ibi q̄ſi mortui (Et nemini
quicq̄ dixerūt) ɔtrariū videt̃ math̄.
xxviij vbi đr. currētes nūciare diſci
pulis. ꝙ ſoluit augꝰ. q2 cū đr h̄ ne=
mini quicq̄ dixerūt. ſ. de cuſtodib3
nec etiā angelo loq̄nti rñderunt: ſ3
cucurrerunt nūciare apl̄is qđ audie=
rānt a viderāt (Surgēs aūt iheſus)
Hic manifeſtat̃ reſurrectio ꝑ appa
ritionē dñi. a diuidit̃ in tres ꝑtes
ſm̄ tres apparitōes ſecūda. ibi. P9
h̄ aūt duob3. tercia. ibi Nouiſſime
aūt. Circa primū đr (Surgens aūt
ih̄s mane p̄ma ſabbati ⁊c̃) Sciendū
ꝙ apđ hebos dies ebdōde denoīant̃
a ſabbato q2 denoīatio fit a digmio
ri: a iō dies illa q̄ īmediate ſeq̄t̃ ſab
batū. vocat̃ pria ſabbi. a alia ſcđa
ſabbi .i. a ſabbato a ſic de alijs. Di=
xerūt aūt aliq̄ ꝙ xp̄s reſurrexit me
dia nocte. a tunc hec dictio mane ñ
refertur ad ſurgens ſed ad verbum
quod ſequit̃ Apparuit. q2 illa hora

primo apparuit marie magdalene
Alij aūt dicūt q̧ reſurrexit in auro
ra· ⁊ tunc li mane refert ad ſurgēs
ita q̧ determinat horā reſurrcōis ⁊
h9 opinionis eſt augꝰ· ⁊ cōmunit
tene²(De q̄ eiecerat ſeptē demoīa)
Ex h̾ dicunt aliq̄ q̧ fuerūt due ma
rie· ⁊ quelibȝ fuit cognoīata mag-
dalena· vna eaꝝ fuit ſoror lazari ⁊
magdalo caſtro noīata: q8 ceſſit ī
ptem ei9 de hereditate pr̄na· et iſta
non legit fuiſſe demoniaca· Alia q̄
fuit nata de magdalo: non tn̄ dn̄a
illi9 caſtri· ⁊ iſta dicit fuiſſe pecca-
trix: ⁊ ꝓpter pctā ſua poſſeſſa a de-
moniis· Grego· aūt dicit q̧ fuit ea
dē: ⁊ q̧ p ſeptē demonia intelligū²
oīa vitia· ⁊ vſus ecc̄ie in officio hoc
tenet(P9 hoc aūt)Hic deſcribit ſe
cunda apparitio q̄ facta fuit duobȝ
diſcipulis xp̄i euntibus in emaus
quā apparitionē pleni9 deſcribt lu
cas· xxiiij· Et q2 erāt dubij in fide·
ut ibidē dicit: idō xp̄s appuit (eis
in alia effigie) ut p hoc deſignaret
q̧ talis erat apud eos in mēte· Di
cunt aūt aliq̄ q̧ hoc factū eſt p ali
quā mutacōnē factā in facie xp̄i· ſi
cut in trāſfiguracōe p claitatē glīe
ad horā ut dictū fuit· s̄· ix· ca· Alij
vo dicūt q̧ iſta mutatio fuit tm̄ in
oculis videntiū· ⁊ huic dicto cōcor
dat q8 dr̄ de iſta apparicōe lu· xxiiij
Oculi autē eoꝝ tenebant ne eū ag
noſcerent: q̄liter cūq3 tn̄ factū ſit nō
fuit ibi aliq̄ falſitas· Cuius rō eſt·
q2 ſicut aliquid pōt fingi verbis: ita
⁊ factis· Primū aūt fit ſine falſita
te· ut pȝ in parabo· noui ac veteris te
ſta· quibȝ aliq̄d fingitur verbis ad
veritatē aliquā ↄuenienti9 deſignā
dā ⁊ eodē mō hic xp̄s facto appuit
in effigie· ut hic dr̄· Et finxit ſe lon
gi9 ire ut hetur luc· xxiiij· ut p h̾ de
ſignare² q̧ erat quodammō alien9
⁊ longinqu9 ab eoꝝ cordibȝ quibȝ
appebat ꝓpter dubiū in fide· ⁊ h̾ ē
q8 dicit gregꝰ· omel· xiij· q2 ad h̾ in
eoꝝ cordibȝ pegrin9 erat a fide: ire
ſe longius finxit(Nouiſſime autē
recūbentibȝ ⁊c̄)Hic deſcribit tercia
appitio de q̄ dicunt aliqui q̧ non
fuit facta in die aſcēſionis dn̄i: ſed
an̄· q2 hic ſubſcribi²(Et exprobra
uit incredulitatē illoꝝ) An̄ em̄ diē
aſcenſionis reſurrcō dn̄i tot argu-
mentꝭ fuerat declata q̧ iā tunc nō
erāt increduli· Alij aūt dicūt q̧ fcā
fuit in die aſcēſionis· ⁊ ad h̾ cōcor
dat textus cū dr̄(Nouiſſime autē
recūbentibȝ ⁊c̄)Similiter q8 poſtea ſb
ditur Et dn̄s quidē ih̄s poſtq̧ locu
tus ē eis aſſumpt9 in celū· Ex quo
videt q̧ appitio fuit facta immedi
ate an̄ aſcenſionē ſuā· Ad argumē
tum in oppoſitū pōt dici q̧ incredu
litatē non aploꝝ: ſed aliquoꝝ ali-
oꝝ qui erāt cū eis q̄ de r̄ſurrcōe xp̄i
nō credebant ad plenū aplis· Aliter
etiā dicit q̧ increpauit incredulita
tem aploꝝ: non q̄ tunc erat in eis:
ſed q̄ fuerat ante· ſicē pȝ de thoma q̄
non credidit alijs diſcipulis· Joh·
xx· ca· Et ſimiliter alij non crediderūt
marie magdalene que eū viderat:
⁊ alijs mulieribȝ Et ↄuenient xp̄s
recedens ab aplis increpauit hanc
incredulitatē ad deſignandū q̧ gē
tes ad quas apli erāt mittendi ut
patet ex ſequentibȝ eēnt merito in
crepande a deo ⁊ ↄdēnande ſi nō cre
derent aplis de hijs q̄ ipſi viderāt
in xp̄ō· Unde ſubdit(Euntes in mū
dum vniuerſū p̄dicate euāgeliū
oī creature) ·i· omni hoī qui habet
ↄtinentiā cū omni creatura· P eſſe
em̄ cōuenit cum inaīatis· p viuere
cū vegetabilibȝ ⁊ plantis· p ſentire
cum aīmalibȝ· p intelligere cū an
gelis· ideo deſigna² noīe omnis cre
ature(Qui crediderit ⁊ baptiſatus
fuerit)Non em̄ ſufficit fides abſq3
baptiſmo per quē aliquis incorpo
rat xp̄ō· ſi aſſit facultas recipiendi
baptiſmū· ſi aūt nō aſſit facultas:
ſufficit baptiſm9 ſanḡnis ut in mr̄
tiribȝ qui p xp̄ō fuerunt interfecti an
teq̧ eēnt baptiſati· vel flamīs ſicē
in hn̄tibȝ fidē xp̄i qui deſiderāt ba
ptiſmū: ſꝫ p̄ueniun² morte anteq̧ h̾

poſſit adimpleri (Signa autē eos q̄
crediderint hec ſequētur) in ꝑmitiua
enim eccleſia fides erat nutriēda ⁊ fir
manda miraculis. ideo grā miracu-
lorum non ſolū dabaꝛ aplis ⁊ alijs
maioribꝫ: ſꝫ etiā frequēter alijs ſim-
plicibus credentibꝫ (Linguis loquū
tur nouis) Hoc factū eſt in aplis ⁊
alijs credentibꝫ qui erāt cū eis. qn̄ ꝑ
grām ſpūſſancti in die penthecoſtes
receperunt donū linguaꝝ (Serpētes
tollent) Hoc patet de paulo actuū
xxviij. Qui percuſſus a vipa in nullo
leſus fuit. ſed viperā pendentem ad
manū eius ī ignē excuſſit (Et ſi mor
tiferꝝ q̄d biberint nō eis nocebit) qđ
patet de johāne euāgeliſta qui vene
num mortiferꝝ hauſita nihil ei nocu
it (Et dn̄s quidē ihesus) Hic aūr de
ſcribitur aſcenſionis xp̄i ſublimato
cū dr (Aſſū. eſt in celū) nō ꝟtute alie
na ſed ꝓpria. tū ratione deitatis que
poteſt omnia. tum ratione hūanita
tis glorioſe. q꜡ corpus glioſum obe
diuit ad nutū anime quantū ad mo
tum localem ꝑ dotem agilitatis. q̄
erat in corpore xp̄i glioſo. ⁊ ideo nu-
bes que ſuſcepit eū ab oculis aploꝝ
vt habetur act. j. ⁊ angeli aſſiſten
tes nō fuerunt ibi niſi ad oſtenden-
dum q꜡ creatura corpalis ⁊ ſpūalis
ſubiecta eſt obſequio xp̄i (Et ſe. ad
dex. dei) ſi referaꝛ ad xp̄m rōne deita
tis. ſic iſta ſeſſio importat equalita
tem cū patre. quia ſm diuinitatē fi
lius eſt equalis patri. Si aūt refera
tur ratōne humanitatis. hoc poteſt
eſſe dupliciter. Vno modo inquātū
eſt vnita actualiter ipſi verbo. et ſic
iſta ſeſſio importat quandā aſſoci
ationem honoris. quia eadē venera-
tione veneratur humanitas inquā
tum vnita verbo cum ipſa deitate. ſi-
cut veſtis regia cum ipſo rege. quā
do eſt ea actualiꝛ indutus. Alio mo
do ſm ſe ⁊ ſic ſedere ad dexteram pa
tris deſignat eſſe in potioribꝫ eis bo
nis. ſicut dextera eſt pars nobilior
et potior corporis. Deſignat etiā q̄n
dam iudiciariam poteſtatē que cō-

municata eſt ipſi xp̄o homini. quia
ſicut fuit iudicatus in forma huma
na ſic veniet ad iudicandū mūdum
ſm qđ dicit act. j. queādmodum vi
diſtis eum aſcendentē in celum. ſ. in
forma humana cui competit videri
oculis corpalibꝫ. ⁊ de loco ad locum
moueri. ita veniet in eadeꝫ forma ad
iudicandū mundum. Verumtamē
iudicatus fuit in forma hūana paſ-
ſibili Aſcendit aūt in celum ⁊ veniet
ad iudiciū in forma hūana impaſ-
ſibili ⁊ glorioſa (Illi aūt) ſ. apoſto
li ⁊ xp̄i diſcipuli (Profecti) ſm man
datum xp̄i predictū. (Predicauerūt
vbiqꝫ) ſm qđ dicit pš. xviij. In om
nem terrā exiuit ſonus eoꝝ) Domi-
no cooperāte) eos dirigendo ⁊ prote
gendo. (Et ſermonē confirmante ſe
quentibus ſignis) ſicut em̄ veritas
que ſubiacet facultati natuāli intel
lectus declaraꝛ ⁊ firmaꝛ ꝑ reductio
nem ad prima principia per ſe nota
ſic veritas que tranſcendit naturale
lumen intellectus cuiuſmodi eſt do
ctrina fidei catholice ſaltē quantum
ad principales articulos fidei. decla
ratur ⁊ firmaꝛ ꝑ opa miraculoſa ſo
li deo poſſibilia. cū em̄ talia fiūt ad
teſtimoniū veritatis illius doctrine
declarata eſt eius veritas cū deus nō
poſſit eſſe teſtis alicuius falſitatis.
Et hoc mō declarata eſt veritas euan
gelica corā pn̄cipibꝫ ⁊ ptātibꝫ ac ſa
pientibus huiꝯ mūdi. Ad laudeꝫ et
gloriā dn̄i noſtri ihesu xp̄i cui eſt ho
nor ⁊ glia in ſecla ſeculoꝝ Amen.

¶ Explicit poſtilla fris Nicolai de li-
ra ſup Marcū. Incipiūt additōnes
ſup eodē Marci in ꝓlogo ſecūdo vbi
dr in poſtilla. rō etiā q̄ inducaꝛ pro
oppoſito.

¶ Additio.

Hec eſt ratio valida ⁊ cōſona
autoritatibus ſanctorum in
poſtilla allegatis. licet poſtil
lator eā ꝟeꝫ cere videaꝛ. j. reg. xxxj.
vbi vide² tenē cū hebreis ⁊ alijs miꝯ
bn̄ ſentiētibꝫ q̄ aſſerunt q꜡ ſaul poſſꝫ
excuſari ab occiſione ſui eo q꜡ tiebat

ne in ipſuꝫ qui erat principalis in
ꝑplo fierent ludibria in ꝯtemptuꝫ
dei quā aſſertionē ſeu opīonē ibidē
recitat tanꝗ̄ verā vel saltē tolerabi
lem· qꝫ maīfeſte ꝯ̄triatur hꝭ q̄ in
hoc loco tenet q̄ manifeſte ſūt vera
ꝓut pꝫ legenti ea q̄ hica alibi a po
ſtillatore ponunṫ ac̄
¶ In ca·i·vbi dicit in poſtilla Jdō
non ē credibile ꝙ calciamentis vte
retur· ¶ Additio·

Uti calciamentꝭ manifeſtū ē
eſſe de cōi hoīm ꝯſuetudine·
non ſolū rudiū ſeu imperfe
ctoꝝ: ſed etiā ſcōrum· ut pꝫ de moy
ſe· exo· xxx· ca· cui in reuerentia ter
re ſcē dicit p angelū· Solue calcia-
menta de pedibꝫ tuis· Similiter de Jo
ſue legit Joſue xxi· Vn̄ non ē incre
dibile ꝙ xp̄us qui nō ſolitariā du
xit vitā: ſed cū hoībus ꝯuerſatus ē·
ut baruch· iiij· calciamentꝭ vteret·
Conuenientiſſimū ei eſt ut quis cū
eis quibꝫ ꝯuerſat ſaltē in licitis et
honeſtis ꝯuerſet Vnde pri· ad co·
ix· Omnibꝫ oīa factus ſū· Nec ob-
ſtat illud qꝫ poſtillator allegat ꝙ
xp̄s impoſuit diſcipulꝭ ad p̄dicandꝫ
miſſis ſine calciamentꝭ īcedere Pri
mo ꝙ non oīa q̄ ipſis diſcipulꝭ ad
predicādū miſſis impoſuit xp̄s ip
ſe ſuauit· Preceperat ei eis in ciuitate
ſamaritanoꝝ· nō intraueritꝭ Mat·
x· ca· qꝫ tn̄ ipē xp̄s nō ſeruauit· ut
hetur Joh· iiij· ca· Similiter math· x·
In viā gentiū ne abieritꝭ· xp̄s aūt
abijt in viā gentiū· utꝫ Math· xv·
vbi legit Seceſſit in ptes tyri a ſy
donis· Vn̄ illud qꝫ legit actu· i· Ce
pit ihs facere a docere· intelligit de
hꝭ q̄ ſimpliciṫ ſunt bō ſm legem
naturalē vel diuinā· ſeu de hꝭ q̄ p
tinent ad pfectionē vite· Vſus aūt
calciamentoꝝ de ſe nec ē bonus nec
malus ſcdm vtrāqꝫ legē predictā·
Vn̄ ſm aug· de doctrina xp̄iana In
oībus non vſus rex: ſed libido vtē-
tis in culpa ē· Scdō ꝙ illud qꝫ dici
tur luc· x· Nolite portare perā: nec
calciamēta· a doctoribꝫ intelliꝰ non

ut lrā ſonat: ſed figuratiue· Vn̄ in
glo· ibidē: vtrūqꝫ de mortui aīalis
corio fit· vnde nihil mortale vult eſſe
in illis quos ad predicādū mittit
Hec in glo· q̄ quidē glo· nō miſti-
ca tm̄ cenſēda eſt: ſed potiꝰ lrālis·
Nā cetera q̄ xp̄s ꝓhibuit diſcipulꝭ
ad predicacōeꝫ miſſis ad lrām in-
tellcā ſunt impeditiūa officij predi-
cacōis inquantū aliquā ſollicitudi
nē ſupfluā ſecū trahunt· ſicꝫ ē poſſi
dere aurū a argentū: ſed portare ſac
culū vel perā a hmōi ſcꝫ calciamen
ta: manifeſtū ē qn̄ ꝙ nō impediūt
ad itinerandū: ſed potiꝰ expediunt
Vn̄ dn̄s q̄ iſrlitis exeuntibꝫ de egi
pto ad feſtinationē exeundi a am
bulandi hortabat in eſu agni paſ-
chalis precipiebat eos hr̄e calcia-
menta in pedibꝫ· utꝫ exo· xij· Cuꝰ rō
ē· ne nudis pedibꝫ ambulādo p of
fenſionē lapidis: vel hmōi impedi
rent ab itinere· Ex quibꝫ videt ſeq̄
ꝙ xp̄s non ꝓhibuit predicatoribꝫ
materialiṫ calciamēta: ſꝫ intelligē
dū ē ꝓut in glo· allegata· hoc ei pꝫ
ī· v· ca· manifeſte vbi xp̄s diſcipu
lis ad predicandū miſſis iubꝫ cal
ciari ſādalijs· Vbi aug· de ꝯſenſu
euangłaꝝ dicit ꝙ marcꝰ dicēdo cal
ciari aliq̄d h̄ calciamentuꝫ miſtice
ſignificacōis āmonet· a iō nullā ꝯ̄di
ctionē includit· ſi vno loco calciam̄
ta diſcipulꝭ ꝓhibeant a ī alio eiſdē
precipiant cuꝫ ſcdm miſticā expoſi
tionē vtrūqꝫ ſit verū· Si q̄s āt intm̄
voluerit ꝓteruire ꝙ nullo mō calci
amēta intelligant niſi materialia
tunc ex dc̄is apli hebit ꝯcordare ꝙ
predicatores euāgelij dn̄t hr̄e cal-
ciamenta· Dicit ei ad ephe· vlti· ſta
te ḡ ſuccincti ac̄· a ſeq̄tur a calcia-
te pedes in prepacōe euāgelij pacꝭ
Oportet ḡ dicere ꝙ tā in dictis xp̄i
ꝓhibentꝭ calciamēta diſcipulis q̄
in dictis apli precipientꝭ predica-
toribꝫ vtrobiqꝫ intelligit calciamē
ta nō materialiter ſed ſpūaliṫ Ter
cio nam ꝯſuetudo ecclie vniuerſatis
maximā habet autoritatē Ipſa ei

doctrina catholicoꝝ doctoꝝ ab ecclia
autoꝛitatē habet. dicit em̄ augꝰ. ī li.
de vtilitate credēdi. Nō crederē euan
gelium niſi eccleſia illud mihi tra=
deret. Conſtat aūt ꝙ ex ꝯſuetudine
eccleſie vniuerſalis p̄dicatores diui
ni verbi materialibꝰ vtūtur calciā=
mentis. Nec ex h̄ reprehendunt̄ niſi
foꝛte illi qui ex regula vel ꝯſtitutiōe
adhuc reſtringūtur. ceteri aūt nul=
lo modo tā generaliter a īreprehenſi=
liter hoc feciſſent. ſi ex p̄cepto xp̄i h̄
fuiſſet interdictū p̄dicatoribꝫ. vt po
ſtillatoꝛ videt̄ ſentire Quarto quia
ex hijs verbis iohā. bap. augꝰ intel
lexit ad lrāꝫ. ꝙ xp̄s calciamēta ma
terialiter poꝛtabat. vn̄ dicit in li. de
verbis dn̄i. de hijs calciamētis q̄bꝫ
calciati ſumus ꝯfoꝛtat me dn̄s ih̄s
ꝙ niſi calciatus fuiſſet: de eo iohēs
nō dixiſſet. cuius nō ſum dignꝰ coꝛ
rigiam calciamēti ſoluere. Erubeſcat
ergo hūana p̄ſumptio. ꝛc. Ego euā=
gelium ſeruo ꝙ nudo pede ambulo
hec ille. Eſt etiā alia ratio ad ꝓpoſi=
tum vide infra ca. v. in additione ſe
cunda ꝛc.

In eodē ca. vbi ḋꝛ in poſtilla dicē
dum ꝙ illa nō fiunt in coꝛpore cele=
ſti: ſed in aere.

Additio.

Melius dicendū eſt ſm̄ ihero
ni. ſup mattheū. dicētem ꝙ n̄
reſeratione elemētoꝝ ſ3 ſpūa
libus oculis celi aperti ſunt. ſicut a
ezech. in. j. ſui voluminis aptos eſſe
ꝯmemoꝛat ſm̄ quā ſentētiam nec ī
coꝛpe celeſti nec in aere apertio illa
fuit facta ſed tm̄ reſpectu ip̄ius xp̄i
hanc apertionē ſpūaliter ꝯſiderāt̄ꝫ
ꝙ etiā modus loquēdi euāgeliſtaꝝ
teſtat̄. dicit̄ em̄ math. iij. Et ecce a
p̄ti ſunt ei celi vbi criſ. q̄ḋ coꝛpalit̄
aperit̄ oībus apertū eſt. Sic et a mar
cus dicit de xp̄ō tm̄. vidit aptos ce=
los q̄ſi ip̄a apertō celoꝝ ad viſionē
xp̄i referat̄. ſ. intellectualē. put xp̄s
baptiſmo iā ſanctificato vidit aptū
eſſe celū hoībꝫ. q̄ḋ tn̄ antea videāt ſi
endū. vn̄ in hac aptōe ſm̄ tho. ī. iij
p̄te. q. xxxix. tria ſunt ꝯſiderāda q̄ ꝑ
tinent ad efficaciā noſtri baptiſmi
p̄mo quedā p̄ncipalis virtus ex q̄
baptiſmꝰ efficaciā habet. q̄ quidem
eſt virtus celeſtis. ſ. diuina. q̄ḋ rōē
ſignificat̄ p apertionē celorū. Scdō
ad efficaciā baptiſmi opatur fides
eccleſie et eius qui baptizat̄. Baptiſ
mus em̄ eſt fidei ſacramentū. p fidē
aūt cognoſcimus celeſtia q̄ ſenſum
et humanā rōnem excedūt ad q̄ḋ ſi
gnificandū. apti ſunt celi Tercio ꝙ
p baptiſmū apitur nobis introitꝰ
regni celeſtis. put in poſtilla.

In eodē ca. vbi ḋꝛ in poſtil. Si em̄
cognouiſſent demoēs ip̄m eſſe deuꝫ
nūq̄ induxiſſent.

Additio.

Non videt̄ rō q̄re demones nō
induxiſſent iudeos ad cruci=
figendū xp̄m etiā ſi cogno=
uiſſent ip̄m eē deū. Demoēs em̄ cum
ſint in termino dānationis quāto
ad maioꝛa pc̄tā hoīes trahere pn̄t.
tātū ad illud magis conantur Et iō
beda ī h̄ loco loquēs de dyabolo ſic
dicit. nō igit̄ iō iudeis eū crucifigere
ꝑſuaſit ꝙ dei filiū nō eſſe putauit.
Ex quo ptꝫ ꝙ etiā ſi filiū dei ip̄m eē
putaſſet adhuc ꝑſuaſiſſet vt crucifi
geretur. dictū aūt ap̄li. j. ad coꝛ. ij
dicētis Si em̄ cognouiſſent nūq̄ dn̄m
glīe crucifixiſſent ꝛc. nō facit ad ꝓ=
poſitū. loquit̄ em̄ de hoībus q̄ tanq̄
viatores q̄ntumcūq̄ viles ſint non
dum tamē ꝯmuiter attingūt ad ter
minum dānationis

In ca. vj.
vbi ḋꝛ in poſtil. nec eſt verīſile ꝙ tā
to tp̄e fuit ocioſus.

Additio.

Cum xp̄s etiā in hac vita ſū=
mum gradū ꝯtemplationis
attigit nullo mō dici potuit
ocioſus etiā ſi aliquādo ab oī actōe
ſeu exercitio coꝛpali ceſſaſſet. hoc ei
ptinet ad ꝯtemplatiuā vitam ab ex
teriori actione quieſcere ſm̄ grego.
in. vj. moral. Et ideo irrationabile
eſt attribuere xp̄ō occupationē ī ar
tibus mechanicis ad remouenduꝫ
ab eo ocioſitatē. nec ex hoc ꝙ illi de
nazareth ip̄ꝫ fabꝝ vocābāt ꝯcludiꝰ ip̄ꝫ

fuiſſe fabꝝ. ſicut nec ipſũ habuiſſe
ſorores: licet ipſi dixiſſent. Nonne
ſorores eiꝰ hic nobiſcũ ſunt: ſed fa-
bꝝ ipſũ dicebant ad vilipendẽdam
doctrinã xpi. freq̄nter ei hij q̄ occu-
pant᷑ in actionibꝫ corporalibꝫ defici
unt ab intellcũalibꝫ. Vel dicendũ
ſm augꝰ. ꝙ eo ipſũ fabꝝ xpm crede
bant quo fabri filiuꝫ. qꝛ coĩter filij
dicunt᷑ habere artẽ patris.

In eodẽ. ca. vbi dicit᷑ in poſtilla
Ex quo pꝫ ꝙ ſandalia nõ dicũtur
calciamenta. Additio

MAnifeſtũ eſt ex cõi modo lo
quendi ꝙ ſãdalia ſunt que
dã ſpẽs calciamenti. Calcia
mentũ eñi ſe habet ut genꝰ ad oĩa
quibꝫ induimur. vnde ſi aplĩ ꝓhi-
bentur ne aliquo mõ portarent cal
ciamenta ꝑut intelligit poſtillator
ex ꝯſequenti nõ poſſent portare ſã-
dalia cũ ſint quedã ſpẽs calciamẽ
ti. ⁊ ſic eẽnt eis iniũcta ꝯtraria pre
cepta. qꝺ eſt manifeſte ꝯtra rõem
Vñ aliter dicendũ eſt. Ad qꝺ ſciẽ-
dum ꝙ calciamẽta ſeu ſãdalia poſ
ſent dupliciter portari. Vno mõ in
pedibꝫ ꝑut coĩus fit. Alio mõ liga
ta ſb cingulo vel recondita in ſaccu
lo vel in pera ⁊ hmõi. ꝑut paupes
itinerãtes q̄nq̄ faciunt ut cũ corrũ
punt᷑ vbi deficiunt calciamẽta ſeu
ſãdalia q̄ hñt in pedibꝰ ꝓuideant
ſibi de alijs. ⁊ que ſecũ portant mõ
predcõ. Primo mõ nunq̄ fuit ꝓhi
bitũ aplĩs vti ſandalijs: nec calcia
mentꝭ ſcꝫ in pedibꝫ. qꝛ hoc pertinet
ad velociꝰ ſeu expeditiꝰ incedendũ.
Vñ iſraheliticꝭ ut citiꝰ exiẽnt de egi
pto ⁊ nõ deſidioſe ambularent pre
cipiebat᷑ a dño ut hrẽnt calciamen
ta in pedibꝫ ꝑut ipẽmet poſtillator
dicit exo. xij. Scdõ vero mõ ꝓhibitũ
eſt aplĩs euntibꝫ ad predicandũ.
ſcꝫ portaẽ calciamẽta in ſacculo vel
hmõi. qꝛ hoc ẽ impedimentũ itine
rãti ſicut ⁊ alia ſuperflua vel dupli
cia que ꝓhibebant᷑ aplĩs eũtibꝫ ad
predicandũ: ut in pñti. c. Veritas
hꝰ diſtinctionis ſcꝫ de duplici mõ
portandi calciamenta pꝫ ex modo
loquendi ſacre ſcripture. Nam ma
th. x. vbi calciamenta eis ꝓhibebã
tur nõ ꝓhibet eis portare in pedibꝫ
Dicit ei. nec calciamẽta nec virgã.
Siſr luce. x. dicit. Nec perã: nec
calciamẽta nõ exprimẽs in pedibꝫ
ſm marcuꝫ in hoc. ca. non ꝑmittit᷑
aplĩs portare ſãdalia ſimpliciť. qꝛ
hoc eſt ꝯtra aliud preceptũ de dire
cto: ſed ꝑmittit᷑ eis calciari ſandali
is: qꝺ eſt portare ſandalia primo
mõ. vnde expreſſe dicit ꝫ calciatos
ſãdalijs. Similiter aplũs ad ephe.
vi. in eadeꝫ materia dicit. Calciate
pedes in ꝑparatione euangelij. Nõ
eñi dicit ꝙ portent calciamẽta. qꝺ
põt intelligi ſcdõ mõ portandi. ſed
ꝙ portẽt in pedibꝫ. ⁊ ſic in hijs du
obꝫ preceptis nulla eſt ꝯtradictio.
etiã ſi ſandalia ⁊ calciamenta ꝑ eo
dem ſumant᷑. ⁊ de hac materia vide
ſupra ca. i. in addicõe ſcdã.

In capitulo ix. vbi dicitur in po
ſtilla. Et ſiſr claitas glorie quã
tunc in corpe ſuo habuit eſt in ex
tremitate corpis. Additio.

QVod figurã ſit in extremita
tibꝫ corpis pꝫ ex diffinicõe
figura eſt qꝺ termino vel
termĩs ꝯprehendit᷑ ut ait geometꝛ
ſed ꝙ ſimiliter ſe hẽat claritas glo
rie: ut ſcꝫ ſit tm̃ in extremitatibus
corpis hoc nõ eſt. claritas eñi glo
rie nõ ſolũ extrẽitates ꝯtinet: ſed oꝫ
ꝙ corpus tm̃ ſit glorioſuꝫ. ſicꝭ ⁊ to
tum agile. ⁊ iõ in trãſfiguracõe leꝛ
Reſplenduit facies eius ſicut ſol.
Sed ꝯſtat ꝙ claritas ſolis nõ ẽ tm̃
in extremitatibꝫ eius ſed etiã in oĩ
bus ꝑtibꝫ ſuis intrinſecꝭ. Nõ autẽ
quare aſſumptio claritatꝭ trãſfigu
ratio dꝛ licet figura nõ mutet᷑: eſt.
qꝛ ſicut color qui ꝑticipat claritatẽ
imꝑfecte in ſupficie corpis colora
ti attendit᷑ ſic ⁊ claritas q̄ ẽ ꝑfecta
lucida in eiꝰ ſupficie attendi põt.

In. ca. xij. vbi dicit᷑ in poſtilla.
ꝙ quantitas meriti accipit ſm q̄n
titatẽ doni. Additio.

De quantitate meriti quod ac
cipi debet ꝑpe habeť in prima
pte.q.x.ca.v.vbi ſic.quāti
tas meriti ex duobꝫ pōt penſari Vno
mō ex radice caritatis a grē.a taľ
quātitas meriti rñdet premio eſſen
tiali q̄d ꝯſiſtit in dei fruitione.qui eī
ex maiori caritate aliquid facit fru
eť deo pfectius.alio mō pōt penſari
quātitas meriti ex quātitate opis
que quidē eſt duplex.ſ.abſoluta a
ꝓporcionabilis.Vidua eñi q̄ miſit
duo eraminuta in gazophilaciū mi
nus opus fecit q̄ntitate abſoluta q̄
illi q̄ magna poſuerūt:ſed quātita
te ꝓporcōnati vidua plus fecit ſcd̄m
ſententiā dñi qꝛ magis eius facul=
tatem ſupabundabat.vtraqꝫ tamē
quātitas meriti rñdet p̄mio acciden
tali q̄d eſt gaudiuꝫ de bono creato.
hec ſāctus tho.Quibus bñ ꝯſideātuř
et ad ꝓpoſitū applicatis patꝫ.ꝙ hec
vidua ꝯmendať a xp̄o a hoc ſoluꝫ ꝙ
quātitate ꝓporcionati plus fecit q̄
alij qui maiora obtulerunt.nō au=
tem de quātitate meriti eſſentialis
que conſiſtit in radice caritatis.que
quidē caritas eſt cauſa prima deuo
tionis Vnde nō dixit xp̄s.hec vidua
plus meruit ſed dixit plus omnibꝫ
miſit.

In capitulo.xiiij.vbi dr̄ in poſtil.
abba pater idem ſignificat ⁊c̄.

Additio.

Abba pater eſt ꝓpriū nomeñ
ſirum id eſt caldaicū a freq̄n
ter hēꝛ in trāſlatōe caldaica

Prohemiū eiuſdē ſup lucā incipit

Facies bouis a ſiniſtris
ipōꝝ quatuor.ſicut di=
ctum fuit ī pricipio euā
gelij ſcd̄m matheū.ezechi
eli ꝓphete in viſione ani
malis quatuor facies habentis de=
ſignatum fuit xp̄i euangeliū fore q̄
drifarie deſcribendū videlicet a ma=
theo in facie humana.a marco in fa
cie leonina.a luca in facie bouina a
a iohanne in facie aquilina.Et iō
in verbo ꝓpoſito circa euangeliū lu=
ce quatuor deſignanť.Primuꝫ eſt
elegantia ſtili.cum dicit facies.ma
teria libri.cū ſubdit bouis.ordo euā
gelij.cū dicitur a ſiniſtris p̄fixio nu
meri cuꝫ additur ipōrum quatuor.
Circa primū conſiderandū ꝙ facies
eſt elegantior a nobilior ps corpis
et ideo ꝯuenienter p faciem noticia
et elegantia ſcripture deſignatur.q̄
in euangelio luce ſpecialiter reperi=
tur.vt patet intuenti.Propter q̄d
dicit beatus iheronimus.Sermo au
tem luce tam in euangelio q̄ ī acti=
bus apoſtolorum cop̄ior eſt a ſecu
lari redolet eloquentia.ꝓpter q̄d de
hoc poteſt dici illud q̄d ſcribiť apo=
caľ.j.ca.facies eius ſicut ſol lucet ī
virtute ſua.qꝛ ſicut claritate ſolis re
fulget tota mūdi machina.ſic ex de
ſcriptione euangelij ſcd̄m lucam tam
elegāter tradita refulget a relucꝫ to
ta vniuerſalis eccleſia.Circa ſcd̄m cō
ſiderandū ꝙ licet lucas euāgeliſta
deſcribat totū decurſum euangelij.ī
cipiens a xp̄i miraculoſa ꝯceptione
ptranſiens p eius natiuitatē.cōuer
ſationem.mortē a reſurrectionē.ter
minans euangeliū in eius aſcenſio
ne.vt ſic ab eodē inciperet act⁹ apo
ſtolorum in quo terminauerat xp̄i
euangeliū.tamen eius principalis
intentō eſt circa xp̄i mortē a paſſio
nem deſcribendā.propter q̄d ipē lu
cas deſignatur ī facie bouis qui eſt
animal immolaticiū ſcd̄m traditōem
legis.ꝓpter q̄d ſuum euangeliū in
cepit a ſacerdotio zacharie ad q̄d of
ficium ſpectat immolare.Et iō ma=
teria principalis huius libri deſig=
natur in facie bouis.qꝛ ſicut dictum
eſt.lucas principaliter deſcribit ihe
ſum xp̄iſtum pro nobis immolatū
ꝓpter q̄d de hoc poteſt exponi quod
ſcribitur puerbioꝝ.xiiij.Vbi pluri
me ſunt ſegetes.ibi manifeſta eſt
fortitudo bouis.In euangelio eī lu
ce ꝯtinenť ſegetes plurime.videlicꝫ
dñi noſtri ihū xp̄i verba q̄ ſunt aīa
rum pabula ibi etiam maīfeſta eſt
fortitudo bouis.virtus eī fortitudis

eſt circa terribilia bone mortis· for
tis et impauidꝰ eſt circa bonā mor
tem· ut 8ꝛ· iij· eth· Mors aūt xp̄i n̄
ſolū fuit bōꝫ ſed etiā precioſiſſima·
fuit etiā circa maxime terribilia· ⁊
ideo virtus fortitudinis xp̄i hoīs
maxime apparuit in ipſa· Et qꝛ lu
cas pre ceterꝭ deſcribit hanc mortē
⁊ paſſionē ut dictū eſt ꝛ idō de huiꝰ
euangelij deſcripcōe ꝯuenienter dici
tur qꝛ ibi ē manifeſta fortitudo bo-
uis· qꝛ ibi maxime relucet fortitu-
do xp̄i hoīs ꝓ nobis immolati ad
modū bouis· Circa terciū ꝯſideran
dū qꝛ facies bouis erat tercia in ſitu
illius aīalis habentꝭ q̄tuor facies·
Facies ei hoīs erāt prima· qꝛ ī recto
aſpectu ꝓphete ſita· ⁊ ꝑ ꝯſequēs fa
cies leonis ſcd'a q̄ erat in dex̄ qꝛ ꝑs
dextra prior ē ſiniſtra ⁊ ſic facies bo
uis q̄ deſcribit in ſiniſtra ꝑte erat
tercia ꝑut in principio mathei fuit
plenꝰ declaratū ⁊ ſic inter q̄tuor
euangelia euāgeliū luce tenet ter
ciū locū· qđ notat cum dicit· a ſini
ſtris· In figura hꝰ dicit iudic· vij·
qꝛ gedeon hēbat in dextra tubā ⁊ in
ſiniſtra lampadē· Per gedeon vō ma
theus euangl'a pōt intelligi· qꝛ ge
deon interpretat circuiens in vtero
v̓ginali· ꝑ tubā vero in eius dextra
exn̄te intelligit euāgeliū marci qđ
eſt q̄ſi quidā rugitus leonis q̄ aſſi
milat ſono tube terribilis· Per lam
padē in ſiniſtra exn̄tem intelligit
euangeliū luce qđ ꝓcedit lucide et
clare Et idō de hac ſiniſtra pōt expo
ni qđ ſcribit ꝓuer· iij· In ſiniſtra
illiꝰ diuitie ⁊ gl'a· In euanᵒ em̄ lu
ce virtutū diuitie ꝯtinent actualit·
⁊ gl'a virtualit· qꝛ ꝑ exerciciū vir-
tutū acq̄ritur gl'a beatoꝝ· Circa q̄r
tum ꝯſiderandū qꝛ licet plures ſcri
pſerint euāgelia tn̄ q̄tuor ſunt ap
ꝓbata· ut dicit in ꝓlogo ſup math
⁊ hoc ꝓpter figurā ſacri oñſ ezechi
eli ꝓphete in aīali hn̄ti q̄tuor facies
Et in rota q̄tuor facies hn̄te ezech·
pri· Et iſte q̄ternariꝰ figuātus ē in
multꝭ quaternarijs ut declaratum

fuit diffuſiꝰ in principio euangelij
ſcḋm marcū· Et vltimo deſignat ma
nifeſte apoc· iiij· In q̄tuor aīalibꝫ
oculatꝭ ante ⁊ retro· qꝛ euangeliſte
reſpiciūt ad tp̄s preteritū ⁊ futurū
De quibꝫ aīalibꝫ ibidē ſubdit qꝛ re
quiē non hēbant die ac nocte dicen
tia· Scūs ſanctꝰ ſanctꝰ dn̄s deꝰ om
nipotēs· cui eſt honor ⁊ gl'a in ſecu
la ſeculoꝝ· Amen·

¶ Poſtilla eiuſdē ſup ꝓlogū ihero
nimi in idē euangeliū· incipit·

Lucas ſirus nacōe) Eu
angelio ſcḋm lucā btūs
iheronimꝰ ꝓlogū pre-
mittit· in q̄ primo exp̄
mit beati luce ꝯmenda
tionē· ſcḋo ſuā excuſationē· ibi· qꝛ a
legentibꝫ· Circa primuꝫ premittit
ꝯmendatō beati luce quantū ad eu
angeliū ab eo deſcriptū· ſcḋo quan
tum ad deſcriptionē actuū aploꝝ·
ibi· Cui lucas nō immerito ⁊c̄ Pri
ma diuidit in tres ꝑtes· qꝛ primo
oñditur luce ſcriptorꝭ autoritas·
Scḋo ſcribendi nc̄citas ſiue vtilitas
ibi· Qui cū iam eſſent ſcripta· Ter
cio ſcribendi modꝰ ſeu q̄litas· ibi·
Cui ioh· poſt bap· Circa primū de
clarat luce auc̄tas ex p̄ria cū dicit
(Lucas ſirus na) Fuit ei antiq̄tus
ſiria valde nobilis ꝓuincia· ⁊ a ciui
tate ꝓpria cū ſubdit (Anthiocenſ)
Fuit ei antiochia valde nobilis ci-
uitas a ſeleico rege aſie edificata ⁊
noīe p̄ris ſui denoīata arte medicꝰ
ut ex medicina corꝑali deſignaret
futurꝰ medicus ſp̄ūalis animarū·
(Diſcipulis aploꝝ) qꝛ ab ipſis di
dicit euangeliū· ſcḋm qꝛ ipſe dicit in
ꝓlogo ſui euangelij· ut patebit ⁊c̄
(Paulū ſecutꝰ) qꝛ fuit comes ī diu
diuꝰ ſue ꝑegrinacōis (Vſqꝫ ad con
feſſionē eius) ꝑ martiriū in vrbe ro
ma (Seruiens dn̄o) Fuit quantuꝫ
ad exerciciū boni (Sine crimine) q̄
tum ad euitationē mali· qꝛ vixit ſi
ne pc̄tō notabili ſaltē poſt ſuā con
uerſionē· qđ declarat ꝑ hoc qđ ſub
dit (Nā neqꝫ vxorē vnq̄ habens)

ex quo patet eius ↄtinentia (lxxiiij
annoꝝ obijt) In ꝓlogo ſup actꝰ a
poſtoloꝝ dr. lxxxiiij. annos etatis a
gens ⁊c. Et dicūt aliqui ꝙ iſtud cō
tingit vicio ſcriptoꝝ a pn̄cipio. ex q̄
alij libri ſequētes in h̄ ſunt deficien
tes. Alij dicunt ꝙ in ꝓlogo ſuper a
ctus apl'oꝝ ↄputantur omnes anni
ſue etatis. Hic vero ↄputantur tm̄
anni ↄuerſionis ſue ad fidē catholi
cam. Sed h̄ nō videt̄ ꝓbabilit̄ dictū
q2 hic dr ꝙ an̄ ↄuerſionem fuit arte
medicus. puer autē decē annoꝝ tm̄
non pōt illā artē ſcire a multominꝰ
exercere. ꝙ tn̄ optet dicere ſm̄ iſtos
(Plenus ſpū ſancto) ex quo ptꝫ eiꝰ
felix ↄſūmatio. (Qui cū iam eſſent
ſcripta) Hic ↄſequēter oñr ſue ſcri⸗
pture vtilitas ac etiā neceſſitas que
fuit duplex. Vna ꝓpter veros euāge
liſtas q̄ licet vera ſcripſiſſent. tn̄ ali
qua de xp̄o obmiſerant. q̄ꝝ noticia
eſt valde vtilis immo neceſſaria vt
de ↄceptione a natiuitate noſtri ſal
uatoris. a etiā ſui p̄curſoris que p
lucam fuerūt ſuppleta vt patebit in
fra. vt ſic quatuor euāgeliſte in de⸗
ſcribendo veritatē euāgelij concorda
rent a tn̄ ſinguli aliqua ꝓpria dice⸗
rent Secūda neceſſitas fuit propter
pſeudo euāgeliſtas. q̄ ſub nomie di
ſcipl'oꝝ xp̄i vtpote thome a mathie
ſcripſerunt euāgelia inſerētes here⸗
ſes. vt ſub noīe diſcipuloꝝ xp̄i faci⸗
lius ſeducerent ſimplices. q̄ꝝ falſi⸗
tas ex deſcꝑtione euāgelij luce dep̄⸗
henditur. ſicut a p alia euangelia a
matheo marco a iohanne deſcripta.
Hāc igit̄ ſentētiam. ponit h̄ ihero.
ſatis inuolute premittens ꝙ lucas
ſcꝑſit poſt matheū a marcū. cū dicͥ
(Qui iam cū eſſent ſcꝑta ⁊c.) (In a
chaie ptibꝫ) h̄ eſt in grecia (Signifi
cans a ipē in pn̄cipio) .i. in prologo
euāgelij ab eo deſcꝑti. vt patebit ī
fra. Conſeq̄nter ponit cām ſecundā
quare ſcꝑſit. ſ. ad excludendū here⸗
ſes cū dr (Cui extra) .i. p̄ter (Ea que
ordo euāgelice diſpoſitōis expoſcit)
.i. p̄ter illā cām ſcribendi illud euā⸗
gelīū q̄ fuit vt veritas euāgelij in q̄
tuor euāgelijs ordinarētur ꝓpt̄ mi
ſterium in ſcꝑtura ſacra multiplici
ter deſignatū. (Ea maxie neceſſitas
laboris) .ſ. luce ſcribētis (Fuit vt ela
boraret q̄liter manifeſtata eſt hūa
nitas xp̄i dei) q2 eſt verus hō a verus
deus (Venturi in carnē oī ꝓphetatio
ne) q2 oīs ꝓphete de eius aduentu
ꝓphetauerūt ſcd̄m ꝙ dr act'. x. huic
oēs ꝓphete teſtimoniū phibēt (Pri
mum grecis fidelibꝫ) .ſ. eſſet manife
ſta dicta xp̄i hūanitas (Ne iudai⸗
cis fabulis attenti in ſolo legis deſi
derio tenerent̄) credentes eſſe ſalutē
in legis obſeruatōe (Ne vel heretic'
fabulis a ſtultis ſollicitatōibus ſe
ducti) Per pſeudo euāgeliſtas vel a
lios hereticos (Exciderent a v̄itate)
q̄a primi credentes de grecia erāt ī fi
de teneri. a iō indigebāt p euange⸗
lium luce qui greca lingua ſcꝑſit ī
fide ſolidari. Conſeq̄nter ihero. poīt
cauſam primā ſcribendi h̄ euange⸗
lium. ſ. vt ea q̄ omiſſa erāt ab alijs
ↄplerētur. a h̄ eſt qđ dicͥ (Dehinc
vt in pn̄cipio euāgelij iohā.) .ſ. ba
ptiſte p̄curſoris dn̄i (Natiuitate p̄
ſumpta) .i. in pn̄cipio euāgelij luce
poſita (Indicaret cui euangeliū ſcri
beret) .ſ. theophilo ep̄o in h̄ ꝙ euan
geliū ſuū incepit a ſacerdotio (Et in
quo electꝰ ſcriberet) .i. in q̄ aīali ele
ctus eſt ad ſcribendū euangelium
.ſ. in figura bouis qđ eſt aīal immo
laticium (Conteſtās in ſe) .i. in euā
gelio ab eo deſcꝑto. Et bn̄ dicit ī ſe
et nō a ſe p hoc inſinuās ꝙ ſcꝑtura
ſui euāgelij eſſet deo attribnēda tā⸗
q̄ꝫ principali ſcriptori (Cōpleta eſſe
que ab alijs eſſent inchoata) licꝫ eī
mathꝰ de natiuitate ſaluatoīs ſcri
pſerit. non tamen ita ꝑfecte ſicut lu
cas. Matheus etiam a marcus ↄce
ptionē a natiuitatē p̄curſoris tacue
rant quā lucas exp̄ſſit a ī multis a
lijs dicta eoꝝ ↄpleuit (Cui iohā.) h̄
oñr deſcribit̄ modus ſcribendi euā⸗
gelium luce ſeu qualitas. In deſcri
bendo eī xp̄i genealogiam. mathꝰ

inchoauit ab abrahā vſq; ad xp̄m
deſcribendo. Lucas aūt ordīe retro
grado inchoauit a xp̄o aſcendēdo ñ
ſolū vſq; ad abrahā: ſed etiā vſq;
ad deū ut patebit .ī. iij. c. Cꝯ rō fuit
ꝗ ſicut math. oñdebat modū q̄lit
deꝯ venit in mundū carnē aſſumen
do a prībus deſcēdentem. ita lucas
oñderet quō p benedictā xp̄i incar
natione reducim̄ in deū p verā fidē:
q̄ etiā fuit in prībus ve. teſta. licet
nō ita explicite ſic̄ eſt in fidelib; no
ui teſtamenti. Hanc aūt ſn̄am po
nit btūs ihero. multū intricate: ſed
ego accipiā verba eius non ſm or
dinē ſcripture ſed ſn̄e (Cui) ſc; lu=
ce (Ptās pmiſſa eſt) .i. ꝯceſſa (A p
fectiōe gn̄ationis in xp̄o implete)
.i. ſcribere pfecte genealogiā in xp̄o
impletā. ꝗ ibi terminat̄ oñdendo
(Et repetende a prin⁹ natiuitatis hu
mane) .i. retrogrado modo ſcribere
genealogiā predictā; in q̄ incepit
ab hūanitate xp̄i (Pꝯ baptiſmū fi
lij dei) ꝗ poſt baptiſmū xp̄i imme
diate ſcripſit genealogiā predictā
ut h̄etur .ī. iij. c. (Ideo) .i. ꝓpter cau
ſam q̄ ſtatī dicet̄ predicto modo de
ſcp̄ ſit genealogiā (Vt reqrentib;)
.i. ſcire deſiderantib; (Demrāret in
quo apphendens erat) .i. ipſū deum
in quo terminat genealogiā in cꝯ
apphenſione p aptam viſionē cōſi
ſtit btītudo (Introitu admiſſo ge=
nerationis in diſpōtis dei) .i. ipſiꝯ
xp̄i q̄ ſcd̄m deitatē eſt indiſp a prē
ꝗ ſic eſt ei equalis (Quē) xp̄um.
(ponit in introitu) .i. in principio
(gn̄ationis) .i. genealogie ab eo d
ſcripte (Recurrentē in deū) ꝗ ad ip
ſum terminat̄ ut dictū eſt) Per na
than filiū) Sicut ei matheꝯ ponit ſa
lomonē filiū dauid in genealogia
xp̄i ab eo deſcripta. ita lucas ponit
nathan filiū dauid duplici de cau
ſa. Vna eſt. ꝗ nathan dicit̄ fuiſſe
filiꝯ dauid adoptiuꝯ. nos aūt redu
cimur in deū p hoc ꝗ efficim̄ filij dei
adoptiui. et ideo lucas q̄ ſcribit ge
nealogiā aſcēdendo in deū deſcp̄ſit
eam p nathan filiū adoptiuū. Alia
cā eſt. ꝗ nathan interp̄tat̄ donū.
⁊ ideo figurat xp̄m q̄ eſt dei filiꝯ na
turalis. ⁊ p hoc ꝗ fuit nobis datꝯ
a prē efficimur filij dei adoptiui. ꝗ
p eū tanq̄ p mediatorē reducimur
in deū prēm. ideo ſubdit̄ (Vt predi
cans) ſc; ipſe lucas (Hoībus xp̄m
ſuū) ꝗ datus eſt hoībus a prē pro
eoꝝ ſalute (Opus pfecti hoīs) .i. cō
ditionē natuē humane in ſtatu in
nocētie q̄ fuit pfecta virtutib; ⁊ ſci
entijs (Recurrere in ſe) .i. redire in
dignitatē priſtinā a qua ceciderat
(Faceret p filiū) .i. p nathā figuā
tiue rōe predcā ſed p xp̄m effectiue
q̄ eſt dei filius ſm naturā diuinā ⁊
filius dauid ſcd̄m carnē (Qui per
dauid prēm venietib; in xp̄o) .i. deſ
cendētib; vſq; ad xp̄m p gn̄acōes
(Iter prebebat) .i. viā ⁊ modū vi
uendi vſq; ad xp̄m (Cui luce) Po
ſita ꝯmendacōe beati luce in ſcribē
do euangeliū. hic ꝯñr po² eius ꝯmē
datio in ſcribendo actꝯ aploꝝ cū d;
(Cui luce nō immerito) .i. nō irrō=
nabiliter: ſed ex magna rōe (Etiā
ſcribendoꝝ actuum aplorum ptās
in miſterio datur) ꝗ ſicut ſupradi
ctū eſt fuit diſcipulus aploꝝ ⁊ ſpe
ciali t̄ pauli. cuius fuit comes indi
uiduꝯ. ⁊ ſic vidit facta eiꝯ. de qui=
bus liber actu. aplorum p maiori
pte loq̄tur q̄ certius potuit ſcribere
tanq̄ viſa. In principio tñ illiꝯ li=
bri ſit mentio de xp̄i aſcenſione. et
mathie electione. ⁊ hoc eſt qđ dici
tur (Vt deo in deū pleno) Xp̄s aūt
dicit̄ deus in deo. ꝗ filius ſemp eſt
in prē quantū ad ipſā deitatē. q̄n
tum vō ad humanitatē fuit plene
cū deo prē qñ in humanitate glori
oſa aſſumptus ē ad dextrā patris.
de quo ſit mentō in principio libri
(Et filio pditionis extincto) .i. iu
da pditore. de cꝯ morte ibidē agit̄
añ electionē mathie (Oratione ab
ipſis apl̄is facta ſorte dn̄ice electō
nis nūs ꝯpleret) Quia in electiōe
mathie apl̄i premiſſa orōe dederūt

ſortes. et cecidit ſors ſup mathiā et
ſic ꝯpletus fuerit nūs apłoꝝ .xij. a
xp̄o electoꝝ de quoꝝ nūo iudas ce-
ciderat (Sicqꝫ paulus ꝯſūmationeꝫ
apłicis actibꝫ daret) qꝛ in actibꝫ eiꝰ
ille liber terminat̄ (Quē diu cōtra
ſtimulū recalcitrantē dn̄s elegiſſꝫ)
qꝛ dū pſequeret̄ xp̄m in mēbris ſu
is a xp̄o electus. vt habet̄ act̄. ix.
(Qꝫ a legētibus) poſt hūc ꝯmēda
tionem hic iheronimus ponit ſuam
excuſationē. de h̄ ꝙ ita breuiter trā
ſierat. qꝺ fecit ad vitandū pliritatē
et curioſitatē. et h̄ eſt qꝺ dicit (Qꝫ et
ſi) .i. q̄uis (Legētibꝫ ac requirētibꝫ
deū vtile fuerāt a nobis expedita) .i.
p nos enudeari (Per ſingula) .i. pti
culatim et plenius (Sciens tamē) .ſ.
ego ihero. (Qꝫ opantē agricolā) .i.
doctorē (Oportꝫ pri. de fruc. ſuis ede
re) .i. de doctrina ſua fructū ꝑcipere.
qꝺ fit qn̄ auditores pficiūt (Vitaui
mus publicā curioſitatē) (Ne non
videremur tā) .i. tantū (Demōſtra-
re) .i. plane oñdere (Deū) .i. veritatē
de diuis (Quā) .i. quantū (Faſtidi
entibus pdidiſſe) .i. ſcribere ad libi
tum et voluntatē curioſoꝝ. quia at-
tediantur in auditu vtilium. et ma
gis in ſubtilibꝫ et paruꝫ vtilibꝫ dele
ctantur. videt̄ tamen aliquibꝫ ſal-
ua reuerentia beati iheronimi ipſā
ſententiam que plane et lucide dici
poſſet verbis obſcuris et intricatis ob
umbraſſe.

¶ Prohemium beati Luce in euan
gelium ſuum incipit.

Q
uoniāquidem ⁊c̄.)
Hic incipit btūs Lu
cas ſcribere. et primo
ſuo euāgelio premit
tit ꝑfationem. Secun
do ſubiungit euāge-
lij narratione. ibi. Fuit in diebꝫ ihe
ro. In ꝑfatione ſua ponit duplicē
cauſā quare ſcripſit euangeliū. ſcꝫ
ad ꝯplendū aliqua q̄ a Matheo et
Marco fuerāt obmiſſa vel incōple-
ne dicta. et ad excludendū falſa que
ab hereticis ſub noīe diſcipulorum
ſcp̄ta fuerāt ſicut plenius dictū eſt
in plogo ihero. et hoc eſt qꝺ dicitur
(Quoniāquidem) .i. certe. (Multi
conati ſunt ordiā. narra. reꝝ) .i. ge-
ſtorum euangelicoꝝ. qꝛ ſicut dictuꝫ
eſt aliqui ſcripſerant vere; h̄ tamen
aliqua obmittēdo aliqui aūt falſe
hereſes inſerendo (Que ī no. cōple.
ſunt) id eſt in euangelio a nob̄ ſcri
pto. quia ꝯpleuit dicta eoꝝ qui vere
ſcripſerāt. et excluſit dicta eoꝝ q̄ fal
ſa inſeruerāt. (Sicut tra. nobis qui
ab ini. ipſi vide.) .ſ. ipſi apoſtoli a
quibus didicit veritatē euangelij.
(Viſū et eſt mihi aſſecuto) .ſ. verita
tem euangelij modo p̄dicto (Omia
a pnci. dili. et or. t. ſcribere (Quia ī
cepit euangeliū ſuū a ꝯceptione p̄
curſoris et ſaluatoris. ꝙ autē dicit
oīa non eſt intelligendū ꝙ omnia
acta xp̄i ſcp̄ſerit. qꝛ totus mundus
non poſſet capere tantā ſcripturam
vt habet̄ ioh̄. xxj. ſed accipitur hic
oīa quia ſcp̄ſit de oīnibus neceſſa-
rijs quoꝝ noticia erat neceſſaia ad
ſalutē (Optime theophi.) Ex h̄ ver
bo dixerunt aliqui ꝙ iſte theophilꝰ
fuit vir potens et p̄nceps in achaia
quia paulus tali mō loquēdi vtit̄
ad feſtū act̄. xxvj. Nō inſanio op
time feſte. Sed illud motiuū nullū
videt̄. qꝛ talis modus loquēdi pro
prius eſt ad p̄latos qui alios debēt
excellere in bonitate vite. Item nō
eſt veriſimile ꝙ tantus euāgeliſta
obmiſſis ep̄is ad quoꝝ officiū ſpe
ctat euangeliū ſcire et de h̄ alios do-
cere ſcriberet pricipi ſeculari euāge-
lium Et ideo melius videt̄ dicendū
ꝙ fuerit ep̄s vt dictū eſt ſupra. et h̄
videtur p hoc ꝙ ſubdit̄ (Quibꝫ eru
ditus es ⁊c̄) dicit ergo optime theo
phile. nō ꝙ p ipſo ſolo ſcriberet ſed
quia ſcripturā ei dirigebat p ip̄ius
et omniū fideliū ſalute (Vt cogno-
ſcas) .ſ. plenius (Veritatē eorū ver
borum) ad fidē catholicam pertinen
tium (De quibus eruditus es ⁊c̄)
non tamē ita pfecte ſicut poſt lectio
nem huius ſcripture.

Capitulum Primum.

HVit in diebꝫ) Hic in
cipit lucas narratio
nē euangelij. Et di‑
uidit͛ in q̄tuor ptes
Qꝛ primo deſcribit͛
ſaluatoꝛ͛ ingreſſus
in mundū p ſuā incarnationē. Se
cundo eiꝰ pgreſſus p ſuā predicati
onē. iij. c. Tercō eiꝰ egreſſus de mū‑
do p ſuā paſſionē. xxij. c. Quarto
eiꝰ regreſſus ad prem p ſuā reſurre
ctionē a aſcenſionē. xxiiij. c. Prima
in. d. qꝛ primo deſcribit͛ precurſoꝛ͛
a ſaluatoꝛ͛ ↄceptus. Scdō vtriuſqꝫ
ortꝰ circa mediū hꝰ. c. ibi. Exur. āt
ma. Prima adhᵭ in. d. qꝛ primo de
ſcribi͛ ↄceptꝰ precurſoris. ſcdō ipſiꝰ
ſaluatoris. ibi. In menſe aūt. vi.
Cir͛ primū ↄceptꝰ precurſoris oñdi
tur mirabilis ex tribꝫ. Priō ex pn
tum ↄdicōe. Scdō ex angelica nun
ciacōe. ibi. Factū eſt aūt. Tercō ex
pris incredulī punicōe. ibi. Et dixt
zach. Circa primū in deſcribēdo cō
ditionē parentū beati iohis premitti
tur tps reg͛ ſub quo fuer͛t cū dicit͛
(Fuit in diebꝫ hero. reg͛ iudee ac̄)
Qꝛ iacob prīarcha ſpū pphetico di
xit gen̄. xlix. ſignū aduentus xpi.
qn̄ regnū iudee eēt tranſlatū ad ali
enigenā. ſm qꝫ dicit͛ ibidē. Nō au‑
feret͛ ſceptrū de iuda a dux de femo
re eiꝰ donec veniat q̄ mittendus ē ac̄
Iſte aūt herodes fuit alienigena.
qꝛ pater ſuꝰ fuit ydumeꝰ (Sacer. q̄
dā no. zach) Per expreſſionē noīs
intelligit͛ qꝫ iſte fuit famoſus in vi
ta a doctrina (De vice abia) ſcdꝫ qꝫ
dicit͛. i. paralipo. xxiiij. Dauid volēs
ampliare cultū dei ordinauit de. xxi
iij. generationibꝫ. xxiiij. ſacerdotes
qui ſucceſſiue ſeruirent p ebdōdas
in tēplo dn̄i. a octaua ſors cecidit
ſup abiā ut ibi dicit͛. de quo deſcē‑
dit iſte zacharias (Et vxor illiꝰ de
filiabꝫ aaron) Hoc exprimit͛ qꝛ pp
ter dignitatē ſacerdotalē ꝛ filie de
tribu aaron diligentiꝰ a honeſtiꝰ ſ

ſeruabant͛ (Et nomē eiꝰ elizabeth)
qᵭ nomen exprimit͛ ppter eiꝰ bonā
famā a vitā. ſicut dictū eſt de zach.
Vn̄ ſubdit͛ (Erant aūt iuſti ambo
an̄ deū) Hoc dicit͛ ad excludendū
ypocriſis fictionē (incedētes in omi
bus mandat͛) quantū ad ↄſeruāti
am moraliū preceptoꝝ (Et iuſtifi‑
cationibꝫ dn̄i) quantū ad obſeruā
tiā ceremonialiū (Sine q̄rela) quā
tū ad obſuantiā iudicialiū. qꝛ pa
cifice ad proximos ſe hēbant (Et nō
erat eis filius) Cuiꝰ duplex cā ſubdi
tur. Vna ſpālis mulieri ſcꝫ ſteriti‑
tas. Alia cōis viro a mulieri. ſcꝫ ſe
nectus. a hoc eſt qᵭ dicit͛ (Eo qꝫ eſ
ſet elizabeth ſteril͛ Et ābo pceſſiſ‑
ſent in diebꝫ ſuis) ita qꝫ tranſierat
tps gn̄andi in prē a cōcipiendi in
mrē ſm curſum cōem nature. Ex q̄
appet ↄceptio p̄curſoris miraculo
ſa. qꝛ nō fuit p naturā tm̄ ꝫ ſed p na
turā grā diuina adiutā (Factū eſt
aūt) Hic deſcribi͛ ↄceptio precurſo
ris mirabilis ex denunciacōe ange
lica. Et pmo deſcribit͛ cōditio loci.
ſcdō denūciatio angeli. ibi. Appa͛u
it aūt. Cir͛ primū dꝛ (Factū ē autē
cū ſacerdotio fungeret͛ ac̄.) Pri em̄
exn̄ti in loco ſcō ſcꝫ in tēplo a in di
uino officio occupato ꝫ fcā ē dīna de
nūciatio de ple hn̄da ad denotādū
ſcitatē future ꝓlis (Sorte exijt) Qꝛ
diſtribucōes ebdōdaꝝ in quibꝫ ſuc
ceſſiue hēbant xxiiij. ſacerdotes mi
niſtrare ut predictū eſt fuer͛t diſtri
bute p ſortē. ut hētur. i. pali. xxiiij.
(Vt incēſum poneret) Ex hoc loco
dixerūt aliq̄ qꝫ zacharias fuit pon‑
tifex vel ſummꝰ ſacerdos qꝛ incenſū
ponere ſel͛ in anno intra ſcūm ſcōꝝ
ſcꝫ in feſto expiacōis ſoli ſūmo ſa‑
cerdoti erat licitū. Et hoc videt͛ dice
re ambro. a beda ſup locū iſtum. a
tps cōceptionis precurſoꝛ͛ videtur
ↄcordare. qꝛ feſtū expiationis cele
brat͛ decima die ſeptembris. a pꝰ il
lud fuit ↄceptio beati iohis circa fi
nem eiuſdē menſis reuerſo zacha.
ad domū ſuā pꝰ ↄplecōē ſui officij

et ſic ab illo tp̄e vſqꝫ ad natiuitatē
beati iohānis fluxerūt nouē mēſes
qui ꝯtinent periodū a ꝯ̄ceptu pueri
vſqꝫ ad natiuitatē. Sed qualit̄ ille
zacharias fuerit ſūmus ſacerdos nō
legit̄. Ideo ad declarationē huius
dixerūt aliq̄ ꝙ .xxiiij. ſacerdotes p̄-
dicti erāt eq̄les in ordine et in digni-
tate. nō tñ ſil̄ ſꝫ ſucceſſiue. qꝛ ille in
cuius ebdomada feſtū expiationis
cadebat. erat ſūmus ſacerdos toto
illo anno. Et ad h̄ ꝯfirmandū īdu-
cunt illud qḋ dr̄ ioh̄. xi. ꝙ caiphas
erat pōtifex anni illius. Dicūt ergo
ꝙ zachaias fuit ſūmus ſacerdos an
no illo eo ꝙ p̄dictum feſtū cecidit ī
ebdomada ipſius: ſꝫ qꝛ nulla ſcp̄tu-
ra autentica neqꝫ ioſephus. neqꝫ a
lij hyſtoriographi deſcribētes ſac̄-
dotium iudeorū aliquā mentionem
faciūt de ſūmo ſacerdotio huiꝰ zacha
rie. Ideo ſaluo meliori iudicio videtur
melius dicendū eū ſimplicē ſacerdo
tem. Nec ex hijs q̄ inducta ſūt oñ-
ditur fuiſſe ſūmꝰ ſacerdos: ſꝫ magis
oppoſitū vt videtur. tñ qꝛ dr̄ h̄ ꝙ īgreſ
ſus fuit templū ad ponēdum incen
ſum tm̄. h̄ aūt licitū erat minoribꝫ
ſac̄dotibꝫ ſm̄ qḋ dicit heb̄. ix. In p̄-
mo quidā tabernaculo q̄tidie ītra
bant ſacerdotes ſacrificiorum miniſte
ria ꝯſumātes. qꝛ pacto ſac̄ficio ī al-
tari holocauſtorum qḋ erat in atrio v
bi miniſtrabāt minores ſac̄dotes.
Sac̄dos vero q̄ ibi miniſtrauerat lotis pꝰ
maībꝫ et pedibꝫ. accipiebat prunas
de altari holocauſtorum et intrās pri-
mam ptē templi q̄ vocabatur ſanctū
vel ſācta ꝯcremebat in illa ſup alta
re incēſi thimiama. et tūc erat ſacri
ficium ꝯſummatū. In illā vero ptē
tēpli que dicebat̄ ſanctūſanctorum
ſolus ſūmus ſacerdos intrabat cū
ſanguine hyrci et vituli īmolati pro
peccato ꝓpli vt ex illo aſpergeret cō
tra ꝓpiciatoriū. ꝙ aūt zacharias in
trauerat cū ſanguine tali nō dr̄ hic
ſed ſolū ad ponendū incēſum. Si eī
intraſſet templū ad inferendū ſan
guinem intra ſāctumſanctorum. non

eſt veriſile ꝙ euāgeliſta tacuiſſet. cū
hoc ſit maximū inter oīa que ad of
ficium ſūmi ſacerdotis ꝑtinebāt vt
habet̄ heb̄. ix. et leui. xvi. et ideo nō
videt̄ ꝙ intrauerit ſanctūſanctorū
qḋ erat de officio ſūmi ſac̄dotis: ſed
ſolā primā ptem tēpli ad quā ſim
plices ſacerdotes poterāt īgredi vt
dictū eſt. Itē angelus apparuit ipi
occupato in ſolēniori pte ſui officij
ꝓpter ſolemnitatē nūcij ꝙ nūciare
venerat. Hic autē dr̄ ꝙ apparuit ei
ſtans a dextris altaris incēſi. Illud
aūt altare nō erat intra ſanctūſan-
ctorum. ſm̄ qḋ dicit ihero. et oēs docto
res hebrei et catholici. excepto aug.
cuius dictū nō videt̄ in h̄ tenendum
tū qꝛ ꝯtrariat̄ dictis oīm aliorum quo
rum aliq̄ fuerūt valde experti in ſcri-
pturare. teſta. tū qꝛ textꝰ ſacre ſcri
pture videt̄ ꝯtrariū dicere exo. vlti.
et. xxx. vt ibidē plenius declaraui.
ꝙ aūt dicit̄ ſoli ſūmo ſacerdoti lici-
tum eſſe ponere incēſum intra ſan-
ctumſanctorum in die expiatōis. dicē
dum ꝙ verum eſt ſꝫ illud incēſum non
ponebat̄ ad offerendū ſꝫ vt nebulā
inde ꝯſurgens operiret oraculum qñ
pontifex aſpergebat ſanguinē hyr
ci et vituli ꝯtra oraculum vt habetur
leuiti. xvi. non autē habetur ex hoc
loco ꝙ zacharias poſuerit incēſum
iſto mō vtꝫ ex dictis: ſꝫ ſolū ꝙ poſue
rit incenſū. offerēs ipſum ſup altare
incēſi ad ꝯſūmationē ſacrificij. Qḋ
aūt dr̄ ꝙ expiationis dies cecidit ī
ebdomada ſua hoc non ꝓbatur. vt
patet ex dictis. Et dato ꝙ verū fue
rit: non tamen ex hoc ꝯ̄cluditur ꝙ
intrauerit ſanctūſanctorum ad po-
nendum incenſum quia preter illū
ingreſſum qui pertinebat ad ſum
mum pontificem tm̄. quotidie ītra
bant ſac̄dotes minores ad offerēdū
incenſum in altari incēſi vt p̄dictum
eſt. et hoc mō ingreſſus eſt zacha-
rias ī ebdomada ſui miniſterij. Re au
tem vlterius dicitur ꝙ de. xxiiij. ſacer
dotibus ille erat ſummus ſacerdos
vel pontifex p annū in cuiꝰ ebdōda

cādebat expiationis feſtū videtur
eſſe ficticiū. tum q in nulla ſcriptu
ra autētica hetur. tum q hetur in li
bris regū a palipo. p9 ordinationē
xxiiij. ſacerdotū. vn9 erat ſumm9 ſa
cerdos ſup eos nō ſolum vno anno
ſed p totā vitam ſuā a ita cōiter fa
ctum eſt vſq3 ad tps machabeorū
in quo greci ſup iudeos obtinuerīt
dominiū. a tunc ex cupiditate gre
coꝝ a ambitione iudeoꝝ aliqui fūt
amoti de ſacerdotio an̄ mortē a alij
inſtituti. ſicut pz. ij. macha. iiij. c.
de iaſone a menelao a liſimacho. a
xiiij. c. de alchimo. a eodē mō poſt-
ea factū eſt qn̄ romani ceperīt dn̄a
ri iudeis. q tunc erat venale ſacer-
dotiū. Vn̄ dicit ioſeph9 q cayphaſ
emit ſacerdotiū vni9 anni. Potuit
etiā eſſe q iudei inter ſe ordinaue-
runt ꝓpter iſtas cōtētiones a ambi
tiones q ſacerdotiū vni9 durāret tā
tum p annū Ad dictū vero ambro.
a bede dicendū q non loquunt aſ
ſertiue (Et oīs multitudo ꝓpli erat
orans foris hora incenſi) q nō erāt
licitū ingredi templū: ſed tm̄ atriū
(Apparuit) Hic cōn̄r deſcribi angē
li denūciatio. a premittit zacharie
ſtupefactio cū dicit (Et zacharias
turbatus eſt etiā) ſcz ex viſione an
geli inſolita. a ex fragilitate hūa
na iuxta angelicā ptātem. ſicut de
daniele legit danie. x. ꝓpter qd an
gelus cōſolatus fuit eū dicēs (Ne ti
meas zachaia) q̄ſi diceret. veni ad
cōſolationē tuā. Ideo ſubdit (Quo
niā exaudita eſt deprecatō tua) fre
quenter eī deprecatus fuerat de ad
uentu meſſie. et de hn̄da prole. Et
idō angelus vtrūq3 ſibi denunciat
dicēs (Et elizabeth vxor tua pariet
tibi filiū) Et dicit (tibi) h eſt ex te
tn̄ cū virtute nature fuit ibi virtus
grē ut predictū eſt. Angelus autē
loquens ioſeph de ptu marie: non
dixit pariet tibi: ſed pariet abſolu
te q ioſeph nihil coopatus eſt ibi
(Et vocabis nomē ei9 iohēm) Pre
noīatur ab angelo ꝓpter ſcitatē ei9
futurā a officij ꝓprietatē. Iohēs ei
interpretat in quo grā q iohānes
xp̄m manifeſtauit p quē grā a ve
ritas facta ē ut hetur ioh. i. (Et erit
tibi gaudiū) in mente interi9 (Et
exultatio) exteri9. Dicit em̄ exulta
tatio quaſi ex ſaltatio. a hoc ē ꝓpē:
qn̄ gaudiū eſt tantū interi9: q nō
pt bene cōtineri quin appareat exte
ri9 (Et multi in natiuitate ei9 gau
debūt) ſcdm q dicit. i. q in ortu ei9
cōgratulabant vicini. a nunc etiā
videm9 impletū q dies ſue natiui
tatis nō ſolum feſtiuat ab oībus
xp̄ianis: ſed etiā a ſarracenis a ali
quib3 alijs (Erit em̄ magnus corā
dn̄o) Vnde dicit ſaluator math. xi.
c. Inter natos mulieꝝ nō ſurrexit
maior iohe baptiſta (Et vinū a ſi
cerā) i. quemcūq3 potū inebriatiū
(Non bibit) Erat eī nazaren9. i. cō
ſecratus dn̄o p totā vitam ſuā. et
ideo ab oī inebriacōe abſtinuit. ſi
cut nazarei in veteri lege tpe ſepa-
tionis ſue. ut hetur nume. vi. c (Et
ſpiritu ſcō replebit) Ad purgatio
nem originalis pcti: a ad opatio
nē boni meritorij (Et multos fi. iſ-
ra. cōuertet ad dn̄m) i. ad xp̄m per
ſuā predicacōē (Et ipē precedet an̄
illū in ſpū a vtute helie) Primo ꝓp
ter ſilitudinē vite. q vterq3 vixit i
auſteritate vict9 a veſtit9. Scdō ꝓpt
ſilitudinē in veritate doctrine. q v
terq3 cōſtāter vitia redarguit etiā p
ſonaꝝ magnaꝝ. Tercio ꝓpt ſilitudi
nē officij. q ſicut helias precedet ad
uentū xp̄i ſecundū. ita iohēs primū
preceſſit (Vt cōuertat corda pa. in
fi) ſcz patꝝ ve. teſta. ad diſcipulos
xp̄i. q plures de ſacerdotib3 a ſeni
orib3 iudeoꝝ qui dicebant patres
ꝓpli cōuerſi fuerūt p ap̄los ad fidē
xp̄i (Et incredulos) ſcz illos q̄ pri9
fuerāt increduli (Ad prudentiā iu-
ſtoꝝ) q̄ prudētia non cōſiſtit in ope
rib3 legis ex quibus non iuſtificat
homo. ut hetur roma. iij. ſed in ope
rib3 fidei caritate formate a deuotio
nis (Pare dn̄o plebem perfectam)

p euangelij ſuſceptionē q2 neminē
ad pfectū duxerat lex. vt habet he
bre. vij. a ꝓpter h illa lex dr lex tio=
ris q2 impfectoꝝ eſt tiore pene retrē
hi a malis. Lex aūt euāgelica dicit
lex amoris q2 pfectoꝝ eſt retrahi a
malis amore boni. (Et dixit zach.)
Hic oñditur ↄceptio pcurſoris mi
rabilis ex punitōe incredulitatis in
prē. Et pmo po² dicta punitio. Se
cundo ſequēs ↄſolatio. ibi. Et factū
eſt. Circa primū ſciendū ꝙ zacha=
rias verbis angeli ñ credidit ꝙ oñ
duntverba eius cū dr (Vñ h ſciam)
a cauſa incredulitatis ſubdit (Ego
ſū ſenex a vxor mea pceſſit in diebꝫ
ſuis) .q.d. Tēpus generādi in me
trāſijt a in ea tēpus ↄcipiēdi (Et rñ
dens angelus) arguēdo eius incre=
dulitatē (Ego ſū gabriel) angelus
ſanctꝰ zelans p ſalute yſrahel vt hē
tur dañ. ix. (Qui aſto añ deū) licet
eñi angeli mittant in miniſteriuꝫ
p ſalute hoīm vt habet heb. j. tamē
non recedūt a ↄtēplatione dīna. Et
ſic dicunt ſibi aſtare p iugē ↄtem=
plationē. (Et miſſus ſū loq̄ ad te)
a hec tibi euāgelizare ex pte dei cu=
ius vitas non pōt impediri (Et eris
tacens) ꝓpt incredulitatē tuā. tum
q2 angelus dedit ſibi ſignuꝫ reſp cū.
futuri implendi. a penā rōne incre
dulitatis pterite. tot eñi ſigna veri
tatis ↄcurrebāt ꝙ zacharias nō po
tuit diſtredere abſqꝫ pctō q2 anglꝰ
apparuit ei in ſacro loco. a exñti in
miniſterio diuīo nūciabat etiaꝫ ea
q̄ ptinebāt ad ↄmunē hoīm ſalutē
a ad dei glīam. Ex quibꝫ debebat
zacharie ↄſtare ꝙ erat bonꝰ anglꝰ
a p ↄſequēs ꝙ erat veꝝ dictū eius.
cū mentiri nō poſſit. a in h peccauit
zacharias. q2 credēs ipm bonuꝫ an
gelū eſſe ex pdictis circūſtancijs. q̄
bus ↄcurrētibꝫ nō pmittit anglꝰ
ſathane vt trāſfiguret ſe in anglm
lucis. a tñ nō credidit verbo eius. et
in hoc peccauit ꝓpter qd punitꝰ fuit
(Et erat plebs expectās) quia nō
erat eis licitū intrare templū ſed a

trium tñ (Et mirabant ꝙ tarda=
ret) q2 oblatio incēſi nō requirebat
tātū tēpus (Et cognouerūt ꝙ viſio
nem vidiſſet) tñ neſciebāt qualem
ex h eñ ꝙ videbāt faciē eius mira=
biliter mutatā ex collocutione cum
anglo. a ipm loqui nō potentē cō
iecturabāt ipm habuiſſe viſionem
(Et ipē erat illis innuēs) .ſ. ſignis
viſibilibꝫ. q2 audibilibꝫ nō poterat
(Et factū eſt) Hic ↄñr po² zacharie
cōſolatio. nō inquantū ad loquele
reſtitutionē. ſed quantū ad filij ſibi
pmiſſi ↄceptionē cū dr (Et factum
eſt vt impleti ſūt dies officij eius a
bijt in domum ſuā) q2 tota ebdoma
da qua in tēplo miſtrabat ſacdos
ad h deputatus. in tēplo manebat
et nō exibat ad ꝓpria negocia intē=
tus ad diuīa. Et ex hoc inoleuit cō
ſuetudo apud religioſos ſācta a ho
neſta. ſ. ꝙ ille qui eſt ebdomadariꝰ
p totā ebdomadā manꝫ intra clau=
ſtrum nō exiens ad exteriora nego
cia intentus ad diuina quia in illo
tempoē medius eſt a ſequeſter int
ↄuentū a deū (Cōcepit elizabet vxor
eius a occultabat ſe mēſibꝫ quinqꝫ)
duplici de cauſa. Vna q2 licet de cō=
ceptu gauderet. tñ verecundabat a
liquantulū eo ꝙ iā tranſierat tēpꝰ
vacandi amplexibꝫ cauſa plis ge=
nerande. ſicut ſara dixit geñ. xviij.
ca. Poſtꝙ̄ ↄſenuia dñs meus vetu
lus eſt voluptati operā dabo. qua=
ſi diceret nō decet. Alia cauſa eſt q2
magis voluit certificari de euētu rei
anteꝙ̄ ꝓpalaret (In menſe aūt. vj)
deſcripto conceptu pcurſoris. Hic
conſequēter deſcribitur conceptus
ſaluatoris Circa qd primo ponitur
angelica ſalutatio. ſecūdo marie ↄſo
latio. ibi. Que cū audiſſet. Tercio
filij conceptio. ibi. Dixit aūt maria
Circa primū pmittit tps ſalutatō
nis cū dr) In mēſe aūt. vi.) .ſ. a cō=
ceptu pcurſoris. q2 fuit ↄceptus in
ſeptēbri circa finē menſis. ſaluator
aūt circa finē marcij Miſſus ē ange
lus gabriel) ꝙ āt h ponūr tot noīa

ꝑpria ſcʒ angeli miſſi virginis ad
quā mittebaẗ ſpōſi ſui. ⁊ loci. hoc
fuit ad oñdendū certitudinē hiſto
rie (Cui nomē nazareth) Hoc fuit
ut adimpleretẗ ꝓphecia yſa. xi. vbi
diciẗ Egredietẗ virga de radice yeſ
ſe: ⁊ flos de radice ei9 aſcendet. vbi
ſm veritatē hebraycā hẽtur. ⁊ naza
ren9 de radice ei9 aſcendet (Ad virgi
nē deſpon.) et hoc diuina ordinati
one multiplici rōne factū eſt: ut de
ſpōſaretẗ anteꝙ̄ impregnaretẗ. Et
accipiunẗ aliq̄ cauſe ex pte pueri.
aliq̄ ex pte mr̄is. aliq̄ ex pte nr̄ā.
Ex pte aūt pueri fuit ꝯueniens ip
ſum de virgine deſpōſata naſci: ne
ab infidelibꝫ tanꝙ̄ illegitime nat9
abijceretẗ ut dicit ambro. ſup lucā
Quid herodi. quid iudeis poſſit aſ
ſcribi: ſi natū ex adulterio viderenᷣ
pſequi. Scd̄o ut modo ꝯſueto ſcrip
turarū genealogia xp̄i deſcriberetẗ
p viꝝ. Tercio ut ptus virginis dy=
abolo celaretẗ. Quarto ut puer na
tus: a ioſeph nutriretẗ. vnde ⁊ patẗ
ei9 dict9 eſt qꝛ nutrici9 eius fuit Ex
pte vͦ matris accipiunẗ aliq̄ cāe.
Primo qꝛ p deſponſacōem fuit im
munis a pena lapidacōis: ne tan=
ꝙ̄ adultera calumniaretẗ a iudeis.
Scd̄o ut p hoc ab infamia liberareᷣ
Vnde dicit ambro. ſup lu. ꝙ deſpō
ſata ē ne temerata ṽgitatẗ adduce
tur infamia cū grauis alı9 corrup
tele videretẗ inſigne preferre Tercio
ut ṽgini a ioſeph exhiberetẗ miſte
riū ut dicit ihero. Itẽ ex pte nr̄ā ac
cipiunẗ cauſe. Primo qꝛ ex teſtio=
nio ioſeph ꝯprobatū eſt certi9 xp̄ꝫ
ex virgine natū Vnde dicit ambro.
ſup lucā. Locupletior teſtis pudo=
ris marit9 adhibeᷣ qui poſſet dolere
iniuriā ⁊ vindicaꝛ̄ opprobriū ſi nō
agnoſceret ſacrm̄. Scd̄o qꝛ p hoc ṽ
ba virgis virginitatē ſuā aſſerentẗ
magẗ credibilia reddunẗ. Vnde di
cit ambro. ſup lucā. Fides marie ṽ
bis magẗ aſſcribiᷣ ⁊ mendacij cau
ſa remouetẗ. Culpā em̄ obumbraꝛ̄
voluiſſe mendacio videretẗ innupta
pregnans. Cauſā aūt mentiēdi de
ſponſata nō habuit. cū ꝯiugij pre
miū ⁊ grā nuptiaꝝ ptus ſit femīa
rum. que quidē duo ptinēt ad nr̄e
fidei firmitatē. Tercio ut tolleretur
excuſaͦ virginibꝫ que ꝑpter incau
telā ſuam incurrūt infamiā. Vnde
ambro. ſup luc̄. Non decuit ṽgini
bus ſiniſtra opinione viuentibꝫ ve
lamen excuſationis relinq̄: ꝙ infa
mata ꝙ̄ matẗ dn̄i videretẗ. Quarto
p hoc deſignatẗ eccl̄ia q̄ cum ſit ṽgo:
deſponſata tn̄ eſt vni viro: ut dicit
augẗ. libro de ſcā virginitate. Qn̄
to qꝛ eo ꝙ mater dn̄i fuit deſponſa
ta ⁊ ṽgo in pſona. ipſi9 ſimul ṽgi
nitas ⁊ matẗmoniū honoranẗ ꝯtra
hereticos alteri iſtoꝝ detrahentes.
(De domo dauid) hoc exprimitẗ ad
oñdendū ꝙ xp̄s deſcendit de ſemīe
dauid ſicẗ fuerat p ꝓphetas predi=
ctū. Licet em̄ ioſeph nō fuerit patẗ
ſaluatorẗ: tn̄ virgo maria de q̄ xp̄s
carneꝫ aſſumpſit fuit de eadē tribu
cū ioſeph. Qđ pbatur p hoc ꝙ mu
lieres in hereditate pr̄na ſuccedētes
non poterāt ꝯtrahere matrimoniū
niſi cum viris ſue tribꝫ: ne fieret cō
fuſio ſortiū. ut hẽtur ex dn̄i ſenten
tia nume. xxxvi. Beata ṽgo maria
fuit vnica ioachim pr̄i ſuo ſuccedēſ
ei in hereditate Ex quo ſeq̄tur ꝙ ip
ſa ⁊ ioſeph cui deſpōſata fuit: erāt
de ead tribu ſcʒ dauid (Et ingreſſ9
angelus ad eā) Bernā. ſup miſſus
eſt dicēs. quo ingreſſus. in ſecreto
to cubiculo: vbi clauſo ſup ſe oſtio
orabat pr̄em in abſcondito. Si em̄
cōceptio precurſoris fuit denūciata
pr̄i occupato in ſacro officio ut pre
dictū ē: multo pbabilius ē ꝙ ꝯcep
tio ſaluatorẗ denūciata fuit ṽgini
in deuocōe ⁊ orōe actualiter exn̄ti.
(Aue grā plena) qđ expoᷣ ihero9.
in ſermone de aſſumpcōe. Et bene
plena. qꝛ ceteris p ptes pſtatẗ grā
marie vero tota ſimẗ ſe infūdit ple
nitudo gratie. Itē iſta grā non ſo=
lum impleuit ei9 mentē: ſed etiā vē
trē inq̄ntū ſingulari grā dei factū ē

vt conciperet ſaluatorē (Dn̄s tecū)
non tm̄ p eſſentiā potentiā ⁊ pſen-
tiam. q̄liter eſt in oībꝫ rebꝫ. nec ſo-
lū p grām eo mō quo eſt in ſcis ho
minibꝫ ſꝫ etiā p carnis aſſūptionē
qꝛ corp⁹ diuinitati vnitū fuit fōrmatum
de beate v̄ginis puriſſimis ſangui-
nibus ⁊ intra viſcera v̄ginis latuit
ix. mēſibꝫ (Bn̄dicta tu in mu.) i. p̄
omībꝫ mulieribuſ. i. oms mulieres
benedicent in te. ſicuta viri in filio
(Que cū audiſſet) Hic ōn̄r po². vir
ginis ɔſolatio de duobꝫ. Primo de
ɔceptione filij. Secūdo de mō ɔcipiē
di. ibi. dixit aūt maria ad angelū.
Circa primū ſciendū. qꝙ beata v̄go
ſolita erat videre anglos. ⁊ ideo de
apparitione angeli nō fuit ammiā
ta vel turbata: ſꝫ de ſalutatōe inſoli
ta. qꝛ nihil mirabilius eſt vere hu-
li qꝫ ſua exaltatio. ⁊ ideo cū beata v̄
go eſſet humilima. audiēs ſaluta-
tionē tāte excellētie turbata fuit n̄
turbatione incredulitat̄ ſic̄ zacha.
vt ſup̄ dictū eſt: ſꝫ turbatōe ammi
rationis. Ideo bn̄ d̄r (Turbata eſt
in ſermone eius) .ſ. angeli non aūt
in viſione (Et cogitabat qual̄ eſſet
iſta ſalutatio) qꝙ turbata fuit virgi
nalem verecundiā ac humilē oñdit
qꝙ aūt cogitauit de ſalutatōe. oñdāt
prudentiā marie. ⁊ iō angl̄s eā con
ſolat̄. d. (Ne timeas maria) de ſa-
lutatione inſolita. cuius cauſa ſub
ditur (Inueniſti em̄ grām apud de
um) non ſolū p te ſed p toto huma
no gn̄e. iō ſubdit̄. (Ecce ɔcipies in
vtero) qꝛ h̄ ɔceptio nō eſt facta per
aptionē clauſtri virginal̄: ſꝫ p v̄tu
tem ſpūſſancti intra vterꝫ virginis
corpus filij formātis (Et paries fi-
liū) virgo pmanēs in partu ſicut ⁊
in ɔceptu (Et vocabis nomen eius
ih̄m) nō dicit iponēs. qꝛ h̄ nomē fu
it impoſitū a deo prē. ſm q̄d fuerat
p̄dictū p yſai. ꝓphetā. lxij Vocabi²
tibi nomen nouū q̄d os dn̄i noīat.
Sed iſtud nomē fuit diuulgatū per
angl̄m ipi marie ⁊ ioſeph. ⁊ p eos
alijs. Nomē etiā impoſituꝫ eſt ſm

ꝓprietatē futurā qꝛ ſalus hūani ge
neris futura erat p xp̄m. ⁊ hoc eſt
q̄d dixit angl̄s ipi ioſeph math. j.
vocabis nomē eius ih̄m. Ipē ei ſal
uum faciet ppl̄m ſuū a peccat̄ eorꝫ.
Ih̄s em̄ ſalus interp̄tat̄ (Hic erit
magnus) Semp em̄ fuit magnus
deus. ſꝫ futurus erat magn⁹ homo
⁊ magn⁹ ꝓpheta. ſm q̄d d̄r luc. vij
ca. ꝓpheta magn⁹ ſurrexit in nobis
(Et filius altiſſimi vocabit̄) .i. ipſi
us dei qui ſolus eſt altiſſim⁹. hō ei
altus ē int̄ creatuās corpales: ſꝫ an
gel⁹ altior. de⁹ āt ſol⁹ altiſſi⁹ Iſta
etiā filiatio dei accipit̄ h̄ p naturā.
in oībꝫ aūt alijs quantūcūqꝫ ſāct̄
eſt tm̄ filiatio dei p adoptionē. (Et
dabit illi dn̄s deus ſedē dauid) ɔtra
riū videt̄ p h̄ q̄d habet̄ ihere. xij.
de iechonia rege iuda ſcribe iſtū vi-
rum ſterilem nec erit de ſemine ei⁹
qui ſedeat ſup thronū dauid. Vtā
aūt v̄go maria de q̄ natus eſt ih̄us
deſcendit de iechonia. vtꝫ mathei. j.
Quia ponit̄ in xp̄i genealogia. Di
cendū qꝙ ihere. loquit̄ de regno tpa
li ipſius dauid in quo null⁹ poſtea
regnauit de ſemine iechonie. qꝛ io-
hannes hyrcanus ⁊ aliq̄ alij q̄ re-
ſumpſerunt regium nomē in iudea
ante herodē aſcalonitā. nō fuerunt
de tribu regia ſꝫ de tribu ſacerdotali
xp̄s etiaꝫ qui deſcendit de iechonia
ſm carnē p virginē mariā. n̄ ſedit
ſup thronū dauid loquēdo de tpa-
li regno. immo iſtud negauit corā
pylato dicēs. regnū meuꝫ nō eſt de
hoc mūdo ioh̄. xviij. tamē in reſurre
ctione ſua accepit ptātem etiam in
quantū homo ſup omnē creaturaꝫ
ſm q̄d ipē dicit math. xxviij. Data
eſt mihi oīs ptās in celo ⁊ in terra
Inquantū em̄ deus non accepit ali
quam poteſtatem de nouo: ſiue in
tempore. Angelus autē hic loquit̄
de regno ſpūali ⁊ celeſti. q̄d figura
tum fuit p regnū dauid temporale
ſicut ⁊ celeſtis iheruſalē per tempo-
ralem. Vnde ⁊ ſubditur (Et regna-
bit in domo iacob in eternū) .i. ſup

electos De domo eni abrahā ⁊ yſa
ac aliq̄ fuerūt reprobati: ſicꝫ yſma
hel ⁊ eſau: ſʒ in domo iacob omnes
eiꝰ filij a ſanctis doctoribꝫ inter ele
ctos ſunt ↄputati. qꝛ ⁊ ſi aliq̄ pecca
uerūt: pñiam egerūt (Et regni eiꝰ
nō erit finis) Xp̄s ei non ſolū inq̄
tum deꝰ: ſed etiā inquantū hō reg-
nabit ineternū. nō ſolum ſup hoi-
nes: ſed etiā ſup angelos (Dixit āt
maria ad angelū) Hic ↄñr poꝰ ↄſo
lacō marie quantū ad modū ↄcipi
endi. Licet ei crederet firmiṫ verbū
angeli implendū de ↄcepcōe filij ꝓ
miſſi. qꝛ tñ angelus ad plenū nō
expreſſerat modū ↄcipiendi iō de hꝫ
queſiuit btā virgo dicēs (Quō fiet
iſtud) tanq̄ eni certa de fcō: querit
de mō fiendi. Cuiꝰ cā ſubdiꝰ (Qm̄
viꝝ nō cognoſco) i. nō cognoſcere
ꝓpono. Scdm ei q̄ dicunt doctores
catholici beata vgo anteq̄ deſpōſa
ref ioſeph habuit obſeruantiā vir
ginatis caſtitatꝭ in deſiderio: nō tñ
vouit expſſe: ſʒ cū poſtea dō ordinā
te eſſʒ ei deſponſata q̄ erat in ſimili
ꝓpoſito: ſimul emiſerūt votū (Et re
ſpondēs angelus) Ad declarandū
modū ↄcipiendi (dixit ei. Spūſſan-
ctus ſupueniet in te) i. nō ↄcipies
humano mō ſed diuino. qꝛ nō vir
tute ſeīs virilis: ſed virtute ſpūſſan
cti. Et bñ dixit. ſupueniet in te. qꝛ
prius venerat ſpūſſanctꝰ ſup virgi
nem adhuc in vtero mr̄is exñtem:
eā ab originali purgādo: ut cōius
dicꝭ. vel ſcdm alios a pc̄tō origia
li preſuando. Sed in ↄceptione filij
dei ſupuenit ſpūſſanctꝰ. i. iteꝝ veit
ad ↄferendū maiorem grē plenitu
dinē que nō ſolum ſāctificauit mē
tem: ſed etiā ventrē (Et virtus altiſ
ſimi) i. dei filiꝰ qui ē dei pr̄is ſapia
⁊ virtus. ut dr̄. i. ad choꝝ. i. ca (Ob
umbra. ti) qꝛ in beata vgine ſb vm
bra carnis latuit vtus deitatꝭ (Jdō
q̄ qđ naſceꝭ ex te ſanctū) Dicit ſā-
ctū abſolute abſqꝫ determinacōe.
qꝛ ſi dixiſſet ſcūs deus vel ſanctꝰ hō
vel aliq̄d ↄſimile: non expſſiſſʒ ſan

ctitatē eius cōplete. qꝛ in eo ē ſācti
tas diuina et hūana. ⁊ quicq̄d ſci
tatis pōt excogitari in quacūqꝫ cre
atura eminentiꝰ eſt in xp̄ō. ideo dicꝭ
ſcūm abſqꝫ determinacōe. Sicꝭ etiā
dn̄s dixit moyſi exo. iij Ego ſū qui
ſū. ſic dices filijs iſrꝭ. Qui ē miſit
me ad vos: ut p hoc oñderet q̄ plei
tudo eſſendi: immo infinitas ē ꝓpa
ipſiꝰ dei (Vocabiꝭ filiꝰ dei) nō adop-
tiuꝰ ſicut alij: ſʒ nālis. Et ad maio-
rem aſſertionē declꝭat angelus di-
ctū ſuum p exemplū cū ſubdiꝭ (Et
ecce elizabeth cognata tua cōcepit
filiū in ſenectute ſua) ut qui ſupra
naturā ↄceptū dederat ſterili: ↄatu-
rus crederef ⁊ virgini (Et hic men
ſis ē ſextus illi) ſcꝫ menſi in q̄ ipſa
ↄcepit (Que vocaꝭ ſterilis) Eiꝰ eni
ſterilitas a tanto tp̄e: iā erat nota
q̄ ſic vocabaꝭ. veruntñ qꝛ iſtud ex
emplū nō eſt vſqꝫ quaqꝫ pfectū. qꝛ
maius ē virginē ↄcipe q̄ ſterilem
Jdō angelus inducit rōnis effica-
ciā ex dei oīpotentia cū diciꝰ (Quia
nō erit impoſſibile apud deū oē ver
bū) i. factū. qꝛ dicere dei eſt facere.
ſm illud pſ. cxlviij. Dixit ⁊ facta
ſunt. quicq̄d ei ↄtradictionē nō im
plicat: totū ē dō poſſibile. cuiuſmo
di eſt vginē ↄcipere (Dixit autē ma
ria) Hic ↄñr ponꝭ filij dei cōceptio
qꝛ maia certificata de fcō ⁊ de mō fi
endi aſſenſit fide ⁊ deuocōe. ⁊ dicit
humiliter (Ecce ancilla dm̄) ſuper
qđ verbū dicit bernar. Que eſt tā
ſblimis humilitas q̄ cedere neſcit
honoribꝫ. inſoleſcē glꝭa neſcit. maꝭ
dei eligiꝭ ⁊ ancillā ſe nomiat (Fiat
mihi ſcdm verbū tuū) qđ ſtatim fa
ctū eſt. qꝛ virtute diuina ↄcepit fili
um (Et diſceſſit ab ea angelꝰ) pera
cto nuncio ⁊ filio dei ↄcepto (Jn di
ebꝫ illis) Poſtq̄ deſcp̄tus ē precur
ſoris ⁊ ſaluatorꝭ ↄceptus. Hic cōſe
quenꝭ deſcribiꝭ vtriuſqꝫ ortus. Et
primo precurſorꝭ. ſecūdo ſaluatorꝭ
ca. ij. Circa ortū precurſorꝭ premit
tunꝰ aliq̄ precedētia. Scdō aliq̄ ortū
ↄcomitātia. ibi. manſit aūt. Tercō

quedā ortū ꝯſequētia·ibi·Et factū
eſt die·viij·Circa pimū tria ponū
tur·pimū eſt exultatō naſcituri in
fantis·ſecundū eſt inſpiratio ma⸗
tris·ibi·Et repleta eſt·tercio decan
tatio v̓ginis·ibi·Et ait maria·Mi
rabilis aūt exultatio pueri naſcitu
ri fuit ꝓpter p̄ſentiā dn̄i ſui in vtero
virginali·⁊ iō p̄mittitᷣ aduentus
marie·cū dr·(Surgens aūt maia)
a quiete orōnis ⁊ deuotōis que eāt
p̄uia omnibꝫ opibus ſuis·(Abijt
in mōtana) qꝛ locus vbi manebat
zacharias eāt altioꝛ galilea a q̄ re
ceſſit maria (Cū feſtina) ut on̄deret
ꝙ v̓go nō debet morari in loco pub
lico·nec ibi ꝯtrahere colloquia (Et
ſalu·eliza) tū qꝛ erat huīlima·tū qꝛ
erat iunioꝛ·iō prius eā ſalutauit·⁊
qꝛ ad eius obſequiū venerat (Et fa
ctum eſt vt audi·ſalu·marie eliza·
exul·infans in vtero eius) Congau
dens ad p̄ntiam dn̄i·h̄ autē duobꝫ
modis potuit fieri ſm qꝺ dicit augꝰ
Vno mō ſic ꝙ iohānes nondū na⸗
tus cog̊ſceret p ſpm̄ſanctū dn̄m p̄n
tem in vtero v̓ginis·⁊ ſm h̄ oportꝫ
dicere ꝙ in eo fuit acceleratus vſus
rōnis·Alio mō ſic ꝙ iohānes non
cognoſceret p̄ntiam ſaluatoris ſed
mater eius q̄ h̄ebat vſū rōnis·Jlla
tn̄ motio pueri ⁊ exultatio facta eſt
a deo ad declarationē ſcitatis virgi⸗
nis ⁊ p̄lis in ea exn̄tis·Sicut de btō
francisco legitᷣ·ꝙ aues rōne caren
tes p̄dicationē eius attente audie
bant acſi v̓ba eius intelligerēt qꝺ
factū eſt a deo ad approbationē p⸗
dicationis viri ſancti·neutꝝ tn̄ mo
dū determinate aſſerit augꝰ ſꝫ dicit
ꝙ ſiue h̄ mō ſiue illo facta fuerit di
cta exultatio attribuēda tn̄ eſt diui
no miraculo·⁊ h̄ ſatis ptꝫ qꝛ nō po
terat fieri p naturā Aliqui aūt alij
expoſitores dicūt determiate·ꝙ fcā
fuit dicta exultatio p̄mo mō vn̄ di⸗
cit grecus expoſitoꝛ·ꝓpheta parēte
acutius videt·⁊ audit ſalutatꝙ p⸗
phetatū·Et ſubditᷣ ibidē ⁊ inſinua
uit grā q̄ nature ignota extiterant

reclusus v̓tre miles agnouit dn̄m
ac regē oriturū·v̓tris tegimine nō
obſtante miſtice viſioni·inſpexit
eīn nō palpebris ſꝫ ſpū (Et repleta
eſt) Hic ꝯn̄r deſcribitᷣ inſpiratō ma
tris q̄ oſn̄ditur·cū ſubdiꝛ (Et excla·
voce magna) iſta magnitudo ma⸗
gis intelligēda eſt rōne deuotōnis
interioris·q̄ꝫ ſoni exterioris (Bn̄di
cta tu inter mulie·)·i·ſup oīs mu
lieres·cuiꝰ ratio ſubdiꝛ (Et bn̄dic·
fruc·ven·tui) p h̄ eīn ꝙ ꝯcepat dei fi
lium ꝯtraxerat quodāmō infinita⸗
tem bonitatis inquantū mater eſt
filij bonitatis infinite·Angl̄s aūt
ſalutans virginē ſupra·nō dixit be
nedic·fruc·vē·tui·qꝛ v̓go nondū cō
ceperat filiū dei·ſꝫ poſtea cū ꝯſenſit
tūc ꝯcepit vt ſup̄ dictū eſt (Et vnde
h̄ mihi) Jſta enim nō poterat ſcire
elizabeth niſi p reuelationē ſpūſſan
cti (Exul·infans ⁊c̄) Jp̄a eīn eliza⸗
bet p ſpm̄ſanctū cog̊uit ꝙ illa exul
tatio fuit ꝓpt̓ p̄ntiam dn̄i in vtero v̓
ginali (Et btā q̄ credidiſti) qꝛ p aſ
ſenſum fidei ꝯcepit (Perficientᷣ ea q̄
dicta ſūt tibi a dn̄o) p angl̄m nun
ciantē ⁊ etiā p ſpm̄ſanctū mentē v̓
ginis illuſtrantē·⁊ eā immediate
docentē·(Et ait maria) Hic ꝯn̄r de
ſcribitur decantatio v̓ginis ⁊ p̄mit
titur titulus cātici·cum dr·(Et ait
maria) Hoc eīn canticū ſic intitula
tur·qꝛ canticū marie noīatur Et ſꝫ
ditᷣ ipſū canticū·(Magnificat ⁊c̄)
q·d·maia o elizabeth tu me mag̊fi
cas:ſed ego totū deo attribuēs ip̄m
magnifico in h̄ cātico·vbi p̄mo po
nitur modus cantici·ſecūdo ſubdiꝛ
cauſa cantandi·ibi·Quia reſpexit
Circa pimū declaratᷣ laus v̓ginis
tanꝙ̄ magna cū dr (Mag̊ficat) Se
cundo deuota·ibi (Aīa mea) nō tm̄
labia mea·Tercō vt debita cū dicitᷣ
(dn̄m) cui debetᷣ laus ⁊ honoꝛ Q̄rto
vt iocūda ibi·(Et exul·ſpi·meus)
Quinto vt recta·ibi·(Jn deo ſalu·
meo·) ⁊ dicit·(Jn deo) rōne creatō
nis (Salutari) rōe recreatōis (meo)
ratione aſſumpte hūanitatis qꝛ ſic

fuit ipſi9 virginis ⁊ non alterius.
(Qꝛ reſpexit) Hic ɔñr deſcribit cā
cantādi. ſcꝫ ꝺiña beneficia collata.
Et primo virgo recolit bñficia ſibi
collata ſingulariter Scdō beneficia
collata toti mundo gñaliter. ibi. ⁊
miſericordia ei9. Tercio bñficia col
lata ꝑplo iudeoꝝ ſpāliter. ibi. Suſ
cepit iſrl. Circa primū dicit (Qui
a reſpexit ⁊c̄) q. d. beata virgo. Ið̄
debeo magnificare ⁊ laudare dñm
(qꝛ reſpexit humilitatē ancille ſue)
qꝛ licet ex oībus virtutibꝫ fuerit di
ſpoſita ad ɔceptionē filij dei: ſpecia
liter tñ hoc fuit ex humilitate (Ec
ce em̄ ex hoc be. me di. om. ge) .i. iu
dei ⁊ gentiles. Ex omnibꝫ gñatio
nibꝫ aliq̄ ſunt ɔuerſi ad fidē qui cō
fitent iſtam virginē beatā. Hoc ec̄
pꝫ in ſarracenis. Vñ in alchorano
machometi dicit de maria virgīe di
xerūt angeli. O maria. de9 denūci
at tibi verbū ex ipſo. ⁊ erit nomen
eius ih̄s fili9 marie. Et alibi in eo
dem libro dixerūt angeli. O maria
de9 vtiqꝫ elegit te et purificauit te.
⁊ elegit te clarā ſup mulieres ſecu
loꝝ. ⁊ multa alia ibi dicunt ad lau
dē virginis (Qꝛ fecit mi. mag.) in
ſcificatiōe: ſed maxia in filij dei ɔce
pcōe (Qui potens eſt) Virtute em̄
potentie dei infinite facta ſūt h̄ (Et
ſanctū nomē eius) qꝛ quicq̄d ſcita
tis pōt cogitari: totū eminenti9 eſt
in eo (Et miſericordia ei9) Hic rco
lit btā virgo bñficia exhibita toti
mundo cū dicit (Et mīa eius) .i. be
neficiū incarnacōnis qđ ex mīa dei
factū eſt. Vnde petebat dauid. oñ
de nobis dñe miam tuā q. d. Oñdi
ſti potentiā tuā in creacōe mūdi de
nihilo. ⁊ ſapiam tuā in mundi gu
bernacōe ſic ordinata. ⁊ iuſticiā tu
am in pctōꝝ punicōe. ſicut in dilu
uio ⁊ ſubūſione zodome ⁊ gomorre
⁊ ideo oñde nobis dñe miam tuam
in filij tui incarnacōe (A ꝓgenie)
ſcꝫ iudeoꝝ. qꝛ ſicut dicit iohis. iiij.
ſalus ex iudeis ē. qꝛ incarnatio fcā
eſt in v̄gine iudea nacōe. ſed qꝛ bñ
ficiū incarnacōis ad totū mundū
diffundit. ideo ſubdit (In ꝓgeni
es) ſcꝫ oīm gentiū Veruntñ qꝛ licꝫ
beneficiū incarnacōis ſe extendat
ad oēs q̄ntū ad ſufficiā: nō tñ q̄ntū
ad efficaciā ſꝫ tm̄ ad iuſtos. iō ſub
di² (Timē. eū) ſcꝫ timore filiali ⁊ ca
ſto (Fecit potentiā in bra. ſuo) .i.
in filio ſuo q̇ vocatur brachiū dm̄.
yſa. liij. Brachiū dm̄ cui reuelatū
eſt (Diſpſit ſupbos) .i. legiſperitos
⁊ phariſeos qui fuerūt ſupbi (Mē
te cordis ſui) ſpernētes ɔſiliū dei ut
dicitur ꝉ. vij. ⁊ ipſi cum ceterꝭ iude
is. xlij. anno a paſſione xp̄i fuerūt
capti ⁊ captiuati p titū ⁊ veſpaſia
nū ⁊ p orbem diſpſi Et loq̇tur hic
v̄go de futuro p modū preteriti. ꝑp
ter certitudinē euentus ſue ꝑphcīe
(Depoſuit potētes de ſede) .i. iudēos
qui erant potētes in lege ⁊ ꝑphetis
dimittens eos ex ſuo demerito in ꝓ
fundo erroris. Scđm qđ dicit ad ro
ma. xi. Cecitas ɔtigit in iſrl (Et ex
altauit humiles) .i. gentiles humi
ter ⁊ deuote predicationē apoſtolo
rum ſuſcipientes. ⁊ iō ſubdit (Eſu
rientes impleuit bonis) qꝛ genti
les cū magno deſiderio qđ p eſuriē
deſignat verbū dei receperūt (Et di
uites dimi. ina) .i. legiſperitos di
uitijs ſcripturarū prius repletos:
dimiſit inanes p excecationē eorū
⁊ falſum intellectū ſcripturarum.
(Suſcepit iſrl puerꝝ ſuū) Hic reco
lit beata virgo beneficia exhibita
ꝑplo iudeoꝝ ſpāliter cum dici² (Suſ
cepit iſrahel puerꝝ ſuū) Quia deūs
accepit carnē puerilem de populo
iſrl. qđ fuit beneficium illi populo
collatū: maxime quantū ad creden
tes de ꝑplo illo (Recordatus miſe
ricordie ſue) Ad modū em̄ recordā
tis ſe habuit: qñ filiū ſuū patrib9
antiq̄s ꝓmiſſum in carne miſit. iō
ſubdit (Sicut locutus ē ad patres
noſtros) id ē ad patriarchas et ꝓ
phetas (Abrahā ⁊ ſemini ei9) ſcđꝫ
qꝛ dicit geñ. xxij. In ſeīe tuo bene
dicent oēs gentes terre (In ſcl̄a)

ꝙ caro hūana ꝑmanebit ēternali
ter deitati vnita (Māſit aūt ma.) h
ɔſtr deſcribunt ɔcomitātia ortū p̄=
curſoris. q̄ꝝ primū reſpicit v̓ginē
qꝺ notat. cū dr (Māſit aūt maria
cū illa) .i. cū elizabeth ꝑ cuius ɔſola
tione ⁊ obſeq̄o venerat (Quaſi t̄bꝫ
menſibꝫ) ⁊ ſic patet ꝙ manſit vſqꝫ
ad tēpus partus elizabeth. ꝙ in fi
ne ſexti mēſis nūciauit ſibi angel9
ɔceptionē elizabeth (Et reuerſa eſt
in domū ſuā) ɔpleto tn̄ prius ortu
p̄curſoris vt ɔmuniter dr. Vn̄ dicūt
aliq̄ ꝙ ipa recepit p̄curſorem et te=
nuit. aliq̄ tn̄ doctores vt theophil9
⁊ grecus dicūt. ꝙ imminēte partu
elizabeth receſſit. tū ꝙ virgines in
partu mulierꝝ nō ſolēt adeſſe. tū ꝙ
alie mulieres iā venerant ad partū
elizabeth. ⁊ iō obſequiū marie nō
eāt vltra ſibi neceſſariū qꝺ ꝑ alias
mulieres poterat fieri. Secundū re
ſpicit matrē p̄curſoris qꝺ notat cū
dicit (Elizabeth im. eſt tē. pa.) ſcꝫ
nouē menſiū (Et pe. fi.) ſicut ꝑ an=
gelū eāt p̄dictū (Et audi. vici.) .i.
illi qui erāt cohabitātes (Et ɔgna
ti) q̄ erāt ex eis ɔſāguītate ⁊ affini=
tate (Quia magis fecit dn̄s mi. ſuā
cū illa) .i. magnā miam ei fecit aufe
rendo ſterilitatꝭ obprobriū ⁊ dando
tantū ac talē filiū. ſic nunciatū mi=
rabiliter ⁊ ɔceptū ſupnaturaliter.
(Et ɔgra. ei) ſm qꝺ dixerat angl's
zacharie. multi in natiuitate ei9 gau
debunt. (Et factū eſt) Hic ponunt
ɔſequētia ortū p̄curſoris q̄ꝝ p̄muꝫ
eſt pueri noīatio. ſecundū ꝓpꝭ am
miratio ibi. Et mirati ſunt vni. ter
cium patris īſpiratio. ibi. Et zach.
Circa primū dr. (Die. viij.) .ſ. a na
tiuitate p̄curſoris. (Ve cir. pu.) ſicͭ
p̄cipitur gen̄. xvij. de rōne hui9 p̄
ceptia mō intelligēdi dictū fuit ibi
Et ꝙ in circūciſione imponebat eti
am nomē puero ſicut mō imponit
in baptiſmo. iō ſubdit. (Et vo. eū
no. pa. ſui zach.) ꝙ iſtud antiqtus
fuit ſatis cōiter obſeruatū ⁊ adhuc
obſeruat freq̄nter. maxie in mag's

pſonis. ꝙ p̄mogenitus fili9 nomiā
tur nomē patris (et reſpō. mat ei9
dicēs nequaq̄) .ſ. vocabi' zach. (Sꝫ
vo. ioh.) Hoc em̄ fuit ſibi a deo re=
uelatū. ꝙ a marito nō didicit. cum
eſſet fact9 mutus anteq̄ rediret ad
eā de tēplo. vtꝫ ex p̄dictis (Nēo eſt
in cognatōe tua q̄ vo. h no.) (Non
eſt intelligendūꝫ ꝙ nullus iudeus
vocatus fuiſſet prius iohā. ꝙ alij
iudei fuerūt añ ſic noīati vt patꝫ. j.
mach. de iohāne frē iude machabei
⁊ de iohāne empolemij. Sed cogna
tio hic accipit ꝓpinq̄tas gn̄is. q̄a
nullus fuerat ſic vocatus de cogna
tione elizabeth aut mariti eius (In
nuebant aūt patri eius) ꝑ ſigna vi
ſibilia. ex q̄ ptꝫ ꝙ nō erat tm̄ mut9
ſꝫ etiā ſurdus. Si em̄ potuiſſꝫ intelli
gere verba q̄ melius ⁊ breui9 expri
munt mentis ɔceptū. q̄ fuiſſent ab
eo ꝑ verba ⁊ non ꝑ talia ſigna (Jo
hannes eſt nomē eius) .i. h nomen
nō impono ſꝫ impoſitū eſt a deo (Et
mirati ſunt) Hic ɔſtr deſcribit ꝓpꝭ
ammiratio ex mirābilibꝫ q̄ videbāt
circa puerꝝ natū ⁊ parētes eius vide
licet ex mirābili ɔueniētia patris ⁊
matris in noīe pueri. ⁊ in loquela
reddita patri. ideo ſubdit (Ap. eſt
il. os eius) ꝑ ɔfeſſionē em̄ fidei īſcri
pto quā v̓bo facere nō poterāt meru
it liberari. ſicut ꝓpter verbū dubita
tionis demeruerat ligari (Et fact9
eſt timor magnus ſup vi. eorꝝ)
.i. ammiratio magna vel timor dn̄i
qui ſic mirabiliter puniuerat zacha
riam ⁊ liberauerat. (Et ſup oīa mō
tu. diuul. oīa verba hec) ꝙ facta in=
ſolita ⁊ mirabilia libentius narrant
(Et poſu. omnes qui audi. in cor.
ſuo) quia talia magis memorie cō
mendant dicētes. (Quiſputas pu
er iſte erit) .q. d. valde magn9 erit
cuius cauſa ſubditur. (Etem̄ ma.
domini erat cum illo) .i. virtus dei
opatiua miraculoꝝ in eius annun
ciatione ɔceptione ⁊ natiuitate oñ
ſorum. ex q̄bꝫ rōnabiliter ɔcludeba
tur magtudo pueri futurā corā dō ſicͭ

fuerat predictū zacha· Erit em̄ ma
gnus corā dn̄o (Et zacha) Hic ɔſe
quent᷑ deſcribit᷑ pr̄is inſpiratio cuz
dr (Et zacha· pa· eius imple· ē ſpū
ſcō) Et ſubdiᷣ eius ꝓphecia p modū
cantici ſeu diuine laudis expreſſa
cū dicit᷑ (Benedictꝰ ⁊c̄) In q̊ can-
tico premittit ptinētia ad redēpto
rem· Scd̄ō ptinētia ad ipſiꝰ precur-
ſorē· ibi· Et tu puer· Circa primuz
dicit᷑ (Benedcūs dn̄s) oīm per grā
lem gubernacōem (Deus) p creacō
nē (Iſrl̄) p ſpecialem cultū a deuo
tione a bn̄ficioꝝ ſpātium ꝓplo iſrl̄
exhibitionē (Quia viſi·) ·i· viſita-
bit· Loquit᷑ em̄ de futuro p moduz
preteriti ꝓpter ꝓphecie certitudinē·
Hec aūt viſitatio facta ē in xp̄i na
tiuitate q̄ erat adhuc futura · a ɔū
ſacōe· q͛ viſitauit nos ſicͭ medicus
infirmū· ſicut dr luc̄· vi· Virtꝰ de il
lo exibat a ſanabat oēs (Et fe· re)
in ſua benedcā paſſione· p quā re
dēpti ſumus (Et erexit cor· ſa· no
b) ·i· virtutē ɔſequēdi ſalutē eter-
nā· a hoc fecit in ſua reſurrcōe qua
reſurrexit ad vitā immōꝛlem: edu-
cens pr̄es ſcōs de limbo inferni de-
tentos ibi: a ſua aſcenſione q̄ illos
ad celeſtia ītroduxit (In domo da·
pu· ſui) q͛ iſta adīpleuit xp̄s ī car
ne aſſumpta de domo dd (Sicut lo·
eſt p os ſcō) ꝓphe (qui ſunt a ſclo)
hoc ē a mundi principio· qui iſta p
dixerūt· ſm q̇ dicit᷑ act· x· Huic oēs
ꝓphete teſtimoniū phibent ⁊c̄· Et
ſicͭ pmiſerat p ꝓph̄as: ita fideliter
adīpleuit (Salutē ex inimi· nr̄is)
ſupple ɔſecuti ſumꝰ p xp̄um: viz de
mundo· carne· dyabolo (Ad facien
dā mīam cum patribꝫ nr̄is) q͛ miſ-
teriū incarnationis impleuit· nō
ꝓpter noſtrā iuſticiā: ſed ꝓpter ſuā
mīam adimplendā quā pr̄ibus ꝓ
miſit (Et memo· teſta· ſui) ·i· pacti
firmiſſimi qd habuit cū pr̄ibus re
ter᷑ teſtamēti de xp̄ō venturo· De q̄
teſtamento ad modū rememoran
tis ſeu recordātis ſe habuit qn̄ pa
ctū impleuit (Iuſiurādū qd iura
uit ad ad abrahā pr̄em nr̄m) De q̄
dicit᷑ gen̄· xxij· P memetipſū iura
ui ⁊c̄· qd iuramentū impleuit deuſ
pr̄ mittendo filiū (Daturꝝ ſe nobis)
q͛ deꝰ pr̄ dedit etiā ſe nobis in filio
qui ē eiuſdē ſb̄e cū pr̄e (Vt ſine tio
re ⁊c̄) q͛ p hoc euacuat᷑ timoꝛ ſerui
lis q̄ non ē in caitate (Et tu puer)
Hic ɔn̄r exprimit in cātico q̄ perti
nēt ad precurſorē· dirigēs ad ipſū
ſermonē· Sicut aūt q̄ratur q̄re ad
ipſū ſermonē dirigeret: cū puer ad
huc nō intelligēt· Dicunt aliq̄ q̇ v
tute ſupnaturali intelligebat pr̄ez
loquentē: ſicͭ intellexit xp̄m in vte
ro mr̄is exn̄tem· ut predictū ē· Alij
aūt dicūt q̇ ſic loq̄bat᷑ puero non
ꝓpter eius intellcōem· ſed ꝓpter ali
oꝝ inſtructionē de miſterio incarti
onis (Propheta altiſſimi vocabe-
ris) Contra hoc videᷣ illud ioh̄· pri-
ca· q̇ iohannes baptiſta negauit
ſe eſſe ꝓphetam · Ad qd dicendum
q̇ reꝝ rn̄dit ſm intencōez quærenti
um· q͛ q̄rebant ſi eēt vnꝰ de antiq̄s
ꝓphetis: ut helias vel helizeꝰ vel hꝰ
modi· ut ptꝫ ibidē· a ſcd̄m veritatez
non erat vnꝰ de illis· Aliter etiā di
cit᷑ q̇ negauit ſe eſſe ꝓphetā tantū·
q͛ fuit ꝓpheta a plus q̄ ꝓpheta ſcd̄m
teſtimoniū ſaluatoris · Math̄· xi·
(Preibis em̄ ante faciez dn̄i) ·i· an
te filiū dei qui eſt ſimitudo vel facies
dei pr̄is· Per faciem em̄ deſignatur
noticia ſcd̄m grego· ſup ezechie· ea
autē que ad noticiā ptinent in di
uinis filio appropriant᷑ (Para· vi
as eiꝰ) p predicacōem xp̄m annūci
ando· a p baptiſmū aſſuefaciendo·
q͛ hoīes p baptiſmū ioh̄is diſpōe
bant᷑ ad faciliꝰ recipiēdū baptiſmū
xp̄i (Ad dan· ſciē· ſa· ple· eiꝰ) ·i· ad
predicandū ſalutē fiendā p xp̄m·
(Pviſ· mi· dei nr̄i) ·i· p intimā a oc
cultā dei mīam ſcā ſunt hec (Ori· ex
al·) ·i· ex ſinu patris in mundo (Il
luminare hijs q̄ in tenebris ſedēt)
·i· patribus in limbo exiſtentibus
quos xp̄s illuminauit quando pꝰ
paſſionē ſuam ad illos deſcendit·

(Etvm. mor.) .i. viuētibꝫ adhuc ī
hoc mūdo. qui eſt quedam vmbra
mortis q̄s illumīauit xp̄s p ſeipm
p̄dicando ꝛ ap̄los p orbē ad p̄dicā
dum mittēdo. vt habet marci vlti.
(Puer autē creſcebat) Hic oñr de
ſcribitur p̄curſoris nati ꝓfect9 ꝛ cō-
uerſatio. cū dr. (Puer aūt creſce.)
quantū ad augmentū corpis. (Et
ꝯfor. ſpū) quantū ad augmentum
grē ꝛ virtutis. (Et erat in deſertis)
quantū ad ꝑfectionē ꝯuerſationis
ibi ei habitauit vſqꝫ ad tēpus ſue
p̄dicationis vt ꝯtēplationi liberi9
vacaret diuinā ſapientiā hauriēdo
quā poſtea effudit p̄dicando. et vt
viuens in deſertis vitā auſterā du
ceret. ꝛ ne ex cohabitatōe cū pecca-
toribus in tumultu ꝓpli maculā ali
quam ī fama vel vita ꝯtraheret (Vſ
qꝫ in di. oſten. ſue ad yſrahel) ꝙ fa
ctum eſt āno. xv. imperij tiberij ce-
ſaris. Tūc em̄ exijt de deſertis ad p̄
dicandū ꝓplīs vt habet infra. iij. c.

Capitulum Secundū.

(FActum eſt aūt) deſcripto or
tu p̄curſoris. Hic oñr deſcri
bitur ortus ſaluatoris. ꝛ p̄
mo deſcribit ſaluatoris ortus. ſecū
do debitus ritus. ibi. Et poſt ꝯſum-
ſunt. tercio pueri ꝓfectus ibi. Puer
aūt creſcebat) Circa ortū ſaluatoiſ
primo deſcribit tēpus. ſecūdo locus
ibi. Et ibant oms. tercio virginis
partus. ibi. Factū eſt autē. quarto
angeloruꝫ cantus. ibi. Et paſtores
erāt. Circa primū dr (Exijt edictuꝫ
a ceſare auguſto) Hic oñditur tem
pus natiuitatis xp̄i. qui natus ē an-
no. xlij. auguſti ceſaris. qui noīat9
fuerat auguſt9 ab augēdo qꝛ nota
biliter auxit impiū romanū. Et ꝓp
ter h̄ in diebꝫ ſuis alijs gentibꝫ im
perio romano ſubiectis fuit in orbe
pax vniuerſalis. iō mandauit (Vt
deſcribere² vniūſus orbis) vt p hoc
ſciret q̄liter terre diuerſe eſſent po
pulate. ꝛ q̄nta tributa ſingule poſ
ſent reddere. vt ſic tributis indebite
nō grauarent. ꝛ ſciretur p quē mo
dū ſingule terre ſb̄ impio romano
melius regeren². Ex h̄ etiā patꝫ ꝙ
xp̄s natus fuit tpe maxie pacis. ſi
cut fuerat p̄nunciatū a ꝓphetis. pſ.
lxxj. Orief in diebꝫ eius iuſticia et
abundācia pacis. Itē yſa. ij. nō le
uabit gens ꝯtra gentem gladiū. ꝛ
ix. vocabit nomē eius admirabil
ꝯſiliarius de9 fortis pr̄ futuri ſeculi
pricep s pacis (Hec deſcꝑtio p̄ma)
dr aūt prima quantū ad gnāles de
ſcriptōnes orbis. qꝛ añ iſtam bene
fuerūt alie deſcriptōes ꝑtiales ſicut
ptꝫ. ij. regū. xxiiij ꝛ paꝛ. xxij. denūa
tione ꝓplīa deſcꝑtione quā fecit io-
ab de mādato dauid. Dici² etiā pri
ma ſm alios quantū ad alias par
tes eiuſdē deſcꝑtionis. qꝛ ſiria eſt ī
medio terre habitabil. ꝛ iō ibi fuit
inchoata iſta deſcꝑtio. vt inde denū
ciaret fieri in alijs ꝓuincijs circulai
ter (A p̄ſide ſirie cirino) hūc em̄ ciri
num ceſar auguſt9 p̄fecerāt ſirie ad
ip̄am regendā. (Et ibāt ſinguli) h̄
deſcribi² natiuitas ſaluatoris quātuꝫ
ad locū. qꝛ iſta deſcꝑtio p̄cepta eāt
fieri in principatibꝫ ciuitatibꝫ. Et ibi
ꝯueniebāt q̄ ibi habuerāt origineꝫ
vt ſic deſcꝑtō fieret nō ſolū ſm nūe
rū pſonaꝝ: ꝫ etiā ſm determinatōeꝫ
genealogiaꝝ vt ſcire² nūs determina
tus nobiliū ꝛ ignobiliū ꝛ h̄ ē qd dr
(Et ibāt oms vt ꝓfiteren² ſingli in
ciuitatē ſuā) ꝓfiteban² autē dupli
ſe eſſe ſbiectos rōno impio. ſ. ſcꝑto
qꝛ eoꝝ noīa ſcribeban² de mandato
impatoris ꝛ etiā facto. qꝛ ſoluebāt
cenſū īpatori. ꝓpt qd in numiſma
te cēſus erat ymago impatoris vt
habe² math. xxij. ca. (Aſcēdit autē
ꝛ ioſeph a galilea) in q̄ manebat
(In iudeā ciuitatē dauid) Iudea h̄
accipitur adiectiue. quia bethleem
eſt quedam ciuitas in regno iudee
ꝛ vocat ciuitas dauid qꝛ inde oriū
dus fuit vt habet. j. regū. xvj. (Eo
ꝙ eſſet de domo ꝛ familia dauid).
vt patet per genealogiā deſcꝑtam
ca. ſequētī ꝛ math. j (Vt ꝓfitere² cū

ma. ſi. deſpō. vx. preg) Ipſa ei erat
de eadē tribu cū ioſeph. ⁊ ſucceſſe-
rat in hereditate pr̄na. ideo iuit ad
ꝓfitendū cū eo: licet eſſet ꝑtui ꝓpin
qua. Hoc etiā diuina diſpenſacōe
factū eſt: ut ſic xp̄s naſcereť ī beth
leē. ſicť erat predictū michee. v. Et
tu bethleē effrata puulus es in mi
libꝫ iuda. ex te ei exijt dux ꝗ regat
populū meū iſrł. ⁊ egreſſus eiꝰ ab
inicio a diebꝫ eternitatł (Factū eſt
aūt) Hic ꝯn̄r deſcribiť virginis ꝑ
tus cū diciť (Et peperit filiū ſuū ꝓ
mogenitū) Et diciť primogenitus
non ꝙ poſt illū maria alios filios
habuit ut dicit helindiꝰ hereticus:
ſed ꝙ an̄ illū aliū non habuit. Vn̄
⁊ in lege filiꝰ vnigenitus offereba
tur dn̄o ⁊ redimebať tanꝙ primo-
genitꝰ ꝙ ab vno menſe redimeba
tur. ut hetur nume. iij. c. Et tūc pri
mogenitꝰ dicebať. dato ꝙ nullꝰ ſe
quereť (Et pan. eū inuol) ꝑ ſeipſā
Ex quo ptꝫ falſitas ꝗ ſcribiť libro
de infātia ſaluatoris. ſcꝫ ip̄am ob-
ſtetrices habuiſſe in ꝑtu. ꝗ non re
quiruntť niſi ꝓpter afflictionē mr̄is
in ꝑtu. ꝗ non habuit locū in virgi
ne. ꝙ peperit ſine dolore: immo cū
maximo gaudio ⁊ delcātione. ⁊ iō
ꝑ ſeipſā pueꝝ natū recepit. īuoluit
⁊ reclinauit ut hic diciť (Et reclia.
eū in pre) Joſeph ei in illo itinē ad
duxerat ſecū aſinū ad portandū vx
orem pregnantē. ⁊ bouē ad venden
dū in bethleē vbi erat congregatio
ꝓpłi mag̃. ut de precio ſoluēt expen
ſas in via ⁊ illis duobꝫ aīalibus fe
cit preſepiū iuxta ſe. in quo beata
v̓go reclinauit filiū natū: ſm ꝙ fu
erat predictū Abbacuc. iij. c. ſcđm
tranſlacōem. lxx. quā ſeq̄tur offici
um ecc̄iaſticū. Dn̄e audiui auditū
tuū ⁊ timui. ꝯſideraui opa tua ⁊ ex
paui in medio duū aīaliū. Fuit ei
ꝓphete ammiracōis pauor ꝙ in lo
co tā humili recliareť ſaluator. Vn̄
ſubdiť (Qꝛ non erat ei lo. in diu.)
Eſt eīm diuiſorium hoſpitularia ad
quā diuitunt venientes ab ex ad hoſ

pitandū. Ciuitas aūt bethleē tunc
erat plena ꝓplo ꝗ venerat ad predi
ctā ꝓfeſſionē. Et illi ꝗ erāt potētio
res occupauerāt loca maiora. ⁊ iō
ioſeph ꝗ licet eſſ; de nobili gn̄e: ut
dictū eſt: non tn̄ erat de ditioribꝫ ⁊
idō ita puum locū habuit: ꝙ ſalua
toꝛ natꝰ in preſepio reclinatꝰ fuit.
ad impletionē ꝓphecie predcē ⁊ ad
dandū exēplum humilitatł ꝑfecte
a ꝗ ſaluatoꝛ incepat a natitate. et
eā ꝯtinuauit vſqꝫ ad mortē in qua
hūiliauit ſemetipſū factꝰ obediens
vſqꝫ ad mortē mortē aūt cruc. ſm
ꝙ diciť phil. ij. ca. (Et paſtores)
Hic ꝯn̄r deſcribiť angelorū cātus
exultantiū in natitate ſaluatoris.
vbi primo deſcribiť natitatis hꝰ de
nunciatio. Scđō angeloꝝ exultatō
ibi. Et facta ē cum angelo. Tercio
paſtoꝝ deuotio. ibi. Et factū ē. Cir
ca primū premittiť quibꝫ facta eſt
dcā denūciatio cū diciť (Et paſto.
erāt in re. eadē vigi) Erant eīm ſim
plices ⁊ abſqꝫ cautelis malicie ⁊ oc
cupati in officio ſcōrum pr̄iarchaꝝ
ꝗ dicuntť fuiſſe paſtores. gen̄. xlvij
Talibꝫ aūt ſolent fieri dīne illuīa-
tiones ⁊ ꝯſolacōes ⁊ non hoībus in
ſapīa hꝰ mundi ꝗ ſtulticia ē apud
deū occupatł. ſm qđ dicit ſaluatoꝛ
math. xi. Cōfitebor tibi dn̄e pr̄ celi
⁊ terre. ꝙ abſcondiſti h̄ a ſapienti
bꝫ ⁊ prudentibꝫ ⁊ reuelaſti ea puuł
Jō ſubdi (Et ecce an. dn̄i ſte. iux.
il) patus ad reuelādū eis dīna (Et
cla. dei cir. eos) nō tm̄ exteriꝰ in cor
pe; etiā interiꝰ in mēte (Et timu
erūt) ex inſolita viſiōe. ſed angelꝰ
eos ꝯſolať. d (Noli. ti) Cuius cau
ſa ſubdi cū diciť (Ecce euā. vo. ga.
ma. qđ e. oī po) nō ſolum iudeoꝝ. ſ;
etiā gentiliū (Qꝛ natus eſt vo. ho.
ſal) Et dicit hodie. ꝙ ꝗuis eēt nox
erat tn̄ ꝑs diei naturalis. vel aliter
⁊ meliꝰ ut videť. Quia nox illa ex
claritate diuina predicta erat ita il
luīata: ac ſi eſſ; dies clariſſima. ſm
ꝙ fuerat predictū pſalmo. cxxxviij
Et nox ſicut dies illuīabitur (Qui

eſt xp̄s dn̄s) Xp̄s grece idem eſt q̄
vnctus latine. Antiquitus autē in
ve. te. vngebanť tm̄ reges ⁊ ponti
fices. Xp̄s aūt rex eſt ⁊ pontifex. et
ideo bn̄ dr̄ xp̄s .i. vnctus. nō vnctōe
hūana ſed diuina. q̄ꝛ in hūanitate
ꝓ nobis aſſūpta fuit vnctus a deo
prē. immo a tota trinitate plenitu
dinis grē ſm qḋ dicit pſ. xliiij Vn
xit te deus: deus oleo leticie p̄ ꝯſorti
bus tuis ꝓpter qḋ dr̄ ioh̄. iij. ca. Ne
datus eſt ei ſpūs nō ad menſurā. ſ.
alioꝝ hoīm. ſed ſm omnē plenitu-
dinem nō ſolū ſufficiētie: ſed etiā re
dūdantie in oīs alios quantū ad
ſufficientiā. ſm qḋ dr̄ iohan. j. ⁊ de
plenitudine eius oīs nos accipiꝰ
(Et h̄ vobis ſignū inuenietis īfan
tem pannis inuolutū ⁊c̄.) p hoc em̄
q̄ angelus dedit eis ſignū magne
hūilitatis ⁊ paupertatis ſignificatū
fuit paſtoribꝫ. q̄ nō venerat ad reg
nandū tp̄aliter vt ſcribe iudeoꝝ cre
debant xp̄m venturū (Poteſt autē
aliter dici q̄ illud fuit ꝓmū ſignū
ſaluatoris nati. Ad cuius intelle-
ctum ꝯſiderādum q̄ illa q̄ fuerūt in
ve. teſta. fuerunt figure noui. vt dr̄
j. coꝛ. x. In vet. aūt teſta. duo ſal-
uatores iudeoꝝ imꝑfecte tm̄ p̄ceſſe-
rant. tanq̄ figure ſaluatoris ꝑfecti
iheſu xp̄i. Primus fuit moyſes qui
liberauit eos de ſeruitute egipciaca
vt habeť exo. iij. Secūdus fuit cirꝰ
qui liberauit eos de captiuitate ba
bilonica. vt habeť. j. eſdre. j. ca. et
vterqꝫ de nouo natus fuit inuentus
in magna paupertate. ſicut patet de
moyſe exo. ij quē inuenit filia pha
raonis poſitū in flumine in fiſcella
iūcea. Sic̄ de cyro dr̄ in ſcolaſti. hy
ſtoria ſup danielē. q̄ aſtrages me
doꝝ ⁊ pſaꝝ vidit in ſomnis vitē
naſcentē de vtero filie ſue totā aſiā
occupantē. ⁊ ꝯiectoribꝫ ſibi fuit rn̄-
ſum. q̄ viſio iſta ſignificabat ex ea
pueꝝ eē naſcituꝝ q̄ occuparet regm̄
medoꝝ ⁊ pſaꝝ. ꝓpter qḋ timens ne
ipſe vel filius ſuꝰ p hoc regnū p̄uareꝛ
dedit filiā ſuā militi paupi. ⁊ cū hoc

etiā cū filia ſua facta fuiſſet p̄gnās
fecit tp̄s partus ſui explorai ⁊ pue
rum natū ſibi apportari. quē tradi
dit cuidā militi. vt ſecreto interfice
retur. q̄ ꝯpatiēs puero ipm̄ nō int̄
fecit. ſꝫ in quodā nemore pueꝝ for-
tune dimiſit. ad quē quedā cani-
cula paſtoris regis que erat iuxta
nemus frequēter veniebat ⁊ ipm̄ la-
ctabat. ⁊ paſtor p̄dictꝰ volēs ſcire
vbi canicula declinabat. inuenit pue
rum ita in paupertate iacentē quem
accepit ⁊ tradidit vxori ſue nutrien
dum. ⁊ poſtea factꝰ eſt rex pſarum
atqꝫ medoꝝ ad liberationē iudeoꝝ.
Cū igiť figura ⁊ figuratū debeāt ha
bere correſpōdentiā. ⁊ p̄dicti duo q̄
fuerūt figure xp̄i in maxia paupta
te inuēti fuerūt in ſua natītate. ſig
num ꝯueniēs ⁊ corrn̄dens figuē de-
dit angl's paſtoribꝫ de xp̄i nati in-
uentione. d. (Inuenietis infantē pā
nis inuolutū ⁊ po. in p̄.) Et creden-
dū eſt q̄ paſtores hoc intellexerūt il
luīati a deo (Et facta eſt) hoc ꝯn̄r poꝛ
angeloꝝ exultatio cū dr̄ (Et facta ē
cū angelo) q̄ tanq̄ pncipalis int̄ a
lios nūciauerat xp̄i natītatē (Mul
titudo milicie celeſtis) .i. angloꝝ q̄
noīe milicie deſignanť. q̄ꝛ p ſalute
hoīm cū demoībꝫ p̄lianť ſm qḋ dr̄ .
apoc. xij. Michael ⁊ angli eiꝰ p̄lia
banť cū dracōe ⁊c̄ (Laudātiū deū)
de xp̄i natītate. eo q̄ p ipm̄ ſciebāt
reduci hoīes ad ſalutē quam deſide
rāt ⁊ ruinā angloꝝ p hoc reparandam
(Et dicentiū glia in ex. d.) q̄ꝛ licet
eiꝰ glia vbiqꝫ reluceat. maxīe tn̄ in
celo empireo vbi eſt angloꝝ ⁊ btō
rū hītatio (Et in t. pax ho. bone vo
lū.) .i. hominibus bonis. p bonita
tem em̄ voluntatis dicť homo ſim
pliciter bonus magis q̄ per bonita
tem aliarum potentiaꝝ anime. q̄a
volūtas mouet alias potentias ad
actus ſuos. ⁊ iō boītas eius vl' ma
licia in oēs alias potētias redūdat
ſicut influētia cauſe mouētis ī mo
tis ab ipa. Malis aūt hoībꝫ nō eſt
pax. ſm qḋ dr̄ yſa. xlviij. Nō ē pax

ip̄is dicit dn̄s. Ex h̄ etiā v̄bo ange
li p3 q̄ ista pax q̄ principaliter p p
phetas predicā fuit futura in aduē
tu xp̄i erat intior bone voluntatꝫ q̄
ſm q̄ dicit̄ puer. xij. c. Nō ɔtriſta
bit iuſtū quicq̄d ei acciderit. Pax
aūt tpalis q̄ fuit in aduētu xp̄i pa
catis oībus gentibꝫ ſub impio ro
mano fuit figuā h⁹ pacis principa
liter intēte (Et factuz eſt) Hic ɔn̄r
deſcribit̄ paſtoꝝ deuotio. q̄ ſtatim
poſt viſionē iſtam dimiſſo grege:
iuerūt ad videndū pueꝝ natū dicē
tes (Tranſeam⁹ vſq3 ad bethleē. ⁊
videam⁹ hoc verbū) .i. pueꝝ natū p
verba angeli nobis ſignificatū (Q̄d
fecit dn̄s) hoc non ē de textu. Grec
ci ⁊ antiq̄ non hn̄t fecit: ſed tm̄ q̄d
dn̄s oſ̄t nobis (Et venerūt feſtinā
tes) ex deſiderio vidēdi xp̄m princi
paliter ⁊ ſc̄dario ut citi⁹ redirēt ad
gregē quē ſine cuſtodia dimiſerāt
(Et inuenerūt ⁊c̄) ſicut angel⁹ eis
dixerat (Videtes aūt cognouer̄t de
verbo) q̄ non ſolū fuerāt illuīati
exteri⁹: ſed etiā interi⁹ de cognicōe
verbi incarnati ut predictū eſt (et
oēs qui audierūt mirati ſunt) Et
materia ammiracōis ſubdit̄ cū dr.
(Et de hijs) ⁊ accipi᷑ h̄ et p .i. idē de
hijs (Que dicta erāt a paſtoribuſ
ad ipſos) ſic̄ ſuperi⁹ eſt expreſſum
(Maria aūt ɔſeruabat oīa verba h̄
cōferens in corde ſuo) q̄ prudenter
attendebat quō ꝓphecie impleban᷑
in puero nato. ⁊ iſta collatio erat
ei valde delectabilis. ⁊ toti ecc̄ie val
de vtilis. q̄ ſm q̄ dicit ihero. in ſer
mo. de aſſumpcōe beate v̄ginis ip
ſa poſt aſcenſionē filij ſui remanſit
ad tps in terris cum apl̄is: ut eos
pleni⁹ inſtrueret de v̄bo incarnato
de quo erat pleni⁹ edocta p ſpiritū
ſcūm. ⁊ oīa familiari⁹ viderat ⁊ tra
ctauerat. ꝓpter q̄d meli⁹ exprimē
poterat. ſm q̄ dicit ihero. q̄d meli⁹
nouim⁹ meli⁹ ⁊ pferim⁹ (Et reuerſi
ſūt paſtores) redeūdo ad gregē ſuū
(glificantes ⁊ laudātes deū) de bn̄
ficio toti mundo collato gnaliter ⁊

eius oſ̄ſio ſpāliter. Ideo ſubditur
(In oībus q̄ audierāt et viderāt.
Et poſtq̄) Hic po᷑ debit⁹ ritus cir
ca pueꝝ natū. q̄ ſm ritū veteris le
gis debat circūcidi ⁊ in tēplo offer
ri. ⁊ ideo primo agi᷑ de ei⁹ circūciſio
ne. Sc̄dō de oblatione. ibi. Et poſt
q̄ impleti ſunt dies. Circa primuz
dicit̄ (Et poſtq̄ ɔſūmati ſunt dies
octo) hoc erat tps determinatū cir
cumciſioni put h̄etur gen̄. xvij. Vo
luit aūt xp̄s circūcidi q̄uis nō eēt
legi ſubiectus. Primo ut oſ̄deret ī
ſe veritatē carnis humane. ɔ̄ mani
cheū qui dixit ipſū deū habuiſſe cor
pus fantaſticū. ⁊ ɔ̄ valentinū dicē
tem xp̄m corp⁹ de celo attuliſſe. Se
cūdo ut approbaret circūciſionē quā
de⁹ olim inſtituerat Tercio ut oſ̄de
ret ſe eſſe de gn̄e abrahe q̄ circūciſi
onis mandatū accepit. gen̄. xvij.
⁊ cui facta eſt repromiſſio de xp̄ō.
Quarto ut iudeis accuſacōnē tolle
ret de nō recipiendo eū ſi eēt incircū
ciſus. Quinto ut obie virtutē nob
ſuo ɔmendaret exēplo preceptū le
gis obſeruās: cui tn̄ non erat ſbie
ctus. Sexto ut q̄ in ſilitudīe carniſ
pcti venerat: remediū quo caro pec
cati ɔſueuerat mūdari nō renueret
Septimo ut legꝭ on⁹ in ſe ſuſtinēs
alios a legꝭ onē liberaret. ſm illud
gal. iiij. Miſit de⁹ filiū ſuum factū
ſub lege: ut eos q̄ ſub lege erāt re
dimeret (Vocatū eſt nomen ei⁹ ihe
ſus) Nō dicit impoſitū. q̄ a deo fu
it impoſitū h̄ nomen: ſed p angelū
denunciatū marie ⁊ ioſeph. ⁊ p ip
ſos alijs diuulgatū Et q̄ aliq̄s in
fidelis potiſſime iude⁹ q̄ hoc nomen
nō fuiſſet ɔuenienter impoſitū poſ
ſet arguē. tum q̄ yſa. lxij. dici᷑. vo
cabit̄ tibi nouū nomen q̄d os dn̄i
noīauit. hoc aūt nomē ih̄s nō erat
nouū tunc. q̄ aliq̄n alij fuerāt noī
nati hoc noīe. ut p3 de ih̄u filio ioſe
dech ⁊ de ih̄u naue. ⁊ ī genealogia
xp̄i q̄ deſcribi᷑. c. ſeq̄nti ut ibidē h̄e
tur. Itē q̄ yſa. vij. dici᷑. vocabi᷑ no
mē ei⁹ emanuel ⁊. viij. dicit̄. voca

nomen eius accelera ſpolia detrahē
⁊c. Et. ix. Vocabit nomē eius ad
mirabilis ↄſiliarius deus fortis ⁊c.
Que noīa ſunt alia a noīe iheſu. ⁊
ſilia pñt induci de alijs locis ſcptu
re. Jdeo dōm ꝙ h̄ nomē fuit ꝓpe īpo
ſitū ei. Noīa em̄ ſi bene imponant
imponi debent a ꝓprietatibꝫ rerꝝ. et
hoc patet de noībꝫ generꝝ ⁊ ſpecierū
de quibꝫ dr. iiij. meth. Ratio quā ſi
gnat nomen eſt diffinitio. que deſi
gnat ꝓpriā rei naturā. Noīa autē
ſingulorꝝ hoīm ſi bene imponantur
imponi debēt ab aliqua ꝓꝑetate ei⁹
cui imponi² nomē. aliqñ a tpe ſicut
noīa aliquorꝝ ſanctorꝝ imponūtur
pueris natis in feſtis eorꝝ. vel a co
gnatione ſicut cū filio imponit no
men patris vel alicuius de cognatō
ne eius Aliqñ ab euentu ſicut moy
ſes vocauit filios ſuos. vt habetur
exo. ij. Aliqñ aūt ex aliqua q̄litate
eius cui nomē imponit. ſicut geñ.
xxv. ꝑmogenitus yſaac vocat⁹ eſt
eſau. qđ interp̄tat rube⁹ vel rufus
ꝙ de vtero matris exiuit rufus ⁊ to
tus in morē pellis hiſpidus Aliqñ
ex aliq̄ dono dei gratuito. ſic̄ math.
xvj. dictū eſt petro. Tu es petrus ⁊
ſup hāc ⁊c. ⁊ ioh. j. Tu vocaberis ce
phas Jgit ꝙ hoī xpō h̄ munus grē
collatū erat vt p ipm oms ſaluarē
tur. iō vocatū eſt ↄueniēter nomen
eius ihs. i. ſaluator vel ſalus. ⁊ hāc
rōnem aſſignauit angelus ioſeph
math. j. d. vocabis nomē eius ihm
ipē ei ſaluū faciet ꝓplm ſuū a pecca
tis eorꝝ. Ad primū dicendū. ꝙ hoc
nomē fuit nouū in xpō inquantum
fuit ei impoſitū ab hac ꝓꝑetate. ꝙ ē
oīm ſaluator q̄ nō fuit in aliquo p̄
cedenti licet fecerīt ſalutē in aliquo
facto pticulari. ſicut ihs naue ſalua
uit ꝓplm iſrahel hoſtes eius debellā
do. vt legi² in ti. ioſue. ⁊ ita pōt dici
de alijs. Ratio etiā hui⁹ noīs ema
nuel qđ interp̄tatur nobiſcū de⁹ in
cludit in noīe iheſu. Per hoc em̄ ꝙ
fuit nobiſcū p ſuā incarnationē: fe
cit nobis ſalutē. Et eodē mō pōt di
ci de alio ꝙ ſaluauit nos infernum
ſpoliādo. ⁊ ſic de tercio ⁊ de ↄſilibꝫ.
(Et poſtꝙ impleti ſūt) Hic ↄñr a
gitur de pueri oblatōne vbi ꝑmo de
ſcribitur huius oblatōnis pñtatio
Secūdo pñtati receptio. ibi. Et ecce
homo. Tercio recepti ↄmēdatio. ibi
Et erat anna Circa primū ſciendū
ꝙ in lege veteri circa pueros natos
duo fiebāt in tēplo vnū eāt gñale
oībꝫ ꝙ p filio nato vel filia ↄpletis
diebꝫ purificatōnis matris offere
batur ſacrificiū vt habet leuiti. xij.
Aliud erat ſpēale circa ꝑmogenitos
ꝙ erāt ↄſecrati dño eo ꝙ pcuſſit pri
mogenitos egiptōrꝝ. filios yſrahel
ſaluās. ⁊ ideo offereban² in tēplo ⁊
redimebātur. vt habetur exo. xiij.
Xp̄s aūt fuit primogenitus vt dictū
eſt ſup̄. Et ideo vtrūqꝫ fuit factū cir
ca eū vt hic dr. Et ꝑmo quantū ad
id ꝙ erat ſpeciale primogenitis cū
dicit (Tulerunt illū in iheruſalē. vt
ſiſterent eū) ⁊ offerent (Dño) cuius
cauſa ſubdit (Quia omē maſculi
num adapiens vuluam) ⁊ ꝑmo na
ſcens cuiuſmodi erāt primogeniti
Secūdo quantū ad illud qđ eāt ge
nerale qđ notat. cum dicit. (Et vt
darent hoſtiā ⁊c. par turturū aut
duos pullos columbarꝝ) Jſta eāt ob
latio pauperꝝ ſm qđ habet leui. xij
ex quo patet qđ ſupra dictū eſt de
pauptate marie ⁊ ioſeph. Sciendū
aūt circa hoc ꝙ beata v̉go nō tene
batur ad iſta que dicta ſūt de pur
gatione ꝙ leui. xij. ſcribi². Mulier
ſi ſuſcepto ſemīe pepeit maſculū ⁊c.
⁊ ideo lex illa ligabat tm̄ mulieres
de virili ſemine ↄcipiētes. qđ nō ha
buit locū in virgie. h̄ etiā ptꝫ p hoc
qđ hic dr. ⁊ accipit de exo. ⁊ leuit.
Omne maſculinū adapiēs vuluā
⁊c. Ex quo patet ꝙ loqui² de ma
ſculino concepto ⁊ nato p aptionē
clauſtri v̉ginalis ꝙ nō hūit locū ī
btā virgie q̄ virgo pmāſit ī ↄceptu
⁊ partu. Verumtamen ſicut eius fi
lius circūcidi voluit ⁊ legalia obſer
uare ex ſua humilitate ꝙuis ñ tenē²

ſic beata virgo q̄ fuit humilima vo
luit obſeruare (Et ecce hō) Hic de-
ſcribit xp̄i p̄ntati receptio. vbi pri
mo deſcribit recipientꝭ ꝯditio: cū di
cit (Et ecce hō eāt in iheruſalē) In
loco ſolemni a ſacro. tū qꝛ ibi erat
diuin9 cultus. tum qꝛ ibi erat ſtudi
um legꝭ a ꝓphetaꝝ (Cui nomē ſime
on) Ex hoc pꝫ eius fama. qꝛ intꝰ ſa
cerdotes eāt famoſus a noīatus. pꝫ
etiā eius ſcā vita cū dicitur (Et hō
iſte iuſt9) recte ſe hn̄do ad ꝓximū.
(Et timoratus) quo ad deū (Expe
ctans ꝯſolacōnē iſrl) quantū ad ſi
dei rectitudinem (Et ſpūſſanct9 eāt
in eo) quantū ad grē plenitudinē
qꝛ non ſolū habuit grām iuſtificā
tem put hētur coīter a iuſtis: ſꝫ eti
am quantū ad illuīationes a ꝯſola
tiones diuinas ſpāles. ideo ſubdi[z]
(Et rn̄ſum accepit a ſpūſancto) in
orōībꝫ ſuis deuotꝭ ad deū Tunc ei
erat opinio coīs apud intelligen-
tes ꝙ imminebat aduent9 xp̄i ſm
ſigna a p̄riarchis a ꝓphetis data. a
idō ſimeon de hoc feruenti9 orabat
deū. a in orōe rn̄ſū accepat ꝙ xp̄m
natū videret anteꝙ̄ vitā p̄ntem fi-
niēt (Et venit in ſpū in templū) .i.
ꝑ reuelationē ſpūſſancti: ut videret
xp̄m ſicꝰ ei erat ꝓmiſſum (Et cū in
ducerent puer̄ ihm) ad faciendū q̄
predicta ſunt ſm legē (Et ipē acce
pit eū in vlnas ſuas) cū maximo cor-
dis gaudio. ſcdm ꝙ dicit puer. xiij
Deſideriū ſi ꝯpleatur delectat aīam
Scdō ponit grāꝝrum actio cū dicit.
(Et benedixit deū) grās agendo ꝓ
tanto bn̄ficio a dixit (Nunc dimit
tis dn̄e ſeruū tuū in pace) .i. de cete
ro dimittens me de hac vita tranſi
re in cordis quiete (Quia viderūt
oculi mei ſalutare tuū) Letāter em̄
deſcēdere volebat ad limbū patrū:
ex q̄ ſciebat ſaluatorē natū (Quod
paſti an̄ faciem oīm ꝓplōꝝ) .i. corā
oibus ꝓplis quibꝫ miſteriū incar-
nacōis a redēptionis predicatū eſt
ꝑ aplos. ſm ꝙ dicit ps̄. xviij. In
omnē terrā exiuit ſon9 eoꝝ (Lumē
ad reuelationē gentiū) q̄ pri9 erro
rum tenebris tenebant (Et glam
plebis tue iſrl) Magna eſt ei gla
iudeis ad fidē xp̄i ꝯūſis: ꝙ xp̄s ſm
carnē natus ē de ipſis. Tercio poni
tur ꝓntum benedictō cum dici[z] (Et
erat pr̄ eius) .i. ioſeph q̄ meruit vo
cari pr̄ xp̄i eo ꝙ nutrici9 eius fuit.
(Et mr̄) ſcꝫ maria q̄ fuit matꝰ ei9 ve
ra (mirantes ſup hijs q̄ dicebant
de illo) tunc a ſimone. a pri9 a ma-
gis et paſtoribꝫ. a zacharia a eliza
beth (Et benedixit illis ſimeon) ꝙ̄
uis ei maria a ioſeph eēnt maiores
ſimeone in ſcitate. ille tn̄ eāt maior
quantū ad ſacerdotꝭ officiū ad quē
ſpectat benedicere populuꝫ. Et nō
ſolum bn̄dixit: ſed etiā futura pre-
dixit (Ecce poſitus eſt hic in ruinā
a ī reſurrectōꝫ multoꝝ in iſrl) qꝛ in
paſſione xp̄i que futura erat multi
iudei fuerāt excecati a veritate cadē
tes. a multi fuerūt illuīati q̄ prius
erāt ſimplices a ignorātes. utꝫ de
apl̄is. quibꝫ p9 paſſionē xp̄i data
eſt intelligētia ſcripturaruꝫ. ſm ꝙ
dicit lu. vlti. Et tunc apuit illis ſē
ſum ut intelligerent ſcp̄turas (Et
in ſignū) ſcꝫ federis inter hoīes a de
um (Cui ꝯtradicet) a ſacerdotibꝫ a
legiſperitꝭ a multꝭ alijs (Et tuā ipſi
us aīam ꝑtranſibit gladius) .i. do
lor paſſionis ei9 ꝑtrāſibit aīam tu
am ꝑ ꝯpaſſionē. Ex hoc dicit ihero
ni. in ſmo. de aſſumpcōe beate vgi
nis ꝙ qꝛ in ꝑte impaſſibili paſſa ē
plusꝙ̄ martir fuit (Vt reuelent ex
multis cordibꝫ cogitacōes) Li. ut.
nō tenet hic cāliter ſed ꝯſecutiue ſeu
comitatiue. Licet ei beata virgo ex
paſſione filij maxime afflicta fuerit
tn̄ in fide immobilꝭ a firmiter ſtetit
Alij aūt diſcipuli quantūcunqꝫ ſo
lidi dicunt dubitaſſe. a circa hꝰ mu
tationes diuſarum cogitationū ha
buiſſe: quouſqꝫ videret ipſū a mor
tuis reſurrexiſſe Aliter exponit ori
genes de reuelacōe occultoꝝ pctōꝝ
in ꝯfeſſione: q̄ ꝑ effectū paſſionis ī
ſacramento p̄nie opantis ſonātur

(Et erat anna.) Hic ↄñr deſcribit
xp̄i recepti ↄfeſſio ſeu ↄmēdatio vbi
p̄mo deſcribitur pſona ↄfitēs ex noīe
cū dr (Et erat anna) ſecūdo ex mētis
eleuatione. cū dr (ꝓphetiſſa) et ex co
gnatione. cū dr. (Filia phanuel de
tribu aſſer) et exprimuntur patera tri
bus ad declarādum certitudinē hy
ſtorie. et forte ad diſtinctionē huius
anne ab alijs q̄ vocabant̄ h noīe.
Deſcribitur etiā ab etatis maturitate
cū dr (Hec p̄ceſſerat ī diebꝫ multis)
et a caſtitate in mrimonio et ante et
poſt (Et vixerat cū viro &c.) ↄmen=
datur etiā ab orōnis ſedulitate. cū
dr (Que nō diſcedebat de tēplo) nō
q ibi ſemp eſſet. ſed frequēter. ſicut
de hoīe bñ frequētante eccleſiā dicitur
ↄmuni mō loquēdi talis ſemp eſt ī
eccleſia (Jeiunijs) in q̄bꝫ incentiuū
carnis reprimitur (et obſecratōnibꝫ)
i. ſacris orōnibꝫ q̄bꝫ mens in deum
eleuat̄. (Seruiens nocte et die) id ē
valde frequēter. vel q nō erat ibi ī
terruptio p pctm̄ mortale auferēs
meritū p̄dictoꝝ (et hec ipſa hora ſup
ueniens) nō a caſu vel ex hūana di
ſpoſitione. ſ ſpūſſancti reuelatōne
ſicut dictū eſt de ſymeon (Cōfiteba
tur dño) grās agens de tanto bñfi
cio adimpleto (Et loquebatur de illo
oībus qui expectabāt redemptionē
iheruſalē) Annunciās eis natū eſſe
redemptorē (Et vt pfecerūt oīa ſm
legem dñi) .ſ. marie et ioſeph nihil
omittētes. q̄uis nō tenerent̄ (Reuer
ſi ſunt in galileā ciuitatē ſuā naza
reth) Hic accipitur galilea adiectiue
q nazareth eſt in terra galilee ſic
ſupra dictū eſt de bethleem. q̄ vocatur
ciuitas iudea (Puer aūt creſcebat)
Hic ↄñr deſcribitur pueri oblati pfe
ctus quantū ad corpus. cū dr. (Et
creſcebat) quantū ad animā. cū dr
(Et ↄfortabatur) Aduertendū tñ q
in corpore xp̄i fuit augmentū reale
quātitatis: ſ ī anima eius nō fuit
augmentū reale gratie et virtutis.
q totā plenitudinē gratie habuit
ab inſtanti ſue ↄceptionis: ſ quan
tū ad oſtēſionē in effectū magis appebat
ſm qd ille creſcebat et ſm qd vole
bat (et ibāt parētes eius) tanq̄ deuo
ti et religioſi (In die ſolēni paſche)
Ter ī anno debebāt oēs maſculi cō
parē ī iheruſalē corā dño ſm qd hētur
exo. xxiij. ſ. in paſca penthecoſte et fe
ſto tabernaculoꝝ: ſ cū illis q̄ erant
longe a iheruſalē cuiuſmodi erant
galilei diſpenſabat̄ de duobꝫ vltis
feſtis (Remanſit puer ihēſus in ihe
ruſalem) nō a caſu vel obliuione.
ſed ſua volūtate et ordinatōne. vt a
pueritia oſtenderet zelum ſuū circa
ſpūalia (Et non cognouerūt parē
tes eius exiſtimātes illū eſſe in co=
mitatu) Ad ſolemnitatē vo paſche
viri ibant ſeorſum a mulieribus ī
vno comitatu et mulieres in alio. et
ſimiliter reuertebātur vt magis re
ligioſe ſolemnizarēt feſtuꝫ ab vxo
ribus ↄtinentes. ſicut et in datōe le
gis p̄ceptum fuit. q cōtinerent per
tres dies ab vxoribꝫ ſuis ꝓut habe
tur exo. xix. Pueri aūt indifferēter
poterāt ire in comitatu viroruꝫ aut
mulierū. et ideo quādo ioſeph non
vidit pueꝝ iſm in comitatu viroꝝ
exiſtimauit eū eē cū maria in comi
tatu mulieꝝ. et eodem modo maria
credidit eum eſſe in comitatu viroꝝ
(Venerunt iter diei) et cum die ſe=
quenti quereretur in iſta comitiua
et in illa non inuenerunt eum. ideo
tercia die redierunt in iheruſalem a
qua receſſerant p vnam dietam et
ſic quarta die inuenerunt eum. et
hoc ē qd ſubdit̄) Poſt triduum in
uenerunt illū in templo) Nō in tea
tro vel in foro vel in ludo. ſicut ſolēt
pueri inueniri: ſed in loco oratōnis
et doctrine ſacre deputato (In me=
dio doctorum) vt melius poſſet om
nes audire. et melius cū eis cōferre
(Stupebant) id eſt valde mirabantur
tur (ſup prudentia et reſpōſis eius)
q alias inauditū fuerat q puer ta
lis etatis tam ſapiēter loqueretur
(Et dixit mr̄ eius ad illū. fili q̄d fe
ciſti nob ſic) Joſeph aūt licꝫ pr̄ eius

dicerer tñ non fuit ausus illū argu
ere cū firmiť crederet ipsū esse dei fi
liū: sed mř ex maxima dilcōe quaz
hēbat ad illū hoc fecit· q̃ amor ex-
cellens dñm nescit (dolentes quere
bam9 te) i· dolentes de tua absētia
cuius pñtia est nob dulcissima P
hoc moraliter designa² q̃ xp̄s in do
lore cōtritionis q̄rendus ē· ⁊ sic in
ueniť nisi p pctm̄ a nobis absente
tur (Et ait ad illos· quid ē q̃ me q̄
rebatis) scz inter ꝯsāguineos· q· d·
magis q̄rendus sū in occupatione
circa spūalia· ideo subdiť (Nescie-
batis q̃ in hijs q̄ patris mei sunt
oꝫ me esse) Magis ei afficiebať ad
prēm naturalē ⁊ eternū· q̃ ad ma
trem naturalē ⁊ prēm putatiuū (⁊
ipsi nō intellexerūt verbum) q̃ nō
erāt adhuc assueti audire talia ab
eo (Et descēdit cū eis) ad eoꝝ ꝯsolati
onē (Et erat subdit9 illis) ad nrām
instructionē ⁊ supbie nře ꝯfusionē
(Et mř eius ꝯser· oīa ver· hec) expo
nať sicut supra (Et ihs pfici· eta) ⁊
iste pfectus erat realis in quantuz
erat a pte corpis ut predictū ē (Et
sapia) In xp̄o duplex poniť sapia
Vna diuina· ⁊ hec nō potuit auge
ri vel diminui cū nccario sit infini-
ta· Alia hūana ⁊ hec poniť duplex
in xp̄o· Vna hitualis· ⁊ ista in xp̄o
nō fuit augmētata· q̃ ab instanti
ꝯceptionis habuit tantā plenitu-
dinē sapie quāta pōt ꝯferri nature
hūane· Alia expimentalis q̄ acq̄²
p opationē sensuū· Et sm h̄ dicūt
aliq̄ q̃ in xp̄o fuit sapia vel scia acq̄
sita· q̃ intellcūs agens in xp̄o fuit
eiusdē nature cū alijs hoibus· ⁊ io
cū nō sit ponend9 ociosus in eo ha
buit opacōnē abstrahendi spēs in
telligibiles a fantasmatib9· ⁊ iste
spēs recipiebanť in intellectu possi
bili ipsi9· ⁊ sic pfecit in tali sapia
seu scia accepta a sensibilib3· Alij
vero dicūt q̃ non pfecit in tali scia
quantū ad hitum· q̃ duo habit9
eiusdē rōnis non pñt esse sil in eo
dem intellectu· talis aūt scia acq̄si

ta nō videť esse alteri9 rōnis q̃ infu
sa circa idē obiectū· sic oculus mira
culose datus ē eiusdē rōnis oīo cū
oculo dato vel gñato p naturā· nec
tñ ꝓpter hoc intellect9 agēs in xp̄o
fuit ociosus· q̃ non solū in abstra
ctōe spērum intelligibiliū nccaria
est opatio intellect9 agentis: sꝫ eti
am in ꝯsideracōne sm hitum scie iā
prius acq̄site in q̄ ꝯsideracōe nō ab
strahit de nouo spēs· Si aūt cōside
reť sapia xp̄i quantū ad oñsionem
in effectu: sic fuit ibi pfect9 quodā
mō: inquantū sapiam suā non tm̄
humanā: sed etiā diuinā magl oñ
debat scdm suū beneplacitū· ⁊ put
nře saluti expediebat· sicut dictū ē
s· de pfectu ipsi9 in grā ⁊ virtute

Capitulum Tercium

ANno quītodecimo) Postq̃
desc̄ptus est saluator ortus
in suā incarnacōe· Hic dñr
describiť eius pgressus p suā pre-
dicationē· Et circa h̄ primo descri
biť predicatio precursoris· Scdō ip
si9 saluatoris· iiij· ca· Circa primuz
premittiť predicacōis iohis tpus
Scdō subdiť predicacōis act9· ibi·
Et venit in omnē regionē· Tercio p̄
dicacōis fruct9 ibi· Et interrogabāt
eū· Circa primū ꝯsiderandū q̃ tps
predicacōis iohis describiť p noīa
⁊ tps impatoris tunc regnātis· ⁊
presidis iudea tetrarchaꝝ ⁊ sacer
dotū ad oñdendū certitudinē histo
rie ⁊ autoritatē predicacōis iohis
baptiste· sic in scriptis autenticis
solet fieri cū dici² (Anno· xv· impe
rij tiberij cesaris) Iste tiberi9 succes
sit augusto sub q̄ natus est xp̄s· s·
xlij· anno impij eius ⁊ sīliter iohēs
baptista per dimidiū annū ante·
August9 aūt impauit· lvij· annis
Ex quo pꝫ q̃ anno· xv· tiberij iohis
fuit· xxx· annoꝝ· ⁊ hoc est tpus de
bitū predicacōi· q̃ tunc viget etas
virilis· Vnde ioseph· xxx· annoꝝ
erat qñ stetit corā pharaone· geñ·
xli· ⁊ ezechiel qñ incepit ꝓphetare·

ezech. j. (Procurāte pōncio pylato
iudeam) Pylatus iſte nō fuit iude9
ſed gentilis. de territorio lugdunē
ſi oriūdus. ſm ioſephū. ⁊ a roma
no impatore fuit miſſus ad regen
dam iudeā tunc rōmis ſubiectā (Te
trarcha aūt galilee herode ⁊c̄.) Ro
mani volētes frāgere iudeoꝝ ſupbi
am ⁊ auferre eis rebellandi occaſio
nem abſtulerūt ab eis nomē regni
diuidētes regnū in plurēs ptes que
tetrarchie dicebanť (Et liſaīa abili
ne tetrarcha) Gloſa bede dicit ꝙ iſti
tres hic noīati. ſ. herodes philippus
⁊ liſaīas fuerūt filij herodis ſb quo
natus eſt xp̄s ⁊ ipō mortuo archila
us eius filius ⁊ frater p̄dictoꝝ ſuc
ceſſit ei in rēgno decē annis. quo ac
cuſato apud ceſarē ⁊ miſſo in exiliū
apud viennā. Imꝑator regnū tri
bus fratribꝫ p̄dictis diuiſit ꝑ tetra
chias Sed ꝙ iſte liſaīas fuerit fili9
herodis ex hyſtorijs autēticis non
habeť. q2 nec ioſephus nec ſcolaſti
ca hyſtoria ponūt eum inter filios
herodis: ſꝫ magis dicunt ipm̄ fuiſſe
filiū ptholomei mānei qui ſb liba
no habitabat ⁊ alexandrie filie ari
ſtoboli q̄ de machabeis deſcenderāt.
(Sub pn̄cipibꝫ ſacerdotū ānā ⁊ cay
pha) ſm qḋ dicit ioſephus ⁊ ſcola
ſtica hyſtoria. ſacerdotiū tūc nō ꝓ
cedebat ſm genealogiā ⁊ dignita
tem generis. ꝓut in lege fuerat ſta
tutum. ſed paſſim a romanis vende
batur. ita ꝙ nō ſolū ſingulis ānis
mutabať ſūmus ſacerdos: ſꝫ etiam
aliqn̄ in eodē anno. ⁊ ideo a quīde
cimo anno tiberij quo incepit p̄di
catio johānis vſqꝫ ad. xviij. annū
tiberij in q̄ paſſus eſt jhs. plēs fue
runt ſūmi ſacdotes q̄ꝫ iſti duo. ſꝫ q2
annas erat ſūmus ſacdos qn̄ iohā
nes incepit p̄dicare. ⁊ caiphas qn̄
paſſus fuit xp̄s Ideo lucas de iſtis
duobꝫ tm̄ mentionē facit. (Factum
eſt verbū dn̄i ſup iohānem) ꝑ reue
lationē diuinā. ꝑ quā habuit man
datum de p̄dicatōne exequēda (Et
venit.) Hic ꝯn̄r expoꝛ p̄dicationis

actꝰ. ⁊ p̄mo quantū ad exhortatiō
nē boni. Secūdo quātū ad arguitio
nē mali. ibi. Dicebat ꝫ. Circa p̄mū
dr̄ (Et venit in omnē regnū iordaīs)
q2 exiuit de deſerto vbi pauci habita
bant ⁊ venit ad loca magis hītata
vt plēs poſſent venire ad eius p̄dica
tionē ⁊ baptizari ab eo in iordane.
Predicās baptiſmū penitētie) hoc
expoſitū ē math. j. c. vſqꝫ ibi (Oīs
vallis implebiť) Hec autoritas q̄
habeť yſa. xl. expoꝛ a iudeis de redi
tu captiuitatis babilonice de q̄ pre
dixit yſa. vias tūc ꝯplanari ꝑ hoc ꝙ
valles eleuarenꝛ ad equalitatē pla
niciei ⁊ colles deprimerenꝛ. vt ſic iu
dei de babilonia reuertētes in iudeā
poſſent de facili trāſire ꝑ viā. Sꝫ q̄a
nec ī ſcp̄tura ſac̄ neqꝫ in aliq̄ hyſto
ria autētica inueniꝛ eſſe adipletū.
Ideo illa ſcp̄tura ſac̄ reducēda ē ad
aliū intellectū ī aduētu xp̄i adiple
tū. ꝑ quē humiles q̄ ꝑ valles intelli
gunť repleti ſūt bonis ſpūalibꝫ. ⁊
ſupbi q̄ ꝑ colles intelliguntť humili
ati ſūt. ſicut ſ expoſitū eſt ca. j. In
cantico btē virginis. Aliť etiā expoꝛ
hoc. Quia ſicut via corpalis reddiꝛ
difficilis ad ambulandū ꝓpť pfūdi
tatem valliū ⁊ eleuationē colliū ita
via ſpūalis q̄ deus gradiť ſup cor
da fideliū. impediť ꝑ depſſionē ter
rene cupiditatis. ⁊ ꝑ eleuationem
mūdane vanitatꝭ. ⁊ vtrūqꝫ impedi
mentū fuit amotū ꝑ aduētum xp̄i
in multꝭ Primū patuit in zacheo. q̄
dixit dn̄o Ecce dimidiū bonoꝝ meo
rum do paupibꝫ ⁊c̄. vt heꝛ infra. xix
et in matheo q̄ dimiſſo theolonio ſe
cutus eſt xp̄z. vt legiꝛ math. ix. ptꝫ
ſm in mūdi pn̄cipibꝫ q̄ꝝ colla ſunt
ſbiecta xp̄o (Et erūt p̄ua in directa)
⁊ corda diſtorta ꝑ iniuſticiā. ꝑ eq̄
tatē iuſticie rectificabunť (Et aſpe
ra in vias planas) id eſt corda ꝯtrā
xp̄m indurata mollificabunť ſicut
ptꝫ de paulo q̄ xp̄m pſequēs a xp̄o
illuſtratus. ſtatī ad manſuetudinē
obediētie fuit ꝯūſus. d. dn̄e q̄d vis
me facē actꝭ. ix (Et videbit oīs caro

ſalutare dei) .i. xp̄m. et accipit̄ hic
oīs caro .i. oīs homo. q2 aliq̄ de om
nib3 hoīb9 viderunt eū inter hoīs
nes ꝯuerſantē. Diuidebat̄ em̄ tunc
cōītas hoīm in duas ptes. ſcꝫ in iu
deos ⁊ gentiles ⁊ multi de iſtis ⁊ de
illis viderūt eū in mūdo ꝯuerſantē.
Poteſt etiā hoc verbū intelligi de
viſu ſpūali quo videt̄ eū ꝯuerſi ad
fidē catholicā ex oībus gentib3 to
ti9 mundi. Videbunt etiā eū gnāli
ter oēs in forma humana in die iu
dicij (Dicebat ḡ) Hic ꝯñr deſcribi
tur act9 predicationis quantū ad
rep̄henſionē mali. Et p3 ſententia ex
dictis math. iij. exceptis q̄ ſequun
tur (Dicebat autē ad tur) Hic acci
pit̄ totū pro pte. q2 illud q8 ſequi²
non dixit niſi phariſeis ⁊ ſaduceis
qui cū alijs veniebāt ad ioħem: nō
ex deuocōe: ſed magis ad maligni
tatē. Vnde ſubdi² (Geniminaa vipe
raꝝ) Genimen ē neutri gn̄is ⁊ dici
tur a gigno. nis. ⁊ idō filij nati ab
aliq̄ dicunt̄ ei9 geniminna. Vñ ma
th. iij. dicit̄ Progenies viperarum
(Et interogabant) Hic ꝯñr ponit̄
predicacōis ioħis fruct9. Erat em̄
predicatio ioħis ordinata ad h̄ q2
pplꝯ ad ſuſceptionē xp̄i prepareť:
ut xp̄s manifeſtareť. Primo ḡ po
nit̄ fruct9 predicacōnis ei9 quantū
ad primū. Scdō quantū ad ſecūdū
ibi. Exiſtimante aūt pplo. Cir̄ pri
mū ſciendū q2 pplꝯ prepabat̄ ad x̄
ſuſceptionē per verā pniam q̄ appa
ret qñ hō patus eſt corrigere vitā
ſuā. ⁊ hoc oñditur hic eſſe factū ad
predicationē ioħis. primo in vul
garib3 hoīnib3 cū dicit̄ (Et interro
gabant eū turbe. d. Quid ḡ facie
m9) q. d. vitā nrām corrigere pati
ſum9 (Rñdens aūt dicebat illis. q̄
hab3 duas tunicas) .i. veſtimentū
ſupfluū (Det non hñti) Illa eī ter
ra in q̄ erat ioħes calida ē. ⁊ de cōi
curſu ſufficit vna tunica vel vnū ve
ſtimentū. ⁊ ita intelligendū ē de
alijs reb3 quibuſcunq3 que ſupflu
unt. ꝯſiderata ꝯueniēti nccitate ſta
tus ⁊ pſone. Scdō h̄ oñdit̄ in p̄eda
gioꝝ ⁊ tributoꝝ collectorib3 cū dici
tur (Venerūt ⁊ publicani) Tales
eī dicun² publicani q2 intromittūt
ſe de negocijs ptinentib3 ad publi
cū actū (Et ille dixit ad eos. nihil
ampli9 q̄ q8 ꝯſtitutū ē vobis facia
tis) Hoc aūt dixit q2 collectores ta
liū ſolent eē pni ad plus colligen
dū q̄ ſit eis mādatū. ut q8 ampli
us ē eis remaneat. Tercio oñditur
in militib3 cū dici² (Interrogabāt
eū ⁊ milites) pati ꝯſilio ei9 vti (Et
ait illis. neminē ꝯcutiatis) ſcꝫ opp̄
mendo paupes ⁊ eos deſpiciēdo (ne
q3 calumniā faciatis) .i. nō impōa
tis falſū crimē diuitib3 ⁊ potētib3.
ut occaſionē extorq̄ndi bona eorū
heatis. q2 p aliā viā a talib3 bona
rape non pñt (Contēti eſtote ſtipē
dijs veſtris) q̄ dabant̄ eis ab impa
torib3 p labore militū: quē hñt ſu
ſtinere in defenſione prīne. reddi
tus aūt quos hñt multi milites ſu
per hoīes ſibi ſbditos hñt locū ſti
pendioꝝ. ⁊ ideo dñt eis eſſe ꝯtenti.
Ad tria aūt dicta inducebat btūs
ioħs milites. q2 ſolent eſſe pni ad
vitia ꝯtria (Exiſtimāte autē pplo)
Hic deſcribit̄ fruct9 predicacōis io
ħis quantū ad xp̄i manifeſtacōē3
Et primo manifeſtat̄ ioħis teſtio
nio. Scdō dei pr̄is ſigno. ibi. Factū
eſt aūt. Tercio euāgeliſte ſcripto.
ibi. Et ipē iħs cāt incipiens. Circa
primū oñditur in ioħe doctrine ve
ritas in xp̄i manifeſtacōe. ſcdō mē
tis ſtabilitas in herodis rep̄henſi
one ibi Hero. aūt tetrar. Sm̄a pri
me ptis p3 ex dcīs math. iij. d. exce
ptꝭ q̄ ſequū² (Exiſtimāte āt pplo)
q2 aliq̄ eoꝝ viderāt ⁊ alij fama pb
lica audierāt mirabilē ei9 ꝯceptū3
ortū ⁊ vite ſcē meritū: q̄ ſupius ſūt
declarata. ⁊ ex hijs opinabant̄ ip
ſum eſſe xp̄um (Et cogitātib3 oīb3
ac̄) non ſolū cogitauert: ſed etiā de
iheruſalē q̄ erat metropolis miſert
iudei nūcios ſolemnes ad ioħe3 ut
q̄rerent ab eo ſi ipſe eēt xp̄s. ut hēt
o. ij.

iohānis .j. Multa quidē ⁊ alia ſc̄t.
ex quo patet ꝙ non oīa facta ⁊ di=
cta iohānis ſcp̄ta ſunt ſʒ pauca re=
ſpectiue. ſicut ⁊ de xp̄o dr̄ ioh. vltīo
Multa quidē ⁊ alia ſc̄t. (Herodes
aūt) Hic deſcribit ſtabilitas mētꝭ
in iohāne q̄ nō timuit facinus he=
rodis tetrarche arguere. ⁊ ſentētia
huius patʒ ex dictis math. xiiij. ⁊
marci. vj. b. vbi factū iſtud plenꝰ
ↄtinet (Factū eſt aūt) Hic deſcribi
tur maīfeſtatō xp̄i p̄ ſignū datum
de celo a deo prē cū baptizaret a io
hanne. ⁊ ptʒ ſentētia ex dictꝭ math
iij. g. ⁊ marci. j. b. excepto qd̄ h̄ ad
ditur (Et orāte) in q̄ dedit xp̄s exm
ꝙ in receptōe ſacramētoꝝ dʒ mens
hoīs eleuari in deū (Et ip̄e ih̄s) Hic
ↄn̄r deſcribit maīfeſtatio xp̄i euan
geliſte ſcp̄to. q̄ hic deſcribit eiꝰ ge
nealogiā vt ſicut natitas eius eter
na fuerat maīfeſtata v̄bo p̄us dicē
tis tu es filius meꝰ. ſ. naturalis. ita
natiuitas eius tp̄alis manifeſtare
tur p̄ deſcriptionē genealogie. In
qua deſcp̄tione ↄſiderādū. ꝙ ſicut
ſup̄ dictū eſt in p̄logo. Matheꝰ oñ
dit q̄liter xp̄s venit ad nos. iō deſcri
bit genealogiā deſcēdendo. lucas v̄o
q̄liter p̄ xp̄m reducimur in deuʒ. iō
eā deſcribit aſcēdendo ꝓpt qd̄ eā ter=
minat in ip̄o deo. d. g̊ (et ip̄e iheſus
erat incipiēs q̄ſi annoꝝ. xxx.) ſm
augl. ⁊ cri. xp̄s tūc h̄ebat. xxx. an
nos ↄpletos. ⁊ incepat. xxxj. ⁊ ſm
hoc ſic intelligēda eſt h̓ lrā (Erāt ihe
ſus annoꝝ. xxx. incipiēs) .i. incepe
rat xxxj. ⁊ ſm h̄ xp̄s p̄dicauit duo
bus annis cū dimidio. ſm alios v̄o
doctores q̊ꝝ opinio ↄmunis tenet
ih̄s tūc h̄ebat. xxix. annos ↄpletos
⁊ incepat. xxx. ⁊ ſm h̄ eſt ſic intel
ligenda h̓ lrā (Et ih̄s incipiēs an=
noꝝ. xxx.) .i. xxx. annū de quo ha=
bebat. xiij. dies. ⁊ ſm h̄ xp̄s p̄dicat
iij. annis ⁊ dimidio vſqʒ ad paſſio
nem ſuā. xviij. anno tiberij (vt pu
tabatur filiꝰ ioſeph) q̄ erat ſp̄oſus
marie cuius cauſe ſ̈ expſſe ſūt. c. j
(Qui fuit heli) In matheo dr̄ ꝙ io=
ſeph fuit filiꝰ iacobi. ⁊ ibi iſta ↄtr̄
uerſia ſoluta ē (Qui fuit neri) ma=
thei. j. dr̄ ꝙ ille ſalathiel fuit filius
iechonie. Ad qd̄ dicendū ꝙ verū eſt
ꝙ ſalathiel fuit filiꝰ naturalꝭ iecho
nieʒ ſʒ fuit filius neri adoptiuus. q̊
mortuo iechonia nerus adoptauit
eū in filiū. Et iō matheꝰ q̄ deſcribit
genealogiā xp̄i carnaleʒ poſuit ie=
choniam. lucas q̄ magꝭ deſcribit ge
nealogiā ſpūalem ponit iſtum neri
(Qui fuit nathan q̄ fuit dauid) de
iſto nathan dicūt aliq̄ ꝙ fuit filiꝰ
dauid naturalꝭ de berſabee. vt videt
dici. j. palip̄. iij. ſʒ h̄ videt eſſe ↄtra
illud ꝙ dicit ſalo. p̄u. iiij. Ego fui
vnigenitus ⁊ tenellus corā matre
mea. Ille enī filiꝰ quē habuit ber=
ſabee de dauid an̄ ſalomonē. nō cō=
putat ꝙ fuit mortuus in circūciſus
Per hoc g̊ ꝙ ſalomō. d. ſe vnigeni
tum mr̄is ſue videt ꝙ nathā n̄ fuit
natus de berſabee ⁊ dauid. ⁊ idō di
cunt aliq̄ ꝙ iſte nathā fuit nathan
ꝓpheta quē ꝓpt eminētiā ſcītatꝭ dd̄ a
doptauit in filiū mortuo eiꝰ prē na
turali. Et ſm h̄ p̄t dici. ꝙ fuit filiꝰ
adoptiuꝰ berſabee vxoris dauid. ⁊
ſm hoc ↄnūat int̄ filios berſabee. j.
pal. iij. de alijs āt t̄bʒ ibidē noīatꝭ.
dd̄m ꝙ fuerūt filij vrie nāles ⁊ adop
tiui filij dauid. qñ accepit mrēm eo
rū. ⁊ ſic ſalomō fuit vnigenitꝰ mr̄i
ſue reſp̄ cū dauid. vt dr̄ p̄u. iiij. Cau
ſa aūt q̄re lucas deſcribit xp̄ʒ deſcē
dere a dauid p̄ nathā. Vna fuit. q̊
licet oēs ſapiētes hebꝛoꝝ ↄcordit de
nerēt xp̄m dēre deſcēdere de dauid.
Aliq̄ tn̄ eoꝝ opīabanᷓ ip̄m deſcēdē
ab eo p̄ nathā ꝓpt excellētiā ſue ſci
tatis ꝓphie. Alij v̄o p̄ ſalomonē ꝓpt
dignitatē regiā ⁊ ſue excellentiā ſa
pientie. ſm veritatē autē deſcendit
p̄ vtrūqʒ. Aliter tamen. quia p̄ ſa=
lomonem deſcendit ſcd̄m lineā na
turalis generatōnis. p̄ nathan v̄o
ſm lineā legalis gn̄ationis. quia
nathan fuit filiꝰ dauid adoptiuus
vt p̄dictū eſt. ⁊ ioſeph q̄ poᷓ imme
diate pꝰ xp̄m aſcēdēdo fuit filiꝰ heli

adoptiu9 ſeu legalis: put plenius
fuit declaratū math·i· Alia cā eſt·
q̄ lucas deſcribit xp̄i genealogiā:
put in deū reducim̄ ut predictū eſt
Reducimur aūt in deū ut predictū ē
p xp̄m inquantū efficim̄ filij dei ad
optiui (Qui fuit booz) Tres fuerūt
immediate ſe ſeq̄ntes h9 nois ſcʒ fi
lius· pr̄ ⁊ au9· ut pleni9 declaratuʒ
fuit math·i· (Qui fuit cainā) ſcd̄m
hebreo· ⁊ ſm̄ tranſlationē q̄ vtim̄ nō
ponit aliq̄s medius inter ſalea ar
phaxat· utʒ geñ· x· Septuagita au
tem int̄pretes ponunt iſtū cainan
mediū· Et ad ɔcordiā h9 p̄t dici q̄
iſte cainā fuit pr̄ ſale legalis ſiue
adoptiu9 Arphaxat vero pr̄ natuā
lis ipſi9 ⁊ vterq̄ʒ pr̄ hic poni² ⁊ ma
xime· q̄ lucas in deſcribēdo ſequit
tranſlacōeʒ· lxx· q̄ ſuo tp̄e erat val
de autētica (Qui fuit dei) nō p ge
nerationē ſicut alij: ſed p formacōʒ
de limo terre ⁊ infuſionē anime ut
habetur gene· primo·

¶ Capitulum Quartū

I(Heſus aūt) Deſcripta pre
dicacōe precurſoris· hic ɔſ̄r
deſcribi² p̄dicatio ſaluatoris.
Et p̄mo deſcribit ei9 predicatio per
modū amoris miracula faciendo ⁊
bñficia ɔferendo· Scd̄o p viā timo
ris terrorē futuri iudicij incutiendo
ca· xxi· Adhuc cir̄ primū deſcribit
p̄mo predicatio ſaluatoris p ſeipſū
tm̄· ſcd̄o cū hoc p miſſionē diſcipu
loꝝ· ix· ca· Circa primū p̄mittit xp̄i
predicatio· ſecūdo ex hoc ſeq̄ns ali
quoꝝ cōuerſio· c· v· Prima adh̄ in
duas· q̄ primo deſcribit idoneitas
predicatoris· ſecūdo executio predi
cacōis· ibi· Et egreſſus ē ih̄s· Ido
nea v̄o diſpoſitio predicatoris ē ma
ceratio carnis p ieiuniū· p qd̄ car
nis incentiuū reprimit· ſm̄ q̄ dicit
paul9· i· ad choꝝ· ix· Caſtigo corp9
meū et in ſeruitutē redigo: ne forte
cū alijs predicauerī ipſe reprobus
efficiar Et ſecūdo feruor orōis in lo
co ſolitudis vbi diuina ſapiā hauri²
q̄ poſtea p predicacōʒ effundit Vñ
paul9 anteq̄ mitteret ad p̄dicand̄
in orōe fuit illuſtrat9· ſm̄ q̄ h̄etur
act· ix· Ecce ei orat· ⁊ poſtea ſb̄dit
Vas elcōis eſt m̄ iſte: ut portet no
mē meū ⁊c̄· Terciū ē victoria tēpta
tionis· nō ei ē ad predicādū idone
us q̄ ſuccūbit tēptationibʒ Iſta āt
tria oñdūt de xp̄o p h̄ q̄ an̄ p̄dica
cōem intrauit in deſertū orōni ſoli
tarie aptū· ⁊ q̄ ibi ieiunauit· ⁊ tri
plicē demonis temptacōʒ deuicit· nō
q̄ iſtis indigēt pro ſe ſed p nobis
ad dandū exēplū predicatoribʒ ali
is ⁊ pʒ ſm̄a predictoꝝ ex dcīs mat·
iiij· c· vbi iſta ſūt expoſita: exceptis
paucis q̄ ſequunt (Et nihil mādu
cauit in illis diebʒ) Hic accipiunt
dies nāles· q̄ nihil mādücauit de
die nec de nocte (Dic lapidi huic ut
panis fiat) Hic accipi² ſingulare p
plurali eo mō loq̄ndi q̄ dr̄ exo· viij
Venit muſca grauiſſima ·i· multitudo
muſcaꝝ Vñ math· iiij· dr̄· dic ut la
piſ iſti pa· fi· (Et duxit illū dyabol9 ⁊
oñdit illi oīa reḡ) Iſta tēptatio q̄
po² hic ſcd̄a: math· iiij· po² tercia· q̄
iſtaꝝ fuit ſcd̄a ⁊ q̄ tercia certū nob̄
nō ē ut dicit aug̃· neq̄ʒ refert ad ve
ritatē· q̄ non oʒ q̄ facta ſp eodē or
dine referant quo facta ſunt ut fre
quenter dictū ē· Sed q̄ duo eū āge
liſte varie narrant ordinē p̄ōt rō aſ
ſignari· q̄ vna tēptatio ē de cupi
ditate p̄ncipaliter· Alia de elacōe·
Et freq̄nter ɔtingit q̄ vnū vitiū ex
alio naſcit ⁊ econūſo· ideo mathe9
vnā prepōnit· lucas v̄o aliā (Q² m̄
tradita ſunt: ⁊ cui volo do illa) Mē
tit hoc dyabolus· neq̄ʒ mirū q̄ men
dax ē ⁊ pr̄ mendacij· ut h̄etur ioh̄·
viij· Non ei ptātem hʒ ſup creatu
ras ad libitū ſuū: ſed ſolū inquan
tum de9 pmittit ſm̄ occultū iudici
um ſuū ad exercitiū paciē electoꝝ·
ſicut data ē ei ptās affligendi iob
in vaſtacōe bonoꝝ ſuorū · ⁊ in mor
te p̄lis· ⁊ in infirmitate ſui corpis
ut h̄etur iob· i· (Et ɔſummata oī tē
ptacōe dyabol9 receſſit ab illo) taq̄

victus vſq₃ ad tēpus q̈a appropin
quante tpe paſſionis ſuſcitauit ei
pſecutionē p pricipes ſacerdotū (Et
regreſſus eſt iħs) deſcripta p ydonei
tate p̄dicatoris. Hic deſcribit̃ exe=
cutio p̄dicationis. Et p̄mo q̄ntum
ad eius doctrinā. Secūdo quantum
ad doctrine ꝯfirmationē. ibi. Et in
ſynagoga erat hō hn̄s demonium.
Pria in duas. qꝛ p̄mo deſcribit̃ |do=
cuiſſe in galilea gn̄aliter. Secundo
in ciuitate ſua nazareth ſpēalit̃ ibi
a veīt in nazaret. Circa primū dicit̃
(Et regreſſus eſt iħs.) .ſ. a deſerto
ꝙ intrauerat poſt baptiſmū vt do=
ceret ꝓplm (In vtute ſpūs) .i. in vir
tute ſigna a miracula faciēdi de quo
ſpū dr̄. iiij. regl. ij. c. Spūs helye re=
quieuit ſup heliſeū. qn̄ diuiſit aq̄s
miraculoſe. verūtamē virtus faciē=
di miracula nō erat in heliſeo ſed in
deo q̄ faciebat miracula ad p̄ces he
liſei: ſ₃ iſta virtus erat in xp̄ō cū ſit
deus a hō (In galileā) ibi em̄ p̄mo
p̄dicauit vt impleret̃ ꝓphetia yſa.
ix. Prio tpe alleuiata eſt t̃ra zabu
lon a terra neptalim tc̄l. vt habet̃
math. iiij. d. (Et magnificabat̃ ab
oib₃) ꝓpter excellētiā doctrine a mi=
raculi (a venit nazaret) Hic ꝯn̄r de
ſcribitur eius doctrina in nazareth
ciuitate ſua. circa qḋ eius doctrina
p̄mittitur. Secūdo ꝯtra eū emulatō
excitat̃. ibi. Et dicebat nōne h̄ eſt.
tc̄l. Circa primū dr̄ (a venit nazaret
vbi erat nutritus) h̄ aūt dr̄ ad deſi=
gnandū ꝙ alibi fuerat natus. ſ. in
bethleem. vt ſup̄ dictū eſt ca. ij. (a
intrauit ſm̄ ꝯſuetudinē ſuā die ſab
bati in ſynagogā) q̄ erat loc⁹ orō=
nis a doctrine legis: q̄b₃ iudei ſcḋm
p̄ceptum legis vacare debebant in
die ſabbati. xp̄s aūt legē obſuare
voluit. vt dictū eſt ſ̄ ca. ij. (a ſurre
xit legere) vt nō p̄dicaēt ſeip̄m ver
bo ſuo tm̄: ſed etiā teſtimonio ſacre
ſcp̄ture (a inuenit locū vbi ſcriptū
erat) nō a caſu ſ₃ a ꝓpoſito quia ſcie
bat paſſus ſcp̄ture loquentis de eo
Spūs dn̄i ſup me tc̄l.) Hoc ſcribit̃

yſa. lxj. ſ₃ tn̄ in trāſlatione nr̄ā mu
tantur aliq̄liter vba licet ſit eadem
ſentētia. lucas aūt h̄ allegat ſcp̄tu
ram put habet̃ in trāſlatione. lxx.
Circa qḋ ſciendū ꝙ iudei exſpectāt
illa q̄ ꝓmittunt̃ eis yſa. ca. p̄dicto i
pleri p meſſiā quē exſpectāt futuꝝ
a dn̄atuꝝ toti mūdo tpaliter a edu
ctuꝝ iudeos de captiuitate a posituꝝ
eos in maxia gl̄ia a honore ſup oēs
gentes: ſ₃ qꝛ tēpus aduētus xp̄i iā
trāſijt iō xp̄s hūc locū ꝯuenienter
de ſeip̄ō expoſuit. d. (Spūs dn̄i ſup
me tc̄l.) .i. me deducēs. qꝛ hūanitas
xp̄i organū eſt ip̄ius dīuinitatis cō=
iunctum. a iō in oīb₃ mouebat̃ ſm̄
diuinitatis īſtinctū (Propter qḋ vn=
xit me) ab inſtāti ꝯceptionis pleni
tudine grē. Ex h̄ em̄ ꝙ humanitas
xp̄i deitati ꝯiungit̃ plenitudīe grē
replet̃. ſm̄ qḋ dicit̃ ioban. j. vidim⁹
eū quaſi vnigenitū a patre plenū
gratie a veritatis (Euāgelizare pau
peribus miſit me) .i. humilib₃ qui
bus ſua doctrina ꝓficit nō ſuperbis
(Sanare ꝯtritos corde) ꝯtritis p pe
nitentiam datur grā ſanās vulne=
ra peccatorū. (Et p̄dicare captis re
miſſionē) .i. detētis in limbo ad q̊s
deſcendit a eos īde eripuit (Et viſū
cecis) id eſt gentib₃ excecatis p er=
rorem verā dei cognitionē ſm̄ qḋ di
xit ſymeon ca. ij. de xp̄ō. Lumen ad
reuelationē gentiū tc̄l. (Dimittere
ꝯfractos tc̄l.) a p̄ōdere legis relaxan
do. de quo dicit̃ actl. xv. Cur tem=
ptatis imponere iugū ſup ceruices
diſcipl̄oꝝ. ꝙ neq₃ nos nec prēs nr̄i
portare potuim⁹ (Predicare annū
deo acceptū) iſte eſt ann⁹ paſſiōis
xp̄i q̊ de⁹ placatus eſt hūano gn̄i
ſoluta emēda p̄mi peccati (a diē re
tributionis) .i. diem iudicij in quo
vnicuiq₃ retribuet̃ ſm̄ opera ſua.
(Et cum pliciuiſſet libꝝ) Hoc fecit
ad oſtendum ꝙ libri ſacre ſcp̄ture
ſunt reuerenter tractādi. vnde a iu
dei hanc reuerentiā faciunt libris
veteris teſtamenti. ꝙ nullo mō ſe=
derent iuxͣ illos. ſcdēdo ita alte ſicut

illi ſunt poſiti Ex quo pꝫ ꝙ illi xpi
ani ſunt valde repꝛhendendi qui nõ
ſolũ libros veteꝛ teſtamenti ſed et
noui. etiã ſacra euãgelia ita irreue
rẽter tractãt ⁊ irreuẽtiꝰ ꝙ̃ libros
gentiliũ damnatoꝝ. Aliq̃ etiã the
ologi dicta eoꝝ cũ maiori pondere
⁊ certiori quotacõe allegãt in ſer-
monibꝫ ſuis ⁊ in ſcotis ꝙ̃ dicta xpi
⁊ apl'orum (Et ſedit) ut exponerꝫ
mature qđ ſtando legerat reuẽnter
⁊ deuote (Et oĩm in ſinagoga ocli
erant intendentes in eũ) qꝛ in facie
eiꝰ quidã fulgur diuine grẽ reluce
bat q̃ aĩmos intuentiũ attrahebat
(Cepit autẽ dicere ad illos. qꝛ ho
die impleta ẽ hec ſcꝑtura in auribꝫ
veſtris) ſcꝫ in ipſo. ut pꝫ ex predcis
(Et oẽs teſtimoniũ illi dabãt) viꝫ
ꝙ illa ſcꝑtura in eo eſſet impleta.
(Et mirabanť in verbis grẽ) .i. grã
tioſis (Et dicebãt) Hic ꝯñr deſcri-
biť emulatio ꝯ̃ eũ. Licet ei illi de na
zareth primo recepiſſent v̾ba eius
reuẽnter ⁊ gratioſe ut dictũ eſt: tñ
poſtea moti ſunt ꝯ̃ eũ ex inuidia de
ſpicientes eũ ꝓpter paupꝑtatẽ pñtũ
qꝛ licet eſſent nobiles ut ſuꝑdictũ
eſt. ca. ij. tñ erant paupes. Vñ di-
cebant deſpectiue (None hic ẽ fili
us ioſeph) ut patꝫ math. xiij. ca. ⁊
mar. vi. ꝓpter qđ pauca miracula
fecit ibi. qꝛ erant indigni ut ibi dr
Vñ ⁊ eoꝝ inuidia intantũ ꝓceſſit:
ꝙ miracula ipſiꝰ dicebãt eſſe falſa
Et hoc eſt qđ ſubdi² (Vtiqꝫ dicetis
mihi hanc ſilitudinẽ) .i. obiectõeꝫ
⁊ ſilitudine ſumptã (Medice cura
teipſũ) Sicut ei medicꝰ verus citiꝰ
⁊ libentiꝰ ſeipſũ curat ⁊ alios ad ſe
ꝑtinẽtes ꝙ̃ extraneos: ita dicebãt
ei. ſi tu faceres vera miracula citius
facẽs ea inter ꝓpinquos tuos: ⁊ in
ciuitate tua ꝙ̃ int̾ extraneos. Sed
ipſe ꝯñr rñdit ꝙ nõ dimittebat in
ter eos facẽ miracula ex impotẽtia
vel falſitate aliq̃ ſed ex eoꝝ malicia
Et ad h̾ inducit ſacre ſcripture exẽ
pla cũ ſubdiť (In veritate dico vob
Multe vidue erãt in diebꝫ helie in
iſrl': qñ clauſũ eſt celũ) orõnibꝫ he
lie. ut hẽtur iij. Re. xvij. vbi iſta hi
ſtoria diffuſe tracta² q̃ hic breuiter
po² (Et ad nullã illaꝝ miſſus ẽ he-
lias) qꝛ nõ erãt ita deuote ſicut illa
mulier gentil' ſareptana. ⁊ qꝛ heli
as ꝑſecucõeꝫ patiebať in terra iſrl'
q̃ debuiſſꝫ ſibi eẽ grãta (Et multi le
pſi erãt in iſrl'. ⁊ nemo illoꝝ mun
datus ẽ) ꝓpter eoꝝ ingrãtitudinẽ er
ga deũ. qꝛ regnũ iſrl' declĩauerat ad
ydolatriã: colendo vitulos aureos
q̃s fecerat ierobeã (Niſi naamã ſi
rus) Cuiꝰ hiſtoria po². iiij. Re. v. vbi
deſcribiť bonitas eiꝰ añ curacõeꝫ cũ
dr. Per illũ ei dedit deꝰ ſalutẽ ſyrie.
⁊ pꝰ curacõeꝫ fuit adh' melior ⁊ val
de gratꝰ deo ⁊ helizeo. ut hẽtur ibidẽ
(Et repleti ſunt oẽs in ſinagoga
ira) qꝛ ꝑponebat eis gẽtiles q̃s ab
hoiabanť ſic canes (Et eiecerũt illũ
ex ciuitatẽ) tanq̃ dignũ morte: ut
illũ interficerent. utꝫ in lrã (Ipẽ aũt
trãſiens ꝑ mediũ illoꝝ ibat) v̾tute
diuinitatis q̃ poterat ſe ſic ſeruare il
leſũ qñ volebat. Dicit aũt beda ꝙ
cum dñs de manibꝫ eoꝝ elapſus de
v̾tice montis deſcẽderet: ⁊ ſub rupe
latere vellet: ſubito ad tactũ dñice
veſtis ſaxũ illud ſubterfugit. et in
ſtar cere ſolutũ: quendã ſinuꝫ effe
cit. i. ꝯcauitatẽ in quo dñicum cor-
pus recipetur: in quo loco oĩa line
amenta ⁊ ruge veſtis ⁊ veſtigia pe
dũ in rupe apparent adh': ſicť teſtã
tur q̃ viderũt (Et dñdit in caphar-
naũ) ut impẽderet alijs doctrinã ſa
crã q̃ illi de nazareth erãt indigni
(Et ſtupebant de doctrina eiꝰ qꝛ in
ꝑtãte erat ſermo ipſiꝰ) ſcꝫ miracl'a
faciendi. ut pꝫ ex ſeq̃ntibus (Et in
ſinagoga ⁊c̃) Hic ꝯſequenť deſcri
biť doctrine xpi ꝯfirmatio ꝑ mira-
cula xpi. Sicut eñ illa quoꝝ cogni
tio ſubeſt naturali facultati intelle
ctꝰ ꝯfirmanť eẽ vera ꝑ reductõeꝫ ad
prima principia. ſic veritas illoꝝ q̃
trãſcẽdũt nãlem facultatẽ intellcs
de quibꝫ erat doctrina xpi ꝯfirmať
ꝑ opatiõem miraculoꝝ que a ſolo

deo poſſunt fieri· ⁊ ideo cū inducunt
ad ↄfirmacōnē alicꝰ doctrine oñdit
eſſe vera cū deus teſtis eſſe nō poſſit
alicuius falſitatꝭ· igit ad h̄ inducū
tur h̄ duo miracula in ſpēali· p̄mū
eſt de demoniaco curato· Secūdo de
ſocru petri a febribꝫ curata· ibi Sur
gens aūt de ſynagoga· Terciū po²
in generali· ibi· Cū em̄ ſol occubuiſ
ſet oms qui habebāt infirmos ⁊c̄.
Et patet ſentētia iſtarꝫ partiū vſqꝫ
ad finē ca· ex dictꝭ mar· i· d· ⁊ e· vbi
iſta poſita ſunt eodeꝫ ordine quo h̄
ꝉ expoſita·

Capitulum Quintū.

FActum eſt aūt) deſcp̄ta p̄di
catione xp̄ia eius ↄfirmatō
ne· Hic ↄñr deſcribit ↄūſio
aliquorꝫ ad ipm̄· Et pmo deſcribit
eorꝫ vocatio ad diſcipulatū xp̄i· ſecū
do eorꝫ pmotio ad aplatum· vi· ca·
b· ibi· Factū eſt aūt in diebꝫ illis·
Prima in duas qꝛ pmo deſcribit vo
catio petri cū aliꝭ adiūctis ſibi· ſe
cundo vocatio mathei· ibi· Et poſt h̄
exiuit ⁊ vidit ihs publicanū· Circa
primū primo deſcribit diſcipulorꝫ
vocatio ſeu ↄūſio· ſecūdo ↄūſorꝫ ↄfir
matio· ibi· Et factum eſt cū eſſet in
vna ciuitatū· Circa primū dicit ſic
(Factū eſt aūt cū turbe irruerēt in
eum) p̄ nimia deuotōe audiēdi ipꝫ
(Et ipē ſtabat ſecus ſtagnū gena
zareth) lacus magnus eſt p quem
trāſit iordaīs fluuiꝰ· ⁊ qꝛ ibi exten
dunt aque in latitudīe magna ali
qñ vocat ſtagnū· aliqñ lacus· ⁊ a
liqñ mare· ſm modū loq̄ndi hebrai
cū q̄ oīs ↄgregatio mag̃ aq̄rꝫ voca²
mare· ſm illud geñ· i· Cōgregatio
neſqꝫ aq̄rꝫ appellauit maria (Piſca
tores aūt deſcenderāt ⁊ lauabāt re
cia ſua) ammouentes immūdicias
vt recia plicarēt qꝛ nullos piſces ce
perāt· vtꝫ ex ſeq̄ntibꝫ· (Aſcēdēs aūt
in vnā nauim) vt ꝓpt plauſū dedia
reta de naui ꝓp̄m ſedentem in litto
re ↄuemētius doceret (Duc in altū)
h̄ eſt ad locū aque magꝭ pfundū q̄
eſt ↄuemētior ad piſcandū (Prece
ptor p totā noctē laborātes nihil ce
pimus) q̄uis diligentiā magnam
adhibuimꝰ (In vbo aūt tuo laxabo
rethe) ⁊ ↄfidēs in vtute vbi tui (Rū
pebat aūt rethe eorꝫ) Ex q̄ patꝫ du
plex miraculū· qꝛ nō ſolū ceperant
magnā multitudinē piſciū ſup̄ mo
dū ſolitū ⁊ poſſibilē p viā humanā
h̄ etiā illa multitudo tenebat in re
the ruptorio ſubdit (Q̄d cū videret
ſymon petrus pcidit ad genua ihe
ſu) ꝓpter p̄dicta miracula facta· d·
(Exi a me dñe qꝛ hō peccator ſum).
reputabat em̄ ſe indignū pn̄tia tā
ſancte perſone (Stupor em̄ circūdede
rat eū) ⁊ ammiratio magna ꝓpt fa
cta xp̄i inſolita) ⁊ ait ad ſymonem
ihs) ipm̄ ↄſolādo (Noli tiere ex h̄)
⁊ de cetero (iā eris hoīes capiens)
p ſanā doctrinā trahendo ad vitam
btām· Verbū em̄ dei hamo piſcato
ris ↄpat· qꝛ ſicut hamus nō capit
piſcē niſi ab ipō capiat· ſic nec vbū
dei capit hoīem ad vitā eternaꝫ niſi
ipm̄ vbū mente ipius capiat· (Et
ſubductꝭ ad terrā nauibꝫ relictis oī
bus ſecuti ſunt eū) ſ· ſymon petrus
⁊ aliꝭ q̄ erāt cū eo· Et licet andreas
hic non noīetur· tñ intelligitur ibi
fuiſſe· ſm qꝫ dicit augꝰ· vt habe² ex
verbis math· iiij· ⁊ mar· i· Dicunt
tñ aliq̄ qꝫ iſti nō ſecuti fuerūt xp̄m
tunc ei totaliꝫ inherēdo: h̄ cauſa reue
rentie aliquantulū ſecuti ſūt eū aſ
ſociando· ad ꝓpria tñ reuerſuri: ſed
poſtea vocati ſūt non reuerſuri am
plius ad ꝓpria· de qua vocatōe loq̄
tur matheus ⁊ marcus· Aliꝭ vero di
cunt qꝫ iſta vocatō de qua h̄ loquit
lucas eſt eadem cum illa de qua lo
quitur matheus ⁊ marcus· quia vo
cati ſunt ſimpliciter ad ſocietatem
chriſti· ⁊ hoc videtur verius quia h̄
dicitur relictis omnibus ſecuti ſūt
eum· qui modus loquēdi ꝓprie nō
conuenit niſi adherentibus xp̄o to
taliter· Item qꝛ hic dicitur petro a
xp̄o· Ex hoc iā eris hoīes capiens ⁊
de cetero vacabis p̄dicationi· ⁊ tñ

mō loquendi vtunť mathe9 marc9 qui ſm alios deſcribunt vocacōem eoꝝ ſimplicit adherendo xpō abſqꝫ reuerſione ad ꝓpa (Et factū ē) Hic ꝯn̄r deſcribiť vocatoꝝ ꝯfirmatio p opa miraculoꝝ· Et deſcribunť hic duo miracula· Primū ē de leproſo ſanato· Scđm de paralitico curato ibi Et factū eſt in vna dieꝝ· Sn̄a prime ptis ptꝫ ex dictis math· viij·a· ⁊ mar·i·g· excepto qđ ſequiꝛ (Ipē aūt ſecedebat in deſertū locū) ad oſ tendū ꝙ predicator vbi diuini dꝫ fugere ꝓpꝉ applauſū ⁊ retrahē ali qn̄ ſe a multitudine ut vacet orōi· (Et factū eſt) Hic deſcribiť de pali tico curato miraculū qđ factuꝫ fuit in capharnaū· ut hetur marci·ij·⁊ pꝫ ſentētia hui9 ptis quantū ad cu ratione paliticī ex dictis math·ix· a·⁊ quantū ad pn̄tationē dicti pa litici· mar·ij·a· que obmittiꝛ in ma th·⁊ a mar· ſuppleť (Et poſt h exi uit) Hic ꝯn̄r deſcribiť vocatio ma thei· Et primo deſcribiť iſta vocatō Scđō deſcribiꝛ murmurantiū ꝯfuta tio·ibi· Et murmurabāt Sentētia prime ptis pꝫ ex dictis math·ix·b ⁊·c· (Et murmurabāt) Hic ꝯn̄r de ſcribiť malignantiū ꝯfutatio· et h in tribꝫ caſibꝫ· Scđs poniꝛ ibi· At ill li dix· Tercia9 in principio vi·c· Pri mus caſus ē· ꝙ phariſei murmurā bant de cōicatione xpi cū peccatori bꝫ in cibo ⁊ potu· quā murmuracōꝫ xp̄s oſn̄dit irrōnabilem ⁊ pꝫ ex di ctis math·ix·b· Secund9 caſus eſt ꝙ arguebant diſcipulos xp̄i eo ꝙ nō ieiunabāt ſicꝉ phariſei ⁊ iohis diſcipuli: ſed xp̄s eos excuſabat rō nabiliter Et pꝫ ſn̄a ex dictis mat· ix·ca· hoc excepto (Nemo cōmiſſu rā a veſti·nouo ⁊c) Cōmiſſura idē ē ꝙ iunctura· Et diciť a con qđ eſt ſi mul·⁊ mitto tis· q̄ſi ſimul mittere Illa eī que iunguntur ſic mittuntur (Et nemo bibēs vetus vinū) ſcꝫ cō ſuetudinarie (Statī vult nouū) i· re pente (Dicit eī· vetus meli9 eſt) ꝙ magis ſapit ſibi ꝓpter ꝯſuetudineꝫ bibēdi· eo ꝙ ꝯſuetudo eſt quedā na tura· ꝫ paulatie aſſuefaciēdo ad bi bendū nouū tandē efficiť ſibi ſapi dū· et eo mō hoībus ꝯūſis de nouo ad viā pfectionis opa inconſueta ſūt eis difficilia ꝫ paulatie aſſueſa ciēdo efficiūť eis facilia ⁊ delcābilia

Capitulum Sextū·

F Actū eſt aūt) Hic ponitur terci9 caſus· ꝙ ſcribe ⁊ pha riſei arguebāt xp̄m ⁊ diſci pulos ei9 de violacōe ſabbati ⁊ hoc in duplici caſu· Scđs poniť ibi Fa ctū eſt aūt in alio ſabbo· Sn̄a aūt iſtaꝝ duaꝝ ptium pꝫ ex dcīs mat· xij· vbi iſti duo caſus ponunť eodē ordine ꝗ hic ⁊ exponunť eodē mō excepto qđ ſequiť (Et ait hoī ꝗ ha bebat manū aridā· ſurge ⁊ ſta in mediū) Hoc aūt feč xp̄s ut miācu lum eēt euidenti9 ⁊ ut manifeſti9 arguereꝛ cecitas malignātiū (Ipſi aūt repleti ſunt inſipiā) i· irrōabi li iracūdia cū magꝉ deberent eē ꝗ̄ti be neficio diuino (Et collo· adin· ꝗd nā fa· de iħu) Iā eī tractabāt de morte ipſi9· ſed xp̄s noluit mori an̄ tpus prefinitū a pr̄e ut iplerenť ſcp̄ture ꝓphaꝝ de ignoīoſa ei9 morte (Factū ē aūt in diebꝫ illis) Poſtq̄ deſcp̄ta ē vocatō pluriū ad xp̄i diſcipulatū Hic ꝯn̄r deſcribiť ꝓmotio aliquoꝝ ex illis ad aplatum Et p̄mo deſcri biť vocā ꝓmotio· ſcđō ꝓmotoꝝ iſtru ctio·ibi· Et dn̄dens iħs de monte· Circa primū dr (Factū ē aūt in die bꝫ illis exijt in montē orare ⁊c) P h oſn̄dit xp̄s ꝙ ꝓmotionē aliquoꝝ ad ſtatū dignitatꝉ in ecc̄ia dei debēt orōes deuote p̄mitti· iō ſubdiꝛ (Et elegit xij· ex ipſis ꝗs ⁊ aplos noīa uit) quibꝫ ſuccedūt epī in ecc̄ia dei· (Simonē quē cognomiauit petꝝ) An̄ ꝯuerſionē vocatus eſt ſimon: ꝫ poſtea mutatū ē nomen ei9 Et ex h inoleuit ꝯſuetudo ꝙ qn̄ aliquis cre atur in papā: mutať nomē ei9 (Ia cobū alphei) i· filium alphei ⁊ iſte vocatus ē iacobꝫ iuſtus et frať dn̄i

quia erat ei valde ſilis in facie ⁊ in
lineamētis corpis. (Iudā iacobi)
.i. frēm iacobi (Et deſcendēs ⁊c.) hic
ↄñr poſt electionē aploꝝ po² inſtru
ctio de opibꝫ pfectōis qꝛ pmoti ad
gradū maiorē. debent hrē maiorē
cognitionē. Licet aūt ſermo xp̄i ſe
quens factus fuerit magne multi
tudini. tñ xp̄s ſermonē ſuū ad apo
ſtolos pncipaliter dirigebat. Du-
bitatur tñ hic. vtꝝ iſte ſermo fuerit
idē cū illo q̄ a math. deſcribit. v. c.
Et dicunt aliq̄ ꝙ ſic. tū qꝛ hic ⁊ ibi
eodē mō incipit cū dr. Bti pau. ⁊c.
⁊ eodē mō terminat cū dr. Omīs q̄
audit ſermones meos ⁊ facit ꝟſus
finē huius ca. ⁊ math. vij. in fine.
Itē qꝛ illa q̄ ponunt̃ hꝛ fere ibi ponū
tur. Alijs aūt videt̃ oppoſitū. tū q̄a
hic dr. Et deſcendens ihs de monte
math. v. dr. Videns ihs turbas a-
ſcendit in montē Itē hic dr. Stetit
in loco cāpeſtri ⁊c. Ibi aūt dr. Et
cum ſediſſet acceſſerūt ad eū diſci-
puli eius. Et apiens os ſuum doce
bat eos ⁊c. Et iō iſte ſermo ⁊ ille vi
dentur differre quantū ad locū. qꝛ
iſte ſermo videt̃ eſſe factus in terra
plana ⁊ cāpeſtri. Alius aūt in mō-
te. Itē quantū ad modū faciendi.
qꝛ iſte videt̃ eſſe factus a xp̄o ſtādo
alius aūt ſedēdo. Itē qꝛ multa in il
lo ponunt̃ q̄ hic omittunt̃. vtꝫ in-
tuenti. Qui vult tenere primā opi
nionem pōt dicere ad iſta q̄ vident̃
ↄtrariari. dicēdo ꝙ xp̄s pmo aſcen-
dit cacumen mōtis ad eligendū a
poſtolos ⁊ ibi docuit eos de aliqbꝫ
ſedendo ſm qđ dicit math. ꝫ poſtea
deſcendit ad aliquā ptē mōtis pla
niorem q̄ hic dr cāpeſtris vt ibi cō-
uenientius doceret multitudinē et
hoc ſtādo ſm qđ hic dr. Qꝛ aūt dici
tur ꝙ hic multa omittunt q̄ in alio
ponūtur nō obſtat. qꝛ euāgeliſte nō
ſp vniformiter referūt idē factū xp̄i
vt dictū eſt. ⁊ qđ vnꝰ omittit aliꝰ
ſupplet vt ſic ↄueniāt ⁊ cū hꝛ ſpālia
⁊ ſingularia dicāt Qui aūt vult te
nere ſecundā opinionē pōt dicē ad

primū alterius opinionis. nō eſſe
inconueniens ꝙ duo ſmones a xp̄o
facti diuerſis tpibꝫ eodē mō incipi
ant ⁊ terminent̃ ⁊ eandē materiā
saltē p magna pte ↄtineāt. hijs p̄
miſſis pcedendū eſt ad diuiſionem
qꝛ pmo deſcribit̃ inſtructio xp̄i di-
recta pncipaliter aplis. Secūdo cōi
ter facta turbis ca. viij. adhuc pri
mo po² dicta inſtructio. Secūdo eiꝰ
ↄfirmatio c. vij. Prima in tres qꝛ p̄
mo in ſmone p̄mittit̃ q̄ſi quedā p̄
facio. Secūdo ſubdit̃ eius inſtructō
ibi. Et ipē eleuatis oculis. Tercio ī
fertur intēta ↄcluſio. ibi. Oīs q̄ venit
ad me. Circa primū deſcribit̃ locꝰ
cum dr (Et deſcēdens ihs de mōte)
⁊ faciendi modus cū dr. (Stetit in
loco) Et expoſitio ptꝫ ex dictis ſm
duplicē opinionē. Et aſſiſtēs pplꝰ
cum dr. (Et turba diſciploꝝ ⁊c.) ⁊
cauſe aduētus cū dr (Qui venerāt
vt audirēt eū ⁊ ſanarent̃) quantū
ad illos q̄ erāt infirmi (Quia vtus
de illo exibat ⁊ ſanabat oīs.) non
eſt intelligendū ꝙ aliq̄ virtus exi
ſtens in xp̄o trāſiret ad alios eadē
nūo: ꝫ iſte exitus intelligit̃ inquā
tum effectus exit a cauſa. qꝛ virtus
diuīa exn̄s in xp̄o faciebat ſaītates
in infirmis. Qualit̃ aūt hūanitas
xp̄i ad hꝛ opabat̃ dictū fuit mar. v.
ca. (Et ipē eleuatis ocul.) Hic ↄñr
deſcribit ipa inſtructio. Et pmo de
actibꝫ beatitudinū. Secūdo de actibꝫ
virtutū. ibi. Sed vob dico. Pria in
duas. qꝛ pmo īducit ad actꝰ btitu
dinū. Secūdo retrahit ab actibꝫ vi-
ciorum ↄtrariorū. ibi. Verūtamen
ve vob. ſm opinionē illā q̄ dicit eū-
dē ſermonē hꝛ deſcriptū ⁊ math. v.
tres pme btitudines hꝛ poſite expo-
nantur ſicut expoſite fūt ibidē. hꝛ ad
dito ꝙ ſecūda btitudo hic poſita in-
telligēda eſt de eſurie iuſticie. ſicut
ibi po². Bti q̄ eſu. ⁊ ſi. iuſti. ⁊c. Qr̄
ta aūt beatitudo hic poſita q̄ ibi po
nitur octaua. non eſt pprie btitudo
dicenda. Sed ↄfirmatio p̄cedentiū.
vt ibi dictū fuit Scđꝫ opinionē aliā

que dicit istū sermonē aliū ab alio
dicendū q̄ saluator hic inducit ad
q̄tuor q̄ vident᷑ opposita terrene seu
mundane btitudini quā boeti9 in
lib. de cōſo. vocat falsā vel mendacē
felicitatē. p quas quidē v'tutes de-
uenit᷑ ad verā btitudinē. Beatitudo
ei terrena primo cōsistit in abundā
tia tpalium bonoꝝ q̄ freq̄nter ē oc
casio multoꝝ maloꝝ: et iō saluator
inducit ad ꝓpositū cū dicit (Beati
paupes) Et accipit᷑ hic paupertas
voluntaria p quā quis cōtemnit et
abijcit a se bona tpalia quantū pt
fieri bono mō ut hō liberi9 vacz ope
ribz vite cōtēplatiue (Quia vestrū ē
regnū dei) scz in spe: et postea erit ve
strū in re. Scdō cōsistit in hoc q̄ bene
sit hoī quantū ad corpus viz in cib
et potibz et hmōi carnis delcābilibz
et iō saluator inducit ad oppositū:
dicēs (Beati q̄ nunc esurit᷑) absti-
nentes a predcīs delectabilibz quā
tum bono mō pōt fieri. ut caro redi
gat᷑ in seruitutē aīe. ut sic pcipian
tur cōsolacōes diuine. ideo subdit᷑.
(Quia saturabimini) inchoatiue in pn̄ti
vita pcipiendo predcās cōsolacōes
ꝫ pfecte in patria. ſm q̄ dr ps. xvi.
Satiabor cū apparuerit glā tua Ter
cio cōsistit in tpali iocūditate inep
ta Ad c9 oppositū induc. d. (Beati q̄
nunc fletis) cōsiderando q̄ tpus pn̄
tis vite non ē nisi luct9 et tristicie.
tum rōne culpe sine cui9 cōmissione
vita pn̄s non pōt trāsire saltē quā
tum ad culpā venialē. tum rōe dila
tionis glīe ſm q̄ dr can. ij. Nūcia
te dilecto. q2 amore langueo Quarto
cōsistit in fauore hoīm et laude. ex q̄
bus hoīes freq̄nter supbiunt et in a
lia vitia cadūt. ideo inducit cōtrium
d. (Beati eritis cū vos oderint hoī-
nes etc̄) non q̄ aliq̄s debeat odium
hoīm q̄rere et affectare. sed q2 timoē
h9 odij non dz veritatē vite. iusticie
et doctrine dimittere. Scdm hec eni
faciebant ꝓphetis. scz veris. ut pz de
iheremia: quē ꝓpter veritatē ab eo
dictā reputauerūt ꝓditorem: et eū
incarcerauerūt. et tandē lapidaue
runt: ut dicunt aliqui. Et de ysaia
quē cū serra secauerūt et de multis
alijs (Veruntn̄) Hic cōseq̄nter retr̄
hit ab actibz vitioꝝ. d. (Ve vobis
diuitibz) diuitijs abutentibz. veru
tn̄ q̄ multi bene v'tunt᷑ diuitijs ſm
q̄ dicit᷑ eccles. xxxi. Beat9 vir diues
q̄ inuentus est sine macula etc̄. Et
btūs ambro. dicit Sicut diuitie im
pedimenta sūt reprobis: ita pbis
sunt adiuuamēta virtut᷑. iō subdi
tur (Quia hētis hic cōsolacōē vrām)
abutētes diuitijs ad vite volupta
tem (Ve vobis q̄ saturati estis) per
ineptā leticiā ad pctm̄ mortale de
clinantē. ſm q̄ dicit᷑ puer. ij. Qui
letant᷑ cū male fecerint: et exultant
in rebz pessimis (Ve cū benedixerit
vobis hoīes) p applausū talem nu
trientes vos in mal᷑. ſm q̄ dicit ps.
ix. Laudat᷑ pctōr in desiderijs aīme
sue et iniqu9 benedicit᷑. scdm hoc faci
ebant ꝓphetis scz falsis. qui ad ha
bendū populi applausū ꝓphetabāt
falsum. sicut patet. iij. Re. xxij. de se-
dechia qui fecit sibi cornua ferrea
ad ꝓphetandū falsa nō solū verbis
sed etiā factis. sicut et ꝓphete veri v'
bis et factis aliq̄n vera ꝓphetabant.
(Sed dico vobis) Hic dn̄r inducit
ad act9 virtutū. Et primo quantū
ad virtutes que pficiunt appetitū.
scdō quantū ad illas q̄ pficiunt in
tellectū. ibi. Dicebant aūt illis. Il
la tn̄ distinctio nō erat precisa sed
a pncipaliori pte q2 in qualibz po
nunt᷑ aliq̄ ptinentia ad pfectionē
intellcūs et volūtatis. Circa primū dr.
(Diligite inimicos vr̄os) Pharisei
et legisperiti dr̄ hoc errabāt: dicētes
q̄ sicut amicus ē diligend9 ita inimi
cus odiend9. Quē errorē remouet
saluator. d. (Diligite etc̄) q2 licz vi
tiū eoꝝ sit odiendū: natura tn̄ ē di
ligēda. Sciendū tn̄ q̄ diligere ē vel
le alicui bonū. Triplex aūt est ge-
nus bonorū. q2 quedā sunt spiritu
alia q̄ sunt bona grē et glīe. et quā
tum ad hoc oēs tenent᷑ inimicos

diligere optādo eis bona grē quibꝫ
bō nō pōt malevti ⁊ iō tenemur ea
velle etiā inimicꝭ· qꝛ oīs bō ex cari
tate eſt diligēdus· Alia ſunt bona
nature vt fortitudo corpis ſanitas ⁊
ſubtilitas īgenij· ⁊ ↄſilia· Alia aūt
ſunt bona fortune·ſ· diuicie honoēs
⁊ ſilia· ⁊ iſtis duplicibꝫ bonis pn̄t
hoīes bn̄vti ⁊ male· ꝓpt̄ qđ talia n̄
tenemur inimicis velle niſi inquan
tū faciūt ad eoꝝ ſalutem (Bn̄facite
hijs qui oderūt vos) Bn̄ficentia eſt
effectus dilectionis ⁊ iō ꝓporciona²
ei ſicut effectus ſue cauſe· ⁊ iō tene
mur bn̄facere inimicis in hijs que
ſpectāt ad eoꝝ ſalutē ꝓ loco ⁊ tēpe
⁊ alijs circūſtantijs debitis ↄcurren
tibus· Nō aūt tenemur in alijs· et
quia eſt quoddā beneficiū qđ a q̊li
bꝫ quantūcūqꝫ paupe pōt exhibe
ri ⁊ ptinet ad ſalutē·ſ· orare ꝓ ſalu=
te aīaꝝ· ⁊ ideo iſtud beneficiū ꝓ lo=
co ⁊ tpe ⁊ alijs circūſtantijs tenem̄
exhibere etiā inimicis· iō ſubditur
(Bn̄dicite maledicentibꝫ voƀ) imp̄
cando eis bona grē ⁊ glīe (Et orate
ꝓ pſequētibꝫ vos) optādo eis dicta
bona (Et q̄ pcuſſerit te in maxillā ·
p̄be ei alterā) iſtud nō eſt intelligē
dum ſꝫ quantū ad effectū exteriorē
vn̄ xp̄s in maxilla pcuſſus vt ha
betur ioħ· xviij· non obtulit aliam
ſꝫ magis pacientē ſe caritatiue cor
rexit dicens· Si male locutus ſū te=
ſtimoniū phibe de malo Si aūt bn̄
cur me cedis· ſꝫ eſt itelligendū ſc̄m
ꝓparationē aī· ſc̄m qꝫ dicit aug̃· li°·
de ſer· dn̄i in mōte· qꝛ hō dꝫ hrē aī
mum ꝓparatū ad ſuſtinendū pcuſ=
ſionem in alia maxilla anteq̄ ſuſci
taret ſcandalū vel aliq̄d aliud ↄtra
caritatē (Qui aufert tibi veſtimen
tū aut tunicā· noli phibere·) eo mō
intelligendū eſt ſc̄m ꝓparationem
animi in caſu ↄſili· nō aūt in caſu ī
q̊ ex tali pcuſſiōe nutrieƭ rapiēs in
malicia ſua· imo in tali caſu nō eſſꝫ
bonū ſuſtinere· niſi ꝓpt̄ ſcandalum
vel aliq̄d aliud maius malū euitā
dum (Oī petēti tribue) ·ſ· donum
vel verbū ſc̄m qꝫ dicit aug̃· qꝛ ſi irra
tionabilr̄ petat tribuendū eſt ei v̊
bum oſtendo qꝫ irrōabiliter petat
⁊ tūc ſic dicit aug̃· Melius em̄ ei a
liquid dabis cū iniuſte petentē cor
rexeris· Si aūt rōnabiliter petat tri
buendum eſt ei donū qđ petit· ⁊ ſi
ſit in neceſſitate extrēa poſitus· tal'
datio cadit ſb p̄cepto· vn̄ dicit bea
tus ambroſ· Paſce fame morientē
ſi nō paſciſti occidiſti· alias eſt ſup
erogatōnis· (Et q̄ aufert q̄ tua ſūt
ne repetas) ·ſ· in iudicio ⁊ hꝫ intelli=
gendū eſt ſc̄m ꝓparationeꝫ aī· ſicut
dictū eſt de auferēte veſtimentū (et
put vultis vt faciāt voƀ hoīes ⁊cͭ·)
hꝫ intelligiƭ de velle rōnabili ⁊ ordi
nato tm̄· (Et vos facite illis ſiliter)
Iſtud facere in caſu nc̄citatꝭ eſt p̄=
cepti· in alijs ſuperogatōis· (Et ſi
diligitis illos q̊ vos diligūt) tm̄mō
(Que voƀ eſt grā·) ·i· merces a deo
reddēda in eterna vita ·q·d· nulla ·
qꝛ talis dilectio nō ꝓcedit a carita
te q̄ ſe extēdit ad oēs hoīes· ⁊ iō nō
eſt meritoria (Et ſi bn̄facitis ⁊cͭ·)
eodē mō exponendū eſt qꝛ bn̄ficen
tia eſt effectꝰ dilectōnis· vt p̄dictū
eſt (Et ſi mutuū dederitis) eodē mō
exponendū eſt (Nā ⁊ pctōres pctō
ribus fenerant²) ·i· dant mutuū ·qđ
patet ex eo qđ ſubdiƭ· (Vt recipiāt
equalia) nō vltra ſortē: ſed mutuū
eq̄le ſi voluerit petere (Verūtamen
diligite inimicos vrōs) hꝫ eſt iā ex
poſitū ſup̄ (Et mutuū date nihil in
de ſperātes) ·i· nihil extra ſortē nec
ſeruiciū nec aliud: ſed ex caritate q̄
eſt principiū ⁊ ratio merendi apud
deū· ideo ſubdiƭ (Et erit merces vrā
multa· ⁊ eritis filij altiſſimi) qꝛ ſo=
la caritas diuidit inter filios regni
⁊ pditionis (Eſtote miſericordes ſi
cut ⁊ pater vr̄) deus aūt releuat mi
ſerias vrās· nō expectādo aliquid
a vobis: ſꝫ ꝓpter ſuā bonitateꝫ· ſicut
homo debet moueri ad releuādum
miſeriam proximi propter amoreꝫ
bonitatis diuine (Nolite iudicaē)
qualiter aūt iudiciū ſit peccatum·

dictum fuit math. vij. ca. (Date ⁊
dabit᷑ vobis) ſcꝫ bonū natuꝛe. fortu
ne. grē ⁊ gl̄ie. Quorum tn̄ datio fiat ex
caritate ⁊ ideo ſubdi² (Et menſurā
bonā) quantū ad bona fortune. q̄ a
liqñ ↄferun² ꝓpter opa pietatꝭ (Et
ↄfertā) quantū ad bona nature. ſic̄
ſanitas ⁊ hmōi. que etiā aliqñ ↄfe
runt᷑ ꝓpter opa pietatis (Et coagi
tatā) quantū ad bona grē (Et ſup
effluentē) quantū ad bona glorie.
Et ideo dicit aplꝯ. i. thimo. iiij. Pi
etas ad oīa valꝫ. pmiſſionē vite q̄
nunc eſt hn̄s ⁊ future (Eadē quip=
pe menſura ac̄) qꝛ ſcd̄m ꝙ opa pie
tatis ſunt maioꝛa. ⁊ retꝛibutio diui
na. Iſta tn̄ maioꝛitas non ē atten
denda ſemp ſm magnitudinē ope
ris exterioꝛis: ſed magis ſm mag
nitudinē interioꝛis affect9. Unde ⁊
mar. xij. vidua q̄ miſit duo minu
ta in gazophilaciū ſcd̄m teſtioniū
ſaluatoꝛis dꝛ plus miſiſſe q̄ꝫ multi
diuites q̄ magna dona miſerant.
(Dicebat aūt illis) Hic ↄſequent᷑
inducit ſaluatoꝛ exēpliū ad v̓tutes
pficientes intellcūm q̄ ſunt ſapien
tia de diuinis ⁊ ſcia de hūanis inq̄ꝫ
tum oꝛdinat᷑ in deū ⁊ iſte v̓tutes po
tiſſime req̄runt᷑ in pꝛelatis ⁊ rectoꝛi
bus alioꝝ. cuiuſmodi futuri erant
apl̄i ⁊ alij xp̄i diſcipuli ⁊ eoꝝ ſucceſ
ſores ſcꝫ epī ⁊ ſacerdotes curati ⁊ h̄
eſt qꝺ dicit᷑ (Nunq̄d pōt cecus) i.
carens ſcia ⁊ ſapia (cecū ducere) i.
ignoꝛantē dirigere. q. d. non. ideo
ſubdit᷑ (Nonne ambo in foueā ca
dunt) i. in tranſgreſſionē ⁊ pctm̄.
q. d. ſic. Unde gregł. in paſtoꝛali.
Cū paſtoꝛ p abrupta gradit᷑: ↄñs
ē ut grex ad pꝛecipiciū ſequat᷑. ideo
ſeq̄tur (Non ē diſcipulus ſup ma=
giſtrū) ⁊ ideo non ē miꝝ ſi ipſū ſeq
tur. Unde ſequit᷑ (Perfectus autē
oīs erit ſi ſit ſicut mgr̄ eius) qꝛ ſi aſ
ſimilet᷑ bono mgr̄o: erit pfect9 ſm
veritatē. ſi aūt malo: erit pfcūs ſm
quandā tranſſumptionē eo mō lo
quendi ut dicit᷑. v. metha. ſic aūt
trāſferentes ⁊ ad mala dicim9 calū

niatorem pfectū ⁊ latronē pfectū.
qm̄ ⁊ bonos dicī9 ipſos. ⁊ latronē
bonū ⁊ calūniatorē bonū. Et qꝛ p̄
latus ⁊ rectoꝛ malus nō habēt frō
tem corrigendi. ideo ſubdi² (Quid
aūt vides feſtucā in oculo frīs tui)
hoc expoſitū eſt math. vij. ca. (Bo
nus hō ꝺ bono theſauro coꝛdis ſui)
qui theſaurus eſt ſcia ⁊ virt9 (Pro
fert bonū) p doctnā ſanā ⁊ vitā ex
emplarem (Ex abundātia eñ coꝛ
dis os loq̄tur) qꝛ ſm ꝙ dicit᷑ i. peri
armenias voces ſunt note i. ſigna
earū paſſionū q̄ ſunt in aīa. Et q̄a
mali rectoꝛes dicunt ſe eē vicarios
xp̄i. ideo ſubdit᷑ (Quid aūt vocatꝭ
me dñe dñe ⁊ nō facitis que dico)
q. d. talis autoꝛitas nō cedet vobis
ad vtilitatē: ſed magꝭ ad dānatio
nē (Oīs qui venit ad me) Poſtq̄m
ſaluatoꝛ pꝛemiſit ſuā inſtructōem
Hic ↄñr inducit ad ei9 ↄſeruacōē ꝫ.
⁊ pꝫ lrā ex dictis math. vij.

¶ Capitulum Septimū.

Cum aūt impleſſet) Poſtq̄ꝫ
deſcripta ē xp̄i inſtructio. h̄
ↄñr ponit᷑ eiuſdē inſtructō
nis ↄfirmatio. Et pꝛimo ſigno ſen
ſibili. Scd̄o facto inuiſibili. ibi. Ro
gabat aūt illū. Pꝛima in duas. qꝛ
pꝛimo deſcribunt᷑ quedā miracula
facta corā turbis. Secūdo corā diſci
pulis iohis. ibi. Et nunciauert̄ io
hāni. Circa pꝛimū ponun² duo mi
racula. Pꝛimū eſt de ſeruo centuri
onis ſanato. Scd̄o de filio vidue re
ſuſcitato. ibi Et factū eſt deinceps
Sūma pꝛime ptis pꝫ ex dictis mat.
viij. exceptis q̄ ſequun² (Erat mo
ritur9 ex illa infirmitate) n̄ p xp̄m
fuiſꝫ ſanatus (Qꝛ erat illi p̄ciofus)
i. carus ⁊ dilcūs (Et ꝓpter h̄ vocat᷑
ei9 filius. ioh. iiij. ca. ſcd̄m criſoſto.
Alij tn̄ dicūt ꝙ fuit aliud miācl̄m
ab iſto. ⁊ etiā alia perſona curata
hic ⁊ ibi. ut ibidē plenius dicetur
(Miſit ad eos ſeioꝛes iudeoꝝ) Ma
th. viij. dicit᷑ ꝙ ipſemet acceſſit ad
ih̄m: ſed nō ē intelligenꝺ in pſona

ꝓpria. ſed q꞉ acceſſit p amicos a nū
cios. Q꞉ em̄ p amicos facimus: fac
mus quodāmō p noſipos (Ut ve-
niret a ſanaret) cēturio nō rogabat
vt veniret ad ſanandū vtz ex lrā ſe-
quenti ꝟ ſeniores iudeoꝝ miſſi hoc
petierūt p̄ter cēturionis intentōnē
credentis q꞉ ſolo v̄bo poſſet eū cura
re abſq꞉ pn̄tia corpali (Diligit em̄
gentē nrām) .i. iudeos. ex quo patz
q꞉ eāt gentilis poſitus ibi ad cuſto
diam terre a pn̄cipibz romanis (et
ſynagogā ipē edificauit) licet ei ha
berent vnū locū tm̄ ad offerendū ſa
crificia a oblatōēz .ſ. templū q̄d erat
in iheruſalē. tn̄ in ſingulis ciuitati
bus a caſtris habebāt loca in q̄bz
cōueniebāt cauſa orōnis: a audiēdi
verbū dei q̄ ſynagoge vocabantur
(Inuenerūt ſeruum qui lāguerat
ſanatū) ex v̄bo xp̄i abſentis vt hr̄
math. viij. (Et factū eſt) Hic cōñr
deſcribit miraculū de filio vidue re
ſuſcitato (In ciuitate q̄ vocat naim)
ciuitas pua eſt in galilea ꝓpe mon
tem thabor (Et ibāt cū eo diſcipuli
eius a turba copi) Hoc factū eſt vt
euidentius eſſet miraculū corā mul
tis factū (Ecce defunctus efferebat
ad ſepeliendū) Antiquitus ei loca
ſepulture erāt extra ciuitatē. ne ex
cadaueribz inficerent habitatōes
ciuitatis (Miſericordia motus ſup eā)
q꞉ eāt vidua. tū q꞉ nō hebat aliū fi
liū a q̄ poſſz in ſenectute ſuſtentari
(Noli flere) q. d. cito cōſolata eris
(Et acceſſit a tetigit loculū) .i. fere-
trū Ad hoc em̄ tetigit vt oñderet q꞉
corpus ſuū d̄initati vnitū erat in-
ſtrumentū d̄initatis etiā in miācu
lis faciēdis de mō aūt coopandi ad
h̄ dictū fuit marci. v. (Et cepit loq̄)
vt manifeſte appareret q꞉ erat vere
reſuſcitatus a nō apparēter tm̄. vn̄
a de ſymone mago legi². q꞉ apparē
ter reſuſcitauit quendā mortuū q̄
tn̄ loq̄ nō poterat. p q̄d apparuit il
lā r̄ſuſcitationē fuiſſe tm̄ apparēter
(Quia ꝓpheta magn⁹ ſurrexit ī no
bis) .i. ille magn⁹ ꝓpheta de quo d̄r
deut. xviij. Prophetā ſuſcitabo eis
de medio fratꝝ ſuoꝝ ⁊c̄. q̄d intelli-
gitur de xp̄o in lege a ꝓphetꝭ pmiſſo
a idō ſubdi² (Et q꞉ de⁹ viſitauit ple
bem ſuā) mittēdo eis ſaluatorē (Et
nunciauerūt iohanni) Hic cōñr ad
cōfirmationē doctrine xp̄i ponūtur
miracula corā diſcipulis iohannis
facta cū ſubdit (In ipa aūt hoā cu
rauit multos ⁊c̄) a p h̄ rn̄dit q̄ſtio
ni iohānis oñdens q꞉ ipē eſſet ver⁹
xp̄s p miracula ſoli d̄ine v̄tuti poſſi
bilia. idō ſubdit (Et rn̄dens dixit il-
lis) cōñr po² iohānis cōmēdatio. cuz
d̄r (Et cū diſceſſiſſent) magr̄ em̄ vo-
luit iohannē cōmēdare a in abſētia
diſcipuloꝝ eius q̄ꝫ in pn̄tia. vt eius
cōmēdatio nō ex fauore hūano: ſed
amore veritatis pcedere videret. Ce
tera aūt patent ex dictis math. xj.
vſq꞉ ibi (Et oīs pplꝰ) Ubi poſt io-
hannis cōmendationē ponit euāge
liſta phariſeoꝝ a legiſpitoꝝ cōfuta-
tionē Et p̄mo verbis pplī. ſecundo v̄
bis xp̄i. ibi. Cui g̊. Circa pmū d̄r.
(Et oīs pplꝰ) .i. ſimplices a ſinglā
res (et publicai) .i. mūdanis a pub
licis negociatōibz occupati (Iuſtifi
cauerūt deū baptizati baptiſmo io
hānis) ex h̄ em̄ q꞉ audierāt xp̄m tā
excellēter cōmendantē iohannē ce-
perunt laudare a gl̄ificare deū tāq̄
iuſtū a gl̄ioſum de h̄ q꞉ erāt bapti-
zati a tāto a tali a ad penitentiā vo
cati. a p h̄ apparet cōfutatio phari-
ſeoꝝ q̄ de ſua ſciētia ſupbiētes ſpre
uerunt baptiſmū iohānis a deo in
ſtitutū. a h̄ eſt q̄d d̄r (Phariſei aūt
a legiſpiti cōſiliū dei ſpreuerūt (Cui
g̊ ſiles dicā ⁊c̄.) Hic cōñr po² cōfuta
tio phariſeoꝝ a legiſpitoꝝ ex v̄bis
xp̄i. a ptz ſentētia ex dictis math.
xj. d. (Rogabāt aūt illū) deſcripta
confirmatione doctrine xp̄i ſigno
viſibili. Hic conſequēter deſcribit
eiuſdem cōfirmatio facto inuiſibili.
videlicet p remiſſionē peccatorum
mulieris peccatricis. vbi primo de
ſcribitur locus. cum dicit (Et ingreſ
ſus domū phariſei diſcubuit) Legit

aūt xp̄s manducaſſe cū pctōribus
ut eos ad pn̄iam ꝓuocaret ut ha-
bet mat. ix. Itē cū amicis familia
rib; ut eoꝝ deuocōm nutriret: ut dr
ioh. xij. de martha ⁊ maria. Itē cū
cognatꝭ pauperib; ut eoꝝ inopia;
ſuppleret. ut hētur ioh. ij. de nuptijs
vbi deficiētevino xp̄s aquā vertit
in vinū. Itē cū phariſeis ſupbien
tib;: ut eoꝝ ſupbiam ↄfutaret: ꝓut
hic hētur ut videbi² pſequendo (Et
ecce mulier ⁊c̄) de pctīs ſuis plene
⁊ pfecte cōtrita (Et ſtans retro) qꝛ
pre verecundia ſui pcti nō audebat
ſe anteponē (Lacrimis cepit rigaē
pedes ei9 ⁊c̄) Ex quo p; magnitudo
ↄtritionis ex q̄ tantū fleuit qꝛ pote
rant lauari pedes vni9 hoīs nudis
pedib; incedentis (Et capillis capi
tis ſui tergebat) quib; añ ad ↄpoſi
tionē vult9 fuerat abuſa (Et oſcla
bat pedes ei9) ut totū deo ſeruiret ī
pn̄ia: quicqd ex ſe deū ↄtempſerat
in culpa. ſm qꝛ dicit gregł (Et vng
uento vngebat) ad refrigeriū calo
ris ⁊ mitigacōnem dolorꝭ ex labō ē
itinerꝭ (Videns aūt) Hic ↄñr poni
tur phariſei indigtio. Vñ ſubdit.
(Ait intra ſe. d. hic ſi eſſet ꝓpheta)
verus ſciēs occulta (ſciret vtiq; q̄ et
q̄lis eſt mulier) ⁊ p ↄñs nō dimit
teret ſe tāgi ab ea (Et rñdens ihs)
ad ↄfutationē illi9. p hoc ei qꝛ rñdt
ad eius cogitationē q̄ ſoli deo nō ē
oñdit ſe plus q̄ ꝓphetā (Duo debi-
tores ⁊c̄) Parabola eſt ut ↄuenienter
ↄcludat ↄtra phariſeū de ſua rñſio
ne. q̄ ſubdit cum dicit (Rñdens ſy
mon dixit. eſtimo qꝛ is cui plus do
uit) qꝛ amor in hūanis pleruq; cā
tur ex precedētib; donis. et per ↄñs
maior amor ex maiorib; donis. Cō
ſeqñr cū xp̄us redarguit ex triplici
defectu pietatꝭ cū dicit (Intraui in
domū tuā. aquā pedib; meis nō de
diſti) qui tñ erant feſſi ⁊ dolentes
ex labōe itinerꝭ ⁊ luto ſi ſeu pulueri
ſati: eo qꝛ ſine calciamentis incede
bat. Scdō ex defectu caritatꝭ cū dici
tur (Oſculū m̄i nō dediſti) qd̄ eſt aī

micicie ſignū. Tercio ex defectu hilari
tatis ſeu leticie q̄ noīe olei deſigna
tur. ut dr pš. lxiiij. Propterea vnxit
te de9 de. tu. ⁊c̄. Tria aūt dicta req̄
run² in hoſpitalitate glioſa. Et ecō
tra laudat mulierē de triplici perfe
ctione oppoſita. ut; in lrā. ⁊ iō con
cludit (Remittunt ei pctā multa:
qm̄ dilexit multū) Videt aūt qꝛ de-
beret dici ↄtrium. qꝛ primo dixerat
donū eſſe cauſā amoris. hic autē
ecōtrario infert amorē eſſe cauſa;
doni. Dicendū ad h̄ qꝛ primo in pa
rabola loq̄batur mō humano: vbi a
mor ex dono cātur ſed in applicatō
ne parabole ad ꝓpoſitū ↄūtit ſe ad lo
quendū de amore dei erga nos qui
nō ꝓcedit ex bonis meritꝭ nr̄is: ſed
magł cauſat bonū in nobis. iō ↄue
nient ↄcluſit dicto mō. vel alit pōt
dici qꝛ in pctō ſūt duo remittēda. ſ.
culpa ⁊ pena. Culpa āt dei ex libera
litate remittit cū nullū bonū meri
toriū poſſit eē in nobis ſine gratia
quā nō hēmus añ culpe remiſſiōe;
ſed hita grā ⁊ culpa dimiſſa: ad h̄
remanet pena remittēda. Ad c9 re
miſſionē facit bonū op9 nr̄m carita
te informatū. Et de hac remiſſione lo
quit dñs. vnde ſeq̄tur (Cui aūt mi
nus dimittit min9 diligit) Remiſ-
ſio aūt culpe aut nulla ē: aut tōtis
fit. ſed rmiſſio pene fit p ptes ⁊ nō
tō ſimł de cōi curſu: licet aliqñ fiat
tota fit ꝓpter feruorē penitētis ⁊ ex
liberalitate dei. ⁊ hoc fuit in ꝓpoīto
in hac muliē (Remittunt tibi pctā
tua) non ſolū quantū ad culpā ſed
et q̄ntū ad penā ex vehemēti amore
dei ⁊ horrore pcti preteriti (Quis ē
hic qui pctā dimittit) hoc dicebāt
qꝛ videbant tantū humanitatē ex
terius apparentē: ſed ignorabant
deitatē interius latentē que poteſt
peccata dimittere (Fides tua ſaluā
te fecit) q̄a iſta fides fuit formata
caritate. ⁊ idō facit habentē dignā
vita eterna. De iſta muliere pecca
trice dubitabāt aliq̄ doctores vtrū
fuit maria ſoror lazari vel alia. de q̄

dictū eſt quid ſentiāt doctores ioh. xij. ibi em̄ hoc poſui. q2 prius ſcpſi ſup iohannē q̄ȝ ſup lucam.

Capitulum. Octauū.

ET factū eſt deinceps) deſcripta iſtructōe xp̄i facta apl'is principaliter Hic oñr pom² eiuſdē inſtructio facta apl'is a tur- bis ɔmuniter. Et p̄mo p̄mittiṫ q̄ſi quedā p̄facio. Secūdo ſubdiṫ dicta inſtructio. ibi. Cū aūt plima turba Circa primū dicitur (Ipē iter facie bat p ciuitates) in quo apparet xp̄i diligentia in ope p̄dicationis (Et xij cū illo) .i. duodecim apl'i de quoꝝ electione dictū eſt ſupra. vj. c. Nō tn̄ ibant cū illo ad p̄dicandū ſ; magis ad audiendū. vt poſſet ɔueniē tius p̄dicare. ad q̄ miſſi ſunt poſt ea vt patebit ca. ix. (Et mulieres alique que erāt curate ⁊c̄.) iō ſequebantur eū (Maria q̄ vocaṫ magdalena) ſic noīato a magdalo caſtro. et iſta eſt de qua eſt ſmo fact9 ca. vij. ratio tn̄ ſui cognoīs diuerſimode aſſignaṫ a doctoribȝ diuerſis Illi em̄ qui dicūt q̄ iſta fuit ſoror lazari dicunt q̄ noīata eſt magdalena. eo q̄ magdalū caſtrū cecidit in partem ſuā de hereditate paterna. fuit em̄ pater eius magnus homo et nobilis. hn̄s dominiū in pl'ibus locis inter que erat dictū caſtrum Alij vero qui dicūt q̄ iſta nō fuit ſoror lazari ſ; alia eiuſdē noīs. dicunt q̄ noīata eſt magdalene a magdalo caſtro eo q̄ erat inde oriunda (q̄ miniſtrabāt de ſuis facultatibus) Apud iudeos erat ɔſuetū q̄ muliēs ſancte et deuote miniſtrabāt doctoribus neceſſaria ex deuotōe. et ideo q2 xp̄s docebat et p̄dicabat inṫ iudeos hoc mō accipiebat neceſſaīa ab eis Paulus aūt qui p̄dicabat gentilibus inter quos nō erat talis ɔ̄ſuetudo. nō hēbat mulieres ſequentes ip̄m et ei miniſtrātes. vt habeṫ .j. chorꝝ. ix. Ne forte ex h' gentiles ſcādalizarenṫ. (Cū aūt plima turba)

Hic oñr deſcribiṫ ip̄ius xp̄i doctrina ſeu inſtructō. et p̄mo deſcribi² dicta inſtructio. ſecūdo inſtructōnis ɔfirmatio. ibi. Factū eſt aūt. Pria in duas. q2 primo deſcribiṫ pabola ſue p̄dicatōis. ſecūdo feruor p̄dicātis. ibi (Venerūt aūt ad illū) Pria adhuc in duas q2 p̄mo pabola p̄ponitur. Secūdo expo². ibi. Interrogabant aūt. Sentētia iſtaꝝ duarū partiū ptȝ ex dictis math. xiij. excepto q̄ ſequiṫ in pte ſecūda. (Neo aūt accendens lucernā operit eā vaſe) Per lucernā ſaluator hic intelligit doctrinā euangelicā q̄ nō eſt occultanda nec in latebris tn̄ docēda ſicut doctrine ſuſpecte et male: ſ; in palā corā oībȝ (Non em̄ eſt occultum q̄ nō manifeſte²) q2 licet xp̄s aliqn̄ docuerit diſcipl'os ſecreto. voluit tn̄ q̄ p eos talia publice docerentur. vn̄ dicit math. x. Q̄ ī aure auditis p̄dicate ſup tecta. iō ſubditur (Videte q̄uo audiſtis) vt conſtanter p orbē p̄dicetis (Qui ei hȝ dabiṫ illi) h' ſubdiṫ ad oñdendū p̄miū p̄dicatōis apl'oꝝ. q̄ em̄ predicant ex fide fōrta caitate meren² vt ſibi deṫ augmentū grē in p̄n̄ti. et p̄mium glie in futuro (Et quicūq̄ n̄ hȝ) videlicet fidē caritate formatā. (Et q̄ hȝ auferēṫ ab eo) q2 grē ḡtl' date nō valebūt ei ad ſalutē. ſ; magis cedūt ad dānationis ſue augmentū. inquantū abuſus fuerit eis. Aliṫ expo² de legiſpitis et ſac̄dotibȝ iudeoꝝ. q̄ fidē xp̄i nō habuer̄t. et iō noticia leg' et ꝑphetaꝝ nō valuit eis ad ſalutē: ſ; mag' nocuit eis ad augmentū ſue dānationis. ſm̄ q̄ dr infra. xij. ca. Seru9 q̄ ſciuit voluntatem dn̄i ſui et nō fecit vapulabit mltis. (Et venerūt) Hic oñr deſcribiṫ feruor xp̄i p̄dicantis ex h' q̄ ꝑpṫ aduentum matris ſue etiaȝ exſpectātē foras nō interrūpit p̄dicationē. lȝ eā ſūme diligeret et honoraret: ſ; tn̄ dens nunciāti ſibi aduentum dixit (Mater mea et frēs mei hij ſūt q̄ vbum dei audiūt et faciūt) .q.d. Ille

eſt mihi ꝓpinqu⁹ qui ſpūalibꝫ ope
ribꝫ eſt magꝭ intētus. In hac etiā
rñſione xp̄s ↄſutauit illū qui ei nū
ciauit aduentū mr̄is ſue. qꝛ ſm do-
ctores nr̄os maliciōſe h̄ fecit ut ſi ex
h̄ predicationē dimittēt. argueret
ipſū eſſe hoīem pur̄ carnali affecti
one motuꝫ. Aduertendū tñ ꝙ frēs
xp̄i hic dicunꝭ cognati ſui germa-
ni:eo mō loq̄ndi quo apd̄ hebreos
frēs dicunꝭ illi qui ſunt de eadē cog
nacōne. ⁊ h̄ modo vocauit abrahā
loth nepotē frēm ſuum ut h̄etur ge
ne. xiij. ca (Factū eſt aūt) Hic ↄñr
deſcribiꝭ doctrine xp̄i cōfirmatio q̄
ꝓprie fit ꝑ miracula. ſcd̄m ꝙ dicꝭ
math. vlti. Sermonē ↄfirmante ſe
quentibꝫ ſignis Et primo deſcribi
tur miraculū factū in mari. ſcd̄ȫ fa
ctū in terra. ibi. Et cū egreſſus eſſꝫ
ad terrā. Sm̄a prime ꝑtis pꝫ ex di
ctis Mat. viij. c. hoc excepto (Trāſ
fretem⁹ trās ſtagnū) math. xiij. vo
caꝭ mare mō loquendi hebraico. q̄
oīs ↄgregatio aquar̄ in nōbili q̄n
titate vocaꝭ mare ſcd̄m illud gene.
. i. Et ↄgregacōnes aquar̄ vocauit
maria ſcd̄m veritatē aque iordaīs
fluuij extendunꝭ ibi in magna la
titudine. idȫ freq̄nter vocaꝭ mare ⁊
aliq̄n lacus ⁊ aliq̄n ſtagnū ſic hic
(Et cū egreſſus eſſet) Hic aūt de-
ſcribit miraculū factū in terra. ⁊ p̄
mo de curacōe demoniaci. ſcd̄ȫ de ſuſ
citacōe filie archiſinagogi. ibi. Fa
ctū eſt aūt cum rediſſet. Sm̄a autē
prime ꝑtis patꝫ ex dictis math. ⁊
mar. v. hoc excepto qd̄ ſequiꝭ (Et
veſtiento non in[...]ebaꝭ) Amētes
ci ⁊ demoniaci multa pn̄t ſuſtinē ⁊
pati q̄ non pn̄t alias ſuſtinē. ſicut
pꝫ de nabugodonoſoꝛ dañ. iiij. qui
ꝑ ſeptē annos h̄itauit cū feris fe-
nū quaſi bos comedēs (Ipſe autē
aſcendēs nauim reuerſus ē ⁊ roga
bat illū vir a quo demonia exierāt
ut cū eo eſſet. Dimiſit aūt ipſū ihe
ſus) ⁊ noluit ꝙ ipſū ſeq̄retur. c⁹ rō
eſt. qꝛ diſcipulis ſeq̄ntibꝫ xp̄m da
ta eſt ꝑtās faciēdi miracula. ut pa

tebit. ca. ix. ⁊. x. Si aūt iſte q̄ fuerāt
demoniac⁹ talia faceret: poſſꝫ a ſim
plicibus ⁊ etiā a maliciosis hoībuſ
imputari ꝙ talia faceret v̄tute deo
nis. qd̄ xp̄s excludere intēdebat Et
ex hoc ↄſuetū eſt in eccīa ꝙ demoni
aci ⁊ furioſi ſi curenꝭ: nō tñ ad eccī
aſtica officia ꝓmouenꝭ (Factū eſt
aūt) Hic ↄñr deſcribiꝭ miraculum
de ſuſcitacōe filie archiſinagogi Cir
ca qd̄ primo ponꝭ dcī miraculi in
choatio. Scd̄ȫ interponiꝭ mulieris
patientꝭ fluxū ſang̃nis curatio ibi
Et ↄtigit dū iret. Tercio dicte ſuſci
tationis ↄſūmatio. ibi Adhuc illo
loquēte Sm̄a iſtar̄ ꝑtium pꝫ ex di
ctis math. ix. ⁊ mar. v. ca. excepto
qd̄ ſequiꝭ in prima ꝑte (Except ip
ſum turba) Licet ei ſacerdotes ⁊ le-
giſperiti ex odio ipſū deſpicerent ⁊
doctrinā ei⁹: tñ cōis ꝓpłs deuote au
diebat verbū eius (Et ecce vir pai
rus) Iſtud nomē nō exprimiꝭ ma
th. ix. ⁊ mar. v. ⁊ ideo hic ſuppleꝭ.
Sciendū tñ ꝙ iſte vocabaꝭ pair in
ꝓdeomate hebreo: ſed noīa ꝓpria he
braica q̄n transferunꝭ ad latinum:
freq̄nter accipiūt hanc ſillabā us.
in fine. ſicꝭ iacob in hebreo. iacobꝫ
in latino. ⁊ ſaul ſaulus. ⁊ eodē mō
pair pairus. .:.

Capitulum Nonum

(Conuocatis aūt) Deſcripta
predicacōe xp̄i ꝑ ſeipſum.
Hic ↄñr deſcribiꝭ p̄dicatio facta ꝑ
miſſionē diſcipulor̄. ⁊ qꝛ predica
toꝛ v̄bi d̄ini p⁹ deſcenſū ꝑ predica
tionē ad ꝓximū dꝫ ꝑ orōem aſcēdere
in deū ſicꝭ in ſcala iacob āgeli dñde
bant ⁊ aſcēdebāt ut h̄r genñ. xxviij
Idȫ ſaluatoꝛ primo mittit diſcipu
los p̄dicare. Scd̄ȫ docet orare. xi. c.
Adh̄ cirꝭ primū premittiꝭ miſſio a
p̄lor̄. ſcd̄ȫ ſubdiꝭ miſſio. lxxij. diſci
pulor̄. x. c. Pria in. d. qꝛ primo de
ſcribiꝭ aplor̄ miſſio. ſcd̄ȫ eor̄ reuer
ſio ibi. Et reūſi apłi. Prima adh̄ ī
d. in ꝑtem p̄ncipalē ⁊ incidētalē q̄
incipit ibi Audiuit āt he. Cirꝭ ꝓmā

partem datur autoritas apłis pre
dicandi ⁊ ptās miracula faciendi
ad cōfirmationē ſue doctrine. ⁊ ſic
mittunt̄ p̄dicare. Et ptȝ ſententia
huiꝰ ptis ex dictꝭ math. x. (Audi-
uit aūt herodes) Hec eſt ps inade
tatis. qꝛ p p̄dicationē apłoꝝ facta
xp̄i p̄dicantiū Herodes audiuit fa
mā de miraculis xp̄i. ⁊ deſiderabat
videre ip̄m magꝭ ductꝰ curioſitate
videndi miracula q̄ȝ deuotōe. ꝓpter
qꝺ xp̄s noluit in p̄ntia eius aliqꝺ
miraculū facere. vt hꝫ² infra. xxiij.
Rationes v̄o quare aliq̄ credebant
xp̄m eſſe iohannē de quibꝫ fuit iſte
herodes. alij helyā. alij ihereniam.
alij vnū ex ꝓphetꝭ antiqs Tacte fue
runt breuiter math. xvj. (Et reūſi
apłi) Hic deſcribit̄ reūſio apłoruȝ
de p̄dicatōne circa qꝺ oſ̄ditur beni
gnitas xp̄i ad apłos. Primo eos
benigne recipiēdo. Scđō eos ad ma
iora incitādo. ibi. Et factū eſt cū ſo
lus eſſet. Prima ī duas qꝛ p̄mo de
ſcribit̄ benignitas xp̄i ad apłos.
ſecūdo ad ꝓplos. ibi. Et cum cogno
uiſſent turbe. Circa primū dꝛ (quia
reuerſi apłi. narrauerūt ei quecūqꝫ
fecerūt) licet eñ non indigeret tali
narratione cū oīa ſciret p ſeip̄m ⁊ hꝫ
etiā apłis eſſet notū. tñ retulerunt
ei p modū amicabilis collationis
diſcipłoꝝ cū magiſtro (Et aſſūptꝭ
illis ſeceſſit ſeorſū) vt requieſcerent ſe
gregati a tumultu ꝓploꝝ: ⁊ vt ſe re
colligerēt in orōne. ſicut fuerāt diſ-
perſi in p̄dicatione (Et cū cogno-
uiſſent turbe) Hic ɔñr deſcribit̄ be
nignitas xp̄i erga ꝓplos. Pr̄o reci
piendo eos ciuiliter qꝺ notatur cū
dꝛ. (Et excepit illos) Secūdo qꝛ pa-
uit eos ſp̄ūaliter. ideo ſubdit̄. (Et
loquebat̄ eis de regno dei (tercīo qꝛ
curauit lāguidos gr̄aliter cū ſbdi-
tur (Et eos qꝛ curā indigebāt ſana
bat) Q̄rto qꝛ famelicos pauit cor-
poraliter vtȝ in lrā ſequēti cuius ex
poſitio ptȝ ex dictis math. xiiij (Et
factū eſt cū ſolus eſſet ⁊c̄) Hic ɔñr
oſ̄ditur beniuolentia xp̄i ad diſci-
pulos incitādo eos ad meliora vide
licet ad martiriū qꝺ eſt p̄cipuus a
ctus caritatis. ſꝫm qꝺ dicit ſaluator
ioh. xv. Maiorē dilectionē nēo ha
bet q̄ȝ vt aīam ſuā ponit quis p a-
micis ſuis. Primo igit̄ inuitat eos
ad martiriū verbo. ſecūdo facto. ibi
Factū eſt aūt dū ɔplerent̄. Prima
in duas. qꝛ p̄mo incitat eos verbo
ad martiriū Secūdo oſ̄dit martirij
premiū. ibi. Dico aūt vobis. Circa
primū premittit̄ xp̄i duplex inter
rogatio. ⁊ duplex diſcipuloꝝ rñſio
videlicet q̄ vulgares de xp̄ō dicerēt
⁊ quid apłi de hꝫ ſentirent. ⁊ patet
ſententia ex dictis math. xvj. Sciē
dum tñ qꝛ interrogatio xp̄i non ꝓ-
cedebat ex ignorātia ſed vt ex rñſio
ne diſcipłoꝝ qui credebāt ip̄m eſſe
veraciter xp̄m dei filiū efficacius in
citaret eos ad martiriū exēplo eiuſ
dem aīati. qui cū eſſet tante digni-
tatis voluit p nobis mortē pati. iō
ſubdit̄ (hꝫ. d. qꝛ optꝫ filiū hoīs pati
⁊c̄) ptȝ ſentētia ex dictꝭ math. xvj
excepto qꝺ ſubdit̄ (Qui me erubu
erit ⁊ ſꝫmones meos) nō audēs cōfi
teri xp̄m ⁊ veritatē euāgelij (Hunc
filius hoīs erubeſcet nō reputās eu
de ſuis. Ratio aūt huiꝰ eſt. qꝛ non
ſolū credere eſt neceſſariū ad ſalutē
ſed etiā ɔfiteri ore ſꝫm qꝺ dicit̄ ro. x
Corde eñ credi² ad iuſticiā. ore aūt
fit ɔfeſſio ad ſalutem. Hec tamen
cōfeſſio ptiet ad p̄ceptū affirmatiuū
qꝛ licȝ obliget ſp. nō tñ ad ſp: ſꝫ p
loco ⁊ tpe occurrēte caſu ī q̄ ex omiſ
ſione ɔfeſſoris fidei ſbtrahit̄ honoꝝ
debitꝰ deo. vt ſi q̄s int̄rogatꝰ de fide
tacēt qñ ex ſua taciturnitate credē²
ab alijs ip̄m fidē ñ hrē vel ip̄aȝ fidē
falſā ēē. vel ob eiꝰ taciturnitatē ali
os aūti ɔtigeret a fide ⁊ ſic peccaret
mortalꝭ ⁊ p ɔſeqn̄s int̄ dei filios nō
eſſꝫ ɔputādus (Dico aūt vob) hꝫ ɔñr
oſ̄dit martirij premiū vt magītudo
p̄mij auferat terrorē ſupplicij. Et p̄
mo deſcribit̄ illa oſtēſio. ſcđō emula
tionis diſcipłoꝝ rep̄ſſio ibi. Et fa-
ctū eſt ī ſeq̄nti die Circa p̄mū ſciēdū

ꝙ in hoc oñdit premiũ martirij in quantũ oñt se tribꝫ diſcipulis ſuis in forma glłoſa: qñ trãſfiguratus fuit corã eis· q̃ ad ꝯſimilem glãm reſurgerent corpa martirꝝ ſcd̃m ꝙ dicit apłs ad phił·iij Saluatorem expectamꝰ ihm xp̃m qui reformauit corpꝰ humilitatł nr̃e ꝯfiguratũ cor pori claritatis ſue· ⁊ pꝫ ſñia huiꝰ p tis ex dictis Math·xvij·exceptis que ſequunł (Et facta eſt dũ ora ret ſpẽs vultus eiꝰ altera) non ẽ in telligẽdum ꝙ quãtitas ſeu figura faciei xp̃i fuerit mutata: ſed a glłia aĩe tunc redũdauit in corpꝰ ipſius claritas q̄ eſt ꝓpetas ipſiꝰ corporis glłoſi (Et veſtitus eiꝰ albus ⁊ reful gẽs) ut claitas veſtis corrñderet cla ritati corpis (Erant autẽ moyſes ⁊ helias viſi in maieſtate) ſcꝫ ipſius xp̃i qui tũc appuit in claritate glłi oſa ut dictũ eſt (Et dicebant exceſ ſũ eius) i·paſſionẽ eius futuram: quã ſuſtinuit ex maxia caritate: q̄ dicił hic exceſſiua: non q̃ exceſſeit modũ virtutł: ſed q̃ excellẽtiſſimũ eiꝰ gradũ attingebat (Petrꝰ vero ⁊ qui cũ illo erãt grauati erãt ſom no) nã in pñtia maieſtatł opprimi tur fragilitas humana (et nemini dixerĩt ⁊c̃) ⁊ hoc ex precepto dñi ut pꝫ math·xvij· vbi precepit eis di cẽs· Nemini dixeritł viſionẽ donec filiꝰ hoĩs a morte reſurgat (Factũ eſt aũt) Hic ꝯñr reprimił diſcipu loꝝ emulatio· Et primo facto·ſcd̃õ verbo ibi· Intrauit aũt cogitatio· Circa primũ ſciendũ ꝙ eo q̃ xp̃us duxit petrũ iacobũ ⁊ iohẽm ſeorſũ ab alijs ad videndũ glãm ſue ma ieſtatis·ut predictũ eſt· Alij diſci puli qui nondũ erãt in bono ꝯfir̃ti aliquid humanũ paſſi: moti fuerĩt quodã zelo inuidie ꝯtra tres predi ctos ·⁊ ideo ptãs eijciendi demões fuit eis ſubtracta· ⁊ ideo nõ potue runt curare demoniacũ eis oblatũ· ut pꝫ in lrã·ut hoc aduertẽtes reſi ſterent a tali emulacõe· ⁊ idõ in fine dicił eis (Ponite in cordibꝫ veſtris

ſermones iſtos) ſcꝫ ad imitandũ· (Filiꝰ enĩ hoĩs futurꝝ eſt ut tradał in manꝰ hoĩm) ad ſuã humiliacõꝫ ſcd̃m illud phił·ij·c· Humiliauit ſe metipſũ factꝰ obediẽs vſqꝫ ad mor tem ⁊c̃· q·d·nõ debetł per ambicõeꝫ inuicẽ emulari: ſed magł in vobis humiliari· Cetera q̄ in hac pte ex ponẽda ſunt patẽt ex dictis math· xvij (Intrauit aũt cogitatio ⁊c̃) ⁊ non ſolũ cogitatio interior: ſed eti am ꝯtẽtio exterior· ſcd̃m ꝙ habeł mar·ix·vbi dicił· Siquidẽ inter ſe in via diſputauerãt quis eoꝝ ma ior eſſet· qđ reprimit ſaluator v̾bo ⁊ exẽplo pueri poſiti in medio· Et pꝫ ſñia ex dictis math·xviij· ⁊ mr̃ ci·ix· (Rñdens aũt iohẽs) Hic ex ĩ cidenti rñdet ſibi facte qõni ⁊ patꝫ ſñia ex dictis mar·ix· (Factũ ẽ au tem) Superiꝰ ſaluator excitauit diſ cipulos ad martiriũ verbo· hic hoc idẽ facit facto· Et diuidił in duas· q̃ primo facit qđ dictũ eſt· ſcd̃õ re mouet aliq̄ a ſuis ſeq̄cibꝫ· ibi· Fa ctũ eſt aũt· Circa primũ dicił (Fa ctũ eſt aũt dum ꝯplerenł dies aſſũ ptõnis eiꝰ) i· paſſionis p quã trã ſiturꝰ erat ⁊ aſſumendꝰ ad glłiam pr̃is ſcd̃m ꝙ hẽtur·ĩ·xxiiij· Oportu it pati xp̃m ⁊ ita intrare in gloriã ſuã (Et ipſe firmauit faciẽ ſuã) i· firmiter diſpoſuit (Vt iret in iheru ſalem) cõſtanter ⁊ ꝓmpte ad ſuſti nendũ mortẽ ut ſuo exẽplo diſcipu los aĩaret (Et miſit nũcios añ con ſpectũ ſuũ) ut aduentus eiꝰ non la teret (Vt prepararent illi) ſcꝫ hoſpici um (Et nõ receperũt illũ · q̃ facies eiꝰ erat euntis in ihrłm) ex mõ ince dendi apparebat ut iter eiꝰ eſſet in iheruſalẽ ad feſtũ paſchale· in q̄ ⁊ xp̃s paſſus ẽ· ſamaritanis aũt diſ plicebat ꝙ aliq̄ irent in ſolẽnitati bꝫ iheruſalẽ cã orõnis q̃ dicebant ꝙ locꝰ orõis erat apud eos in mõ te garizin·ut hẽtur ioh·iiij· Itł q̃ ex veſtientł xp̃i ⁊ diſcipuloꝝ eiꝰ co gnouerĩt ſamaritani ꝙ erãt iudei· q̃ iudei erãt diſtincti ab alijs gẽtilibꝫ

in veſtibȝ vt habetur nūi. xv. Judei
autē erāt ſamaritanis odioſi. eo ꝙ
ↄtēnebant eos ⁊ nolentes comedere
ⁱ bibere cū eis ſm q̄d dicit ioh. iiij
Non enī ↄuertunt iudei ſamaritaīs
(Dn̄e vis dicimus vt ignis deſcen=
dat de celo ⁱ ↄſumat eos) ꝓpt malí
ciam ſuā. ſm ambro. h̄ bono zelo di
xerunt licet indiſcrete. ⁱ allegaue=
runt ſimile de helya. vn̄ ſequit (Si
cut helyas fecit) vt habet. iiij. regl.
j. Beda v̄o dicit ꝙ h̄ dixerant impa
cientes. ſicut adhuc carnales volē=
tes vindicari. ⁱ iō rep̄hendūtur a
xp̄o. de indiſcretione ſm ambroſiū
de impaciētia ſm bedā cū ſubditur
(Neſcitis cuius ſpūs eſtis) q̄ꝛ ī no
uo teſtamēto q̄d eſt lex amoris n̄
timoris ſicut vetus teſta. ꝓcedendū
eſt ſuauiter ⁱ benigne. vn̄ ſubdit.
(Filius enī hoīs nō venit pdere ani
mas) ſtatim inferēdo penā mortis
ſicut vos vultis. Et in h̄ dat exem=
plum p̄latis vt non ſtatim cū īpetu
peccata puniāt. ſȝ magis temp⁹ et
locū exſpectent (Factū eſt aūt) p⁹
ꝙ xp̄s incitauit diſcipulos ad ſeq̄n
dum ip̄m etiā vſq; ad martirium.
Hic ↄn̄r remouet aliqua a volētibȝ
ſequi ip̄m. primū eſt cupiditas ter
renorum. cū dicit. (Vulpes foueas
habent ⁊c̄) Secundū eſt carnalitaſ
ꝓpinquorū. cū d̄r. (Sine vt mortui
ſepelient mortuos ſuos) ⁱ ptȝ ſen=
tentia iſtoꝝ duoꝝ ex dictis math.
viij. Terciū eſt inutilis dilatio que
notat. cū dicit² (Et ait alter ſequar
te dn̄e ſed primum pmitte mihi re
nunciare hijs q̄ domi ſūt) ſic faciūt
qui inutiliter ingreſſū religioīs vl
executionē melioris vite differunt.
ⁱ hoc remouet exēplo ↄuenienti cū
ſubdit (Nemo mittēs manū ſuā
ad aratꝝ. ⁱ aſpiciens retro ⁊c̄) ara
tor enī retro inſpiciēs facit ſulcū tor
tuoſum aut inutilē. ſic accipiēs me
lioris vite ſtatū ⁱ hn̄s affectū redeū
di ad priſtinū ſtatū ⁱ p̄dicator ver
bi diuini retardās opus p̄dicatio
nis p amicis carnalibȝ vel terrenis
negocijs. ineptus eſt regno dei adi
piſcendo ⁱ p̄dicando.

Capitulum Decimū.

Poſt h̄ autē deſignauit) P⁹
ꝙ deſcp̄ta eſt publicatio do
ctrine xp̄i p p̄dicationē apo
ſtolorum. Hic ↄn̄r deſcribit eiuſdē
publicatio p p̄dicationē. lxxij. di=
ſcipuloꝝ. Circa q̄d p̄mo deſcribi² eo
rum electio. ſecūdo ad p̄dicandum
miſſio. ibi. Ite ecce ego mitto vos.
tercio eoꝝ reuerſio. ibi. Reuerſi ſūt
aūt Circa primū d̄r (Poſt hec aūt)
ⁱ. poſt miſſionē apl'oꝝ ad p̄dican=
dum (Deſignauit dn̄s ibus) ⁱ. ſig
nanter elegit. vel d̄r deſignat quia
quos ab eterno p̄deſtinauit ad h̄
opus. tpaliter ad h̄ inſtituit ⁱ ap=
plicauit (lxxij) in ſignū ꝙ poſt xp̄i
reſurrectionē ⁱ aſcenſionē in celum
p̄dicaturi erāt fidē xp̄i gētibȝ. lxxij.
linguaꝝ. (Et illos binos miſit) tū
ꝓpter mutuā ↄſolationē ⁱ ꝓpter mu
tuam ↄſeruationē vt vn⁹ eſſꝫ cuſtos
caſtitatis alterius ⁱ alioꝝ bonoꝝ.
tum ꝓpter ↄfirmationē veritatis pre
dicande ab ip̄is. vt in ore duoꝝ te=
ſtium ſtaret verbū. tū in ſignū cari
tatis. q̄ debet eſſe in p̄dicatore. ſm
q̄d exponit btūs gregl. d. Binos g̊
diſcipulos in predicationē mittit.
vt p h̄ nobis tacitus innuat ꝙ q̄ er
ga alteꝝ caritatē nō habet. p̄dica=
tionis officiū nullatenus ſuſcipere
debet. (Ante faciē ſuā) vt aduētus
xp̄i nō lateret (In omnē ciuitatē ⁱ
locū) q̄ꝛ indifferēter xp̄s ⁱ apl'i p̄di
cabant in ciuitatibȝ ⁱ loc̄ magnis
ⁱ puis (Meſſis quidem multa) q̄ꝛ
multitudo gentiū ad ſuſcipiendū v̊
bum xp̄i p p̄dicationē apl'oꝝ erāt
parata. vt dicit apl's ad ro. xj ⁱ pa
tet p effectū in actibȝ apl'oꝝ (Opa
rij aūt pauci) q̄ꝛ apl'i ⁱ xp̄i diſcipu
li erant pauci reſpectu tante multi=
tudinis conuertende. Et adhuc eſt
ita ſcd̄m q̄d exponit gregorius. q̄ꝛ
licet in eccleſia ſint multi curati ⁱ ec
cleſie miſtri. tn̄ pauci inueniū² apti

ad predicandū rōe vite ſancte ⁊ ſa
ne doctrine. Vnde dicit greg̃. ſuper
locū iſtū. Ecce mundꝰ ſacerdotibꝰ
plenus ē. ⁊ tñ in meſſe dei rarꝰ val
de inuenit͛ operariꝰ. qꝛ officiū quidē
ſacerdotale ſuſcipimꝰ ſed opꝰ officij
non implemꝰ (Rogate ergo dñm meſ
ſis ut mittat operarios in meſſem ſu
am) qꝛ nullꝰ ſit aptus ad predica-
tionē verbi diuini niſi p grãm dei.
⁊ niſi ab eo miſſus mediate vel im
mediate (Ite: ecce ego mitto vos).
Hic cõñr deſcribit͛ diſcipl'oꝝ miſſio
ad predicandū. ⁊ ptꝫ lrã ex dictis
math. x. c. vbi ea q̄ hic ponunt͛ po
ſita ſūt ibi: licet nō eodē ordine. ex
ceptis q̄ ſequunt͛ (Neminē p viã
ſalutaueritis) .i. ſaluū dixeritis in
hac vita in q̄ quilibꝫ ē incertꝰ de ſa
lute futura: niſi ſup hoc certificatꝰ
fuerit reuelacōe diuina. Sed qꝛ hec
expoſitio licet cōis ſit: tñ videt͛ ſpū
alis ſeu miſtica. Ideo aliter pt̄ ex
poni mag' ad lrãm dicendo q in hꝫ
oñditur quãta diligētia ⁊ feſtina
cōe predicator verbi diuini dēat of
ficiū ſibi iniunctū exercere. qꝛ p hꝫ
intelligit͛ q non dēat ab officō ſibi
iniuncto retardari ꝓpter familiari
tatē cū aliquo ⁊ tali mō loquendi
vſus ē heliꝫeus mittēs feſtinanter
famulū ſuū ad ſuſcitacōnem pueri
defūcti. ut hētur. iiij. Re. iiij. c. (Ac
cinge lumbos tuos ⁊c̃) Et ſubdit͛.
(Si occurret tibi homo: nō ſalutes
eū. etſi ſalutauerit te: quiſpiã non
rñdeas ei) Per hoc ei intēdebat ex-
cludere verba cū alijs retardãtia eū
ab itinē (Edentes ⁊ bibētes q̄ ap'
illos ſūt) nihil interrogantes ꝓpter
cõſciam. ſicut et paulꝰ poſtea docuit
pri. choꝛ. x. (Et curate infirmos)
qꝛ ſimplicibꝫ hoībꝰ ⁊ illrãtis qua-
les erãt diſcipuli xp̄i: ꝓmittentibꝫ
regnū dei nō crederet͛ niſi hrēnt ptã
tem miracula faciendi ad cõfirma-
tionē ſue doctrine (Ve tibi corroza
im) Sūma hꝰ ptis pꝫ ex dictis mat.
xi. (Qui vos audit: me audit) hoc
addit ſaluator in fine ad oñdendū
q doctrina diſcipulorū eiꝰ ē deuote
⁊ reuerent͛ audiēda ſaltē ꝓpter reue
rentiã dei cuiꝰ principaliter ē doctri
na hec (Reuerſi ſūt autē) Hic cõñr
deſcribit͛. lxxij. diſcipuloꝝ reuerſio
Et diuidit͛ in partē principalem ⁊
incidentalē. q̄ incipit ibi. Et ecce q̄
dam legiſperitꝰ. Circa primã par
tem oñditur benig̃tas xp̄i erga diſ
cipulos reuerſos in duobꝫ: viꝫ eos
benigne corripiendo. Scdō de illoꝝ
illuiatione dō prī grãs agendo. ibi
In ipſa hora. Circa primū dicitur
(Reuerſi ſunt autē. lxxij) miſterio
ſue legationis cōpleto cū gaudio.
tum de ſua predicacōe p quã popu
lum edificauerãt. tū de miraculoꝝ
operatione. qꝛ demones eiecerãt. vñ
ſubdit͛. d. (Dñe etiã demoĩa ſubij
ciunt͛ nobis) Veruntñ qꝛ ex hoc ni
mis gl'abant͛ tanq̄ adhuc infirmi
⁊ imperfecti: ideo hec gl'a reprimitur
cū ſubdit͛ (Et ait illis. videbam ſa
thanã ſicut fulgur d' celo cadentē)
Fulgur ei cadit celerit͛. manifeſte
⁊ cū fetore ⁊ inflãmacōe. ſic demo-
nes de celo empirreo ceciderūt in in
ſtanti. ⁊ videntibꝫ ſcīs angelis cuꝫ
fetore pcti ꝓprij. ⁊ ad inflãmandū
hoīes p temptationē pati. ⁊ cã hꝰ
ruine fuit elatio ſiue ſupbia de ſua
excellētia. q. d. ſaluator diſcipulis
Cauē diligent͛ debet͛ ne ex elatiōe
de ptãte vobis cõceſſa ſup demones
nimis eleuemī. ⁊ ſic corruat͛ (Ecce
dedi vobis ptãtem calcãdi ſup ſer-
pentes ⁊ ſcorpiones ⁊c̃) ⁊ ſic in ad
uentu xp̄i videt͛ impletū illud pſa.
xi. qd' d' de ſpentibꝫ. ñ nocebūt ⁊ ñ
occidēt ī vniūſo mōte ſcō meo. qꝛ re
pleta ē terra ſcia dñi viꝫ p predica
tionē xp̄i ⁊ diſcipuloꝝ eius (Verū
tñ in hoc nolite gaudere) qꝛ ſigna
facē aliqñ cõceſſum ē et malis hoībꝫ
ut hētur math. vij. non ꝓpter ipōs
ſed ad cõfirmationē fidei xp̄i predi-
cate p ipōs (Gaudete aūt. qꝛ noīa
vr̃a ſcripta ſūt in celis) .i. in libro
vite in q̄ aliquoꝝ noīa dicunt͛ ſcri
bi dupliciť. Vno mō ſm preſentē

iuſticiā. Alio mō ſm eternā prede-
ſtinationē. a vtroq; mō noīa eoꝝ
erāt ſcṗta in celis. qꝛ erāt p̄deſtina
ti excepto iuda ꝓditore. a cū h̓ hē-
bant grām dei. qꝛ illa gr̄latio quā
habuerūt de eiectōe demonū. vt p̄-
dictū eſt. nō fuit mortale pc̄tm̄. et
patet ſnīa ex dictis math. xj. vſq;
ibi. (Bti oculi ⁊c̄.) a pꝫ ſnīa hui⁹
ꝑtis ex dictis math. xiij. (Ecce qui
dam legiſpitus) Hic eſt ps incidē
tatis in q̄ po² duplex incidēs. Pri᷑
eſt xp̄i rn̄ſio ad legiſdoctorē. Secū
dum eſt excuſatio marie erga ſoro
rem. ibi. Factū eſt aūt. Prime ptꝭ
ſnīa pꝫ ex dictꝭ math. xxij. a mar.
xij. vſq; ibi. (Ille aūt volēs iuſtifi-
care ſeip̄m) q̄d exponit̄ duplr̄. Vno
mō qꝛ vellet ſe iuſtificare ſm appa-
rentiā. Alio mō ſm veritatē q̄rens
a xp̄o intellectū p̄cepti hui⁹ vt ope
adimpleret. Et cauſa hui⁹ duplicꝭ
expoſitōis eſt. quia ſicut dictū fuit
math. xxij. Iſte videt̄ p̄mo veniſſe
ad xp̄m mala intētione a ſm h̓ ꝓce
dit p̄ma expoſitio. ſꝫ poſtea xp̄i ver
bis ꝯpūctus fuit a ideo dixit ei xp̄s
Non longe es a regno dei mar. xij.
a ſm h̓ ꝓcedit ſecūda expoſitio. qꝛ
nō apparet clare ex textu vtꝝ q̄ſtio
nem de ꝓxīo fecerit añ ꝯpunctionē
vel poſt. (Homo quidā deſcēdebat
de iheruſalē in iericho) ſm aliquos
h̓ eſt parabola. ſm alios eſt res ge
ſta. qꝛ inter iheruſalē a iericho erat
quedā ſolitudo vbi frequēter hoīes
trāſeūtes ſpoliabāᷓ a latroibꝫ. a oc
cidebāᷓ. in q̄ ſolitudīe captus fuit ſe
dechias fugiēs ab exercitu nabucho.
vt habet̄ ihere. vl. Moralr̄ tn̄ expo
nitur de peccatore deſcēdente a ſta-
tu iuſticie in pc̄tm̄ mortale. q̇ ſpo-
liatur a demonibꝫ bonis grē a vul-
neratur in bonis natuē. et relinqui
tur ſemiuiuus qꝛ tollitur ab eo vi-
ta gratie remanēte vita nature. cui
xp̄s appropiq̄ns in ſua benedicta ī
carnatione (Alligauit vulnera ei⁹
Infundens oleū) miſericordie cum
vino iuſticie (Et duxit in ſtabulū)

.i. in domū eccleſie. vbi ſimplices re
ficiuntur (et altera die) .i. poſt reſur
rectionem ſuā (Dedit ſtabulario) .i.
cuilibet ap̄lo (Duos denarios) .i. in
telligentiā noui a ve. teſta. qꝛ ape-
ruit illis ſenſū vt intelligerēt ſcṗtu
ras vt habet̄ infra. xxiiij. ca. Et eis
curā peccantiū ꝯmēdauit. ꝓmittēs
ꝓ ſalario vitā eternam. (Vade a fac
tu ſimiliter) ex rn̄ſione ꝯcludēs qꝛ
ꝓpinquitas gn̄is non facit ꝓximū
ſed opus miſericordie impenſū (Fa
ctum eſt) Hic po² ſecundū incidēs
q̄d eſt excuſatio marie erga ſororē
ſuā. vbi p̄mittit̄ locus cum dicit̄.
(Et ip̄e intrauit ī quodā caſtellū)
.ſ. bethaniā (Et mulier quedā no-
mine martha excepit illū in domū
ſuam) ad illam em̄ domū xp̄s freq̄n
ter diuertebat. a ſecure. tum ꝓpter
deuotionē ibi habitantiuꝫ. tū quia
plura beneficia eis ꝯtulerat qꝛ ipſā
martham a ꝓfluuio ſanguinis ſa-
nauerat ſm ambro. a mariam a ſe
ptem demoniis liberauerat ſm illos
doctores qui dicūt illā fuiſſe ſororē
lazari ſicut ſup̄ dictū eſt. vij. ca. (q̄
etiā ſedens ſecus pedes dn̄i audi. v̓-
bum illius) Intēta opibꝫ vite ꝯtē-
platiue (Martha autē ſatagebat
circa frequēs miniſteriū) occupata
in opibꝫ vite actiue (Que ſtetit) qꝛ
feſſa labore miniſterij diſcurrendo
ꝑ domū vt xp̄s a eius diſcip̄li eſſent
ꝯuenienter recepti a refecti. (Et ait.
dn̄e nō eſt tibi cure ⁊c̄) ꝯquerēs de
ociositate ſororis ſue. a de xp̄i negli
gentia hoc ꝑmittentis (Et rn̄dens
dixit illi dn̄s) excuſando mariā. In
uenitur aūt maria accuſata tripl̄r. ſ.
a phariſeo de p̄ſumptōe ſeu temeri
tate. eo qꝛ xp̄m tetigit recūbentē vt
dictū eſt ſ̄ vij. c. a ſm illos q̇ dicūt
illā fuiſſe ſororem lazari a marthe.
Itē a iuda de ꝓdigalitate eo qꝛ ꝑci
oſū vngentū effudit a pedes ih̄u vn
xit. vt habet̄ ioh. xij. tercio a ſororē
de ociositate. vt hic habet̄. a vbiq;
maria tacuit a xp̄s eā excuſauit oñ
dens phariſeo qꝛ factū marie n̄ erāt

preſūptionis ſed deuotionis. Jtē
oſ̄dens iude ⁊ alijs diſcipulis ꝙ il
la effuſio vngēti nō erat ꝓdigalita
tis ſed pietatꝭ. Jtē qꝛ oſ̄dit ſorori
ꝙ ſeſſio marie nō erat ociosa. ſ; me
lioribꝫ actibꝫ applicata. ideo ſequiᵗ
(Martha martha ſollicita es ⁊ tur
ba. er. plurima) qꝛ opa actiua vi-
te ſollicitudinē ⁊ diſtractionē men
tis inducūt ⁊ freq̄nter ꝑturbacōez
ingerūt (Porro vnū eſt nc̄carium)
ſcꝫ ipē deus q̄ vn9 eſt ⁊ pre omnibꝫ
querend9. vel (vnū) .i. vnitas mē
tis ad deū. ⁊ iſtud reſpicit vitā con
templatiuā ꝑ quā mens adherꝫ dō
qui ē ſimplicitꝰ vnus. ſcd̄m ꝙ dicit
aplꝯ .i. chor. vi. Qui adheret deo:
vnus eſt ſpūs Sicut econuerſo per
vitā actiuā intendēdo creaturꝭ que
multe ſunt aīa diuidiſ (Maria op
timā ꝑtem elegit) q. d. nō tū malā
ſed illa meliorē. Diſtinguiſ em̄ du
plex actio a doctoribꝫ. Vna que cō
ſiſtit in exercitio virtutū moralīū ⁊
iſta diſponit ad ↄtemplationē ſm
ꝙ dicit btūs gregꝭ. vi. moralīū Qꝛ
ↄtemplacōis arcē tenē deſiderāt ne
ceſſe ē ut pri9 in campo actōis ſe ꝓ
bent. Cuius rō eſt. qꝛ ſm pħm. vij
phi. Sedēdo ⁊ quieſcēdo fit aīa ſciēs
⁊ prudēs. Sedatis em̄ paſſionibuſ
⁊ tumultibꝫ paſſionū ꝑ exercitium
virtutū diſponiſ aīa ut liberē poſſit
eleuari in ↄtemplacōe veritatis Ex
quo pꝫ ꝙ talis act9 ordinaſ ad cō
templationē ſic̄ ad finē. Finis aūt
melior ē hijs q̄ ſunt ad finē. ⁊ ideo
de tali actione ↄcedunt oēs ꝙ ↄtem
platio ē melior. Alia aūt ē actio q̄
ſeq̄tur ↄtemplationē ꝓcedēs ex ple
nitudine ↄtemplacōis. ſic̄ eſt docē
⁊ in regimine aīarum laborare. et
hmōi. De tali actione dicūt aliq̄ ꝙ
ē melior ipſa ↄtemplacōe. ⁊ de iſta
actione nō loq̄tur hic xp̄s ut pꝫ in
tuenti. Alij vero dicūt ꝙ etiā iſta a
ctione ↄtemplatio melior ē. qꝛ illd
qd ſimplicitꝰ preeligiſ videſ eē me-
li9 abſolute: ꝙ̄ iſtud qd preeligiſ
tm̄ in caſu. Sicut pħari melius eſt

ſimplicitꝰ ꝙ̄ ditari: licꝫ ditari ſit ma
gis eligibile in caſu magne pauꝑ
tatis. ↄtemplatō aūt eſt ꝑ ſe eligē
da. cura aūt ⁊ regimen aīarū ad
qd ſpectat populū docere ⁊ dirige-
re in ſalutē ē eligenda vel poti9 ſuſ
cipienda in caſu nc̄citatis fraterne
Vnde dicit augꝰ xix. de ciui. dei Oci
um ſanctū querit caritas. negociū
iuſtū ſuſcipit nc̄citas caritatꝭ. quā
ſarcinā ſi null9 imponit intuēte ve-
ritati va candū ē. ſi autē imponiſ:
ſuſcipienda ē ꝓpter caritatꝭ nc̄cita
tem (Que nō auferſ ab ea) Opa eī
vite actiue nō hn̄t locū niſi in pn̄-
ti vita. ⁊ iō aduenīēte futura aufe
runſ: ſed ↄtemplatō prime veritatꝭ
nō tolliſ niſi quantū ad illud qd ē
ibi imꝑfectionis qꝛ videm9 nunc ꝑ
ſpeculum in enig̃te. tunc aūt facie
ad faciē ſm ꝙ hetur .i. chor. xiij.

Capitulum vndecimum.

ET factū eſt) Poſtq̄ xp̄s mi
ſit diſcipulos predicarē. hic
ↄſ̄r docet eos orare Et pri9
inducit eos ad orōis inſtantiā. ſe
cūdo ad fidei ↄſtantiā. c. xij. ⁊ tercō
inducit ꝓꝓlos ad ꝑmaꝫ. c. xiij. Circ
primū ſciendū ꝙ ad orōem debitā
duo requiruntꝭ. ſcꝫ affectio pura. ⁊
intētio recta. Primo igiſ induc̄ ad
primū. ſcd̄ō ad ſcd̄m. ibi. Nemo lu
cernā accendit. Circa primū ꝑmit
tiſ inſtructio diſcipulorꝝ. Scd̄ō cōfu
tatio emulorꝝ. ibi. Et erat eijciēs de
moniū. Adhuc circa primū primo
docet modū orandi. ſcd̄ō orōem ↄti
nuandi. ibi. Et ait ad illos. Circa
primū premittiſ xp̄i orō. qꝛ cepit
facere ⁊ docē ut dr act. i. ⁊ iō orōem
premittit cū dr (Cū eſſet in loco quo-
dā orans) Sciendū tn̄ ꝙ xp̄s non
orauit inquantū de9. qꝛ ſic nō ↄpe
tit ei orare. Orō em̄ eſt explicatio
ꝓꝓe voluntatꝭ apud deū ut eā imple-
at. voluntas aūt diuina ꝑ ſeipſā ē
xp̄s inquantū hō habuit volūtatē
effectiua eorꝝ q̄ vult. ſm illud pſ̄.
Oīa quecūqꝫ voluit dn̄s fecꝭ. ſed qꝛ
p. ij.

humanã· que nõ eſt p ſeipam effi
cax ad iplendũ ea q̃ vult niſi p vtu
tem diuinã· Ideo xp̃o ſcḋm q̃ hõ ↄpe
tebat orare· Orauit igit vt p nob
impetraret· ⁊ vt exemplũ nob orã
di daret· orauit etiã p ſeipõ ad ob=
tinendũ qḋ ſibi deerat· ſ· glĩam cor
poris joh· xvij Glĩfica me pr· ↄñr do
cet diſcipłos orare cũ dicitur (Cum
oratis dicite· pater nr̃ ⁊c̃) p3 ſnĩa
ex dict mat· vj· Sciendũ q̃ lucas
h omittit duas petitões orõis dñi
ce· ſ· terciã ⁊ ſeptimã· q̃ tercia ipli=
cite ↄtinet in duab3 p̃cedẽtib3· Si ei
glĩam dei pncipaliter q̃rimus ⁊ p=
ticipationẽ regni eius q̃ ↄtinent in
duab3 p̃mis petitõib3 bñ volũtatẽ
ei9 faci9· ⁊ eius volũtas iplet in no
bis· qḋ ↄtinet in· iij· petitione q̃ eſt
fiat vo· t· ⁊c̃ ſilr· vij· q̃ eſt· S3 li· nos
a malo· ↄtinet in ſexta· Si eñ in tẽ
ptationẽ nõ inducimur ei ſuccũben
do: h magis p̃ualemus reſiſtendo·
bene liberamur a malo· (Et ait ad
illos) Hic ↄñr inducit ad orõis cõ
tinuationẽ· Primo p exemplũ ei9
qui non ſolũ ab amico impetrat il
lud qḋ eſt ſibi neceſſariũ ꝓpter ami
ciciam: ſed etiã ꝓpter petẽdi ↄtinua
tionẽ· Moralr aũt iſte amicus in=
telligit ipẽ deus a quo ꝓuenit no=
bis oĩe bonũ· tñ aliqñ differt dar
illud qḋ dare intẽdit vt qḋ eſt nob
neceſſariũ impetrem9 a deo p orõis
inſtantiã· ⁊ tale eſt qḋ ptin3 ad ſa
lutem· Qñ eñ iſta tria ↄcurrũt vi3
q̃ aliquis petit pie· ⁊ de ptinentib3
ad ſalutẽ· ⁊ p ſe ⁊ pſeuerãter ſeu cõ
tinue· ſemp impetrat qḋ petit ab
eo· non tñ ſemp ſtatim dat· ſed ali
qñ differt vt ↄgruo tpe det· Si aũt
aliquis petat de imptinẽtib3 ad ſa
lutem· nõ ſemp exaudit· q̃ freq̃
ter ſibi nõ expedit exaudiri· ſimilr
ſi petat de ptinẽtib3 ad ſalutem p a
lio· aliqñ non exaudi² ꝓpter defectũ
illius p quo petit· Itẽ ſi petat pie ⁊
p ſe nõ tñ pſeuerãter impedit effe
ctus ꝓpter defectũ orõnis· iõ ſubdi²
(Petite) pſeuerãter (et dabit vob)

trib3 p̃dictis cõcurrẽtib3· ⁊ p3 ſnĩa
ex dictis math· vij (Et erat eijciẽs)
poſita inſtructõne diſcipłoꝝ de ſan
cta affectõe in orãdo Hic ↄñr deſcri
bitur ↄfutatio emuloꝝ de praua af
fectione facta xp̃i puerſe deprauan
do· Et p̃mo deſcribit eoꝝ emulatio
ſecũdo eoꝝ ↄfutatio· ibi· Ipẽ aũt vt
vidit· Circa primũ ſciendũ q̃ aliq̃
malignãtes miraculis xp̃i detrahe
bant duplr· Vno modo attribuẽdo
virtuti demonis· ⁊ h modus dict9
eſt math· xij· Alio mõ miãcula xp̃i
reputãdo praua· eo q̃ erãt circa in
feriora vt ↄmuniter vt puta circa ſã
nitates corpoꝝ ⁊ hmõi· Et ideo q̃re
bant ab eo ſigna fieri circa corpora
celeſtia· ſicut tpe ioſue ſol ſtetit im
mobilis ad ſpaciũ vni9 diei vt ha=
betur ioſue x· ⁊ tpe ezechie retroceſ
ſit ſol decẽ gradib3 vt habetur yſa·
xxviij· ⁊ hoc notat cum dicit· (Et
alij temptantes ⁊c̃· (Ipẽ aũt vt vi
dit) Hic ↄſequẽter deſcribit ↄfuta
tio malignantiũ p̃dictorum ⁊ pri=
mo illoꝝ qui opa xp̃i demoni attri
buebant· ſecundo illoꝝ qui ſignum
de celo querebãt· ibi· Turbis autẽ
ↄcurrentib3 Prima in duas· q̃ pri
mo ↄfutant verbo xp̃i eoꝝ maliciã
arguentis· Secundo verbo mulieris
deuote virtutẽ xp̃i ↄfitẽtis· ibi· Fa=
ctum eſt autẽ· Sentẽcia aũt prime
ptis patet ex dictis math· xij· ca°·
(Factũ eſt aũt) Hic po² ↄfutatio p̃
dictoꝝ v̓bo mulieis virtutẽ xp̃i cõ=
fitentis cũ dr· (Factũ eſt aũt cũ hec
dicẽt)· ſ· xp̃s rñdens blaſphemijs iu
deorum (Extollẽs vocẽ) ⁊ ex corde ⁊
ↄſtanter alte pferens laudẽ xp̃i Cõ
tra vituperiũ iudeorũ (Quedã mu
lier) Iſta a ſanctis ⁊ doctorib3 dici²
fuiſſe ſancta marcella famula beate
marthe ſororis lazari (Btũs venter
qui te portauit) mrẽm beatificat et
laudat ex filio ⁊ nõ ecõuerſo· q̃ ab
ipõ ꝓuenit grã ⁊ glĩa pncipaliter
ratione deitatis ⁊ inſtrũaliter ratio=
ne humanitat· q̃ hũanitas xp̃i ẽ
organũ ↄiunctũ ipi9 deitat (At ille

dixit) ↄmendando fidē ⁊ ↄſtantiam
mulieris ⁊ alioꝝ ſimiliū (Quinim
mo beati q̄ audiunt ⁊c̄) Iſtud q̄n
immo nō dicit̄ aduerſatiue ſed ↄ̄ſcōi
catiue .q.d. nō ſolum illa q̄ me por
tauit beata ē: ſed etiā qui audiunt
(verbū dei) corde credētes ⁊ ope ad
implentes. Vn̄ dicit btūs aug͠. li.
de virginitate ꝙ btā maria felici9
ↄcepit deū mente p̄ fidē: q̄ꝫ corpe p̄
carnis aſſumpcōēꝫ (Turbis autē)
Hic ↄ̄ñr ponit̄ ↄfutatio illoꝝ qui ſi
gna de celo q̄rebant . ⁊ ptꝫ ſm̄a ex
dictis mat̄. xij. (Nemo lucernā ac
cendit) q2 ſicut dictū eſt in deuota
orōne requirit̄ affectio ſcā . ⁊ inten
tio recta . Ideo poſtq̄ꝫ ſaluator docu
it diſcipulos de ſcā affectione . Hic
ↄ̄ñr inſtruit eos de recta intencōne
Et q2 recta intētio q̄ dirigit oīa ad
glam dei corrumpit̄ p̄ ẏpocriſim: q̄
ordinat oīa ad ꝑpriā laudē: idō ſal
uator primo diſcipulos de recta in
tencōe inſtruit . ſcdō de ẏpocri emu
los arguit . ibi . Et cū loquere² Cir
ca primū ſciendū ꝙ intētio recta ē
act9 voluntatꝭ tendētis in finē debi
tum p̄ aliq̄d ad finē debito mō or
dinatū . ſicut cum aliq̄s dat elemoſi
nam ꝑpter deū p̄ hoc tendēs in ipſū
deū . ⁊ iō preexigit actū caritatis in
deū tēdens ſicut in finē ꝑpter quem
eligit̄ id q̄d ē ad finē . preexigit eti
am actū fidei vel cognicōis cuius ē
ordinare ⁊c̄ in illud . Lucerna autē
hic accipit̄ p̄ intencōne recta ut vi
debit̄ . ⁊ idō dicit ſaluator (Nemo
accēndit lucernā) q2 intentio recta
includit lumē fidei . ⁊ ardorē carita
tis ad modū lucerne ardentꝭ (Et in
abſcondito ponet ⁊ ſub modio) q2
intētio recta dirigit̄ ad ſupna . ideo
ſeq̄tur (Sed ſupra candelabꝛ . ut q̄
ingrediunt̄ lumen videāt) Sicut eī
lucna in alto poſita illuīat ea q̄ ſūt
ī domo materiali . ſic intētio recta ea
q̄ fiunt ⁊ diſponunt̄ in domo ecc̄ie
⁊ etiā in domo ↄſciētie . idō ſubdit̄ .
(Lucerna corpis tui ē oculus tu9)
Hec ē locutio metaphorica . q2 cor
pus accipit̄ hic p̄ ↄgerie opationū
ſicut corp9 materiale eſt quedā ag
gregatio mēbroꝝ diuerſoꝝ . ⁊ ideo
ſicut oculus dirigit mēbra ad opan
dum . ut pedē ad ambulandū . ma
num ad ſcribendū: ſic intētio recta
ꝑput includit fidē ⁊ caritatē ut pre
dictū eſt: dirigit varias opacōnes
in finem debitū . idō ſubdit̄ (Si ocu
lus tu9 fuerit ſimplex) .i. intētio tu
a recta ſine plica falſe ſimulacōnis
(Totū corp9 tuū) .i. ↄgeries opatio
num tuaꝝ (lucidū erit) .i. meritoriū
vite eterne dum tm̄ opationes ſint
bone de gn̄e vel ſaltē indifferentes
aliter nō caderent ſub recta intētio
ne (Si aūt neq̄ꝫ fuerit) .i. intentio p̄
uerſa (Etiā corpus tuū tenebroſū
erit) .i. cōgeries opationum mala
erit . q2 opus bonū de genere: malū
efficit̄ ex puerſa intencōe . Sicut cū
aliquis dat elemoſinā mulieri pau
pcule intētione trahendi eā ad pec
catū luxurie . idō ſubdit̄ (Vide ergo
⁊c̄) .i. diligenter attende ne intētio
tua ſit puerſa . q2 p̄ hoc corrūperen
tur oīa bona (Si ergo corp9 tuum)
id eſt ↄgeries opationū (Totuꝫ lu
cidū fuerit) Tum ex bonitate intē
tionis . tum ex bonitate opis de ge
nere (Erit lucidū totum) q2 omnia
cedent ad vite eterne meritū (Et ſic
lucerna fulgoris illumiabit te) in
preſenti p̄ gratiā . ⁊ in futuro p̄ glo
riam (Et cū loqueret̄) Hic ↄſequē
ter arguit emulos de ẏpocriſi que
eſt corruptiua recte intētionis . Et
primo ponit̄ xp̄i argutio . Secundo
rep̄henſoꝝ obſtinatio . ibi . Cuꝫ hic
ad illos diceret . Prima in duas . q2
primo arguit phariſeos . et ſecūdo
legiſperitos . ibi . Reſpondēs autē .
Circa primū dicitur (Rogauit illū
quidā phariſe9: ut pranderet ap̄d
ſe) Vtrū autē ex deuocōe ſeu emu
lacōne ipſū inuitauerit hic nō dici
tur videt̄ tm̄ ex fine hui9 . ca . ꝙ ma
licioſe eū inuitauerit: ut int̄ epulas
aliq̄d calūniabile de v̄bis xp̄i au
diret (Ipſe āt īgreſſus recubuit) Et

hoc videt̃ eſſe ꝯtra doctrinã eius. q̃
mittẽs diſciplos ad p̃dicandũ di=
xit in quãcunq̨ ciuitatẽ aut caſtel
lum intraueritis interrogate q̃s in
ea dignꝰ ſit ⁊ ibi manete. ut habe²
math. x. Iſte aũt phariſeꝰ erãt in=
dignus vt videt̃ ex ſequẽtib3. Dicẽ
dũ ꝙ nõ eſt ſile de xp̃o ⁊ de diſcipul
eius. q̃ ex cohabitatõe cũ pctõrib3
nõ poterat peiorari ſicut diſcipli q̃n
erãt ab eo ſegregati ad exequendũ
actũ p̃dicandi. ⁊ maxie q̃ tũc non
dum erãt ꝯfirmati. ⁊ iõ xp̃s domũ
phariſei intrauit vt hrẽt occaſionẽ
arguendi vicia phariſeoꝝ (Phari=
ſeus aũt cepit intra ſe reputans di
cere q̃re nõ eẽt baptizatus) .i. lotus
ſm traditões iudeoꝝ (Et ait dñs
ad illũ) p h' aũt ꝙ r̃ndit cogitatõni
eius oñdit ſe eſſe deũ cui nuda ⁊ ap
ta ſũt ſecreta cordiũ (nũc vos phai
ſei q̃d deforis eſt mũdatis) Quia
de mũdicia exteriori in vaſis ⁊ co
ptionib3 ſuis erant multũ ſolliciti
⁊ de mũdicia interiori ip̃ius mẽtis
negligẽtes. cum tñ deret eſſe econ=
trario. q̃ interior mũdicia nc̃citat̃
eſt. exterior aũt ſolũmodo hõeſtat̃
que p̃ot omitti ſine pctõ. ⁊ idõ xp̃s
p̃dictam lotionem omiſit vt hrẽt
occaſionẽ arguẽdi phariſeos de ex=
teriori mũdicia tantũ curãtes ⁊ ĩte
riorẽ negligẽtes ⁊ ideo ſequit̃ (Q̃d
aũt intus eſt veſtꝝ plenũ eſt rapi=
na) alioꝝ bona violẽter accipiendo
⁊ ĩ iniq̃tate fraudib3 eos decipiẽdo
(Verũtamẽ q̃d ſup eſt date elemo
ſinã) q̃ p̃mo d3 fieri reſtitutio. ⁊ de
eo q̃d remanet elemoſinaꝝ largitõ
(Et ecce oĩa mũda ſũt vobis) quia
elemoſina magnã hab3 virtutẽ ad
pctõꝝ remiſſionẽ. vt habetur dañ.
iiij. Peccata tua elemoſinis rẽdime
ꝛc̃. ſed q̃ phariſei ex ypocriſi non
ſolũ querebãt exteriorẽ mundiciã
ſed etiã apparentẽ iuſticiã. iõ ſb̃di²
(Ve vobis phariſeis qui decimatis
mentã ⁊ rutã ꝛc̃) vt p h' apparerẽt
iuſti quaſi volentes implere mãda
tum de decimis reddendũ etiã circa
minima. vt p hoc crederent̃ multũ
voluntarij ad implendũ õia man
data cum tñ eſſent trãſgreſſores in
maiorib3. ideo ſubdit̃ (Et p̃terit̃ iu
dicium) iuſticiã ſubuertẽdo (Et cari
tatem dei) opa miſericordie omittẽ
do. Et q̃ honor eſt p̃miũ virtutis
ſcd̃m ph̃m. ⁊ ex appetitu apparen=
tis iuſticie ſequit̃ appetitus indebi
tus honoris. ideo ſequit̃ (Ve vobis
phaiſeis q̃ diligit̃ p̃mas cathedras
ꝛc̃) Et q̃ vicia occulta a dõ puniẽt̃
grauius quãto pctõres tales volũt
hic alijs pferri in honorib3. ideo ſeq̃
tur (Ve vobis) in h' eſt ꝯminatio pe
ne eterne (Quia eſtis monumẽta)
.i. ſepulcra. Et dicitur monumentũ
quaſi monens mentẽ q̃ viuẽtes p
hoc monent̃ de ſua morte cogitare
(Que nõ apparent) .ſ. exterius qua
lia ſũt interius. q̃ aliq̃n monumẽ
ta pinguntur ⁊ ornant̃ exterius et
fetoribus replent̃ interius (Reſpõ
dens aũt) Hic ꝯſequenter xp̃s ar=
guit legiſpitos. peccata eñi eorum
erant publica ⁊ manifeſta. et ideo
xp̃s ꝯtumeliã eis non faciebat pub
lice arguẽdo ꝓut iſte legiſpitus im
ponebat ei. ⁊ idõ xp̃s eos arguit de
trib3. Pr̃io de immoderata dñatio=
ne. cum dicit̃. (Et vobis legiſpitis
ve q̃ oneratis hoĩes) Et patet ſñia
ex dictis math. xxiij. Secũdo arguit
eos de falſa religione cum dicit̃ (ve
vobis qui edificatis) ⁊ pt3 ſñia ex
dictis math. xxiij. excepto q̃d ſb̃di²
(Profecto teſtificamini ꝙ ꝯſẽti tis
opib3 eoꝝ) videt̃ magis ſequi ꝯtra
rium. ad h' eñi ornabant ſepultu=
ras ꝓphetaꝝ vt viderentur iuſtiores
patrib3 ſuis q̃ occiderũt illos. vt ha=
betur exp̃ſſe math. xxiij. Et iõ dicẽ=
dum ꝙ illud teſtificamini refertur
ad hoc ꝙ ip̃i pſequebãtur xp̃m q̃
erat ꝓpheta magnus eis ꝓmiſſus.
⁊ diſciplos eius. ⁊ iõ ſubdit̃ (ꝓpte
rea ⁊ ſapiẽtia dei dixit) .i. xp̃s q̃ eſt
ſapientia patris (Mittã ad illos ꝓ
phetas) ꝙ autem hoc ſit factũ a xp̃o
pat3 math. xxiij. vbi dicit Ecce ego

mitto ad vos ꝓphetas ⁊ ſapiētes et
ſcribas. ⁊ ex illis crucifigetꝭ et occi
detis ⁊c̄. Tercio arguit eos de puer
ſa expoſicōe ſacre ſcripture cū dicit
(Ve vobis legiſperitꝭ q̄ tuliſtis cla
uem ſcie) Clauis ſcie eſt auc̄tas do
cendi p quā debet intellc̄s verus la
tens interi⁹ apiri. ⁊ ipſi econtrario
claudebāt pu͛erſe interp̄tando: utꝫ
circa preceptū de honore pn̄tum qđ
euacuabāt p doctrinā ſuā: ꝓut di
ctū fuit math. xv. ⁊ etiā de pluribꝫ
alijs preceptꝭ. ut dictū fuit math.
xv. (Ipſi nō introiſtis) ad intelle
ctū veritatꝭ (Et eos q̄ introibāt) ⁊
intrare deſiderabant (ꝓhibuiſtis)
pu͛erſitate doctrine vr̄e (Cū hoc ad
illos diceret) Hic ꝯn̄r deſcribi² pha
riſeoꝝ ⁊ legiſperitoꝝ obſtinatio: q̄
ex verbis xp̄i non fuerūt emēdati:
ſed magꝭ peiorati. ideo ſubdit (Ce
perūt phariſei ⁊ legiſperiti grauit͛
inſiſtere) ut eū terrerēt ⁊ ſtupeface
rent. q2 cōturbati min⁹ preuident.
(Et os ei⁹ opprimere de multis) ut
ſic ex varijs q̄ſitis ⁊ obiectis: extra
herent aliq̄d calūniabile de ore ei⁹
(Vt accuſarent eū) ſic̄ poſtea fecer̄t
corā pilato. ut hetur. ī. c. xxiij. ⁊c̄

Capitulum Duodecimum.

Multis aūt turbis) Poſtq̄m
xp̄s induxit diſcipulos ad
orōis inſtantiā. Hic ꝯn̄r in
ducit eos ad fidei ꝯſtantiā. ⁊ h̄ tri
plicit͛. Primo diſſuadēdo quedā a
fide retrahētia. Scđō ꝑſuadēdo q̄dā
in fide ſtabilitētia. ibi. Nolite timē
Tercio oñdendo ad fidē attrahētia.
ibi. Dicebat aūt. Retrahētia aūt a
fide ſunt q̄tuor. ſ. aſtucia ſeductoꝝ.
ſeuicia ꝑſecutoꝝ. auaricia cupidoꝝ.
cura nimia nec̄arioꝝ. ⁊ ſm̄ hoc pri
ma ps diuidit͛ in q̄tuor. ſcđa inci
pit ibi. Dico aūt vobis. Tercia ibi.
Ait aūt ei. Quarta ibi. Dixitqꝫ ad
diſci. ſuos Circa primū ſciendū. he
retici moderni p ſimulacōem ſcītā
tis freq̄nter corrūpunt fidē ſimpli
ciū. ⁊ hoc mō phariſei faciebant: q̄
erant ypocrite. ut pꝫ ex predc̄is. et
p hoc auertebāt multos a fide xp̄i
Qđ xp̄s docet cauere. d. (Attēdite
a fermento phariſeoꝝ) ne ſcꝫ p eoꝝ
ypocriſim aūtamini a fidei veritate
(Nihil aūt opertum eſt qđ nō reue
le²) q2 eoꝝ falſitas in iudicō dei ma
nifeſtabit͛ (Qm̄ q̄ in tenebris dix
iſtis) Hoc refert͛ ad ſeductores. mo
dus em̄ ſeductoꝝ ē in tenebris ⁊ oc
cultꝭ docere: ſed talia veniēt ad pa
lam in iudicio extrēo. ⁊ hoc notat͛
cum dicit͛ (Predicabit͛ in tectis) do
mus em̄ in terra illa hn̄t plana te
cta: vbi ꝯgregant͛ hoīes ad ſpaciā
dū. ⁊ idō illa q̄ dicunt͛ ibi: publice
dicunt͛. ⁊ hoc mō expoīt theophil⁹
Beda autē exponit hoc referēdo ad
diſcipulos xp̄i quoꝝ ea q̄ paſſi ſūt
in tenebris carcerū ⁊ preſſurarū de
clarata ſunt p orbem ad gl̄iam eo
rum. Sed prima expoſitio magꝭ cō
cordat lr̄e precedenti (Dico autē vo
bis) Hic deſcribi² ſecundū retrahēs
a fide qđ eſt ſeuitia ꝑſecutoꝝ: quā
xp̄s docet nō timere. ⁊ pꝫ ſm̄a ex di
ctis math. x. exceptis q̄ ſequuntur
(Nōne quinqꝫ paſſeres veniūt) ⁊
vendunt͛ (dipondio) Dipondiuꝫ ē
ſpēs monete. ⁊ vꝫ duplex as. ⁊ idō
quinqꝫ paſſeres vendebant͛ dipon
dio. ut hic hetur. ⁊ duo aſſe. ut ha
bet͛ math. x. q2 q̄rtus paſſer nō po
terat diuidi. ⁊ idō remanebat vendē
ti. Sicut qn̄ dan² quinqꝫ oua ꝓ vno
denario: nō dant͛ niſi duo p obulo
(Et oīs q̄ dicit verbū in filiū hoīs)
⁊ ꝯtra xp̄i humanitatē (Remitte²
illi) ⁊ nō eſt ita graue ad remittē
dū: ſicut verbū blaſphemie dictum
ꝯ deitatē. ⁊ hoc fuit expoſitū diffuſe
math. xij. (Cū autē inducent vos)
Iſtud fuit expoſitū math. xij (Ait
aūt ei quidā) Hic xp̄us diſſuadet
terciū retrahēs a fide qđ ē immode
rata ꝯcupiſcētia terrenoꝝ. vbi p̄mittit͛
cuiuſdā cupidi petitio dicentꝭ xp̄o
(Mgr̄ dic fratri meo ut mecū diui
dat hēditatē) Ibi incōueniēt͛ pete
bat. q2 nō erat loc⁹ nec tps. nec x⁹

erat tpalibꝫ intentus immo ea ↄtē
nere docebat Et iō xp̄s rn̄dit ei (hō)
carnalis ⁊ rudis ⁊ terrenus (Quis
me ↄſtituit ⁊c̄) Sibꝫ aptꝰ vt poſſent
vacaē vbo dei curā tpaliū a ſe abie
cerūt dicētes act· vj· Nō eſt equū
nos derelinq̄re verbū dei ⁊ miſtrare
menſis· ⁊ iō ex hꝫ xp̄s ↄn̄r docuit ca
uere auariciā q̄ a deo ſepat· vn̄ ſub
ditur (Quia nō in abundātia cu⸗
iuſq̄ꝫ vita eiꝰ eſt) ·ſ· ſpūalis p quā
ↄiungit deo· nec etiā corpalis qꝛ ꝓp
ter abūdantiā ⁊ ſupfluitatē mors
pluriū accelerat multo eī ples mo
riuntur ex repletione q̄ꝫ ex attenua
tione· vite etiā paupeꝝ nullus inſi
diatur· diuites aūt ī nullo loco ſūt
ſecuri· ⁊ in oī cibo ⁊ potu timēt into
xicari (Dixit āt ad illos ſilitudinē)
ad ſuū ꝓpoſitū declarandū· (Hoīs
cuiuſdā diuitis vberes fructꝰ ager
attulit) ·ı· multo ples ſolito curſu·
(Et cogitabat) Quia abundantia
diuiciaꝝ inducit magnā ſollicitudi
nem ⁊ p ↄſequēs aī anxietatē quia
nō ſupplent indigentiā· vt declarat
boe· ij· li· de ↄſol· vn̄ ſequit (Quid
faciā qꝛ nō habeo quo ↄgregē fru⸗
ctus meos) ecce abundātia fructuū
faciebat eū horreis īdigentē (Illuc
ↄgregabo) cū ↄtrario deberet dicere
diſpergā paupibꝫ (⁊ dicā aīe mee)
·ı· mihimetipſi ſm qđ totus homo
denoīatur a pte digniori (Quieſce)
hic exponunt quatuor mala q̄ ſo⸗
lēt ex abundātia diuiciaꝝ euenire· ſ·
ociositas q̄ nota² · ibi (Quieſce) gu
loſitas cum dicit (Comede) ebetas
ibi (Bibe) ↄmeſſationis celebritas
ibi (Epulare) vt infra· xvj· de diui
te epulone dr̄· q̄ꝫ epulabatur quoti
die ſplendide· (Dixit aūt illi deus)
·ı· ↄtrariū ſue cogitationis fecit· di⸗
cere eīn dei facere eſt ſcđm illud pſ·
dixit ⁊ facta ſunt (Stulte) qui nō co
gitas de dei puidētia ⁊ iuſticia (hac
nocte aīam tuā repetent a te) ·ſ· de⸗
mones quibꝫ obligata eſt p pctā·
(Que aūt paraſti· cuius erūt) qua
ſi diceret nō erunt tua· qꝛ nō porta
bis tecū Hoc aūt potiſſime poteſt
queri a pſonis eccl̄iaſticꝭ q̄ non poſ
ſunt relinquere bona eccl̄ie heredibꝫ
ſuis (Sic eſt) ·ı· ſilr ſtultus ⁊ ad ſi⸗
milem finē veniet (Qui ſibi thezau
rizat) bona tpalia (Et nō eſt in deū
diues) ·ı· vacuus eſt bonis ſpūali⸗
bus (Dixitq̄ꝫ ad diſciplos) Hic cō
ſequenter ſaluator diſſuadet quar
tum retrahens a fide· qđ eſt cura ni
mia ⁊ ſuperflua reſpectu neceſſario
rum ⁊ ptꝫ ſnīa ex dictis math· vj·
(Nolite timere puſillus grex) Hic
ↄn̄r ſaluator ſuadet in fide ſtabiliē⸗
tia· ⁊ ſūt quatuor· ſ· p̄ſtolatio pre⸗
mij· expectatio iudicij· exigētia of
ficij· magnitudo beneficij· Et ſcđm
hoc iſta ps diuidit in quatuor· Se
cunda incipit· ibi· Sint lūbi veſtri
p̄cincti· Tercia· ibi· Ait aūt· Quar⸗
ta ibi· Omi aūt cui multū datū eſt
Circa primū ſciendū q̄ꝫ ſpes vite et
ne maxime ſtabilit in fide· idō dicit
ſaluator ipſis fidelibꝫ (Nolite time
re) pſecutiones pn̄tis vite (Puſillꝰ
grex) Et dicit puſillus qꝛ pauci e⸗
rant fideles reſpectu infideliū· ⁊ q̄a
pauci ſunt electi reſpectu reprobꝫ
(Quia ↄplacuit patri vrō dare vo
bis regnū) ex mera eīn liberalitate
diuina aliquos elegit ad regnū ce
leſte alijs dimiſſis· ⁊ q̄s ab etno⸗
ſic elegit· in tēpe vocauit ad fidē· et
iuſtificauit p grām· vt ſic digni ef
ficerentur vita beata· ſm qđ dicit a
poſtolus ad rō· viij· Quos autē p̄
deſtinauit hos ⁊ vocauit· q̄s aūt vo
cauit hos ⁊ iuſtificauit· q̄s aūt iu⸗
ſtificauit illos glificauit· (Vēdite
q̄ poſſidetis) ·q· d· ex q̄ vobis patū
eſt reg· ce· paꝝ debetis curare de ter
renis· Sciendū tn̄ q̄ꝫ vēdere poſſeſſa
ad dandū elemoſinā nō eſt nccīta
tis niſi in caſu extreme nccītatis· ⁊
alias eſt ſuperogatōis· ꝓpt hꝫ dicit
math· xix· Si vis pfectꝰ eſſe vade et
vende oīa q̄ habes ⁊ da paupibus
nō dicit ſi vis ſaluari· ſꝫ ſi vis pfectꝰ
eſſe (Facite vobis ſacculos) ·ı· repo⸗
ſitoria bonoꝝ (Qui nō vetereſcunt)

Et que ſint illa oñdit dicens (Theſauꝝ indeficientē in celis) Ibi enī non pōt eſſe corruptio ab intrinſeco: nec p ↄſeqns inueteratio. quia qd antiquat ⁊ ſeneſcit: ppe interitū ē. ut dicit hebre. viij. Similiter nō pt ibi violentia fieri ab extrīſeco. ideo ſubdit (Vbi fur nō appropiat ⁊c̄) Iſte aūt theſaurus acqrit p predictā elemoſinaꝝ largitionē. Vn̄ math. xix. cū dixiſſet ſaluator. vende q̄ habes ⁊ da pauperibꝫ ſubiunxit. ⁊ hebis theſauꝝ in celo (Vbi enī ē theſaurus tu9) .i. res a te amata ⁊ deſiderata (Ibi ⁊ cor tuū) quia ſm augl. Aīa veri9 eſt vbi amat: q̄ vbi aīat. (Sint lumbi vr̄i precincti) Hic po9 ſcd̄m ſtabilitēs in fide qd ē preſtulatio iudicij futuri. vbi fideles q̄ nūc ↄculcant ⁊ deprimunt honorabuntur. ⁊ ideo ex tali expectacōe ſolidātur in fide: diſponētes ſe ut poſſint ſecure illud iudiciū expectare. ⁊ ad h induxit ſaluator. d. (Sint lumbi vr̄i precincti) Lūbi mentꝪ ſunt voluntas ⁊ intellect9. ex quibꝫ pcedūt cogitacōnes male. Lūbi vero carnis ſunt in quibꝫ viget mot9 luxurie ⁊ vtriqꝫ lumbi ſūt precingēdi) .i. coartandi ab illicitꝪ cogitationibꝫ et operibꝫ (Et lucerne ardētes) .i. doctrina clara pcedēs ex caritate (In manibꝫ vr̄is) īplendo ope (Et vos ſimiles. hoibꝫ) .i. ſitꝪ diſcreti. vigiles ⁊ ſolliciti de vrā cuſtodia: expectādo dn̄m venturū ad iudiciū. ſicut antiq̄ pr̄es expectabant eū venturū in carnē. tunc eritꝪ ſimiles illis (et cū venerit ⁊ pulſauerit) Venit autē dn̄s ad iudiciū p̄mo in morte cuiuſlibet. quia talis pn̄tabit in iudicō qualis inuenit in morte quantū ad grām vel culpā. ideo ſeqtur (Beati ſerui illi q̄s cū venerit dn̄s) in morte coꝝ (inuenerit vigilantes) .i. in ſtatu gr̄e ⁊ non in pctis dormiētes (Amen dico vob) .i. fideliter aſſero (Qꝫ precinget ſe ⁊c̄) .i. pmpte et ſine retardatōe miniſtrabit illis vitam beatā (Si venerit in ſcd̄a vigilia) Scd̄m btūm greg. prima vigilia eſt cuſtodia puericie: maxie poſtq̄ incipit vſus rōnis in pueris. Scd̄a vigilia ē cuſtodia iuuētutis. Tercia ſtatus virilꝪ. Quarta ſenectutꝪ. quia in quolibꝫ ſtatu aliq̄ moriūtur ⁊ ideo in quolibꝫ ſtatu fideles dn̄t eſſe pati p iuſticiā ad recipiendū mortē. Conſeqnr ad h induxit exēplū (Hoc aūt ſcitote ⁊c̄) Et pꝫ lrā (Ait autē ei petrus) Hic ↄſequentꝪ ponit terciū ſtabilitēs in fide qd eſt exigētia officij. quia prelati qui dn̄t alios in fide firmare dn̄t eſſe in fide magꝪ ſolidi. ⁊ idō dn̄t vigilare: nō ſolum ſup ſe: ſed etiā ſup gregē ſibi ↄmiſſum ne inſurgat aliqd fidei ⁊ moribꝫ ↄtrium. et h eſt qd dicitur rn̄dendo ad qōnem petri. (Quis puta ſ ē fidelis diſpēſator ⁊c̄) q. d. licꝫ quilibꝫ dēat vigilare ſup cuſtodiā ſui: tn̄ h precipue prelatꝪ incumbit q̄ ſunt diſpēſatores dei. ⁊ idō dn̄t eē vigiles ⁊ ſolliciti: ut miſtrent ſbditis bona ſpūalia. ⁊ h deſigna9 cum dicit (Vt det illis in tēpe tritici mēſurā) Tps tritici vocat tps euāgelij. Vnde ⁊ xp̄s ſe grano tritici ↄpauit. ioh. xij. (Menſurā) quia boni prelati dn̄t ammiſtrare ſpūalia ſubditis ſm eoꝝ pporcōem ⁊ capacitatē. (Btūs ille ſeruus quē cum venerit dn̄s) in morte ipſi9 (inuenerit ita facientē) .i. bō ſpūalia fidelitꝪ diſpenſantē (Sup oīa que poſſidet ↄſtituet eū) quia in btitudine eterna cōſeqtur bonū infinitū quod includit omnia bona (Qꝫ ſi dixerit ſeru9 ille ⁊c̄) nō cogitando de aduētu dn̄i in morte ⁊ p hoc malis operibꝫ ſe occupauerit: que ſunt cauſa ruine ſubditꝪ. qd nota9 cum dicit (Et cepit pcutē pueros) Tunc enī prelatus pueros pcutit: qn̄ ſubditos ſuos malo exēplo peccare facit (Veniet dominus ſerui illi9) ex inſperato repetēs debitū mortꝪ (Et diuidet eū) a pn̄tis vite bonis vel (diuidet eū) ſeparando aīam a corpe (Partēqꝫ eius ponet cum infidelibꝫ) id eſt cum dānatis

et ſubdit cauſam quare tales plus
damnanſ ſubditis malis. d. (Jlle
aūt ſeruus qui cognouit volunta-
tem dn̄i ſui) cuiuſmodi ſunt p̄lati q̄
ſciunt vel debent ſcire ſcripturas ſa
cras in quibꝫ volūtas dn̄i exprimi
tur (Vapulabit multis) id ē verbe
rabitur vel punieſ multū. qꝛ talis
non peccat ex ignorātia. ſed ex cer-
ta malicia (Qui aūt nō cognouit)
cuiuſmodi ſunt ſubditi qui vt ī p̄l
bus ſunt illiterati (vapulabit pauc)
i. minus punieſ. qꝛ talis peccat ex
ignorātia q̄ diminuit de pctō ꝛniſi
fuerit affectata. ſicut cū aliq̄s vult
ignorare illud qd̓ tenetur facere vel
vitare vt licētius peccet Ex magna
enī libidine peccandi puenit cū ali
quis vult ignorare illud cuius ſciē
tia poſſet eū a pctō impedire vel re-
trahere. ꝛ in pſona taliū dr iob. xxj
Qui dixerūt deo recede a nobis ſciē
tiam viaꝝ tuaꝝ nolumus (Oī aūt)
Hic ꝯſr po᷑ quartū ſtabiliēs ī fide
qd̓ eſt magnitudo bn̄ficij collati qꝛ
non ſolū p̄lati debent eſſe ſtabilito-
res alijs in fide: ſed etiā illi q̄ plus
ceteris acceperūt a deo de gratijs g̃tis
datis que danſ ad vtilitatē eccie ꝛ
pmotionē fidei. cuiuſmodi eſt noti
cia ſcripturaꝝ. grā miraculoꝝ. ꝛ cō
ſimilia. ꝛ h̓ eſt qd̓ dicit (Omi aūt
cui multū datum eſt.) .ſ. de p̄dictis
gratijs (Multū quereſ ab eo) nō ſo
lum ſibi ſed etiā alijs pficiēdo. (Et
cui ꝯmendauerit multū) differt cō-
mendatū a dato. ꝛ idō p ꝯmendatū
nō intelligiſ hic noticia ſcripturaꝝ
ſed magis docendi officiū. qd̓ eſt re
giminī annexū. vn̄ ꝛ ſubditi dicun
tur eſſe ꝯmēdati ſeu accōmodati cu
re paſtorali. ſm qd̓ dicit apl's p̄ma
thy. vj. Depoſitū cuſtodi. ꝛ a talibꝫ
plus requiriſ vt ſup̄ dictū eſt. ꝛ qꝛ
grē gratis date nō valent ad ſalu-
tem niſi ſint cū caritate. ideo ſubdi᷑
(Jgnē veni mittere in terrā) .ſ. cari
tatem dei ꝛ pximi (Et quid volo ni
ſi vt accendaſ) i. augmenteſ quia
caritas mereſ augeri vt aucta me

reatur pfici. Et qꝛ paſſio xp̄i quam
ex maxia caritate p nobis ſuſtinuit
eſt maximū caritatis incentiuum
ideo ſubdiſ. (Baptiſmo aūt habeo
baptizai) baptiſmū appellat ſui ſā
guinis effuſionē ex quo baptiſmꝰ
ꝛ alia ſacramēta eccleſie hn̄t effica
ciam (Et quō coartor vſqꝫ dū pfici
atur) qd̓ duplr̄ expoi᷑. Vno modo
vt p hoc intelligatur magnū deſide
rium eius pficiendi noſtrā ſalutem
p ſuam paſſionem. Alio modo vt p
hoc intelligatur triſticia ꝛ anxietas
animi que fuerunt in eo imminen
te paſſione. vt p hoc oſtenderet veri
tatem humane nature. Et q̊a poſt
paſſionem xp̄i ad predicationē euā
gelij multi crediderunt. alijs perſo
nis ſibi iunctis in infidelitate ꝑma
nentibus ꝛ pſequētibꝫ eos vſqꝫ ad
mortem. vt patet de ſancto criſāto
ꝛ patre eius. ideo ſequiſ (Putatis
pacem veni dare ꝛc) ꝛ patet ſentē-
tia ex dictꝭ math. x (Dicebant āt)
Hic ꝯn̄r ponūtur attrahētia ad fidē
ꝛ primo oñditur ppoſitū. ſecundo re
mouetur dubiū. ibi. Cum āt vadis
Circa primū ſciendū qꝫ duo ſūt val
de attractiua ad fidē xp̄i inter alia.
Primū eſt oracula ꝓphetaꝝ q̄ exp̄ſ
ſe loquūtur de aduētu xp̄i in mun-
dum. quantū ad ꝯditionē perſone
venietis. ꝛ quantū ad determinati
onem tpis. ꝛ aliaꝝ circūſtantiaꝝ.
ſicut plenius declaraui in quadam
queſtione de quolibet aduentu xp̄i
quā ꝓpt̓ plixitatē omitto. Et qꝛ iu-
dei ſaltē legiſpiti in oraculꝭ ꝓphaꝝ
erāt edocti. ideo arguit eos ſaluator
de hoc qd̓ hoc attractiuū ad fidē nō
cognoſcebāt. ꝛ tamē de diſpoſitōe
aeris futura p ſigna iudicabant q̄
tamen ſunt fallibilia. oracula autē
ꝓphetaꝝ ſunt certa. ꝛ h̓ eſt qd̓ dici᷑
(Cum videritis nubem ꝛc) ꝛ conclu
ditur (Hoc aūt tempus) .ſ. aduen
tus xp̄i (Quō nō pbatis) p ſcriptu
ras ꝓphetarū quas habetis. vnde ꝛ
dañ. ix. Tēpus aduētus xp̄i det̓mi
naſ ſm certū numeꝝ ebdomadarū

annoꝝ· Scd̕m attractiuū ad fidem
eſt ꝯditio euangelice doctrine· q̄ ſi
ꝓponeret̕ alicui ſapiēti qui tn̄ non
eēꝫ imbutus aliq̄ lege· ⁊ cuꝫ ꝟ alie
leges diuinitus ⁊ humanit9 tradite
naturali iudicio rōnis iudicaret le
gem euangelicā puriorē· ſāctiorē·
⁊ pfectiorē lege veteri ⁊ multo pl9
alijs legibꝫ hūanitus ꝯfictis· ſicͭ ē
lex machometica ꝯſimiles· et ꝟ eſt
q̄d d̕t ſaluator (Q̄d aūt ex vobiſip
ſis) .i. naturali iudicio rōnis (Nō
iudicatis q̄d iuſtū ē) recipiendo do
ctrinā euangelicā tanꝗ perfectiſſi
mā (Cū aūt vadis cū aduerſario)
Hic remouet dubiū· qꝛ ſupra dixe
rat ſaluator Non veni pacē mittē·
poſſet aliq̄s credere ꝙ intellexiſſꝫ de
oī pace· q̄d non eſt veꝝ: ſed ſoluꝫ de
pace illa in q̄ aliqui ꝯcordāt in ma
lo· id̕o dicit (Cū aūt vadis ⁊cͭ) Hic
accipit̕ aduerſari9 frater vel p̄xim9
ab alio iniuſte leſus· qui habꝫ cāꝫ
trahendi ad iudicē illum qui leſit
eū· ⁊ talis ē reconciliand9 p ſatiſfa
ctionē debitā ꝓut fuit expoſitū ple
nius math· v· alioq̄n ſeq̄re² maior
punitio a deo·

Capitulum decimumtercium

A Derant aūt) Poſtꝗ̄ ſalua-
tor induxit diſcipulos ſuos
ad fidei ꝯſtantiā· Hic indu
cit pc̄tōres ad pn̄iam Et primo po
nit̕ xp̄i monitio· Scd̕o pc̄tōꝝ cōuer
ſio· ca· xv· Prima in duas qꝛ pri⁹
ponit̕ informatio penitentiū· Scd̕o
ꝯfutatio impenitentiū· xiiij· c· Cir
ca primā primo ponit pn̄e motm̄
Scd̕o penitendi modū· ibi Ait aūt
illi quidā· Prima in duo· qꝛ p̄mo
deſcribit motiuū pn̄e· Scd̕o ex hoc
ſequentē fructuꝫ ec̄cie· ibi· Dicebat
ꝰ· Prima in duas· qꝛ circa motm̄
pn̄e primo ponit̕ xp̄i inſtructō· ſe
cundo inſtructōnis ꝯfirmatio· ibi·
Erat aūt docēs· Circa primū indu
cit xp̄s ad pn̄iam primo p exēpla
Scd̕o p rōem ſumptā ex pabola ibi
Dicebat aūt· Circa primū ſciendū
ꝙ motiuū ad pn̄iam freq̄nter ꝯtin
git ex morte repentīa ⁊ horrida ali
quoꝝ· De quo ponunt̕ hic duo ex
empla· Primū ē de galileis a pila
to int̕fectis· dū actu eēnt occupati
in ſacrificijs· de quibꝫ ē duplex opi
nio· Dicit em̄ cirill9 ꝙ iſti fuerūt ſe
quaces iude galilei· De quo dicit̕
actu· v· c· ꝙ auertit populū in die
ꝓfeſſionis· qꝛ dū iudei ꝓfiterent̕ ſe
eē ſubditos romano imperio ut di
ctū eſt· ſ̄· ij· ca· Iſte iudas galile9
dicebat ꝙ hoc erat eis illicitū ſcꝫ re
cognoſcere aliquē dn̄m pret̕ deū: q̄
eos eduxerat de egipto ⁊ fecerāt ſibi
populū peculiarē· ⁊ multi ꝯſēſerūt
ei itātū ꝙ poſtea ꝓhibebāt oblatō
nes fieri ꝓ ſalute imp̄ij romani· de
q̄ pilatus indig̃tus repente cū mlt̕
titudine romanoꝝ venit ſup eos ſa
crificātes ſc̄m ritū ſuū· et interfecit
eos: ita ꝙ ſāguis interfectorū fuit
mixtus cū ſang̊ne ſacrificioꝝ· In
ſcolaſtica vero hiſtoria dicit̕ ꝙ fuit
quidā mag9 de galilea q̄ dicebat
ſe eē filiū dei· ⁊ dū multos ſeduxiſſꝫ
⁊ ſecū duxiſſꝫ in montē garizī ꝓmit
tēs inde ſe aſcēſuꝝ in celū· ⁊ dū illi
ſacrificarent ei ſic̄ filio dei: pilat9 ſup
ueniēs eos cū armis int̕fec̄: ne ma
ior ſeductio fieret· ⁊ ꝟ ē q̄d d̕r hic·
(Aderāt aūt quidā in ip̄ō tp̄e nūci
antes ill̕ de galileis) predc̄ās dupli
ci de cā· Vna erat· qꝛ aliq̄ eoꝝ vole-
bant nōre xp̄m de ꝯſili ſeductione·
Alia cā erat· qꝛ alij illā occiſionem
ſubitā ⁊ horridā: horribilibꝫ pc̄tis
ipſoꝝ occiſoꝝ imputabāt· ⁊ ſc̄m ꝟ
d̕t ſaluator (Putat̕ ꝙ galilei hij p̄
oībꝫ pc̄tōres fuerūt) q· d· Nō ē argu
mentū ſufficiēs Vn̄ ſubdit̕ (Nō di
co vobis) nō negat eos pc̄tōres fuiſ-
ſe ⁊ ꝓpt̕ hoc periſſe· ſed aſſerit duo
ſcꝫ ꝙ tal̕ mors nō ē argumentū ſuf
ficiēs ꝙ g̃ui9 peccaſſent oībꝫ alijs·
qꝛ freq̄nter dn̄s pc̄tā min9 g̃uia in
pn̄ti vita punit· ⁊ g̃uiora p9 vitā
pn̄tem differt graui9 puniēda· Aſ
ſerit etiā ꝙ niſi de pc̄tis ꝓprijs peni
tuerit ſilr̕ pibūt· q̄d adipletū fuit

ꝑ titum ⁊ veſpaſianū in deſtructōe cītatis iħrlīma ocaſionē ꝓphi iudai- ci· qui nō penituerāt de ocaſiōe xp̄i ⁊ alijs pc̄tis ſuis· Fideles enī q̄ tūc crediderūt xp̄o an̄ aduentū titi ⁊ ve ſpaſiani ꝑ angelū fuer̄t moniti vt recederēt de iudea ⁊ tūc trāſierūt ad regnū agrippe qui tūc erat ↄfedera tus romanis· Secundū aūt exm̄ poꝛ cū dr (Et ſicut illi ·xviij· ſup q̄s ceci dit turris in ſiloe) Iſti erāt iħeroſo limitani ⁊ dū edificarēt quandam turrim ī loco dicto ſubito cecidit ſu per eos ⁊ oppſſit· quā ruinā aliqui imputabāt enormitati pc̄tōꝝ ſuo- rum· de q̄ ſimilē ſniām dicit xp̄s· ſi cut ⁊ de p̄mo exēplo (Dicebat aūt a ſilitudinem)· Hic inducit ſaluatoꝛ ad penitentiā rōne ſūpta ex ſilitu- dine arboris q̄ p̄ſcindit̄ niſi faciat fructū· ex h̄ ↄcludens ꝙ ſilr eſſent p̄ ſcindendi de p̄ñti vita ⁊ puniēda· ni ſi facerent fructū pñie ⁊ bonoꝝ ope- rum ⁊ h̄ eſt qđ dr (Arborē fici)·ı· gē tem iudaicā· (Habuit quidā·)·ı· ipē deus· cuius pfectio ⁊ ꝓpetas non pōt a nobis exp̄mi aliquo determi nato noīe· ſ̄m qđ dicit̄ ·vj· ꝓpoſitō ne de cauſis· Cauſa p̄ma ſupioꝛ eſt omī narratione· idō dicitꝛ (Quidā) indeterminate (Plantatā in vinea ſua)·ı· in iudea q̄ ſpēali mō dicebaꝛ hereditas dei· (Dixit aūt ad cultorē vinee)·ı· ad angelū cuſtodē ⁊ ꝓpoſi- tum illi genti· qui tūc erāt michael vt habetur dan̄·x· (Ecce anni tres ſunt)·ı· tria tpa· ſcꝫ tēpus legis· tē pus ꝓphetaꝝ· ⁊ tēpus p̄dicationis xp̄i· in quibꝫ deus queſiuit fructuꝫ bonoꝝ operū a iudeis· ⁊ nō inuenit niſi in paucis valde· q̄ quaſi nihil ↄputant̄ reſpectu tante multitudi- nis· vtꝫ p̄dicta tpa ↄſideranti (Suc cide ergo illā) in quo ergo oñditur ꝙ meruerāt occidi ⁊ de terra illa eij ci· qđ factū eſt poſtea ꝑ titū ⁊ veſpa ſianū· qui multos de illis occiderūt ⁊ alios captiuos de terra eiecerunt (Dñe dimitte illā)· qꝛ angl̄s ꝑ illis quos cuſtodiuit interpellāt diuinā

clementiā· vñ ⁊ deſtructio ciuitatis ⁊ ꝓphi dilata eſt per ·xl· annos poſt paſſionē xp̄i (Vſqꝫ dum fodiam cir ca illam) immittēdo eis terrorē di- uinorum iudicioꝝ (Et mittā ſter- cora) Oñdendo eis feditatē ⁊ abho- minationem pc̄tōꝝ ſuoꝝ ꝑ que ſo- lent hoīes penitere de peccatis ſuis (Et ſi quidē fecerit fructū·) qꝛ in illꝭ xlij· annis dicte dilatiōis· multi de iudeis penituerūt· ⁊ ↄuerſi ad fideꝫ fructū bonoꝝ operꝝ fecerunt· vt pꝫ act·ij· ⁊ in pluribꝫ alijs locis· (Sin aūt ſuccides eā·) qꝛ impenitētes ⁊ in ſua pfidia remanentes fuerunt occiſi ⁊ captiuati ꝑ titū ⁊ veſpaſia- num vt p̄dictum eſt· (Erant autē) Hic cōſequēter ponit̄ doctrine xp̄i ↄfirmatio ꝑ ſequens miraculū vbi primo notat̄ locus cum dicitꝛ (Erat autē docens in ſynagoga eoꝝ) ī lo co ↄmuni vbi ↄueniebant iudei ⁊ tē pus cum dicitur (Sabbatis) in qui bus hoīes debebāt intendere diuīo cultui ⁊ ad audiendū verbū dei (Et ecce mulier que habebat ſpiritū in firmitatis)·ı· infirmitatē a ſpiritu maligno inflictam vel cauſatā· qđ patet ex hoc qđ infra ſubdit̄ (Hāc aūt filiam abrahe quā alligauit ſa thanas·)·ſ· vinculo infirmitatis (x viij annis) ex quo patet infirmita tis diuturnitas· (Et erat inclinata nec poterat ſurſū reſpicere) In quo apparet infirmitatis grauitas ⁊ de formitas· ⁊ iſta exprimunt̄ vt miā culū ſequēs maius ⁊ euidētius oñda tur· vñ ſubdit̄ (⁊ ↄfeſtim erecta ē) licet enī ꝑ naturā poſſent alique in firmitates curari tñ nō in inſtanti· (Rñdens autē archiſinagogus)·ı· pñceps ſynagoge· ⁊ dr ab archos qđ eſt pñceps ⁊ ſynagoga (Sex di es ſunt in q̄bꝫ optet opari) Hoc in telligiꝛ de opibꝫ ſuilibꝫ· ſꝫ operatio miraculoꝝ q̄ ordinat̄ ad gloriā dei ⁊ videntiū deuotionē excitandā po terat fieri in die ſabbati· ⁊ ↄuenien tius illa die q̄ꝫ ī alijs eo ꝙ illa dies erat ordiata cultui diuino ⁊ deuotōni

populi ⁊ hoc oñdit xp̄s exēplo ſen
ſibili cū dicit (Ypo crite: vnuſquiſ-
q₃ vr̄m ⁊c̄) Et ptꝫ lrā (Et cū hoc di
ceret: erubeſcebant oēs aduerſarij
eius) ↄfuſi ſua rōnabili rn̄ſiōe: cui
nō poterāt ↄtradicere. Circa q̄d ↄſi
derandū q̄ xp̄s ↄfundebat aduerſa
rios ſuos . aliqn̄ exēplis ſicut hic
aliqn̄ miraculis: ſicut ſupra. v. Vt
aūt ſciatis q̄ filiꝰ hoīs habet ptā-
tem dimittendi in t̄ra pctā: ait pa
ralitico. tibi dico ſurge ⁊c̄. Aliqn̄ ſcri
pturis. ſicut math. xxi. Nunq̄ legi
ſtis q̄ in ore infantiū ⁊ lactentiū
pfeciſti laudē ꝓpter ⁊c̄. Aliqn̄ rōni
bus certꝭ. ſicꝭ math. xxij. Cuiꝰ ē ima
go h̄ ⁊ ſupſcriptio ⁊c̄. Aliqn̄ teſtio
nijs. ut ioh. v. Vos miſiſtis ad io
hem ⁊ teſtioniū phibuit vitati (Di
cebat h̄) Poſtq̄ ſaluator poſuit pe
nitētie motiuū. hic ↄn̄r oñt ſeq̄ntē
ex hoc ecc̄ie fructū. Circa q̄d ↄſiderā
dū q̄ licet penitētes ⁊ ↄuerſi ad fi-
dē catholicā primo fuerūt pauci et
abiecti tpibus pſecutionis tirāno
rum ⁊ hereticoꝝ: tn̄ dn̄s poſtea īdu
xit aliquos penitētes ad fidē q̄ fue
runt magni hoīes ſcīe ⁊ vita. ſicut
fuit ambro. augꝰ. ⁊ ↄſimiles. p q̄s
ecc̄ia fuit exaltata valde ꝓut hic cō
tinet in duabꝫ parabolis q̄ expoſite
ſunt math. xiij. c. (Ait aūt illi) Pꝰ
q̄ ſaluator poſuit ſupra pn̄ie moti
uū ⁊ ſequentē fructū. Hic ↄn̄r oñt
penitendi modū. Circa q̄d ſciendū
q̄ in penitentibꝫ triplex ē difficul-
tas ad opa virtutū Vna ē ex corru
ptione nature p pctm̄ primoꝝ pn
tum: ex qua cāta eſt in hūana na
tura pnitas ad malū ⁊ difficultas
ad bonū. ſm̄ q̄ dicit gen̄. viij. Sen
ſus ⁊ cogitatio hūani cordis pna
ſunt ad malū ab adoleſcentia ſua.
Scd̄a eſt. q̄ ex pctis preteritꝭ cāta
eſt in ipſis peccantibꝫ quidā hītꝰ:
vel ſaltē diſpoſitio inclinās ad pec
cata ſilia Tercia eſt ex difficultate
opis virtuoſi. q̄ vtus eſt circ̄ bonū
arduū ⁊ difficile. ⁊ iō modꝰ penitē
di ad hoc q̄ ſit efficax debꝫ cū mag

no conatū fieri. ⁊ hoc eſt q̄d dicitur
(Contēdite intrare p anguſtā por
tam) Et p h̄ etiā ſoluit q̄ō ꝓpoſita
de paucitate ſaluādoꝝ. q̄ pauci re
ſpectiue inueniunꝰ ita feruide peni
tentes q̄ non impediant ꝓpter di
ctas difficultates. Iō ſubdit (Mlꝭ
ti q̄runt intrare ⁊ nō poterūt) ⁊ iſti
ſunt tepidi predictis difficultatibꝫ
impediti. et q̄ nō ſemp durat tps
penitendi. ideo ſeq̄tur (Cū aūt intrē
uerit prfamilias) Iſte pr̄familias
eſt xp̄s q̄ p paſſionē intrauit glo-
riā. ut hetur lu. xxiiij. Oportuit pati
xp̄m ⁊ ita intrare in glām ſuā. Ex
quo etiā oñditur q̄ alij nō hebunt
ingreſſum facilē (Et clauſit oſtiū)
In morte pctōri claudiꝰ oſtiū pn̄ie
(Incipietꝭ foris ſtare ⁊ pulſare ⁊c̄)
In quo oñditur pn̄ia pꝰ mortē ſed
infructuoſa. ſm̄ q̄ dicit ſapie. v. di
centes intra ſe pn̄iam agentes ⁊c̄.
(Tunc incipietꝭ dicere. mādu cauī
mus corā te ⁊c̄) Hoc potiſſime re-
fert ad iudeos inter quos xp̄s con
uerſatꝰ fuit: ⁊ in plateis eoꝝ docuit
(Neſcio vos vnde ſitis) Qr neſciet
eos ſcia approbacōis: ſed reproba
cōis (Ibi erit fletꝰ) In fletu ei duo
ſunt ſcꝫ triſticia animi ex q̄ pcedit
fletus corpalis. ⁊ ſm̄ hoc fletꝰ erit
in dānatis gn̄aliter tā demonibꝰ
q̄ hoībus. Aliud ex pte corpis. ſcꝫ
reſolutio lacrimarū. turbatio cere
bri ⁊ oculoꝝ. ⁊ quantū ad h̄ fletus
non pōt eſſe in demonibꝫ. neq₃ in a
nimabꝫ ſepatis: ſed pꝰ reſurrectōēꝫ
in hōibꝫ damnatꝭ erit turbatio ce
rebri ⁊ oclorum. non tn̄ fluxus ſeu
reſolutio lacrimaꝝ. q̄ ceſſante mo
tu tunc ceſſabit oīs geneātio ⁊ cor
ruptio . Stridor autem dentiū non
importat aliquam corruptionē . ⁊
ideo poterit ibi eſſe (Cū videritꝭ abrā
hā ⁊c̄) Hoc ꝓpe erit in extremo iu
dicio qn̄ reprobi videbūt electos rē
ſurrexiſſe in corporibꝫ glorioſis. et
audient vocē iudicꝭ eos vocantꝭ ad
regnū celeſte. ⁊ cōdemnantꝭ repro
bos ad penā gehēne. ſcd̄m q̄ dicit

math. xxv. Tunc enĩ videbunt ſe ex
pelli p demones executores diuie iu
ſtitie (Et venient ab oriente et occidente
etc.) q ab vniuerſis mũdi ptibꝫ gẽti
les cõuerſi ſunt ad fidẽ. q tunc reci-
pient gl'iam in aĩa et corpe (Et ecce
ſũt nouiſſimi q̃ erãt primi) .ſ. iudei.
qui erãt primi ad recipiendũ bene-
ficia dei. erũt poſteriores gẽtilibus
pp̄ter ſuã incredulitatẽ. et h' eſt qđ
dicit apl's rõ. xi. Cecitas ex pte cõti
git in yſrahel donec plenitudo gen-
tiũ intraret etc. (In ipa die) .h' eſt
ps incidentalis. aliq enĩ phariſeoꝝ
nõ potẽtes doctrine xp̄i ↄtradicere.
p cautelã voluerũt terrere eũ. et ſic
eius doctrinã impedire. d. (Exi et va
de hinc q herodes vult te occidere)
De q̃ videt' q tũc erat in terra hero
di ſubiecta. verũtamen videt' q iſti
dixerũt falſũ ex h' qđ habetur infra
xxiij. Herodes aũt viſo ihesu gaui-
ſus eſt valde. erat aũt ex multo tẽ-
pore cupiens videre eũ etc. xp̄s tam̃
in ſua reſpõſione oñdit ſe talibꝫ nõ
terreri. nec a bonis opibꝫ impediri
d. (Dicite vulpi illi) .i. herodi. Vul-
pes enĩ eſt aĩal doloſum rapax tor
tuoſe incedens et fetidũ. ſic pñceps
malus q̃lis erat iſte herodes eſt do-
loſus p machinationẽ mali rapax
reis alieni. tortuoſe incedẽs p puſi
tatem iudicij. fetidus p infamiam
noĩs ſui (Ecce demonia eijcio) et nõ
pñt mihi reſiſtere. cũ tñ ſint maio-
ris ptãtis q̃ herodes. q. d. ñ habeo
timere eũ (Et ſanitates hodie pficiõ
et cras) q xp̄s duobꝫ annis p̄dica
uit iſta bñficia ↄferẽdo: Et in tercio
anno ſue p̄dicationis paſſus eſt.
vel (Hodie et cras) .i. paucis diebꝫ
vſqꝫ ad tẽpus paſſiois mee ĩ iheru
ſalẽ; (Quia nõ capit pp̄hetã perire
extra iheruſalẽ) Quia ↄueniẽs fuit
xp̄m pati in loco paſſionis pp̄heta-
rũ q̃ eſt iheruſalẽ. vtꝫ ex decurſu ve.
teſta. vñ et de manaſſe rege iuda 8.
iiij. regl. xxi. Qr impleuit ihrl'em ſã
guine pp̄haꝝ vſqꝫ ad os. et iõ cõue
niens fuit xp̄m ibidẽ pati. tũ q eſt
caput oĩm pp̄haꝝ. tũ q oĩs pp̄hete
de eo ſcp̄ſerunt ſm qđ 8. act. x. ca.
Huic oĩs pp̄hete teſtimoniũ phi
bent. et pp̄ter dictã occaſionẽ expro-
bat dñr ciuitati ihrl'm. d. (Ihrl'm
iheruſalem etc.) patet ſententia ex
dictis math. xxiij.

Capitulũ Decimũquartũ.

Et factũ eſt) Poſita inſõrtio
ne penitentiũ. Hic dñr po'
ↄfutatio impenitentiũ. dicũ
tur aũt impenitẽtes pp̄e qui ad ver
bum xp̄i nõ ↄuertebant': ſꝫ potius
indurabant' in malis ſuis. et inſup
xp̄õ inſidiabant' q̃les erãt phariſei
et legiſpiti. Primo g' po' iſtoꝝ cõfu
tatio. Secũdo ſimpliciũ informatio
ibi. Ibãt aũt turbe Prima diuidi'
in. iiij. q p̄mo ↄfutat eos de ignorã
tia. Secũdo de ſupbia. ibi. Dicebat
aũt et ad inuitatos. Tercio de cupi-
ditate. ibi. Dicebat autem et ei. Qr
to de ingratitudine. ibi At ipẽ dixit
Circa primũ ſciendũ. q inuidia ex
cecat intellectũ. et ideo phariſei et le
giſpiti ex inuidia ↄtra xp̄m exceca
ti dicebant eũ legis trãſgreſſorem.
eo q curabat in ſabbato. qđ tñ eſt
falſum vt dictũ eſt. c. p̄cedenti. et h'
iteꝝ oñditur ad maiorẽ ↄfirmatio
nem in curatione ydropici cũ dicit'
(Et factũ eſt cũ intraſſet in domũ
cuiuſdã pñcipis phariſeoꝝ etc.) iſte
inuitauit xp̄m vtꝫ ex ſequẽtibus. et
videt' q h' fecit malicioſe et nõ ex de
uotione. vñ ſubdit' (Et ipſi obſerua
bãt eum) Attendentes ſi int' epulas
aliquid diceret aut faceret vñ poſ-
ſent eũ accuſare. (Et ecce hõ quidã
ydropicus) et 8. ab ydor qđ eſt aq̃
q ydropicus habꝫ aquã inter car
nem et cutem. (Erat ante illũ) dicit
cyrillus q iſte nõ petebat a xp̄õ ſa
nari timore phariſeoꝝ ſꝫ ſolũ ſe oñ
debat vt xp̄s eũ videns eius miſere
tur (Et rñdens ihs) ñ ad v̉ba q q̃
ſtio ſibi non proponebatur: ſed ad
cogitationes phariſeoꝝ et legiſpito
rum. qui cogitabãt curationem in

ſabbato eſſe illicitam (At illi tacue
rūt) ꝙ ſi dixiſſent nō: timebāt ab
eo rōe ꝯfutari. Si autē dixiſſent ſic
non hēnt frontē ipſū de hoc accu-
ſandi (Ipſe vō apprehenſū eū ſana
uit ac dimiſit) ꝙ ꝑ impoſicōez ma
nus ipſū curauit. a poſtea manū re
traxit (Et rñdens) cogitationibȝ eo
rum quibȝ cogitabāt illud factū il
licitū (Dixit) oñdendo illud eſſe lici
tum. a bonū ꝑ exēplum aīalis bru-
ti: cui⁹ periculo licitū erat ſuccurrē
in ſabbato etiā ſcdm ipſos. a mul
to forti⁹ ſuccurrendū eſt hoī: ꝓpter
quē facta ſunt aīalia bruta. a q̄ fa
ctus ē ad imaginē dei (Et nō pote
rant ad hec rñdere) tanq̄ ꝯfuſi euī-
denti rōne (Dicebat aūt) Hic ꝯfu
tat dñs eos de ſupbia. a ambicōe in
debita honoꝝ. qd notaꝉ cum dicꝉ.
(Intēdens quō primos accubitus
eligerent) .i. primas ſedes in ꝯui-
uijs ſolemnibȝ (Cū inuitat⁹ fueris
ad nuptias nō diſcubas in primo
loco) P primū locū non ſolū intel
ligiꝉ hic honorabilior ſeſſio in ꝯui
uijs ſolemnibȝ ſȝ etiā q̄libet electio
ꝉ poſtulatio ſeu ꝓmotio ad aliquā
dignitatē. a hoc pȝ ex hoc qd preit
tiꝉ (Dicebat āt a ad inuitatos pa
rabolā) Parabola ē alteri⁹ rei ſignifi
catiua. Ad dignitates aūt ſe null⁹
dȝ ingerē ſed alios meliores ſe ꝓpo
nere quantū ē in ſe: alioq̄n inuita
tor pn̄cipalis ſcȝ de⁹ a quo eſt oīs
ꝑtās deijciet eū a ſua dignitate ſal
tem ſpūaliter ſnīa dānationis. Ali
q̄n etiā deijcit tales pena tpalis de
poſicōis. Si autē humiliꝉ refugiēs
ſic faciebant pr̄es antiq̄. ut grego.
a ambro. a ꝯſimiles: tandē ex obe
dientia ſuſceperit. a ex caritate fra
terna ea bn̄ vſus fuerit: tandē cele-
ſtē glam obtinebit. ideo ſubditur
(Et erit tibi gla a.) Cu⁹ rō ſubdi ̾cū
dr̄ (Quia oīs q̄ ſe exaltat) preſūptuo
ſe ſe dignitatibȝ ingerendo (Hūili
abiꝉ) mō predcō (Et q̄ ſe hūiliat)
nō fallacꝉ a ficte ſm qd dicꝉ eccl.
xix. Eſt qui neq̄ter ſe humiliat: et

interiora ei⁹ plena ſunt dolo: ſed qui
veraciter a ex corde (Exaltabi ̾) ſm
ꝙ ſcribiꝉ puer. xxix. Humilē ſpiri
tu ſuſcipiet gla (Dicebat) Hic dñs
arguit phariſeos de cupiditate. ꝙ
faciebāt ꝯuiuia nō moti pietate: ſȝ
magis cupiditate intēdentes ꝑ hoc
ꝯſequi aliquā vtilitatē ſeu honorē
ꝑ adiutoriū illoꝝ quos vocabant
ad ꝯuiuia. a hoc eſt qd dicꝉ (Dice
bat aūt a ei q̄ ſe inuitauerat) ut ꝓ
refectiōe corꝑali rependeret ei ſpūalē
ſcȝ documentū pietatis. Sciendū tn̄
ꝙ licet dirigēt verbū ad ipſū: tn̄ ꝑ
hoc alios aſſiſtētes ꝙ erāt in hȝ cul
pabiles arguebat (Cū facis prādi
um aut cenā noli vocare amicos)
.i. ꝓpꝉ amicicia ſecularem (neqȝ fra
tres tuos) .i. ꝓpter ꝯſanguinitatē.
(neqȝ ꝯgnatos) .i. ꝓpter affinitatē
(neqȝ vicinos) ꝓpter familiaritatē
(Neqȝ diuites) .i. ꝓpꝉ aliquā vtili
tatē ꝯſequendā. ideo ſubdiꝉ (ne for
te a ipſi reinuitēt te) Iſta reinuita
tio intelligiꝉ cuiuſcunqȝ boni tpal
recōpenſatio. Notandū tn̄ ꝙ ſi vo-
centꝉ predicti ad ꝯuiuiū ꝓpter carita
tē mutuā nutriendā: meritoriū eſt.
Si aūt ad laſciuiā ſeu gulā exercen
dam pctm̄ eſt. Si aūt propꝉ libera
litatē quandā ſeu vrbanitatē indif
ferens eſt. a pōt bene fieri a male.
ꝓut ad finem vlteriorē ordinaꝉ: q̄
pōt eſſe bon⁹ vel malus (Sed cū fa
cis ꝯuiuiū) motus pietate (Voca
pauꝑes) carentes cenſu (Debiles)
carentes conatu (Cecos) priuatos
viſu (Et beatus eris) ꝙ de⁹ retribu
et tibi. Pietas eī ad oīa vtilis eſt:
ꝓmiſſionē hn̄s vite q̄ nunc ē a fu
ture. pri. thimo. iiij. ideo ſubditur.
(Retribueꝉ eīm tibi in reſurrectōne
iuſtoꝝ) Sequiꝉ (Hoc autē cum au
diſſet quidā) xp̄um loquentē de re
ſurrectōe: motus verbo xp̄i ꝓrupit
in hec verba (Beatus qui māduca-
bit panē in rḡno dei) Dicūt aliqui
ꝙ ꝑ panē iſte intelligebat btītudi
nem veram que ꝯſiſtit in viſione a
fruitione deitatis xp̄i principaliꝉ a

humanitatis ſecūdario. qui vocat ſe panē vite ioh. vj. Alij aūt dicunt q̄ iſte erāt rudis ⁊ carnalis. credēs q̄ reſurrectio futura eſſet ad vitā cibis corpalibꝫ indigentem ſicut credunt ſaraceni ⁊ iudei moderni. Et videt̄ verius. q̄ ſtatī xp̄s rn̄dens ꝓpoſuit parabolā de hijs q̄ ꝓpt̄ ſuā ineptitudinē excludēdi ſūt a cōuiuio celeſti (At ipē dixit ei hō quidā ⁊c̄) h̄ cōn̄r xp̄s arguit eos de ingratitudiē q̄ iudei p̄ ceteris gētibꝫ fuerūt inuitati ad beatitudinē celeſtē. Pr̄io p ꝓphetas. Secūdo p ip̄m xp̄m eis p̄dicantē ī pſona ꝓpa. Tercō p apl̄os ⁊ tn̄ nōnuerūt venire p fidē. ⁊ iō vocati ſunt gētiles ſm q̄d d̄r act. xiij. vobis oportebat primū loq̄ verbū dei. ſ; q̄ repulitis illud ⁊ īdignos vos iudicaſtis eterne vite. ecce cōūtimur ad gētes. ſic eī nobis p̄cepit deus. ⁊ h̄ eſt q̄d d̄r nobis parabolice (Hō quidā ⁊c̄) .i. xp̄s verus hō ⁊ verus de9 (fecit cenā mag.) .i. ſtatuit celeſtē beatitudinē q̄ vocat̄ cena. eo q̄ eſt refectio vltīa (⁊ vocauit multos) q̄ vult oīs hoīes ſaluos fieri j. thy. ij. (Et miſit ſeruū ſuū) .i. ſeruos accipiendo ſingulare p plurali ſicut exo. viij. Venit muſca grauiſſima .i. multitudo muſcarū (Et ceperunt o mīs ſil̄ excuſare) .i. p mala opera retrahere. ⁊ accipit̄ hic oīs p maiori pte. q̄ pauci ſaluan̄ reſpectiue vt dictū eſt ca. p̄cedenti (Villā emi) Hic notant̄ ſupbi p dn̄iū ville emptū. q̄ ſupbi volūt alijs dn̄ari (Iuga boum emi q̄nq̄) p h̄ intelligutur cupidi. terrenis cuīs nimiſ intenti finē ſuū ibi cōſtituētes (Vxorem duxi) p h̄ intelligun̄ carnales ⁊ laſciui. Ad iſta vero tria vicia reducuntur oīa excludētia a btītudīe celeſti. ſm q̄d dicit ioh. j. canoīca. Oīe q̄d eſt in mūdo aut eſt cōcupiſcentia carnis aut eſt cōcupiſcentia oculoꝝ. aut ſupbia vite (Exi cito in plateas ⁊ vicos ciuitatis ⁊c̄) q̄ principes iudeoꝝ ⁊ ſacerdotes ⁊ legiſpeiria maiores illius ꝓpl̄i ꝓpt̄ ſua pctā

ſunt dimiſſi a deo. Paupes autē ⁊ ſimplices ⁊ publicani illius populi ſūt vocati. vtꝫ in apl̄is ⁊ in plꝫ alijs ex decurſu euāgelij (et adhuc locus ſupeſt) q̄ non ſolū de iudeis ſed etiam de gentibꝫ p diuſas ptes orbis multi ſunt vocati ad fidem et ad gl̄iam vt p̄dictum eſt. ⁊ h̄ notatur cū dicit̄ (Exi in vias ⁊ ſepes) .i. extra iudeā diſcurrēdo ad ꝓpl̄m gentilem. ſicut fecerūt apl̄i. vt p̄dictuꝫ eſt (Dico aūt vobis q̄ nemo ⁊c̄) nō eſt intelligendū p h̄ q̄ null9 de iudeis ſit ſaluatus: ſ; q̄ pauci cōpatiē ſicut cōmuni mō loquendi d̄r. Nēo eſt in ecc̄ia vel ī foro qn̄ ſūt ibi pauci (Ibant aūt turbe) Poſita cōfutatione impenitentiū. Hic cōn̄r ponit̄ inſtructio ſequentiū xp̄m Et p̄mo ſimplici verbo Secūdo parabolico. ibi Quis eīn ex vobis ⁊c̄. Circa primū d̄r (Si quis venit ad me) .i. vult venire p fidē credendo. ſicut ſunt ſeclares. vel ſtatū pfectōnis aſſumendo cuiuſmodi ſunt religioſi (Et non odit prēm ſuū) hic accipit̄ odiū large inquantuꝫ ꝓpter pturbationem parentū ⁊ amicoꝝ nō dimittit venire ad fidem catholicā. ſicut patet de ſancto criſanto ⁊ multis alijs vel de ſeculo ad religionē (Adhuc autem ⁊ animā ſuā) .i. vitā corpalem eāꝫ cōtemnendo ꝓpter deū. paratus vitā ſuā exponere p fide. caſu neceſſitatis occurrente (Non poteſt me9 eſſe diſcipulus.) diſcipulatus autem xp̄i dupliciter poteſt intelligi Vno mō generaliter ſm ſtatū cōmunem fidelium. ⁊ ad hoc ſufficit fides cū obſeruatione mandatoꝝ. Alio modo cuꝫ hoc p obſeruantiā cōſiliorū. in vtroq̄ꝫ tamen ſtatu requirit̄ repſſio concupiſcentiaꝝ carnaliū. magis tamē in ſecūdo modo diſcipulatus q̄ꝫ primo. ideo ſequit̄ (Et qui nō baiulat crucē ſuā) p carnis maceratōem ⁊ cōcupiſcētiaꝝ repſſionē. (Quis eī) Adducit hic cōn̄r duas parabolas ad ſuum propoſitum de aggreſſu ſtatus pfectōis q̄ cōſiſtit in obſeruātia

confilioꝝ· Et primo oñdit quid re
quirit in tali aggreſſu· Secūdo q̄d
in debito vſu·ibi· Bonū eſt ſal· Cir
ca primū dicit (Quis eñi ex vobiſ
volens turrim edificare) ꝛ· aggꝰdi
pfectionē euangelicā (Nōne priuſ
ſedēs) ꝛ· quietatꝰ a tumultu paſſio
nū deliberās (Cōputat ſumptꝰ) ꝛ·
cōſiderat ſi habeat illud qđ ad hoc
reqritur qđ eſt ꝓmptitudo ad relin
quendū oīa ꝓpter deum· ut patebit
poſtea (Ne poſtea ꝙ poſuerit fūda
mentū) qđ ꝯſiſtit in obſeruātia mā
datoꝝ (Et nō potuerit pficere) qꝛ ñ
habꝫ ꝓmptitudinē animi ad relin
quendū oīa: qđ eſt primū in ſtatu
pfectionis acqrende Talis fuit ille
iuuenis de quo dicꝛ math· xix· qui
obſeruauerat mādata· cui dixit xꝰ
Si vis pfectus eſſe vade ꝛ vende oīa
que habes ꝛ da pauperibꝫ Et ſeq̄
tur ibidē ꝙ abijt triſtis: eo ꝙ mul-
tas hēbat poſſeſſiones: quaꝝ amo
re fuit impeditꝰ a ſtatu pfectionis·
ꝛ idō non habuit ſumptꝰ ad pficī-
endū turrim cꝰ poſuerat fundamē
tum (Aut q̄s rex) Hic ponit ſecun
da parabola ad idē cū dicit (Q̄s rex
iturus ꝯmittē bellū) Hic accipitur
rex q̄cūq vult aggredi pfectionis
ſtatū· qꝛ debet bene regere opacōes
ꝛ cogitacōes ſuas· ꝛ habet ꝯmittē
bellū ad rapiendū ſibi celeſte reg
num· ſm ꝙ dicit math· xi· Regnuꝫ
celoꝝ vim patit: ꝛ violenti rapiūt
illud (Si poſſit cuꝫ· x· milibꝫ ꝛc̄) ꝛ·
cū obſeruantia decē mādatoꝝ· ſed
qꝛ non ſufficit ad pfectionis ſtatuꝫ
acquirendū ut predictū eſt· qꝛ rex
celeſtis (venit ad eū cum· xx· mili-
bus) qꝛ duplā obſeruantiā exigit
ab eo· ſcꝫ mandatoꝝ ꝛ ꝯſilioꝝ· Jō
ſubditur (Rogat ea q̄ pacis ſunt)
aſſentiēdo regi celeſti in obſeruan
tia ꝯſilioꝝ que incipit ab euange
lica paupertate· ideo ꝯcluditur (Sic
oīs ex vobis q̄ non renūciat oībus
que poſſidet ꝛc̄) Ex hac cōcluſione
pꝫ ꝙ iſta parabola ꝛ precedēs vadūt
ad iſtā intentionē (Bonū eſt ſal)

Oſtenſo quid reqrit in pfectionis
aggreſſu· hic ꝯſeqnter oñditur q̄d
requirit in eius debito vſu· ſcꝫ diſ-
cretio q̄ reqritur in oībus opibus
bonis ſcđm ꝙ dicit apl̄s ad roma·
xij· Rationabile obſequiū veſtrū ꝛ
hoc eſt qđ dicit (Bonū eſt ſal) id ē
diſcretio q̄ eſt ꝯdimentū bonorum
operū· ſicut ſal eſt ꝯdimentū ciboꝝ
(Si aūt ſal euanuerit) ꝛ· diſcrecō de
ficit (In quo ꝯdietur) qꝛ opus bo
num de gñe inſipidū eſt ꝛ inutile
ſi careat diſcrecōe (Sed foras mitte
tur) hoc eſt a pfectione cadet· vnde
ꝛ in collationibꝫ patꝝ collacōne ſe
cunda moyſi abbatis declarat p rō
nes ꝛ exēpla ꝙ illi qui ceciderūt a
ſtatu pfectionis: hoc fuit cōiter ꝓp
ter defcūm diſcretionis·

Capitulum decimumquintū·

E Rant aūt appropinqntes)
Supius deſcpta eſt peccan
tiū monitio ad pniam· hic
ꝯſeqnter deſcribiꝛ eoꝝ ꝯuerſio ad iu
ſticiā· Et primo in gnali· Secundo
in ſpeciali· ca· xix· Prima in tres·
qꝛ primo oñditur ꝙ pctōres redeū
tes ſunt benigne recipiendi· Secun
do caute nutriendi· ca· xvij· Tercio
deuote inſtruendi· c· xviij· Prima
in duas· qꝛ primo deſcribit pctōꝝ
receptio benigna· Scđo docet eoruꝫ
ſatiſfactio ꝯdigna· ca· xvi· Cir pri
mū oñditur ꝯuerſio peccatoꝝ cum
dicit (Erant aūt appropinquātes
ei publicani et pctōres) ex ꝓpoſito
emendacōis vite (Vt audirēt illū)
pati ei obedire· Scđo ſubdiꝛ iniuſta
murmuratio malignantiū cū diciꝛ
(Et murmurabāt phariſei ꝛ ſcribe
d· qꝛ hic pctōres recipit ꝛc̄) Notā
tes xp̄m de mala vita: eo ꝙ talibꝰ
amicabilē ſe pbebat Et ſeqtur xp̄i
rñſio cum dicit (Ait ad illos ꝛc̄) in
rñſione oñditur ꝙ pctōres redeun-
tes ſunt dulciter recipiendi· ꝛ ad hꝰ
inducūtur tres parabole· Secunda in
cipit ibi· Aut q̄ mulier· Tercia ibi·
Hō quidaꝫ hūit duos filios (Q̄s

ex vobis) Hic ponit̄ prima pabola
de oue pdita ⁊ hūeris paſtoris cū
gaudio reportata. ⁊ ptꝫ ſim̄a ex di=
ctis math. xviij (Aut que mulier)
Hic po² ſecūda pabola de dragma
pdita ⁊ reinuēta vbi dr. (q̄ mulier
hn̄s dragmas decē) mulier iſta eſt
ſapientia diuīa hn̄s .ix. ordīes an=
gelorꝝ q̄ſi dragmas .ix. ⁊ .x. drag=
ma eſt hūana natura ad imaginē
dei facta. ⁊ ideo capax ip̄ius p cog=
tionē ⁊ amorē. iſta dragma .x. fuit
pdita. p peccata p̄morꝝ parentum.
(Nōne accendit lucernā) Lucerna
eſt lumē in teſta q2 dīna ſapientia
lumen deitatis accēdit in teſta nr̄e
mortalitat̄ ad querendū naturaꝫ
humanā pditā ad reducendū eam
ad beatitudinē (Nōne euertit domū)
Iſta dom9 eſt ſynagoga. q̄ fuit eū
ſavt inueniret̄ natura hūana (Et
cū inuenerit ↄuocat amicas) ⁊ an
gelorꝝ ſocietates q̄ ↄgaudēt de pc̄tō
ribus ad deū ↄuerſis. ſm̄ qd̄ dictū
eſt in parabola p̄cedenti ⁊ ex h̄ iterꝝ
ↄcludit (Ita dico vob̄ gau. erit ꝛc̄)
(Hō quidā) Hic po² tercia pabola
de filio pdigo. p quē deſignat̄ pp̄ls
gentilis q̄ erat ſubditus peccat̄ vel
etiā quicūqꝫ peccator ſingularis dr
ḡ (Hō quidā) ⁊ ip̄e de9 p nob̄ hūa
natus (Habuit duos filios) ⁊ du
os pp̄los .ſ. iudaicū ⁊ gentilem vel
(Duos filios) ⁊ iuſtos ⁊ peccatoēs
q2 pc̄tōres ſūt filij dei inquantū ſūt
ad eius ymaginē. licet nō ſint filij
dei p grām. (Et dixit adoleſcētior)
⁊ gentilis pp̄ls. vn̄ ⁊ pp̄ls iudaic9
vocat̄ filius dei p̄mogenitus. exo.
iiij. Filius meus p̄mogenitus yſra
hel. vel peccator q̄ dr iuuenis mori
bus. ⁊ ideo dr adoleſcētior fili9 (Et
diuiſit illis ſubſtantiā) q2 dona dei
oīb3 largiunt̄ licet diuīſimode (Ado
leſcentior fili9 pegre pfectus eſt) p
multiplicationē pc̄tōꝝ elongando
ſe a deo prēa ⁊ celeſti ciuitate (Et ibi
diſſipauit ſb̄am ſuā.) q2 p peccata
mortalia tollun² bona grē ⁊ peiorā
tur bona nature (Viuēdo luxurioſe)
Luxuria ſpūali q̄ eſt ydolatria q̄n=
tum ad gentilē pp̄lm. ⁊ luxuria cor
porali nō ſolū quantū ad gētilem.
ſꝫ etiā quātū ad peccatorē informē
fidē habentē (Facta eſt fames vali
da) p defectū verbi dīni ⁊ ſacre ſcri=
pture. q2 gētilib3 nō data eſt lex ve
tus neqꝫ oracula pp̄haꝝ. ſm̄ ill³ pſ̄
Nō fecit taliter omni nationi ⁊ iudi
cia ſua nō manifeſtauit eis. pc̄tōri
bus etiā iudeis in tali ſtatu lex ⁊ p
phete nō valebāt ad ſalutē. iō ſub
ditur (Et cepit egere) ſpūalib3 bonīſ
(Et adheſit vni ciuiū rḡionis illi9)
.ſ. dyabolo q̄ eſt ciuis in regiōe vm
bre mortis (Et miſit illū in villam
ſuā) ⁊ occupauit eū circa cupidita
tem mundanā. cui9 ville dyabolus
dr dn̄s ioh̄. xiiij. Venit pater mundi
hui9 ⁊ in me nō habet quicq̄. (Vt
paſceret porcos) ⁊ vicia que fetida
ſūt ⁊ immūda. vn̄ .j. thy. vj. d. Ra
dix oīm malorꝝ eſt cupiditas. q2 ſi
cut radix miſtrat nutrimentū oīb3
ramis arboris. ſic abundātia tpa=
liū circa quā verſat̄ mūdana cupi
ditas admīſtrat materiā ⁊ fomētū
oīb3 vicijs (Et cupiebat implere vē
trem ſuū ꝛc̄) q2 intētus ↄgregatōi
tpaliū querit in tlib3 ſufficientiā.
intendēs eā hrē p talia ſꝫ nō aſſeq̄²
intentū. q2 tlia nō minuūt cupidi=
tatē: ſꝫ magis eā augēt. quāto em̄
aliq̄s plus h3 de bonis tpalib3. tā=
to plus ad habendū maiora anhe=
lat. ſm̄ qd̄ dicit btūs greg. Et h̄ de
ↄmuni curſu accidere videmus. ⁊ iō
bn̄ ſubdi² (Et nēo illi dabat) q2 nō
aſſequit̄ qd̄ intēdebat. ⁊ q2 ↄſidera
tio huius defect9 inducit aliq̄n ad
penitentiā. ideo ſubdi² (Ip̄e aūt in
ſe reuerſus) Hō em̄ peccando extra
ſe egredit̄. q2 limites recte ratōnis
transgredi² ⁊ iō penitendo ad ſe re
uertitur. (Quanti mercenarij) id ē
ſeruientes p mercede eterna (In do
mo patris mei) ⁊ in eccleſia ſeu con
gregatione iuſtoꝝ (Abundāt pa=
nibus) .ſ. pane ſacre ſcp̄ture p eru=
ditionē. ⁊ pane eukariſtie p ſacri

receptionē (Ego autē hic fame pe
reo) q2 ſi ad populū gentilem refe
rat̄ h̄ dictū: ptz ꝙ ei talia nō admi
niſtrant̄ Si aūt ad catholicū pctō
rem: pz ꝙ talia non ꝓficiunt hoī ꝗ
diu manet in mōꝛti pctō (Surgā)
p infidelitatis vel pctī derelictionē.
(Et ibo ad prēm meū ac̄) p vite me
liorationē (Et dicā ei. pater ac̄) p
verā fidei ɔfeſſionē quātū ad popu
lum gentilē ſm illud roma. x. Coꝛ
de creditᷣ ad iuſticiā. oꝛe aūt ɔfeſſio
fit ad ſalutē: quantū ad pctōrē p
integrā pctōꝝ cōtritionē a purā cō
feſſionē (Cū aūt adhuc longe eēt)
i. motus ad penitendū non tñ per
fecte cōtritus: ad quā requirit̄ grā
diuina preueniēs. idō ſubdit̄ (Vidit
illum prī ipſius) oculo clemētie. Se
quitᷣ (Dixit aūt pr̄ ad ſeruos ſuos)
i. ad apl̄os a eccīe miniſtros. qui
bz precepit predicaꝛ nō ſolū iudeis
ſed etiā gentibz. a nō ſolum iuſtis
ſed etiā pctōribz (Cito ꝓferte ſtolā
primā) i. ꝓferendā innocentiā et
reſtituendā nunciate vel ɔuerſis et
penitētibz (Et date anulum in ma
nu ei9) i. predicate dandū anulū fi
dei p caritatē opantis (Et calciam
ta in pedes) i. ſcōꝝ precedentiū exē
pla. q2 calciamenta fiūt de pellib9
aīalium moꝛtuoꝝ (Et adducite vi
tulū ſaginatū ac̄) i. ſacrm̄ eucari
ſtie fidelibz adminiſtrate. in q̄ im
molat̄ xp̄s q̄ eſt vitulus ſaginat9
ꝓpter grē pinguedinē (Et mandu
cem9) q2 in primitiua eccīa nō ſolū
miniſtri eccīe ſumebant h̄ ſacrmen
tum: ſed etiā totus ꝑpl̄s quotidie.
ut h̄etur act. ij. Et adhuc ſel̄ in an
no quilibz xp̄ianus teneᷣ refici hoc
ſacrō. Refici t̄ etiā quotidie. q2 ſac̄
dotes non ſolū ſumunt h̄ ſacrm̄ p
ſe: ſed etiā pro ꝑpl̄o (Quia fili9 me
us hic moꝛtu9 erat) moꝛte culpe (a
reuixit) vita grē (Erat āt fili9 ei9 ſe
nioꝛ in agro) q2 iudaicus ꝑpl̄s ī cul
tu vni9 dei erat occupat9 (Et cū ve
niret a appropinq̄ret domui) ſcz ec
cleſie (audiuit ſimphoniā a choꝛū)

q2 cū ſpūſſanct9 deſcendiſſet ſup a
pl̄os alioſqz diſcipulos in die pen
thecoſtes: ceperūt laudare deū vari
is linguis. ut h̄etur actu. ij. Et tūc
iudei q̄ erant in iheruſalem audien
tes voces eoꝝ admirati ſunt a ince
perūt querē vnde eſſet tanta grā a
exultatio. ideo ſubdit̄ (Et vocauit
vnū de ſeruis: a interrogauit que h̄
eſſent) q2 petrus p alijs rn̄t oñdens
ꝙ eāt ex dono ſpūſſancti q̄d iuſtifi
cat venientes ad fidē catholicā ſiue
ſint iudei ſiue ſint gentiles. vñ a ſi
militer grā ſpūſſancti data fuit gēti
libz credētibz ſicut a diſcipulis xp̄i
in die penthecoſtes data fuerat. ut
h̄etur actu. x. de cornelio a alijs gē
tilibz qui erant cū eo (Et indignatus
nolebat introire) q2 iudei etiā ad fi
dem ɔuerſi fuerūt admirati ꝙ gen
tiles quos pri9 deſpexeāt: eq̄rentur
eis in grā dei. ut h̄etur actu. x. vnde
cū petrus rediſſet iheruſalem: illi q̄
erant ɔuerſi ad fidē catholicā de iu
daiſmo diſceptabant adūſus illū:
eo ꝙ cōicauerat cū illis. ut h̄etur a
ctu. xi (Pr̄ ergo illi9 egreſſus cepit
rogare ac̄) Quia deus p apl̄os a ſpā
liter p paulum oñdit rōnabiliter
a p ſcripturas ꝙ erāt gentiles nō
ɔtēnendi: ſed gaudēter ad cōionē
fideliū recipiendi (Ecce tot annis ſ
uio tibi) ſub lege moyſi (a nunq̄
mandatū tuū preteriui) ſcz manda
tum de cultu vni9 dei. Licet ei multi
de iudeis fuerāt ydolatre: tñ aliqui
ſp remanſerūt in fide a cultu vni9 dei
a illi pn̄t dici ꝑpl̄s iudaicus. ſic fre
quenter ps noīatur noīe toti9 (Et
nunq̄ dediſti mihi hedū) q2 toto tē
poꝛe legis moſayce nunq̄ tantū be
neficiū datū fuit ꝑpl̄o iudaico quā
tum datū eſt tpe euangelij gentili
ꝑpl̄o ad fidē ɔuerſo. ideo oīa benefi
cia illi9 tpis modica ſunt a q̄ſi nul
li9 reputationis reſpectu bñficioꝝ
noue legis (Fili tu ſēp mecū es) q2
ſp aliqui de iudeis adheſerūt deo p
fidē. a multi ex eis receperūt fidē ca
tholicā q̄ ſunt pticipes beneficioꝝ

noue legis. idō ſubdi² (Et oīa mea
tua ſūt) cetera patēt ex pdictis. Si
aūt referat̄ iſta parabola ad iuſtū
a peccatorē reuertentē. ſic filius ſe-
nior exn̄s in agro eſt hō a iuuentu
te in opibꝫ v̄tuoſis exercitatus. Ju
nior aūt filius eſt peccator penitēs
qui diu male vixit. a aliqn̄ ſibi da²
a deo maior grā a p ꝯſequēs maior
glia. q̄ꝫ ille qui bn̄ vixit a iuuētute
ſicut ptꝫ de ſancto bonifacio martiē
nō pōtifice. q̄ iuuētus in ſtupro pei
tuit. a paſſus eſt ſb dyocletiano cu
ius feſtū colit ecclia rōna ſecūdo id⁹
may. de q̄ iuſti aliqn̄ admirant̄. q̄
quidē admiratio pōt dici quedā in
dignatio in quātū talis nō videtur
dign⁹ tāto bonoꝛ: ſꝫ de⁹ pr̄ pacificat
hāc indignationē. qn̄ oñdit p eru
ditionē vel inſpirationē ꝙ hoc nō p
uenit ex pte pc̄tōris penitētis: ſꝫ ex
infinita boitate dei ꝯferētis ſm̄ ſua
vera iudicia facultatē humanā oī-
no trāſcendētia a ad hāc intētionē
pōt de facili lrā applicari.

Capitulum Decimūſextū.

Dicebat aūt) Poſtq̄ꝫ deſcrip
ta eſt penitētium receptō be
nigna. h̄ ꝯn̄r deſcribit eorū
ſatiſfactio cōdigna. q̄ potiſſime eſt
p elimoſinaꝝ largitionē. ſm̄ illud
dan̄. iiij. Peccata tua elemoſinis re
dime. a iniq̄tates tuas in miſeicor
dijs pauperꝝ. a ad h̄ ſaluator indu
cit p̄mo parabolā. Secūdo rē geſtā.
Secūda ponit̄. ibi. Hō quidā erat
diues. Circa primū primo po² xp̄i
eruditio. Secūdo phariſeoꝝ deriſio.
ibi. Audiebāt autē. Prīa in duas.
q꞉ p̄mo po² parabole narratio Secūdo
ipſius ad ppoſitū applicatio. ibi. Et
ego vobis dico. Cir. j. ſciendū ꝙ ad
h̄ inducī² parabola. vt p h̄ intelliga²
ꝙ ſicut diſpēſator faciēs amicitiā
de bonis dn̄i ſui. receptus eſt ī domi
bus illoꝝ q̄bꝫ fecit. ſic diuites hui⁹
mūdi ſi de bonis a deo ſibi traditis
ad diſpenſandū dent paupibꝫ. reci
pient̄ in domo ipōꝝ q̄ eſt celū ſm̄ il
lud matth. v. Bti pau. ſpū qm̄ ipōꝝ
eſt reg. ce. dicit ḡ. (Homo quidā)
i. ipē deus p nobis hūanatus (Erāt
diues) ſm̄ q᷑ dicit̄. xxj. ppoſitione
libri de cauſis. Primū eſt diues p
ſeipm̄ a nō eſt diues maius. a pō.
xxj. glia a diuitie in domo eius (qui
habebat villicū) i. diſpenſatorē cui
tradidit bona tpalia ad diſpenſan
dum (Et h̄ diffamatus eſt apud il
lū) q꞉ nihil latet eū (quaſi diſſipaſ-
ſet bona illius.) q꞉ frequēter ꝯtigit
ꝙ diuites hui⁹ mūdi a maxie eccle-
miniſtri q̄bꝫ tradita ſūt bona tpa-
lia ad exponendū in pijs opibꝫ. fre
quenter ꝯſumūt ea in illicitis a ſup-
fluis ꝯtra voluntatē dn̄i tradētis ta
lia eoꝝ diſpenſatōi (Redde rōnem)
q꞉ de oībus ſibi traditis de⁹ exiget
rōem vſqꝫ ad minimū quadrantē
(Jā enī nō poteris villicare) q꞉ oīa
a te auferent̄ in morte (Ait aūt vil
licus intra ſe q̄d faciā) q꞉ aliqn̄ ꝯti-
git ꝙ diuites hui⁹ mūdi male ꝯſu
mentes bona ſibi tradita tiore mor
tis ducunt̄ ad pn̄iam a ad cogitan
dum de vita futura (Fodere non va
leo) i. ꝓprio labore a pn̄ia nō poſſū
ſatiſfacere de peccatis a venire ad vitā
beatā (Mendicare erubeſco) q꞉ vere
cundū debet eſſe hui⁹ mūdi diuiti-
bus petere a pauperibꝫ a religioſis
ſuffragia ſpūalia. a nō rependere eis
in tpalibꝫ bonis (Scio q̄d faciā) q꞉
bona tpalia eis diſtribuā (Vt cum
amotus fuero a villicatōe) .ſ. ī mor
te (Recipiāt me in domus ſuas) i.
p eoꝝ ſuffragia a merita recipiar in
vita beata (Cōuocatis itaqꝫ ſingu
lis debitoribꝫ dn̄i) q꞉ religioſi a pau
peres quantūcunqꝫ iuſti ſūt debito
res dei. In h̄ tn̄ tenet iſta parabola
ꝙ ſicut iſte q̄ amicitiā fuit creditori
bus de bonis dn̄i ſui recepit ab illis
amicitiam quibus fecerat. ſic di
uites huius mundi ſi bona eis tra
dita pauperibus diſpenſent. p hoc
de offenſis ſatiſfacient. parabola e-
nim ſimilitudo eſt. Similitudo aūt
non ſemp currit q̄tuor pedib⁹ imo

ſi teneret in oībus: iā non eſſet ſtlti
tudo: ſed magꝭ īdemptitas (Et lau-
dauit dñs villicū iniq̄tatis) non de
fraude: ſed de prudētia. ſic diuites
hui9 mundi nō ſunt laudabiles de
ↄſumpcōe bonoꝝ in illicitis actibꝫ:
ſed de hꝰ ꝙ prudēter ſe ↄuertunt ad
diſtribuendū bona in pijs opeibꝫ.
ut ꝑ hoc ꝓuideāt ſibi in vita futurā
ꝗꝛ ſola elemoſina eſt comes defun-
ctoꝝ. ſcḋm ꝙ dicit beatus augꝰ. (Qꝛ
filij h9 ſeculi) i. hoīes tꝑalibꝫ intē-
ti (Prudētiores) i. magꝭ aſtuti ſūt
et feruidi in tꝑalibꝫ negocijs agē-
dis (ꝙ̄ filij lucis) i. ꝙ̄ hoīes ſpūali
bus deputati ſint in negocijs ſpūa
libꝫ. et hoc videm9 ad ſenſū frequen
ter accidere. Cu9 vna rō eſt corrup°
nature ꝓpter quā hō ꝓnior ē ad ma
lum ꝙ̄ ad bonū. Alia rō eſt. ꝗꝛ bō
terena ſunt ſēſibilia: et ideo fortius
mouent animū ꝗꝛ bonū nō mouet
niſi ut cognitū. ſcḋm ꝙ dicit augꝰ.
Inuiſa diligere poſſum9. incogni
ta aūt nequaꝙ̄. Senſibilia autē bō
ſunt magis cognita ꝙ̄ ſpūalia. ꝗꝛ
ſenſibilia ſunt cognita ꝑ experien
tiā ſenſus. illa aūt ſolum ꝑ fidem.
(Et ego vobis dico) Hic ponit̄ pre
dicte parabole applicatio cū dr (Faci
te vobis aīcos de māmona iniq̄ta-
tis) Mamon eſt nomē demonis tē
ptātis de diuitijs male acq̄rendis
et idō nomen ei9 ad diuitias ſignifi
candas deriuat̄. Et pōt eſſe prime
vel tercie declinacōnis. dicendo mā
mona māmone. vel mammō. nis.
Facere igit̄ amicos de māmona in
iquitatꝭ eſt dare diuitias pauperi
bꝫ. que dicunt̄ māmona iniq̄tatis
ꝗꝛ freq̄nter ad iniq̄tatē inducūt et
implicant: non tñ ꝑ ſe: ſed ex abu-
ſu hoīm. Vñ dicit beatus amb. Sic
diuitie impedimenta ſunt reprob ita
ꝓbis ſunt adiuuamenta v̓tutꝭ. Ali
ter etiā pōt exponi de diuitijs iniq̄
affectu vel malo actu acq̄ſitis. de q̄
bus pōt tñ elemoſina fieri ut de ac
quiſitꝭ per meretriciū et hmōi. Daē
igit̄ talia pauperibꝫ ē facere ſibi aī
cos de māmona iniq̄tatis. i. de diui
tijs iniq̄ actu vel affectu acquiſitꝭ.
Si aūt iniuſto titulo acquirant̄ vel
poſſideant̄ diuitie: de eis nō dꝫ dari
elemoſina: ſed ē reſtitutio faciēda.
(Ut cū defeceritꝭ) a pñti vita (recipi
ant vos in eterna tabernacula) i. ꝑ
ſua merita et ſuffragia impetrent a
pud deū vos finalit̄ recipi in btā vi
ta (Qꝛ fidelis ē: in minimo et in ma
iori fidelis ē) Bona minima ſūt tē
poralia. Similiter ſunt aliena nobis
ꝗꝛ ſunt ex̄ nos. Bona autē ſpūalia
ſunt bō maiora. Sunt etiā nrā. q̄a
non pñt auferri a nobis nolentibꝫ
Dicit igiꝛ ſaluator (Qui fidelis ē in
minimo et in maiori fidelis ē) q. d.
Qui bō tꝑalia q̄ ſunt minima fide
liter diſpenſauit ꝑ elemoſinaꝝ lar
gicōem: dignus eſt ut ſibi ↄmitta
tur diſpenſatio ſpūaliū q̄ ſunt ma
iora. ꝗꝛ fidelitas diſpenſacōis pri
me eſt argumentū fidelitatis ſcḋe.
(Et q̄ in modico iniqu9 eſt) bona
temꝑalia que modica ſunt in illi-
citꝭ ↄſumendo ā male retinēdo (Et ī
maiori iniqu9 eſt) i. in diſpenſacō
ne bonoꝝ ſpūaliū que maiora ſūt
ꝗꝛ infidelitas prima ē argumentū
infidelitatꝭ ſcḋe. Ideo ſeq̄tur (Si ḡ
iniquo mammona fideles non fui
ſtis) tꝑalia male diſpenſādo q̄ ſūt
magis bona ſcḋm apparentiā ꝙ̄ ſcḋm
veritatē (Qḋ veꝝ eſt) i. bona ſpūa
lia ſunt q̄ vera bona (Quis credꝫ vo
bis etc̄) i. tradet vobis ad miniſtrā
dū) q. d. null9 ſapiens. et idō tales
ſi ꝓmoueant̄ in eccia: non eſt ex dei
ordinacōe: ſed magꝭ ꝑmiſſione (et
ſi in alieno fideles nō fuiſtis) i. in
tꝑalibꝫ que ſunt aliena a vobis ut
predictū eſt (Qḋ vēm eſt) i. bona
ſpūalia q̄ ſunt hñtibus intrinſeca
ut predictū eſt (Quis dabit voƀ)
ſcꝫ ad diſpenſandū. q. d. nullus ſa
piēs hoc faceret (Nemo pōt duobꝫ
dominis ſuire) ſcꝫ cōtrarijs. ideo ſe
quit̄ (Non poteſtis deo ſuire et mā
mone) id eſt obedire deo et dyabolo
tēptāti de diuitijs male acq̄rendis

q. i.

et male diſpenſandis (Audiebant
aut) Hic oñr po² phariſeoꝝ deriſio
irrationabilis. Secũdo eoꝝ ↄfutatio
rõnabilis. ibi. Et ait illis. Primũ
ponit cũ dr (Audiebãt aũt hec oĩa
phariſei qui erãt auari ⁊ deridebãt
eũ) quaſi irrõnabiliter loqueretur
tũ qꝛ abrahã fuit diues valde vt hẽ²
geñ. xiij. Et multi alij q̃ deo ſeruie-
runt ⁊ placuerũt. tũ qꝛ lex vetus ⁊ p-
phete inducebãt ad ſuitutẽ dei pro
mittẽdo abundantiã tpaliũ vtz in
multis locis ve. teſ. phariſei tñ iſta
inducebãt ad defenſionẽ ſue auari
cie. male etiã inducebãt qꝛ illi qui
bñ vtunt diuicijs nõ ſuiũt eis nec
demoni de eis tẽptanti: ƺ magꝭ ecõ-
uerſo diuicie eis ſeruiũt qꝛ ſunt eis
iuuamẽta ṽtutis vt p̃dictũ eſt. Illeſ
aũt fuerũt abrahã et alij diuites q̃
deo ſeruierũt ⁊ placuerũt. Si ĩra p-
phete ſeruiẽtibꝫ deo nõ ꝓmittebãt
abundantiã tpaliũ tanq̃ pñcipa
le p̃miuz. cũ ſint minora bona q̃ a
ctus meritorij. Premiũ aũt princi
pale eſt maius bonũ cũ ſit finis a
ctus meritorij. ⁊ finis ſemp potior
eſt hijs q̃ ſunt ad finẽ ordinata Et
iõ vbicũqꝫ in ſacra ſcptura p actibꝫ
virtutũ ꝓmittunt bona tpalia ſub
illis intelligunt bona ſpũalia ⁊ et
na tanq̃ pñcipaliter ꝓmiſſa. neqꝫ
tpalia ſic ꝓmittũtur ad malũ vſuz
ſed ad bonũ. (Et ait illis) Hic oñr
po² phariſeoꝝ cõfutatio ⁊ p̃mo dcã
ↄfutatio poni². Secũdo dubiũ remo
uetur. ibi. Facilius. Prĩo igiẗ po²
phariſeoꝝ cõfutatio. cum dr. (Vos
eſtis q̃ iuſtificatꝭ vos corã hoĩbus)
auariciã vrãm p̃dicto mõ colorãdo
falſe. (Deꝰ aũt nouit corda veſtra)
⁊ iniquitatẽ ibi latentẽ (Quia qđ
hoĩbꝫ altũ eſt) ⁊ apparẽs iuſticia et
nõ exñs. (Abhoĩatio eſt aũt apud
deũ) qꝛ ẜm q̃ dicit btũs ihero. Simu-
lata ſanctitas duplex eſt iniquitas.
(Lex ⁊ ꝓphete vſqꝫ ad iohannẽ) nõ
q̃ lex vel ꝓphetia defecerit: ƺ qꝛ ex tũc
pfectio euãgelica p̃dicari incepit.
que inducit ad ↄtemptũ tpaliũ ꝓp

ter amorẽ ſpũalium ⁊ celeſtiũ tanq̃
ꝓpter maius bonũ expeditius cõ
ſequendũ. vñ dr li. de eccleſiaſticis
dogmatibꝫ. Bonũ eſt facultates cũ
diſpenſatõe erogare. melius eſt tñ
intentione ſequẽdi xp̃m totũ ſiꝭ do
nare ⁊ abſolutũ a ſollicitudine cum
xp̃o egere. Sed qꝛ ad ħ requiriẗ ma
gnus conatus liberi arbitrij. iõ ſe-
quitur (et omnis in iduim facit) q̃a
hõ nutritus ⁊ aſſuetus in amore bo
norum tpaliũ nõ p̃ot talia ↄtẽnere
ꝓpter deũ niſi ſibi quandã violenti
am faciat. qꝛ ↄſuetudo quedã natura
eſt. illa aũt que ↄtra naturã ſũt ſũt
aliquo mõ violẽta (Facilius eſt) ħ
remouet dubium. qꝛ dixerat ſalua
tor. Lex ⁊ ꝓphete vſqꝫ ad iohannẽ.
poſſent aliqui credere q̃ iſta eſſent
p xp̃m annihilãda qđ nõ eſt veruz
immo p xp̃m fuerũt impleta ⁊ im
pfectio eoꝝ amota. vt plenꝰ decla
ratum fuit math. v. c. ⁊ hoc eſt qđ
dicit ſaluator (Facilius eſt aũt ce-
lum ⁊c̃.) Et ad ħ inducit vnuz exm̃
d. (Oĩs q̃ dimittit vxorẽ ⁊c̃) Lex ei
ꝑmittebat repudiũ vxoris. non tñ
ſicut licitũ: ƺ ꝓpter maius malũ eui
tandũ vt declaratũ fuit deut. xxiiij.
⁊ math. xix. ⁊ ideo xp̃s impfectõe ez
legis amouit qñ indiſſolubilitatẽ
matrimonij oñdit (Oĩs qui dimit
tit vxorẽ ⁊c̃) ⁊ ptꝫ ſnĩa ex dictꝭ ma
thei. xix (Hõ quidã erãt diues) Hic
inducit exm̃ ad ꝓuocandũ hoĩes ad
opa mĩe ex diuite dãnato ꝓpter de
fectum pietatis ⁊ mĩe. ⁊ nõ dr ħ q̃
ſit pabola. qꝛ ẜm doctores eſt nar-
ratio rei geſte. dicit ẽ (Hõ quidã)
ẜm q̃ dicit grego. non exprimi² no
men eius. qꝛ nõ erat a deo ↄgnitus
p approbatõem. ẜm qđ dicit ſalua
tor reprobis math. vij. Nunq̃ no
ui vos diſcedite a me ⁊c̃ (erãt diues)
ecce ſupfluitas in cenſu (q̃ induceba
tur purpura) ecce exceſſus ĩ veſtitu
(Et epulabat q̃tidie ſplẽdide) exce
dens in victu (Et erat quidã mẽdi-
cus nomine lazarus) exprimi² aũt
eius nomẽ. qꝛ erat deo cognitus p

approbationē. Sicut a moyſi dixit
exo. xxxiij. Noui te ex noīne. Et ex
h dicit ambro. hic ꝙ ē magis nar-
racō ꝙ pabola (Qui iacebat ad ia
nuā ei9) ut ex vicinitate magꝭ appa
reret duricia diuitꝭ. a pbaret pacīa
paupis (Cupiens ſaturari de mic)
nō dicit de precioſis (Que cadebāt
de menſa diuitꝭ) in quo appareꝫ ma
xima duricia: eo ꝙ peire pmitteba
tur vñ poterat paup ſubleuari (Et
nemo illi dabat) Qꝛ tali dño talis
familia ec ɔſorba² mētꝭ duricia (Sꝫ a
canes veiebāt a ligebāt vlcera ei9)
Ecce brutalꝭ pietas in lingēdo vlce
ra paupis arguit duriciā diuitis.
qꝛ curiatiores erāt canes pauperi:
ꝙ eoꝝ dñs (Factū eſt aūt ut more
reꝭ mendicus) in pacīa q opus pfe
ctū habet (Et portareꝭ ab angelis
in ſinū abrahe) .i. ad limbū ſcōruꝫ
patꝝ vbi dñdebant iuſti moriētes
anteꝙ impedimentū gñale glorie
per paſſionē xpi eſſet amotū (Mor
tuus eſt aūt a diues) qꝛ diuitie nō
pñt a morte ſaluare (Et ſepultus ē
in inferno) ſcꝫ damnatorū. qꝛ erat
dyaboli procbian9 ei primicias rēd
dēs. bona tpalia in illicitꝭ ɔſumēdo
a horas ei9 audiendo cantilenis diſ
ſolutꝭ a malis vbis intendēdo (Ele
uans aūt oculos ſuos cū eſſꝫ in tor
mentꝭ) qꝛ ei9 oculi apti erāt p penā
qui añ fuerāt clauſi p culpā (Vidt
abrahā alonge) qꝛ multuꝫ etiā añ
apertionem ianue celeſtis diſtabat
ſtatus electoꝝ a ſtatu reproboꝝ. in
tantū ꝙ impoſſibilis erat trāſitus
ab vno in aliū ut dicꝭ .ꝭ. Ex hoc āt
loco dicit btūs grego. ſup lucā. Et
ponit in quarto ſmarum in fine ꝙ
in imo .i. in inferno poſiti añ diem
iudicij fideles ſup ſe in reqe atten-
dūt. quoꝝ gaudia p9 ɔtemplai nō
pñt. qualiter aūt intelligendū ſit
dictū beati grego. maioꝝ diſcretiōi
a iudicio dimitto: ſed ꝙ dānati vſ
ꝙ in diē iudicij videāt glām beato
rum ut videnꭍ ei9 verba ſonare non
hētur ex hoc loco ſufficiēs argumen
tum. qꝛ ſaluator narrauit hic rem
geſtā ut predictū eſt a p dñs factū
añ xpi paſſionē. Ex quo ſequiꭍ ꝙ
abrahā a lazarus nondū erant in
glā celeſti: ſed in limbo ſcōꝝ prm.
(Pr abrahā) Hunc falſo a p mihi
lo vocat prem: quē in operibꝫ mini
me voluit imitari. Vnde a ſaluator
ioh. viij. dicit iudeis. Vos ex patre
dyabolo eſtis a c (Mitte lazaꝝ) irrō
nabiliter petijt illū ad ſe iuuandū
mitti: cui micas panis noluit mit
ti eſurienti (Vt refrigeret linguam
meā) Ibi plus cruciabaꭍ qꝛ p eam
plus peccauerat ſm duo officia na
ture in quibꝫ lingua deſeruit. ſ. gu
ſtuia loquele. ut hētur. ij. de aīma.
Qꝛ aūt p linguā in officō guſt9 pec
caſſet: pꝫ p illud q8 ſupra dictū ē.
Epulabaꭍ quotidie ſplendide Simi
ter in officio loqle. qꝛ inter epulas
ſplendidas magis relaxaꭍ lingua
ad loquendū inepta. Nōnduꝫ tñ
hic ꝙ lingua a digit9 metaphorice
dicun² in aīabus ſepatis qles erāt
aīe lazari a diuitꝭ. ſicut in deo q ſpi
ritus ē man9 dicꭍ virtus ei9 opati-
ua. a ſimiliter in lazaro hic p digituꝫ
intelligiꭍ virt9 eius auxiliatiua. p
linguā diuitꝭ virtus ɔcept9 mentis
expreſſiua (Fili recordare qꝛ recepi
ſti bona in vita tua) Hoc ſibi dicꭍ
ad augmētū ſue pene. qꝛ maximū
infortunij gen9 eſt fuiſſe feliceꝫ. ut
dicit boeti9 primo de ɔſola. (Nunc
vero hic ɔſolaꭍ) ꝓpter meritū pati
entie (Tu vo cruciaris) ꝓpter defcuꝫ
miē (Et in his oībꝫ inꭍ nos a vos
chaos magnū firmatū ē) .i. diſtan
tia magꝭ meritoꝝ a ſtatuū firmata
ē rigore iuſticie diuine. ut impoſſibi
lis ſit trāſitus ab vno ſtatu in aliū
Jō ſubdiꭍ (Vt hij q volūt hinc trā
ſire ad vos nō pñt. nec inde huc traſ
meare) qꝛ aīe ſepate ſunt ex ſtatuꝫ
meritia demeriti. Qꝛ aūt dānati vel
lent venire ad locū elcōꝝ ſi eēt poſſi
bile non ē dubiū. ſed de elcīs ꝙ vel
lent ire ad locū dānatoꝝ videꭍ fal
ſum. Ad q8 dicendū ꝙ nō vellent

ire illuc ad manendũ. vellet tñ ire
illuc ſi eſſet poſſibile ad ꝓpinquos
ſuos liberandũ. Iſtud tñ velle itel
ligit̃ ſm voluntatẽ naturalẽ. nõ au
tẽ ſm voluntatẽ deliberatiuã. ĩ qua
ↄformat̃ ſimplr̃ diuine iuſticie (Ro
go ergo te pr̃ vt mittas eũ in domũ pa
tris mei) dixit hoc non caritate du
ctus cũ illã nõ hr̃et: ſꝫ timore ſeruili.
ne in ipõꝝ ↄſortio eius pena augẽr
qr fuerat eis occaſio peccãdi. tũ rõe
diuiciaꝝ quas eis dimiſerat ad ab
uſum. tũ exẽplo male vite qd eis de
derat ad ſequendũ (Et ait illi. hñt
moyſen) qui docuit moralia agẽda
(Et ꝓphetas) q docuerũt miſtica et
credenda. et iſta ſufficiũt ad ſalutẽ
Ideo ſequit̃ (Audiãt illos) Ex hoc
ptꝫ qꝛ iſte diues et amici eius erant
de gente iudeoꝝ. qr gẽtiles non ha
bebant doctrinã moyſi et ꝓphetarũ.
(Nõ pater abrahã: ſꝫ ſi qs ex mor
tuis ierit ad eos penitentiã agẽt)
moti ex nũcio ſic mirabilr̃ eis ap
parente (Si moyſen et ꝓphetas non
audiũt nec ſi qs ex mortuis reſurre
xerit credent ei) Hoc patuit p effe
ctum. qr lazaro reſurgẽti et xp̃o teſti
moniũ phibenti nõ crediderũt: ſed
magis interficere eũ voluerũt vt ha
betur ioh. xij. Silr̃ nec xp̃o reſurgẽti
ſed magis ſuaſerũt falſo ip̃m non
reſurrexiſſe. et corp9 eius a diſciplis
ſuis furatũ fuiſſe vt hr̃ math. vlti.

Capitulum Decimũſeptimũ.

Et ait ad diſcipulos ſuos).
Poſtq̃ ſaluator oſtendit qꝛ
pctõres penitentes ſũt beni
gne recipiẽdi. Hic ↄñr oñdit qꝛ ſũt
caute nutriẽdi. Circa qd primo po
informatio xp̃i benigna. Secũdo ſb
ditur phariſeoꝝ interrogatio mali
gna. ibi Interrogatus a phariſeis
Circ̃ primũ po xp̃i inſtructio. Scdõ
inſtructõis ↄfirmatio. ibi. Et factũ
eſt dũ iret. Pria in duas. qr primo
ponit̃ dicta informatio. ſecũdo apo
ſtoloꝝ poſtulatio. ibi. Et dixerunt
apli. Circa primũ ſciendũ qꝛ pctõ
res ↄuerſi ad penitentiã. pmo cau
te nutriunt̃ quãdo a p̃hendo eis oc
caſionem reuertendi ad vomitũ di
ligenter cauẽr. et talis occaſio voca
tur ſcandalũ. et dr a ſcandalon gre
ce qd eſt impactio pedis que facit
hoiem ruere. put dictũ fuit mathei
xviij. vbi iſte paſſus expoitur. Secũ
do nutriunt̃ caute qñ defectus eorũ
patienter portãtur. et iniurie remit
tuntur. qr de nouo ↄuerſi ad penitẽ
tiam ꝓpter ↄſuetudinẽ priſtinã ha
bent quandã ꝓnitatẽ recidiuandi
ideo dicit ſaluator (Si peccauerit in
te frater tuus increpa illũ) dulciter
et caritatiue (Si ſepties in die etc.)
i. totiens quotiẽs. ſm qd expoſitũ
fuit math. xviij. vniuſalitas ei nu
mero ſeptenario deſignat̃ (Et dixe
runt) Hic ↄñr ponit̃ aploꝛum po
ſtulatio. cauere eñi a ſcãdalis et re
mittere iniurias totiens quotiens
ꝓcedit ex magnitudĩe fidei. qua a
liquis credit et ſperat p tribꝫ in vita
futura remunari. et iõ apli q erant
adhuc impfecti et ignari audita p̃
dicta xp̃i doctrina petierũt augmẽ
tum fidei d. (Dñe adauge nob fidẽ)
Auget̃ aũt fides duplr̃. Vno modo
extẽſiue. ſ. qñ plura credibilia cogno
ſcunt̃ et credunt̃ explicite. ſicut fide
les lrãti cognoſcũt et credũt explici
te. q̃ ſimplices implicite credũt cre
dendo de talibꝫ in quodã gñali illud
qd tenet eccia. Alio mõ auget̃ intẽ
ſiue viꝫ qñ credibilia clari9 cogno
ſcunt̃ et firmius feruẽtiuſqꝫ tenenr
et vtrũqꝫ augmentũ fidei reqritur ĩ
eccie p̃latis. ꝓpt̃ qd apli q poſt xp̃ꝫ
fuerũt pmi p̃lati in eccia dei petierũt
vtrũqꝫ augmẽtũ fidei. qd xp̃s dedit
eis maxie poſt reſurrectionẽ ſuã dã
do eis grãm ſpũſſancti. et ideo p̃di
xit eis virtutẽ fidei dicens (Si habu
eritis fidẽ ſicut granũ ſinapis) qd
licet ſit modicũ q̃ntitate eſt tñ ma
ximũ virtute. ꝓpt̃ qꝛ fides ei ↄpatur.
(Diceretis huic arbori moro.) id eſt
dicere poteritis (Eradicare et tranſ
plãtare ĩ mare) duo mira ↄtigit. ſ.

eradicationē ſubitā arboris de ter
ra ſolida: ⁊ tranſplantacōe3 eius ī
aqua fluida. ut p̄ h' magis appare
at virt9 dei. ſed q2 de talib3 operib9
q̄ non ſiūt principalit' virtute credē
tis: ſed virtute dei opantis null9 d3
eleuari: ſed magi' ſub deo humiliai
ideo ſubdit' (Quis aūt veſtrū hn̄s
ſeruū arantē) .i. laborantē in agro
(Qui regreſſo) ſc3 de labore (dicat
illi ſtatī. tranſi ⁊ recūbe) .i. quieſce
poſt laborē ⁊ refocillaē. q. d. nō ita
dicit' ei a dn̄o ſuo: ſed magi' dicit' ei
(Para q8 cenem) Ita q2 p9 laborē
in agro reqritur ab eo labor in do
mo. ⁊ ſi in oībus ſeru9 obediat: nō
tn̄ ppter hoc tenet' ſibi regratiari dn̄s
nec ſeru9 in ſupbia deb3 eleuari: q2
ad hoc tenebat' ex ꝯdicōe ſeruitut'.
Et ex hoc ꝯcludit xp̄s q2 apl'i de bo
nis operib3 non dn̄t eleuai: ſed ma
gis humiliari. ideo ſubdit' (Dicite
ſerui inutiles ſum9) q2 ſcd'm verita
tem nulla vtilitas puenit de dō hu
manis operib3 ſed ſolū ipſis opan
tib3 (Et factū eſt) Hic ꝯſeqnter po
nit' doctrine xp̄i predcē ꝯfirmatio
p opa miraculoſa in ſanacōe. x. le
proſoꝝ cū ſubdit' (Occurrerūt ei. x
viri leproſi) q2 audierant famā de
mirabilib3 xp̄i (Qui ſteterūt a lō
ge) tum ppter xp̄i reuerentiā. tū q2
non dēbant appropinqre ſanis hoī
bus ne eos inficerent (Et leuauert
vocē ſuā) ex magno deſiderio ſani
tat' (Dicentes. ih'u preceptor miſe
rere noſtri) .i. ſolo verbo potes cura
re nos (Ite oſ̄ndite vos ſacerdotib3)
Lex eni preceperit leuit'. xiiij. ut emū
dati a lepra ſacerdotib3 ſe offerrēt.
⁊ hoc duplici de cā. Una erat. q2 ſa
cerdotes dēbant iudicare vtꝝ talis
eſſet vere curat9. Secunda erat q2 p
ſua emendacōe tenebat' offerre ſac
ficiū determinatū in lege. Legalia
aūt tunc curſū ſuum hūerunt. Vn̄
⁊ xp̄s ea ſeruauit. ut p3 in ei9 circū
ciſione. ⁊ oblacōe in templo. ⁊ im
molacōe agni paſchalis. ⁊ ideo il
los quos a lepra ſanauit ad ſacer
dotes miſit (Et factū ē dū irent mū
dati ſūt) ex fide ⁊ obediētia ad xp̄m
meritorie de ꝯgruo: ſed diuina vtu
te effectiue (Un9 aūt ex illis ac̄) ſu
am ſanacōem virtuti xp̄i imputās
(Regreſſus ē) tanq̄ grat9 grās dō
agens (Et hic erat ſamaritan9) .i.
de gentib3 illis q̄ miſſe fuerūt a re
ge aſſirioꝝ in ſamariā ⁊ alias ciui
tates terre illi9 captiuitat' inde iu
deis ⁊ trāſlatis in aſſirios ut h'etur
iiij. Re. xvij. ⁊ iſti ſamaitani ptim
colebant ydola ⁊ ptim deu3. ⁊ iudei
nō cōicabant cū eis. ſicut nec cū ali
is gentilib3. ut h'etur ioh'. iiij. Et p
hoc q8 dicit' (Et hic erat ſamarita
nus) innuit' q2 alij noue erāt iudei.
nec reuerſi ſūt ad grās agendū q2
decepti a ſacerdotib3 quib3 ſe repn̄
tauerāt qui doctrine xp̄i ⁊ miracul'
detrahebant ſ'm eoꝝ informationē
attribuebant ſuā ſanacōe3 obſer
uantie leg' ⁊ nō virtuti xp̄i. licet a
pn̄cipio fidelit' ⁊ deuote petiuiſſent
ab eo ſanari. Ideo ſubdit' (Nō eſt
inuētus q̄ rediret ⁊ daret gl'am dō
n̄ hic alienigena) Et in h' figuratū
fuit q2 gentiles vēturi erant deuote
ad fidē xp̄i. iudeis remanētibus in
ſuo errore (Introgatus āt) Deſcp
ta inſtructōne xp̄i benig'. Hic ꝯn̄r
po' phariſeoꝝ interrogatio malig'
Xp̄s eī in ſuis ſermonib3 freqnter
fecerat mentionē de aduentu regni
dei. ut p3 ex predictis in h' euan°. ⁊
in alijs. ⁊ idō phariſei q̄ doctrinā x̄
deridebāt ut dictū eſt. ca. preced'. ir
riſoie ab eo qrebant (Qn̄ venit reg
nū dei) q. d. Anteq̄ veniat regnum
de q̄ loqris occupabit te mors cru
cis: ſed dn̄s tanq̄ vere patiēs nō de
dignat9 eſt eis rn̄dere rōnabiliter
⁊ māſuete. d. (Nō veniet regnū dei
cū obſeruacōe) P aduētū āt regni
dei intelligit' aduent9 xp̄i ad iudi
ciū. q2 veniet tanq̄ rex ad iudicādū.
Venit āt ad iudiciū dupliciť. Uno
mō pticularit'. ſ. in morte cuiuſlib3
q2 q̄lis vnuſquiſq3 in morte repit'
tal' in iudicio extreō pn̄tabit' ſc3 in
q. iij.

parte electoꝝ vel dānatoꝝ. Alio mō
vniuerſaliter. ꝛ ſic veniet ad iudiciū
in fine mūdi. ꝛ neuter aduētus eſt
cū obſeruatōe tpis. qꝛ nihil incerti
us eſt hora mortis. de tpe etiam fu
turi iudicij dixit aplūs act. j. Nō eſt
veſtꝝ noſſe tpa vel momēta. ꝛ mlꝉ
to fortius illud tēpus eſt incertum
alijs ſm qꝺ dicit augꝰ. Oīm calcu=
lantiū digitos quieſcere iubet (Ne
qꝫ dicent ꝛcꝉ) .i. nō pn̄t dicere certi=
tudinaliter ꝛ determinate tempus
aduētus xp̄i ad iudiciū. vn̄ illi q̄
voluerunt hꝰ determinate dicere vt
abbas ioachim ꝛ quidā alij: inuē
ti ſunt falſū dixiſſe. qꝛ tpa ab eis de
terminata tranſierunt (ꝛ ait ad di
ſcipulos) Hic dn̄r ponit diſcipꝉoꝝ
informatio de aduētu xp̄i ad iudi=
cium vt ꝓpter immenſitatē pſecuti
onū nō credūt cito xp̄m venturꝫ ad
iudiciū. nec ꝓpter pacē credāt delō
ge venturꝫ: ſed ſemp ſint parati ad
eū expectandū. ꝛ hꝰ eſt qꝺ dicitur.
(Venient dies qn̄ deſideretis videre
vnū diē filij hoīs) .i. diē extremi iu
dicij q̄ erit vnus ꝛ a iuſtis deſiderā=
dus. qꝛ tūc a malis pn̄tis vite libe
rabunꝉ. ꝛ ad requiē gl̄ie trāſferen
tur ſm qꝺ dꝛ infra. xxj. Hijs autē
fieri incipiētibꝫ rꝛſpicite ꝛ leuate ca
pita vrā qm̄ appropinqꝫt redemptio
vrā. qꝺ exponens gregꝰ. Leuate ca
pita vrā .i. exhilarate corda (Et nō
videbitis) niſi poſt multas tribula
tiones (Et dicēt vobis) (Ecce hic ꝛ
ecce illic) qꝛ an̄ aduentū xp̄i ad iu=
diciū ſurgent multi pſeudo ꝓphete ꝛ
multi pſeudo xp̄i (Nolite ire) aſſen
tiendo tali doctrine (Nam ſicut ful
gur choruſcās ꝛcꝉ) .q.d. Aduentus
xp̄i ad iudiciū nō erit ambiguꝰ qn̄
erit de facto: ſed erit ita clarus ꝛ ma
nifeſtus. qꝫ nullus poterit dubita
re. iō ſubdiꝛ (Ita erit filius hoīs in
die ſua. p̄mū oportet illū multa pa
ti) In p̄mo eīm aduētu venit in hūi
litate ꝛ paucis cognitus. ꝛ a mul=
tis deſpectus ꝛ reprobatus: ſed ī ſe
cundo aduētu veīet maīfeſtꝰ ꝛ gl̄io

ſus in ptāte orbē iudicaturus ſꝫ qꝛ
tps illius aduētus eſt incertū vt p̄
dictū eſt. iō inducit ad hꝰ duplex ex
emplū. Primū eſt de tpe diluuij vt
hꝛ gen̄. vij. qꝺ notaꝉ cū dꝛ (ꝛ ſicut
factū eſt in diebꝫ noe) qꝛ hoīes illiꝰ
tpis erāt in ſecuritate nihil timētes
quouſqꝫ diluuiū ſubito ſubmerſit
oēs. excepto noe ꝛ hijs q̄ cū eo erāt
in archa. Secundū exm̄ eſt de tpe ſb
uerſionis ſodomoꝝ. vt hꝛ gen̄. xix.
qꝺ notaꝉ cū dꝛ (Siꝉr ſicut factū eſt ī
diebꝫ loth ꝛcꝉ) qꝛ erāt in ſecuritate
vſqꝫ ad illā horā qua dn̄s p ignē
ꝛ ſulphur deſtruxit terrā illā (Scdꝫ
hoc erit qua die filius hoīs reuela=
bitur) .i. hoīes erūt in ſecuritate ni=
hil timentes de futuro iudicio vſqꝫ
ad illud tēpus quo xp̄s in hūani=
tate gl̄ioſa tn̄ manifeſte videbiꝛ veni
ens ad iudiciū (In illa die qui fue
rit in tecto ꝛcꝉ) .i. tūc nō vacabit ali
cui intendere negocijs tpalibꝫ. qꝛ o
portebit ſubito eum ꝯſpectibꝫ iudi
cis ꝯpare (Memores eſtote vxoris
loth) que nec habuit ſpaciū reſpi=
ciendi retro: ſꝫ ſtatī ꝯuerſa fuit ī ſta
tuam ſalis. vt hꝛ gen̄. xix. ſic nec
tunc hoīes hn̄bunt ſpaciū reſpicien
di retro .i. ſpaciū intēdendi alicui ne
gocio ſꝫ oportebit eos ſtatī ꝯpare a
ſpectibus iudicis (Et quicūqꝫ q̄ſie
rit aīam ſuā ꝛcꝉ) .i. timore mortis defi
ciet a fide in tribulatōne ante xp̄i q̄
p̄cedit iudiciū (Perdet illā) p eter
nam dānationē (Et quicūqꝫ pdide
rit illā) p̄eligens mori q̄ꝫ cadere a
veritate fidei. (Viuificabit illā) me
rendo vitā eternā. (In nocte erunt
duo in lecto ꝛcꝉ.) Hoc expoſitū eſt
math. xxiiij (Rn̄dentes dicūt illi vbi
dn̄e) .i. quo aſſumenꝉ (Qui dixit il
lis vbicūqꝫ fuerit corpus) .i. xp̄s q̄
iudicabit in forma hūana gl̄ioſa.
(Congregabunꝉ aquile) .i. ſancti
occurrētes xp̄o venienti ad iudiciū
ſm quod dicꝛ. j. theſſa. iiij. Simul
rapiemur cum illis in nubibꝫ obui
am xp̄o in aera.

Capitulum decimūoctauum

D Jcebat aūt) Poſtq̄ ſaluatoꝛ oñdit q̄ pctōres penitē tes ſūt benigne recipiendi et caute nutriendi· Hic oñr oñdit q̄ ſunt deuote inſtruendi· Et diui diť in duo· q̄ꝛ primo deſcribiť xp̄i inſtructio· ſcdō inſtructionis ↄſiſ tio·ibi· Factū eſt aūt· Circ̄ primum ſciendū q̄ deuotio potiſſime ↄſiſtit in oꝛōe q̄ eſt aſcenſus mentꝭ in deū ſm damaſ· De q̄ ſaluatoꝛ h̄ inſtru it pn̄tes diſcipłos qui iā erant ad deū ↄuerſi·⁊ per ↄñs futuros ad eū p p̄mam ↄuertendi· Primo ḡ ſal uatoꝛ oñdit oꝛōnis efficaciā· Scdō inducit diſcipulos ad martirij to lerantiā·ibi· Aſſumpſit aūt· Et pꝫ oꝛdo· q̄ꝛ eleuatio mentꝭ inducit ad cōtemptū vite pn̄tis· Prima in du as·in ptem principalē⁊ incidētalē Scda ibi· Et intꝛogauit· Circa pri mū ſciendu3 q̄ ad efficaciā oꝛōnis duo maxīe faciūt viꝫ inſtātia ⁊ hu militas· Primo ḡ docet oꝛare īſtā ter· Scdō humiliter·ibi Dixit autē ⁊ ad quoſdā· Primū oñdit per ſi militudīe3 vidue q̄ p importuītatē precū obtinuit effectū· Dicit ḡ (Di cebat aūt ⁊ pabolā) ⁊ ſilitudinem vidue q̄ poſtea ſequiť (Qm̄ optet ſemp oꝛare) ti ſp ñ importat ↄtinui tatē tp̄is· q̄ꝛ oꝫ oꝛōnem interrūpi tp̄e dormicōis ⁊ aliqꝛum aliaꝝ ne ceſſitatū·ſed importat inſtātiā oꝛō nis tp̄ibus ⁊ horis ad hoc ↄgruis· Vñ dicit gloſa bede ſup iſtum locū Dicendū ē eū ſemp oꝛare⁊ nō deſi cere: q̄ canonicis horis rogare non deſiſtit· Conſeqñr inducit ſilitudi nē·d·(Judex quidā) non exprimiꝰ ei9 nomen· q̄ꝛ nō erat deo cognitus p approbacōe3· Vñ ſubdiť (Qꝛ deū nō timebat) ſcꝫ offendere (Et hoīes nō reuerebať) ſcꝫ eos publice ſcan dalizare· Et ſubdiť dep̄catio vidue (Vindica me de adūſario meo) fa ciendo iuſticiā meā (Et nolebat) ex ſua malicia· q̄ꝛ bñ poterat ⁊ ex offi cio facere tenebať (P multū tp̄s) q̄ꝛ illa vidua frequēter ſuā petitio nē repetebat Ex quo pꝫ iniuſticie diuturnitas in iudice (Poſt h̄ aūt dixit intra ſe) vict9 precū importuī tate (Etſi deū non timeo ⁊c̄) ⁊ ſi nō ꝓpter deū: neqꝫ ꝓpter hoīes mouear ad faciendū iuſticiā illi vidue (Tñ q̄ꝛ moleſta ē mihi: vindicabo illā) faciendo ei iuſticiā (Ne in nouiſſiō veniēs ſugillet) ⁊ ſuggendo offen dat ſua importunitate· Ex q̄ appa ret motus ad faciendū iuſticiā: nō ꝓpter amorē iuſticie: ſed ad vitati onē ſue moleſtie (Deus aūt non fa ciet vindictā ⁊c̄) ⁊ ſi iudex iniq̄ta tis ꝓpter precū inſtantiā fecit vīdi ctam (Deus) q̄ nc̄ario ē iuſtiſſim9 (Nō faciet vindictā electoꝝ ſuoꝝ) exiſtentiū in preſſura ⁊ tribulacōe (Clamantiū die ac nocte) ⁊ oꝛanti um inſtāter p ſua liberacōe ⁊ decla racōne diuine iuſticie· q̄ſi diceret· multo plus exaudiet taliū precum inſtantiā Sed illud q̄d diciť hic de oꝛōe electoꝛū videť eſſe quaſi ↄtra illud q̄d diciť math·v· Oꝛate p p ſequentibꝫ ⁊ calūniantibꝫ vos· Ad q̄d dicendū q̄ ad bonos ptinet bo na ſpūalia ⁊ eterna que ſunt ſim pliciť bona optaꝛe ſuis pſecutoribꝫ ⁊ hoc mōp eis oꝛare·ſed q̄ꝛ pene tē porales ſunt queda3 medicine· q̄a valent ad emendationē ⁊ declara tionē diuine iuſticie·idō ad ſāctos bene ptinet petere a deo hoc mō vin dictā de ſuis pſecutoribꝫ: nō ex mo tu ire: ſed ex zelo iuſticie (Dico aūt vob· q̄ꝛ cito faciet vindictā illoꝝ) li cet em̄ aliqñ tardare videať ſm hu manum iudiciū: tñ ſm veritatē nō tardat· q̄ꝛ oīa opatur ſcdm diſpoſi onē ſue ſapīe infinite (Verumtam̄ fili9 hoīs veniens) ſcꝫ ad faciendu3 vindictā (Putas inueniet fide3 in terra) quaſi diceret parum inueni et reſpectiue: loquēdo de fide firma ta caritate (Dixit aūt) Hic ↄſequē ter oñdit q̄ eſt humiliter oꝛandū oſtendēs q̄ humilitas ē deo grata

Et primo oſtendit hõc vbo. Secũdo
facto. ibi. Afferebãt aũt. Primũ fa
cit p parabolã publicani ⁊ phariſei
d. (Duo hoĩes aſcendebãt ĩ tẽplũ)
qꝛ ad lrãm erat in alto ſitũ. ſ. in mõ
te moria vt habet. ij. paꝛ. iij (Vnꝰ
phariſeus) apparẽs iuſtus. (Alter
publicanus) .i. publicis negocijs
intẽtus. q̄ de ɔmuni curſu implicãt
ad pctm̃ (Phariſeus ſtans) ecce ia
ctantia. qꝛ ſtabat vt ab alijs videre
tur orare. ⁊ irreuerẽtia. cũ in orãdo
dẽret ſe pſternere. (Deus grãs ago
tibi. qꝛ non ſũ ſicut ceteri hoĩm rap
tores ⁊c̃) Iſte nõ ꝓ ſe orauit ſꝫ ma-
gis ſe iactauit de iuſticia alios ɔdẽ
nendo. ⁊ orantẽ iuxta ſe publicanũ
deſpiciendo.) Ieiuno bis in ſabbo)
.i. ĩ ebdomada q̄ ſic denoiatur a die
digniori (Decimas do oĩm q̄ poſſi-
deo) phariſei enĩ decimas minimoꝝ
vt rute ⁊ mẽte ⁊ cimini ad q̄s non
tenebant vt dicũt aliqui dabãt vt
dictũ eſt ſupra. (Et publicanus a
longe ſtans) ecce dei timor quaſi ñ
eſſet dignꝰ appropinq̄re (Nolebat
nec oculos ad celũ leuare) Ecce pu
dor q̄ſi ꝓ peccatis preteritis nõ au
dẽs celũ reſpicere. (Sed pcutiebat
pectus ſuũ) ecce dolor de peccatis cõ
miſſis (Dñe ꝓpicius eſto mihi pec
catori) Ecce vera ⁊ pura confeſſio. ⁊
iſta faciũt ad pctõꝝ remiſſionẽ. iõ
ſequit (Amen) .i. fideliter dico vob
(Deſcendit h) de domo dei q̄ erat in
mõte vt ſupra dictũ eſt (Iuſtifica-
tus ab illo) .i. p̄ illo remanẽte in ſe
cibus ſuis. cuius cauſa ſubdiꝰ cum
dr. (Quia oĩs q̄ ſe exaltat) p ſupbi
am (humiliabit) p penã (Et qui ſe
huiliat) p verã pctõꝝ ɔfeſſionẽ (ex-
altabitur) in glia p remuneratõez
Sicut enĩ in ſtatera materiali vna
pte depſſa altera eleuat ⁊ ecõuerſo
ſic in ſtatera diuĩe iuſticie decretũ ẽ
vt q̄ eleuant p ſupbiã in pñti vita
deprimant p penã ɔfuſibilẽ in futu
ra ⁊ ecõuerſo. q̄ ſe humiliãt in pñti
ꝓpter deũ. in futuro ad gliam eleua
buntur. (Afferebãt aũt). Hic ɔñr

facto oñditur q̄ huilitas eſt dõ gra
ta ⁊ accepta. p hoc q̄ pueros xp̄us
amicabilr̃ recepit ⁊ ptꝫ ſentẽtia ex
dictis math. xix (Et interrogauit)
Hec eſt ps incidenta ĩm qua ponũ
tur duo incidentia. Secundũ ponit
ibi. Ait aũt petrus. Circa primum
ſciendũ q̄ qꝛ ihs immediate dixe-
rat de pueris taliũ eſt reg. ce. ⁊ ĩ h
parabolice loquebat p puericiã in
telligens humilitatẽ ⁊ innocentiã
Ideo quidã legiſpitus q̄ vocat hic
pñceps. eo q̄ eãt diues vtꝫ ex ſeq̄n
tibus. petijt ab eo q̄d faciendo hrẽt
reg. ce. q. d. dicas mihi plane ⁊ ap
te abſqꝫ parabola. q̄d debeo facere
ad ɔſequendũ regnũ celeſte. ⁊ hoc
mõ xp̄s ei rñdit. ⁊ ptꝫ ſnĩa ex dict
math. xix. vſqꝫ ibi. (Que impoſſi-
bilia ſunt apud hoĩes poſſibilia ſũt
apud deũ) qꝛ ad reg. ce. nõ pñt ho-
mines ptingere ꝓpã vtute: ſꝫ p au-
xiliũ diuĩe grẽ. (Ait aũt petrus) h
poꝰ ſecundũ incidens. qꝛ petrꝰ a xp̄õ
immediate audierat q̄ difficile qui
pecunias hñt regnũ dei intrabũt iõ
queſiuit a xp̄õ que eſſet ſuia alioꝝ
remuneratio qꝛ oĩa terrena relique
rant ꝓpter xp̄m ⁊ ptꝫ xp̄i rñſio ex di
ctis math. xix (Aſſũpſit ihs) Poſt
q̄ ſaluator oñdit orõnis efficaciã.
Hic ɔñr inducit diſciplos ſuos ad
martirij tolerantiã exemplo ſui. ⁊
patet ſnĩa ex dictis math. xx. exce-
ptis q̄ ſequunt. (Conſũmabuntur
oĩa que ſcp̄ta ſunt ⁊c̃.) qꝛ ꝓphete
ſcripſerunt de paſſione xp̄i futura.
vt patet pſa. liij. ⁊ dañ. ix. ⁊ in mł
tis alijs locis (Et ipſi nihil horum
intellexert) tũ qꝛ adhuc erãt rudes
⁊ ĩpfecti. tũ qꝛ xp̄s freq̄nter eis pa-
bolice loq̄batur. ⁊ iõ neſciert ſi tũc
pabolice loqueret. (Factũ eſt) Pꝰ
q̄ poſita eſt xp̄i inſtructio de effica
cia orõnis. ⁊ de tolerãtia paſſionis
Hic ɔñr deſcribit dicte doctrine cõ
firmatio p opus miraculoſũ ſcd̓m
qd̓ ſcribit marc᷑ vlti. ſermonẽ cõfir
mãte ſeq̄ntibꝫ ſignis. ⁊ ptꝫ ſnĩa ex
dict math. xx. ⁊ mar. x. h excepto

(Factũ eſt aũt cum appropinq̃ret
ihs ierico) .i. ꝓpe ierico adhuc ex
iſteret. q2 ſm veritatẽ nõ accedebat
ad iericõ: ſed inde recedebat. ut pꝫ
math. xx. ⁊ marci x.

Capitulum decimũnonum

ET ingreſſus ihus) Poſtq̃
deſcripta ẽ cõuerſio pctõruꝫ
in gñali. Hic oñr deſcribitᷣ
in pticulari ſcꝫ in ↄuerſione zachei.
Et diuiditᷣ in duo. q2 primo deſcri-
bitᷣ cõuerſio zachei. Scđo remotio
dubij. ibi. Hoc illis audientibus.
Circa primũ đr (Et ingreſſus ihs
pambulabat ierico) ſm ea q̃ dicta
ſunt in fine precedẽtis. ca. Iſta hi-
ſtoria zachei nõ ſeq̃tur immediate
poſt illuĩacõem ceci que facta fuit ĩ
egreſſu ihu a ierico: ſed p9 egreſſuꝫ
ei9 ab ierico: ⁊ pgreſſus p alia lo-
ca regreſſus fuit ibidẽ. ſicut in mul
tis alijs loc̃ in euãgelio dicitᷣ plu-
ries veniſſe ad eundẽ locũ. ⁊ in iſto
ĩgreſſu accidit hiſtoria iſti9 zachei
cum dicitᷣ (Erat vir noĩe zacheus)
Exprimitᷣ hic nomẽ ei9 q2 dignus
erat noĩari ꝓpter cõuerſionis facili
tatẽ ⁊ ꝓpter ↄuerſi pfectõem (Prin
ceps publicanoꝝ) .i. prim9 inter il
los qui vacabãt public̃ actibꝫ. ſcꝫ
exactõibꝫ ⁊ vectigalibus leuãdis ⁊
deferendis. q̃ ↄmunitᷣ ad pctm̃ im
plicãt. ex quo in ei9 vocacõe appet
maior dei mĩa (Et hic erat diues)
q2 auarus fuerat in acq̃rendo: ſꝫ p9
ↄuerſionẽ nõ fuit auar9 retinendo.
q2 patus fuit reddẽ quadruplũ de
fraudatis ab eo (Et q̃rebat videre
ihm) ex deuocõe (Et nõ poterat pre
turba) Ex quo pꝫ deuotio popula
riũ ad xp̃m. Sequitᷣ (Suſpiciẽs ihe
ſus) .i. approbãs deuocõem illius.
(Hodie in domo tua oꝫ me manẽ)
.i. in domo matiali ꝓpter refectõem
xp̃i ⁊ ſuoꝝ diſcipuloꝝ. ⁊ ad oñden
dũ benignitatẽ pctõri reuertẽti. et
in domo ſpũali ↄſcie p grẽ infuſiõꝫ
(Et cum viderent oms) .i. phariſei
⁊ alij malignãtes (murmurabãt)
⁊ hoc irrõnabiliter. q2 null9 ratio-
nabiliter põt murmurare: ſi medi-
cus viſitet egrotũ ad ipſũ ſanãdũ
(Stãs aũt zacheus) ad obediendũ
dño pmpt9. Vnde ſubditᷣ (Ecce di
midiũ bonoꝝ meoꝝ dñe do paupe
ribꝫ) Nõ dicit dabo in futuro q2 pa
tus erat ſtatĩ dare. Ex hoc etiã pꝫ
q nõ oĩa bona ſua erant male acq̃
ſita. q2 de illis nõ poſſet elemoſinã
facere (Et ſi quid aliquẽ defrauda-
ui reddo quadruplũ) Lex ei in aliq̃
bus precepit reſtituẽ duplũ. ⁊ in a-
liq̃bus q̃druplum. ⁊ in aliq̃bꝫ qñ
tuplũ. ut pꝫ exo. xxij. ⁊ ideo per h̃ q
hic exprimitᷣ reſtitutio media: ĩtel
ligunt alie due extreme. Sequitur
(Eo q ipſe fili9 ſit abrahe) Dicit h̃
gloſa bede. fili9 aũt abrahe zacheuſ
dicitᷣ non q2 de ei9 ſtirpe genit9: ſed
q2 eius fidẽ imitatus. ut ſic ille ter
ram. domũ qꝫ prĩnã deſeruit: ita iſte
bona ſua ptienda pauperibꝫ relin
q̃ret. ⁊ ſic videtᷣ dicere q nõ fuit iu
de9 natione: ſed gentilis. q2 oẽs iu
dei nacõne de ſtirpe abrahe dñderãt
Idem videtᷣ dicere ambroſi9 dicẽs:
zache9 exiguus merit̃ ſicut ꝓl̃s na
tionũ ⁊c̃. Aliquibꝫ autẽ alijs vide
tur ↄtrariũ. q2 ſupra dicitᷣ q mur-
murabãt de xp̃o intrãte domum za
chei. eo q ad hoĩem pctõrem diuer
tiſſet. Apud iudeos ei longe abhoĩ
nabilius fuit ingredi ad gẽtiles q̃
ad iudeos pctõres. ꝓpter qđ petruſ
etiã p9 aſcenſionẽ xp̃i p reuelacõeꝫ
fuit premonit9 ut abſqꝫ tali abhoĩ
nacõe ingrederetᷣ domũ cornelij. ut
hẽtur actu. x. Et ideo ſi zache9 fuiſſet
gentil̃ mag̃ habuiſſent occaſionẽ
murmurãdi: eo q ad hoĩem genti
lẽ diuertiſſet ⁊ videtᷣ pbabile q hãc
cãm ſue murmuracõis expꝛeſſiſſent
ad colorandũ murmuracõem ſuã
tanq̃ rõnabilẽ. Itẽ ex h̃ q zache9
dixit. Si qđ aliquẽ defraudaui red
do q̃druplũ. Illa ei lex fuit data iu
deis ⁊ nõ gentilibꝫ ⁊ nec ad eã tene
bantᷣ gẽtiles in aliq̃. ſꝫ ſolũ ad ſim
plũ niſi forte ĩ aliq̃ caũ ex circũſtãtia
q. v.

facti. ⁊ ideo illā legē ignorabāt ꝓp-
ter qđ zacheus qui illā ſciuit. ⁊ ſm
eā facere voluit videt̄ fuiſſe iude⁹ añ
vocationē ſuā. Nec valet ſi cōtra h̄
arguat̄. ꝙ hic dr̄ pꝛīceps publica
norum. qꝛ ⁊ matheus publicanus
fuit. q̄ tñ iudeus fuit natione. vñ ⁊
euangeliū ſuū ſcripſit hebraice ſm
qđ dicit btūs ihero. in ꝓlogo ſuper
matheū (Hec illis audiētibꝫ) Poſt
ꝙ̄ deſcripta eſt vocatio zachei. Hic
ꝯñr poni² remotō dubiȷ̄. qđ p̄mo re
mouetur v̄bo. ſecundo facto. ibi. Et
his dictis p̄cedebat. Circa primuꝫ
ſciendū iudei ⁊ etiam apl̄i de regno
xp̄i carnaliter ſentiebāt añ eius a
ſcenſionē. credentes eū in regno da
uid tp̄aliter regnatuꝝ vñ act. j. pe
tierunt a xp̄ō. Dñe ſi in tp̄e h̄ reſti-
tues regnū yſrahel. Vñ ⁊ filiȷ̄ zebe-
dei credentes eū ſic regnaturū petie
runt ꝙ vnus ad dexterā ſuā ⁊ aliuſ
ad ſiniſtrā ſederet. ⁊ iō qꝛ appropin
quabat xp̄s v̄ſus ihꝛlm. credebant
eū ſublimandū cito in regeꝫ ī regia
ciuitate. ⁊ h̄ eſt qđ dr̄ (eo ꝙ eſſꝫ ꝓpe
ihꝛlm ⁊ qꝛ exiſtimarēt) falſo tñ (Qꝛ
cōfeſtim regnū dei manifeſtaret̄) ⁊
vocat̄ hic regnū dei regnū ip̄i⁹ da
uid Vñ ⁊. j. par. xxix. Sedit ſalomō
ſup ſoliū dñi in regē pro dauid prē
ſuo ⁊c̄. ⁊ ideo ad hāc falſā eſtiatio
nem remouendā ꝓponit parabolā ad
oñdendū ꝙ in p̄mo aduētu nō vene
rat ad regnandū tp̄aliter: ſꝫ magꝭ
ad patiendū. ⁊ in ſecūdo aduētu re
uertetur ad iudicandū ſicut rex ex
cellentiſſim⁹ tūc regnū ſuū omībꝫ
manifeſtaturus. iō ſubdit̄ (Hō q̄-
dam nobilis) .i. xp̄s hō natus ſcđm
carnē de ſemīe dauid regis. (Abȷ̄t
in regionē longinq̄) .i. ad celū em-
pireū p ſuā aſcenſionē (Accipe ſibi
regnū) ſup ordines angeloꝝ (et re
uerti) .ſ. in fine mūdi ad iudiciū
tunc enī manifeſtabit̄ oībꝫ eius re-
gnum (Vocat̄ aūt decē ſuis ſuis)
.i. fidelibꝫ vniuſis q̄ꝝ vniuſitas nūo
denario deſignat̄. qꝛ eſt primus li
mes nūoꝝ vñ ⁊ nūi ſequētes ſūt re

plicatōnes ip̄ius ⁊ ptiū eius. xx. eſt
ſūt bis. x. ⁊. xxx. ter. x. ⁊ ſic ꝯñr (de
dit illꝭ. x. mnas) .i. vniuerſitatē bo
noꝝ ſuoꝝ. diuiſimode tñ qꝛ dedit vni
cuiqꝫ plus vel minus ſm virtutē ꝓ-
priam (Negociamini dū venio) qꝛ
tp̄s meriti currit vſqꝫ ad diē iudiciȷ̄
in quo tp̄e deus dat dona ſua ad h̄
ꝙ multiplicent̄ p fruct⁹ bonoꝝ ope
rum (Ciues aūt eius oderāt illum)
Ciues iſti ſūt iudei. q̄ p maiori p̄te
in odiū xp̄i ſūt firmati (Miſerūt le
gationē poſt illū dicētes. Nolum⁹
hūc regnare ⁊c̄) qꝛ poſt aſcenſionē
xp̄i ad celos iudei conati ſūt deſtru
ere fidē catholicā in q̄ incipit regnū
xp̄i qđ ꝯplebit̄ ⁊ manifeſtabit̄ ī fi
ne mūdi. (⁊ factū eſt vt rediret) .ſ.
ad generale iudiciū (Juſſit vocari
ſeruos) q̄bꝫ dedit pecuniā qꝛ oporte
bit oīs ꝯparere añ iudicē ad reddē
dū de oībꝫ receptis ab eo rōem (Ve
nit aūt prim⁹) qꝛ tūc electi de ſuis
meritis ſecuri parati erūt aſtare iu
dici (In modico fuiſti fidelis) qꝛ bo
na etiā ſpūalia q̄ habent̄ in vita p̄
ſenti modica ſūt reſpectu bonoꝝ ce
leſtium. q̄ exſpectant̄ in vita futuā
(eris ptātem hn̄s ſup̄. x. ciuitates)
.i. gaudebis de felicitate oīm q̄ per
tuam doctrinā vel exm̄l vite tue ꝯuer
ſi ſunt ad bonū (⁊ tercius venit) q̄a
licet mali reformidēt venire ad con
ſpectū iudicis. tñ oportebit eos ibi
dem repñtari (Ecce mna quam ha
bui repoſita ī ſudario) Sudariū eſt
aūt pannus in quo inuoluunt̄ cor
pora mortuorū. ⁊ iō mna in ſudaio
repoſita ſigt̄ donū dei a bonis opibꝫ
ociosum tanq̄ mortuū (Timui ei)
iſte timor nō eſt puſillanimitas be
ne agendi. (Quia hō auſterus es)
Licet enī modo tempus ſit miſeicor
die. in iudicio tñ erit tēpus rigois
iuſticie) Tollis qđ nō poſuiſti ⁊ me
tis qđ nō ſeminaſti) qꝛ a p̄latis ec-
cleſie nō ſolū requirunt̄ bona in ꝑ-
ſona ꝓpria ſed ī ſubditis eoꝝ q̄s te
nentur īducere ad bonū. ⁊ ſnīa hu
ius ptꝫ pleni⁹ ex dictis math. xxv

vſq₃ ibi (Verūtū inimicos meos)
.i. iudeos q̄ p⁹ aſcenſione xp̄i cona
ti ſūt fidē catholicā deſtruē. nt ſ̄ di
ctū ē (Adducite huc ⁊ interficite) qꝛ
xlij. anno p⁹ paſſionē xp̄i ciuitas iheru
ſalem fuit deſtructa. ⁊ ꝓpłs iudeoꝝ
occiſus p titū ⁊ veſpaſianū. In fine
etiā mundi oēs reprobi gn̄aliter
q̄ ſunt inimici xp̄i ſententia mortis
eterni ſūt interficiēdi (Et hijs di-
ctis) Hic cōſequēter oñdit facto qđ
declarauerat vbo. In parabola autē
immediate precedēti duo declaue-
rat: vnū ptinens ad ſuā paſſionē.
Aliud ad ciuitatł iheroſolimitane
deſtructionē. Igiť primo facto oñ
dit primū. ſcđo ſecundū. ibi. Et cū
appropinquit vidēs ciuitatē fleuit
Prima diuidi² in tres. qꝛ primo de
ſcribiť xp̄i humiliatio. Scđo ꝓpłi de
uotio. ibi. Euntē autē illo. Tercio
phariſeoꝝ malignitas. ibi. Et quidā
phariſeorū. Circa primū diciť ſic
(Et hijs dictis precedebat aſcendēs
iheroſolimā) vbi erāt paſſurus ſcḋm
qꝛ predixerat: facto oñdens qꝛ erat
patiſſim⁹ ſe humiliare ⁊ obediē vſq₃
ad mortē cōtēptibiliſſimā ⁊ acerbiſ
ſimā. ⁊ idō humiliť voluit illuc ve-
nire ſedēs ſup pullū aſine. ſicut fue
rat predictū zach. ix. Cetera patēt
ex dictis math. xxi. (Euntē autē il
lo) Hic poniť ꝓpłi deuotio. ⁊ patet
ſententia ex dictis math. xxi. excepto
qđ ſubdi² (Sup omnib₃ q̄s viderāt
virtutib₃) Ex ſuſcitacōe em̄ lazari
quā plures viderāt fuerūt moti ad
iſtā deuocōnem ut hētur iohis. xij.
⁊ etiā ex alijs xp̄i miraculis (Et q̄
dā phariſeoꝝ) Hic cōſeq̄nter deſcri
biť phariſeoꝝ malignatio. ex inui
dia em̄ quā cōtra xp̄m cōceperāt: de
uocōem ꝓpłi ad xp̄m videre nō pote
rāt. Ideo dixerūt (Mgr̄ increpa diſ
cipulos tuos) q̄ſi dicant. talem fal
ſū applauſū nō debes ſuſtinē (Qui
bus ipſe ait) rōnabiliter ſe excuſā
do ⁊ ꝓphetādo de futuro (Dico vobis
qꝛ ſi hij tacuerīt lapides clamabūt)
Et hoc fuit impletū in ſua paſſiōe:
qn̄ diſcipułi pre timore iudeoꝝ tacē
tib₃ laudē xp̄i lapides ſciſſi ſunt. ut
hētur math. xxvij. q̄i ꝓhibentes te
ſtimoniū ſcitatis ipſi⁹ xp̄i morien
tis. ꝓpter qđ centurio ⁊ alij gētiles
q̄ erant cū eo: viſis tot ſignis ſcita
tem xp̄i cōfeſſi ſunt dicētes. Vere fi
li⁹ dei erāt iſte. ut hētur ibidē (Et ut
appropinquit) Hic cōſeq̄nter oñdt
facto futurā ciuitatł iheroſolimita
ne deſtructionē in hͦ qꝛ fleuit ex cō-
paſſione ꝓpter mala ſup ciuitatē ⁊
populū futura. Et qꝛ ſemp in dō cū
mīa currit iuſticia. ideo in xp̄o pri°
oñditur dulcor cōpaſſionis. Scđo ri
gor vltionis. Tercio in p̄ncipib₃ iu
deoꝝ malū obſtinacōis. ſcđa ibi. ⁊
ingreſſus. Tercia ibi. Principes āt
Circa primū dici² (Vidēs ciuitatē)
ſc₃ iheruſalē in q̄ diu viguerat cul-
tus diuin⁹ (Fleuit ſup illā) Tū ꝓp
ter mala culpe: q̄ ibi multiplicata
fuerāt. tum ꝓpter mala pene q̄ futu
ra imminebāt. d. (Qꝛ ſi cognoſ.)
ſc₃ mala dicta (Et tu) ſc₃ fleres (Et
quidē in hac die tua) .i. modico tē-
pore in quo facies voluntatē tuā (q̄
ad pacē tibi) .i. modico tp̄e duratu
ram. ⁊ idō nūc gaudes. qꝛ mala im
minentia non vides. Ideo ſubdiť.
(Nūc aūt abſcondita ſunt ⁊c. Et
circūdabūt te inimici tui) ſc₃ roma
ni (vallo) .i. cū exercitu valde forti (Et
coangustiabūt te vndiq₃) in tantū
qꝛ p̄ anguſtia famis inuente ſunt
mulieres filios ꝓpos comediſſe. ſcḋm
qꝛ refert ioſeph⁹ li. de iuda. bello. ⁊
cā tante deſtructōnis ſubdi² (eo qꝛ
nō cognouerł tp̄s viſitacōnis tue)
predicacōm xp̄i recipiēdo: ſed magł
vſq₃ ad mortē ipſū pſequendo (Et
ingreſſus) Hic cōn̄r in xp̄o oñditur
rigor vltionis in hoc qꝛ vendētes et
ementes in templo inde eiecit. p hͦ
deſignans qꝛ eſſent eijciendi in ge
hennā. Et patet ſententia ex dictis
math. xxi. (Principes aūt) Hic cō
ſequenť deſcribiť obſtinatio prin-
cipū iudeoꝝ. Et primo quantū ad ī
teriorē machinacōem. ſcđo q̄ntū ad

exteriorē inſidiationē ca. xx. Circa
primū dī (Pricipeſ aūt ſacerdotū) q̄
ꝑerāt in ſpūalibꝫ (et ſcribe) q̄ intēde
bant doctrine legis et ꝓbaꝝ (et pri=
cipes plebis) q̄ preſidebāt ī tꝑalibꝫ
diſponēdis (Querebāt illū ꝑdere)
excogitātes diuīſas vias et modos q̄
modo poſſent illuꝫ occidere. moti ex
rancore et inuidia ꝯtra ip̄m. iō ſub=
ditur (et nō inueniebāt) cū eſſet ſā=
ctiſſimꝰ nec etiā audebāt tiore ꝓpli
iō ſubdit. (Oīs eñi ꝓplꝰ ſuſpenſus
erat audiēs illū) .i. valde attētꝰ ad
audiendū ſanctā eius doctrinā.

Capitulum Vicesimū.

ET factū eſt) Hic ꝯñr deſcri=
bitur iudeoꝝ obſtinatio. q̄n
tum ad inſidiationē exterio
rem ꝯtra xp̄m. et p̄mo circa h̄ deſcri
bitur eoꝝ malicia inſidians. Secun
do eoꝝ ſupbia ad hoc incitans. ibi.
Audienti om̄i ꝓplo. Prima ī duas
ptes. qꝛ p̄mo eoꝝ malicia deſcribit
Secundo ꝯ̄futatio ꝯcludit. ibi. Rñ
dens aūt Prima adhuc in duas qꝛ
primo deſcribit malicia p̄ncipum
inſidiando xp̄o ꝑ ſeipōs. Secundo ꝑ
miniſtros ibi. et obſeruātes miſe=
runt inſidiatores. Circa primū pre
mittitur maligna intꝰrogatio. Secū
do ſubdit interrogantiū ꝯ̄futatio
ibi. Reſpōdens aūt. Et iſta ſecūda
ps diuidit in duo. qꝛ xp̄s p̄mo ꝯ̄=
futat eos reſpōſione cauta et ſecūdo
pabolica ad h̄ apta. ſecūda. ibi. Ce
pit aūt dicere. Sentētia aūt iſtarū
ptium patet ex dictis math. xxj (et
obſeruātes) Hic deſcribit inſidia
tio principū iudeoꝝ ꝯtra xp̄m ꝑ mi
niſtros cū dicit (Miſerunt inſidia
tores q̄ ſe iuſtos ſīlarent.) Vt ſub
ſpecie iuſticie ſacitiꝰ xp̄m deciperēt
ſed dicit ꝓuer. j. Fruſtra iacit rethe
añ oculos pennatoꝝ. et iō fruſtra ī
ſidias tendebāt xp̄o. cū nulla ſimu
latio poſſet eū decipe. qꝛ oīa nuda et
apta ſunt oculis eius ſm q̄ȝ dicit
hebre. iiij. ca. cetera patēt in dictis
math. xxj. ca. (Acceſſerūt aūt) hic
ꝯñr ponit ꝯfutatio ſaduceoꝝ. et pa
tet ſn̄ia ex dictis mar. xxij. vſqꝫ ibi
(Om̄s eñi viuūt ei) qꝛ iuſti licꝫ ſint
defuncti corpe. viuūt tñ in aīa reſur
recturi ad plenā pticipationē glīe
et iniuſti ſilr ad declarationē diuīe
iuſticie (Rñdentes aūt) Hic ex p̄di
ctis ꝯcludit ꝯfutatio inſidiantium
xp̄o. et p̄mo ex eoꝝ ꝓpria ꝯfeſſione.
cum dī (Dixerunt magiſter bñ dixi
ſti ꝛc̄.) Secūdo ex ſilentij impoſitio
ne. cum dī (et amplius nō audebāt
eū quicq̄ȝ interrogare) Tercio ex ig
norātie eoꝝ declaratione cum dicit
(Quomō dicunt xp̄m filiuꝫ dauid
ꝛc̄.) et patet ſn̄ia ex dictis mathei
xxij (Audiente aūt) Poſtq̄ȝ deſcri=
pta eſt principū iudeoꝝ malicia. ſe
cundo deſcribitur eorum ſuperbia q̄
fuit primū motiuū in eis. Ex ſuper
bia enim et preſumptione non pote
rant correctōnem xp̄i ſuſtinere nec
deuotionē populi ad xp̄m videre. et
patet ſn̄ia ex dictis math. xxiij. ex=
cepto q̄ȝ ſequit. (Volūt ambulare
in ſtolis) .i. in cultioribꝫ veſtimētis
in publicā ꝓcedere. vt ꝑ h̄ honora=
biliores viderent (Qui deuorāt do=
mus viduaꝝ) bona eoꝝ ad ſe trahē
tes. et ꝯſumentes ſub falſa ſpecie ſā
ctitatis (hij accipient damnationē
maiorem). Quia ſcd̄m quod dicit
ihere. Simulata ſāctitas duplex eſt
iniquitas. et ideo plectenda eſt ma
iori pena.

Capitulū Vicesimūprimū.

REſpiciens aūt) Deſcripta do
ctrina xp̄i ꝑ modū amoris
beneficia ꝯferendo. Hic ꝯñr
deſcribit eiꝰ doctrīa ꝑ modū terroris
futuri iudicij horrorē incutiēdo. et qꝛ
h̄ fit ꝑ rñſionē ſaluatoris ad ꝓpoſi=
tam queſtionē. Ideo p̄mo ponitur
queſtionis occaſio. Secundo eiuſdē
propoſitio. ibi. Interrogauerunt
autem. Tercio ſolucio. ibi. Qui di=
xit. Circa primum ponitur duplex
occaſio. Secunda. ibi. Et quibuſ=
dam dicentibꝫ. Prīa occaſio fuit ex

hoc ꝙ xp̄s viduā mittentē duo mi
nuta in gazophilaciū tēpli: ei9 ob-
lacōem pre ceterꝭ ꝯmendauit. ⁊ pꝫ
ſentētia ex dictis mar. xij. (Et qui
buſdā) Hic ponit ſecunda occaſio
Munera ei illa ponebant in gazo-
philacio ꝓ ſuſtentacōe edificioꝝ tē
pli ⁊ alijs q̄ erant nc̄caria ad mini
ſteriū. ⁊ ideo diſcipuli xp̄i cepert lo
qui de ſtructura tēpli. ⁊ alijs q̄ ꝑti
nebāt ad eius ornatū: quibꝫ ſalua
tor dixit totū fore deſtruendū. ⁊ pꝫ
lrā (Interrogauerūt) Hic ſc̄d̄r po²
q̄ōnis ꝓpoſitio. Ex hoc em̄ ꝙ xp̄us
dixerat tēplum fore deſtruendū q̄
ſiert a xp̄o diſcipli de tp̄e h9 deſtru
ctōis ⁊ de ꝑcedētibꝫ ſignis. ⁊ qꝛ diſ
cipuli poſt deſtructionē ciuitatis ⁊
templi credebant cito futurā eſſe cō
ſūmationē ſeculi. Ideo de hoc moue
runt ſecundā q̄ōnem cū precedēti.
ut pꝫ math. xxiiij. (Qui dixit) Hic
ſc̄d̄r ponit vtriuſqꝫ q̄ōnis ſolutio.
⁊ primo ꝑme. ſc̄d̄o ſc̄de. ibi Et erūt
ſigna Prima in duas qꝛ cir̄ deſtru
ctionē ciuitatis primo premittun²
prenoſtica ſigna. ſc̄d̄o deſtructō ip
ſa ibi. Cū aūt viderit Adhuc circa
primū prenūciant mala futura po
pulo iudeoꝝ in gn̄ali. ſc̄d̄o xp̄i diſci
pulis in ſp̄ali. ibi. Sed an̄ hec oia.
⁊ pꝫ ſentētia iſtaꝝ ꝑtium ex dictis
math. xxiiij. exceptis q̄ ſequuntur.
(Terroreſqꝫ de celo) Dicit em̄ ioſe-
ph9 li. de iudaico bello ꝙan̄ deſtru
ctionē ciuitatꝭ ſtella cometa in ſili
tudinē gladij ſup ciuitatē appruit
⁊ ꝑ annū durauit: deſignās futuraꝫ
ꝓpli ocaſionē (Sꝫ an̄ hec oia inijcīēt
vobis man9 ⁊c̄) Qꝛ beatus ſtepha
n9. iacobꝫ frater iohis. petr9 ⁊ pau
lus. ⁊ fere oēs alij apl̄i ⁊ innumeā
biles xp̄iani fuerant ꝓ fide xp̄i occi
ſi (Tradētes in ſinagogas) vbi iu
dei hēbant ꝑtātem iudicandi (Tra
hentes ad reges ⁊ preſides) vbi gē
tiles hēbāt auctē ꝯdēnādi ad mor
tē (Continget aūt vobis in teſtioniū)
ſcꝫ veritatꝭ euangelice ibidē ꝯſtant
ꝯfitende (Ponite ḡ in cordibꝫ v̄ris
⁊c̄) Per hoc non excludit meditatio
r̄ndendi ſi tp̄s aſſit ⁊ facultas ſciē
tie: ſed ꝑmittit ſecuritas ſi iſta deſi
ciant q̄d freq̄nter ꝯtingebat in pri
mitiua ec̄c̄ia. qꝛ tunc frequēter fide
les ſubito trahebant ad iudices. ⁊
cum hoc erāt illitterati ⁊ ſimplices
quia deus pōt tales defectus ſupple
re. ideo ſequit (Ego enim dabo vo-
bis os) id ē loquendi cōſtantiam
(Et ſapiētiam) id ē ſcripturarū in
telligentiā. ſicut factū eſt in multꝭ
ſimplicibꝫ. etſi non dabat ſemꝑ ta
lis intelligētia: dabat tn̄ loquen-
di ꝯſtantia. Qꝛ in tali caſu ſufficit
ad ſalutē ꝯfitei ꝯſtanter fidē in ge
nerali. q̄d pōt facere ſimplex xp̄ia-
nus (Cui non potuerūt reſiſtē ⁊c̄)
Sicut patꝫ de beato ſtephano. de q̄
ſcribit actuū. vi. Non poterāt reſi
ſtere ſapiētie ⁊ ſpiritui q̄ loqueba
tur (Trademini aūt a pentibꝫ ⁊c̄)
Sicut legit de btō criſanto ⁊ multis
alijs (Et capillus de capite veſtro
non peribit) Hoc aūt addidit ſal
uator ad declarandū veritatē futurē
reſurrectōis ꝑ quā reſurgēt in ele-
ctis non ſolū illa que ſūt de nc̄cita-
te nature humane: ſed etiā ea que
faciūt ad decorem. cuiuſmodi ſunt
capilli. qꝛ meditatio hui9 reſurre-
ctōis multū facit ad tolerantiā mr̄
tirij. de q̄ ſaluator loqueba² (Cum
aūt videbitur) Hic ꝯſequēter deſcri
bit deſtructio ciuitatꝭ iheruſalē Et
patet ſentētia ex dc̄is math. xxiiij.
exceptis q̄ ſequunt. (Circūdari ab
exercitu) ſcꝫ ab exercitu tyti et veſpa
ſiani ꝑ quē deſtructa ē (Et cadent
in ore gladij). Refert aūt ioſeph9
ꝙ a principio obſidionis vſqꝫ ad
finē ceſa ſunt decies centena milia
(Et captiui ducent) qꝛ ſc̄d̄m ipſuꝫ
ducti ſūt captiui iudeoꝝ vſqꝫ ad nō
ginta ſeptē milia (In oēs gētes)
qꝛ deſtructio ciuitatis et ꝓpli facta
eſt in vlcōem mortis xp̄i. ut dictū
eſt ſup̄. ca. xix. Et ꝑ hoc ꝙ aliq̄ de
illo populo ducti ſunt captiui ī om
nes gentes: facta ē q̄dā teſtificatio

innocētie xp̄i ꝗ pfidie iudeoꝝ (ꝗ ihe
ruſalem cal. ꝗ gen.) .i. calcanda da
bitur (donec imple. tpa na. (Tunc
em̄ cū plenitudo gentiū intrauerit.
oīs yſrahel ſaluus fiet. vt habeᷓ ad
rō. ix. (Et erūt ſigna) Hic poᷓ ſolu
tio ſecūde queſtionis de aduētu xp̄i
ad iudiciū vbi p̄mo deſcribunt ſig
p̄noſtica cū dr. (ꝗ erūt ſigna) q᷑ licꝫ
talia pluies p̄ceſſerint. tn̄ immīnē
te aduētu iudicis maiora ꝗ crebrio
ra fient. In ſcol. hyſto. ponunᷓ xv
ſigna p̄cedentia. xv. diebꝫ aduentū
iudicis. Sed vtrū illi dies. xv. futuri
ſint ꝯtinue ſe hn̄tes vel interpolate.
ibidē ſub dubio relinquiᷓ Pria die
eriget mare. xl. cubitis ſup altitu-
dines montiū ſtans in loco ſuo q̄ſi
murus. ij. tantū deſcēdet vt vix vide
ri poſſit. iij. marine belue appentes
ſup mare dabūt rugitus vſqꝫ ad ce
lum. iiij. ardebit mare ꝗ oīs aque
v. herbe ꝗ arbores dabūt rorē ſan-
guineū. vj. ruent edificia. vij. petre
adinuicē collident. viij. fiet gn̄alis
terremotus. ix. equabit terra. x.
exibūt hoīes de cauernis ꝗ ibunt ve
lut amentes. nec mutuo poterūt lo
qui. xj. ſurgēt oſſa mortuorū ꝗ ſta-
bunt ſuper ſepulcra ſua. xij. cadent
ſtelle. xiij. morient viuētes vt cum
mortuis reſurgāt xiiij. ardebit celū
ꝗ terra. xv. fiet nouū celum ꝗ noua
terra ꝗ reſurgēt oīs. Dicit etiā ibi
dem ꝙ jhero. inuenit iſta in ānalibꝫ
hebreoꝝ in quibꝫ licet ſint multa ve
ra. tn̄ ſunt ibi multa falſa admixta
ꝗ iō de veritate ſeu falſitate iſtoꝝ ſi
gnorū iudiciū maioribꝫ derelinquo.
(Leuate ca. vrā) Quia dies iudi-
cij licet reprobis ſit terribilis. tam̄
electis debet eſſe ꝯſolabilis: q᷑ tunc
trāſferent ad gl̄iam. (Attēdite au
tē) .i. diligēter cauete (Ne forte ḡ
cor. vrā) .i. depriman᷑ ad vicia (Cra
pula ꝗ ebri.) .i. ex ſupfluitate cibi ꝗ
potus (Et curis huius vite) .i. ſup-
flua ſollicitudine terrenoꝝ (ꝗ ſup-
ueniet ꝛc̄) .i. dies iudicij (tanq̄ la-
queus) q̄ euadi nullo mō poterit Ex

h̄ loco videt ꝙ hoībꝫ exn̄tibꝫ in cōui
uijs ꝗ feſtiuitatibꝫ tanq̄ ſecuris. et
nihil timētibꝫ de die iudicij veniēt
repēte. ꝗ idē habet math. xxiiij. vbi
dr. Sicut em̄ erāt in diebꝫ an̄ diluui
um comedentes ꝗ bibentes nuben-
tes ꝗ nuptui tradētes vſqꝫ ad eū di
em q̄ intrauit in archā noe. ꝗ nō co
gnouerunt donec venit diluuiū ꝗ tu
lit oīs. Ita ꝗ erit aduētus filij ho
minis. ꝗ h̄ veritas euāgelij videtur
faltē in aliq̄bꝫ diſſonare ab ill. xv.
ſignis ſuppoſitis ꝗ acceptis de apo
criſis iudeoꝝ (Vigilate itaqꝫ oī tpe
orātes) p h̄ nō eſt intelligendū. ꝙ
orō ſit ſp ꝯtinua. q᷑ oportet eā int-
rūpi ſomno ꝗ alijs nc̄itatibꝫ corpo
ris ſꝫ eius ꝯtinuitas intelligiᷓ ꝙ nō
interueniat pc̄tm̄ mortale īpediēs
effectū ipſius. iō ſubdit. (Dig. ha.
ſu. ꝛc̄) q᷑ illi qui nūc inuenient ſi-
ne pc̄tō mortali erūt ſalui (Et ſtaē
an̄ fili. ho.) .i. ſtare ſecure in iudicio
corā xp̄ō q̄ iudicabit in forma hūa
na (Noctibus vero exiens mora. in
mō. qui vo. oli.) vt ibi vacaret orōi
(ꝗ oīs po. ma. ad eū) .i. mane acce-
lerabat venire ad p̄dicationis ſue lo
cum attractus efficacia ꝗ dulcedīe
doctrine ſue.

Capitulum Viceſimūſecūdū

(Appropinquabat). Poſtq̄
euangeliſta deſcripſit xp̄i p̄
dicationē Hic ꝯn̄r deſcribit
ipſius paſſionē. p quam ſolutum ē
precium nrē redemptionis. vbi pri-
mo deſcribit maligna chriſti com-
p̄henſio p explorationē iudeorū. ſe
cundo eius ꝯdēnatio iniuſta p execu
tionē gentiliū. c. xxiij. Prima diui
ditur in quatuor partes. Quia pri
mo deſcribitur chriſti venditio fa-
cta non ex eius ignorātia: ſꝫ magꝭ
ex p̄ſcia ꝗ volūtate. ſcdō ipſi9 venditi
tīditio n̄ ex ei9 diſplicētia. ſed ex ca
ritate. tercio traditi ꝯprehenſio nō
ex xp̄i impotentia: ſed ex ſua miti-
tate. quarto ꝯprehenſi illuſio nō ex
ſua iniuſticia ſed humilitate. Secūda

ibi. Venit aūt dies azimoꝝ. Tercia
ibi. Comphendentes aūt eū. Quar
ta ibi. Et viri q̄ tenebāt eum illude
bāt ei. Circa primū dicit' (Appropi
quabat autē dies feſt9) i. ſolemni
tas paſchal' q̄ celebrat' primo mē
ſe. xv. die menſis. ut h̄etur leui. xx
iij. incipiebat tn̄ a veſpe precedent'
diei azimoꝝ. q2 fermentū a fermen
tatū nō dēbant appere in domib9
iudeoꝝ. vij. dieb3 h9 ſolemnitat' ut
h̄etur exo. xij. (Qui dr̄ paſcha) id ē
trāſitus. q̄a tunc trāſiuit angelus
dn̄i p egiptū interficiēs primogēi
ta egiptioꝝ a hebreos ſaluās (Et q̄
rebant principes ſacerdotū moti in
uidia ɔtra xp̄m (quō ih̄m interfice
rent) Licet em̄ hoc ſūme deſiderarēt
tn̄ erat eis difficile ꝓpter fauorē po
puli ad xp̄m. idō ſubdi² (Timebāt
vo plebē ne ɔtra eos inſurgeret: ſi ī
xp̄m man9 mitterent (Intrauit āt
ſathanas iudā) i. aiam iude: non
p illapſum. q2 hoc ē deo ꝓpriū: ſed p
effectū: vendicōem xp̄i ei ſuggeren
do (Et abijt a locutus eſt cū princi
pib3 ſacerdotū ac̄) Motm̄ aūt iude
hic tacet' ſed exprimit' math. xxvi
a ioh̄. xij. ſc3 ut recuparet valorem
vngēti precōſi effuſi ſup xp̄m a ma
ria ſororē lazari (Et gauiſi ſunt) q2
ille mod9 capiendi xp̄m p ſuū diſci
pulū videbat' magl' poſſibilis a ma
gis ſecretus (Venit āt dies azimo
rum) Hic ɔn̄r deſcribi² ipſi9 xp̄i traditi
traditio. Et primo iſta traditio p̄
nunciat'. Scdō executio dat'. ibi Et
egreſſus ibat. Prenūciatio dcē tra
ditionis facta eſt a xp̄o cu3 cenaret
cū diſcipulis. Et ideo primo deſcri-
bit' paſchale ɔuiuiū. Scdō inſtitui
tur eucariſtie ſacrm̄. ibi. accepto pa
ne Tercio ponit' dicte tradicōis pre
nūciatio. ibi Veruntn̄. Quarto diſ
cipuloꝝ informatio. ibi. Facta eſt
ɔtentio. Circa primū dicit' (Venit
aūt dies azimoꝝ) Iſta erat quar-
tadecima dies mēſis primi. in cui9
veſpere dēbant comedere agnū paſ
chalē cū azimis panib3. Idō ſequi
tur (In q̄ ncē erat occidi paſcha)
Et accipit' hic paſcha nō p die ſo-
lemni ſic̄ ſupra ſed p agno paſcha
li qui illo veſpe dēbat occidi. Sequi
tur (Ecce introeūtib3 vobis in ciui-
tatē) ſc3 iheruſalē (Occurret vobis
hō ac̄) in hoc dedit eis ſignū directi
uū in prepatiōe ɔuiuij paſchalis
(Et dicet' prīfamilias domus ac̄)
Hic aūt credit' fuiſſe xp̄i diſcipul9
a ideo puidit de loco a de agno. a a
lijs nccarijs in celebratione ɔuiuij
paſchalis. ut dictū fuit pleni9 mar
ci. xiiij. (Hoc paſcha mādu care vo
biſcū) Q2 tunc finiuit vetus teſta-
mentū: a inchoauit nouū q8 erat ſi
bi in deſideriū (Dico ei vobis q2 ex
h̄ nō manducabo illud donec iple-
in reg. dei ac̄) Q2 poſt illā cenā nō
comedit nec bibit. donec p9 reſurre
ctionē ſuā in q̄ impletū ē regnum
dei. q2 tūc apta ē ianua. a xp̄s ꝛſur
rexit ad vitā immoꝛtalem. a tunc p9
cū multi comedit a bibit ad ꝓban
dū ſue reſurrcōis veritatē. ut h̄etur
A. xxiiij. c (Nō bibā de gn̄acōe vit'
h9) Gn̄ationē vitis vocat vinū. q2
exprimit' de fructu vitis (Et accep-
to pane) Hic ɔn̄r inſtituit' eucari-
ſtie ſacrm̄ poſt legale ɔuiuiū cum
dr̄ (Et accep. pa. grās egit) P hoc
oñdit q2 in ɔſecratione h9 ſacri pre
exigit' deuocō a orō (Et fre. a de. eis
di. hoc eſt corp9 meū ac̄) nō ē ſic in
telligēdū q2 pri9 frangeret a daret
diſcipulis. a poſtea diceret v̄ba cō
ſecracōis: ſed magis econūſo. quia
xp̄s dedit apl'is ſuis corpus ſuum
ɔſecratū. a ideo prius dixit verba cō
ſecracōis q̄ ſunt. hoc eſt corp9 meū.
q2 verba ɔſecracōnis efficiunt q8 fi
gurāt. poſtea fregit a dedit (Hoc fa
cite in me. ɔme.) Q2 eucariſtie cōſe
cratio eſt quedā dn̄ice paſſiōis re
memoratio. a ꝓpter hoc ɔſecrat' cor
pus ſepatim a ſangne. q2 in paſſi
one ſangs fuit ſepat9 a corpe Ideo
ſubdit' (Siliter a calicē ac̄) Cetera
aūt que ad iſtud ſacramentū pti-
nent tractanda ſunt in. iiij. ſentē.

(Verūtamen) Hic ɔñr xp̄s prenū
ciat traditionē ſui d. (Ecce manus
tradentis me mecū eſt in menſa) ex
quo pꝫ maxia ingratitudo ⁊ ꝓditō
iude. q̄ ingerebat ſe ɔmeſtioni cum
xp̄ō quē nō latebat ſua ꝓditio (⁊ q̄
dem fi. ho.) Quia licet ſit de⁹ ⁊ hō.
nō tñ tradebať ⁊ paciebať ſm diui
nitatē in qua impaſſibiľ eſt: ꝫ tm̄
ſm hūanitatē (ſm q̄ꝺ diffinitū ē) ī
ꝓuidētia dei ꝓ ſalute mūdi. (Verū
tamen ve hoī illi p quē trade) quia
iudas licet poſt factū penituerit. ꝫ
tñ fuit inutiliter. qꝛ ꝑ deſperatōem
ſe ſuſpendit. vt hēͬ math. xxvij. (et
ipi ceperūt querere inter ſe) .ſ. apľi
quis ex eis eū traditurus eſſet. tam̄
neſciuerūt qꝛ ꝫ xp̄s nō reuelauit ma
nifeſte: ſed tm̄ iohāni ſecrete. vt hē
tur ioħ. xiij. (Facta eſt ɔtentio) hic
ɔñr ponitꝛ informatio diſcipľoꝝ. ⁊
primo qualis ſit aptus ad officiuꝫ
ꝑlationis. ſecūdo quid foret eis lici
tum tēpe pſecutionis. ibi. Et dixit
eis. Adhuc ꝑmo ponitꝛ informatio
diſcipuloꝝ in generali. ſecūdo ipſi⁹
petri. in ſpeciali. ibi Ait aūt dn̄s ſy
moni. Adhuc ꝑmo informat diſci-
pulos de ꝑlationis aptitudīe. ſecū-
do de ꝑmij magnitudīe. ibi Vos āt
Circa primū ſciendū qꝛ cū apľi au-
diuerunt xp̄m predicentē traditio-
nem ſui ad mortē crediderūt firmiť
hoc eſſe futuꝝ. ⁊ ideo ceperūt q̄rere ī
ter ſe. quis inter apľos eſſet cōue
nientioꝛ ad tenendū xp̄i locū. ⁊ ꝫ
eſt q̄ꝺ dꝛ (Facta eſt ɔten.) .i. diſq̄ſi
tio (quis eoꝝ videreͬ eſſe ma.) .i. ap
tioꝛ ad pſidendum alijs loco xp̄i. ⁊
idō xp̄s de ꝫ eos docuit. videlicꝫ qꝛ il
le eēt ad ꝫ aptioꝛ q̄ eſꝫ vere humilioꝛ
ꝑ ɔtrariū ad terrenā dn̄ationē Et
ad ꝫ inducit exͫ ſui. d. (Quis ma.
qui recū. an miſtrat. nōne qui recū
bit) .q. d. ſic ſm iudiciū humanū.
⁊ infert. Ego aūt in medio vr̄m ſū
ſicut q̄ miniſtrat.) Hoc iā oñderat
in lotione pedū ſuoꝝ diſcipuloꝝ Et
ex ꝫ intendit ɔcludere qꝛ ille eſt ap
tus ad ſuccedendū ſibi in regimine

eccleſie q̄ eſt fūdatus in vera humili-
tate (Vos aūt) Poſtq̄ oñdit apti-
tudinem ꝑlati. Hic ɔñr oñdit ma-
gnitudinē ꝑmij. d. (Vos eſtis qui
pmāſiſtis mecū) Iā enī iudas exie
rat de ſocietate eoꝝ accepto pane ī-
tincto vt hēͬ ioħ. xiij. (In tēptatio
nibus meis) Quia īminebat ago-
nia ſue paſſionis (Ego diſpono vo
bis regnū) q̄ꝺ intelligiť dupliciter
Vno mō de regno militātis ecc̄ie cu
ius regimen xp̄s tradidit apoſtoľ.
Alio mō de regno triūphantis ecc̄ie
ad q̄ꝺ erāt apľi aſſumēdi poſt labo
rem vite pn̄tis (vt edatis ⁊ bibatiſ)
Hoc ſiľr dupľr intelligiť. Vno mō
de ſacramēto eukariſtie. cuius ɔſec̄
tionem acceptionē ⁊ diſpenſatōem
xp̄s tradidit apľis Alio mō de frui
tione gľie ad quā apľi erāt ꝑdeſti-
nati (⁊ ſedeatis ſup thronos) quia
in iudicio extremo erunt aſſeſſores
xp̄i iudicantis (Ait aūt) Poſita in
formatione diſcipľoꝝ in generali.
Hic ponitꝛ informatio petri in ſpe
ciali de fragilitate hūana ɔſideran
da ⁊ de ɔſtantia ex dei adiutorio hn̄
da. cū diciť (Simon ecce ſathanas
expetiuos) .i. ſtudioſe queſiuit ꝑ tē
ptationes ſubuertere. qꝛ multū ni-
titur ad ſubuerſionē ſanctoꝝ Illos
enī pulſare negligit. q̄s quaſi iure
q̄eto poſſidere ſe ſentit. vt dicit gre
go. (Vt cribraret) .i. temptationuꝫ
impulſu ɔcuteret. ⁊ ſicut in tali cō
cuſſione remanet palea ⁊ trāſit fari
na. ſic iudas remanſit dyabolo ad
penā eternā. Alij vero apľi tranſie-
runt ad gľiam (Ego aūt roga. pro
te. vt non defi. fi. tua.) ſcꝫ finaliter.
Non enim rogauit qꝛ petrus nō ca
deret ſed vt in caſu nō remaneret. iō
ſequitur (Et tu aliq̄n cōuerſus) .ſ.
de peccato ad grām (Cōfirma frēs
tu.) Hoc dꝛ ei qꝛ eccleſia ſibi eēt cō
mittenda. vt habeͬ ioħ. vl. vbi ter
dꝛ ei a xp̄ō paſce agnos meos Ex ꝫ
etiā patet fidē non deficere vſqꝫ ad
finē mundi. potiſſime in ecc̄ia rōna
que a petro poſt xp̄m fundata eſt.

(Dñe tecū paŧus ſum⁊ in car. ⁊ in
mor. ire) Hoc dixit ex feruore ⁊ cō
fidēs de ſua ↄſtantia ⁊ ꝟtute. iō ↄñr
p̄dicı̄ ſibi ſua fragilitas (Nō can.
bo. gallꝰ: donec ter abne. noſ. me.)
Poſt binā aūt negacōēȝ petri gal
lus cantauit. ſed petrus nō aduttit
Sed poſt tercıā cū iterum gallꝰ can
tauit. put fuit expoſitū pleniꝰ mar
ci. xiiij. (Et dixit eis) Hic ↄñr oñdt
quid foret apłis licitū tp̄e pſecucō
nis. q̄r cū primo xp̄s miſit eos ad
predicandū: dedit eis formā incedē
di. ut ſine pecunia. ⁊ puiſione alia
nccarioꝝ incederent ut dictū fuit ſ.
x. ca. ideo forte crederent q̄ tp̄e per
ſecutōnis q̄ imminebat nō liceret
eis talia portare. qđ remouet dicēs
(Sed nunc q̄ habȝ ſacculū) ad por
tandū pecuniā pro puiſione nccari
oꝝ (tollat) .i. portet (Similiter ⁊ perā)
.i. repoſitoriū victualiū. Et q̄r non
ſolū erat eis licitū talia portare: ſed
etiā ſeipſos a pſecutoribȝ moderāte
defendere saltē p tunc. idō ſubditur
(Et q̄ non hȝ) ſcȝ gladiū (Vendat
tunicā ſuā ⁊ emat) P hoc innuens
q̄ licita eſſet eis defenſio moderata
tp̄e pſecucōis. ideo ſubdit (Dico eī
vobis qm̄ adhuc qđ ſcriptū eſt oȝ
īpleri ī me) .ſ. mortē acerbiſſimā ⁊ cō
tēptibiliſſimā p iudōꝝ pſecucōȝ (⁊
cū iniq̄s deputatꝰ ē) hoc ſcribiꝰ yſa.
liij. ca. (Etenī ea q̄ ſunt de me) ſcp̄
ta ſupple p pp̄has (Finem hñt) .i.
ſunt ppe ↄplementū (Dñe ecce duo
gladij) Hic nō curauerūt apłi loq̄
de ſacculis vel peris ſed tm̄ de gladi
is. q̄r erant aīati ad defenſionē ſui
mgr̄i. licet poſtea fugerunt timore
hūano pcuſſi Dicit aūt criſo. q̄ illi
duo gladij erāt duo magni cultel
li ad ſcindendū carnes agni (Satł
eſt) q̄r vnꝰ euaginandꝰ ſufficienter
oñt licentiā ſe defendēdi ⁊ audaciā
petri ad defendēdū ſuum mgr̄m. ⁊
voluntariā paſſionē xp̄i qui cū ha
beret qui p eo pugnaret. ipē tm̄ hoc p
hibuit. Aliꝰ non euaginatus oñdt
apłos nō fuiſſe pmiſſos facere q̄n
tum poterāt ad defenſionē ſui ⁊ ma
giſtri. ut p hoc oñderetur q̄ pfecti
or eſt pacīa: q̄ defenſio etiā licita.
(Et egreſſus ibat) Hic ponitꝰ tradi
tionis xp̄i executio. Et primo ex p
te xp̄i ſe voluntarie offerentis. ſcdō
ex pte iude eū pditorie tradētis ibi
Adhuc eo loq̄nte. Circa primū dr
(Et egreſſus) de loco cene predicte
(Ibat ſm ↄſuetudinē) q̄r aſſuetus
erat illuc exire de nocte cā orōnis.
(in montē oliuaꝝ) vbi ſciebat tra
ditorē venturꝝ (Orate ne intretł tēp
tationē) Orō em̄ ſm damaſce. eſt
eleuatio mentł in deū. Quanto āt
mens eleuaf in deū: tanto facilius
tēptatio ab eo ſepaꝛ (Et ipſe auul
ſus ē ab eis) q̄r orō debet eſſe ſolita
ria (Et poſitis genibȝ orabat) Q̄r
debet eē reuerens ⁊ deuota (Pater ſi
vis transfer ⁊c̄) q̄r debet eſſe diſcre
ta ſubmittendo ppriā voluntatē vo=
luntati diuine (Apparuit āt illi an
gelus) viſione corpali in ſpē hūa
na (Confortās eū) p modū ſeruien
tis. qđ factū fuit ad cōfirmandū fi
dem diſcipuloꝝ q̄ xp̄s ſit maior an
gelis rōne deitatis. P hoc etiā oñ=
debaf q̄ in ea vera humanitas eāt
q̄ ↄfortabaꝛ ↄ triſticiā inſurgētē ī p
te ſenſitiua ex apphenſione mortł ī
minētis (Et factus eſt in agonia)
Erat em̄ reluctatio ſēſualitatł mor
tem horrentł ⁊ rōnis ipſā acceptātł
Q̄r virtute diuina q̄libet ps pmit
tebaf agere ⁊ pati qđ erat ſibi ppri
um (ꝓlixiꝰ orabat) oñdens q̄ ī ma
iori nccitate dȝ hō magł orōi inſiſtē
(Et factꝰ eſt ſudor eius ſicut gutte
ſangn̄is) Ex vehemēti eī anxietate
ſēſualitatł q̄ pmittebaf agē ⁊ pati
qđ erat ſibi ppriū ut dictū ē fiebat
ut nō ſolū hūores exierūt p ſudorē
ſꝫ cū hꝫ aliq̄d de ſangne ſudoreȝ tīgē
te. ſm ꝟo alios ſupnaturalit̄ factū
ē ut ſangs p ſudore exiēt ut ſic xp̄s
iā ſuū ſanguinē p ſalute nrā effun
dere inciperet (Inuenit eos dormi=
entes) pre triſticia. Triſticia enim
eſt paſſio cauſata ex malo preſēti

q8 non pōt repelli. ⁊ ſic cauſat ag-
grauationē aīe. quaſi depſſi pōdere
mali pn̄tis q8 non pōt amoueri. ⁊
ſic p̄ ↄſequēs impedit vlterius mo
tum ſpirituū a corde ad organa ſen
ſuum exterioꝝ. Sȝ qꝛ hmōi ſpirit9
cauſant opa vigilie. inde eſt ꝙ tri-
ſticia impediens talē motū ſpūum
cauſat aggrauationē ſenſuū. ⁊ ceſ
ſationem ab actibꝫ ꝓpriis. ſicut ſit ī
ſomno ꝓprie dicto. q̇ cauſa² ex vapo
ratione humoꝝ ex cibis ⁊ potibꝫ a-
ſcendente verſus cerebꝝ. qꝛ hūores
ibidē ingroſſati ex frigiditate cere-
bri deſcendūt v̓ſus organa ſenſuū
opilantes meatus p̄ quos ſpūs p̄-
gredientes a corde debent ad orga
na ſenſuū tranſire. ⁊ ſic ceſſant ſen
ſus ab actibꝫ vigilie. (Adhuc eo lo
quente) Hic dn̄r po² executio tradi
tionis ex p̄te iude tradentꝭ cū dicit
(Judas vn9 de. xij. an̄cedebat eos)
tanꝙ̄ ductor illoꝝ qui volebāt ↄp̄-
hendere ihm̄. (Et appropinquit ihu
vt oſcularetur eū) dederat em̄ iudas
ↄp̄henſoribꝫ iſtud ſignū ne p̄ ihesu
caperent iacobū frēm dn̄i. qui fuit
ei valde ſiſis vt dictū fuit math. xx
vj (Juda oſculo filiū hoīs tradis)
.i. in ſigno caritatꝭ p̄ditionē homi-
cidij facis. ex q̇ factū iude aggraua
batur valde) videntes aūt hij q̇ cir
ca ip̄m erāt) .i. xp̄i diſcipuli (q8 fu
turum erat) .ſ. captionē magr̄i ſui
vt duceret ad mortē (Dixerunt ei.
dn̄e ſi p̄cutim9 in gladio. ⁊ p̄cuſſit
vnus ⁊c̄) Alijs diſcipulis licentiā
petētibꝫ p̄cutiendi ad magiſtri ſui
defenſionē. petrus q̇ erat audacior
ceteris ⁊ ferue̅tior nō petiuit licen-
tiam. nec exſpectauit reſponſionē
(Sed amputauit vni9 auriculā) in
tendens eū interficere vel grauiter
vulnerare. (Sinite vſqꝫ huc). q. d.
nō moueat vos q8 eſt futurū. quia
p̄mittēdi ſunt vt me ↄp̄hendant vt
impleant ea q̄ de me ſcp̄ta ſunt (et
cū tetigiſſet auriculam eius ſanauit
eū) In q̇ apparet maxia xp̄i caritas
ſanādo illū qui venerat ad ↄp̄hendē-
dum ip̄m (Dixit aūt ihs ad eos q̇
venerāt ad ſe p̄ncipes ſacdotū ⁊c̄)
Contrariū videtur math. xxvj. vbi
dicit ꝙ p̄ncipes ſacerdotū non
fuerūt in captōne ihu. ſȝ duct9 fuit
ad eos p̄ ↄp̄henſores ad locū vbi cō
uenerant. Ad q8 rn̄detur dupliciter.
Vno mō ꝙ licet nō venerūt ad ↄp̄-
hendendū ihm̄ in ꝓpriis pſonis. ve-
nerunt tn̄ in virtute in miniſtris ab
eis miſſis. Alio mō ꝙ aliqui de p̄n
cipibus ſacerdotum venerūt cū mi-
niſtris ad ↄp̄hendendū ihm̄. vt dili
gentius fieret negociū. p̄les tn̄ ex-
ſpectabant in domo vt dicit math.
(Quaſi ad latronē exiſtis cum gla
dijs ⁊ fuſtibꝫ cū quotidie vobiſcum
fuerim in tēplo). q. d. Tūc nō cepi-
ſtis me qꝛ nolebā. nec mō capetis
niſi p̄mitterē. idō ſequit (Sed hec eſt
hora) vobis ↄceſſa me ad ↄp̄henden
dum (Et p̄tās tenebraꝝ) qꝛ dyabo
lus tenebraꝝ p̄nceps eos ad hec in-
citabat. (Comp̄hendētes aūt) Hic
dn̄r po² xp̄i traditi ↄp̄henſio. ⁊ ſub
ditur petri negatio cū dr̄. (Petrus
vero) de negatione petri em̄ varie lo
quūtur euāgeliſte. q̄ varietas expo
ſita fuit ⁊ ↄcordata math. xxvj. (⁊
viri) Hic dn̄r deſcribit xp̄i ↄp̄henſi
illuſio. cum dr̄ (ꝓphetiza nobis xp̄e
⁊c̄) p̄ hoc em̄ deſignabāt ꝙ eſſꝫ fal-
ſus ꝓpheta ⁊ ꝙ ignoraret quis eum
p̄cuteret. ⁊ nō ſolū illudebāt. ſȝ etiā
calumnioſe interrogabāt (Si tu es
xp̄s dic nobis) qꝛ ſi rn̄diſſet ſic ſta
tim impoſuiſſent ꝙ voluit ſibi vſur
paſſe dignitatē regiā ↄtra ceſarꝭ or
dinationē qui dignitatē regiā a iu
deis abſtuleāt ſicut dictū fuit ſupra
iij ca. Si aūt dixiſſet nō. obiecuiſſent
ↄtra eū de redargutōe. qꝛ p̄lies v̓bis
⁊ factis dixeāt ſe eſſe xp̄m. vn̄ ioh.
x. dicētibꝫ ei iudeis Si tu es xp̄s dic
nobis palam. Reſpondit ei ihesus
loquor vobis. ⁊ non creditis opera
que ego facio in nomie patris mei.
hec teſtimonium perhibent de me.
ideo ſequitur. (Si dixero vobis non
creditis michi) ſicut ⁊ alias non

credidiſtis nec verbis meis nec fās
(Si vos interrogauero non rñdebi
tis) Sicut cū alias petiuerat ab eis
de xpō quō ſit filius dauid nō rñderēt
a in pluribꝫ alijs qōnibus ſimile ī
uenit (Neqꝫ dimittetis) qꝛ obſtina
tionē ſciebat eoꝝ (Ex hoc aūt) id ē
poſt paſſionē meā a reſurrcōnem.
(Erit filius hoīs ſedens a dextꝭs virtu
tis dei) qd̓ impletū eſt in aſcēſione
xpi. ſm qꝫ dicit marc. vlti. Et dñs
quidē ihs poſtq̄ locutus ē eis aſſum
ptus ē in celū. a ſedet a dextris dei.
(Dixerūt aūt oēs ac̄) Math. xxvi.
dr qꝫ ſūmus ſacerdos hoc dixit. Di
cendū qꝫ ille dixit primo a pñcipa
liter. a idō matheus ipſū ſolū expri-
mit. Alij aūt dñr idē dixerūt volen
tes ex hꝫ ɔcludere ɔdemnationē xpi
fore iuſtā (Tu ḡ es filius dei) hoc nō
ſeq̄batur ex dicto precedēti. qꝛ dixe
rat erit filius hoīs. veruntñ qꝛ hꝫ erat
verū noluit negare: nec etiā affirma
re: ne aperiēt locū calumnie: ſed rñ
dit (Vos dicitis qꝛ ego ſū) qd̓ verbū
erat verū a taliter platū qꝫ calumni
am nō hrēt ſm veritatē: ſed tm̄ ſm
iudeoꝝ malicīā. Ex qua ɔcluſerūt
(Quid adhuc deſideramus teſtiomū)
q. d. ɔuictus eſt ꝓ pꝓverbo. Vn ſub
dit (Ipſi aūt audiuimus) de ore eius

Capitulum viceſimumterciū

Et ſurgens oīs multitudo (
Poſtq̄ deſcpta eſt xpi ɔpre
henſio p maliciā iudeoꝝ. hic
ɔñr deſcribitur eius ocāſio p execucō
nē gentiliū. vbi primo deſcribitur
ſollicita examinatio. ſcdō iniq̄ ɔdē
natio. ibi. Pilatus aūt. Tercio im
pia ocāſio ibi. Et cum ducerent eū
Quarto deuota tumulatio. ibi. Et
ecce vir noīe ioſeph Circa primū p̄
mo deſcribitur examinatio corā pila
to preſide. Scdō corā herode. ibi. Pi
latus aūt au. Circa primū dicitur.
(Et ſurgēs oīs mul. eoꝝ duxe. illū
ad pila) q̄ erat ſibi pſes loco roma
noꝝ (Ceperūt autē accu. il.) a hꝫ de
tribꝫ Primo de auerſione populi a
lege moyſi ſeruanda cum dr (Hūc
inuenimus ſubuertentē gentē nrām)
Scdō qꝫ per doctrinā ſuā impediret
reddere ceſari tributū. a hꝫ notatur cū
dicitur (Et phibentē) Tercio qꝫ vole-
bat ſibi vſurpare regnū iudeoꝝ. idō
ſeq̄tur (Et dicentē ſe xpm regē eē)
Primū autē erat manifeſte falſū.
qꝛ nō venit ſoluere legē: ſed adimple
re. ut hētur math. v. a legē moyſi
vſqꝫ ad mortē ſeruauit ut declara
tū fuit ibidē Similiter ſecūdū. qꝛ iude
is querentibꝫ. licet nobis cenſū da
re ceſari aut non. rñdit. Reddite q̄
ſunt ceſaris ceſari. ut hētur ma. xxij
Similiter terciū. qꝛ cum ihs ſciret tur
bas venturas ut eū raperent facerēt
ſup ſe regē: fugit ut hētur Joh. vi.
Pilatus aūt de primo nō curauit:
qꝛ gētilis erat. a idō de lege moyſi
nō curabat. Scdm reputabat falſū
qꝛ rñſionē audierat p relationē de
tributo ceſari reddēdo ut predictū ē
Sed de tercio inq̄ſiuit qꝛ videbatur eē
ɔtra dñm ſuū. Vñ a iudei corā eo di
xerūt. Non hēmus regē niſi ceſarē
Joh. xix. Et ibidē dicitur. Oīs eī qui
ſe regē facit ɔtradicit ceſari. Xpus
aūt ſe regem eē nō negauit: neqꝫ af
firmauit: ſꝫ medio mō rñdit dicēs.
Tu dicis. Veruntñ expſſit qꝫ ſi eſſꝫ
rex: regnū eius nō erat de hoc mun
do ut hētur ioh. xix. Et qꝛ pilatus a
impator dñs ſuus nō curabāt niſi
de regno terreno. Idō pilatus hūit
ihm excuſatū dicens (Nihil inuenio
cāe) ſcꝫ criminis vel mortis (In hꝫ
hoīe At illi inualeſcebāt) ut clamo
ribꝫ obtinerent qd̓ rōne nō poterāt
(Cōmouit populū) q. d. Turbauit
pacē cōem (Incipiens a galilea)
Volebant eīn eū notare qꝫ eēt filius
iude galileo qui tpe natiuitatis xpi
iudicabat populū ad rebellanduꝫ
impatori romano dicens eſſe illici
tum iudeis ꝯfiteri aliquē dñm ter
renū: ſed ſolum deū. ut hētur actu.
v. Añ hos dies extitit iudas gali-
leus qui auertit populū in die ꝓfeſſi
onis: ſed pilatus hꝫ falſū reputauit

eo ꝙ audierat xp̄m dixiſſe. reddite
que ſūt ceſaris ceſari. ⁊ q̄ ſūt dei deo
ꝑ h̄ oñdens ꝙ poterāt eſſe ſubiecti:
non ſolū deo ſ; etiā tꝑali dño (Py=
latus aūt.) Hic ꝯñr po² examiatio
xp̄i corā herode. (Pylatus aūt au=
ꝙ ih̄s eſſet de galilea remiſit eū ad
herodē). Tum vt herodi deferret. tū
ꝙ credebat ꝙ libēter liberaret hoīez
qui eſſet de terra ſua ⁊ maxīe inno
centē. Sciendū etiā ꝙ licet xp̄s fue
rit in bethleem natus. vt dictū eſt
ſup̄. ij. ca. tñ dr̄ hic de galilea quia
fuit ibi nutritus ⁊ ꝯūſatus (Qui ⁊
ipē iheroſolimis erat hijs diebus)
.ſ. paſcalibꝫ ꝓpter ſolemnitatē q̄ iu
deus erāt. Pater enī ſuus fecerat ſe cir
cūcidi trāſiens ad ritū iudaiſmū.
ſc̄m ꝙ dicit ioſephꝰ (Herodes aūt
viſo iheſu gauiſus eſt) nō ꝓpter de
uotionē ſed ꝓpter curioſitatē. iō ſb̄=
ditur (Eo ꝙ audierat multa de eo)
.ſ. de miraculis eius ⁊ doctrina. (Et
ſperabat ſignū aliqđ) .i. mirabile
factū. (Videre ab eo fieri) Sperabat
etiā ab eo audire quedā curioſa ⁊ ī
ſolita. iō ſubdi² (Interrogabat āt
illū multis ſmonibꝫ) ih̄s aūt in cō
ſpectu eius noluit aliqđ ſignū facē
tum ꝙ herodes erat indignus cum
moueret̄ ex curioſitate vt dictū eſt
tum ꝙ ih̄s voluit oñdere ꝙ predica
tor verbi diuini nō dꝫ corā principi
bus oſtentationē ſuā q̄rere. ⁊ eiſdē
rōnibꝫ nō rñdit eius interrogatōi=
bus (Spreuit aūt illū herodes) rep̄u
tans eū p̄ ydeota ⁊ fatuū (Et illuſit ī=
dutū veſte alba) ſic ei illudebat̄ tūc
fatuus (Et remiſit ad pylatū) ut eū
honoraret ſicut ⁊ pylatus ei detule=
rat (Et facti ſunt amici) ꝓpter mu
tuam reuerentiā factā vt dictū eſt.
(Nā añ inimici erāt ad inuicē) ꝓpt̄
galileos q̄s pylatus occiderat mi=
ſcens ſanguinē eoꝝ cū ſacrificijs vt
dictū eſt ſup̄. xiij. c. (Pylatus āt).
Hic ꝯñr deſcribit̄ xp̄i ꝯdēnatio in=
iuſta vbi p̄mo declarat̄ xp̄i innocē
tia ex triplici ꝯfeſſione iudicꝫ cauſā
examinātis. ⁊ etiā ex allegatōe he

rodis. q̄ ipm̄ nō ꝯdēnauerat. Iudei
aūt ecōtrario ꝯtra v̄ba iudicꝫ ter re
clamauerūt vt obtinerēt ꝑ īportuni=
tatem clamoris. qđ nō poterāt via
rōnis. ꝓpt̄ qđ pylatus finalr̄ decli
nat a iuſticia ꝯdēnans ad mortē in
nocentē ih̄m. inclinatus ad h̄ ex ꝓpꝫ
fauore quē q̄rebat. ⁊ ceſaris timore cu
ius indignationē formidabat. eo
ꝙ dixerāt iudei in ꝯſpcū ſuo Si hūc
dimitt̄ nō es amicus ceſaris. vt h̄e
tur ioh̄. xix. ⁊ ex dictis ptꝫ lrā. pau
cis exceptis q̄ exponent̄ (Nā remi
ſit illū ad nos) .i. ad nr̄m iudiciū li
bri antiq̄ ⁊ correcti ſic hn̄t (Nā remi
ſi vos ad illū) .ſ. ad herodē vtꝫ ex di
ctis. ⁊ lrā ſequēs ꝯſonat cū dr̄. (Et
ecce nihil dignū morte actū eſt ei)
.ſ. corā herode (emendatū ḡ) .i. verbe
ratū (Illū dimittā) liberū a morte.
Sꝫ ꝯtra h̄ videt̄. ꝙ pylatus ſciebat
ipm̄ eſſe innocentē. quō igit̄ vole=
bat iniuſte v̄berare. Dicendū ꝙ vo
lebat facere vt iudei videntes hāc fla
gellationē ſatiarent̄ hac pena ⁊ ceſ=
ſarent a morte ih̄u q̄renda (Neceſſe
aūt hēbat dimittē eis ꝑ diē feſtum
vnū) ꝙ in nocte paſche angelꝰ dñi
ſaluauit hebreos ⁊ pcuſſit p̄moge=
nita egiptioꝝ ⁊ iō ī memoriā huiꝰ
bñficij in ſolēnitate paſcali ſalua=
bant vnū ꝓpinquū morti ⁊ aliq̄s cō
dēnatos ad mortē interficiebāt ad
repn̄tandum ſaluationē hebreoꝝ.
et interfectionē egiptioꝝ. ⁊ iſtā con
ſuetudineꝫ eis obſuari īpetrauerāt
ab imperatore rōnoꝝ ſicut ſuerāt ob=
ſeruata anteq̄ iudea eſſet romanis
ſbiecta. ⁊ h̄ eſt qđ dr̄ (Neceſſe aūt he=
bat) ꝙ tenebat̄ obſuare illꝰ qđ erāt
ꝯceſſū ab īpatore. Pylatus ſciens
ih̄m innocentē volebat eū liberarē ꝑ
hanc viā. ꝓponens ꝙ nō expediret
eis dimittē niſi ih̄m aut barrabā.
cuiꝰ liberationē credebat iudeos nl̄
lo mō p̄eligere ꝓpt̄ nimiā ipiꝰ ma=
liciā. Sed ipi nimio odio moti ꝯtra
xp̄m. p̄eligerunt barrabam libera
ri. petentes iheſū crucifigi. eo ꝙ erāt
modꝰ mortis aſpior ⁊ durior. ceta

patent (Et cū ducerent eū) Hic cōſe
quenter deſcribi' xp̄i impia occiſio
cum dic' (Et cū ducerent eū ad cru
cifigendū apphenderūt ſimonē ⁊c̄)
q2 coegerūt eū ad portandū crucē:
ut citius venirent ad locū crucifixio-
nis. q2 ihs videbat' nimis debilita
tus ex afflictōe precedēti. Et ideo q̄
uis ihs primo portauit crucē ſuam
tñ illi q̄ eū ducebant acceperūt eā:
⁊ poſuerūt ſupra ſimonē rōe predcā
(Ille aūt inuite portabat) Tuz. q2
erat turpe. tū q2 forſitā eāt diſcipu
lus ihu occultus (Seq̄bat' aūt illū
multa turba) q2 aliq̄ ſeq̄bant' eum
ad ipſū crucifigendū. aliq̄ ad deri
dendū eū. ⁊ aliq̄ ad videndū ſpecta
culum. ⁊ aliq̄ ad plangendū ſpeci
alit' mulieres deuote (Quibz dixit
filie iheruſalē ⁊c̄) q2 nō ſolum aliq̄
de galilea ſecute fuerāt ipſū: ſed ali
q̄ de iheruſalē ſibi adheſerāt p deuo
tionē (Nolite flere ſup me: ſ; ſuper
voſipſas ⁊c̄) nō p̄hibet cōpaſſionē:
ſ; predicat aliā luctus cām in obſi-
dione iheruſalē futura p titū ⁊ veſ-
paſianū. Ideo ſubdit' (Qm̄ ecce di
es venīūt) ſcz. xlij. anno poſt paſſi
one xp̄i in quo fuit dcā obſidio (be
ate ſteriles) q2 agiliores erant ad
fugiendū q̄ grauide (⁊ vētres q̄ nō
genuerūt) Q2 mulieres hn̄tes pu
eros in obſidione nō ſolū fuerūt an
xiate p ſe: ſ; etiā p puer' ſuis. ⁊ ali
que pre famis anxietate p̄pos pue
ros comederūt. ſm q2 dt ioſeph9 li
bro de iudaico bello. (Tūc incipiēt
dicere montibz ⁊c̄) q2 aliq̄ pre hor-
rore miſerie q̄ tunc fuit in pp̄lo iu-
deoꝝ dicebant. vtinā montes cade
rent ſup nos (Q2 ſi in viridi ligno
hoc faciūt) Xp̄s hic dicit' lignū vi-
ride faciens fructū. ⁊ per cōñs indig
nū abſciſione p mortē. Pop'ls aūt
iudaicus hic dicit' lignū aridū in
fructiferꝝ. ⁊ p cōñs dignū abſciſiōe
p mortē: ⁊ cōbuſtione gehēne q̄ eſt
pena extrema ⁊ maxia (Pr̄ dimitte
illis q2 neſciūt quid faciunt) Erāt
ēi aliq̄ ſimplices ⁊ illrāti a ſacerdo-
tibz iudeoꝝ decepti qui perſeq̄bant'
xp̄m zelo leg' ⁊ pro iſtis orauit x9
Alij aūt erant lrāti q̄ ipſū eſſe xp̄m
p̄babilit' nouerāt ſeu agnoſcere de
buerāt: ſ; ex odio ⁊ inuidia fuerūt
excecati ⁊ ipſū pſecuti vſq3 ad mor
tem: ⁊ p illis nō orauit (Erat ſup-
ſcriptio ſcp̄ta ſup eū lrīs grec'. lati
nis ⁊ hebraicis) q2 iſte erāt tres lin
gue p̄ncipales ut oēs poſſent lege
re (Neq3 tu times deū: q̄ in eadē dā
natione es) q. d. Licet hoīes non ti
muer': tñ debes deū timere maxime
in articulo mort' in quo tu es. Idō
ſubdit' (Qui in eadē dānacōe es)
ſcz mortis (Memēto mei dñe) Ma
gna fides h9 latronis q̄ nec p̄pter a
cerbitatē pene quā ſuſtinebat nec
p̄pt' infirmitatē carnis quā in xp̄o
videbat cōfeſſionē vere fidei omiſit
(Dū veneris in regnū tuū) manife
ſte p3 q2 nō loq̄bat' de regno tpali
ſ; eterno. idō ſubdit' (Hodie mecū
eris in paradiſo) Nō accipit' hic pa-
diſus p orto voluptat' nec pro celo
empirreo ſed p fruicōe btā quā ha
buerūt ſci p̄res in morte xp̄i q̄ erāt
in limbo detēti ſtatī cum eius aīma
deſcendit ad eos ⁊ eadē die illuc de
ſcendit aīa illi9 latronis facta pti-
ceps beate fruicōis (In man9 tuas
cōmendo ſpm̄ meū) oñdens q2 in ar
ticulo mortis maxie debemus recurrē
ad deū (Videns autē centu.) q̄ erat
cōſtitutus ad cuſtodiendū xp̄m in
cruce quouſq3 expiraſſ; (q8 factuz
erat) ſcz miracula in xp̄i paſſiōe fa
cta. utpote t'remotus. petrū ſciſſio
obſcuritas ſolis ſupnālis. ⁊ q2 cuz
clamore magno expiraſſ; q8 nō po
terat fieri v̄tute nature (Glificauit
deū) fidei cōfeſſione dicēs (Vere h' hō
iuſt9 erat) Math. xxvij. dr. Vere fi
li9 dei eāt iſte. Dicendū q2 vtrumq3
dixit centurio. ſ; math'9 expreſſit v
nū. lucas aliud de alio tacēdo (P
cutiētes pectora ſua) penitētes ⁊ do
lentes de xp̄i pſecucōe. ⁊ iſti fuerūt
q̄ a p̄ritis decepti fuerāt ut p̄dcū ē
Stabāt āt ōs noti e9 a lōge Cōtrīu

r.i.

videt ioh. xix. vbi dr (Stabat iuxta
crucē ihesu mater eius etc.) Respōdz
augꝰ q nō erat immediate iuxta illū
ꝓpter turbā ꝯprimentē. nec ita lon
ge quin poſſent eū videre. ideo pōt
dici fuiſſe longe a ꝓpe. diuſis reſpe-
ctibus (Et ecce vir) Hic deſcribitur de
uota xpi tumulatio q̄ fuit ſolēnis a
p̄ciosa. licet mors fuerit ignominio
ſa put de vtroq; fuerat ꝓphetizatū p
pſa. ſicut plenius fuit declaratū ma
thei. xxvij. (Decurio) .i. expns de cu-
ria .ſ. p̄ſidis vel imperatoris (Hic nō
ꝯſenſerat ꝯſilio a actibz eorū) .ſ. alio
rum iudeorū xpm pſequentiū. (Ab
arimathia) iſta eſt ciuitas q̄ vocata ē
ramatha de q̄ fuit helchana pat ſa
muelis. vt habet .j. regꝰ .j. (Qui et
ipſe expſpectabat regnū dei) nō tpa
le a terrenū: ſ; celeſte a eternū (hic
acceſſit ad pylatū) erat em̄ de curia
a ꝓpter hoc hebat maiorē acceſſū. (a
depoſitū inuoluit in ſindone) .i. pan
no lineo. a ex hoc ordinatū eſt q cor
pus xpi nō ꝯſecrat niſi ſup pannū
lineū (Et poſuit eū in monumēto ex
ciſo) .i. in vno lapide cō cauato ſcdm
quantitatē hōis. Ne ſi ex pluribz la-
pidibz eſſet factū poſſit dici a iudeis
q ſubfoſſum fuiſſet ſepulcrū. a cor-
pus inde ſublatū. (In quo nōdum
quiſq̄ poſitus fuerat) ne poſſ; dici q
ille q̄ prius ibi fuiſſet ſepultus ſurre
xiſſet a nō xps (Et dies erat pa-
ſceues.) .i. feria ſexta q̄ dr paſceues
.i. ꝑparatio. q tūc ꝑparaban a coq̄
bantur illa q̄ debebāt comedi ī ſab
bato ſcdm qd p̄cipit exo. xvj (Et ſab
batū illuceſcebat) q ſolēnitas ſab
bati incepit a veſpe p̄cedentis diei.
(Subſecute aūt ſūt mulieres.) q̄ erāt
xpō deuote vt viderēt monumētū q̄li
ter redire poſſent ad vngendū corpꝰ
xpi ibi poſitū (et reuertētes) .ſ. a mo
numēto (Parauerūt aromata) hoc fe
cerunt feria. vj. anteq̄ītraret ſolē-
nitas ſabbati q̄diu erat eis licitū
aliq̄d emere a pare (et ſabbato q̄dē ſi
luerūt) .i. ab opibz q̄euerunt (ſcdm
mādatū) .ſ. legꝰ qd hr exod. xx. ca.

Capitulū Viceſimūquartū.

V(na autem ſabbati) Poſtq̄
euāgeliſta deſcripſit ingreſ
ſum xpi in mundū p ſuā in
carnationē. a eius pgreſſū p ſuam
p̄dicationem a egreſſū de mundo p
ſuā paſſionē Hic vltio deſcribit eiꝰ
regreſſū ad patrē p ſuā reſurrectio
nem a aſcenſionē. Et p̄mo deſcribi
tur eius reſurrectō Secūdo eius aſcē
ſio. ibi. Vos aūt ſedete in ciuitate.
Circa xpi reſurrectionē p̄mo deſcri-
bitur xpi reſuſcitati apparitio. ſcdō
reſurrectōis pbatio. ibi. Cōturbati
vo. Pria in tres q p̄o deſcribit xpi
apparicō facta mulieribz. ſcdō diſci
pulis itinerātibz. tercio oībz ſil exn
tibus p̄ter thomā ſecūda. ibi. Et ec
ce duo. tercia ibi. Dū aūt hec loq̄ren
Circa primū notat tps apparicōis
cum dr (Vna ſabbati) .i. prima die
poſt ſabbatū eo mō loquēdi q̄ dici
tur geñ. j Factū eſt veſpere a mane
dies vnus .i. primus vñ ibi ꝯſequē
ter ſubditur dies ſecūdus a tercius
a ſic de aliis (Valde diluculo) Con-
trariū videt marci. xvj. vbi dr. orto
iam ſole. Dicendū q duplex eſt or
tus ſolis. Vnus qñ apparet primo
lux eius .ſ. aurora. Alius qñ appet
ſol ſup terrā. Marcus autē loquit
de primo ortu non de ſecūdo. vel pōt
dici q quando mulieres receſſerūt
de domo erat valde diluculo vt dicit
hic lucas. ſed quando venerunt ad
ſepulcrū incipiebat apparere ſol ſu
pra terrā ſicut dicit marcus q locꝰ
ſepulcri erat extra ciuitatē iheruſa
lem. vt habetur ioh. xix. (Et inue-
nerunt lapidē reuolutū) q angelus
remouerat lapidem de hoſtio monu
menti. vt habet math. xxviij. (Et
ingreſſe) .ſ. locū monumēti. Quia
cuſtodes fugerāt timore angeli ap
parētis. vel iacebāt ſicut mortui (a
factū dū mēte ꝯſternate eſſent.) eo
q nō inueniſſent corpꝰ dñi in ſepul
cro (Et ecce duo viri) .i. angli appa
rentes in ſpē virorum. (Aſtiterunt

sec⁹ illas) Joh. xx. dicit q̄ erāt sedē
tes vn⁹ ad caput. ali⁹ ad pedes vbi
positū fuerat corpus ihū. Dicendū
q̄ qn̄ maria vidit sola: erāt sedētes
ut ibi dicit. sed qn̄ apparuerīt istis
mulieribꝫ pluribꝫ: stabant ut hic
dicit. facile em̄ est angelis sic appa
rentibꝫ mutari de sessione in statio
nē a ecōuso (Cū timerent autē ex
visione insolita: a declinarent vul
tum in terrā) ex verecūdia (Dixerūt
ad illas) ꝯsolando eas a instruēdo
de xp̄i resurrcōe. sm̄ q̄ xp̄us eis p̄n
tibus predixerat. ideo subdit (A re
cordate sunt verborꝫ ei⁹. Nunciaue
runt hec oīa illis vndecim) q̄r duo⁊
decim⁹ scꝫ iudas se suspenderat. Sꝫ
adhuc videt q̄ nō essent vndecim a
p̄li sed tm̄ decē. q̄r thomas erat ab
sens ut videt ioh. xx. Dicendum q̄
erat cū alijs qn̄ iste mulieres nūci
auerūt ut hic dicit a silr qn̄ duo
discipuli regressi de emaus narra⁊
bant q̄ viderāt. ut hetur. ī. eo dē. ca.
Sed tūc thomas discredēs discessit
ab alijs p aliqd spacium a tunc ve
nit ihs a stetit in medio discipłorꝫ
d. Pax vobis. absente thoma ut dr
ioh. xx. (Et visa sunt an̄ illos q̄i de
liramentū verba ista) i. fantastica
a nō vera (Petrus āt surgēs cucur
rit ad monumentū) a iohes cucur
rit cū eo ut hetur iohis. xx. vbi iste
cursus plem⁹ describit (Et procū⁊
bens) Joh. xx. dicit q̄ ipse intrauit
monumentū a vidit lintheamīa ac̄
Dicendū q̄ veniens ad ostiū mo⁊
numenti p̄mo inclinauit se ad vidē
dum ut hic dicit. postea ītrauit ad
certi⁹ cognoscendū veritatē (Et a⁊
biit mirās) i. cogitās de xp̄i resurr
ctione (Et ecce duo) Hic ꝯnr descri
bit apparitio facta duobꝫ discipulꝭ
itinerātibus Et primo describitur
ista appitio. scdō apparentꝭ cogni⁊
tio. ibi. Et factū est. Tercio cogni⁊
tionis relatio. ibi. Et resurgentes.
Circa primū dicit (Duo ex illis) s.
ex septuaginta discipulꝭ quorꝫ vn⁹
vocabat cleophas. ut. ī. hetur. ali⁹
dicit fuisse lucas euangła. ꝑpt qd
a nomen suū tacuit (Ibāt ipō die)
scꝫ die resurrectōis (in castellū qd
erat in spacio stadiorꝫ sexagita ab
ihrusalē) Sexagīta stadia faciūt vnā
leucā. Ex quo ptꝫ q̄ nō distabat a
ihrusalē p q̄tuor leucas integre: sꝫ
deficiūt. iiij. stadia (Et fcm̄ ē dū cō
fabularen̄) Nō dicit hic fabulai a
fabula: sed a for faris. q̄r nō loq̄bā
tur de vanis: sed de operibꝫ ihesu a
morte ei⁹ (Oculi aūt eorꝫ teneban
tur) q̄r incredulitas eorꝫ a dubietas
demerebat q̄ xp̄us cognitionē sui
corpis ab eis retardaret (Qui sunt
hij sermones) nō q̄rit ex ignorātia
sed ut eorꝫ rn̄sione incredulitas eo⁊
rum ꝯuenienti⁹ arguat (Tu solus
pegrin⁹ es in ihrusalē ac̄) ti solus
no facit exclusionē aliorꝫ pegnorū
cū multi valde pegrini de diuſis pti
bꝫ venissent ī ihrłm ad diē festū pas
che. ut hetur ioh. xij. sꝫ nōt exclusionē
cog̃tionis ab isto sic appenter: scilꝫ
noticia mortꝭ ihū. ut sit sēsus. cum
multi pegrini hijs diebꝫ venerāt in
ihrusalē: mirꝫ est q̄ tu sol⁹ int ali
os pegrinos ignores ea q̄ sunt nō
oībus alijs (Quibꝫ ille dixit. q̄) nō
q̄rit ex ignorātia sicut pri⁹ dictū ē
(De ihū naza. q̄ fuit vir ꝓpheta: po
tens in ope) scꝫ miāculorꝫ (a smo
ne) predicacōis a doctrine (Et quō
tradiderūt eū summi sacerdotes). q̄r
ꝓcurauerūt eius captionē a psua
serūt ꝑplis ut corā pilato peterent
ei⁹ crucifixionē a barrabe dimissiōē
ut hetur math. xxvij. (Nos autē
sperabam⁹ ac̄) q. d. Jam euanescit
spes nrā. Cu⁹ subdit cām (Et nunc su
p hec oīa tercia dies ē hodie) q̄ pre⁊
dixit se resurgē: a tn̄ adhuc nō appa⁊
ruit discipulꝭ: licet tercia dies sit p
pe finē sic dicit. ī. Aduespascit a in
clinata ē iā dies (Sꝫ etiā mulieēs q̄⁊
dā ex nr̄is terruerūt nos) nō de re⁊
surrcōe xp̄i quā nūciabāt: sꝫ de ab
lacōe corpis ei⁹ quā discipuli time
bāt: dicētes se et visionē angelorū
vidisse sꝫ discipłi nō credebāt plene

timentes ne tanq̄ mulieres defacti fuiſſent deluſe (⁊ abierūt quidā ex noſtris ad monumētū) .ſ. petrꝰ ⁊ iohānes vt ſupra dictū eſt (⁊ ita inuenerūt ſicut mulieres dixerūt) Non quantū ad viſionē angelorū ſeu auditionē verbox ab ipſis: ſed qꝛ inuenerūt ſepulcrū vacuū corpe ⁊ ſola lintheamina remāſiſſe. ideo ſubdit (Ipm vero nō inuenerūt. ⁊ ipē dixit ad eos) ex rñſione eorū arguens eos (O ſtulti) ꝑpter cecitatē intellectus (⁊ tardi corde) ꝑpter tarditatem affectus (ad credendum in oībꝫ que locuti ſunt ꝑphete) de xp̄i morte ⁊ reſurrectione. q̄s ſcripturās debebant intelligere. maxie qꝛ fuerant cū xp̄o qui diſcipulis de talibꝫ loquebaꝰ (Nōne oportuit pati xp̄ꝫ ⁊c̄) tū ꝑpt̄ patris p̄ordinationē. tū etiā ꝑpter xp̄i exaltationē. tū ꝑpter humanā redemptionē. tū ꝑpter ſcripturax impletionē. iō ſubdit (⁊ incipiens a moyſe ⁊ oībꝫ ꝑphetꝭ interp̄tabatur illꝭ in oībꝫ ſcp̄turis) Non qꝫ oēs ſcp̄turas q̄ de xp̄o ſūt explicaret. qꝛ in tā breui tp̄e nō fieret: ſꝫ explicauit quantū ſufficiebat ad ꝑpoſitū oñdendū. ⁊ iō ſi oībꝫ nō facit diſtributionē ꝑ ſingulis generū ſꝫ ꝑ gn̄ibꝫ ſingulox. ſicut dꝛ oīe animal fuit in archa noe qꝛ de qualibꝫ ſpē animaliū fuerīt ibi aliq̄ indiuidua. ⁊ ſic xp̄s in ꝑpoſito de lege ⁊ ꝑphetis ⁊ agiographis induxit aliq̄ teſtimonia. (⁊ ipē finxit ſe longius ire) Nō fuit ibi aliq̄ falſitas. qꝛ fuit talis fictio ad deſignandū veritatē .ſ. diſtantiā eius a cordibꝫ eorū ꝑpt̄ fidei defectū. Tales eī appitiones vt cōmunit̄ ſiūt ſm̄ diſpoſitionē intꝭorē illox q̄bꝫ ſiūt (⁊ coegerūt illū) .i. obnixe rogauerūt deſiderātes adħ audire illū (⁊ intrauit cū illꝭ) qꝛ per dictū deſideriū diſponebant̄ ad fidei cōplementū (⁊ factū eſt) ħ cōñr deſcribitur xp̄i appar̄etis cognitio cū dꝛ (Accepit panē ⁊ bn̄dixit ⁊ fregit ⁊ porrigebat illis) ſicut cōſueuerāt facē añ paſſionē. Sicut enī frāgebat panem ac ſi ſcindereꝰ cū cultello (⁊ apꝭ ſunt o. eo.) qꝛ volūtarie ſe eis oñdit in effigie q̄ erat cognoſcibilꝭ ab eis. ⁊ cū ħ cognouerūt eū ꝑ modū fractionis panis (⁊ ipē eua. ex ocu. eorum) oñdens qꝫ ħebat corpus glioſum q̄d ſubito pōt diſparere ꝑ dotē agilitatis (⁊ ſur. eadē hora regreſſi ſunt ihrlm) Quis enī iā eſſent tarde. vtꝫ ex p̄dictis. tñ ex fidei feruore ⁊ remoto iudeox tiore ſtatī regreſſi ſūt in ihrlm ad illos diſcipl̄os qui erāt incluſi ꝑpter metū iudeox vt ħetur iohā. xx. ad nunciandū eis xp̄i reſurrectionē. iō ſubdiꝰ (⁊ inuenerīt cōgregatos vndecim) adhuc thomas cēāt cū alijs (dicētes qꝛ ſurrexit dn̄s vere ⁊ apparuit ſimoni) qñ aūt iſta apparitio fuerit nō legit̄ exp̄ſſe ſed tūc credit̄ fuiſſe facta qñ petrus cucurrerat ad monumentū ⁊ viderat lintheamina poſita abijt mirans ſecum. q̄d factū fuerat vt dictū eſt ſ͞. (⁊ ipi narrabāt apparitionē eis factam) ꝑut deſcp̄ta eſt ꝑ ordinē. tñ nec iſtis nec alijs thomas credidit: ſꝫ ꝑ aliq̄d ſpaciū ab alijs diſceſſit. et tūc ipſo abſente facta eſt iſta apparitio q̄ ſequit̄ (Dū aūt hec loquerētur). Hic deſcribit̄ tercia apparitio facta oībꝫ p̄ter thomā. cū dꝛ. (Ih̄s ſtetit ī medio eorū) ſubito enī inter diſcipl̄os apparuit. qꝛ ad eos ianuis clauſis intrauit. vt habet̄ iohā. xx. (ego ſū). Nō res fantaſtica ſeu illuſio dyabolica (Cōturbati vero) Hic cōñr deſcribit̄ reſurrectōis ꝓbatio ꝑ ħ qꝫ oñdit ſe verē hoīem ⁊ verū deū. ⁊ ſm̄ humanitatē vere ſuſcitatum vt patebit ꝓſequēdo (eſtiabāt ſe ſpiritum videre). diuina enim ꝓuidentia permiſſi ſunt dubitare ad maiorem certificationem fidei de dominica reſurrectione. (Videte manus meas ⁊ pedes meos) ꝑ cicatrices clauorum ibi remanentes oſtēdit qꝫ erat idem corpus numero. (Palpate ⁊ videte) per hoc enim oſtendebatur corpus verum non fantaſticum. (Habetis hic aliquid

q̄d manducet) Ꝑ ɔmeſtionē ei oñ
dit ſe habere corp9 viuū aīa vegeta
tiua aīatum (Hec ſunt verba) Per
hoc ꝙ loq̄batur ſenſibilit᷑ a etiā rō
nabiliter reducēs ad memoriā que
eis dixerat añ mortē ſuā: oñt ſe ha
bere corp9 aīatum aīa ſenſitiua a in
tellectiua a eadē q̄ prius (Tūc ape
ruit illis ſenſū ut intelligerent ſcp
turas) Sicut p precedētia ꝓbauit ve
ritatē ſue reſurrcōis quantū ad hu
manitatē: ſic per hoc illam ꝓbauit
quantū ad deitatē. q2 illuīare men
tes ignorantiū intellcū ſacre ſcrip
ture a ſubito ē ipſi9 deitatis ꝓpriū. a
ideo ſubdit (Sic oportebit xp̄m pa
ti a reſurgē) Q2 ſicut ante paſſiōez
declarauit ſe eſſe verꝫ deū a hoīem ita
etiā poſt reſurrcōem ſuā. Reſurrcō
ei vera eſt eiuſdē in nūo iterato ſur
rectio (Et predicare in noīe e9 peni
tentiā a remiſſionē pctōꝝ in om̄es
gentes incipiētes ab iheroſolima)
Iheruſalē ei eſt in medio terre ha
bitabilis. q2 ē in quarto climate.
a iō ab illo loco ɔueniēter incepit
predicacō euāgelij ut p aplos xp̄i
alioſqꝫ diſcipulos circūquaqꝫ p or
bem diſpſos: in oēm terrā exiret ſo
n9 predicacōis eoꝝ ſm ꝙ fuerat p̄
dictū pſ. xviij. (Vos aūt teſtes eſ
tis hoꝝ) ſcꝫ ſupius deſcp̄toꝝ quan
tū ad xp̄i incarnacōꝫ. predicacōeꝫ.
paſſionē a reſurrcōeꝫ (Et ego mit
to) i. mittā de ꝓpinḡ (Promiſſum
pr̄is mei in vos) ſcꝫ ſpm̄ſanctū in ſi
gno viſibili. ad p̄dicandū ɔſtāter
vbiqꝫ veritatē euāgelij (Vos auteꝫ
ſedete in cītate) Poſtq̄ euangl'a de
ſcp̄ſit xp̄i reſurrcōm. hic vltimo de
ſcribit ei9 aſcenſionē. Cir̄ q̄d ſciend̄
ꝙ in die aſcenſionis xp̄s bis appa
ruit diſcipul' ſuis Primo in ciuita
te iheruſalē diſcipul' comedentibꝫ.
quā deſcribit lucas pleni9 act. i. c.
Et tunc dixit eis ꝙ non deſcēderent
ab iheroſolimis: ſed expectarent ꝓ
miſſum pr̄is. a h̄ repetit᷑ breuit' cuꝫ
d̄r (Vos aūt ſedete in ciuitate q̄ad
uſqꝫ induami virtute ex alto) q. d.

Nō eſtis ſufficiētes ad predicādū
ɔſtant' veritatē euangelij donec ɔfir
mati fuerit' p donū ſpūſſā. a tunc
precepit diſcipulis ut exirent de ci
uitate in montē oliueti: ut inde vi
derent eū aſcendentē in celū. a hoc ē
q̄d d̄r (Eduxit eos foās in bethani
am) i. verſus bethaniā q2 mōs oli
ueti ad quē exierūt ex iheruſalem ē
in via eundi verſus bethaniā. a be
thania ē ꝓpe montē oliueti ſita. et
ibi ſcdō apparuit diſcipul' in die aſ
cenſionis. q2 poſtq̄ apparuerat ill'
in ciuitate a dixerat ꝙ irent in mō
tem oliueti diſparuit ab illis. a cū
veniſſent ad montē oliueti iteꝝ eiſ
apparuit. Octo ei vicibꝫ alijs appa
ruerat p9 reſurrcōem ſuā. ut decla
tum ſuit math. xviij (Eleuat' ocul'
ad celū) vbi volebat aſcēdere (bene
dixit eis) i. diſcipul' ſuis. (Receſſit
ab eis) p̄ſētia corpali (Et fereba'in
celum) ꝓꝓo motu p dotē agilitatis
Nubes tñ a angeli apparuerūt ad
ei9 obſequiū. ut h̄r actu. i. (Et ipſi
adorātes) xp̄um aſcendentē: q̄ diu
potuert videre eū (Regreſſi ſunt in
ihrl'm) poſtq̄ p̄diderut ei9 aſpectū.
(Cū gaudio magno) q2 oīa miſte
ria erāt impleta in xp̄ō (Et erāt ſp
in tem. lau. ac̄) Theophil9 expoſi
tor refert hoc ad tps q̄d fuit int' aſ
cenſionē dn̄ia penthecoſtē. d. Q2 liꝫ
apl'i a alij xp̄i diſcipuli añ aſcenſio
nē xp̄i ſtarent incluſi ꝓpter metū iu
deoꝝ. Ex aſcēſione tñ ei9 ɔfortati exi
bant ad tēplū cā orōnis: liꝫ nondū
accepiſſent ſpm̄ſanctū in ſigno vi
ſibili. Alij aūt expoſitores refert h̄
ad tps p9 penthecoſtē. in quo apl'i
ſpūſcō ɔfortati abiecerūt a ſe metū
iudeoꝝ. Dicunt em̄ ꝙ apl'i ſtabant
in iheruſalem quaſi recluſi in orōe
poſiti quouſqꝫ reciperent grām ſpūſ
ſci eis a xp̄ō ꝓmiſſam. a h̄ videt' ma
gis ɔcordare ei q̄d dicit' actu. i. Tūc
reuerſi ſūt in iheruſaleꝫ a monte q̄
vocat' oliueti a c̄. Et ſequit'. Et cuꝫ
introiſſent ad cenaculū: aſcēdebāt
in ſupiora vbi manebāt petrus et

x. iij.

iohannes. ⁊c. ⁊ ſubditur poſt. Hij
omnes erāt pſeuerantes vnanimit̄
in oratione cum mulieribus ⁊ ma-
ria matre iheſu ⁊ fratribus eius: in
eodem loco receperunt ſpiritumſan
ctum in die penthecoſtes. vt habet̄
act. ij. ⁊ extunc rellicto timore iudeo
rum ꝯfitebant̄ ⁊ p̄dicabant publi
ce xp̄m ⁊ ibant cauſa deuotiois ad
templū ſm q̄d dicitur hic. (Et erāt
ſemper) id eſt ꝯmuniter vel freque̅
ter (In templo laudantes ⁊ benedi
centes deum) cui eſt honor ⁊ glia in
ſecula ſeculorum Amen.

¶ Poſtilla fratris nicolai de lira
ſuper lucam finit. Incipiunt ad
ditiones ſuper eundem.

¶ Luce in capitulo primo vbi dicit̄
in poſtilla. Ideo ſaluo meliori iudi
cio videtur melius dicendū eū fuiſ-
ſe ſimplicem ſacerdotem.

¶ Additio.

Sententia ambroſij et
bede videt̄ pbabilior
nō obſtantibꝫ hijs q̄
p poſtillatorē obijci-
untur. Ex hijs em̄ q̄
ab euāgeliſta tradū
tur in hoc loco ſatis oñditur zacha
riam fuiſſe ſummū ſacerdotē. Ad cu
ius euidentiā ſciendū. ꝙ incenſum
de quo euāgeliſta h̄ facit mentionē
nō debet intelligi de ꝯmuni incenſo
q̄d ī qualibet die bis ꝯcremebatur
in altari incenſi. vt habet̄ exo. xxx.
q̄d quidē incenſū etiā p ſimplicem
ſacerdotē adminiſtrabat̄. Sed ītel
ligendū eſt de īcenſo illo q̄d ſemel
in anno. ſ. ī feſto expiationis tm̄ p
ſummū ſacerdotē in ſancta ſanctoꝝ
adminiſtrabat̄. q̄d quidē incenſū
licet eſſꝫ eiuſdē ſpeciei cū alio cōmu
ni. tñ quantū ad eius adminiſtra
tionem ī templo. ⁊ ꝯmuni incenſo
differebat in multis. ⁊ ſpecialiter ī
tribus. Primo. ſ. ī h̄ ꝙ qñ ſūm9 ſa-
cerdos ī p̄dicta die illud incenſum
miſtrabat. nulli erat licitū eſſe ī ta
bernaculo. donec ſūmus ſacerdos ī
de egrederet̄. vt h̄et expſſe leui. xvij
vbi tractās quō ſūmus ſacdos in-
trare deberet in ſancta. ⁊ exponē ſu
per ignē aromata. ⁊ aſpgere ſāgui
nē ⁊ ſīlem h9 ſubdit. Nullus hoīm
ſit in tabernaculo qñ pontifex igre
ditur ſanctuariū ⁊c. donec egredia
tur. q̄d de alio incenſo quotidiano
minime legit̄. Et iō euāgeliſta no
tanter dixit ꝙ oīs multitudo popu
li erat orans foris hora incenſi. In
quo oñditur. ꝙ hora iſtius incenſi
oīs multitudo debebat eſſe foris. ſ.
extra tabernaculū ſeu templū. q̄d
ptinebat ī incenſo diei expiatōis
tm̄. Secundo qꝛ ī incēſu hui9 feſtiui
tatis erat ſingulare. ꝙ nullus admi
ſtraret rite niſi cū igne ab altarē ho
locauſti accepto alioq̄n pōtifex erāt
reus morte tpati. ꝑut de filijs aarō
nadab ⁊ abiu. leuit. x. legit̄. Et ide
eſt. ꝙ leuit̄ capitulo allegato vbi
de ſolemnitate feſti expiationis a-
gitur p̄mittit ibidē locutus eſt dñs
ad moyſen poſt mortē duoꝝ filioꝝ
aaron qñ offerētes ignē alienū in
terfecti ſūt ⁊c. q. d. ꝯminatorie ꝙ il
la q̄ ibi p̄cipiebant̄ oportebat ſuari
ne ꝯtigeret ipſi aaron ſicut ⁊ filijs
ſuis ſup̄dictis ī adminiſtratione incē
ſi. Et ꝯ. declarās. ꝙ iſtud piculū ſpe
cialiter erat referendū ad officiū p
priū incēſi illius feſti ſubiūgit. Aſ-
ſumptoq̄ꝫ thuribulo ꝙ de prunis al
taris ī pleuerāt ⁊ hauriēs manu thi
miama īcenſum ⁊c. Vapor opiat
oraculū q̄d eſt ſup teſtim̄. ⁊ ſuper
archā. ⁊ ñ moriat̄. Ex q̄ ꝑꝫ ꝙ ſū-
mus ſacdos ī officio huius īcenſi in
die expiatiōis erāt maxie aſtrictus
ad ceīmo alia ei9 rite celebranda
ſb pena ſubite mortꝭ tpat̄. ſic̄ de na
dab ⁊ abiu. Et iō hora ī q̄ iſt̄d īcen
ſum adminiſtrabat̄ ꝑpl's attēte aſpi
ciebat orādo deū p ſūmo ſacdote. ne
periclitaret̄ ī illo officio. vt ⁊ ipē cum
eis expiaret̄. Vñ notant̄ dicit euā
geliſta. Et oīs multitudo ꝑpli erat
orās foras hora incēſi. Nō em̄ ī cer
tis diebꝫ qñ bis ī die īcenſū ꝯcreme
bat̄ p ſimplicē ſacdotē. credendū ē

ꝙ oīs multitudo ꝓpłi cōueniſſet ad
orandū: eſſet enī valde onerosū. Si
militˀ notāter dicit euanglˀa hora ī
cenſi nō faciens mencōem de immo
lationibꝫ ⁊ diſtillationibꝫ ⁊ ceteris
officijs in illo celebrādis ꝓpter rō-
nem predictā. qꝛ in illo officio incē
ſi precipue ꝯſiſtebat ꝑdc̄m piculū
ſacdotale. Hoc idē pꝫ ex eo qđ dicitˀ
ī eo. ca. Et erat plebs ſpectans za
chariā ⁊ mirabantˀ ꝙ tardaret. nō
enī veriſimile videtur ꝙ plebs ſpe-
ctaſſꝫ ſimplicē ſacerdotē in officio ī
cenſi quotidianī qđ bis qualibꝫ die
adminiſtrabatˀ. Tercio qꝛ ſic̄ dicit
poſtillator hoc incenſū ſcꝫ feſti ex-
piacōis non exponebatˀ ꝑ modum
oblacōis: ſed ad adolendū ſic̄ quo
tidianū: ſꝫ ſolū ut nebula ꝯſurgēs
operiret oraculū. ut pꝫ leuitˀ. ca. alle
gato. qđ denōt euanglˀa cū dicit.
Vt incenſū poneret. non enī dixit.
incenſū offerret. ſicut ſapiē. ca. Sa
cerdotes dei incenſū offerent. nec ēc
dixit ut adoleret. ſicut exo. xxx. lo-
quens de quotidiano incēſu dicit.
Et adolebit incenſū ſup eo. aaron
ſuaue flagrās ⁊c̄. ſed tm̄ dixit. ut ī
cenſū poneret ut denōtet ꝙ hō incen
ſū nō adminiſtrabatˀ ꝑ modū ob-
lacōis ſeu ad adolendū: ſed tm̄ pōe
batˀ rōe predcā. Itˀ nōnter dixit eu
anglˀa. ut incenſū poneret ingˀſſus
in templū dn̄i ⁊c̄. In q̄ oñditˀ ꝙ po
ſitio hꝰ incenſi erat ſibi debita ex ī
greſſu tēpli dn̄i: non rōe ꝯſumptio
nis ſacrificij: ſed ad tuitionē ſacer-
dotˀ ſanguinē intra ſanctaſcōꝝ aſ
ꝑgentis hoc incenſū ponebatˀ. qđ
eſt ſingulaē in ſūmo ſacerdote ⁊ in
feſto expiacōis ut dictū ē. Ex quibꝫ
maīfeſte ptꝫ ꝙ officiū hꝰ incēſi de q̄
euāglˀa loq̄tur ꝑtinebat tm̄ ad ſū-
mū ſacerdotē. ad quē ſolū officiuꝫ
feſti expiacōis ꝑtinebat. ut leuiti-
ca. allegato. Idē pꝫ ꝑ hoc qđ hētur
eodē. ca. vbi ſic. Et factū eſt ut im
pleti ſūt dies officij eiꝰ: abijt in do
mū ſuā. ſingulare eī erat in ſūmis
ſacerdotibꝫ ut ꝑ ſeptē dies ante fe-
ſtū expiacōis ſepararentˀ a ꝓprijs do-
mibꝫ ⁊ hītarent in certˀ cenaculis
tēpli ut deo deuotiꝰ mancipparentˀ.
ut hētur expꝑſſe in talmud: in libro
q̄ intitulatˀ Ioraa. i. dies expiacōis
ſcꝫ vbi tractatˀ pricipalitˀ de hō feſto
Que quidē ſeꝑatio ſcḋm eos hꝫ fun
damentū. leuiti. xvi. vbi de ſūmo ſac̄
dote ad lrām tractās dicit. Et non
egrediatur de ſanctis. vbi hebrayi-
ca veritas hꝫ de ſcīuario. qđ intelli-
gitˀ de tp̄e celebracōis hꝰ feſti. de ce
terˀ aūt ſacerdotibꝫ nō legiˀ ſimile
Et ſic maīfeſte pꝫ ꝙ zacharias eāt
ſummꝰ ſacerdos eo ꝙ incēſum pone
bat in feſto expiacōis: q̄ poſitio ſo
li ſūmo ſacdoti ꝑtinebat. ⁊ ſic ſn̄a
ſcōrum ſcꝫ ambro. ⁊ bede ſunt vali
de. cui ꝯcordat mgr̄ hiſtoriaꝝ ⁊ ntˀ
tus ſcōrum doctorū oppoſitū aſſerē
videtˀ. Itˀ ⁊ in eccˀijs huiꝰ regionis
in officio matutinali ntītatis iohīs
baptiſte manifeſte legiˀ ꝙ hec poſi
tio incēſi fuit in die expiacōis. Eſt
etiaꝫ maxime cōſonum rationi. ꝙ
ꝯceptio precurſoris xp̄i q̄ ad dādū
ſciam ſalutis plebi in remiſſionem
pctōrum venerat: in die expiacōis
qui in memoriaꝫ remiſſionis pcti
agebatur fuiſſet annunciatus. et
dn̄r ꝯceptio xp̄i die immolationis
agni paſchalˀ qñ etiā xp̄s paſſus
ē annūciata fuiſſet. Cuꝫ eī annūcia
tio precurſorˀ fuit in die expiacōis
ſcꝫ. x. luna menſis ſeptimi. cuiꝰ ꝯce
ptio fuit per aliquos paucos dies
pꝰ: qñ ſcꝫ zacharias reuerſus fuit
ad domū ſuā. ſeq̄tur ꝙ ſextus men
ſis a dcā ꝯcepcōe finiretˀ in. xiiij. lu
na ꝑmi menſ: fere qñ agnꝰ īmola
batˀ. Vtꝝ aūt hec. xiiij. luna. cōcur-
riſſet cū. viij. kalˀ. aprilˀ: ꝓut mgr̄
hiſtoriaꝝ dicit vel nō. non ē multū
curādum. Nā ꝯputatio feſtiuitatū
in lege antiq̄ ſolū reſpiciebat men
ſes lunares Ad iḋ aūt qđ obijcit po
ſtillator de hō ꝙ nō fuit fcā mētio ꝙ
ingˀſſus eſſꝫ zacharias ni ad impo-
nendū tm̄ incēſum ⁊c̄. Dicēdū ꝙ qꝛ
in adminiſtracōne incēſi precipue

cõſiſtebat p̄icuлū ſūmi ſacerdotis
in illo feſto. qua rõne ⁊ multitudo
populi in illa hora ſpēaliter orabat
vt dictū eſt. Jdcirco de illo officio tm̄
mō fecit mentionē. nō aūt de aſper
ſione ſanguinis in qua ñ ↄſiſtebat
eodē mō p̄iculū tale. licet etiā credē
dum eſt ꝙ celebraſſꝫ aſperſionē ſā
guinis ⁊ feciſſꝫ oīa alia ad hui⁹ of⸗
ficium ꝑtinentia. que tm̄ euangeli⸗
ſta ꝑtermiſit. nō curās tractare ni
ſi de incēſu. in quo tp̄e pp̄ls orabat
⁊ angl's apparuit. Ad aliud qđ ob
ijcit de h' qđ dicit. Apparuit ei ange
lus ſtans a dextris altar' incēſi ⁊c̄.
Dicendū ꝙ poſito illud ꝙ illud al
tare nō ſit intra ſancta ſcõꝝ. ſed in
tra ſancta tm̄. Ex h' nō ſequit' ꝙ za
charias nō intraſſꝫ ſancta ſcõꝝ: ſed
ꝙ angl's apparuit ei ītra ſācta. Ad
aliud aūt qđ dicit. ꝙ illud incenſū
.ſ. feſti expiationis nō ponebat' ad
offerendū. ſed vt nebula ↄſurgens
operiret oraculū ⁊c̄. Dicendū ꝙ hoc
eſt verꝝ ſed magis facit cõtra eū. vt
dictū eſt. Ad hoc aūt qđ dicit vlte⸗
rius ꝙ p̄ter illū ingreſſū qđ ꝑtine
bat ad ſummū ſacerdotē tm̄ q̊tidie
intrabant ſacerdotes minores ⁊c̄.
Dicendū ꝙ verꝝ eſt ſꝫ zacha. ītrauit
vt ſūmus ſacerdos ad ponendū in
cenſum. ꝑtinēs ad diē expiatõnis.
vt iā dictū eſt. Ad aliud qđ dicit
ꝙ videt' eſſe ficticiū. vt ſūmus ſacer
dos eſſꝫ ille in cuius ebdomada ca⸗
debat expiationis feſtū ⁊c̄. Dicēdū
ꝙ verꝝ eſt h' nō eſſe autenticū: ſꝫ veri
tas huius nō requirit' ad veritatē
ſentētie ambroſij ⁊ bede ſup̄dicte: ſꝫ
tm̄ requiritur ꝙ eēnt ples ſacdotes
ſūl' ⁊ nō vnus tm̄: ꝙ etiā in templo
p̄mo poſſꝫ ↄcedi. Nā in illa ordina
tione quā fecit dauid de ſacdotibꝫ.
vt videt' .j. palip̄. xxiiij. ſatis patꝫ
Qꝛ ſadoch erat ſūmus ſacerdos int'
filios eleazar. ⁊ achimelech inter
filios ythamar. ⁊ ſic erāt duo ſum
mi ſacerdotes ⁊ põtifices licet poſtil
lator videt' diſſentire huic. Sꝫ quic⸗
q̊d ſit de tēplo p̄mo ſaltē in tēplo.

ſcđo p̄ſertim v̄ſus finē manifeſtē
patet ꝙ erāt ples ſūmi ſacdotes ſil'
Nā in paſſione xp̄i mar. c. xiiij. dr
ꝙ illi qui venerāt ad capiendū xp̄ꝫ
fuerāt miſſi a ſūmis ſacerdotibꝫ. et
ſic ptꝫ ꝙ ſil' ↄcurrebāt ples ſacerdo
tes in vnū. q̄ꝝ quilibꝫ poterat cele
brare in feſto expiatõis. Sed ad eli
gendū q̄s eoꝝ miſtraret ꝓuidebat'
p ſortē. qꝛ forte q̄libet ſtrahebat ſe
a celebratõne illius diei. timore p̄icu
li ſupradicti. vñ euangeliſta dicit.
Sorte exijt vt incenſū poneret. Nō
em̄ dixit vt ſacrificaret vel hui⁹ licet
eēnt p̄ncipalia in illo officio. ſed po
ſitionē incēſi ↄmemorat. vt īnueret
p̄iculū q̊ ab officio retrahebantur.
poſſet etiā illud verbū ſorte exijt vt
quidā dicunt referri ad primā ele
ctionem zacharie ī pontificatum q̄
forte p ſortem fuerat ⁊c̄.

¶ In eodē ca. vbi dr in poſtil. qꝛ fu
it ↄceptus in ſeptembris menſe.

¶ Additio.

Ut dictū eſt in p̄cedēti addi⸗
tione. p̄curſor cõceptus fuit
circa mediū menſis. vij. ⁊ p
ↄſequēs ſaluator circa mediū mēſ'
p̄mi loq̄ndo de mēſibꝫ lūaribꝫ q̄buſ
tunc feſta regulaban'.

¶ In eodē ca. vbi dr in poſtil. licet
em̄ ioſeph nō fuit ſaluatoris pater

¶ Additio

De hac materia fuit large tr̄
ctatū ſ' in additõe math. .j.
vbi agit' de genealogia xp̄i
vide ibi.

¶ In eodē ca. vbi dr ī poſtil. mulie
res bñdicent' in te. ¶ Additio

Melius videt' dici ſm̄ greg' in
glo. vbi ſic vt' ꝙ ī vtriſqꝫ bñ
dicen' velut em̄ p vnū ⁊ vnā
feminā ⁊ marē pctm̄ ſil' ⁊ triſticia
ſic ⁊ nunc p vnā ⁊ vnum bñdictio
reuocata eſt. ⁊ leticia ad ſingulos
eſt ꝓfuſa.

¶ In eodem capitulo vbi dicitur ī
poſtilla Quoniam virum non cog
noſco.

¶ Additio.

LIcet ea que noſtri doctores
tradunt de ꝓpoſito bt̄e virgi
nis circa virginitatē. ſimiliter
et de eiꝰ voto ſint tenēda tanq̄ vera
verba tn̄ beate virginis dicentis. q̄m
viꝝ nō cognoſco nō videntᷣ hoc dice
re. nec ex eiſdē verbis videt̄ hoc ſeq̄.
Poſſibile eī eſt ꝙ aliq̄ virgo nō co
gnoſcat viꝝ cōiter loquēdo ſeu in
telligēdo de viri cognicōne ꝙ tn̄ nō
hēat ꝓpoſitū nec votū v̓ginitatis. Sꝫ
predcā virginis v̓ba ꝑ ampliꝰ vi
dent̄ enucliāda. Ad qͦ ſciendū ꝙ
ſcd̄m augꝰ. in lib. de moribꝫ eccl̄ie. et
etiā antiquos ph̄os. virtutes mul
tiplicit̄ ꝯſiderātes Vno ſcꝫ mō ꝓut
ſunt exēplares: et ſic ꝑtinēt ad deū
in quo preexiſtūt oīm reꝝ rationes.
Alio mō ꝓut ſunt politice. et ſic ꝑti
nent ad hōieꝫ inquantū recte ſe hꝫ
in rebꝫ humanis gerendis De qui
bus virtutibꝫ ſcꝫ politicis ph̄i ꝯmu
niter tractāt. inter quas v̓tutes ſci
licꝫ politicas et exēplares. Quedaꝫ
medie int̄ponunᷣ ſcꝫ v̓tutes purga
torie. q̄ ꝑtinent ad illos qui v̓tu
tes politicas tranſcēdentes in diui
nam ſilitudinē conanᷣ tendere Sūt
etiā ſuꝑ hoc v̓tutes purgati animi
que dicunt̄ v̓tutes iā quodāmodo
aſſequentiū diuinā ſilitudinē quā
tum in hac vita eſt poſſibile. que a
ph̄o in vij. ethico. v̓tutes eroice di
cunt̄. i. diuine. ſcd̄m quā ꝯſideratio
nē dicunt ꝙ tꝑantia purgati aīmi
attingit̄. cum iā quis tantū aſſeq̄
tur diuinā ſilitudinem: ut terrēas
cupiditates neſcit. Et ſm̄ hūc mo
dū v̓ginitas videᷣ attribuenda bt̄e
v̓gini: ſic ſcꝫ ut terrenas cupidita
tes et cōcupiſcētias. nedū non hēat ſeu
ꝓponat vel voueat non habere: ſed
etiā ut eas penitꝰ neſciat. qͦ eſt al
tiꝰ et ꝑfectius q̄ v̓ginitatis ꝓpoſitū
habere ſeu vouē. et hanc ſentētiā ꝓ
prie ſonant ipſiꝰ verba cū dicit. Vi
rum nō ꝯgnoſco. q̄ ꝓprie ꝑtinēt ad
v̓ginitatē purgati animi. ſcꝫ hero
icam. que quidē diſtinctio virtutū
quadripti̇ta tractaᷣ ad plenū in ꝑ
ma ſecūde. q. lxi.

In eo. ca. primo vbi dr̄ in poſtil
la. Veruntn̄ ꝙ iſtud exemplū nō ē
vſqꝫquaqꝫ. Additio.

HOc exemplū eſt ſatꝭ ꝑfectū
interrogationi v̓ginis ma
rie. Ipſa enī ut dictū eſt nō
querebat de facto: ſed de mō fiendi.
ſcilicꝫ vtꝝ ordine naturali ꝯceptura
erat vel ſuꝑnaturali. et ideo cum an
gelus inducit exemplū de ꝯcepcōe
ſterilis q̄ eſt ſuꝑnaturalis: ſufficiē
ter eāt v̓go edocta de mō fiendi qͦ
erat ſcꝫ miraculoſū ꝑ oīpotentiam
diuinā. Et ideo ſubdit. ꝙ non ē im
poſſibile ac̄.

In eodē. ca. vbi dicit̄ in poſtilla
Sed poſtea cū aſſenſit tunc ꝯcepit.
ut ſupra dictū eſt. Additio.

VIdetur poſtillator ſentiē ꝙ
ꝯceptio filij dei fuit facta ſta
tim cū beata v̓go dixit. Fiat
mihi ſcd̄m verbū tuum et nō antea.
et eſt vera et ꝯmunis opinio doctoꝝ.
Vnde magiſter in. iij. diſt. iij. dicit
Poſt ꝯceſſum ſeu ꝯſenſum v̓ginis
ſancte: ſpūſſanctus ſuꝑuenit in ip
ſam ſcd̄m verbum dn̄i. et infra potē
tiā dei verbi receptiuā preparans: ſil
autē et generatiuā. Similiter ſanctus
thomas in tercia ꝑte. q. xxix. inter
alias racōes quas aſſignat quare
fuit ꝯueniens virginē annūciari ꝑ
angelū. Vna eſt ut oñderetur eſſe
quoddā ſpirituale matrimoniū in
ter filiū dei et humanā naturā. Vn
de ꝑ annūciationē ſpectabat̄ cōſen
ſus v̓ginis: quē ſcꝑſit dicendo. Ec
ce ancilla domini ac̄: que req̄rebaᷣ
ad illud ſpūale matrimoniū. ſcilicꝫ
incarnationis inter filiū dei et hu
manā naturā. Bernhardus etiam
ſuꝑmiſſus eſt omelia. iiij. oñdens
ꝙ cōſenſus virginis requirebat̄ ex
diuina ordinacōe ad incarnacōeꝫ
verbi diuini. q̄ſi alloquens v̓ginē
in ꝑſona humani generis ſic ait.
Statū liberabimur ſi cōſentis. et in
fra eā alloquens dicit. Reſpōde ita
ꝙ citius angelo: immo ꝑ angelū

dñō reſpondeverbū ꝓfer tuū ⁊ cōci
pe diuinū· emitte trāſitoriū· et am
plectere ſempiternū· Ex q̊ ptꝫ ꝙ ex
mente bñhardi eſt ꝙ dū btā v̊go
ꝓtulit verbū ſuū vel ſaltē in vltio iˀ
ſtanti ꝓlationis· ꝯcepit verbū eter
num· Sed fuerūt quidā ab huiꝰ ve
ritate deuiātes q̊ videnꝫ aſſeruiſſe ·
ꝙ incarnatio ipiꝰ diuini verbi p̄ceſ
ſit ſalutationē angelicam Vnde in
quibuſdā eccleſijs etiā cathedraliˀ
bus ⁊ alijs nō modice autoritatis
in quadā lectōe de annūciatione v̊
ginis hꝫ verba ꝯtinen². Miſſus fuit
gabriel ad virginē ⁊ anteꝗ̄ ad v̊gi
nem pueniſſet inuenit deū v̊gineis
illapſū viſceribꝫ· ⁊ diuinā maieſta
tem v̊ginalis ventris breuitate cōˀ
cluſam· Et ꝭ· poſt pauca ſb̄dit· De
nicꝫ ⁊ archangl̄s nō ait· Aue gr̄tia
replenda ſꝫ plena· nec veniet i te: ſꝫ
dñs tecū · Hec in p̄cedenti lectōe· q̄
quidē aſſertio veritati euangelice
manifeſte repugnat· Teſtatur em̄
euāgeliſta anglm̄ poſt ſalutatōem
virgini dixiſſe· Ecce ꝯcipies i vtero
ex quo ptꝫ ꝙ cōceptio xp̄i in vtero
etiā poſt ſalutationē fuit futurā· nō
ergo an̄ p̄dictam ſalutationē in vˀ
tero ꝯcepit· cū talis ꝯceptio nō fuit
niſi ſeꝫ· legitur etiā ꝭ· luc· ij· de xp̄ō·
Quo vocatū eſt nomē eius ih̄s q̊d voˀ
catū eſt ab angelo priuſꝗ̄ in vteˀ
ro ꝯciperet· Ex q̊ ptꝫ manifeſte· ꝙ
qñ angl̄s dixit btē virgini vocabis
nomē eius ih̄m nōdum ꝯceptus erāt
in vtero xp̄s· ſed ꝯſtat ꝙ ſalutatio
p̄ceſſit p̄dictam vocationē· ḡ qñ v̊ˀ
go fuit ſalutata nōdum ꝯceptꝰ erat
xp̄s in vtero q̊d manifeſte euacuat
predictā aſſertionē· Probationes
aūt quas p̄dicta lectio inducit: ni
hil faciūt ad ꝓpoſitū ſuū oñdendū
ꝙ cum dicit grā plena intelligiꝫ de
grā iuſtificationis ſeu ſanctificatō
nis q̄ ſp fuit in v̊gine· Sil̄r cū dicit
dñs tecū· ſ· cū h̄ ꝯſtat ꝙ erat replen
da p ꝯceptionē v̊bi incarnati· ⁊ iō
angl̄s ad eā poſt ſalutationē q̄ren
tem quō fiet iſtud ait ſp̄ūs ſupue

niet in te q̊d ſonat de futuro· Sil̄r ⁊
virtus altiſſimi obūbrabit tibi q̊d
ſil̄r de futuro ſonat· Vñ ſi i dictꝭ an
tiquoꝝ doctoꝝ inueniānꝫ v̊ba que
p̄ma facie ſonāt· ꝙ deus erat cū bea
ta virgine ante miſſionē angl̄i ſeu
an̄ ſalutationē· hmōi intelligēda
ſunt ſm̄ grām habitualē ſeu ſāctifi
cationē mentis v̊ginis · nō autem
ſm̄ verbi diuini incarnationē· Alr̄
em̄ ꝯtradicerent euāgelice veritati·
vt dictū eſt quā quidē lectionē tan
ꝗ̄ erroneā ⁊ euāgelice veritati incō
ſonam i eccleſia burgēſis· cui ad p̄
ſens indignus ⁊ immeritus diuīa
tn̄ pmiſſione p̄ſum correxi· ⁊ ad cō
ſonnitatē euāgelice veritatis ⁊ ſen
tentie ſanctoꝝ doctoꝝ ſub v̊bis ad
h̄ ptinētibꝫ reduxi· ſubmittēs tamē
me ⁊ quecūꝗ mea ſacroſācte ſedis
apoſtolice determinatōi ⁊ correctō
ni ⁊ cuiuſcūꝗ veriꝰ ſentientis ꝛc̄·

¶ In eodem ca· j· vbi dicꝫ in poſtil
la· Quia lꝫ ex oībꝫ v̊tutibꝫ fuerit di
ſpoſita ad ꝯceptionē filij dei· ſp̄ali
ter tamen hoc fuit ex hūilitate·

¶ Additio

Ratio quare v̊tus hūilitatis
magis fuit diſpoſitiā ad cō
ceptionē ꝗ̄ alie v̊tutes· Beˀ
da declarat· d· Decebat em̄ vt ſicut
p ſupbiā prime parētis mors itra
uit in mundum· ita p humilitatē
marie vite introitus panderet· Et
nota ſm̄ gregꝭ ſup illud· Btām me
dicent· nō aūt beatā ſe appellat inˀ
ani vexata glīa· ſed ſacro tacta ſp̄ū
q̄ futura ſunt ꝓphetauit ⁊ cetera·

¶ In eodem ca· vbi dicꝫ in poſtilˀ
lā· Aliter etiam dicꝫ ꝙ negauit ſe
eſſe ꝓphetam tm̄·

¶ Additio·

Aliter etiam poſſet dici ꝙ ne
gauit ſe eſſe ꝓphetā· ſ· illū de
quo deuꝫ· xviij· c· legiꝫ pro
phetam ſuſcitabo eis ꝛc̄· q̊d intelliˀ
gitur ad literam de xpriſto· de quo
principaliter querebant ſacdotes ⁊
leuite vt ioh̄· j· poteſt haberi ꝛc̄·

¶ In. ca. ij. vbi dicit in poſtilla. q
duo hītus eiuſdē rōnis nō poſſent
eſſe ſimul ac̄.

¶ Additio.

Habitus ſcie infuſe nō ē idez
ſpē hītui ſcie acquiſite. licet
ſint de eodē a cir idē obiectū.
Cuius rō eſt. Nā hītus nō solū di
ſtinguunt ſm naturā aut obiecta
ſed etiā ſcd'm pn̄cipia actiua taliū
hītuum ſeu diſpoſitionū ꝓut h̄etur
in prima ſcd'e. q. liiij. Et inde eſt ꝙ
hītus ſciarum diuiſificant nō soluz
ſm diuiſitatē obiectoꝝ: ſed etiā ſm
diuiſa media quibꝫ demrānt ꝯcluſi
ones ipſaꝝ ſciarum. ſicut hītus ſci
entie aſtrologie de rotūditate t're.
q̄ demrātur ꝑ media mathematica
ē alius ab hītu ſcie naturalis de ea
dem rotūditate t're qui demrātur ꝑ
mediū naturale Vn̄ licet ꝯcluſio de
mrāta ꝑ vtrāqꝫ predcāꝝ ſciaꝝ circa
hoc ſit eadē. hītus tn̄ ſcientie talis
ꝯcluſionis diuiſificant ſpē ſcd'm di
uerſitatē haꝝ ſcientiarū. prout h̄e
tur ꝑte. ij. q. allegata. Cū igit prin
cipiū actīn hītus ſcie acquiſite ſit
lumen naturale intellect9 agentꝭ.
Pn̄cipiū vō actīn hītus ſcie infuſe
ſit lumen ſupnatuāle. Sequit ꝙ ta
les duo hītus ſunt diuiſarum racō
nū. a ſic pn̄t eſſe ſil' in eodē intelle
ctu. Nec ē ſimile de oculo miraclo
ſe facto ac̄. prout dicit poſtillator.
Nā res natuāles diſtinguunt ſpe
cie ſm pn̄cipia intrinſeca tm̄ preci
pue ſm formā. nō aūt ſm pn̄cipia
extrinſeca. ſicł eſt principiū effici
ens. Ignis em̄ gn̄atus ex alio ig
ne idem eſt ſpē igni gn̄ato ex refle
ctione ſolariū radioꝝ. eo ꝙ for' ſpe
cifica vtriuſqꝫ ignis ē eadē ſpē. licꝫ
cā efficiens ſit diuiſa. In habitib9
aūt diuerſitas ſpecifica accipi' etiā
ſm principiū extrinſecū ut ē princi
piū efficiens. ſicut etiā diuerſifica'
ſm obiectū q8 eſt extrinſecū Vnde
credendū eſt ꝙ xp̄s ꝑfecit in ſciā ac
quiſita ſcꝫ expimentali: nō solum
quantū ad actū: ſed etiā quātū ad
hītum. Et hec ē opinio quā ſanct9
thōs veriorē eſſe aſſerit in hac ma
teria tercia ꝑte. q. xij. Que q̄dē opi
nio magꝭ ꝯſonat littere. Teſtat em̄
euangła ꝙ xp̄s ꝑfecit in ſapiā. Cū
igit quelibꝫ ſapiā ꝓprie dcā eſt ha
bitus: ſequi' ꝙ ꝑfecit in hītu ſapiā
li. Siłiter p̄dicta opinio eſt magꝭ
ꝯſona rōni. Nam nō solū eſt incō
uenien̄s dicere ꝙ intellect9 agens in
xp̄o eſſet ocioſus ſed etiā ſi xp̄o deeſ
ſet aliq̄ naturalis actio intelligibi
lis humane nature ꝑtinēs. ſicut ē
actio abſtractōis intellectuał. q8
maxime ꝑtinet ad humanū intel
lectū ac̄. Sequit.

¶ In capitulo. vij. vbi dicit in po
ſtilla. videt aūt ꝙ debet dici ꝯtrari
um. q primū dixerat donū eſſe cāꝫ
amoris.

¶ Additio.

Stant ſimul ꝙ donū ſit cā a
moris a amor cā doni. etiaꝫ
loq̄ndo de amicicia mō hu
mano. Q8 ſic pꝫ. Nā amicicia hu
mana ſm pħum in viij. eth. tplex
eſt. ſcꝫ vtilis. delectabił a honeſta.
Sed cōſtat ꝙ amor in aīcicia vtili
cātur ex dono ſeu vtilitate ab ama
to hīta ſeu ſpectata In aīcicia vero
honeſta cauſat amor ex v'tute amā
tis. q̄ amatū diligit nō ꝓpter donuꝫ
vel vtilitatē habitā vel ꝯſequendā
ſed ꝓpter virtutē ipſi9 amati. ex q̄ a
more cauſat ꝙ vult amato bonū a
bonum opatur ei quantū in ſe ē ut
verus amic9. a ſic in amicicia hōe
ſta amor ē cā doni. Vnde nulla ꝯ̄ri
etas in hac ꝑabola. nec in ei9 appli
cacōe ſane intellectis reperit. etiā
loq̄ndo vtrobiqꝫ ſm modū huma
num. Naꝫ primo in parabola xp̄s
loquitur modo hūano ſcd'm amici
ciā vtilem vbi amor ex dono cātur
Vnde rectificat iudiciū ſimonis di
centꝭ ꝙ is cui plus donauit pl9 dili
git. Scdō vero in applicacōe loq̄tur
etiā mō humano. ſm amiciciā ho
neſtā q̄ ꝓcedit ex virtute ſeu meritꝭ
amantꝭ a amati ſm quā amās cer
tificatus de amicicia quā amatus
hꝫ erga amantez. q̄ quidē amicicia

ſm pħm vbi ſupra eſt v̓tus vel non
ſine virtute ꝓuocat̄ ad amorē ſui a
mati. ꝑ ꝯſequēs ad impendendū
ei bona. ꝑ de hac amicicia loquit̄ cū
dicit. Remittunt̄ ei pctā multa ꝛc.
q̇d aūt ſequit̄. Cui aūt minus di-
mittitur minꝰ diligit. pōt vno mō
intelligi ſm amicicıā vtilē. ꝑ ſic cor-
reſpondet pn̄cipio huiꝰ altricatōis
vbi dicebatur ꝙ is cui plus dona-
uit plus diligit ꝛc. Alio mō pōt in
telligi de amicicia honeſta. de q̄ vl-
timo loquit̄ vt ſit ſenſus Cauſa āt
quare alicui minꝰ dimitti² eſt quia
minus diligit. ꝑ ſic eſt amor cā do
ni. Vn̄ nulla ꝯtrarietas in hmōi re
peritur cū de diuiſis amicicie ſpēbꝫ
loquant̄ ꝑ vtrobiqꝫ ſm modū hūa
num. Nō em̄ eſt veriſīle. ꝙ xp̄s lo-
queret̄ illi phariſeo de amore diui
no q̇ ptinet ad p̄deſtinationē vel de
remiſſione culpe ꝑ pene. q̄ꝝ ſciētia
ptinet ad eos q̇ iā pfecti ſūt in fidei
rudimētis Iſte em̄ phariſeus adħ
erat infidelis ꝑ ſatis ignarus vt ſa-
tis ptꝫ. Et notandū ꝙ ꝓceſſus xp̄i
circa informationē phariſei de hijs
amicicijs eſt ꝯnaturalis hoīni. inci
pit em̄ ab impfecto ꝑ de magis no
to ꝑ tendit ad pfectū ꝑ minꝰ notū.
amicicia em̄ vtilis eſt hoībꝫ magis
nota. vt eſt impfecta tanq̄ deficiēs
a bōne vere amicicie ſm pħm vbi ſ.
Vn̄ iſtā amicıciā tm̄mō rudis cog̊
ſcebat. xp̄s vero tradidit ſibi noti-
ciam pfectioris amicicie. ſ. honeſte.
que hꝫ verā rationē amicicie ſcd̓um
pħm. Itē notandū ꝙ ſm vtrāqꝫ a
micıciā xp̄s phariſeū ꝯuincit. oñdē
do ei ꝙ illa mulier erat dignior ad
recipienda bn̄ficia xp̄i q̄ ipē phari
ſeus. Nā ſm primā. ſ. amicıciā vti-
lem ſibi oñdit ꝙ plꝰes vtilitates ſeu
obſequia habuit ab illa muliere q̄
a phariſeo. ꝑ h̄ cum dicit. Intraui
in domū tuā ꝛc. ſm vero amiciciam
honeſtā. ſiħc oñdit ei ꝙ erāt dignior
ꝑ h̄ cū dicit ꝙ dilexit multū. In q̄-
bus bn̄ ꝯſideratis nos docet ꝙ verꝰ
penitens dꝫ hrē exteriora opa pia

ꝑ deuota. ꝑ interiora amore feruen
tia ſm doctores.

¶ In ca. ix. vbi dicitur in poſtilla.
Sicut in ſcala iacob angeli deſcende
bant ꝑ aſcendebant.

¶ Additio.

Quod inducit de ſcala iacob
nō facit ad ꝓpoſitū ſuū. Naꝫ
ibi ꝑ oppoſitū legit̄. ſ. ꝙ an
geli aſcendebāt ꝑ deſcendebāt ꝑ eā.
ſm quā ꝯſiderationē p̄dicator ꝑus
debet orare ꝑ ſic in deū aſcendere. q̄
ꝑ p̄dicationē ad pximū deſcendat
ꝑ h̄ eſt modus rōnabilior. Nā ora
tio potius reſpicit futuꝝ q̄ p̄teritū.
Iuxta illud math. vij. ca. petite et
accipietis. q̇d ꝯſonat vniūſalis ec-
cleſie ꝯſuetudini ſm quā p̄dicato-
res verbi diuīi etiā auditores ꝑus
orāt. Vn̄ nō eſt neceſſariū ꝙ hec vi
ſio ſcale iacob applicet̄ diſtinctōni
poſtillatoris: ſꝫ potius applicanda
eſt p̄dicatōis ꝓceſſui debito.

¶ In ca. xiiij. vbi dr̄ in poſtilla. Si
cut credūt ſaraceni ꝑ iudei moderni

¶ Additio.

Ex traditionibꝫ iudeorū dal-
muticis ꝑ alijs apud eoſ au
tenticis nullo mō habet̄ ꝙ
in futuro ſeculo hoīes cibis corpali
bus indigeāt Et iō ſi forte ſint ali
qui moderni q̇ h̄ credant h̄ ꝯtingit
ex fatuitate eoꝝ Vn̄ apud p̄cipuos
doctores eoꝝ ꝑ ſm dalmuticas tra
ditiones ꝓut habet̄ cathedrū. c. vl.
in futuro ſeculo nō eſt cibus nec po
tus nec vſus venereoꝝ: ſed iuſti ibi-
dem in capitibꝫ eoꝝ coronati dele-
ctantur in viſione diuīe hītationis
q̇d ſi recte intelligeret̄ bn̄ adaptaē
tur fruitioni diuīe in q̄ ſancti cū au
reolis fruunt̄ viſione xp̄i. in quo ē
vera habitatio diuīa. Vn̄ magꝭ re-
darguendi ſūt ꝙ nō receperunt do-
ctrinam xp̄i que traditionibꝫ eoꝝ
bene intellectis maxime ꝯſonat

¶ In eodem capitulo vbi dicitur in
poſtilla. iuga boum emi quinqꝫ

¶ Additio.

PRopriùs videtur hꝫ patbola
p augꝰ. exponi in libro de ṽ
bis dñi vbi qꝫ dicitᷣ (Villã
emi) applicat ad ſupbiã ꝑut poſtil
lator dicit. vbi aũt dicitᷣ (Quinqꝫ
iuga boũ) ad quinqꝫ ſẽſus carnis
qui geminati ſunt. ꝑut ipſe decla=
rat. vbi notabiliter exponit illa ver
ba excuſacõnis ſcꝫ (Et eo ꝓbare il=
la) Non eĩ dixit. eo paſcere illa. qꝛ
ad nc̃citatem naturalem bonũ eſt
vti ſenſibꝫ. non aũt ad curioſitatẽ
ꝛ ſupfluitatẽ. Quid aũt ſequitur.
(vxorem duxi) exponitur ex carna
litate in quo etiam poſtillator con
cordat.

¶ In ca. xvi. vbi dicitᷣ in poſtilla.
Lex eñi pmittebat repudium vxo
ris ꝛc̃ ¶ Additio.

DE hac pmiſſione agitᷣ ſatꝭ lar
ge in addicõe ſupra math. xix
ca. vide ibi.:

¶ In eodẽ vbi dicitᷣ in poſtilla Qua
liter aũt intelligendũ ſit dictũ be=
ati gregorij maiorũ diſcretioni di
mitto ꝛc̃. ¶ Additio.

UErba beati grego. vbi dicit
ante diẽ iudicij intelligẽda
ſunt acſi dicat. añ diẽ paſſi
onis xp̃i. In paſſione eñi fuit quo
dammõ iudiciũ mundi. Juxta il=
lud iohis. xvi. ca. Nunc iudicium
eſt mũdi. .:.

¶ In. ca. xix. vbi dicitᷣ in poſtilla.
ꝛ ſic videtᷣ dicere ꝙ nõ fuit iudeꝰ na
tione ſed gentilis. ¶ Additio

QVod aũt zacheus ſit natio=
ne hebreus ſatis oñditur ꝑ
rationes poſtillatoris. Nec
beda ꝯtrarium videtᷣ dicere: ſi bene
intelligantᷣ verba euangelij: quibꝫ
ſententiã ſuam adaptat. Nã xp̃s
dixit ꝙ (Salus facta eſſet huic do=
mui) ſcilicet zacheo habitatori (eo
ꝙ eſſet filius abrahe) Conſtat aũt
ꝙ non fuit ſalus facta zacheo: eo ꝙ
de ſtirpe abrahe genitus eſt: ſed qꝛ
eius fidem eſt imitatus. ꝛ ſic refe=
renda ſũt verba bede ad cauſã ſalu
tis ſcilicet zachei. non autẽ ad eius
ſtirpem tm̃ Similiter ex dictis am
broſij dicentis. Zacheus exiguꝰ me
ritis ſicut populus nationũ ꝛc̃. nõ
videtur dicere ꝙ ſit de populo nati
onũ. ſed ꝙ ſit de figura populi nati
onũ. non eſt autẽ inconueniẽs ut
aliquis de nacõne iſrahelitica figu
ret nationẽ gentiliũ. ſicꝭ luce. xv.
ca. de filio pdigo.

¶ In capitulo. xxij. vbi dicitᷣ in po
ſtilla. Qꝛ ille modꝰ capiendi xp̃m
ꝑ ſuum diſcipulum videtur magis
poſſibilis. ¶ Additio.

MOdus capiendi xp̃um ꝑ ſu
um diſcipulum non ſolum
videbatur phariſeis magis
poſſibilis ꝛ ſecretus: ſed cũ hoc erat
magis cõueniens ad ſubuertendũ
populum quem pharifei maxime
timebant in captione xp̃i. ut Ma
th. xxvj. ca. Non in die feſto: ne for
te tumultus fieret in populo. Vnde
ex hoc ꝙ diſcipulus xpriſti aſſocia
bat capientes: erat populo magis
ꝑſuaſibile ꝙ xp̃s eſſet ſeductor ſeu
malefactor ꝛ hmõi.

¶ In eodẽ capitulo vbi dicitᷣ in po
ſtilla. Et factus eſt ſudor eius ſicut
gutte ſangnis. ¶ Additio.

PRout doctores dicunt. con=
tra naturã eſt ſudare ſang
uinem. nec in libris medico
rum qui de iſtis corporalibus paſ=
ſionibus tractant ut credo hoc inue
nitur. Vnde tenendũ eſt ꝙ fuit ſu
pernaturale ꝛ figuratiuum. Nam
ſicut augꝰ. dicit ſignificabat de cor
pore ſuo manatura martiria.

Expliciunt additiones fratris Ni
colai de lira ſup Lucam.

¶ Sequitur ꝓhemium eiuſdem ſu
per Johannem.

Incipit phemiū poſtill. ſup iohē m

Facies aquile deſup ipō
rum quatuor ezech. j.
Ezechiel ꝓpha cui apti
ſunt celi a vidit viſiões
dei. vidit q̄tuor facies ĩ
vno aĩali Quatuor inq̄t facies vni
videlicet facies hoīs. facies leonis.
facies bouis. facies aq̄le. in q̄ deſig̃
tur vna noticia de v̄bo incarnato q̄
druplicit̄ deſcp̄ta. put diffuſi9 di
ctum eſt ſup math. Deſcriptio em̄
mathei deſigna² in facie hoīs. q2 prĩ
cipaliter deſcribit facta ip̄ius hūa
nitatis. Deſcriptio iohis deſignat̄
in facie aq̄le. q2 p̄ncipaliter deſcri-
bit in xp̄o excellentiam diuīe natu
re Deſcriptio aūt marci deſigna² in
facie leoīs. q2 p̄ncipaliter deſcribit
ip̄ius xp̄i regnū Deſcp̄tio aūt luce
deſignat̄ in facie bouis q̄ eſt aĩal
immolaticiū. q2 p̄ncipaliter deſcri-
bit ip̄ius xp̄i ſacerdotiū. vñ a ſuo
ſacerdotio incheat ſuū euangelium
d. Fuit ĩ dieb3 herodis regis iude ſa
cerdos quidā noĩe zach. Aduerten
dum tñ ꝙ licet quilib3 q̄tuor euan
geliſtaꝝ p̄ncipaliter ꝯſideret vnam
p̄dictaꝝ q̄tuor ꝯditionū. tam̄ alias
tres non omittit. q2 ſm qd̄ dt bea-
tus gregr. ſup ezech. Quicq̄d ĩ vno
repis hꝰ ſit in q̄tuor recogñſces. ꝓpt̄
qd̄ aliq̄ doctores viſionē ezech. expo
nētes dicūt ꝙ nō ſolū apparuit ei v
num aĩal hñs q̄tuor facies p̄dictas
ſꝫ apparuerūt ei q̄tuor aĩalia in oĩ-
bus ꝯſilia In quo deſigna² vna no
ticia verbi incarnati a q̄tuor euāge
liſtis ꝯcorditer licz differēter deſcri
pta. Conſiderandū tñ ꝙ ezechiel ꝓ
pheta inter p̄dictas facies quatuor
vidit faciē aquile deſup eminentez
in quo deſignat̄ euāgeliū iohānis
reſpectu alioꝝ excellētia. ſm qd̄ dr̄
in v̄bo p̄aſſumpto facies aquile In
quo deſignat̄ euangeliū iohānis.
ceteris excellētius in trib3. q2 ſcp̄ſit
ceteris ſublimius ſubtilius a etiam
pfectius Subtilitatē deſignat ſupe
rior ſitus. cū dr̄. deſup ſubtilitatē a

cuties viſus cū dicit̄ aquile. pfectio
nem ſeu integritatē deſignat quat̄
nariꝫ tipus cū dicit̄ ipōrum q̄tuor.
Ad euidentiā primi aduertendum
ꝙ ꝯtemplatio ſanctorū a potiſſime
euangeliſtaꝝ differt a ꝯtēplatione
phoꝝ. Phi em̄ ex creaturis ꝯtēpla
ti ſunt ip̄m deū. ſiĉ ſancti tamē dif
ferenti mō. a quaſi ꝯtrario. Contē-
platio em̄ eſt actus egrediēs ab ip
ſo ꝯtemplante a in deū terminatur
tanq̄ in obiectū. a ideo ꝯtemplatio
nis actus eſt medius inter contē-
plantem a rem ꝯtēplatam. a idō po
teſt ad vtrūq3 referri. Si igit̄ actus
diuīe ꝯtēplationis referat̄ ad ip̄m
ꝯtemplantē ſic habet̄ contēplatio
phorum. Querebāt enim philoſo
phi deū ꝯtēplati ex creaturis in quā
tum talis ſpeculatio ſeu cōtēplatio
eſt ip̄ius ſpeculantis ſumma perfe
ctio Contemplationē enim primi a
ſummi intelligibilis poſuerunt feli
citatem hominis vt habet̄. x. ethi.
Ex quo patet ꝙ talis ꝯtemplatio
erat pure ſpeculatiua. q2 querebāt
talem ſpeculationē ꝓpter ſeip̄am et
nō ꝓpter aliā pfectionē. ꝓpter qd̄ in
tali ꝯtemplatōne plus facit ſubtili
tas intellectus q̄ꝫ feruor affectus. ſi
aūt referat̄ actus ꝯtēplationis di-
uine ad ipſam rem ꝯtēplatam. qd̄
ſit qñ talis contemplatio queritur
ꝓpter amorem rei contēplate. vt ex
tali contēplatione ipſe ꝯtemplans
inardeſcat in amorem diuinū ſic hē
tur contēplatio ſanctorum a potiſſi
me euangeliſtaꝝ. Ex quo patet ꝙ
talis contēplatio non eſt pure ſpe
culatiua. quia nō querit̄ ꝓpter ip-
ſum ſpeculari: ſed ꝓpter amorē ipſi9
obiecti contēplati. a ideo in tali con
templatione plus facit feruor affe-
ctus q̄ꝫ ſubtilitas intellectus. pro-
pter quod beatus dyoniſius. vij.
ca. celeſtis ierarch. dicit ꝙ ĩ ꝯtēpla
tione diuinoꝝ ꝓpriū eſt amoris ca-
lidum ſup feruens a acutum. quia
amans nō eſt contētus amati ſup
ficie: ſꝫ nitit̄ quātū poſſibile eſt ei9

intima penetrare. ꝓpter q̄d dicit hu
go ↄmentator ibidē. vbi ſcia foris
ſtat: dilectio intrat. Igitur quia beatus
iohannes euangeliſta ceteris euāgeliſtis
xp̄m feruentius dilexit. ideo eius ſecre=
ta intimius penetrauit ꝓpter q̄d ſub
tilius ſcripſit. q̄d notatur in facie aq̄le
que tantā ꝑſpicacitatē hꝫ in viſu:
ꝙ ſolem in rota ſua oculis irreuer=
beratis intuetur. ut dicit augꝰ. lib. de
moribꝫ ecclie. et de hoc pōt exponi id
q̄d ſcribitur iob. xxxix. Nunquid ad p̄
ceptū tuū eleuabitur aquila: et in ar=
duis ponet nidū ſuū? Hoc enim ver
bum dr̄ de iob negatiue: ſꝫ de deo af
firmatiue. ſicut pꝫ ibidē Et merito quia
ad preceptū dei hūana aq̄la nrā vi
delicet beatus iohannes euangeliſta eleua=
ta ē de terrenis ad celeſtia. quia ad v̄
bū xp̄i vocantis dimiſit thoꝝ nupti
alem et eleuatus ē ad ↄtinentiā v̄gi
nalē. que ē vita celeſtis. ſicut dicit be
atus ihero. in ſermone de aſſumpti
one btē v̄ginis ꝑfecto in carne pre
ter carnē viuere: non terrena vita ē:
ſꝫ celeſtis Vn̄ in terris angelicam
gl̄am acq̄rere maioris eſt meriti q̄
hr̄e. Eſſe enim angelū felicitatis. eſt
eſſe virginē v̄tutis dū hoc obtinere
viribꝫ nititur cum grā q̄d angelus hꝫ
a natura Et talis eleuatio fuit diſ=
poſitio in iohanne ad ſubtilius ↄtēplan
dū et deſcribendū diuina. Contrari
oꝝ enim ↄtrarie ſunt cauſe. Laſciuia
aūt carnalis inducit intellectus hebi
tudinē. ut dicit beatus grego. xxx.
moralium. ergo ꝑ oppoſitū ↄtinentia v̄gi
nalis diſponit ad eius ſubtilitatē. ſꝫ
ↄſūmatio huius ſubtilitatis ſb̄ditur in
auctē premiſſa cū dr̄ In arduis po
net nidū ſuū. Nidus enim eſt locus
vbi volucres ſe recliant et quieſcunt
Nidus igitur iohannis fuit ſinus ſaluatoris
quia ſup pectus eius ſuauiter recubuit
et inde fluēta euāgelii ceteris vberius
potauit. et ideo ſeq̄tur. Oculi eius de
longe ꝑſpiciunt. quia ipſi adhuc manē
ti in terra reuelata fuīt ſecreta cele=
ſtia. et quia ſubtilius ſecreta celeſtia co
gnouit: per ↄñs et ſubtilius ſcripſit.

Scḋo dico ꝙ iohannes ceteris euangeli
ſtis ſcripſit ſb̄limius. et differt hoc mē
bꝝ a precedēti. quia de infimis pōt fie
ri ſb̄tilis deſcriptio. ſed ſublimitas
deſcripcōis importat altitudinē ma
terie. q̄d ↄuenit iohanni euāgeliſte. quia
aliis euangeliſtis ad deſcribendū
xp̄i hūanitatē intētis: btūs iohannes
ad ↄtemplandū et deſcribēdum eius
diuinitatē pn̄cipaliter aſcēdit. ꝓp
ter q̄d alii tres euāgeliſte figurate
ſūt ꝑ aīalia in terra gradientia. vicꝫ
ꝑ hoīem. vitulū et leonē. Johannes au
tem figuratus ē per aquilā in altū
volantē. in q̄ deſignat ſcḋm ſcꝫ eius ↄtē
placōem et deſcripcōnem ſup alios
trāſcendentē. q̄d notatur in verbo pre
aſſumpto cū dicitur deſup. et iḋo de hoc
pōt exponi illud pſ̄. xvii. Aſcendit
ſup cherubin et volauit. Cherubī di
cuntur a plenitudine ſciē. et ideo ſigni
ficant euangeliſtas q̄ fuerūt repleti ſpū
ſapiē diuine. ꝓpterea vocantur aīalia
plena oculis in circuitu et intus. apo
ca. iiii. Sup iſta cherubin aſcēdit et
volauit. quia ↄtēplacōem alioꝝ euan
geliſtarum trāſcendit diuinitatē xp̄i
pre ceteris ſpeculando. et q̄ntum poſ
ſibile ē ſublimius deſcribēdo. ꝓpter q̄d
dicit augꝰ. ꝙ ſi altius intonuiſſet: to=
tus mundus cape nō potuiſſet. Tercīo
in v̄bo p̄aſſumpto oñditur cōtēpla
tio et deſcp̄tio iohannis aliis ꝑfectior in
duobꝫ in q̄bꝫ ſuppleuit illud q̄d ab
aliis euāgeliſtis fuerat dimiſſum
ſcḋm ꝙ dicit ihero. li. illuſtriū viroꝝ
Primū ē. quia a tp̄ibus iohannis ſurre=
xit error hebioītaꝝ: q̄ dicebāt xp̄m
eſſe hoīem purū. et ꝑ ↄñs an̄ mariā
nō fuiſſe. ꝓpter q̄d beatus iohannes ro
gatus ab aſie ep̄is ſcripſit euāge=
liū. in cuius pn̄cipio oñdit diuinam
xp̄i naturā in qua eternaliter preceſ
ſit mariā. Secundū eſt ꝙ cū iohannes
legiſſet math. marcū. et lucā. euan
gelia illa ꝓbauit. et eos vera dixiſſe
firmauit. veruntñ tm̄modo hiſtori
am xp̄i texuerāt quantū ad illū an
nū in quo paſſus ē: vicꝫ poſt iohannis
baptiſte incarceracōm. ꝓpter q̄d ipē

iohānes euāgeliſta in ſuo euange
lio narrauit geſta ſupiorıs āni an
ꝙ iohēs bap. in carcere clauderet.
Ex quo ptꝫ ꝙ pfectius alijs ſcpſit.
q̄ quidē pfectio in vbo pāſſumpto ī
nūo q̄ternario deſignat. cū dr. Jpō
rum q̄tuor. q̄ternarius em̄ nūs eſt
primus nūs q̄dratus. Qz aūt per q̄
dratū pfectio deſignet ptꝫ p pħm. j
etħ. vbi cōpat virtuoſū corpi q̄dra
to. qꝛ ſicut corpus quadratū bn̄ ſe
det in oī latere. ſic virtuoſus ſe bene
hꝫ in quacūqꝫ fortuna contingēte.
Quadratura pus inuenit in nūis
ꝙ in corpibꝫ ſicaꝰ vnitas prior ē ipō
pūcto. a iō pfectio pmo pncipali
ter deſignat in nūo q̄ternario. que
quidē pfectio in euāgelio iohānis
p ceteris inuenit. vtꝫ ex dictis. a iō
de ħ pōt exponi illud ezecħ. j. Cumqꝫ
aſpicerē aīalia. apparuit vna rota
hn̄s quatuor facies. Jntuenti ei di
ligenter quatuor euāgelia apparꝫ
euangeliū iohānis alijs pfectiꝰ vt
dictū eſt. Et ħ deſignat cū dr appa
ruit vna rota. qꝛ figura circularis ē
pfectiſſima ħ vlterius dr ꝙ hec rota
hꝫ quatuor facies. qꝛ euangeliū io
hannis ꝯtinet quatuor ptes princi
pales. qꝛ pmo deſcribit ipius dei et
nalem pceſſionē. d. Jn pn̄. e. v. Se
cundo p ipm generalē rez pductio
nē. d. Oia p ipm facta ſūt. Tercio
deſcribit eius tpalē icarnationē. d.
Et v. ca. factū eſt. Et ꝯn̄r deſcribit
opa que xp̄s in carne hūana aſſū
pta pegit. Quarto p ipm filiū dei ī
carnatū oñdit finalē generis hūa
ni glorificationeꝫ. ꝓpter qd in fine
ſui euangelij ꝯcludit. Hec aūt ſcri
pta ſunt vt credatis quoniā iheſus
eſt filius dei. a vt credentes vitā ha
beatis. Et patet ordo huius euāge
lij ad alia qꝛ prius eſt ordine pfe
ctionis. licet ſit poſterius ordine tē
poris. patet etiā ordo ptium huius
euangelij in ſea in hoc iſte plogus
terminatur.

Prologus beati iheronimi.

Hic eſt iohānes) Huic
euāgelio qd ē ceteris pfe
ctius vtꝫ ex dictis. Bea
tus ihero. hunc plogū
pmittit in q̄ pncipalit
tria facit Quia primo deſcribit ſcri
ptoris huius euāgelij ꝯmendatio
nem. Secūdo ipius euāgelij ordinē
ibi. Cū poſt oms. Tercio ponit ihe
ro. ſuā excuſationē. ibi. q̄z tn̄ Pria
diuidit in quatuor qꝛ pmo deſcri
bitur ipius iohānis ſtatus. ſecūdo
ſue deſcriptōnis modus. ibi. deniqꝫ
manifeſtans. tercio deſcptionis tē
pus a locus. ibi. Hoc aūt euange
liū. Quarto iohis obitus. ibi Hic
eſt iohānes. Pria in duas. qꝛ pmo
poꝛ ipius iohis ꝯmēdatio. ſecundo
cuiuſdā dicti in eā pbatio. ibi. Cui
vginitatis. Circa primū iohēs a q̄
tuor ꝯmendat. qꝛ pº deſcribit eius
ꝯmēdatio noīe ex ꝓpo. cū dr. (Hic ē
iohānes) qd interptat in quo grā
Sicut em̄ yſaac in ve. teſta. a iohēs
baptiſta in nouo. ſortiti ſūt ſua ꝓ
pria noīa ex diuina pordinatione
ad ſignificandū ipōꝝ ꝓprietatē. vt
patet gen̄. xvij. de yſaac a luce. j. de
iohāne baptiſta. ita credenduꝫ eſt
ꝙ ipē ex diuīa pordinatione noīa
tus ſit iohānes. ꝓpter plenitudinē
grē cuius nō ſit ſcptum. qꝛ non oīa
ſunt ſcpta. vt habet in fine huius
euangelij. Secundo ꝯmendat ex of
ficio. cū ſubdit (Euāgeliſta) qꝛ ex
diuīa ordinatione habuit officium
ſcribendi euangeliū. nō ꝓprie loqn
do dr euangeliſta doctor euangelij
vel ipius pdicator: ſed ille q̄ ex of
ficio eſt eius ꝯſcptor. Tercio ꝯmen
datur ex ꝯuictu. cū dicit. (vnus ex
diſcipulꝭ dei) a int alios fuit de pri
mis xp̄i diſcipulꝭ. vt patebit. a p
ceteris xp̄o magꝭ familiaris. qd eſt in
diciū ſue vtutꝭ. Q̄rto ꝯmēdat ex v
tutis actu. cū dr (Qui vgo eſt a deo
electꝰ) Actꝰ em̄ magne vtutis ē ꝯ
tinentia vginalis. ꝓpt qd de ipa dt
ſaluator matħ. xix. Nō oēs capiūt

verbuꝫ iſtud. q̄ꝛ pauci pn̄t ad hāc
pfectionē attingere. ꝓpter qꝺ ibiꝺ
ſubꝺit. Sunt eunuchi q̇ ſe caſtra-
uerūt ꝓpter regnū celoꝝ qui pōt ca
pere capiat. Tps aūt quo ioħs vo
catus ē ad ꝯtinentiā virginalē oñ
ꝺit cum ꝺici² (quē ꝺe nuptijs volen
tem nubē vocauit ꝺe⁹) De quibus
nuptijs ꝺicet ⁊. ij. ca. Sed ꝯtra hoc
viꝺet eſſe illud matħ. iiij. ꝙ ioħes
vocat⁹ eſt cū iacobo frē ſuo ꝺe naui
vbi erāt cū zebeꝺeo prē eoꝝ. Dicēꝺū
ꝙ triplex fuit h⁹ ioħis vocatio Pri
mo em̄ fuit vocat⁹ ad ipſius notici
am aliq̄lem. ⁊ ꝺe iſta vocacōe habe
tur ioħ. i. qn̄ anꝺree petēti. Rabbi
vbi hītas. Rn̄ꝺit iħs. veni ⁊ viꝺe.
q̄ꝛ cū ipſo anꝺrea erat ioħes. ut ⁊
viꝺebit. Scꝺō vocatus ē ad ipſius
xp̄i familiaritatē. ⁊ ꝺe hac loquit
hic ihero. q̄ꝛ iſta vocatō ꝺe nuptijs
facta eſt ⁊ extunc ioħes fuit xp̄o fa
miliaris ꝓpter munꝺiciā ꝯtinentie
v̇ginalis. Tercio vocatus fuit aꝺ a
platum: qn̄ r̄lictis rethibꝫ ⁊ prē cū
frē ſuo ſecutus eſt iħm. ⁊ ꝺe iſta vo
cacōe loq̄tur matħ. Ex quo ptꝫ ꝙ
verbū mathei nō ꝯtrariat verbo ihe
ro. (Cui virginitatꝭ) Hic ꝯn̄r ꝓba
tur qꝺꝺam ꝓpoſitū preceꝺēti ꝯmen
ꝺacōe Cōmenꝺauerat em̄ ihero. ex
quatuor. ſcꝫ ex noīe. ex officio. ex
ꝯuictu. ⁊ ex virtutꝭ actu. Tria autē
prima erāt manifeſta. non ſic aūt
quartū vizꝫ virginalis ꝯtinētia. iꝺō
iſtud ꝓbat ihero. ꝺuplici teſtionio
Primū eſt ſpecialis ꝺilectō xp̄i ad
ipſū. q̄ erat ſue virginitatꝭ ſignū.
q̄ꝛ ſm̄ ꝙ ꝺicit eccle. xiij. Omne aīal
ꝺiligit ſibi ſimile. volatilia aꝺ ſibi
ſilia ꝯueniunt Sic oīs caro aꝺ ſibi
ſimilem ꝯiungetꝭ. ⁊ oīs hō ſibi ſilꝭ
aſſociabit. ꝺe xp̄o aūt nulli eſt ꝺu-
biū quin fuit v̇go. iꝺeo ⁊c. ⁊ ħ eſt
qꝺ ꝺici² (Cui v̇ginitatꝭ in bono ꝺu
plex teſtionium ꝺa² in euangelio)
Primū aūt teſtimoniū tangit cuꝫ
ꝺicit (Ꝗ a pre ceterꝭ ꝺeo ꝺilect⁹ ꝺici
tur) ſicut ⁊. xxi. viꝺit illū ꝺiſcipulū
quē ꝺiligebat iħs ⁊c. Scꝺm autēꝫ

teſtimoniū v̇ginitatis ioħis: fuit
recōmenꝺatio mr̄is xp̄i in cruce ſi-
bi facta. ut virgo v̇gini ꝺeſeruiret
⁊ eēt aꝺiutricē grata ſocietas ⁊ flo
riꝺ⁹ aſpect⁹. ſcꝺm ꝙ ꝺt ihero. in ſer
mone ꝺe aſſumpcōe btē v̇ginis ma
rie. ⁊ hoc eſt qꝺ ꝺicit (Et huic ma
trem ſuā penꝺēs in cruce cōmenꝺa
uit: ut v̇go virginē ſuaēt. Deniqꝫ)
Hic ꝯn̄r oñꝺitur ſcribenꝺi moꝺus
quē tenuit Ioħes in ſcribēꝺo iſtud
euangeliū. q̄ꝛ ſcribenꝺo xp̄i naturā
incipit ab emanacōe incorruptibi
lis verbi. P hoc oñt in xp̄o naturā
ꝺiuinā. ⁊ talis moꝺ⁹ incipienꝺi ꝺe
bebat iohāni ꝓpter incorrupcōem
carnis ſue. ⁊ ħ eſt qꝺ ꝺicit (Deni
qꝫ manifeſtās in euan.) incipiēꝺo
euangeliū (Ꝗ erat ipſe) i. incorru
ptionē carnis ſue (Incorruptibilꝭ
verbi op⁹ inchoans) q̄ꝛ ab ħ ſuum
euangeliū incepit ꝺicēs. In prin°
erat verbū ⁊c. (Solus verbū carneꝫ
factū eſſe. nec lumē a tenebris ꝯpre
henſū fuiſſe teſta²) q̄ꝛ alij euangeli
ſte nō loquunt ꝺe ꝓꝓetatibꝫ verbi ſi
cut iſte. Siliter ſcribēꝺo fcā xp̄i hu
manitus geſta incipᵗ ab illo ſigno
q̇ xp̄s inuitat⁹ aꝺ nuptias ꝺeficiē-
te vino aquā ꝯūtit in vinū. ut hē²
⁊. ij. c. ⁊ p ħ ꝺeſiḡtur ꝙ in illis qui
inuitāt xp̄m aꝺ nuptias ſpūales
p aggſſum ꝯtinētie v̇ginalis ꝺebꝫ
ꝺeficere ꝺelectatio carnalis q̄ p vi
num ꝺeſiḡtur. ut aq̄ ꝯuertat nouo
mō in vinū p xp̄m mutāꝺo carna
lem ꝺelectationē in ſpūalem. ⁊ hoc
mō incipiēꝺo ꝺeſcriptōnē opeꝝ xp̄i
oñt ſuā v̇ginitatē. ⁊ ħ eſt qꝺ ꝺicit
(Primū ſignū ponens qꝺ in nup-
tijs fec̄ ꝺn̄s mutāꝺo aquā in vinū:
oñꝺens ꝙ ipſe erat) ſcꝫ ſegregat⁹ a
ꝺelcātione carnali p ꝯtinentiā v̇gi
nalē (ut legentibꝫ) ſuū euangeliū
(Demrāret ꝙ vbi ꝺn̄s inuitat⁹ ſit)
i. in nuptijs ſpūalibꝫ (Deficiē vinū
nuptiaꝝ ꝺēat) i. ꝺelectatō carnalis
(Et veteribꝫ immutatꝭ) i. ꝺelectati
one carnali q̄ corrupcōem inꝺuat
mutata in ſpiritualem que r̄nouat

animū(Noua oīa q̄ a xp̄o inſtituū
tur)·i·reparant(Appareāt·h̄ aūt)
Hic oñr oñdit tps a locus in quo
iohānes ſcripſit iſtd euangeliū Lo
cus eſt aſia minor· in q̊ metropol
eſt epheſus in q̄ plurimū iohēs fuit
ↄuerſatus·a h̄ eſt qd dr (Hoc aūt
euangeliū ſcripſit ī aſia) qꝛ de h̄ ro
gatus fuit ab aſie epis ro e p̄dicta·
Tps aūt deſcriptionis huius euā-
gelij fuit poſtꝗ iohānes redieāt de
relegatione exilij vbi apoc̄·ſcripſe-
rat in inſula q̄ dr pathmos·a h̄ eſt
qd dicit(Poſtꝗ in pathmos inſu
la apoc̄·ſcripſerat) Sz qꝛ poſſz aliqs
querere q̄re liber apoc̄·po᷑ vltimus
in canone·cū fuerit deſcptus ante
iſtud euangeliū·Ideo ad hoc rñdet
ihero·d·q h̄ factū eſt vt finis cano
nice ſcp̄ture p̄ncipio rñderet·Quia
ſcp̄tura canoīca incipit a p̄ncipio ī
corruptibili cum dr·In p̄ncipio cre
auit deus c͞el·Et ideo ↄueniens fuit
q finis ipſius incorruptibilis p virgi
ginem deſcriberet·Vñ a liber apo-
in finali beatitudine terminatur·q̄
ↄſiſtit in reductōne creature ad ipz
ſicut p creationē egredit ab ipō· de
qua creatione agit in canonis p̄n
cipio·a h̄ eſt qd dr·(Vt cui in prin
cipio canonis incorruptibile prin-
cipium p̄notat in geneſi)·i·ipi deo
a quo creatura egredit(Ei etiā in-
corruptibilis finis p virginē)·i·per
iohannē(In apocalipſi redderet)
qꝛ ibi deſcribit finis creature ſicut a
principiū·ꝓpter qd ſubdit(Dicēte
xp̄o·ego ſum alpha a o) apoca·vl·
Alpha enī eſt p̄ma lrā greci alpha
beti·O vero vltīa a p h̄ deſigna᷑·q
ipē xp̄s eſt principiū a finis ſacre
ſcp̄ture·ac etiā totius ſcp̄ture vere
qꝛ eſt veritas p̄ma · a qua oīs alia
veritas diriuat(Hic eſt iohānes)
Hic oñr deſcribit ipſius iohīs felix
obitus·q oñditur ex duobz · Prīo
ex diuīa reuelatione p̄ſciuit ſe voca
tum ad celeſte regnū·a h̄ eſt qd dr
(Hic eſt iohānes qui ſciēs ſupue-
niſſe diē receſſus ſui) de hoc mundo
(Cōuocatis diſcipulis ſuis in ephe
ſo) q eāt metropolis illius terre (p
multa ſignoꝝ experimēta) qꝛ ſenſibi
liter viderat multa miracula v̓tute
xp̄i facta(Promens xp̄m) qꝛ talia
ſunt diuinitatis xp̄i oñſiua· Secūdo
qꝛ ſpēciali mō obijt·nō ſentiēs dolo-
rem mortis·a h̄ eſt qd dr·(Deſcen
dens) ꝓpa voluūtate·(In defoſſū ſue
ſepulture locū) vt habet in legēda
ſua(Facta orōne poſitus eſt ad pa
tres ſuos)·i·ad ſanctos prēs veteris
teſta·qui iā erāt in glīa celeſti(tñ
extraneus a dolore mortis) Nō di-
cit a morte·qꝛ mortuus fuit p ſepa
tionem aīe a corpe·qꝛ q̊libet hō de-
bitor eſt mortis ex p̄mi parētis trāſ
greſſione·ſm qd dicit heb·ix· Sta
tutum eſt oībz hoībz ſemel mori· Sz
dolorē mortis nō ſenſit· ex priuile
gio ſpēciali·in ſignū integritatis vir-
ginalis·ꝓpter qd ſubdit (Quaz a
corruptione carnis inuenit alien9
Tum poſtpoſita ↄmēdatione iohā
nis) Hic ihero·oñdit ordinē ſue de
ſcriptionis·qꝛ vlti9 inter euangeli-
ſtas ſcp̄ſit euangeliū · a h̄ decebat
virginē qꝛ taciturnitas a verecūdia
debent eſſe annexe virginitati· a h̄
eſt qd dr(Cū poſt oīs ſcp̄ſit euan
geliū·a h̄ virgini debeba᷑)ratione
p̄dicta(Quoꝝ tñ) Hic poīt ihero -
ſuā excuſationē a diligēti ptracta-
tione ordis euāgeliſtaꝝ a euange-
lioꝝ·d· q illa in generali tm̄modo
tetigit triplici de cauſa· Primo q̊a
p h̄ qd in generali tangi᷑ deſideriū
excita᷑ in legētibz ad pfecti9 cogno
ſcendū·ſcdō ex tali deſiderio hō labo
rat ad pfectiorē cogītionē q̄rendā -
a tal' labor eſt ei meritori9 Tercō qꝛ
p h̄ doctrina magiſterij ipi deo reſ-
uatur·q̊ veritatē reuelat q̄rentibuſ
taliter·a h̄ eſt qd dr(Quoꝝ tñ)·i·
euāgelioꝝ(vel ſcp̄toꝝ)·i· euangeli
ſtaꝝ(tpis diſpoſitō) in q̊ tpe q̊libz
coꝝ ſcp̄ſit·(Libroꝝ ordiatio)·i·q̄re
euangeliū math·ſit primum mar-
ci·a ſic de alijs (Jō a nob p ſingla
nō expo᷑ vt ſciēdi deſiderio collato).

infidelibꝫ iſta legentibꝫ (⁊ querentibꝫ) hoꝝ pfectam cognitionē (Fructꝰ laboris ſeruet ⁊ deo magiſterij doctrina) qꝛ paratus eſt reuelare veritatē fideliter in querentibꝫ ipſā.

Capitulum Primum.

In principio erat vbū) Scdm qd ptꝫ ex predictis intētio bti iohis ē diuinitatē dn̄i nr̄i ihū xp̄i principalit̄ declarare ad extinguendū heresim hebioitaꝝ extunc inſurgentē: qui dicunt xp̄m puꝝ hoīem ⁊ p ꝯn̄s ante mariā nullo mō fuiſſe. ⁊ ideo in h̄ euāgelio ſic pcedit. Qꝛ primo diuinitatē xp̄i p rōnem quantū poſſibile eſt pbat. Scdō ipſā p miracula ab ipſo facta manifeſtat in prinᵒ ſecūdi. ca. ibi. Tercia die. Prima in. d. Primo diuinitatē xp̄i oñt. ſcdō declarat q̃liter h̄ ſibi innotuit. ibi Et vidimꝰ Prima in duas. qꝛ primo declat ipſiꝰ filij dei eternā gn̄acōeꝫ Scdō tpalem incarnacōꝫ. ibi. Fuit hō. Prima in. d. qꝛ primo determinat de ipſo filio dei quantū ad eiuſ eſſe ſeu gn̄ari. Scdō quantū ad eiꝰ opari. ibi. Oīa p ipſum. Circa primū q̃tuoꝛ declarat. Primū eſt filij a p̄re eternā gn̄ationem. Scdum ē ipſoꝝ pſonalem diſtinctōꝫ. ibi. Et verbū erat apud deū Terciū eſt patris ⁊ filij ꝯſb̄alitatē. ibi. Et deꝰ erāt verbū. Quartū ē ipſoꝝ coeternitatem. ibi. Hoc erat in pn̄ci. a. deum Ad euidentiā iſtoꝝ cōſiderādum qꝫ btūs iohes in declaracōe iſtoꝝ vtit̄ noīe verbi qd nō inuenit̄ niſi in creatura intellcūali q̄ ē ad imaginem dei facta. ⁊ ideo efficatiꝰ ducit̄ in cognicōeꝫ creatoris q̃ꝫ cetere creature Et ideo ad intellectū dicendoꝝ aliq̃ ſunt hic premittenda. Primū eſt qualit̄ verbū in nobis inuenit̄. Secundū q̃liter in deo ponit̄ Terciū q̃liter ꝓpetas filiacōis in verbo dīno reperit̄. qꝛ btūs iohes loquit̄ de filio dei ſub noīe verbi. Circa primuꝫ ſciendū qꝫ vox ſignificatiā dicit̄ verbū. ſed h̄ eſt tm̄modo large ⁊ denominatiue: inquantū ſig̃ficat interioris mentl̄ ꝯceptū. ſicut vrina ꝺꝛ ſana: inq̄ntū eſt ſanitatl̄ indicatiua Et ideo ſicut ꝓp̄e ꝺꝛ ſanitas qd p vrinā deſignat̄. ita illud ꝓprie dicit̄ verbū qd p vocē ſignificat̄. h̄ autē eſt interioꝛ mentis ꝯceptus. ſm qꝫ dicit ph̄s ī piarmenias. voces ſunt note ⁊ ſig̃ eaꝝ paſſionum q̄ ſūt in aīa. ⁊ iō ꝯceptus interioꝛ mentl̄ etiam anteq̃ꝫ p vocē deſignet̄ ꝓp̄e verbum ꝺꝛ. ⁊ h̄ eſt qd dicit augꝰ. xv. de trini. Quiſquis p̄t intelligē verbū non ſolū anteq̃ꝫ ſonet: verūetiā anteq̃ꝫ ſonoꝝ eiꝰ imagines cogitacōe inuoluant̄: pōt videre aliquā illiꝰ verbi ſilitudinē de quo dictū eſt In pn̄cipio erat verbū. Aduertendū tn̄ qꝫ in nobis ē duplex interioꝛ mentl̄ ꝯceptus. Vnꝰ informis ⁊ impfectꝰ Alius formatꝰ ⁊ pfectus Cuiꝰ rō eſt. qꝛ cog̃tio nr̄a pcedit de impfecto ad pfectū. ⁊ iō de re primo hēmꝰ ꝯceptū ꝯfuſū ⁊ impfectū. ut hēꝫ .i. phiſi. ⁊ talis ꝯceptus non ꝺꝛ ꝓp̄e verbū: ſed cogitatio. Procedēdo autem puenimꝰ ad hn̄dum ꝯceptum rei pfectū ⁊ det̄minatū. qui a ph̄is vocat̄ diffinitio. ⁊ a ſcīs autē dicitur ꝓprie verbū. ⁊ h̄ eſt qd dicit augꝰ. ix. de trini. Diffinio tpantiā. ⁊ hoc eſt verbū eius. ⁊ ſic pꝫ primū ſciliꝫ quid ſit verbū in nobis. Circa ſecūdum ꝯſiderandū qꝫ deꝰ eſt intellcūalis nature: ut ab oībus tam ſcīs q̃ꝫ ph̄is ſupponit̄ tanq̃ꝫ manifeſtū. ⁊ iō in ipſo ponit̄ verbū: non tn̄ ad ſilitudīem verbi largi dicti qd ē ipſa vox ſignificatiua vel ꝯceptus rei impfectus. qꝛ in deo nihil ē ſenſibile: nec etiā impfectū. ⁊ ꝓpter h̄ vox ſignificatiua q̄ ſenſibilis ē. ⁊ ipſa cogitatio q̄ licet ſit intellectual̄: tn̄ impfectioneꝫ implicat. non hꝫ ibi locū. ſed ibi ponit̄ verbū inquantū importat ꝯceptū rei pfectum qꝛ deꝰ vnico actu intelligēdi ſeipſū ⁊ oīa alia ꝯcepit pfecte. Ex quo pꝫ dr̄a

verbi noſtri ad verbū diuinū. quia
verbū noſtꝝ in mēte multiplicaꝛ.
Quot enī ſūt ibi ꝯceptus pfecti vel
formati tot ſūt ibi vba. In deo aūt
eſt verbū vnicū qꝛ nō pt ibi niſi vni
cus ꝯceptus pfectiſſimus. Itē ver=
bum in nobis eſt accidēs ꝛ qḋ tran
ſiens. qꝛ nō ſp actu intelligimus ſꝫ
in deo idē eſt ꝙ ſubſtantia diuina.
qꝛ nō patiꝰ admixtionē alicuiꝰ acci
dentis ſeu cuiuſcūqꝫ nature extrīnce
Eſt etiam verbū ſp actu pmanēs ꝛ
eternū. ꝛ ſic ptꝫ aliquātꝛ ſecundū
.ſ. qualiter in diuīs ponaꝛ verbum
Circa terciū ſciendū ꝙ de rōne filia
tionis ꝓpe dicte eſt ꝙ ibi ſit pceſſus
viuētis a viuēte ſm rōnem ſilitudi
nis in pdētitate nature ſaltē ſpecifi
ca vel in ꝓpinquo gn̄e. Qḋ patet qꝛ
in rebus inaīatis ꝙuis vnū proce
dat ab alio ſicut ignis ab igne. nō
tn̄ ignis pductꝰ ab alio igne dicaꝛ
eius filius. Silr ſi res nō viua proce
dit a viuēte nō inuenitur ibi rō fi=
liationis ſicut artificiatū pcedit ab
artifice. nō tn̄ dr eius filius. ꝛ ideo
requiriꝛ ſicut dictum eſt proceſſus
viuentis a viuēte. Item hoc nō ſuf
ficit niſi ſit proceſſus ſcḋm ſimilitu
dinem nature. quia pediculus pce
dens ab hoīe nō dr eius filius ſꝫ ille
qui pcedit ab eo ſilīs in ſpecie. Ad=
uertendū tn̄ ꝙ nō eſt de pfecta rōe
filiationis. ꝙ natura ſpecifica ī prē
ꝛ filio nūo diſtinguaꝛ. ſꝫ hꝫ ꝯtingit
ex impfectōne illius nature q̄ ꝓpter
ſui limitationē in plibꝫ ſuppoſitis
eſſe nō pōt vna nūo exn̄s. Si igitur
in diuīs ponaꝛ verbū diſtinctū per
ſonaliter a principio a quo pcedit
ſicut veritas rei ſe hꝫ vt magis pate
bit infra. ꝯn̄r optet dicere ꝙ in ipō
pfecte inueniaꝰ ratio filiationis. qꝛ
deus nō ſolū eſt viuēs ſꝫ vita p eēn
tiam. ꝛ ideo verbū in diuīs neceſſa
rio pcedit ſicut viuēs a viuēte. ꝛ in
pdētitate nature. non ſolū ſpecifica
ſed nūali. Et pcedit etiā ſm rōnem
ſilitudinis. qꝛ de rōe verbi eſt ꝙ ſit
pfecta ſilitudo illius cuius eſt vbū

Et ideo verbū in dīnis ꝛ filius idem
ſunt p omnē modū. ꝓpter qḋ dicit
augꝰ. vj. de tri. verbū ſolus filiꝰ ac
cipiꝛ. ꝛ eo dr verbū quo filius. Hijs
ꝑlibatis pcedendū eſt ad declara=
tionē ꝑme ꝯcluſionis quaꝫ inducit
iohānes ad pbandū eternā filij ge
nerationē. vt ꝑdictū eſt. Nec debet
aliquis admirari ꝙ tm̄ in iſtis ſte
ti. qꝛ vba beati iohānis ꝯtinēt ſen=
tētiam maximā immo nobis incō
ꝑhenſibilē. ideo nō pōt paucis vbis
ꝛ modicis declarari. In rōne autē
iſta btūs iohānes ſuppoīt vnū qḋ
in oībꝫ ſupponiꝛ tanq̄ manifeſtum
.ſ. ꝙ deus ſit principiū ſimplr ꝑmū
ꝛ p ꝯſequēs ꝙ ſit intellectualis na
ture. aliter nō hrēt noticiā ſui ꝛ ali
orum qḋ eſt incōueniens maximū
ꝛ ideo quicqḋ eſt pfectōis in natuā
intellectuali totū ꝯpetit ei mō tamē
ſuperexcellēti. In natura aūt intelle
ctuali pfectōis eſt ꝙ ibi ſit verbum
qꝛ hꝫ cōpetit ei inquantū eſt in actu
pfecto vtꝫ p ꝑdicta. ḡ in ipō deo ꝓpe
ꝛ pfecte eſt verbū. Verbū autē de
ſua rōne dicit qḋ pcedens ab eo cu=
ius eſt verbū ſicut ꝯceptus a ꝯcipiē
te. Cū igiꝛ verbū ꝛ filius idē ſint ſe=
quitur ꝙ ibi ſit gn̄atio filij a patre
ex quo eſt ibi pceſſus verbi a dicen
te. Huiꝰ rōnis iohānes ponit tan=
tūmodo ꝯcluſionē omittēs iſtam de
ductionē. ſicut frequēter faciūt pſi
tangendo ſolūmodo vnā ꝓpoſitionē
ſue rōnis. ꝛ hoc mō dicit iohannes
(In principio erat verbū) .i. in ipſo
deo q̄ ab oībꝫ ſupponiꝛ primū prin
cipium neceſſario eſt verbū ꝓpe dictū
vtꝫ p ꝑdicta (Et verbū) Hic ꝯn̄r p
bat patris ꝛ filij pſonalem diſtin=
ctionem. Ad cuius intellectum ſciē
dum. ꝙ pſona eſt ītellectualis na=
ture incōmunicabilis exiſtentia vel
potius ſubſiſtentia. verbuꝫ autem
in dīnis nō pōt eſſe accidēs vtꝫ ex ꝑ
dictis. ꝛ ideo oportet ꝙ ſit quid ſb=
ſiſtens in diuina natura. Eſt etiaꝫ
incōmunicabile. qꝛ nec intellectus
nec natura capiꝛ. ꝙ pcedēs ſit idē p

omnē modū cum eo a quo ꝓcedit·
Et ideo qꝛ verbū in diuinis ꝓcedit
p actū realē: oꝫ ꝙ inter ipsū ⁊ prin
cipiū a quo ꝓcedit sit distictio rea-
lis ꝑ ꝓprietates suas alteri incōmu
nicabiles ⁊ ideo cū vtrumqꝫ sit sub
sistens incōmunicabile in natura
diuina q̄ est in supremo intellectu
alitatꝭ: sequiꝛ ꝙ inter verbū ⁊ prīci
piū a quo ē verbū sit distictio pso-
nalis· ⁊ hoc ē qđ breuiꝛ tangit io-
hes dicēs (Et verbū erat apud deū)
Nulla ei res đr ꝓpe eē apᵈ semetip
sā· sicut nec aliqs ē in seipō· ut dici
tur· iiij· phisi· ⁊ ideo intꝛ verbū ⁊ prī
cipiū apud qđ ē verbū: scꝫ prēꝫ est
psonalis distictio· Non enī verbū
ꝓcedit a prē p actōnē trāseuntē exꝛ
sed manentē intra· ⁊ idō verbū ma
net intra illud cuius ē verbū: tñ ab
eo distinctū· q̄ distinctio psonalis
ē ut ptꝫ p predcā (Et deus) Hic ōñ
ter ꝓbat prīs ⁊ filij ōsbātiatatē· ver
bum enī diuinū est q̄d subsistens
in natura diuina ut predictū ē Na
tura aūt diuina nō est multiplica
bilis· qꝛ nullo mō pōt esse nisi vna
⁊ simplicissima ⁊ ideo oportꝫ ꝙ ver
bū ⁊ principiū a quo est verbū sint
idē penitꝰ in natura q̄uis distiguā
tur ut predictū ē in psona Et hͦ est
qđ dicit iohes (Et deus erat verbū)
Ita ꝙ li deꝰ ponaꝛ a pte predicati
dicendo sic· verbū est deꝰ· Noīa eī
⁊ verba trāsposita idē significant·
q· d· iohes· q̄uis verbū sit apᵈ deū:
non tñ est aliq̄d extranee natuꝛe· si
cut est verbū nr̄m: sed est nature di
uine q̄ indiuisibilis ē· ideo ē eadē oī
no in ipō ⁊ in prē (Hoc erat in prī
cipio) Hic ōñr declaraꝛ quartū scꝫ
coeternitas prīs ⁊ filij· Qꝛ enī ꝓce-
dens sit posteriꝰ duracōe eo a q̊ ꝓce
dit· Hoc contigit multipliciꝛ Vno
mō ꝙ ꝓducēs nō hꝫ a prīcipio sue
duracōis potentiā ꝓductiuā perfe
ctā sicut hō a principio puericie nō
hꝫ potentiā gñandi pfectā· et ideo
eius filiꝰ necessario posterior ē durati
one· Alio mō cōtigit ꝓpter modū p
ducendi· qꝛ qñ aliquid ꝓducꝛ per
motū qui motus est in tpe oportet
ꝙ ꝓductū sit posteriꝰ ꝓducente du
racōe· Quia ꝓductꝫ primo habet
esse in illo instāti in quo terminaꝛ
ille motus· Tercio mō contigit hoc
qñ aliquid ꝓducꝛ libere ⁊ nō de ne
cessitate nature· qꝛ tale agens pōt
expectare ad ꝓducendū suū effectū
sicut creature ꝓducūtur a deo cuius
potētia est pfectissima ⁊ sine trans-
mutacōe ⁊ motu: tñ nō sunt ei coetꝛ
ne qꝛ etsi ab eterno potuit ꝓducere
creaturā ut dicūt aliqui: tñ noluit·
Nullo autē istorū modoꝝ pōt poni
in diuinis ꝙ filiꝰ siue verbū qđ est
idem· ut pꝫ p predicta sit posterior
patre· qꝛ in diuinis nulla pōt eē po
tentia ꝓductiua impfecta· ut de se
patet· nec verbū in diuinis ꝓcedit
p mutacōem ⁊ motū· qꝛ in diuinis
non habēt locum· scđm ꝙ dicit bea
tus iacobus· Apud quē nō est trāſ
mutatio: nec vicissitudis obumbra
tio· Itēꝫ filiꝰ procedit a patre de ne
cessitate nature· qꝛ deus necessario
intelligit se· ⁊ sic relinq̄tur ꝙ filiꝰ
sit equaꝛ patri in duracōe· ⁊ hoc ē
qđ breuiter dicit beatus iohānes·
(Hoc erat in principio apud deū)
Hoc scilicꝫ verbū de quo locutꝰ fue-
rat erat apud deū a principio eter-
nitatꝭ· ⁊ sic patet quartū qđ de ver
bo dei fuerat supra positū (Omnia
p ipsum) Postq̄ euāgelista decla-
rauit ipsiꝰ verbi esse seu generari·
Hic ōseq̄nter declarat suum agere
vel opari· Et diuidiꝛ in· d· qꝛ pͥmo
declarat hoc quantū ad oēs creatu
ras in gñali· Scđō quantū ad hoī-
nes in spāli· ibi Et vita erat lux hoī
nū Prima in· d· qꝛ pͥmo declaꝛat ꝓpo
situ̅ quātū ad ꝓducendi actū· scđō
q̄ntū ad ꝓducendi modū· ibi· Qđ
factū est· In prima pte ōñt ꝙ actꝰ
ꝓducendi ipsiꝰ verbi se extēdit ad
oēm creaturā in gñali· qꝛ creature
ꝓducūꝛ a deō· sicꝰ artificiata p artifi
cem· sapiētie· vij· Omniū est ei ar
tifex ⁊c· Cū deꝰ sit agens p itellcm

Q𝔡 aūt ꝓducit per artē ſeu intellē
ctum ꝓducit ꝑ ꝯceptū artis ſeu in=
tellectus ſicut domus in re extra ꝓ=
ducit a domo q̄ eſt ī aīa. vij. meth.
Verbū aūt in diuinis idē eſt ꝙ cōce=
ptus intellect9 diui. vt ſupra dc̄m
eſt. g̊ oīa ꝑ ipm̄ ꝓducta ſūt ⁊ h̄ eſt
q𝔡 dicit iohānes (Oīa ꝑ ipm̄ facta
ſunt) Et ꝙ poſſet aliq̄s credere ꝙ h̄
ſignū oīa diſtribueret ſolū ꝓ crea=
turis corꝑalibꝫ. eo ꝙ in ꝑ̇ncipio ge
neſis vbi agit̃ de pria reꝝ ꝓductōe
nō fit mentio niſi de corꝑalibꝫ crea
turis. ideo ad h̄ excludendū addit̃.
(Et ſine ipō factū eſt nihil) ꝙ etiā
ſpūales creature ſunt a deo ſicut ab
efficiente. Conſiderandū tn̄ ꝙ ma=
nicheus dixit. nihil hoc tenere affir
matiue ⁊ ꝑ h̄ ſm̄ ipm̄ intelligūtur
creature corꝑales q̄ paꝝ hn̄t de en=
titate. ⁊ ꝓpter h̄ ſignificat̃ h̄ nomīe
nihil. eo mō loquēdi q̊ dicit ph̄s. ij.
phiſi. ꝙ illud q𝔡 eſt modicū nihil
reputat̃. Sic igit̃ exponit manicheus. d. Et ſine ipō factū eſt nihil. i. ſi
ne v̄bo facta eſt corꝑalis creatura.
ꝙ dicit ipām eſſe factā a principio
malo. Poſuit em̄ duo ꝑ̇ncipia vnū
ſimplr̄ bonū. aliud ſimplr̄ malū. ⁊
ab iſto dixit corꝑalem creaturā ꝓ=
cedere. ſed iſtud ptꝫ eſſe falſū Quia
ens ⁊ bonū ꝯuertunt̃. ⁊ iō quantū
hꝫ corꝑalis creatura de entitate tā
tum de bonitate. ⁊ ꝑ ꝯſequēs a ꝑ̇n=
cipio bono ꝓcedit. h̄ etiā pꝫ ex ordi
ne reꝝ ⁊ ꝯnexione earuꝫ. ꝙ vniuerſi
corruptibiles creaturas ⁊ īcorrupti
biles videmus adinuicē ꝯnecti ⁊ in
vnū ordīari. ⁊ iō ꝯcedendū eſt eas
ab vno principio ꝓducia in vnuꝫ fi
nem reduci. ꝓpter q𝔡 ph̄s. xij. me=
tha. ex ꝯnexione vniuerſi ꝓbat vni
tatem primi ꝑ̇ncipij dicēs entia no
lunt male diſponi nec bō ꝑlalitas
principatuū vnus g̊ pn̄ceps. ꝑ̄libꝫ
etiā alijs modis error manichei poſ
ſet impugnari: ſꝫ obmitto ꝓpt̃ ꝓlixi
tatem vitandā ⁊ diffuſius hꝫ tc̄ta=
ri. ij. ſn̄iaꝝ. Alij aūt dixerūt ꝙ ꝑ ni
hil intelligit̃ dyabolus queꝫ dicūt
eſſe factū ſine v̄bo. Sꝫ h̄ ptꝫ eē falſū.
ꝙ dyabolus nō eſt natura malus.
Si em̄ malū eſſet integrū ſeipſū de=
ſtrueret. ⁊ iō natura ſua bona eſt.
⁊ idō facta eſt a v̄bo a quo oīa bō ꝓ
cedūt. ⁊ iō exponendū eſt ly nihil
ſicut expoſitū eſt ſuꝑ. (Q𝔡 factū ē)
Oſtēſo ꝙ verbū ſit cauſa ꝓductiua
reꝝ. Hic ꝯn̄r oñditur ꝑ quē modū
ſit cauſa eaꝝ. Ad cuius intellectuꝫ
ſciendū ꝙ ſm̄ ph̄m. ij. de aīa. Qua
tuor ſunt gradus vite ſeu viuentiū
vegetatiuū. ſenſitiuū. motiuū ſm̄
locū ⁊ intellectiuū. Et int̃ iſtos gra
dus intellectiuū tenet ſummū locū
⁊ ideo ea q̄ ſunt in aliquo ſcd̄m mo
dum ītelligibilē ſunt ī eo ſm̄ modū
vitalem. Creature aūt ꝑ̄exiſtunt in
verbo ſicut in ꝯceptu artis vel intel
lectus vtꝫ ex ꝑ̄dictis. ⁊ ꝑ ꝯſequens
ſunt ī eo ꝑ modū vite intellectiue.
ꝙ ītelligere v̄bi ē ſuū eē ⁊ ſuū viuē
⁊ h̄ eſt q𝔡 d𝔡 (q𝔡 factū eſt ī ipō vita
erat) Quia q𝔡 factū eſt ī re ex. pri9
erat in v̄bo ꝑ idē. q̄ ideꝫ eſt ꝙ eēntia
diuīa ⁊ vita ⁊ ſic ptꝫ modus ꝑ quē
creature ꝓcedūt a v̄bo videlicet ſicut
artificiata ab artifice vel ab arte. ꝓ
pter q𝔡 dicit boe. iij. de ꝯſol. Tu cū
cta ſupno ducis ab exēplo pulcrū
pulcherrimus ipē mundū mēte ge
rens ſiliqꝫ imagine formās. Alio9
exponi² h̄ inquantū creature ꝑ̄exi=
ſtunt ī voluntate v̄bi. Ad cuius in=
tellectum ſcienduꝫ ꝙ ſm̄ ph̄m. j. de
aīa illa dicunt̃ viuētia q̄ mouēt ſe
ipſa. hoc aūt maxime ꝯpetit volūta
ti q̄ mouet alias potētias ad agen
dum. ⁊ iō ea q̄ ſunt ī voluntate v̄bi
dicunt̃ vita ī ipſo Sic aūt eſt de cre
aturis inquantū dependēt a volūta
te dei ⁊ ſic exponit̃ illud (Q𝔡 factū
eſt in ipſo vita erat) Quia iſte crea
ture anteꝙ fierent erant ī volunta=
te verbi ad producendum eas vel n̄
producendum. ⁊ ſic patet modus
ꝑ quem eſt cauſa ꝓductiua creatu
rarum ꝙ ꝓducit eas omino libere.
ꝑ quod excludit̃ error aliq̄ꝝ ph̄o=
rum dicentium ipſum deum eas de

neceſſitate ꝓducere. qđ ptꝫ falſum.
qꝛ voluntas nō vult aliqđ de neccita
te: niſi illud bonū ad qđ hꝫ neccariā
am habitudinē. Voluntas autē diuina
cū ſit infinita non hꝫ neccariā habitu-
dinē niſi ad bonū infinitū. et nihil
vult de neccitate: niſi bonū ꝓpriū. et
ideo nullā creaturā vult de neccitate
ſed tm̄ contingenter et libere. et ſic eā ꝓ
ducit. filius autē ſiue verbū in diuinis
aliter ꝓcedit a pr̄e ſcꝫ naturali necci
tate (Et vita erat lux hoīm) Oſten
ſo q̄liter verbū ſe habꝫ ad oēs crea
turas in gnāli. Hic conſr oñditur q̄
liter ſe hꝫ ad omes in ſpāli. Ad cuius
intellectū ſciendū qꝫ aīalia q̄ ſūt in
fra hoīes hn̄t aliq̄lem verū ſenſibi-
liū cognicōnem. ſicut aſinus cognoſcit
ſtabulū ſuū et pabulum. et dn̄m ꝓ
um. et de ſilibus ē ſimile iudicium.
Sed ſola creatuā intellcūalis p̄t at
tingere ad cognoſcēdum ipſū deū.
Eo cū ipſo qꝫ facta ē ad imaginem
dei ē capax ipſius p cognicōeꝫ et amo
rem. ut dt aug. xiiij. de tri. veruntn̄
cognitio dei et amor pn̄t dupliciter
accipi. Vno mō ꝓ cognicōe et amo
re quo pn̄t haberi ex naturalibꝫ A
lio mō de cognicōe et amore ſupna
turali. et ſm hoc lrā iſta pōt exponi
dupliciť. ſcꝫ de cognicōe naturali.
et ſupnaturali. Primo igiť expona
tur de cognicōe naturali. Sicut em̄
ptꝫ ex predictis oēs creature ſunt p
verbū ꝓducte. veruntn̄ natura hu
mana excellentior ē inquantū vtu
te intellectus pōt ad dei cognicōeꝫ at
tingere effectus in ipſū reducendo. p
quē modū pħi habuerūt cognitio
nē de deo. Ois autē cognitio ſit in
aliq̄ luīe. et natura humana ſuper
alias creaturas inferiores ē a vbo
ſpāliter illuſtrata. et h̄ eſt qđ dicit
(Et vita) i. ipſū verbum qđ ē vita
ut ptꝫ ex predictis (Erat lux hoīm)
inquātū attingit p naturā ſibi da
tam a vbo ad altiorē cognicōis gra
dum. Scđ dit autē modū. d. (Et lux
in tenebris lucet) Licet em̄ verbuꝫ
qđ eſt lux p eſſentiā non poſſit eſſe

forma intellectus nr̄i: tn̄ intellectus
agēs q̄ ē potētia aīe: ē q̄dā lux deri
uata a diuina luce. et idō p ipſū p̄t hō
ad diuina cognoſcenda quodāmodo
attingere. ſm qꝫ dicit pſ. iiij. Mul
ti dicunt quis oñdit nobis bō. Rñ
det. ſignatū eſt ſup nos lumē vul-
tus tui dñe. quaſi dicat. in luīe in
tellectus agentis impreſſo a te aīabꝫ
humanis: pōt haberi cogtio tue bo
nitatis. et hoc mō lux diuina in tene-
bris lucet: inq̄ntū natuā humana
de ſe ē quedā tenebra qꝛ ex ſe lumē
non hꝫ: ſed a verbo illuſtrať eo qꝫ lu
ce ab ipſo deriuata mō predcō infor
mať. veruntn̄ qꝛ talis cogtio dei q̄
hētur ex naturalibꝫ ē deficiēs. idō ſe
quiť (Et tenebre eā non cōprehēde
runt) Qꝛ lux diuina ſiue vbum qđ
idē eſt cognicōe natuāli p eſſentiā
non videt. qꝛ talis cogtio eſt tantū
modo p effectus qui nō adequāt vir
tutē prime cauſe: ſed in infinitū di
ſtant ab ea. ideo p talē cognitionē
nō pōt videri diuina eſſentia. Alio
mō exponiť lrā de cognicōe ſupna
turali. Hō em̄ ad quendā finē ſup
naturalē ordinať qui excedit lumē
naturaľ rōnis. ſm qꝫ dicit apl's. i.
chor. ij. Oculus nō vidit. et auris nō
audiuit. nec in cor hoīs aſcendit: q̄
prepaſti diligentibꝫ te. Ad finē aūt
incogtum nō poteſt hō moueri. qꝛ
incogta nō poſſimus diligere ſm au
gu. et ideo hō ad finē ſuū conſequendū
indiget neccario illuſtracōe ſupna
turali ut in finē vltimū dirigať De
us aūt ꝑatus eſt hanc illuſtracōꝫ
hoībus dare qꝛ natura nō deficit in
neccarijs. ut dicit. iij. de aīa. Et ſi
hoc verū ē de natura naturata multo
fortius verū de auctoē ipſius nature q̄ ē
natura naturans. et ideo ſi hō faciat
qđ in ſe ē conuertendo ſe ad deuꝫ p co
gnicōem et amorem: put pōt ex na
turalibꝫ haberi. deus ſupplet reſidu
um addendo nature pfectionē gre.
illuſtrās eum ſupnaturali illuſtra
cōe. et h̄ ē qđ dicit (Et vita erat lux
hoīm) i. ipſum verbum non deficit

illuſtrando hoĩes p grãm in cogni-
tione ſupnaturaliũ (Et lux ĩ tene-
bris lucet) .i. in pctõribꝫ. Quia ver-
bum quantũ eſt in ſe illuſtrat eos
luce grẽ. Sed qꝛ ſũt tenebroſi h eſt
qꝛ ſe ſubtrahũt ab influẽtia diuĩe
lucis ſiue verbi. ⁊ iõ ſequit (Et te-
nebre eã nõ ꝯphenderunt) qꝛ pecca-
tores hãc lucẽ nõ ꝯſequũtur. non
ꝓpter defectũ lucis. vt dictũ eſt: ſed
ꝓpter ꝓpriũ defectũ. (Fuit hõ) Poſt
qꝫ euãgeliſta deſcripſit ſeu declara-
uit eternã verbi emanationẽ ⁊ ipiꝰ
operationẽ. Hic ꝯñr declarat eiꝰ tpa-
lem incarnationẽ. Et diuidit in .ij.
ptes. qꝛ pmo agit de miſſione pre-
curſoris. ſecũdo de aduẽtu redẽptoris
ibi. Erat lux vera. Pria in duas qꝛ
primo poꝰ ꝯmẽdatio pcurſoris. ſecũ-
do tollit occaſio erroris. ibi. Non
erat ille lux. Circa primũ ꝯmenda-
tio pcurſoris ex q̃tuor deſcribiꝰ pri-
mo ex ꝯditõne naturali cũ dr (Fuit
hõ) .i. viuẽs vita hoĩs ſm dictamẽ
recte rõnis ⁊ rõabiliter. pcurſor ſal-
uatoris fuit hõ ⁊ nõ angelus. qꝛ ſa-
pientia diuĩa diſponit oĩa ſuauit.
vt dr ſap. vij. Quia facit oĩa ſcdm
modũ ꝯuenientẽ ⁊ decentẽ mouẽdo
quãlibet rẽ ſm qd nata eſt moueri.
Hoĩes ꝯmuniter loquẽdo magꝭ ſũt
apti recipe doctrinã hoĩs qꝫ angeli
tũ ꝓpter ſilitudinẽ nature. tũ ꝓpt cõ-
ſuetudinẽ locutõis ⁊ vite q̃ reqrun-
tur inter diſciplina doctorẽ. Si aũt
aliqui doceant ꝯuenĩẽtius ab ãge-
lis. Hoc eſt verũ de excellẽtibꝫ viris
⁊ a ꝯmuni vita hoĩm ſegregatꝭ. Ad-
uentus aũt redẽptoris annũciandꝰ
erat oĩbꝫ ꝯmuniter nõ ſolũ excellẽ-
tibus. ⁊ iõ pcurſor aduentũ xpi p-
nuncians. magis ydonee fuit hõ qꝫ
anglꝰ. verũtamen licet iohes fuerit
hõ ex ꝯditione naturali. fuit tñ an-
gelus ab officio ⁊ puritate ṽginaꝉ-
li. ſm qd dicit ſaluator mathei. xj.
Hic eſt de quo ſcriptũ eſt. ſ. mala-
chie. iij. Ecce ego mitto anglm me-
um ⁊c. Secundo deſcribit iohãnis
ꝯmendatio ex diuĩa auctoritate cũ

ſubdit (Miſſus a deo) qꝛ non venit
ꝓprio capite. De hac miſſiõe iohã-
nis dicunt aliq̃ qꝫ fuit tm̃ p intnã
inſpirationẽ. Sed melius videt. qꝫ
cũ h fuerit p expſſam dei miſſionẽ
⁊ exteriorẽ apparitionẽ. qꝛ ad ea q̃
ſunt multũ ardua ſolent ꝓphete ſic
mitti. vtꝫ ex decurſu vet. teſta. Mi-
ſteriũ aũt xpi inter oĩa fuit maxi-
mum qꝛ ad ipm fuit ordinatũ totũ
ve. teſta. vt declaraui diffuſe ſuper
epłam ad hebreos. Et iõ nõ eſt veri-
ſiſe. quin iohãnes fuerit ad h miſ-
ſus p expſſam miſſionẽ dei ⁊ appari-
tionem exteriorẽ. Licet modus hu-
ius apparitõis nõ ſit ſcptus. Mul-
ta enĩ facta ſũt circa miſteriũ xpi q̃
nõ ſunt ſcpta. vt habet in fine hu-
ius euangelij. Hoc idẽ videt inue-
re qꝫ ipẽ iohãnes dixit. vt habet in-
fra eodẽ ca. Qui miſit me baptizare
in aqua ille mihi dixit ſup quẽ vi-
deris ſpm̃ deſcendentẽ ⁊c. Tercio de-
ſcribitur ꝯmendatio iohis ex noĩe
cũ dr (Cui nomẽ erat iohes) Iſtud
nomen fuit ſibi impoſitũ nõ ex hu-
mana diſpoſitione: ſed diuĩa por-
dinatione. vt hꝫ luce. j. ⁊ iõ reſpõ-
debat ꝓprietati interne. ſ. plenitudi-
ni grẽ. iohãnes enĩ interptatur in
quo grã. ⁊ iõ fuit ydoneus ad pre-
currendum añ illum qui eſt autor
gratie ſm qd dicit infra eodem. c.
grã ⁊ veritas p ihm xpm facta eſt.
Sił inuenit in ve. teſta. qꝛ abrahã
yſaac ⁊ yſrahel ſic noĩati ſunt ex di-
uina ordinatõe. ad deſignandũ eo-
rum ꝓprietatẽ. Quarto deſcribitur
eius ꝯmendatio ex officij nobilita-
te cũ ſubdit (Hic venit vt teſtimo-
nium phiberet de lumine) .i. de filio
dei in mundũ venientẽ Hoc autem
teſtimoniũ phibuit pdicando eiꝰ
excellentiã. vt hꝫ infra eodẽ. c. Ipẽ
eſt qui poſt me venturus eſt. cuiꝰ ñ
ſũ dignus vt ſoluã corrigiã calcia-
menti eius. Sił teſtimoniũ phibuit
baptizando in aqua. vt p h deſig-
naret illũ qui erat venturus baptizare
in ſpũ ſcõ. ꝓpt qd forma baptiſmi

ioħis erat in noīe ventūri. ut habeť
actu. xix. Sicut eīm ꝓphete antiq̄tus
denūciabant aliq̄n futura nō ſoluꝫ
verbis: ſꝫ etiā factis. Qd pꝫ de ihe
remia q̄ poſuit cathenā in collo ſuo
ut verbo ⁊ facto prenūciaret capti-
uitatē futurā regis ⁊ ciuitať. ut ha
beť. xxvij. Sic ioħes baptiſta p̄di
cādo ⁊ baptiſādo annūciauit aduē
tum redēptoris. Finis ſui officij tā
giť cum diciť (Vt oēs crederēt per il
lum) Non dicit in illū. qꝛ hoc fina-
liter predicabatur: ut ꝑplꝰ crederet in
xp̄m venturū. Notandū ꝙ illud qd
diciť hic oīs crederēt ⁊c. referť ad
illud qd ſupradictū eſt Fuit homo
miſſus. qꝛ hic loq̄bať gn̄aliter oī
bus. Non ſic autē loquiť angelus
ſed ſolum excellētibꝫ ut ſupradictū
eſt (Nō erat ille lux) Hic tolliť oc
caſio erroris Ex hoc eīm ꝙ euange
liſta dixerat de ioħe tot magnifica
poſſet aliq̄s credere ꝙ eiꝰ aduētꝰ ſuf
ficeret ad ſalutē generꝪ humani. ſic̄
⁊ de ipſo multi ſūt opinati ipſū eē
xp̄m ꝓpter excellentiā ſue ſctitatis.
ꝓpter qd ſacerdotes iudeoꝝ miſerūt
ab iheroſolimis interrogantes ſi ip
ſe eſſet xp̄s. ut hetur eodē. ca. ⁊ idō
euangeliſta oñdit ꝙ eiꝰ aduentus
nō erat ſufficiēs ad ſaluandū hūa
num genꝰ dicēs (Nō erat ille lux)
qui poſſet mentes hoīm luce grē il
luſtrare. ſed tm̄ erat p̄curſor hꝰ lu
cis. Ideo ſubdiť (Sed ut teſtiomiū
phiberet de luīe) Modus aūt teſti
ficādi iā predictꝰ eſt in pte imme
diate precedēti. Sed ꝯtra hoc videť
eſſe illud qd diciť ephes. v. Eratis
aliq̄n tenebre. nunc autē lux in do
mino. ⁊ ſic rō lucis ꝯuenit cuilibet
iuſto. ⁊ p ꝯñs ioħāni. Dicendū ꝙ
lux grē dupliciter accipiť in ſcp̄tu
ra. Vno mō p eſſentiā. ⁊ ſic ſoli dō
ꝯuenit. ⁊ appropriať filio in diuīs
ſicut ⁊ alia q̄ ptinent ad noticiā. ⁊
ideo ꝓphetas huiꝰ lucis de ioħe nega
tur: ſed de xp̄o affirmať ut ſtatī pa
tebit. Alio mō accipiť lux per ptici
pacoēm. ⁊ hoc bn̄ ꝯuenit ioħāni ⁊

alijs ſcis. ⁊ ſic loq̄tuř apl̄s in auto
ritate predcā (Erat lux vera) Poſt
ꝙ euāgl̄a declarauit miſſionē pre
curſoris. Hic ꝯñr agit de aduentu
redēptoris. Et diuidiť in tres. qꝛ p̄
mo oñditur nc̄citas huiꝰ aduentꝰ.
ſcd̄o inde ꝯſequēs fructꝰ. ibi. Quot
quot aūt. Tercō veniendi modꝰ ibi
Et verbū caro factū ē. Circa primū
cōſiderādū ꝙ rō naturalis ē defecti
ua in cognicōe diuinoꝝ. qꝛ nō atti
git ad eoꝝ cognicōem: niſi p effectꝰ
q̄ diſtant a deo in infinitū. Itē reue
latio de diuinis in veteri teſtō erat
impfecta qꝛ ſub velaminibꝫ ⁊ figu
ris. ꝓpter qd ante xp̄i aduentū hoī
nes multipliciť errabant circ̄ cogni
tionē diuinoꝝ. ut pꝫ inſpicienti illiꝰ
tp̄is decurſū. Et ideo aduentus xp̄i
in mundū fuit nc̄carius ad illuīan
dū hoīes in cognicōe diuinoꝝ. ſm
ꝙ ipſemet diciť .Ɉ. xix. Ego in hoc na
tus ſū: ⁊ ad hoc veni in mundū: ut
teſtimoniū phibeā veritati. idō vi-
demꝰ ꝙ pꝰ eius aduentū ydolatria
ceſſauit q̄ſi p totū mundū. ſic̄ fue
rat p zachariā ꝓphetā predictū ca.
xiij. Et erit in die illa diciť dn̄s. diſ
perdā noīa ydoloꝝ de terra. Qꝛ aūt
xp̄s ſit ſufficiens ad talē illuīatio-
nem oñdit triplici rōne. Prima rō
ꝓcedit ex lucis hꝰ veritate Scd̄a ex
ipſius pn̄tialitate. Tercia ex euidē
ti eiꝰ manifeſtacōe. Scd̄a tangitur
ibi. In mūdo erat. Tercia ibi. mun
dus p ipſū factꝰ ē. Circa primū ad
uertendū ꝙ aliq̄d diciť verū tripli
citer. Vno mō qꝛ diſtinguiť ꝯtra fal
ſū. Scd̄o qꝛ diſtinguiť ꝯtra figura
le inq̄ntū figuā recedit a pfecta rei
veritate Tercio qꝛ diſtinguiť ꝯ pti
cipās. qꝛ illud qd ē tale p pticipa
tionē deficit a pfectōe illiꝰ qd ē tale
p eſſentiā. Lumen ergo rōnis natura
lis in cognicōe diuinoꝝ p̄mo deficiť
a rōe vere lucis. qꝛ ⁊ ſi per eā pħi ha
buerāt de eo aliquā cognicōem: fu
it tn̄ admixta erroribꝫ multis. ꝓpť
qd diciť ad roma. i. Cum cognouiſ
ſent deū non ſic̄ deū glificauerunt

aut grās egerūt. ſed euanuerūt in
cogitationibꝫ ſuis. ⁊ obſcuratū eſt
inſipiens cor eoꝝ. Et h̄ pꝫ in areſto
tile q̄ inter alios ph̄os dr̄ verius ſcri
pſiſſe. ⁊ tñ in pl̄ibꝫ deuiauit a vita⸗
te ſicut ptꝫ de mūdi eternitate. de i⸗
telligentiaꝝ nūo. ⁊ earū felicitate
quoꝝ ꝓſecutionē cauſa breuitatis
obmitto. lumē vero cognitōis diui
noꝝ qđ fuit in ve. teſta. deficit a rōe
vere lucis. qꝛ licet habuit veritateꝫ
abſqꝫ admixtione falſitatis. tamē
ip̄a erat figuralis ⁊ q̄ſi vmbra veri
tatis. Lumen vero cognitōis euan⸗
gelice tercio mō deficit a ꝑfecta lu⸗
cis veritate. qꝛ licet vera ⁊ aperta ſit
tñ eſt ꝑticipata. Lux aūt diuina h̄
mō dr̄ vera qꝛ eſt lux ꝑ eſſentiā. Et
ex h̄ ſequit̄ ꝙ ip̄a ſit ſufficiens ad
oīm illuminationē. qꝛ ꝙ eſt tale ꝑ
eſſentiā. eſt cauſa oīm alioꝝ. ſic ig
nis eſt cauſa caliditatis in oībus
aliis. vt habet̄. ii. meth̄. Talis aūt
lux appropriat̄ filio vt dictū eſt. et
ſic pꝫ p̄ma rō ſue efficacie ad illumi
nationē grē q̄ tangit̄. cū dr̄. (Erat
lux vera) ſine falſitate. ſine vmbra.
⁊ ſine ꝑticipatōe: ſꝫ lux ꝑ eſſentiaꝫ
ideo ſequit̄. (Que illu. om. hoīem)
quantū in ſe eſt qꝛ ſi aliq̄ nō ſūt il⸗
luminati. h̄ eſt qꝛ ſe ſubtrahūt ab
influētia lucis. pōt etiaꝫ h̄ intelligi
de lumīe naturalis rōnis q̄ ſe exten⸗
dit ad oms etiā pctōres. ⁊ eſt que
dam ꝑticipatio diuīe lucis. vtꝫ ex
p̄dictis (Venientē in hūc mundū)
ꝑ h̄ nō eſt intelligendū ꝙ homīes
añ fuerunt in alia vita vñ venerūt
in mundū iſtū. vel ꝙ aīe fuerunt a
principio mūdi create ſicut intelle
xerunt aliq̄ heretici: ſꝫ euāgeliſta v
titur tali mō loq̄ndi ad denotandū
ꝙ aīa intellectiua dat̄ ab extrīſeco
ꝑ creationē. ⁊ dr̄ h̄ ip̄a hō eodē mō
quo ꝑs pñcipalior rei dr̄ ip̄a res vt
habet̄. x. eth̄. (In mūdo) Hic tan
gitur ſecunda ratio ad idē ex pñtia
litate. Ad cuius intellectū ſciendū
ꝙ aliq̄d dicit̄ eſſe alicubi tripliciť
Vno mō ꝑ potentiā ſicut rex eſt in

toto regno. Alio mō ꝑ pñtiam ſicͭ
rex eſt in aula ſua qꝛ oīa q̄ ſūt ibi
patēt eius aſpectui. Tercio mō per
eſſentiā ſicut rex eſt in loco ſuo det̄
minato. cui ꝓporcionatū eſt corpꝯ
eius. deus aūt p̄ſens eſt vbiqꝫ. hoc
triplici mō. qꝛ eius vꝫtus ad omnia
ſe extendit. ⁊ qꝛ oīa ſunt nuda ⁊ a
ꝑta oculis eius. ⁊ etiā qꝛ p̄ſens eſt
vbiqꝫ ꝑ eēntiam qđ patet. qꝛ nō ſo
lum dat eſſe rebꝫ: ſed eas in eſſe cō
ſeruat ꝯtingens pñcipia reꝝ adinui
cem. h̄ aūt nō p̄t eſſe ꝑ aliqđ qđ ſit
mediū inter ip̄m ⁊ creaturā qꝛ nul⸗
lum eſt tale mediū. Et iō oꝑtet ꝙ
h̄ faciat ꝑ ſeip̄m vbiqꝫ pñtialiter ⁊
ꝑ eſſentiā exñtem. ⁊ ſic patet ꝙ cū
diuina lux ſit idē ꝙ ip̄e deus. ꝙ ip̄a
ſit efficax ad p̄dictam illuminatio
nē ꝓpter ſuā pñtialitatē. Et hec ra⸗
tio breuiter tangit̄. cū dr̄. (In mū
do erat) noīe eñ mūdi intelligitur
vniuerſitas creaturaꝝ (⁊ mundꝯ)
Hic poᷣ tercia ratio ad idē ex euide⸗
tia lucis diuīe. qꝛ ⁊ ſi nō ſit euidens
in ſe. eſt tñ euidēs ī ſuo effcū. ſ. ī vni
uerſitate creaturaꝝ a deo ꝓductaꝝ
ex q̄ꝝ pulcritudīe ⁊ ordīe lux diuina
etiā pōt ī naturali rōne cogſci ſcđm
qđ dr̄ ſap. xiii. A magnitudīe ſpēi
creaturaꝝ potat creator hoꝝ viſibi⸗
liter cogſci. ad rō. i. Inuiſibilia dei
a creatura mundū. ⁊ ab hoīe. per ea
q̄ facta ſūt intellcā ꝯſpiciunt̄ ⁊c̄. ⁊
h̄ rō tangit̄ cū dr̄. (⁊ mūdus ꝑ ipꝫ
factꝯ eſt) qꝛ noīe mūdi oīs creatuā
intelligiᷣ vt dictū eſt q̄ ducit in cog
tionē creatoris ſicut effectus in co⸗
gnitionē ſue cauſe (⁊ mūdus) Hic
remouet quandā obiectionē. quia
contra p̄dicta poſſet obiici ꝑ hoc ꝙ
videmus multos hoīes nō habere
cognitionē dei. Et ip̄e reſpondet ꝙ
hoc non eſt ex defectu lucis. ſed ma
gis ex malicia hoīm ab ea ſe aduer
tentiū. d. (⁊ mūdus eū nō cog̊uit)
Noīe mūdi intelliguntᷣ pctōres mū
dialiter viuētes. ⁊ ideo aliter acci⸗
pitur mundus ꝙ̄ in ꝑte p̄cedēti. qꝛ
ibi accipitur ꝓ eſſentiis rerum. hic

pro malicijs hoīm (In ꝓpria venit)
.i. in mundo quē ipſe fecerat venit:
p carnis aſſumpcōem ⁊ ſic fuit ibi
nouo mō Vel aliter (In ꝓpa venit)
.i. in iudeā que dicebaꝉ terra dei ut
pꝫ in pluribꝫ locis veterꝰ teſtamēti
(Et ſui eū non recepert) .i. iudei. qꝛ
in veteri teſtamento dicunꝉ ꝓpls pe
culiaris ipſiꝰ dei. qꝛ pauci de iudeis
ꝯpatiue crediderunt xpō. ſcdm qꝫ ſu
erat predictū yſa. viij. qꝫ eſſet futu
rus in lapidē offenſiōis. ⁊ in petrā
ſcandali duabꝫ domibꝫ iſrl' (Quot
qt) Hic ꝯñr ponit aduētus xpi vti
litas ſiue fructus. Et diuidiꝉ in du
as. qꝛ primo oñditur ꝓpoſitū. Scdō
remoueꝉ quoddā dubiū. ibi. Qui
nō ex ſanguinibꝫ. Circa primū ſci
endū qꝫ ſicut verbū incarnatuꝫ eſt
vere filiꝰ dei naturalis. ita illi q̄ ſiūt
membra eiꝰ per fidē formatā efficiū
tur filij adoptiui. ⁊ in hoc apparet v
tilitas nobis ꝓueniēs ex ſuo aduē
tu. ⁊ h̄ eſt qđ diciꝉ (Quotqt auteꝫ
receperunt eū) credēdo (Dedit eis po
teſtate filios dei fieri) p regñacōeꝫ
baptiſmi q̄ non daꝉ niſi ꝓfitentibꝫ
fidē xpi per ſe ſi ſint adulti. vel per
aliū ſi ſint puuli (Qui nō ex ſang
uinibꝫ) Hic ꝯſequēter remouet du
biū. qꝛ poſſet forte aliq̄s credere qꝫ
hec gñatio eſſet p modū generacō
nis carnalis. ideo h̄ remouet dicēs
(Qui non ex ſanguinibꝫ ⁊c̄) Licet
eñi ſangs in latino plurale nō ha
beat: habet tñ in greco. ⁊ idō trāſla
tor ut ſeq̄retur veritatē textꝰ: nō cu
rauit de regulis grāmatice tranſfe
rens in plurali ex ſanguinibꝫ. Ad
gñationē eñi carnalem ꝯcurrit du
plex ſāguis. Quia ex pte mrīs re
quiriꝉ ſangs menſtruꝰ p materia.
Ex pte viri requiriꝉ ſemē in quo cō
ſiſtit virtꝰ formatiua. hoc aūt ſemē
eſt reſiduū alimēti ſanguinei. Qꝛ
nutritiua miniſtrat materiā ipſi ge
neratiue. Hoc tñ reſiduū qđ tran
ſit in ſemen dealbatū eſt ꝓpꝉ maio
rem digeſtionē. Iſtos igiꝛ ſangui
nes excludit euangeliſta a gñatio
ne ſpūali dicēs (Qui nō ex ſangui
nibꝫ nati ſūt. neqꝫ ex volū. car) per
carnē hic intelligiꝉ femina q̄ pax
pticipat de rōne reſpectu viri. ꝓpter
hoc noīatur caro geñ. ij. Hoc nunc
os ex oſſibꝫ meis ⁊ caro đ carne me
a Copula autē maſculi ⁊ femine re
quiriꝉ in carnali generacōe. ſic in
omni alia actiōe naturali req̄riꝉ cō
iunctio actiui ⁊ paſſiui. ⁊ h̄ copula
maris ⁊ feīe excludiꝉ a generacōne
ſpūali cū diciꝉ (Neqꝫ ex voluntate
carnis. neqꝫ ex volūtate viri) Aliꝉ
pōt exponi: ita qꝫ per voluntatē car
nis intelligaꝉ ꝯcupiſcētia large lo
quendo de volūtate: ꝓut accipiꝉ p
appetitu ſenſitio. per voluntatē viri
intelligaꝉ appetitus intellectiuꝰ.
qꝛ vterqꝫ appetitus ꝯcurrit in gñā
tione carnali hoīs. Appetitꝰ ſenſiti
uus ut mouēs. intellectiuꝰ ut ꝯſen
tiens. ⁊ hoc remoueꝉ a gñacōe ſpū
ali cū diciꝉ (Neqꝫ ex voluntate car
nis ⁊c̄) Qualiꝉ aūt fiet generatio
iſta oñditur cū diciꝉ (Sed ex dō na
ti ſunt) inquantū hoīes a deo recipi
entes grām trahunꝉ quodāmō ad
naturā diuinā. qꝛ p donū grē effici
unꝉ ꝯſortes diuine nature ut habe
tur. ij. pe. i. Maxia ⁊ precioſa nobis
ꝓmiſſa donauit: ut p hec efficiami
ni ꝯſortes diuine nature. Ex predi
ctis pꝫ qꝫ filij carnales cōtrahunt
quandā maculā ⁊ feditateꝫ ex mō
ſue gñationis. non ſic aūt filij ſpū
ales: ſed magis nobilitatē (Et ver
bū caro) Hic ꝯñr oñdit modū q̄ ibi
in mundū venientꝰ. qꝛ nō venit vbi
priꝰ nō erat. ſꝫ qꝛ nouo mō ibi ince
pit eſſe Sicut rex qui prius ē in ali
qua ciuitate p ſui potentiā tm̄: qñ
venit illuc pſonaliter incipit eē no
uo mō. ſcꝫ p ſui pñtiam. Sic deus fi
lius q̄ prius erat in mundo p potē
tiā. preſentiā. ⁊ eſſentiā. ut pꝫ per
predcā venit ibi nouo mō ſcꝫ p car
nis aſſumpcōem. ⁊ h̄ eſt qđ diciꝉ.
(Et verbū caro factū ē. ⁊ ha. in no
bis) Ex hoc vbo. verbū caro factū ē
Eucbites accepit occaſionē errādi

dicens・ꝙ ex verbō ⁊ carne facta eſt vna natura ſicut ⁊ vna pſona・ Sed hͦ manifeſte pꝫ falſū ⁊ impoſſibile qꝛ illa natura eſſet ꝯpoſita ex verbo ⁊ natura hūana・⁊ ſic verbū veniret in ꝯpoſitionē alterius hͦ aūt eſt impoſſibile・ qꝛ oīe qd ꝯpoͥ alteri eſt aliquo mō in potētia・potētia autē nullo mō pōt eſſe in vbo cū ſit actuſ purus ꝫ ꝯc・ Itē ſi eſſet poſſibile vnam naturā ex ambabꝫ fieri illa tn̄ nō eſſet natura hūana nec diuina・ qꝛ natura ꝯpoſita ex duabꝫ nō eſt aliqua illaꝝ:ſed aliqͥd aliud reſultans ex ipīs・vtꝫ de mixto ex elemētis・qꝛ mixtū nō eſt aliqd elemētorum・nec ipā ſiꝭ ſūpta・qꝛ tūc mixtū nō eſſet aliqd vnū・⁊ iō ſi ex vbo et carne fieret vna natura・ſequereͥ ꝙ xp̄s nō eſſet hō neqꝫ deus・ꝯtra ſcp̄turam noui ⁊ ve・teſta・ ꝓpter qd arrius dixit ꝙ ex carne ⁊ vbo non eſt facta vna natura・ſed ipm̄ verbum carnē aſſūpſit nō tn̄ aīam・qꝛ vbuꝫ ſupplet locū aīe ꝫm ipm̄・ Sed iſtud dictū implicat ꝯtradictionē・qꝛ caro nō eſt in ſpecie carnis niſi p animā vt hēͥ・iiij・metħ・ Et iō dicere ꝙ verbū aſſūpſit carnē ⁊ nō aīam implicat cōtradictionē・ Nec valet ꝙ dicit verbū ſupplere locū aīe・qꝛ caro illa etiā ꝫm ipm̄ nō eſt informata p verbū:ꝫ tm̄ aſſūpta・ Et ſi diceret ipām p verbū informari・hoc tn̄ eſt īpoſſibile・ Itē ſequeretꝭ ꝙ xp̄s nō eſſet hō vtꝫ manifeſte・ ꝓpter qd appolinaris dixit ꝙ verbū aſſūpſit carnē・qꝛ ꝫm ipm̄ aſſūpſit animaꝫ ſenſitiuā q̄ dat eſſe carnis・nō tam̄ aſſūpſit aīam intellectiuā cū verbū ſit maxīe intellectiuū・ ⁊ ideo in xp̄o ſolūmodo ponebat intellectū verbi Sed hͦ patꝫ falſū・qꝛ licet iſte in xp̄o poſſet ſaluare carneꝫ nō tn̄ carnem humanā・ Quia caro nō dr̄ hūana niſi p animā intellectiuā etiā ſcdm ponētes pluralitatē formaꝝ・ Item xp̄s nō eſſet hō・cū hō in ſpē hūana reponatꝭ p aīam intellectiuā・ꝫ magis eſſꝫ aīal brutū・ qꝛ aīa ſenſitiua nō reponit niſi in ſpē bruti・ Hec āt oīa ꝯtra fidē ſunt ⁊ ſacrā ſcripturā・ ⁊ ideo ſūt tanꝙ heretica reprobata Et licet plibꝫ aliis viis poſſent p̄dicta improbari・tn̄ ꝓpter plixitatem vitandā omitto・ ꝓpter qd dicendū ꝙ cū dr̄・verbū caro factū eſt・p carnem intelligitꝭ natura hūana ſicut frequēter in ſacra ſcp̄tura・vn̄ diciͥ pſa・xl・ Oīs caro fenū ꝯc・ Et ꝙ per carnē intelligatꝭ natura hūana pꝫ p illud qd ſubditꝭ・ vere fenū eſt populus・ Caro igitꝭ iſta・i・natura humana・aſſūpta eſt a vbo nō ī vnitate nature:ꝫ in vnitate ſuppoſiti vel pſone・⁊ iō eſt ſenſus・(Verbū caro factū eſt・)ac ſi diceretꝭ・deꝰ homo factus eſt・qꝛ licet fieri repugnet dō verbo abſolute・tn̄ pōt dici de eo rōe nature hūane adiūcte・ vt diffuſiꝰ declaraͥ・iij・ſendētiaꝝ・ Quia p tale fieri nō habetꝭ ꝙ deus de nouo incipiat eſſe qd eſt impoſſibile・ ſed ꝙ incipiat eſſe hō qd eſt poſſibile・ qͣ ſuppoſitū diuinū eſt infinite ſubſiſtentie・⁊ iō pōt naturā in ſeipſo ſuſtentare・vt diffuſius declaraͥ・iij・ſētentiaꝝ・ Conſiderādum tn̄ ꝙ euangeliſta nō ſine rōe dicit verbū eē factum carnē magis ꝙ̄ hoīem・ quia p hoc euitatꝭ error illoꝝ qui dixerūt naturā humanā hrē in xp̄o ꝓpoſta ſim ꝓpriā・ Si em̄ dixiſſet verbū fcm̄ eſt homo・cū homo ſignificet naturam humanaꝫ in ſuppoſito dediſſet occaſionem cogitandi ꝙ natuā humana in xp̄o ſubſiſtet in ꝓpria ꝓpoſtaſi・Sicꝭ magis dixit verbū factū eſſe carnē ꝙ̄ animā・ Ne daretꝭ occaſio cogitandi ꝙ illa vnio eſſꝫ tn̄ ſcd̄m actum anime vt p cognitōnē ⁊ amorē nō tn̄ in vnitate ſuppoſiti (Et vidimꝰ) Poſtꝙ̄ euāgeliſta declarauit verbi emanatōeꝫ ⁊ eius incarnationē・ Hic ꝯn̄r oſtēdit quatiter ipē ⁊ alij apoſtoli habuerunt de hoc cognitionē・ Et diuidiͥ in duas ptes・quia p̄mo ponit innoteſcēdi modum・ſecūdo manifeſtat ipꝫ・ ibi Et de plenitudīe Pīa in duas ꝫm

duplicem modū innoteſcendi quē
po mit. ſcda ibi. Johēs ꝑhibet. Pri
m9 aūt innoteſcendi mod9 ē p viſū
Sciendū tn̄ ꝙ videre aliqñ accipit
nō ſolū p viſione corꝑali ſed etiā p
cognicōe intellctuali. p quē modū
dicim9. vides tu h. i. intelligis. a hoc
eſt. qꝛ viſus ē ſpūalior int alios ſē
ſus. a plures rerū differentias nob
demrāt. ut hētur. i. metha. a idō no
mine viſus vtim̄ aliqñ ī hiis q̄ pti
nent ad intellectū. Vtroqꝫ mō vidē
di habuit iohēs a alij apli noticiā
verbi incarnati. qꝛ cū ipſo fuerunt
corꝑaliter ꝯuerſati. a ſic viderūt ſē
ſibiliter opa virtutē toti9 creature
excellētia. Sicut ē ſuſcitatio mortui
illuīatio ceci. a ꝯſilia. ex quibꝫ viſu
mentis ꝑceperūt ei9 diuinitatē in car
ne latentē. Viderūt etiā hoc menta
lit per internā inſpiracōeꝫ: qñ ape
ruit eis ſenſū ut intelligerēt ſcp̄tu
ras. ut hētur luc. vlti. a h eſt qd dr
(Et vidim9 glam eius) i. excellen
tiā oēm creaturā excedentē. ꝑpt qd
ſubdit q̄ſi exponendo predcāꝫ glaꝫ
(Quaſi vnigeniti a pr̄e) i. natura-
lit ab eo ꝑcedētis. a p ꝯñs eandem
naturā numero cū ipſo hn̄tis Hoc
eīn viderūt apli primo p pr̄is teſti
moniū in tranſfiguracōe. in q̄ fuit
iohēs cum petro a iacobo. ut hētur
math. xvij. a iō tunc audiuit vocē
pr̄is dicentis de xp̄o. Hic ē fili9 me9
dilect9 ac. Scdō viderūt hoc p ange
loꝝ obſequiū. qꝛ angeli miniſtra
bāt ei ſicut ſuꝑiori. ut hētur math.
iiij. Supra naturā angelicā nihil ē
niſi natura diuina. Tercio viderūt
hoc p hoc ꝙ creature etiaꝫ viſibiles
obediant ei ad nutū. ſicut dn̄o a cre
atori. ꝑpter qd dixerūt math. viij.
Qualis ē hic qꝛ ventꝰ a mare obedi
unt ei. Quarto h viderunt p docen
di opandi modū. Moyſes eīn et
alij ꝑphete nō dabāt ꝑ ſe precepta
ſed de preceptis dei ipſū inſtruebāt.
a iō dicebant. hec dicit dn̄s. vel ali
quid ſimile. Siliter de moyſe ſcrip
tū eſt. locutus ē dn̄s ad moyſē ac.

Xp̄s aūt tanq̄ deus a ꝑpa autorita
te loquens. dabat doctrinā ſuā. ut
pꝫ math. v. vbi frequnter dic̄ Ego
aūt dico vobis Vnde in fine illi9 ſer
monis dicit ꝙ erat docēs ſicut ptā-
tem hn̄s. Et ſimilit ꝑpenderūt per
opandi modū. qꝛ ſi alij fecerūt mi
racula. hoc fuit tm̄ deprecādo. Xp̄s
aūt aſi in miraculis faciēdis aliqñ
orauerit. ut ſuſcitacōe lazari. Joh.
xi. tn̄ ꝯmunit miracula faciebat im
pando. ut pꝫ ex decurſu euāgelij. p
qd oñdebat ꝙ illa faciebat vtute ꝑ
pria ſicut de9. ꝑpter qd dicit lu. vi.
ꝙ vtus exibat de illo a ſanabat oēs
Sequi (Plenum gr̄e) Et h primo
ꝑpter grām vnionis. Ille ei pfectiſ
ſime ē plenus grā q̄ pfectiſſime deo
ꝯiungit. Natura autē humana in
xp̄o nō ſolū ꝯiuncta eſt deo p cogti
onē a amorē ſic in alijs. ſed p realē
vnionē. a hec dicit in xp̄o grā vni-
onis p quā hō dicit de9 a econūſo.
p ꝯmunicationē ydeomatū. Dicit
autē talis vnio grā inquantū diui
na liberalitate a miſericordia fcā ē
Secundo ꝑpter grām hitualem que
plēi9 fuit in xp̄o q̄ in alijs. ꝑpter
hoc dicit infra. iij. ca. ꝙ datus eſt ei
ſpūs nō ad menſurā. Qꝛ nō ſolum
habuit plenitudinē ſufficiētie: ſed
etiā redundātie in alios. qꝛ ē capᵗ
nō ſolum hoīm: ſed etiā angelorū.
Ꝙ aūt virgo maria a alij ſci legunᶻ
pleni grā. ut dicit de maria luce. i.
a de ſtephano actu. vi. Hec tn̄ eſt
alia plenitudo. Plenū eīn oppoīᶻ
vacuo. a idō tot modis dicit plenū
quot modis dicit vacuū. Dicit au
tem vacuitas gr̄e vno mō ꝑpter vtu
tis defectū circa ꝓprium ſubiectū. a
tali vacuo oppoit plenitudo gr̄tie
ſanctoꝝ. Alio mō dicit vacuitas gr̄
tie eo ꝙ nō redundat ad corpus. a
tali vacuo oppoit plenitudo maie
inquantū grā eius aliquo mō re-
dundat ad corp9 ſuꝑnaturalit cōci
piendo. Plenitudo tn̄ marie non ſe
extendit ad alios. ita ꝙ ſit gr̄e da
trix: ꝫ ſolū inq̄ntū ē gr̄e impatrix.

xp̄i aūt plenitudo ad alios ſe ex-
tendit. ⁊ ſic opponit̃ vacuo nō ſolū
reſpectu ſui: ſed etiā alioꝝ q̄a fuit ī
xp̄o plenitudo grē nō ſolū reſpectu
ſui: ꝫ etiā reſpectu alioꝝ (Et verita
tis) Inquantū in ip̄o fuit veritas di
uina ſiue increata p vnionē. Sim̃r ī
aīa xp̄i fuit plenitudo veritatꝭ inq̄n
tum habuit noticiā oīm q̄ cog̊ſcit
deus noticia viſiōis. Sim̃r fuit ī xp̄o
plenitudo veritatis inquantū ī ple-
uit oēs figuras ⁊ pmiſſiōes legis
moſayce (Iohēs teſtio͞m phibet) h̄
pōt ſm modū q̄ innotuit iohanni
⁊ alijs apl̄is verbū incarnatū. ⁊ h̄
modus fuit p auditū qꝛ audiuit a
iohāne teſtimo͞m de xp̄o qđ erāt effi
cax ꝓpter iohannis mirabilē nati-
tatem. ⁊ ꝓpt̃ excellentē vite ſue ſan
ctitatē. ⁊ h̄ eſt qđ dr̃ (Iohēs teſtio
nium phibet de ip̄o) ⁊ bn̄ dicit phi
bet ad oſtendendū ꝙ eius teſtimo
niū fuit ꝯtinuatū. qꝛ nō ſolū ſꝫ ſed
ptes teſtificatus eſt de xp̄o. ⁊ iō dr̃
phibet ad denotandū ꝯtinuatōem
huiꝰ teſtionij. ſecūdo oñdit̃ iſtđ te
ſtimoniū claꝝ. cum ſubdit̃ (Et cla
mat) qꝛ iohēs nō loquebat̃ de xp̄o
in occulto ſicut faciunt illi q̄ hn̄t do
ctrinā ſuſpectā ſed in palā corā po
pulo. Dicit̃ aūt h̄ teſtimoniū certū
⁊ verꝫ. qꝛ eodē mō teſtificatus eſt p̄
us de xp̄o in abſentia. ⁊ poſt in pn̄
tia. qđ notatᷓ cū dr̃ (Hic eſt quē di
xi) .ſ. an̄. ⁊ idē mō dico. vlterius oñ
ditur q̇d de xp̄o dixit cū dr̃ (qui poſt
me ventutus eſt). Patet ꝙ iohānes
nō loquitᷓ de aduētu xp̄i in mundū
qꝛ iā erat natus ⁊ fere .xxx. annoꝝ
ꝫ loquitᷓ de aduētu ad p̄dicandū ⁊
miſteriū nr̄e redēptionis ꝯplendū
(An̄ me factꝰ eſt) Ex h̄ loco arguit
arrius. ꝙ verbū ſm naturā ſ́bi ſit
factū. qꝛ nō eſt dubiū ꝙ iohannes
p̄ceſſit xp̄m ſm carnē. ⁊ iō cū dicit
An̄ me factus eſt. de natura ſ́bi in-
telligendū eſt. Sꝫ lr̃a ſequēs hoc de
ſtruit p h̄ qđ ſubdit̃. (Quia prioꝛ
me erāt) ⁊ p ꝯſeq̄ns habuit eē ante
iohannē. iō ſi de factōne nature loq̄
tetur aliter ordiaſꝫ lr̃am. .d. Prioꝛ
me erat. qꝛ an̄ me factus eſt. ⁊ ideo
ſic dꝫ intelligi (An̄ me factꝰ eſt) .i.
mihi p̄latus. cuius rōem aſſig̃t .d
(Quia p̄oꝛ me erat) nō ſm hūani
tatē ꝫ ſm diuinitatē in qua eſt ab
eterno. Pōt etiā alr̃ exponi referen
do h̄ ad xp̄m ſm humanā naturā.
Ad cuius ītellectū ſciendū. ꝙ puer
eſt in fieri ſcđm curſum nature vſꝫ
ad natiuitatē Xp̄s aūt ab inſtanti
ꝯceptionis habuit corpus omnibꝫ
lineamētis diſtinctū. ⁊ aīam oībꝫ
virtutibꝫ ⁊ ſcientijs pfectam. q̄uis
nondū habuerit pfectā corpis quā
titatē. ⁊ h̄ fuerat p̄dictū ihere. xxxi
Nouū faciet dn̄s ſup terrā mulier
circūdabit viꝝ. qꝛ xp̄s ab inſtāti cō
ceptionis fuit vir pfectus mō dicto
Cōſtat aūt. ꝙ xp̄s fuit an̄ ꝯceptus
q̄ꝫ iohānes fuerit natus vtꝫ luce .j.
⁊ ideo h̄ mō lr̃a p̄dicta pōt exponi.
(Ante me factus eſt). vt p factum
eſſe intelligat̃ perfectio. qꝛ h̄ deſig̃t
talis locutio ſicut fieri impfectionē
deſignat. qꝛ xp̄s etiā ſm humanā
naturā ante pfectus fuit q̄ꝫ iohan-
nes. vt ptꝫ p p̄dicta (Et de plenitu
dine) Poſitis duobꝫ modis quibꝫ
verbū incarnatū eis innotuit. Hic
ꝯſequēter vtrūqꝫ modū maīfeſtat
⁊ primo manifeſtat primū. qui ē
p viſum. vt dictū eſt. Secūdo ſcđm
qui eſt p auditū. ibi. Et hoc eſt te-
ſtimoniū. Ad intellectū p̄mi ſcien
dum. ꝙ hec verba q̄ ſequunt̃ non
ſūt verba iohānis baptiſte lꝫ h̄ di-
cat origenes: ꝫ ſūt verba iohis euā
geliſte: declarātis modū quo cog̊-
uerunt verbū incarnatū p viſū ſm
augꝰ. ⁊ criſ. dixerāt em̄ ſupra. Vidi
mus eū plenū grē ⁊ veritatis. Poſ
ſet aliquis q̄rere qualr̃ h̄ vidiſtis.
ideo declarat qualit̃ hoc cognouerūt
quaſi reſpondens tacite queſtioni
Et diuidit̃ in duas. qꝛ primo decla
rat qualiter cognouerūt eum ple-
num grē. ſecūdo q̄liter cog̊nerūt eū
plenū veritatis. ibi. Deū nēo vidit.
Dicitᷓ igit̃ p̄ͦ bene dixi ꝙ vidimꝰ eū

plenum grē (qꝛ de plenitudine eiꝰ
omnes nos accepimꝰ) Hoc potiſſi
me apparuit in ſpūſſancti miſſione
ſupra aplos ī die penthecoſtes. ex
cuius plenitudīe linguis oīm loq̄
bãtur ut dicitur actu. ij. Et iō experientia
quodãmō cognoſcebãt ipſū xp̄m
eſſe plenū grē. et hꝰ eſt qd dr (Et de
plenitudīe eiꝰ oēs nos accepimꝰ).
Iſta dictio copulatiua et. nō ɔtinua
tur lr̄e immediate precedēti q̄ conti
net verba iohis baptiſte ſʒ vbis io
his euãgeliſte: qn̄ ſupra dixerat. et
vidimꝰ eū quaſi vnigenitū a pr̄e.
plenū grã et veritatis. Qꝛ hic declarat
modū p quē cognouerūt ut dictū ē
ſcʒ p accepcōeʒ ſpūſſancti de eiꝰ ple
nitudine. Ideo ſequitur (Et grãm p
grã) Prima ei grã datur ſine meritis
qꝛ ante grãm nō pōt hō mereri: ſed
hita prima grã pōt hō mereri de cō
digno augmentuʒ grē. et ideo ſcda
grã datur quodãmō pro prima qꝛ
datur p meritorio ope precedēte ex
ipſa. Aliter pōt hoc exponi et magis
ꝓprie ad lrãm de lege noua et veteri
ita qꝙ lex vetus dicitur grã prima Ma
gna enim grã fuit dare legē ſpālem
ꝓplo dure ceruicis. et alia bñficia il
li ꝓplo collata. ꝓpter qd dicitur in pſ.
cxlvij. Non fecit taliter oī natiōi
ac. Qꝛ tñ iſta lex erat impfecta lo
co illiꝰ data ē lex noua q̄ eſt pfecta
et maior grã et ſic exponitur illud (Et
grãm pro grã) q. d. Nō ſolū acce
pimꝰ de plenitudine xp̄i in recepti
one ſpūſſancti. ſed cū hꝰ accepimꝰ.
(Grãm pro grã) i. legē nouã loco
veteris. ꝓpter qd ſubditur q̄i exponē
do (Qꝛ lex p moy. data eſt grã et ve
ritas p iħm xp̄m facta eſt) Dicitur ãt
lex noua reſpectu veteris veritas. qꝛ
illa fuit figura et vmbra illiꝰ. Dicitur
etiã grã reſpectu eiꝰ. qꝛ q̄uis lex ve
tus ex liberalitate diuina fuerit illi
ꝓplo data. ꝓpter qd pōt dici grã lar
ge. eo mō loq̄ndi quo qdlibʒ donū
gratis datū dicitur grã: nō tñ cōfere
bat grãm iuſtificantē ſicut facit lex
noua (Deū nemo vidit) Hic declarat

iohes qualiter cognouerūt xp̄m fu
iſſe plenū veritate viʒ p doctrinam
xp̄i qui docuit eos de ſecretis diuini
tatis. q̄ ɔprehendi nō pñt niſi ab eo
in q̄ eſt plenitudo veritatis et hꝰ ē qd
dicitur (Deū nemo vidit vnq̄) Nō ac
cipitur hic nemo p nullo hoīe Qꝛ in
ſacra ſcriptura aliqn̄ accipitur homo
pro oī creatura: eo qꝙ habʒ aliquaʒ
ɔueniētiã cum oī creatura. ꝓpter qd
dicitur marci. vlti. Predicate euãge
liū oī creature. ita nemo aliqn̄ acci
pitur pro nulla creatura. Eſt igr ſen
ſus (Deū nemo vidit vnq̄) i. nulla
creatura pōt viſione ɔprehēſionis vi
dere diuinã eſſentiã. Et ſubdit a q̄
ɔprehēdatur (Vnigeītus q̄ eſt in ſi
nu patris) i. in intrinſecis diuinitatis
ipſe cōprehēdit eã. qꝛ habet eandeʒ
noticiã cū patre. et ideo nō pōt de hꝰ
alios pleniꝰ inſtruere. ideo ſequitur
(Ipſe enarrauit) Sicut pʒ ex decur
ſu euãgelij qꝙ aplos de ſecretis di
uinitatis docuit: ut de miſterio trini
tatis et de multis alijs q̄ nō fuerūt ita
explicite tradita in lege et ꝓphetis.
ſicut xp̄s explicauit (Et hꝰ ē teſti.)
Poſtq̄ euangliſta declarauit modū q̄
hūerunt noticiã de plenitudīe xp̄i
p viſum. Hic ɔñr declarat aliū mo
dū quo idē cognouerūt p auditū.
viʒ p iohãnis teſtimoniū Et diui
ditur in duas ptes. qꝛ primo maīfe
ſtat teſtimoniū iohis factū in xp̄i
abſētia. ſcdō teſtiomiū iohis de xp̄ō
in eius pñtia. ibi. Altera die. Pri
mo teſtiomiuʒ dedit iohes interroga
tus de pſona. ſcdō de officio. ibi. Et
q̄ miſſi fuerant. Prima adhꝰ in du
as. qꝛ primo ponit teſtiomiū iohis
p modū negacōis. ſcdō p modū af
firmacōis. ibi. Dixerūt ei. Pria ad
huc ī tres ſm tres qōnes factas ip
ſi iohãni. et tres rñſiones corrñden
tes. ſcda ibi. Et interrogauerūt. ter
cia ibi. ꝓpheta. Circa primū aduer
tendū qꝙ tpe predicacōis iohãnis
erat famoſa opinio et maxīe in ihe
ruſalem: vbi vigebat ſtudiū legis
et ꝓphetaꝝ qꝙ tps aduentus meſſie

coram aliquibꝫ diſcipulis iohānis
ibi. Altera die ſtabat. Pūa in tres
ꝙ ꝑmo poⁱ iohis teſtificatio. ſecun
do excludiť teſtificātis ſuſpicō. ibi
Hic eſt de quo dixi. tercio ſubiūgi
tur teſtionij ꝯfirmatio. ibi. Et teſti
moniū ꝑhibuit. Jn ꝑma pte dꝛ ſic
(Altera die) ex h ptꝫ ꝙ iohes pluri
es teſtimoniū ferebat ipi xpō etiā
quatibꝫ die ꝙ ad h totū officiū eiꝰ
ꝯ p̄dicatio ordinabať (Vidit iohā
nes ihm) pn̄tialiter ꝙ teſtimoniū
qđ eſt ꝑ viſū eſt efficaciſſimū (Ve
nientē ad ſe) Hoc nō eſt intelligē
dum de aduētu xpi ad baptiſmum
ſꝫ poſt. ꝙ ptꝫ ex h qđ ſequiť infra.
Qꝛ iohes an̄ iā viderat ſpm̄ deſcen
dentē ſup eū qđ factū fuit in baptiſ
mo. ꝯ iō ptꝫ ꝙ xp̄s poſt baptiſmū
venit ad iohannē vt teſtimonium
iohānis pluries latū ꝯ pn̄tialr eſſꝫ
efficacius. Subdiť aūt teſtimoniū
iohis de xpō duplr. Primo quātuꝫ
ad eius verā humanitatē. in qua ꝓ
nobis īmolatus eſt. cū dꝛ (ecce ag
nus dei) .i. a deo miſſus īmolandus
eſt vt hoſtia acceptiſſima Circa qđ
ꝯſiderandū. ꝙ licet alia aīalia īmo
larenť in lege vt bos. vitulꝰ. capra
ꝯ hmōi. tn̄ xp̄s magis vocaᵗ agnꝰ
ꝙ cetera īmolaticia duplici de cau
ſa. Pūa eſt ꝙ inter oīs figuās ve
teris teſta. agnus paſcalis expꝛſſi
us figurabat paſſionē xpi. ꝙ ille a
gnus erat ſine macula. ꝯ ꝑ eiꝰ īmo
lationē filij yſrahel liberati ſūt a ſ
uitute egipciaca. ſicut ꝑ paſſionem
xpi q̊ pc̄tm̄ nō fecit ſumꝰ liberati a
ſeruitute dyaboli. Secūda cā eſt ꝙ
iuge ſacrificium qđ figurabat ꝑꝑe
tuitatē btitudinis fiebat de agno.
ſicut ꝯ xp̄s eſt nr̄a btitudo. Secūdo
fert teſtimoniū iohis de xpō q̄ntuꝫ
ad eius diuinitatē cū ſubdiᵗ. (Qui
tollit pctā mūdi) ꝙ tollē pc̄tm̄ ē ꝓ
prium ipius dei. dꝛ aūt h pc̄tm̄ po
nendo ſinglare ꝓ plali. ſm̄ moduꝫ
ydeomatis hebrei vtꝫ exo. viij. venit
muſca ḡuiſſima .i. multitudo muſca
rum Vel aliť dꝛ pc̄tm̄ ī ſinglari. liꝫ
ille agnꝰ tulerit oīa pctā. tn̄ ſpēali
mō ꝓ pctō origīali ocaſus ē (h ē de
q̊ dixi) h ꝯn̄r tolliť ſuſpicio teſtis.
Jhs ei erat cognatꝰ iohis ex parte
mr̄is. ꝯ iō ſic h teſtioᵐ dixiſſet tan
tū poſtq̄ ihs fuit ei notus. poſſent
aliq̊ hrē teſtioᵐ eius ſuſpectū. ꝯ iō
teſtimoᵐ iohis de xpō fuit aliquo
mō an̄q̄ noticiā determinatā hrēt
de ipō. Quia ꝑᵒ in gn̄ali fuit reue
latus aduētus xpi ꝓpinquus de fu
turo ipſi iohāni. ꝯ fuit ſibi p̄ceptū
a dn̄o vt baptizaret in noīe ventui.
ꝯ p̄dicaret eius aduentū ꝯ ꝑpararꝫ
ꝑplm. ꝯ tūc incepit ferre teſtimoᵐ
de xpō in gn̄ali. d. ꝙ cito eſſꝫ ventuꝛꝰ
tn̄ neſciebat q̊s eſſꝫ determinate: ſed
tūc datū fuit ſibi ſigᵐ cog̊ſcēdi ipm
.ſ. appitionē ſpūſſcī ſup eū. ꝯ h eſt
qđ dꝛ (Hic ē de q̊ dixi). q. d. n̄ mō ī
cipio ferre teſtioᵐ de ipō. ſꝫ an̄q̄ co
gnoſcerē ipm (Poſt me venit q̊ ante
me factꝰ eſt. qm̄ ꝑoꝛ me erat) expo
nať ſicut ſup (Et ego neſciebā eū)
quantū ad ꝑſonā determinatā (Sꝫ
vt manifeſteť in yſrahel) .i. ipi iſrl
(Propterea veni ego in aq̄ baptiſās).
ꝙ totū officiū iohis baptizādo ꝯ p̄
dicādo erat ordinatū ad manifeſta
tionē xpi. Sꝫ ꝯ illud qđ dꝛ h Et ego
neſciebā eū videť eē illđ qđ hrᵉ ma
thei. iij. ꝙ iohes ꝓhibebat ihm veni
entē ad baptiſmū. d. Ego a te dēo
baptizari. ḡ vt videť an̄ baptiſmuꝫ
ipm cog̊uit. Dicendum ꝙ in baptiſ
mo cog̊uit eū dupliciť. Pmō ꝑ reue
lationem diuinā qn̄ venit ad baptiſ
mū iohis. ꝯ tūc dixit ei iohes illud
math. iij. Ego a te debeo baptiſari
Secūdo cog̊uit eū qn̄ ſpūſſcūs deſcē
dit ſup eū in ſigno viſibili a dō ꝑuſ
ſibi dato vt dictū eſt. Et iō cū dꝛ h.
Et ego neſciebā eū. referť ad tēpꝰ
p̄cedēs baptiſmū q̊ iohes nō ꝯgno
ſcebat ihm quantū ad ꝑſonā deter
minatā (ꝯ teſtimoniū ꝑhibuit) Hic po
niť teſtimonij iohis ꝯfirmatio ꝑ ſi
gnuꝫ ſibi diuinitus datū de xpō a pn̄
cipio. qđ poſtea vidit in ipō. ꝯ h eſt
qđ dꝛ (ꝯ teſtimoᵐ ꝑhibuit iohes.

dicēs. Qr vidi ſpm̄ dñdentē quaſi
columbā de celo ⁊ manentē ſup eū)
Hoc fuit qñ iohēs baptiſauit ihm
ut hētur math. iij (Et ego neſciebā
eū) Iſtud refert ad tps precedens
baptiſmū ut dictū eſt. Aug᷒ aūt re
fert. neſciebā ad ptātem excellētie
in baptiſmo quā ſibi xp̄s retinuit
q̄ ↄſiſtit in q̄tuor. Primū eſt q ipē
ſolus baptiſmū inſtituēt. Scðm ē
q effectū baptiſmi ſine baptiſmo
ↄferre poſſet Terciū ē q meritū paſ
ſionis ei9 in baptiſmo efficaciā ha
beret. Quartum q aliq̄ tpe baptiſ
m9 ↄferret in noīe ipſi9. ſicut hētur
act. xix. q. d. q ego neſciebā q hāc
excellentiā predcām in baptiſando
ſibi retineret. Vnde ſubdit poſtea.
(Hic eſt q̄ baptiſat) ſolus quantū
ad iſtā excellentiā. prima tñ expo
ſitio mag᷒ videt ↄſonare lr̄e ita q il
lud neſciebā eū referat ad tps pre
cedēs baptiſmū xp̄i qñ iohēs nō co
gnoſcebat xp̄m adh̄ in pſona det=
minata ut predictū ē. ſ; tm̄ in gñ a
li ⁊ cū h̄ fuit ſibi datum ſignū cog̃
ſcendi eū determinate in futuro p ap
paricōe; ſpūſſancti in ſig̃ viſibili.
idō ſubdi² (Sed q̄ miſit me) .i. de9 p
exp̄ſſam miſſionē ⁊ appicōem ut ſ̃
dictū ē (Baptiſare in aq̄) Qr bap=
tiſm9 iohīs grā; nō ↄferebat. ſ; ba
ptiſmū xp̄i ſig̃ficabat ⁊ ad ipſū diſ
ponebat (Ille m̄ dixit. ſup quē vi=
deris ſpm̄ dñdentē ⁊ manentē ſuper
eū) in ſigno viſibili colūbe (hic ē q̄
baptiſat in ſpū ſcō) q8 ē ꝓpriū ipſi
us dei ſc; lauare aīas p grā; ſpūs
ſci (Et ego vidi ſpm̄ ſcūm) predicto
mō dñdentē ſup ihm (et teſtimoniu;
phibui. qr hic ē fili9 dei) ſc; natura
lis ⁊ p ↄñs hñs eandē virtutē cum
pr̄e (Altera die) Hic explicat teſti
moniū iohīs de xp̄o factū corā diſci
pulis iohīs ſpāliter. Et diuidit in
duas. qr p̄mo ponit h9 teſtimoniū.
Scðō teſtimonij fructū. ibi. Et audie
runt In prima pte d; ſic (Altā die
iter; ſtabat iohēs. ⁊ ex diſcipul᷒ ei9
duo) Dicit altera die ad denōndu;

q iohēs pluries ⁊ freq̄nter teſtimo
niū ferebat de xp̄o ut ſ̃ dictū ē. p h̄
q8 ſubdit (ſtabat) oñditur q ipſe
patus erat ad exercēdum ſuū offici
um teſtificādo de xp̄o. baptiſādo ⁊
docēdo. Vñ ſubdit (Et reſpiciēs ihe
ſum ambulātē) ſc; ꝓpe locū vbi ſta
bat iohēs. qr xp̄s poſtq̄ baptiſat9
ē a iohē ꝫ ad tpus moratus ē ꝓpe lo
cū. ⁊ fact9 iohi familiaris ut ſic io
hēs freq̄nter diceret teſtimonium de
xp̄o in ſui pñtia. ⁊ ſic ab alijs cog=
noſceret Vñ ſubdi² (Ecce agn9 dei)
breuit᷒ repetit euangl̄a teſtimonium
q8 fuerat ſupius dictū. idō obmit
tit ill8 q8 ſ̃. dictū ē (Qr tollit pctā
mundi) ⁊ expona² ſic ſ̃. expoſitum
fuit (Et audiert) Hic po² fruct9 pre
dicti teſtimonij. Et diuidi² in tres. qr
primo ponit fruct9 ſeq̄ns ex iohīs
teſtificacōe. ſcðō ex diſcipuli ↄuerſi
predicacōe. ibi. Erat aūt andreas
Tercio ex xp̄i vocacōe. ibi. In cra=
ſtinū. Fruct9 aūt prim9 fuit ↄūſio
diſcipulo; iohīs ad xp̄m. q̄ fuit in
choata p iohēm inq̃tū diſcipuli te
ſtimoniū ei9 reuererent audierūt ⁊ tan
q̃ veriſſimū executi ſūt in ope. et h̄
ē q8 d; (Et audiert eū duo diſcipu
li loq̄ntē ⁊ ſecuti ſūt ihm) deſiderā=
tes ei adherere. ⁊ doctrinā eius au
dire. ſed iſta conūſio ↄſūmata eſt
p ipſū xp̄m. Vñ ſubdit (Conūſus
aūt ihs) ex ſua benig̃tate ⁊ mia (vi
dens eos ſeq̄ntes ſe dixit eis. Quid
q̄ritis) q. d. patus ſū ad voluntatē
vr̄ām. nec petit hoc ex ignorantia:
ut aliq̄d addiſcat: ſed ut ex eo; rñ
ſione ↄuenienti9 eos dirigat. ſicut
genes. iij. dixit dñs. Adam vbi es:
ut ex ſua reſpōſione ↄuenienti9 ar
gueret ipſū. Sequit (Qui dixerūt
ei rabbi. q8 dicit² interp̄tatū mgr)
Iſtud q8 dicit interpretatū mgr̄:
nō eſt de verbis eo;: ſed eſt verbu;
euāgeliſte intp̄retātis nomē hebr̄
icū q8 ē rabbi. vñ dixerūt (Rabbi
vbi hītas) querentes domū ei9 tan
q̄ ſtudioſi diſcipuli: ut poſſent fre
q̄nt᷒ cū eo ⁊ ab eo inſtrui (dixit eis.

venite a videte) Liberaliter ɔdeſcen
dens petitioni eoꝝ. Sed qꝛ dictū eſt
de domo xp̄i h̄ videt̄ ɔtradicere ei qd̄
dr̄ math. viij. Filius hoīs nō habꝫ
vbi caput ſuū reclinet. Dicendū ꝙ
in matheo dr̄ nō habuiſſe ꝓpriū do=
miciliū. non tñ negat̄ quin habuit
ſicut hoſpes domū accōmodatā ꝓ
tp̄e ad manendū. Sic em̄ freq̄nter
fuit in domo marthe. a eodē mō ad
tp̄s mãſit ꝓpe iohannē poſt baptiſ
mum ſuū dōmibꝫ p̄dictis. tñ in ho=
ſpicio alieno. qd̄ ptꝫ ex h̄ ꝙ nō erat
de loco illo. ſed de nazareth. ſequit̄
(Venerūt a viderūt vbi maneret) ſi
cut hoſpes vt dictū eſt. (Et manſe=
runt apud eū die illo.) Audientes
verba vite ab eo (Hora aūt erat q̄
ſi decima) .i. ꝓpe veſperā. Ex q̊ patꝫ
ardoꝛ eoꝝ ad audiendū xp̄m. Quia
cū hora veſptina ſoleãt hoīes reuer=
ti ad ꝓp̄a domicilia tñ oībꝫ dimiſſiſ
mãſerunt cū ipō vſq; in craſtinū de
ſiderio audiēdi ip̄m. (Erat aūt an=
dreas) Hic ɔñr poꝰ fructꝰ ꝓuenies
ex diſcipli ɔuerſione. qꝛ audita xp̄i
doctrina ſtatī iuit ad q̄rendū frēm
ſuū ad audiendū ip̄m xp̄m a h̄ eſt
qd̄ dr̄ (Erat autem andreas frater
ſymonis petri vnꝰ ex duobꝫ q̊ audi
erat a iohē a ſecuti fuerat eū) .ſ. xp̄ꝫ
Nomē aūt alteriꝰ diſcipli h̄ tacet̄.
qꝛ in odꝰ ſcribētiū eſt tacē ꝓp̄as lau
des. vel saltē loq̄ de ſe ſic̄ de alio. ſic̄
ꝫ .vi. c. dicit iohēs euāgeliſta de ſe
ipō Hic eſt diſciplꝰ ille ꝛc̄. nō exp̄
mendo nomē ſuū a eodē mō loq̄ꝰ h̄.
qꝛ ꝓbabilit̄ credit̄ ꝙ ipēmet fuit cū
andrea qꝛ circūſtãtias loci a tp̄is de
ſcribit q̄ſi ille q̊ p̄ntialiter vidit. p̄t
etiã alr̄ dici ꝙ ſolꝰ andreas noīat̄.
eo ꝙ antiq̄oꝛ a p̄ncipalioꝛ erat. vñ
a hãc p̄rogatiuã hūit ꝙ fuit p̄mꝰ
xp̄i diſciplꝰ. qꝛ de duobꝫ p̄o adherē
tibꝫ xp̄ō ipē fuit p̄ncipalis a p̄mus
ſicut a ſtephanꝰ fuit p̄mus martir
ſequiꝛ (Inuenit h̄ primū frēm ſuū
ſymonē) nō inuenit eū a caſu: ſꝫ di=
ligenter queſitū deſiderãs hr̄e eum
frēm ī religione ſidei ſicut a ī ꝓpinq̄=

tate carnali. ɔtra illos q̊ ꝓp̄os ami
cos retrahūt ab īgreſſu religionis
vñ ſeq̄ꝛ. (Et dixit ei inuenimꝰ meſ=
ſiam qd̄ eſt interp̄tatū xp̄s) .i. vn=
ctus. qꝛ xp̄s eſt rex a ſacdos vnctꝰ ī
hūana natuã plenitudīe grē̄ ſicut
reges a ſacerdotes in ve. teſta. inun
gebant̄ corꝑali vnctōe. Et bñ dicit
inuenimus. qꝛ ſufficiēter fuerat in=
ſtructus a xp̄ō ꝑ teſtioᵐ legſ a ꝓphe
tarum ꝙ ipē erat vere xp̄s. a qꝛ ɔſū
matio boni opis eſt ꝑ xp̄m. iō ſeq̄ꝛ
(a adduxit eū ad ih̄m) Tū qꝛ nō cō
ſidebat de ſe ꝙ poſſet eū ſufficienter
inſtruere. tū qꝛ libent̄ ad magiſtꝝ
redibat habita occaſione (Intuitꝰ
aūt eū ih̄s) nō ſolū exteriꝰ: ſꝫ etiã ī
terius. vidēs eius deuotionē qꝛ ītue
tur coꝛ. (Dixit tu es ſymon) .i. vere
obediens. q. d. nomē tuū eſt ꝓp̄eta=
ti tue ɔſonū. (Filius iohāna) ma=
thei. xvj. dr̄ bariona .i. filius iona.
Dicendū ꝙ idem eſt nomen patris
petri iona a iohāna. aliqualiter ta
men diuerſificatū ſicut in latino ni
colaus a colinus vel aliter dicendū
ꝙ pater petri erat binomius. a ſic
iona a iohanna ſūt duo noīa. h̄ vi=
detur ex eorū interp̄tatione. Quia
iona interp̄tatur colūba. iohāna ī
quo grã. dicit ḡ filius iohāna. q.
d. h̄ cognomen ɔſonat tuo nomini
Quia ille qui eſt vere obediens eſt
filius grē̄ ſpūſſancti qui ꝑ colum=
bam deſignatur. (Tu vocaberis ce
phas) .i. capitaneus. a idem ſonat
h̄ nomē petrus. qꝛ fundamentū hꝫ
quodãmō ꝓp̄etatē capitl̄. vñ math
xvj. Qñ dictū eſt ei a xp̄ō. Tu es pe
trus ꝛc̄. Nō fuit noīs noua impoſi
tio: ſꝫ noīs prius impoſiti ɔmemo=
ratio vel ɔfirmatio. qꝛ h̄ ſibi fuit im
poſitū ſm augl̄. Aliq̄ tñ alij dicunt
econuerſo. ꝙ tūc fuit ſibi impoſitū: ſꝫ
h̄ p̄dictū fuit ſibi imponendū ꝓpter
qd̄ dr̄. Tu vocaberis q̄ſi loq̄ns de fu
turi noīs impoſitione. Notandum
etiã ꝙ mutatio nomīs facta a deo
ſemꝑ facta eſt ex aliqua grã ſp̄eia
li quã a dō ɔſecutꝰ eſt ille cuiꝰ nomē

mutaſ. ſicut iacob vocatus eſt iſrl
eo ꝙ vidit dñm. geñ. xxxij. ⁊ abrã
vocatus ē abrahã: qñ facta fuit ſi-
bi ꝓmiſſio de ſeie in q̃ benedicende
erãt oēs gētes terre illi⁹. geñ. xvij
⁊ eodē modo hic ſymon vocat⁹ fuit
ad fidē xp̄i ⁊ vocand⁹ de ꝓximo ad
apłatum ⁊ principatū apłoꝝ. Et
math. xvi. Vocat⁹ eſt petr⁹ qđ idē
eſt ut dictū eſt ꝓpter fidelē xp̄i ꝯfeſ
ſionē q̃ dixit. tu es xp̄s fili⁹ dei viui
Sed ꝯtra illud qđ diciſ hic de voca
cōe petri ⁊ andree videſ illud eē qđ
hetur Math. iiij. Ambulans ihs
iuxta mare galilee vidit duos frēs
ſimonē q̃ vocaſ petrus ⁊ andream
frēm ei⁹ mittentes rethe in mare. et
vocauit eos. Ex quo p3 ꝙ fuerunt
vocati de naui. Dicendu3 ꝙ vocati
fuerūt ad fidē ⁊ ad xp̄i aliq̃lem fa-
miliaritatē iuxͣ iordanē ſꝫm modū
qui hic ſcribiſ. ſed poſtea ſup ma
re galilee fuerīt vocati ad apłatū ⁊
idō tunc relictis rethibꝫ ⁊ naui ſecu
ti ſunt eū non ampli⁹ ad ꝓpa reuer
ſuri (In craſtinū) Hic ꝯñter ponit²
ſtruct⁹ ꝑueniens ex xp̄i vocacōe. Et
diuidiſ in duas. q2 primo deſcribi
tur ipſi⁹ philippi vocatio. ſcđō ex h̄
ſequens nathanaelꝭ ꝯuerſio ibi. In
uenit philipp⁹ Circa primū ſciēdū
ꝙ xp̄s venit ad baptiſmū iohis: ut
virtutē regñandi tribueret aquis
⁊ ut baptiſmū iohis ⁊ ei⁹ doctrina3
approbaret. ⁊ ut de xp̄ō ꝑ iohis te-
ſtimoniū latū in xp̄i pñtia ꝓpłs ip
ſum cognoſceret. ꝓpter q̃ xp̄us ad
tp̄s moratus eſt ꝓpe locū illum:
ut ſupradictū eſt. ⁊ ideo hoc pacto
voluit redire in galileã: vbi fuerat
nutritus. ⁊ illo reditu vocat⁹ ē phi
lipp⁹. ⁊ hoc eſt qđ dicit² hic (In cra
ſtinū autē) ſc3 poſt vocacōe3 petri
(Voluit exire in galileã) Si em̄ mã
ſiſſet ꝓpe iordanē poſtꝙ fuit cogni
tus a ꝓpło oēs cucurriſſent ad eū ⁊
dimiſiſſent iohem. qđ p3 ex effcū.
Qr duo ex principalioribꝫ diſcipu
lis iohis ſecuti ſunt iam eū ut dc̄m
eſt. ⁊ ideo volens deferre iohanni ⁊

dare nobis exēplū fugiēdi applau
ſum ꝓpłi inde receſſit. ſeq̃tur (Et in
uenit philippū) nō a caſu vel qua
ſi ignotū: ſed ex ſua preordinacōe
ut eū vocaret ad fidē ⁊ illuīaret. vn
de ſeq̃tur (Et dixit ei ihs. ſeq̃re me)
Qr aūt philipp⁹ ſecutus ē eū ſtatim
credēs non eſt miꝝ. q2 vox xp̄i non
ſolū habebat vim mouendi audi-
tum: ſed etiã animū. Pōt ꝓbabili
ter dici ꝙ philipp⁹ iã erat edoct⁹ de
xp̄ō ab andrea ⁊ petro. Unde ſubdi
tur (Erat aūt philipp⁹ a bethſaida
ciuitate andree ⁊ petri) q̄ſi reddaſ
rō q̄re ſtatī ſecutus ē xp̄m ex hoc ꝙ
erat de villa andree ⁊ petri. ex quo
ꝓbabile ē ꝙ docuerant ipſū (Inue
nit philipp⁹) Hic ponit² ꝯñr natha
naelis ꝯuerſio q̄ oñditur primo in
choata ꝑ philippū. ⁊ ſcđō ꝯſu mma
ta ꝑ xp̄m. ibi. Vidit ihs. Circa pri
mū ꝯſiderandū ꝙ philipp⁹ a xp̄ō in
ſtruct⁹ iuit ad q̄rendū nathanae
lem frēm ſuum deſiderãs eū habere
frēm in fide ſicut in carne. ⁊ hoc eſt
qđ diciſ hic (Inuenit philipp⁹ na
thanaelē) Non a caſu inuenit eū:
ſed diligenſ queſitū ut dictu3 eſt.
Iſte aūt nathanael erat hō lrãtus
⁊ edoct⁹ in lege ⁊ ꝓphetis. ⁊ idō phi
lipp⁹ ꝙuis eſſet parū lrãtus a prin
cipio. tñ iam erat inſtruct⁹ a xp̄ō ī
ſcripturꝭ legis ⁊ ꝓphetarū loq̄ntib⁹
de ipō: ideo annūciando xp̄m frī ſuo
quē ſciebat lrãtum: incepit a teſti
monio legꝭ ⁊ ꝓphetaꝝ dicēs (Que3
ſcripſit moyſes in lege) Hoc hetur
gene. penul. Non auferet ſceptru3
de iuda ⁊c̃. Et deutro. xviij. ꝓphetã
ſuſcitabit vobis de⁹ de fratribꝫ vr̄is
⁊c̃. Que ad lrãm de xp̄ō ſunt intel
ligenda. ut p3 ꝑ predcã (Et ꝓphe
tis) Oēs eī ꝓphete de xp̄ō loquūt² q2
ad xp̄m omnes coꝝ ꝓphecie pñcipa
liter ordinabanſ (Inuenim⁹ ihe-
ſum) quaſi diceret. hoc nomē ꝯgru
um eſt ꝓphetis. q2 promittunt meſ
ſiã ſaluatorem. hoc etiã nomen po
niſ expreſſe de xp̄ō. abbacuc. vlti.
Ego ãt in dño gaudebo ⁊ exultabo

in deo iheſu meo. ⁊ in apocriſi eſdre
Et erit poſt annos hos ⁊ morietur
iheſus filius meꝰ ⁊ ꝯuertet̄ ſeculū.
(Filiū ioſeph) philippus ſic loqui
tur ſm ꝯmunē modū loq̄ndi qꝛ pu
tabatur eius filiꝰ. vt hꝫ luce. iij. h̄
etiā ꝯſonat ſcp̄ture q̄ clamat vbiqꝫ
xp̄m deſcēdere de ſtirpe dauid. de cu
ius tribu eāt ioſeph ꝓpter qđ ⁊ xp̄i
genealogia ꝑ ip̄m ꝯputat̄. vt pꝫ
math. j. ⁊ luce. iij. Quis em̄ nō fue
rit pr̄ xp̄i fuit tñ in mr̄imonio ꝯiun
ctus matri eius q̄ erat eiuſdē tribꝫ.
put diffuſius declaraui ſup math.
(A nazareth) locus etiā iſte conſo
nat ſcp̄ture loq̄nti de xp̄o yſa. xj. v
bi dꝛ ſic ſm hebraicā veritatē. Egre
dietur vga de radice ieſſe. ⁊ nazare
us de radice eius aſcendet. ⁊ iō na
thanael videns hāc ꝯſonantiā ſta
tim rñdit (A nazareth pōt aliquid
boni eſſe) Affirmatiue ſm augł. A
liter expoꝛ h̄ ſm criſ. negatiue ⁊ du
bitatiue. qꝛ ſicut dictum eſt iſte na
thanael erat legiſpitus. ⁊ iō vidit
qꝙ duo pma nō hebant calumniā.
ſ. nomē ꝓpriū qđ eſt ihs. ⁊ genꝰ. ſ.
dauid. ſed de loco videbat̄ eſſe ꝯtra
ſcripturā michee. v. vbi expſſe dꝛ.
xp̄m naſcituꝝ in bethleē. ⁊ tu beth
leem effrata puulus es in milibus
iuda ex te mihi egrediet̄ q̄ ſit dña
toꝛ in iſrahel ⁊ egreſſus eius ab ini
cio a diebꝫ eternitatis. ꝓpter qđ le
giſſcribe rñderunt herodi q̄renti vbi
xp̄s naſcereꝛ. qꝙ bethleē erat natiui
tatis ſue locus. vt habet̄ math. ij.
Et dictū ſuū ꝯfirmauerūt ꝑ ſcp̄tu
ram p̄dictā michee. v. Et ꝓpt̄ h̄ na
thanael ꝯceſſis duobꝫ pmis tanq̄
manifeſte veris. q̄rit dubitatiue de a
lio. d. (A nazareth pōt aliq̄d boni
eſſe) ⁊ qꝛ philippus nō erat pfecte
inſtructus. iō duxit euꝫ ad ihm. vt
ab illo plenius audiret. ꝓpter qđ
ſequit̄ (Dixit ei philippus veni ⁊ vi
de) .i. addiſce ab eo. Notandū h̄ qꝙ
ſm veritatē euāgelij xp̄s natꝰ fuit
in bethleem. vt habet̄ math. ij. et
luce. ij. Sicut fuerat p̄dictū ꝑ ꝓphe

tam. Sed ꝯceptus fuit ⁊ nutritus in
nazareth. vt habet̄ luce. ij. ⁊. iiij. ⁊
ꝓpter h̄ vocat̄ a ꝓphetis nazareus. ⁊
ſic patet ꝯcordia ꝓph̄aꝝ. (Vidit ihe
ſus) Hic deſcribit̄ ꝯuſio nathanae
lis ꝯſūmata ꝑ xp̄m. vbi xp̄s oſten
dit ſe verā eſſe meſſiā pmiſſū ex tri
bus ſignis. qꝛ legiſpiti ſigna quē
bant. vt dꝛ. j. coꝝ. j. Judei ſigna pe
tunt. ⁊ in plibus locis in euāgelio
petierunt ſigna a xp̄o Secundū poꝛ
ibi. Rñdit iheſus. Terciū. ibi. Rñ
dit nathanael. Primū ſignuꝫ fuit
manifeſtatio occulti pñtis. ſ. inten
tionis cordis ⁊ puritatis cōſcientie
ip̄ius nathanaelis que nō poterāt
eſſe nota niſi v̄tute diuīa. ⁊ hoc eſt
qđ dicit̄ hic (Vidit ihs nathanael
venientē ad ſe) Non ſolū vidit exte
rius. ſed etiā vidit coꝛ ip̄ius interiꝰ
vñ ſequit̄ (Et dixit de eo. Ecce vere
yſrahelita in q̄ dolus nō eſt) qꝛ ſine
intētione doli ⁊ falſitatis veniebat.
vt veritatē cognoſceret (Dixit ei na
thanael) Hic poꝛ ſecundū ſigm̄ qđ
eſt reuelatio occulti p̄teriti. videns
aūt nathanael qꝙ ꝯditionē ſue mē
tis exp̄ſſerat. q̄ſiuit vnde ip̄am ſcie
bat. d. (Vñ me noſti. ⁊ xp̄s rñdit
ei) per reuelationē alterius occulti.
(Priuſq̄ philippus te vocaret cum
eſſes ſub ficu vidi te) .i. cognoui ꝓpo
ſitum cordis tui. Ad lrām prius lo
cuti fuerant ad inuicem de xp̄o ip̄e ⁊
philippus ſub ficu in tali diſtantia
qꝙ xp̄s eos nō poterat videre oculo
coꝛpali. Nec aliquis alius erat p̄
ſens q̄ potuiſſet ei referre. ⁊ iō ꝓpter
hoc ſignū ⁊ p̄cedens nathanael ſta
tim ꝯfeſſus eſt ip̄m eſſe xp̄m. vnde
ſeq̄ꝛ. (Rñdit nathanael ⁊ ait ei rab
bi. tu es filius dei. tu es rex iſrahel)
.i. ille q̄ expectat̄ vt ſit rex yſrahel
Expectāt em̄ om̄s iudei meſſiā tē
poralē regē futuꝝ. ⁊ h̄ mō videt̄ loq̄
iſte nathanael. qꝛ nō hebat adhuc
cognitionē pfectā de xp̄o. Non em̄
videt̄ intellexiſſe tūc ip̄ius diuinita
tem. qꝛ nō dixiſſet tu es rex iſrahel
ſed potius mūdi. Et ꝑ h̄ qꝙ dicit. tu

es filiꝰ dei: nõ fuit ↄfeſſus eiꝰ diuini
tatẽ. ſicut poſtea ↄfeſſus ẽ eã petrꝰ
dicẽs. Tu es xp̃s filiꝰ dei viui Mat.
xvi. ꝓpter hanc cõfeſſionẽ dictꝰ ẽ
beatꝰ a xp̃o: ſed intellexit hanc fili
acõem ꝑ quandã excellentiã grẽ.
(Rñt ihs) Hic poꝰ terciũ ſignũ qꝺ
ẽ reuelatio occulti futuri Modꝰ ei co
gnicõis humane ẽ ut ab imꝑfecto
ad ꝑfectionẽ ducaꝰ ordinate. ut pꝫ
i. phi. ⁊ qꝛ grã perficit naturã. idõ
ↄſimilis ordo ẽ in cognicõe grẽ. qꝛ
primo ẽ imꝑfectior. ⁊ poſtea ad ꝑ
fectionẽ deducit. ꝓpter qꝺ xp̃us ip
ſum nathanaelẽ iã xp̃m cognoſcẽ
tem quantũ ad grẽ excellentiã. vl
teriꝰ deducit eũ ad cognoſcendũ ſu
am diuinitatẽ ꝑ obſequiũ angelo
rum ſibi exhibendũ tanꝙ ſuꝑiori
Nulla eñ natura ẽ ſup angelicã:
niſi diuina. ⁊ hoc ẽ qꝺ dicitꝰ (Rñdit
ihs ⁊ dixit ei qꝛ dixi tibi vidi te ſub
ficu credis me eẽ xp̃m) Qꝛ tũ ad ex
cellentiaꝫ grẽ (Maius hijs videbꝭ)
cognoſcẽdo virtute diuine ſbe (Et
dixit eis) ſcꝫ philippo ⁊ nathanae
li (Amen amẽ dico vobis) Amẽ idẽ
eſt qꝛ fideliter. ⁊ ideo vbi duplicat ẽ
ſignũ maxie certitudĩs ⁊ firmitatꝭ
(Videbitꝭ celuꝫ aptũ ⁊ angelos dei
aſcendẽtes ⁊ dñdentes ſup filiũ hoĩ
nis) in obſequiũ diuinitatꝭ in hu
mana natura latentis. Si q̃rat vbi
hoc viderũt. põt dici in aſcẽſiõe xp̃i
ut hetur actu. i. cũ intuerent in celũ
euntẽ illum. ecce duo viri ac. i. duo
angeli in ſpecie virorꝝ. Siliter in re
ſurrcõe viderũt apl̃i angelos ſtan
tes ſupra ſepulchꝝ xp̃i. ⁊ in paſſi
one apparuit angelꝰ de celo confor
tãs eũ. Lu. xxij. Querit etiã hic q̃
re nathanael ñ fuit vocatꝰ ad apl̃a
tũ: cũ a xp̃o ſup alios fuerit ↄmẽda
tus. ut pꝫ ex dictis. Dicendũ qꝛ xꝰ
voluit primos fundatores ecc̃e ſim
plices hoĩes eligere: ne prima ↄuer
ſio hoĩm ad fidẽ hũane ſapiẽ aſſcri
bereꝰ ſed diuine. ꝓpter hoc iſte na
thanael ⁊ nicodemꝰ de q̃ habeꝰ. ĩ. iij
ca. non ſunt inſtituti apl̃i qꝛ erant
hoĩes lr̃ati. fuerũt tñ a principio ad
fidẽ vocati. ne ſi a pñcipio omẽs fu
iſſent ſimplices: crederent ꝑ oppoſi
tũ ꝑ ignorantiã decepti. Poſtꝙ vo
fides catholica fuit radicata paulꝰ
vocatus ẽ ad apl̃atum: q̃uis eſſet
lr̃ãtus. Vñ dicit. i. ad chorꝝ. i. Vide
te vocacõem veſtrã fratres. qꝛ non
multi ſapiẽtes.

Capitulum Secũdum

Et die tercia) Qm̃ ad eẽ ſeq̃
tur operari: cũ oĩa ſint deẽmi
nata ꝓprio ope ut dicit. iiij
metha. Jdeo poſtꝙ euangl̃a oñdt
diuinitatẽ xp̃i ꝑ eternã emanacõꝫ
a prẽ. Hic ↄñr declarat eã in opere
ſcꝫ ꝑ opa miãculoſa q̃ ſunt diuine
ṽtutis manifeſtatiã. qꝛ tranſcẽdũt
virtutẽ totiꝰ nature create. Et diui
dit in tres. qꝛ primo ponunt opera
q̃ fecit xp̃s inter hoĩes ↄuerſando.
ſcdõ q̃ fecit moriendo. xij. ca. Tercõ
q̃ fecit reſurgẽdo. xx. ca. Prima in
duas. qꝛ primo ponit opꝰ diuinũ
quantũ ad mutacõem nature. ſcdõ
q̃ntũ ad effectũ grẽ. iij. ca. ibi. Erãt
hõ. Prima adhꝰ in duas. qꝛ primo
ponit opꝰ miraculoſũ corã diſcipu
lis ut in fide firment Secundo corã
turbis ut ↄuertant. ibi. Poſt hꝰ de
ſcendit. Prima in tres. qꝛ p̃mo po
nit miraculi occaſio. Scdõ eiꝰ appro
batio. ibi. Erat aũt. Tercio ipſius
approbatio. ibi. Et dixit eis ihus.
Circa primũ ſciendũ qꝛ occaſio hꝰ
miraculi fuit defectus vini in nup
tijs. ⁊ ideo euangl̃a deſcribit ipãs
nuptias quantũ ad earũ circũſtan
tias. d. (Et die tercia) ſcꝫ a vocacõe
philippi ⁊ nathanael frĩs eius. et
ſic nõtur tps (Nuptie facte ſũt in
chana galilee) ⁊ ſic pꝫ locꝰ. Cha
na eñ quedã villa ẽ ſita in galilea
(Et erat maria mr̃ ihu ibi Vocatꝰ
ẽ aũt ihs ⁊ diſcipuli eius ad nupti
as) Licet aũt alij plures fuerint in
iſtis nuptijs: tñ ihs ⁊ mr̃ eiꝰ ⁊ diſ
cipuli eiꝰ expreſſiꝰ noĩant qꝛ nõ fit
hic mentio de nuptijs niſi ratione

miraculi ibidē ꝓpetrati. qđ fuit fa-
ctum ꝑ matris interpellationē ⁊ ꝑ
ipſius ihū opationē. ⁊ ad diſciplo-
rum ꝯfirmationē. Et ꝑ hͦ etiā exclu
ditur error eorū qui dicūt nuptias
eſſe pctm̄. qꝛ ſi nuptie eſſent illici-
te ihs ⁊ mater eius nō fuiſſent in il
la ſocietate. Dicit᷑ etiā ꝯmuniter ꝙ
iſte nuptie fuerūt iohānis euange
liſte a q̊bꝫ eū xp̄s vocauit añ ꝯſum
mationē mr̄imonij ꝑ copulā cārnis
Ex hͦ in eccleſia obſuat᷑ ꝙ añ cāna
lem copulā pōt licite alter ꝯiugum
intrare religionē. Hoc aūt videt᷑ ꝑ
dictū ihero. in ꝓlogo. vbi dꝛ ꝙ xp̄s
vocauit eū de nuptijs nubere volen
tem. ex q̊ videt᷑ ꝙ fuerūt nuptie ſue
Quia xp̄s nō legiꝰ in alijs nuptijs
fuiſſe. hͦ etiā videt᷑ ꝑ hͦ ꝙ mater ihe
ſu erat ibi tanꝙ̄ in nuptijs nepotis
ſui. Nō em̄ eſt veriſile ꝙ ip̄a veniſſꝫ
niſi multū attinuiſſꝫ ſibi ſicut iuit
ad elizabeth cognatā ſuā. feſtinā-
ter tm̄ vt habet᷑ luce. ij. Quia ſm ꝙ
dicit ambroſ. nō libenter ſtabat in
publico: ſed magis orōnis ſecreto.
(Et deficiēte vino) Hic tangiꝰ occa
ſio miraculi (Dixit mr̄ ihū ad eum.
vinū nō hn̄t) .ſ. ad ſufficientiā. Ex
corde em̄ piſſimo voluit ꝓuenire to
talem defectū ne appareret ꝯfuſio.
iō inuitauit filiū quē ſciebat ad hoc
potentē ſicut a principio edocta fue
rat ꝑ angelū ⁊ ꝑ ſpiritūſanctū Nō
tm̄ ip̄m inuitauerāt ad miracula añ
etatē ꝑfectā. qꝛ nō decebat vt vide-
bitur (Dixit ei ihs quid mihi ⁊ tibi
eſt mulier) Cū xp̄s maximā reuerē
tiam matri ſue detulerit mirū videꝰ
ꝙ ſic extranee matri ſue rn̄dit. ideo
dicit augꝰ. ꝙ facere miracula ei ꝯpe
tebat ſm diuinā naturā quā a ma
tre nō habuit. iō ꝓdicto mō rn̄den
do matri. oñdere voluit ꝙ in hoc nō
tenebat᷑ ei obedire. Quia in natuā
diuina nihil habuit a mr̄e. nec per
ꝯſequēs cū eo aliq̇d eſſe ꝯmune. iō
dicit. (Quid mihi ⁊ tibi ē mulier)
quaſi dicat virtutē faciēdi miracu-
la a te nō habeo. ſꝫ qꝛ hūanitatē in

q̄ paſſus eſt traxit a mrē. ideo addi
dit (nondū venit hora mea) .i. tēpꝰ
patiendi in natura quā habeo a te
⁊ tūc te recognoſcā. ⁊ tibi ꝯdeſcen-
dam. vñ ⁊ tūc eā recōmendauit io-
hanni. vt habet᷑ infra. xix. Scđ; cri
ſoſ. aliter expoꝰ. qꝛ ſm ip̄m btā vir
go ex pietate mota voluit ꝓoccupa
re tp̄s debitū faciēdi miraculū Illd
em̄ miraculū īter miracula xp̄i erāt
primū ⁊ ad ꝯfirmationē diſciplorꝫ
vt dꝛ infra eodē ca. ⁊ iō debuit eſſe
notū ibidē exn̄tibꝫ ⁊ gratū ip̄is ꝯui
uantibꝫ. hͦ aūt magis fuit eo ꝙ fcm
eſt poſt vini totalē defectū. ꝙ̄ ſi an
tea fuiſſꝫ factū. ⁊ qꝛ mater ihesu vo-
luit ꝓuenire totalē defectū. vt ꝓdi-
ctum eſt. iō dixit illi ihs (Quid mi
hi ⁊ tibi eſt mulier) .q.d. Scire tē-
pus aptū ad miracula faciēda non
eſt mihi ⁊ tibi cōmune: ſꝫ mihi ſoli
ꝯuenit. ꝓpter qđ ſubdit (Nondū ve
nit hora mea) .i. tp̄s ꝯueniēs ad fa
ciendū miraculū mihi ſoli notum.
Ex hͦ aūt ꝙ dꝛ hora mea. dicūt qui
dā heretici dicti priſtilianiſte ꝙ fcā
xp̄i ⁊ aliorꝫ hoīm ſubiacēt facto ſide
rum. Sed hͦ eſt falſū nō ſolū de xp̄o:
ſꝫ etiā de oī hoīe. Quia vtus intelle
ctuatis nō eſt allegata organo cor
pali. ⁊ iđō nō eſt ſubiecta alicuiꝗ
actōni corpali. ꝓpter qđ influxꝰ ſi-
derū nō ꝑtingit directe ad ip̄m: ſed
tm̄modo indirecte inquantū impſ-
ſio facta in appetitu ſenſitiō redun-
dat quodāmō ad appetitū intelle-
ctiuum. vt dꝛ. iij. de aīa. ſed hͦ non
eſt ꝑ modū nēcitatis. qꝛ hō ꝑ appe
titum intellectiuū pōt moueri ad cō
trarium. ꝓpter qđ ptholomeus qui
fuit maximus aſtrologus dicit in
centilogio. ſapiēs dn̄abitur aſtris
qꝛ nō ſequit᷑ appetitū ſenſualitatis
ſed dictamen recte rationis. ⁊ ideo
exponendū eſt (Nondū venit ⁊c̄)
.i. horā ꝯueniēs faciēdi miaclm a me
ſola cogͣta. ⁊ huic ꝯſonat lrā ſeq̄nſ
qꝛ mr̄ ihū ex eius rn̄ſione nō oñdit
petitionē ſuam repulſā. ſꝫ ꝯuenien
ter dilatā. vñ ſequit᷑ (Dicit mr̄ eiꝰ

miniſtris) qui ſeruiebant in nup
tijs (Quodcunqꝫ dixerit vobis facite)
Expectãs hora ↄueniẽti a filio ſuo
cognita implecõnem peticõis ſue.
(Erant aũt) Hic dñr ponit mira
culi ꝑpetratio. Et deſcribit veritas
miraculi ex pluribꝫ ↄditionibꝫ. Pri
mo ex ꝑte vaſoꝝ cũ dicit (Erãt ibi
lapidee ydrie ſex poſite ſcḋm puriſica
tionẽ iudeoꝝ. Ex tradicõe eñ ſeni
orũ iudei viſa freq̃nter lauabant ⁊
purificabãt. ſcḋm ꝙ dicit Marci. vij
Et idõ ad hꝰ faciendũ erãt ibi poſite
ille ydrie. qꝛ erãt vaſa ad reponen
dũ aquã pro hmõi purificacõe fa
cienda. ⁊ ex hꝰ miraculũ fuit euidẽ
tiꝰ qꝛ ſi fuiſſet aqua ↄuerſa in vinũ
in vaſis vinarijs: poſſet credi ꝙ il
lud vinũ preextitiſſet ibidẽ (Capiẽ
tes ſingule metretas binas vel tri
nas) Metreta quedã menſura ẽ cõ
tinẽs decem ſextarios ut dicit yſido
rus. xvi. ethimologiaꝝ. Sed cuius
quãtitatꝭ erat ſextariꝰ nõ ẽ certum
qꝛ nõ eſt eiuſdẽ quãtitatis in diui
ſis terrꝭ. in eadẽ etiã terra variat ĩ
diuiſis villis. Jſidorus aũt dic̃. xvi
ethimologiaꝝ ꝙ ſextariꝰ ↄtinet du
as libras tm̃. ⁊ ſcḋm hoc ẽ valde par
uus (Dicit eis ihesus) .ſ. miniſtris.
(Jmplete ydrias aq̃) qꝛ aliq̃d de
aqua ibi pꝰ poſita aſſumpſerãt ad
purificacõeꝫ vaſoꝝ. ideo iuſſit iſtus
ſuppleri qꝺ fuerat amotũ. Vñ ſub
dit (Et impleuerũt eas vſqꝫ ad ſũ
mũ) ꝑ hoc fuit etiã miraculũ euidẽ
tiꝰ ꝙ aq̃ appoſita fuit de nouo. ⁊ ꝑ
miniſtros q̃ ſciebãt totalẽ defectuꝫ
vini. qꝛ cũ implete fuiſſent: aq̃ con
uerſa ẽ in vinũ ṽtute diuĩa (Et di
xit eis ihs) Hic dñr ponit miracu
li facti approbatio. Voluit eñ xp̃s
ꝙ ille q̃ principalior erat inter ↄui
uas primo de vino illo guſtaret. ⁊
ex ↄmendacõe illiꝰ miraculũ notiꝰ
fieret. ꝓpter qꝺ dicit (Ferte archi
triclino) Dicit eñ architriclinꝰ ab
archos qꝺ eſt princeps. ⁊ triclinuꝫ
qꝺ eſt locus vbi hoĩes ſedent in cõ
uiuio. qꝛ antiq̃tus comedebãt ſedẽ
tes in lectis ꝓpter hoc in ſcptura di
cunꝰ comedentes accũbere vel recũbe
re. Locus eñ vbi fiebãt ordines le
ctorũ ad ſedẽdũ vocat hic triclinũ.
⁊ idõ architriclinus non ẽ nomen ꝓ
prium: ſed ſignificat illum q̃ pricipali
ter int̃ ↄuiuas ſedebat. Et ꝓbabile
ẽ ꝙ fuerit aliq̃s ſacerdos illiꝰ tꝑis
q̃ ſtabat in nuptijs ad bñdicendũ
⁊ ad oñdendũ qualiter debãt ꝓ
cedere ſcḋm legẽ ⁊ ſtatuta ſeniorũ. Se
quit (Vt aũt guſtauit architriclinꝰ
aquã vinũ factã) .ſ. mutatã ĩ vinũ
(⁊ nõ ſciebat vnde eſſꝫ) .ſ. ꝑ virtutẽ
xp̄i (Miniſtri autẽ ſciebant q̃ hau
ſerãt aquã) ad ſupplenduꝫ vini de
fectũ ex precepto xp̄i (Vocat ſpõſũ
archi.) q̃ſi ad arguendũ eũ. Vnde
ſubdiꝰ (Et dixit eis. oĩs homo) pru
dent agens (Primũ) .ſ. in pricipio
(bonũ vinũ ponit) .ſ. apponit ipſis
ↄuiuantibꝫ. qꝛ tunc ſẽſus ẽ viuax ⁊
pot diſcernẽ vini bonitatẽ ⁊ accep
tare. nõ ſic aũt poſt ebrietatẽ. Jdõ
ſubdit (Et cũ inebriati fuerint tũc
id qꝺ deteriꝰ eſt) apponit ipſis ↄui
uantibꝫ qꝛ tũc neſciũt diſcernẽ int̃
bonũ ⁊ malũ (Tu autẽ ſeruaſti vi
num bonũ vſqꝫ adhꝰ) q. d. imprudẽ
ter feciſti ↄuium. iſte tñ ignorãter
loq̃baꝰ ut predictũ ẽ (Hoc fec̃) Hic
poꝰ miraculi ꝑpetrati cõcluſio. qꝛ hꝰ
miraculũ primo a xp̄o factũ eſt ad
manifeſtandũ veritatẽ diuitatꝭ in
eo latentẽ ⁊ ad fidẽ coꝝ ↄfirmandũ
Et hꝰ eſt qꝺ dꝛ (Hoc fecit iniciũ ſig
noꝝ iſtus in chana gali) Qꝛ iſtud
fuit primũ miraculũ ab ipſo factũ
ut pleniꝰ videbit in fine hꝰ ca. (Et
manifeſtauit glãm ſuã) .ſ. diuini
tatꝭ potentiã (Et crediderũt in eum
diſcipuli eiꝰ) Qꝛ aliq̃ de nouo credi
derũt in eũ. ⁊ illi qui prius credide
rãt ut andreas ⁊ alij ut predictuꝫ ẽ
ꝑ hoc in fide ſolidati fuerũt (Poſt
hꝰ deſcendit) Poſita immutacõe na
ture coram diſcipulis. hic idem oñ
ditur corã turbis non ꝑ tunc facta
ſed qꝛ predicitur in poſterum fiẽda
ut videbitur. Et diuiditur in duas
t.v.

q̄ primo oñditur ꝓpoſitū. ſecūdo ex
h̄ ſequēs fructus declarat̄ ibi. Cum
aūt eſſ; iheroſolimis. Iſta imuta-
tio nature eſt ſuſcitatio corpis ſui
quā hic p̄nunciat ſe facturꝫ in ſua
reſurrectōne. Et diuidit̄ in tres. q̄
p̄mo po² hui9 denūciationis occa-
ſio. ſecūdo ſubiungit̄ ipa p̄nuncia-
tio. ibi Rñderunt ḡ. tercio p̄nuncia
tionis interp̄tatio. ibi. Dixerunt ḡ
Pria in duas. q̄ p̄° ꝯtinuat hyſto
riam. ſecūdo deſcēdit ad ꝓpriā mate
riam. ibi. Et ꝓpe erat paſca. In pri
ma pte dicit ſic ꝯtinuādo ad p̄cedēs-
tia. (Poſt h̄). i. poſt mutationē aq̄
in vinū p̄dictā (Deſcēdit ī caphar
naum) Illa em̄ ciuitas erat metropo
lis galilee. ⁊ iō illuc voluit venire q̄
inceperat iā gl̄iam ſuā maīfeſtare
(Ipē ⁊ mater ei9) q̄m ioſeph mor
tuo xp̄s comitabat̄ mrēm ſuā ad ī
pendendū ei debitū obſequiū (⁊ fra
tres eius) ñ q̄ eſſent filij maīe ma
tris eius vt dicit helindius heretic9
qui dixit eam fuiſſe cognitā a ioſe-
ph poſt xp̄i natiuitatē. ⁊ de ea fili
os genuiſſe q̄ dicun² h̄ frēs q̄ ex ea
dem mrē licet nō ex eodē prē. Sed h̄
fuit improbatū math. j. c. ꝓpt̄ q̄d
alij dixert̄ q̄ fuerunt filij ioſeph de
alia vxore. dicunt̄ tñ h̄ frēs xp̄i. eo
q̄ ioſeph putabat̄ pr̄ eius. Sed h̄
eſt falſū. q̄ cū xp̄s mrēm ſuā ī cru
ce nō ꝯmēdauerit niſi v̄gini etiā cū
iā in etate pceſſerat. nō eſt veriſile
q̄ ioſeph q̄ fuit aſſignatus a deo p̄
cipuus cuſtos eius ⁊ in iuuētute v̄
ginis nō fuit ꝯſilr̄ virgo. imo cū ea
votū v̄ginitatis emiſit. q̄ erat ī cō-
ſiliꝫ ꝓpoſito ſicut ipa. ꝓut diffuſius
tractat̄. iiij. ſnīaꝝ. vbi agit̄ de cōiu
gio marie ⁊ ioſeph De h̄ etiā plei9
dixi ſup lucā. j. c. Dicū² igit̄ h̄ frēs
xp̄i cognati ei9. q̄ illi q̄ ſūt de eadē
cognatōe in ſcp̄tura noīan² freq̄ue
ter frēs. vñ geñ. xiij. dixit abrahaꝫ
ad loth. Ne ſit iurgiuꝫ int̄ me ⁊ te
frēs em̄ ſum9 tñ loth erat nepos ip
ſius. ⁊ ſeq̄² (⁊ mā̄ſerunt ibi nō mlt̄
tis diebꝫ) q̄ imminebat tp̄s eūdi in

ihrl̄m. vt patebit pte ſeq̄nti (⁊ ꝓpe
erat) Poſita ꝯtinuatōe hyſtorie. h̄
ꝯñr po² occaſio p̄nunciādi ſuā r̄ſur
rectionē futurā. q̄ aſcendēs ihrl̄m e
iecit de tēplo vendētes ⁊ emētes q̄d
videbat̄ ptinere ad pſonā ſup po-
pulū auctem habentē. ⁊ iō huius
auctis petierūt iudei ſignū. ⁊ h̄ oc-
caſio fuit p̄dicendi ſignū ſue reſur
rectionis. ⁊ h̄ eſt q̄d dr̄. (⁊ ꝓpe erat
paſca iudeoꝝ) In tribꝫ em̄ ſolēnita
tibus in anno tenebāt̄ cōuenire in
ihrl̄m. ſ. in ſolēnitate paſche. penth̄
⁊ tabernaculoꝝ. vt habet̄ exo. xxiij
verumtamē de feſto tabernacl̄oꝝ ⁊
penth̄. aliq̄ñ diſpenſabat̄ cū illī q̄
erāt a remotis. nō tñ de ſolemnita
te paſcali. ⁊ h̄ eſt q̄d ſubdit̄ (⁊ a-
ſcendit ih̄s iheroſolimā) ex h̄ cōfu-
tatur error manichei. q̄ dicit ve. teſ.
a dyabolo eſſe datū. q̄ xp̄s nullo°
obſuaſſet ipm̄ (⁊ inuenit ī tēplo)
noīe tēpli nō accipit̄ h̄ ipa domus
dñi. in qua erat altaē thimiamatl̄
⁊ candelabꝝ. nec atriū ſacerdotū in
quo erat altare holocauſtoꝝ. Sed
quoddā atriū vbi hoīes orabāt et
doctores etiā docebāt ibidē. ⁊ etiaꝫ
ibi vendebant̄ ea q̄ in tēplo offere-
bant̄. ⁊ h̄ eſt q̄d dr̄ (Vendentes o-
ues ⁊ boues ⁊ colūbas) ⁊ q̄ talia nō
poterāt de longinquo adduci. ideo
ſacerdotes cupiditate ducti ſtatue-
rant hoīes talia ibi vendentes. vt ve-
nientes de longinquo nō haberent
excuſationē de oblationibꝫ dimittē
dis. Aliqui etiā eorū nō habebant
pecuniā. iō ſacerdotes ſtatuerāt ibi
cāpſores q̄ ſub cautōe tradebāt pe
cuniā ⁊ cū h̄ vltra ſortē aliq̄ munu
ſcula r̄cipiebāt. nō tñ pecuniā ne ar
guerent̄ maīfeſte facē ꝯ legē deut̄.
xxiij. vbi dr̄. Non dabis fratri tuo
ad vſurā pecuniā r̄c. ⁊ h̄ eſt q̄d dr̄
(Et nūmularios ſedentes) Quia h̄
erat illicitū ꝓpter cupiditatē ſacer-
dotum qui diuerſ̄ adinuētionibus
depaupabant populū. vt patet ex
p̄dictis. Et q̄ fraus ⁊ tumultus ſo
let annecti mercatōi q̄ ꝯtriant̄ orōi.

ideo ſequit̃ (Et cū feciſſet quaſi fla
gellū de funiculis oēs eiceret de tem
plo ꝛc̃) Et pꝫ lrã vſqꝫ ibi (Recorda
ti ſunt vo diſcipuli ꝙ ſcriptuꝫ eſt)
Pſ. lxviij. de xp̃o (Zelus dom9 tue
comedit me) Ex facto em̃ xp̃i recoꝛ
dati ſunt ſcp̃ture illi9 ꝛ impletõis
eius de xp̃o. Querit̃ hic quare nõ
reſiſtebant ei cū ipſi eēnt multi ꝛ ip
ſe ſolus ꝛ paꝝ adhuc reputat9. Di
cenduꝫ ꝙ diuina virt9 in illo facto
opabat̃ q̄ apparebat in effcū cū vo
lebat. ſicꝫ inferi9. xviij. c. Solo ver
bo pſtrauit eos q̃ volebãt eū cape.
Corpus ei xp̃i erat inſtrumentū di
uinitati ꝯiunctuꝫ. ꝛ idõ ex oculis q̃
dã fulgur exibat v̾tute diuina eos
deterrẽs: ita ꝙ reſiſtẽ non audebãt
Sicꝫ in paſſione vox illa q̄ erat d̾uini
tatis quodãmodo inſtrumentū: p
ſtrauit magnã multitudinẽ arma
toꝝ. Solet etiã queri ab aliq̃bus.
quõ fec̃ flagellū de funiculis ꝙ nõ
vendebant ibi funiculi. ſed ſolū illa
q̄ debant in tẽplo offerri. Et dicūt
aliq̃ ꝙ ipſe xp̃s vtebat̃ funiculo p
cingulo ꝛ illū funiculū accepit de q̃
erat precinct9 ꝛ ipſū duplicãdo fec̃
q̃ſi flagellū q̃uis hoc nõ habeat ex
preſſe in textu: tñ pbabiliter p̃t cre
di. ꝙ non oĩa ſcripta ſunt. ut dicit̃
in fine hui9 euãgelij (Rñderunt g̃)
Hic ponit̃ ſue reſurrcõis prenūcia-
tio. ꝙ occaſione h9 facti petiert̃ ab
eo ſignū ipſi iudei dicẽtes (Qd ſig
nū oñdis nobis. ꝙ h̃ facis) Quis
em̃ factū eſſet bonū de ſe: tñ nõ pti
nebat ad quẽlibꝫ hoc facere: ſed ſo
luꝫ ad eū qui hꝫ auc̃tem corrigẽdi
exceſſus ſacerdotū. qd nõ ꝯueiebat
alicui de cõi pplo cū ſacerdotes eẽnt
in illo pplo ſupiores. ſꝫ pphete miſ-
ſi ad hoc ſpecialit̃ a deo. ꝛ idõ petie
runt ſignū miſſionis ſue. ꝛ ipſe de
dit eis ſignū ptãtis diuine in ſuſci
tacõe ſui corpis pp̃a virtute. ꝛ hoc ẽ
qd dicit̃ (Rñdet eis ih̃s. ſoluite tẽ-
plū hoc) Nõ eſt verbū inductm̃ ad
hoc faciendū cū fuerit ſimpliciť ma
lum ex pte iudeoꝝ. Ad malū autē
xp̃s nõ poterat inducere: ſed ẽ v̾bū
denunciatm̃ ei9 qd erat p ipſos fiẽ
dū. q. d. (Soluite tẽplum hoc). i. ſol
uetis. Qꝛ in paſſione xp̃i aĩa fuit
ſoluta a corpe. ꝛ ſangs a carne. et
ꝯtinuitas mẽbroꝝ in ꝯfixiõe clauo
rum ꝛ lancee (Et in tribꝫ diebꝫ exci
tabo illud) Nõ dicit p9 tres dies ꝙ
xp̃s non fuit mortu9 tribꝫ diebꝫ cõ
plete (Dixerūt ergo) Hic ponit̃ ſue
prenūtiacõis interp̃tatio. Et diui
dit̃ in duo. ꝙ primo ponit̃ interp̃
tatio iudeoꝝ falſa. ſcdõ interp̃tatio
euãgeliſte. ibi. Ille aūt. Circa pri
mū ſciendū ꝙ iudei petierãt a xp̃o
ſignū nõ ad credendū ꝛ venerandū
ſed magꝭ ad deridẽdum ꝛ impugñ
dū. Qd pꝫ ex hoc ꝙ ſtati impugñe
runt dictū ſuū. ꝛ iõ non fuerūt dig
ni ut prediceret eis corpis ſui reſur
rectionẽ manifeſte: ſꝫ occulte vocãs
corp9 ſuū templū. ꝛ iõ voluerūt ar
guẽ dictū ſuum p materiale tẽpluꝫ
ꝛ hoc ẽ qd dicit̃ (Dixerūt g̃ iudei).
xlvi. annis edificatū ẽ templū h̃ ꝛ
tu in tribꝫ diebꝫ excitab illud: Hoc
dicūt deridẽdo q̃ſi ſi eẽt ei impoſſibi
le. multo pl9 deriſiſſent: ſi reſurrcõꝫ
corpis ſui predixiſſꝫ manifeſte. ꝙ
difficili9 ẽ reſuſcitare mortuū q̃ edi
ficare tale tẽplū. Sciẽdū etiã ꝙ nõ
loq̃tur hic de tẽplo facto p ſalomo
nẽ. ꝙ illud fuit edificatū in vij. an
nis. ut h̃r. iij. Re. vi. Et pretea. ꝙ
fuit p nabugodonoſoꝛ deſtructū. ii
ij. Re. vlti. ſed loq̃tur de tẽplo reedi
ficato poſt captiuitatẽ babilonicã
A primo em̃ anno cyri regis perſa
rum in quo data eſt pplo licẽtia re
deundi ꝛ templū reedificandi vſqꝫ
ad ſextū annū darij ſub quo ꝯſum
matū ẽ illud templū fluxert̃. xlvi.
anni. ꝙ iudei impediebant̃ a natio
nibꝫ in circuitu eoꝝ exiſtẽtibꝫ in edi
ficacõe tẽpli. Iſte numerus pꝫ per
hoc. ꝙ cyrus regnauit. xxx. annis
Cambiſes fili9 eius poſt eum. x. ꝙ
non cõputat̃ tps quo regnauit cū
p̃re. poſt eū regnauerūt ſucceſſiue
duo magi. ſed tps eoꝝ dimittitur

q̄ꝛ regnauerunt tm̄. vij. mēſibus q̄
bus ſucceſſit darius in cuius ſexto
anno ꝯſūmatū eſt tēpli opus. ⁊ iō
de iſto tēplo loquebaŧ. q̄ꝛ illud ſta
bat in eorū p̄ntia. ⁊ illud oñdebaŧ
vt3 in lrā. Hec aūt. xlvj. annoꝝ ac
ceptio accipiŧ ſcḋm expoſitores lati⸗
nos ⁊ grecos. Scḋm hebreos opoꝛt3
aliter accipe. ſicut dixi in principio
libꝛi eſdre. ⁊. ix. ca. dañ. tñ de verifi
catione huiꝰ dicti. xlvj. annis edi
ficatum eſt templū. hō nō eſt multū
curandū. q̄ꝛ non eſt verbū xp̄i. nec
euāgeliſte niſi tātū referendo. ſ3 eſt
verbū iudeoꝝ deridēdo xp̄m vt dictū
eſt. Contra quē multa falſa dixer̄t
vt. ꝭ. refert euāgeliſta. (Ille autē)
Hic poꝰ interp̄tatio vera q̄ꝛ loq̄baꝰ
de coꝛpe ſuo noīe tēpli. Quia hūa
nitas xp̄i erat ſp̄ūale habitaculū
ip̄ius dei. ⁊ hō eſt qḋ dicit euangeli
ſta (Ille aūt dicebat de templo coꝛ
poris ſui) Hāc aūt interp̄tationē
nō ꝯgnouerūt tūc ap̄li. qḋ pt3 ex hō
qḋ poſtea petrus audiēs ab eo eiuſ
paſſionē futurā voluit eū impedire
math. xvj. ſed poſt reſurrectionem
xp̄i hāc intellexerūt interp̄tationē
qñ aperuit illꝭ ſenſū vt ītelligerent
ſcp̄turas lu. vl. ⁊ hō eſt qḋ dr̄ (Cū ḡ
reſurrexiſſ3 a moꝛtuis recoꝛdati ſūt
diſcipli eius q̄ꝛ hō dicebat) .ſ. intelli
gendo (De coꝛpe ſuo ⁊ crediderūt ſcri
pture) .ſ. ꝓphaꝝ loquentiū de xp̄i re
ſurrectōe futura tercia die oꝛee. vj.
viuificabit nos pꝰ duos dies. ⁊ in
die tcīa ſuſcitabit nos. hō dixit ꝓpha
q̄ꝛ reſurrectio xp̄i fuit cā̄ reſurrectio
nis nr̄e. ⁊ ione. ij. dr̄. q̄ꝛ ionas fuit
iij. diebꝫ ⁊. iij. noctibꝫ ī vētre ceti ī fi
gura ip̄ius xp̄i (Et ſmonē quē di⸗
xit ihs) q̄ꝛ tūc ꝑceperūt ipletionē v̄
bi illiꝰ (Cū aūt eſſ3) hō vltīo poꝰ fru⸗
ctus denūciatōis ⁊ p̄dicationis xp̄i
Quia xp̄s exñs iheroſolis in feſto
paſcali ꝓpl̄m docuit ⁊ multa miācu
la fecit ad ꝯfirmationē ſue doctrine
ex q̇bꝫ multi fuerūt moti ad creden
dū. ⁊ hō eſt qḋ dr̄ (Cū aūt eſſ3 ihero
ſolimis in paſca in die feſto) Non

accipiŧ hō dies ꝓ vna die naturali ł
artificiali tm̄. ſ3 ꝓ toto tp̄e ſolēnita
tis paſche q̄ durabat ꝑ. vij. dies cō
tinuos. (Multi crediderunt in noīe
eius) Credentes q̄ ip̄e eſſet vere xp̄ſ
(Vidētes ſigna q̄ faciebat) Sicut ei
ſufficiēter oñr veritas ſubiacēs fa⸗
cultati naturali intellectꝰ qñ redu⸗
citur ad p̄ma p̄ncipia per ſe nota.
Ita veritas excedēs facultatē intel⸗
lectus q̄lis erat iſta. qñ ꝯfirmaŧ ꝑ
opa diuīa. q̄ꝛ certū eſt q̄ deus non
p̄ōt eſſe teſtis falſitatis. Et ideo qñ
ad ꝯfirmationē alicuius doctrine ī
duciŧ opus diuinū ſufficiēter oñr.
qḋ dictū eſt in illa eſſe verū. verūtñ
q̄ꝛ in illis credētibꝫ aliq̄ erant adhꝰ
impfecti ⁊ aliq̄ iungebanŧ eis qui
erāt tm̄mō ficti Ideo xp̄s adhꝰ non
reuelabat eis altioꝛa miſteria catho
lice fidei. q̄ꝛ ficti indigni erāt audiē
⁊ impfecti adhꝰ nō poterāt capere ꝓ⸗
pter qḋ etiā ip̄is ap̄lis dixit ihs ꝭ.
xvj. ca. Multa habeo vobis dicere:
ſed nō poteſtis poꝛtare mō. et hō eſt
qḋ diciŧ (Ihs aūt non credebat ſe
metip̄m eis) altioꝛa miſteria. ſ. ſibi
reuelando. ⁊ ſubdiꝰ cauſa (Eo q̄ ip̄e
noſſet oīs) .ſ. iſtoꝝ impfectionē et
illoꝝ fictionē. modus ꝑ quē cogno
ſcebat hō ſubdiŧ. (Et q̄ꝛ opus ei nō
erat) .i. neceſſe (Vt q̇s teſtimoniū
ꝑhiberet de hoīe) .i. vt mentē ⁊ ſta⸗
tum cuiuſlibet hoīs cognoſceret ꝑ ī
foꝛmationē alterius. q̄ꝛ hō ſciebat ꝑ
fecte ꝑ ſemetip̄m. ꝓpter hō ſequitur
(Ip̄e eñ ſciebat q̇d eſſet in hoīe) .i.
in mēte ⁊ ſtatu cuiuſlibꝫ hoīs. ⁊ ex
hoc euangeliſta oñdit ip̄m eſſe deū
cuius ꝓpriū eſt ſcire ſecreta coꝛdiū.
Ad maioꝛē euidentiā p̄dictoꝝ que
riturvtꝝ ꝯuerſio aque in vinū de q̄
dictū eſt fuerit xp̄i primū miracu⸗
lum. Et arguiŧ primo q̄ non quia
chriſtus fecit miracula ad indu⸗
cendum homines ad fidem. vt di⸗
ctum eſt. ſed ante illas nuptias a⸗
liqui ei credebant. ⁊ aliqui vero ſi⸗
cut diſcipuli ei adherebant quia ſi
cut dictū eſt. Vocatus eſt iheſus ⁊

diſcipuli ei⁹ ad nuptias. ğ videt̃ q̈
ab eo aliq̃ miracula viderãt. Jtẽ il
lud miraculũ fecit xp̄s exñs . xxx.
annoꝝ. qꝛ poſt baptiſmũ ſuum feč
illud. ut pꝫ ex p̄dcĩs. Jpſe autē
erãt incipiẽs. xxx. annoꝝ qñ bapti
ſatus ẽ. ut h̃etur luce. iij. Sed in li
bꝫ de infãtia ſaluatoris ſcribunt̃ mul
ta miracl̃a q̃ fecit in puericia. ğ ač
Contra h̃ eſt illud qđ dictũ ẽ in lit
tera. hoc iniciũ ſignoꝝ fecit ih̃s ač
h̃nſio. non ẽ qō de xp̄i ptãte in ope
ribꝫ miraculoſis. qꝛ ſuam ptãtem
a principio habuit. ſed q̃ritur de tẽ
pore quo vſus ẽ iſta in natura aſſũ
pta q̃ erat organũ diuinitatꝭ: etiã
in miraculis faciendis. Vñ ad ta
ctũ man⁹ eius ſanabant̃ infirmi cu
rabant̃ leproſi. illuĩabant̃ ceci ⁊ ad
vocẽ ei⁹ ſuſcitabant̃ mortui ⁊ ſic pꝫ
q̈ qō eſt de facto. ꝓpt̃ qđ ſũt h̃ duo
vidẽda. Primo quid ſit circa h̃ fa
ctũ. Scđō q̃ circa hoc ↄueniẽtia ſũt.
Circa primũ dixerunt aliq̃ q̈ ↄũſio
aq̃ in vinũ nō fuit primũ miãculũ
xp̄i abſolute. qꝛ plura alia añ fece
rat: ſed fuerat primũ quantũ ad il
la miracula q̃ fecit xp̄s in cōſpectu
diſcipuloꝝ ſuorũ. ꝓpter h̃ ſignãter
nō dicit euangeliũ hoc fecit iniciũ
ſignoꝝ ih̃s tm̃: ſed addidit in cha
na galilee. ⁊ manifeſtauit gl̃iam
ſuã ⁊ crediderũt in eũ diſcipuli eius
q. d. Alibi alia ſigñ fecit Sed hoc ẽ ↄ
veritatẽ euangelij. qꝛ ſupra dixeãt
euangl̃a q̈ xp̄s adhuc erat incog̃
tus nō ſolũ ipſi ꝓplo: ſʒ iohi p̄cur
ſori ei⁹ Vnde iohes bapt̃. de xp̄o lo
q̃ns dixit. ⁊ ego neſciebã eũ. ſcꝫ añ
baptiſmũ ut ſ̃ dictũ eſt. Similiter lo
quẽs iudeis dixit. Medius ãt vr̃m
ſtetit quẽ vos neſcitꝭ. Si ãt aliq̃ mi
racula feciſſʒ: nō fuiſſet ſic incogni
tus ⁊ maxime ſuo p̄curſori. Quia
ad ipſũ manifeſtãdũ nat⁹ erat. ut
đꝛ lu. i. immo eč nec p̄curſoẽ indi
guiſſet. qꝛ ei⁹ miracl̃a ſufficienter
maĩfeſtaſſent eũ. ⁊ iō dicere q̈ fece
rat miracl̃a añ baptiſmũ ẽ exp̄ſſe
ↄ euangeliũ. poſt baptiſmũ vo pri
mum ſignũ fuit p̄dcã ↄũſio aq̃ in
vinũ. ⁊ p ↄñs fuit miraculũ ei⁹ ſim
plicit̃ primũ. Circa ſcđm ſciẽdũ q̈
miracula xp̄i ordinabant̃ ad duo
ſcꝫ ad manifeſtacõeꝫ ſue đ'initatis
⁊ ad ↄfirmacõꝫ ſue doctrine p quã
hoĩes ad fidẽ adducebant̃ ⁊ q̈tum
ad vtrũq̈ꝫ fuit ↄueniẽs differre ope
racõꝫ miraculoꝝ vſqꝫ p⁹ baptiſmũ
Hoc p̄mo declarat̃ in q̈tũ miracl̃a
erãt doctrine ſue ↄfirmatiã. qꝛ cõfir
matio doctrine nō p̄cedt actũ docẽ
di: ſed mag̃ ſeq̃tur. Ad p̄dicacõꝫ
autẽ ⁊ doctrinã req̃rit̃ etas perfecta
ſaltẽ de ↄgruitate de q̃ agit̃. Pfctã
etas ẽ. xxx. annorũ. ꝓpt̃ qđ ioſeph
ſuſcepit regimẽ egipti in etate tali
ut h̃et̃ geñ. xli. Similit̃ dđ erãt xxx. an
noꝝ cũ reg̃re cepit. ut h̃et̃. ij. Re. v.
⁊ ezechiel in. xxx. ãno incepit ꝓphe
tizare. ut h̃et̃ eze. i. Et iō ↄueniẽs fu
it q̈ xp̄s añ. xxx. annũ nō doceret.
p ↄñs nec miãcl̃a doctrine ſue ↄfir
tiua faceret. Scđō idẽ oñdit̃ in q̃ntũ
miracl̃a erãt ſue đ'initatis manife
ſtatiã. Paris eñ periculi ẽ ſi neget̃ i
xp̄o vera hũanitas. ſicut ſi neget̃ ſua
đ'initas. ⁊ iō debuit ſic đ'initas ma
nifeſtari: ut vere hũanitatꝭ cog̃tio
nō impediret̃ ⁊ iō nō fuit ↄueniens
ipſũ añ etatẽ pfcãꝫ miracl̃a facere
ne ei⁹ incarñtio fãtaſtica crederet̃. Ad
primũ dicenđ q̈ illi diſcipuli q̃ ad
heſerũt ei añ miracl̃a x̄: adheſerũt ex
iohis teſtĩonio ĩchoãte. ⁊ doctrinã
xp̄i ↄſũmante. utꝫ ex p̄dcĩs. Vñ
ad laudẽ diſcipl̃oꝝ h̃ ptinet q̈ xp̄ꝫ
ſecuti ſũt: añq̈ audiſſent eũ miãcu
la facientẽ. ſm q̈ đt greg̃. ome. v.
Ad ſcđm dicẽdũ q̈ lib̃ de infãtia ſal
uatorꝭ reprobat⁹ ẽ tanq̈ ab hereti
cis ↄfictus. utꝫ in decreto gelaſij pa
pe. ⁊ iō non ẽ ei fides adhibenda.

Capitulum Tercium.

E(Rat hō) Poſtq̈ euãgeliſta
declãuit xp̄i diuinitatẽ per
nature immutationeꝫ. Hic
idem decl̃at per gratie reformacõeꝫ
de qua principaliter agit. quia ad

t. iij.

hoc euangeliū deſcripſit. Et diui² ī
duas qꝛ p° agit de ſpūali regñatio
ne baptiſmi in q̄ p̄dicta refōrtio in
choat̃. Secūdo de collatiōe multipli
cis ſpūał bñficij. in q̄ refōrtio ↄſū⸗
matur. ſecūda incipit ca. v. Poſt h̄
erat. Pria in. ij. qꝛ p° agit̃ de gñā⸗
tione ſpūali q̄ ad iudeos. Scdo ꝑut
deriuat̃ ad extraneos ca. iiij. Vt g̃
ↄgnouit. Pria in. ij. qꝛ p° deſcribi²
ſpūalis gñatio. ſecūdo diſtinguit̃
a iohis baptiſmo. ibi Poſt h̄ venit
Pria in duas. qꝛ p° docet xp̄s rege
nerationis ſpūał neceſſitatez. ſcdō
eius modū ſiue qualitatē. ibi. Di⸗
xit ad eū nicodem⁹. tercio efficacie
ip̄ius cām ſiue rōem. ibi. Rn̄dit ni
codemus. Et q̄a docet iſta rn̄dendo
ad int̃rogata. iō pria diuidit̃ in. ij
qꝛ p° po² nicodemi interrogatio. ſe
cundo ſubiungit̃ xp̄i rn̄ſio. ibi. Rn̄
dit ih̄s. Cir. j. deſcribit̃ pria ↄditio
interrogātł cū d̃r (Erat hō ex̄) Iſte
em̄ fuit vn⁹ illoꝝ de q̄bz dictū eſt. ij
ca. q̄ multi crediderūt in ih̄m viden
tes ſigna q̄ faciebat. Et qꝛ ibidē ſb̄
ditur q̄ ih̄s nō credebat ſemetipſuz
eis. ſecreta fidei reuelādo. iō iſte ni⸗
codemus veīt ad ih̄m in ſecreto ⁊ ex̄
turbā alioꝝ. vt ab ip̄ō pleni⁹ īſtru
eretur. ſeq̄² (Ex phariſeis) qꝛ eāt de
ſecta eoꝝ. Ipi aūt ↄſitētur reſurre⸗
ctionē ⁊ ſpūales creaturas. de q̄buſ
loqueba² xp̄s. ⁊ iō ex h̄ erat q̄dam
mō diſpoſitus ad audiendū doctri⸗
nam eius (Nicodem⁹ noīe) Hoc ex
pmit̃ ad oñdenduz famā ipſius.
(Pnceps iudeoꝝ) In h̄ oñdit̃ dig
tas ei⁹. Tūc em̄ ꝑpłs gubernaba² p
doctores ⁊ ſacerdotes. lz em̄ xp̄s pri
mos vocatos ad fidē voluit eē ſim
plices vt ī pſibz. ne doctrina fidei ſa
pientie hūane aſſcribere² ita etiā a
principio vocauit aliq̄s lrātos. ne
ip̄a ↄtēptui haberet̃. q̄ſi a ſoł ſim⸗
plicibz recepta (Hic veīt ad ih̄m no
cte) Nō em̄ audebat venire in palā
ne de ſynagoga expelleret̃. ſic d̃t. ī.
ix. ca. de parētibz ceci nati. q̄ ꝑpt̃ h̄
nō audebāt xp̄m ↄfiteri (Et dixit ei
rabbi ſcim⁹ qꝛ a dō veīſti mgr̄) ⁊ cer
tum eſt mihi q̄ tua doctrina eſt vͣa
⁊ a deo data ⁊ nō hūanitus ↄficta
⁊ ſubdit cām. d. (Nēo em̄ p̄ōt h̄ ſi
gna facere q̄ tu facł niſi fuerit deus
cū eo) Sicut em̄ certitudo veritatł hē
tur in hijs q̄ ſubiacent facultati na
turalis rōnis p reductionē ad pri
ma pncipia. ita hētur in hijs q̄ exce
dunt rōnem p vera miracula q̄ ſūt
ſufficiēs teſtimoniū q̄ doctrina per
talia ↄfirmata p̄cedit a veritate pri
ma. min⁹ dixit ille nicodem⁹ ⁊ pl⁹
ſignauit. Quia p talē ↄfeſſionē oñ
dit ſe deſiderare ab eo pleni⁹ infōri
(Rn̄dit ih̄s) Hic deſcribitur xp̄i rn̄
ſio. qꝛ videbat nicodemū huīliter ⁊
vere q̄rere doctrinā xp̄i quantū ad
ſecreta fidei. ⁊ iō incepit a p̄mo ſac̄
mento. ſ. baptiſmo q̄ eſt regñatio
ſpūał. p ↄſeq̄ns ncc̄ria ad ſalutez.
⁊ h̄ eſt q̄d d̃r. (Rn̄dit ih̄s ⁊ dixit ei.
Amen amen dico tibi niſi quis re⸗
natus fuerit denuo) ⁊ iterum p ge
nerationē ſpūalem (Non p̄ōt vide⸗
re regnū dei) Viſio em̄ dei p eſſentiā
ſibi ſoli ↄpetit p naturā. Homini⸗
bus aūt ↄpetere nō poteſt niſi per
grām. p quā trahun² hoīes quodā
modo ad naturā diuinā. vt habet̃.
ij. petri. j. Magna ⁊ p̄cioſa p̄miſſa
donauit. vt p hoc efficiamini diuīe
nature ↄſortes. hoc autē nō p̄ōt eſſe
p generationē carnalem que ſolū
facit filios hominū. ⁊ ideo ad h̄ req̄
ritur generatio ſpūalis. p quā ho⸗
mines ſunt filij dei. ⁊ p ↄſequēs he
redes vite celeſtis. Sed contra h̄ vi⸗
detur. qꝛ prēs veteris teſtamenti ſal
uati ſunt. qui tñ non fuerunt bap⸗
tiſati. Dicendū q̄ tunc nō erat in p̄
cepto. Conſecuti tamen ſunt ſpūa⸗
lem vitam per gratiam ī fide xp̄i ve
turi ⁊ ſic habuerunt rem baptiſmi
habuerunt etiam ip̄m in figura in
aliquo correſpondente per q̄d tolle
batur peccatū originale (Dixit ad
eum nicodemus). Hic conſeq̄nter
docz chriſtus modū ⁊ qualitatē ge
nerationis ſpūalis. ⁊ diuidit̃ in. ij

qꝛ primo ponit nicodemi obiectio.
Scđo xp̄i rn̄ſio ibi. Rn̄dit ih̄s. xp̄s
em̄ dixerat eſſe nc̄cariū ad ſalutem
regnãri. Ideo ut modū hmōi gn̄a
tionis meli9 intelligat. arguit ꝯ p̄
dicta dupliciť. Primo mō ex etate
qꝛ ille qui naſci² eſt puer. A ſenectu
te vero non pōt aliq̄s redire ad pue
riciã. ğ regeneratio videť impoſſibi
lis. a hoc ē qđ diciť (Dixit ad eū ni
codem9 quō p̄t homo naſci cū ſenex
ſit) Erat aūt aſſuetus ſenſui lrãli.
a ideo arguit de generacōe carnali
Scđo arguit ex quãtitate naſcenť
q̄ eſt pua ut poſſit includi in vtero
matris. a ideo videť impoſſibile qꝫ
ille renaſcať qui iã eſt pfecte quã
titatis. a hoc eſt qđ diciť (Nunq̄d
pōt in ventrē mr̄is ſue iterato intro
ire a renaſci) quaſi. di. nō qꝛ quãti
tas non pmittit (Rn̄t ih̄s) Hic po
niť xp̄i rn̄ſio. Et diuidiť in duas.
qꝛ primo po² eius rn̄ſio. Scđo ad h̄
induciť exēplum. ibi. Sp̄s vbi vult
In prima igi² pte dicit qꝫ illa rege
neratio de q̄ loq̄tur non ē carnalis
ſed ſpūalis. a idō nō valent argu-
menta q̄ pcedunt de gn̄atione car
nali. ppter qđ modū h9 generacōiſ
ſpūalis ſaluatoꝛ explicat ꝯñter di
cens (Amē amen dico tibi. niſi q̄s
renatus fuerit ex aq̄a ſpūſãcto ac̄)
q. d. Illa gn̄atio de q̄ dixi ē intelli
genda. inq̄ntū aqua lauat exteri9
a ſpūſſanct9 interius. Et lotio tal
bene diciť gn̄atio. qꝛ p hanc hoīes
efficiunť ꝯformes verbo incarnato.
q̄ eſt fili9 dei naturalis. inq̄ptum in
hac generacōne eſt aliq̄d ſenſibile
coꝛrñdens carni ſcꝫ aqua. a aliq̄d
inuiſibile coꝛrñdens verbo ſcꝫ grã.
Vn̄ ſeq̄tur (Qđ natū ē ex carne) ſ.
ſm virtutē carnalis gn̄atiōis (Ca
ro eſt) i. ꝯſtitui² in vita carnali tm̄
(Et qđ natū eſt ex ſpū) mō predcō
(ſpūs eſt) i. ꝯſtituiť in vita ſpūali
a ideo ꝯcludit (Nō mireris) i. non
debes ammirari (qꝛ dixi tibi opoꝛtꝫ
vos denuo naſci) qꝛ n̄ loquoꝛ de ge
neracōe carnali de q̄ tu arguis: ſed

de ſpūali (Spūs vbi vult) Hic ſal
uatoꝛ ad predcã adducit ſenſibile
exēplum. Scđm criſoſtomū q̄ h̄ ex-
ponit de vento materiali. cui9 princi
piū ignorať a ſilr̄ finis vbi ter-
minať a tm̄ ſonus ei9 pcipitur. Sic
mō eſt in gn̄acōe ſpūali. qꝛ ſpirit9
ſanct9 qui ē principiū h9 gn̄acōis
Et ſimiliť btitudo eterna q̄ eſt ei9
finis a nobis nō pcipiunť: ſed cre
dunť tm̄. Aqua autē exterioꝛ a foꝛ
ma verboꝝ pcipiunť p ſenſū. a hoc
eſt qđ diciť (Sp̄s) i. ventus (Vbi
vult ſpirat) i. flat. Si autē arguať
ꝯtra hoc ſic̄ arguit augſ. qꝫ ventus
materialis nō hꝫ voluntatē: nec a
ſe moueť. ppter qđ dicit augſ. qꝫ h̄
verbū de ſpirituſcō ītelligiť. pōt di
ci ſuſtinendo dictū criſoſt. qꝫ volun
tas in ſcptura aliqn̄ accipiť pro in
clinacōe naturali. a hoc mō accipi²
hic (Et vocē eius audis) ſenſibiliť
pcipiendo (Et neſcis vn̄ veniat aut
quo vadat) Si aūt arguať ꝯ hoc ut
arguit augſ: qꝫ oēs nouerūt ventū
venire ab auſtro vel ab aq̄lone. et
ideo vadit in ptem oppoſitã: pōt di
ci qꝫ hoc verū eſt tm̄ in generali. Sꝫ
in qua pte terre detminate verſus
auſtrū talis incipiat ventus q̄ flat
ab auſtro. vel vbi termineť detmi
nate oīno ignora² (Sic eſt oīs qui
natus ē ex ſpū) qꝛ ſicut dictū eſt in
tali gn̄atione eſt aliq̄d occultū. et
aliq̄d patēs ad ſenſū. ppter argu-
menta predicta q̄ tm̄ ſunt ſolubilia
ut viſū eſt dicit augſ. qꝫ predcã lit
tera de ſpirituſcō intelligenda eſt.
q̄ in pphetis a ſcripturiſ ſacris loqui
tur. vox aūt pphetarū a ſcriptura eo
rum ſēſu pcipiť: ſed principiū h9
ſcripture ſcꝫ ſpūſſanctus a ei9 finis
ſcꝫ beatitudo celeſtis nobis occultã
tur a ſola fide tenen². a iſta expoſi°
videť rōnabilioꝛ. Qꝛ nicodem9 erãt
in ſcripturiſ ſanctis inſtruct9. a iō
magis videť qꝫ ſaluatoꝛ dederit ſibi
exēplum de talibꝫ q̄ꝫ de vēto materi
ali a tunc ē plana littera (Spiritus
vbi vult ſpirat) quia non inſpirat

hōmines ex naturali nc̄citate ſed ex
mera liberalitate (Et vocē eius au-
dis) in ſcp̄turis ꝓphā꜡ q̄ legunt in
ſynagogis iudeoꝝ (Et neſcis vn̄ ve-
niat aut q̄ vadat) qꝛ principiū iſpi-
rans. ⁊ finis vltī⁹ hui⁹ inſpiratōis
ſibi occultant. vt dictū eſt (Sic eſt
omīs ꝗ̄) exponat ſicut ſup̄ (Rn̄dit
nicodemus). Hic ōn̄r ſaluator ōn̄t
cām efficacie q̄ eſt in ſpūali gn̄ati
one. Et diuidit in. ij. qꝛ p̄mo circa
hoc po² nicodemi introgatio. ſecūdo
xp̄i rn̄ſio. ibi. Rn̄dit ih̄s. Circa pri-
mum ſciendū. q̄ ꝯſuetudo quedam
natura eſt vt dicit ph̄s li. de memo-
⁊ re. Et qꝛ iſte nicodemus erāt aſſue
tus legi moſaice que ꝓmittit cāna
lia. iō nō potuit cape ſpūalia ꝓpter
q̄d querit vlteri⁹ circa predicta. d.
(Quō pn̄t h̄ fieri. Rn̄t) Hic ponit
xp̄i rn̄ſio. Et diui² in. ij. qꝛ p̄° rep̄-
hendit nicodemi tarditatē. ſecundo
ōn̄t baptiſmal' efficacie cām. ibi. ⁊
nēo aſcēdit. Arguit aūt tarditatē
nicodemi ad intelligēdū ⁊ credēdū
p̄dicta ex trib꜡. Pr̄io ex ꝯditōe au-
dientis q̄ erat doctor ⁊ pitus ī lege
⁊ p ꝯſeq̄ns debet talia cogſcere. ⁊ h̄
eſt q̄d dꝛ (Tu es mgr̄ in yſrl' ⁊ h̄ ig-
noras) S꜡ poſſꝫ aliq̄s dicere q̄ non
erat mirū ſi talia igrabat. qꝛ nō pti-
nebat ad ve. teſ. in q̄ erat inſtruct⁹
Dd̄m q̄ in lege moyſi figuratiē ꝯti
nebat baptiſm⁹ ſm q̄d dicit apl's
j. coꝛ. x. Omēs in moyſe baptiſati
ſūt in nube ⁊ in mari qꝛ in vtroq꜡ fu
it baptiſm⁹ figuratus. Leg' aūt do-
ctores debebāt ſcire figuras eius. l꜡
ad h̄ nō tenere² vulgus. Itē in pro
phetis q̄s frequēter legerat exp̄mi
tur baptiſmus ezech. xxxvj. Effun-
dam ſup vos aquā mundā ⁊ mun-
dabimini ab oīb꜡ inquinamentis
veſtris ꝗ̄. Itē zach. xiij. In die illa
erit fons potens domui dauid ⁊ hi
tantibus ihrl'm in ablutionē pecca
toris ⁊ mēſtruate. Secundo arguit
tarditatē nicodemi ex ꝯditōe dicētis
p̄dicta. qꝛ xp̄s dicebat ea q̄ certitu
dinaliter ſciebat iō cito debat acq̄ſ

ſcere. ⁊ maxie qꝛ eius doctrinā ꝯfeſ-
ſus fuerat a deo datā. ⁊ h̄ eſt q̄d dꝛ
hic (Amē amen dico tibi qꝛ q̄d ſci⁹
loq̄mur ⁊ q̄d vidim⁹ teſtam.) xp̄s
eni ſm diuinitatē h꜡ eandē ſcientiā
cū prē. in hūana etiā natuā cogno
ſcit oīa q̄ cogſcit de⁹ noticia viſioīs
iō dicit. (Q̄d vidi⁹ teſtamur ⁊ teſti
moniū nr̄m nō accipitis) qꝛ pauci
iudeoꝝ ꝯpatiue crediderūt xp̄o. iſte
etiā nicodem⁹ erat ad capiendū q̄
dicebat tardus. Tercō arguit eū de
ꝯditione materie. de q̄ erat ſmo q̄ ē
facilis ad intelligendū reſpcū ema
nationis vbi a prēa ſpūſſcā ab vt°
q꜡ ⁊ maxie qꝛ ī lege in q̄ iſte erat ex
ercitatus p ablutōes aliq̄s amoue
bantur immūdicie aliq̄. ⁊ iō de faci
li deberet cape quāſr p ablutionē
aque exteri⁹ ⁊ virtutē diuinā inte-
rius fit ablutio aīe ⁊ h̄ eſt q̄d dici²
(Si terrena dixi vobis ⁊ nō credit')
regeneratio ſpūalis terrēa pōt dici
inquantū efficit in t'ra ſb elemēto
ſenſibili. ſ. aq̄. vel dꝛ terrēa. qꝛ ad h̄
induxeāt exemplū ſenſibile de vēto
flante ī terra ſm expoſitionē criſ-
p̄dictam (Quō ſi dixero vobis cele
ſtia credetis) Celeſtia h̄ vocat ema-
nationem pſonaꝝ in diuinis q̄ eſt
valde ardua ⁊ de difficili valde intel
ligibilis (Et nemo aſcendit) Repre
henſa eius tarditate. ſaluator proce
dit ad reddendū cām efficacie q̄ eſt
in ſpūali generatione. Et diuidit
in duas. q̄a primo facit q̄d dictū ē
ſecundo manifeſtat ꝓpoſitū. ibi. Sic
deus dilexit. Prima in. ij. ſm dupli
cem cām quā aſſigt̄ Secūda po² ibi
Et ſicut moyſes. Circa primū ſcien
dum. q̄ cā principalis efficacie bap
tiſmalis eſt miſteriū incarnatōnis
p quā filius dei vniuit ſibi huma-
nā naturā in mundū deſcēdendo. na
turale eſt aūt q̄ q̄lib꜡ res ad locū
ſue origis redūtat. iō et vbū incar-
natū ad prēm redire pōt aſcēdēdo. ⁊
qꝛ p generationē ſpūalem homīes
efficiuntur mēbra ei⁹ ⁊ ipſi vniūtur
⁊ per conſequēs cū ipō ad celeſtia

trabun² virtute verbi incarnati ſic
ſoluta eſt queſtio nicodemi q̄ que
rebat. quō pn̄t hec fieri. ⁊ hoc ē q̄d
dicit (Et nemo aſcendit in celū: ni
ſi q̄ deſcendit de celo) qꝛ ſicut dictū
eſt hoīes non aſcēdunt illuc niſi in
quantū efficiunt mēbra v̄bi incar-
nati. ⁊ qꝛ v̄bum nō deſcēdit de celo
per motū localem celū dimittendo
ſed carnē de nouo ſibi vniēdo. ideo
ad hoc notandū ſubdit (Filius dei
hoīs qui ē in celo) Ex hoc loco valē
tin⁹ accepit occaſionē errādi. d. ꝙ
dei fili⁹ corp⁹ celeſte attulit. ⁊ p vir
ginē tranſijt nihil de ea aſſumēdo.
Hoc aūt pꝫ erroneū ⁊ euangelio ꝯ
riū. qꝛ hoc mō xp̄s nō eſſet filius v̄
ginis. Itē xp̄us nō eſſet hō. qꝛ cor-
p⁹ celeſte nō pōt informari ab aīa:
cū ſit forma corpis phiſici organi
ci. q̄d nō pōt ꝯpetere corpori celeſti
(Et ſicut moy.) Hic po² ſcd̄a cauſa
efficacie baptiſmatis. q̄ eſt meritū
paſſionis xp̄i q̄d in baptiſmo opa
tur. ⁊ hoc tangit cum ſubditur (Et
ſicut exaltauit moyſes ſerpentē in
deſerto: ita exaltari oportet filiū ho
minis) De hoc ſerpēte hetur nume
ri. xxi. ⁊ fuit figura paſſionis xp̄i.
qꝛ habuit ſilitudinē veneni inquā
tum diceba² ſerpens. fuit tn̄ ſine ve
neno qꝛ eneus. ſic xp̄s habuit ſili-
tudinē pc̄ti ex carne paſſibili. fuit
tn̄ oīno ſine pc̄tō. ⁊ ideo ſi aſpectus
illi⁹ ſerpentꝭ enei ſaluauit a corpa
li morte: multo forti⁹ fides xp̄i cru-
cifixi ſaluat a morte ſpūali. et reſti
tuit hoīem vite eterne. Ideo ſequi²
(Vt oīs qui credit in ipſū nō peat
ſed hēat vitā eternā) Notādum eē
ꝙ xp̄i crucifixio dicit exaltatio. q̄a
ei⁹ corpus fuit exaltatū in cruce: ſic
vexillū ī aē ad debellādū aereas po
teſtates. ſcd̄m illud hebre. xij. Cur
ram⁹ ad ꝓpoſitū nobis certamen aſ
picientes in autorē fidei ⁊c̄. Et q̄a
p paſſionē meruit exaltacōem. ſm
ꝙ dicit philip. ij. Humiliauit ſemet
ipſum fact⁹ obediens vſqꝫ ad mor
tem mortē autem crucis. ꝓpter q̄d

de⁹ humiliauit illū (Sic deus) Hic
ꝯn̄r manifeſtat cām predictaꝝ. Et
diuidit in duas. qꝛ primo on̄t ꝓpo
ſitū. ſcd̄o remouet q̄ddā dubiū. ibi
Nō ei. Supius dixerat ꝙ efficacia
baptiſmatis ꝓuenit ex miſterio in
carnacōis. iō declat qualit iſta in
carnatio ſit facta. d. ꝙ non ē facta
ex hūano merito. nec ex nc̄citate: ſꝫ
gratuita dilcōe dei ad nos. ⁊ h̄ eſt
q̄d dicit (Sic eī de⁹ dilexit mūduꝫ
ut filiū ſuū vnigenitū daret) q̄ ē bo
nū infinitū. Ex q̄ apparet maxima
dei dilcō. qꝛ diligere ē velle alicui bo
nū. Ipſe aūt voluit nobis volunta
te efficaci bonū infinitū. qꝛ de² nob̄
filiū ſuū (ut oīs q̄ credit in eū nō p
eat: ſed ha. vi. et.) Ex hoc etiā erra
uerunt aliq̄ heretici dicētes ꝙ creden
tes nō damnabunt: etiāſi morian
tur in pc̄tō mo2tli. Et ꝯfirmāt dictū
ſuū p v̄bum apl̄i. i. cho2. iij. Funda
mentū eī aliud nemo pōt ponē ⁊c̄.
Et ſeq̄tur ſi cuius op⁹ arſerit detri-
mentū patiet. Ipē aūt ſalu⁹ erit ſic
tn̄ q̄i p ignē. P fundamentū eī iſtd̄
intelligit fides. ⁊ iō ſi ſup h̄ funda
mentū ponant opa ꝯbuſtione digꝫ
ꝓpt talia hō puniet ad tps tn̄ fina
lit ſaluabit. Sꝫ h̄ eſt erroneū. ⁊ im
pbat p dictū apl̄i ad gal. v. Mani
feſta ſūt opa carnis q̄ ſūt fornica
tio. immūdicia. īpudicicia ⁊c̄. ſeq̄t
Q̄ talia agūt regnū dei nō ꝯſeq̄nt
Ex q̄ ptꝫ ꝙ nō ſolū dānabunt aliq̄
ꝓpt infidelitatē ſed etiā ꝓpt alia pc̄tā
mo2tlia Et idō dicēdū ꝙ ſaluato2 nō
accipit hic fidē tm̄ p hītu fidei infor
mis: ſed fidei formate p caritatē. ⁊
certū ē ꝙ talis ſaluabit. ⁊ ad h̄ de
nōndū dicit (ut oīs qui credit ī eū)
ſcꝫ tendēdo in eū p caritatē nō peat
Ad dictuꝫ apl̄i pallegatū in ꝯriū
dicēdum ꝙ loq̄tur de pc̄tis veīalibꝫ
ſm ꝙ exponūt doctores. ⁊ ego tūc
plenī⁹ dicā ſi ꝯtigat me ſup illū lo
cū ſcribē. p pc̄tis autē venialibꝫ fi-
deles tpalit puniunt igne purga-
torij tn̄ finalit ſalua² (nō eī miſit)
Hic remouꝫ q̄ddā dubiū. Et diui²
t. v.

in duas. q pmo facit q̄d dictū eſt.
ſecundo declarat quoddā dictū ibi
dem. ibi. Hoc aūt eſt iudiciū. Cir-
ca primū ſciendū. q aliq̄ ſcp̄tu̾
loq̄ndo de ſcdō aduētu xp̄i in mūdū
dicunt ip̄m venire ad iudicandum
et ideo ne aliqui credāt q hoc dēat
fieri in primo eius aduētu h̄ remo
uet. d. (Non eñ miſit deus filium
ſuum in mundū vt iudicet mūdū)
.ſ. in primo ſuo aduētu Tunc enim
nō venit iudicare ſed magis iudica
ri ꝓ mundi ſalute. ideo ſequit̄ (ſed
vt ſaluet̄ mūd9 ꝑ ip̄z) et ꝓbat ↄñr
hoc dictum. Quia in pmo eius ad
uētu aliq̄ credebāt ei et aliq̄ nō. et ē
diuiſio ꝑ immediata cū inter ↄtra
dictoria nō fit mediū. ſed nō venit
ad iudicandū nō credētes nec cre-
dentes vt ſtatī patebit. g̊ r̄c. et h̄ ē
q̄d ſequi² (Qui credit in eū nō iudi
catur) .i. ñ hʒ cām vñ ↄdēnet̄ (Qui
aūt nō credit iā iudicatus eſt) .i. hʒ
in ſe cām manifeſtā ſue ↄdēnatōis
ſic ille d̾r mortu9 q̄ iā hʒ in ſe cauſā
manifeſtā mortꝭ. et h̄ eſt q̄d ſubdi²
(q nō credit̄ ī noīe vnigeītī filij d̾i)
q̄ venit ꝓ ſalute mūdi. verūtñ cā hui9
dānatōis dabit̄ executōi in ſcdō ad
uentu xp̄i (Hoc eſt iudiciū) h̄ decla
rat ſuū dictū viʒ q nō credētes in fi
liū dei iā hñt in ſe cām manifeſtā
ſue dānatōis. q fiūt ex̄ fidē ſaluato
ris. ſine q̄ null9 vnq̄ potuit ſaluari.
et h̄ eſt q̄d d̾r (h̄ eſt aūt) .i. cā ↄdem
nationis (q lux) .i. xp̄s q̄ eſt lux ve
ra vt dictū eſt. j. c. (Venit in mun-
dū) carnē aſſumēdo et in ea appens
ſalutē hūani gn̄is opando (et dile
xerūt hoīes mag̾ tenebras q̄ lucē)
tenebras infidelitatꝭ ꝑeligendo. et
h̄ dicit cām (erāt eñ opa eoꝝ mala)
Ad cuius intellectū ſciendū. q le-
giſpiti aliq̄ noticiā de xp̄o habuerīt
cognoſcētes ip̄m eſſe verū xp̄m. vt
plenius declaraui math. xxj. ſuper il
lū locū dixerūt agricole. h̄ eſt heres
verūtñ q arguebat eoꝝ vicia moti
fuerūt ↄtra eū inuidia excecāte illā
cognitionē quā de eo hēbant. quia
paſſio fortis ꝑūtit iudiciū roīs. ſic
ptʒ in incōtinente q̄ ꝑñte paſſione
iudicat eſſe fornicandū. tñ ex̄ paſ
ſionē poſitus iudicat ↄtrariū. vt d̾r
vij. eth. Sic iudei odio et inuidia mo
ti ꝑſecuti ſūt xp̄m. et ponit ad h̄ ſal
uator exm̄ d. (Oīs eñ q̄ male agit
odit lu.) ſicut pʒ de adultero fure et
ſic de alijs (et nō venit ad lu.) .i. nō
facit ſua malefacta in palā (Vt nō
ar. opa eius) .i. nō puniant̄ ꝑ iuſti
ciam ſecularē (Qui au. fa. veri.) .i.
opa ↄformia volūtati diuīe q̄ ē idē
q veritas pma (Venit ad lu.) .i. in
palā vel ad xp̄m q̄ eſt lux vera (Vt
mai. opa eius) nō ad ꝓpriā laudē: ſʒ
ad dei gl̄iam. et ꝓximi edificationē
(q a dō ſūt facta) .i. virtute dei ſine
cuius v̾tute opus meritoriū nō p̄ot
fieri (Poſt h̄ ve.) Hic ↄñr po² diſti
nctio īter baptiſmū xp̄i et baptiſmū
iohānis et diui² in tres. q pmo vt-
q baptiſmus deſcribit̄. ſecūdo ex h̄
queſtio ori².ibi. facta eſt g̊ queſtio
tercio ſoluit̄. ibi. Et reſpōdit ioh̄.
Prima in duas. q primo ponitur
baptiſmus xp̄i. ſecūdo poni² baptiſ
mus iohānis. ibi. Erat au. iohan.
In pma ꝑte d̾r ſic. (Poſt h̄ ve. ih̄s
et diſci.) ex p̄dictis ptʒ q ih̄s loque
batur cum nicodemo in ih̄rl̄m q̄ eſt
metropolis in iudea. Quō ergo di-
citur hic immediate poſt locutionē
xp̄i cū nicodemo Poſt h̄ venit in iu
deam r̄c. q erat ibi vt videt̄. Ad h̄
reſpōdet beda. q li p9 hic nō intel-
ligit̄ immediate reſpcū p̄cedentiū.
ſʒ in ꝓceſſu tp̄is. q poſt inſtructio
nem nicodemi vēit in galileā. et ite
rum reūſus eſt in iudeā Alr̄ etiā p̄t
dici vt īmediate etiā ↄiungat̄ lr̄ē p̄
cedenti. (Poſt h̄ ve. in iudeā terrā)
q. d. poſt inſtructionē nicodemi in
ih̄rl̄m venit ad alia loca iudee. q ñ
tm̄ debebat docere ī ciuitate metro
poli: ſʒ etiā in alijs. et ad hoc deno-
tandum d̾r in iudeā terrā. Tunc di
citur ih̄rl̄m vēit verſus iordanē vbi
hoīes ↄgregabant̄ ad baptiſmū vt
ſic inciperet baptizare ſm q̄d ioh̄es

de eo predixerat ut ſupradictū eſt.
ideo ſubdit (Et illic demorabat̃ cū
eis ⁊ baptiſabat) Sed ꝯtrium videt̃
e͂ .iiij. ca. vbi dicit̃ ꝙ iħs non bap
tiſabat: ſed tm̄ diſcipuli eiꝰ. Dicen
dū ꝙ ipſe primo baptiſauit diſci-
pulos ſuos ut hic dicit̃. poſtea ſoli
diſcipuli baptiſabāt xp̄o circa alti
ora docenda occupato. ⁊ ſic nō eſt
ꝯtradictio. de h° tn̄ baptiſmate ple
niꝰ dicet̃ in fine huiꝰ ca. (Erat aūt
iohānes) Hic ꝯſeqn̄r ponit baptiſ
mū iohis .d. (Erat aūt iohes bap
tiſās in ennon iuxta ſalim) qđ eſt
opidū iuxta iordanē. Et dicūt ali
qui ꝙ alio noīe vocat̃ ſalem. ⁊ ē lo
cus vbi regnauit melchiſedech. ut
hetur gene. xiiij. Sed hoc ē falſū. qꝛ
ſalem vbi regn̄uit melchiſedech idē
eſt ꝙ iheruſalē. qꝛ ipſā edificauit
melchiſedech. ut dicit yſidorus. li.
xv. ethimo. Et primo dcā ē ſalem
.i. pacifica ex condictōe regis q̄ regn̄
uit in pace. poſtea dicta ē iheruſalē
a tp̄e q̄ abrahā voluit ibi offerre fi
liū ſuum yſaac qꝛ illū locū appella
uit dn̄s videt. ut hetur gen̄. xxij. Et
ideo iheruſalē interp̄tat̃ viſio pacꝭ
qꝛ cū prima int̃pretacōne addita ē
viſio. Subdit aūt cā quare iohes
baptiſabat iux̄ ſalem cū dicit̃ (Qꝛ
aq̄ multe erāt illic) Eſt etiā int̃pre
tatio eiꝰ ꝙ dicit̃ in ennō. Ennos ei
hebraice dꝛ aq̄ (Et veniebāt hoīes:
⁊ baptiſabant̃) Sed videt̃ ꝙ baptiſ
mus iohis ſtatī debuit ceſſare bap
tiſato xp̄o cū ad ipſū manifeſtādū
ordinaret̃ ut ſupradictū ē. Dicēdū
ꝙ nō ſtatī ceſſauit: ne crederet̃ tota
lit̃ reprobādꝰ ut dꝛ mar. vi. c. Itē
qꝛ ſic añ baptiſmū xp̄i iohes bap
tiſabat in noīe xp̄i futuri. ſic pꝰ ba
ptiſmū xp̄i illos q̄s baptiſabat ad
xp̄m mittebat pleniꝰ inſtruēdos ⁊
ſic ꝯfirmabat ſuū teſtioniū de xp̄o.
(Nondū eī iohes miſſus fuerat in
carcerē) Hoc addit̃ ad oñdendū ꝙ
texit hiſtoriā quā alij euangeliſte
dimiſerāt incipiētes deſcribē facta
xp̄i pꝰ incarceracōem iohis (Fcā ē
autē) Hic ex predc̄is mouet̃ qō. qꝛ
diſcipuli iohis zelātes ꝓ mg̃ro ſuo
voluer̄t preferre baptiſmū ſuū ba-
ptiſmo xp̄i. ⁊ h° ē qđ dꝛ (Facta ē āt qō
ex diſci. iohis) indiſcrete pro mg̃ro
ſuo zelātibꝫ (Cū iudeis) .i. xp̄i diſci-
pulꝭ ⁊ alijs ad baptiſmū xp̄i venië
tibꝫ (de purificacōe) .i. de baptiſmo
Qꝛ iſti dicebāt baptiſmū xp̄i me-
liorē. qꝛ xp̄s illos q̄s baptiſabat n̄
mittebat ad iohem (Et venerūt ad
iohem) moti zelo indiſcreto (Et di
xer̄t ei) Et ꝓpoſuer̄t q̄tuor ex quibꝫ
iohes poſſet ꝓuocari. Primū ē pre
tendēs excellētia iohis reſpcū xp̄i.
qđ nōtur cū dꝛ (Rabbi q̄ erat tecū
trās iorda) q. d. diſcipulꝰ cū mg̃ro
Scđum ē bn̄ficiū a iohe xp̄o īpenſū
cū ſubditur (Cui teſtioniū ꝑhibui
ſti) q. d. ꝑ te ē in auc̃te. Terciū eſt
vſurpatio officij alieni cū ſubdit̃.
(Ecce h° baptiſat) q. d. tuū officiū
vſurpat. Quartū ē minoratio io-
his cū ſubdi (Et oēs veniūt ad eū)
q. d. te nō curāt (Rn̄t iohs) Hic po
nit̃ qōnis ſolutio. ⁊ qꝛ diſcipuli io
his nōbant xp̄m de h° ꝙ officiū io
his vſurpabat. ⁊ de hoc ꝙ fama io
his per h° decreſcebat. Idō iohes in
ſua ſolucōe ſic ꝓcedit. qꝛ primo oñ
dit primū eſſe falſū. ſcđo oñt ſcđm
eſſe iuſtū. ibi. Illū oꝫ creſcere. Pri-
mū oñt ꝑ h° ꝙ iohs nō baptiſabat
niſi ſic preco xp̄i. ⁊ ideo xp̄s bapti
ſās nō vſurpabat ſibi officiū iohis
ſꝫ magꝭ exercebat officiū a iohe pre
comiſatū. ⁊ h° ē qđ dꝛ (Rn̄t iohes ⁊
dixit. Non pōt hō quicꝙ accipe ni
ſi fuerit ei datū a celo) Qꝛ oīs ptās
a celo eſt. ⁊ iō ſm̄ diſtinctōem col
lacōis diuine diſtinguunt̃ officia.
Iohes āt nō accepit auc̃tem a deo
baptiſādi niſi ad denunciādū xp̄ꝫ
⁊ preparandū hoīes ad ſuū aduentū
Et h° ē qđ dꝛ (Vos ipſi m̄ teſtioniū
ꝑhibetis) .i. ꝑhibere debetis. qꝛ a me
audiſtis (ꝙ dixerim nō ſū ego xp̄s
ſꝫ qꝛ miſſus ſū añ illum) ꝓpt̃ qđ ba
ptiſādo non vſurpat officium alie
nū. qđ ꝓbat̃ ꝑ h° qđ ſubdit (Qꝛ hꝫ

ſponſam ſpōſus eſt) .i. h₃ officiū
ſponſi qꝺ eſt gn̄are filios. ⁊ iō offi
ciū xp̄i eſt baptizaꝛe ꝑ qꝺ regene
rantur filij de ſpōſa xp̄i q̄ eſt eccl̄ia.
(Amicus aūt ſponſi q̄ ſtat ⁊ audit
eū gaudio gaudet ꝓpt̄ vocē ſpōſi) .i.
debet gaudere ſpōſo filios generāti
Si ei officiū₃ generādi ex ſpōſa ſibi
acciperet. nō eſſet amicus ſpōſi. ſ₃ ini
micus ⁊ adulter eſſ₃. q.d. iohēs de
h̄ ꝙ xp̄s baptizat nō debeo dolere:
ſ₃ magis gaudere cū ſim eius ꝑco ⁊
amicus. ꝓpt̄ h̄ ſubdit (Hoc ḡ gau
diū meū impletū eſt) Et notandū
ꝙ iohānes h̄ vocat ſe xp̄i amicū. ſu
pra aūt ſe vocauit eius ſeruū etiā i
dignū. d. Cui⁹ n̄ ſū dign⁹ vt ſoluā
eius corrigiā calciamēti Cui⁹ cā eſt
ꝙ volebat diſcip̄los ſuos reꝑmere
volētes ip̄m ad inuidiā₃ mouere ꝯ
xp̄m. vt₃ ex p̄dictis. iō h̄ voluit loq̄
magꝭ caritatiue (Jllū oꝫ) Hic oñdit
ſe eſſe iuſtū. ſ. famā ſuā diminui
⁊ creſcere famā xp̄i. Et diui² in .ij.
ꝙ p̄° oñt ꝓpoſitū. ſecūdo ꝯcludit p̄n
cipale intentū. ibi. Qui credit in fi
liū Primū ꝓbat q̄tuor rōib₃. Pr̄ia
ſumit̄ ex altitudīe origis xp̄i. cui⁹
origo deſurſū eſt ⁊ quantū ad deita
tē. ſicut patuit .j. c. ⁊ quātū ad hu
manitatē ꝙ corp⁹ eius formatū eſt
v̄tute ſp̄ūſcā ⁊ h̄ eſt qꝺ dꝛ (Jllū oꝫ
creſcere) in claritate fame ⁊ auctē a
pud hoīes ꝙ in ſeip̄o nō auget̄ (me
autē minui) ſicut lucifer minuit̄ in
claritate quantū ad appenciā oriē=
te ſole. ⁊ auctꝰ p̄ comis aduemente
iudice. ⁊ h⁹ rō ſubdit (q̄ deſurſū ve
nit) .i. originatus eſt ⁊ quantū ad
diuinitatē. ⁊ quātum ad hūanitatē
mō p̄dicto. (Sup oēs eſt) .i. auctē ⁊
dignitate dꝫ oēm creaturā p̄cellere
ꝙ q̄nto origo alicui⁹ eſt altioꝛ. tā
to debet̄ ei maioꝛ honoꝛ. Secūda rō
accipit̄ ex certitudīe doctrine quā₃
xp̄s in natura diuina h₃ eandē ſciam
cū prē. In hūana natuā ꝯḡſcit oīa
q̄ deus coḡſcit noticia viſioīs. iō p̄t
certitudinaliter docere etiā altiſſima.
iō debet̄ ei excellētia maxia. ⁊ h̄ eſt
qꝺ dꝛ (Qui de terra) .i. oīs hō p̄ter
xp̄m cuius corpus format̄ v̄tute ſe
minis exn̄tis de terra a dn̄o ſicut ⁊
alia mixta vt₃ ex ſecūdo de gn̄atōe.
(De terra eſt) .i. ꝑ h̄ ꝯſtituit̄ in vita
terrena. ⁊ ꝑ ꝯſeq̄ns nō p̄t loq̄: niſi
de terrenis quantū eſt ex ſe. iō ſeq̄²
(Et de terra loquit̄) licet em̄ iohā
nes ⁊ alij ſancti locuti fuerūt de cele
ſtibus. h̄ erat inquantū erāt a deo
illuīati: ſ₃ aliter eſt de hoīe xp̄o rōne
p̄dicta. iō ſubdit̄ (Qui de celo venit)
quantū ad originē mō p̄dicto (Su
per oms̄ eſt) quantū ad doctrinam
ꝙ p̄t loqui celeſtia ⁊ diuina q̄ cer=
titudinaliter coḡſcit. Et inquātum
deus ⁊ inquantū hō. ꝓpter qꝺ ſeq̄².
(Et qꝺ vidit ⁊ audiuit) licet em̄ ha
beat eandē ſcientiā cū prē ⁊ inquā=
tū deus tn̄ h₃ eā a prē ſicut ⁊ eſſenti
am ⁊ hoc ſignificat̄ ꝑ audire. In=
quantum aūt homo habet aliā ſci
entiam a deo infuſam. Et ſic inq̄n=
tum homo ⁊ inquantū deus a patre
audiuit (Hoc teſtat̄) docendo ⁊ pa
tet certitudo teſtionij ꝑ viſū ⁊ audi
tum (⁊ teſtimoniū eius nemo acci=
pit) .i. pauci ꝯpatiue ſicut ꝯmunit̄
dꝛ nemo eſt in foro .i. pauci. ꝙ pau
ci de iudeis crediderūt in aduētu xp̄i
(Qui āt accepit eius teſtimoniū)
credēdo (ſignauit) .i. mōſtrauit (q̄a
deus verax eſt) adimplendo ꝓmiſſū
de filio iā miſſo. ſicut ante mitten=
dum ꝓmiſerat ꝑ ꝓphetas. ⁊ ꝯcludit
excellentiā doctrine ex predictis. d.
(Quem em̄ miſit deus verba dei lo=
quitur) ꝓpria virtute. Alij aūt non
poſſunt hoc facere niſi virtute ipſi⁹
Tercia ratio accipit̄ ex plenitudine
gratie. Sicut em̄ in capite corporis
naturalis ſunt omnes ſenſus. in a=
lijs autem mēbris ſunt particula=
tim ſic in chriſto capite noſtro eſt
omnis pleitudo gratie. in alijs au=
tem diuiſim. ⁊ ideo excellentia di=
gnitatis. ⁊ honoris xp̄o debetur p̄
alijs. ⁊ hoc eſt quod dicitur. (Non
enim ad menſuram dat deus ſpiri=
tum.) id eſt grām homi xp̄o. non ꝙ

eius grã hĩtualis ſit infinita. ꝫ qꝛ
habet grãm ſm omnẽ eius rõnem
⁊ effectũ. ſicut ſi hẽretur albedo ſm
omnẽ gradũ ipſi9 poſſibilẽ: diceretᷣ
hrĩ ſine menſura ⁊c. Alio mõ etiaꝫ
dicif hoc ex reſpectu ad capacitatẽ
aĩe. Si eñ aliq̃s veniens ad fluuiũ
hauriat aquã quantũ põt vas ca
pe dicif accipe ſine menſura licꝫ vaſ
ſit determinate mẽſure. ſic in ꝓpoſi
to qꝛ tõ capacitas aĩe xp̃i fuit ĩple
ta grã. ideo dicif accepiſſe ſine mẽ
ſura. Quarta rõ accipif ex xp̃i fili
acõe. qꝛ ẽ dei fili9 naturalis ⁊ vnige
nit9 Alij aũt quantũcunqꝫ ſci etiaꝫ
angeli btĩ nõ ſunt niſi filij adopti
ui. ⁊ ideo ſibi dẽtur excellẽtia reuẽn
tie ⁊ hõris. ⁊ hoc ẽ q̃d dicif (Pr̃ di
ligit filiũ: ⁊ oĩa dedit in manu ei9)
qꝛ inq̃ntũ de9 hꝫ eandẽ potentiã cũ
pr̃e. ſic ⁊ eandẽ eſſentiã. Sed h̃ mõ
accipiendo li diligit non tenef cãli
ter. qꝛ fili9 nõ ꝓcedit a pr̃e volunta
rie ſeu naturalif: ſed tenef ꝯcomita
tiue ⁊ per modũ ſigni. qꝛ dilcõ ꝯco
mitaf ꝓductionẽ filij. Siliter inq̃n
tum hõ oĩa tradita ſũt in manu ei9
ut hẽtur math. vlti. Data eſt mihi
oĩs ptãs in celo ⁊ in terra. ⁊ h̃ mõ
accipiẽdo li diligit tenef cauſaliter
qꝛ dilcõ diuina eſt rõ oĩs alteri9 do
ni. ⁊ ſic ẽ cã oĩm donoꝝ q̃ facta ſũt
in hũanitate xp̃i (Qui credit) Hic
ꝯcludit pñcipale intentũ. qꝛ inten
tio iohĩs baptiſte iſta dicentꝭ erat
inducere diſcipulos ſuos ad credẽ
dũ ipſi xp̃o cuius erat precurſoꝛ et
nunci9: ⁊ h̃ eſt q̃d dicif (Qui credit
in filiũ habet vitã eternã ⁊c̃) qꝛ hꝫ
grãm q̃ virtualif ꝯtinet btĩtudinẽ
ſic̃ ſemen arboris ipſã arboꝛẽ. ⁊ lo
quif de fide formata caritate (Qui
autem incredulus eſt filio non vide
bit vitã eternã) quantũ ad penam
dãm q̃ eſt carentia viſionis diuĩe.
(Sed ira dei manet ſup eũ) quantũ
ad penã ſenſus q̃ eternalif manet
ſup damnatũ. qꝛ nullo mõ põt eua
dere. Ad maiorẽ euidentiã eius q̃d
dictũ ẽ ꝙ xp̃s baptiſat ⁊ diſcipuli

ei9. Querif q̃le fuerat illud baptiſ
ma. Et arguif ꝙ nõ fuit baptiſma
xp̃i. qꝛ baptiſm9 xp̃i hꝫ efficaciã a
paſſione ipſi9 ğ illã nõ preceſſit qꝛ
effect9 nõ põt p̃cedere cãm ſuã. xp̃s
aũt nondũ paſſus fuerat. ğ ⁊c̃ Ite
ſi aliq̃ fuiſſent baptiſati baptiſmo
xp̃i añ eius aſcenſionẽ in celũ: hoc
maxĩe videref eſſe veꝝ de apl̃is ⁊ xp̃i
diſcipulis. Hoc aũt nõ eſt verũ. qꝛ
xp̃s volens ad pr̃em aſcendere dixt
eis. Iohẽs aũt baptiſauit aq̃. vos
autẽ baptiſabimĩ ſpũſcõ ⁊c̃. ut dꝛ
actu. i. Baptiſm9 autẽ xp̃i ẽ in ſpũ
utꝫ ex predictis. i. ca. ğ ⁊c̃. Cõtrari
um videᷣ p dictũ aug. ſup iſtũ locũ
qꝛ dicit ꝙ ihẽs baptiſabit ut dñs
Hoc autẽ ẽ baptiſare baptiſmo. ğ
⁊c̃ Rñſio. in hac q̃onẽ ⁊ ſiĩlibus q̃
ſunt de illis q̃ nõ pñt ſufficienf per
rõem inueſtigari: nec eaꝝ vitas hẽ
tur p exp̃ſſam ſcripturã tenendũ ẽ
illud q̃d ẽ magꝭ ꝯſonũ ſcp̃ture ⁊ rõ
ni. ⁊ ideo ſm hunc modũ in hac q̃
ſtione ẽ ſic ꝓcedendũ. qꝛ non eſt ex
preſſum p ſcripturã q̃le fuerit illud
baptiſma. Sciendũ igr̃ ꝙ circ̃. dic̃
ꝙ illud baptiſma tm̃ fuit baptiſma
iohĩs. qꝛ ſm ipſũ baptiſm9 xp̃i nõ
dũ erat inſtitut9. Cui9 rõ eſt. qꝛ in
baptiſmo xp̃i daf ſpũſſanct9: q̃ nõ
ẽ datus añ xp̃i reſurrcõeꝫ. ſm ꝙ dꝛ
Ioh̃. vij. c. Nondũ erat ſpũs dat9 qꝛ
nondũ erat ihẽs glĩficat9. ⁊ idõ dic̃
ꝙ apl̃i añ paſſionẽ baptiſabãt tm̃
baptiſmo iohĩs. De xp̃o autẽ dꝛ ꝙ
ipſe nõ baptiſabat. ut dꝛ. c. ſeq̃nti
ſed ꝓ tanto dꝛ baptiſaſſe in hoc ca.
qꝛ actio ſuoꝝ diſcipuloꝝ ei attribu
if. ſic̃ actõ ſui attribuitᷣ dño. ꝫ iſta
nõ videnf ꝯſona ſcripturaꝝ. Qꝛ eñ
dicit p̃imũ baptiſmũ xp̃i nõ eẽ in
ſtitutũ añ reſurrcõeꝫ non videf verũ
Qꝛ ſacramenta xp̃i ex ſua inſtitu
cõe grãm ꝯferebãt. ⁊ idõ tunc videᷣ
baptiſm9 xp̃i inſtitut9 qñ data eſt
v̓tus ꝓducendo iſtũ effectũ Hoc ãt
fuit qñ xp̃s a iohẽ baptiſat9 tactu
ſciſſime carnis ſue virtutẽ regñan
di contulit aquis Et hoc tenetur a

doctoribꝫ. licet neceſſitas vtendi h̄
ſacrō fuerit inducta poſt paſſionē.
ꝗ in paſſione xp̄i terminata fuit fi
guralia ſacramēta. Hoc etiā dicit
aug. in quodā ſmone ephipħ. ex
quo xp̄s in aquis immergit̄ ex eo
oīm peccata abluit aqua. Ablutio
aūt auferens pctā non eſt aliud ꝙ
xp̄i baptiſmus. ꝗ̊ ⁊c. Itē qd̄ dicit
ſecūdo aplos baptiſaſſe baptiſmo
iohāīs non videt̄ verū. ꝗ ibidē dici
tur ꝙ diſcipuli iohāīs mouerunt
brigā a queſtionē de baptiſmo xp̄i
a ſuoꝝ diſcipulorum. qd̄ nō eſſet ſi
xp̄s a eius diſcipli baptiſaſſent ba
ptiſmo iohīs. Quia nō cederet ad
iohāīs detrimentū vt eius diſcipli
inſinuabāt. ſed magis ad honoīs
augmentū. ꝑterea ſi fuiſſet tm̄ vnū
baptiſma iohāīs a aploꝝ q̄ſtio il
la de diuſis baptiſmatibꝫ non hrēt
locū. Qꝫ aūt dicit tercio xp̄m in ꝑꝑa
ꝑſona nō baptiſaſſe. ſed tm̄ ꝑ diſci
pulos ſuos nō videt̄ verū. Quia vt
dicit actl. j. Cepit ihs facere a docē
a iō non eſt veriſile quin p̊ᵒ bapti-
ſauerit ꝑ ſeipm̄. Et ɔfirmat̄ ꝑ h̄ ꝙ
alia ſacra xp̄s ꝑ ſeipm̄ p̊ᵒ exercuit.
ſicut pꝫ de eukariſtia. ꝗ p̊ᵒ ip̄e cor-
pus ſuū ɔſecrauit a formā ɔſecrādi
aplis tradidit. Sic̄ ſacr̄m ɔfirmaᵒ
nis ꝑ manus impoſitōnē exhibuit
ꝑ ſeipſum. a iō nō eſt veriſile quin
ſacr̄m baptiſmi ꝑ ſeipm̄ exercuit cū
ſit primū ſacr̄m. Et ideo dd̄m ſcd̄m
aug. ꝙ xp̄s baptiſauit diſciplos
ſuos baptiſmo ſuo. ſ. aq̄ a ſpūſācto
vt dr̄ in h̄ ca. ꝙ ip̄e baptiſabat. pꝰ
modū tm̄ officiū baptiſandi eodem
baptiſmate diſciplis reliq̊t intētuſ
doctrine a ꝑ̄dicatōi. ſicut a apoſto-
lus paulꝰ paucos ꝑ ſe baptiſauit
vt poſſet ꝑ̄dicationi fidelꝰ intēde
re. vt hē². j. ad coꝝ. j. Quia ibidē h̄
dit. Non enī miſit me xp̄s baptiſa
re. ſ. pn̄cipaliter: ſꝫ euāgeliſare. a h̄
eſt qd̄ dicit aug. in epla ad celen-
tianū credibile aplos fuiſſe bapti
ſatos baptiſmo xp̄i. Nec enī mini
ſterio baptiſādi defuit vt hrēt bap-
tiſatos ſeruos ꝑ q̊s ceteros bapti-
ſaret q̊ nō defuit huilitatis miniſte
rio qn̄ eis pedes lauit. Auctꝰ aūt il-
la q̄ habet̄ iohīs. vij. Nōdum erat
ſpūſſanctus datus ⁊c. Intelligiᶻ de
datione ſpūſſancti in ſigno viſibili
a h̄ mō nō dabat̄ in baptiſmo xp̄i
an̄ eius aſcenſionē. dabat̄ tn̄ inui
ſibilis grā ſpūſſā. ſicut a mō. Ad ꝑ̊
mum dd̄m ꝙ baptiſmꝰ hꝫ efficaciā
a paſſione xp̄i vt̄ ſuppoſiti diuini
a quo etiā ip̄a paſſio virtutē hēbat
Eadē aūt erat ꝑſona an̄ paſſionē a
poſt paſſionē. a ꝑ ɔſequens eadem
cauſa efficacie fuit in baptiſmo ab
inſtitutione ip̄ius qn̄ ex tactu car-
nis xp̄i data eſt aquis virtus rege
nerandi. Ad ſecundū pꝫ ex p̄dictl
ꝙ diſcipli an̄ paſſionē fuerūt bap-
tizati baptiſmo xp̄i. qd̄ aūt dictum
eſt ei poſtea. vos aūt baptiſabimī
ſpūſancto ⁊c. nō intelligit̄ de bap
tiſmo ſacramētali ſꝫ de īfuſione ſpi-
ritusſancti in ſigno viſibili. qui dr̄
baptiſmus ſilitudinarie. ꝗ in bap
tiſmo qd̄ eſt ſacramentū dat̄ grā ī
uiſibilis ſpūſſancti ſub ablutione
aque viſibilis.

Capitulū Quartū

Ut ergo cog̊uit) Poſtꝙ euā-
geliſta determinauit de effe
ctu grē quo ad iudeos. Hic
determinat de deriuatōe ip̄ius q̊ ad
gentiles. Et ꝗ xp̄i doctrina dupl̄r
deriuata eſt ad credētes. ſ. ꝑ doctri-
nam a ꝑ miracula vt habet̄ marci.
vl. ſermonē ɔfirmāte ſeq̄ntibꝫ ſig̊s
ideo primo agit̄ de deriuatōe eius ꝑ
doctrinā. ſecūdo ꝑ miracula. ibi. pꝰ
duos dies. Prima in tres. ꝗ p̄mo
ponitur doctrine xp̄i oportunitas.
ſecundo ip̄ius q̄litas. ibi. Venit mu-
lier. tercio ɔſequēs vtilitas. ibi. Re
liquit ꝗ̊ ydriā. Primū oñdit̄ ex tri
bus. ꝗ p̊ᵒ oñr ex xp̄i receſſu ſcd̄o ex
eius trāſitu. ibi. Oportebat. tercio
ex acceſſu. ibi. venit ꝗ̊. Circ. j. ſciendū
ꝙ xp̄o baptiſato p̄mo a diſcipul' eiꝰ
ɔñr. vtꝫ ex dictis. phariſei cōmoti

fuerūt ꝯtra eū inuidia. ⁊ iō volens
dare pacis exēplū inde recessit ⁊ sic
occaſionē docendi gentiles habuit
⁊ hꝫ eſt qꝺ dr (Vt aūt cognouit ihe
ſus ꝙ audie. phari. ꝙ ihs plures
diſci. fa. ⁊ bap. ꝙ iohes) Phariſei
eñi ex inuidia pſecuti ſunt iohem.
⁊ ꝓcurauerūt eū mitti in carcerē. ꝓp
ter qꝺ dicit math. xvij. de iohe. he
lias iā venit ⁊ fecerūt in eū quecūqꝫ
voluerūt ⁊c. ⁊ eodē mō xp̄m pſeq̄bā
tur: ut ei9 mortē tandē ꝓcurauerūt.
(Q̄ꝗ ihs nō bapti.) tūc licꝫ primo
baptiſaſſꝫ ut dictū ē (Sed diſcipuli
ei9) In hꝫ ei dedit xp̄s exēplū prela
tis eccīe ꝯmittēdi ea q̄ pñt fieri ꝯmo
de ꝑ inferiores. ut ipſi liberi9 pñt ī
altioribꝫ exerceri (Reliq̄t iudeā) ꝙ
pſeq̄ban² ei9 doctrinā. eodē mō dr de
apl̄is act. xiij relinq̄ntibꝫ iudeā ꝓpt
eoꝝ incredulitatē. vobis oportebat
primū lo. ver. dei: ſed ꝙ reppu. il. ⁊
indig. vos iudi. et. vite: ecce ꝯuer.
ad gētes. ſic ei precepit nobis de9.
(Oportebat) Hic ꝯñr oñdi² ꝯueni
ētia doctrine xp̄i ap° gētiles ex ſuo
trāſitu. ꝙ in regno. x. tribuū hita
bāt gentilesq̄ tranſlati fuerāt a re
ge aſſirioꝝ illuc: captiuatꝉ inde. x.
tribubꝫ ſicut hētur. iiij. Re. xvij. Cō
ueniebāt tñ cū iudeis aliq̄liꝉ ꝙ cū
primo fuerūt tranſlati ī terrā. x. tri
buū dñs miſit leones eos deuoran
tes. ⁊ iō rex aſſirioꝝ hito ꝯſilio ſu
ꝑ hꝫ: miſit vnū de ſacerdotibꝫ capti
uis q̄ doceret eos colere dñm. verū
tñ cū hꝫ colebāt ydola. ut ibidē dici²
nec recipiebāt oēs libros ve. teſt. ſꝫ
tm̄. v. li. moyſi. ⁊ ſic ꝑtim erāt gē
tiles: ⁊ ꝑtim iudei. Xp̄s aūt veniēs
de iudea in galileā: hēbat trāſire ꝑ
eoꝝ regionē ⁊ ſic hūit occaſionē do
cendi eos. ⁊ hꝫ tangiꝉ hic (Oporte
bat āt eū tranſire ꝑ mediā ſamari
am) Tō ei illa regio dicebaꝉ ſama
ria a noīe ciuitatꝉ metropolꝉ q̄ anti
q̄tus diceba² ſamaria. Q̄uis ei tūc
eēt deſtructa tñ noīe māſerat in ter
ra (Venit ḡ) Hic tercio po² oportu
nitas docēdi ex acceſſu. ꝙ acceſſit

ad locū delectabilē ⁊ quietū ⁊ do
ctrine aptū. tū ꝓpꝉ amenitatē loci.
tū ꝓpter fontꝉ ibidē exñtis ꝑpetatē.
q̄ ſignificat doctrinā xp̄i ⁊ grām. ſcḋm
ꝙ dr yſa. xij. Haurietꝉ aq̄s in gau
dio de fontibꝫ ſaluatorꝉ ⁊c. ⁊ hoc ē
qꝺ diciꝉ (Venit ḡ in ciuitatē ſama
rie q̄ dr ſichar) Antiq̄tus diceba² ſi
chē. ut hē² geñ. xxxiij (Iuxᵃ prediuꝫ
qꝺ dedᵗ iacob ioſeph fi. ſuo) Jacob
ei veniēs de meſopotāia emit agrū
ab emor p̄ncipe ciuitatꝉ ſichē. ⁊ ibi
ad tp̄s hītauit iuxᵃ vrbē. ut ibidē dr
Sed ꝓpter raptū dine filie ſue occiſi
ſunt hītatores illi9 ciuitatis a filijs
iacob. ⁊ ſic ceſſit in poſſeſſionē ei9.
⁊ illū locū dedit iacob moriēs filio
ſuo ioſeph. ut hē² geñ. xlviij (Erat
āt ibi fons iacob) .i. pute9 q̄ē ipē
foderat q̄ñ ibi hītauit (Jhs āt fati
gat9 ex itinere) Ex q̄ apparet vitas
hūane nāe ex īfirmitate. (Sedebat
ſic ſuꝑ fontē) ꝓpter loci aptitudinē
ad quieſcēdū ⁊ docendū (Hora āt
erat q̄ſi ſex) Hoc idē dr ad oñdenꝺ
cām fatigacōis. Q̄r ꝑ magnū tp̄s
ambulauerat ⁊ peditādo (Veīt mu
lier) Poſita docēdi oportunitate. hꝫ
ꝯñr po² q̄litas doctrine. Et diuidi²
in ꝺ. ꝙ p̄mo ponitꝉ in docēdo ꝯueni
ens ingreſſus. ſcḋo debit9 ꝓceſſus.
ibi Rñdit ihs. ꝯuenientia ingr̄ſſus
fuit ꝑ hoc ꝙ xp̄s petijt a mulié po
tum corpalem volens ſibi reddē po
tum ſpūalem. ꝙ mod9 inſtructōis
hūane ē ꝙ a ſenſibilibꝫ ad intelli
gibilia deducaꝉ ⁊ hꝫ ē qꝺ ſubdi² (ve
nit mulier de ſamaria hau. aquā)
Samaria hic nō ē nomen ciuitatꝉ ſꝫ
gentis vel regionis. ꝙ illa mulier
fuit de cītate ſichen q̄ tunc erat me
tropolꝉ ſamaritanoꝝ. ut dt ioſe. xi.
antiq̄. Samaria ei erat deſtructa ⁊
reedificata: tñ noīe mutato ei9. ꝙ
tūc ſebaſte diceba² ut hētur. xiij. li.
antiq̄. (Dixit ei ihus. da m̄ bibere)
Cā q̄re petijt a mulié ſubdiꝉ (Diſci
puli ei ei9 abierūt in ciuitatē) ⁊ idō
non fuerant pñtes ad dandūꝫ ſibi
potum (Vt cibos emerent) ꝙ ſuper

fontē comedere volebāt ſicut paupe
res nec ad magna hoſpitia in villā
declinabāt (Dicit ḡ ei mulier illa ſa
maritana. quō tu iude⁹ cū ſis) Cog
uit em̄ ꝑ habitū quē ipē portabat
eū eſſe iudeū. q̄r ſicut erant diſtincti
ab alijs in cultu dei ⁊ ī corpali circū
ciſione ita et in veſte ꝓpt q̄d nūi. xv
p̄cipit q̄ hēat fimbrias ꝑ āgulos
palliorꝝ (Bibere a me poſcis. q̄ ſum
mlier ſamaritana) de h̄ etiā mirāba
tur cui⁹ cā ſb̄dit (Nō ei ꝯūtunt iu
dei ſamaritaīs) lꝫ em̄ eſſꝫ iudeis p̄ceꝫ
ptū ne iūgerēt fed⁹ ⁊ amicicias cuꝫ
alijs nacōibꝫ. tn̄ ſpēalr abhoīabāt
ſamaritanos. tū q̄r terrā eorꝝ ꝑ pte
occupauerāt. tū q̄r multos moleſti
as eis fecerāt in reedificatōe tēpli ⁊
ciuitat. vtꝫ. j. eſdre. (Rn̄dit ih̄s) Hic
ꝯn̄r po⁹ debitus ꝓceſſus ī docēdo. q̄a
p̄⁰ docet xp̄s v̄bis. ſcdō ſignis. ibi.
Dicit ei ih̄s vade. Pria in. ij. q̄r p̄⁰ ꝓ
ponit intentū. ſcdō remouet mlieriſ
falſū intellectū. ibi Rn̄dit ih̄s. hīta
igi² occaſiōe loq̄ndi de aq̄ ſp̄ūali ex
v̄bis mlieris (Rn̄dit ih̄s ⁊ dixit ei.
ſi ſcires donū dei) .i. grām ſp̄ūſſcī in
q̄ dono alia donant (Et q̄s eſt q̄ d̄t
tibi da mihi bibē) q̄r potēs ē ⁊ paꝫ
t⁹ grām ſp̄ūſſcī daē oībꝫ petētibꝫ eū
fideliter ⁊ deuote (Tu forſitan) h̄ d̄t
ꝓpt libei ar. v̄tibilitatē (petiſſes ab
eo) q̄r grā nō dat adultis de cōi leꝫ
ge ſine motu ꝓꝑo in deū (⁊ dediſſꝫ ti
bi aquā viuam) .i. ſp̄ūſſcā grām. q̄r
eſtu ꝯcupie refrigerat ⁊ ꝑ deuotōeꝫ
humectat. Dicit ḡ aq̄ viua ad ſiliꝫ
tudinē aq̄ in corpalibꝫ vbi dicunt a
que viue q̄ ꝯtinuā² pn̄cipio ſue ſca
turiginis. Aque aūt mortue dicū²
ille q̄ ſūt collecte in lacubꝫ ⁊ ciſterꝫ
nis. Grā aūt ſp̄ūſſcī cū ipō ꝯtigua²
a q̄ grā ē cū grā n̄ ē ī aīa n̄ ſp̄ūſſcūſ
ſpēali mō hītet in ipā. Et q̄r mlier
erat aſſueta corpalibꝫ intellexit v̄ꝫ
bū xp̄i de aq̄ corpali. iō ſeq̄². (Dixit
ei mlier dn̄e neqꝫ in q̄ haureas ha
bes ⁊ puteus altus ē) .q. d. Non po
tes mihi daē aquā viuā de iſto pu
teo. q̄r nō habes inſtrumentū hauꝫ
riendū ⁊ pute⁹ eſt ita ꝓfūdus q̄ n̄
poſſes attīgere cū manu (Vn̄ ḡ ha
bes aquā viuā) .q. d. nō potes miꝫ
hi dare. n̄ tu facēs h̄ miraculoſe q̄d
nō vide². q̄r tūc tu eſſes maior p̄riarꝫ
cha iacob q̄d nō videt. ⁊ h̄ ē q̄d d̄r
(nūq̄d tu maior es prē nrō iacob)
q̄ fuit ꝯtētus aq̄ h⁹ putei. iō ſe². (q̄
dedit nob̄ puteū) in q̄ᵐ fodit ipꝫ vt
p̄dictū eſt. q̄ nō fecitꝫ ſi aquā viuā
ꝓ voluntate ſua aliūde hrē poſſꝫ (Et
bibit ex eo ⁊ filij eius ⁊ pecora eius.
Rn̄dit ih̄s) h̄ remouet falſū itellc̄m
h⁹ mlieris. oſn̄dēs q̄ n̄ loq̄ba² de aq̄
matiali. ſꝫ ſp̄ūali. ⁊ h̄ ē q̄d d̄r (Rn̄t
ih̄s ⁊ dixit ei. Omnis q̄ bibit ex aq̄
hac) .ſ. matiali de q̄ tu intellig̃ (Si
tiet iterū) q̄r nō ſedat ſiti n̄ ad tēpus
(q̄ aūt biberit ex aq̄ quā ego dabo
ei) .i. grā ſp̄ūſſcī nō ſitiet ineternū.
Sꝫ ꝯ h̄ videt illud eccī. xxiiij. Qui bi
bunt me adhꝫ ſitient vbi loq̄² de aq̄
ſapientie. dicēm q̄ ſitis vno mō acci
pitur ꝓ deſiderio alteri⁹ rei. ⁊ ſic oīs
res tpal' adepta magis gn̄at ſitim
q̄ tollat. q̄r cupiditatē augmētat.
Silr aqua corpalis q̄r nō hꝫ effectū
niſi ad tp̄s. oꝫ iterū q̄ alia aq̄ nūo
ſumat ad ſedandū ſiti. ⁊ ſic ſit intꝫ
ruptio. Alio mō accipit ſitis ꝓ deſi
derio eiuſdē rei habite ad habendū
eā pfectius. ⁊ ſic hn̄tes deū ꝑ grām
ſitiunt hrē ipm ꝑ gl'iam. ⁊ h̄ modo
loquitur autoritas eccle. allegata.
Tercio mō accipit ſitis ꝓ excluſiōe
faſtidij a delectatione habita. ⁊ ſic
beati dicunt deū ſitire. Cū ḡ d̄r hic.
(Nō ſitiet ineternū) intelligitur de
ſiti primo mō dicta. q̄r hn̄s gratiā
dei habet deū. ⁊ ideo nō deſideāt aliꝫ
quid q̄d nō habeat. ſed deſiderat de
um quē habet habere pfectius. idō
ſequit (Sed aqua quā ego dabo ei
fiet in eo fons aque ſalientis in viꝫ
tam eternā) Quia ꝑ grāꝫ ſp̄ūſſan
ctus inhabitat mentē. q̄ eſt origo
grē faciētis hoīem ſalire in vitā etꝫ
nā Naturale eſt em̄ q̄ aq̄ tātū aſcē
dere pōt quātū deſcēdit. ⁊ iō ſic aq̄
grē a deo ī nos deriuat. ita ꝑ ipām

aīa deū eleuatˀ qꝛ ꝑ ipſā ꝯſors ſine
nature efficitˀ. ut dr. ij. pe. i. Magna
preciosa dō donauit vob. ut ꝑ h̄ effi
ciamī diuine ꝯſortes nature (Dicit
ad eū mlier. dn̄e da m̄ hāc aquā)
Quis ei ad plenū nō intelligēt ver
ba xp̄i: tn̄ audiēs hꝰ aq̄ bonitatē: pe
tiit eā. Et ſubdit cām (Vt nō ſi. ne
qꝫ veniā huc haurie) i. ut liberer a
ſitis ardore a a labore veniēdi huc.
hauriendi a deportādi (Dic ei ih̄s)
qꝛ adhuc nō poterat cape h̄ mlier
v̓ba xp̄i. ideo ꝯn̄r ꝓcedit ad ſig̃. Et
diuiditˀ in. ꝺ. qꝛ primo inſtruit eā
ꝑ reuelacōē ſecreti. ſcdō ꝑ ſolucōē
dubij. ibi. Dixit ei mulier. Secretū
aūt iſtud erat: qꝛ mulier adulterū
tenebat q̄ tn̄ ab oībus hoībus loci
illiꝰ credebatˀ eē maritꝰ eiꝰ. a iō ꝑ h̄
ꝙ xp̄s h̄ ſecretū mulieri dixit: oñt ſe
ſcire pc̄tā oculta a hoc ē qd dr (Di
xit ei ih̄s va. a vo. vir̄ tuū) ſcꝫ puta
tiuū (a veni huc) Hoc nō dixit ih̄s
ad h̄ ut illa mulier eū adduceret ſꝫ
ut ex rn̄ſione eiꝰ ꝯuenientiꝰ ipſā ar
gueret ſecretū reuelādo Vn̄ ſeq̄tur.
(Rn̄t mulier a dixit. nō hēo vir̄) ſcꝫ
legitimū (Dicit ei ih̄s) exponēdo eꝰ
dictū) Bn̄ dixiſti qꝛ non hēo vir̄) et
ſubdiᷓ (Quinqꝫ a viros habuiſti)
i. legitimos. (Et hunc quē hēs nō
ē tuus vir) ſm veritatē. ideo ſeq̄tur.
(Hoc vere dixiſti) q. d. illud qd ali
as finxiſti eū eſſe vir̄ tuū mendaciū
ē (Dixit ei muli.) Hic ꝯn̄r inſtruit
eā ꝑ ſolucōē dubij. Et diuidiᷓ in. ꝺ.
qꝛ primo poniᷓ ipſiꝰ ih̄u inſtructio
Scdō mulierꝭ rn̄ſio ibi. Dicit ei mu
lier. ſcio. Circa primā ꝑtem ſciēdū
ꝙ mulier ꝑcepit eū eſſe ꝓphetā. ex
h̄ ꝙ eiꝰ ſecretū cognouerat. Ideo cō
uertit ſe ad intˀrogandū eū de quo
dā dubio qd intˀ iudeos a ſamaita
nos vertebatˀ Et diuiditˀ in. ꝺ. qꝛ p̄
mo poᷓ mulieris intˀrogatio. Scdo
xp̄i rn̄ſio. ibi. Dicit ei ih̄us. Circ̄ pri
mū ſciendū ꝙ iudei reuertētes de ca
ꝑtiuitate babilonica voluerūt ſamai
tanos aſſociari ſibi in edificacōē tē
pli. ut hētur. i. Eſdre. iiij. a idō fece

runt ſibi locū adoꝛōnis diuine in
monte gariſim ut dicūt aliq̄. Joſe
phꝰ aūt aſſig̃t aliā rōem. ꝺ. ꝙ q̄dā
iudeꝰ noīe manaſſes accepit filiam
pn̄cipis ſamaritanoꝝ. a qꝛ apᵈ iu
deos ſummū ſacerdotiū erat valde
honorificū: rogauit ſoceꝝ ſuū ut fa
ceret ſibi tēplū in gariſim ut ibi ſa
cerdotio fungereᷓ ut hētur. xi. antiq̄
tatū. Samaritani igr̄ dicebāt. qꝛ h̄
locꝰ magꝭ erat ꝯueniēs oꝛōni ꝙ tē
plū iheroſolimitanū. Judei autē ꝯ
triū dicebāt. a erāt rōnes ad vtrāqꝫ
ꝑtem. a idō mulier voluit audire a
ih̄u circa h̄ ſuā ſn̄iam a h̄ eſt qd dr
Dicit ei mulier (dn̄e) ut (video) per
effectū ſcꝫ ꝑ reuelacōē ſecreti (ꝓph̄a
es tu) Inſtrue igr̄ me de loco debi
te oꝛōis. a arguit ꝙ locus gariſim
ſit ꝯueniētioꝛ ꝑ h̄ ꝙ antiq̄ pr̄es ve.
teſta. ibi adorauerūt. qꝛ filij iſrl̄ ing̃
diendo terrā ꝓmiſſionis in loco il
lo bn̄dixerūt deū. ut hētur deutro. x
xvij. Similiter iacob pr̄iarcha et filij
eiꝰ ꝓpe illum locū māſerūt ut ſupra
dictū ē. a idō in illo loco oꝛōes a ſa
crificia fecerūt. qꝛ añ edificacōē tem
pli iudei in montibꝫ adorabāt. a ſa
crificabāt. utꝫ de abrahā. geñ. xxix
a de ſalomone. iij. Re. iij. a in alijs
multꝭ. a ideo ꝓbabile ē ꝙ iacob et
filij eiꝰ in mōte gariſim adorauerūt.
a h̄ ē qd dr (Pr̄es noſtri in mōte h̄
adorabāt) Vocabant eñ ſamaritani
pr̄es ve. teſt. pr̄es ſuos. qꝛ receperūt
v. li. moyſi a in ꝑte erāt iudei ut di
ctū ē (a vos) ſcꝫ iudei (Dicitꝭ) ꝯ̄tra
rio (qꝛ iheroſolimis ē locꝰ vbi ado
rare oꝫ) q. d. Non viᷓ ꝯueniēs illᵈ qd
dicitꝭ rōe predcā. Sciēdū tn̄ ꝙ locꝰ
ꝯueniētioꝛ erat in ihrl̄m. qꝛ erat a
dō electus ut eēt locꝰ adoracōis a ſacˀ
ficij. ut hētur. ij. paꝭ. vi. (Dic ei ihe
ſus) Hic poᷓ xp̄i rn̄ſio. Mlier ei de
uote petierat eū. qꝛ cog̃ſcens eū ꝓ
phetā: nō ꝯūtit ſe ad q̄rendū de cu
rioſitatibꝫ ut de euētu futuroꝝ a ſi
milibꝫ: ſed de mō colendi deū. iō in
ſtruit eā. ꝺ (Mlier crede m̄) qꝛ acce
dentē oꝫ credē. he. ix. a pſa. vij. Nīſi

credideritis nō intelligetis ſcḋm traſla
tionē. lxx. (Venit hora). ſ. tps publi
catōis euāgelij. (Quñ neqꝫ in mōte
h̄) qꝛ cult9 gētiliū tūc ceſſauit (Ne
qꝫ in iheroſolis adorabitis prēm) qꝛ
tēplū dīna diſpoſitōe deſtructū eſt
xlij. āno p9 paſſionē xp̄i vt ſic deuotō
ppl̄i curreret ad xp̄m. ⁊ ex gētilibꝫ ⁊ iu
deis fieret vn9 pplꝰ xp̄ian9 ſubtracto eo
qḋ īpediebat hāc ꝯiūctōnē ex vtraqꝫ
pte. qꝛ ydolatria gētiliū erat abho
minabilis iudeis. ⁊ on9 cerimoīaꝝ le
galiū erat īportabile gētibꝫ. ⁊ iō p
xp̄m vtrūqꝫ eſt amotū p publicaõ
nē euāgelij. iō ex iudeis ⁊ gētibꝫ fa
ctus ē vn9 pplꝰ xp̄ian9. ⁊ ſic ptꝫ qꝛ
xp̄s eā inſtruxit de vō cultu dīno in
ꝓximo futuro qꝛ ydolatria gentiū ⁊ ce
rimonie iudeoꝝ ꝯūtenda erāt ī ſpū
alem noue legis cultū diuinū. verū tñ
qꝛ añ publicationē euāgelij cultus
iudeoꝝ erat licitus ⁊ bon9. nō ſic āt
cultus gentiliū. iō ſubdit ſaluator
(Vos adoātis qḋ neſcitis) Attribuē
enī deo illḋ qḋ ſibi nō ꝯuenit vt qꝛ ſit
corpore9 l' aliqḋ hmōi eſt ipꝫ neſci
re. h̄ aūt faciebāt gentiles ⁊ maxie
iſti ſamaritani. iudei vō hēbāt veraꝫ
cognitionē de deo vt dr ps̄. lxxv. no
tus in iudea de9. iō ſeq̄r (Nos adoā
mus qḋ ſcim9) Et qꝛ vera cognitio
dei p legē ⁊ ꝓphas erat ꝯceſſa ꝓplo
iudaico ſicut ⁊ alia bñficia ſpūalia di
uina. ꝓpt h̄ qꝛ xp̄s erat naſcitur9 ex
eis. iō ſubdit (qꝛ ſalus ex iudeis ē)
i. ſaluator ex eis exſpectat. Et qꝛ p
ip̄m ſaluatorē cultus cerimonialis
legis ꝯūtendus erat in ſpūalem ri
tū no. le. vt dictū eſt. iō ſeq̄r (Sꝫ venit
hora ⁊ nūc eſt) qꝛ a tpe p̄dicatōnis
xp̄i incepit publicatio euāgelij. p
quā introduct9 eſt verus ⁊ pfectus
cultus dīn9. vñ ſeq̄r (qñ veri adora-
tores adorabūt prēm ī ſpū) p h̄ ex
cludū' figuāles cerimoīe legis (et veri
tate) p h̄ excludit falſitas q̄ erat in
cultu gentiliū qꝛ vtrūqꝫ amotū eſt
p xp̄m. ⁊ qꝛ talis cultus no. le. ſit dō
accept9. oñdit dīna acceptatōe. cū
ſubdit (nā ⁊ pr̄ q̄rit tales q̄ adorēt

eū) ex aſſilatōe ad deū q̄ eſt ſpūalis
nature. ⁊ iō ei magis ꝯfōrmur p ſpū
alia q̄ corpalia ⁊ h̄ eſt qḋ dr (ſpūs
eſt de9 ⁊ eos q̄ adorāt eū in ſpū ⁊ vi
tate oꝫ adorare) qꝛ orō eſt aſcenſus
mētis in deū. ⁊ iō req̄rit ꝯformitatē
ad ip̄m ſcḋm qḋ eſt poſſibile. (Dixit
ei mulier) h̄ po' mlieris rñſio. Erat
enī opinio nō ſolū apud iudeos: ſꝫ
etiā apud ſamaritanos. qꝛ in aduē
tu meſſie inſtruerent pfecte de oībꝫ
ptinētibꝫ ad ſalutē. ⁊ iō mulier nō
capiēs ad plenū vba xp̄i dt ſe ⁊ ali
os tpe meſſie de hijs ad plenum in
ſtrui ⁊ h̄ eſt qḋ dr. (Et ei mu. ſcio qꝛ
meſſias venit). i. in ꝓximo venturus ē. ſic
enī dictū eſt ſamaritani receperūt. v
li. moyſi. ⁊ gen. xlix. dat ſignū de
aduētu x̄. ſ. trāſlaõ regni iudeoꝝ. cū
dr. Nō auferet ſceptꝝ de iuda ⁊ dux
de femore ei9 donec veiat q̄ mittēd9
eſt. Ipi āt videbāt h̄ eē ꝯpletū tpe
herodis regis ſub q̄ natus eſt xp̄s. ⁊
iō apud eos erat fama cōis qꝛ xp̄s
erat de ꝓximo venturus. ⁊ iō ſic loq̄ba'
mulier. qꝛ ex fama cōi audierat. (q̄
dr xp̄s). i. vnct9 qꝛ xp̄s exſpectaba
tur rex ⁊ ſacdos ⁊ vtrūqꝫ offim p vn
ctionē accipiebat (Cū ḡ venerit ille
annūciabit nob oīa) ad ſalutē neccā
ria q̄ ſūt nūc occulta. igit ih̄s vidēs
eius deuotionē ꝯuenient ſe ei reuelat
d. (ego ſū q̄ loquor tecuꝫ). q. d. mō
eſt tps veritatis reuelāde (Et ꝯtinuo)
h̄ po' fruct9 ꝯſeq̄ns ex doctrina xp̄i
qꝛ hec mlier edocta a xp̄o ſtatī iuit ad
ciuitatē ⁊ adduxit ad ih̄m ppl̄i mul
titudinē ad credendū patā Diui' ḡ
in. ij. qꝛ p̄o po' mlieris receſſus. ſcḋo
ex h̄ ſeq̄ns ppl̄i acceſſus. ibi. Et exi
erunt. Receſſit igit mulier a xp̄o qꝛ
ceſſauit loq̄ cū ea venietibꝫ diſcipulis
de ciuitate ⁊ h̄ eſt qḋ dr (Et ꝯtinuo
venerūt diſcipli eius ⁊ mirabantur qꝛ
cum muliere loquebat. (Nō ꝓpter
ſuſpitionē aliq̄. ſed mirū erat qꝛ tā
tus doctor alloq̄bat vnā ſolā mlie
rem paupculā ⁊ gentilē qꝛ videba'
eis parua ⁊ nulla vtilitas. cū tñ eſſꝫ
magna vtꝫ ex ſequentibus (Nemo

tn̄ dixit. quid q̄ris aut quid loque
ris cū ea) ſcientes ꝙ ei9 locutio cuȝ
muliere nō fuit inutilis ꝛ vana: q̄ꝛ
uis h̄ nō viderent. qđ pȝ ex ſequēti
effectu. qꝛ mlier edocta a xp̄o ex fer
uore denūciandi qđ audierat (Re
liq̇t ꝰ idriā ſuā ꝛ abijt in ciuitatē)
qꝛ oblita aq̄ nc̄carie ad vitā corpa
lem cucurrit ad denunciādū aquā
ſapie q̄ eſt nc̄caria ad vitā ſpūalē.
Vn̄ ſequit᷑. (Et dixit illis ho.) .i. oī
bus exn̄tibȝ in ciuitate (Ve. ꝛ. vi.
ho. q̇ dix. mihi oīa quecūqȝ fe.) Ex
quo pȝ ei9 deuotio. qꝛ nō vere² fateri
turpitudinē ſuam ut eos adducat
ad xp̄i predicacōem (Nunq̇d ipſe
ē xp̄s) q. d. ſic vide²ꝑ effectū (Et ex
ierūt) Hic oñr po² ꝑpli acceſſus ad
xp̄m. Et diuidit᷑ in tres. qꝛ euange
liſta primo incipit deſcribere hunc
acceſſum. ſcđo inṫponit inſtructōȝ
diſcipuloꝝ. ibi. Interea. Tercio re-
uertit᷑ ad ꝓpoſitū. ibi. Ex ciūtate āt.
Circa primū ſciēdum ꝙ ſamarita-
ni erāt in ſuſpenſo de aduentu xp̄i
de ꝑximo. tū ꝓpter implecōem tpis
ut dictū ē. tum ꝓpter predicacōeȝ io
hīs predicātis xp̄i aduentū de ꝑxi
mo cui9 predicatio tūc erat famoſa
ideo facili9 crediderūt verbo mulierꝭ
Et hoc eſt qđ dicit᷑ (Et exiert̄ de ci-
uitate ꝛ veniebāt ad eū) ut p̄ntiali
ter audirent eū. (Interea) Hic inṫ
ponit᷑ diſcipuloꝝ informatio. qꝛ x9
videbat multitudinē gentiū diſpo
ſitā ad credendū. idō volebat excita
re diſcipulos ad predicandū. Exci
tat aūt eos dupliciṫ. Primo ꝓpter
ſalutē ꝑximi. Scđo ꝓpṫ remuneracō
nē premij. ibi Et q̇ metit Circa pri
mum oñt xp̄s ꝙ hō debet eē magis
ſollicit9 de ſalute ſpūali ſui ꝑximi.
q̄ꝫ de ꝓpa nc̄citate corpali qꝛ cū eſſet
tps comedēdi: voluit tn̄ differre ut
intēderet predicacōeȝ. dans exēplū
alijs ſiliter faciendi. ꝛ h̄ eſt qđ dr̄
(Interea) .i. anteq̄ꝫ ꝑueniſſent ſa-
maritani ad eū (Rogabāt eū diſci-
pli. Rabbi māduca) qꝛ iā erat hora
ſexta. ut predictuȝ ē. ꝛ erat ſup̄ fon

tem vbi erat loc9 aptus ad comedē
dū (Ille auteȝ dixit eis) Hita ei oc
caſione ex cibo corpali: incipit loq̇ de
cibo ſpūali. ſcȝ de ꝯuſione ſamarita
noꝝ q̇ per ei9 predicacōeȝ ſunt ci in
corpali. vn̄ ſubdit᷑ (Ego cibuȝ hēo
manducare quē vos neſcitꝭ) q. d. a
lius cibȝ plus me delcāt (Dicebant
ꝰ diſcipli adinuicē. Nunq̇d aliq̇s
attulit ei māducare) Intellexerāt
ei verbū iſtud de cibo corpali. ꝛ ſcie
bant ꝙ nihil portauerat in via cō-
meſtibile. ideo q̄rebant ſi hēbat ali
unde. Idō xp̄us expoṫſe. d. (Me9 ci
bus ē ut faciā voluntatē eius q̇ mi
ſit me ut ꝑficiā op9 eius) in gentili
um ꝯuerſione. qꝛ ſm̄ ꝙ dicit᷑ .i. thi
mo. ij. Vult oēs hoīes ſaluos fieri:
ꝛ ad agnicōeȝ eius venire. ꝛ ꝙ in-
ſtȝ tps h̄ faciēdi oñt. d (Nōne vos
dicitꝭ ꝙ adhuc q̈tuor menſes ſūt)
q. d. lȝ tps meſſis corpalis adhuc
diſtet. tn̄ tps meſſis ſpirituaꝉ iam
inſtat. Dicit᷑ autē (meſſis) collectio
frugū ꝛ ad ſilitudinē h9 meſſis ſpi
ritualiṫ dr̄ vocatio hoīm ad fidē per
quā ꝯgregant᷑ in dn̄i horreū. vn̄ ſe
quit᷑ (Ecce dico vo. leua. ocu. ve. et
vide. regiones. qꝛ iam albe ſūt ad
meſſem) hoc dicebat ꝓpter ſamari
tanos venientes ad ipſū diſpoſitos
ad credendū (Et q̇ metit) Hic hor-
tat᷑ diſcipulos ad op9 predicacōis
ex merito ſeq̄ntis premij. Sicꝭ ei ſa
maritani iā erāt diſpoſiti ad credē-
dū ꝑ predicacōeȝ xp̄i. Sic etiā xp̄s
videbat multitudinē gētiū ꝑ totū
mundū cito ꝯgregandā in horreuȝ
ec̄cie ꝑ predicacōeȝ apl̄oꝝ. ex q̄ pre
dicacōe meruert̄ premiū vite eter
ne. ꝛ h̄ eſt qđ dr̄. (Et q̇ metit mer.
ac.) In p̄nti em̄ eſt ꝑ̇ma meſſis ꝑ
quā hoīes adducunt᷑ ad fideȝ. et in
hac meſſe meſſores fuerūt apl̄i Vl
tima vō meſſis erit in iudicio: qn̄ fi
deles colligen² inter horreū gl̄ie Et
tunc meſſores erūt angeli ut hētur
Math. xiij. Et idō ſe. (Et cōgregat
fructū) .i. multitudinē fideliū repo-
nendā (In vitam eternā) qꝛ pacto

iudicio reponet in horreo glie p mi
miſteriū anglorū vt dictū eſt. ⁊ qꝛ
locutus ē de meſſe ſpūali p ſiītudi
nem meſſis corpal. iō oñdit in q̊ ē
ſile. ⁊ in q̊ eſt diſſile. Ad cui9 intel
lectū ſciendū. qꝙ apud iudeos erāt ꝓ
uerbiū de h qꝙ qñ aliqs multū labo
rabat in re aliq ⁊ ali9 reptabat fru
ctum dicebat̄ ꝓūbialr vn9 ſeiat ali
us metit. q. d. vn9 laborat ⁊ alius
gaudet. ⁊ ſic aliqñ ꝯtingit de meſſe
corpali. q̄ ab vno ſeiat̄ ⁊ ab eius ho
ſte irruēte colligit. De meſſe vō ſpū
ali ſic eſt qꝙ alij ſeiauerūt ⁊ alij meſ
ſuerūt. qꝛ pr̄iarche ⁊ ꝓphe antiq̊ ſeia
uerunt ꝑma ſeia fidei ſ; apli meſſue
runt mq̄ntū ꝓplm ad pfectionē fidei
deduxerūt Verūtñ vtrqꝫ reptāt gau
diū qꝛ tā ꝓphe antiq̊ qꝙ apli ꝓpt me
ritū laboꝛis ſui recepti ſūt ad celeſte
gaudiū. ⁊ in h ñ tenet ꝓuerbiū de
meſſe corpali de q̄ ñ gaudet ſeians
ſi ab alio metat. ⁊ h eſt qd dr. (vt
⁊ q̊ ſeiat ſil' gau. ⁊ q̊ me.) ſ. ꝓphe ⁊
apli (in h eni vbū verū eſt) .i. ꝓūbiū
cōe p tāto h; locū ī ꝓpoſito (qꝛ ali9
eſt q̊ ſeiat) ſ. pr̄iarche ⁊ ꝓphe (⁊ ali
us eſt q̊ metit) ſ. apli. iō ſeq̄ (ego
miſi vos metē) .i. ad pfectionē fidei
adducē (qꝙ vos nō laboraſtis) ꝓphe
eni ⁊ pr̄iarche multū laborauerūt in
denunciādo aduentū xp̄i. ⁊ arguē
do infidelitatē ꝓpli. ⁊ iō ſeq̄ (alij la
borauerūt ⁊ vos ī laboꝛes eorꝫ introi
ſtis) qꝛ ꝓphetias ab alijs ꝑnuncia
tas ꝯpletas ꝑdicabitl. (Ex ciuitate)
Sup evāgeliſta inchoauat acceſſū
ſamaritanorꝫ ad xp̄m. ſ; intpoſuit ī
formationē diſciplorꝫ. Jō h reūtit
ad ꝓpoſitū oñdēs qꝙ eorꝫ acceſſus fu
it valde vtil' qꝛ p verā fidē ꝯūſi ſunt.
⁊ h ē qd dr (Ex ciuitate āt illa) q̄ dice
bat ſichē l' ſichar vt dictū ē (Multi
crediderūt in eū ſamaritanorꝫ ꝓpter
verbū mlieris teſtio^m^ phibētl qꝛ di
xit mihi oia q̄cunqꝫ feci) Jſtd teſti
moniū videbat̄ efficax ex duobꝫ. qꝛ
ꝑ^o^ dicebat ꝯ honorē ſuū ex zelo veri
tatis. Scdō qꝛ oñdebat eū ſcire talia
q̄ ñ poterāt ſciri via hūana. verūtñ

qꝛ h teſtio^m^ nō fuit ñ quedā pſua
ſio ad credendū. qꝛ pfectō fidei ipōꝝ
facta eſt p xp̄m. iō ſeq̄ (Cū veniſſent
g̊ ad illū ſamaritani rogabāt eū vt
ibi manēt) qꝛ accepta fide p eius do
ctrinā deſiderabant āpli9 infoꝛmari ad
ſuā ꝯfoꝛtionē (Et mā. ibi du. die.)
acqeſcens petitōi eorꝫ q̄ erat hoeſta
⁊ deuota (Et multo ples crediderūt
in eū ꝓpt ſmonē eius) qꝙ a pricipio
(Et mlieri dicebāt qꝛ iā nō ꝓpt loq̄
lā tuā credi9) qꝛ l; ex doctrina alicu
ius aliqs inducat̄ ad credendū. tñ
fides innitit̄ ſūme vitati ſm ſe. iō ſe
quit (Jpi eni audiuim9) ab ipō q̊
eſt de9 ⁊ hō (⁊ ſcim9) firmit credēdo
qꝛ ī fide maioꝛ eſt certitudo adherē
tie qꝙ in ſcia. Et qꝛ non ſufficit corde
credere ſ; oꝫ fidē ꝯfitēri ore. ſm qd dr
ro. x. iō fidē ſuā ꝯfitent dicēdo (qꝛ h
eſt vere ſaluatoꝛ mūdi) in q̄ tria ꝯ
fitenter de xp̄o. eius eminenciā ſin
gularem (Hic eſt) efficaciā ſaluta
rem (Vere ſaluatoꝛ) influentiā ge
neralem. ibi (Mūdi poſt duos) de
ſcripta ꝯūſione gentiliū p doctrinā
Hic ꝯñr deſcribit̄ eorꝫ ꝯūſio p mira
culi opationē. Et diuidit in. iij. qꝛ
ꝑmo circūſtantia miraculi deſcribi
tur. ſecūdo ipm miraculū efficit. ibi
Et erat quidā. tercō intentū ꝯcludi
tur. ibi. Et credidit Quantū ad pri
mū tangit circūſtantia tꝑis cū dr
(Poſt duos aūt dies) qbꝫ māſerat
cū ſamaritaīs. vt ꝑdictū eſt. Et ſb
ditur circūſtantia loci (exijt inde. ⁊
abijt in galileā) ⁊ ſubdit cā ſm cri
ſoſ. (Jpē eni ihs teſtio^m^ phibuit)
.i. phibuerat añ. vt habet luc. iiij.
(qꝛ ꝓpha in pr̄ia ſua honorē nō h;)
qꝛ inuidia magl' eſt int cōpatriotas
vt dictū fuit Math. xiij ⁊ iō xp̄s nō
redijt in nazareth vbi fuerat vilipē
ſus qñ voluerūt eū ꝑcipitare. vt hēt̄
lu. iiij S; abijt ī aliā ptē galilee ⁊ h
eſt qd dr (Cū g̊ veniſſ; in galileā exce
perūt eū galilei) honoifice ſicut xp̄z
a dō miſſū ⁊ cā ſubdit̄ (Cū oia vidiſ
ſent q̄ fecerat ⁊c̄) ꝓpt q̄ ec̄ mirābilia
nicho. legiſdoctoꝛ credideāt vt ē dcꝫ

eſt. ca. iij. a oñdit ꝯñr qualiter ga
lilei illa ſigᷓ viderāt dicēs (Et ipſi ve
nerāt ad diē feſtū) qꝛ ipſi teneban
tur venire ut ſ. dictū ē. ij. c. (Venit
ergo iterū in chana galilee) qꝛ ibi añ
fuerat in nuptijs Vñ ſe. (Vbi fecit
aquā vinū) a declinauit ciuitatem
nazareth rōne predcā. Alit᷑ exponi
tur ab alijs dicēdo ꝙ nō diuertit a
nazareth: ſed oñdit᷑ per lrām predi
ctā ꝙ fuit hōrifice recept⁹ vbi pri⁹
fuerat vilipēſus. Et rō reddi² ꝑ hoc
ꝙ illi de galilea gñaliter int᷑ quos
erāt illi de nazareth cū eēnt galilei
a fuerūt in iheruſalē in die paſcha
li. a vidētes miracula q̄ fecit iheſus
crediderūt in eū a ſic hōrifice recepe
runt. a ad hoc pōt applicari illa lit
tera ab illo loco. a abijt in galileā
gñaliter nō accipiendo nazareth.
a ſubdit᷑ cā (Ipſe ei ihs teſti. ꝑhi.)
i. ꝑhibuerat añ. q̄ſi dicat. mutatū
erat negociū in oppoſitā ꝑ tem Vñ
ſubdit᷑ (Cū ergo veniſſent in galileā:
exceperūt eū) honorifice (Galilei) ge
neralit᷑. etiā illi de nazareth. Et cā
reddit᷑ (Cū oīa vidiſſent q̄ ihs fece
rat venit iterū in chana galilee) nō
diuitendo a nazareth. ut dt criſoſt.
Sz de iudea veniēdo verſus nazareth
qꝛ ē in via veniendi illuc (Et erat q̄
dā regulus) Deſcript᷑ circūſtātijs
miraculi quantū ad locū a tpſ. cō
ſeqñr deſcribit᷑ miraculi act⁹ cū dr.
(Et erat quidā regulus) Nō acci²
hic regulus ꝓ ꝑuo rege ut videt᷑ no
mē ſonare. qꝛ romani volentes frā
gere iudeoꝝ ſupbiā abſtulerūt ab
eis regiā digtatē. regnū iudee in q̄
tuor tetrarchias diuidentes. preca
uere volentes eoꝝ rebellionē. vnde
ꝓ illo tpe null⁹ rex eāt in iudea. Di
cit᷑ ergo iſte regulus q̄ erat officialꝭ im
patoris deputat⁹ ad cuſtodiā gali
lee. ꝓpter qd manebat in caphar
naū q̄ erat metropolis illius terre
Vñ ſubdit᷑ (Cui⁹ filius infirbat᷑ ca
pharnaū) Et licz eēt gentilis: audi
tis tñ miraculis xp̄i ſpeābat ab eo
impetrare ſanitatē filij ſui. idō ſeq²

(Qui cū audiſſz ꝙ ihs adueniret a
iudea in galilea abijt ad eū) qꝛ xp̄s
erat in alia villa ſcz in chana (a ro
gabat eū ut deſcēderet) qꝛ capharna
um erat in valle ſita: reſpcū loci in
q̄ erat xp̄s (a ſanaret filiū ei⁹) licz
ei crederet ipſū poſſe ſanare eū: crede
bat tñ ꝙ non faceret ſine pñtia cor
pali ꝓpter qd xp̄s duꝛe rñdit ei. d.
(Niſi ſigᷓ a ꝓdigia videritꝭ: non cre
ditis) Nō ei rephendit eū de peticō
ne ſalutꝭ filij ſui: ſz de defcū fidei ſue.
veruntñ qꝛ ex deuocōe repetit petiti
onē ſuā. d. (Dñe deſcēde) idō exaudi²
a xp̄ō. vñ ſe. (Dic ei ihs. vade) Nō
ei voluit xp̄us ire corpalit᷑: ut amo
ueret ab eo falſā eſtiacōem q̄ puta
bat ipſuz poſſe ſanare tm̄ in pñtia
corpali (Fili⁹ tuus viuit) i. ꝑfecte
ſanitati reſtitutus ē de ianuis mor
tis. qꝛ īcipiebat mori (Credidit ho
ſermoni quē dixit ihs) qꝛ fides req
rit᷑ ad obtinendum dei bñficia. (Et
ibat) ſine corpali xp̄i pñtia (Iā āt
eo deſcēdente) qꝛ capharnaū ē ſita in
valle (Serui occurrerūt ei a nuncia
uerūt dicētes. qꝛ filius ei⁹ viueret)
ꝯgaudēdo ipſi (Interrogabat ho ho
ram ei⁹ in q̄ meli⁹ hūerat) Hoc fec̄
ad certificacōez miraculi reſpcū ſui
Qd ptz ꝑ hoc qd poſtea ſeqtur (Co
gnouit ergo pr̄ rc̄. a credidit) Hic po
nit᷑ intēta ꝯcluſio Ad hoc em̄ factū
ē iſtud miaculū: ut iſte regulus gē
tilis cū familia ſua crederet in xp̄m
ꝓpter hoc dicit᷑ (Et credidit ipē a do
mus ei⁹ tota) i. familia. Solet aūt
queri an iſtud miraculū ſit idē cū
eo qd ſolet ſcribi math. viij. de cen
turionis ſeruo ſanato a xp̄ō. Et di
cit criſoſt. ꝙ ſic. Alij tñ dicunt ꝯtra
riū. qd videt᷑ ex quatuor. Primo ex
ꝑſona infirmi q̄ hic dicit᷑ fili⁹. ibi
aūt dicit᷑ ſeruus. Scdō in infirmita
te q̄ hic dici² febris. ibi aūt paliſis
Vñ ibidē dr (Seru⁹ me⁹ iacet in do
mo palitic⁹ rc̄. Tercio ex mō roga
di. qꝛ iſte rogabat ꝙ veniret pñtia
lit᷑ credēs ꝙ non poſſet curare alit᷑.
ꝓpt᷑ qd fuit rephēſus a xp̄ō ut dcm̄

eſt. Ille aūt cēturio pñtiam xp̄i re-
pellebat reputās ſe indignū tanto
hoſpite. d. Non ſū dign9 tc̄. Crede
bat etiā eū poſſe ſanaē abſens ſolo
īpio ꝓpt̄ qđ dicebat dic tm̄ v̄bo ⁊ ſa
nabitur puer me9 ꝓpt̄ qđ fuit a dn̄o
ꝯmēdatus dicēte. nō inueni tātam
fidē in yſrł ⁊ ſic ptꝫ ex mō rogandi
ꝙ iſte regul9 alius fuit a cēturione
Qr̄to pꝫ ex loco ꝙ ipē eāt ī caphar
naum qn̄ fuit rogatus a cēturione
h̄ đr ꝙ erat in chana galilee qn̄ fuit
rogatus a regulo. (Hoc iterū ſcđm
ſignū fecit ih̄s) nō đr ſm ſimplr̄. ꝙ
multa fecerat in ih̄rłm. vt p̄dictū ē
ſꝫ đr ſecundū de hijs q̄ fecit in gali-
lea vn̄ ſeq². (cū veniſſꝫ a iudea ī gali.)

Capitulū Quintum.

Poſt h̄ erat dies feſtus.) In
ſupioribꝫ determinauit euan
geliſta de ſpūali regn̄atiōe
hic ꝯn̄r determinat de beneficiorū
ad hoc ꝯuenientiū exhibitōne. In
generatione enī carnali filij habēt
a prē vitam nutrimentū ⁊ doctrinā
Ita eodē modo eſt ī gn̄atione ſpūa
li. ideo euāgeliſta p̄mo deſcribit vi
te collationē. ſecūdo ſpūalem nutri
tionem ca. vj. Poſt h̄ aūt. tercio in
ſtructionē ca. vij. ibi. Poſt hec aūt
ambulat. Circa primū ſciendū ꝙ
modus naturalis cognitōnis hūa
ne eſt ex ſenſibilibꝫ ad intelligibi-
lia deduci. Quia oīs nr̄a cognitio
oritr̄ ex ſenſu. ⁊ iō modus iſtius euā
geliſte vt freqn̄ter eſt p̄mittere ſig
num ſenſibile ꝯueniēs ſequenti do
ctrine. Et ideo h̄ capitulū diuidit̄ ī
duas. ꝙ p̄mo p̄mittit̄ ſenſibile ſi-
gnum ad oſt̄endum ꝙ ī xp̄o ſit po
tentia vite repatiua. ſecūdo ſubdit̄
doctrina. ibi. Pater diligit Prima
in tres. ꝙ primo po² miraculi opa
tio. ſecūdo eius īpugnatio. ibi. Eāt
aūt ſabbatū. tercio ꝯueniēs excuſa
tio. ibi. Rn̄dit ih̄s pr̄ meus. Prima
in duas. ꝙ p̄mo circūſtantia mira
culi p̄mittit̄. ſecūdo actus miraculi
deſcribit̄. ibi. Erat aūt quedā. Cir̄
primū po² primo circūſtantia tp̄is
cū đr (Poſt hec erat dies feſt9 iudeo
rum) .ſ. feſtū penth̄. Et aſcēdit ih̄s
iheroſo. Quia viri tenebant̄ ibi eē
in illo feſto. ꝙ ter in anno tenebā²
maſculi apparere coram dn̄o ſcꝫ pa
ſcha penth̄. ⁊ feſto tabernaculoꝝ.
ſecundo deſcribit̄ conditio loci. cum
đr (Erat aūt iheroſolimis pbatica
piſcina) ī qua aque pluuiales col-
ligebantur. ⁊ ibi lauabātur hoſtie
primo. ⁊ poſtea in lauteribꝫ ī atrio
ſacerdotū exn̄tibꝫ. ideo dicebat̄ illa
piſcia pbatica a pbaton quod eſt
ouis. ⁊ eſt nomen grecum cuius in
terpretationē ponit in hebraico. d.
(que ꝯgnominat̄ hebraice bethſai
da) .i. dom9 ouiū (Quinqꝫ porticuſ
hn̄s) vt p plura loca poſſent lauā-
tes hoſtias deſcendere ad aquā (in
hijs) .ſ. porticibus (Iacebat multi
tudo languentiū tc̄) ⁊ ſubdi² cauſa
(Angelus aūt dn̄i ſm tēpus) .i. in
diuerſis temporibꝫ interpolatione
tamen facta (deſcendebat in piſci-
nam ⁊ moueba² aqua) ex deſcenſu
angeli (Et qui prior deſcendebat ī
piſcinā) poſt motionē aque ſanus
fiebat (Cauſa aūt deſcenſus angeli
⁊ huius miraculi aſſignatur a do-
ctoribus dicētibus ꝙ appropinqn̄
te euāgelij veritate. dn̄s voluit figu
ram exp̄ſſam baptiſmi in hac piſci
na oſt̄dere. que ꝯueniebat cum bap
tiſmo in mūdando ⁊ ſanādo virtute
dei occulta ad motionē angeli ſicut
baptiſmus ſub ſenſibili elemento
mundat animā virtute occulta v̄bi
⁊ cū hoc aliqn̄ ſanat corpus mira-
culoſe. Verūtamen ꝙ figura deficit
a figurato. ideo iſta piſcina non ſa-
nabat niſi corpus. ⁊ vna vice tm̄ ⁊
non ſanabat niſi vnū. Baptiſmus
aūt ptingit ad aīam ⁊ ſanat om̄s
quotquot veniūt ad ip̄ꝫ niſi ponāt
impedimentū Alij aūt dicūt ꝙ illa
miācula ibi fiebāt ꝓpter p̄ſentiam
ligni dn̄ice crucis. qđ ibi enatauit
appropinquāte xp̄i paſſione. ⁊ idō
angelus illuc deſcēdebat ꝓpt̄ ligni

reuerentiā. ⁊ enatauit tp̄e ꝯuenien
ti p̄ ei⁹ motionē. Per hoc etiā oñde
bat̄ ꝙ natura hūana a morbo pec-
cati p̄ lignū dn̄ice crucis erat ſanā
da. Qualiter autē illud lignū dn̄i
ce cruc̄ in illo loco fuerit poſitū diu
ſimode dicit̄. Dicit̄ eñ in hiſtoria
ſcolaſtica ꝙ regina ſaba vidit ī do
mo ſaltus libani qͦdam lignū de
quo vidit in ſpū ꝙ in illo patere⁹ il
le ꝓpter quē deficeret regnū iſrahel.
Qd̄ cū ſignificaſſet ſalomoni. ipſe
volens ſeruare durabilitatē regni
fecit poni illud lignū in pfundo ter
re iuxͣ templū: vbi poſtea in ſupfi-
cie terre facta ē illa piſcina. ⁊ iō po
ſtea ibi illud lignū apparuit predi
cto mō. In quadā vero hiſtoria ſā
cte cruc̄ dr̄ ꝙ ſeth fili⁹ ade ex prece
pto p̄ris iuit ad paradiſū volupta
tis vñ eiect⁹ fuerat. ⁊ petiit ab ange
lo cuſtodiente locū illū de oleo mīe
q̄ accept̄ trib̄z granis arboris lig
ni vetiti dedit ea ſeth. ⁊ ipē planta
uit ſup̄ ſepulchꝝ p̄ris ſue ade. ⁊ in
de orte ſunt tres virgule. q̄ poſtea ī
vnā arborē ſunt ꝯiūcte. poſtea tp̄e
ſalomoīs illa arbor fuit ſecta. ⁊ vi
debat̄ edificationi tēpli nc̄caria. ve
runtñ qñ applicabat̄ ad opus: ſēp
erat nimis curta vel nimis longa.
⁊ ideo tanꝗ̄ inutilis ad h̄ dimiſſa
fuit iuxta templū in quodā atrio.
Hoīes aūt venīētes ad templū illi
ligno ceperūt facere quandā reue-
rentiā inſtīctu diuino. de q̄ dolētes
ſacerdotes: fecerūt i⁹ pici intra piſ
cinā q̄ erat ꝓpe templū. qd̄ oñdens
ad fundū ibi diu latuit. poſtea v̄o
imminēte paſſione apparuit modo
predcō. Hec aūt ſcripſi ſine aliqua
aſſercōe (Et erat ibi hō) Hic ꝯſeqn
ter ponit̄ actus miraculi cū dicitur
(Erat autē quidā hō ibi. xxxviii.
annos hn̄s in infirmitate ſua) Ex
quo p̄z ꝙ diu punit⁹ fuerat. Jllaꝫ
ei infirmitatē ꝓpter pc̄tm̄ precedēs
incurrerat. ut patebit infra. Verū
tñ ꝙ penā patient̄ ſuſtinuerat. iō
dignū erat ut ei ſubueniret̄. ꝓpter

hoc ſeq̄tur (Hūc cū vidiſſ; ih̄s iacē
tem. ⁊ cognouiſſet ꝙ tp̄s multuꝫ ha
beret) ſcꝫ in infirmitate illa (Dixit
ei. vis ſan⁹ fieri) Nō petit qͣſi dubi
tans de volūtate. ſ; ut magꝭ excitet
ei⁹ deſideriuꝫ. ꝙ p̄ h̄ dignior efficiat̄
accipe dei donū (Rn̄dit ei lāguid⁹)
oñdens ſuum deſideriū (Dn̄e hoīem
nō h̄eo: ut cū turbata fuerit aq̄ mit
tat me in piſcinā) q. d. Multū deſi
dero: ſed nō h̄eo q̄ portet me. et ego
ſū ita debilis ꝙ nō poſſum ita cito
venire ſic alij. vñ ſe. (Dū ei ve. ego
ali⁹ ante me dn̄dit) Hoc autē dice
bat. ꝙ videbat ih̄m fortē ⁊ aptum
ad portandū eū. ⁊ magnū reputa
ret ſi in h̄ ei ſeruiē vellet. ſed ſtatim
ꝯtulit ei maius bn̄ficiū ſcꝫ ſanitatē
pfectā. Vñ ſeq̄tur (Dixit ei ih̄s. ſur
ge) reſtitut⁹ ſanitati (tolle lectū tu
um) reſtitut⁹ priſtīo vigori (⁊ am-
bula) ad declarationē diuini miracu
li (Et ſtati hō ſa. fac. ē) ꝙ dīna vir
tus infinita eſt. ⁊ opat̄ in inſtanti
Sanitas ei q̄ virtute nature reſtitui
tur. in tp̄e ⁊ nō in inſtanti acquiri
tur (Erat aūt ſabbatū) Hic ꝯn̄r po
nit̄ predicti miraculi accuſatio. Et
primo quantū ad ipſū ſanatū. ſcd̄ō
quantū ad ipſū medicū. ibi. Jnter
rogauerūt ḡ. Jn prima p̄te dr̄ ſic.
(Erat aūt ſabb̄m in illa die) ī quo
nō ē licitū opa ſeruilia facē. ꝓpt̄ qd̄
ſeq̄tur (Dicebant ḡ iudei) illi q̄ ſa-
nus fact⁹ fuerat (ſabbatū ē. nō licꝫ
tibi tollē grabatū tuū) Jſti falſum
dicebant. ꝙ opera corpalia q̄ ſunt
ad dei honoreꝫ bene p̄nt fieri in die
ſabbati. ſic̄ ſacerdotes in tēplo cor-
paliter opabant̄ templū ornādo.
hoſtias immolādo. ⁊ lauādo. ⁊ ꝯſi
milia. ut dr̄ math. xii. Portatio āt
h⁹ grabati erat ad mag̃ficentiam
diuini miraculi. ſicut ⁊ mō illi qui
miraculoſe de carcerib̄z vel hm̄oī li
berant̄ portāt cōpedes ſuos ad loca
ſcā. ad manifeſtacōem ſue miracu
loſe liberacōis. tñ aliter ſe excuſat
iſte ſanat⁹ dicens (Jlle qui me ſa-
nū fecit: m̄ dixi. Tolle grabatū tuū

⁊ ambula)·q·d·ille q̄ me diuina v̕
tute ſanauit eadē v̕tute ⁊ auctē mihi
p̄cedit· ⁊ ꝑ ꝯſequēs teneoꝛ ſibi obe
dire nec ſū trāſgreſſoꝛ (Interrogaue
runt ḡ)ħ po² accuſatio medici ⁊ p̄º
in gn̄ali añ cognitionē determina
tā de ipõ·ſecūdo in ſp̄ali ipõ cogito·
ibi·poſtea· q2 enī ꝑ ſanantē eū iſte
ſanatus ꝯuenīēter ſe excuſabat·Jō
q̄rebant de ipõ ſanāte vt ipm ꝑſeq̄
rentur ⁊ ħ eſt q̄d dr (Interrogaue
runt ḡ eū·q̄s eſt ille hō qui dixit ti
bi tolle grabatū tuū ⁊ ambula)·q·
d·malus hō eſt q̄ p̄cepit talia (Js
aūt qui ſanus fuerat effectus neſci
ebat q̄s eſſet) q2 diu languidus ia
cueāt· ⁊ ſic facta xp̄i ⁊ eius famam
ignoꝛabat·(Ih̄s aūt declinauit a
turba ꝯſtituta in loco) dans exᵐ a
liquādo fugiēdi volentes calūniare
⁊ nolens ſe iactare de opatõne mi
raculi·(Poſtea) Hic po² accuſatio
medici in ſpeciali·habita cognitõe
de eo ⁊ ħ eſt q̄d dr (Poſtea inuenit
eum ih̄s in tēplo) q2 ad agendum
grās de ſanitate ſibi collata frequē
tabat templū q̄d eſt locus oꝛõnis·
(Et dixit ei ecce ſanus factus es iā
noli peccare) Ex quo ptz ꝙ infirmi
tas illa fuerat ſibi ꝓpter pctm̄ infli
cta (Ne deterius aliq̄d tibi ꝯtigat)
incurrēdo penā eternā· q2 in recidi
uante fiunt nouiſſima peioꝛa p̄oꝛi
bus (Abijt ille hō ⁊ nūciauit iudeis
q2 ih̄s eſſet qui feciſſet eū ſanū) di
cunt aliq̄ ꝙ ħ fecit malicioſe: ſꝫ hoc
non eſt verꝝ· Quia illos q̄s dn̄s ſa
nauit coꝛpe ſanauit ⁊ mente· vnde
de iſto dr ī·ix·c· Totū hoīem ſaluū
feci in ſabbato·q̄d etiā exprimiť ħ
ex v̕bo xp̄i cū dr·(Iā noli peccare)
q·d·p̄cedens pctm̄ eſt tibi dimiſſū
Et idō dicendū ꝙ iſte ſanatus iuit
bona intēcione ad publicandū vir
tutem xp̄i· Illi aūt quibꝫ hoc nun
ciauit fecerūt inde damnū ſuū ſicut
⁊ de alijs xp̄i v̕tutibus·ideo ſequiť
(Ꝓpterea ꝑſequebanť iudei iheſum
q2 ħ faciebat in ſabbato) tanꝙ̄ vio
latoꝛem diuine legis·q̄d tamē erat

falſum vt viſum eſt (Ih̄s aūt) Hic
poniť miraculi excuſatio·Circa q̄d
ꝯſiderandū ꝙ apł̄i fuerunt homīes
puri· ⁊ idō xp̄s excuſauit eos de vio
latione ſabbati in ꝯfricatõne ſpica
rum ꝑ exempla puroꝝ hominum ſi
cut dauid ⁊ ſacerdotū·vt habeť ma
thei·xij·vbi iſta exēpla diffuſi⁹ tra
ctantur· Ipē aūt xp̄s erat homo et
deus· ⁊ ideo aliquando ſe excuſauit
de violatione ſabbati ꝑ facta hūa
na·vt patet luce·xiiij· vbi oſtendit
ꝙ in nc̄citate poterat bos leuari de
puteo in die ſabbati ⁊ multo magł
hō ſanari vt habeť ī·ix·ca· Si circū
ciſionem accipit hō in ſabbato in
dignamini q2 totū hoīem ſaluū fe
ci in ſabbato· Aliqn̄ aūt ſe excuſat
ꝑ diuina facta vt hic cū dr·(Pater
meus vſqꝫ nūc opatur ⁊ ego opoꝛ)
Deus enī nõ ſic ꝓducit res ſicut ar
tifex domū· q2 domū factā dimittit
⁊ nõ ꝯſeruat· ⁊ ideo domo facta ceſ
ſat eius opatio·deus aūt ſic ꝓducit
res ꝙ eas ꝯſeruat in eſſe· ⁊ ideo licꝫ
vij·die quieuerit a nouis opibꝫ cõ
dendis·nõ tamē quieuit a creatuis
ꝓductis ꝯſeruandis·pater ⁊ filius
ſunt vnus deus· Et ideo ſicut pater
ꝯtinue opať in ꝯſeruatione ⁊ admi
niſtratione reꝝ·ita ⁊ fili⁹· ⁊ ſic xp̄ſ
excuſať in ſababto opando· Sꝫ q̄a
ex hac excuſatione ſequitur ꝙ xp̄s
ſit equalis dō patri Ideo ex ħ verbo
magł ꝑſequebanť eū iudei tanquā
blaſphemū·q̄a blaſphemia acrius
puniť in lege ꝙ̄ fractio ſabbati·et
hoc eſt q̄d diciť·(Ꝓpterea ergo ma
gis querebāt eū iudei interficē ⁊c̄)
patet lr̄a ꝓpter q̄d ꝯſequenter ſe ex
cuſat·d·(Amen amen dico vobis·
non poteſt filius a ſe·ſ· quicꝙ̄ facē
niſi q̄d videit prēz facientē)·q·d·voſ
mihi imponitis legis tranſgreſſio
nem· ⁊ hoc eſt impoſſibile·quia nõ
poſſum obliquari a regula veritatł
diuine· Qꝫ patet quia filius inquā
tum deus habꝫ omnino eandē ope
rationem cum prē ⁊ ſic non poteſt
ab eo obliquari· Siłr nec inquātū

homo. ꝗ humanitas xp̄i ē inſtru
mentū ↄiunctū ipſiꝰ diuinitatis. et
ſic non pōt a motione eiꝰ obliquari
a per ↄſeq̄ns non p̄t tranſgredi. ꝗ
trāſgreſſio ē obliquatio a lege di-
uina. Sciendū tn̄ ꝙ arriꝰ ex hoc ver
bo. non pōt filiꝰ ac̄. dicit filiū in di
uinis eſſe minorē patre. a ideo cō
ſequenter hoc excludit cū dr̄ (Que
cunq; em̄ ille facit) ſcʒ pr̄ (hec a fili
ter filiꝰ facit) vbi tria excludunt̄ ꝑ
q̄ poſſꝫ dici filiꝰ minor p̄re. Primū
ē ſi opatio p̄ris ſe extenderet ad a
liq̄ ad q̄ ſe nō extenderet opatio fi-
lij. ideo h̄ excludit̄ ibi (Quecunq;)
Secundū ē. ſi filiꝰ faceret eadē q̄ fa-
cit pr̄ ſm idemptitatē ſpēi tm̄ : ſed
non ſm numerū. ita ꝙ pr̄ plura in
nūo faceret. a hoc excludit̄ cū dicit̄
(h̄ a filiꝰ facit) .i. eadē nūo. Terciū ē
ſi faceret eadē nūo. ſicut faber a mar
tellꝰ pducunt eundē effectū. tn̄ alit̄
ꝗ faber ut cā principalis. martel
lus autē ut inſtrumētalis a hoc ex
cludit̄ cū dicitur (Similit̄ facit) .i. v
niformiter ꝑ omnē modū. et ſic pꝫ
ꝙ verbū predictū. non pōt filiꝰ a ſe
quicꝙ̄ facere ac̄. nō pōt exponi ſm
errorē arrij de minoritate filij reſpe
ctu p̄ris in diuinis ſed tm̄ oñdit p
ceſſum filij a p̄re inq̄ntū filiꝰ non a
ſe eſt ſed a patre a ſic potentiā ope
randi. a noticiā habet a p̄re. ſic͛ et
eſſentiā: non tn̄ aliā: ſed eandē nūo
Si em̄ filiꝰ eſſet creatura ut dic̄ arri
us: nō poſſet facere q̄cunq; facit pr̄
ut ↄſequent̄ dicit euangl̄a. Quecū
q; facit ille ac̄. ꝗ ſeipſū nō poſſet p
ducere a ↄſeruare: eſſet tn̄ pductus
a cōſeruatus a p̄re (Et pr̄ diligit)
Poſtꝙ̄ euāgeliſta ponit ſignū viſi
ſibile ad oñdendum ꝙ filiꝰ habet
potentiā collatiuā vite corporalis.
Hic cōſequēter ponit̄ doctrina xp̄i
de vita ſpūali p ipſū ↄferenda. Et
diuidit̄ in duo. ꝗ primo ponit̄ do-
ctrina xp̄i. Secūdo eius cōfirmatio
ſubdit̄ ibi. Si ego teſtimoniū. Cir
ca primū ſciendū ꝙ duplex eſt vi
uificatio. ſcʒ aīme a corpis. Et du
plex iudiciū diuinū ſibi rn̄det. Pri
mū eſt iudiciū diſcrecōis qđ nunc
eſt. a rn̄det vite p̄nti. Scđm ē iudi
ciū diſcuſſionis vltimea premiacō
nis qđ erit in futuro. a rn̄det corpo
rum reſuſcitationi. Jdeo ſic pcedit
Qr primo agit de viuificacōe aīar
a iudicio diſcrecōis nunc exiſtente
Scđō de reſurrcōe futuā. ꝗ p̄mo oñ
dit xp̄s ſe habere potentiā viuifica
tiuā. Scđō oñdit qualiter potentia
ſit intelligēda. ibi. Amen amen di
co vob̄. Jn prima pte dicit̄ ſic (Pr̄
ei diligit filiū: a oīa demrāt ei q ipē
facit) Si accipiat̄ h̄ filiꝰ ſm diuinā
naturā dilectio non accipit̄ hic cau
ſaliter. ꝗ volūtas in diuinis nō ē
principiū originis filij. Sed naturā
ut ſupius dictū eſt. a ideo cū dicit̄
(Pr̄ diligit filiū : a oīa demrāt ei)
inquantū ſcia p̄ris ↄmunicat̄ filio
Hoc verbū diligit nō notat cauſā
ſed tm̄ ſignū vel cōcomitantiā. Si
accipiat̄ filius ſcđm humanā natu
ram ſic accipit̄ cauſaliter. ꝗ amor
eſt primū donū a cauſa alior a tūc
eſt ſenſus (Pater diligit filiū) Qr
plenitudo ſciētie ↄmuīcate aīe xp̄i
pcedit ex patris dilectōne (Et ma
iora hijs demrābit a opera) ſcilicet
viuificacōem mortuorū morte ſpū
ali de qua loq̄tur poſtea. ꝗ maius
eſt iuſtificare impiū ꝙ̄ creare celū
a terrā ſcđm auguſ. exponentē il
lud infra. ix. Et maiora hor faciet
Qđ autē dicit̄ hic demrābit de futu-
ro. non ē per h̄ intelligendū ꝙ fili
us ſm naturā diuinā accepit de no
uo aliquā ſciam. vel ꝙ aīa xp̄i ali
quid cognouerit qđ a prinᵒ ſue cre
ationis ignorabat. q̄a a principio
creationis habuit plenitudinē grē
a ſcie. ſed dicit̄ res demrāri quando
de nouo alijs innoteſcit. Et tal̄ mo
dus loq̄ndi habet̄ geñ. xxij. Nunc
cognoui ꝙ timeas dn̄m .i. alios co
gnoſcē feci. q̄a deꝰ an̄ ſciebat abra
hā timere xp̄m. ſed p obedientiā
eiꝰ in īmolacōe filij h̄ fecit ab alijs
cogſci (ut vos miremi) Jſtđ nō po-
v. iij.

cauſaliter ſ; tm̄ ꝯſecutiue. qꝛ ptās
viuificatiua nõ eſt data xp̄o ꝓpt̄ iu
deoꝝ admiratione ſ; ex h̄ ſecuta eſt
qñ viderunt mirabilia xp̄i opa. Et
oñdit ꝯñr q̄ ſunt illa maiora opa. d
(Sicut em̄ pr̄ ſuſcitat mortuos ⁊ vi
uificat) q̄d eſt diue v̄tutis (Sic ⁊ fi=
lius q̄s vult viuificat) Iſtud v̄buȝ
vult nõ po² h̄ ad denotandũ ꝙ filiꝰ
pauciores viuificet q̄ pr̄: ſ; ad oſtẽ
dendũ modũ agẽdi. qꝛ nõ agit coa
cte nec ex nc̄citate nature ſ; libere ⁊
qꝛ iudiciũ diſcretõis ꝯcomitat̄ rẽſur
rectionẽ ſpũalem vt p̄dictũ eſt. idõ
ſequi² (Neqȝ em̄ pr̄ iudicat quẽq̄)
ſcȝ ſeorſũ a filio cũ ſit eoꝝ vna opa=
tio (Sȝ om̄e iudiciũ dedit filio) h̄ d̄r
ꝓ tanto qꝛ iudiciũ eſt p ſapiam di
uinã. Sapia aũt tota ꝯmunicat̄ fi=
lio ⁊ p ꝯſequẽs potẽtia iudicatiua
(Vt om̄s honorificẽt filiũ ſicut ho=
norificant prẽm) Ex p̄dictis em̄ ſe
quitur ꝙ ſit honorãdus honore la=
trie ſicut ⁊ pr̄ cũ ſit vnus deus cũ eo
vñ ſequit̄ (Qui nõ honorificat fili
um) honore latrie (non honorificat
prẽm q̄ miſit illũ) qꝛ hñt eandẽ ma
ieſtatẽ (Amen amen dico vob̄) Hic
oñdit qualiter potẽtia viuificatiua
de q̄ locutus eſt ſit intelligẽda. ſ. de
viuificatione ſpũali q̄ eſt p fidẽ cai
tate formatã. ⁊ h̄ eſt q̄d d̄r (Amen
amẽ dico vobis q̄ verbũ meũ audit
⁊ credit ei q̄ miſit me) fide formata
(hȝ vitã eternã) cauſalr̄. qꝛ hȝ gra=
tiam q̄ facit eũ dignum vita eterna
(Et in iudiciũ non venit) ſ. ꝯdẽna
tionis. veniet tñ in iudiciũ diſcuſſi
onis ⁊ p̄miationis. Et qꝛ dixit ꝙ
talis habeat vitaȝ eternã. ne aliq̄s
credat ex h̄ ꝙ fides faciat hoĩem in
p̄nti immortalẽ. idõ ſubdit̄ (Sȝ tran
ſit a morte in vitã) Quia oȝ ſolue=
re debitũ nature anteq̄ veniat ad vi
tam glĩe. Et qꝛ fides a deo dat̄ p in
ſpirationẽ. idõ ſubdit̄ (Amen amen
dico vobis) Iſta euãgeliſta ſolus
duplicat hãc dictõnẽ amen q̄ in he
braico ꝯfirmationẽ deſignat. Ipſe
em̄ ſubtiliora ⁊ altiora ſcribit de cri

ſto ⁊ h̄ indigẽt maiori aſſertõe ꝓpt̄
q̄d cõiter vti² p̄dicta duplicatõe (qꝛ
venit hora ⁊ nũc eſt qñ mortui) mor
te infidelitatl̄ de qua dicitur math.
octauo. Dimitte mortuos ſepelire
mortuos ſuos. (Audient vocem fi=
lij dei.) fidẽ viuificantẽ ſuſcipiendo
ideo ſequit̄. (Et q̄ audierint viuẽt)
põt etiã intelligi de viuificatõe cor=
porali. qꝛ ad vocẽ xp̄i aliqui fuerũt
reſuſcitati. ſ. filius vidue luce. v. et
filia archiſinagogi math. ix. ⁊ laza
rus. ĩ. xj. c. p h̄ autẽ cũ d̄r. (venit ho
ra ⁊ nũc eſt) ptȝ ꝙ nõ loquit̄ de re=
reſurrctõne gñali q̄ erit in futuro: ſ;
de viuificatione ſpũali q̄ eſt p fidẽ
xp̄i. et de reſurrectionib; corpalib;
pticularib; que facte ſũt ad ꝯfirma
tionẽ huius fidei. ⁊ iſta inceperunt
a pñcipio p̄dicatõnis xp̄i (Sicut ei
pater) Hic ꝯñr agit̄ de reſurrectõe
generali futurã. ⁊ de iudicio ſibi cor
reſpondẽte. Et diuidi² in duas. q̄a
primo agi² de reſurrectõe. ſecũdo de
iudicio. ibi. Et ptãtem. Circa pri=
mum ſciendũ ꝙ illud q̄d eſt tale p
eſſentiã eſt cauſa alioꝝ. vt habe² ij
metha. deus pater eſt vita p eſſen=
tiam. ⁊ p ꝯñs filius cũ ſint vna eẽn
tia. ⁊ vna vita. ⁊ p ꝯñs ipẽ erit cau
ſa viuificatiua oĩm reſurgentiũ ⁊ h̄
eſt q̄d d̄r (Sicut em̄ pater hȝ vitam
in ſemetipſo) .i. a ſe ⁊ a nullo alio ⁊
p ꝯſequens ei conuenit p eſſentiã.
(ſic dedit ⁊ filio vitã hrẽ ĩ ſemetipõ)
qꝛ lȝ filiꝰ ſit vita p eẽntiã. ſic ⁊ pr̄ h̄
tñ hȝ a prẽ (Et ptãtẽ) h̄ ꝯñr agitur
de iudicõ futuro. ⁊ diui² in. ij. qꝛ p̄º
deſcribit̄ illud iudiciũ. ſecũdo deſcri
bit fore iuſtũ. ibi. Non poſſum Cir
ca primum ſciendum ꝙ tota trini=
tas in iudicio futuro iudicabit au
toritatiue. ſed chriſtus in quãtum
homo iudicabit executiue. Cuius
ratio eſt. quia iudex debet eſſe ma=
nifeſtus omnibus alijs iudican=
dis. Deus autem pater vel filius ſe
cundũ diuinam naturam non vide
bitur in iudicio ab omnibus. q̄a
tunc omnes eſſent beati. quia in tñ

viſione ꝯſiſtit beatitudo. ⁊ ideo exe
cutio iudicij data eſt xp̄o hoĩ q̄ po=
terit ab oĩbus videri. ⁊ hoc ē q̄d dr
(Et ptãtem dedit ei iudiciũ facere)
executiue (Quia filiꝰ hoĩs eſt ab oĩ
bus viſibiƚ bonis ⁊ malis (Nolite
mirari hoc) quaſi dicat. adhͨ maiꝰ
faciet xp̄s hõ. Unde ſubdiƚ (Quia
venit hora in q̄ omnes q̄ in monu=
mentƚ ſunt audiẽt vocẽ filij dei) Hu
manitas ei xp̄i ē organũ diuinita
tis. ⁊ idõ vox eiꝰ opabitur ad reſur
rectionẽ gñalem futurã p modũ in
ſtrumenti ꝯiuncti. veruntñ q̄ꝛ non
reſurgẽt vniformiƚ. q̄ꝛ aliqui reſur
gent ad glãm. ⁊ alij ad penã. ideo
ſequiƚ (Et pcedent q̄ bona fecerũt ĩ
reſurrcõẽ vite) Hoc diciƚ ad denõn
dũ q̄ fides ſine operibꝫ nõ ſufficͭ ad
ſalutẽ (Qui vͦ mala egerĩt in reſur
rectionẽ iudicij) .i. ꝯdẽnatioĩs (Nõ
poſſum) Hic oñdit hoc iudiciũ fo=
re iuſtũ. Filius eĩ inquantũ deus
habet eandẽ naturã cũ pr̃e. ⁊ ſic nõ
p̄t in iudicando deficere. Similiter
nec inquantũ hõ. q̄ꝛ voluntas hũa
na in omnibꝫ ſeq̃tur motũ ⁊ regulã
voluntatƚ diuine. ⁊ h̄ eſt q̄d diciƚ
(Nõ poſſũ a meipõ facẽ q̄cq̄) decli
nando a pr̃e (Sed ſicut audio iudi
co) Licet eĩ habeat eandẽ noticiã
cũ pr̃e inquantũ deus: tñ habet eã
a pr̃e ⁊ ſcd̄m hoc diciƚ ab eo audiẽ.
ſcd̄m vero humanã naturã habet
noticiã infuſam. ⁊ ſic magƚ ꝓprie a
pr̃e audit (Et iudiciũ meũ iuſtũ ē)
Quia non p̄õt obliquari voluntas
xp̄i hoĩs a voluntate dei ut dictũ
eſt. idõ ſeq̃tur (Qꝛ non quero volũ
tatẽ meã: ſed voluntatẽ eius q̄ mi
ſit me (Si ergo teſtimoniũ) Poſi=
ta xp̄i doctrina de potẽtia viuifica
tiua eius. Hic ꝯſequẽter poniƚ cõ
firmatio predicte doctrine. Et diui
diƚ in duas. q̄ꝛ primo ꝯfirmaƚ hu
iuſmodi doctrina. ſcdõ arguiƚ iude
oꝝ duricia. ibi. Claritatẽ ab hoĩbꝫ
Prima in duas. q̄ꝛ primo ꝯfirmaᷣ
teſtiõio humano. Scdõ teſtiõio
diuino. ibi. Ego autẽ habeo. Pͥã
in duas. q̄ꝛ primo inducit teſtimo
niũ. ſcdõ oñditur q̄ debeat eſſe acce
ptũ. ibi. Ille erat. Circa primũ ſci
endũ q̄ aliqñ doctrina aliq̃ confir
maƚ p aliq̃d q̄d eſt minoris auto
ritatƚ. ꝓpter hoc q̄ illud eſt magis
acceptũ audientibꝫ. ſic dicit p̄hus
ij. metha. q̄ aliq̄ dignanƚ .i. dignũ
reputãt poetã ĩducẽ teſtẽ. ſic̃ ſũt il
li q̄ ſunt imbuti dictis poeticƚ. ⁊ iã
nihil recipiũt niſi p teſtimoniũ po
ete ꝯfirmeƚ. Q̃uis illud ſit magis
autẽticum ſimpliciter q̄ dictũ poe
ticũ. Et eodẽ mõ venientibꝫ ad fidẽ
de iudaiſmo ꝯfirmaƚ nouũ teſtamĩ
tum p vetus. ⁊ eodẽ mõ ſaluator h̄
cõfirmat doctrinã ſuam p teſtioni
um iohãnis cuius ſcitas erat nota
iudeis. ⁊ hoc eſt q̄d diciƚ (Si eĩ ego
teſtimoniũ phibeo de me) ſcꝫ ſolus
(Teſtimoniũ meũ non eſt verũ) .i.
efficax ſm̄ reputacõẽ vr̃ã: q̄uis in
ſe ſit efficaciſſimũ. ꝓpter hoc ſequiᷣ
(Alius ē qui teſtimoniũ phibꝫ de
me) ſcilꝫ iohẽs baptiſta. ut patuit
primo ⁊ .ij. ca. (Et ſcio quia verꝫ eſt
teſtimoniũ eius) Quia pater eius
zacharias per ſpiritũ ſanctum pro
phetauit ipſũ preire ante faciẽ dñi
ad dandã ſcientiã ſalutis ut habe
tur luc. i. Teſtimoniũ aũt ſalutife
rum eẽ non p̄õt niſi ſit verꝫ. Qꝛ autẽ
iſtud teſtimoniũ ſit autẽticũ oſtẽ
ditur cũ ſubdiƚ (Vos miſiſtis ad io
hẽm) nũcios ſolemnes q̄i volentes
acquieſcẽ dicto eiꝰ ſicut autẽtico. ſi
cut dictũ fuit .i. ca. (Et teſtimoniũ
phibuit veritati) .i. mihi qui ſuꝫ ve
ritas: ꝯfitẽdo me eſſe xp̄m ⁊ ſe negã
do. ut patuit ſupra primo ca. ⁊ .iij.
(Ego autẽ non ab homine teſtiõ=
niũ accipio: ſꝫ h̄ dico ut vos ſalui ſi
tis. q. d. Nõ dixi predicta ut ſim in
maiori autoritate ꝓpter dictum io
hãnis: ſed propter ſalutẽ veſtram
quã deſidero: ut acq̃eſcẽtes eius te
ſtimonio ad ſalutẽ ptingatis (Il
le erat) Hic oſtendit q̄ iohannis
teſtimoniũ debet eis eſſe acceptũ
ꝓpter tria. ſcꝫ ꝓpter eius officiũ. q̄ꝛ

erat p̄co xp̄i. q̄d notat̄ cum d̄r (Jlle
erāt lucerna) oñdens hoibꝫ viā ſalu
tis .ſ. xp̄m. Et ſicut lucerna nō lucꝫ
ex ſe ſic iohānes nō fuit lux ſꝫ venit
vt teſtimoniū phiberet de luīe. ſe-
cundo ꝓpt̄ caritatis incendiū q̄d no
tatur cū d̄r (Ardens) intantū ꝙ ꝓpt̄
zelū caritatis diuīe mortē ſuſcepit
tercio ꝓpt̄ virtutis exerciciū. intātū
ꝙ credebant eū xp̄m q̄d notat̄ ibi.
(lucēs) iſta tria debent reddere teſti
moniū eius acceptū. et maxie iudeiſ
qꝛ voluerūt ip̄m recipe tanꝙ xp̄m.
ꝓpter q̄d ſubdit̄ (Vos āt voluiſtis
exaltare ad horā in luce eius) d̄t ad
horā qꝛ finalr̄ eū ɔtēpſerunt. et eius
mortē pcurauerūt. (Ego aūt) Hic
dñr ɔfirmat doctrinā ſuā p teſtiōm
diuinū. et diui² in. iij. ſm q̄d pr̄ te-
ſtificatus eſt tripl'r de xp̄o .ſ. p opa
p ſeip̄m et p ſcp̄turas. ſecūda ibi Et
q̄ miſit me. tercia. ibi. Scrutamini
ſcp̄turas. Jn p̄ma pte d̄r ſic. (Ego
habeo teſtiōm maius iohe) .ſ. teſti
moniū dei pr̄is q̄d eſt maius teſtio
nio iohis ꝓpt̄ maiorē cognitōis cer
titudinē et ꝓpter eius incōmutabili-
tatē ⁊c̄. q̄le ſit iſt̄d teſtimoniū oñ
ditur. d. (Opa enim que dedit mihi
pr̄ vt pficiā ea) .ſ. miracula v̄tutem
totius creatuē excedētia. q̄ faciebat
xp̄s v̄tute ꝓpa. iō dicit vt pficiā ea.
(ip̄a opa q̄ ego facio teſtimoniū p
hibent de me. qꝛ pr̄ miſit me) Sicut
eñi firmū teſtimoniū habētur p de
monſtrationē in hijs q̄ ſubſūt facl'
tati naturali intellect⁹. Jta in hijs
q̄ ſunt ſupra hāc facultatē firmum
teſtimoniū eſt p opa ſoli deo poſſi
bilia q̄ nō p̄ot eſſe teſtis falſitatis.
et h̄ mō cōfirmata eſt doctrina xp̄i.
nō ſolū ip̄o p̄dicante. ſꝫ etiā ipſis a
poſtolis ſm q̄d dicit̄ math. vl. Jlli
aūt p̄dicauerunt vbiqꝫ dño coopā
te et ſermonē ɔfirmante ſeq̄ntibꝫ ſi
gnis. (Et q̄ miſit me) Hic dñr po²
teſtimoniū patris q̄d teſtificatus
eſt p ſeip̄m. et h̄ fuit in baptiſmo et
in tranſfiguratione. vbi audita eſt
vox patris ſup xp̄um hic eſt filius
meus dilectus. et h̄ eſt q̄d dicit̄ (Et
qui miſit me pr̄ ip̄e teſtimoniū p-
hibuit de me) p ſeip̄m (Verūtamē)
Hic oñdit dñr eos non cape hmōi
q̄d deus oſtendit tripl'r Primo p ſi
gnum ſenſibile ſicut in baptiſmo et
trāſfiguratōne audita eſt vox ſenſi
bilis. ſed hāc vocem non audierāt
iudei pſequētes xp̄m. quia ibi non
fuerāt. ideo dicit̄ (Neqꝫ vocem eius
vnꝙ audiſtis). Secundo oñdit ali-
quid p viſionē ſue eſſentie ſicut bea
tis. et hoc excludit̄ ab eis cum dicit̄
(Neqꝫ ſpeciē eius vidiſtis) Tercō p
internā inſpirationē. et hoc excludi
tur cum dicit̄ (Et verbū eius nō ha
betis in vobis manēs. Et ſb̄dit cau
ſam huius (Quia quem miſit ille
huic vos nō creditis). q. d. hoc nō p
uenit ex dei defectibilitate. ſed ex ve
ſtra īcredulitate (Scrutamini) hic
dñr ponit̄ teſtimoniū dei patris p
ſcripturas ve. teſta. que manifeſte
loquit̄ de xp̄o. et hoc eſt q̄d dicitur.
(Scrutamini) .i. interius diligēter
aduertite ſcp̄turas legis et ꝓphetaꝝ
(Quia vos putatis in ip̄is vitā et-
nam habere) Et bene dicit putatis
qꝛ ab hac opinione ſunt defrauda
ti ex eoꝝ incredulitate. (Et illi ſunt
qui teſtimoniū phibent de me. q̄a
ſcriptura veteris teſtamenti deter-
minat tēpus eius aduētus geneſ
penultio. Non auferet̄ ſceptꝝ ⁊c̄.
Et dañ. ix. vbi determinat̄ temp⁹
aduentus ſancti ſanctoꝝ ſub nume
ro certo ebdomadaꝝ. determinat e
tiam locū natiuitatis michee. v Et
tu bethleem effrata paruulus es ī
milibus iuda. Ex te eniꝫ egredietur
qui ſit dñator in yſrahel ⁊c̄. Deter-
minat etiā modū naſcēdi yſa. vij.
Ecce v̄go ɔcipiet et pariet ⁊c̄. et mo-
dū ɔſeruādi .ſ. in paupertate zach. ix
Ecce rex tuus veīt tibi iuſt⁹ et ſalua
tor ip̄e paup. et modū moriendi.
iſa. liij. Sicut ouis ad occiſionē du-
cetur ⁊c̄. et breuit̄ oīa miſteria xp̄i
in veteri teſta. inueniunt̄ exp̄ſſa. et
in xp̄o cōpleta. et ideo ex ſcripturis

veteris teſtamenti potuit vere cog
noſci qꝛ ipſe erat xp̄s in lege pmiſ
ſus · ſicut diffuſi9 declaraui in quaſ
dā qōne quā de h̄ determinaui (Et
nō vultꝭ venire ad me) p fidē · qꝛ iu
dei p maiori pte pmanſerūt in infi
delitate (ut vitā eternā habeatis)
que h̄etur per fidē firmatā caritate
(Claritatē) Hic ꝯn̄r arguit eorum
tarditatē ad credenduꝫ · Et qꝛ pſeq̄
banꝭ xp̄m ut blaſphemū in q̄ fige
bant ſe moueri zelo dei · a ut violaſ
toreꝫ ſabbati · in quo videbanꝭ mo
ueri zelo legꝭ moyſi · idō oñdit vtrū
qꝫ eē falſū primo primū · ſcdō ſecun
dū · ibi · Nolite putare · Dicit ḡ pri
mo ſic (Claritatē ab hoībus nō ac
cipio) · i · quero · q · d · predcā non di
xi ad iactantiā qꝛ non q̄ro hominū
glam · q8 pꝫ · ca · ſequenti vbi dr̄ qꝛ
fugit qñ turbe voluerūt eū facere re
gē · Sed oñdit vlteri9 ad q̄d predcā
dixerit · ſcꝫ ad oñdendū eoꝝ durici
am dicēs (Sed cognoui) · i · cognoſ
cere feci (qꝛ dilectionē non habetis
in vobis) q8 declarat ex ſigno pñti
dicens (Ego veni in noīe pr̄is mei)
Q8 pꝫ p predicta teſtiomia (Et nō
accepiſtis me) ſed magꝭ pſeq̄mini
Q8 nō feceritꝭ ſi dilcōeꝫ dei habere
tis · Hoc etiā declarat ex ſigno futu
ro dicens (Si ali9 venerit in nomīe
ſuo) · i · non hn̄s predcā teſtiōīa a
deo (illū accipietis) Hoc fuit incho
atum qñ iudei receperūt beuco zebā
tanq̄ meſſiā: qui tñ nullū diuinuꝫ
teſtimoniū habebat p miracula ꝭ
ſcripturas · hoc etiā pfecte ꝯplebiꝭ
qñ recipient antixp̄um pro vō deo ·
qꝛ faciet ſe circūcidi · a dicet ſe eis p
miſſuꝫ · a ei adherebūt quouſqꝫ ei9
falſitas detegaꝭ p enoch a heliam ·
Et cauſā hui9 incredulitatꝭ ſubdit
dicens (Quō poteſtis vos credere q̄
glam ab inuicē accipitis) · i · glam
humanā · hoc eñ impediuit iudōs
a fide xp̄i in parte Qꝛ ſolum atten
debant · a adhuc attendūt ad glo
riam a exaltacōem tpalem dandā
eis p meſſiam · videbant aūt xp̄m

paupem a abiectū · a ideo nō recepe
runt eū nō attendētes ſcripturas p
phetarū q̄ de eius pauptate a abie
ctione loquunꝭ ut ſupradictū eſt ·
Gloria autē a exaltatio que pmit
tiꝭ danda p xp̄m · Illa eſt glīa ceſ
leſtis quā nō intelligebāt · idō ſeq̄
tur (Et glam que a ſolo deo ē non
q̄ritis) ꝑpter h̄ in infidelitate pma
netis (Nolite putare) Hic oſtēdit
eos nō moueri zelo moyſi ipſū pſe
quendo · qꝛ moyſes manifeſte ſcri
pſerat de eo · a hoc eſt q8 dicit (No
lite putare qꝛ ego accuſatur9 ſū vos
apud prēm) ſcꝫ ego ſolus (eſt q̄ ac
cuſat vos mecū) ſcꝫ moyſes (ī q̄ vos
ſperatis) falſo tñ (Si eī credi · moy ·
crede · forſi · a m̄) Li forſitā nō eſt no
ta dubij: ſed libertatis arbitrij · qꝛ
null9 credit niſi volens (De me eñ
ille ſcripſit) ſcꝫ dupliciter · Vno mō
expreſſe a manifeſte · ut predictū ē
geñ · penulti · a deuꝭ · xviij · Prophe
tam ſuſcitabit vobis de9 · Alio mō
figuratiꝭ a occulte · qꝛ oīa ſacrificia
a facta veterꝭ teſtamenti ſunt figu
re xp̄i · Si autē illi9 litteris nō credi
tis: quō verbis meis credetꝭ) · Non
qꝛ lex moyſi ſit maioris autoritatꝭ
q̄ verbū xp̄i ſcd̄m veritatē: ſed tm̄
ſcd̄m iudeoꝝ reputacōem · vocaꝭ eti
am lex moyſi lr̄e · doctrina aūt xp̄i
verbū · qꝛ moyſes doctrinā ſuaꝫ tra
didit ſcripto · non autē xp̄s · qꝛ lex
euangelica ē lex amoris · a ideo pri
mo fuit ſcripta in cordibꝫ apl̄oꝝ p
recepcōeꝫ ſpūſſancti · ſic diffuſi9 deſ
claraui ſup epl̄as ad hebreos

Capitulum· Sextū·

POſt h̄ autē) Poſtq̄ egit de
vita ſpūali · Hic ꝯn̄ter agt
de nutrimēto corrn̄dente Et
diuidiꝭ in duas ptes · qꝛ primo po
niꝭ ſignū ſenſibile de collatiōe cibi
corpalis: ut p hoc inducamur ad
intellectū cibi ſpūalis · ſcdō ſubiun
giꝭ doctrina de ipſo ſpūali cibo · ibi
Rn̄dit ei ihs · Prima in tres · qꝛ pri
mo poniꝭ miraculi tps a loc9 · ſcdō

miraculi actus. ibi Cũ ſubleuaſſet
Tercio ↄſequẽs fructꝰ ibi. Illi ergo
hoĩes. In prima pte dr ſic (Poſt h̄
aũt) q̄ p̄dicta ſunt (Abijt iħs trãſ-
mare galilee) Iudei em̄ querebant
eũ interficere. ⁊ nõ erat adh̄ tps paſ
ſionis ſue. iõ recedẽdo dedit exm̄ cedẽ
di ad tps malicie hũane. oñdẽs ꝙ
aliqñ licitũ ſit xp̄i fidelibꝫ fugere ĩ
pſecutione (qḋ eſt tiberiadis) Illḋ
em̄ mare eſt quidã lacus magnus
p quẽ trãſit iordanis fluuius: ſed
vocat̃ mare ſm modũ loquẽdi he-
braicũ in quo ↄgregatio aquaꝝ vo
catur mare ſm illud geñ. j. Cõgre
gationeſqꝫ aquaꝝ vocauit maria.
vocat̃ autẽ mare galilee a puincia
iuxta quã tranſita vocat̃ mare tibe
riadis ex noĩe ciuitatis edificate in
litore que antiquitus cenereth di-
cebatur. ſed ab herode tetrarcha fu
it reedificata ⁊ ampliata ⁊ tiberias
vocata ĩ honorẽ tiberij ceſaris voca
tur etiã mare illud alijs noĩbꝫ vt de
claraui ſuꝑ ſup math. ⁊ ideo illa di
mitto. (Et ſequebat̃ eũ multitudo
magna) quidã ex deuotõe ab eo cu
rati. quidã malicioſe volẽtes eũ ca
pere in ſermone vt phariſei. ⁊ qui-
dam ex deſiderio addiſcendi. ⁊ aliq̄
ex curioſitate volentes miracula q̄
faciebat videre. iõ ſubdit̃ (q̄ videre-
bant ſigna q̄ faciebat ſup hijs q̄ in-
firmabant̃) h̄ addit̃ ad oñdendum
ꝙ fiebãt ꝟtute diuina. magicis em̄
artibus bñ fiũt aliq̄ curioſa ⁊ inuti
lia ſicut ꝙ ſtatue loquant̃ ⁊ ↄſilia
ſed ſanitates q̄ fiũt ad reducendũ
hoĩes in deũ fiũt tm̄mõ ꝟtute diũa
vt habetur in itinerario clementis
(Abijt ergo in montẽ) quia erãt lo-
cus deuotionis ⁊ doctrine aptus. iõ
ſequi² (Et ibi ſedebat cũ diſcipulis
ſuis docens eos) Et ſic patet locus
in quo factũ eſt miraculũ ſequens
Tẽpus aũt in quo factũ eſt deſcri-
bitur cũ dr (Erat aũt proximũ paſca
dies feſtus iudeoꝝ) Iſtud eſt feſtũ
paſcale de q̄ iſte euãgeliſta fac̃ mẽ
tionẽ. ⁊ in iſto paſcate nõ fuit iħs

in ihrlm. Quis em̄ xp̄s legẽ ſeruã
uerit. tñ in hac ſolẽnitate non fuit
q2 illi q̄ hẽbant inimicicias capita
les erant excuſati a p̄cepto legis q̄
p̄cipitur omnẽ maſculum apparere
corã dño in ſolẽnitate paſcali. Sic
aũt erãt de xp̄o q2 iudei querebãt eũ
interficere. p̄terea xp̄s ſicut ſeruan
do legẽ oñdebat ſe eſſe verũ hominẽ
de filijs yſrahel ſm carnẽ. ſic aliqñ
p̄termittẽdo obſeruationẽ eius oñ
debat ſe eſſe dñm ſuꝑ legẽ (Cũ ſub
leuaſſet) Hic po² miraculi actꝰ. Et
diuidit̃ in tres. q2 p̄° p̄mittit̃ miã
culi nẽcitas. ſecundo deſcribi² eius q̄
litas ibi. dixit g̊ iħs. tercio oñditur
eius veritas. ibi. vt aũt impleti fũt
primũ oñditur triplr̃. ſ. ex ꝓpt̃ mul
tudine cũ dr (Cũ ſubleuaſſet oculꝰ
iħs ⁊ vidiſſ̄ q2 multitudo maxima
venit ad eũ) Tantũ em̄ deſiderabãt
audire xp̄m ꝙ omiſerãt apportare
ſecũ alimentũ. ꝓpter qḋ neceſſariũ
erat fieri miraculũ oñdit̃ etiã h̄ ne
ceſſitas ex defectu pecunie. cũ ſubdi
tur (Vñ ememus panes vt mandu
cent hij) Nõ petit ignorãs ꝙ defice
ret eis p̄cium. ſed vt ex rñſione phi
lippi appareret certius miraculum
vñ ſubdit̃ (Hoc aũt dicebat tem-
ptans eũ) vt p hoc defectus pecunie
alijs oñderetur ſicut geñ. xxij. Tem
ptauit deus abrahã. vt eius obediẽ
tia alijs manifeſtaret̃. nõ ſibi. ꝓpt
hoc ſequit̃ (Ipẽ em̄ ſciebat quid eſ
ſet facturus) q2 inquantũ homo ha
buit plenitudinẽ ſciẽtie a pn̄cipio
ↄceptionis (Rñdit philippus ducẽ
torum denarioꝝ panes nõ ſufficiũt
eis) q. d. paupes ſumus ⁊ tantã pe
cuniam hrẽ non poſſumus. et ſi ha
beremus non ſufficeret p eoruꝫ refe
ctõne. iõ ſequi² (vt vnuſquiſqꝫ mo
dicum accipiat) Iſte em̄ philippus
adhuc rudis exñs ñ aſpiciebat ad
eius virtutẽ q̄ de aqua vinũ fecerat
nec ad alia ſigna que freq̄nter fece
rat. Oſtendit̃ ↄſequenter miraculi
nẽcitas ex cibi paucitate (Dicit ei v
nus ex diſcipulis eius andreas frat̃

ſimonis petri) Hic videtur melius
diſpoſitus ꝙ philipp9. qꝛ in reſpō
ſione ſua videt habere aſpectuꝫ ad
multiplicatiōem panū eo mō quo
factū eſt p heliꝫeū iiij. Re. iiij. Unde
ſubdit (Eſt puer hic vn9 qui habꝫ
quinqꝫ panes ordeaceos ⁊ duos pi
ſces: ſꝫ hec quid ſunt int tantos) q.
d. Etiā ſi multiplicarent eo modo q
factū eſt p heliꝫeū qui de vigīti pa
nibꝫ multiplicatis nō ſatiauit niſi
centū viros. ī iſta magna multitu-
dine h' eſſet valde modicū (Dicit er
go ihs) Oſtenſa miraculi nc̄citate
Hic ɔñr deſcribit qualitas p mul
tiplicacōem panū virtute xp̄i. hoc
eſt qd dicit (Facite hoīes diſcumbe
re) .i. ordiate ſedere ad comedendū.
(Erat autē fenū multū in loco) hoc
interponit ad oñdendum ꝙ locus
erat aptus ad ſedēdum (Diſcubue
runt ergo viri numero quaſi quinqꝫ mi
lia hoīm) Scd̄m modū hebraycū ſo
li viri hic numerant a vigīti annis
⁊ ſupra. ut habet nume. i. Mulieres
aūt ⁊ pueri hic tacent (Accepit ergo
ihs panes) Qꝛ in manibꝫ ſuis mlt
tiplicati ſūt. De mō h9 multiplica
tionis dixi ſup math. xiiij. vbi ideꝫ
miraculū deſcribit Sciendū ꝙ xp̄s
non creauit panes de nouo ſꝫ preex
iſtētes multiplicauit: ut miraculū
eſſet magis notū. qꝛ talis multipli
catio eſt mag perceptibilis ꝙ crea-
tio (Et cū grās egiſſꝫ diſtribuit diſ
cumbentibꝫ) .i. per aplos diſtribui
precepit. Sciendū etiā ꝙ xp̄us ali
qñ fecit miracula imperando: ut oñ-
deret ſe facere illa v'tute ꝓpa. aliqñ
aūt orando. ut hic cū dicitur Grās
egiſſꝫ: ut oñderet ꝙ talia nō fiebāt
ab eo per demones magica arte. ut
phariſei dicebāt (Ut aūt impleti)
Hic oñditur miraculi veritas. Si eñ
multiplicacio illa fuiſſet tm̄ ſm appa
rentiā: hoīes ñ fuiſſent inde ſatiati.
nec remāſiſſent ibi reliqe ſēſibiles.
Ideo ad maiorē declaracōem mira
culi ⁊ eius publicacōem ſubditur.
(Dicit ihs diſcipulis ſuis. colligite

q̄ ſupauerūt fragmenta ne pereāt)
Qꝛ p fragmēta portata aliis q nō
fuerāt ibi publicatū eſt miraculuꝫ
et approbatū. qꝛ vere ⁊ nō ficte re
ficiebant (Collegerūt ergo. xij. co-
phinos fragmentorū) nō a caſu: ſꝫ
ex diuina diſpōe impleti ſunt. xij.
cophini ſm numerū. xij. aplorū. ut
p h' deſignaret ꝙ fragmēta verborū
xp̄i p aplos p mundū publicarent
tur. Sed ſi q̄ratur vnde hūerunt il-
los cophinos in monte: pōt dici ꝙ
acceperūt in aliq villa ꝓpinq̄. vel ꝙ
fuerāt ibi portati ut venderent mul
titudini venienti. vel pt dici ꝙ nō fu
erāt ibi cophini: ſed tantū college-
runt de fragmentis ꝙ duodecī cophi
ni poſſent impleri: ut hn̄ alibi iue
ni'tatis modus loquendi (Ex quin
qꝫ panibꝫ ac̄) hoc ec̄ facit ad euidē
tiā miraculi. qꝛ plus remāſit ꝙ a pri
cipio fuit (Illi ergo) Hic ponit mira-
culi fruct9 q oñdit triplex. Prim9
ē fidei ɔfeſſio. Scd̄s honoris exhibi
tio. ibi. Ihs ergo. Terci9 xp̄i ſollicita
cō ibi. Ut autē ſero. Circa primuꝫ
ſciendū ꝙ xp̄s erat ꝓmiſſus ī lege
tanꝙ ꝓpha ceteris excellētior ut hē
tur deutro. xviij. ꝓphetā ſuſcitabit.
ꝓpt qd viſo miraculo predcō: ꝓphs
ɔfeſſus ē illū eē de quo loquit pre-
dcā ſcriptura. ⁊ ſic ɔfitebant eū eē
verū xp̄m. ⁊ h' ē qd dicit (Illi ergo hoī
nes cū vidiſſent ꝙ fecerāt ſignū) ali
as non auditū. qꝛ illa multiplicacio
q̄ facta fuit p heliſeū fuit multū defi
ciens ab iſta. ut pꝫ p predcā (Dice
bāt ꝙ hic ē vere ꝓpha q venturus ē
in mundū) ad ipſū ſaluanduꝫ. ſic
aūt nō venerūt alij ꝓphete: ſed ſolū
ad denūciandū iſti9 aduentū (Ihs
ergo) Hic ponit ſcd̄us fructus qui eſt
honoris exhibitio. Xp̄s enim erat
ꝓmiſſus rex futurus ſcd̄m ꝙ habe
tur ierem. xxiij. Suſcitabo dd ger
men iuſtū ⁊ regnabit rex: et ſapiens
erit ac̄. Et ideo poſtꝙ ɔfeſſi ſunt eū
eſſe xp̄m voluerūt ɔſeqnter ipſum
facere regem. xp̄s tamē nō accepta
uit hunc honorē. ⁊ h' ē qd dicit (Ihs

aūt cū cognouiſſet q̄a venturi eſſent
vt raperēt eū ⁊ facerēt eū regē fugi^t
iterū ipē ſolus in montē) In h̄ dās
exemplū nobis fugiendi honores
⁊ acceptādi labores. qꝛ ad paſſio-
nem q̄ſitus ſe obtulit Si aūt quera
tur q̄re nō acceptauit tūc regnū cū
eſſet ſuū ex diuina pmiſſione Dicē
dum ꝙ licet eſſet ſuū dicto mō. tñ
nō erat manifeſtandū niſi tpe debi
to. hoc aūt nō debuit eſſe in primo
aduētu. ne fides catholica potentie
hūane aſcriberetᷣ ſicut lex macho-
meti. q̄ p potentiā gladij incepit ⁊
p eā tene². Preterea qꝛ per ꝓphetas
erat denūciatus. p̄mo venturus ad
ſuſcipiendū abiectionē ⁊ mortē. po
ſtea aūt veniet ad manifeſtandum
regiū honorē. ꝓpter h̄ act. j. dicitur
apl̄is q̄rentibꝫ dn̄e ſi in tpe h̄ reſti-
tues reg^m yſrahel R̄n̄t. nō eſt veſtrū
noſſe tpa ⁊c̄ (Vt aūt ſero) Hic po²
tercius fructus miraculi p̄dicti q̄ ē
ſollicita xp̄i q̄ſitio. ⁊ p̄° oñr qualr̄
q̄ſitus eſt a diſcipl̄is. ſecūdo a tur-
bis. ibi. Aliter aūt. In p̄ma g̊ pte
d̄r ſic (Vt aūt ſero factū eſt. diſcipu
li eius deſcenderūt ad mare) vt q̄re
rent magiſtrū ſuū q̄ ab eis receſſe-
rat vt p̄dictū eſt. Et patꝫ ex h̄ deuo
tio eorū ad ip̄m. qꝛ ꝓpter noctē īmi-
nentē nō dimiſerūt querere eū (Et
cū aſcendiſſent nauē venerūt tranſ
mare in capharnaū) .i. voluerūt ve-
nire qꝛ credebāt illic eſſe xp̄m ꝓpter
q̄d ſubdi² (et tenebre iā facte erāt)
xp̄m eñ ex altera pte maris tiberi
adis vſqꝫ ad noctē exſpectauerunt
(⁊ nō venerat ad eos ih̄s) ꝓpter q̄d
credebāt ip̄m mare trāſiſſe ſine eis.
(Mare āt vēto magno flante exur
gebat) Ex q̊ patet deſideriū eorū eſ-
ſendi cū xp̄o: qꝛ ꝓpter tēpeſtatis pi
culum nō differebāt venire ad eum
(Cum remigaſſent g̊ quaſi ſtadia
xxv. aut. xxx.) Stadiū eſt. viij. ps
miliaris. Et ſic ptꝫ ꝙ. xxv. ſtadia
faciūt tria miliaria ⁊ vnū ſtadium
(Vident ih̄m ambulantē ſup̄ mar̄)
non qꝛ habuit corpus fantaſticū ſi
cut dicit manicheus ſꝫ v̄tute diuina
ſic ambulauit. qꝛ ⁊ petrū eadē v̄tute
fecit ambulare ſup aquas. vt habe
tur math. xiiij. qui habuit corpus
graue ⁊ ponderoſū. etiā ſcd̄m mani
cheum. (Et timuerunt) Tum ꝓpter
aque piculū. tum qꝛ timebāt ne eſ-
ſet quid fantaſticū. ⁊ ideo vtrunqꝫ
timorē remouet. d. (Ego ſū) vere ñ
fantaſtice (Nolite timere) qꝛ poſſū
vos de piculo aque eripere (voluerūt
ergo eū accipe in naui) vt ſecuri eſ
ſent ex eius p̄ñtia (Et ſtatiꝫ nauis
fuit ad terrā quā ibāt) .ſ. i caphā
naum. ⁊ ſic apparet ibi triplex mi
raculū. p̄mo qꝛ ſup aquas ambula
uit. ſecundo qꝛ tempeſtatē ſedauit.
tercio in breuiſſimo tpe fuerunt in
portu a quo multū diſtabāt. Solet
aūt hic queri vtrū idē ſit factū q̄d h̄
ſcribitᷣ ⁊ math. xiiij. Ad h̄ dicit criſ
ꝙ nō primo qꝛ ibi dicitᷣ ꝙ diſcipl̄i
ex p̄cepto xp̄i nauē intrauerūt. hic
d̄r ꝙ ꝓpa volūtate h̄ fecerūt. ſecundo
qꝛ ibi d̄r ꝙ veniēs ad eos ſup̄ mare
intrauit nauē. hic d̄r aūt ꝙ non ve
nerat ad eos ih̄s. tercio qꝛ ibi dicitᷣ
ꝙ applicuerūt i terrā genaſar. h̄ aūt
d̄r ꝙ applicuerūt in capharnaū. et
ideo dicit q̄d eſt aliud ⁊ aliud fa-
ctum hñs tamen ſimilitudinē i mlᷣ
tis. Nec eſt mirū qꝛ xp̄s frequēter
legitᷣ miracula ſilia feciſſe. Auguſt⁹
vero dicit ꝯtrariū. qꝛ matheus poſt
refectionē turbe narrat hāc appari
tionem xp̄i ſupra mar̄ ſicut h̄. Qui
vult aug̊. ſequi pōt obiecta criſoſ.
ſoluere Ad primū pōt ſic dici ꝙ xp̄s
p̄cepit apl̄is vt pararēt ſe ad trāſ-
fretandū. Et interim illis ignorāti
bus aſcendit in montē orare. ⁊ ip̄i
exſpectauerūt eū vſqꝫ ad veſperam
⁊ tūc videntes ꝙ nō veniret credide
runt ipſum aliter trāſiſſe ꝓpter q̄d
tūc aſcenderunt nauem propria vo-
luntate vt quererent eum. ⁊ ſic nō
eſt hic contradictio. Quia primo
chriſtus preceperat. vt dicit ma-
theus quod poſtea ipſo abſente ꝓ-
pria voluntate executi ſunt. Ad

ſecundū dicendū ꝙ iohēs nō nega
uit xp̄m nauē intraſſe: ſed dicit ꝙ
voluerūt eū accipe qn̄ appropinq̄
uit eis: ſed tunc nō intrauit ſꝫ ibat
extra nauē: ſed petrus petijt ad ip
ſum venire ſup aq̄s ut dicit mathe
us ⁊ poſtea cū petro intrauit nauē
Ad terciū dicēdum ꝙ geneaſar nō
ē nomen ciuitatꝭ ſed regionis ſuper
illud mare exn̄tis. Et dicit geneaſ
ſar quaſi gn̄ans aurā propt̃ ventū
ibidē ex mari generatū In illa aūt
regione ē ciuitas capharnaū. ⁊ iō
venire in capharnaū ē venīe in ter
ram geneaſar. ſic venire pariſi9 eſt
venire in terrā francie. Vel ſi dica²
ꝙ geneaſar ē villa. dicendū ꝙ erat
ꝓpe capharnaū. ⁊ in ꝯfinio vtriuſ
ꝗ applicuerūt. Mediū aūt ab vtro
ꝗ extremo denoīatur (Alteā) Hic
on̄ditur qualiť fuit queſit9 a turb
Multi eñ qui viderāt ⁊ audierant
ſignū factū de panibꝫ: in craſtinuꝫ
venerūt ad locū vbi ihs fecerat id
ſignū. ⁊ nō inuenientes eū: venerūt
ad alterā ꝑtem maris. ⁊ ibi inue
nerunt eū cum diſcipulꝭ ſuis. Et qꝛ
erant ibi tm̄ due naues. Vna in q̄
ipſi venerāt q̄rentes ihm̄. ⁊ alia in
qua venerāt apłi. ⁊ die precedenti.
viderāt ꝙ ihesus nō intrauerat na
uē cū diſcipulis ſuis (Ideo mirabā
tur qualiť trāſiſſet illud mare ⁊ iō
q̄rebant (Rabbi qn̄ huc veniſti) A
lia lrā pꝫ ex dictis (Rn̄dit eis ihs)
Poſito ſigno de cibo corꝑali. hic cō
ſeq̄nter ponit doctrina de cibo ſpūa
li. Cibus autē ſpūalis ē ipſū v̄buꝫ
incarnatū principaliť rōe deitatis.
⁊ ex ꝯſeq̄nti rōne aſſumpte carnis
q̄ nobis dat in cibū in ſacramento
eucariſtie. iō primo agit de cibo ſpi
rituali qđ eſt v̄bum. ſcđo de cibo ſpi
rituali qđ eſt ſacramētū. ibi Et pa
nis quē ego dabo. Prima in duo.
qꝛ primo ponit xp̄i doctrina. Scđo
ſubdit iudeoꝝ murmuratio maliḡ.
ibi. Murmurabāt. Prima diuidi
tur in q̄tuor. qꝛ primo inuitat eos
ad querendū cibum ſpūalem. Se

cundo on̄dit veniendi modū ibi Di
xerunt ḡ. Tercio on̄ditur quid ſit
iſte cibus. ibi. Dixerūt ergo ad eū
dn̄e da nobis. Quarto q̄ ꝑtingūt
ad fruitionē ei9. ibi. Omne qđ dat
mihi. In prima igiť ꝑte dicit ſic.
(Rn̄dit eis ihs) videns eī ꝙ ita ſol
licite q̄rebant eū ꝓpter cibū corꝑa
lem quē eis dederat. ⁊ adhuc iterū
ſperabant hr̄e: arguit eos dicens.
(Amē amen dico vobis. q̄ritis me
nō qꝛ vidiſtis ſigna) ad credenduꝫ
⁊ venerandū: loquiť ꝑ illis ſolum
qui male mouebanť. qꝛ multi bō
deuocōe ſequebanť eū ut predictuꝫ
eſt. ⁊ aliq̄ ex malicia carnali. ideo
ſeq̄tur (Sed qꝛ manducaſtis ex pa
nibꝫ ⁊ ſaturati eſtis) q̄ſi dicat debe
retꝭ magis eſſe ſolliciti de cibo ſpūa
li quo aīa ſuſtentať. qꝛ melior ē ci
bo carnali q̄to aīa melior ē corꝑe
Ideo ſeq̄tur. (Operamini nō cibū q̄
perit: ſed q̄ ꝑmanꝫ in vitā eternā)
i. opam date ut poſſitis hr̄e cibuꝫ
ſpūalem qꝛ nō perit ſicut corꝑalis
Si eñ cibus corꝑalis maneat in ꝓ
pria forma nō nutrit: ſed magꝭ no
cet corpori. Sed ſi nutriat oportꝫ ꝙ
ap̄pa natura pereat. ⁊ ꝯuertatur in
mēbra. Econūſo autē cibꝫ ſpūalis
manet ⁊ ꝯuertit in ſeipſū ſumentē
qꝛ de9 nos ſibi incorꝑat ⁊ nō econ
uerſo. Vn̄ augꝰ. loquens in ꝑſona
hui9 cibi dicit. Cibus ſū gran diū.
nō me mutabis in te: ſed tu muta
berꝭ in me (Quē filius hoīs dabit
vobis) i. paratus ē dare. qꝛ ad hᷣ venit
in mundū (Hūc eñ aſſignauit de
us pr̄) i. ad hᷣ ipſum aſſiḡuit mit
tendo in mundū. ꝓpter qđ. ī. xviij.
dicit. Ego ad hᷣ veni in mundū: ut
teſtimoniū ꝑhibeā veritati ⁊ hᷣ eſt
dare cibum ſpūalem (Dixerunt ḡ)
Hic ꝯſequēter on̄ditur mod9 habē
di cibū hunc ſcꝫ ꝑ verā fidē ꝑ quaꝫ
hō deo incorꝑať. Et primo circa hᷣ
ponit xp̄i inſtructō. ſcđo iudeoꝝ ob
iectio. ibi. Dixerūt. Inſtructōi vero
xp̄i premittitur eoꝝ interrogatio cū
dr (Dixerūt ḡ ad eū) q̄rendo q̄liter

poſſent hrẽ cibum p̃dictum (quid
faciemus vt opemur opa dei) id eſt
opus p qd poſſumus p̃dictũ cibuꝫ
cõſequi (Rñdet ihs ꝛ dixit eis h eſt
opus dei) p qd hunc cibũ poteritiſ
aſſequi (vt credatis in eum quẽ mi
ſit ille) Qꝛ aũt fides h dr opꝰ videt
eſſe ꝯtra illud qd hẽ² ad ro. iiij. vbi
fides diſtinguit ꝯtra opus. Dicen
dũ qꝫ ibi diſtinguit ꝯtra opa exte
riora hic aũt dr opus manẽs tm̃ in
aĩa (Dixerũt) hic ꝯtra xp̃i dictũ ob
ijciunt. d. (Qd ergo tu facis ſignũ
vt videamus ꝛ credamꝰ tibi). q. d.
tu adhuc nõ feciſti ſilia moyſi. ꝓpt
hoc ſubdit (Prẽs noſtri mãna mã
ducauerunt in deſerto ꝛc̃). q. d. moi
ſes dedit nobis mãna. tu aũt panẽ
ordeaceũ. Jteruꝫ dedit. xl. annis. tu
aũt paiuiſti nos ſemel tm̃. ꝛ ſubdi²
rñſio (Amen amen dico vobis. Nõ
dedit vobis moyſes panẽ de celo) ſ.
ꝓprie dicto qꝛ nõ de celo ſiderio ꝟ em
pireo: ſed de celo aereo. qꝛ deſcende
bat ros vel pruina vt habet nũi. xj
(Sed pr̃ meus dat vobis panẽ verũ
de celo) Diuidit em̃ verꝫ ꝯtra figũa
le. ꝛ iõ manna nõ fuit ꝓprie pãis ve-
rus. qꝛ fuit figura panis ſpũal' da
ti in ſacramẽto. ꝛ idõ iſte eſt verus
panis q̃ fuit figuratus p illũ. dicit
etiã de celo vero ꝛ ꝓprie dicto Quia
xp̃s rõne deitatis de deo orit. ꝛ de ce
lo prẽ. ſilr rõne hũanitatis. qꝛ aĩa
immediate a deo creatur. virtꝰ etiã
fõrtiua corpiſ xp̃i fuit v̇tus ſpũſſan
cti. vt ſupra dictũ eſt. ideo ſequit.
(Panis em̃ dei verꝰ ẽ q̃ deſcendit de
celo) mõ dicto (Et dat vitã mũdo)
Effectꝰ em̃ veri panis eſt vitã ꝯſer
uare. ideo ille eſt verus panis ſpũa
lis q̃ data ꝯſeruat vitã ſpũalem h
aũt ꝯpetit v̇bo incarnato. ꝓpter qd
dicit. ꝭ. Ego veni vt vitã habeãt ꝛc̃.
(Dixeruntg̊) Hic oſtendit quid ſit
iſte panis ſpũalis. Judei em̃ audi
entes bonitatẽ huius cibi dixerũt.
(Dñe ſemp da nobis) volebant de
cetero eſſe refecti ſine eſurie ꝛ labore
ſicut de muliere ſamaritana dictum

fuit. iiij. ca. quẽ petijt a xp̃õ. domi-
ne da mihi hãc aquã vt nõ ſitiã ꝛc̃.
Verũtamen ſicut illa non intellige
bat ꝯditionẽ aque ſpũalis. ſic nec
iſti de pane ſpũali. ꝛ ideo ihs oſtẽ-
dit eis quid ſit iſte panis. d. (Ego
ſum panis vite) non ſolũ vitã ꝯſer
uat ſed etiã dat ipaꝫ de nouo. Pa-
nis aũt corpalis vitã corporalẽ pre
exiſtentem tm̃modo ꝓlongat. iõ ſe
quitur (Qui venit ad me) p fidẽ fõr
tã caritate (Non eſuriet ꝛ qui cre-
dit in me nõ ſitiet vnq̄) Quia licet
habens deũ quẽ iam hꝫ p grãm de-
ſiderat habere plenius p gl'am. tñ
nõ deſiderat rẽ nõ habitã. Cibꝫ aũt
ꝛ potus corporalis eſt ꝯtrarie cõdi
tionis. qꝛ habitus in plenitudĩe in
faſtidiũ vertitur. Sed qꝛ poſſũt iudi
dicere nos petimus a te panẽ iſtuꝫ
ꝛ tu nõ respondes dabo vel nõ dabo
Jdõ ad hoc reſpõdet dicens (Sed di
xi vobis) ſ. qꝫ ego ſum panis vite.
(Quia ꝛ vidiſtis me) ꝛ ſic habetis
hunc panẽ in p̃ſentia veſtra quem
paratus ſũ dare (ꝛ nõ credidiſtis)
in hunc panẽ ꝛ nõ queſiſtis: ꝫ ma
gis panẽ corpalem. (Omẽ qd dat
mihi pater) Hic ꝯñr oſtendit qui
ſunt illi qui fruunt hoc pane quia
illi qui habent grãm in p̃ſenti fru-
untur impfecte. Jn gl'a aũt fruen
tur pfecte. ꝛ hoc eſt qd dicit (Omẽ
qd dat michi pater) .i. facit michi
pater adherere. non ſolũ ꝫm p̃ſen-
tem iuſticiã: ſed etiã ꝫm eternã p̃-
deſtinationẽ. (Ad me veniet) p fidẽ
formatã (Et eũ qui venit ad me) h
modo (nõ eijciã foras) qꝛ omnis p̃
deſtinatus finalr ſaluat. cuiꝰ cã ſb
ditur (qꝛ deſcẽdi de celo nõ vt faciã
voluntatẽ meã: ꝫ voluntatẽ eius q̃
miſit me) nõ eſt p h intelligenduꝫ
qꝫ voluntas xp̃i in aliquo diſcordet
a volũtate p̃ris qꝛ ꝫm naturã dĩnã
eadẽ oĩno eſt volũtas p̃ris ꝛ filij. Si
militer ꝫm naturã hũanã volũtas
eius nõ poterat a volũtate diuĩa di
ſcordare. cũ aĩa xp̃i eſſet ꝯiũcta ver
bo. nõ ſolũ p fruitionẽ: ſed p realeꝫ

vnionē. ⁊ ſic volūtas xp̄i nullo mō
poterat a voluntate p̄ris diſcordaē
Et ideo facere voluntatē p̄ris ⁊ ſuaꝫ
eſt idē ſm̄ rem ⁊ econuerſo. Qn̄ er-
go dicit (Deſcendi de celo nō ut fa
ciā voluntatē meā ⁊c̄) eſt cōis mo-
dꝯ loquendi apud hoīes. illius. q̄
oīno ſequit̄ voluntatē alteriꝯ ⁊ eſt
ſenſus (Deſcendi de celo ⁊c̄) ac ſi di
ceret̄. non veni ad declinandū in a
liq̄ a voluntate p̄ris. ⁊ p ꝯſequens
veni ad p̄ficiendū ſalutē electoruꝫ
qꝛ hec eſt voluntas p̄ris ipſos pre-
deſtinant̄. ideo ſequit̄ (Hec ē volū
tas eiꝯ qui miſit me p̄ris: ut omne
qđ dedit mihi) nō ſolum ſm̄ p̄ntē
iuſticiā ſed etiā ſm̄ eternā predeſti
nacōeꝫ (Nō pdam ex eo) qꝛ ſi talis
aliqn̄ cadit in pctm̄: finalit̄ tn̄ re-
ſurgit (Sed ſuſcitē illud) ut corpore
⁊ aīa p̄fruatur in gl'a (In nouiſſi
mo die) hoīes em̄ reſurget ad vitā
incorruptibilē. Et ideo pꝯ illā reſur
rectioneꝫ non erit in natura hūana
generatio ⁊ corruptio nec p ꝯn̄s in
aliis creaturis corruptibilibꝫ q̄ ſūt
ꝓpter hoīem. ⁊ p ꝯn̄s tunc ceſſabit
motus celi qui ordinat̄ ad ꝯplenđ
numerū electoꝝ p generacōeꝫ ⁊ ſic
ceſſabit tps qđ ſeq̄tur motum celi
ut [illegible] iiii. phi. ꝓpter h' dicit̄ apo
ca. x. Iurauit p viuenteꝫ in ſecula
ſclorum qꝛ tps ampliꝯ non erit. ⁊
pꝫ ex dictis ꝙ nouiſſimꝯ dies erit di
es reſurrectōnis generat̄ Et qꝛ illa
reſurrectio ordinat̄ ad h' ꝙ electi ſint
p[illegible] beati. iō ſequit̄ (Hec eſt em̄
volūtas p̄ris mei q̄ miſit me ut oīs
qui videt) Sed nō accipit̄ hic viſio
p eſſentiā: cū nō ſtet cū actu creden
di: ſed accipit̄ p cognicōe fidei for-
mate. iō ſubdit̄ (Et credit in eū) tē
dendo in ipſū p dilcōem (habeat vi
tam eternā) ſi pſeueret qđ ē infalli
biliter veꝝ in predeſtiatis de quibꝯ
loquit̄ ut pꝫ ex predictis. idō ſequi
tur (Et ego reſuſcitabo eū ⁊c̄) Expo
nat̄ ut priꝯ (Murmurabat) Poſi-
ta xp̄i doctrina de ſpūali cibo. Hic
ponit̄ in ꝯrium iudeoꝝ murmuraꝯ

Et diuidit̄ in. ii. qꝛ primo ponit̄ h'
murmuratio. ſcđō eius ſedatio ſub
dit̄ ibi. Rn̄dit ergo ih̄s. Circa pri-
mū ſciendū ꝙ iudei credebant xp̄m
eſſe hoīem purū. ⁊ de ſeie ioſeph ex
maria ꝯceptū. ignorantes ipſū for
matū virtute ſpūſſancti. ⁊ idō mur
murabāt de hoc ꝙ dixerat. Ego ſū
panis vite q̄ de celo deſcendi. ⁊ ptꝫ
lrā (Rn̄dit) Hic ponit̄ murmur̄ ſe
datio. Et diuidit̄ in tres. qꝛ primo
admonitio ponit̄. ſcđō cā murmu
ris ſubdit̄ ibi. Nemo pōt. Tercō rō
dicti ꝓpter qđ murmurabāt reddit̄
ibi. Amen amen dico vobis. In p̄
ma ꝑte admonet eos dicēs (No
lite murmurare inuicē) Quia p̄res
eorū in deſerto fuerīt grauit̄ puniti
ꝓpter murmuracōeꝫ. ⁊ ideo hec ad
monitio xp̄i eſt ſalubris: ne cadāt
in ꝯſimilē penam (Nemo pōt) Hic
oñditur cā predicte murmuracōis
Non em̄ cābatur ex verboꝝ xp̄i fal
ſitate: cum eſſent veriſſima: ſed ex
iudeorū incredulitate. ⁊ hoc eſt qđ
dicit̄ (Nemo pōt venire ad me) per
fidē formatā (niſi pat̄ qui miſit me
traxerit eū) Nihil em̄ pōt aſcendere
ad id qđ eſt ſupra naturā ſuam: n̄
ab alio trahat̄. ſicut lapis non p̄t
ſurſū aſcendere niſi p motū alteriꝯ
Fides em̄ formata caritate: trahit
quodāmō hoīeꝫ ad naturā diuinā
ſcđm illud. ii. petri. i. Magna ⁊ pre
cioſa pmiſſa donauit vobis: ut per
h' efficiamī ꝯſortes diuine nāe. Et iō
tale donū non p̄t homo ꝯſequi: niſi
a deo trahat̄. Iudei autem non ſic
erant tracti. ideo murmurabant de
verbis xp̄i. Illi autē qui a p̄re tra
hunt̄ ad filiū per fidem formatā cō
ſequunt̄ eternā vitā. Sequit̄ iō (Et
ego reſuſcitabo eū ⁊c̄) qꝛ anima nō
eſt ad plenū beata: donec fuerit cor
pori reunita. Et qꝛ predictꝯ tractꝯ
eſt p diuinā inſpirationem. Ideo
hoc oñdit p ſcripturā dicens (Scri
ptum eſt in prophetis. Et erūt om
nes docibiles dei) id eſt docti a deo.
Sententia em̄ hꝯ dr̄ yſa. liiii. Ponā

omnes filios tuos doctos a dño. ⁊
jhe. iij. dabo vobis paſtores iuxta cor
meũ ⁊ paſcẽt vos ſciã ⁊ doctrina. ⁊
eſt eadẽ ſniã cũ illa q̃ a ſaluatore ex
primitur. xp̃s em̃ ⁊ apł̃i nõ ſp allega
uerũt ſcripturã de vbo ad verbuz: ſꝫ
ſuffecit eis accipe ſnĩam. Cuius aũt
efficacie ſit diuina inſpiratio oñt. d.
(Oĩs q̃ audit a prẽ) p̃dictas inſpi
rationes p̃ cipiẽdo (⁊ didicit) eas ſe
quendo (venit ad me) p fidẽ fõrmatam
in pñti ⁊ p gł̃iam ĩ futuro. Et quia de
us pr̃ docet hoĩem nõ apparẽdo viſi
biliter. ſicut hõ vel ſicut angł̃s ĩ cor
pore ab eo moto vel ſicut dei filius in
corpe ſibi vnito. idõ ſequit (Non quia
prẽz vidit quiſq̃ niſi is q̃ eſt a deo)
.ſ. filius. q̃ naturał̃r p̃cedit a patre
Notandũ quia p hãc dictiõem quiſq̃
põt intelligi natura hũana. ⁊ ſic ve
rum eſt quia nullus hõ añ xp̃m vidit
prẽm. niſi forte in quodã raptu ſicut
moyſes: ſꝫ talis viſio nõ erat ſimił̃
viſioni xp̃i q̃ ab inſtãti ſue ↄceptõ
nis vidit diuinã eſſentiã p moduz
habitus p̃manẽtis ⁊ vtens ſenſibꝫ
corpis. Si aũt p illi quiſq̃ excludat
oĩs creatura. ſic intelligitur qḋ ſequitur
de filio ſm diuinã naturã ⁊ de viſio
ne ↄp̃henſionis que ↄpetit ſoli deo.
p hoc aũt quia dictio excluſiua ibi ad
iungit filio nõ excludit pater ⁊ ſpi
ritusſanctus quoꝝ eſt vna ſimplex
viſio. dictio eĩ excluſiua addita vni
p̃ſone reſpectu termini eſſentialis
nõ excludit aliã p̃ſonã. vt diffuſius
declarat .j. ſniaꝝ (Amen amen) Re
p̃ſſa iudeoꝝ murmuratõe ſaluator
reddit cãm eius qḋ dixerat. Ego ſũ
panis vite qui de celo deſcẽdi qua
ſi ſatiſfaciẽs eoꝝ q̃ſtioni. Et quia illḋ
dictũ ſit veꝝ arguit. Jlle eſt verus pa
nis vite ⁊ de celo deſcendẽs. qui põt
p̃ſeruare a morte. ⁊ dare vitã eter
nam ⁊ celeſtẽ. talis panis eſt vbũ
incarnatũ. Non aũt panis datus a
moyſe in deſerto. quia omẽs qui mã
ducauerunt ex illo mortui ſunt er
go ⁊c̃. ⁊ hꝫ eſt qḋ dicit. (Amẽ amẽ
dico vobis q̃ credit in me) p fidẽ for

matãm (habet vitã eternã) que vir
tualiter in grã ↄtinet. alia lrã patꝫ
ex dictis (Et panis quẽ ego dabo)
Poſtq̃ egit de pane ſpũali qui eſt
verbũ. Hic ↄſequẽter agit de pane
ſpũali qui eſt ſacramentũ. Et di
uiditur in duas. quia circa hoc primo
ponit doctrina xp̃i. ſecundo expon̄i
tur. quia videbat obſcura. ibi. Multi
aũt audientes. Prima in duas. quia
primo oſtenditur p̃poſitũ. ſecũdo p̃ba
tur quoddã ſuppoſitũ. ibi. Qui mã
ducat. Prima in tres. quia p° ſalua
tor docet huius ſacramẽti qualitatẽ
ſecũdo ip̃ius neceſſitatẽ ibi. Litiga
bant. tercio eius veritatẽ. ibi. Caro
mea vere ⁊c̃. Circa .j. ſciendũ quia ĩ ſa
cramento eukariſtie ↄtinetur ip̃m
verbũ incarnatũ. ⁊ ideo oſtendens
qualitatẽ huius ſacramenti q̃tuor
tangit. Primuz eſt illud qḋ eſt ibi
ſacrm̃ tm̃. ſ. ſpẽs panis cũ dicit (Et
panis) Secũduz eſt auctor huius ſa
cramẽti qui eſt ipẽ xp̃s ſacerdos ſũ
mus. Sacerdos aũt q̃ eſt miſter hu
ſacri tm̃ mõ p̃fert verba nõ in p̃p̃a p
ſona: ſed in p̃ſona xp̃i. Jn alijs aũt
ſacris vtit miſter verbis ſuis uł̃ vbis
eccleſie. quibꝫ exprimit actus quẽ
facit vt in baptiſmo patꝫ cũ dicit. ego
baptiſo te. ſed in ſacramẽto eukari
ſtie ſolũ refert verba xp̃i cũ dicit. q̃
pridie q̃ pateret ⁊c̃. ⁊ ſequunt po
ſtea verba xp̃i ↄſecrationẽ efficiẽtia
⁊ hꝫ notat cum dicit (Quẽ ego da
bo) Terciũ eſt res ſignificata ⁊ ↄtẽ
ta. ſ. veꝝ corpus xp̃i cũ dicit (Caro
mea eſt) ⁊ accipit hic caro put di
ſtinguit ↄtra animã ⁊ ſanguinem
Quia licet ſub ſpecie panis ſit ani
ma ⁊ ſanguis. hoc tamẽ non eſt ex
virtute ſacramẽti. ſed ex ↄcomitan
tia reali ſicut ⁊ ip̃a diuinitas. Q̃r
tum eſt res non cõtenta. ſed tm̃ ſig
nificata. ſ. corpus chriſti miſticum.
quod ↄiungit capiti p caritatem.
hoc aũt ſacrm̃ dicit ſacramẽtum a
moris idõ dr (p mundi vita) Sicut eĩ
vita naturał̃ eſt ĩ mẽbris eo quia vni
unt capiti a q̃ recipiũt influentiam

ſenſus ꝛ motus. Sic in fidelibꝫ qui
ſunt membra xp̄i vita ſpūalis ↄſer
uaꝛ. eo ꝙ vniunꝛ capiti xp̄o p ſac=
mentū amoris. Conſiderandū etiā
ꝙ bene dicit mundi. q̄a alia ſacr̄a
ſolum pficiunt ipſi recipienti. Sol9
em̄ baptiſatus r̄cipit grām baptiſ
malem ꝛ nō alij Sacramentū āt eu
cariſtie non ſolū pficit ſacerdoti ſu
menti: ſed etiā toti ecc̄ie. ꝛ illis qui
ſunt in purgatorio. Cui9 rō eſt. qꝛ
eucariſtia non tm̄ eſt ſacramentuꝫ
ſed eſt ecc̄ie ſacrificiū. inq̄ntum cōti
net paſſum. ꝛ iō pficit omnibꝫ xp̄i
fidelibꝫ. Si autē ſumaꝛ alio mō ſicꝫ
a layco: tunc pficit ſolum ſumenti
qꝛ officiū eius nō eſt offerre ſacrifi
ciū: ſed tm̄ ſumere ſacramentū (Li=
tigabant) Hic ↄñr oñditur h9 ſac̄
menti nc̄citas Judei eī rudes predcā
verba xp̄i audientes reputabāt ea
inutilia ꝛ impoſſibilia. ideo oñdit
nc̄citatem h9 ſacramenti dicēs (Ni
ſi manducaueritis carnē filij hoīs
ac̄) Sicut em̄ in vita corpali cibus
eſt nc̄carius ad vitā ↄſeruandam.
ita in vita ſpūali hoc ſacrametū eſt
nc̄carium. qꝛ ē vite ſpūalis ↄſerua
tiuū. qꝛ ſicut baptiſm9 eſt quedaꝫ
ſpūalis gñatio. Jta eucariſtia eſt
quedā ſpūalis nutritio (Et ſang=
uinē e9 biberitis) nō ē intelligēdū
ꝙ h̄ ſacramentuꝫ ſub vtraqꝫ ſpē ſit
fidelibꝫ exhibendū: ſed tm̄ hoc mō
a ſacerdote ſumendū licet in primi
tiua ecc̄ia ꝑp̄l̄s ſub vtraqꝫ ſpecie cōi
caret. tñ poſtea puide ordinatū eſt
ut non cōicet ſub ſpē vini ꝑpter pe=
riculum effuſionis. ꝛ qꝛ ſub ſpē pa
nis accipiꝛ quodāmō ſanguis: in
quantū ibi ↄtineꝛ ut predictū ē. qꝛ
ſub vtraqꝫ ſpecie ē totus xp̄s. Aliꝛ
tñ ꝛ aliter. qꝛ ſub ſpē panis ē vera
caro xp̄i ex virtute ſac̄menti. Cete
ra v̄o ſunt ibi ex ↄcomitantia. ꝛ eo
dem mō ſub ſpē vini ē ſāguis xp̄i
ex vi ſac̄menti. cetera ex ↄcomitan
tia. Notandū ꝙ ex h̄ ꝙ dicit h̄. ni
ſi manducaueritꝭ ac̄. dicūt greci ꝙ
hoc ſacramentū ē tante nc̄citatis ꝙ

pueꝛꝭ debet dari ſicut baptiſm9 qḋ
ē falſū. qꝛ in ſumente hoc ſacramen
tum req̄ritur actualis deuotio ꝛ re=
uerentia. q̄ nō ſunt in pueꝛꝭ. ꝛ idō
v̄bū qḋ importat preceptū tm̄mō
intelligiꝛ de adultis quibꝫ nc̄cariū
eſt ad ſalutē hoc ſacramentū eucai
ſtie accipe ſaltē in voto ſi nō poſſit
haberi in re (Qui manducat) Hic
ↄñr oñditur h9 ſacramenti vtilitas
q̄ eſt augmentatio in vita ſpūali.
ſicut cibus corpalis nō ſolūmō nu
trit ꝛ ↄſeruat vitā: ſed deducit ad p
fectā quātitatē. ſic h̄ ſacramentū p
ducit hoīem ad ↄſummacōꝫ grē q̄ ē
gl̄a eterna. ꝛ h̄ eſt qḋ dicit (Qui
manducat carnē meā) nō tm̄ ſacra
mentaliꝛ: ſed etiā ſpūaliter pcipi=
ens effectū ſacramenti (hꝫ vitā eter
nā) qꝛ habet deū inhītantē qui ē vi
ta eterna (Et ego reſuſcitabo eū ac̄)
ut pticipatio h9 vite ad corpus p
aīam deriueꝛ. (Caro em̄ mea) Hic
oñditur h9 ſacramenti veritas. xp̄s
em̄ frequenꝛ pabolice diſcipulis ſu
is loquebaꝛ. ꝛ ideo ne crederent ꝙ
caro ei9 ↄtinereꝛ in hoc ſacramento
eucariſtie tm̄modo ſic̄ in ſigno. idō
hoc remouet dicēs (Caro mea vere
ē cibꝫ) Q: hic ſumiꝛ realiter ꝛ non
figuratiē. ꝛ eodē mō eſt de ſāguine
ſub ſpē vini. iō ſubdiꝛ (Et ſāguis
me9) Dicitꝛ etiā caro xp̄i vere cibꝫ ꝛ
ſāguis ei9 vere potus. qꝛ reficiūt aī
mā que ē immōꝛtlis. Cibꝫ autē cor
palis tm̄ reficit corp9 qḋ ē corrupti
bile (Qui manducat) Hic probat
qḋdam ſuppoſitū. Dixerat ei ꝙ mā
ducatio carnis ei9 dat vitā. Jſtḋ p
bat h̄. qꝛ illud p qḋ aliq̄s vni² pñ
cipio viuificatio illᵒ dat vitā. Hoc
patet in vita corpali. Per hoc autē
ſacramentū homo vnitur xp̄o: qui ē
principiū vite ſpūalis. ergo ac̄. et
hoc ē qḋ dicitꝛ (Qui manducat car
nem meā ꝛ bibit ſāguinē meuꝫ: in
me manet) i. vniꝛ mihi (Et ego in
illo) qꝛ p caritatē amans ē in ama
to ꝛ econu̇ſo (Sicut miſit me viuēs
Pater) qꝛ eſt vita p eſſentiā (et ego

viuo ꝓpter prēm) filius em̄ inquan-
tum deus et inquantū hō viuit ꝓpter pa
trem. Sꝫ aliter. quia inquantū deus vi
uit ꝓpter prēm inquantū pcedit ab
eo. accipit tn̄ eandē vitā quā habet
pr̄. Scd̄m vero qꝫ hō viuit ꝓpter prēm
inquantū vnit̄ supposito pcedenti a
prē. quā vnionē ɔcomitat̄ plenitu
do grē. q̄ est spūalis vita. et eodem
mō nos inquantū p sacrm̄ eukari-
stie vnimur deo viuim̄ spūalr̄ tam̄
eius vnio est realr̄ in vnitate suppo-
siti. Nrā aūt vnio apud ipm̄ est p
fidē et dilectionē. et h̄ est q̄d dr̄. (Et
qui manducat me et ipe viuet ꝓpter
me) Quia p h̄ ɔiungit̄ pn̄cipio spi
ritualis vite vt visū est. iō ɔseqnter
ɔcludit esse veꝝ illud de q̄ murmu-
rabant iudei. tanq̄ de falso. (Hic ē
panis q̄ de celo descēdit) qr caro xp̄i
in h̄ pane ɔtēta. virtute spūssancti
fuit formata (nō sicut prēs vr̄i man
ducauerūt manna et mortui sunt) et
iō nō fuit vere cibꝫ celestis. ſꝫ tm̄ fi-
gura eius quia vitā spūalem nō ɔfere
bat ſꝫ eā dari in sacrō p̄figurabat.
qr ḡ apd̄ deuotos hēbat oē delcamē
tum. vt habet̄ sap. xvj. panē patū
p̄stitisti eis habentē omne delecta-
mentū. Malis aūt hoībꝫ erat īsipi-
dus. vn̄ dicebāt nūi. xxj. Nauseat
aīa nrā sup cibo isto leuissimo. Sic
eukaristia digne sumētibꝫ est vite
spūalis solatiū. et indigne sumenti
bus iudiciū. iō sequit̄ (Qui mādu
cat hunc panē) digne (viuet inet-
num) sequit̄ (Hec dixit in synago
ga) que est locus cōis vbi iudei cō-
ueniunt (docēs in capharnaū) que
erat metropolis illius galilee. hoc
addit euāgelista post v̄ba xp̄i p̄di
cta ad on̄dendum qꝫ xp̄s in palam
docebat sicut hn̄s doctrinā sanā nō
suspectam (Multi) Posita doctrina
xp̄i. Hic ɔn̄r exponit et p̄mo ponit̄
eius expositio. secundo ex h̄ on̄ditur
aliquoꝝ reprobatio et alioꝝ confir
matio. ibi. Ex hoc multi Prima in
duas. quia primo ponit̄ expositio
nis occasio. secūdo ipa expositō ibi.

Sciēs aūt ihs. Occasio aūt exposi-
tionis fuit. qr multi iudeorum v̄ba
xp̄i capere nō potētes. ꝓpter suā in
credulitatē (dixerunt durus est hic
sermo) In corpalibꝫ dr̄ aliq̄d durū
duplici de causa. vel qr nō est de fa
cili penetrabile. vel qr r̄sistit tactui
sic in spūalibꝫ dr̄ aliquid durū vel qr
ab intellectu nō penetrat̄. vel quia
displicet voluntati. vtroqꝫ mō s̄mo
xp̄i erat eis durus qr eius v̄ba non
intelligebāt et displicebat eis qꝫ tā
ta de se dicebat. eo qꝫ ipsum hoīem
purū esse putabant. ideo sequitur.
(Quis pōt eū audire) .q.d. blasphe
mia est. (Sciens aūt) Hic ponitur
doctrine xp̄i expositio quantum ad
duo de quibꝫ audiētes erāt scanda
lisati. s̄m ponit̄ ibi. Spūs est qui
viuificat. Primū igit̄ de quo scan
dalisati erant erat q̄d dixerat descē
di de celo et on̄dit qꝫ nō debebāt scā
dalisari p̄dicens qꝫ viderēt eū in po
sterum in celū ꝓpria v̄tute reuerti. et
ideo non debebant admirari si dixe
rat se de celo originari. qr quelibet
res ad suū locū reuertit̄. et hoc ē q̄d
dicit̄ (Sciens aūt ihs apud semetip
sum) .i. absqꝫ alio sibi nunciāte (qr
murmurarēt de h̄ discipuli eius) qr
dixerat se de celo descendisse (Dixit
eis) reprimēs eorū murmurationē
iniustā (hoc vos scandalisat) et sine
rōne (Si ḡ videritis filiū hoīs ascen
dentem vbi erat prius) accipit̄ h̄ si
p qr. q. d. qr h̄ videbit̄ nō debet̄ scā
dalisari de hoc q̄d dixi. Illi eniꝫ qui
xp̄o credentes cū eo pmanserūt in a
scensione eius hoc viderunt. vt pa-
tet act̄. j. (Spūs est) Hic exponit
secundū de quo murmurabāt. s. q̄a
dixeāt carnem suam esse cibum ne
cessarium ad salutem. et ipsi intelli
gebant hoc acsi daret̄ in ꝓpria spe-
cie. sicut laniatur vel venditur ī ma-
cello. quod esset horribile. ideo tol-
lit hunc intellectū dicens (Spirit9
est qui viuificat) .q.d. verba que
dixi spūalem sensum hn̄tia sic viui
ficant. (Caro aūt nō pdest q̄cq̄) qr

caro xp̄i manducata eo mõ quo in
telligebãt non eẽt vtilis: ſed magĩ
horribilis. Jdõ ſeq̃tur (Verba que
ego locutus ſũ vobis) de carne mea
mãducanda (ſpũs ⁊ vita ſunt) q̄r
ſpũalem hñt intellectũ. nec mirũ.
q̄r ſunt a ſpũſancto Jſta tñ ſpũali
tas nõ ẽ ſic accipienda q̄ caro xp̄i
ſit in ſacr̃o eucariſtie tm̃modo: ſicł
in ſigno ut dixerũt aliq̃ heretici. q̄r
eſt ibi realiter ut dictũ eſt. Sed q̄a
manducaꝛ caro xp̄i in hoc ſacram̃
to quodã ſpũali modo. inq̃ntũ ſpe
cies viſibiles atterũtur ⁊ comedunꝛ
⁊ ſpũs ex virtute dei carni vnita re
ficiꝛ (Sed ſunt quidã ex vobis qui
nõ credunt) q. d. ꝓpter hoc intelli-
gere non pñt (Sciebat ei ab inicio
ihs q̃ eſſent credẽtes) q̄r tanq̃ deus
ſciebat occulta cordiũ (Et q̃s tradi
turus eũ eſſet) q̄r ſciebat euentũ fu
turoꝝ ↄtingẽtium (Et dicebat) ad
maiorẽ predictoꝝ affirmacõẽ (Pro
pterea dixi vobis. q̄r nemo põt veni
re ad me ⁊c̃) Eandẽ em̃ ſentẽtiã di
xerat ſupra: licet v̾ba ſint aliq̃ntu-
lum alia. Jdẽ ei eſt trahi a pr̃e qđ
ſupra dixit ⁊ dari fidẽ a pr̃e qđ hic
ponit Jpſe aũt ſciebat iſtos quibꝫ
loq̃baꝛ non eſſe predeſtinatos ab
eterno: nec tractos a pr̃e (Ex h̃ mł
ti) Hic ex predictis ↄcludiꝛ aliquo
rum obſtinatio in malo ꝑ apoſta
ſiã cum diciꝛ (Ex h̃ multi diſcipu-
loꝝ ei9 abiert̃ retro ⁊c̃) h̃ nõ ẽ intel
ligendũ de. xij. apl̃is. vel de. lxxij.
diſcipulis. q̄r iſti xp̄õ adheſerũt: ſꝫ
multi alij ſeq̃banꝛ ipſũ ad audien
dũ eius doctrinã. ⁊ de iſtis multi r̾
troceſſerũt. Et ↄñr ꝑ oppoſitũ oſtẽ
diꝛ alioꝝ ↄfirmatio cũ diciꝛ (Dixit
ẽ ihs) ad. xij. apl̃os (nunq̃d ⁊ vos
vulꝛ abire) Nõ petit q̃ſi ignorãs
ſed ut oñdat ſe eis nõ indigere. q̄r
ponit in eoꝝ opcõne cũ alijs recede
re (Rñdit ei ſimon petrus) nõ ſoluꝫ
ꝓ ſe: ſed ꝓ oĩbus. q̄r inter eos erat
pñcipalior. ⁊ in eius rñſione exp̃-
miꝛ maxima dilectio ad xp̄m cum
diciꝛ (Dñe ad quẽ ibimus) q. d. ſi

miſẽ tui inuenire nõ poſſum9 tu ſo
lus ſufficis nob̃ ꝓpter quẽ oĩa reliq̃
m9 (Verba vite habes) i. verba vi
te eterne ꝓmiſſiua ⁊ inductiua ad
eã. Exprimiꝛ etiã in eius rñſione
vera ↄfeſſio fidei cum diciꝛ (Et nos
credim9 ⁊ cognouim9) q̄r credẽ pre
cedit intelligẽ (Q2 tu es xp̄s) quã
tũ ad humanitatẽ: in q̃ vnctus es
ut rex ⁊ ſacerdos (Fili9 dei) naturał
quantũ ad deitatẽ. ⁊ ꝑ ↄñs equał
ei in natura ⁊ potẽtia. veruntñ. q̄a
petrus nimis large rñderat dicens
ꝓ oĩbus. nos credim9. q̄r nihil ma
li de alijs cogitabat. ideo xp̄s cog-
nitor occultoruꝫ eius rñſionẽ corri
git dicẽs (Nõne ego vos duodecim
elegi) Nõ loquiꝛ hic de electõe ad
vitã eternã: ſed ad apl̃atum (Et v
nus ex vobis dyabolus ẽ) i. preui-
ſus ad dyaboli ↄſortium. veruntñ
non dixit det̾minate q̃s eſſet. nec a
pl̃i tunc cognouerũt: ſed poſtea qñ
ꝑ effectũ viderũt. ⁊ ideo illud qđ ſe-
quiꝛ non ẽ de verbis xp̄i: ſed euãge
liſte q̃ ſcripſit ita p9 paſſionẽ xp̄i:
dicentł. (Dicebat aũt) ſcꝫ xp̄us (de
iuda ſimonis ſcariothis) ad diffe-
rentiã alteri9 iude q̃ fuit fraꝛ iacobi
(Erat em̃ hic traditurus eum) qñ
ihs ꝓtulit verba p̃miſſa: cum eſſet
vn9 ex. xij. principalibꝫ diſcipulis
xp̄i. Queriꝛ hic ſine argumentis
vtꝝ iudas a prin° ſue vocacõis a
xp̄õ fuerit malus. Dicẽdũ q̄ in hac
queſtione q̄ ẽ de hijs q̄ trãſcendũt
humanã inueſtigacõẽ cũ ſit de oc
cultł cordis humani ⁊ in ↄſilibꝫ qõ
nibꝫ tenendũ ẽ illud qđ ẽ magĩ cõ
ſonũ ſacre ſcripture ⁊ rõni. Sciendũ
igr̃ q̄ dicit augł. q̄ iudas a prin°
ſue electionis fuit mal9. elect9 tñ ẽ
a dño ad apl̃atum: ut ꝑ eius mali
ciã ⁊ ꝓditionẽ ꝑficereꝛ xp̄i miſteri
um. q̄r ſicut iniq̃ male vtunꝛ bonis
operibꝫ dei: ſic ⁊ de9 bene vtiꝛ malis
operibꝫ hoĩm. ⁊ iõ q̃uis iudas fue
rit peſſim9: tñ eius malo bñ vſus ẽ
xp̄s. Beda autẽ in h̃ ↄuenit cũ au-
guſtino ſed addit q̄ iudas nõ fuit

electus ad apłatum: ſed alij .xj. vo
catus eſt tñ cum eis vt ꝑ ꝓditionis
eius officiū. xp̄s operaret ſalutē hu
mani generis. Sed vtrūq; iſtorum
videt̃ ↄtra rōnem eſſe ⁊ ſacrā ſcp̄tu
ram. diſtributio em̄ bonoꝝ reſpicit
iuſticiā ↄmutatiuā. vt habetur. v.
eth. vt alicui plus det̃ de honoē q̄ñ
to maior eſt in virtute. ⁊ ideo non
eſt veriſile ꝙ iudas vocatus fuerit
ad honorē apłatus niſi tunc fuerit
iuſtus. vel ꝗꝛ xp̄s tunc eū iuſtifica
uerat vt eſſet tali honore dignus ſi
cut iuſtificauit matheū q̄ñ eū voca=
cauit ad apłatum. vt habe² math.
ix. Itē .ꝗ. xvij. dicit xp̄s de diſcipul'
ſuis loquēs ad patrē. quos dediſti
michi cuſtodiui. ⁊ nemo perijt ex
eis niſi filius ꝓditionis ⁊ certū eſt
ꝙ loquit̃ hic de ꝓditione que eſt ꝑ
peccatū mortale. ꝗꝛ iudas adh̃ vi=
uebat vita corꝑali. ⁊ ſic videt̃ ꝙ pe
rierit ꝑ pctm̄ mortale poſtq̄ fuit da
tus xp̄o ꝑ fidē a deo prē. Qḋ autem
addit beda iudā nō fuiſſe vocatum
ad apłatum videt̃ eſſe ↄtra ſcriptu
ram math. x. ⁊ marci. iij. vbi enu=
merant̃ illi qui vocati ſunt ad apo
ſtolatum ⁊ inter illos enumeratur
iudas Item act'. j. ꝙ mathias ele
ctus eſt ad apłatum de quo p̄uari
catus fuit iudas. nullus aūt p̄uari
catur a ſtatu in quo non fuerit. Ex
quo patet ꝙ vere fuit vocatus ad a
poſtolatum. ꝓpter qḋ dicenduz ſm
criſ. ꝙ fuit vocatus ad dignitatez
apłatus ⁊ ꝓtunc fuit bonus. quia
vocatio ad talem dignitatē reſpi=
cit p̄ñtem iuſticiam. Sꝫ aūt poſtea
peccauit ꝓdendo ⁊ tradendo xp̄m nō
ↄtradicit iſti vocationi. ꝗꝛ apoſtoli
ex ſua vocatione nō fuerunt ī bono
ↄfirmati qḋ patet ex caſu petri qui
poſt ſuā vocationē xp̄m negauit. ⁊
ideo ſit̃ dicendū ꝙ licet iudas tpe
ſue vocationis ſue fuit bonus. tam̄
poſtea xp̄m ꝓdendo peccauit. Scien
dum tñ ꝙ extunc malus erat quā
do xp̄s apoſtolis dixit verba in hoc
ca. ↄtēta vnus ex vobis dyabolus
eſt tñ ſua malicia nō erāt apoſtolis
nota. ſed ſoli xp̄o qui cognoſcit cor
da. xp̄s aūt ſuam maliciaz dixit in
generali ip̄o audiente. ne credēs ſu
am maliciam latere ſine timore ma
la operaretur. non tamen dixit in ſpe
ciali ne extunc inuerecundus fact⁹
peior efficeret̃ ſm qḋ dicit criſ.

Capitulū Septimū.

Poſt hoc autē ambulabat)
Poſtq̄ euangeliſta egit de
nutrimēto ſpūali collato fi
lijs xp̄i. Hic ↄſequenter agit de do
ctrina eis collata. Quia ſicut p̄di=
ctum eſt pater debet filijs nutrimē
tum ⁊ documentū. Et diuidit̃ in du
as. quia primo origo doctrine xp̄i
oſtendit̃. ſecundo ip̄a doctrina po²
ca. viij. ibi. Ihs aūt perexit Prima
in tres. ꝗꝛ primo oñdit euāgeliſta
aptitudinē loci ad manifeſtādum
doctrine xp̄i originē. ſecūdo maīfe=
ſtandi occaſionē. ibi. Iudei aūt q̄=
rebant. tercio manifeſtationē actu
alem. ibi. Rñdit ihesus mea doctri
na. Circa primū ſciendum ꝙ locus
aptus ad p̄dictam manifeſtatōez
erat ciuitas iheroſolimitana. vbi
ad diem feſtū ↄueniebat ꝓpłs. ⁊ iō
ad manifeſtandū ſe in h' loco inui
tatur xp̄us. Et licet p̄mo recuſet tñ
finaliter ↄſentit ⁊ rōnabiliter vt vi
detur. ⁊ hoc eſt qḋ dicit̃ (Poſt hoc
ambulabat ih̄s in galileā) docēdo
in ſynagogis eoꝝ. Nō em̄ volebat
in iudeā ambulare. ꝗꝛ iudei quere=
bant eum interficere. Licet em̄ poſ=
ſet eſſe inter eos ſine nocumēto. vo
luit tamen aliquando ſe abſentare
an̄ tempus debitū paſſioni ſue. oñ
dendo in ſe veritatē humane natuē
⁊ qḋ licitū erat fidelibꝫ ſuis aliq̄ñ
ꝑſecutionē fugē (Erat aūt ī ꝓximo di
es feſt⁹ iudeoꝝ cenophegia) .i. feſtū
tabernacloꝝ dr̄ aūt a cenos qḋ eſt
vmbraculū. ⁊ phagin qḋ eſt cōede
re. ꝗꝛ .vij. diebꝫ comedebāt iudei in
vmbraculis (Dixerūt aūt ad fratres
eius) nō ꝙ eſſent filij marie matris

fue. neqʒ ioſeph ut alias dictū eſt
improbando errorē helindij ſuper
math. i. ca. Nec cognati ſui q̄ erāt
ad aplatum vocati. q2 de iſtis dici
tur infra ꝙ frēs eius nondū crede=
bant in eū. Sed dicunt hic frēs. q2
erāt de cognacōe ſua q̄ ex factis ei9
volebant reportaē glām mūdanā
ſm augꝰ. Unde ſeqtur (Trāſi hinc
a vade in iudeā) h̄ ē in iheruſalē me
tropolim iudee (ut a diſcipuli tui vi
deāt opa tua) dubitabant eī de xp̄i
miraculis vtrū eſſent vera. ꝓpter h̄
ſequit (Neqʒ em̄ frēs ei9 credebant
in eū) Et q2 ſuggerebāt ei malum
ſcʒ glām mundanā querēre: ideō recu
ſauit dicēs (Tps meū nondū venit)
i. tpus glie mee manifeſtande. q2
poſt reſurrcōem erat manifeſtāda
(Tps aūt vrm ſemp eſt patuʒ) q.
d. Tps glie mundane quaʒ q̄ritis
nunc ē in principio h9 ſolemnitatꝭ
Q2 iudei magꝭ vacabant ꝯuiuijs a
leticie in prin° feſti ꝙ in fine qn̄ x9
iuit ad feſtū ut ꝯ patebit. vel aliꝭ.
(Tps vrm ac̄) q. d. vos poteſtis ire
ſecuē. non autē ego inquantū hō q̄
inimicos capitales hēo. ꝓpter h̄ ſe
quit (Non pōt vos odiſſe mund9)
q. d. vos q̄ glām mundanā queri
tis: hoīes mūdanos adūſarios nō
hētis (Me autē odit) q̄ quero glāʒ
dei. a p ꝯn̄s arguo pctā mundano
rum q̄ ſunt ei ꝯtraria. a hoc ē qđ dr
(Q2 ego phibeo teſtiomiū de illo)
i. de mundo. Et accipit hic mund9
nō quantū ad creaturaꝝ ſbam: ſed
quantū ad hoīm maliciā. ſicut ſup
dictū eſt. i. ca. ſup illud. Et mund9
eū nō cognouit (Vos aſcendite ad
diem feſtū hūc) i. ad principiū ſo
lemnitatꝭ tabernaculoꝝ. q2 in prin
cipio magꝭ vacabant hoīes epulis
a leticie ut predictum ē. nō ꝙ inui
tet eos ad talia: ſed oñdendo quid
ipſi q̄rebant q̄ mundana adh̄ ſapi
ebāt tm̄ ut viſum eſt (Ego aūt nō
aſcendā ad diē feſtū iſtum) ſcʒ pri
mū. vn̄ ꝙ poſtea venit in medio ſo
lemnitatꝭ in alia die non ē mētit9.

Et ſubdit cā (q2 tps meū nondū ē
ꝯpletū) Tps ei aptū doctrine verita
tis ꝓpter quā venerat ſaluator non
ſic erat in prin° ſolemnitatꝭ ꝓpter
predcā ſicut circa finē (Hec cū dixiſ
ſet mā̄ſit in galilea) rōne predicta
(Ut aūt aſcende. fra. ei9 tunc a ipſe
aſcen.) ſcʒ ad idē feſtū tabernaculo
rum: non tn̄ cum fratribʒ ſuis. nec
eadē die. q2 ipſi ierunt ad primum
diē illi9 feſtiuitatꝭ. Ipſe autē venit
illuc q̄rta die ut patebit ꝯ. Sicut ei
noluit eſſe in prin° feſtiuitatꝭ ne fra
tribʒ ſuis male pſuadentibʒ videre2
fauē. ſic non debuit ſe oīno ſubtra
here: ne a ꝓplo doctrinā ſalutꝭ ſub=
traheret quā veneāt docē. mod9 au
tem veniendi tangit cū dicit (Non
manifeſte) i. cum magꝰ ꝯmitiua:
ne daret iudeis occaſionē maioris
inuidie (ſed quaſi in occulto) in h̄
ꝯdeſcendēs fidelibʒ q̄ timore mortis
occultandi erant (Iudei gꝰ) Poſtꝙ
euangla ſcripſit aptitudineʒ tpis
ad manifeſtādū originē ſue doctri
ne. Hic ꝯn̄r deſcribit occaſionē ma
nifeſtacōnis dcē. Et diuidit in du
as ſm duas occaſiones hmōi mai
feſtacōis. ſcđa ponit ibi Iā au. di
fe. Prima occaſio fuit inueſtigatō
iudeoꝝ xp̄m querentiū. quoꝝ aliq̄
eū q̄rebant ut interficerent. alij autē
ut doctrinā eius deuote audiēnt. a
ideo debuit apparē a docere. ut oſtē
deret ꝙ mali nocere nō poterāt niſi
quantū pmittebat. Sicut em̄ ſe oc
cultando oñt infirmitatē humani
tatꝭ. Ita cōfidenter inter inimicos
apparendo. a exiſtendo oñt potenti
am deitatꝭ. Debuit etiā apparere ꝓ
ter bonos: ut eius doctrinā origīa
tam a deo oñderet: ut attenti9 eū de
ſiderarent. a h̄ eſt qđ dicit. (Iudei
gꝰ querebant eū in die feſto) dupli
ci de cā ut dictū eſt (Et dicebāt vbi
eſt ille) Q2 illi qui q̄rebant euʒ ex
odio: dedigꝰbant eū noīare ꝓpo noī
ne. Illi aūt q̄ querebāt eū ex deuo
tione ita reputabāt eū famoſum a
autenticū ꝙ nō oportebat exp̄mē

x. v.

nomen ꝓpriū ⁊ iō quantū ad eos ſē
ſus eſt (vbi eſt ille) q·dicāt vbi eſt
ille q̊ tātus ⁊ tał eſt ⁊ facit tot miā
cula (et murmur multus erat de eo
in turba) ꝓpter ↄtrarietatē opinio
nū de eo·iō ſequi² (Quidā em̄ dice
bant q2 bonus eſt) approbādo eius
doctrinā ⁊ miracula (Alij autē dice
bant non ſ3 ſeducit turbas) ex h̄ ꝙ
malignātes dicebāt turbas eē ſe⸗
ductas ab eo·p3 ꝙ maior ps ſcd̄m
numerꝝ dicebat ↄtrariū q2 erāt pri
cipes ꝓplī illi q̊ dicebāt eū ſeductorē
vn̄ ſequiꝛ (Nēo tn̄ palā loquebaꝛ
de eo)·ſ· i bonū (ꝓpter metū iudeoꝝ)
·ſ·illoꝝ de tribu iuda·l3 em̄ om̄s de
ꝓplo aliqn̄ noiēnꝛ iudei tn̄ ſpēali
mō ſic noiānꝛ illi de tribu iuda· et
iſti grauiꝰ mouebā²ↄ xp̄m·eo ꝙ in
ſcptūris xp̄s erat ꝓmiſſus de tribu
eoꝝ·Jpſi aūt reputabāt iſtū gali⸗
leum ⁊ ab eis extraneū· ꝓpter ꝙ eti
am ſacerdotes repudiabāt eū vt dr
in fine hꝰ ca·(Jā em̄) Hic po² ſecū
da cauſa ·q̄ eſt admiratio turbe in
doctrina xp̄i· ⁊ iō debuit oñdere vn̄
originareꝛ excellētia ſue doctrine·
⁊ h̄ eſt q8 dr (Jā aūt die feſto me⸗
diante)·Dies feſtus h̄ dr totū tēpꝰ
illius ſolēnitatis q̄ durabat p·vij·
dies·⁊ ſic mediū hꝰ feſti erat in q̄r
ta die (Et tunc aſcēdit ih̄s in tem⸗
plū ⁊ docebat) q2 ibi eſt locus ap⸗
tus ⁊ cōis ſane doctrine (⁊ mirabā²
iudei) ꝓpter rē inſolitā·Credebāt eū
ip̄m eſſe filiū ioſeph·⁊ p cōſequēs
occupatū in laboꝛe corpali·Sciebāt
etiā ip̄m non eē exercitatū i ſtudio·
tn̄ videbāt eū excellētiſſime docentē
legis ⁊ ꝓphaꝝ teſtimonia pferentē
⁊ iō merito mirabanꝛ vn̄ tanta ex
cellentia doctrine originabaꝛ· ⁊ h̄
eſt quod dicitur (Quomodo hic lit
teras ſcit cum non didicerit Reſpō
dit ihesus) Hic cōſequenter expri⸗
mitur origo illiꝰ doctrine·Et diui²
in·ij· q2 p̊ oñdit doctrine ſue origi
nem·ſecūdo inuitat ad ip̄a3 ibi·Jn
nouiſſimo aūt·Pria in·ij·q2 p̊ oñ
ditur origo doctrine· ſecundo origo
doc̄etes·ibi·Dicebāt g̊·Pria in·iij
q2 p̊ ꝓponit intentū·⁊ ſecūdo pbat
ꝓpoſitū·ibi·Si q̊s voluerit·⁊ tercio
ↄcludit·ibi·nolite iudicare·Jn pri
ma g̊ pte ꝓpoīt ꝙ doctrina ſua ori⸗
ginaꝛ a prē·d·(Mea doctrina non
eſt mea) q·d·iſta doctrina que eſt
mea approbatiue ⁊ ſubiectiue non
eſt mea p exercitiū acq̊ſitionis hu
mane (Sed eius q̊ miſit me) ·i·data
eſt mihi a prē·q2 filius ſc̄m diuinā
naturā l3 habeat eandē ſcientia3 cū
prē·tn̄ hab3 eā ab ip̄o vt ſupius fre
quenter dictū eſt· ſc̄m vero natura3
humanā h3 aliā ſcientiā·ſ·creatam
nō tn̄ h3 eā p exercitiū acquiſitā·ſ3
ab inſtāti ↄceptionis infuſam ·Et
ſic ſoluta eſt queſtio quā q̄rebant
Quō hic lrās ſcit ⁊c̄. Alio modo ex
ponit augꝰ·d·ꝙ filius eſt verbum
patris·Et q2 verbū alicuius idem
eſt ꝙ doctrina ſua·iō ſequiꝛ ꝙ filiꝰ
ſit doctrina patris·filius igitur eſt
doctrina p ydēptitatem non tamen
p originē·q2 a ſe nō originaꝛ : ſed
a prē·Eſt igiꝛ ſenſus ſc̄m auguſti·
(Mea doctrina non eſt mea)·q·d·
Ego qui ſum doctrina patris nō ſū
a meip̄o ſ3 a prē expoſitio tn̄ prima
magis ↄcordet lrē·(Si q̊s) Hic ↄñr
pbat ꝓpoſitū·ſ·ꝙ ſua doctrina ſit a
prē ſibi data·Et diuidi² in·ij·quia
p̊mo inducit ſuā pbationē· ſecūdo
remouet quandam obiectionē·ibi
Nōne moyſes Prima in duas ſc̄m
duas pbationes quas inducit·ſe⸗
cunda·ibi Quia a ſemetip̄o·prima
pbatio pcedit ex alioꝝ iudicio·A⸗
mor em̄ ⁊ odiū multū puertūt iudi
cium rōnis·⁊ ideo mouet eos vt a⸗
moueant odiū q8 ↄtra ip̄m cōcepe
rant·⁊ tūc potuerūt manifeſte iu⸗
dicarē ꝙ eiꝰ doctrina ſit a deo prē eā
p miracula teſtificāte· q2 nō pōt eē
teſtis falſitatis vt ſupra frequēter
dictū eſt ⁊ h̄ eſt q8 diciꝛ (Si quis)
voluntatē eius voluerit facere)·ſ·pa
tris celeſtis puerſam affectōnem a
ſe abijciendo (cognoſcet)·i· vere po
terit iudicare·q2 paratus ſum eius

iudicio ↄmittere (vtrũ ex deo ſit. an
ego a meipõ loquar) Nõ eſt p hoc
intelligendũ ꝙ filius in aliq̃ poſſit diſ
cordare a pr̃e. q2 hoc eſt impoſſibi
le. ut ſupra declaratum eſt. ſed loq̃t
eis ſcḋm eorũ opinionẽ q2 reputabãt
eũ purũ hoiem. q. d. An ego a meip
ſo loquor glãm humanã falſo q̃
rendo ut vos eſtiatis (Qui a ſemetip
ſo) Hic ↄñr pbat ꝓpoſitũ ꝓprio fa
cto. q2 in doctrina ſua q̃rebat glãz
pr̃is celeſtis. et ſic ptʒ ꝙ illa doctri
na erat a deo. Omne eñ qḋ eſt ad
dei glãm ordinatũ ab ipſo eſt et hoc
eſt qḋ dicit (Qui a ſemetipſo loqui
tur) falſa de ſe fingẽdo (ꝓpriam glãz
querit) q2 ſupbia excitat euʒ ad ſic
loquendũ (Qui aũt querit glãm
eius q̃ miſit illum) i. dei pr̃is (Hic
verax e) in doctrina. (Et iniuſticia
in illo non ẽ) q2 irreprehenſibilis eſt
in vita. Sic autẽ faciebat xp̃us. q2
ſtatũ paupertatis et abiectionis ele
git. et glãm dei in omnibʒ q̃ſiuit. et
pʒ ꝓpoſitum (Nonne moyſes) Hic
remouet quandã obiectõem q̃ poſ
ſet fieri in ↄtrariũ q2 poſſent dicere
et de facto dicebãt. tua doctrina nõ
eſt a deo. q2 legẽ dei datã moyſi nõ
cuſtodis violando ſabbatũ. hoc ei
ei imponebãt ut ſupradictum eſt.
Hanc aũt obiectionẽ remouet du
pliciter. ſcḋo ibi. Rñdit ihũs. Pri
mo igit remouet obiectionẽ predi
ctã p hoc. dato ꝙ eſſet trãſgreſſor
legis: non tñ hebant titulũ arguẽ
di ipſũ: cũ eſſent trãſgreſſores legꝭ
manifeſte in maioribʒ. et hoc eſt qḋ
dicit (None moyſes dedit vobis le
gem) q. d. Vos eſtis obligati ad
eius obſeruacõem magꝭ ꝙ̃ ego. q2
ſcḋm veritatẽ nõ erat obligatus (Et
nemo ex vobis facit legẽ) qḋ ꝓbat
p effectũ dicens. (Quid me q̃ritis
interficere) Lex eñ ꝓhibet interfectõem
innocẽtis Et q2 nõ poterãt rõnabi
liter rñdere: ↄuerterũt ſe ad ↄuicia
Vnde ſeq̃tur (Rñdit turba) i. hoies
turbati (Demoniũ habes) qḋ patʒ
manifeſte falſuʒ. q2 demonia expel
lebat (Quis te q̃rit interficere) q̃ſi
dicerent. nos nõ q̃rimus. et in hoc
mentiunt ſicut in primo. q2 q̃rebãt
mortẽ eius ut dictũ eſt in pricipio
huius ca. (Rñdit ihs) Hic alio mõ
excludit obiectõem predictã: oſtẽ
dens eam falſã. Ex hoc eñ dicebãt
eũ trãſgreſſorẽ legis ꝙ languiduʒ
ſanauerat die ſabbati. ut ſupradi
ctũ eſt. v. ca. et tñ in hoc nõ fuit trãſ
greſſor ut ibidẽ fuit dictũ et hoc idem
oñditur alio mõ. ſcʒ p circũciſioneʒ
quã licite accipit hõ in ſabbato. et
hoc eſt qḋ dr (Rñdit ihs et dixit eis)
reprimendo eorũ maliciã (Vnũ opus
feci) ſcʒ notũ vobis (et oẽs miramini
mi) i. turbamini) q. d. quãtum tur
baremini ſi vidiſſetis oĩa facta me
a male interp̃tantes ea. (Propterea
moyſes dedit vobis circũciſionem)
in lege eã ſcribendo (Non q2 ex mo
yſe ẽ) ſcʒ primo (ſed ex patribʒ) Que
data eſt a tp̃e abrahe. ut ptʒ gene.
xviij. et ſic pʒ ꝙ circũciſio eſt maio
ris autoritatis. q2 data eſt ipſi abr̃
he q̃ erat pr̃ principalis ꝓplī (Et in
ſabbato circũciditis hoiem) abſq3
legis trãſgreſſione. q2 preceptũ eſt
ꝙ octaua die circũcidat puer. et idõ
ſi octaua dies ſit in ſabbato circũ
cidit puer. nec aliq̃ tranſgreſſio re
putat. ex hoc arguit ſaluator. (Si
circũciſionẽ accipit hõ in ſabbato.
ut non ſoluat lex moyſi) ut pʒ per
predicta (Mihi indignamĩ. q2 to
tum hoiez ſaluũ feci in ſabbato) q.
d. hoc ẽ valde irrõnabile. q2 magis
licita ẽ et melior ſanatio hois in aĩ
ma et corpe: ꝙ̃ ſit ipſa circumciſio et
magꝭ ad dei glãm (Nolite iudica
re) Hic ex predcĩs ↄcludit intentũ.
ſcʒ ꝙ eius doctrina ſit a deo ſi recte cõ
ſideret. et hoc ẽ qḋ dicit (Nolite iudi
care ſcḋm faciẽ) i. attendentes ad id
qḋ ñ ptinʒ ad rẽ. qḋ ſit qñ amor vel
odiũ attendit. ꝓpter qḋ aliter q̃m
ſcḋm veritatẽ iudicatur (Sed iuſtũ
iudiciũ iudicate) id eſt de doctrina
mea et factis meis iudicate. ſcḋm
naturã rei in ſe. et tunc inuenietis ꝙ

eſt a deo ſm veritatē (Dicebāt ergo) de
clarata origine doctrine hic oñr ori
go doctoris. Et diuiꝰ in duas. qꝛ pͦ
circa hoc poꝰ ꝑplī dubitatio. ſecundo
xp̄i ſolutio. ibi. Clamabat ergo Circa
primū ſciendū qꝫ multi de ꝑplo ſcie
bant pn̄cipes querere mortē xp̄i. et
ideo cū vidiſſent eū in palā docentē
et pn̄cipes arguentē et ip̄os nō ꝯtra
dicere. crediderūt fortius ipſuꝫ eſſe
xp̄m. trahentes argumentuꝫ ex fc̄o
principū qui nō capiebāt eū cuꝫ tn̄
prius ad mortē quererēt eū quaſi
ipſi de nouo hr̄ent noticiā qꝫ ip̄e eſ
ſet vere xp̄s eis ꝓmiſſus. et ideo ab
eius pſecutōne ceſſaſſent: et hoc eſt
qđ dicit (Dicebāt ergo quidā de ihero
ſolimis) Iſti em̄ ſciebāt meliꝰ ma
liciā principū qꝫ alij. qꝛ manebant
cū eis in ciuitate (Nonne hic ē quē
querūt interficere) toto conatu ſuo
(Ecce nūc palā loquit) et ꝯtra eos
vtꝫ p p̄dicta. qꝛ dixit nemo ex vobis
facit legē (et nihil ei dicūt) .i. ipſum
non capiūt qꝛ bene aliqua verba ei
dicebāt vtꝫ ex p̄dictis (Nunqđ ve
re cognouerunt pn̄cipes qꝛ hic eſt
xp̄s) .q.d. videt qꝫ ſic eo qꝫ deſiſtūt
ab eius pſecutione. verūtamē qꝛ nō
hēbant certitudinē: ſed tm̄ opinio
nem. idō etiā arguebāt ad ꝯtrariū
dicētes (Sed ſcimus hūc vn̄ ſit) qđ a
patriā et genus eius cognoſcebāt.
(xp̄s aūt cū veniet nemo ſcit) id eſt
ſciet (vn̄ ſit) Iſta aūt accipiebāt ex
ſcriptura pſa. liij. que ad lrām itel
ligitur de xp̄o Generationē eius qs
enarrabit. et pſa. xlv. vere tu es deꝰ
abſconditus ſaluator pſrahel (Cla
mabat) Poſita dubitatōne ꝑplī cir
ca originē xp̄i. hic poꝰ p̄dicte dubi
tationis ſolutio. Et diuidiꝰ in .ij. qꝛ
pͥmo declarat xp̄s originē ſuā. ſecū
do terminū ad queꝫ tendebat. ibi.
Dixit ergo ihs adhuc modicū Prima
adhuc in duas. qꝛ pͦ declarat xp̄i
origo. ſecūdo ex hoc orit turbe diuiſio
ibi. Querebāt In pͥma ergo pte diciꝰ
ſic (Clamabat ergo ihesus) in quo oñ
ditur magnitudo ſui affectꝰ ad no
ſtram informationē (in templo do
cens) vt oms poſſent eū audire (et
dicens) eorū dubitationi rn̄dendo.
(Et me ſcitis) quantū ad hūanita
tem. patriā et genns cognoſcendo.
ſꝫ quantū ad diuinitatē me neſcitis
iō ſequit. (Et a meip̄o nō veni) ſed
a prē quē ignoratis (Sed eſt verus
qui me miſit) quia in hoc implet
ꝓmiſſū de filij miſſione. (Quē vos
neſcitis) qꝛ deū nemo vidit vnq̄. vt
ſupra dictū eſt. j. c. Et ꝓinde me nō
cognoſcitis. cū ſū eius filius natuā
lis eq̄lis ei in natura deitatis (Ego
ſcio eū) qꝛ inquantū deus filius hꝫ
eandē ſcientiā cū prē et ſic eū ꝯp̄hen
dit. ſm etiā qꝫ hō eū clare vidit a pn̄
cipio licet nō ꝯp̄hendat. Et cā hu
ius noticie ſubdit cū dicitur (quia
ab ip̄o ſum et ip̄e me miſit) p hoc em̄
qđ ꝓcedit a prē in natura diuīa hꝫ
ſcientiā primā que eſt ſciētia ꝯpre
henſionis p hoc aūt qꝫ miſſus eſt ī
natura hūana ad ſalutē mūdi. ha
bet in natura hūana plenitudineꝫ
gratie et ſciētie. q̄ pōt in natura cre
ata recipi. (Querebāt ergo) Hic oñr
ponit ꝑplī diuiſio ſequēs ad rn̄ſio
nem xp̄i. qꝛ ea audita maligni exā
ſerunt in malicia. et boni fuerunt in
fide ſolidati. et hoc eſt qđ dꝛ (Que
rebant ergo eū app̄hendere) ad occi
dendū malignātes (et nemo miſit
in illū manus). Quia nō poterant
explere maliciā in effectu niſi quā
tum pmittebat ideo ſequit (Quia
nondum venerāt hora eius) .i. ab eo
ordinata de captione ſua (De tur
ba aūt multi crediderūt in eū) ꝓpt
eius doctrinā et miracla iō ſeqꝰ (Et
dicebāt) xp̄s cū veneit nunqđ pla
ſigna faciet qꝫ que hic facit) .q.d.
nō eſt alius expectandus qui pla
faciat. ideo firmiter tenendū qꝫ hic
eſt xp̄s. Audierāt em̄ añ qꝫ in ad
uentu xp̄i multa mirābilia debebāt
fieri et ſm veritateꝫ tot videbāt fieri
pn̄tialiter qꝫ ꝯuincebāꝰ credere ip̄m
eſſe xp̄m. (Audierūt phariſei tur
bam murmurantē de illo hec) Et bn̄

dicit murmurantē. qꝛ nō audebāt
bene ꝯfiteri in palā. Veruntñ pha
riſei audientes tāta bona de xp̄o: do
luerūt: ⁊ ꝑparauerūt miniſtros p
principes ad capiendū ipſū. ⁊ hoc
eſt qd̄ dr̄ (Et miſerūt principes ⁊c̄)
(Dixit ḡ ih̄s) Poſtq̄ xp̄s oñdit ſu
am originē) Hic ꝯſeqnter declarat
terminū ad quē tendebat. Et diui
dit in duo. qꝛ primo oñdit ꝓpoſitū
Scd̄o ex h̄ ſeqtur admiratio turba
rum. ibi. Dixerunt ḡ. Terminꝰ ad
quē xp̄s tendebat ē ipē pr̄. ad quē
p mortē rediȷ̄t: inquantū p h̄ glaꝫ
corpis ⁊ exaltacōem accepit. ⁊ hoc
eſt qd̄ dicit q̄ſi rñdendo intētioni q̄
rentiū ipſum cape. (Adhuc modi
cum tp̄s vobiſcū ſum) q. d. non mō
implebitis qd̄ vultꝭ. qꝛ adhuc mo
dico tpe volo manere in ꝓplo ad do
cendū ⁊ miracula faciendū (Et va
do ad eum q̄ miſit me) P mortē ei
iuit ad prēm: pactis tñ predictis.
(Queritis me) qꝛ poſt aſcenſioneꝫ
eius in celuꝫ: iudei vidētes ſignā p
apl̄os fieri: penitētia ducti reuerſi
ſunt ad fidē xp̄i: dicētes ad apl̄os
Quid faciemꝰ ut h̄etur actu. v. (Sed
nō inuenietꝭ) ſcꝫ ſm pñtiam corpo
ralem: ſed penitētes eū inuenerūt.
ſm pñtiam ſpūalem. Aliter expoi
tur de pñtia corpali. qꝛ poſt appro
pinq̄nte deſtructōe ciuitatꝭ p roma
nos multi iudeoꝝ cognouerūt hāc
miſeriā eis euenire ꝓpter mortē ih̄e
ſu. quē tunc libentꝭ voluiſſent habe
re pñtem ad ſui liberacōeꝫ. Sequitꝭ
(Et vbi ego ſū vos nō poteſtis veni
re) Quare nō dixit vbi vado qd̄ vi
deretꝭ ꝯuenientiꝰ dicere. Dicendū q̄
ſicut ire ad prēm ꝯuenit ei ſm hūa
nitatē in q̄ eſt mutatio. ita eſſe ſēp
apud prēm ꝯuenit ipſi p diuinita
tatē in q̄ eſt idē cum prē in eſſentia
diſtinctus tñ in pſona. ⁊ ad h̄ deſi
gnandū dicit (vbi ego ſū) Dixerūt
ḡ ei) Hic ex verbis xp̄i ponitꝭ turbe
admiratio. Ex h̄ ei q̄ xp̄s dixerat
queritꝭ mea nō inuenietꝭ quaſi du
bitātes arguebāt q̄ deberet a iude

a recedere. ⁊ ire ad predicandū gē
tibꝫ extra terrā iudeoꝝ. ⁊ lrā patet
Sed ex fine verbi arguūt ꝯtrariū di
centes (Et quis ē ſermo quē dixit.
q̄ritis mea nō inuenietꝭ. ⁊ vbi ego
ſum nō poteſtis venire). q. d. Ex h̄
q̄ dixit vbi ego ſum: pꝫ q̄ illud qd̄
dixit. q̄ritis mea nō inuenietꝭ: non
intelligitꝭ p hoc receſſus eiꝰ a iudea.
qꝛ dixiſſet vbi ero. ⁊ nō vbi ſum. qꝛ
tunc erat in iudea cū ꝓtulit verbum
predictū. ⁊ ſic pꝫ coꝝ dubiū circ̄ xp̄i
verbū Sic em̄ debebat loq̄ obſtina
tis: ut vidētes nō viderent. ⁊ audiē
tes nō intelligerēt. ꝑut erat de eis
ꝓphetatū yſa. vi. (In nouiſſimo).
Declarata origine doctrine xp̄i ⁊ oñ
ſo q̄ erat a deo data ⁊ facta. hic ꝯſe
quenter inuitat ad ipſā. Et diui
ditꝭ in duas. qꝛ primo ponitꝭ hmōi
inuitatio. Scd̄o ex hoc ſequens ꝓplꝭ
diſſenſio. ibi. Et illa ḡ turba In ꝑ
ma igitꝭ pte dicitꝰ ſic (In nouiſſimo
aūt die magno feſtiuitatꝭ) .v. ī die
vij. Qꝛ primꝰ dies ⁊ vltimꝰ erāt ſo
lemniores intermediȷ̄s. vel aliter.
(In nouiſſimo) .v. in octauo. qꝛ per
actis ſepte diebꝫ feſtiuitatis taber
naculorū. in octauo die erat feſtuꝫ
cetus vel collecte. ⁊ dicebatꝭ illa di
es ſanctiſſima in lege. Cuiꝰ rō eſt.
qꝛ figurabat ꝯgregacōꝫ ſcōrum in
ſupna felicitate. In illo ḡ die ma
gno ⁊ ſolēni (Stabat ih̄s ⁊ clama
bat) predicando verbū dei. ⁊ ex hoc
inoleuit ꝯſuetudo: ut turbis vulga
ribꝫ fiat ſermo ſtando. religioſis āt
ſedēdo. qꝛ xp̄us docebat diſcipulos
ſuos ſedēdo. ut h̄etur Math. v. (Et
cū ſediſſet acceſſerūt ad eū diſciplꝭ
eiꝰ) Et aperiēs os ſuū docebat eos.
⁊ in pluribꝫ aliȷ̄s locꝭ in euangelio
turbas docebat ſtādo. ut hic habetꝰ
Quid autē docebat ſubditꝭ (Si q̄s
ſitit veniat ad mea bibat) .v. Si q̄s
deſiderat doctrinam vite (veniat ad
me) p fidē formatā (⁊ bibat) aquā
ſapiē ſaluatoris: non ſolū ad ſuffi
cientiā: ſed etiā ad redundantiā qꝛ
fides ⁊ bonitas vnius fidelis debet

ad alios diriuari. qd oñt ſaluator p ſcpturam cuius ſnīa habet pū. v. ſed vba ſunt hic aliquantulum mutata. a h eſt qd dr (Qui credit in me ſicut dicit ſcptura flumina de eius ventre fluent) ad alios p redū dantiā (aque viue) dr aūt ſapiētia diuina aqua viua. qr ɔtinuat hoīez ſuo pncipio .ſ. deo (h aūt dixit de ſpiritu ſancto) hͣ ſūt vba euāgeliſte exponentis verbū xpi pdictū de acceptione ſpūſſcī ī ſigno viſibili. ſicut acceperūt apli in die penth. qr ex illa acceptione ɔfacta eſt redūdantia fidei in pdicatōne euāgelij p totum orbē (quē accepturi erāt credētes in eū) Quis em apli hērent grāz ſpūſ ſancti añ illā diē penth. nō tam ita plene. a ppter h nō receperāt in ſigͦ viſibili qd denotat grē pleitudiēz cuius tñ cauſa ſubdit (Nondū erāt ſpūs datus) in tali plenitudine a ſigno viſibili (Quia ihs nondū erat glorificatus) Ad hoc em dat ſpūſ ſanctus vt trahant corda fidelium ad celeſtis glie deſideriū. nihil aūt deſiderat niſi apphendat vt poſſibile. poſſibilitas aūt hūane natuē ad aſſecutionē celeſtiuz manifeſtat p glificationē hūanitatis in xpō a iō prius debuit glorificari ꝙ daretur ſpūſſanctus in ſigno viſibili vt per factū videret aditus regni celeſtis poſſibilis hoī. (Ex turba) Hic ɔñr deſcribit ppli diſſenſio ſequens ad verba xpi. a pmo inter pplares. ſecundo inter pncipes. ibi. Venerunt ergo miſtri. In pma ǵ parte dr ſic (Ex illa ǵ turba cū audiſſent hos ſmones eius dicebāt) .ſ. illi ꝗ vere credebant (Hic eſt vere pphā) id eſt anthonomatice dictus ppheta qui promiſſus eſt deut. xviij. pphām ſuſcitabit deus ꝛcͣ. qd ad lrām intelligitur de xpō vt dictū eſt ſ. c. vj. (Alij dicebāt h eſt xps) Iſti erāt in fide feruētiores pdictis. qr fidei veritatē aptius ɔfitebāᷓ (Quidā aūt dicebant) ɔtradicēdo pcedentibz (Nunqd a galilea venit xps) .q.d. nō. et ppter h nō eſt xps. qr eſt galileus Et adducunt p ſe argumentum ex ſcptura. d. (Nōne ſcptura dicit ꝗa ex ſemine dauid a de caſtello bethleem vbi erat dauid) qñ fuit inunctus in regem (venit xps) .q.d. ſic. Sciendū ꝙ ſcptura in plibz locis p dixit xpm eſſe de ſemine dauid. potiſſime ihere. xxiij. Suſcitabo dauid germen iuſtū ꝛcͣ. qd intelligitur de xpō. vñ in fine autoritatis ſubdit. Et h eſt nomē ꝙ vocabūt eum dñs iuſtus noſter. Silr ꝙ in bethleē caſtello naſceret ſcriptū eſt miche. v Et tu bethleem effrata ꝛcͣ. ſequit. Ex te mihi egredieť qui ſit dñator ī yſrahel. Et vtrūqz erat verū de xpō Quia de dauid deſcendit ſm carnē a in bethleē natus eſt vtz math. ij. a luce. ij. Sed ipi hoc ignorabāt eo ꝙ nutritus fuerāt in nazareth (Diſſenſio itaqz facta eſt in turba ppter eū. qr ibi erāt cōtrarie opiniones de eo. vtz ex pdictis (Quidā autez ex ipſis volebāt apphendere eū) ſed repreſſi ſunt diuina virtute. ideo ſeqtur (Sed nemo miſit ſup eū manꝰ) qr nihil poterāt ei facere niſi quātū a quando ipē pmittebat (Venerūt ergo) Hic ɔſequēter ponitᷓ diſſenſio quo ad pncipes. Et diuidit in duas. qr primo oñditur diſſenſio eoꝝ erga miniſtros. ſecundo principum ad inuicē. ibi. dicit nicodemus Turbatio principū erga miniſtros fuit ex h ꝙ nō ceperāt ihm. qr ad h miſſi fuerant. vt pdictum eſt. a patet lrā (Reſponderunt miniſtri) ſe excuſantes (Nunꝗ ſic locutus eſt hō ſicut hic homo loquiᷓ) .q.d. Ita bene loquitur ꝙ nō videť homo purus ſed plus. ppter qd temerariū eſſet ponere ſup eū manus (Rñderunt ǵ eiſ pharisei) ex inuidia moti (Nunqd a vos seducti eſtis) .i. extra veritatē ducti. q.d. patet ꝙ ſic. qd cōfirmāt exemplo maioꝝ a legiſperitorū dicentes. (Nunquid ex principibz). id eſt ex ſacerdotibus qui principabantur in pplo (aliquis credidit in

cū. aut ex phariſeis) qui videbāt
religioſiores alijs. q. d. null9 ex tali
bus credidit. hoc tñ falſum erat. qꝛ
multi de iſtis crediderūt xp̄o. occul
te tñ: ne de ſinagoga expelleren̄ ut
habet infra. xij. ca. (Sed turba hꝫ)
ſcꝫ credidit. q̄ de facili ſeduci pōt ꝓp
ter ignorantiā. ideo ſubdit (q̄ non
nouit legē. maledicti ſunt) hoc acci
piebāt ex hꝫ qd dicit deutro. xxvij.
Maledict9 qui nō pmanet in lege
ꝛc. (Dixit nicodem9) Hic po9 diſſen
ſio principū adinuicē ꝓpt verbū ni
codemi excuſantis ihm. qꝛ occulte
credebat in eū. ideo voluit eū excuſa
re ex lege dicēs (Nunq̄d lex nrā iu
dicat hoiem: ni pri9 audierit ab ip
ſo). Volebat em̄ p hoc inducē eos
ad audiendū xp̄m. ut p verba ei9
ꝯuerterent ſicut ipſe fuit ꝯuerſus (ꝛ
cognouerit quid faciat) qꝛ in dam
nacoe hois non leuit eſt pcedendū
(Rn̄derunt ꝛ dixerūt ei) de veritate
turbati. Quia hoīes inuidia ꝛ ira
cundia agitati nō recipiūt pſuaſio
nē (Nunq̄d ꝛ tu galile9 es) .i. diſci
pulus hui9 galilei (ſcrutare ſcrip
turas) .i. diligent ꝯſidera. qꝛ videt
ꝙ nihil de eis ſcias (Et vide qꝛ ꝓphe
ta a galilea nō ſurgit) Hoc verbuꝫ
eoꝝ ſimpliciter eſt falſū. Qꝛ ſi intelli
gat de ꝓphetis generalit aliqui fue
runt nati de galilea. viꝫ heliſe9 tho
bias ꝛ delbora ꝓphetiſſa ꝛ forte plu
res alij. Si autē intelligat de ꝓpha
ꝓmiſſo ad ſalutē ꝓpli qui ē meſſi
as ut freq̄nter dictū eſt: ſic etiā fal
ſum eſt v̄bum eoꝝ. qꝛ de ipſo ſcribi
tur yſa. xi. ꝙ debet eſſe nazare9 ꝛ p
ꝯn̄s de galilea. qꝛ nazareth ē in ga
lilea. Dicit em̄ de xp̄o yſa. xi. ſcd̄m
veritatē hebraycā. Egredietur virga
de radice yeſſe: ꝛ nazaren9 de radi
ce eius aſcēdet. Hoc aūt poterat rn̄
dere nicodem9 q̄ erat legiſperit9 ſed
nō fuit auſus. nec mirū. qꝛ etiā apo
ſtoli illo tp̄e erāt timidi (Et reuer
ſi ſunt vnuſquiſqꝫ in domū ſuā) qꝛ
eoꝝ cōſiliū p diuiſionē fuit diſſipa
tum. Hic querit vtrū xp̄s fuit pro

pheta. Et arguitur primo ꝙ non.
Qꝛ ꝓphecia ptinet ad cognicōeꝫ in
tellectiuā. ut pꝫ dan̄. x. Intelligen
tia op9 eſt in viſione. xp̄us aūt ſcd̄m
ptem intellectiuā erat in ſtatu bti
tudinis. in q̄ non manet ꝓphecia: ſꝫ
magis euacuat ꝛ ceſſat. ut hetur .i.
chorin. xiij. ergo ꝛc. Itē cognitio p
phetica quandā obſcuritatē impor
tat. ideo dr ꝓpheta quaſi pcul fans
In xp̄o aūt nō fuit enigmatica co
gnitō. qꝛ ab inſtanti ꝯcepcōis aīa
ei9 vidit clare eſſentiā diuinā. ergo
ꝛc. Contrariū pꝫ in lrā. Itē in lege
ꝛ ꝓphetis predict9 fuit venturus ſic
propha anthonomatice dict9. Rn̄
ſio. Dicendū ꝙ ꝓpheta ſcd̄m noīs in
terpretacōm dicit quaſi pcul fans:
inquantū annūciat ea q̄ ſunt lōgi
qua ab hoīm cognicōe. Hec aūt lō
ginquitas pōt dupliciter intelligi
Vno mō reſpectu prophe annūciā
tis: ita ꝙ ea q̄ annūciat ſunt ab ei9
cognicōe longinq̄ ꝓpt obſcuritatē
ſue cognicōnis. ꝛ hoc nō ptinet ad
pfectionē propheciē: ſed magis ad
defectū. ut pꝫ nume. xij. ca. vbi mo
yſes dicit excellētior propha: eo ꝙ
deū palā ꝛ non p enigmata videāt.
quē alij cognoſcebāt in ſomno ꝛ vi
ſione. Alio mō intelligit iſta longi
quitas reſpectu alioꝝ hoīm cuꝫ qui
bus propha ꝯuerſat quibꝫ annū
ciat occulta. ꝛ hꝫ eſt de rōne prophe
cie. ꝛ idō aug. xvi. ꝯtra fauſtū dic
ꝙ ex hꝫ aliq̄s dicit propheta. qꝛ an
nūciāt ea q̄ ſunt longinq̄ a ꝯmuni
cognicōe hoīm cū quibꝫ ꝯuerſat in
via. xp̄s autē ante paſſionē ſuam
quantū ad ptem ſenſitiuā erat vi
atorꝛ cū alijs hoībus ꝯuerſabat ꝛ
ideo q̄uis clare videret ſecreta diui
na: tñ erat vere ꝓpha inq̄ntū erant
longinq̄ a cognicōe alioꝝ hoīm cū
quibꝫ ꝯuerſabat ꝛ quibꝫ annūcia
bat illa. Angeli aūt in nullo fūt vi
atores. qꝛ eoꝝ ꝯuerſatio nō eſt cuꝫ
hoībus. ut hetur dan. ij. ꝛ ideo nō
pn̄t dici prophete ex hꝫ ꝙ annūciāt
hoībus occulta. Per dicta patet

ad argumēta Ꝗuis enī xp̄s quan
tum ad ꝑtem intellectiuā eſſet bea
tus: nō tñ erat oīno extra ſtatū vie
⁊ iō nō euacuaba² in illo tō ꝓphetie
añ paſſionē: ſed p⁹ reſurrcōem fuit
euacuata. qꝛ ampli⁹ nō erat in via.
⁊ ſic pꝫ primū argu^m Ad ſcḋm ſili
ter pꝫ ex dictꝭ qꝛ obſcuritas cogni
tionis in ipſo ꝓpheta nō eſt de pfe
ctione ꝓphetie.

Capitulum Octauū.

Ihesus āt) Declarata origi
ne doctrine xp̄i. Hic ɔñr po
nit ipſa doctrina. Ipſa aūt
hꝫ virtutē illūiatiuā ⁊ viuificatiuā
ideo ſic ꝓcedit. qꝛ primo declarat e⁹
virtutē illūiatiuā. ſcḋo virtutē viui
ficatiuā. c. x. ibi. Amen amen dico
vobis. Prima in duas. qꝛ primo
oñditur eius virtus illūiatiua ꝑ v
bū. ſcḋo ꝑ ſenſibile ſignū ca. ix. Et
preteriēs ihs. Prima in. d. qꝛ p̄mo
euangl'a introducit xp̄m docentē.
ſcḋo oñdit doctrine ei⁹ virtutē. ibi.
Iterꝝ g̊. Prima in duas. qꝛ primo
ponit doctrina veritatis. ſcḋo ɔfuta
tio falſitatꝭ. ibi Adducūt autē. Circ
primū ſciendū ꝙ debitus mod⁹ do
cendi veritatē fidei ē primo haurie
in orōe. p⁹ effundere ꝓplo in predi
cacōe. ⁊ ideo xp̄s volens dare ex^m
predicatoribꝫ ecc̄e aliqñ añ predi
cationē ſeqſtrabat ſe in orōe. h̄ eſt
qḋ dr (Ihus autē perexit in montē
oliueti) cauſa orandi. qꝛ dom⁹ mar
the in q̄ hoſpitaba² erat ꝓpe montē
illū (Et diluculo iterū venit in tem
plū) ad oñdendum in eo zelum aīa
rum (Et oīs populus venit ad eū ⁊
ſedens docebat eos) de ſalute aīma
rum. Quid autē tunc dixerit pret
mittit euangeliſta. qꝛ principalit
intendebat deſcribere illa ex quibꝫ
eius deitas manifeſtabat. ex qui
bus diſſenſio iudeoꝝ ɔtra eum ori
ebatur (Adducunt) Hic cōſequen
ter ponit confutatio falſitatis. Et
diuidit in duas. qꝛ primo poni²tu
deoꝝ maligna interrogatio. ſecū
do ſubiungit xp̄i benigna reſpōſio
ibi. Ihs autē inclinās. In prima
ergo ꝑte dicit ſic. (Adducūt autē
ſcribe) i. illi qui habebāt noticiam
ſcripturaꝝ (⁊ phariſei) q̄ videbant
ꝑ aliis religioſi (mu. in adul. dep.)
Si querat quare nō adduxerūt ad
ulterū eius cū ſcḋm legem eſſet ea
dem pena plectend⁹. Pōt dici ꝙ ꝑ
hoc voluerunt ponere ſuſpitionē in
corde populi ꝙ fuiſſet aliquis diſci
pulus eius. et ideo nō adduxiſſent
eum ad eius iudiciū Vel aliter for
te adulter erat diues. et ideo ꝓ pre
cio ipſū liberauerāt. proponunt er
go queſtionē brigoſam. qꝛ reſpon
ſio ad quamlibet ꝑtem videbatur
eſſe cōtra xp̄um ut videtur (Magi
ſter. hec mulier). in quo allegant
preſentiā ꝑſone. ⁊ preſentiaꝫ facti
cum ſubdit (Modo dep̄henſa eſt in
adulterio) Et arguūt grauitatem
criminis ex grauitate pene ꝑ legē
inflicte cū dicit. (In lege aūt moy
ſes mandauit nobis hmōi lapida
re) leuiti. xx. (tu ergo quid dicis).
⁊ ſubdit cā queſtionis (Hoc autē
dicebant temptātes eū) ad capien
dum ipſū ex rñſione ut poſſent ac
cuſare eū. Videbant enī tantā eius
manſuetudinē ⁊ miſericordiā ꝙ ꝓ
babiliter credebāt eum iudicare ip
ſam dimitti. ⁊ ſic accuſaret ab eis
ut trāſgreſſor legis. ꝓpter qḋ redu
xerīt legem ad memoriā: ne poſſet
excuſari ꝑ legis obliuionē Si autē
econtrario diceret eā lapidandā vi
deret dicere ɔtra alia ſua dicta ⁊ fcā
q̄ erāt de pietate ⁊ mīa (Ihesus āt)
Hic ponitur xp̄i benigna reſpōſio
Et diuidit in duas. qꝛ primo oſtē
ditur ꝙ in ſua reſponſione iuſticiā
tenuit. ſecūdo ꝙ a miſericordia nō
declinauit. ⁊ ꝑ hoc vtramqꝫ coꝝ ca
uillationē euitauit. ſecūda ibi. Eri
gens aūt. Circa primū ſciendū ꝙ
ſuā ſententiā ſcḋm modū iudicialē
primo ſcripſit. poſtea ꝓtulit. h̄ eſt
qḋ dici² (Ihs autē inclinās ſe deor
ſum digito ſcribebat in terrā) illud

q̄8 poſtea ꝓtulit ad maiorē certitu
dinē (Cum autē pſeuerarent interro
gantes eū: erexit ſe) ad eorꝝ impor⸗
tunitatē reprimendū (a dixit· Qui ſi
ne pctō eſt veſtrū: primꝰ in illā la
pidē mittat) q·d· Punia᷑ peccatrix
ſed nō a pctōribꝫ· impleat᷑ lex quā
allegat᷑: ſed nō a tranſgreſſoribꝫ le
gis· In inferendo em̄ penā iuſtam
debet obſeruari debitus modꝰ· (Et
iterꝝ ſe inclinās ſcribebat in terra)
Dicunt aliq̄ ꝙ ſcribebat idē q̄8 pri
us ad oñdendū maiorē firmitatē
ſentētie· Alij dicūt a meliꝰ ut vide᷑
ꝙ ſcribebat eorꝝ pctā: ut eos oſtēde
ret ineptos ad accuſacōē huiꝰ ſcie
ideo ſeq̄tur (Vnꝰ pꝰ aliū exibat ac̄)
q̄ grauioribꝫ criminibꝫ irretiti erāt·
Sed ſi querat᷑ quō ſciebat· Dicēdū
ꝙ nō ſcribebat p ſingula: ſed ꝰ ſina
v̄tute potuit facere· ꝙ in aliq̄ figu
ra ab eo ꝓtracta quilibꝫ eorꝝ vidēt
ſua ꝓꝓa pctā a nō alia· nec ab alijs
videbant᷑ (Et remanſit ſolus ih̄us
a mulier in medio ſtans) Non eſt
intelligendū ꝙ xp̄s remanſit ſolꝰ
ſimpliciter cū illa muliere· q̄ remā
ſerūt cū eo diſcipuli a multitudo po
puli· ſʒ remanſit ſolus a ſuis calū⸗
niatoribꝫ (Erigēs)· Poſito rigore
iuſticie· hic xp̄s ipſuʒ temꝑat dul
core miſericordie· a h̄ eſt q̄8 dicit᷑·
(Erigēs autē ſe ih̄s) ꝯfutatis calū
niatoribꝫ (dixit ei· mulier vbi ſunt
q̄ te accuſabāt) In quo examinat᷑
de accuſacōe· a dñr de ꝯdemnacōne·
(Nemo te ꝯdemnauit)· Et ſubdit᷑
mulierꝰ rñſio (Nemo dñe) q̄ receſ
ſerāt ut viſū eſt· Subdit᷑ xp̄i abſo
lutio (Dixit autē ih̄s · nec ego te cō
demnabo) q̄ veni pctōres ſaluare:
non ꝯdēnare (Vade) abſoluta a cul
pa a pena (a iam ampliꝰ noli pecca
re) Saluando em̄ naturā: dānat tm̄
culpā· Circa hoc ſciendū ꝙ h̄ factū
xp̄i non ē trahendū ad ꝯñtiam im
mo dñt ſacerdotes in foro penitēti⸗
ali imponere pn̄iam ſm ꝯditionē
peccantꝰ a peccati· Quia nō habēt
talem ptātem remittendi· poterat

etiā xp̄s illi mulieri tantā ꝯtricōē
dare ꝙ ſufficeret ad deletionē illiꝰ
culpe a pene· a illam ꝯtricōem cog
noſcere· nō ſic autē aliꝰ ſacerdos q̄
nō mouet cor· nec videt· q̄ homo vi
det ea q̄ patēt· ut habet᷑ ·i· Re· xvi·
(Iterū ergo) Poſtq̄ euangeliſta
introduxit xp̄m docentē· hic deſcri
bit doctrinā ipſiꝰ quantū ad v̄tutē
illuīatiuam· Et diuidit᷑ in duas·
q̄ primo ꝓponit᷑ intentū· Secūdo p
bat᷑· ibi· Dixerūt ergo phariſei· Cir
ca primū tria ponunt᷑· Primū eſt
ipſiꝰ xp̄i ſpeciale priuilegiū cū dica
tur (Ego ſum lux mūdi)· Alij ei nō
ſunt lux: ſed ab hac luce illuīati·
ut dictū fuit ·i· ca· nō tn̄ ſic eſt intel
ligendū ꝙ xp̄s ſit ſol iſte viſibilis
ſicut intelligebāt manichei· lux ei
magꝰ ꝓprie dicit᷑ in ſpūalibꝫ q̄ ī cor
poralibꝫ q̄ lux habet rōnem mani
feſtatiui q̄8 ꝓꝓe habet locuʒ in cog
nicōe intellectiua: q̄ ſummū tenet
gradū· a idō ipē deus ſolꝰ eſt lux p
eſſentiā· q̄ ab ipſo oīs noticia deri
uat᷑· Scdō ꝓponit᷑ huiꝰ lucis benefi
ciū cum dicit᷑ (Qui ſeq̄tur me) p fi⸗
dem formatā (nō ambulat in tene
bris) ignorātie a culpe· a p ꝯñs nō
veniet ad tenebras gehēne: q̄ ſunt
terminꝰ predictarꝝ tenebrarū· ꝓpt᷑
hoc math· viij· dicunt᷑ tenebre exti
ores ·i· vltime· P xp̄m ei facta ē ve
ritas ꝯtra tenebras ignorantie · a
grā ꝫ tenebras culpe· a glā dabit᷑
ab eo ꝫ tenebras gehenne Tercio
ꝓponit᷑ hꝰ lucis fructꝰ cum dicit᷑ (Ha
bebit lumen vite) Quia p irradiatiō
nem hꝰ lucis eleuabit᷑ intellectꝰ ad
videndū deū clare· a p ꝯñs affectus
ad fruendū ipſo perfecte· in quibꝫ
ꝯſiſtit vita eterna (Dixerūt ergo)·
Hic ꝓbat iſta tria ꝓpoſita per ordi
nem primo primū · ſcdō ſcdm· ibi·
Dixit ergo iterū· Tercio tercīū ibi·
Amen amē dico vob· ſi q̄s ſermonē
ac̄· Prima in duas· Quia primo po᷑
iudeorꝝ obiectio· ſcdō xp̄i rñſio ex q̄
oñditur primū ꝓpoſitū· ibi· Rñdit
ih̄s· Obiectio autem eorum ꝓcedit

non ex pᵗe dicti. q̄꜡ erat veriſſimum
ſed ex pᵗe dicentis. ⁊ hoc ē qꝺ dicit
(Dixerūt ergo phariſei. tu de teipō
teſtimoniū ꝑhibes. teſtiōniū tuū
nō eſt verꝫ) .i. hn̄s firmitatē dato ꝙ
eſſet verū in ſe. q̄꜡ nullus pōt teſtio
nium ferre a ſeipſo (Rn̄dit iheſus)
Hic ponit xp̄i rn̄ſio. ⁊ excludit eo⸗
rum obiectionē dupliciter Primo oñ
dendo ꝙ ꝯſeqn̄tia nō tenet. ſecundo
ꝙ an̄cedens eſt falſū. ibi. Vos ſcḋm
carnē. Circa primū ſciendū ꝙ teſti
moniū habꝫ firmitatē ⁊ veritatē ex
certitudīe cognicōis. ⁊ ideo hōīs te
ſtioniū de ſe nō ē firmū. q̄꜡ etſi ſe co
gnoſcat: tn̄ freqn̄r inordiate afficiꝰ
ad ſeipſū. deꝰ autē ꝑfecte ſe ⁊ alios
cognoſcit Nec poteſt eſſe diſtortio
in eius affectu. ꝓpter qꝺ teſtimoni
um dei de ſeipſo firmū eſt. teſtiōniū
autē hōīs de deo eſt inualidū ꝓpter
defectū cognitionis. Xp̄s aūt erat
hō ⁊ deus: nec poterat eſſe defectꝰ co
gnitiōis vel inordīatio affectionis
in diuina natura vel hūana. ꝓpter
qꝺ eius teſtimoniū de ſeipō erat fir
mū magis ꝙ̄ qꝺcunqꝫ aliud teſtio
niū. ⁊ ſic pꝫ defectus ꝯſeqn̄tie ⁊ hoc
eſt qꝺ dicit. (Rn̄dit ihs ⁊ dixit. Si
ego teſtimoniū ꝑhibeo de meipſo:
verꝫ ē teſtimo. meū) ſubdit cā (Q̄꜡
ſcio vnde venio aut quo vado) .i. per
fecte cognoſco prēm a quo exiui in
mundū ⁊ ad quē reuertar. ⁊ ſic pꝫ
ꝓbatio ꝑmi ꝓpoſiti. ſ. ꝙ xp̄s ſit lux
ꝑ eſſentiā q̄꜡ verbū eſt a prē ꝓgredi
ens ſicut lux a luce (Vos autē neſci
tis vnde venio aut quo vado) q̄꜡ eiꝰ
diuinitatē ignorabāt (Vos āt ſcḋm
carnem) Hic oñdit xp̄s antecedēs
eorꝫ eſſe falſū. Et diuidit in duas.
q̄꜡ primo poniꝰ xp̄i ꝓbatio. ſecundo
remouet iudeorꝫ obiectio. ibi. Dice⸗
bāt ergo Antecedēs eorꝫ erat ꝙ xp̄s
eſſet ſolus q̄ de ſe teſtiōniū ꝑhibe⸗
ret. ⁊ hoc eſt falſū. q̄꜡ filius dei non
pōt eſſe ſine patre ⁊ ſpū ſancto. qui
ꝯcorditer dant teſtimoniū cum eo
ut dicıꝰ pri. ioh. v. Tres ſunt qui te
ſtimoniū dant in celo ⁊c̄. tn̄ nō ſit

hic mentio niſi de patre. ⁊ hoc ē qꝺ
dicit (Vos ſcḋm carnē iudicatis) .ſ.
me eſſe ſolum hōiēꝫ (Ego nō iudico
quemꝙ̄) .ſ. ꝑ exteriora ſicut vos. q̄꜡
deꝰ intuet cor (Et ego ſi iudico iudi
ciū meū verꝫ eſt) .i. firmū (q̄꜡ non ſū
ſolus) ut ſupponitis. q̄꜡ nō pōt eſſe
ſolitudo ī diuinis: cū vna pſona ſit
in alia ⁊ econuſo. ideo ſequit. (Sed
ego ⁊ q̄ miſit me prꝛ ⁊c̄) ex hoc argu
it ad ꝓpoſitum. d (Et in lege veſtra
ſcriptū eſt) deutro. xix (Quia duorꝫ
hōim teſtimoniū verum ē) .i. debet
reputari verum. q̄꜡ ꝙ̄uis duo homi
nes poſſunt ſimul mētiri: tn̄ nō ꝯti
git de facili. (Ego ſum qui teſtimo
niū perhibeo de meipſo) Ecce vna ꝑ
ſona (Et teſtimoniū ꝑhibet de me
qui miſit me pater) ecce alia. argu
mentū eſt a minori. Si eñ duorum
hominū teſtioniū eſt firmū qui ha
bent cognitionē ꝑuam ⁊ pn̄t habe
re affectionēꝫ diſtortā: multo fortiꝰ
teſtiōniū prīs ⁊ filij in diuinis vbi
nō poteſt eſſe talis defectus debꝫ fir
mū reputari. (Dicebant ergo) Hic
remoueꝰ iudeorꝫ obiectio. Audiētes
eñ ꝙ allegabat prēm ſuum in te⸗
ſtimoniū: ſtatim obiecerūt (Vbi ē
pater tuus) .q. d. nō ē talis ac tan
tus: ꝙ in hoc ſit ei credendū. Crede
bant eñ eū eſſe hominē purū filiū io
ſeph. ⁊ iō de ipſo deriſorie q̄rebant
(Rn̄dit ihs) obiectionē excludendo
(Neqꝫ me ſcitis) ſcḋm deitatē (neqꝫ
prēm meū) per ꝯſequens. q̄꜡ cogni
to vno correlatiuorꝫ: cognoſcit ⁊ re
liquū. idō ſequitur (Si me ſciretis)
Q̄uis eñ iudei hn̄t maiorē noti⸗
ciā ꝙ̄ gentiles ſcḋm qꝺ dicit pſ. lx
xv. notus in iudea ⁊c̄. tn̄ nō cogno
ſcebant eū quantū ad miſteriū tri⸗
nitatis. q̄꜡ nō erat adhuc plene re
uelatū. (Hec locutus ē ihs in gazo
philacio) .i. in loco vbi ponebāt ob
lacōes ꝓ edificijs templi Hoc autē
addit euāgeliſta ad oñdendum ꝙ
iheſus tunc erat in loco vbi poterat
faciliter capi ab eis qui q̄rebant eū
occidere: niſi fuiſſent repreſſi diuīa

virtute. Jdeo ſequit᷑ (Et nemo ap̄
hendit eū. qꝛ nōdū venerat hora eiꝰ)
.i. ab eo preordinata. qꝛ qn̄ voluit
captus eſt ⁊ nō ante (Dixit ergo ite
rum) Hic ꝓbat ſecundū ſuprapoſi
tum ſcꝫ ꝙ ſequens eū non ambula
bat in tenebris. Et diuidit᷑ in duas
Qꝛ primo oñdit eos quibꝫ loque
bat᷑ habere huiꝰ lucis defectū. Scḋō
ſubdit huiꝰ defectus remediuꝫ. ibi.
Dicebāt ergo. Circa primū ſciendū
ꝙ recedēte ſole viſibili de nr̄o emiſ
perio cauſant᷑ ibi tenebre. ita ſimi
liter xp̄o q̄ eſt ſol iuſticie ex h̄ mun
do p morte recedente: iudei p maio
ri pte ſunt obtn̄brati tenebris infi
delitatꝪ. ⁊ in eis obſtinati. ⁊ hoc iu
ſto iudicio dei. qꝛ viderāt ſigna in
vita eiꝰ ⁊ in morte. ꝓpter que gen
tiles legꝪ ⁊ ꝓphetaꝝ noticiā non hn̄
tes crediderunt xp̄o. Similit᷑ ptꝫ de
illo centurione q̄ viſis tot ſignis in
morte xp̄i: dixit. Vere filiꝰ dei erat
iſte. ut habet᷑ math. xxvij. ⁊ idō iu
dei qui nō ſolum p miracula viſa ſꝫ
etiā p oracula ꝓphetaꝝ predcā pote
rant eū cognoſcere verū xp̄m. ⁊ pſe
quētes eū merito ſunt a deo dimiſ
ſi ꝓpt᷑ eorū ingratitudinē. ⁊ ſic exce
cati totalit᷑ p obſtinacōeꝫ. et h̄ eſt
qḋ dicit᷑ (Dixit ergo iteꝝ eis ih̄us.
Ego vado) ſcꝫ ad prēm p mortē ſꝫm
humanitateꝫ. a quo tn̄ nō receſſit
ſꝫm diuinitatē (Et queritꝪ me) ſcili
cet pſeqn̄do me in mēbris meis. qꝛ
poſt mortē xp̄i iudei pſecuti ſunt a
ploſ ⁊ alios xpriſti fideles vſqꝫ ad
mortē. ut pꝫ actu. viij. (Et in pctō
veſtro moriemini) .i. ꝓpt᷑ pctm̄ ve
ſtrū. qꝛ propt᷑ perſecutionē xp̄i ⁊ a
ploruꝫ ciuitas iheruſalē deſtructa
ē. ⁊ templū ꝯbuſtū. ⁊ pp̄ls occiſus
ab exercitu romano. ut fuerāt a xp̄o
predictū expreſſiꝰ luce. xix. Jheru
ſalē ih̄rlm q̄ occidis prophas ⁊c̄.
(Quo ego vado vos nō poteſtis veni
re ⁊c̄) ſcꝫ ad glaꝫ prīs veſtra infide
litate h̄ impediente (Dicebant ḡ)
Hic ꝯñr iheſus docet remediuꝫ. Et
diuidit᷑ in duas. qꝛ primo hm̄oi re

mediū ꝓponit. ſcḋō eius efficaciam
oñdit. ibi. Dicebat ḡ. Circa primū
ſciendū ꝙ h̄ remediū ꝯſiſtit in veni
endo ad xp̄m p fidem q̄ eſt verā lux
Jdeo diuidit᷑ in duas. qꝛ primo re
mediū huiꝰ fidei oñdit. Scḋō ad cre
dendū eos inducit. ibi. Dicebāt ḡ
ei. Prima in duas. qꝛ primo ponit᷑
iudeoꝝ int᷑rogatio. ſcḋō ſubdit᷑ xp̄i
rn̄ſio in qua dat᷑ remediū predictū
ibi. Et dicebat eis. Circa primum
ſciendū ꝙ audierāt iudei xp̄um vo
luntarie moriturū p illud qḋ h̄etur
yſa. liij. Tradidit in mortē animā
ſuā. q̄ ſcriptura ⁊ totū capituluꝫ ex
ponit᷑ de xp̄o ab antiq̄s doctoribus
hebreoꝝ. ⁊ idō iudei deriſorie quere
bant de iheſu quē reputabāt falſū
xp̄m (Nunq̄d int᷑ficiet ſemetipſū)
Qꝛ dixit. quo ego vado vos non po
teſtis venire. Si eñ ſerioſe loq̄rent᷑
de implecōe huiꝰ prophecie. dicēnt
ſic. nunq̄d ex ſimplici voluntate ſe
pabit᷑ aīa a corpe. qḋ ptꝫ ex eo qḋ
ſubdit᷑ (Quo ego vado vos non po
teſtis venire) Jpſi eñ poterāt ſeip
ſos int᷑ficere: ſed non poterāt aīam
ſuā ꝓ voluntate ſua tradere. ſic fuit
ꝓphetatū de xp̄o per yſayā. ⁊ in ihe
ſu fuit adīpletū. (Et dicebat) Hic
ponit᷑ xp̄i rn̄ſio in qua datur predi
cti verbi intellectus dicens (Vos de
deorſuꝫ eſtis) .i. de maſſa corrupta
pondere originalis pcti. ⁊ iō habe
tis debitū mortꝪ ⁊ nc̄citatē moriēdi
ꝓpter qḋ ſepatio aīe a corpe nō ſb
iacꝫ ſimplici veſtre voluntati (Ego
de ſupnis ſum) qꝛ ſꝫm deitatē habꝫ
eandē naturā cū prē. ſcḋm humaī
tatē aīa eſt a deo immediate. ⁊ cor
pus formatū ſpū ſancti virtute. ⁊
ꝓpter hoc hꝫ plenū dominiū ſuper
corpꝰ ſuum ſepando aīam ab ipſo.
et reuniendo. ſcḋm ꝙ dicit .ī. x. ca.
Ptātem habeo ponendi aīam meā
⁊ poteſtatē habeo iteꝝ ſumendi eā
Jdō ſequit᷑ (Vos de h̄ mūdo eſtis)
corpe ⁊ affectu (Ego nō ſū de h̄ mū
do) Qꝛ ſcḋm ꝙ deꝰ precedit mundū
ut cauſa effectū. nec ē ꝑs vniuerſi.

ſcd̃m autẽ humanitatẽ ꝓpter virtu
tem formatiuã eodẽ mõ eſt dicend.
q̄ illa virtus fuit virtus ſpũſſancti
Quantũ aũt ad aĩam ⁊ corp9 hñ ẽ
ꝑs vniũſi. ⁊ ſic ẽ de mundo quantũ
ad ſbam: nõ aũt quantũ ad pc̃i de
ordinacõm. q̃ deordinatio noĩe mũ
di in ſacra ſcriptura freqñr deſigna
tur: ut ſup̃ dictũ ẽ. j. ca. ⁊ h̃ mõ iu=
dei erãt de mũdo ꝓpt̃ infidelitat̃ pec=
catũ. ꝓpt̃ hoc ſubdit̃ (Dixi ergo vob̃
q̄ moriemini in pc̃tis vr̃is) Supra
dixerat in pc̃tõ vr̃o in ſingulari. q̃a
pñcipale pc̃tm̃ eoꝝ erat ꝑſecu° xp̃i
ſed ad h̃ ſeq̃bant̃ multa alia pc̃tã.
ꝓpter h̃ replicauit hic in plurali in
peccatis vr̃is. Et ↄñr oñdit remedi
um ↄtra iſta mala dicẽs. (Si enĩ nõ
crediderit̃) fide formata caritate (q̄
ego ſum). vobis in lege ⁊ ꝓphetis ꝓ
miſſus (moriemini in pc̃tõ veſtro).
(Dicebant ergo) Oſtenſo remedio
euadẽde mortis qđ eſt per fidẽ xp̃i.
Hic ↄſeqñter inducit eos ad creden
dũ ſibi. Circa qđ premittit̃ iudeorũ
interrogatio dicẽs (Tu quis es) q.
d. oñde nobis q̄ tu ſis talis ⁊ tãtus
q̄ debeat credi tibi (Rñdit eis ih̃s)
ꝓbando q̄ debet ei credi ꝑ hoc q̄ eſt
omniũ creaturaꝝ primũ principiũ
⁊ ꝑ ↄſequens veritas prima ⁊ infal
libilis. ⁊ hoc eſt qđ ſubdit̃ (Princi
piũ quia loquor vobis) Et q̄ ẽ pri
mũ omniũ rerũ pñcipiũ: omnia re
ducit in ſeipſũ cum ſit finis oĩm. iõ
cõſeqñter oñdit q̄ ad ipſum ptinet
omniũ iudiciũ: ꝑ qđ alia reducũt
in ipſũ. ⁊ hoc ẽ qđ dicit (Multa ha
beo de vobis loqui ⁊ iudicare) nõ di
xit vobis. ı. ad vtilitatẽ veſtrã: ſed de
vobis. ſ. ad malũ veſtrũ: qđ erit ĩ iu
dicio futuro (Sed qui miſit me verax
eſt) q̄ adimpleuit ꝓmiſſum de pri
ma miſſione filij: que nõ eſt ad cõ=
demnandũ vel iudicandũ mundũ:
ſed magis ad ſaluandũ ꝑ doctrinã
Ideo ſequit̃ (Et ego que audiui ab
eo hec loquor in mũdo) Dicit enĩ ſe
audire a patre. q̄ inquantũ de9 ha
bet ſcientiã a patre: tñ eandẽ cũ ip

ſo ſicut ⁊ eſſentiã. inquantũ hõ ha=
bet ſciam infuſam ab eo (Et nõ cog
nouerũt q̄ prẽm eius dicebat deũ)
hoc addit euangẽla ut oñderet ceci=
tatẽ eoꝝ. Veruntñ q̄ multi iudeoꝝ
in morte xp̃i crediderũt: videntes mi
racula q̃ acciderãt in morte eius. ut
h̃etur luce. xxiij. Similit̃ ad predica
tionẽ apl̃oꝝ multi iudeoꝝ crediderũt
poſt mortẽ xp̃i. ut habet̃ actuũ. ij.
ideo ſubdit̃ (Dixit eis ih̃s. Cũ exal=
taueritis filiũ hoĩs). ſ. in cruce ĩ qua
fuit extenſus in aere. ⁊ per qđ exal
tatus eſt a patre. ſcd̃m q̄ dicit̃ phi
lipp̃. ij. Humiliauit ſemetipſũ factus
obediens vſq; ad mortẽ. mortẽ au
tẽ m crucis. ꝓpter qđ de9 exaltauit il
lum ⁊c̃ (Tũc cognoſcet̃ q̄ ego ſum)
. ſ. vere xp̃s. vtitur aũt tali modo lo
quendi vt reducat eis ad memoriã
illud exo. iij. Ego ſũ qui ſũ (⁊ a me
ipõ facio nihil) q̄ ſcd̃m q̄ de9 h̃z totã
virtutẽ operatiuam a pr̃e: licet ean
dem ſicut dictũ eſt de ſcientia. ſcd̃m
q̄ homo illa natura ẽ organũ diui=
nitatis ↄiunctũ. ⁊ ideo nihil poterãt
opari niſi ſcd̃m motũ ⁊ regulationẽ
ipſius dei. ideo ſequit̃ (Sed ſicut do=
cuit me pat̃ hec loquor: ⁊ qui miſit
me mecũ eſt). q̄ ſcd̃m deitatẽ pater
ẽ in filio ⁊ econuerſo. Scd̃m hũani
tatẽ vero ipſa deitas ẽ in hoĩe x° ſpã
li mõ. ſ. ꝑ realem vnionẽ. ꝑ quẽ mo
dũ nõ eſt in aliquo alio (Et non re
liquit me ſolũ) q̄ filius ſcd̃m q̄ de=
us non poteſt ſepari a patre. ſcd̃m
vero q̄ homo poteſt ſepari de poten
tia abſoluta: ſed de potẽtia ordĩata
natura aſſumpta nunq̄ dimittet̃.
q̄ qđ ſemel aſſumpſit nunq̄ depo=
net: ut dicit damaſcenus. (Quia q̃
placita ſunt ei facio ſemp) Inquan
tum enĩ deus idem vult ⁊ facit qđ pr̃
q̄ eoꝝ eſt vna voluntas ⁊ opatio. ĩ
quantũ vero homo eius voluntas et
opatio regulant̃ abſq; aliqua obli
quatione a regula diuine volũtatis
ut p; ex predictis (Hec illo loquẽte
multi crediderũt in eum) hoc addit
euãgeliſta ad oñdendũ q̄ remediũ

fidei predictũ extũc incepit habere
efficaciã quantũ ad aliq̃s iudeorũ
(Dicebat ḡ) Poſtq̃ ſaluator indu
xit aliq̃s ad remediũ fidei· Hic ɔñr
oñdit efficaciã h⁹ remedij· Et diui
dit in duas· q2 primo circa h͛ poni
tur xp̄i inſtructio· ſcd̄o iudeoꝝ ɔtra
dictio· ibi R̄ñderũt ḡ· Efficacia au
tem fidei in h͛ cõſiſtit q2 dat pfectaꝫ
liberatitatẽ q̃ eſt maxime deſidera=
bilis a creatura rõnali· Q2 ſenſibi
liter videm⁹ q2 bruta aĩalia liberta
tem preeligũt ventris ſatietati· Et
multo forti⁹ homo de cui⁹ natura ẽ
libertas· P hoc em̃ differt ab alijs
aĩalibus q2 ẽ liberi arbitrij· et ideo
debet verã libertatẽ omnibꝫ ꝑpone=
re ꝑpter q8 ſaluator oñdit q2 effica
cia fidei ſe extendit ad dandã liber
tatẽ pfectã· ⁊ hoc eſt q8 dicit (Dice
bat ḡ ih͛s ad eos q̃ crediderũt ei iu
deos) q2 ipſi libertatẽ maxime deſi
derabãt (Si vos manſerit͛ in ſermo
ne meo: vere diſcipuli mei eritis) h͛
dixit· q2 aliq̃ eoꝝ ficte credebant· ⁊
iſti nõ erãt veri diſcipuli (Et vos co
gnoſcetis veritatẽ) ſcꝫ fidei p doctri
nã meã (Et veritas liberabit vos)·
Q2 in p̄ñti veritas fidei liberat a ſer
uitute culpe· in q̃ inchoat͛ vera lib͛
tas: ⁊ in futuro a ſeruitute miſerie
qñ ipſa creatura liberabit͛ a corpoẽ
mortis· ut h͛etur roma· vij· Tunc li
bertas pficiet͛· q2 aĩa erit ſubiecta
ſoli deo· in quo ɔſiſtit ei⁹ libertas·
ꝑpter q8 dicit augꝰ· Voluntas tua
erat libeã ſi fuerit pia· pietas autẽ
eſt ſeruit⁹ dei· ⁊ corp⁹ erit oĩno ſub
iectũ ipſi aĩe p dotes gl͛ie (R̄ñdert)
Hic ponit͛ iudeoꝝ ɔtradictio· Et di
uidit͛ in duas· q2 primo ponit͛ h͛ cõ
tradictio· ſcd̄o remouet͛· ibi· R̄ñdit
Circa primũ ſciendũ q2 audierũt a
xp̄o ſe poſſe ɔſequi libertatẽ p eius
fidẽ· In h͛ aũt implicat͛ q2 ipſi eẽnt
ſerui· ⁊ ideo ſtatĩ ɔtradixerũt nobi
litatẽ ſue originis allegantes· ⁊ h͛
eſt q8 dicit͛ (Semẽ abrahe ſum⁹: et
nemini ſeruiuim⁹ vnq̃ ⁊c̃) Maĩfe
ſte pꝫ h͛ dictũ eoꝝ falſũ· q2 ſi intelli
gebant loq̃ de toto ꝑplo iudaico pꝫ
dicti falſitas ex hoc q2 ꝑpl͛s iudaic⁹
quater centũ annis fuit in egipto
in ſeruitute magna· ⁊ iteꝝ· lxx· an
nis in babilone· In terra etiã ſua
freq̄nter ſeruierũt regi aſſirioꝝ ⁊ a
lijs nationibꝫ· utꝫ· iij· Re· ⁊· iiij· Si
aũt loq̄bant͛ de ſeipſis p illo tp̄e pꝫ
etiã dicti falſitas· q2 tũc ſeruiebãt
romanis ⁊ quolibꝫ anno reddebãt
tributũ eis· ꝑpt͛ hoc dixerunt· Io· xix·
Nõ hẽmus regẽ niſi ceſarẽ· (Quõ
tu dicis· q2 liberi erit͛) Saluator eis
duo pmiſerat· ſcꝫ cognicõꝫ veritat͛
d· (Cognoſcet͛ veritatẽ) ⁊ donũ lib͛
tatis dicẽs (Et veritas lib͛abit vos)
Licet autẽ ſit pei⁹ deficere a cogniti
one q̃ a libertate tñ iudei ſic͛ carna
les ⁊ ſupbi magꝰ iniuurioſũ reputa
bant carentiã libertat͛· ⁊ iõ dimiſ
ſo defectu cognicõis q̃ implicabatᶻ
in verbis xp̄i dicẽtis· Cognoſcetis
veritatẽ· q̄ſierunt tm̃mõ de defectu
libertat͛ implicato in hoc v͛bo· veri
tas libeãbit vos (R̄ñdit ih͛us) Hic
remouet͛ iudeoꝝ ɔtradictio· In con
tradicẽdo autẽ negauerũt vnũ· ſcꝫ
ſeruitutẽ: dicẽtes· nemĩ ſeruiuim⁹
vnq̃· ⁊ aliud affirmauerũt ſcꝫ gener͛
nobilitatẽ dicẽtes· filij abr̄he ſum⁹
Idõ ſaluator primo pbat eẽ verum
q8 ipſi negabãt· ⁊ ſcd̄o excludit ſe
cundũ q8 affirm̃bant· ibi· Scio q2 fi
lij· Circa primũ ſciendũ licꝫ xp̄s poſ
ſet ſtatĩ oñdere eos eẽ ſeruos ſuitu
te tpali· ut pꝫ ex predictis· tñ h͛ nõ
curauit· q2 ipſemet ſeruire voluit ⁊
ſolue͛ tributũ· ut h͛etur math͛· xvij·
ſed oñdit eos ſuos ſeruitute culpe
de qua eis predixerat: licet intelle=
xiſſent male de ſeruitute tpali· ⁊ h͛
eſt q8 dicit͛ (R̄ñdit eis ih͛s· Amen
amen dico vobis· q2 omnis q̃ facit
peccatũ) cuiuſqꝫ ɔditionis· ſiue ſit
nobilis ſiue ſit ignobil͛· ſiue diues
ſiue paup (ſuus eſt peccati) Cui⁹
ratio eſt· q2 ſicut ille dicit͛ liber qui
mouetur ꝑprio motu· ſic dicit͛ ſeru⁹
eo q2 mouetur ad impium domini
ſui· In ope autẽ peccati hõ mouet͛

ꝯtra illud q̄d eſt ſibi ꝓpriū. q2 viue
re ſc̄m rectā rōem ē ꝓprius hōis mo
tus. ut h̄etur. j. ethi. Jn pctō autē
hō moueť ꝯ rectā rōem. ⁊ ideo licet
pctm̄ ſit voluntariū: tn̄ in ipſo cōſi
ſtit maxima ſeruitus. ipſi aūt erāt
peccatores manifeſti Ex quo cōclu
diť ꝙ erant vere ſerui. Et ꝯn̄r oñdit
penā hui9 ſeruitutis dicens (Seru9
aūt non manet in domo ineternū)
Jſta dom9 eſt eccīa: vbi ſerui culpe
nō manēt ineternū. lꝫ mō maneāt
ad tps in ipſa inq̄ntū ſunt de nūo
fideliū. q2 mō admixti ſunt mali cū
bonis: ſꝫ in futuro iudicio ſepabun
tur ſicut oues ab hedis ut h̄etur ma
th. xxv Per quē modū aūt pn̄t ab
hac pena liberari oñdit dicēs (Fili
us) .ſ. dei (manet ineternū) q2 ſolus
eſt ſine pctō. ⁊ ē filius dei naturaľ.
⁊ ſic habet ptātem alios liberandi
a peccato: faciendo eos filios dei per
grām adoptionis. ⁊ hoc eſt q̄d con
cludit (Si ergo fili9 vos liberauerit)
a ſeruitute culpe p modū predictū.
(vere liberi eritis) q2 in hoc ꝯſiſtit li
bertas vera. ut pꝫ p predicta. (Scio
q2 filij) Hic ſaluator excludit ſecun
dum: oñdendo primo ꝙ nō ſint abr̄
he filij. ⁊ ſecundo cuius ſint filij. ibi
vos ex patre dyabolo ēē Prima in
duas. q2 primo oñdit ꝙ nō ſint a
brahe filij. ſcđo ꝙ nō ſunt filij dei ibi
Dixerūt ergo. Circa primū ſciendū
ꝙ vera filiatio declarať p imitacōēꝫ
ꝯditōnis paterne. iudei aūt nō imi
tabanť facta abrahe. Ex quo cōclu
dit ſaluator ꝙ eius veri filij nō erāt
ꝗuis ab eo carnaliť deſcendiſſent.
⁊ hoc eſt q̄d dicit (Scio q2 abrahe fi
lij eſtis) tm̄modo carne: ſed nō mo
rum imitacōe. ideo ſequiť (Sed q̄ri
tis me interficere) cuius cā ſubditur.
(q2 ſermo me9 nō capit in vobis) lo
quiť de verbo dei ad modū materia
lis hami: q̄ nō capit piſcē niſi capi
atur a piſce. Sic verbū dei nō capit
hoīem ad vitā eternā: niſi capiať p
fidē. ⁊ iō predicatores vocan̄ in ſcp̄
tura piſcatores (Ego q̄d vidi apud

patrē loquor) .ſ. veritatē meam. q2
xp̄s inquantū de9 habet eandem vi
ſionē diuine eſſentie cū patre. (Et
vos que vidiſtis apud p̄rem veſtꝝ
facitis) .i. apud dyabolū. de quo in
fra exprimit ꝙ ſit pater eoꝝ. ſed ſc̄ꝫ
criſoſto. lrā talis eſt (Et vos q̄ vidi
ſtis apud p̄rem veſtꝝ facite) q.d. ſi
cut facio ⁊ loquor veritatē quā vidi
apud p̄rem: ⁊ vos facite q̄ vidiſtis
apud abrahā .i. potuiſtis videre in
ꝯſideracōe vite eius p ſcripturā: ſed
prima lrā magis cōſonat ſeq̄ntibꝫ
cū diciť (Reſponderūt ⁊ dixerūt ei.
pater noſter abrahā eſt) q.d. Ne
ſcimus quē tu vocas patrē noſtrū
q2 adhuc nō exp̄ſſerat de dyabolo
(Pater noſter abrahā eſt). ꝓpter
q̄d ꝯcludit xp̄s (Si filij abrahe eſtis
opa abrahe facite) q2 imitatio p̄ris
eſt ſignū vere filiationis. q̄d non ē
in vobis. ⁊ hoc ꝓbat ꝯſeq̄nr dicens
(Nunc autē queritis me interficere
hominē qui veritatē locutus ſum vo
bis quā audiui a deo) ⁊ miſſus ſuꝫ
nunciare eā vobis. (Hoc aūt abra
ham nō fecit) ſed magis nūcios dei
reuerenter ſuſcepit: ut habeť gene.
xviij. ⁊ ideo ꝯcludit (Vos facitꝭ ope
ra patris veſtri) .ſ. dyaboli. ut pate
bit ex lrā ſeq̄nti (Dixerūt) Hic ꝯſe
quenter oñdit ꝙ nō ſint filij dei: vi
dentes em̄ iudei ꝙ ex operibꝫ filiacō
nē arguebat: ideo dixerūt ſe filios
dei cui9 legē ⁊ cerimonias ſeruabāt
nō ſic autē alie nacōes ydolatrie de
dite. ⁊ h̄ eſt q̄d dic² (Nos ex forni
cacōe nō ſum9 nati) Fornicacōēꝫ vo
cant ydolatriā p quā aīa ſepatur a
deo. ꝓpter q̄d ipſa ydolatria freq̄nr
nomina² fornicatio in ſacra ſcriptu
ra (Vnum patrē h̄emus deū) q2 nō
colebant pluralitatē deoꝝ ſicut gē
tiles. Sꝫ hanc p̄rnitatē excludit ſal
uator dicens (Si deus p̄r veſter eſſ:
diligeretis vtiqꝫ me) quia ſignum
filiationis humane ē imitatio ope
rum: immo ut veri9 loquar in h̄ ꝯſi
ſtit hec filiatio que ē p adoptionē.
ſc̄m q̄d h̄etur ephe. v. Jmitatores

dei eſtote ſicᵗ filij cariſſimi. ⁊ ambu
late in dilcõe. Iſta dilectio non eſt
in eis. qꝛ ſi diligerent deū p̄rem: di
ligerent filiū. xp̄us autē eſt dei na
turalis filiꝰ. ideo ſequitᵗ (Ego ei ab
co p̄ceſſi ⁊ veni) ⁊ ſic p̄z veritas pre-
dicte ꝯſequētie. Si deus p̄r veſter eſ
ſet: diligeretꝭ vtiqꝫ me. Et oñdit cõ
ſequentᵗ ꝙ hͦ nõ deberet eos latere:
dicẽs (Quare loquelã meã nõ cog
noſcitis). q. d. Que ē cã ꝙ ex verbͦ
meis ⁊ factis nõ cognoſcitꝭ me xp̄m
a deo miſſum. Et rñdet dicens (Qꝛ
nõ poteſtis audire ſermonē meū).
q. d. defectꝰ non ꝓuenit ex operibꝫ
meis vel doctrina: ſed ex vrã malicia.
a. qꝛ tantū odiū ꝯtra me ꝯcepiſtis
ꝙ non poteſtis me audire. nec per
ꝯñs v̄ba mea diligere. ⁊ multo mi
nus in bonū intᵉpretari. Mala eñi
affectio ꝑuertit iudiciū rõnis. ⁊ iõ
inuidia ⁊ odiū qꝺ ꝯceperunt iudei
erga xp̄m ex hoc ꝙ arguebat pctã
eoꝝ fuit cã excecacõnis ⁊ obſtinati
onis eoꝝ. ut declaraui diffuſiꝰ ſup
matheū. xxi. (Vos ex p̄re dyabolo
eſtis) Hic ꝯſequēter oñdit xp̄s cu
ius ſint filij Et diuiditᵗ in duas. qꝛ
primo ponitᵗ xp̄i probatio. ſcdõ rñ
ſio iudeoꝝ iniurioſa. ibi Reſpõde-
runt ꝰ. In prima pte dꝛ ſic (Vos
ex p̄re dyabolo eſtis ꝑ imitacõe ⁊
non ꝑ creationē. ideo ſubditᵗ (Et de
ſideria p̄ris veſtri) ſcꝫ dyaboli (vul
tis ꝑficere) Qꝺ ꝓbat ꝯſeqñr ꝯdicõ
nes dyaboli explicãs. ⁊ poſtea ad
ipſos applicans. Vnã ꝯdicõem dy
aboli tangit dicẽs. (Ille homicida
erat ab inicio) Homo eñi in ſpē hu
mana reponitᵗ per aĩam. ⁊ ideo ille
magꝭ ꝓprie eſt homicida q̄ aĩam in
terficit ꝑ pctm̄ mortale: ꝙ ille qui
interficit corpꝰ ꝑ qꝺ homo cõuenit
cū brutis. hoc aūt facit dyabolus ⁊
fecit a pñcipio mundi. qꝛ ꝑ ſugge-
ſtionē eius primum pctm̄ hoīs ꝯti
git. ⁊ in hoc officio ꝯtinue ꝑſeuera
uit Et aliã ꝯditionē eius tangit cū
ſubdit (Et in veritate non ſtetit) .i.
in debita obedientia ad deū. Res eñi

dicitᵗ vere: inquantū ꝯformatꝰ ve
ritati prime. ⁊ q̄ veritate deuiauit
dyabolus ꝑ peccatū ſupbie Terciã
ꝯditionē tãgit dicẽs (Cū loq̄tur mē
daciū ex ꝓprijs loquitᵗ) .i. ex habitu
malo in quo ē obſtinatus. Et ſub
ditᵗ cauſa (Qꝛ mendax ē ⁊ patᵗ eiꝰ)
.i. ipſiꝰ mendacij. Ille eñi dicitᵗ mē
dax non tñ p̄r mendacij q̄ menda
cia ab alijs inuenta ſolū refert. Sꝫ
mendax ē ⁊ p̄r mendacij q̄ non ſo
lum refert mendacia: ſꝫ etiã ea fin-
git. ⁊ ꝓpter hͦ dyabolus dicitᵗ pater
mendacij. qꝛ primū mendaciū ad
inuenit cū dixit mulieri geñ. iij. ne
quaꝙ̄ moriemini Conſeqñtᵗ iſtas
ꝯditiones applicat ſaluator ad iu
deos dicẽs (Ego autē ſi veritatē di
co vobis: quare nõ creditꝭ mihi) q.
d. ꝑ hoc apparet ꝙ ꝓpetas vrã ē reci
pe falſa ⁊ mendacia ⁊ nõ vera. Sed
qꝛ pñt dicere. ꝙ non credimꝰ tibi hͦ
nõ eſt ꝓpter odiū veritatis: ſed ꝓptᵉ
maliciã tuam. qꝛ malus homo es.
Ideo ſubdit hͦ remouẽs (Quis ex
vobis arguet me de pctõ). q. d. Si
hētis aliqꝺ pctm̄ qꝺ poſſitis ſuper
me oñdere: patus ſum audire ⁊ me
rõnabiliter purgare. ⁊ ideo cū hoc
nõ poſſitis facere (Si veritatē dico)
ſiꝑ qꝛ (quare nõ creditꝭ mihi). Et
ſubdit cauſã dicẽs (Qui ex deo eſt
v̄ba dei audit. qꝛ quilibꝫ audit do-
ctrinã ad quã ē affectatꝰ. qꝛ eſt ſi
bi ꝯnaturalis. ⁊ idõ ꝯcludit (Prop
terea vos nõ auditꝭ) .i. recipitꝭ v̄ba
dei ex ore meo (qꝛ ex deo nõ eſtis) ⁊
ꝑ ꝯſequens ſeq̄tur ꝙ ſitis ex dya-
bolo nõ per creationē: ſed ꝑ imitati
onē (Rñderunt ergo). Oſtenſo p̄re
eoꝝ. ponitᵗ eorū iniurioſa rñſio. Et
diuiditᵗ in. d. qꝛ primo ponitᵗ dicta
rñſio. ſcdõ ipſiꝰ rñſionis manſueta
declinatio. ibi. Rñdit iħs. Circa p̄-
mum ſciendū ꝙ modus hominū q̄
neſciunt rõnabiliter rñdere eſt ad
conuicia ſe ꝯuertere. ⁊ ideo iudei nõ
habentes qꝺ xp̄õ reſponderēt ad cõ
uicia ſe conuerterunt dicẽtes (Nõ
ne bene dicimus qꝛ ſamaritanꝰ es)

Licet enī xp̄s eſſet gēe iudeus ⁊ nō
ſamaritanus · tñ vocāt eū ſamarita
num duplici de cā · Vna eſt q̄ ſup̄
dictū eſt ca · iiij · q̄uis ſamaritani eſ
ſent gētiles tñ legē in p̄te ſuabāt ·
⁊ ideo erat vulgare apud iudeos · q̄
ille qui in p̄te legē ſeruabat ⁊ ī p̄te
legē ſoluebat vocabat ſamaritan9
q̄uis eſſet iudeus ꝓpter ſilitudinem
ad ſamaitanos ſicut apud xp̄iāos
aliquis dr̄ iudeus vel ſaracenus qui
ritū catholice fidei in p̄te ſoluēs iu-
deis ⁊ ſaracenis quantū ad aliq̄d aſ-
ſimilat · Alia cā eſt q̄a ſamaritani
erāt multū infeſti iudeis ⁊ odibiles
eis vt ſup̄ dc̄m eſt · iiij · c · ⁊ iō vulga
re erat apud iudeos q̄ hoīes malos
⁊ eis odibiles vocabāt ſamaritaōs
q̄uis eſſent iudei · Talis autē erat
xp̄s ſm̄ reputationē eoꝝ · ideo voca
bant eū ſamaritanū · (Et demoniū
habes) h̄ enī iudicabant de xp̄o ꝓpt̄
mirabilia q̄ faciebat ⁊ magicis arti-
bus imputabant · ⁊ q̄ ſecreta eorū
frequēter dicebat · ⁊ q̄ aliqñ q̄dā
alta ⁊ ſubtilia loquebat̄ q̄ nō intel
ligebant · ꝓpt̄ q̄d eū arreptitiū dice
bant ſicut de ſaul dr̄ · j · re · xviij · q̄ ia
reptus a demonio ꝓphetiſabat ī au
la ſua (Rn̄dit ih̄s) Hic po² ip̄i9 xp̄i
manſueta declinatio · q̄ cū maledi
ceretur nō maledicebat · vt habet̄
j · pe · ij · ideo mā ſuete iniuriā decliat
d · (Ego demoniū nō habeo) Q̄d pʒ
q̄ demoēs expellebat · nec doctrinā
malā habebat : ſed ſanctiſſimā · vtʒ
intuenti · Si enī aliquis hō in nulla
lege imbutus videret xp̄i doctrinā ·
ſtatī ex ſola rōne naturali iudicarʒ
eā mundiſſimā · reſpectu cuiuſcūq̄
alterius doctrine · Sic̄ miācula xp̄i
nō fiebant virtute demonis · q̄d ptʒ
ex h̄ q̄ faciebat multa nō ſolū virtu
tem demonis : ſed cuiuſcūq̄ creatuē
trāſcendētia · ſicut eſt ſuſcitatō mor
tuorum · illuminatio cecoꝝ · ⁊ illu-
ſtratio ſubita hominū ſimpliciū · ⁊
ꝯſimilia · Et hec patet q̄ fiebāt vir
tute diuina · ideo ſequit̄ (Sed hono
rifico patrē meum) declarādo eius ve

ritatem in miraculo · (⁊ inhonora-
ſtis me) attribuendo demoni q̄d v̄tu
ti diuine deberet attribui · Et ne poſ
ſent dicere q̄ talia diceret ad iactā
tiam ſubdit · (Ego aūt gl̄iam meaꝫ
nō quero) Sed querit̄ hic cū xp̄s q̄
reret gl̄iam dei patris ⁊ eadē ſit glo
ria patris ⁊ filij · quō p̄ōt dicere ego
gl̄iam meā non quero · Dicendū q̄
dirigit verbū ad intentionē eoꝝ q̄-
bus loquebat̄ · qui reputabant eū
querere honorē mundanū · ⁊ eſt ſē
ſus (Ego gl̄iam meā nō quero) q̄ ·
d · Ego nō quero gl̄iam meā ab ho
nore dei patris deuiantem ſicut vos
creditis (Eſt qui querat ⁊ iudicet)
q · d · illi qui querūt gl̄iam mundi ·
poſſūt manifeſte iudicare ⁊ ꝑpende
re p̄ facta mea q̄ ego talia nō que-
ro · q̄ vita xp̄i in pauptate ⁊ abie-
ctione exn̄s gl̄ie mūdane erat ꝯtra
ria · aliter exponit̄ (Ego gl̄iam me
am nō quero) · i · exaltationē meā p̄
nunc · q̄ ante paſſionē xp̄s q̄rebat
abiectionē (Eſt qui querat) · ſ · deus
pater q̄ poſt humiliationē in cruce
exaltauit euʒ · ⁊ dedit illi nomen q̄d
eſt ſup oīe nomē vt dr̄ phil · ij · (⁊
iudicet) · ſ · deus pater de illis q̄ me ī
honorant vindictā faciendo de ip̄is
q̄d factū eſt qñ in vindictā mortis
xp̄i deſtructa eſt ciuitas ⁊ templuʒ
⁊ ꝑpl̄s occiſus eſt ⁊ captiuatus per
romanos (Amen amen dico vobis)
Hic ꝓbat terciū ſupraꝑpoſitū · ſ · q̄
ſequens xp̄m lumē habeat vite · Et
diuidit̄ in duas · q̄ p̄mo ponit̄ xp̄i
ꝓbatio · ſecundo iudeoꝝ obiectio · ibi
Dixerunt ergo · In p̄ma p̄te dr̄ ſic ·
(Amen amē dico vobis) · i · fideliter ·
⁊ duplicat̄ ad maiorē affirmatōeʒ
(Si q̄s ſmonē meū ſeruauerit mor
tē non videbit in eternū) · Cuius rō
eſt q̄ ſemen eſt verbū dei · vt habet̄
luce · viij · inquantū vita eterna ī v̄-
bo dei ꝯſiſtit ſicut in quodā prin° ſe
minali · q̄ finalr̄ ꝓducit in vitā bea
tam · ſicut virtute ſemīs ꝓducit̄ fru
ctus · Et ideo ſicut ille qui ſeruat ſe
men a corruptōe ꝑducit ad fructū · ſic

ſeruās verbū diuinū puenit ad bti
tudinis ſtatū. q̄ beatitudo deſignaꝛ
cum dicit (Nō videbit mortē) vita
em̄ beata in viſione a fruicōe ↄſiſtit
a ideo p excluſionē mortꝭ gehenne
q̄ huic viſioni opponit ↄſecutio bea
titudīs intelligit. a ſic pꝫ q̄d ſupꝰ
fuit ꝓpoſitū. ſcꝫ ꝙ ſequens xp̄m hꝫ
lumen vite. qꝛ ſeq̄la xp̄i in obſerua
tione verbi eiꝰ ↄſiſtit (Dixerūt) Hic
ponit iudeoꝝ obiectio in ↄtrariū Et
diuidit in duas. qꝛ primo ponit di
cta obiectio. ſcd̄o xp̄i rn̄ſio. ibi. Rn̄
dit ih̄s. Obiectio aūt eoꝝ incipit a
ↄuitio. qꝛ ſicut hoīes irrōnabiles a
turbati ſtatī dixerūt (Nunc cogno
uimꝰ qꝛ demoniū habes) q. d. priꝰ
tm̄ opinabam̄ te habere demoniū:
ſed mō ſumus certi. qꝛ ita eſt ꝙ nl
la falſitas a deo eſt: ſed a dyabolo:
qui ē pater mēdacij ut tu dixiſti. v̄
bum aūt tuū eſt apertū mendaciū
Ad cuius ꝓbationē inducūt (Abr̄
hā mortuꝰ eſt a ꝓphete) qui tamen
ſermonē dei ſeruauerūt: q̄ eſt maio
ris virtutꝭ q̄ꝫ ſit ſermo tuꝰ. Et ideo
patet falſū q̄d tu dicis (Si quis ſer
monē meū ſeruauerit: mortē nō gu
ſtabit in eternū) Ex quo ptꝫ ꝙ deci
piebant in equiuoco. exq̄ xp̄s dice
bat de morte ſp̄uali. ipſi autē acce
perūt de morte corpali. Et ideo que
runt deriſorie duo. Primū ē (Nun
quid tu maior es pr̄e nr̄o abrahā)
q. d. non. Secundū eſt (Quē te fa
cis) q. d. manifeſte pꝫ ꝙ ad glām
vanā de te falſa dicis (Rn̄dit ih̄s)
Hic ponit xp̄i rn̄ſio. a primo ad ſe
cundū. ſcd̄o ad primū ibi Abrahā
Et qꝛ in vltimo q̄ſito imponebant
ei querē vanā glām. ideo hoc exclu
dit dicens (Si ego glifico meipſū)
i. ſi ego q̄ro glām meā preter regu
lam veritatꝭ diuine ut vos mihi im
ponitꝭ (gl̄a mea nihil ē) i. falſa. qꝛ
falſū eſt nō ens vel nihil: ſed non ē
ita. qꝛ gl̄a mea eſt a deo pr̄e a quo
nullū falſū pōt eſſe. a hoc eſt q̄d di
cit hic (Eſt pr̄ meus qui glorificat
me) p miraculoꝝ opationē. a poſt
ea glificabit p reſurrectōnis a aſcē
ſionis glām (Quē vos dicitis. q̄a
deus veſter ē) p operū imitationē.
ſed hoc eſt falſū. q̄d ꝓbat dicēs (et
nō cognoſcitis eū) per fidē formatā
in qua cōſiſtit dei filiatio p adoptio
nē (Ego autē noui eū) ſicut filiꝰ na
turalis habēs eandē ſcientiā cū ip
ſo (Et ſi dixero qꝛ non ſcio eum: ero
ſimul vobis mēdax) ſicut eſtis men
daces. aſſerendo vos eū cognoſcere
cū tn̄ nō eū cognoſcatis. Ita eſſem
mendax ſi aſſererē me eū ignorare
cū inquantū deus habeā noticiā eā
dem cū eo a inquantū hō eū clarē vi
deā. a ideo ſubdit (Sed ſcio eū) ſcilꝫ
predcō mō (a ſermonē eius ſeruo)
Hoc addit. qꝛ vera cog̃tio p opera
demrātur In oī em̄ opere malo eſt
aliqua ignorantia. ꝓpter q̄d dicit
ph̄us. iij. ethicoꝝ. Oīs malus eſt
ignorans (Abrahā) Hic rn̄dit ad
primū Queſierāt em̄ primo deriſo
rie ſi ipſe eſſet maior q̄ꝫ abrahā. et
rn̄dit ꝙ ſic dicens (Abrahā pater
veſter exultauit ut viderꝫ diē meū)
Qꝛ abrahā deſiderauit cognoſcere
tempꝰ aduentus xp̄i. q̄d eſt videre
xp̄m in ſpiritu. a ſic patet ꝙ ē ma
ior abrahā. ꝓpter hoc em̄ cognitio
nē hanc deſiderabat qꝛ ab ipſo om
niū gentiū redēptionē expectabat
(Vidit a gauiſus eſt) qn̄ dictū eſt
ei. In ſemine tuo benedicent omēs
gentes terre. gene. xxij. Et qn̄ in fi
gura triū angeloꝝ ſibi apparentiū
cognouit trinitatꝭ miſteriū. Gen̄.
xviij. a in oblacōe yſaac. ꝓpter q̄d
locus ille dictus ē. dn̄s videt. ut hē
tur gene. xxij. qꝛ dn̄s fecit videre a
brahā occultū xp̄i miſteriū. Sed cō
tra hoc dictū xp̄i veraciſſimū argu
unt dicētes. (Quinq̄ginta annos
nondū hēs a abrahā vidiſti). q. d.
hoc ē impoſſibile. q̄a a morte abra
he vſqꝫ ad tp̄s xp̄i fluxerūt anni cir
cit duo milia. Solet q̄ri cū xp̄s nō
hrēt vltra. xxxiij. ānos: quō aſſum
pſerīt tantā ſupfluitatē dicēdo Qui
q̄ginta an. ac. Dicēd ꝙ ꝓpt laudēs

ꝛ ieiunia videbāť longe maioris ē
tatis ꝙ eſſet. vel ſm alios ꝓpť reue
rentiam anni. l. qui erat iubileꝰ. iu
dei ꝑ ipm ꝯputabant. ꝛ eſt ſenſus
(. l. annos ⁊c̄). q. d. nō vixiſti adhꝫ
vnū iubileū (ꝛ abrahā vidiſti) Ex
mō loquēdi apparet eoꝝ falſitas et
calūnia. Quia xp̄s nō dixit vidi a
braham. ſicut ipſi repetūt: ſed econ
trario ꝙ abrahā viderat ip̄m. ꝗꝛ tñ
eoꝝ obiectio ꝓcedebat ex hꝫ ꝙ ſolū ī
eo naturā humanā ꝯſiderabāt. ideo
oſtendit ſe naturā diuinaꝫ habere
dicens (Amen amē dico vobis an⸗
ꝙ abrahā fieret ego ſum). vbi oñr
eius eternitas ꝯiūgendo verbū pre
ſentis tp̄is ego ſum. cū verbo p̄teri⸗
ti temporis anteꝙ̄ fieret ꝗꝛ et̄nitas
aſſiſtit omni tp̄i. Et ꝗꝛ iudei neſcie
bant vbis eius ꝯtradicere rōnabili
ter loquēdo. iō ꝯtradixerunt corpa
liter pſequēdo. ideo ſubdiť (Tule⸗
runt lapides vt iacerēt in eum) ſicut
in blaſphemum. Et patet manife⸗
ſte ꝙ nō mouebanť amore iuſticie
ſed liuore inuidie. ꝗꝛ in lapidatōe
blaſphemij requiritur debitus ꝓceſ
ſus ꝑ accuſationē corā iudice ꝛ te⸗
ſtium depoſitionē ꝛ iudicis ſñiam.
ꝛ tunc ſequiť lapidatio extra ciui⸗
tatem vt habeť leuit. xxiiij. Ipi aūt
volebāt euꝫ lapidare omiſſo ꝓceſſu
p̄dicto. ꝛ in loco ſacro qꝺ erat illici
tum etiā de ꝯiuncto. ꝓpter qꝺ ioia⸗
da pōtifex fecit athaliā trahi extra
ſepta tēpli anteꝙ̄ occideretᷣ vt habe
tur. iiij. regꝫ. xj. ca. (Ihs aūt abſcō
dit ſe) nō occultādo retro parietē vť
aliqꝺ hmōi: ſꝫ vtute diuīitatis ſe rō
dendo eis inuiſibilē. Et in hꝫ nobis
exm̄ patiētie dedit. ꝛ fidelibus ſuis
materiā ꝯſolatōis. q̇ aliqñ ſe abſcō
ſuri erāt (ꝛ exiuit de tēplo) ꝑ medi⸗
um illoꝝ inuiſibiliť ꝑgens. ſicut dꝛ
de illis qui voluerūt eū p̄cipitare lu
ce. iiij. Ihs aūt trāſiens ꝑ mediuꝫ
illoꝝ ibat. tamen a ſuis diſcipulis
videbatur. ꝗꝛ ſecuti ſunt eum ⁊c̄

Capitulū Nonum

Et p̄teriens ihs) Poſtꝙ̄ cri
ſtus oñdit ſe hre virtutē il⸗
luminatiuā verbo. Hic oñr
hꝫ oñdit ſenſibili ſigno. Et diuiᷣ in
tres. ꝗꝛ p̄° poᷣ quedā miraculi p̄fa
tio. ſecundo miāculi opatio. ibi. Et
cū dixiſſet. tercio miraculi facti exa
minatio. ibi. Itaqꝫ viam. p̄cedētia
miraculū ſunt duo. ſecundū poᷣ ibi
Rñdit ihs. Primū qꝺ fuit p̄cedens
ip̄m miraculū ꝛ eius occaſio fuit di
ſcipuloꝝ int̄rogatio de ceco nato. ꝛ
hꝫ eſt qꝺ diciť (Et p̄teriens ihs) in
exitu tēpli de quo dictū eſt in fine p̄
cedentis ca. (vidit hoīem cecū a na
tiuitate) ꝗꝛ ibi ſedebat mendicans
elemoſinā ab ingrediētibꝫ templū
Et diligenter intuitus eſt euꝫ ihs.
vt dicit criſ. quaſi vellet aliq̇d age
re circa eū. ꝛ ideo diſcipuli moti ſūt
ad querendū de cauſa cecitatis eiꝰ
dicentes (Rabbi quis peccauit hic
aut parētes eius vt cecus naſcereᷣ)
Ex hoc enī ꝙ ſupra dñs ſanādo lā⸗
guidū dixerat iā amplius noli pec
care ne deterius tibi ꝯtingat oſten
dens ꝙ pct̄m fuerat cauſa illius lā
guoris vt ibi dictuꝫ fuit. Ideo apli
ꝯſiliť crediderūt de iſto ceco nato. ꝙ
peccatū ip̄ius vel parentū eſſet cau
ſa huius cecitatis (Rñdit ihs) Hic
poniť ſecundū p̄ambulū ad mira⸗
culum. ſ. xp̄i rñſio. ex qua oñditur
ꝙ cecitas ꝯtigit vt virtus diuina in
eius ſanatione declareť. ꝛ hꝫ eſt qꝺ
dꝛ (Neqꝫ hic peccauit neqꝫ parētes
eius vt cecus naſcereť) Non negat
ſimpliciter ip̄m peccaſſe vel paren⸗
tes eius: ſꝫ ſolū ad illud de q̇ int̄ro⸗
gatur. q. d. nec peccato ꝓprio cecus
natus eſt. ꝗꝛ ante natiuitatē pecca
re non potuit. in quo apparet que⸗
ſtio apoſtolorum ridiculoſa quan
tum ad hanc ꝑtem nec mirū. quia
adhuc rudes erant ante receptionē
ſp̄ūſſancti. neqꝫ peccato pentū con
tigit. licet enī parētes ꝑ peccatis ſu
is aliquādo puniant in filijs mon
ſtruoſis. inquantū talia mōſtra ex
dina iuſticia naſcunᷣ. tñ freq̄ntius

fit ſine pctō. ſcʒ ꝓpter indiſpoſicōeʒ materie vel debilitatē virtutꝭ que ē in ſemine. Verūtñ ꝙuis talia ſint a caſu reſpectu nature create ſūt tñ ordinata reſpcū diuine ꝓuidentie. ⁊ aliqñ ordinanꝰ ad declaratione dñ uine virtutꝭ in operibʒ miraculoſis ⁊ ſic erat de iſto. ideo ſequitꝰ (Sʒ ut manifeſtenꝰ opa dei in illo) in eius mirabili illuīatione. Vnde ſubditꝰ (Me oportet opari) Iſtud nō im ꝑtat coactōem voluntatꝭ in xpō: ſed immobilitatē ei⁹ a diuina ordi nacōe (opa eius q̄ miſit me) ſcʒ pa tris. hoc dixit qꝛ miracula illa facie bat v̄tute diuina. ⁊ humaītas xp̄i opabatur inſtrumētalitꝰ (donec di es ē) i. ꝙ diu ſum pñtialiter ſuper terrā in humanitate aſſumpta. Si cut eñ pñtia ſolis ſup terrā facꝰ di em: ſic pñtia xp̄i qui ē ſol iuſticie ī humanitate aſſumpta fecit quēdā diem grē ſpūalem. q̄ dies durauit a xp̄i natiuitate vſqʒ ad ei⁹ aſcenſi onē. licet poſtea remāſerit nobiſcū ſacramentalitꝰ vſqʒ ad mundi finē Et tunc (venit nox qñ nemo p̄t opa ri) qꝛ poſt iudiciū null⁹ poterit mēri vel a culpa ad grām ꝯuerti (ꝙdiu ſū in mundo lux mundi ſū) ipſū do ctrina ⁊ miraculis illuſtrādo (Hoc cū dixiſſet) Hic ꝯñr ponitꝰ miraculi opatio in q̄ duo exprimunꝰ que in miraculis diuinis requirunꝰ. ſcili cet dei potētia opans ⁊ ſanati fides ⁊ obedientia diſponēs. et h̄ eſt q̄d dicitꝰ (Hoc cū dixiſſet expuit in ter ram) Saliua eñ fluit a capite ⁊ iō ꝑ hanc expuicōm oñdit ꝙ v̄tus ſa natiua quodāmō erat ab e⁹ huma nitate: inq̄ntum ē organū diuini tatꝭ. ꝓpter hoc dicitꝰ luc. vi. v̄tus de illo exibat: ⁊ ſanabat oēs (Et fecit lutū ex ſputo) ut oñderet ſe eē illuʒ qui formauit primū hoieʒ de limo. (Et liniuit ſup oculos ei⁹). Inter corpa aīalium nobilius ē corpus humanū. ⁊ in corpe humano capꝰ eſt ꝑs nobilior. ⁊ in capite oculus Et ideo ex formacōne ꝑtis nobilio ris repte in corpalibʒ oñdit xp̄s ſe eē formatorē corpis (Et dixit ei. va de ⁊ laua in natatoria ſiloe) hoc di xit ut cecus tranſeūdo ſic ꝑ ciuitatē linitus luto: ⁊ multis videretur. et per cōſequens miraculum magꝭ di uulgaretꝰ ⁊ ꝯfirmareꝰ (q̄d interpre tatꝰ miſſus) Hoc addit euāgla vo lens intꝰpretari nomen hebraycū. ad deſignandū miſteriū xp̄i miſſi ad ſalutē hoīm (Abijt ḡ) in quo pʒ fides ceci (⁊ lauit: ⁊ venit vidēs) nō v̄tute luti: alioq̄n vidiſſet ſtatī cuʒ impoſitū fuiſſet. Et iteꝝ hoc ptʒ. qꝛ nō vidit donec lutū amotū fuit. nec virtute aq̄. qꝛ hoīes ibi freq̄nter ſe lauabāt. ⁊ idē cecus alias de illa ſe lauerat. qꝛ cōis erat ⁊ tñ virtutem illuīatiuā null⁹ ibi exptus fuerat. ⁊ ſic pʒ ꝙ illa illuīatio virtute diui na facta ē (Itaqʒ vicini) Hic ꝯñter ponitꝰ miraculi facti examinatio. ⁊ primo a turb. ſcdō a phariſeis. ibi. Adducūt aūt. In prima examina tione fit inq̄ſitio de tribʒ. Primo de ipſo illuīato. vtrū eſſʒ ille qui pri⁹ dicebatꝰ cecus nat⁹. ⁊ h̄ eſt q̄d dici tur (Itaqʒ vicini ⁊ q̄ viderāt eū pri us) frequēter. Cui⁹ cā ſubditꝰ (Qꝛ mendic⁹ erat) ⁊ ſic ſuā cecitatē fre quentꝰ eis expoſuerat elemoſinā pe tendo (dicebāt. Nōne hic ē qui ſe debat ⁊ mendicabat) q. d. ſic ꝑcer to. qꝛ dc̄m eoꝝ erat firmū ꝓpꝰ expi entiā frequentē (Alij autem) volen tes impugnare facta xp̄i (dicebāt nequaꝙ) ſupple ē ille cec⁹ natus (ſʒ ſimilꝰ eius ē) Ex viſu eñ fit hō ma xime cognoſcibilꝭ. ⁊ ideo reſtitutio viſus ita mutauerat vultū eius: ꝙ vix poterat recognoſci niſi a valde exptis quales erāt vicini q̄ freque̅ ter eū viderāt (Ille aūt dicebat. qꝛ ego ſū) ⁊ in hoc excludit alioꝝ du biū. ⁊ ſicut g̊at⁹ cognoſcit diuinū beneficiū. Sed ꝯſequenter q̄runt de mō illuīationis dicentes (Quō ap ti ſunt tibi oculi? Rñdit. ille homo qui dicitꝰ iheſus) Licet enim ipſum alias non vidiſſet cū eſſet cecus: tñ

frequēter audiuerat nomē eius. ⁊
p voce ipm ↄgnoſcebat (fecit lutū ⁊
vnxit oculos meos) Aſſerit tm̄ ille
qđ fiebat. ſenſeāt enī lutū poſitum
ſup oculos ſuos p tactū. ⁊ cū eſſet
in loco ſicco in quo nō eāt lutū p h̄
ſciuit ꝙ xp̄us illud lutū fecerat: ſed
vtꝝ feciſſet cū ſputo vel aqua h̄ nō
cognouit. ⁊ iō repetēdo non dicit lutū
ex ſputo: ſȝ tm̄ fecit lutū ⁊c̄. Queſi
to de mō illuiationis querūt tercio
de ipō illuminātē dicētes. (Vbi eſt
ille. ait neſcio) qꝛ anteꝗ̄ eſſȝ reūſus
de natatorijs ſiloe videāt ibȝ qꝛ a lo
co illo declinauerat (Adducūt) Po
ſita examinatōe miraculi corā tur-
bis. Hic ↄñr ponit examinatō ei9
corā phariſeis. Et diuidit in .ij. qꝛ
p̄mo examināt miraculū. ſecūdo in
ducunt illuminatū ad veritatē ne-
gandū. ibi. Vocauerūt rurſū Pria
in duas. qꝛ p̄° examināt miraculū
p ipm illuminatū. ſecūdo p pentes
ip̄ius. ibi. Nō crediderunt. Pria in
duas. qꝛ p̄° po² illuiati interrogatio
ſecūdo ex h̄ audientiū diuiſa opinio
ibi. Dicebāt ḡ. In prima ḡ pte d̄r
ſic (Adducūt aūt eū ad phariſeos
qui cecus fueāt) h̄ fecerāt malignā
tes ↄtra ip̄m volentes oñdere qđ fe
ciſſet ↄtra legē. ꝓpter qđ ſb̄dit euā-
geliſta (Erat aūt ſabbatū qñ lutū
fecit ih̄s ⁊ aperuit oculos eius) pha
riſei enī arguebāt xp̄m de violatōe
ſabbati (Iterū īterrogabāt eū pha
riſei quō vidiſſet) Sciendū ꝙ inter
rogauerunt eū ordinate de trib̄ȝ p̄-
dictis in p̄ma examinatōe: ſed euā
geliſta h̄ breuiter repetit (Ille aūt
dixit eis ⁊c̄) (Rn̄dēdo) ſicut pri9 (di
cebant) Hic po² diuiſitas opinio[m]
ſequentiū ex eius reſpōſione. quia
quidā ex phariſeis arguebāt xp̄m
de violatione ſabbati in h̄ facto di-
centes (Nō eſt hic hō a deo qui ſab
batum nō cuſtodit) Ipi falſū dice
bant. qꝛ opa corpalia ad dei mag-
nificentiā ordinata licite fiebāt ī ſab
bato ſicut dictū eſt ſup̄. v. ca. (Alij
aūt) ecōuerſo volentes factū xp̄i ex

cuſare ⁊ magnificaē (Dicebāt quō
pōt homo peccator h̄ ſigna facere)
q. d. nullo mō. Sed ↄtrariū videtur
math. vij. vbi d̄r de malis hoībus.
Dñe nōne in noīe tuo demonia eie-
cimus ⁊ virtutes multas fecim9. ſe
quitur nō cognoui vos. diſcedite a
me oparij iniquitatis ⁊c̄. Dicēduȝ
ꝙ miraculū eſt opus excedens om
nem virtutē creatā. ⁊ p ↄſequēs fit
a ſolo deo. Talia aūt fiūt ab ipō ad
teſtificandū aliq̄d qđ eſt ſupra hu
manā cognitionē. ⁊ hoc eſt duplr
Vno mō ad teſtificandū veritateȝ
alicuius doctrine exn̄tis ſup facul
tatem intellectus noſtri. ⁊ tunc oȝ
ꝙ illā doctrina ſit vera cū deus ñ ſit
teſtis falſitatis. tñ nō oportet ꝙ il-
le qui docet doctrinā illā ſit bonus.
qꝛ miraculū illud nō ſit ad teſtificā
dum eius bonitatē. ſed doctrine veri
tatem. ⁊ hoc mō aliqñ p malos ho
mines p̄dicantes fidem catholicā.
facta ſūt miracula ad ↄfirmationē
fidei catholice. ⁊ ſic intelligit illud
v̄bū math. p̄allegatū. Alio° fiūt mi
racula ad teſtificandū de bonitate
ip̄ius docentis. ⁊ tunc oportȝ ꝙ bo
nitas ſit ī illo. aliter deus eſſȝ teſtis
falſitatis. ⁊ hoc mō fiebāt miracu-
la xp̄i ſicut dictū fuit ſupra. v. c. O
pera que ego facio teſtimoniū p̄hi
bent de me. ⁊ hoc mō loquebā² iſti
dicentes. Quō pōt hō peccator ⁊c̄.
(⁊ ſciſma erat inter eos). ꝓpter qđ
requirit ſentētia ip̄ius illuminati
cum dicit (Quid dicis de illo qui a
peruit oculos tuos) Illud nō que
ſitum fuit ab illis qui īpugnabāt
facta xp̄i. qꝛ pbabile erat ꝙ reſpō-
deret p ſuo illuminatore ſȝ ab alijs
⁊ ſubdit eius reſponſio cum d̄r (Il
le aūt dixit qꝛ ꝓpheta eſt) Nō eſt in-
telligendū ꝙ ↄfiteret eū eſſe ꝓphe-
tam ↄmunit dictū ſicut fuit yſaias
vel iheremias. ſed ꝓphetā anthono-
matice dictuȝ qui erat pmiſſus ad
ſalutē hoīm ſm qđ dicit deut. xviij
ꝓphetam ſuſcitabit vobis deus ⁊c̄.
⁊ ſic cōfeſſus eſt ip̄m eſſe verū xp̄m

(Non crediderūt) Hic ponit inquiſitio miraculi p pentes ceci. et h ex
diuina ordinacōe factū eſt ad ma
iorē fidei miraculi declarationē. In
terrogant ꝗ pntes de trib. Primo
de pſona filij cū dicit (Hic ē filius
vr̄) intelligit introgatiue. Scdō de
mō naſcendi cū ſubdit (quē dicitis
q natus ē cecus) .i. fingitis: ꝗuis
forte non ſit ita Hoc dicebāt ut in
ducerent eos ad negandū. q parē
tes ſolent occultare mōſtruoſitatē
filioꝝ quā ꝯtrahunt a natiuitate.
q talis monſtruoſitas magis ꝯuer
tit in ꝯfuſionē pentum: ꝗ ſi poſt na
tiuitatē eſſ ꝯtracta p pueri defectū
Tercio ſi natus ſit cecus: querūt de
mō vidēdi dicentes (Quō ergo nūc
videt) Subdit parentū rn̄ſio. Et de
duob primis rn̄dent aſſertiue di
centes (Scim9 q hic eſt filius nr̄ et
q cecus natus ē) Magis volunt cōfi
teri turpitudinē ſuā ꝗ dicere falſi
tatē. De tercio autē remittunt ad fi
liū non audentes dicere veritatē. et
cā infra ponit. et h eſt qđ dicit (Ip
ſum introgate: etatē habet) q ſi. d.
melius pōt veritatē dicere (Ipſe de
ſe loqtur) .i. in cauſa ſua. ut dictū
ſuū nobis non imputet. Cui9 cau
ſam ſubdit euangl'a (Hoc dixerūt
pentes eius q timebāt iudeos) q
erant principales in pplo (Iam eñ
ꝯſpirauerāt iudei in odiū xpi: ut ſi
quis ꝯfiteret eū xpm extra ſinago
gā fieret) .i. extra ſocietatē iudeorū
tanꝗ excōicatus et rep robatus: qđ
apud iudeos erat maximū opprobri
um (Vocauerūt) Hic inducit illumi
natus ad negandū facti veritatē et
diuidit in tres. Qr primo ponit di
cta introductio. ſcdō iniuſta condē
natio. ibi. Maledixerūt. Tercio ei9
a xpō receptio. ibi. Audiuit autē
Circa primū ſciendū ꝗ phariſei vi
dētes ꝗ factū negari nō poterat. idō
voluerūt decipe ipſū illuīnatum. et
hoc eſt qđ dicit (Vocauerūt ꝗ rur
ſum hoīem qui cecus fuerat et dixe
runt ei. Da gloriam deo) id eſt con

fitere veritatē. Volebant eñ eum
inducere ad dicendū ꝗ illuīnatus
fuiſſet magica arte. ideo ſubditur.
(Nos ſcim9 q hic hō pctōr eſt) q.
d. diuina vtute non fecit Et ſubdit
ipſi9 illuīati ꝯſtantia. q int aduer
ſarios exiſtens: forti9 ꝗ an veritatē
ꝯfitet dicens (Si pctōr eſt neſcio) h
non dicit dubitās de xpi ſctitate:
ſed irridēdo eoꝝ maliciā. quaſi dice
ret. vos dicitis q ſcitis eū eſſe pctō
rem. et ego nō dico hoc: immo ꝯtra
riū. qđ pbat ꝯſeqnt p factū (vnū
ſcio q cū cecus eſſem: mō video) Et
ex h manifeſte arguit ei9 ſctitatē
q tale factū excedit oīno facultatē
toti9 nature create. et p ꝯſeqns non
fit a magica arte: ſ a deo ſolo q nō
fac aliqđ ad teſtiōiū hoītatis alic9
niſi in veritate ſit ſcūs. cetera patēt
(Maledixerūt). Hic ponit ei9 iniu
ſta ꝯdēnatio cū dr (Maledixerūt ei)
ſm ſuā reputacōem: tñ ſm veritatē
erat magis benedictio. Vnde dicit
aug. vtinā ſuper me veniat iſta ma
ledictio (Et dixerūt. tu diſcipulus
illi9 ſis) .i. illi9 malefici et trāſgreſſo
ris (Nos diſcipuli moyſi ſumus).
Hoc erat veꝝ tm̄modo noīe: ſed nō
re. Quia veri diſcipuli moyſi ſunt:
qui eius opa imitant. et ei9 ſcriptu
ras pie intpretant. Iſti autē facie
bant ꝯtrariū. ppter qđ ſaluator di
xit eis ſupra v. ca. Si crederetis mo
yſi crederetis forſitā et mihi (Nos ſci
mus q moyſi locutus ē deus) in h
verū dicunt. q expreſſe h in ſacra
ſcriptura ꝯtinet (Hunc aūt neſci9
vnde ſit) .i. nullius autoritatis ipſū
reputam9. nec a deo miſſum. Non
eñ ſimplicit loquendo neſciebant
vnde eſſet. q patriā et genus ei9 co
gnoſcebāt. vnde ſupra dictū ē. vij
ca. Hunc ſcim9 vnde ſit. Sed iſte il
luīatus illoꝝ maliciā et falſitatē cō
futat dicens (In h eñ mirabile ē ꝗ
vos neſcitis vnde ſit: et aperuit ocu
los meos) Iſta eñ mirabilia dicū
tur q ſunt inconſueta. Conſuetū āt
erat iudeis ſigna ꝗrere. ut hēt. i. ad

p.v.

cbo⁊. j. Judei eni̅ ſigna petūt a ma
niſeſtis ſignis credere. ſicut patꝫ de
moyſe faciēte ſigna coraꝫ ꝑplo ꝓpt
qđ ei crediderūt vt hē² exo. iiij. a idō
inconſuetū erat a mirabile ꝙ n̄ cre
debant xpō faciēti ſignū maximū
in illuīatione hꝰ ceci. ꝙ nec moiſes
vel alius ꝓpħa ſile fecerat. iō ſb̄dit
(Scimus ꝙ deꝰ pctōres n̄ exaudit)
faciēdo miracula ad teſtimoⁿⁱ boni
tatis eo⁊. vtꝫ ex p̄dictis (Sed ſi q̇s
cultor dei eſt) ꝑ actū latrie debitum
(a voluntatē eius facit) ꝑ impletō
nē mādato⁊ (hūc exaudit) faciēdo
miracula ad declarationē ſue boīta
tis (A ſeculo nō eſt auditū ꝙ quis
aperuit oculos ceci nati) Hoc ei nō
inuenit in tō̄ ſerie ve. teſ. a iō cōclu
dit ꝓpoſitū (niſi eſſet h̄ a deo) ſpēalr̄
miſſus (non poterat facere quicꝙ̄)
de talibꝫ facultatē nature excedenti
bus Et ꝙ mali hoīes a obſtiati nō
recipiūt ꝑſuaſionē. iō ex veritate oñ
ſa reddūt ei vituperationē. d (In pec
catis natus es totus) .ſ. in aīa a cor
pore. vtꝫ ī cecitate (a tu doces nos)
quaſi dicāt nō decet: ſed h̄ eſt falſū
ꝙ veritas a quocūqꝫ dicat recipiē-
da eſt (Et eiecerūt eū foras) .i. a ſo-
cietate alio⁊ hoīm excōicauerunt.
(Audiuit ih̄s) Hic po² eiecti recep
tio. a diuidit in tres. ꝙ p̄mo poni
tur eius in fide inſtructio. ſecūdo fi-
dei ſue ꝯmendatio. ibi. Dixit ihesus
tercio phariſeo⁊ murmuratio. ibi.
Et audierūt. In p̄ma g̊ ꝑte dr̄ ſic.
(Audiuit ih̄s ꝙ eiecerūt eū foras)
licet oīa nouerit anteꝙ̄ fierēt. tn̄ h̄
audiuit auditu corꝑali (Et cū inue
niſſet eū) nō a caſu factū eſt: ſed ex
ſua voluntate a ordinatione (dixit
ei: tu credis in filiuꝫ dei) .i. ꝑatus es
credere ī filiū dei q̇ aperuit tibi ocu-
los. a ille ſicut valde paratus ad h̄
reſpōdet (Quis eſt dñe vt credā in
eum) Non eni̅ cognoſcebat ih̄m in
facie. ꝙ illū alias nō viderat vt ſuꝑ
dictū eſt: ꝫ eū deſiderabat videre. Et
ideo dignū erat vt ei veritas reuela-
tur. ideo ſequit (Et dixit ei ih̄s a vi-
diſti eū) nunc in p̄nti (Et qui loq̄-
tur tecum ipē eſt) a ſtatim credidit
a fidem ſuā ore ꝯfeſſus ē dicēs (Cre
do domine) a opere (a ꝓcidens ado-
rauit eum) adoratione latrie credēs
eum deū a dominē. (Dixit ei ihesus)
Hic ꝯſequenter ponit fidei ſue cō-
mendatio a xpō dicente (Ego in iu
dicium in hūc mundū veni) nō ac-
cipitur hic iudiciū ꝯdemnationis a
p̄miationis qđ erit in ſecūdo aduē
tu xp̄i. ſed iudiciū diſcretionis cre
dentium a nō credentibꝫ. qđ factum
eſt in p̄mo eius aduētu. ideo ſequi
tur. (vt qui nō vident videāt) id eſt
ad illuminationē ſimpliciū a hui-
lium qui reputāt ſe nō videre. (Et
qui vident ceci fiāt) .i. ad excecatōeꝫ
legiſperito⁊ ſuꝑbo⁊ reputantium
ſe videre. a patet impletū in h̄ ceco
nato. a apl̄is qui erant ſimplices.
a a xpō ſunt illuminati. Sacerdotes
aūt a legiſperiti ꝓpter ſuꝑbiam ſūt
excecati. Aliter exponit hoc de illu-
minatōne gentiliū ꝑ fidei ſuſceptō
nem a obtenebrationē iudeorū per
ipſius refutationē. ꝙ antea genti-
les reputabant ceci. et iudei viden
tes. quia erāt vnius dei cultores. ꝓ
pter hoc dicit in pſal. Notus in iu
dea deus (Et audierunt) Hic ponit
phariſeorū murmuratio. ex verbis
eni̅ xp̄i male intellectis. acceperūt
ꝙ ꝯminaret eis cecitatē corꝑalem
qualem amouerat ab illo ceco na-
to. hoc aūt iniurioſū reputauerunt
ideo ſtatim repugnauerūt dicētes.
(Nūquid a nos ceci ſumus) ſed ex
eorum reſponſione eos confutat di
cens (Si ceci eſſetis nō hrētis pecca
tum) quia ſi nō vidiſſent opera xp̄i
haberēt aliquā excuſationē de h̄ ꝙ
nō crediderunt ei. vel aliter. (Si ceci
eſſetis) .i. id eſt ignorātes ſcp̄turas
a ꝓphetias de me (peccatū nō habe-
retis) .ſ. tantū quantū habetis nūc
(Nunc vero quia dicitis quia vide
mus) id eſt reputatis vos ītelligere
ſcripturas (Peccatū veſtru manet)
id eſt aggrauat. pōt etiam exponi

de viſione corꝑali miraculoꝝ q̄ ag
grauabat pctm̄ eoꝝ Hic queritur
vtꝝ cecitas mentꝭ excuſet pctm̄ Et
arguiť primo ꝙ nō. qꝛ pctm̄ addi
tum pctō non excuſat ſeu diminuit
pctm̄: ſed magis auget. cecitas mē
tis peccatum eſt. qꝛ meretur penā.
ſcđm ꝙ dicit pri. choꝛ. xiiij. Si quiſ
ignorat ignorabiť &c. Item illud
ꝑpter qđ duplicať pena nō excuſat
pctm̄: ſed magꝭ aggrauat. cecitas
mentis eſt hmōi. qꝛ. ij. eth. dicit ꝙ
ebrijs duplices maledcōes debenť
Contrariū arguiť p hoc qđ dic̄ ſal
uatoꝛ in lrā. Si ceci eſſetis: nō hꝫre
tis peccatū. Rnſio. Hic tria ſunt vi
denda. primo .ſ. quid ſit cecitas mē
tis. ſcđō quale peccatū excuſat. ter
cio quō excuſat. Circa primū ſcien
dū ꝙ cecitas non dicit ſimplicē̄ ne
gacōem viſus cū ſit priuatio: ſꝫ dic̄
negacōem in ſubiecto apto ⁊ p tpe
in quo viſus debet ineē. qꝛ catulus
ante nonū diē nō diciť cecus. Ad ſi
militudinē huiꝰ in ſpūalibꝫ cecitaſ
mentis nō dicit ſimplicē̄ negacōeꝫ
ſcie: ſed negacōem ſcientie q̄ debꝫ a
licui ineſſe pro tpe pro quo teneť il
lud ſcire. qꝛ nō omēs tenētur eadeꝫ
ſcire. nec p eodē tpe. plus em̄ teneť
ſcire ſacerdos vel cleicus q̄ꝫ ſimplex
laycus. Nec p quolibet tpe. plus
em̄ teneť idem hō ſcire in etate pfe
cta ⁊ ſenectute q̄ꝫ in adoleſcētia: vel
iuuentute. ⁊ ſic ptꝫ primū. Circa
ſecundū ꝯſideraudū ꝙ cecitas men
tis cōſequēs ad actuꝫ peccati pōt ſe
habere tripliciter. añcedenter. cōco
mitāter. ꝯſequenť. Conſequēter ſe
habet: qñ homo p voluntatē ſic in
heret pctō ꝑpetrato p cōſenſū ꝙ nō
vellet ſcire ea p que poſſet a pctō p
petrando quantū ad actū impediri
vel retardari. ⁊ ſic vult talia neſci
re ut liberiꝰ peccet. ⁊ tale peccatum
nō excuſať p cecitatē mentꝭ: ſed ma
gis aggrauať. qꝛ talis cecitas pce
dit ex maxima intencōe volūtatis
erga peccatuꝫ. Concomitāter ſe ha
bet ad peccatuꝫ. qñ aliquis peccat

neſciēs: tñ ſic eſt diſpoſitus ꝙ ſi ſci
ret: nihilominꝰ idem faceret. ſicut ſi
aliquis paciens hoīem credit pcu
tere canē: nihilominꝰ ſi determina
te cognoſceret illū hoīem: idem fa
ret. ⁊ talis cecitas non excuſat nec
aggrauat actū. qꝛ nō eſt cā actus
ſed tm̄modo ipſū ꝯcomitať. Talis
em̄ nō peccat p ignorantiā: licꝫ pec
cet ignorās. ut hꝫetur. iij. eth. Añce
denter ſe hꝫ ad actū pcti qñ eſt cau
ſa actꝰ. ⁊ hoc eſt qñ ſic ē diſpoſitꝰ
hō ꝙ ſi ſciret illud eſſe pctm̄ nō face
ret. ⁊ talis peccat p ignorātiam vel
mētis cecitatē. ꝑpter qđ tale pctm̄
p ipſam excuſať. ⁊ ſic pꝫ ſecūdum
Circa terciū ꝯſiderandū ꝙ predicta
cecitas vel ignorātia que eſt cauſa
peccati: pōt dupliciter cauſari Vno
mō ex ruditate intellectꝰ ipſiꝰ hoīs
⁊ ſi ſit tāta ruditas ꝙ illa ignorā
tia vel cecitas ſit inuincibiľ excuſat
totaliter a pctō. Alio mō cauſaꝰ ex
negligētia ſtudendi ea q̄ homo ſcié
teneť. utpote qꝛ refugit laborē ſtu
dij. vel qꝛ circa alia occupať ⁊ tunc
excuſať pctm̄ nō in toto. q̄a illa ig
norātia nō eſt oīno inuolūtaria. ⁊
q̄uāto minus habet de inuolunta
rio: tanto minꝰ excuſat nō tamē pt
in hoc certa regula poni: ſed debꝫ ex
circūſtantia penſari Tercio mō cau
ſatur ex malicia ꝓprie voluntatꝭ ita
ꝙ homo bene eſt diſpoſitus in mē
te ⁊ corpore. totaliter tñ laborē acq̄
rendi illuīacōem mentis expellit il
lā ignorantiā pro nihilo reputan
do. ⁊ ille excuſari nō pōt a pctō. Et
ſic ptꝫ terciū. Ad primū dicenduꝫ
ꝙ additio peccati ad pctm̄ ſemper
facit plura: nō tñ ſemp facit maio
rem grauitatem. qꝛ pōt ꝯtingere ꝙ
primū ſic diminuit ſecūduꝫ ꝙ am
bo ſimul iuncta nō hñt tantā gra
uitatē quantā hꝫet ſm p ſe accep
tum. ſic homicidiū ꝑpetratū ab hoī
ne ſobrio ğuiꝰ ē: q̄ꝫ ſi ꝑpetraret ab
hoīe ebo ita ꝙ ꝑponderat ebetati ⁊
hoīcidio ex illa ſequenti q̄uis ſint
duo pctā. Ad ſcđm dđ ꝙ duplices

punitiones vel maledictōnes debē
tur ebriis ꝓpter duo pctā q̄ ibi ꝯcur
runt. tn̄ ſi ille punitōes fiant ſcdm
menſurā pcti nō erūt tāte q̄ntitatꝭ
quāta eſt punitio ꝑ vno ſolo pctō
grauior vt dictum eſt. Alr̄ pōt dici
ꝙ illud dictū nō eſt dictū phi: ſed ē
verbū cuiuſdā legiſlatoris noīe pi
taci q̄ h̄ ſtatuit circa ebrios āplius
puniēdos. nō reſpiciēs ad pcti gra
uitatē: ſed ad ꝯmunē ꝓpli vtilitatē
qꝛ multi ex ebrietate peccāt ⁊ in ta
libus ad q̄ ꝑpetrāda multitudo ꝓ
na eſt: grauior pena ſolet adhibe
ri ſicut in multis terris ſimplex fur
tum grauius punit̄ q̄ blaſphemia
q̄uis blaſphīa ſit multo maiꝰ pcm

Capitulū decimum.

Amen amē dico vobis.) Hic
oñr ꝙ doctrina xp̄i ſit viui
ficatiua. Et p̄o oñr h̄ ꝑ vbū
ſcdō ꝑ ſenſibile ſignū. qꝛ cōſuetudo
eſt huiꝰ euāgeliſte adiūgere ſigm̄
ſenſibile correſpōdens doctrine. ibi
xi. c. Erat aūt quidā languēs. Pri
ma in duas. qꝛ p̄mo poī xp̄i benig
tas in docendo. ſecūdo iudeoꝝ mali
gnitas ipm̄ ꝑſequēdo. ibi. Fcā ſūt
encenia. Prima in duas. qꝛ p̄o do
ctrina xp̄i poī. ſecundo eius effectus
oñditur. ibi. diſſenſio itaqꝫ. Prima
adhuc in duas. qꝛ p̄mo ſaluator p̄
mittit quandā pabolā. ſecundo ex
poſitionem eius. ibi. Hoc puerbiū
In pabola exprimit̄ ꝯditio furis ⁊
paſtoris ouiū. p̄mo ꝓpter diuerſuꝫ
ingreſſū eoꝝ. ⁊ hoc eſt qđ dicit (A
men amen dico vobis q̄ non intrat
ꝑ hoſtiū in ouile ouiū ſed aſcendit
aliunde ille fur eſt ⁊ latro) Non enī
venit ꝓpter bonū ideo querit indebi
bitum ingreſſū. (Qui aūt intrat ꝑ
hoſtiū paſtor eſt ouiū) ſecundo oñ
ditur eoꝝ diſtinctio ꝑ effectū cū ſb
ditur (huic hoſtiarius aperit) quia
ſcit eū beniuolū ouibꝫ. (Et oues eiꝰ
vocem audiūt) .i. ꝯgnoſcūt. Quia
bruta animalia ſuos benefactores
recognoſcūt. vtꝫ ꝑ experientiā. ⁊ ꝑ
pſa. ꝓphetā. i. c. Cognouit bos poſ
ſeſſorem ſuū ⁊c̄. (ꝓprias oues vocat
noīatim) qꝛ diſtincte eas ꝯgnoſcit
qđ nō facit alienus (Et ducit eas)
ad paſtū (Et cū ꝓprias oues emiſe
rit ante eas vadit) hunc enī modū
habent paſtores in terra illa. ꝙ p̄
cedunt gregē ſibilando voce ⁊ īſtru
mento ad cuius auditū oues diri
guntur. ideo ſequit̄ (Et oues illū ſe
quuntur qꝛ ſciunt vocē eius alienū
aūt nō ſequūtur) .i. furē (ꝫ fugiunt
⁊c̄.) Scdm aūt criſ. ouile eſt eccle
ſia. oues ſunt fideles hoſtium ſacra
ſcp̄tura. ſm̄ illud ad coloſē. iiii. O
rantes ſimꝉ ꝓ nobis vt deus apiat
nobis hoſtiū ſermonis ad loquen
dum miſterium xp̄i. Sic igit̄ ꝯtinu
atur lrā iſta p̄cedentibꝫ ſm̄ criſoſt.
xp̄s enī dixit iudeos eſſe cecos in in
tellectu ſcp̄turarum. qđ oſtēdit ex
hac parabola ꝙ aduentū xp̄i debe
rent ꝯſiderare ex teſtimonio ſcp̄tu
rarum quas habebāt. qꝛ xp̄s itra
uit ꝑ hoſtium .i. ꝑ determinationeꝫ
ſacre ſcp̄ture. q̄ tp̄s locū ⁊ modum
veniendi determinauit vt ſupra di
ctum eſt. v. c. ⁊ iō alii aliter intrā
tes ſunt fures. ſicut machometus ⁊
antixp̄s (Huic hoſtiarius apeit)
.i. moyſes cui data eſt primo ſacra
ſcp̄tura ꝓpter h̄ ſaluator dixit ſup̄.
v. c. Si crederetis moyſi crederetis for
ſitan ⁊ mihi (Et oues illū audiūt)
.i. ſimplices ſicut apl̄i fuerunt ei cre
dentes. (Et vocat eos noīatim) hoc
patet de apoſtolis. quibꝫ diſtincta
nomina impoſuit. (Et educit eas)
de tenebris ignorātie ⁊ culpe (⁊ añ
eas vadit) ꝑ exempla opeꝝ ſcdꝫ qđ
dicit̄ infra. xiii. ca. Exemplū dedi vo
bis vt quēadmodum ego feci ita ⁊
vos faciatis (Et oues illū ſequūt̄)
ꝑ imitationē. (qꝛ ſciunt vocē eius)
id eſt ꝑ fidē ꝯgnoſcunt ⁊ approbāt
(Alienum autē non ſequuntur) re
cipientes falſam doctrinam. Quia
non nouerunt vocē alienoꝝ. Sed cō
tra dictum criſ. poteſt argui. quia
xp̄s exponēdo hanc parabolā dicit

ſe eſſe oſtiū. ergo ſacra ſcriptuā nō
eſt hic oſtiū. Pōt dici ſuſtinēdo di
ctū criſoſt. ꝙ xp̄s nō vocat ſe ſoluꝫ
oſtiū: ſed etiā paſtorē. ut patebit
⁊ ſc̄m h̄ diſtinguit̄ ab oſtio. ꝓpter
h̄ ſacra ſcriptura dicit̄ oſtiū hic in
quantū xp̄s ē paſtor ouiū ⁊ reſpe
ctu ſui ingreſſus in mundū Qz aūt
xp̄s dicit ſe eſſe oſtiū: h̄ nō ē reſpe
ctu ſui ingreſſus in mundū Sed in
quantū alij ꝑ ipſū hn̄t ingreſſum
in deū Sc̄dm augꝰ. oſtiū eſt xp̄s. ⁊
ꝯtinuaᷓ lrā ſic precedentibꝫ. qꝛ iudei
in precedēti. ca. dixerūt ſe videre ſine
xp̄o ⁊ ꝑ ꝯn̄s poſſe ad veritatē perue
nīe ſine eo. ꝓpter h̄ ſaluator in hac
parabola oñdit hoc impoſſibile dicēs
(Qui nō intrat) in ꝯgregacōem fi
deliū (ꝑ oſtiū) i. ꝑ xp̄m (fur ē. ⁊c.)
Qđ faciunt oēs infideles ⁊ etiā ma
li fideles ſtatū prelacōnis indebite
aſſeqn̄tes (Qui aūt intrat ꝑ oſtiū)
i. ꝑ fidē xp̄i ⁊ humilitatē ⁊ alias v
tutes eiꝰ (Paſtor ē ouiū) ſc̄m verita
tem (huic oſtiariꝰ aperit) i. ſpūſſan
ctus reuelat veritatē ut poſſit oues
paſcere (Et oues vocē eius audiūt)
i. doctrinā recipiunt) Et vocat eas
noīatim) ꝯdeſcendēdo familiarit̄ ſꝭ
ditis (Et educit eas) de tenebris ig
norantie ⁊ culpe (⁊ ante eas vadit)
ꝑ exempla vite (Hoc ꝓuerbium)
Hic ponit̄ dicte parabole expoſitio.
Et diuidit̄ in duas. qꝛ primo oñdi
tur nc̄citas exponendi. ſc̄do ſubiun
git̄ ipſa expoſitio ibi. dixit ḡ. Circa
primū ſciendū ꝙ illa indigēt expo
ſicōe que hn̄t obſcuritatē Tale erāt
verbū xp̄i predictū. qꝛ erat parabo
cum. ⁊ idō intellectꝰ eiꝰ audientibꝫ
erat occultꝰ. ⁊ hoc ē qđ dicit euāge
liſta (Hoc ꝓuerbiū dixit eis iħus)
Prouerbiū dicit̄ qn̄ verbū ponit̄ ꝓ
verbo. ⁊ ſic ē in parabola. qꝛ ꝑ vocem
vnā rem ſignificantē aliud deſignat̄
(Illi aūt nō cognouerūt quid loq̄
ret̄ eis) ⁊ ſic pꝫ nc̄citas expoſicōnis
(Dixit ḡ eis iterꝝ) Hic ponit̄ ipā ex
poſitio parabole. Parabola autē duas
ꝑtes habꝫ. Vna eſt ꝙ intrās aliū

de fur eſt ⁊ latro. ⁊ hoc primo expō
nit̄. Sc̄da eſt ꝙ intrās ꝑ oſtium ē
verus paſtor. ⁊ ſc̄dō h̄ exponit̄ ibi.
Ego ſū paſtor bonꝰ. Prima in du
as. qꝛ primo ponit̄ prime ꝑtis ex
poſitio. ſc̄dō eiuſdē expoſicōis ꝓba
tio. ibi. Ego ſum oſtiū. In prima
clauſula fecit mentōnē de oſtio oui
lis. ⁊ de fure. ideo vtrūqꝫ exponit di
cens (Amen amē dico vobis qꝛ ego
ſū oſtium ouiū) Rō hꝰ predicta eſt
(Omnes quotquot venerūt ante me: fu
res ſunt ⁊ latrones) hoc non ē intel
ligendū de ꝓphetis a deo miſſis ſed
de illis q̄ venerūt capite ꝓprio. ſicut
dicit̄ actu. v. de theoda ⁊ iuda gali
leo Theodas em̄ ut dicit ioſephus
fuit quidā magꝰ q̄ decepit multos
de ꝑplo iſrl̄. ⁊ duxit eos vſqꝫ iorda
nis fluuiuꝫ: ꝓmittens eis diuidere
aquas: ut tranſirēt ſicco pede. ſicut
prēs coꝝ. Judas autē galileꝰ tpe
quo xp̄us fuit natus ꝓhibebat po
puluꝫ iudeoꝝ ꝓfiteri ceſarem dn̄m
⁊ reddere tributa. ⁊ multi ſecuti ſūt
eum (Et nō audierūt eos oues) i.
fideles in ouili ecc̄ie ꝑmanentes qꝛ
ipſi perierūt ⁊ ſequaces eorū. ut di
citur actuū. iiij. (Ego ſum oſtiuꝫ)
Hic ꝓbat vtrūqꝫ dictū in dicta ex
poſicōne. Et primo ꝙ ſit oſtiū. qꝛ
officiū oſtij eſt ſaluare ea q̄ ſunt in
tra domū. ⁊ ꝙ ꝑ ipſum ſit ingreſſꝰ
⁊ egreſſus. et ſic eſt de xp̄o. quia ꝑ
ipſū fideles ſaluant̄ ⁊ ſeruant̄. ſc̄m
qđ dicit̄ actu. iiij. Neqꝫ em̄ eſt aliꝰ
nomē ſub celo datū hoībus in quo
oporteat nos ſaluos fieri. ⁊ hoc eſt
qđ dicit̄ (Per me ſi quis introierit
ſaluabit̄) Similit̄ per ipſū eſt ingreſ
ſus ad fidē. ⁊ egreſſus de miſeria iſ
ta ad gloriam. ⁊ ſic inueniūt paſ
cua eterne viriditatis. ⁊ hoc eſt qđ
dicit̄ (Ingredietur) hic ad fidem (et
egredietur) ex hoc mundo ad gloriā
(et paſcua inueniet) qꝛ beati refici
untur interiꝰ in aſpectu diuinitatꝭ
⁊ exterius in aſpectu humanitatꝭ
xp̄i ꝑ quē ſunt ſaluati. Ideo dicit
paſcua in plurali. Conſequenter ꝓbat

ſecundū.ſ.ꝙ alij fuerūt fures q̄ nō
venerūt ad ſalutē ꝓpli:ſed magꝭ ad
eius deſtructionē.⁊ hoc eſt qđ dr (fur
nō venit niſi vt furet) vſurpando qđ
nō eſt ſuū.ſicut illi venerūt vſurpā
do qđ nō erat eis debitū (Et mactet
⁊ pdat) q̄ multi de ꝓplo occiſi ſunt
corpaliter.⁊ etiā ſpūaliter creden=
tes pſuaſioni illoꝝ (Ego veni) nō ſi
cut ipſi (ſꝫ vt habeāt vitā) p gratiā
in pn̄ti ⁊ abundātius habeant per
gl̄iam in futuro.q̄ gl̄ia eſt grā cō=
ſūmata (Ego ſū paſtor) Hic expōt
ſecundā pabole ptē.ſ.ꝙ ſit bon⁹ pa
ſtor intrās p oſtiū. Et diuiđ in.ij.
q̄ p° ꝓponit intentū.ſecūdo pbat ꝓ
poſitū.ibi. Ego ſū paſtor bon⁹. Cir
primū ponit cōditōes boni ⁊ mali
paſtoris.q̄ bonus paſtor dꝫ hr̄e af
fectionē ad gregē intantū ꝙ ꝓ eo ſi
neceſſe eſſet ſuſtineat mortē.⁊ hoc
eſt qđ dr (Bonus paſtor aīam ſuā
dat ꝓ ouibꝫ ſuis) Ad cuius intelle
ctum ſciendū ꝙ res melior non eſt
exponēda piculo p viliori ſed magꝭ
ecōuerſo. Vita aūt hoīs melior eſt
ſimplr̄ ꝙ̄ vita oīm brutoꝝ aīatium
Et iō licet paſtor brutoꝝ debeat ali
quē laborē ꝓ ſalute ſui gregꝭ ſuſtie
re.nō tn̄ debet ſe morti exponē. Aīa
aūt hūana nobilior eſt corpe. ideo
⁊ cōtrario paſtor aīaꝝ ꝓ grege ſuo
debet vitā corpalem exponē. Vlteri
us tāgit ꝯditionē mali paſtoris.ď
(Mercenarius aūt ⁊ q̄ nō ē paſtor)
mercenaius dr a mercede. talis eſt
qui in officio p̄lationis attēdit cō=
moduꝫ rei tpalis qđ dicit̄ merces.
Gl̄ia aūt celeſtis nō dr ꝓpe merces.
ſed tm̄modo large.inquantū om̄e
qđ reddit̄ in p̄mium laboris.dicit̄
merces. Ratio aūt hui⁹ eſt q̄ here=
ditas diſtinguit̄ a mercede ꝓprie di
cta.ſicut filius cui debet̄ hereditas
diſtinguit̄ ab opario ꝯducticio cui
debet̄ merces. Gl̄ia aūt celeſtis red
ditur fidelibꝫ ſicut hereditas filijs.
ꝓpter qđ nō hꝫ rationē mercedis ꝓ
pter qđ ille eſt verus paſtor q̄ attē
dit ad premiū gl̄ie. Mercenari⁹ aūtꝫ
qui attēdit ad ꝯmodū rei terrene ⁊
q̄ nō eſt ꝓprie paſtor. ideo ſequit̄.
(cuius nō ſūt oues ꝓprie) ſꝫ tm̄ vſur
patiue. qđ pbat p effectū cū dicitur
(videt lupū venientē) .i. tyrannum
ſubditos ad peccandū inducentē.
vel hereticū falſa doctrina eos corrū
pentem. (⁊ dimittit oues ⁊ fugit) n̄
reſiſtendo p cenſurā eccleſiaſticā ty
rānide oppoſitioni.nec p ſanā doctri=
nam heretice prauitati (Et lup⁹ ra
pit) ad malū ptrahendo (⁊ diſpgit
oues) ab vnitate ecc̄ie ſepādo (Mer
cenarius aūt fugit) .i. auxiliū debi
tum ſubtrahit. (q̄ mercenarius ē)
.i. ſolum curās de ꝯmodo tpali (⁊ n̄
ptinet ad eū de ouibꝫ) q̄ nō habꝫ af
fectum debitū ordinatū ad eas (ego
ſum) Hic pbat qđ dixerat p duo ſi
gna. Primum eſt mutua cognitio
paſtoris ⁊ ouiū. qđ ꝓuenit ex hoc
ꝙ paſtor frequēter ⁊ ſollicite oues
viſitat. ⁊ ſic cognoſcit in particula
ri ꝯditiones earum. Similiter oues
ex frequenti imaginatione benefi=
cij paſtoris ipm̄ attendūt.⁊ ſic ſpe
cialiter recognoſcūt ipſum. Sic eſt
de xp̄o ⁊ vere fidelibꝫ ergo eſt paſtor
verus. hoc eſt qđ dicitur (Ego ſum
paſtor bonus) ⁊ ſignū huius ſb̄di
tur (Et cognoſco meas) nō ſolū no
ticia viſioīs.quia omnia nuda ſūt
⁊ apta oculis eius vt dicit̄ heb.iiij.
ſed etiā noticia approbatōis (Et co
gnoſcunt me mee) q̄ vere fideles co
gnoſcūt beneficia xp̄i. (Sicut nouit
me pater ⁊ ego noſco patrem) li ſi=
cut non importat equalitatem:ſed
quandam aſſimilationē longin=
quaꝫ.quia patris ⁊ filij eſt vna no
ticia conſiderando filij diuinitatem
Scđm humanitatem vero videt pa=
trem clare ⁊ continue.nō ſic autem
fideles poſſunt habere oculum mē=
tis ad beneficia diuine gratie.quia
talis attentio mentis aliquādo ne
ceſſario interrumpitur ꝓpter ſtatū
preſentis vite. Secundū ſignū veri
paſtoris eſt affectio quā oſ̄dit ad
oues.que non poteſt eſſe maior ꝙ̄

ſe exponere ꝑ ouibꝫ. ſic eſt de xp̄o ꝗ
fidelibꝫ. idō dicit (Et aīam meaꝫ po
no ꝑ ouibꝫ meis). Quia aīa xp̄i ꝓ
fidelibꝫ fuit ſepata a corporea obla
ta deo patri cū dixit. In manꝰ tuas
ꝯmendo ſpm̄ meū. Lu. xxiij. Et ne
crederet̄ ꝙ ſolum ꝓ iudeis deberet mo
ri ꝓpter hoc qđ dicit math. xv. Nō
ſū miſſus niſi ad oues q̄ perierunt
domꝰ iſrl̄. Ideo h̄ remouet. d. (Et ali
as oues habeo q̄ non ſunt ex h̄ oui
li). i. de ſinagoga iudeoꝝ: ſ; de ꝓplo
gentili (Et illas oportet me addu
cere) qđ factū eſt ꝑ predicacōꝫ apo
ſtoloꝝ. ut h̄etur actu. xiij. xp̄o pn̄ci
palit̄ opante in eoꝝ p̄dicatiōe ſm̄
ꝙ dicit̄ marci. vlti. Illi autē ꝓfecti
predicauerūt vbiqꝫ dn̄o cooperante
&c. (Et vocē meā audiēt) ꝗ iudeis
repellentibꝫ fidē xp̄i: gentiles eam
deuote receperūt ad predicacōnem
aplōrum. ſm̄ qđ habet̄ actu. xiij.
vbi dr̄ ꝙ paulus ꝗ barnabas dixe
rūt iudeis. vobis oportebat primū
loq̄ verbū dei: ſed qm̄ repulistis il
lud ꝗ indignos vos iudicaſtis vite
et̄ne: ecce ꝯuertimur ad gentes. ſic
em̄ nobis precepit dn̄s. ꝗ ſeq̄r. Au
dientes ꝰ gentes gauiſe ſunt ꝗ gl̄i
ficabant verbū dn̄i (Et fiet vnū oui
le). i. vna ecc̄a ex iudeis ꝗ gentilibꝫ
collecta (ꝗ vnꝰ paſtor) ſcꝫ xp̄s. Alij
aūt nō ſunt niſi vicarij illiꝰ paſto-
ris. Qualit̄ autē ſit intelligenduꝫ
verbū xp̄i preallegatū Math. xv.
ibi fuit expoſitū. Subdit̄ autē ad h̄
de affectōne illiꝰ paſtoris ad oues
cū dicit̄ (Propterea me pr̄ diligit)
i. ex dilcōe p̄ris eſt ꝙ me ad ſalutē
ouiū deſtinauit. Vel alit̄ (ꝓpterea
me pr̄ diligit) .ſ. ꝗ adimpleo eius
voluntatē in mea paſſione ꝓ ouibꝫ.
Ideo ſubdit̄ (Quia ego pono aīaꝫ
meā) Sciendū tn̄ ꝙ affectꝰ amoris
p̄ris ad filiuꝫ etiā ſm̄ humanitatē
nō venit ex paſſione: ſed magꝭ pre-
ceſſit. ſed aliqs effectꝰ amoris ſecu
tus ē ſcꝫ gl̄ificatio corpis xp̄i in eꝰ
reſurrectōe. Ideo ſubdit̄ (Et iteruꝫ
ſumam eā) Et ꝗ voluntarie paſſus
eſt. ideo ſubdit̄ (Et nemo tollit eaꝫ
a me) .ſ. violenter. Nō ē ſic intelli
gendū quin ex vulneribꝫ ꝗ paſſiōe
mortuꝰ ſit: ſ; ꝗ poterat pſecutores
ſuos impedire ꝗ vno verbo ꝓſternē
(Sed ego pono eā a memetipō) int̄
fectores nō impediendo (poteſtatē
habeo ponendi eā) i. deponēdi non
a ſuppoſito v̄bi. ꝗ qđ ſemel aſſum
pſit nūꝙ depoſuit ſ; a corpe a q̄ fuit
ſepata in triduo: ꝙuis eſſet vnita
verbo (Et ptātem habeo iteꝝ ſumē
di eā) non ad ſuppoſitū a quo nun
ꝙ fuit ſepata: ſed ad corpꝰ cui fuit
reunita (Hoc mādatū accepi a pa
tre meo) ſcꝫ ut impleā eius volūta-
tem in mea paſſione ꝓ omniū ſalu
te (Diſſenſio itaqꝫ) Hic ponit̄ effe-
ctus doctrine xp̄i qui fuit diuerſus
in bonis ꝗ malis Qr̄ boni per eiꝰ do
ctrinā in fide ſunt ꝯfirmati. ꝗ mali
eam ꝑuertētes diuino iudicio ſunt
in malis obdurati. ꝗ h̄ eſt qđ dicit̄
(Diſſenſio itaqꝫ facta ē int̄ iudeos
ꝓpt̄ ſermōes hos) dicit itaqꝫ. ꝗ ali
as int̄ eos fuerat diſſenſio ex cōſili
cā. ut dictū eſt ſupra. ca. vij. (Dice
bant aūt multi ex ipſis) obſtinati
in malis (Demoniū habꝫ ꝗ īſanit)
Miracula em̄ q̄ faciebat attribue-
bant demoni. ſilit̄ v̄ba eius que
non intelligebāt. credentes ꝙ ſicut
arrepticiꝰ loqueret̄. ideo ſequit̄.
(Quid eū auditis). E contrario v̄o
(alij dicebant) ſcꝫ boni ꝗ deuoti (hec
verba nō ſunt demoniū hn̄tis) Qr̄
ſi arrepticij aliqn̄ loquant̄ ardua:
tn̄ ſunt falſa ꝗ ad malū inducētia.
xp̄s aūt h̄ebat verba vite et̄ne. qđ
ꝓbant vlteriꝰ ꝑ factū dicētes (Nū
quid demoniū p̄t oculos cecoꝝ ape
rire) q. d. nō Licet em̄ demones poſ
ſunt aliq̄ mirabilia facere. inq̄ntū
in tpe impceptibili a nobis cōiun
gunt ꝓpa actiua ꝓpriis paſſiuis. ſic
rane fcē ſūt a magꝭ pharaonis ſm̄
qđ dicit augꝰ. tn̄ non pn̄t facere ea
que excedūt totam facultatē natu
re. cuiuſmodi eſt illuminatio ceci.
(Facta aūt) Deſcripta benignitate

xp̄i ī docēdo. Hic ɔn̄r deſcribit iudeoꝝ malignitas ipſū pſeq̄ndo ⁊ primo v̄bis. ſcdō factis. ibi. Suſtulert ergo lapides. Prima in duas. q꞉ p̄mo ponit᷑ iudeoꝝ introgatio maligna. ſcdō xp̄i r̄nſio vera. ibi. R̄n̄t eis ih̄s. Circa primū deſcribit᷑ eoꝝ interrogatio quantū ad tp̄s ⁊ locū ⁊ interrogandi modū. Tp̄s aūt tangitur cū dicit᷑. (Encenia facta ſunt in iheroſolimis) .i. feſtū dedicationis templi. Encenia eīi idē ē ꝙ innouaᵒnes. ⁊ dicit᷑ ab en q̄d eſt in ⁊ cenos nouum: q̄d fit qn̄ aliqua res noua ſuo vſui applica᷑. in dedicacōe autē tēplū ſcō applicat᷑ vſui. Sciendū tn̄ ꝙ feſtū non erat prime dedicatiōis que facta eſt a ſalomone. q꞉ illa facta eſt decima die ſeptembris in autumno. ut h̄etur. iij. Re. viij. Nec etiā ſecūde dedicationis q̄ facta ē ſub zorobabel templo reedificato. q꞉ illa ē facta in marcio tp̄e vernali: ſed fuit feſtum illius dedicationis ſeu innouationis que facta eſt ſb̄ iuda machabeo: qn̄ purificatū fuit templuꝫ ab antiocho epiphane ꝓphanatuꝫ. ut habet᷑ pri. machab. iiij. Que purificatō facta fuit xxv. die noui mēſis apud iudeos. ut habet᷑. pri. macha. iiij. quip ꝑ maiori pte cōmunit᷑ ɔcurrit cū decembri apud nos. ⁊ iō ad hoc denotandū addit᷑ (⁊ hiems erat) ⁊ ſic pꝫ tp̄s. Locus autē deſignatur cū dicit᷑ (Et ambulabat ih̄s in templo ī porticu ſalomonis). nomine templi intelligunt᷑ atria ⁊ loca ad domū dn̄i ptinentia. Erat autem ibi quidā locus edificatꝰ: vbi ſalomon ſtabat ad orandū: qui dicebatur regis oratoriū. Sed contra hoc videtur ꝙ omnia que edificauerat ſalomō in templo fuerūt cōbuſta per caldeos. ut habet᷑ iiij. Re. vltimo. Dicendū ꝙ alia porticus fuit reedificata in tēplo ad ſimilitudīeꝫ prioris. ⁊ ideo retinuit nomē precedentis. ſicut freq̄n̄r fit in edificijs reparatis. ⁊ ſic pꝫ interrogationis locus Subditur etiā interrogādi modus. (Circūdederūnt ergo eū iudei) ut citius eū in v̄bis capent. (⁊ dicebāt ei. Quouſqꝫ aīam nrāꝫ tollis) .i. cruciās: dimittendo nos in ſuſpēſo: ꝑ hoc innuētes ꝙ vellent eius dicto ſtare: ⁊ eum libenter ſicut xp̄m recipe: cum tn̄ haberent cōtrariū in corde (Si tu es xp̄s dic nobis palā) Non querūt ſi tu es filius dei. q꞉ de hoc non curāſſet pilatus qui erat gētilis apud quem intendebāt euꝫ accuſare. Sed querunt ſi tu es xp̄us .i. vnctus: que vnctio debebat᷑ regibꝰ ⁊ ꝑ ɔſequens ſi r̄ndiſſꝫ ſe eſſe xp̄m ſtatim accuſaſſent eū preſidi ut rebellare volentē ɔtra impatorem romanū cui ſubditi erāt iudei. ⁊ aſpiāre ad regnū Eadem etiā de cauſa dixerūt (dic nobis palam) ut poſſent habere ɔtra euꝫ teſtimoniū (Reſpōdit ihesus) Hic ponit᷑ xp̄i vera r̄nſio in qua primo oñditur iudeoꝝ malignitas. ſcdō diſcipulorū xp̄i benignitas. ibi. Oues mee. In prima ergo pte dicit᷑ ſic (Loquor vobis ⁊ nō creditis) quaſi diceret. vos querit᷑ verba exprimentia ꝙ ego ſim xp̄s nō ad veritatē intelligendū ſed magis ad calumniandū. q꞉ ſi illa dicerem nō crederetis q̄d ꝓbat ɔſeq̄nter dicēs (opa que ego facio in nōie patris mei hec teſtimonium ꝑhibent de me. Sicut eīn ſupra dictū eſt. iiij ca. Efficaciſſimū argumentū ad ꝓbandū veritatē excedentē naturaleꝫ facultatē intellectus ſunt opa miraculoſa. ⁊ tn̄ illis nō credebant: cum tn̄ fierent ad declarationē deitat᷑ ipſiu xp̄i Cauſa autē incredulitatis eorum ſubdit᷑ cū d᷑ (Sed vos non creditis. q꞉ nō eſtis ex ouibꝫ meis) .i. mansuetes ⁊ humiles: ſed ſupbia ma ligni. ⁊ ideo dei iudicio excecati. Cōſiderandū ꝙ in hac r̄nſione xp̄s nō dixit expreſſe ſe eſſe xp̄m quē querebant: ſed dixit aliq̄d equiualens vel maius: ut reſponderet veritateꝫ ⁊ excluderet calumnie maliciaꝫ (Oues mee) Hic ɔſeq̄nter oſtendit diſcipuloꝝ ſuorum benignitatē dicēs

Oues mee) .i. humiles quibꝫ reuelatᷣ
veritas. ut habetᷣ math. xi. (Vocẽꝫ
meã audiũt) credẽdo corde. ⁊ obediẽ
do ope (Et ego cognoſco eas) nõ ſo
lum noticia viſionis ſed etiã appro
bationis ad vitã eternã (Et ſequũ
tur me) hic in pñti per grãm. ⁊ i fu
turo p glãm. Ideo ſequitᷣ (Et ego
vitã eternã do eis. ⁊ non peribunt
in eternũ) Loquitᷣ enĩ hic de illis q̃
ſunt oues eiꝰ non ſolũ ſm preſentẽ
iuſticiã: ſed etiã ſcd̃m predeſtinacõ
nem diuinã que fruſtrari non põt
(Et nõ rapiet eas quiſq̃ de manu)
p violentiã. qd̃ pbat tali rõne (Pr̃
meus qd̃ dedit mihi maius omĩbꝫ
eſt) .i. ipſa deitas quã habeo a prẽ
que oĩa excedit in infinitũ (Et neõ
põt rape de manu patris) Cum enĩ
ſit infinite potentie nihil põt ab eo
auferri p violentiã (Ego ⁊ pr̃ vnũꝫ
ſumꝰ) in virtute ⁊ potẽtia. ſic̃ in dei
tate ut predictũ eſt. g̃ nemo põt ra
pere oues de manu mea. Notandũ
aũt q̇ ex h̃ verbo ſaluatoris. ego et
pater vnũ ſumus excludunᷓ duo er
rores ↄtrarij circa articulũ ſciſſime
trinitatꝰ Sabellius enĩ poſuit in dõ
vnitatẽ pſone ſicut ⁊ eſſentie. ⁊ h̃
remouetᷣ cũ dicitᷣ (Ego ⁊ pr̃ vnũ ſu
mus) Si enĩ pr̃ ⁊ filiꝰ eſſent vna per
ſona dixiſſet ſum in ſingulari. Arri
us autẽ econtrario poſuit diuiſitatẽ
eſſentiaꝝ ſicut ⁊ pſonaꝝ. ⁊ h̃ exclu
ditᷣ p hoc qd̃ dicitᷣ hic (vnũ) Si enĩ
pater ⁊ filiꝰ haberẽt diuiſas eſſenti
as: non diceret vnũ neutraliter ſed
plura (Suſtulerũt ergo) Hic ↄſeq̃ntᷣ
oñditur malignitas iudeoruꝫ in fa
cto. Et diuiditur in tres. q̄ꝛ primo
xp̃s refrenat eoꝝ ſeuiciã. ſcd̃o exclu
dit impoſitã ſibi blaſphemiã. ibi.
Rñderunt iudei. tercio fugit ꝓptᷣ eo
rum obſtinatã maliciã. ibi. Que
rebant ergo. In prima igitᷣ parte
dicitᷣ ſic (Suſtulerũt lapides iudei:
ut lapidarent eũ) Moti liuore inui
die: non amore iuſticie abſq; legis
ordine ut ſupradictũ fuit in caſu ſi
mili. viij. ca. (Rñdit eis ihesus) dr̃

citer eos reprimendo (Multa bona
opa oñdi vobis ex prẽ meo) .ſ. veri
tatẽ docendo. infirmos curando ⁊ a
lia miracula faciendo (ꝓpter qd̃ eo
rum opꝰ me lapidatꝰ) cum tñ ex h̃
me honorare deberetis (Rñderũt) Hic
ↄſeq̃nter excludit blaſphemiã ſibi
impoſitã. Et diuiditᷣ in duas. q̄ꝛ p̃
mo hmõi blaſphemia imponitᷣ. et
ſcd̃o excluditᷣ ibi. Rñdit. In prima
ergo pte dicitᷣ ſic (Rñderũt iudei di
centes. Nõ de bono ope lapidamꝰ
te: ſed de blaſphẽia) In dictis eorũ
pꝫ ↄtradictio. q̄ꝛ loquebantᷣ ſicꝰ fu
rioſi. Teſtificantᷣ enĩ eũ facere bona
opa in miraculis cũ dicũt (Non de
bono ope) .ſ. qd̃ facis. ⁊ tñ dicũt eũ
blaſphemũ cum ſubditᷣ (Sꝫ de blaſ
phemia) Iſta enĩ ſunt incõpoſſibi
lia. q̄ꝛ miracula xp̃i fiebãt ad teſti
moniũ bonitatꝰ eius ⁊ iõ cũ eẽnt h̃õ
opa ⁊ diuina nõ poterãt fieri ad te
ſtificandũ aliqd̃ falſuꝫ. qd̃ tñ eſſet
ſi ille eſſet blaſphemus ad cꝰ teſtio
niũ fierẽt. Iſta autẽ cecitas in eis
ꝓcedebat ex eo q̇ ſolũ humanã na
turã in xp̃õ ↄſiderabant. idõ ſubditᷣ
(Quia tu hõ cum ſis facis teipſũ de
um). (Rñdit eis) Hic ↄñr iſtus ex
cludit crimen blaſphemie ſibi im
poſitũ. Et hoc duplr̃. Primo exclu
dit illud p ſcripturã. ſcd̃o p rõnem
ibi. Sic nõ facio. Circa primũ ſcien
dũ q̇ ſacᷓ ſcriptura cũ ſit a dõ inſpi
rata non põt eſſe falſa. Ipſa autꝫ
attribuit deitatẽ hoĩbus ſcĩs ⁊ ꝓphe
tis. ⁊ ipſi xp̃õ. aliter tñ. q̄ꝛ deitatꝫ
pticipatiue tm̃ attribuit alijs a xp̃õ
Sicut iudices locũ dei tenẽtes dicũᷓ
dij. exo. xxij. Dñs domus applicabi
tur ad deos. Et ibidẽ. dijs nõ detra
hes ⁊cꝰ. xp̃õ autẽ attribuit deitatẽ p
prie dictã ſm q̇ hẽtur Iheré. xxiij.
Ecce dies veniunt dicit dñs: ⁊ ſuſci
tabo dauid germen iuſtuꝫ. ſeq̃tur
poſtea. h̃ eſt nomẽ qd̃ vocabunt eũ
dñs iuſtus nr̃. ⁊ vbi habemꝰ domi
nus: ponitᷣ nomen dñi tethragra
maton in hebreo. quod nullo mo
do attribuitᷣ alicui niſi deo vero. idõ

pꝫ ꝙ ſicut ſcriptura veteris teſtamē
ti attribuit alijs a xpō deitatē ꝑticiꝑ
patiue dictā: ita ipſi xpō deitatē ꝓpe
dictā. Scōm hoc igiť exponenda eſt
lrā (Rn̄dit ihs eis) declarādo ſe non
eſſe blaſphemū dicendo ſe eſſe deuꝫ
vel dei filiū naturalem qđ idem eſt.
qđ ꝓbat per ſcripturā dicens (Nō
ne ſcriptū eſt in lege veſtra. q2 ego
dixi dij eſtis). hoc habeť in pſalmo
lxxxj. a đ2 de iudicibꝫ a ꝓphetis. ideo
ſubdiť (Si illos dixit deos) ꝑticipa
tiue (ad quos ſermo dei factus eſt)
ſicut fuerūt ꝓphete a iudices (a non
pōt ſolui ſcriptura) .i. pōt dici ꝙ ɔti
neat falſū (Quem pater ſanctifica
uit a miſit in mundū) .i. meipſum.
(quē ſanctificauit) .i. ſanctū generā
uit ab eterno ſcđm deitatē. vel (ſan
ctificauit) .i. plenitudine gratie ad
impleuit quantū ad humanitatē.
(a miſit in mundū) ad ſaluanduꝫ
ipſū. ſicut erat ꝑ ꝓphetas predictū.
(Et vos diciť q2 blaſphemas. q2 di
xi filius dei ſum) q. d. irronabiliť loq̄
mini. q2 ſcptura ſacra que ſolui nō
pōt expreſſe loquiť de diuinitate mea
ut pꝫ per predicta (Si nō facio) Hic
ɔn̄r excludit crimē blaſphemie ſibi
impoſitū ꝑ vōem. Circa qđ ſciendū
ꝙ omnia denominanť ꝓprio opere
ut hetur. iiij. metheoro. ideo ꝑ ꝓpriā
opationē certificamur de natuā rei
Xp̄s aūt faciebat opa diuinitatis
ꝓpa. ſ. miracula totā facultatē crea
ture trāſcendētia a etiā v̄tute ꝓpria.
q2 non ſolū faciebat illa: obſecrādo
diuinā potentiā ſed aliqn̄ impan
do. Ex quo ɔcludiť ꝙ in eo vere erat
natura diuina. a per ɔn̄s non erat
blaſphemꝰ dicendo ſe eſſe deū vel dei
filiū. a hꝰ ē qđ diciť (Si nō facio ope
ra patris mei ⁊c̄) idō ɔcludit ex ope
ribꝫ (vt cognoſcatis a credatiſ q2 pa
ter in me ē a ego in pr̄e) inquantuꝫ
eſt vna natura amboꝝ. ſicut et vna
opatio (Querebant ḡ) Hic ɔn̄r po
niť fuga xpi ꝓpter eoꝝ obſtinatam
maliciā. q2 nec verbis eiꝰ nec opibꝫ
inducebanť ad credendum: ſed tan

ꝙ obſtiati querebāt eum apprehen
dere ad occidendū. (Et exiuit de ma
nibꝫ eoꝝ) virtute diuīa trāſiens per
ipſos. ſicut ſupra dictū fuit. viij. c.
(Et iteꝝ abijt trās iordanē in eum
locū vbi erat iohes baptizans pri[m]
a manſit illic) .ſ. ad tpus. ut popu
li venientes ad ipſū: recordarenť de
teſtimonio iohis qui dixerat de eo
Ecce agnus dei. Et de teſtimoīo dei
patris cuius vox audita fuerat ī ba
ptiſmo xpi. Hic eſt filius meꝰ dile
ctus. a ſic habita collacōe priorū a
nouiſſimoꝝ ɔfirmarenť in fide ipſiꝰ
Ideo ſequiť (Et multi venerunt ad
eū) credentes (a dicebant). in argu
mentū ſue fidei (Quia iohes ſignū
fecit nullū) Signa enī reſeruabātur
xpō ſicut pn̄cipaliori: tn̄ ꝓpter ſācti
tatē vite credebant iohāni. Et q2 in
xpō videbant dictū eius impleri. iō
ſequiť (Omnia autē quecūq3 dixit
iohes de eo vera erant) a ɔcludiť fru
ctus huiꝰ collationis cū diciť (Mul
ti crediderunt in eum) Circa predi
cta in hoc capitulo queriť vtrū lici
tum ſit paſtori eccleſie in pſecutiōe
fugere. Et arguiť primo ꝙ ſic. Q2
aliqui ſancti leguntꝰ hoc feciſſe. ſicut
thomas canthuarienſ. fugit de an
glia tempe pſecutionis ſue eccleſie
qđ non feciſſet niſi licitū fuiſſet. er
go ⁊c̄. Itē ſaluator dixit aplis ma
th. x. ca. Si vos pſecuti fuerint in v
na ciuitate: fugite in aliā. Et videre
tur ꝙ fugere tempe pſecutōnis nō
ſolū ſit licitū: ſed etiā meitorium: cū
ſaluator diſcipulos ad hoc horteť.
Contrariū arguitur ꝑ hoc quod in
hoc capitulo dictū eſt. Mercenariꝰ
a qui nō eſt paſtor vidit lupū veni
entē a dimittit oues a fugit. Quod
exponēs gregorius dicit ꝙ ille qui
fugit tempore pſecutionis: merito
perdit meritum paſtoris. quod nō
eſſet verum: ſi fugere eſſet ſibi licitū
Reſponſio. Dicendū ꝙ nomine lu
pi venientis ſuper oues aliquādo
intelligitur dyabolus ꝑ temptatio
nes fideles infeſtans. aliquando

hereticus per falſam doctrinā corrū
pens. aliqñ tirannus violentia at
morū ꝑſequēs. Si primo ⁊ ſcđo mō
accipiat' lupus: nō eſt licitū paſto
ri fugere. qꝛ cum talibꝫ lupis non ē
reſiſtendū corꝑalr: ſed magis ſpū
aliter ꝑ deuotā orōem ⁊ ſanctā pre
dicacōem ⁊ doctrinā. Et ideo per ta
lia ē eis ſtatī viriliter reſiſtendum
Aliter eñ ſi daret' eis ingreſſus nō
reſiſtendo: accideret maius ꝑicutū
ꝓpter qđ dic̄ beatus iacobꝫ. iiij. ca.
Reſiſtite diabolo ⁊ ipē fugiet a vobꝫ
Et idē poſſꝫ dici de heretico. qꝛ fugit
illū qui ꝑ ſanā doctrinā detegit ipſi
us falſitatē. ꝓpter qđ ſimon magꝰ
fugiebat petrū de ciuitate in ciuita
tem. ut dicit' in itinerario clemētis
Si accipiat' lupꝰ tercio mō tunc eſt
diſtinguendū Qꝛ aut ꝑſecutio per
ſonalis eſt. aut cōis. Si ꝑſonalis:
ita ꝙ eſt ꝯtra paſtorē tm̄ ⁊ nō ꝯtra
gregē ſibi ꝯmiſſum: tunc paſtori ē
fugiendū. nec tunc dimittit gregē
in ꝑſecutione. qꝛ tunc ꝑſecutio nō
eſt ꝯtra gregē ut dictū ē. ⁊ hoc mō
paulus apl's fugit de damaſco. ut
habet' actu. ix. Si autē ſit ꝑſecutio
cōis ꝯtra gregē ⁊ paſtorē: ad hꝫ di
ſtinguendū eſt. qꝛ aut eſt vnꝰ ſolꝰ
paſtor: aut multi. Si vnus tm̄: nō
ē ſibi licitū fugere ⁊ gregē dimittē
Qꝛ ſic eſſet mercenariꝰ ⁊ nō paſtor
ſcđm ꝙ dicit ſaluator Si autē ſunt
multi paſtores quibꝫ eccīa alibi in
digeat: tunc aliq̄ dn̄t remanē ⁊ alij
fugere: ut ſic grex remanēs in illa
eccīa ſufficienter cuſtodiat'. ⁊ vtili
tati eccīe de alijs ꝓuideat'. et ſi non
poſſit determinari de ꝯmuni ꝯcordia
vel alia ꝯuenienti via q̄ remaneāt
⁊ qui fugiant: poſſent ſup hꝫ inuo
cata ſpūſſancti grā ſortes mitti. ſꝫ
ꝙ dicit aug'. in ep'la ad honoratū.
Si inter dei miniſtros ſit diſcepta
tio qui eoꝝ tempe ꝑſecutionis ma
neant ne morte omniū eccīa deſera
tur. ſi hec diſceptatio aliter non po
tuerit terminari quantū mihi vide
tur. q̄ maneant ⁊ qui fugiāt: ſorte
legendi ſunt. Ad primū dicendū
ꝙ ſancti fugierūt in caſibꝫ licit' pre
dicto mō. Vnde in legenda ſci tho
me dicit' ſic ꝙ in principio ꝑſecucō
nis fugit. qꝛ nondū innotuerat ad
plenū cā eccleſie: ⁊ ꝑſonalis ꝑſecu
tio videbatur. Eodem mō dicēdū ē
ꝙ ſaluator hortat' diſcipulos fugē
in caſibꝫ licitis predcīs

Capitulū Vndecimū.

Erat quidā languēs) Poſt
ꝙ euangeliſta oñdit in xpō
virtutē viuificatiuā ex eius
verbo. Hic ꝯſequenter hoc idem oñ
dit ſenſibili ſigno in mortuo virtu
te eiꝰ reſuſcitato. Et diuidit' in tres
Quia euang'la primo deſcribit in
firmitatē lazari incurabilē. ſcđo eiꝰ
mortē indubitabilē. ibi. Ut ergo
audiuit. tercio eius ſuſcitacōm mi
rabilē. ibi. Ihs autē ut vidit. Pri
ma in duas. qꝛ primo eius infirmi
tas deſcribit'. ſcđo xpō nunciatur.
ibi. Miſerūt ergo. In prima ergo
pte dicit' ſic (Erat autē quidā lan
guens) Ex quo pꝫ incurabitas illi
infirmitatis via nature. infirmitas
eñ curabilis nō dicit' ꝓprie lāguor
(lazarus) .ſ. noīe (a bethania) no
men ē ville in qua erat infirmꝰ (de
caſtello marie ⁊ marthe ſororꝝ eiꝰ)
qꝛ predcā villa erat illud caſtꝝ in
quo manebāt iſte dn̄e cū lazaro eo
rū fratre. Et qꝛ multe mulieres vo
cabant' noīe marie. idō ad diſting
uendū iſtā ab alijs ſubdit' (Maia
aūt erat q̄ vnxit dn̄m vngēto) Vtꝝ
autē hec maria fuerit illa peccatrix
de qua ſcribit' Luce. vij. q̄ lauit pe
des dm̄: ⁊ vnxit vngento: ſci varie
loquunt'. Iheronimꝰ autē ⁊ criſo
dicunt iſtā fuiſſe aliā. vnde illa di
cit' peccatrix. hec ſancta ⁊ honeſta ⁊
ꝓpter hꝫ nomen illiꝰ luce. vij. tacet'
Iſtius aūt nomē hic exprimit'. et
dicunt iſti ꝙ ambe mulieres fecerīt
ſimile: ſed illa fecit hoc ex peccato
rum ſuorū ꝯpunctione. iſta aūt ex
deuotione. Greg'. ⁊ aug'. de ꝯſenſu

euangeliſtaꝝ dicunt ↄtrariũ· Dicit tñ auguſtinꝰ ꝙ iſta maria bis vnxit dñm ex h loco ſumens argumentũ qꝛ hic dicit ꝙ vnxit loquẽdo de preterito· ⁊ ſeqñti· cap̃· ſimiliter dixit ꝙ vnxit caput dñi· Dicit igitur ꝙ prima vnctio fuit ex ↄtricõe quã lucas narrat ↄfuſe· ⁊ hic breuiter repetit Secũda autẽ fuit ex deuocõe que ſequenti ca· deſcribiꝛ· Conſuetudo etiam eccleſie tenet ꝙ eadẽ mulier fuit de qua narrat lucas tacito eius nomine· et que hic dicit ſoror lazari· nec mirũ· qꝛ officiũ eccꝉaſticũ a ſancto gregorio ordinatuꝫ eſt qui fuit huiꝰ opinionis (Miſerũt) Hic ↄſequent infirmitas lazari xpõ nunciatur p intñunciũ: ⁊ h eſt qđ dicit· (Miſerũt ergo ſorores) curacõꝫ fratris deſiderãtes (ad eũ dicentes· dñe ecce quẽ amas infirmat)· Non dicunt veni· qꝛ amanti ſufficit neceſſitatẽ nunciare amici (Audiens aũt ihs dixit eis)·ſ· reſpondẽdo p nunciũ (Infirmitas hec nõ eſt ad mortem) nõ eſt p h intelligendũ ꝙ lazarus nõ fuerit mortuꝰ ut dixerunt aliq̃· qꝛ hoc eſſet deſtruere veritateꝫ euãgelij: cũ infra eodẽ capitulo dicat ſaluator: lazarus mortuꝰ eſt· ſed p tanto dicit hic· infirmitas nõ ẽ ad mortẽ qꝛ nõ tendebat ad mortẽ ibi ſiſtendo: ſed ꝓpter reſurrectionem ſequentẽ: ut inde glorificeꝛ deus p oſtenſionẽ ſue virtutis· ⁊ in xpõ declaret virtus deitatis· ideo ſequit (ſed pro gꝉa dei: ut glorificet filius dei p eaꝫ Diligebat autẽ ihs marthã ⁊cꝉ) Hoc addit ad oſtendendũ quare nõ oportuit ꝙ martha ⁊ maria irẽt ad xpm pſonaliter: ſicut fecit regulus de quo ſupra dictũ eſt· iiij· ca· qꝛ xꝰ erat familiaris lazaro ⁊ eius ſororibus· ⁊ ibi freqñter hoſpitabat (Vt ergo audiuit) Hic ↄſeqñr deſcribiꝛ mors lazari· Et diuidit in duas· qꝛ primo deſcribit hꝰ mortis expectaº ſcdõ expectate denũciatio· ibi· Deinde poſt hec· Circa primũ ſciendũ ꝙ xpus audita infirmitate lazari nõ

ſtatim iuit ad eũ: nẽ a iudeis eiꝰ miracula impugnãtibꝫ ⁊ virtuti demonũ ea imponẽtibꝫ poſſet dici: ꝙ illa infirmitas ⁊ mors ſequẽs fuiſſꝫ tñ ſcđm apparentiã ⁊ illuſionẽ factam a xpõ per artẽ magicã ⁊ h eſt qđ dicitur· (Vt ergo audiuit qꝛ infirmabatur: tunc quidẽ manſit in eodẽ loco) trans iordanẽ (duobus diebꝫ) expectando mortẽ lazari: ſic ꝙ eſſet quatriduanus anteꝗ̃ illuc veniret ad maiorẽ miraculi certitudinẽ (deinde poſt hoc) Hic ↄñr ponit mortis lazari denũciatio· in qua denũciatione ſaluator ſic ꝓcedit· qꝛ primo ꝓpoſitũ eundi in iudeã predicit· ſecundo cauſã ſubiungit· ibi· hec ait· tercio ad locũ predictũ puenit· ibi Venit itaqꝫ ihs· In prima ergo pte dicitur ſic (Deinde poſt h)·ſ· expectationẽ mortis lazari predictã (dixit diſcipulis ſuis· eamꝰ in iudeã iteꝝ) h autẽ predixit eis pret ↄſuetudieꝫ· qꝛ ſciebat eos inde terreri vt minꝰ iacula ferirent q̃ preuiderent (Dicunt ei diſcipuli) timentes in iudeã reuerti (Rabbi nũc q̃rebãt te iudei lapidare) h hitum eſt· ca· precedenti (⁊ tu iteꝝ vadis illuc)· q· d· nõ ẽ tibi nec nobis ſecuꝝ (Rñdit ihs) eos aſſecurando (Nõne· xij· hore diei ſunt) q· d· ſi voluntatẽ hebant tunc me lapidandi· modo tñ nõ facient· qꝛ mutato tpe põt volũtas mutari· Erat eñ ꝓuerbiũ apud iudeos ⁊ adhuc eſt apud nos ꝙ loquendo de mutatiõe ꝓpoſiti· diciꝛ· Xij· hore ſunt diei· ⁊ iõ ſaluator vſus eſt tali mõ loquendi Et oñdit vlteriꝰ ꝙ debent eſſe ſecuri d· (Si quis ambulat in die)·i· ſãcte ⁊ iuſte· vel aliter (in die)·i· mecum qui ſũ lux mundi faciens diẽ diuine gratie (nõ offendit)·i· ſecurus debet eſſe (Quia lucẽ huiꝰ mundi videt)·i· meipſum qui poſſum euꝫ ſaluare· vel aliter (lucem) id eſt iuſticiam ad quã attendit (Si autẽ ambulauerit in nocte)·i· ſine preſentia mea: vel ſine iuſticia (offendit)·id eſt debet ſuſtinere penam offenſe

debitam (q2 lux non ē in eo) .i. iuſti
cia. vel ego qui ſū lux. q. d. xp̄s. q̄
diu vobiſcū ſum p̄ntialiter non de-
betꝭ timere iudeos) q2 etiā in capcō
ne ſua ſuos diſcipulos ſaluauit di
cēs. Sinite hos abiē. ut h̄etur infra
xviij. ſed poſt mortē meā periculuꝫ
erit vobis inter iudeos ambulare.
(Hec ait) Hic oñr exprimit cauſā
quare volebat ire in iudeā ſcꝫ ꝑpter
lazari ſuſcitacōem. Et diuidiꝭ in .ij.
q2 primo denūciat mortē lazari: tñ
occulte. ſcdō exprimit eā manifeſte
ibi. Tunc ḡ ait. Circa primū dicꝭ
ſic (Hec) q̄ immediate predcā ſūt.
(Et poſt h̄ illis dixit. lazarus ami
cus nr̄ dor.) Mortē ei9 vocat dormi
cōem. q2 cito erat ſurrecturus (Sed
va. ut a ſom. ſuſci. illū) q2 iā facile
immo facili9 eſt xp̄ō ſuſcitare mor-
tuū q̄ alteri dormientē. Hanc cau
ſā ſui itinerꝭ dixit ad aſſecurādum
diſcipulos. q. d. non dētis timē. q2
nō vado ad diſputandū cū iudeis ſi
cut añ: ſed ad lazaꝝ ſuſcitandum.
(Dixerūt ḡ diſci. ei9. dñe ſi dor. ſal.
erit) q. d. ex quo dormit ſignū ē ſue
curacōnis. nō ē ncēe q vadas illuc
Nondū em̄ erant ad plenū aſſecu
rati p verba xp̄i. nec miruꝫ. q2 adh̄
erant infirmi a impfecti (Dixe. au.
ih̄s de morte e9) eam exprimens p
dormicōem vōe predcā (Illi ꝟo pu.
q de dor. ſom. diceret) Sed vide2 mi
rabile q intellexiſſent xp̄m velle ire
tam longā viam ad excitandū hoi
nē de ſomno. Dicendū q2 adh̄ erāt
iudes a in timore poſiti ut pꝫ ex pre
dictꝭ. a idō male capiebant verba
xp̄i. Vel dicendū q xp̄s ꝯſueuerat
eis pabolice loq̄. a ideo neſciebant
q̄d p excitacōem a ſomno intellige
ret ſuſpicantes ne forte parabolice
loq̄retur (Tunc er.) Hic ꝯſequēter
exprimit mortē lazari manifeſte. d
(Lazarus mortu9 eſt a gaudeo) nō
de morte ei9 abſolute: ſed (ꝑpꝭ vos)
ut videntes eius reſurrectionē in fide
ꝯfirmemini vel ſic (a gaudō) .ſ. (q2
non erā ibi) . nō ꝑpter me: ſed (ꝑpꝭ
vos) q2 ex p̄ntia mea mors e9 fuiſſꝫ
impedita cū mors locū habere non
debeat vbi ē vita. a p ꝯñs eius reſuſ
citatio nō eēt: que tñ ē vtilis vobis
(Dicit thomas qui dr̄ didimus) .i.
dubius (ad ꝯdiſciplos ſuos. eam9
a nos a moriamur cū eo) Iſte erat
magis timid9 q̄ alij. q. d. Expona
m9 nos periculo. vel ſm̄ alios dice-
bat hoc ex magna dilcōe q. d. meli
us ē nobis cuꝫ illo mori q̄ ſine illo
viuere (Venit itaqꝫ ih̄s). Hic oñr
agiꝭ de aduentu xp̄i ad lazaruꝫ. Et
diuidiꝭ in .ij. q2 primo agiꝭ de puē
tione. ſcdō de eius ſuſceptione. ibi.
Martha ḡ. In prima pte dicꝭ ſic
(Veīt ih̄s a inuenit eū in monumē
to iā quatuor dies hn̄tem) quatu
or dicit ad certitudinē mortis. q2 li
cet ſint aliq̄ infirmitates latētes q̄
bus videꝭ aliquis mortu9 ad tpus
hoc tñ non durat p quatuor dies.
Dicit etiā in monumēto .ſ. in terra
recluſus. q2 dato q fuiſſꝫ ibi poſit9
viu9: nihilomin9 in tanto tpe fuiſ
ſet ibi mortu9. (Erat autē bethaīa
iuxta iheroſolimā q̄ſi ſtadijs quin
decī) que valent leucā excepto vno
ſtadio. (Multi āt ex iudeis venerāt
de ihr̄lm ad mariā a marthā ut cō
ſolarenꝭ eas de fratre ſuo) tū q2 no
biles dñe erāt. tum q2 loc9 erat ſatꝭ
ꝑpe ut pꝫ ex dictis (Martha ergo)
Hic agiꝭ de xp̄i ſuſcepcōe. a primo
quo ad marthā. ſcdō quo ad mari
am. ibi. Et cū h̄ dixiſſet. Prima in
.ij. q2 primo xp̄us a martha deuote
ſuſcipiꝭ. ſcdō frīs ſuſcitatio ei pmit
titur. ibi. Dixit illi ih̄s. In prima
pte dicꝭ ſic (Martha ḡ ut aud. q2
venit ih̄s) Ipſa em̄ h̄ebat curā do-
mus. a idō primo nunciatus eſt ei
aduentus xp̄i p aliquē q̄ aduentū
xp̄i preuenerat (Occurrit illi) reue-
renter a deuote (Maīa aūt domi ſe
debat) cū iudeis q̄ venerant ad eas
(Dixit ḡ martha ad ih̄m. dñe ſi fu
iſſes hic: frater me9 nō fuiſſet mor
tu9) Ex quo appet q credebat ipſū
poſſe preſuare frēꝫ ſuū a morte: tñ

impfecte credebat. qꝛ videt̃ innuere
ꝙ nõ poſſet xp̃s tantũ abſens quã
tum pñs (Sed ⁊ nũc ſcio qꝛ quecun
qꝫ popoſce. a de. da. ti. deus) videret̃
p h̃ ꝙ nõ fuiſſet edocta plene de ei9
deitate. qꝛ nõ dixiſſet. quecũqꝫ popo
ſceris: ſʒ dixiſſet. quecũqꝫ iuſſeris fi
ent (Dixit illi ih̃s) Hic ſuſcitacõ fra
tris ſui ei pmittit̃ cũ dic² (reſur. fra
ter tuus) ſed illa intellexit hoc de re
ſurrectõe futura. idõ ſubdit̃ (dixit ei
mar. ſcio qꝛ reſur. in r̃ſurrectõe ⁊c̃)
Ex quo pꝫ ꝙ erat de ſecta phariſeo
rum quantũ ad h̃ ꝙ cõfitẽtur reſur
rectõem futurã: nõ de ſecta ſaduceo
rum q̃ hoc negãt (Dix. ei ih̃s) expli
cans intẽtionẽ ſuã de reſurrcõe fr̃is
ſui ꝓpinqua (Ego ſũ reſurrectio) .ſ.
cauſaliter. tum qꝛ reſurrectio xp̃i ẽ
cauſa nr̃e reſurrectõis tum qꝛ reſur
rectio genẽalis futura fiet v̑tute xp̃i
vocantis mortuos ad iudiciũ (⁊ vi
ta) p eſſentiã. ꝓpter qd̃ ſũ cauſa vi
te oĩbus viuentibꝫ ⁊ poſſũ dare vitã
mortuis. qꝛ qd̃ ẽ tale p eſſentiã eſt
cã oĩm alioꝝ q̃ ſunt p pticipacõem
ut habet̃ .ij. metha. (Qui credit in
me) ſicut predeſtinatus (etiã ſi mor
tuus fuerit) p lapſũ in pctm̃ morta
le (viuet) finalit̃ vita grẽ (Et omis
qui viuit ⁊ credit in me) fide forma
ta (nõ morietur ineternũ) .i. morte et̃
na: licet moriat̃ morte tpali ad ſol
uendũ debitũ nature (Credis h̃) nõ
petit h̃ quaſi ignorãs: ſed querens
ei9 ↄfeſſionẽ ad meritũ. qꝛ ore fit cõ
feſſio ad ſalutez. ut habet̃ roma. x.
(Ait illi. vtiqꝫ dñe). qꝛ p xp̃i verba
erat inſtructa in fide plen9 q̃ȝ ante
qd̃ pꝫ ex eius ſeqñti ↄfeſſione. in q̃
primo exprimit̃ ipſi9 xp̃i dignitas
ſacerdotalis ⁊ regia cũ dicitur (Ego
credidi qꝛ tu es xp̃s) .i. vnctus. Vn
ctõ aũt debeba² regibꝫ ⁊ ſacerdotibꝫ.
ſcdõ xp̃i diuinitas cũ dic² (filiꝰ dei)
.ſ. naturalis. tercio incarnacõis veri
tas cũ ſubdi² (Q: in hũc mundũ ve
niſti). nõ p loci mutationẽ: ſed per
carnis aſſũptionẽ (Et cũ h̃ dixiſſʒ)
Hic agi² de ſuſcepcõne xp̃i quo ad

mariã. qꝛ martha a xp̃o edocta: ſta
tim (abijt ⁊ vocauit mariã ſororem
ſuã) ut audiret bonos rumores q̃s
ipſa a xp̃o audierat (ſilentio) ꝓpter
iudeos pñtes: quorũ aliqui ↄtra ip
ſum machinabãtur: dicẽs. (Magi
ſter adeſt ⁊ vocat te) lʒ nõ ſit ſupra
expreſſũ ꝙ xp̃s vocaret mariã: tñ h̃
eſt credendũ. qꝛ nõ ẽ ꝓbabile ꝙ mr̃
tha in hoc mentiret̃: ſed ꝓpter breui
tatẽ euãgeliſta illud omiſit. qꝛ ſuf
ficit ex verbo marthe exp̃mere (Illa
ut audiuit: ſurrexit cito ⁊ ve. ad eũ)
ex magna deuocõe (Nõdum eñi ve
nerat ih̃s in caſtellũ ⁊c̃) oñdens ꝙ
ad miracula facienda nõ ſe ingere=
bat. ⁊ ut ex aduentu iudeoꝝ cũ ma
ria ad ipſũ: magis celebre ⁊ notori
um eſſet miraculũ (Iudei igi² ⁊c̃) ⁊
pꝫ lr̃a vſqꝫ ibi (.d. qꝛ vadit ad mo
numentũ vt ploret ibi) Credebãt ei
eam eſſe ſubito motã ex paſſiõe fra
tris ſui. qꝛ nõ audierãt verbũ mar=
the: ut dictum eſt (Maria vero cum
veniſſʒ vbi fuit iheſus: vidẽs eum ce
cidit ad pedes eius). qd̃ non fecerat
martha. Ex quo pꝫ ꝙ maria mag̃
amabat iheſum ⁊ reuereba² (⁊ dixit
ei. Dñe ſi fuiſſes hic ⁊c̃) exponit̃ ſic
ſupra (Iheſus ergo) Hic cõſequen
ter agit̃ de lazari ſuſcitacõe. Et diui
ditur in duas ptes. qꝛ primo poni
tur ſuſcitationis actus. ſcdõ ſequẽs
effectus. ibi. Multi ergo ex iudeis.
Prima ĩ tres. qꝛ primo deſcribitur
affectio xp̃i ad lazaꝝ. ſcdõ ſequẽs in
de murmuratio iudeoꝝ. ibi Dixe. g̊.
tercio xp̃s ſuſcitat mortuũ. ibi. Ihe
ſus g̊ rurſũ ⁊c̃. Affectio xp̃i ad laza
rum oñdit̃ primo ex ſigno cũ dicit̃
(Ih̃s g̊ ut vi. eã plorantẽ ⁊ iudeos
q̃ venerãt cũ ea plo.) ex morte ami
ci (infremuit ſp̃u ⁊ turbauit ſeipſũ)
Fremitus cõſurgit ex indignacõe.
Iſte eñi xp̃i fremitus ꝓcedebat ex i
dignacõe eius ↄtra dyabolũ. per cu
ius ſuggeſtionez mors intrauit in
mũdũ: quẽ cẽãt cito debellatur9. tur
batio ãt illa ꝓcedebat ex ↄpaſſiõe la
zari ⁊ ſoroꝝ eius. Sciendũ tñ ꝙ iſte

paſſiones a ↄſimiles non fuerūt in
xp̄o vitioſe: ſꝫ magis v̉tuoſe. qꝛ non
erāt preuemētes iudiciū rōis ſꝫ ma
gis ſeqn̄tes a p ipſū excitate. ſicut di
cit pħs. iiij. ethi. qꝫ paſſio ire excita
ta p virtutē fortitudīs adiuuat ad
actū ei9 forti9 exequendū. Scdō oñ
di² affectio xp̄i ex verbo cū dic̄ (Vbi
poſui. eū ac̄) Tercio ex facto cū ſub
dit (Et lacrimatus ē iħs) ex pieta
te vidēs locū ſepulture. P hoc etiā
oñdit veritatē humane nature. Pa
ris eī periculi eſt diſcredere verā hu
manitatē in xp̄o ſicꝫ deitatē. Et idō
vbi xp̄s oſtendit ſuā deitatē: adiū
gebat aliq̄ ad declarandū ſuā hūa
intatē a conuerſo. a hoc pꝫ in eius
natiuitate: qn̄ iacēs in preſepio ut
homo infirm9. ſtellā fecit radiare ī
celo ut de9. Similr̄ in paſſione qn̄
ipſo moriente ex natura paſſibili:
ſol obſcurat9 ē inuiſibili v̉tute dei.
hoc ſimilit̄ in ſuſcitacōe lazari q̄tri
duani: qꝺ erat maxime virtutꝭ: tur
batus ē a fleuit ad declarandū veri
tatē humanitatꝭ (Dixerūt) Hic ex
effectu xp̄i oñditur ſequēs murmu
ratio. Judei eñ viderūt ipſū triſtaī
a p ↄñs arguebant qꝫ mors illa cō
tra xp̄i voluntatē ſimplr̄ accidiſſet
qꝛ triſticia ē de hijs q̄ nobis nolen
tibꝫ acciderūt ut dicit augꝰ. xiiij. de
ciui. a p ↄſequēs ↄcludebāt qꝫ non
potuiſſꝫ lazarꝫ preſeruaſſe a morte.
a hoc eſt qꝺ dicit̄ (Dixerūt ḡ iudei
Ecce quō amabat euꝫ) qꝛ videbant
euidēs ſignū: innuētes p hoc qꝫ li
benter ſi poſſet preſuaſſet eū a mor
te. a ex hoc vlteri9 miraculū de ceco
nato illuīato volebāt ānihilare a ī
aliū retorq̄re dicētes. (Nō poterat
hic qui aperuit oculos ceci nati fa
cere. ut hic nō moreret̄) q. d. Ex q̊
non pōt hoc: nec illud potuit: nec fe
cit. Iſti nō expectabāt ſufficient̄: ſꝫ
iudicabant an̄ temp9. qꝛ xp̄s pl9
fecit. Plus eñ ē mortuū ſuſcitare:
q̊ mortē infirmantꝭ impediē (Iħs
ḡ) Hic ↄſequent̄ ponit̄ lazari ſuſci
tatio. Et ponunt̄ hic quiqꝫ p ordi
nē facietia ad miraculi certitudiēꝫ
a magnificentiā. ptes ptēbunt in
pſequendo. Primū ē deſcriptio ſe
pulchri qꝺ erat ſpeluca cauata in
rupe magna a pfunda: ita qꝫ pote
rant poni plura ibi corpa ſcꝫ corpa
eorꝫ qui fuerūt eiuſdē pentele. Vn
de frequent̄ dicit̄ in libro Re. Sepl̄
tus ē in ſepulchro patrū ſuorꝫ. Sic
igit̄ erat factū ſepulchrꝫ lazari: a de
ſup grandi lapide claudebat̄ Ex q̊
pꝫ vera mors lazari. qꝛ ſi fuiſſet ibi
poſitus viu9 a ſan9: infra quatridu
um fuiſſet mortu9 ex loci corruptio
ne. a hoc eſt qꝺ dicit̄ (Iħs er. rur
ſum fremēs in ſemetipō) Indigna
tus ↄtra maliciā iudeorꝫ de factꝭ ſu
is iniq̄ murmurantiū. Et tal̄ indi
gnatio eſt v̉tuoſa. qꝛ ſicut ad vir
tuoſū ptinet applaudere bona ita a
indignari cōtra malū (Veit ad mo
numentū) Dicit̄ eñ ſepultura mo
numentū quaſi monēs mentem qꝛ
monet viuentes ut precogitēt mor
tem (Erat autē ſpelunca rc̄) mō p̄
dicto facta (Ait iħs) Hic po² ſcd̄m
.ſ. lapidis amotio cū dꝛ (Tollite la
pidē. Dicit ei martha ſoror ei9 qui
mortu9 fuerat. dñe iam fetet) q. d.
Licet aliqn̄ ſuſcitati ſint mortui re
cent̄: tn̄ qꝫ iā quatriduan9 ex feto ē
ſolut9 reſuſcitet̄ non ē ſic auditū. a
hoc verbū videt̄ pceſſiſſe ex admiā
tione marthe et ei9 ignorantia. q̊a
eiuſdē virtutꝭ eſt ſuſcitare mortuū
vtroqꝫ mō. ideo ſeq̄tur (Dixit ei ihe
ſus) corrigēdo ei9 dictū (Nonne di
xi tibi quō ſi credideris videbis glaꝫ
dei) .i. glorioſā eius virtutē in ſuſci
tacōe fratris ſui (Tule. er. lapi) ad
preceptū xp̄i (Iħs aūt) Hic po m²
terciū ſcꝫ xp̄i orō in lazari ſuſcitacō
ne qꝺ facit ad declaracōēꝫ miraculi
Qꝛ iudei xp̄o impōebāt qꝫ faciebat
miracula v̉tute demonis. qꝺ oñdi²
falſū p hoc qꝫ in faciēdo orat deū. et
h̄ eſt qꝺ dꝛ (Iħs aūt ele. ſur. ocu)
ut oñderet nobis formam orādi q̄
eſt per eleuationē mentis in deum
(Dixit. pat̄ grās tibi ago quomō

audi. me) Deꝰãt pr̃ celeſtis magꝉ̃ri
centiſſimꝰ ẽ ⁊ iō ex grãꝝ actōne de
preteritꝭ ad preſtãda bñficia ſeqñ
tia ꝓuocatꝰ. h̃ eñ eſt ꝓpriũ magni
fici. ut h̃etur. iiij. ethi. (Ego ſciebã
qꝛ ſꝑ me audis) In hijs eñ q̃ xp̄s
abſolute volebat: deliberatia volun
tate ↄformabatꝰ diuine volũtati. ⁊
ſic exaudiebatꝰ Sciendũ tñ ꝙ oraċ
pr̃em ↄuenit xp̄o rōe hũanitatis ĩ
qua ẽ minor pr̃e. nō aũt rōne diui
nitatis in q̃ eſt ei equalis (Sed ꝓpꝰ
eos q̃ circũſtant dixi ut credant. qꝛ
tu me miſiſti) Multi eñ ex eis dice
bant ꝙ in beelzebub faciebat ſigꝫ.
q̃ꝰ remouebat ↄformando volunta
tem ſuã volũtati diuine (Hec cũ di
xiſſet) Hic ponitꝰ quartũ .ſ. lazari vo
catio cũ dr̃ (Hec cũ dixiſſꝫ vo. mag.
cla. la. ve. foras). h̃ facit ad declara
tionẽ miraculi. qꝛ ſi dixiſſꝫ in ſilen
tio poſſent dicere adũſarij ꝙ verba
magica dixiſſꝫ vel interpoſuiſſet. ꝑ
h̃ etiã tollitꝰ error eoꝝ q̃ dicebãt aĩ
mas defũctoꝝ latitare in ſepulch̃s
⁊ ideo clamauit ih̃s voce magna in
ſuſcitacōe lazari q̃ſi aĩam reuocanſ
a longinq̃. ſ. ab inferno: ut ad cor-
pus rediẽt (Et ſtatĩ) Hic poꝰ quin
tum. ſ. lazaĩ ſuſcitatio cũ dr̃ (Et ſta
tim ꝓdijt q̃ fu. mor.) qꝛ virtus diui
na opatꝰ in inſtãti (ligatus ma. et
pe. inſti. ⁊ fa. eius erãt ſuda. liga.)
Hic declaratꝰ ṽtus diuina nō ſoluꝫ
ſuſcitãdo mortuũ: ſꝫ etiã faciẽs exiẽ
ligatũ. ꝑ h̃ etiã appꝫ certitudo mi
raculi: inquantũ exiuit lazarus eo
mō q̃ fuerat in ſepulch̃ poſitus (di
xit eis ih̃s. ſoluite eũ). h̃ precepit a
lijs: licꝫ poſſet facere ꝑ ſeipſuꝫ: ut ac
cedẽtes de ꝓpe ⁊ tangẽtes ex viſu et
tactu eẽnt teſtes miraculi efficaci
ores: ſicꝰ ſupra dictũ ẽ de amocōe la
pidꝭ (⁊ ſini. abi) ut oñdaꝰ vere ſuſci
tatꝰ ⁊ nō fãtaſtice ꝑ opa vite cuiuſ
modi ẽ ambulatio ⁊ ↄmeſtio ⁊ ↄſilĩa
a. ideo ꝯ. dr̃ ſeqñti. ca. ꝙ lazarꝰ erat
vnꝰ de diſcũbentibꝫ (Multi ḡ) Hic
poꝰ ſuſcitacōnis effectus dupl'r Pri
mo quo ad pñtes. ſcd̄o quo ad ab

ſentes. ibi Colle. ḡ. Effectus mira
culi circa pñtes oñditur ex h̃ ꝙ vi-
ſo predcō miraculo multi eoꝝ credi
derũt xp̄o. Nec mirꝝ qꝛ illud ſignũ
fuit ſine ṽtutis manifeſte oñſiuũ
q̃ nō pōt adeſſe ad teſtificandũ ali
q̃d falſũ. ⁊ h̃ dr̃ (Multi ḡ ꝛc̃) ⁊ ptꝫ
ſequiꝰ (Quidã aũt ex ipſis abi. ad
pha. ⁊ dixe. eis q̃ fe. ih̃s). Dicũt do
ctores aliq̃ ꝙ hoc fecerũt bono zelo
moti: volentes ex miraculo viſo re
frenare irã eoꝝ ↄtra ih̃m tanq̃ irrō
nabilẽ. Alij dicũt ꝙ male moti hꝰ
fecerũt qꝛ ſicut ex ſignis viſis boni
⁊ electi ↄuertuntꝰ ita freqñter mali
obdurãtur. ⁊ h̃ magꝭ videtꝰ ex litte
ra ſeqñti vbi agitꝰ de cõgregatione
phariſeoꝝ ad tractanduꝫ de morte
xp̄i (Collegerũt ḡ) Hic poꝰ effectus
ſuſcitationis lazari reſp cũ abſẽtiuꝫ
qꝛ audita ſuſcitacōe lazari ex ira et
inuidia moti fũt ad tractanduꝫ de
morte xp̄i. Et diuiditꝰ in tres. qꝛ p̃
mo poꝰ eoꝝ ↄgregatio. ſcd̄o ↄgrega
toꝝ dubitatio. ibi. Et dicebãt. ter
cio dubij determinatio. ibi Vnꝰ ex ip
ſis In prima ḡ pte dr̃ ſic (Collegerunt ḡ pontifices). q̃ erãt maioris
auctĩs ⁊ magis lrãti (⁊ phariſei) q̃
videbanꝰ pre alijs r̃ligioſi ex quibꝫ
factũ eoꝝ grauiꝰ erat. (ↄſiliũ). ſ. ad
uerſus ih̃m. h̃ nō ẽ ex textu: ſꝫ ſub
intelligitꝰ Circa h̃ notandũ ꝙ pon
tifices erant de tribu leui. phariſei
autẽ ꝑ magna pte erãt de tribu ſy
meon. qꝛ ex illa tribu habuit ortuꝫ
ſecta phariſeoꝝ. ideo in figuã huiꝰ
predictũ fuit geñ. penul. Simeon ⁊
leui frẽs vaſa iniq̃tatis bellãtia. in
ↄſiliũ eoꝝ nō veniat aĩa mea (Et di
cebant) Hicponitꝰ eoꝝ dubitatio:
q̃d facerent de iheſu. qꝛ habebãt rō
nes ad vtrãqꝫ ptem. Ex euidẽtia ei
miraculoꝝ cogebanꝰ dicere (qꝛ hic
homo multa ſigna facit) Et ex hoc
ſequitꝰ ꝙ erat ei magis credendũ q̃
moyſi. qꝛ moyſes non tot nec tan-
ta ſigna fecit: ⁊ maxime quãdo po
pulus ei p̃mo credidit: immo pau
ca. ut patet exo. iiij. ⁊ ſic habebãt

argumentū ad ipſū recipiendum a
honorandū tanꝙ verꝝ xp̄m: ſed ecō
uerſo arguebāt ad ꝯtrium dicētes.
(Si dimittim9 eū ſic oēs credent in
eū) ſcꝫ in xp̄m Et qꝛ xp̄o debaꝛ regi
men ſcꝫm ſcripturas q̄s male intelli
gebāt de tēpali regno. iō ex hoc vi
debaꝛ ſeq̄ ꝯtra impatorē romanuꝫ
rebellio q̄ tunc tpis dn̄abaꝛ eis. et
ħ videbaꝛ ꝓpinq̄ occaſio deſtructio
nis ciuitatꝭ a templi ꝑ ptātem ro-
mani imperij q̄ tunc erat maxima
Et iō ipſi nō hēbant aliquā virtu
tem reſiſtendi. a hoc ē qđ diciꝛ (Et
venient romani) in tāta fortitudīe
ꝙ nō poterim9 reſiſtē (Et tollent lo
cum nr̄m) .i. ciuitatē a templum (a
gentē) captiuando ꝓplm. a ſic pꝫ ꝙ
paſſio timoris ſubūtebat in eis iu
diciū rōnis (Vn9 aūt ex ipſis) Hic
po² dubij determinatio. Et diuidi²
in tres. qꝛ primo dubiū detꝰminaꝛ
ſcđō determinatio approbatur. ibi
Ab illo aūt die. tercio a xp̄o euitaꝛ
ibi. Jhus aūt iam palā Prima in
duas. qꝛ primo ponꝛ capphe deter
minatio. ſcđō h9 detꝰminacōis expo
ſitio. ibi. Hoc aūt a ſemetipſo. In
prima igiꝛ pte dici² ſic (Vn9 aūt ex
ipſis capphas noīe) nō ē de textu:
ſed intelligiꝛ nomē eius ꝓpter auto
ritatē ſui officij. Vnde ſubdiꝛ (Cuꝫ
eſſet pontifex anni illi9) Dn̄s autē
preceperat eſſe tm̄ vnū ſummū ſacer
dotē. a ꝑ totā vitā ſuā. quo moriē
te ali9 ſibi ſuccederꝫ. vn̄ a in morte
eius reuertebanꝛ fugitiui. Sed ꝓpꝛ
cupiditatē a ambicōem ſuā ſtatue
runt inꝛ ſe illi q̄ erant de gn̄e ſacer
dotali ut quolibꝫ anno vn9 eſſet q̄
illo officio fungereꝛ Aliā aūt rōeꝫ
aſſigꝫt ioſeph9 dicens ꝙ a tpe hero
dis aſcolonite q̄ auxilio romanoꝝ
occupauit regnū iudee ſacerdotium
cōiter vendebaꝛ a ſic ꝓpꝛ maius lu
crū tpale ſūmus ſacerdos freq̄nter
mutabaꝛ (Dixit eis) ꝓpter autori-
tatē officij ſic locutus ē dicēs (Vos
neſcitꝭ quicꝙ nec cogitatꝭ) q. d. pri
ma facie quilibꝫ intellcūs videre pt

ꝙ ad mortē h9 hoīs debem9 labora
re. Cui9 rō eſt. qꝛ bonū cōe magis
eſt eligendū ꝙ bonū pticulare. Si
aūt hō iſte dimittaꝛ bonū toti9 ꝓplꝫ
diſſipabiꝛ. ut pꝫ per predcā ſcđm
eoꝝ exiſtimacōem. a ſic ꝯcludit ꝙ
ſit agendū ad mortē xp̄i. etiam ſi
ex pte ei9 nō inueniaꝛ aliq̄ cauſa a
ħ eſt qđ diciꝛ (Expedit vobis ut v
nus hō moria²) etiāſi eſſet bonus a
iuſt9 (pro ꝓplo) .i. ꝑ ꝯſeruacōe po
puli (a nō tō gens peat) ſi māeat ī
vita Hic pꝫ manifeſte ꝙ paſſio in
uidie a liuoris ꝯtra xp̄m a paſſio ti
moris pdendi gentē a locū ſubūte
bant in eo rōnis iudiciū. qꝛ in nul
lo caſu licitū eſt inꝛficere innocētē
Pro hoc eñ nō pcuratur bonū cōe: ſed
magꝭ deſtruiꝛ ꝓpꝛ qđ dei iudicio fa
ctū eſt illud maluꝫ qđ credebāt per
mortē xp̄i euadere. ſ. deſtructiōeꝫ lo
ci a gentis quā ꝑ mortē xp̄i incur-
rerūt Qꝛ in penā h9 pcti romani ꝑ
titū a veſpaſianum locū a gentē de
ſtruxerūt anno. xlij. p9 paſſionem
xp̄i ſicꝫ fuerat a daniele ꝓphetiſatū.
ix. ca. a ciuitatē. a ſcūariuꝫ diſſipa
bit ꝓplꝭ cum duce venturo ꝛcꝭ a ſal
uatore predictū. luce. xix. videns ci
uitatē ſanctā ihrlm fleuit ſup illā
(Hoc aūt) Hic ponꝛ predcē deter
minacōis expoſitio. que quideꝫ ex
poſi° eſt iohis euāgeliſte oñdentꝭ
q̄liꝛ capphas pdictā determinati
onē ꝓtulit Cuius em̄ eſꝫ intētio ca
pphe dare ſolū cōſiliū de xp̄i morte
ꝓ tpalis periculi euaſione ciꝛ ꝓplm
iudeoruꝫ: tn̄ verbū eius ſic ſonabat
ꝙ xp̄us erat moriturus ꝓ gente a
ꝓplo. Et qđ ſic fuit ꝓlatū fuit ꝓphe
cia quodāmō de futuro ꝙ xp̄s erat
moritur9 ꝓ ſalute ſpūali nō ſolum
iudeoꝝ: ſed etiā oīm gentiū q̄ credi
turi erāt in ipſū. a hoc ē qđ dicitur
(Hoc aūt a ſemetipō nō dixit) ſcilꝫ
predictū verbū hoc mō ꝓtulit: ſed ꝑ
mocōem alteri9 (Sed cū eſſet ponti
fex anni illi9 ꝓphetiſauit) qꝛ ipō ig
norāte dictū ꝓpheticum ꝓtulit: non
rōe ſui meriti: ſed dignitatꝭ officij:

(q̄ iħs erat moriturus ꝑ gente). ſ.
iudeoꝝ q̄ multi de iudeis ſaluati ſūt
ꝑ ipm̄ (a nō tm̄ ꝑ gente ſua: ſed vt
filios dei) nō q̄ adħ eſſent filij dei a
ctu: ſed in potētia ad actū reducēda
q̄ erāt p̄deſtinati (qui diſpſi erāt)
ꝑ diuſos ritus gentiliū (ↄgregaret
in vnū). i. in vnā eccłiam ex iudeis ⁊
gētibꝫ ↄſtitutā vt eſſet vnū ouile ſi
cut eſt vnus paſtor. vt ſup̄ dictū ē.
x. c. ꝓpt̄ qd̄ geñ. penl̄. ca. dr̄ de xp̄o.
Ipē erit expectatio gentiū ñ ſoluꝫ
iudeoꝝ. Nec h̄ eſt ↄtra illud qd̄ dicit
ſaluator math. xv. Non ſū miſſus
niſi ad oues q̄ perierant domꝰ yſra
hel. q̄ ibi ſaluator loqͥ de ſua miſſi
one ad p̄dicandū in pſona ꝓꝑa. ꝓp
ter qd̄ apl̄s dicit ro. xv. Dico eī do-
minū iħm xp̄m miniſtꝝ fuiſſe cir-
cūciſionis. (Ab illo) Hic poͥ deter-
minationis capphe approbatio q̄
uis eſſet iniqua. q̄ oīs alij erant
affectati ad ꝓcurandū mortē xp̄i ſi
cut ⁊ ipſe ⁊ hoc eſt qd̄ dr̄ (Ab illo ḡ
die cogitauerūt vt interfi. iħm) Li-
cet eñ añ paſſionē habuiſſent volū
tatem interficiēdi ipm̄. vtꝫ ꝑ p̄dcā
tñ ex ↄſilio capphe diffinierūt h̄ ad
implere quāto citius poſſent (Iħs
aūt) Hic poͥ huiꝰ determinatōis
declinatio. nō eñ adh̄ erat tps paſ
ſionis xp̄i a deo p̄ordinatū. ⁊ iudei
querebāt occidere eū vt viſū eſt. ideō
receſſit ad tps ⁊ h̄ eſt qd̄ dr̄ (Iħus
aūt nō in palā ambulabat apd̄ iu
deos) Cuius eñ inter eos exñs poſ-
ſet eorū impetū refrenare. tñ voluit
ad tps latere ⁊ ſe occultare rōibus
p̄dictis ca. viij. ⁊. x. vbi ſil̄r agiͥ de
ſua occultatione (Sed abijt ī regio-
nem iuxta deſertū) vbi pauci de iu-
deis erāt (in ciuitate q̄ dr̄ effrem). q̄
cāt parua ⁊ paꝝ ꝓꝑlata (Et ibi mo
rabatur cū diſcipulis ſuis) vſq̄ ad
tps ꝓpinquū ſue paſſioni. (primū
aūt erat paſca iudeoꝝ) h̄ ſubdit ad
oſtendendū q̄ xp̄s paruo tp̄e ī illa
ciuitate ſe occultauit. quia ante pa
ſcha in ihr̄lm venit (Et aſcenderunt
multi iheroſolimā de regione) quia

tenebant̄ dē tota iudea ad ſolemni
tatem venire (ante paſca vt ſanctifi
carent ſeipōs). oroībꝫ ⁊ beneficijs
ad digne comedēdū agnū paſcha
lem. Et ſi hoc fiebat de agno figuā
tali multomagis ſe dꝫ hō ſanctifica
re orōībꝫ ⁊ bonis opibꝫ ad digne
recipiendū verū agnū immaculatuꝫ
corpus iħu xp̄i (Querebāt ḡ iħm)
vt audirent eius doctrinā de cuius
miraculis audierāt famā (⁊ collo-
quebant̄ adinuicē in templo ſtan
tes) q̄ mirabant̄ q̄ in tanta ↄgre-
gatione nō venerat ad docendū. ideō
querebant (Quid putatis q̄ nō ve
nit ad diē feſtū) ⁊ ſubdit euangeli
ſta quaſi reſpondēs queſtioni eoꝝ
(Dederāt eñ pontifices ⁊c̄) ⁊ patet
lrā. ꝓpter hoc eñ ab eis ſicut ingra
tis ⁊ obſtiatis receſſerat vſqꝫ ad tē
pus ſue paſſionis diſpoſitū. Circa
p̄dicta in hoc ca. querit̄ vtrum cap
phas vere fuit ꝓpheta. Et arguiͥ pri
mo q̄ ſic. quia balaam dicitur vere
ꝓpheta. vt habet̄ libro numeroruꝫ
xxiiij. ⁊ tamē fuit malus homo do-
num eñ ꝓphetie aliquādo malis ho
minibus ↄcedit̄. ergo malicia cap
phe non impedit in eo veritatē ꝓphe
tie. Itē in lrā dicit̄ hic. q̄ ꝓphetauit
q̄ iħs eſſet moriturus ꝑ gente ⁊ vt
filios dei qui erāt diſperſi cōgrega-
ret. ⁊ h̄ verbū euāgeliſte videͥ falſū
qd̄ nullo mō eſt dicendum niſi cap
phas fuiſſet vere ꝓpheta. Contrariū
arguit̄ ꝑ hoc q̄ ipſe dixit falſum di
cens illis qui de morte xp̄i tracta-
bant. Expedit vobis vt vnus homo
moriatur Mors eñ xp̄i non fuit ex
pediens illis qui eam ꝓcurauerunt
falſitas autem nō ſubeſt ꝓphetie. er
go ⁊c̄. Reſpōſio. dicēdum q̄ ad ra-
tionem veri prophete duo requirun
tur. Primum eſt q̄ habeat veraꝫ co
gnitōem de aliquo occulto. reſpcū
illoꝝ hoīm cū quibꝫ cōuerſat̄. ꝓpter
hoc dicit̄ ꝓpheta quaſi ꝓcul fans vt
ſupra dictum eſt. in quātuꝫ cog̊ſcit
ea que ꝓcul ſūt a cognitōe alioꝝ. ꝓ
pter qd̄ ſi alicui fiat apꝑitō indicās

aliquid occultū nō dicit ꝓpheta: ſi
illᵈ ſit ei ignotū. Sic pharao vidit
ſpicas deſignātes qualitatē futu-
roꝝ annorū. ⁊ nabugodonoſoꝛ ſta
tuā deſignantē mutabilitatē regno
rum. neutˀ tn̄ fuit ꝓpheta: ſ; ioſeph
⁊ daniel q̄ de illˀ occultˀ cogcōe; hūe
runt. ꝓpter qd̄ dicit dani. x. Jntel
ligētia opꝰ eſt in viſione. q2 nō pt
dici propħa ſine intellcuali cogni
cōe. Sola em̄ viſio imaginaria nō
facit prophetā ut viſū eſt. Scdō req
rit ꝙ illa cognitio fiat mediāte ſpi
ritu bono. Maligni ſpūs aliqn̄ re-
uelant hoībus ea q̄ ſunt aliȷ̇s occul
ta. nō tn̄ ex hoc dicunt vere propħe
ſed ſolū cum addicōe diminuēte. ſi
cut in ſacra ſcriptura dicūtur freqn
ter aliq̄ propħe baal. vel ꝓphete ex
celſoꝝ. Talis em̄ non dicit prophe
ta abſolute. ſic̄ nec hō mortuꝰ dicit
hō propt addicōem diminuentē.
ꝓphecia em̄ vera ꝯputat int ſpūſcā
dona. Cum g̊ querit de cappha. di
cendū ꝙ nō fuit vere propħa. q2 nl
lam cognitiōem habuit de ſecreto
dn̄ice paſſionis ꝙ eſſet futura pro
ſpūali ſalute humani gn̄is ſed tn̄
intēdebat dare cōſiliū de xp̄i morte
propt timorē romanoꝝ. Veruntn̄
ſm ꝙ hic dicūt criſoſ. ⁊ augˀ. ſpūs
ſanctꝰ in placōe ſui ꝯſilȷ̇ ſic mouit
linguā eius ꝙ ipō ignorāte verba
q̄ ꝓtulit ſignificabāt xp̄i mortē eē
futurā pro ſpūali hoīm ſalute. Nō
tn̄ pōt dici vere propħa: ex h ꝙ v̉bū
ꝓpheticū ignorans ꝓtulit. alio lin
guā eius ad hoc mouente. Sic̄ nec
aſina balaā pōt dici aīal rōnabile
ex h ꝙ v̉ba rōnabilia ꝓtulit. ut p;
nume. xxiȷ̇. q2 illa nō pceſſerit ex in
teriori ꝯcepcōe ſeu ꝓpa cognicōe: ſ;
magis ex diuina mocōe. ſm ꝙ ibi
dem dicit. Aperuit dn̄s os aſine ⁊c.
Licet em̄ capphas de morte xp̄i co
gitauerit. ⁊ alios p ſuū cōſiliu; ad
h inducere voluit qd̄ fuit ex ꝓpa cō
cepcōe ⁊ dyabolo h ſuggerente: ꝙ
tn̄ ꝯſilium ſuū ſic ꝓtulit ꝙ p verba
illa ſignificaret paſſio xp̄i ꝓ ſpūa

li hoīm ſalute. hoc nullo mō ab eo
fuit ut dictū ē q2 quantū ad h ſolū
v̉bū illud erat ꝓpheticū. idō p h nō
pōt dici propħa. Ad primū dicen-
dū ꝙ nō eſt ſimile de ipſo balaā.
q2 q̄uis fuit malꝰ: habuit tn̄ verā
cognicōem occultoꝝ ut ibidē dicit
Dixit vir cuius obſcuratꝰ ē oculus
q̄ viſiones omnipotētis videt. Cap
phas autē talem cognicōe; nō ha
buit ut viſū ē. ⁊ idō negat ab eo ꝓ
phecia: nō ꝓpter ſuā maliciā: ſed co
gnicōis defectū. Ad ſcdm dicendū
ꝙ verbū euangeliſte ē veꝝ ſi bene i
telligat. Nō em̄ dixit ꝙ capphas
eſſet propħa: ſed ꝙ ꝓphetiſauit. i. v̉
bum propheticū ꝓtulit: non tn̄ a ſe
metipō ſicut euanglˀa dicit: ſed ſpū
ſcō linguā eiꝰ ſic mouente: ipſo ig
norāte. propt qd̄ nō habuit v̉ē rō
nem ꝓphecie. Argumentū in ꝯrium
eſt ſoluendū. q2 ſicut dictū eſt cap
phas illud verbū ꝓtulit p mocōem
ſpūſſancti a quo nullū eſt falſū. et
ideo capphas dicēdo. Expedit vob
ut vnꝰ moriatur hō ⁊c. veꝝ dixit ſi bn̄
intelligatˀ ꝙ mors xp̄i quantū ē in
ſe fuit expediens oībus etiā illis q̄
de eiꝰ morte tractauerūt: q̄uis ali
qui eorū p ſuā maliciā eiꝰ vtilitatē
recuſauerūt. ſic̄ ⁊ aliȷ̇ pctōres in pec
cato mortali decedētes.

Capitulū duodecimū.

Jheſus g̊) Poſtq̄ iohes de-
clarauit diuinitatē xp̄i per
opera facta in eiꝰ vita. Hic
etiā declat p ea q̄ in eiꝰ morte facta
ſunt Et diuidit in duas. q2 primo
determinat de eiꝰ morte ⁊ paſſione. ſe
cundo de eiꝰ reſurrcōne. xx. ca. Vna
aūt ſab. Prima in duas. q2 primo
declat mortis xp̄i occaſionē. Scdō
ipſā mortē. xiiȷ̇. ca. Añ diem feſtū.
Circ̄ primū ſciendū ꝙ occaſio mor-
tis xp̄i fuit inuidia iudeoꝝ ex fama
⁊ glˀa xp̄i. Jō diuidit in duas. q2
primo deſcribit eiꝰ fama ſiue glori
ficatio ab hoīne. ſcdō a deo pr̄e. ibi
Nunc aīa mea tur. Prima in tres

ꝗ primo ponit glorificatio xp̄i ab
amicis familiaribꝫ· ſecũdo a turbis
vulgaribꝫ· ibi· Cognouit ḡ tur· ter
cio a gentilibꝫ· ibi· Erãt autẽ gen·
Pᵃ adhˀ in· ij· ꝗ pᵒ poˀ obſequiũ
xp̄i factũ ab amicis in gn̄ali· ſcdõ
a maria in ſpẽali· ibi Maria ḡ· In
p̄ma pte dr (Ihs ḡ añ ſex dies pa
ſche) Immediate em̄ poſt ſuſcitatõ
nẽ lazari iudei diffinierunt occidere
xp̄m vt p̄dictũ eſt· Et iõ receſſerat
quouſq; appropinq̃ret paſca ĩ quo
immolabat̃ agnus paſcalis· vt ſic
xp̄s q̃ eſt agnꝰ verus immolareˀ p
nobis· ĩmediate poſt ĩmolationẽ a
gni paſcalis figurat̃· vt veritas fi·
gure ſuccederet (Venit bethaniã) q̄
eſt ꝓpe ihrlm ad duo miliaria· vbi
lazarus fuerãt mortuus quẽ ſuſcita
uit· Illuc em̄ venit· vt ex memoria
miraculi ibidẽ facti turba ꝓpł mo·
ueretur ad eũ honorifice recipiẽduꝫ
in ihrlm añ ſuã paſſionẽ· ſicut fue·
rat p̄dictũ p zachariã ꝓphetã· ix· Ex
ulta ſatis filia ſyon· iubila filia ihe
ruſalem· Ecce rex tuus venit tˀc (Fe
cerunt aũt ei cenã ibi) hoĩes illiꝰ lo
ci· Et fuit hˀ cena in domo ſymonis
leproſi· vt ↄmuniter tenẽt doctoẽs
fuerat tñ prius a xp̄õ curatus ⁊ ſed
nomen remãſerat ad memoriã mi
raculi· Origenes aũt dicit ꝙ illa ce
na fuerãt in domo marthe· qᵈ pbat
ex eo qᵈ ſubdit (a martha miſtra
bat) Sed p̄ot dici ꝙ iſte ſymon erãt
vicinus marthe· ⁊ ꝓpter hˀ ipã mi·
ſtrabat in domo eius ſicut hoĩes ſo
lent facere in domibꝫ amicoꝝ ſuoꝝ
⁊ maxie ꝓpter reuerentiã ipius xp̄i
comedentis ibidẽ (Lazarus vero erãt
vnus de diſcũ· cũ eo·) inuitatus a ſi
mone· hoc aũt factũ eſt ad declara
tionẽ veri miraculi de eius ſuſcitatõ
ne (Maria aũt) Hic deſcribit̃ obſe
quiũ xp̄õ impenſũ a maria in ſpẽa
li· Et diuiˀ in tres· ꝗ p̄mo poˀ ma·
rie deuotio· ſecundo iude indignatõ
ibi· Dixit ḡ vnus· tercio eius reprhẽ
ſio· ibi· Dixit ḡ ihs· In p̄ma ḡ pte
dr ſic· (Maria ergo) ſ· ſoror lazari·

(accepit librã) in quo notat̃ quãti
tas vngenti· nõ eſt verifile ꝙ eſſet
aliquid groſſe materie· ſicut vngẽ
ta ↄmuniter dicta· ꝗ indecẽs eſſet
tale quid ponere ſup caput hoĩs
ſedentis in mẽſa· Maria aũt ñ ſolũ
vnxit pedes dñi: ſed etiã caput· vt
matheus exp̄mit· xxvj· ⁊ marcus·
xiiij· licet hic omittat̃· Et iõ dicen
dum ꝙ hic vocat̃ vngentuꝫ liquor
p̄ciosus de re aromatica exp̄ſſus ſi
cut aqua roſacea de roſis· Alr diciˀ
ꝙ fuit lacrima fluens naturalit̃ de
arboȇ aromatica (nardi) nomẽ eſt
herbe nigre aromatice hñtł ſpicas
ꝓpter hoc dr· mar· xiiij· nardi ſpica
ti ⁊ de illis ſpicł extrahebat̃ liquor
p̄dictus p artificiũ· vel naturã ſcdꝫ
alios (piſtici) ſm augł· nomen eſt
loci vbi creſcit herba vñ tat̃ liquor
exprimiˀ· Sed melius dr (piſtici) ·i·
fidelis· piſtis em̄ grece fides eſt lati
ne· hoc eſt dictũ· ꝙ ille liquor erat
purus ⁊ verus nõ hñs aliqᵈ aliud
admixtũ· nec ſophiſticatus (p̄cio·
ſi) ꝗ valebat trecẽtos denarios· vt
habet̃ mar· xiiij· ca· ⁊ trecẽtos num
mos vſuales· Erãt em̄ liquor ille re
frigerãtiuus ⁊ ↄfortatiuus mẽbroꝝ
⁊ cõſolatiuus· ⁊ valde odoriferus·
(Et vnxit pedes iheſu ⁊ extexſit ca·
pillis ſuis pedes eius·) ordine ↄũſo
factũ fuit ꝙ hic ſcribat̃· ꝗ pᵒ lauit
pedes ⁊ extexſit ⁊ poſtea vnxit (⁊ do
mus impleta eſt ex odore vngẽti)
Ex quo ptꝫ p̄cioſitas vngenti ⁊ de
uotio marie expendẽtis rem tã pre
cioſam in obſequiũ dñi· Vtꝝ autẽ
iſta fuit mlier de q̃ narrat luc· dcm
fuit· c· p̄cedẽ· (Dixit ḡ) Hic poˀ iude
murmuratio cũ dr (Vnꝰ ex diſci· ſu
is iu· ſchariothˀ·) hˀ dicit̃ ad drãm
alterius iude (q̃ erat eũ traditurꝰ)
licet em̄ primo fuerit bonus quan
do vocatus fuit ad apoſtolatũ vt ſu
pra dictum eſt· tamen poſtea lap·
ſus eſt in peccatũ· Qz aũt dñs ĩ ſua
ſocietate tolerauit eum· dedit no·
bis exemplum tolerandi malos·
(Quare hˀ vngentũ ñ venijt tricẽt

denarijs)·i·vendit̃· Vnde v̄· Ve re
q̄ venit grā nulla vālt· habet em̄ ſē
ſum paſſiui ſub voce actiua (Et da
tum ē egenis) Hoc dixit ſimilans
pietatē ad opiendū ſuā cupiditatē
ꝓpter qđ ſubdit euangliſta (Dixit āt
h̄ nō qꝛ de egenis ꝑtinebat ad eū)
·i·de illis nō curabat· Licet ei porta
ret ea q̄ dabanꝰ xp̄ō ad dandū pau
peribꝫ: non tñ faciebat: ſꝫ retinebat
ſibi· Jō ſubdit̃ (qui fur erat a locu
los habēs) in quibꝫ abſcōdebat ea
q̄ debebant in alios vſus expendi·
vñ ſubdit̃ (Ea q̄ mittebant̃) ·i·da
bant̃ xp̄ō ad ſubueniendū nēcitati
bus xp̄i a diſcipuloꝝ eiꝰ a ad dādū
pauperibꝫ (portabat) ·i· officiū por
tandi a cōſeruandi hēbat ad iſtos
vſus· licet h̄ infidelit̃ ageret· Ex h̄
ꝙ xp̄s a diſcipuli eiꝰ de elemoſinis
viuebant· p̄t aūt hic queri quare
xp̄s pmiſit iudā portare pecuniaꝫ
predictā cū ſciret eū latronē· Dicen
dū ꝙ a principio qñ fuit ſibi tradi
tum portādi officiuꝫ latro nō erat·
Et q̄uis xp̄s ſciret eū futurū latro
nē: tñ tradidit ſibi iſtud officiū· qꝛ
minor erat int̃ ap̄los alios propt̃
qđ vltimꝰ inter eos noīatur· ut pꝫ
math·x· a mar·iij· Talibꝫ aūt tpa
lia ſūt tradēda· maiores aūt debēt
circa doctrinā a ſpūalia occupari·
ꝓpter qđ in primitiua ecc̄ia ap̄li ſe
ptē dyacones ordinauerūt ſb̄ eis·
ad tēpalia adminiſtrāda· ut ipſi
ap̄li liberiꝰ poſſent intēdere orōni a
predicationi· ut hētur actu·vi· (Di
xit g̊) Hic ponit̃ iude rep̄hēſio cuꝫ
dicit̃ (Simite illā) q·d· nō hētis cāꝫ
ſufficientē murmurādi qꝛ egit opꝰ
bonū· Vñ patet ꝙ iudas non ſolū
murmurauit: ſed etiā alij diſcipuli
ut hētur math·xxvi· a mar·xiiij· ve
runtñ qꝛ fuerūt incitati p iudā· et
iteꝝ moti pietate· iudas autē cupi
ditate· iō ioh̄es ſolum iudā noīna
uit (Vt in diē ſepulture mee ſeruet
illud) Nō loqt̃ de h̄ qđ iā erat effu
ſum: ſed de alio ſiꝉi· q·d· Illud qđ
ꝓ ſepultura mea prepabit illud re

ſeruabit· qꝛ nō poterit illud in me
expendere preuenta acceleracōne re
ſurrcōis mee· qꝛ qñ venit ad monu
mentū ad vngēdum corpꝰ dn̄icum
xp̄s iam reſurrexit· ut pꝫ· j̄·xx· ca·
Matheꝰ aūt expreſſiꝰ hoc dicit· pre
uenit vngere corpꝰ meū in ſepultu
ram· a idē exprimit̃ hic obſcuriꝰ cū
dicit̃ (Simite illam ut in diē ſepul·
mee a c̄) q·d· Dimittenda ē nunc fa
cere qđ tunc faceret ſi poſſet a illud
vngentū tunc ſeruabit in loco iſti
us nūc in me expenſi· Et qꝛ iudas
ita murmurādo· a alios ad h̄ inci
tando cām pietatꝪ pretēderat· ideo
hanc excludit dicēs· (Paupes em̄
ſemp habetꝪ vobiſcū) ·q·d· p̄ōt recu
pare ad benefaciendū pauperibꝫ·
ſed nō poterit recupare ad inungē
dū me corpalit̃· ꝓpter qđ ſequitur
(Me autē non ſemp hētis) ſcilꝫ pñ
tia corpali ad habitandū in carne
paſſibili q̄ indiget tali vnctōne· p
hoc pꝫ ꝙ aliqđ opus minꝰ nēcariū
p̄ōt preponi magis nēcario: qñ im
minet caſus ꝙ illud minꝰ nēcariū
non p̄ōt alias recupari (Cognouit
g̊ turba) · Hic dn̄r oñditur qualit̃
xp̄s fuit honoratꝰ a turbis· Et hoc
dupliciť· primo euꝫ viſitando· ſcđō
honorifice ei obuiādo· ibi· In craſti
nū· In prima pte dicit̃ ſic (Cogno
uit g̊ tur· mul· ex iudeis ꝙ illic eēt)
Bethania em̄ erat ꝓpe iheruſalem
ad vnā leucā· a iō de facili poterāt
h̄ cognoſcere (et venerūt nō tm̄ ꝓpt̃
ih̄m) In hoc innuiꝰ duplex cauſa·
vna ꝓpter ipſū ih̄m reuerent̃ viſitā
dū· alia q̄ ſubdit̃ (ſed ut lazaꝝ vide
rent) quē a mortuis ſuſcitauit· Fa
cta ei mirabilia libent̃ vident̃· Mi
rabiliſſimū aūt erat videre quatri
duanū mortuū reſuſcitatū comedē
tem a bibentē· a alia opa facientē·
Sperabant etiā audire ipſū referē
tem ſtatū alteriꝰ vite quē oēs ſcire
deſiderāt· Et qꝛ in hoc glā xp̄i ma
nifeſtat̃ de quo dolebāt principes
ſacerdotū (Cogi· autem prin·
ſacer· ut a laza· interfi· ac̄) Ex quo

patet eorum malignitas quia volebant
interficere illū quē deus viuificauerat
ad occultandū miraculū. Si autē q̄
ratur quare magis lazarum pſequeba
tur quam cecum illuminatū de quo di
ctum eſt. ca. ix. et languidū ſanatū
de quo dictū fuit. ca. v. Dicendū quod hoc
erat. quia lazarus erat homo nobilis et fa
moſus. et ideo miraculum in ipſo fa
ctū erat magis publicū et famoſum
(In craſti.) Hic deſcribitur honor ex
hibitus xpō in turbe obuiacōe. Et
diuiditur in duas. quia primo deſcribitur
ipſa obuiatio. ſcdō ſubditur huius ob
uiationis rō. ibi Teſtimoniū ergo
In prima pte dicit ſic (In craſti. aūt
tur. mul. que ad diē feſtum) quia om
nes tenebantur venire in ihrlm in ſo-
lemnitate paſche. (Cū audiſſent quia
ihesus venit iheroſolimā) iſtud fuit
quinto die ante paſcha. Illa die ac
cipiebatur agnus et ſeruabatur vſque ad
veſperā quartedecime diei et tūc im
molabatur. ut habetur exo. xij. Ideo xps
illa die venit in ihrlm vbi erat immo
landus tanquam verus agnus pro nobis
ut ſic veritas reſponderet figure (ac
ceperūt ramos palmarum) quod diuina
diſpoſicōe factū eſt ad deſignādum
victoriā quā xpus de hoſte in proximo
erat habiturus. Vnde antiquitus da
batur ramus palme victori in certa-
minibus (et proceſſerūt obuiā ei) reuēn
ter (et clamabant. oſanna) .i. ſalua
obſecro. quia petebāt ab eo ſalutē (be
nedictus qui venit) in hoc laudant et cō
fitentur eius aduentū. Dicere enim homi
nis non eſt ſuū facere: ſed tm̄ fateri.
et ideo quando deū benedicimus non eum bo
nū facimus: ſed tantummodo eius boni
tatē fatemur et laudamus. dicere au
tem dei eſt ſuū facere. ſcdm quod dicitur
ps. xxxij. Dixit et facta ſunt. et ideo
quando deus homini benedicit: ei beneficium
impendit (In noīe dnī) .i. ſicut do-
minus. non ſic autē venit moyſes: ſed
tantummodo ut ſeruus ut habetur hebre. vij
Vel aliter (In noīe domini) .i. a dō
patre miſſus ad explendū eius vo-
luntatē (rex iſrahel) in hoc cōfitentur eius

potentiā: tm̄ diminute. quia credebāt
ipſum regnaturum tēporaliter et liberatu
rum eos a tributo. Ipſe autē venit
ad regnandū ſpūaliter et ad liberā
dum totū genus humanū a dyabo
lo. quod erat maius propter hoc in ps. cx
vij. vbi iſta laus predicā fuit dicitur. be
nedictus qui venit in noīe dnī deus do-
minus et illuxit nobis. in quo exprimitur
eius diuinitas et regnū ſpūale. (Et
inuenit ihs aſellū et ſedit ſup eum)
Modū autē qualiter: et per quē xps
hunc aſellū habuit. ſ. per miſſionē
diſcipulorum euangelia trāſit quia ſufficienter
fuerat expſſū ab alijs. ſ. math.
xxi. et marc. xi. (ſicut ſcriptū eſt) za
cha. ix. (Noli timere filia ſion etc.)
hoc fuit expoſitū math. xxi (hec nō co
gnouerūt diſcipuli eius primū) .i.
ptunc. quia adhuc erāt ſimplices et il
litterati (ſed quando glorificatus eſt ihe
ſus) .i. poſt reſurrectionē ſuā: quando fu
it glorioſus ſimul in anima et corpo
re Tunc enim aperuit illis ſenſum ut
intelligerēt ſcripturas. ut habetur lu
ce vltimo (Teſti.) Hic ponitur dcā ob
uiationis ratio que fuit pmulgatō ſu
ſcitationis lazari ipſis turbis per il
los qui pñtes fuerāt in ſuſcitacōne. et
hoc eſt quod dicitur. (ergo phibebat etc.
Pharisei ergo). Hic conſequenter ponitur
phariſeorum zelus ſiue emulatio cum
dicitur (Phariſei ergo dixe. ad ſemet) .i.
inter ſe (videtis quia nihil pficimus.) hoc ex
ponitur dupliciter. Vno mō de bono
zelo. quia aliqui de phariſeis in eū cre
diderāt. ut patuit ſupra de nicodēo.
iij. ca. et iſti volebant alios retrahē
a xpi pſecucōne. q. d. quantūcunque
laborauerimus ad eū impediendū ni
hil tm̄ pficimus. et ideo videtur quod ſit
factū diuinū. Cui ſimile fuit dictum
gamalielis retrahētis iudeos a pſe
cutione apl'orum. ut habetur actu. v
Diſcedite ab hominibus iſtis et ſinite il
los: quoniam ſi ab hominibus eſt conſiliū
hoc aut opus diſſoluetur. Si autē ex
deo eſt nō poteritis diſſoluere: ne for
te a deo repugnare videamini. Alio
mō exponitur de malo zelo quantū ad

Illos qui nõ crediderãt xp̃o· ⁊ idõ in
uidia moti talia dicebãt (ecce tot9
mund9 poſt ipſũ abijt) ſermo ẽ yp
bolicus ad exprimendũ ꝙ multi ſe
queban² xp̃m (Erat aũt) Hic oſtẽ
di² gl̃ificatio xp̃i a gentilib3· Et di
uidiť in duas· qꝛ primo exprimiť
eoꝝ deuotio· ſcdõ xp̃i rñſio· ibi Ihe
ſus autẽ rñt· In prima ğ pte dic
tur ſic (Erant autẽ quidã gentiles
ex hijs q̃ aſcẽderent ut adoraẽnt in
die feſto) nã aliq̃ de gentilitate ↄũ
tebanť ad ritũ iudeoꝝ q̃ dicebanť
pſeliti· ⁊ iſti tenebanť eſſe in ſolẽ
nitate paſchali ſicut ⁊ alij· dicũtur
eñ hic gentiles· qꝛ remanebat eis
nomẽ priſtinũ· Alio mõ exponiť h̃
⁊ meli9 de gentilib3 ſm̃ veritatẽ· qꝛ
templũ pro ſui ſctitate habebať in
reuerentia a gentilib3 q̃ erãt in cir
cuitu iudeoꝝ· ut h̃etur· ij· mach̃· iij·
Et iõ multi de eis aſcẽdebant adora
re in ih̃rl̃m ⁊ maxime in ſolemnita
te paſchali: nõ tñ admitteban² ad
eſũ agni paſchalis: niſi pri9 dimiſ
ſo ritu gentilitatꝭ eſſent circũciſi· ut
h̃etur exo· xij· Iſti igiť qꝛ audierãt
xp̃i miracula: idõ volebant eũ vide
re ⁊ ei9 doctrinã audire· idõ ſubdiť·
(Hij ğ acceſſerũt ad philippũ ⁊c̃)
qꝛ videbãt eũ manſuetũ ⁊ piũ· ⁊ iõ
prius ei expoſuerũt ſuum deſideriũ
(Venit philipp9 ⁊ dixit andree) qꝛ
andreas principalior erat ipſo cu3
eſſet prim9 xp̃i diſcipulus ⁊ p eum
philipp9 etiã fuerat ↄuerſus ut di
ctũ eſt ſupra· ca· i· ⁊ idõ volebat cũ
hoc agere de eius ↄſilio· ⁊ maxime
qꝛ forte memoꝛ eãt verbi xp̃i dicẽtꝭ
aplĩs math̃· x· In viam gentiũ ne
abieritꝭ· ꝑpter qδ ipſi xp̃o nolebat
h̃ nunciare ꝑprio capite (Andreas
rurſũ ⁊ philipp9 dixerẽt ih̃u) hoc di
uina diſpoſicõe factũ eſt ad preno
ſticandũ ꝙ gẽtiles erãt in ꝑximo
adducẽdi ad fidẽ xp̃i p predicacõ3
aplõrum (Ih̃s aũt rñdit) Hic po
niť xp̃i rñſio in qua primo denun
ciat ſuã paſſionẽ· ſcdõ exhortať ad
eius imitacõem· ibi· Qui amat aĩ
mã· Circa primũ ſciendũ ꝙ xp̃s re
ſpondẽdo denũciationi ſibi facte de
gentiliũ deuocõne prenũciauit ſuã
paſſionẽ· qꝛ immediate poſt illam
gẽtiles erãt recipiendi ad fidẽ· ⁊ h̃
eſt qδ diciť· (Venit hora ut clarifi
ce² filius hoĩs) In paſſione ſua fuit
clarificat9 p ſigna oñſa in ſolis ob
fuſcacõe· in terremotu ⁊ ſepulchro
rum apertione· ⁊ in veli templi ſciſſi
one· fuit etiã clarificat9 in ſua reſur
rectione ⁊ aſcenſione· ſm̃ ꝙ dicitur
philꝭ· ij· Humiliauit ſemetipſu3· ſeq̃
tur· ꝑpter qδ ⁊ deus exaltauit illũ ⁊
dedit illi nomẽ qδ eſt ſup oẽ nomẽ
Fuit etiã gl̃ificatus in gentiliũ cõ
uerſione q̃ eius deitatẽ vbiq3 ↄfiten
tur· ꝑpter qδ ibidẽ ſubdiť· et omĩs
lingua ↄfiteať ⁊c̃· Et qꝛ xp̃us pre
uidebat iſta futura in ꝑximo· ideo
audiens deuocõem gentiliũ q̃ iam
erãt diſpoſiti ad credendũ: dixit (ve
nit hora ⁊c̃) Sicut aliq̃s videns meſ
ſes diſpoſitas ad collcõem dicit· ve
nit hora ut mittanť falces· Verũtñ
per ↄgruũ exemplũ oñdit ꝙ mors
eius debeat preuenire ↄuerſionẽ gẽti
liũ· d· (Niſi granũ frumẽti cadens
in ter· mor· fu· ip· ſo· ma·) Qꝛ non
facit fruct9 multiplicacõem niſi per
ſuã precedentẽ corrupcõm· ſic mor
tuo xp̃o quo ad humanitatẽ multi
plicata ẽ fides in gentilib3· vnde ſi
mile eſt ac xp̃s expreſſe dixiſſet Iſ
ti gentiles qui mõ voluntveniẽ ad
me poſt mortẽ meã venĩẽt ad me p
fidẽ (Qͥ amat aĩa3) Hic horta² xp̃s
ad ſue mortꝭ imitacõ3· Ad c9 intel
lectũ ſciendũ ꝙ amare aliquẽ ẽ vel
le ei bonũ· ⁊ ſi bonũ volitũ ſit vere ⁊
ſimplr̃ bonũ ẽ ver9 amor· ⁊ aliť nõ
Sunt autẽ quedã hoĩs bõ que ſunt
bona ſimplr̃ ⁊ vera· q̃ ſunt bona ſpi
ritualia· Quedã aũt ſunt bõ ſcδm
quid· ſ· tpalia bona· corpalia ⁊ mũ
di delcãbilia· Et ſcδm hoc augł· ex
ponit duplr̃ hanc lrãm· primo ſic·
(Qͥ amat aĩam ſuam)· ſ· vere quo
ad ſpũalia (pdet eã) in pñti nõ for
midãs ſuſtiere mala pñtis vite p

xp̄o. Unde dicit augꝰ. Si cupis vitā
habere cū xp̄o: noli mortē timere p
xp̄o. In morte em̄ dicit quodāmō
aīa pdi quo ad p̄ntem vitam qꝛ ſe
patur a corpe. Alio mō exponit ad
ſēſum ꝯtrariū (Qui amat aīam ſuā)
.ſ. non vere volendo ſibi delectabilia
hꝰ mundi. (pdet eā) in futuro. qꝛ p
uabit vita beata. Et ſm hunc ſen-
ſum dicit augꝰ. Noli amare .ſ. aīaꝫ
in hac vita: ne pdes eam in eterna
vita. a hec vltima expoſitio magis
ꝯuenit textui. qꝛ ſequit. (Qui odit
animā ſuā in h̄ mundo: in vitā eter
nā cuſtodit eā). a ideo qn̄ prius di
xit (qui amat animā ſuā) ſubintel
ligit in h̄ mundo. a qn̄ ſubdiꝛ (pdet
eam) intelligit in futuro Et qꝛ debe
amus ipſū imitari in paſſione oñt
ratione dicēs (Si quis mihi mini-
ſtrat: me ſequat) .q.d. rōnabile ē
qꝛ miniſter ſequat dn̄m. a cū h̄ oñ
dit huiꝰ ſequele premiū .ſ. beatitu-
dinē dicens (Et vbi ego ſum ꝛc̄) qꝛ
xp̄us inquantū deus ē eſſentialiter
ipſa beatitudo. Et quantū ad hūa
nitatē erat actu beatus in aīa q̄ eſt
principalior pars hōis. ideo ipſa aī
ma aliqn̄ nomiatur hō: ut h̄etur. x.
ethi. (Si quis mihi miniſtrat) obe
diendo mandatꝭ meis (hono. eū pa
ter meꝰ) Honor em̄ datur hoī ab a
lijs hoībus in vita p̄nti in teſtimoī
um virtutis Sed honor daf hoībus
a deo in glā celeſti in premiū virtu
tis (Nunc aīa) Hic oñditur quali
ter xp̄s gl̄ificatus eſt a prē. Et di-
uidif in duas. qꝛ primo ponꝛ huiꝰ
glē petiº. ſcdō ſubdif ipſiꝰ ꝓmiſſio
ibi. venit ergo. Circa primū xp̄s p̄
mittit ſue petitioni oñſionē affectio
nis nālis ad declarationē ſue vē hūa
nitatis in ipſo dicens (Nūc aīa me
a tur. eſt) Turbari em̄ aliq̄d dicit
qn̄ ꝯmoueꝛ. iō mare motū diciꝛ tur
batū. in xp̄o autē ps ſenſitiā dimit
tebaf agere qꝺ erat ſibi ꝓpriū. ideo
imminente paſſione affectꝰ ſenſiti
uus ꝯmouebaf timore a horrore na
turali. a h̄ eſt qꝺ diciꝛ hic turbatō.

tn̄ iſta turbatio nō erat ꝯtra rōem:
ſed magꝭ ꝯueniens rōni. a per rōeꝫ
excitata ad oñdendum veritatē hu-
mane nature. vt dictū eſt. a ad me
rendū noſtrā redēptionē. ſicꝫ a alie
afflictiones xp̄i. Et qꝛ dixerat alioſ
imitari mortē ſuam: ne forte aliq̄s
ei diceret. ſecure potes mortē ſubire
qꝛ nihil mali ſentis. ideo cōtrarium
voluit oſtendere p talem turbacōꝫ
a per ꝯſequens nō eſt recedendū ab
eius imitatione ꝓpter naturaleꝫ hor
rorē. (Et quid dicā) quaſi diceret.
ſcdm appetitū ſenſitiuū facere hāc
petitionē (Paf ſaluifica me ex hac
hora) liberādo me a paſſione immi
nente. veruntn̄ qꝛ ſcdm appetitū ra
tionabilē qui dn̄abatur in eo vole-
bat pati ꝓpter patris obedientiā. a
ꝓpter humani generis ſalutē. ideo
aliter loquiꝛ dicēs (Sed ꝓpter hoc ve
ni in horā hanc) quaſi diceret. qꝛ ad
h̄ veni in mundū ut patiar ꝓpter p̄
dicta. ideo orando dicit (Pater clari
fica nomen tuū) .i. fac illud in quo
relucet glā tui nōis .ſ. paſſionē filij
in qua ipſe paf eſt gl̄ificatus. a p
ꝯſequens filiꝰ qui eſt idē cum prē ī
ſubſtantia. qꝛ p paſſionē filij diuul
gatā p aplōrum predicationē. no
ticia patris et filij a ſpūſſancti diffu
ſa eſt p totum orbem (Venit ergo)
Hic ponif glorie petite ꝓmiſſio Et
diuidif in tres. qꝛ primo ponif vox
patris ipſā glām ꝓmittentis. ſcdō
opinio turbe de illa voce varie ſentiē
tis. ibi. Turbe ergo. tercio expoſitō
ꝓlate vocis. ibi. Reſpōdit ihēſus.
Circa primū ſciendū qꝛ illa vox fuit
formata a tota t'nitate cū eius opa
ſint indiuiſa. veruntn̄ dicif vox pa-
tris. qꝛ fuit formata ad rep̄ntandū
pſonā eius. a h̄ eſt qꝺ diciꝛ (Venit
ergo vox de celo) a deo patre mō pre
dicto (Et clarificauit) qꝛ xp̄us non
clarificauit ſemetipſū vt pontifex fi
eret. ut dicif hebre. v. ſed pater clai
ficauit eū primo in miraculis in vi
ta xp̄i factis (Et iteꝫ clarificabo) qꝛ
poſtea clarificauit euꝫ in morte per

ſigna diuinitatꝭ oñſa ſe reſuſcitan
do eũ ⁊ exaltando eum ad celũ (Tur
ba ergo) Hic ponit opinio de illa
voce. Jn illa turba aliq̇ erãt magꝭ
rudes qui tm̃ ſonũ vocis perceperãt
nõ ſignificacõem . ⁊ quantũ ad il-
los dicit (Turba g° que ſta. ⁊ audi
e. dicebat tonitruũ factũ eſſe) ⁊ ali
quid ꝑ modũ ſoni ↄfuſi (Alij aũt)
magꝭ ꝑſpicaces intellexerũt articu
lacõem vocis . ⁊ iſti (dicebãt. Ange
lus ei locutus ẽ) Credebãt em̃ eũ eẽ
purũ hoĩem . ⁊ iõ dicebãt angelum
ei loq̇. ſicut aliqñ in ſcriptura dicit
q2 angeli ꝓphetis loquebanꝭ (Rñ
dit ihs) Hic ponit expoſitio audi-
te vocis. Et diuidiꝭ in tres. q2 p̃mo
ponit xp̃i expoſitio. ſcdõ iudeorũ cõ
tradictio. ibi. nos audiuim9. tercõ
xp̃i rñſio. ibi. Adhuc modicũ. Jn
prima pte oñt xp̃s q nõ erat toni
truũ. nec ſon9 ↄfuſus. ſicut aliq̇ cre
debant. ſed vox diuina ꝓpter inſtru
ctionẽ ꝓpli circũſtantis: ũt cognoſ-
cerent ipſum ihm eſſe verũ xp̃m cui
de celo dabaꝭ teſtimoniũ . ⁊ hoc ẽ
qđ dicit (Nõ ꝓpter me hec vox veñt)
Quia vox ſit ꝓpter inſtructõem ali
cuius. xp̃s aũt inſtructõe nõ indi-
gebat ſꝫm q deus. Similꝭ nec inq̇-
tum hõ q2 ab inſtanti ↄcepcõis oĩa
pfecte cognouit q̃ cognoſcit de9 ſci
entia viſionis. Jdeo vox illa nõ eſt
facta ꝓpter ei9 inſtructõnem. q2 ſcie
bat ſe ꝑ paſſionẽ gl'ificandũ a pr̃e
(ſed ꝓpter vos) ⁊ propꝭ inſtructiõ
vr̃am (Nunc eſt iudiciũ mũdi) ⁊
iudiciũ diſcretionis. q2 tpe paſſio-
nis xp̃i diſcreti ſunt fideles credẽteſ
ab obſtinatis ꝑ infidelitatẽ. Jn fu
turo autẽ erit iudiciũ ↄdẽnationis
infideliũ. ⁊ premiacõis credẽtiũ .
Vel aliter (Nunc iudiciũ ẽ mũdi)
⁊ ꝑ mundo inquantũ ex diuina ſẽ
tentia mund9 a ptãte dyaboli ere-
ptus ẽ in paſſione x̃. iõ ſeq̇ (nũc prĩ
ceps h9 mundi eijcieꝭ foras) Dya-
bolus em̃ hic diciꝭ mundi prĩceps
non q ſit dñs ſubſtantie mũdi ſed
hoĩm mundialiꝭ viuentiũ inquan

tum ſe ſubijciunt ꝑ pc̃tm̃. Diciꝭ eie
ctus dyabolus ꝑ paſſionẽ xp̃i: per
quã apta ẽ ianua glorie. ⁊ ſic dya
bolus non põt impedire ſcõs a cõſe
cutione gl'e ſicut faciebat ante: tñ
ꝑmittiꝭ temptare hoĩes ad exerciti
um ⁊ meritũ electorũ (Et ego ſi exal
tat9 fuero a terra) ſcꝫ in cruce vbi ex
altatus ẽ moriens in aere debellan
do aereas ptãtes Diciꝭ etiã in cruce
exaltatus. q2 ꝑ hoc meruit gl'ifica
tionẽ ⁊ exaltacõem ſui corporis. ſb
iecta ẽ ſibi multitudo gentiũ per ſi-
dem. ut habeꝭ phil'. ij. Propꝭ qđ de
us exaltauit illũ ⁊c̃. ſeq̇tur. Et om
nis lingua ↄfiteaꝭ q2 dñs ihs x9 in
gl'a ẽ dei patꝭs (Oĩa trahã ad meip
ſũ). Ex amore ei in cruce oſtẽſo ad
gen9 humanũ habet vim attracti-
uam mentiũ (Hoc aũt dicebat ſig-
ficãs q̃ morte eſſet moritur9) Jſta
ſũt v̾ba euãgeliſte intꝑretanꝭ q̇d
xp̃s intelligeret ꝑ illã exaltacõem
.ſ. ſuam crucifixionem (Rñdit) Hic
ponit iudeorũ ↄtradictio arguentiũ
ex eius morte audita q ipſe nõ eẽt
xp̃s dicentiũ (Nos audiuim9 ex le
ge q2 xpriſt9 manet in eternũ) No
mine legꝭ iudei aliqñ accipiũt totũ
vetus teſtamentũ ⁊ non ſolũ quin
q3 libros moyſi appropriate dicũꝭ
lex. Jn ꝓphetꝭ autẽ ſit mentio de etꝭ
nitate xp̃i. ut pꝫ yſa. ix. Et vocabi
tur nomen ei9 admirabil'. ↄſiliari9
de9. fortis. pater futuri ſeculi. prin
ceps pacꝭ. multiplicabiꝭ ei9 imperi
um. ⁊ pacꝭ non erit finis. ſilꝭ dani
el. vi. Ptãs ei9 poteſtas eterna ⁊c̃.
Et michee. v. Et tu bethleẽ effrata
⁊c̃. ſequiꝭ. Ex te mihi egredietur
qui ſit dñator in iſrahel . et eg̊ſſus
eius ab inicio a dieb3 eternitatis.
Talis autẽ ꝑmanentia videꝭ cõtra
riari morti. ideo arguunt (Et quo-
mõ tu dicis. oportet exal. ſili. hoĩ.)
⁊ mori in cruce. q. d. Si tu loquarꝭ
de teipſo: ſeq̇tur q tu nõ ſis xp̃us q̇
manet in eternũ. ſi aũt loquarꝭ de
alio (dic nobis quis ẽ iſte fili9 ho-
minis) Licet autẽ xp̃s nõ vocauerit

ſe in iſto loco filiū hoīs. tñ cōmunī
ter ſic ſe vocabat. et ideo repetēdo ver
ba eiꝰ hoc addiderūt Si autē quera
tur qualiť iudei intellexerūt ꝙ xp̄s
ſuā futurā crucifixionē vocaret exal
tationē. Dicendū ꝙ ꝓuerbiū erat a
pud iudeos ꝙ crucifixio vocabať ex
altatio. et adhuc hoīes tali mō lo
quendi vtunť ſic cū aliqs impreca
tur alteri ſuſpenſionē dicit ei. tu ſis
in altū eleuatus (Dixit ergo eis ihus)
Hic ponit xp̄i rñſio: in q̄ ꝯmendat
eos de aliq̄li cognicōe xp̄i p ſcp̄tu-
ras quantū ad eiꝰ eternitatē ſed oñ
dit eā imꝑfectā. d. (Adhuc modicū
lumen in vobis eſt) qꝛ nō intellige
bant mortē xp̄i et paſſionē in hūa-
nitate ſtare ſiľ cū deitatľ eternitate
et tñ vtrūqꝫ ponit ſcp̄tura de xp̄o. de
eťnitate iam dictū ē. de eiꝰ paſſione
ſcribiť yſa. liij. tanq̄ ouis ad occiſi
onē ducet᷑ ⁊c̄. et ſm antiquos docto
res hebreoꝝ totū illud. ca. de xp̄o ad
lrām intelligiť ab illo loco q̄ poniť
ca. precedēti. Ecce intelliget ſeruus
meus ⁊c̄. ſiľr dan. ix. expreſſe predi
citur paſſio xp̄i. et poſt ebdomadas
lxij. occideť xp̄s. Et ideo monet eos
ad q̄rendū ꝑfectā cognicōꝫ de xp̄o. d.
(Ambulate) .i. in cognicōe ꝓficite
(dum lucē habetis) .i. me p̄ñtialiť:
qui ſum lux illuīans per veritatē do
ctrine et lumen grē. (ut nō tenebre
vos ꝯp̄rehēdant) .ſ. ignorātie et cul-
pe (Et q̄ ambulat in tñbris) predi
ctis (neſcit quo vadit) qꝛ declinat a
certitudine vie (Dum lucem habetľ
credite ī lucē) .i. in memetipſū (ut fi
lij lucis ſitis) p imitationē et gratie
adoptionē (Hec locutus eſt ihesus
et abijt) quia non recipiebant eius
doctrinam. (et abſcondit ſe ab eis)
eo mō et eiſdem cauſis ſicut dictum
eſt. ca. viij. et. x. Sed non videtur ve
rum quia ſupra ſe abſcondit: eo ꝙ
vellent occidere eū. hic autē nō dici
tur hoc. Dicendū ꝙ ipſe videbat co-
gitationes eoꝝ ad h̓ tendētes: licet
adhuc nō ꝓrupiſſent in ope. et ideo
voluit eos preuenire ſe abſcondēdo.

qꝛ nondum venerat hora paſſionis
ſue (Cum autē tanta) Hic ponitur
iudeoꝝ infidelitas et obſtinatio. Et
diuidiť in duas. qꝛ primo predicta
obſtinatio oñditur ſcd̄o a xp̄o argu
itur. ibi. Jheſus aūt clamauit. Pri
ma in duas. qꝛ primo oñditur ob-
ſtinatio nō credentiū. ſecūdo defectꝰ
iudeoꝝ xp̄o credentiū. ibi. Veruntñ
ex principibꝫ. Dicit igiť in prima p
te ſic euangeliſta. (Cum autē tāta
ſigna feciſſet corā eis) in miraculis
in doctrina et in reuelacōe ſecretoruꝫ
cordis et futuroꝝ ꝯtingentiū p que
declarata erat eius diuinitas. (Nō
credebāt ī eū) et in h̓ implete ſunt ꝓ
phetaꝝ ſcripture eoꝝ obſtīationē ꝑ
dicentiū. et hoc eſt qđ diciť. (ut ſer
mo yſaye ꝓphete impleretur) li vt nō
teneť h̓ cauſaliť: ſꝫ ꝯſecutiue tm̄ qꝛ
eoꝝ obſtīatiōis ipletio ſecuta ē te-
ſtimoniū yſaye ꝓphe di. (Dñe q̄s cre
didit auditui nr̄o) q. d. pauci valde
qꝛ de iudeis pauci crediderūt ꝯpatie
Et bene dicit auditui noſtro qꝛ pro
phete non cognouerūt miſteriū xp̄i
per viſum rei in ſe. qꝛ adhuc erat fu
turū. nec viderūt illud in diuina eſſen
tia: ſed tm̄ cognouerūt p reuelatio
nem. q̄ ex pte dei reuelantľ vocatur
locutio. et ex pte ꝓphe intelligentis
vocať auditio (Et brachiū dn̄i cui
reuelatū eſt) .i. filiꝰ dei naturalis: q̄
eſt virtus opatiua p̄ris. q̄ inquan
tum deus omnia facit p verbū Et ſi
ita eſſet in hoībus ꝙ p verbū ſuū fa
cerent quicquid vellent: verbū hoi-
nis brachiū eius diceretur. Jnducit
etiā ad h̓ euāgeliſta aliā ſcripturā
yſa. d. (ꝓpťea nō poterāt credere). h̓
impoſſibilitas non eſt abſoluta: ſꝫ
tm̄ ex ſuppoſicōe. ſ. ſuppoſito ꝙ ha
berent voluntatē obſtīatam in ma-
lo. ſicut de aliquo diciť. Jſte nō po
teſt eum diligere quando habet vo
luntatē fixā in odio eius (Quia ite
rum dicit yſa.) c. vj. Licet verba ſūt
aliquātulū mutata (Excecauit ocu
los eoꝝ) ſubtrahendo lumen gratie
propť eoruꝫ maliciā. qꝛ auertebāt

ſe ab hac luce. (et indurauit cor eo
rum) q2 ad ſubtractionē diuine grē
tie que cor mollificat p deuocōem.
ſequit᷑ cordis induratio per cordis
obſtinacōem (ut nō videāt oculis)
ſcʒ mentalibꝫ (Et nō intelligāt cor
de a ↄuertantur a ſanē eos) Q2 iſta
nō poſſent fieri niſi grā dei preueni
ente (Hec dixit yſayas qñ vidit glꝰi
am ei9) Hoc addit euāgła q2 yſa-
yi. premittit᷑ verbis predcīs de exal
tacōe xp̄i a gła cū dicit᷑. vidi dñm
ſedentē ſup ſoliū excelſū ⁊cᷓ (Verū
tñ) Hic oñditur defect9 iudeoꝝ xp̄ō
credentiū qui imp̄fecti erāt in fide.
q2 non ſolū reqritur credulitas cor
dis: ſed etiā ↄfeſſio oris. ſꝫm q2 dici
tur roma. x. Corde ei credit᷑ ad iuſti
ciā. ore aūt ↄfeſſio fit ad ſalutē Jp
ſi aūt licet in xp̄ō crederent: tñ ↄfite
ri non audebāt a hoc ē qꝺ dicı² (Ve
runtñ ex principibꝫ) .i. ex legiſperi
tis a ſacerdotibꝫ (multi crediderūt in
eū) ꝓpter miracula. a propt᷑ imple
tionē ſcripturaꝝ (Sed ꝓpter phari-
ſeos non ↄfitebant᷑ ut de ſinagoga
non eijcerent᷑ (Quia ↄſpirauerāt q2
ↄfitētes ipſum eſſe xp̄m excoīcaren
tur a de ſocietate iudeoꝝ expelleren
tur. qꝺ erat apud eos ignoīoſū ut
ſupradictū eſt. ca. ix. veruntñ oēs
tales pene ſꝫp iuſticia ſuſtineant᷑:
ſunt meritoīe. Cauſa vō quare hoc
meritū fugierūt erat ſuperbia Jdeo
ſubdit᷑ (Dilexe. eñ głam hoīm) .i.
honorē mundanū (magꝭ q̄ gloriaꝫ
dei) .i. meritū p quo gła redditur.
(Jħs ergo) Hic ↄñr eoruꝫ infideli
tas arguit᷑ a xp̄ō Et diuidi² in tres
q2 primo inducit eos ad credendū
ſcdō oñdit fidei fructū. ibi Ego lux.
tercio incredulitatꝭ ſuppliciū. ibi. a
ſi quis audierit. Jn prima igi² pte
dicit᷑ ſic (Jħs aūt clamauit) ad de-
notandū magnitudinē dicendoꝝ a
ſui affect9 ad ſalutē hoīm. (Et dix.
qui credit in me: nō cre. in me) .ſ. ſo
lum. aliter eſꝫ ↄtradictio. idō ſeqt᷑
(ſed in eū qui mi. me). Q2 vna eſt
fides patris a filij. a vna viſio q̄ ſuc

cedit fidei. ideo ſequi² (Qui vidꝫ me
vi. eū qui mi. me) Pater eñ et fili
us ſunt vnū in ſubſtātia. diſtiguū
tur aūt in ꝓꝓetate relatiua. Hec āt
ē natura relatiuoꝝ. q2 cognito vno
cognoſcit᷑ a reliquū cū ſint ſil᷑ natu
ra a intellcū (Ego lux) Hic ponit᷑ fi
dei fructus cū dicit᷑ (Ego lux veni in
mundū: ut oīs qui credit in me: in
tenebris nō maneat) ſcʒ ignorātie
culpe a gehēne. hic ē fruct9 glorio-
ſus talia euadere a bona ↄtraria ob
tinere (Et ſi quis audierit). Hic de
ſcribit᷑ pena incredüloꝝ cum dicit᷑.
(Et ſi quis au. ver. mea) aure cor-
poris: ſed nō corde (a nō cuſto. ea)
manēs in infidelitate (Ego nō iudi
co eū) ſcʒ in iſto primo meo aduen
tu. cuius cā ſubdi² (Nō eñ veni ut
iudi. mū.) in aduentu primo (ſꝫ ut
ſaluificē mun) ſuſtinendo iudiciuꝫ
ↄdemnationis a mortē (Qui ſper.
me a nō acci. ver. mea) p fidē (habꝫ
qui iudicet eū) a oñdᵗ quis ſit iſte
iudex. q. d (Sermo quē locu. ſū ille
iudi. eū in nouiſſimo die) Sicut eñ
lex ciuilis dici² iudicare latronē in
quantū oñt eū dignū iudicio a ↄdē
nacōe. ſic facta xp̄i a ei9 doctrina iu
dicabunt infideles. q2 oſtēdent eos
dignos ↄdemnacōe. Sed q2 ipēmet
xp̄s iudicabit effectiue in aduētu
ſcdō. ideo ſubdit᷑. (Quia ego ex me
ipſo nō ſum locutus) Propt᷑ hoc ei
ſermo xp̄i oñdet infideles ↄdemna
biles. q2 ꝓcedit ex infallibili veritate
ſcʒ a deo patre. idō ſubdit᷑ (Jpē mi
hi mandatū dedit quid dicā et q̄d
loquar). q2 xp̄us inquantū homo
minor ē pr̄e. et ſic accipit ab eo mā
datū. in cuius execucōe non pōt de-
ficere a regula voluntatꝭ diuine. q2
humanitas xp̄i tanq̄ inſtrm̄ diui
nitatis ↄiunctū in nullo mouet᷑ ni
ſi ſcꝫm ipſi9 motū (a ſcio q2 māda
tum ei9 vita eterna ē) ſcʒ virtualit᷑:
inquantū obſ᷑uatio mandatoꝝ dei
deducit ad vitā eternā. ſcꝫm illud
math. xix. Si vis ad vitaꝫ ingredi:
ſerua mādata (Que ḡ ego loquor

ſicut dixit mihi pr̄ ſic loquor) Hoc
ꝯcludit ad oſtēdendū ꝙ humanitas
ſua nō poterit obliquari a regula di
uine veritatis ut pꝫ ꝑ predicta. Oc
caſione cuiuſdā dicti in hoc caplo.
q̄ritur vtꝝ principes iudeoꝝ creden
tes in xp̄m an̄ eiꝰ paſſionē peccarēt
mortaliter non ꝯfitēdo ſuam fidez. Et
arguitur primo ꝙ non: ꝙꝛ omittere
illud qđ vertitur in ſcandalū et tur
bacōem alioꝝ nō eſt mortale peccatū
ſed magis videt̄ meritoriū. ꝙꝛ dicit
aplꝰs pri. ad corī. x. Sine offenſione
eſtote iudeis et gētilibꝰ. Confeſſio
autē ſue fidei fuiſſet in ſcandalum
ſeu turbacōnē aliorū. ergo ⁊c̄. Itez
aliq̄ de iſtis fuerunt valde boni ⁊ iu
ſti ut nichodemus ⁊ ioſeph ab ari-
mathia q̄ erant diſciplī xp̄i occulti
et iō nō erat veriſimile quod tacuiſ
ſent a ſue fidei ꝯfeſſione ſi fuiſſ3 hoc
pc̄tm̄ mortale. Contrariū arguitur
ꝑ illud quod dicit̄ ad roma. x. Cor
de eīn creditur ad iuſticiā: ore autez
fit ꝯfeſſio ad ſalutē. ⁊ ſic videtur ꝙ
ꝯfeſſio fidei ſit neceſſaria ad ſalutē.
ſic̄ ⁊ ipſa fides et ꝑ ꝯn̄s eiꝰ omiſſio
pc̄tm̄ mortale ē. Rn̄ſio. Augꝰ diffini
ens peccatū mortale dicit. ꝙ peccatū
trāſgreſſio ē leg̃ diuine ⁊ celeſtiū
iobediencia mādatoꝝ. ⁊ iō omiſſio
cōfeſſiōis fidei nō ē peccatū mortale ni
in caſu in quo ꝯfeſſio ei oppoſita ca
dit ſb̄ p̄cepto diuino. Ipſa aūt ꝯfeſ
ſio cū ſit actꝰ virtutis nō cadit niſi
ſub precepto affirmatiuo. preceptū
affirmatiuū licꝫ non obligat ad ſp
obligat tamē ꝓ tp̄e ⁊ loco videlicꝫ
qn̄ omiſſio actꝰ qui cadit ſb̄ prece-
pto eſt ꝯtra caritatē dei vel ꝓximi.
⁊ h̄ mō omiſſio ꝯfeſſionis fidei ꝯtra
caritatē dei eſt: qn̄ ꝑ h̄ ſubtrahitur
honor deo debitꝰ: utpote quādo ꝑ h̄
creditur ꝙ tal̃ fides nō ſit vera. Eſt
eciaꝫ ꝯtra caritatē ꝓximi quando ꝑ
h̄ ꝓximi ſalus ipeditur. ⁊ h̄ ē quā-
do ꝑ hoc ꝙ aliq̄s maioris ſtatꝰ fidē
ſuaꝫ nō cōfitetur alij ſimpliciores a
fide vel fidei ꝯfeſſione tp̄e debito a-
uertūtur: ꝓpter vtrūqꝫ iſtoꝝ princi

pes iudeorū de quibꝰ q̄ritur mortalit̃
peccabant ꝑmo cum eſſent legiſpei
ti ⁊ ſacerdotes in ſcripturis exercita
ti ut ſupra dictū ē ꝑ hoc ꝙ ex timoē
fidē ſuam de xp̄o nō cōfitebantur. fi
des illa ab alijs nō vera ſed falſa re
putabatur. ꝑ hoc eciā alij iferiores
dictis ⁊ factis ſacerdotū inherentes
a fide xp̄i auertebātur. ⁊ ſic patꝫ ꝙ
omiſſio ꝯfeſſionis fidei in ipſis erat
ꝯtra caritatez dei ⁊ ꝓximi. Itē alia
racione peccabant ꝙꝛ tenebātur ex
officio docere ꝑplm̄ de hiis q̄ ſunt ne
ceſſaria ad ſalutez cuiuſmōi erat fi
des xp̄i ⁊ ideo taciturnitas illa non
pōt a peccato excuſari. Et hoc innuit
euangeliſta reddens cām taciturni
tatis ipōꝝ dicens. dilexerunt ei ma
gis glām hominū ꝙ̄ glām dei. Ad
primū dicenduꝫ ꝙ ꝯfeſſio fidei quā
do ē ad turbacionem hominū ⁊ ad
nullā vtilitatē ē obmittenda ſcđm
ꝙ dicit dominus math. vii. Nolite
ſanctū dare canibꝰ ⁊c̄. Sed ſi ex con
feſſione fidei ſperatur aliq̄ vtilitas
aut eciam aſſit neceſſitas: ſcādaluz
ifidelīū ē contemnēdum. ſicut dicit
dominꝰ math. xv. de ſcandalo pha
riſeoꝝ. ſinite illos ſcilicꝫ turbari ꝙꝛ
ceci ſunt ⁊ duces cecorū. Ad ſecun
dū dicendū ꝙ eciā aplī ante ꝯfirma
tionez ſpūſſancti mortaliter peccaue
runt: ut patet de negacōne petri. et
ideo nō ē miꝝ ſi alij inferiores quā
tūcunqꝫ iuſti ſimiliter peccauerūt.
quia non erant confirmati.

Capitulū Decimūtercium.

Nte diē feſtū paſche). In p
te p̄cedēti euangeliſta deſcri
pſit occaſionez mortis xp̄i.
Hic incipit deſcribere mortē eiꝰ Et
diuidit̄ i duas. ꝙꝛ ꝑmo deſcribit q̄
lit̃ xp̄s imminēte morte ſua aīos di-
ſciploꝝ ꝯfortauit ſcđo mortē xp̄i de
ſcribt c. xviij. ibi. Hec cū dixiſſ3 ih̄s
Pria in tres: ꝙꝛ primo oñdit q̄liter
xp̄s ꝯfortauit diſciplos exēplis. ſe
cundo verbis ca. xiiij. Et ait diſcipu
lis ſuis. Non turbet̄ cor ve. Tercio

ꝺꝛōnum ſuffragijs. c. xvij. Hec lo
cutus. Prima ī duas. qꝛ primo po
nit̄ imitabile xp̄i exemplū. ſcdō de-
fectꝰ diſcipuloꝝ ad imitandū. ibi.
Hec cū dixiſſet ihs. Prima in tres
qꝛ primo factū deſcribit. ſcdō eiꝰ vti
litas oñdit̄ ibi. Venit er. ad ſimo.
tercō facti imitatio diſcipulis indi
cat̄ ibi. Poſtq̄ ḡ la. Prima in du-
as. Qꝛ primo p̄mittit̄ affectꝰ xp̄i
ad diſcipulos. ſcdō p factū inſtruit
ipōs. ibi. Et ce. facta. Circa primū
ſciendū q̄ affectꝰ xp̄i ad diſciplos
p̄mittit̄ ut eius factū magꝭ gratū
oñdatur ⁊ diſcipuli eiꝰ libentiꝰ imi
tent̄. Dicit ḡ ſic (Ante diē feſtum)
.ſ. xiiij. luna. in cuiꝰ veſpera immo-
labat̄ agnus ⁊ incipiebat ſolemni
tas paſchalis q̄ celebrat̄ luna. xv
⁊ ſm hunc modū in ecc̄ia ſolemni
tates incipiūt a veſpa p̄cedētꝭ diei
(Sciens ihs) Ex quo pꝫ q̄ non ig
norās: nec inuoluntarius venit ad
paſſionē: ſed volūtarie obediēs deo
patri (qꝛ venit eiꝰ hora) nō fatalis ſꝫ
a deo p̄re determinata. ⁊ h̄ cōuenie
ter: ut immolatio agni q̄ tollit pec
cata mundi īmediate pꝰ immolati
onē agni figurat̄ ſeq̄retur. ⁊ ſic ve
ritas figure rñderet (ut trā. ex hoc
mun. ad p̄rēm) Dicebat̄ eī paſcha
iudeoꝝ trāſitus eo q̄ tunc angelus
trāſijt p egiptū inficiens primoge
nita egiptioꝝ. ⁊ filios iſrl̄ ſeruans
Et ſimilr̄ paſcha xp̄ianoꝝ ēē trāſi
tus inquantū filiꝰ dei per mortē trā
ſijt ad p̄rēm nō p loci mutacōem: ſꝫ
ſicut ēē a patre veniſſe aſſumēdo no
ſtrā naturāꝫ moꝛtalem. ita ēē ad pa
trē redijſſe faciendo ipſū ꝯſoꝛtē pat̄
ne glīe p immoꝛtalitatē in ſua re-
ſurrecōe (Cum dilexiſſet). in quo oñ
ditur eiꝰ dilectio gratuita. qꝛ prioꝛ
dilexit (ſuos), oñdit̄ diſcreta. quia
iſta dilectio ſpecial̄ nō fuit ad oēs:
ſꝫ ad ſibi familiares: cuiuſmodi erāt
ap̄li qui erāt in mundo. Oñdit̄ hec
dilectio nc̄caria. qꝛ ap̄li remanētes
in periculo mūdi indigebāt ꝯſola
tione diuina (In finē dilexit eos).

⁊. in moꝛte ſpecialia ſigna dilectio
nis oñdit. Vel aliter (in finē). i. per
fecte aīam ſuam ꝓ eis ponendo (Et
cena facta) Hic deſcribit̄ imitabile
factū. ſcꝫ lotio pedū diſcipuloꝝ ſuo
rum. vbi p̄mittit̄ tpꝭ ⁊ modꝰ hꝰ
lotionis cū dicit̄ (Ecce cena facta)
nō eſt intelligendū q̄ eſſet totalit̄
ꝯpleta. qꝛ poſtea dicit̄. ⁊ cū recubu
iſſet: ſed erat facta quantū ad h̄ q̄
comederāt agnū paſchalem. ⁊ tūc
ſurrexit ad lauandū pedes diſcipu-
loꝝ ſuoꝝ anteq̄ daret eis ſui coꝛpis
ſacramentū ad deſignandū q̄ ſpū
alis mundicia req̄rit̄ ad ꝑcipiendū
ipſū (Et cū iam mi. in coꝛ. tra. eū
in ſimo. ſchari) Die em̄ p̄cedēti eū
vendiderat ſuggeſtiōe dyaboli hāc
ꝓditionē in coꝛ ipſiꝰ mittentꝭ (Sci
ens qꝛ oīa de. ei pr̄ in ma.) Ex quo
patet in criſto plenitudo ſcientie ⁊
poteſtatꝭ (Et qꝛ a deo exi. ⁊ ad deūꝫ
va.). Hoc eſt iam ſupra expoſitūꝫ
qualiter dicit̄ filius a patre exiſſe
⁊ ad deū redire (Surgit a cena). q̄a
miniſtrare volebat (⁊ ponit veſti.)
i. deponit: ut ꝯuenientiꝰ hoc mini-
ſteriū exhiberet (Et cū acce. linth.
p̄cinx.) ⁊ ſic ad lauandū ſe optīe
diſponit nihil omittēs de hijs que
ad iſtud officiūꝫ req̄runt̄. ⁊ ſequit̄
ſimplex hūilitatis miniſteriū cum
dicit̄ (Deinde miſit aquā in peluī)
ꝓprijs manibꝫ nō p miſteriū alioꝝ
(⁊ cepit lauare pedes diſcipuloꝝ)
lutoſos. qꝛ diſcalciati incedebant.
(et tergere lintheo quo erat p̄cin
ctus) ut ipleret hūilitatis officiū.
(Venit ḡ) Hic oñditur hꝰ facti vti
litas. ⁊ oñditur h̄ ex quadā ꝯcerta
cōe petri ⁊ xp̄i. p qđ oñdit̄ factū ēē
miſticum. Dicit ḡ (venit ergo ad ſi
monē petꝛ) Scđm oꝛigenē lotis a-
lijs diſcipul̄ venit vltimo ad petrū.
qꝛ cepit lauare a minoꝛibꝫ: ex h̄ ſu
mens argumentū quo ēē. cepit la-
uare pedes diſcipuloꝝ ſuoꝝ. Et pꝰ
ea ſubdit. venit ḡ ad ſimonē: p hoc
oſtendēs q̄ alij iam erant loti. Sed
nō videt̄ veriſimile ſi trāſiſſꝫ p oēs

alios quin aliq̄s eoꝝ vel plures recuſaſſent hāc lotionē. ſicut a petr9 Et iō aliȷ̄ doctores dicūt ꝙ primo venit ad petrū ꝓpter qđ aliȷ̄ diſcipłi audita reꝑhenſiōe petri de h' qđ recuſauerat hmōi locōnem nō fuerūt auſi eam vltra recuſare. ꝙ ꝗ dicit euāgeliſta cepit lauare et poſtea ſbdit venit ꝗ ad ſimonem. nō ē ꝑ h intelligendū ꝙ alios lauerit an̄ ipſum Sed euāgeliſta pri9 dixit factū ī generali poſtea explicat modū in ꝑticulari incipiēs a petro (⁊ dixit ei petrus dn̄e tu mihi laues pedes) id ē vis lauare mihi peccatori tu qui es filī9 dei. q. d. nullo mō decet. ſimile verbū dixit in ꝑncipio ſue ɔūſionis luce. v. Exi a me domine ꝗꝛ hō peccator ſum (Rn̄dit ihūs ⁊ dixit ei. ꝙ ego facio tu neſcis mō) q. d. nō ſolū h facō ꝓpter pedū corꝑaliū emūdationē: ſʒ ꝓpter humilitatis erudicōnē. ut poſtea expoſuit. iō ſbdit (ſcies aūt poſtea) ꝑ h autē deſignauit mundiciā pedū ſpūaliū: q̄ ſunt affect9 mentis: q̄ requiritur in eucariſtie ꝑcepcōne (dicit ei petrus nō lauabis mihi pedes in eternū) id eſt nunꝗ̄ lauabis: acſi diceret ego nullo mō ſuſtinerē: licʒ autē petr9 faceret hoc bono zelo tamē indiſcrete h faciebat. ꝗꝛ cū xp̄us nō poſſet errare non debebat voluntati eius aliquo mō reſiſtere. iō ſequiť (Rn̄dit ei ihūs. Si nō lauero non habebis ꝑtē mecū) Si hoc intelligiť de lotione interioris macule littera ē plana ꝗꝛ nullus pōt hr̄e ꝑtē cū xp̄o ī gl'a celeſti niſi lot9 fuerit a macula peccati ſcđm qđ ſcribiť apoca. xxi. Nihil coinq̄natū intrabit in illā Si āt intelligatur de locōne corꝑali pedū ipſi9 petri eodē mō eſt dicēdū. Sicē enī aliquid ē illicitū non ex natura ſua tm̄ ꝓhibitū: ut patet de eſu ligni vetiti ꝑmo parēti. Ita ſiliť aliq̄d ē neceſſariū ad ſalutē nō ex natura ſui: ſed ꝓpter preceptū dei vel p̄lati. ⁊ ſic erat in ꝓpoſito. Ex quo ei xp̄s volebat ſimpliciter h facere. petr9 de neceſſitatē ſalutis tenebatur ſuſtinere (Dixit ei ſimō petr9: domine nō tm̄ pedes meos ſed etiaʒ manus ⁊ caput) pedes ſunt ꝑs corꝑis inferior: man9 media. caput ſuꝑior. et ideo ꝑ expreſſionē iſtaꝝ partiū intelligitur totū corpus. Eſt igiť ſenſus Dn̄e nō tm̄ ⁊c. q. d. pri9 ſuſtinerem a te totū corp9 lauari ꝙ a te ſeparari. ꝗꝛ ꝗ̄uis eēt durū petro ſuſtinere ſeruiciū magiſtri. tn̄ grauius erat ei ab ipſo ſeparari. vn̄ diciť in itinerario clementis. Qꝛ quādocunꝗ petr9 memor erāt dulciſſime ſocietatis xp̄i reſoluebatur ī lacrimas ita ꝙ facies ei9 aduſta videbať ex freq̄nti lacrimaꝝ fluxu (Dixit ihūs qui lotus ē) ꝑ baptiſmū Ex quo accipitur ꝙ apłi fuerunt a xp̄o baptiſati. ut ſupra dictū ē ca. iȷ̄. (non indiget niſi ut pedes lauet ſʒ ē mūd9 totus) Si enim aliquis baptiſatus ſtatī moriatur euolat ad patriā nec indiget aliq̄ alia locōne. tamē ſi ſuꝑuiuat etiā ſācte indiget locōne pedū ſpiritualiū. id ē affectionum mentis. quia ex ɔdicōne mōrtalis vite affcūs eius aliqn̄ aliquas maculas ɔtrahit ex tēꝑalibꝫ. ſed nō indiget lauaē caput. id ē ꝑtem ɔtēplatiuā q̄ intēdit ſuperioribꝫ ⁊ eternis nec man9 id ē vite actiue opera q̄ ī eo ſūt ſācta. Talis autē erat petr9 ⁊ etiā aliȷ̄ apłi excepto iuda ꝓditore ꝓpter qđ ſequitur (Et vos mūdi eſtis ſʒ nō omnes. Poſtꝗ̄ ꝗ) Oſn̄ſa facti vtilitate in p̄dicta locōe. Hic inducit diſciplos ad imitādum in op e. Et diuidiť in duas. ꝗꝛ ꝑmo ꝓpoſitū declarat. ſecundo ɔfirmat ibi exemplū ei dedi. Dt igitur (. Poſtꝗ̄ ergo lauit pedes corū) in hoc oñdit cōuenientē modū docēdi. in moralibus ei magiſ mouēt facta ꝗ̄ verba. vt pōt hr̄i ex. x. ethi. ⁊ ideo xp̄s doctrine de humilitate premiſit hūilitatis factum (. Accepit veſtimenta ſua). Sicut enim ad miniſtrādum congrue debent veſtimēta deponi ita ad docēdū debēt honeſte aſſumi

ꝓpter q̊ magiſtri ſolent legere in hitu ad hoc diſpoſito ꝛ ordinato: ſm̄ diſpoſicõem facultatis ſue (Et cū recubuiſſꝫ iterꝫ) qꝛ ſedēdo debet doctoꝛ docere· doctrina em̄ non capiť niſi in quiete· ꝓpter q̊ dicitur· vij phiſi· Sedēdo ꝛ quieſcendo aīa fit ſciens ꝛ prudēs· Seq̃tur doctrina (dixit eis· Scitis q̊d fecerim vobis) q· d· vos debetis h̓ ſcire· ꝛ in h̓ reddit eos attentos (Vos vocatꝭ me mgr̄ ꝛ dñe: ꝛ benedicitꝭ· ſum etenī) Aliquid em̄ diciť benedictū qñ ↄgruit dicētiꝛ rei dicte· Congruit autē rei dicte: qñ ſic ē in re ſicut diciť· Congruit aūt dicenti qñ dicens talē ſe oñdit facto qualē v̓bo· vtroqꝫ mō apłi benedicebant· qꝛ ſic erat in re ex pte xp̄i qui ſupeioꝛ erat· Ex pte apłoruꝫ qui facto ſe ei ſubijciebāt ſicut ꝛ verbo· ꝓpter q̊ ↄtra diſcipulos ſolo verbo diciť Math· vij· Multi dicēt mihi in illa die· dñe dñe nōne in noīe tuo ꝓphetiſauim⁹ ꝛc̄· Et tunc cōfitebor illis· qꝛ nunq̃ noui vos ꝛc̄· Ex predictꝭ ↄcludit ſaluatoꝛ intentū· d· (Si ḡ ego laui pedes vrōs dñs ꝛ mgr̄ ꝛ vos) multo fortius (debetꝭ alter altius lauaꝛ̓ pedes) P hoc intelligiť ꝙ pietatꝭ ꝛ hūanitatis officiū p̄rimo impenſum ad q̊ mipēdendū quilibet teneť in caſu nc̄citatis· extra talem caſū tenetur debito honeſtatis ꝛ ↄgruitatis (Exemplū) Hic ↄfirmat ↄcluſionē predictā· ꝛ hoc quadrupłr· primo exēplo ſui dicēs (Exemplū em̄ dedi vobis ꝛc̄) q· d· Ad hoc feci ut oñderem vos ad h̓ teneri· ſcd̄o cōfirmat p ſuā autoritatē dicēs· (Amē amē dico vobis· nō eſt ſeru⁹ maioꝛ dño ſuo· neqꝫ apłs) ꝛ miſſus qꝛ apłi fuerūt miſſi ad predicandū· quibus miſſis tenebanť ꝓpłi credere· multo forti⁹ apłi tenebanť autoritati xp̄i obedire· Tercio ↄfirmat eā ſequēti premio cū dicit (Si h̓ ſcitis bti eritꝭ ſi feceritis ea) Beatitudo aūt ē maximū deſiderabile cū ſit ſtatus oīm bonoꝝ aggregacõe pfect⁹ (nō de oībꝫ vobis dico) ſ· ꝙ debeatꝭ eſſe beati qꝛ preuidebat damnacõem iude futurā· ꝓpter q̊ ſubdiť (Ego ſcio) ꝛ claꝛ̓ cognoſco (quos elegeri) ſ· ad vitā eternā· Judas autē non fuit elect⁹ ad ipſam: ſed tm̄ ad apłatū ut ſupradictū eſt· ca· vi· (Sꝫ ut impleať ſcriptura) ex malicia ꝛ dānatione vni⁹ veſtrū (Qui manducat panē meū: leuabit calcaneū ſuum ↄtra me) ꝛ conabiť me ſuppeditaꝛ̓ Hoc fuit impletū ī iuda qui panē corpalem ꝛ ſacramentalē ſibi datū a xp̄o manducauit· Predcā āt ſcriptura h̓etur ps̄· xl· Trāſlatio· lxx· hꝫ· Qui edebat panes meos magnificauit ſup me ſupplātacõeꝫ· Et tranſlatio ihero· accepta iuxͣ hebraycū magis ꝓpinq̄ eſt dicto xp̄i que talis ē· Qꝛ manducat panē meū leuabit ↄtra me plantā (Amodo dico vobis· prius q̃ fiat ut cū factū fuerit credatꝭ qꝛ ego ſum) ſ· vere xp̄s: verus hō· verus deus· qꝛ ſcire ſecreta cordiū ꝛ predicere certitudinaliť futura ↄtingētia a libero arbitꝰo dependētia virtute ꝓpria eſt maximū iudiciū diuinitatꝭ· Quarto cōfirt ↄcluſionē predictā ex dignitate eorum quoꝝ pedes lauabanť dicens· (Amen amen dico vobis· q̊ accipit ſi quē miſero me accipit) ꝛ ſeruicium factū xp̄i miniſtris redūdat in honorē ipſi⁹· ꝛ p cōſequēs toti⁹ trinitatꝭ· ideo ſeq̃tur) Qui autē me accipit: accipit illū qui miſit me) id ē honorat prēm ꝛ ſpm̄ ſanctū q̊ miſerunt filiū· ſm̄ ꝙ diciť yſa· xlviij· et nūc miſit me dñs ꝛ ſpūs ei⁹ h̓ dicit redēptoꝛ tuus iſrł (Cū hec dixiſſet) Poſtq̃ ſaluatoꝛ ꝓpoſuit pfectõis exēplū· hic oñdit defectū diſcipłoꝝ Et primo defectū iude pditorꝭ· ſcd̄o petri negantꝭ· ibi Dixit ei ſimō Prima in· d· qꝛ primo denūciat ipſā pdicõeꝫ· ſcd̄o ipſū pditorē· ibi· Aſpiciebant ḡ· In prima pte diciť ſic· (Hec cū dixiſſet ih̓s: turbatus eſt ſpū) ex horroꝛ̓ paſſionis ſue iminētis ꝛ pdicõis iude· h̓ āt turbatio q̊

erat in pte ſenſitiua nō erat ↄtraia
racioni magꝭ ↄueniens ei ſicut dc̄m
eſt ſupra de alijs paſſionibꝫ capitu
lo p̄cedēti (⁊ ꝓteſtatus ē et dixit. A
men amen dico vobis qꝛ vnꝰ ex vo
bis me tradet) Multiplicat āt hāc
dictōnē amen ad oſtēdendū futuē
rei certitudinē (Aſpiciebant). Hic
ↄſeq̄nt denūciat ꝓditorē. Et diuidi
tur in duas. qꝛ p̄mo ponit̄ denūcia
cionis occaſio. ſecūdo ip̄a denuncia
cio ibi. Reſpōdit ih̄s Occaſio huiꝰ
denūciacioīs fuit duplex. Prima fu
it ſtupefactio et turbacio q̄ tāgitur
ibi cū dicit̄ (Aſpiciebant ergo adi
uicē diſcipli heſitātes de quo dicēt)
Erant admirati qꝛ quilibet eorū p̄
ter iudā ſentiebat ſe totalr̄ firma-
tū in cōtrariū dicti ipſiꝰ xp̄i. ⁊ ↄſilr̄
de ſuis ſocijs ſicut de ſe cogitabat.
verūtamen ꝓpter firmitatē verboꝝ
xp̄i magꝭ eius dicto credebant q̄ ſu
is ↄſciēcijs ⁊ iō ñ heſitabāt de euētu
rei. ſꝫ de illo p quē hoc eueniret. Se-
cunda occaſio fuit familiaritas io
hannis cū xp̄o ꝓpter quā xp̄us ſua
ſecreta ei reuelabat. ⁊ hec cā exp̄mi
tur cū dr̄ (Erat recumbēs vnꝰ ex di
ſciplis eiꝰ in ſinu ih̄u) id eſt familı
ariter ei ꝓpinquꝰ ex dilectōne ꝓpter
hoc ſequit̄ (quē diligebat ih̄s) ſpe
cialia ei ſigna dilectioīs oñdendo p̄
ceteris: ꝓpter mundiciā virginalē
Notandū qꝛ iohēs de ſe loq̄tur per
modū alteriꝰ pſone. Hic em̄ ē mo
dus loq̄ndi iſtoꝝ qui canoīcas ſcri
pturas ↄſcripſerunt: qñ in eis de ſe
q̄s loquit̄. vñ paulꝰ. ij. corı. xij. lo
quēs de ſeip̄o dicit. Scio hominē in
xp̄o ⁊c̄. Et dauid. j. regꝭ. xiij. dixit
ꝟ cui ↄſtitutū ē de xp̄o ⁊c̄. (Innuit
ꝰ huic) ſcꝫ iohāni. (ſimon petrꝰ et
dixit ei quis ē de q̄ dic̄) Petrus em̄
quodā ſigno ſignificauit iohanni
ut peteret a xp̄o ſibi familiari de q̄
dixerat. licet ei petrꝰ alias ſolitus
eſſꝫ interrogare a xp̄o p̄ ceteris Ta
men tūc nō fuit auſus petere qꝛ im
mediate fuit reprehēſus de indiſcre
ta locucione cū dixerat. Non laua-

bis mihi pedes ⁊c̄ (Cū recubuiſſꝫ il
le) ſcꝫ iohēs (ſup̄ pectus iheſu) id ē
inclinatꝰ ꝓpe os eius. ⁊ ſic erat ꝓpe
nec poſitus ad interrogandū ⁊ au
diendū aliq̄d ſecrete ab eo. (Dixit
ei dñe quis eſt ille) ſcꝫ ꝓditor (Re-
ſpōdit ih̄s) Poſita occaſione denū-
ciacōnis hic po² denunciacō ꝓdito
ris. Et diuidit̄ in tres. qꝛ p̄mo exp̄-
mitur ipſa denūciatio. ſecundo rei de
nūciate pmiſſio ibi. Et dix. ei. ter-
cio promiſſionis executio ibi. Cū ꝰ
accepiſſꝫ In p̄ma pte dr̄ ſic (Reſpō
dit ih̄us) ipſi iohāni in ſilencio. qꝛ
ſi alte dixiſſꝫ petrus cū ita feruidꝰ
qꝛ ſtatī inſurrexiſſꝫ in ꝓditorē (Ille
eſt cui intinctū panē porrexero) p h̄
notat̄ iude fictio. qꝛ ſicut panis in-
tictus habet ſaporē in ſupficie aliū
q̄ interiꝰ. Ita iudas ſimulabat ſe
exteriꝰ xp̄i diſciplm cū tamen inte
riꝰ eſſꝫ eiꝰ ꝓditor. vel alr̄ dedit iude
panē intinctū ad oſtēdendū iude in
gratitudinē ⁊ xp̄i manſuetudinē.
Panis em̄ intictus ſapidior eſt ad
comedendū Jō xp̄s iude fecit iſtud
obſequiū ad declarandū ſuā beni-
gnitatē ⁊ iude malignitatē: q̄ ex h̄
nihil mouebat̄ ad ↄpunctionem.
Sciēdū tamē qꝛ iſte paīs intictꝰ nō
fuit corpꝰ xp̄i. ſꝫ ante ipſū accepat
in pane nō tīcto. Jdeo ſtatutū ē qꝛ
corpꝰ intinctū nō datur fidelibꝫ. vt
hētur de ↄſecracōe di. ij. Cū omē (Et
poſt bucellā introiuit in eū ſatha
nas) ñ de nouo cū iā pꝰ xp̄ꝫ vēdidiſ
ſet: ſꝫ ītroiuit in eū ad āpliꝰ ipſum
poſſidendum qꝛ ingratus obſequij
chriſti factꝰ eſt in poteſtate demo-
nis magꝭ q̄ ante (. Et dixit ei ih̄s)
Hic ponitur prodicioīs permiſſio.
non enim poterat aliquid facere ni
ſi xp̄o permittēte. ideo dixit ei (Qd
facis fac citius) Nō dicit hoc preci-
piendo vel conſulendo: preceptū di-
uinum vel ↄſilium non poteſt eē de
malo. ſed tm̄modo pmittendo racio
ne dcā. tamen verba xp̄i fuerūt a-
lijs apoſtolis obſcura. iō ſequitur.
(Hoc āt nemo ſciuit diſcūbētiū) p̄ter

iudam (ad quid dixerit ei) verbum
predictū. de alijs a iohe non ē mirū
ſi ignorauerūt. q2 ſoli iohāni dixe
rat xp̄s. cui dabo panē Sed de iohe
mirū videt. idō dicendū q auditō v
bo xp̄i ita fuit attonitus a ſuſpēſus
q nō aduertit illud qd poſtea dc̄m
eſt ipſi iude a ſaluatore. a iō diſci
puli verbū xp̄i aliter inṫpretabant
a hoc eſt qd dicit (Quidā ei puta
bāt q2 loculos hēbat iudas) q2 da
bat elemoſinas datas p xp̄ō a diſci
pulis ei9. (q dixiſſet ei ihs. eme ea
que op9 ſunt nobis ad diē feſtuz).
q̄ imminebat in craſtino ut dictuz
eſt. In talibz em̄ ſolemnitatibz iu
dei lauti9 viuebāt (Aut egenis ali
quid daret) q2 ad vtrūqz iſtorū pe
cunia apportabat ut ſupra dictū ē
ca. precedēti (Cum ergo accepiſſet)
Hic deſcribit ꝓditionis executio.
Et diuidit in duas. q2 primo poni
tur dcā executio. Scdō ꝓnunciat ex
hoc ſequēs xp̄i glorificatio. ibi Cū
g͛ dixiſſet. In prima p̄te dicitur ſic
(Cū g͛ accepiſſet ille bucellā) dicūt
aliqui q tm̄ accepit in manu ſ3 nō
comedit q2 dyabolus nō p̄miſit eū
tamdiu ſtare ibi: eo q nō poterat ſu
ſtinere p̄ñtiam xp̄i. a h̄ non ē veri
ſimile. q2 dyabolus in preſētia xp̄i
diu ſtetit in deſerto ipſū temptādo
Idō aliter exponit (Cum g͛ accepiſ
ſet). i. comediſſet. Accipe em̄ cibuz
idē eſt qd comedere (exiuit ꝯtinuo)
ad q̄rendū cohortē qui caperet xp̄m
(Erat autē nox) h̄ expreſſit euāge
liſta ad oñdendū oportuitatē tp̄is
ad ꝑagendū ꝓditionē a ad denōn
dū in iuda mētꝭ tenebroſitatē (Cū
ergo exiſſ3) Hic prenunciat ſequēs
xp̄i glorificatio. Sciebat em̄ diſci
pulos cōturbandos de ei9 receſſu. et
iō primo oñdit glam quā erat ad
epturus p ſuā mortē. ſcdō denunci
at ipſā mortē. ibi. Filioli. In p̄ria
igit p̄te dicit (Cū g͛ exiſſet iudas)
ad ꝓcurandū xp̄i mortē (dixit ihs
Nunc clarificatus ē fili9 hoīs) Dici
tur em̄ aliquid iam eſſe qñ incipit

Paſſio autē ei9 extunc incipiebat:
p quā fuit multipliciṫ clarificatus
ut dictū eſt. ca. precedenti. a idō di
xit ſe iā clarificari (a de9 glificatus
ē in eo) q2 paſſio xp̄i erat ordinata
ad dei glam inquantū ibi maxime
relucebat diuina mīa a iuſticia. et
inquantū per eā multitudo gentiū
adducta ē ad glificandū deum. di
cit aūt glorificatio clarificatio: q2
gla eſt clara noticia cū laude Vnde
gla dicit quaſi claria c mutata ī g
(Et de9 clarificabit eū in ſeipſo). i.
de9 pater p ſeipſū clarificabit filiū
inquantū in morte eius mirabilia
oñdit a eū a morte reſuſcitauit (Et
ꝯtinuo clarificabat eū). i. ſine mo
ra. q2 non ē derelict9 in inferno nec
caro eius vidit corrupcōem. ut ha
bet actu. ij. q2 accelerata eſt ſua re
ſurrectio (Filioli) Conſequēr hic de
nunciat ſuū receſſum p mortez. Et
diuidit in duas. q2 primo prenūci
at predictū receſſum. ſcdō oñt qua
liter poſſint eſſe ydonei ad ſequēdū
ipſū. ibi. mandatū nouū. Dicit er
go primo (Filioli) in quo oñt tene
ritudinē amicicie ad eos (Adh̄ mo
dicū vobiſcū ſum). i. modico tp̄e. et
ſm̄ aliquos intelligit tp̄s modicū
vſqz ad aſcēſionē: q2 vſqz tunc ap
paruerat eis corpaliter. Sed meli9
videt q iſtud tp̄s modicū intelligi
tur vſqz ad aduentū iude a militū.
q2 tunc fuit eis ſubtract9 (Quereti
me). i. deſiderabitꝭ me hēre in p̄ñtia
vr̄a (Et ſicut dixi iudeis) q2 non po
terāt me ſeq̄. ca. vij. (Ita nūc dico
vob. quo ego vado vos nō poteſtis
venire) q2 adhuc imꝑfecti eſtis: ve
runtñ q2 iſta imꝑfectio erat tollen
da ab eis p grām ſp̄ūſſancti. idō ſb
dit (Et vobis dico mō) q. d. licet p
nūc nō poſſitis me ſequi: tñ poſtea
poteritis q2 recepta ſp̄ūſſancti grā
gaudebant in tribulationibz a op
ꝓbrijs. ut habet actu. v. Qñ autē
dixit iudeis q nō poterāt eum ſequi
non addidit hanc determinacōem
modo: oñdendo q illa imperfectio a

maticia nõ eãt ab eis tollẽda (Mã
datũ nouũ). Hic ↄſeq̃nter oſtẽdit
modũ ſeq̃ndi ipm̃. ſcꝫ ꝑfectiois ca
ritatis q̃ animã facit ponere ꝓpter
xp̃m. et hoc eſt qđ dicit (Mãdatũ
nonũ do vobis ut diligatꝭ inuicẽ).
Sciendũ ꝙ mandatũ dilectiois nõ
đr nouũ. qꝛ ꝓtũc fuerit de nouo da
tũ. in veteri eñ teſtamẽto fit mẽtio
freq̃nť de dilectione dei ⁊ ꝓximi ꝓpť
qđ legiſꝑiti reſpõdit xp̃o mandatũ
dilectiomis eẽ inť alia maximũ: ut
habeť math. xxij. Sed ꝑ tãto h̃ di
citur mandatũ nouũ ab effectu. qꝛ
animã renouat. ⁊ iterũ qꝛ differẽti
am noui teſtamẽti et veteris ↄſtitu
it. Licet ei in lege veteri fieret men
tio de dilectõne: tamen ꝑ̇ncipatius
inducebanť ad obſeruãtiã legꝭ ex
timore. Et eodẽ mõ ĩ nouo teſtamẽ
to bene fit mentio de timore. ſꝫ ꝑ̇nci
pati⁹ de amore. vnũqđqꝫ aũt a ꝑ̇n
cipatiori vel euidẽtiori denoĩatur ꝓ
pter qđ vet⁹ teſtamentũ đr lex tio
ris: nouũ aũt lex amoris. Cõſeq̃n
ter oſtendit modũ diligẽdi dicens
(Sicut dilexi vos ⁊c̃) id eſt gratuite
⁊ efficaciť ⁊ recte. Sic ei xp̄us dile
xit nos. qꝛ in dilectõne nos ꝑ̄uenit.
vt đr ꝑ̇. iohis ꝑ̇. prior dilexit nos ⁊
ſic ḡtuite Animã eciã ſuã ꝓ nobis
poſuit ⁊ ſic efficaciť dilexit. Hanc
eciã dilectionẽ ad noſtrã beatitudi
nem ordinauit. et ſic dilexit nos re
cte. ⁊ hoc mõ dẽm⁹ nos inuicẽ dili
gere (In hoc cognoſcent oẽs ꝙ di
ſcipli mei eſtis ſi dilectionẽ ad inui
cẽ habueritis). Sola ei caritas di
ſtiguit inter filios regni ⁊ filios ꝑ
dicõis ut dicit aug⁹. xv. de trini
tate (Dixit ei ſimon) Supius decla
rauit xp̄us defectũ diſcipli ipſiũ ꝓ
dituri. Hic ↄñr oſtẽdit defectũ diſci
puli eũ negaturi. et ꝑ̇mo oſtẽditur
hui⁹ oſtẽſionis occaſio q̃ fuit iactã
tia petri de ſua ↄſtantia ⁊ fidelitate
xp̄us ei dixerat. Quo ego vado vos
non poteſtis venire mõ. Iõ petrus
feruid⁹ petijt ſtatim a xp̄o (domine
quo vadis). q. d. oĩbꝫ modis volo
te ſequi (Rñdit ihũs) reꝑ̇mẽdo eius
ꝑ̄ſũpcõem (Quo ego vado nõ po
tes me mõ ſequi) qꝛ adhuc erat ĩp
fect⁹ ad tolerãdũ ↄſtãter mortẽ ꝓ
xp̄o ſic patuit ꝑ ſeq̃ntẽ effcꝫ (ſeq̃rꝭ ãt
poſtea) qꝛ finalr ꝓ xp̄o crucẽ gaudẽ
ter ſuſtinuit (Dicit ei petr⁹) ꝓꝓe fra
gilitatis ĩexptus (Quare nõ poſſũ
te ſequi modo). q. d. imo poſſũ. hoc
oſtẽdit ꝑ factũ (Animã meam pro
te ponã) nõ dicit mendaciũ. qꝛ pro
tũc ſic cogitabat facere ãteq̃ dimit
teret xp̃m (Reſpõdit ihũs) ꝑ̄dicẽs
eius defectũ (animã tuã pro me po
nes) q. d. nõ ſic erit (Amen amẽ di
co tibi non cantabit gallus donec
ter me neges) marc. xiiij. đr anteq̃
gallus bis vocẽ dederit. ſꝫ hanc cõ
traũſiaꝫ ſolui math. xxvj. ¶ Que
ritur vtrũ cena ĩ hoc capi. deſcripta
in q̃ xp̄us corp⁹ ſuum diſciplis ſu
is tradidit in ſacr̃mento fuerit facta
luna. xiiij. exiſtẽte. Et arguiť ꝑ̇mo
ꝙ nõ ꝑ illud qđ dicit iohes in ꝑ̇nci
pio hui⁹ capli. Ante diem feſtũ pa
ſche cui⁹ prima dies erat luna. xiiij
qꝛ tũc incipiebat paſcha. ḡ illa ce
na de q̃ loquitur iohes fuit ante lu
nã. xiiij. Itẽ infra. xviij. ca. dicit io
hannes ꝙ iudei nõ intrauerũt ꝑ̄to
rium pilati ut nõ cõtaminarẽtur ⁊
manducarẽt paſcha. ḡ in veſpe illi
us diei qua paſſus ẽ xp̄s. mandu
cauerũt agnũ paſchalẽ. Ipſi aũt
tenebanť ex lege comedere illũ lũa
xiiij. ḡ cũ cena ꝑ̄dicta fuerit in veſpe
ꝑ̄cedẽtis diei pꝫ ꝙ fuit luna. xiij. Cõ
trarium dicit btũs ihero. videlicꝫ ꝙ
chriſt⁹ illam cenã fecit lũa. xiiij. et
paſſus ẽ lũa. xv. exiſtẽte. Reſpõſio
greci dicũt ꝙ iſta cena facta fuit lu
na. xiij. ꝓpť auctoritates allegatas
in arguendo ꝓ iſta pte. Et dicũt ꝙ
chriſt⁹ preuidẽs tꝑs ſue paſſionis
futuꝝ illa die q̃ imolabať agn⁹ pa
ſchatis. ut imolatio agni veri corre
ſpõderet imolacõni agni figuratis
iõ preoccupauit comedere agnũ pa
ſchalẽ ꝑ vnũ diẽ. Et dicũt ↄſeq̃nter
ꝙ xp̃s corp⁹ ſuũ ĩ pane fermẽtato

ꝯſecrauit. qꝛ in domibꝫ nō inuenie
batꝰ panis azimꝰ vſqꝫ ad xiiij. lunā
Sed dictū eoꝝ eſt ꝯtra veritatē euā
gelij. qꝛ math. xxvi. dicitꝰ ꝙ prima
die azimoꝝ acceſſerūt diſcipuli ad
ihm dicētes. vbi vis paremꝰ tibi co
medere paſcha. Jtē luce. xxij. vene
rat autē dies azimorū in qua necce
erat occidi paſcha. ⁊ miſit petrū ⁊
iohem dicēs. Euntes pate nob paſ
cha ut manducemꝰ Ex quibꝫ patꝫ
manifeſte ꝙ illa cena fuit die azio
rum. ⁊ ꝑ ꝯñs luna. xiiij. exñte. Et
ex h ſequit ꝙ xp̄s ꝯſecrauit in azio
pane. qꝛ illo tp̄e nō inueniebat pa
nis fermentatꝰ in domibꝫ iudeorū.
ſm preceptū legis ꝑ vij. dies. ut h̄e
tur exo. xij. Sed greci in tantā veſa=
niā pruperunt ꝓpter defenſionē ſui
dicti ꝙ negant textū euāgelij: dicē
tes alios euanglas falſū ſcripſiſſe
quantū ad diē huiꝰ cene. ⁊ ꝓpter h
iohes euangla qui ſcripſit poſteri
or deſcribēs hanc cenā eos correxit
dicēs. Ante diē feſtū paſche ⁊c. ut
ſupra allegatū ē. Sed ad dictū iſtō
ſequit deſtructio totiꝰ ſacre ſcp̄ture
⁊ ꝑ ꝯñs totiꝰ fidei catholice cū ſacra
ſcriptura ſit regula fidei. ſm ꝙ ſcri
bit beatus augꝰ. in ep̄la ad ihero.
Si dicat a fidelibꝫ ꝙ ſcriptura in a
liq̄ ſui pte ꝯtieat falſū eadē rōe pote
rit dici ab aduſarijs fidei ꝙ in nul
la ſui pte h̄eat certitudinē veritatꝫ.
preterea fides catholica tenet euāge
liſtas ſcripſiſſe non ꝓ̄o capite: ſed
ſpūſſancti inſpiracōe. Vñ dicit bea
tus petrꝰ. ij. cano. i. ca. Spūſancto
inſpirati locuti ſunt ſci dei omnes.
Nullū autē falſū pōt eſſe a ſpūſcō
⁊ idō dicere ꝙ euāgeliſte in aliq̄ lo
co ſcripſerūt falſum ē erroneū. ⁊ idō
ꝓpter predcā dixerūt aliq̄ ꝙ xp̄us
comedit agnū paſchalē debito tp̄e
ſm legē. viꝫ luna. xiiij. ut dictū eſt
Sed iudei circa mortē xp̄i ꝓcurādā
intēti ⁊ occupati illa die nō comede
runt paſcha: ſed tardauerūt ꝑ vnū
diē. ſcdm ꝙ dicit Joh. xix. ꝙ iudei
nō intrauerūt pretoriū pilati illa die
qua paſſus eſt xp̄s ne ꝯtaminarē
tur ⁊ impedirent a comeſtione paſ
che: ut ſupra allegatū eſt. Sꝫ iſtud
dictū nō ꝯſonat cū verbis marci eu
angeliſte dicentꝫ ca. xiiij. ⁊ prima
die azimoꝝ qñ paſcha immolabāt
dicūt ei diſcipuli. Quo vis eamꝰ ut
paremꝰ tibi ut manduces paſcha.
Ex quo videt ꝙ eadē die qua alij ī
molabant agnū paſchalē eadē die
xp̄s immolauit agnū. ⁊ ſic cenam
diſcipulꝫ ſuis fecit luna. xiiij. exñte
Ad primū dicendū ꝙ paſchale fe
ſtū apud iudōs incipiebat a veſpe
ra diei in q̄ luna erat xiiij. dies aūt
feſtiuꝰ apud eos incepit a veſpere
vniꝰ diei: ⁊ durat vſqꝫ ad veſperaꝫ
diei ſeq̄ntis. ſm ꝙ dicit leui. xxiij.
A veſp̄e in veſperā celebrabitꝫ ſab=
bata vrā. ⁊ ſic dies ſolēnis paſche
erat luna xv. ꝓpter qō eundē diem
quē iohes noīauit ante diē feſtum
paſche ꝓpter diſtinctōem naturali
um dieꝝ. matheꝰ noīat primū dieꝫ
azimoꝝ qꝛ a veſpera precedētis diei
incipiebāt comedere azima. Qñ ꝙ
dicit ꝙ luna. xiiij. exñte erāt primꝰ
dies ſolemnitatꝫ paſche. Dicenduꝫ
ꝙ eſt veꝝ: ſed in fine illiꝰ diei incipi
ebat primꝰ dies: ⁊ durābat vſqꝫ ad
veſperā diei ſequentꝫ ⁊ ſic prima di
es ſolemnitatꝫ paſchalis celeberri
ma erat luna. xv. ut ptꝫ leui. xxiij.
menſe primo. xiiij. die mēſis ad veſ
perā paſcha dn̄i eſt. ⁊. xv. die mē
ſis huꝰ ſolemnitas azimoꝝ dn̄i eſt.
ſeptē diebꝫ comedetꝫ azima. dies ꝓ̄
mus erit vobis celeberrimꝰ ſanctuſ
qꝫ. Ad ſcdm dicendum ꝙ illud paſ
cha qō debebāt comedere iudei ī die
paſſionis xp̄i: non intelligit de cōe
ſtione agni paſchalis qꝛ illud paſ
cha comederāt in veſpera precedētiſ
diei: ut dictū eſt: ſed intelligitur de
panibꝫ azimis quos debebant cōe
dere ſeptē diebꝫ ꝯtinuis. ⁊ nō debe
bant comedi niſi ab hominibꝫ mū
dis. ⁊ ideo non introierūt domū ho
minis gentilis ne impedirent a cō
meſtione ipſoꝝ.

Capitulū Decimūquartū

Et ait diſcipul' ſuis. Poſtq̄
xp̄us cōfortauit diſcipulos
ſuos exēplis hic cōfortat eos
verbis. Et diuidit' in .ij. q2 p̄mo cō
fortat eos contra deſolationē ip̄oꝝ
de xp̄i morte. ſecūdo cōtra deſolatio
nē in tribulacōe poſt mortē xp̄i eis
imminente. ca. xv. Ego ſū vitis vera
Prima in duas. q2 p̄mo cōſolat' di
ſcipl'os de ſua morte racōib3 ſum=
ptis ex pte diſcipl'oꝝ remanentiū.
ſcd̄o racōnib3 ſūptis ex pte xp̄i di=
mittētis eoꝝ conſortiū ibi. Nō tur
betur cor veſtꝝ. Prima in tres q2 p̄
mo conſolat' remanentes p̄mitten
do eis acceſſū ad patrē per ip̄m. ſe
cundo p̄mittēdo eis ſp̄ūſſancti do=
nū ibi. Si diligitis. Tercio p̄mittē
do eis ſuum reditum ibi. Nō relin
quā vos. Prima in tres: q2 primo
p̄ponit intētū. ſecūdo manifeſtat p
poſitū ibi. Et quo vado ſcitis. Ter
cio dubiū remouet ibi. Dic' ei ̄ phi
lipp9. Circa primū ſciendū q̄ pre
dixerat eis iude p̄dicionem et petri
negationē et ſui abſentia3 a mortē
q̄ omnia erāt eis turbacōnis mate
ria. idō dicit (Non turbet' cor veſtꝝ
p̄pter predcā) q̄ aliqui libri hn̄t h̄
(neq3 formid3) nō eſt de textu. ſed
infra eodē ca. ponit'. ut videbitur.
(Creditis in deū et in me credite) in
quo exp̄mit ſuā deitatē manifeſte.
Al's conſeq̄ntia nō valeret (In do
mo pt̄is mei māſiones multe ſūt)
dom9 pt̄is hic vocatur gl'a celeſtis
in qua ſūt multi grad9 et diſtictio
nes. q2 q̄uis ſit idē obiectū beatitu
dinis: nullā diuerſitatē habēs. ta=
men ex pte beatorū eſt diūſitas in
pticipando iſtud obiectū. ſcd̄m va
rietatē meitoꝝ q2 aliqui vidēt alijs
clarius a fruūtur pfectius. ſecundū
maioritatē habit9 caritatis q̄ facit
aīam capacē obiecti beatitudinis.
(Si quo min9 dixiſſem vobis q̄ va
do parare vobis locū) q. d. ſi in cele
ſti beatitudine eēt aliquid minus
et defectuoſū dicere vobis: quia va
do pare vobis locū. ſed nō eſt neceſ
ſe q̄ vadā ad p̄parandum. quia in
deo eſt boītas pfecta eternal' a im
mutabil'. a multiplicit' pticipabil'
a beatis. Numerus eciā electoꝝ a
termin9 meritoꝝ eſt eternal'r a im
mutabil'r p̄deſtinatus et ſic totum
paratum ē ab eterno ſcd̄m math.
xxv. Poſſidete paratum vobis re=
gnū a conſtitucōne mūdi. h3 huic
expoſicioni vid'r repugnare q8 ſe=
q̄tur (Et ſi abiero et p̄parauero vo=
bis locū) ergo vid'r q̄ iret ad p̄pa=
randū. dicendū q̄ beatitudo vel lo
cus ipſius nō indigebat aliqua p̄
paracōne ut dictū eſt. a ſic loquit'
ſaluator in littera p̄cedenti Ipſi tn̄
electi indigēt p̄paracione ad hoc q̄
poſſint beatitudinē conſequi. q2 li
cet ſint ab eterno p̄deſtinati. tamē
beatitudine3 nō conſequuntur niſi
mediāte gr̄a q̄ datur tēpal'r in pre
ſenti. quādo ergo dicit ſaluator (Si
abiero et p̄parauero vobis locum)
Non eſt intelligendū q̄ in gl'a ce
leſti aliq̄d aſcendendo p̄parauerit.
Sed quia p aſcēſione3 ſua3 donum
ſp̄ūſſancti fidelib9 miſit. (Iterū ve
nio et accipia3 vos ad meipſū). Ex
hoc verbo dixerunt aliqui heretici q̄
electi nō aſſumūtur ad gl'am vſq3
ad die3 iudicij. a tunc pri° aſſumē
tur quando xp̄s veiet iteꝝ in forma
humana ſcd̄m q̄ d'r actuū. p̄. Hic
iħus qui aſſūptus eſt ſic veniet &c.
Sed hoc eſt expreſſe contra dictum
apl'i philipp̄. p̄. Cupio diſſolui a eē
cum xp̄o. et .ij. ad roma. v. Scimus
q̄ūo ſi terreſtris domus noſtra ha
bitacionis huius diſſoluatur: ha=
bemus domū non manufactam in
celis. Ex quibus patet q̄ anima
exuta a corpore non habēs impedi
mentū culpe a pene tempalis debi
ti ſtatim euolat ad gloria3. hoc eci=
am patet racione quia talis aīa p
gracia3 quam habet digna eſt glo
rie a non h3 impedimentū p̄prie p
ſone nec totius nature. quia illud

ímpedimentũ p xp̄i mortẽ fuit ab
latũ . ⁊ ſic intelligiť prepaſſe btũti
dinis locũ inquantũ p mortẽ ſuaȝ
amouit impedimentũ nature. ⁊ aſ
cendẽs ad celos miſit donum grẽ .
q̄ ambo erãt nc̄caria ad ↄſecutionẽ
glorie. Sciendũ igiť ad intellectuȝ
verbi xp̄i cum dr̄. Iteꝝ venio ⁊c̄. q
xp̄s duplr̄ venit ad accipiendũ fide
les Vno mõ ad accipiendũ eos ad
btũtudinem aĩe. ⁊ ſic quotidie vẽit
ad eccam accipiendo a corporibȝ aĩ
mas ſcãs ⁊ trãſferendo ad gl̃am. iſ
te tñ aduentus nõ ẽ in pñtia corpo
rali. Alio mõ veniet in fine mundi
corpaliter ad aſſumendũ fideles be
atitudine aĩe ⁊ corpis ſimul ⁊ quã
tum ad hȯ veꝝ eſt verbũ illoꝝ q fide
les nõ aſſumunť ad btũtudinem vſ
qȝ ad diẽ iudicij intelligẽdo de bea
titudĩe corpis ⁊ aĩe ſimul. hoc tñ ñ
eſt intelligendũ de cõi lege. q̄ ali
qui ſci ex priuilegio ſpeciali ſũt iã
in beatitudine cũ aĩa ⁊ corpore. q̃a
ſaltem hoc pie crediť de beata virgi
ne (Vt vbi ſum ego vos ſitis) dicit
ego ſum. q̄ ante paſſionẽ ſuã erat
beatus pfecte inquantũ deus. inq̃
tum hõ quo ad aĩaȝ (Et quo vado)
Hic manifeſtat q̊ dixerat. ſcilȝ q
p ipſum hẽbant acceſſum ad prẽm
q̄ ipſe ẽ via ſcd̊m humanitatẽ. et
pr̄ eſt termin⁹. ipſe autẽ de vtroqȝ
inſtruxerat. iõ dicit (quo vado ego
ſcitis) ſcilȝ ad prẽm (⁊ viam ſcitis)
Via p quã iuit xp̄s fuit mors ipſi
us. Ipſe autẽ xp̄ũs vel ſequela ip
ſius q̊ pro eodẽ hic accipiť eſt via
p quam alij venerũt ad prẽm. ⁊ de
hijs omnibȝ diſcipulos inſtruxeãt
licet nõ intellexiſſent ad plenũ. ꝓp
ter q̊ ſubdiť (Dicit ei thomas. do
mine neſcim⁹ quo vadis ⁊ quõ poſ
ſum⁹ viam ſcire) ⁊ ſic negat ſe ſcire
vtrũqȝ ſcȝ viã ⁊ terminũ. ꝓpter q̊
vide dictũ eius v̊bo xp̄i eſſe ↄtrariũ
Dicendũ q nõ ẽ incõueniens vnũ
⁊ idẽ ſciri ⁊ ignorari diũſimode. Co
gnitio eñ humana ꝓcedit de imp
fecto ad pfectũ. ut habeť .i. phiſic.

⁊ idõ illud q̊ ſcitur in gñali ⁊ cõfu
ſe bene ignorať in pticularia deter
minate. ſic eãt in ꝓpoſito. q̄ xp̄i do
ctrinã in quodã geneãli ⁊ ↄfuſe ac
ceperũt . ⁊ ſic xp̄ũs dicit eos ſciẽ. de
terminate ãt ⁊ pfecte adhuc neſci
ebant. ⁊ ſic thomas negauit ſe ſciẽ
ꝓpter q̊ xp̄ũs magl̃ explicat in p
ticulari (Ego ſũ via) ſm humani
tatẽ. q̄ ea que geſſit in humanita
te ſunt via pducens nos ad gl̃am
(Et veritas ⁊ vita) Licet eñ xp̄s in
quantũ homo ſit via btũtudinis ut
dictũ ẽ: tñ inquantũ de⁹ eſt btũtudi
nis terminus ſicut ⁊ pr̄. q̄ eadẽ eſt
eſſentia ⁊ bonitas amboꝝ. in cuius
viſione clara ⁊ pfecta fruicõe conſi
ſtit btũtudo. ⁊ ideo diciť veritas rõe
viſionis. vita rõne fruicõis. Et q
ſit via rõe humanitatl̃ oñdit dicẽs
(Nemo venit ad prẽm niſi p me) ĩ
me credendo ⁊ me ope imitando. Qz
etiã ſit termin⁹ beatitudinis: ſicut
⁊ pr̄ oñdit dicens (Si cognouiſſetl̃
me) pfecte quantũ ad deitatẽ (⁊ pa
trem meũ vtiqȝ cognouiſſetl̃) q̄ pa
ter ⁊ fili⁹ ſunt vnũ in deitate (et am
mõ cognoſcetis eum) .i. ⁊ tpe paſſi
onis. q̄ poſt paſſioneȝ immediate
aperuit illis ſenſuȝ ut intelligerent
ſcripturas. ut habeť luce vltimo. ⁊
extunc habuerũt pleniorẽ agnitio
nem de miſterio trinitatl̃ (Et vidi
ſtis eum) q̄ videndo xp̄m videbant
ſuppoſituȝ filij in quo eſt natura di
uina que eſt idẽ q̊ pater ⁊ ſic in fi
lio quodãmodo prẽm viderant Ali
ter exponitur (vidiſtis eum) .i. au
diſtis. ut habeť exo. xx. Popul⁹ vi
debat voces. vbi accipiť videre pro
audire. Si querať vbi apoſtoli au
dierant vocẽ patris. Dicendũ q au
dierant cũ rñdit xp̄õ. Clarificaui ⁊
iterũ clarificabo. ſicut predictũ eſt
ca. xij. Aliqui etiam illoꝝ voceȝ pa
tris audierant in tranſfiguracõne
ſcilicet petr⁹. iacobȝ ⁊ iohẽs. ut ha
beť math. xvij. (Dicit ei philipp⁹)
Hic xp̄s remouet dubium ex v̊bis
ſuis exortũ. Et diuidiť in duas. q̄

Capitulū Decimūquartū

Et ait diſcipułł ſuis. Poſtꝙ̄
xp̄us cōfortauit diſcipulos
ſuos exēplis hic ꝯfortat eos
verbis. Et diuidiť in .d. qꝛ p̄mo cō
fortat eos contra deſolationē ip̄oꝝ
de xp̄i morte. ſecūdo cōtra deſolatio
nē in tribulacōe poſt mortē xp̄i eis
iminente. ca. xv. Ego ſū vitis vera
Prima in duas. qꝛ p̄mo cōſolať di
ſcipłos de ſua morte racōibꝫ ſum-
ptis ex ꝑte diſcipłoꝝ remanentiū.
ſcdō racōnibꝫ ſūptis ex ꝑte xp̄i di-
mittētis eoꝝ conſortiū ibi. Nō tur
betur cor veſtꝝ. Prima in tres qꝛ p̄
mo conſolať remanentes ꝓmitten
do eis acceſſū ad patrē per ip̄m. ſe
cundo ꝓmittēdo eis ſp̄ūſſancti do-
nū ibi. Si diligitis. Tercio ꝓmittē
do eis ſuum reditum ibi. Nō relin
quā vos. Prima in tres: qꝛ primo
ꝓponit intētū. ſecūdo manifeſtat ꝓ
poſitū ibi. Et quo vado ſcitis. Ter
cio dubiū remouet ibi. Dic̄ eni phi
lipp9. Circa primū ſciendū ꝙ pre
dixerat eis iude ꝓdicionem et petri
negationē et ſui abſentiā a mortē
q̄ omnia erāt eis turbacōnis mate
ria. iō dicit (Non turbeť cor veſtꝝ
ꝓpter predcā) ꝙ aliqui libri hn̄t h̓
(neqꝫ formidꝫ) nō eſt de textu. ſed
infra eodē ca. ponitť. ut videbitur.
(Creditis in deū et in me credite) in
quo exp̄mit ſuā deitatē manifeſte.
Alr̄ conſeq̄ntia nō valeret (In do
mo p̄ris mei māſiones multe ſūt)
dom9 p̄ris hic vocatur gł̄a celeſtis
in qua ſūt multi grad9 et diſtinctio
nes. qꝛ q̄uis ſit idē obiectū beatitu
dinis: nullā diuerſitatē habēs. ta-
men ex ꝑte beatorū eſt diūſitas in
ꝑticipando iſtud obiectū. ſcd̓m va
rietatē meitoꝝ qꝛ aliqui vidēt aliꝭ
clarius a fruūtur ꝑfectius. ſecundū
maioritatē habit9 caritatis q̄ facit
aīam capacē obiecti beatitudinis.
(Si quo min9 dixiſſem vobis qꝛ va
do parare vobis locū) q. d. ſi in cele
ſti beatitudine eſꝫ aliquid minus
et defectuoſū dicere vobis: quia va
do pare vobis locū. ſed nō eſt neceſ
ſe ꝙ vadā ad ꝓparandum. quia in
deo eſt boītas ꝑfecta eternał a im
mutabił. a multipliciť ꝑticipabił
a beatis. Numerus eciā electoꝝ a
termin9 meritoꝝ eſt eternalr̄ a im
mutabilr̄ p̄deſtinatus et ſic totum
paratum ē ab eterno ſcd̓m math.
xxv. Poſſidete paratum vobis re-
gnū a conſtitucōne mūdi. ꝫ huic
expoſicioni vid̓r repugnare q̓d ſe-
q̄tur (Et ſi abiero et p̄arauero vo-
bis locū) ergo vid̓r ꝙ iret ad ꝓpa-
randū. dicendū ꝙ beatitudo vel lo
cus ipſius nō indigebat aliqua p̄
paracōne ut dictū eſt. a ſic loquiť
ſaluator in littera p̄cedenti Ipſi tn̄
electi indigēt ꝓparacione ad hoc ꝙ
poſſint beatitudinē conſequi. qꝛ li
cet ſint ab eterno p̄deſtinati. tamē
beatitudineꝫ nō conſequuntur niſi
mediāte gr̄a q̄ datur tēpalr̄ in pre
ſenti. quādo ergo dicit ſaluator (Si
abiero et ꝓparauero vobis locum)
Non eſt intelligendū ꝙ in gł̄a ce
leſti aliq̄d aſcendendo ꝓparauerit.
Sed quia ꝑ aſcēſioneꝫ ſuaꝫ donum
ſp̄ūſſancti fidelib9 miſit. (Iterū ve
nio et accipiaꝫ vos ad meipſū). Ex
hoc verbo dixerunt aliqui heretici ꝙ
electi nō aſſumūtur ad gł̄am vſqꝫ
ad dieꝫ iudicij. a tunc pri° aſſumē
tur quando xp̄s veniet iterꝝ in forma
humana ſcd̓m ꝙ d̓r actuū. p̄. Hic
iħus qui aſſūptus eſt ſic veniet ꝛc̄.
Sed hoc eſt expreſſe contra dictum
apłi philipp̄. p̄. Cupio diſſolui a eē
cum xp̄o. et. ij. ad roma. v. Scimus
qm̄ ſi terreſtris domus noſtra ha
bitacionis huius diſſoluatur: ha-
bemus domū non manufactam in
celis. Ex quibus patet ꝙ anima
exuta a corpore non habēs impedi
mentū culpe a pene tempalis debi
ti ſtatim euolat ad gloriaꝫ. hoc eci-
am patet racione quia talis aīa ꝑ
graciaꝫ quam habet digna eſt glo
rie a non hꝫ impedimentū ꝓprie ꝑ
ſone nec totius nature. quia illud

impedimentū p xp̄i mortē fuit ab
latū. ⁊ ſic intelligit̄ preparaſſe btitu
dinis locū inquantū p mortē ſuaꝫ
amouit impedimentū nature. ⁊ aſ
cendēs ad celos miſit donum grē.
q̄ ambo erāt nc̄caria ad ↄſecutionē
glorie. Sciendū igit̄ ad intellectuꝫ
verbi xp̄i cum dr̄. Iterū venio ⁊c̄. ꝙ
xp̄s dupl'r venit ad accipiendū fide
les Vno mō ad accipiendū eos ad
btitudinem aīe. ⁊ ſic quotidie veīt
ad eccīam accipiendo a corporibꝫ aīs
mas ſcās ⁊ trāſferendo ad glam. iſ
te tn̄ aduentus nō ē in pn̄tia corpo
rali. Alio mō veniet in fine mundi
corpaliter ad aſſumendū fideles be
atitudine aīe ⁊ corpis ſimul ⁊ quā
tum ad hʒ verū eſt verbū illoꝝ ꝙ fide
les nō aſſumunt̄ ad btitudinem vſ
qꝫ ad diē iudicij intelligēdo de bea
titudīe corpis ⁊ aīe ſimul. hoc tn̄ n̄
eſt intelligendū de cōi lege. ꝙ ali
qui ſci ex priuilegio ſpeciali ſūt iā
in beatitudine cū aīa ⁊ corpore. ꝗ a
ſaltem hoc pie credit̄ de beata virgi
ne (Vt vbi ſum ego vos ſitis) dicit
ego ſum. ꝙ ante paſſionē ſuā erat
beatus pfecte inquantū deus. inq̄
tum hō quo ad aīaꝫ (Et quo vado)
Hic manifeſtat qđ dixerat. ſcilꝫ ꝙ
p ipſum hēbant acceſſum ad prēm
ꝙ ipſe ē via ſcđm humanitatē. et
pr̄ eſt termin9. ipſe autē de vtroqꝫ
inſtruxerat. iō dicit (quo vado ego
ſcitis) ſcilꝫ ad prēm (⁊ viam ſcitis)
Via p quā iuit xp̄s fuit mors ipſi
us. Ipſe autē xp̄us vel ſequela ip
ſius qđ pro eodē hic accipit̄ eſt via
p quam alij venerūt ad prēm. ⁊ de
hijs omnibꝫ diſcipulos inſtruxeāt
licet nō intellexiſſent ad plenū. ꝓp
ter qđ ſubdit̄ (Dicit ei thomas. do
mine neſcim9 quo vadis ⁊ quō poſ
ſum9 viam ſcire) ⁊ ſic negat ſe ſcire
vtrūqꝫ ſcꝫ viā ⁊ terminū. ꝓpter qđ
videt̄ dictū eius v'bo xp̄i eſſe ↄtrariū
Dicendū ꝙ nō ē inconueniens vnū
⁊ idē ſciri ⁊ ignorari diuſimode. Co
gnitio enī humana ꝓcedit de imp
fecto ad pfectū. ut habet̄ .i. phiſic̄.

⁊ ideō illud qđ ſcitur in gn̄alia cōfu
ſe bene ignorat̄ in pticularia deter
minate. ſic erāt in ꝓpoſito. ꝙ xp̄i do
ctrinā in quodā genrāli ⁊ ↄfuſe ac
ceperūt. ⁊ ſic xp̄us dicit eos ſcirē. de
terminate āt ⁊ pfecte adhuc neſci
ebant. ⁊ ſic thomas negauit ſe ſcirē
ꝓpter qđ xp̄us magl' explicat in p
ticulari (Ego ſū via) ſm humani
tatē. ꝙ ea que geſſit in humanita
te ſunt via pducens nos ad glam
(Et veritas ⁊ vita) Licet enī xp̄s in
quantū homo ſit via btitudinis ut
dictū ē: tn̄ inquantū de9 eſt btitudi
nis terminus ſicut ⁊ pr̄. ꝙ eadē eſt
eſſentia ⁊ bonitas amboꝝ. in cuius
viſione clara ⁊ pfecta fruicōe conſi
ſtit btitudo. ⁊ ideo dicit̄ veritas rōe
viſionis. vita rōne fruicōis. Et ꝙ
ſit via rōe humanitatl' oñdit dicēs
(Nemo venit ad prēm niſi p me) ī
me credendo ⁊ me ope imitando. Qz
etiā ſit termin9 beatitudinis: ſicut
⁊ pr̄ oñdit dicens (Si cognouiſſetl'
me) pfecte quantū ad deitatē (⁊ pa
trem meū vtiqꝫ cognouiſſetl') ꝙ pa
ter ⁊ fili9 ſunt vnū in deitate (et am
mō cognoſcetis eum) .i. a tpe paſſi
onis. ꝙ poſt paſſioneꝫ immediate
aperuit illis ſenſuꝫ ut intelligerent
ſcripturas. ut habet̄ luce vltimo. ⁊
extunc habuerūt pleniorē agnitio
nem de miſterio trinitatl' (Et vidi
ſtis eum) ꝙ videndo xp̄m videbant
ſuppoſituꝫ filij in quo eſt natura di
uina que eſt idē qđ pater ⁊ ſic in fi
lio quodāmodo prēm viderant Ali
ter exponitur (vidiſtis eum) .i. au
diſtis. ut habet̄ exo. xx. Popul9 vi
debat voces. vbi accipit̄ videre pro
audire. Si querat̄ vbi apoſtoli au
dierant vocē patris. Dicendū ꝙ au
dierant cū rn̄dit xp̄o. Clarificaui ⁊
iterū clarificabo. ſicut predictū eſt
ca. xij. Aliqui etiam illoꝝ voceꝫ pa
tris audierant in transfiguracōne
ſcilicet petr9. iacobꝫ ⁊ iohēs. ut ha
bet̄ math. xvij. (Dicit ei philipp9)
Hic xp̄s remouet dubium ex v'bis
ſuis exortū. Et diuidit̄ in duas. ꝙ

primo remouet dictū dubiū. ſecūdo
ꝓbat ꝓpoſitū. ibi. verba q̄ ego. Dix
erat enī ꝙ apłi cognouerāt prēm a
viderāt. ideo credidit philipꝰ ꝙ pr̄
poſſet videri oculis corꝑalibus ſicꝰ
a filius. ideo ſtatī dixit (Dn̄e oſtēde
nobis prēm a ſufficit nobis) q̄ſi. d.
credo verbo tuo: ſed prēm videre deſi
dero (Dicit ei ihūs). oñdendo quali
ter pater videt. qꝛ nō videt oculꝭ cor
poralibus: nec oculis mentꝭ viſione
intuitiua in hac mortali vita: niſi
a xp̄o hoīe. ideo ſequitꝰ. (Tanto tpe
vobiſcū ſum a nō cognouiſtis me)
q. d. Magna ruditas eſt ꝙ tā diu
doctrinā meā audiſtis a adhuc ita
parꝝ cognoſcitꝭ ſcḋm deitatē (Philip
pe qui videt me) ſcḋm deitatē (videt a
prēm meū) Sicut enī pr̄ nō videtꝰ ni
ſi in beatitudine: ſic nec filiꝰ in ſua
deitate. qꝛ illa viſio ē merces. Et qꝛ
talis nō eſt hoī ꝯcedenda in via. idō
ſb̄dit (Quō tu dicis oñde nobis pa
trem). qꝛ oculis corꝑalibus nō eſt
viſibilis cū ſit ſpiritu s. ut ſupra di
ctū eſt. ca. iiij. nec oculis mentalibꝫ
videtꝰ in p̄nti: ut dictū eſt. a ideo dꝫ
ſufficere habere noticiam fidei de eo
ꝓpter qḋ ſubdit (Nō credis qꝛ ego
in patre a pater in me eſt) quaſi di
ceret. iſtud debes credere a hꝰ ſufficit
tibi ad ſalutē. (Verba q̄ ego loq̊r)
Remota dubitatione philippi per
hoc ꝙ in p̄nti de patre a filio nō ha
betur noticia niſi fidei. Hic ꝯſequē
ter oñdit ꝙ debeant credere. a hꝰ oñ
dit tripliciter. Primo ꝑ ſuā doctri
nam q̄ erat autētica. qꝛ ſicut ling-
ua xp̄i mouebatꝰ ad loquendū ex
ꝯceptu anime: ſic aīa eius in omni
bus regulabatꝰ ab ipſa deitate. a idō
verbū eius in nullo deuiare poterāt
a veritate. ꝓpter qḋ tali doctrine de-
bebāt firmiter aſſentire a hꝰ eſt qḋ
dicitꝰ (Verba que ego loquor vobꝭ:
a meipſo nō loquor) i. ab hūanita
te tm̄: ſed a deitate mō predicto. hꝰ
etiā pꝫ ex mundicia a pfectione do-
ctrine xp̄i qua nō pōt eſſe maior in
tantū ꝙ etiā ſine miraculis dignū

eſſet ei credere. Hoc ſcḋo hic ꝓbat ꝑ
opa diuinitus facta ad teſtimoni
um veritatis doctrine xp̄i: que ſunt
efficaciſſimū argumentū veritatis:
ut freq̄nter patuit ex ſupradictis a
hoc eſt qḋ dicit (Pr̄ autē in me ma
nens ipſe facit opa) Filius enī a pr̄
ſunt vnū in virtute opatiua ex q̄ fi
ebāt miraculoſa opa (Nō creditis
qꝛ ego in patre a patꝰ in me ē (qua-
liter pr̄ ſit in filio a econuerſo dictū
eſt ſupra. ca. x. (Alioquin ꝓptꝰ ope
ra ipſa credite) q. d. ſi verba non in
ducūt vos ad credendū opa miracu
loꝝ totā nature virtutē tranſcendē-
tia debent vos ad hꝰ inducere. Terº
ꝓbat hoc idem ex operibꝫ que fecit
xp̄us per apoſtolos. qꝛ non ſolū in
ꝓpria pſona miracula fecit: ſed per
apoſtolos. a ꝑ hoc patet ꝙ virtus
pfecta faciendi miracula erat ī xp̄o
inquantū nō ſolū ꝑ ſe: ſed ꝑ homi-
nes ſimplices a illitteratos miracu
la faciebat. a hꝰ eſt qḋ dicitꝰ (Amen
amen dico vobis. qui credit in me:
opa que ego facio a ipſe faciet). Et
bene dicit qui credit. qꝛ ſicut xp̄s fa
ciebat miracula ꝑ hoc ꝙ eius hūa-
nitas erat deitati ꝯiuncta in vnita
te ſuppoſiti: ſic a apoſtoli faciebant
ea inquantū erāt ꝑ fidē deo ꝯiuncti
(a maiora hoꝝ faciet) Hoc ptꝫ pri
mo in doctrina. Plures enī ꝯuerſi
ſunt ad fidē per predicacōem apło
rum q̄ꝫ per predicationē xp̄i. qꝛ per
eos ꝯuerſa eſt multitudo gentiū. ꝑ
predicationē autē xp̄i pauci iudeo-
rum. Item qꝛ apoſtoli predicabāt
in omnibꝫ linguis. ut habetꝰ actu.
ij. Xp̄s autē predicauit in vna ſola
lingua. ſ. hebrea. qꝛ ſolis iudeis pre
dicauit. ſcḋm ꝙ ipſemet dicꝰ math.
xv. Non ſū miſſus niſi ad oues q̄
perierāt domus iſrł. Non eſt ꝯtra
illud qḋ ſupra dictū eſt. ca. iiij. qḋ
predicauit ſamaitanis. qꝛ ipſi erāt
iudei in pte. ſicut ibidē dictum fuit
Secundo pꝫ in miraculis. qꝛ apoſto
li maiora fecerunt. Magnū enim
reputatum fuit ꝙ infirmi ſanabāꝛ

ad tactū fimbrie veſtimentoꝝ xp̄i.
ut habet̄ mar. vi. Sed maius vide
ꝙ ad tactū fimbrie petri ſanaban
ut hēτur actu. v. Subdit̄ aūt cauſa
quare apl̄i tāta erant facturi. cū di
cit̄ (ꝗꝛ ad prēm vado). Qꝛ maiora
dēbant fieri poſt effuſionē plenitu
dinis ſpūſſancti: q̄ effuſio nō debe-
bat fieri ante aſcenſionē xp̄i. ut ſu
pradictuȝ eſt. vij. ca. Nondū erat
ſpūs datus. qꝛ nondū erat ih̄s gl̄i
ficatus. Et qꝛ ꝓpter tanta q̄ fienda
erāt per apl̄os: poſſet credi ꝙ eēnt
futuri maiores ipſo xp̄ō h̄ remouet
dicens (Et q̄dcunqꝫ petie. prēm in
no. meo h̄ fa.) In quo oñditur ꝙ a
pl̄i illa nō fecerūt niſi ꝑ virtutē xp̄i
Q̄d ptȝ. qꝛ talia faciebant deprecā
do. ideo dicit. q̄dcunqꝫ petieritis.
Xp̄s autē fecit miracula imꝑando
ut glorificaret̄ pr̄ in filio. Qꝛ cū ad
inuocacōeȝ noīs xp̄i fiebāt miracu
la ꝑ apl̄os: redundabat in gl̄iam
patris: cū pr̄ ꝛ fili9 ſint vn9 deus. ꝓp
ter q̄d ſubdit̄ (Si quid peti. pa. in
no. meo hoc fa.) eadē virtute qua ꝛ
pr̄ (Si diligitis) Supra cōſolatus ē
diſcipulos ꝓmittendo eis acceſſum
ad prēm per ipſū. hic ɔñr idē facit
ꝓmittendo ſpūſſancti donū ꝛ hoc ē
q̄d dicit̄ (Si dil. me man. mea ſer
ua.) Amor eñ ꝛ obedientia ad deū
eſt diſpoſitio ad h̄ndum plenius
ſpiritū ſanctū. qꝛ ſ̄m aug̃. caritas
meret̄ augeri ut aucta mereat̄ ꝑ
fici. ideo ſubdit̄ (Et ego ro. pa) hoc
ɔuenit xp̄ō inquantū hō ꝛ aduoca
tus nr̄ eſt. (Et aliū pa. da. vo.) i.
cōſolatorem. Dicit autē aliū ad oñ
dendū diſtinctōm filij ꝛ ſpūſſancti
in ꝑſona (ut ma. vo. ī e.) q. d. Iſte
ɔſolator nō auferet̄ a vobis ſicut ſub
trahit̄ humanitas mea ꝑ mortē: ſꝫ
eternalit̄ erit vobiſcū hic ꝑ grām ꝛ
in futuro ꝑ gl̄iam (Spūm veri.) tū
qꝛ eſt eēntialiter ipſa veritas. tum
qꝛ docet veritatē (quē mund9 nō po
teſt accipe) i. hoīes mundiales af
fectū in terrenis ponētes. qꝛ nō ſūt
ad hoc diſpoſiti. ideo ſeq̄tur (Qꝛ nō
videt eū) i. dirigit intencōm ad ip
ſum (nec ſcit eū) i. cognoſcit. qꝛ ſo-
la bona ſenſibilia ſunt hoībus mū
dialibꝫ nota ſ̄m q̄d dicit̄. i. chor. ij
Aīalis aūt hō non ꝑcipit ea q̄ ſunt
ſpūs dei ꝛc̄. (Vos aūt cognoſcetis
eū) ꝑ ſpecialem reuelacōem. ꝛ ꝑ ſē
ſibile ſignuȝ. qꝛ ſpūſſanctus ſuper
apl̄os in liguis igneis apꝑuit (qꝛ
apud vos manebit) Qꝛ non recepe
runt eū ꝑ modū paſſionis tranſeū
tis: ſed hītus firmit̄ ꝑmanentis: in
quantū fuerūt in grā ɔfirmati (Et
in vobis erit) h̄ dicit ad denotandū
familiaritatē ſpūſſancti erga ipōs
diſcipulos) Nō relinquā vos) Hic
ɔſolat̄ eos ꝓmittendo eis ſuum re
dituȝ. qꝛ de hoc dono ſpūſſancti q̄d
adhuc ignorabāt paꝝ erāt cōſola
ti. Et diuidit̄ in duas. qꝛ primo ꝓ
mittit ſuum reditū. ſcdō bonoꝝ ſuo
rum beneficiū. ibi. Hec locutus ſuȝ
vobis. Prima in tres. qꝛ primo ꝓ
mittit ſuā viſitacōeȝ. ſcdō aſſignat
h9 rōem. ibi. Qui hꝫ mandata. ter
cio remouet diſcipꝉi dubitacōem.
ibi. Dixit ei iudas. In prima igit̄
ꝑte dicit ſic (Non relinquā vos or
phanos) Orphan9 dicit̄ priuatus
pr̄e carnali. Qui eñ vult a dō in fi
liū adoptari: oportet eū carnalē af
fectū ad ꝑntes relinquē inquantū
eſt ɔtra deū ſ̄m ꝙ dicit ſaluator lu
ce. xiiij. Qui nō odit prēm ꝛ mrēm
ꝛc̄. ſequit̄. non pōt eſſe meus diſci
pulus. Apl̄i aūt talia reliq̄rant. iō
quodāmodo orphani erāt reſpectu
parentū carnaliū. ꝛ ſic erāt filij dei
ꝑ adopcōnem. ꝓpter q̄d xp̄us gere
bat curā de eis ſicut de filijs. ꝓpter q̄d
ſubdit̄ (veniā ad vos) nō ſolū ſpū-
aliter ɔſolādo ſed etiā corꝑaliter vi
ſitādo ꝛ in fide cōfirmando. q̄d fecit
xp̄s poſt reſurrcōem ſuā apꝑarens
apl̄is per. xl. dies ꝛ loquens eis de
regno dei ante ſuā aſcēſionē. ut ha
bet̄ actu. i. (Adh̄ modicū ꝛ mund9
iā me nō videt) Quia modicū tp̄is
erat vſqꝫ ad tp̄s ſue mortis ꝑ quā
aſpect9 ſue humanitatis ſubtrahēdꝰ

erat apl'is (Vos autē videbit' me)
Poſt reſurrectionē eñ nō fuit viſuſ
oībus ſicut ante ſed ſolū apoſtolis
⁊ alijs diſcipulis. ut habet actu. x.
Et ſubdit cauſa ſue reſurrcōis cū di
citur (Quia ego viuo) q. d. licet mori
ar ex īfirmitate corpis: tñ reſurgā
virtute deitatis: que ſemp viuit. (⁊
vos viuetis) h' dicit aſſecurādo eos.
q2 timebant mori cū ipſo. Vnde ſu
pra. xj. ca. thomas h' timens: dixit.
Eamus ⁊ moriamur cū ipſo: vt ibi
dem expoſitū fuit (In illo die vos co
gnoſcetis q2 ego ſū in patre meo).
P9 reſurrectionē eñ habuerūt ple
niorē noticiā de miſterio trinitatis
ut dictū eſt eodē. ca. (Et vos in me:
⁊ ego in vobis) nō p eſſentie vnita
tē ſicut p2 eſt in filio ⁊ econūſo: ſed
per mutuā dilectionē ſicut amans ē
in amato ⁊ econūſo (Qui h3 māda
ta) Hic reddit cā3 h9 bñficij collati
apl'is ⁊ non mūdo ut patet ex dict'
hec eſt cauſa: dilectio ⁊ obedientia
ad xpum que fuit in apoſtolis ⁊ h'
eſt q8 dicit' (Qui h3 mādata mea)
in aure ad audiendū: ⁊ in corde ad
meditandū. ⁊ in ore ad docendū (⁊
ſeruat ea) adimplendo ope. (Ille ē
qui diligit me). q2 pbatio dilectio-
nis exhibitio eſt opis ſcd'm grego
riū. (Et diliget' a patre meo: ⁊ ego
diligā eum) q2 vnus eſt amor patr'
⁊ filij. (⁊ ego manifeſtabo ei meip-
ſum). ſ. poſt reſurrectionē in huma
nitate glorioſa. ⁊ ſic manifeſtauit
ſe xp̄s ſuis diſcipulis. q2 habebāt
ditiones predictas Manifeſtat ſe
etiā talib3 per aptā viſionē deitatis
in gl'a celeſti (Dicit ei iudas) Hic
remouet diſcipuli dubitationē3. q2
iudas frater iacobi audiens a xp̄o
q manifeſtaret ſe apl'is ⁊ non mū
do: admiratus eſt de hoc q eos toti
mundo preferebat. q2 vere humili-
bus admirabile eſt audiē de ſe ma
gna. ideo q̄ſiuit dicens. (Dñe quid
factū eſt. q2 manifeſtaturus es te-
ipſū nobis ⁊ non mūdo) q. d. Vnde
nobis tāta excellentia? (Reſpōdit

iħs) reddens cauſā hui9. ſ. prerogā
tiuā dilectionis ⁊ obediētie ad xp̄m
que erat in apoſtolis. non ſic autē
in alijs. ⁊ h' eſt quod dicit'. (Si qs
diligit me: ſermonē meū ſeruabit)
q2 obedientia in ope pcedit ex amo
re exiſtenti in corde. (Et pater me9
diligit eū). per hoc oñdit ſe vnū cū
patre in eſſentia (⁊ ad eū veniem9:
⁊ manſionē apud eum faciem9) Et
ſic p3 q plus eis pmittit q̄ ante fe
cerat. q2 ante pmiſerat ſuam viſita
tionē corporalem. hic autē cum hoc
pmiſit viſitationē ſpiritualem: nō
trāſitoriā. ſicut in illis qui ad vomi
tum reuertuntur ſed pmanentē per
gratiā ɔfirmationis in pñti ⁊ poſt
ea pfecte glorificationis. Talis eñ
grā fuit data apoſtolis (Qui nō di
ligit me ſermonē meū non ſeruat).
Tales ſunt mundani hoies. et ideo
nō ſunt digni habere tale benefici-
um ſicut vos qui eſtis mei diſcipuli
veri. Et q2 dixerat. ſermonē meum
ſeruabit. ⁊ pater meus diliget eu3:
videt' forte alicui q nō dixiſſet ɔue
nienter: ſed mag' debuiſſet dixiſſe.
⁊ ego diligā eum. Ideo huic tacite
queſtioni reſpondēs dicit. (Et ſer-
monē quē audiſtis non ē meus ſed
eius qui miſit me patris) Sicut eñ
predictū eſt lingua xp̄i non moue-
bat' ad loquendū ex ɔceptione ani
me: niſi ſcd'm q aīa mouebat' a di
uinitate. ⁊ ideo verba xp̄i erāt ma-
gis ipſi9 patris qui eſt vnū cū filio
in deitate: q̄ eſſent ipſius xp̄i inq̄n
tum hō. ⁊ iō q2 in hūanitate pfere-
bat verba illa: rñdit. pater me9 di-
liget eū: magis q̄ ego diligā ad de
notandū q verba ſua mag' erāt dei
tatis in qua pater ē vnū cū filio: q̄
hūanitatis que illa pferebat ppter
q8 ⁊ pater diligit obſeruatores illo
rū verbo4 (Hec locut9 ſū vobis) Su
pius pmiſit xp̄s apl'is ſpm̄ ſanctū
⁊ ſuū reditū. Hic ɔſeqñter oñt vti-
litatē vtriuſq3 pmiſſi. Et diuidi2 in
duas. quia primo oñdit vtilitatē
primi. ſcd'o ſecundi. ibi. pacē. Dicit

ergo primo ſic. (Hec locutus ſū vo
bis apud vos manēs) in pn̄tia cor
pali appens (Paraclitus autē ſpūs
quē mittet pr̄ in noīe meo ille vos
docebit oīa) ꝛ faciet vos itelligere
oīa que dico vobis. Apl̄i autē adhꝰ
erant rudes ꝛ in timore poſiti ex au
ditu paſſionis xp̄i. Ideo ad verba
xp̄i male attendebāt ꝛ ꝑ ꝯſequens
nō capiebant ea ad plenū. Propterea
qđ dicit grām ſpūſſancti poſtea ſup
plere iſtū defectū (Et ſuggeret vobis
oīa quecūqꝫ dixero vobis) ꝛ ad me
moriā vobis reducet. Hoc dicit qꝛ
multa de illis que xp̄s docebat ob
liti ſunt apl̄i timore paſſionis con
cuſſi (Pacē meā) Hic oñdit reditꝰ
ſui vtilitatē que ē ꝯſecutio vere pa
cis ꝛ hoc ē qđ dicit (Pacē relinquo
vobis. pacē meā do vobis) Poſt re
ſurrectionē ſuā eis apparens dixit.
pax vobis. qꝛ ꝑ eius viſitacōez ꝛ in
ſtructionē in dieb ꝫ illꝭ .xl. corda eo
rum ſūt pacificata ex turbacōe pre
cedētis paſſionis. Et bene dicit. pa
cem meā do vobis ad diſtinguendū
pacē ſanctoꝝ a pace mundi. q̄ ma
gis appens eſt ꝛ ficta q̄ vera Ad cuiꝰ
intellectū ſciendū qꝙ pax ē trāquil
litas ordinis ſcḋm augꝰ. In homine
autē triplex debet eſſe ordo. ad ſeip
ſum. ad proximū. ꝛ ad deū. ꝛ ideo ad
pacē ſanctoꝝ primo reqritur tran
quillitas in ſeipſo. ꝛ hoc quantū
ad tria que in ipſo hoīe ſūt ordina
ti. primo quo ad intellectū ne erro
re obſcuretur. ſcḋo quo ad voluntatē
ut in deū libere dirigatur. tercio quo
ad appetitū ſenſitiuū: ut nō inordina
tis paſſionibꝫ moueatur. ꝓpter qđ
augꝰ. diffiniēs pacē libro de verbis
dn̄i dicit. Pax ē ſerenitas mentis:
quo ad primū. tranqllitas animi
quo ad terciū. ſimplicitas cordis q̄
ad ſcḋm. per cor eñ qđ mouet alia
mēbra intelligitur volūtas q̄ mouet
alias potētias ad agendū. ſcḋo ad
pacē ſcōꝝ reqritur ordo ad proximū
ꝑ ꝯſortiū caritatꝭ ordinantꝭ bonū
proximi ad deū. Tercio reqritur ordo
ad deū ꝑ amoris indiſſolubilis vin
culū. pax aūt mundi ordinatur ad q̄
etā fruitionē bonoꝝ tpalium quā
frequēter ꝯcomitatur multiplicatio
pctōrū. ſcḋm illud deutro. xxxii. In
craſſatꝰ ē dilcēs ꝛ recalcitrauit Et eze.
xvi. Hec fuit iniqtas zodome ſoro
ris tue ſaturitas panis abundātia
ꝛ ociū. iō de hac pace ſubdit (Nō
quō mūdꝰ dat ego do vobis) ꝛ nō
talem pacē. ut pꝫ ex predictis (Nō
turbetur cor veſtrū) Supra cōſolatus
eſt xp̄us aplos de morte ſua ratio
nibꝫ ſumptis ex ꝑte ipſorū. hic ad
huc ꝯſolatur eos rōnibus ſumptꝭ ex
ꝑte ipſius xp̄i. Et diuiditur in duas
ſcḋm duas rōnes quas ponit. ſecun
da. ibi. Iam nō mul. Prima ratio
ꝓpter quā debebāt de morte xp̄i cō
ſolationē habere ē. qꝛ q̄uis eēt du
ra et ignominioſa: tñ erat ordiata
ad exaltationē xp̄i. ꝛ hoc eſt qđ dr
(Non tur. cor veſtrū) q. d. Nō debe
tis turbari de morte mea (neqꝫ for
midet) hoc addit eos aſſecurando.
qꝛ timebāt mori cū eo (Audiſtis qꝛ
dixi vobis. vado ꝛ venio ad vos). q.
d. nō ſic recedo a vobis ꝑ mortē: qn̄
adhuc vobis appareā poſt meā re
ſurrectōem (Si dili. me. gau. vtiqꝫ.
qꝛ vado ad patrē) Ibi accipitur ſi ꝓ
qꝛ. ꝛ ē ſenſus acſi diceret. qꝛ diligi
tis me: ꝑ ꝯſequens debetꝭ gaudere:
qꝛ ꝑ mortē vado ad prēm me exal
tantē ꝛ clarificantē. Qualiter eñ
xp̄s clarificatus eſt ꝛ exaltatus ꝓp
ter eiꝰ humiliacōꝫ in cruce frequen
ter ſupradictū ē. (Qꝛ pr̄ maior me
eſt) non ſcḋm deitatē in q̄ filius ē eq
lis prī: ſed ſcḋm humanitatē in qua
filius ē minor prē. Et qꝙ hec littera
ſic debeat intelligi: patet. qꝛ xp̄us
loquitur de ſeipſo ſcḋm illā naturā
in qua conuenit ei mori ꝛ exaltari.
Hoc autē non poteſt eſſe in naturā
diuina que immoꝛtalis eſt ꝛ magni
tudine infinita: ſed natura huma
na in eo poterat mori ꝛ exaltari Et
ex hoc patꝫ falſitas arrii qui ex hoc
loco arguebat filiū in ꝯ̄imis a prē

diſtingui in eſſentia. qꝛ non loquiꝰ
de filio ſcd̾m diuinā naturā: ſed ſm
humanā tm̄ (Et nūc dixi vobis pri
uſq̄ꝫ fiat: ut cū factu fuerit credatꝭ)
.i. ꝙ nō tm̄ ſū homo q̄ mori poteſt:
ꝛ exaltari: ſed etiā deus qui certitu
dinaliter predico futura ↄtingētia
q̄ꝺ eſt ꝓpriū ipſius dei. ſcd̾m ꝙ dici
tur pſal. xlj. Annūciate nobis que
ventura ſunt in futurū ꝛ ſciemus qꝛ
dij eſtis vos. Hoc addit xp̄s. qꝛ im
mediate locutus fuerat de ſua hūa
nitate. Modus em̄ huiꝰ euangeli
ſte eſt ut dictū eſt frequenter cū re
fert aliquid pertinēs ad xp̄i hūani
tatē: in qua minor eſt patre: adiū
gere aliquid pertinēs ad deitatē in
qua eſt ei equalis. qꝛ credere vtrūqꝫ
eſt de neceſſitate ſalutis (Iā nō mlꝫ
ta) Hic ponitꝫ ſecūda ratio ꝓpterꝫ quā
apoſtoli habebāt cōſolari de morte
xp̄i. ſ. qꝛ illa mors non erat culpabi
lis: ſed magis virtuoſa ꝛ hoc eſt q̄ꝺ
dicitur (Iā nō multa loquar vobiſ
cū) .i. in hoc mortali corpe exiſtens
qꝛ tp̄s ſue captionis erat ꝓpinquū
(Venit em̄ princeps huius mūdi)
.i. dyabolus qui eſt princeps homi
num mundanoꝝ: non ꝑ creationē:
ſed per ſeductionē. Venit autē ad
xp̄um ipſū temptando in deſerto ꝛ
principes iudeoꝝ ↄtra ipſū incitādo
(Et in me non habet quicq̄ꝫ) .i. nul
lum peccatū. ꝛ ꝑ ↄſequens nullam
mortis cauſā. qꝛ mors intrauit in
mundū per peccatū: ut dicꝰ ad Ro.
v. Et qꝛ poſſet queri. ex quo in te n̄
ē cauſa mortis: quare ergo morerꝭ
Ideo huic tacite queſtioni reſpōdit
dicēs. (Sed ut cognoſcat mundꝰ qꝛ
diligo prē) .i. ad hoc ſuſtineo mortē
ut oīes cognoſcāt: qꝛ hoc ꝓcedit ex
dilectione quā habeo ad patrē. q̄a
deus pater xp̄o homini inſpirauit
voluntatē patiendi ꝓ ſalute mūdi
ex maxima caritate qua diligit ho
minē ꝓpter deū. (Et ſicut mandatū
dedit mihi pater ſic facio) .i. ex obe
dientia ad prē libenter ſubeo mor
tē (Surgite eamꝰ hinc) Queritꝭ hic

de loco ad quē xp̄s duxit diſcipulos
ſuos cū dixit. ſurgite eamus hinc.
Ad hoc dicit hilarius. ix. de trinitate
ꝙ de loco in quo comederant agnū
paſchalē duxit eos ad locū in quo
erat tradēdus. Sed littera ſequens
videtꝭ repugnare. qꝛ in principio ca
pituli. xviij. dicitur. Hec cū dixiſſ
ihesus egreſſus eſt cū diſcipulis ſu
is trās torrentē cedron: vbi erat oꝛ
tus in quē introiuit xp̄s ꝛ diſcipuli
eius. Sciebat autē iudas qui trade
bat eū locū. Ex quo pꝫ ꝙ illa verba
que ab hoc loco ſequuntꝭ vſqꝫ ad prī
cipiū. xviij. ca. dixit ihesus diſcipu
lis ſuis extra locū in quo erat tra
dēdus. ꝓpter quod ſciendū ꝙ xp̄s
morti ſue ꝓpinquus ardua ꝛ diffici
lia volebat dicere diſcipulis ſuis vt
pꝫ ex ſequentibꝫ. Ad intelligendū
vero talia requiritꝭ attentio animi.
Talis autē attentio erat impedita
in apoſtolis ex paſſione timoris. ꝛ
ideo dixit xp̄us diſcipulis ſuis (Sur
gite eamus hic) .i. ad aliū locū ma
gis ſecurū. Quis tn̄ ille locus fuerit
determinate nō exprimiꝰ. Videbat
em̄ diſcipulos timore mortis ꝑter
ritos. Tum ratione tēporis. qꝛ nox
erat ut ſupra dictū eſt. Tū ratione
loci. qꝛ adhuc erāt in medio ciuita
tis vbi comederāt agnū paſchalē.
ꝛ ideo timētes capi ab hoſtibꝫ: qua
ſi ↄtinue circūuoluebant oculos ad
oſtiū domus. ꝛ ideo dixit eis. ſurgi
te ꝛc̄. q. d. eamꝰ ad aliū locū magꝭ
ſecurū ꝛ ſecretū vbi meliꝰ attēdatꝭ ad
ea q̄ dicēda ſunt vobis.

Capitulū Decimūquintū.

Ego ſū vitis) Poſtq̄ꝫ xp̄s cō
ſolatꝰ eſt diſcipulos de ſua
morte. hic cōſolatꝭ eos ↄ̄ tri
bulacōes imminētes eis ex iudeorū
ꝛ principū mundi ꝑſecutione Et di
uiditur in duas ꝑtes. quia primo
premittit parabolā. ſecūdo ꝓſequitur
ipſam. ibi. Iā mundi eſtis. Para
bola autē iſta eſt de tribꝫ. ſcilꝫ de vi
te. de agricola. ꝛ de vitis cultura. ut

patebit pſeqn̄do. Dicit ḡ. (Ego ſū
vitis vera) Sicut em̄ vitꝭ materialꝭ
habet lignū vile a deſpectū a quaſi
inutile videt᷑: cū tn̄ fruct9 optimos
h̄eat. Ita xp̄s in humana natura
videbat᷑ abiect9. vilis a deſpectus.
a tn̄ per eius humilitatē ſcaitus ē
fruct9 glorioſus. vnius em̄ nature
ſunt fruct9 a palmites. a ideo xp̄s
dicit᷑ vitꝭ rōne humanitatꝭ in qua
natura ē fidelibꝫ ſimꝭ (Et pater me
us agricola eſt) qꝛ plenitudine gr̄
tie a veritatis infudit a plātauit in
xp̄o hoīe ut dictū eſt in pri. ca. Hāē
dum autē ꝙ cultura hui9 vinee nō
habet ꝓprie locū circa ſtipitē qui ē
ipſe xp̄s. qꝛ in grā a ſtientia habi-
tuali non pfecit: ſed totū a pn̄cipio
habuit nec habuit pctm̄ tollendū
a purgandū. Sed cultura hui9 vi-
nee circa palmites ꝯſiſtit. i. fideles:
xpriſto adherētes. quorum aliqui
ſola fide adherent nō per caritatem
opantē. a iſti abſcindent᷑ per ꝯdem
nationis ſentētiam. Ideo ſubditur
(Omnē palmitē in me nō ferentē
fructū tollet eū) Alij autē adherent
xp̄o per fidē operantē caritatiue. Et
de iſtis ſubditur (Et omnē qui fert
fructū purgabit eum) p mundi tri
bulacōes que ſūt quedā medicine
a purgacōnes (ut fructū plus affe
rat) Sicut em̄ in vite materiali aliq̄
palmites etiā fructuoſi reſcindun᷑
ne humor nimis diſpergat᷑. et ſic
virtus vnita fortificat᷑ a magꝭ fru-
ctificat: ſic p tribulacōnes iocundi
tatē vite pn̄tis a fidelibꝫ reſcinden
tes: corda eoꝝ retrahunt᷑ ab amoē
mundialiū. a ſic intra ſe collcā fer
uenti9 ferunt᷑ in deū a faciunt maio
rem fructū bonorū operū (Iā vos)
Hic pſequit᷑ parabolam quantū ad
palmitū adheſionē. ſcdō quātū ad
eoꝝ purgationē. ibi. Si mund9 voſ
odit. Prima in duas. qꝛ primo diſ
cipulos ad adherendū ſibi induc᷑.
ſcdō declarat in quo iſta adheſio cō
ſiſtit. ibi. ſicut dilexit me. Circa pri
mū ponit quatuor rōnes quare fide

les dn̄t xp̄o adherere p fidē. ſic pal
mites ad vitē. Prima rō ſumit᷑ ex
palmitū adherentiū fructificacōne
qꝛ alit᷑ non pn̄t fructū facere. a hoc
eſt q̄d dicit (Iā vos mūdi eſtis ꝓpt᷑
ſermonē quē locutus ſū vobis). qꝛ
apl̄i per doctrinā xp̄i iam erāt ſegꝛ-
gati ab erroribꝫ iudaice ſupſticōis
Ideō ꝯcludit (Manete in me a ego ī
vobis) p fidē caritate formatā. per
quā hō eſt in deo a deus in hoīe. ſicꝭ
palmes nō pōt facere fructū n̄ man
ſerit in vite. Hoc ſenſibilit᷑ videm9
in vite materiali. qꝛ facere fructum
non pōt niſi pticeps ſit humoris a
pinguedīs ipſi9 ſtipitꝭ. ſic nec pote
ſtis fructificare operibꝫ meritorijs.
niſi in me manſeritꝭ p pticipacōēꝫ
grē a caritatꝭ (Ego ſum vitis a vos
palmites) q. d. ſi vultꝭ fructificare
manete ī me (Si q̄s in me) Hic po
nit᷑ ſecunda rō adherendi xp̄o que
ſumit᷑ ex palmitū non adherentiū
punitione cū dicitur (Si quis in me
nō manſerit) veraciter per caritatē
formatā ꝗuis maneat apparenter
p fidē ſine operibꝫ que mortua eſt.
(Mittet᷑ foras) p abſciſionē in mor
te. qꝛ tunc ſepabit᷑ numero a fideli
bus ſicut erat ſepatus merito. (Et
areſcet) qꝛ xp̄iani ꝙ diu viuunt ha
bent aliquē virorē ꝓpter xp̄ianita-
tis nomen ſed in morte cū amittūt
qꝛ tunc apparet ꝙ nihil eis pfuit, a
adhuc magꝭ in futuro iudicō appe
bit. ideo ſequi᷑ (Et colligēt eum). ſ.
angeli executores diuīe iuſticie tol
lentes zizaniā de medio tritici (a in
ignē mittent) ſcꝫ infernalem (a ar
det) ſine fine in ꝑpetuitate pene (Si
manſeritꝭ) Hic ponit᷑ tercia ratio q̄
ꝓcedit ex implecōe voluntatꝭ fideli
um xp̄o adherentiū. a hoc eſt q̄d di
citur (Si māſeritꝭ in me) fide forma
ta caritate (a verba mea in voƀ mā
ſerint) non ſolū corde intelligendo
ſed etiā ope adimplendo (Q̄dcun
qꝫ volueritis petetis a fiet vobis) H
tamen intelligendū eſt ſi petat pie
id eſt de ptinentibꝫ ad ſalutem. qꝛ

exaudiri in alijs freqn̄r nō expedit
a pſeuerāter. q2 illud qđ petit etiā
ptinens ad ſalutē nō ſemp ſtatim
datꝰ a deo: ſed differt ut cōgruo tpe
detur. a p ſe. q2 orō ſanctoꝝ de ſalu
te alioꝝ aliqn̄ impeditur non ꝓpter
defectū orantis ſed illius ꝓ quo ora
tur. hijs autē tribꝫ ↄcurrentibꝫ ſem
per orō exauditꝛ (In h̄ clarificatus
eſt) Hic ponit quarta ratio que ꝓ
cedit ex diuina gl̄ificatione quam
quilibet debꝫ deſiderare magis etiaꝫ
q̄ ſuum bonum ꝓpriū. Diuina glo
rificatio relucet ī fidelibus xp̄o adhē
rentibꝫ per fidē ex dilectione operan
tem. a h̄ eſt qđ dicit (In h̄ gl̄ifica
tus eſt pr̄ meus vt fructū plurimuꝫ
afferatis) in multiplicacōe bonorū
opeꝝ. (a efficiamini mei diſcipuli)
pfecte adherendo m̄. (Sicut dilexit)
Poſtq̄ hortatus ē xp̄us diſcipulos
ad adherendū ſibi. Hic ↄſeqn̄r oñt
in quo hmōi adheſio cōſiſtit. Et di
uiditur in duas. q2 primo oñdit q
hec adheſio conſiſtit in dilectōne. ſe
cundo oñdit q dilectio ↄſiſtit in mā
datoꝝ obſeruacōe. ibi. Si precepta
mea. Dicit igiꝛ (Sicut dilexit me pr̄
a ego dilexi vos) .i. ad idem bonum
ↄſequendum: nō tn̄ equaliter. Dili
gere em̄ eſt velle alicui bonū. deꝰ au
tem vult bonū diuinū xp̄o hoi: non
ſolū ſcd̄m vnionē q̄ eſt per opacōeꝫ
in fruicōe boni: ſed etiā ſcd̄m realeꝫ
vnionē ſuppoſiti. Fidelibꝫ autē vult
bonū diuinū tm̄ ſcd̄m vnionē grē a
gl̄e que ē in fruicōe: nec tn̄ ita pfe
cte fruuntꝛ ſicut aīa xp̄i (Manete in
dilectione mea) Hoc dicit ad oſten
dendū q deus nullū cogit ad fidē a
dilectōeꝫ (Si precepta mea) Hic oñ
dit q dilectio ↄſiſtit in mandatorū
obſeruacōe. Et diuiditꝛ in duas. q2
primo facit qđ dictū eſt. ſcd̄o rn̄det
cuidā queſtioni que ſibi poſſꝫ fieri
ibi Hoc eſt preceptū meū vt diliga
tis inuicē. In prima pte dicit ſic (Si p̄
cepta mea ſeruaueritꝭ manebitis in
dilectione mea) Amor em̄ dei nunq̄
eſt ocioſus. a ideo ſi ē in corde oñdi

tur in ope. Et p hoc hō diſponitꝛ ut
caritas in eo augmentetꝛ. et p ↄn̄s
adheſio ad xp̄m fortificetꝛ (Sicut a
ego precepta pr̄is mei ſeruaui a ma
neo in dilcōe eius) q2 xp̄s ex amore
ad prēm factus ē obediens vſq3 ad
mortē. ut habetꝛ philipp̄. ij. a p hoc
vnio eius ad prēm augmētata eſt
inquantū gl̄a aīe deriuata ē ad cor
pus eꝰ in ſua reſurrectione (Hec lo
cutus ſum vobis) h̄ addit: ne forte
aliquis crederet q ꝓpter ſe nō ꝓpter
nos ad predicā inuitaret. ideo ſb̄dit
(ut gau. meū in vobis ſit) Gaudiū
em̄ xp̄i cōſiſtit in ↄiunctōe ad deita
tem modis predictis. ad quā etiaꝫ
ꝑuenimus p mandatorū obſerua
tionē: alio tn̄ modo q̄ xp̄s: ut dictū
eſt (Et gaudiū veſtrū impleaꝛ) qđ
non pōt eſſe niſi in gl̄a celeſti q2 ni
hil citra deū pōt replere cor hūanuꝫ
ꝓpter qđ dicit augꝰ. li. ↄfeſſi. Inq̄e
tatū ē cor meum dn̄e: donec requieſ
cat in te (Hoc eſt preceptū) Hic re
ſpōdet cuidam queſtioni q̄ ſibi poſ
ſet fieri. quia poſſet aliquis dicere.
tu ammonuiſti nos adherere tibi a
dixiſti q hec adheſio conſiſtit in mā
datoꝝ obſeruatiōe: ſed oſtende no
bis vlterius obſeruandi modum.
Ideo dicit q modus obſeruādi eſt
per dilectionem dei a ꝓximi. quia in
hiis duobꝫ tota lex pendet a ꝓphete
ut habetꝛ math. xxij. Cuiꝰ ratio eſt.
quia omnia opera bona ex caritate
ꝓcedunt. ꝓpter qđ dicit gregorius
Sicut multi arboris rami ex vna ra
dice ꝓdeunt. ſic multe virtutes ex v
na caritate generātur. a ad carita
tem ordinantur. ꝓpter quod dicit a
poſtolus pri. ad thimo. j. Finis prece
pti eſt caritas. a h̄ eſt qđ dicitꝛ (Hoc
eſt preceptū meū ut diligatis inui
cem). Licet autē ī dilectione ꝓximi
includatꝛ dilectio dei tanq̄ principali
or. quia ꝓximꝰ nō eſt diligendꝰ ni
ſi ꝓpter deū tamē ſaluator hic magꝭ
facit mentionē expreſſam de dilectō
ne ꝓximi cū dicit. inuicē. q2 intende
bat apoſtolos īducere ad fidelium

edificationē ⁊ tribulacōnem ſuſti
nendā ad q̄ nccīaria ē caritas proxi
mi (Sicut dilexit vos) .i. efficaciter .
gratuite ⁊ recte . ſicut expoſitū ē . ca .
precedenti . Qz āt xp̄s ſic dilexerit ꝓ
bat cū ſubdit (Maiorē hac dilectio
ne nemo habet ut aīam ſuā ponat
quis pro amicis ſuis) hoc aūt fecit
xp̄s . ꝙ̊ .tc̄. Quatuor ei diligēda ſūt
ex caritate . ſ . deus . aīa . ꝓxim⁹ ⁊ cor
pus proprium . Ideo cum caritas
ſit ordinata ꝑ ipſo dō q̄ eſt primū
⁊ maximū diligibile ex caritate de
bent alia tria exponi ſic̄ minus pro
maiori . Pro aīa aūt ꝓpria debet ꝓxi
mus ⁊ corp⁹ ꝓpriū ɔtemni . ꝑ ſalu
te ꝓximi debꝫ vita corpalis exponi
⁊ ideo cū corp⁹ ꝓpriū ſit maximū bo
nū qđ nobis remanet ꝑ ꝓximo ex
ponendū : pꝫ ꝙ in tali dilcōe ē maxi
mū ſignū dilectionis ad ꝓximū ve
runtn̄ ꝙ obſeruatio mandatorum
nō ſolū inducit ad dilectionē proxi
mi ſed principali⁹ ad dilcōeꝫ dei . iō
ſubdit (Vos amici mei eſtis ſi fece
ritis q̄ ego precipio) ⁊ ꝙ amicis re
uelātur ſecreta . ideo ſubdit (Iā nō
dicam vos ſeruos) .i. timore ſeruili
ſubiectos cū amore filiali erāt ſub
iecti . ⁊ hoc mō apl̄i aliqn̄ dicuntur
ſerui . Roma .i. Paulus ſeru⁹ iheſu
xp̄i .tc̄. (ꝙ ſeruus neſcit quid faciat
dn̄s eius) hoc videm⁹ in humanis .
Secreta tn̄ reuelātur filijs cuiuſmo
di erāt apl̄i qui xp̄o erant ſubiecti
amore filiali . ideo ſubdit (Vos au
tem dixi amicos . ꝙ oīa quecunqꝫ
audiui a pre nota feci vobis) . h̄ nō
ē intelligendū de omnibꝫ ſimplicit̄
⁊ abſolute . ꝙ apl̄i nō habuerunt
tantā plenitudinē ſcientie . ſicut cri
ſtus : ſed ē intelligendū de omnibꝫ
ꝑtinentibꝫ ad eoꝝ ſtatū . cuiuſmodi
ſunt iſta q̄ ꝑtinent ad eoꝝ ſalutē ⁊
fidei ⁊ moꝝ predicacōem . ⁊ eccl̄ie gu
bernacōem . Et ꝙ iſta ɔferūꝛ ad vti
litatē fideliū . nō ipſi⁹ xp̄i . Ideo ſub
dit (Nō vos me elegiſtis : ſꝫ ego ele
gi vos) Duplex eſt eīm electio fideli
um . Vna eterna q̄ eſt idem qđ pre

deſtinatio diuina . ⁊ hec electio apo
ſtoloꝝ ⁊ alioꝝ fideliū eſt a ſolo deo
ex mera liberalitate . Alia eſt tem
palis . ſcꝫ vocatio ad fidē ⁊ grām . ⁊
apl̄atum ⁊ hmōi ⁊ iſta vocatio eſt
effect⁹ prime . ſcđm illud ad roma .
viij . Quos predeſtinauit : hos ⁊ vo
cauit . ⁊ ſic apl̄i electi ſunt a xp̄o tē
pore grē (Et poſui vos) .i. firmiter
diſpoſui (ut eatis) predicando ꝑ to
tum mundū (⁊ fructū afferatis : et
fruct⁹ veſter maneat) quia fides ec
cl̄ie manebit vſqꝫ ad finē mundi
quantūcunqꝫ tribulationibꝫ impel
lat̄ . vel aliter (maneat) in gl̄a eter
na (Et quecūqꝫ petieritꝭ prēꝫ in no
mine meo : det vobis) dummō tamē
iſta petitio fiat ꝑ vobis pie ⁊ ꝑſeue
ranter . ſicut ſupra expoſitū eſt eodē
ca . (Hec mando vobis ut diligatis
inuicē) . In hoc ɔcludit intentū per
hoc ſignās ꝙ oīa predicta dixit eis
ad hunc finem : ſcꝫ ut mutuo ſe dili
gant (Si mundus) Hic agit de pal
mitū adherentiū purgacōe ꝑ tribu
lacōes futuras cōtra ipſas eos ɔſo
lando . Et diuidit̄ in tres . ꝙ primo
ad eorū ɔſolacōem rōnes inducit .
ſcđō eas exponit . ibi . Memento ſer .
tercio excuſacōes ꝑſequentiū exclu
dit . ibi . Si nō veniſſem . Circa ꝓmū
ponit duas rationes . Prima ſumi
tur exēplo ſui . Membra ei refutare
non debent ɔdicōem capitis : cū nō
ſint maioris dignitatꝭ : immo mio
ris . xp̄s aūt caput eſt apl̄orum . ⁊
ideo exēplo xp̄i dn̄t patient̄ tolera
re tribulacōes ꝑſequentiū . ⁊ h̄ eſt
qđ dicitur (Si mund⁹ vos odit) hic
accipit̄ ſi ꝑ quia . q . d . ꝙ futurū ē ꝙ
mund⁹ vos odiat ſcitote ad cōſola
cionem vrām (ꝙ me priorē vobis
odio habuit) ꝓpter qđ dicit augꝰ .
in ſermone . Recuſat eſſe in corpore
qui odiū nō vult ſuſtinere cū capi
te . Secunda ratio ſumit̄ ex ꝑte mū
di . Similitudo eīm eſt cā dilectiōis
ſcđm illud eccleſ . xiij . Omne aīal
diligit ſibi ſimile . ⁊ diſſimilitudo eſt
cauſa odij Apoſtoli aūt diſſimiles

erant hoībꝫ mūdanis. et iō nō debe
bant admirari ſi pſecucōnes ſuſtie
rēt ab ipſis. ⁊ hˀ eſt qᵈ dicit (Si de
mūdo fuiſſetł) licet apłi eēnt de mū
do pñtia corꝑali nō tñ erāt de mun
do ↄcupiſcētias mūdi imitādo (Mū
dꝰ qᵈ ſuū erat diligeret) Sed cōtra
hᵒ videt̃ eſſe ꝙ aliqui pˀncipes mū
dani de quibꝫ loq̃tur ſaluator cū eſ
ſent pſecutoēs apłoꝝ. Aliquos tñ
mūdanos et malos non diligebāt
ſed magis pſeq̄bant̃ ut latrones ⁊
predones ⁊ hmōi q̃s interficiebant
Dicendū ꝙ malū non pōt eſſe puꝝ
quin habeat aliquid de bono. alr̃ ſe
ipſū deſtrueret ſcđm phˀm. Licꝫ igi-
tur pˀncipes illi qui pſecuti ſūt apo
ſtolos eſſent mundani ⁊ mali quā
tū ad ſupbiā ⁊ infidelitatē ⁊ hmōi
tñ aliquid bonum habebant. ut iu
ſticiam clementiā vel aliqua hmōi
ſicut legitur de troiano ⁊ mu .s a-
lijs principibꝫ mūdanis. ⁊ ſic pſe-
quebantur latrones ⁊ predones in-
quantū erāt eis diſſiles in bono iu
ſticie Sic econuerſo pſequebantur
apłos ⁊ alios fideles inq̄ntum erāt
eis dſſimiles ī infidelitate. Sed ad
huc diceres ꝙ ſunt aliqui mūdani
ī eodē vicō ↄmunicātes qui tñ ſeſe
pſequūtur ut ſupbi et cupidi. ꝓpt
hoc dicendū ꝙ duplex eſt amor. ſ.
amicicie ⁊ ↄcupiſcentie. In amore
autē amicicie ſilitudo eſt cā amoīs
ꝙ amicus vult amico bonū inquā
tū apphendit ipm qᵈāmō vnū ſibi
ꝙ amicus eſt alter ipē ſcđm phˀm.
Hoc autē non eſt ꝑ realem idētita
tē ſed ꝑ ↄformitatē. Sic autē nō eſt
in amore ↄcupiſcentie q̄ aliq̃s vult
ſibiipſi bonū. et ideo q̄nto plus dili
git ſe amore ↄcupiſcentie q̄ aliū ſi
bi ſimilē amore amicicie. odit eū ī
quantū impedit̃ ꝑ eū a ꝓſecucōne
boni amati. ⁊ ſic vnꝰ ſupbus odit
aliū inquantū ſurripit ſibi ſingula
rē excellentiā quā cupit: ⁊ auarus
ſilr̃ auaꝝ inq̄ntū arripit ſibi lucꝛū
qᵈ deſiderat. ⁊ ſic de alijs. (Memen
tote). Hic expoīt racōnes predcās
⁊ pˀmo primā. ſecūdo ſecūdā ibi. Sꝫ
hec oīa. Prima racō erat de pſecucō
ne illata xpō ⁊ apłis inferēda ⁊ q̄n
tū ad hoc dicit (Mementote ſmoīs
mei quē ego dixi vobis) ſupˀ xiij. ca.
(Non ē ſuꝰ maior dño ſuo). Sz āt
priꝰ vocauit ſuos. xiij. c. ⁊ hˀ idē re
petit: ñ ē ↄ illud ꝙ ī hˀ. ca. dixit. Jā
ñ dicā vos ſuos. Seruitus eñ quā
apłis tribuit ñ ē aliud q̄ ſbiectō ex
amoē filiali ad xp̄m q̄ dr̄ ſeruitꝰ lar
ge. Seruitus autē quā ab eis exclu
dit eſt timoris ſeruil̃ q̄ a caritate ex-
cludit̃. ut hētur ꝓ. iohˀis. iiij (Si me
pſecuti ſūt ⁊ vos pſeq̄ntur) Si ꝓ ꝙ
q. d. ꝙ me pſecuti ſūt de facto. non
eſt mirū ſi vos pſeq̄ntur in futuro.
(Si ſermonē meū ſeruauerunt ⁊ ve
ſtꝝ ſeruabūt) hic pōt accipi ſi ſi du
pliciter ſcꝫ ꝓ ꝙ ⁊ pro nō. ꝙ aliqui
verbū xp̄i deuote ſuſceperūt. ut ni-
chodemꝰ lazarꝰ ⁊ ſorores eius ⁊ ↄſi
miles. ⁊ aliq̄ ↄtēpſerūt ſic̃ ſcribe et
phariſei. ⁊ ſilr̃ fuit de apłis ꝙ aliq̄
eos deuote audierūt. ſicut patet de
cornelio. act. x. ⁊ in plˀibus alijs lo
cis. ⁊ multi ↄtēpſerunt ⁊ a ſe repu
lerunt ut patꝫ actu. xiij. vbi barna
bas ⁊ paulus dixerūt vobis oporte
bat primū loq̄ verbū dei ſꝫ quoniā
repellitis illud ⁊ indignos ⁊c̃. (Sꝫ
hec oīa). Hic expoīt ſecundā racio
nem q̄ fuit de odio mūdanorū erga
apłos: cuiꝰ cauſā explicat dicens
(Sed hec oīa facient vobis ꝓpter no
men meū) id eſt ꝓpter confeſſionē
⁊ pdicacōnē noīs mei (Quia neſci
unt eū q̄ miſit me) ⁊ pˀꝫ Con̄ hˀ vi
det̃ illud pˀs. lxxv. notꝰ ī iudea deꝰ
Dicēdū. qᵈ habuerūt noticiā deter
minatā de vnitate dei. de plˀalitate
āt pſonaꝝ non habuerūt noticiā ñ
ſuperiores ſcripturas intelligentes
tamen iſta noticia fuit obſcura. ꝙ
ante tempus chriſti nō fuit miſte-
rium trinitatis ad plenum reuela-
tum. Illa etiam noticia quaꝫ habe
bāt de hˀ iudei fuit eis obſcurata ex
odio quod conceperant ad doctri-
naꝫ chriſti. et ſic licet cognoſcerent

inquantū eſt pr̄ omniū p creacōez
non tn̄ cognouert eū inquantū mi
ſit filiū ſuū ad ſalutē credētiū. Iſta
tn̄ ignorantia nō excuſabat eos in
pſecucōe xp̄i ⁊ aplorum. qꝛ pcede
bat ex odio ⁊ inuidia. ut dictū eſt.
Similiter ignorātia nō excuſabat
tirānos aplos ⁊ alios fideles perſe
quentes. qꝛ pcedebat ex obſtinacō
ne eoꝝ in pctō ydolatrie. Qđ patet
ex h̄ qꝛ videbant p aplos fieri ſig=
na virtutł diuine. ⁊ tn̄ pmanebāt
in infidelitate (Si nō veniſſez). Hic
oñdit pſecutores xp̄i ⁊ fidelū inex
cuſabiles. Et hoc oñdit dupliciter
Primo ex hiis q̄ facta ſūt in xp̄i p̄
ſentia. Scdō ex hiis q̄ facta ſunt in
ei⁹ abſentia. ibi. Cum aūt venerit.
Prima in duas. qꝛ primo oñt eos
inexcuſabiles verbis. ſcdō factis ibi
Si opa. Circa primū ſciendū qꝛ do
ctrina xp̄i fuit ita munda. pura. ⁊
pfecta. ut ptz intuenti. ⁊ dictis pro
phetaꝝ ꝯſona ⁊ ipſoꝝ impletiua ut
patet ꝯferenti nouū teſtamentū ve
teri. Itē ſic fuit ꝯfirmata miraculiſ
ſoli deo poſſibilibꝫ qꝛ ſufficient debe
bat ꝯuincere audiētes ad credendū
ꝑpter qđ dixit nicodem⁹ ſup̄. iij. ca.
Scim⁹ qꝛ a deo veniſti mgr̄. nemo ei
pōt hec ſigna facere q̄ tu facis n̄ fue
rit de⁹ cū eo. ꝑpt qđ īfidelitas iude
oꝝ fuit maximū pctm̄. ⁊ h̄ eſt qđ
dicit (ſi nō veniſſem) Hoc dixit. qꝛ
ei⁹ aduentus erat eis pmiſſus in le
ge ⁊ ꝑphetis (Et locut⁹ eis fuiſſem)
Li nō qđ in aliquibꝫ libris interpo
nit nō eſt de textu: ſed reſumit ex p̄
cedenti clauſula (pctm̄ non h̄ent)
.ſ. pctm̄ infidelitatł in me. qđ dicit
ſpecialit pctm̄ ꝑpt eius grauitatē.
tn̄ ſine h̄ habebāt bene alia pctā ⁊
ante habuerūt (Qui me odit ⁊ pa
trē meū odit) h̄ ſubdit ad oñdēduz
qꝛ execatio iudeoꝝ doctrine tā effica
ci nō credentiū pceſſit ex inuidia et
odio ꝯtra ipſum (Si opa). Hic po[2]
ſcđa ratio ad oñdendū eos inexcu
ſabiles. que pcedit ex operibus fa
ctis a xp̄o: que fuerūt ita magna ⁊
virtutē creature trāſcendētia qꝛ nul
lus alius fecerat añ talia. ut pz in
illuīatione ceci nati. ⁊ in ſuſcitacōe
lazari quatriduani ⁊ in ſupnatuā
li eclipſi in paſſione xp̄i. ⁊ idō ſi illi
q̄ fuerūt increduli moyſi ⁊ ꝑphetis
fuerūt grauit puniti ⁊ inexcuſabi=
les reputati: multo forti⁹ iſti. ⁊ hoc
eſt qđ dicitur (Si opa non feciſſem
in eis que nemo ali⁹ fecit peccatum
non haberēt) .ſ. infidelitatis in me:
licet h̄rent alia pctā (Nunc autē ⁊
viderunt) ſcz opa (Et oderūt me et
prēm meum) qꝛ ex odio ad xp̄m ip
ſius opa tanꝗ maligna attribue=
bant beelzebub principi demonioꝝ
ut habet math. xij (Sz ut adimple
atur ſermo) hic ut tenet ꝯſecutiue.
qꝛ ex odio eoꝝ ꝯſecuta eſt impletio
illi⁹ ſermonis (qui in lege eoꝝ ſcri
ptus eſt) .ſ. pſ̄. xxxiiij (Odio habu
erunt me gratis) .i. ſine cauſa: im=
mo ecōtrario habebant cauſā amā
di eum ex beneficiis eis impenſis ī
docendo eos ⁊ ſanādo infirmos eoꝝ
(Cum autē venerit) Hic oñdit eos
inexcuſabiles p ea que facta ſūt in
xp̄i abſentia videlicz p aduentū ſpi
ritus ſancti ſup aplos poſt aſcenſio
nē xp̄i. qđ fuit ſignuz manifeſtiſſi=
mum ad doctrinā xp̄i ꝯfirmandā.
⁊ hoc eſt qđ dicit (Cum autē vene=
rit paclitus) .i. conſolator (quē ego
mittā vobis a patre) In hoc oñdit
ſpm̄ ſanctū a ſe pcedentē inquantū
dicit ſe illū mittere (Spūm veritatis
qui a patre pcedit). In quo oñdit
ſpm̄ ſanctum a prē pcedere. qꝛ pce=
dit ab vtroqꝫ (Ille teſtimoniū per
hibebit de me). Qꝛ eñ hoīes prius
illitterati ⁊ ſimplices de pfūditate
ſcripturaꝝ ſubito plane loqrent ⁊
in oībus linguis fuit maximū ſig
nū ad ꝯfirmandū fidē xp̄i (Et vos
teſtimoniū phibebitł) predicando
omnibus ꝑplis (qꝛ ab inicio mecum
eſtis) Nō ē intelligendū qꝛ fuerint
cum eo a prim° vite eius: ſed ab ini
cio ſue predicacōis qñ incepit doce
re ⁊ miracula facere.

Capitulum Decimūſextū·

Hec locutus ſū (·Poſtq̄ xp̄s
aliquas racões poſuit ad di
ſcipło⁊ ꝯſolacōnē·Hic ma-
gis explicat ſuā intencōem·Et di-
uiditur in tres·qꝛ p̄mo dicta expli
catio ponit̄·ſecūdo eius affect9 oſtē
ditur ibi·Dicūt ei diſci·tercō itentū
cōcluditur ibi Hec locu·ſū·Prima
in duas qꝛ p̄mo ponit racōnes q̄bꝫ
ꝯſolatus eſt eos de tribulacōnibus
futuris a ħ ut ꝯtinuet ſe ad dcā im
mediate p̄cedētia·ſecundo explicat
racões ꝯſolatoias de receſſu ſuo ibi
Et nūc va·Prima in duas qꝛ pri°
ponit intencōnē ſuā·ſecūdo ſubiun
git dc̄i ſui racōnē ibi Hec vo·ab ini
cio·In p̄ma ḡ pte dicit ſic(Hec lo
cu·ſū)·ꝛ·ad ꝯſolacōnem veſtrā ꝯ fu
turas tribulacōnes(vt non ſca)ca
dendo p impatientiā qn̄ euenient vo
bis·Scādalizare dr a ſcandalō gre
ce qđ ſignificat impactiōem pedis
p quā hō ruit·ꝛ ad ſilitudinē hui9
in ſp̄ualibꝫ dicitur q̄s ſcandalizari
in tribulacōe:qn̄ eſt ei occaſio cadē
di p impatientiā(Abſqꝫ ſynagogł
faciēt vos)Incipit explicare in pti
culari tribulacōnes:inter quas eie
ctio de ſynagoga reputabatur ma-
gna·ſicut apud nos eiectō de eccle-
ſia per excommunicacōem(Sed ve-
nit hora)de ꝓpinquo(vt oīs qui in
terficit vos arbitret̄ obſequiū ſe p̄-
ſtaē deo)qđ duplr̄ itelligitur·Vno
mō de deo vero·et ſic iudei excecati ī
terficientes fideles arbitrabātur ſe
obſequiū p̄ſtaē deo ceti·Iſta tamē
ignorātia eos non excuſabat vt di
ctū eſt·Alio mō exponit̄ de deo opi
natiue dcō ſm errorē gentiliū·ꝛ ſic
gentiles interficientes xp̄ifideles cre
debant ſe obſequiū p̄ſtare deo ſcꝫ io
ui vel ſaturno vel hmōi·(Et ħ faci-
ent vobis)exponat̄ ſicut caplo p̄-
cedenti(·Sed ħ locutus ſū vobis ut
cum venerit hora eo⁊ reminiſcami
ni qꝛ ego dixi vobis)ut facili9 tole-
retis tāq̄ p̄dicta vobis ab eo q̄ cer-
titudinaliter poteſt denūciare futū
ra ꝯtingentia·Iſta ei predixit xp̄s
apłis ut p̄uiderent ſibi de paciētia
qꝛ minus feriunt iacula q̄ preuiden
tur vt dicit grego·Cui9 racōnem aſ
ſignat tulli9 libro de tuſculanis q̄-
ſtiōnibꝫ·Omnia ei bō ꝛ mala corpo
ralia minora videtur ꝛ min9 p̄ō de-
rantur p̄ntia q̄ futura·vnde ſenſibili
ter videm9 q̄ aliq̄ bō tp̄lia vel corpa
lia delcābilia multū deſiderātur an
teq̄ habeant̄:habita vero pa⁊ ap
preciantur·Nunc autē ita eſt q̄ cū
aliquis ſibi contra mala futura ap
prehēdit ea q̄ſi quodāmōdo p̄ntia·
ideo videtur minora·(Hec autem)
Hic ſb̄dit ſui dicti racōnē:videlicet
quare tunc iſta dixit eis et nō a p̄n
cipio vocacōnis ipſo⁊ dicēs (·Hec
autē vobis ab inicō non dixi)hoc ē
iſta verba ad ꝯſolacōnem veſtram
contra futuram tribulacōem vt pa
tet math·x·vbi tribucōnes predi-
cuntur apłis non tamen cōſolando
eos ſicut hic·ꝛ ſubdit̄ cauſa(quia
vobiſcū eram)confortans vos mea
p̄ntia corporali·ſed qꝛ modo immi
net receſſus meus indigetis contra
alia ꝯſolari(Et nunc vado·)hic ex
plicat racōnes ꝯſolatoias de receſſu
ſuo que fuerunt tres·vna fuit de ꝓ
miſſione ſpiritusſancti·Alia de pro
miſſione reditus ſui·Alia de ꝓmiſ-
ſione acceſſus eo⁊ ad patrē·Secun
dam explicat ibi·Modicū·terciam
ibi In illo die·q̄uis non fuerint ſu
pra poſite eodē ordine·Prima ī du
as·quia primo ꝓmittit per receſſū
ſuū donū ſpiritusſancti·ſecundo oñ
dit efficaciam hui9 doni ibi Et cum
venerit·Dicit ḡ primo ſic(Et nunc
vado ad eū qui miſit me)quia im
pleui officium predicacōis mee(Et
nemo ex vobis interrogat me quo
vadis)Sed hoc videtur cōtra illud
qđ ſup̄ dictū eſt ca·xiij·vbi petrus
queſiuit dn̄e quo vadis· Et·xiiij·
capi·dixit thomas·neſcim9 quo va
dis·q·d·vellem9 ſcire· Dicendū q̄
in principio xp̄us locutus ē eas tm̄

mō de ſuo receſſu ⁊ tunc bene queſi
erūt quo iret ut allegatū eſt. Sꝫ pꝰ
ea interpoſuit de tribulationibꝫ eis
futuris in quibꝫ interfectores eoꝝ
reputarēt ſe deo preſtaē obſequiū
qđ videbaẜ nimis durū ⁊ extraneū
ꝓpter qđ ipſi tanq̄ adhuc impfe
cti fuerūt ita ſtupefacti ⁊ attoniti ꝙ
oīno obmutuerūt ⁊ tunc q̄ſi expro
brādo dixit (Et nemo ex vobis inṫ
rogat me ⁊c̄) q. d. ex timore ⁊ triſti
cia facti eſtis muti. ⁊ hoc pꝫ p lrām
ſequentē cū dicit (Sed qꝛ hec locutꝰ
ſum vobis de tribulationibꝫ futuris
(triſticia impleuit cor vrm). Et qa
cū hoc triſtabanẜ de receſſu xp̄i: de
cuius p̄ntia ꝯfidebant in tribulacō
nibꝫ ꝯſolari. idō ſubdit (Sed ego ve
ritatē vobis dico. expedit vobis ut
ego vadā) ⁊ ſubdit cauſā dicēs (Si
em̄ nō abiero: paraclitus nō veniet)
ad vos. qꝛ plenitudo ſpūſſancti nō
erat danda niſi poſt aſcēſionē xp̄i
(Et cū venerit) Hic oñdit efficaciā
illiꝰ doni. ⁊ hoc in tribꝫ. Primo re
ſpectu ipſiꝰ mundi. ſcđō reſpcū apo
ſtoloꝝ. ibi. Adhuc habeo. tercio re
ſpectu xp̄i ibi. Ille me clarificabit
Effectꝰ autē ſpūſſancti reſpectu hoī
num mundialiter viuentiū eſt argui
tio ipſoꝝ. ⁊ hoc ē qđ dicit. (Et cū ve
nerit ille arguet mundū) .i. arguen
dū ⁊ ꝯdemnandū oñdet de tribꝫ. ſcꝫ
(de pctō) infidelitatis in xp̄m qꝛ ſine
fide mediatoris non remittiẜ aliqđ
pctm̄ (de iuſticia) .ſ. xp̄i quā nō ac
ceptauerūt hoīes mundani (Quia
ad prēm vado) Per hoc em̄ ꝙ xp̄s
ad prēm rediens reſurrexit ⁊ ad ce
lum aſcendit declarata ē iuſticia eius
ſcđm qđ arguit petrus actu. ij. Ihe
ſum nazarenū viꝝ approbatū a deo
Sequitur. hunc ipſm reſuſcitauit deꝰ.
cuius oēs nos teſtes ſumꝰ. Dextra
ergo dei exaltatus ⁊c̄. Et huiꝰ iuſticie
xp̄i declaratio erat pſecutoꝝ eiꝰ ma
nifeſta arguitio ⁊ ꝯdēnatio. (Et iā
nō videbitis me) p̄ntia corpali habi
tantē vobiſcū. qꝛ poſt aſcēſionē nō
viderūt eū. Licet em̄ poſt reſurrecti

onem aliqñ apparēt eis ante aſcen
ſionē: tñ non h̄itabat cū eis ſicut an
te. qꝛ iam nō erat in mortali corpe
(De iudicio vero qꝛ princeps huiꝰ
mundi) .i. dyabolus ſicut ſup̄ expo
ſitū eſt. ca. xiiij (Iā iudicatus ē) .i.
ꝯdemnatus diuina ſentētia tanq̄m
obſtinatus. ⁊ p ꝯñs omēs ei adhe
rentes eodē iudicio oñduntur ꝯdem
nabiles (Adhuc multa) Hic oñdit
efficaciā ſpūſſancti reſpectu aplo
rum: que ꝯſiſtit in illuſtracōe ipſo
rum de pfundiſſimis ⁊ altiſſimis ſi
dei. ⁊ hoc eſt qđ dicit (Adhuc mul
ta habeo vobis dicere: ſed nō pote
ſtis portare mō) ꝓpter vrām imper
fectionē ⁊ eoꝝ arduitatē (Cū aūt ve
nerit ille ſpūs veritatis) .i. ſpūſſcūs.
qui ē veritas p eſſentiā ⁊ effectiue do
cendo eā (Ille vos docebit oēm veri
tatē) .ſ. neccariam ad ſalutē: nō ſolū
p pſonis veſtris: ſꝫ etiā ad regimē
eccleſie ⁊ fideliū inſtructionē. Et qꝛ
poſſent credere ꝙ ſpiritusſanctꝰ eēt
maior filio: eo ꝙ debebat docere eos
de maioribus. ideo hunc errorez re
mouet dicens. (Non enī loque. a ſe
met.) Quia ſicut nō ē a ſe: ſed a pa
tre ⁊ a filio. ita nec a ſe loquiẜ. ideo
ſequitur (Sed quecūqꝫ au. a me. et
a patre) qꝛ ſuum audire eſt ab eis
pcedere (loqueẜ) .ſ. vobis: ſed non
eſt intelligendū hoc hic generaliter
de omībꝫ que audit ſpiritusſanctꝰ
a patre ⁊ filio. qꝛ ab eis accipit ſciē
tiam infinitā: ſed de omnibꝫ perti
nentibꝫ ad eoꝝ ſalutem ⁊ eccleſie re
gimen ut dictū ē (Et que ven. ſunt
au. vobis) Multa em̄ de futuris p
ſpiritūſanctū reuelata fuerunt apo
ſtolis. ſicut iohanni reuelatus eſt
pceſſus eccleſie vſqꝫ ad finē mūdi
in apocal. Et petro ſuum martiriū
ſcđm ꝙ ipēmet dicit. ij. petri. i. Scio
qꝛ velox ē depoſitio tabernaculi mei
ſcđm ꝙ dñs ihesus xp̄us ſignifica
uit mihi. Et paulo reuelate ſūt fu
ture ſibi tribulacōnes in iheroſoli
mis. ut habeẜ act. xx. (Ille me cla
rificabit). Hic poñ efficacia ſpūſſcī

A. v.

reſpectu ipſius xp̄i q̄ fuit declaracō
ipſi⁹ diuinitatis q̄ maīfeſte facta ē
ꝑ ſpm̄ſanctū apl̃is datū. Quia ſic̄
predc̄m eſt illud fuit ſignum maxi
mū ad ꝯfirmandū xp̄i doctrinā. et
h̄ ē quod dicit (Ille me clarificabit
qꝛ de meo accipiet) a me procedēdo.
Nec eſt ꝑ hoc intelligendū ꝙ par
tē eſſentie filij accepit qꝛ indiuiſibi
lis eſt. ⁊ iō ſi aliq̄d capit totū capi
tur. omne āt totū ꝓcedēs ab aliquo
naturalr̄ ipſū maīfeſtat. et ſic ſpūſ
ſanct⁹ ꝓcedēs a filio ⁊ totā ei⁹ eſſen
tiā accipiēs totū maīfeſtat. Q̄d āt
ſpūſſcūs ꝓcedit ab ipō oñdt ꝯñr. d.
(Oia q̄cunq̄ h̄z p̄r mea ſūt) Oia ei
q̄ ſūt p̄ris filio cōicant excepta ꝓꝓe
tate p̄na in q̄ a filio diſtinguit̃. et
ꝑ ꝯñs virtus ſpiritiua filio cōicat̃
cum in ipſa pater ei nō opponatur.
⁊ h̄ eſt cauſa q̄re ſpūſſcūs procedit
a filio ſicut a p̄re. qꝛ ſunt vnū in v=
tute ſpiritiua. ⁊ h̄ eſt q̄d ſb̄dit (pro
pterea dixi qꝛ de meo accipiet) q. d.
ꝓpter h° dixi ꝙ a me ꝓcedit. qꝛ oia
queciīq̄ h̄z pater mea ſunt quia m̄
ꝯmunicat omnia: excepta proprie=
tate paterna (Modicū) Hic expli
cat ea q̄ ſupra dixerat ad eoꝝ cōſo=
lacōnem de ſuo reditu. Et diuiditur
in tres: qꝛ p̄mo ponitur dicta expli
cacō. ſcd̄ō ex h° ſeq̄ns diſciploꝝ du
bitacō ibi. Dixerūt ḡ. tercō dubitacō
nis expoſicō ibi. Cognouit ḡ. In p̄ma
igit̃ p̄te ad eoꝝ ꝯſolacōnē oñdit ꝙ
tēp⁹ modicū erat futuꝝ vſq̄ ad ſuū
rēditū ꝑ reſurrectōē ſuā d. (Modicū
⁊ iā n̄ videbit̃ me) ſc̄m aug̃. ꝑ iſtd̄
intelligitur tēpus ab illa hora qua
loquebatur xp̄us diſcipl̃is vſq̄ ad
ſuā paſſionē et mortē per quam ſb̄
tractus eſt eis ⁊ ſic non viderūt eū
(Iteꝝ modicū et videbitis me) per
iſtud ſc̄m modicum intelligitur tē=
pus ab hora ſue mortis ad reſurre=
ctionem ſuā. quia tunc iterum vide
runt eum. vtrūq̄ autē tempus mo
dicum fuit. Sc̄d̄m vero crik̃. aliter ex=
ponitur. quia per primū modicū in
telligitur tēpus ab hora paſſionis
vſq̄ ad temp⁹ reſurrectōnis. et tūc
eſt ſenſus. (modicū non videbitis
me). q. d. tempus in quo non vide
bitis me per ſubtractōnem a vobis
in mea morte erit modicū ⁊ ideo nō
debetis deſolari. per ſecundū modi
cum cum dicitur (. iteꝝ modicū ⁊ vi
debitis me.) intelligitur temp⁹ ab
hora reſurrectōnis vſq̄ ad aſcenſio
nē in quo apparuit eis loquens de
regno dei. vt habetur act. p̄. ⁊ illud
tēpus fuit modicū reſpectu tēporis
ſequentis vſq̄ ad finē mundi. idō
ſubditur (Quia vado ad patrē). q.
di. quando in celum aſcendā extūc
non videbitis me ꝯmuniter loquē
do niſi in generali reſurrectōne. ꝓpt̃
quod dicit̃ actu. p̄. Viri galilei q̄d
ſtatis aſpicientes in celū hic iheſus
qui a vobis eſt aſſūptus in celum:
ſic veniet quēadmodū vidiſtis eū.
q̄ſi di. amplius nō videbitur in ter
ra preſentia corporali vſq̄ quo ve=
niet ad iudiciū. Q̄ꝫ enim aliquib⁹
ſanctis apparueit poſtea fuit ex ſpe
ciali gratia ſicut q̄n apparuit iohā
ni euangeliſte ante mortē ſuam vo
cans eum ad celeſtem gloriā. Simi
liter petro ante crucifixionē ſuā di
cēs ei. vado romam iteru̇ crucifigi.
quia in crucifixione petri futura di=
cebat ſe chriſt⁹ crucifigi. ſicut in ꝑ
ſecucōne fideliū dicit ſe ꝑſecucōnem
pati actu. ix. Et ſimiliter apparuit
paulo quādo fuit ꝓſtratus de celo
vt habetur ibidē. ⁊ iſta expoſicō cri
ſoſti. magis ē conſona v̄bis xp̄i ut
poſt videbit̃ magr̃ (Dixerūt) Hic po
nit̃ diſciploꝝ dubitacō. qꝛ ī verbis
xp̄i erat obſcuritas ex h̄ ꝙ ibi vide
batur quedā ꝯtradictō in h̄ ꝙ dixe
rat. Modicū ⁊ non videbitis me et
poſtea. Iteꝝ modicum ⁊ videbitis
me ⁊ ideo dubitauerunt de intellcū
iſtoꝝ verboꝝ ⁊ p̄atz lr̄ā (Cognouit)
Hic ponitur dubitacōnis ſolucō. Et
diuidit̃ in duas. qꝛ p̄mo dubitacio
eoꝝ ſoluit̃. ſecūdo exēplū ad ꝓpoſi=
tū inducit̃. ibi. Mulier autē. In p̄
ma p̄tediciſ ſic (Cognouit āt ihūs.

q2 volebant eum interrogare) hoc
eī cognouit xps inquantū de9. cu
ius eſt ꝓpriū ſecreta cordiū cognoſ
cere ꝓpꝛia virtute. Cognouit etiā hoc
inquantum hō q2 anima xpi videt
in verbo oīa que de9 videt ſcia viſio
nis (Et dixit eis. de hoc queritis in
ter vos) Ad hoc rñdendo preueit eo
rum interrogatiōem: ut oñderet ſe
ſcire mentis eoꝝ intencōem. (Amē
amen dico vobis: q2 plorabitꝭ a fle
bitis vos) q. d. p illud qd dictum ē
modicū a nō videbitꝭ me intꝭ igit
tps mee paſſionis vſq3 ad reſurrcō
nem meā. in quo flebitꝭ ꝓpter meā
abſentiā (mund9 autē gaudebt) q2
in triduo mortꝭ xpi iudei mundiali
ter viuentes fūt gauiſi: credētes ex
tixiſſe totā ſectam xpi (ſed triſticia
veſtra vertetꝭ in gaudiū) In hoc ex
ponitꝭ illud qd ſupra dixerat. Iteꝝ
modicū a videbitꝭ me. q2 in tempe
quo eis appuit poſt reſurrectione3
gauiſi fūt viſo dño. Et ſic p3 ex ver
bis xpi exponitꝭ qd ſupra dixerā q2
expoſitio criſo. ꝓpinquior eſt lrē q̄
expoſitio auguſ. (Mulier) Declat
qd dixerat per exemplū mulierꝭ in
dolore ptus triſticiā patientꝭ ſed in
natiuitate pueri gaudiū ſupueni
ens abſorbet precedentē triſticiam
Mlr iſta ē eccia ſeu aplorum colle
giū: in quo p tunc erat tota eccia ſi
deliū. Triſticia ptus ē dolor de paſ
ſione xpi q̄ fuit in illo collegio. Na
tiuitas hoīs ē reſurrcō xpi qua xpſ
de nouo pceſſit ad vitā immoꝛtlem
q̄ntū ad corp9 qd prius fuit moꝛtle
a iō ad hoc deſignandū dixit ſalua
tor (q2 natus ē homo in mundū) a
non dixit puer. q2 xps hō perfectus
vitā immoꝛtlem inchoauit p ſuā re
ſurrectionē (Et vos ergo nunc quidem
triſticiā habetꝭ) ſc3 tpe mee paſſio
nis a mortꝭ (Iteꝝ autē videbo vos:
a gau. cor veſtrū) poſt meā reſurre
ctionē (a gaudiū vrm nemo tollet
a vobis) q2 vita xpi que fuit materia
h9 gaudij immoꝛtlis erat nō ampli
us auferenda p mortē. quia xpus

reſurgens a mortuis iā non moritꝭ
rcl. ut dicitꝭ roman. vi. Iſtud vero
gaudiū aplorum de xpi viſione fu
it inchoatū poſt reſurrcōem xpi: 3
poſtea cōſummatū in gl'a celi (Et ī
illo die) Hic explicat xps qd ſupꝛ
dixeāt de acceſſu diſcipuloꝝ ad pa
trē. Et diuiditꝭ in duas. q2 prīo ex
plicat erga diſcipulos ſuis famili
aritatē. ſcdō ſubiungit dicti ſui rati
onē. ibi. hoc in puerbijs. Dicit igi
primo ſic (In illo die) i. in tēpe p9
reſurrcō3 meā (Me nō interrogabitꝭ
quicq̄) q. d. ex pñtia ſpūſſancti vo
bis a patre miſſi ſic eritꝭ illumiati
q2 nō indigebitꝭ querē ſicut modo
neq3 edoceri. Sed ɔtra hoc videtꝭ pro
illo tempe petijt a xpō petrus de io
hanne. hic aūt quid. ut hētur ī. vl
timo. ca. Similꝭ apoſtoli petierūt
a xpō Domine ſi in tempe hoc reſti
tues regnū iſrahel. ut hētur actu. i.
Dicendū q2 intelligit de queſtioni
bus ſic irratiōabilib3 ſicut ante re
ſurrectionē apli faciebant xpō qua
lis fuit queſtio philippi ſupra poſi
ta. xiiij. ca. Dñe oñde nobis rcl. Et
ɔſimiles queſtiones que frequentꝭ
legūtꝭ in euāgelijs ab aplis facte
Poſt reſurrectionē vero xps aperu
it illis ſenſū ut intelligerēt ſcriptu
ras. Luc. xxiiij. a ideo fuerūt edocti
de multis que prius ignorabāt. a
ꝓpter hō non indigebāt querē ſicut
ante. a ſi aliq̄ querebant rōnabili
us q̄rebant. ideo per verba ſupradi
cta nō intendit ſaluator excludere
ab aplis omnē queſtionē: ſed exp
mere eoꝝ inſtructionē p intellectū
ſcripturaꝝ ut dictū ē. Aliter expoīt
augꝭ (In illo die me nō interroga
bitis quicq̄) i. in eterna beatitudi
ne que eſt dies vna ɔtinua vbi vi
dent beati clarē in diuina eſſentia q̄
expedit eos videre. nec oportet eos
aliq̄d interrogare. prima tñ expo
ſitio ꝓpinquior eſt lrē precedenti et
ſubſequenti. vnde ſequitꝭ (Si quid
petieritis prēm in noīe meo) i. ptī
nens ad ſalutē. q2 ihesus quod eſt

nomen xp̄i ſalus interp̄taꝛ (dabit
vobis) Suppoſitis tn̄ cum hoc alijs
duabꝫ ꝯdicōnibꝫ ſup̄ dictis ca. xv.
ſcꝫ ꝙ petitio fiat ꝑ ſe et pſeuerāter
(vſqꝫ mō nō petiſtis quicꝗ̄ i noīe
meo) Apłi em̄ an̄ reſurrectōem xp̄i
ita nō cognouerīt virtutē noīs xp̄i
ſicut poſt. et iō adhuc ignorabant
ꝙ oīs eoꝝ peticō eſꝫ exaudibilis in
noīe xp̄i (petite et accipietis) hic ġ
tiā in p̄nti (vt gaudiū veſtꝝ ſit ple
nū) in futura bt̄itudine. q꞉ ad eius
ꝯſecucōnē dn̄t ordinari oēs preces
eccīe (hec in ꝓūbijs) Hic reddit cau
ſaꝫ ſui dicti videlicꝫ q̄re diſcipłi ha
bebant talē acceſſū ꝛ familiaritatē
ad p̄rem poſt reſurrectōem. Duo ei
faciūt familiaritatē cū aliquo. ſ. ei⁹
noticia ꝛ amor. poſt reſurrectōnem
aūt ꝛ ſpūſſancti recepcōnē apłi fue
runt pfecti in noticia ꝛ amore dei. ꝛ
hꝫ eſt cā q̄re fuerūt magł familiaēs
ei ꝙ̄ ante. ꝛ hō eſt q̄d dr (Hec in ꝓū
bijs locutus ſū vobis). q. d. an̄ paſ
ſionē meā parabolice ꝛ obſcurē locut⁹
ſū vobis. ſic̄ patꝫ ex decurſu euāge
lij (venit hoā cū iā nō in ꝓūbijs)
ꝛ. obſcurē (lo. vobis ſed palā de p̄re
meo annū. vo.) q꞉ xp̄us p⁹ reſurre
ctionē ſuam clari⁹ ꝛ exp̄ſſius docu
it apłos de regno dei ꝙ̄ ante. Ipſi
erāt em̄ magł capaces q꞉ habebāt
ſenſū apertū ad intellcm̄ ſcriptura
rū. ut hētur luc̄ vlti. (In illo die in
noīe meo petitis). q꞉ ſicut dictū eſt
p⁹ reſurrectionem xp̄i cognouerūt
magis virtutē noīs xp̄i ꝙ̄ an̄. et iō
ſuas peticōes in chriſti noīe forma
bant. et ꝓpter hoc oracōnes eccleſie
in fine formanꝛ in xp̄i noīe. Dicēdo
ꝑ dn̄m noſtꝝ ihm̄ xp̄m ꝛc̄. vel ali
quid ſile (Et nō dico vobis q꞉ ego
rogabo patrē de vobis). q. d. nō di
co q̄d ſit tunc vobis neceſſe hr̄e me
interceſſorē mediū in peticōnibꝫ ve
ſtris ſic̄ modo. An̄ paſſionē em̄ xp̄i
apłi tantū ꝯfidebāt de p̄ntia corpa
li eius ꝙ in oībꝫ ad ip̄m recurrebāt
ſed p⁹ paſſionē ipimet ſuas peticō
nes ad deū formabant. iō xp̄us per

iſta verba vult exprimere ꝙ ſecure
poſſent hō facere ꝓpter familiarita
tē p̄ris ad ipōs. vn̄ ſilis eſt modus
loq̄ndi acſi dixiſſꝫ xp̄us apłis. Tā
tā familiaritatē habebitꝭ ad deū ꝙ
ꝑ voſipōs potentis accedē ad deū ꝛ
impetraē. nō tamen ꝑ hoc excludit
ſuū adiutoriū. ſed exp̄mit cū quā
ta ſecuritate poterūt orare deū. Cō
ſimili mō loquebaꝛ ſācta agatha
iam gl̄ioſa in celis. bt̄ē lucie exiſtē
ti in terris. Soror mea lucia virgo
deo deuota quid a me petis q̄d ipa
poteris p̄ſtare ꝛc̄. non em̄ exclude
bat a beata lucia ſuuꝫ adiutoriū. ſꝫ
exp̄mebat cuꝫ q̄nta ſecuritate poſſꝫ
rogare deū. Et hoc mō xp̄us loq̄ba
tur apłis ad exprimendū erga eos
amiciciā dei p̄ris. ꝓpter hoc ſequiꝛ.
Ipſe em̄ pater amat vos ꝛc̄. ſequi
tur (Exiui a p̄re) nō ꝑ loci mutacō
nem ſꝫ ꝑ eternā generacōem ꝛ pſo
nalē diſtinctionē. Et veni in mun
dū) ꝑ carnis aſſūpcōnem (iterū re
linquo mundū) quantū ad corpa
lem preſentiā. (Et vado ad patrē)
faciendo naturā mortalē paterne glo
rie conſortē ſic̄ ſupra expoſitū ē ca.
xiij. (Dicūt ei diſcipłi). Poſtꝙ̄ xp̄s
explicauit racōnes ſup̄ poſitas ad
diſciploꝝ ꝯſolacōem. Hic ꝯnr oſtē
ditur effect⁹ predicte explicacōnis
qui eſt plenior cognicō apłoꝝ. Et
diuiditur in duas. q꞉ p̄mo ponitur
iſta plenior cognicō. ſecūdo ſubdi
tur ipōꝝ infirma diſpoſicō ibi. Re
ſpōdet ihūs. In p̄ma igitur pte di
citur ſic. (dicūt ei diſcipuli eius) cla
rius intelligētes ꝙ̄ an̄ (. Ecce nunc
palaꝫ loqueris et ꝓuerbiū nullū
dicis) Clarius em̄ loquebatur de ꝓ
ceſſu eius a p̄re. et aduentu eius in
mundū ꝑ carnis aſſūpcōnem quā
fecerat an̄. ꝛ iō deitatē clari⁹ intelli
ligentes dicunt. (nūc ſcimus quia
ſcis omnia) Ex doctrina enim eius
ꝛ miraculis pleni⁹ eius deitatē co
gnoſcebant (ꝛ non eſt op⁹ ut q̄s te
interroget) hoc dicebant ex hoc ꝙ
preuenerat eos reſpondendo anteꝙ̄

interrogarēt ut dictū eſt. (In hoc
credim9) i. ex dictis a factis prete
ritl (q2 a deo exiſti) a ſic fidē quā hē
bant in corde ↄfitenſ ore (Rñt jhe-
ſus) Hic predicaſ eoꝝ cōditio infir
ma: ne ex pleniori cognicōne hita
eleuenſ a cautiores cōtra pericula
reddanſ cū dicaſ (Nō creditis). q.
d. paꝝ ſtabitl in hac fidei ↄfeſſiōe.
(Ecce venit hora a iā venit) q2 extūc
incipiebat tpus ſue paſſionis de q̄
loq̄batur (ut diſpergaſ vnuſquiſ-
q3 in ꝓpria) Sicut eīn ꝓpter fidē xp̄i
apli ꝓpria reliq̄rant a adinuicē a cū
xp̄ō colligati erant p amorē. ut hē
tur matthei. xix. Ecce nos reliq̄mus
oīa a ſecuti ſum9 te. Ita econtrario
ꝓpter infirmitatē eoꝝ in fide immi
nente xp̄i morte diſperſi ſunt abin
uicē. a a xp̄ō q̄rentes ꝓpriū ↄmodū
Jdō ſubdiſ (Et me ſolū relinq̄tis)
qđ factū eſt in capcōne q̄ immine
bat de ꝓximo. veruntñ ex fuga eo
rum nullū detrimentū accidit xp̄ō.
Jō ſubdiſ (Et non ſū ſolus. q2 pa
ter mecū eſt) q2 hūanitas māſit de
itati ↄiuncta. in q̄ deitate p̄r a filiuſ
ſunt vnū. q. d. in mea paſſione nō
indigeo veſtra pñtia cū habeā pñ-
tiā patris oīpotētis. (Hec locutus
ſū) Hic ↄcludiſ ↄcluſio principalr
intēta. Ad hoc eīn dixit xp̄s predi
cta oīa: ut apli firmarenſ cōtra tri
bulacōes imminētes. Et h̄ ē qđ di
caſ (Hec locutus ſū vobis) ſcilz ad
hunc finē (ut in me pacē habeatl)
aduenientibz tribulationibz futurl
q2 ſicl grau e quietaſ in loco ꝓprio.
ita cor humanū in deo (In mundo
preſſurā hēbitis) i. a mūdanis ho̅i
bus vos pſequentibz (In me autē
pacē) Sancti eīn viri nō habent tri
bulacōes puras q2 hñt ↄſolacōem
dei admixtā. ſed mali hñt eas pu-
ras: non hñtes ↄſolacōem iſtā (ſed
ↄfidite q2 ego vici mundū) quantū
ad ↄcupiſcentia carnis p auſterita
tem. quantū ad cōcupiſcentiā ocu
loꝝ p paupertatē. quantū ad ſupbi
am vite p humilitatē. In hanc vi

ctoriā xp̄i dñt ↄfidere ſancti. q2 cōſi
deracōe eius armati faciliſ ſupant
tribulacōes mundi. ꝓpter qđ dicit
petrus. i. epla. iiij. xp̄ō in carne paſ
ſo a vos eadē cogitacōe armamī tc̄l

Occaſione cuiuſdā dicti in hoc ca
plo q̄riſ. Vtrū plenitudo ſpūſſan
cti debuit dari immediate p9 aſcen
ſionē xp̄i. Et arguiſ primo q͞ non
immo debuit dari in tpis plenitu
dine. Sed plenitudo tpis incipit a
natiuitate xp̄i. ſcđm qđ dicit apls
ad galaſ. iiij. At vbi venit plenitu
do tempis miſit de9 filiū ſuū ex mu
liere factū ſub lege tc̄l. Itē arguiſ
q͞ adhuc plenitudo grē nō ſit data
q2 ſicut filius eſt a patre: ſic ſpūs
ſanctus ab vtroq3. Status autē ve
teris teſtamenti corrñdet patri. in
quo intēdebant prēs generationi.
Similr ſtatus noue legl correſpon
det filio. in quo clerici intendentes
ſapientie filio appropriate habent
populū regere. ergo ut videſ q͞ fu-
turus ſit ali9 ſtatus ſpiritui ſancto
correſpondēs. In tempe autē ſpiri
tuiſancto correſpondēte debz pleni
tudo grē dari. ergo ac̄. Contra vtrū
q3 predictoꝝ arguiſ per illud qđ di
xit ſaluator diſcipulis ſuis in littra
Si nō abiero: paraclitus non veniet
ad vos. Ex quo p3 q͞ ante aſcenſio
nem xp̄i nō fuit data plenitudo ſpi
ritusſancti. ſequiſ. Si aūt abiero:
mittā eū ad vos. Ex quo p3 q͞ ſpūſ
ſanct9 poſt xp̄i aſcenſionē cito fuit
dat9. Rñſio. Circa hanc queſtionē
errauerūt manichei occaſione ver-
boꝝ xp̄i. ſm qđ dicit augſ. ij. libro
ↄtra fauſtū. Xp̄us eīn in hoc. ca. lo
quens de aduentu ſpūſſancti: dixit
apoſtolis Cum autē venerit ille ſpi
ritus veritatl docebit vos omnem ve
ritatē. Apli aūt omnē veritatē non
ↄgnouerūt. ſcđm q͞ dicit apls pri.
ad choꝝ. xiij. ex pte cognoſcim9: a
ex pte ꝓphetam9. Ideo dixerūt q͞ ꝓ
miſſio ſpūſſancti nō fuit impleta i
aplis: ſed in ipſo manicheo q̄ fuit
poſterior ipſis. a ſm eos cognouit

plenituldinē veritatis ꝓpter q̊d ma
nichei n̄ recipiūt libꝝ actus apłoꝝ
qꝛ ibi expꝛ̄ſſe ponitur miſſio plenitu⸗
dinis ſpūſſancti ſup apłos vt pꝫ
act·ij·Sed dictum iſtoꝝ maīcheoꝝ
manifeſte patet falſū qꝛ maīcheus
quē dicūt omnē veritatē cognouiſ
ſe nō ſolūmō multa falſa ſed etiam
abſurdiſſima dixit·ut patꝫ intuēti
eius errorē:a erroris reprobacōem
a doctoribꝫ noſtris·ij ſmaꝝ a·iij·et
in plibꝫ alijs locis:q̊d omitto ꝓſeq̄
racōne ꝓlixitatis vitande·Et qꝛ he
reſis maīcheia eius reprobacō ſunt
ſatis note:ꝓpter q̊d dicendū ꝙ ple
nitudo ſpūſſancti ſcḋm ꝙ xp̄us ꝓmi
ſerat fuit cōpleta in apłis q̊ fuerūt
ip̄i xp̄o ꝓpinq̊ſſimi in quo habitat
oīs plenitudo d̾initatis·verūtamē
n̄ fuit data iſta plenitudo apłis an̄
aſcenſionē xp̄i·Cui9 racō eſt·quia
ad h̄ datur ſpūſſanctus hōīibꝫ ut
corda eoꝝ trahant̄ ſurſū p appeti⸗
tum celeſtiū·Appetitus autē homi
nis n̄ tendit efficaciter ad aliq̊d ni⸗
ſi illud apphendat̄ poſſibile·et idō
poſſibilitas ꝑueniendi ad celeſtia
debuit pri9 hōīibꝫ declarari q̄ᵃ darē
tur pleītudo ſpūſſancti Illa autem
ptās fuit declarata in xp̄i aſcenſiōe
ſcḋm q̊d d̾r miche·ij·Aſcēdit an̄ eos
pandēs iter·a iō pleītudo ſpūſſan⸗
cti nō debuit dai an̄ aſcenſionē xp̄i
ꝓpter q̊d dicit iohēs·vij·cap·Non
dū erat ſpūſſanct9 datus·qꝛ nōdū
fuerat ih̄us glificatus· Secūda ra
cio eſt ad h̄:qꝛ ſpūſſanct9 ē amor
ſpūał·a iō apłi pri9 debuerunt di
ſponi p aliquē ſpūalem amorē ad
xp̄m an̄q̄ᵃ receperīt plenitudinē ſpi
rituſſancti Talis autē dſpoſicō fc̄a
eſt ſbtracto amoē carnali ad xp̄m
q̊ cauſabat̄ ex p̄ntia corꝑali ipſi9
xp̄i cū apłis:q̄ quid̾ p̄ntia ſubtra⸗
cta ē in eius aſcenſione·iō ꝛc̄·Ter
cia racō eſt ad hoc qꝛ xp̄us nō dat
ſpm̄ſanctū inquantū hō ſed inq̄ntū
de9·a iō pri9 debuit declarari ei9 di
uinitas per aſcenſionē ad p̄rēs eq̄⸗
litatem q̄ᵃ daret ſpūſſancti plenitu
dinē·Itē non debuit retardai talis
pleītudo per magnū temp9 qꝛ ſicut
iam dc̄m eſt decēs erat ut illi q̊ erāt
p̄mi fūdatoēs ec̄cie p9 xp̄m p9 ip̄m
ī maiori pleitudine haberēt ſpm̄ſā
ctū:quibꝫ ſtatim imminebat tēp9
p̄dicādi veitatē euangelij per orbē
vniuerſū·Tamen de plenitudīe po
teſtatis d̾ine pōt dari pleītudo ſpūſ
ſancti indifferēter in quolibet tēpe
Ad primū d̄d̾m ꝙ pleītudo gratie
incepit a xp̄i ɔcepcōne·qꝛ eius ani⸗
ma extūc pleitudine gratie fuit re⸗
pleta·verūtamē illa plenitudo non
erat tūc ad alios deriuanda ſꝫ poſt
aſcenſionē a glificacōnē xp̄i·vt pa
tet p p̄dcā·Nō eñ oꝫ ꝙ a p̄ncipio
pleītudinis tēpis detur oīs pleitu⸗
do grē·ſed ſcḋm ordinatum ꝓceſſū di
ſpoſicōnis diuine· Ad ſecundū di
cendū ꝙ lex noua ſucceſſit veteri ſi
cut perfectū imperfcō·ſed non ē ali
us ſtatus expectādus pfectior ſta⸗
tu noue legis:cū noua lex vltimaꝫ
perfectōnem poſſibilem in via cōti
neat·a ideo nō eſt expectanda alia
lex vel ali9 ſtatus magł correſ̄dens
ſpirituiſcō q̄ᵃ ſtatus noue legis·po
tiſſime quia lex noua eſt amoris·
Amor autē appropriat̄ ſpirituiſcō
ſicut a filio:ꝓpter q̊d dicit apłs ro·
xviij·Lex ſpiritus vite in xp̄o ihesu
Et eodē modo lex vetus nō correſpō
det patri ſolū ſed etiam filio inquā
tū fuit ibidē prenūciat9 a p̄figura⸗
tus:ꝓpt̄ q̊d dicit ſaluator iohis·v·
Si credētis moyſi:crederetis forſitā
et mihi·de me eñ illa ſcripſit·Illud
autem ꝙ adducebant manichei p
ſe·Cum venerit ille ſpiritus verita
tis docebit vos omnē veritatem ſo
lutū eſt·exponendo litteram·qꝛ co
gnouerūt omnē veritatem eorū ſta
tum decentem·Qꝛ autē dicit apoſto
lus·j·ad corł·xiij·Ex parte cogno
ſcimus loq̊tur de cognicōe vie reſpe
ctu cognicōnis patrie·et ideo nō va
let·quia apoſtoli cognouerunt ea
que decuit eos ſcire pro ſtatu vie ut
dictum eſt·

Capitulum decimũſeptimũ.

Hec locutus eſt ihs) Poſtq̃
xp̃s ꝯfortauit diſcipulos ſu
os ꝑ doctrine beneficiũ. hic
ꝯñr eos ꝯſolatur ꝑ orõnis ſuffragi
um Circa qđ notandũ ꝙ orõ ẽ peti
tio decentiũ a deo ſcđm damaſcenũ
li. iij. et ideo orare nõ ꝯuenit xp̃o ſꝫ
diuinitatẽ: ſed magꝭ orari. qꝛ ſic ẽ
eq̃lis deo patri. ſcđm humanitatẽ
aũt in qua minor eſt pr̃e ꝯuenit ei
orare. et ꝑ alijs et ꝓ ſe. Diuidiᵗ ergo
p̃ns capitulũ in tres ꝑtes. qꝛ p̃rio
xp̃s orat pro ſeipſo. ſcđo pro aplo
rum collegio. ibi Manifeſtaui. ter
cio ꝓ toto fideli ꝑplo. ibi. Nõ ꝓ eis
tm̃. Prima in tres. qꝛ primo p̃mit
tit ſuam orõem. ſcđo remouet quã
dã dubitacõm. ibi. Hec eſt vita et̃
na. tercio ſubiũgit exaudicõnis rõ
nem. ibi. Ego te glorificaui. Circa
primũ ſciendũ ꝙ xp̃s non tm̃ ora
uit ad aliq̃d impetrãdum: ſed etiã
ad dandũ orandi nobis exemplũ
et ideo orõ ſua hic deſcribiť optimis
circũſtantijs diſpoſita. primo reſpe
ctu precedẽtium cũ dicit (Hec locu
tus eſt ihs) qꝛ poſt diſcipulorũ in
ſtructionẽ ꝯuertit ſe ad orõem. ad
oñdendũ ꝙ ꝯplementũ boni operis
eſt a deo requirẽdũ. ſcđo reſpcũ p̃n
tiũ cũ dicit (Et ſubleuatis oculis in
celũ) Inť alias ꝑtes corpis diſpo
ſitio interior mentis maxime relucꝫ
in oculis. In orõe aũt mens debet
in deũ eleuari. Qꝛ ſcđm damaſcenũ.
orõ eſt aſcenſus mentis in deum. et
ideo ad hoc denotãdũ ſaluator orã
do p̃ntialiter oculos leuauit ad ce
lum. tercio reſpectu ſequentiũ. Im
minente eñ tribulacõe debꝫ homo
recurrẽ ad deũ. et ideo xp̃s in primaꝰ
ſue orõnis exprimit tp̃s ſue paſſi
onis imminentis. d. (Pater venit ho
ra) ſcꝫ paſſionis mee (Clarifica fili
um tuũ). In paſſione eñ clarificatꝰ
eſt a pr̃e. Primo ꝑ ſigna diuinitꝰ
oñſa que ſunt ſolis obſcuratio. ter
remotus. veli templi ſciſſio et huiꝰ
modi quibꝫ viſis centurio qui erat
gentilis dixit. vere filiꝰ dei erat iſte
Scđo ꝑ paſſionẽ fuit clarificatus in
quantũ ꝑ ipſam meruit corpis gl̃i
am et exaltacõem. Tercio qꝛ per hoc
venit in totiꝰ mundi noticiã ꝑ gen
tiũ credulitatẽ. Granũ eñ frumen
ti mortuũ attulit hunc multiplicẽ
fructũ. Hanc igiť triplicẽ clarifica
tionẽ petit hic ihs. veruntñ qꝛ gl̃a
filij redundat in gl̃am patris. ideo
ſubdiť (ut filius tuꝰ clarificet te) et
non ſolũ redundat in pr̃em: ſed in
hoibus adherentibꝫ xp̃o per fidẽ. qꝛ
bonũ capitis ad mẽbra deriuať. iđ
ſequiť (Sicut dediſti ei ꝑtãtem oĩs
carnis) i. oĩs humane nature (Vt
omne qđ dediſti ei) ꝑ adherentiã fi
dei (det eis vitam eternã) qꝛ per me
ritum xp̃i habemꝰ introitũ ad glo
riã quã amiſeramꝰ per adã (Hec ẽ
autẽ) Hic remouet quandã dubi
tacõnem. poſſent eñ aliqui credere
ꝙ iſta vita eterna ꝑ eũ fidelibꝫ dan
da ꝯſiſteret in carnalibꝫ bonis. ſicut
dicunt ſarraceni qui expectant in
alia vita in voluptatibꝫ carnalibꝰ
et diuitijs et ꝯſiſibus premiari. ſcđm
ꝙ dicitᵘʳ in alchoramo machometi. q̃
tñ vita ſcđm phm dicit vita pecudũ
pri. eth. ꝓpter qđ ipſe auicena .li. cõ
ſiderãs dixit ꝙ ꝓpheta queꝫ vocant
machometũ ꝑmittit eis talem feli
citatẽ in premiũ quã multi ſapien
tes nõ attenderẽt. Siĉ iudei reſurre
ctionẽ futurã expectant ad vitam
carnalem. Et ideo felicitatẽ vite fu
ture credunt cõſiſtere in bonoꝝ tp̃a
liũ plenitudine. et pacis trãquillita
te. hꝫ aũt remouet ſaluator. d. (Hec
eſt autẽ vita eterna ut cognoſcant
te ſolũ verũ deum et quẽ miſiſti ihm
xp̃m). Vita eñ eterna ſiue btĩtudo
ꝯſiſtit eſſentialiter in aſpectu claro
ipſiꝰ diuinitatis ꝓut tñ hꝫ adiũctã
fruicõem q̃ eſt ꝯpletiua felicitatis
Ex ꝯſequenti vero ꝯſiſtit in aſpectu
humanitatis xp̃i que ẽ inſtrumẽtũ
nos introducẽs ad beatitudinẽ p̃n
cipalem. beatitudo eñ hoĩs conſiſtit

in ꝯiūctione ad vltimū et optimū.
et iō nō pōt ꝯſiſtere in ꝯiūctione ad
aliqđ bonū tpale ut dicūt rudes ſa
raceni ⁊ iudei. ſed in adepcōne ipſi9
pmi ⁊ ſūmi boni p aptam viſionē
⁊ fruicōnē. Cōſiderandū eciā ꝙ cū di
cit filı9 loquēs ad patrē. hec eſt vi
ta eterna ut cognoſcāt te ſolū deū.
p hoc em̄ nō hetur ꝙ ſolus pr̄ ſit de
us ⁊ filius ſit creatura. vt dicebat
arrius qꝛ hec dictio excluſiua ſolus
nō determinat li te ut ſit ſenſus ꝙ
ſolus pr̄ ſit de9. ſꝫ detirminat li deū
⁊ ē ſenſus ꝙ illa eſt ſola deitas verā
q̄ eſt in prē. ⁊ ſic ab ea nō excludit
fili9 ſꝫ magiſ includitur. qꝛ vna eſt
deitas in vtroqꝫ. ſꝫ excluditur vera
deitas ab hijs q̊ a gentibꝫ coleban
tur. ſcꝫ ioue ſaturno ⁊ cōſilibꝫ. dato
etiā ꝙ hec dictio ſolus determinat
li te: ut ſit ſenſus ꝙ ſolus pater ſit
de9 nō tn̄ p hoc excludit filius a dei
tate ſꝫ magiſ īcludit. qꝛ ſcđm pħm
ſol9 eſt idē ꝙ nō cū alio. ⁊ iō tm̄mō
excludit illud qđ alietatē dicit. fili
us autē nō eſt ali9 a prē in eēntia.
ſed tm̄ ī pſona. Et iō qn̄ hec dictio
ſol9 addit vni pſone reſpcū termi
ni eēntial ſicut eſt in ꝓpoſito: n̄ ex
cludit aliā perſonam ſꝫ magiſ inclu
dit ⁊ hoc ptꝫ p autoritatē ſaluato
ris mathꝭ. xi. vbi dic̄. Nemo nouit
filiū niſi pr̄: neqꝫ prēm quis nouit
niſi fili9. Si em̄ hec dictio niſi addi
ta vni pſone reſpcū termini eēntia
lis excluderet aliā ſeq̄retur ꝙ pr̄ nō
cog̊ſceret ſe ſꝫ tm̄ fili9. nec filius co
gnoſceret ſe ſꝫ tm̄ pater qđ eſt ab
ſurdum dicere (Ego te clarificaui)
Hic ſbdit racōem quare ſua oracō
debeat exaudiri. videlicꝫ qꝛ fuit per
fecte obediens deo pr̄i carnem aſſu
mēdo. ⁊ veritatē fidei inter hōīes do
cendo. et hoc ē q̊d dicit (Ego te clari
ficaui ſup terrā). Et non ſolum eſt
exaudibilis ꝓpter p̄dicta. ſꝫ etiā qꝛ
ad ꝯſūmacōnem miſterij ſue incar
nacōnis mortē conſtanter ſuſtine
bat. ideo ſubditur (opus conſūma
ui q̊d dediſti mihi ut faciā) dicit cō
ſūmaui qꝛ iam eius paſſio incipie
bat qua peracta dixit conſūmatuꝫ
eſt vt habet̄ ī. xix. (Et nunc clarifi
ca me pater apud temetipm̄ clari
tate quaꝫ habui priuſq̄ mūdus eſ
ſet apud te) id eſt illi9 glorie quaꝫ
habeo eternalr̄ tecū ſcđm diuinita
tem. fac participem naturaꝫ mōrleꝫ
quā aſſūpſi ꝓpter hominū ſalutem
(Manifeſtaui) Hic ꝯſeq̄nter orat
pro collegio apl̄orū. Et diuidit in
duas. qꝛ primo oſtendit quod dēt
p eis deprecari. ſecundo format ora
tionē ſuam deuote ibi. Pat̄ ſancte.
Circa primū ponit quatuor racōes
ad oſtendendū q̊d dēat p apl̄is de
p̄cari. Prima accipit ex parte xp̄i.
quia erat eoꝝ magiſter ⁊ ipſi eius
diſcipl̄i. Bon9 autē magiſter debet
zelare pro diſcipl̄is ſuis ⁊ eos diri
gere ⁊ hoc eſt quod dicit (Manife
ſtaui nomē tuū hominibꝫ quos de
diſti m̄ de mūdo) qꝛ apl̄i fuerūt ſpe
cialr̄ cōiuncti ipſi xp̄ō (. Tui erant)
ſcđm eternā predeſtinacōnē (et mihi
eos dediſti) vocādo tēporalr̄ ad fideꝫ
⁊ apl̄icam dignitatem (de mundo)
Quia an̄ vocacōem ſuam apoſtoli
erāt mūdialr̄ viuētes ſicut ⁊ ceteri
hōīes. Secūda racō accipit ex par
te apl̄oꝝ qui fuerūt ſerui obedien
tes. ⁊ hꝭ eſt quod dicit (Et ſmoneꝫ
tuū ſeruauerūt) corde ſcilicet ⁊ ope.
(Et nūc cognue. q̊a oīa queciiqꝫ de
diſti mihi abs te ſūt) .i. a te pceden
tia (Quia verba q̄ dediſti mihi de
di eis) quia a plenitudine ſcie xp̄i fa
cta ē redūdantia in apl̄is (et ip̄i ac
ceperunt) doctrinam xp̄i recipiendo
(Et cognouerunt vere quia a te exi
ui) hoc enim cognouerunt p doctri
nam xp̄i ⁊ p miracula. verūtamen
quia talis cognitio ē fidei. ideo ſub
dit (Et crediderūt quia tu me miſiſti)
Tercia vero racō accipitur ex parte
cuſtodie xp̄i cui apoſtoli erant ſpe
cialiter cōmiſſi. et hoc ē quod dicit
(Ego p eis rogo nō ꝓ mūdo) Hoc
dic̄ qꝛ efficacia ſue oracōnis tm̄mō
ſe extendit ad electos. q̄uis em̄ ſit

efficax ꝓ omnibꝫ tñ mali ponunt ſi
bi impedimentū ne ſint ꝑticipes ip
ſius. ideo ſubdit (Sꝫ ꝓ eis quos de
diſti mihi rogo) quo ad efficaciā.
(quia tui ſunt) ſcḋm eternā predeſtina
tionē (et oīa mea tua ſunt) quia ꝓpter
inſeparabilē vnionē humanitatis et
diuinitatis in xp̄o ſit ideomatū ꝯmu
nicatio attribuenda ea q̄ ſunt hoīs
ipſi deo et econuerſo. Sicut em̄ demon
ſtrato xp̄o hec ꝓpoſitio eſt vera Iſte
hō creauit ſtellas. ita hec ꝓpoſitio ē
vera. deus mortuus eſt. quia ꝓpter vnitatē
ſuppoſiti oīa que ſunt dei coīcantur
hoī. et econuerſo mō predcō (Et clari
ficatus ſū in eis) Hoc dicit quia apli
gl'am eius iam parū cognoſcebāt
et de ꝓpinquo plus cognoſcituri erāt
Quarta ratio accipitur pro neceſſitate
imminente apl'is. quia xp̄us cito re
ceſſurus erat ab eis. cuius corꝑali
preſētia erant ꝯfortati. et ideo ꝑtunc
indigebāt ſpecialiter deo patri per
orōem xp̄i recōmendari. et hoc eſt
quod dicitur (Et iam non ſū in mūdo)
i. ſum in ꝓpinquo receſſu ab eis (et
hij in mūdo ſunt) remanētes in tri
bulationibꝫ mundanis. (Et ego a
te venio) q. d. ꝓpter hoc pro eis oro
(Pater ſcē) Poſitis rōibus quibꝫ
debet ꝓ eis orare. Hic ꝯſequenter for
mat ſuā orōnem. Et diuiditur in du
as. quia primo orat eis ꝯſeruacōem a
malo. ſcḋo ꝑfectionē in bono ibi. ſā
ctifica eos. Dicit ergo primo ſic (Pat
ſcē ſerua eos in noīne tuo) i. in fide
et ꝯfeſſione noīs tui (quos dediſti
mihi) ꝑ ſpecialem amiciciā eos mi
hi ꝯiungēdo (ut ſint vnū ſicut nos)
i. ut ſint vniti ꝑ caritatē ſicut nos
ſumus vnum ꝑ naturā. ita quod li ſicut
non importat equalitatē: ſed quādā
imitationē logiquā. et allegat conſequenter
apl'orum neceſſitatē reſpectu huius cō
ſeruacōnis diuine. d. (Cū eſſem cū
eis) ꝑñtia corꝑali (ego ſeruabā eos
ī noīe tuo quos dediſti mihi cuſto
diui) i. firmiter et ſecure (Nemo ex
eis periit niſi filius ꝑditionis) Hoc
dicit. quia ſua ꝑditio nō fuit ex defectu

cuſtodie xp̄i: ſed ex malicia ſua. ſi
cut dicitur aliquis filius mortis eo quod facit
aliquid dignū morte (ut ſcriptura
impleatur) Licet ut tenetur hic ꝯſecutiue
quia ꝑ ꝑditionē iude ꝯſecuta ē imple
tio ſcripture q̄ de hoc loquitur pſ. xl.
et ca. viij. ut ſupra allegatū eſt. xiij.
ca. (Nūc autē ad te venio) ꝑ mortē
meā (et hec loquor in mundo) Hoc
dicit ꝓpter hoc quod ex dictis eius ali
qui poſſent credere quod nō hēret ꝑtātē
cuſtodiendi eos in abſētia ſicut in
ꝑñtia. ideo hoc remouet dicēs. (Hec
loquor in mundo) .ſ. exñs in ꝑñtia
corꝑali. ac ſi dicat. ſic loquor nō ꝓp
ter defectū virtutis: ſed ad oñdendū
veritatē humane nature ꝯpatientis
eis. ideo ſubditur (ut habeāt gaudi
um meum impletū in ſemetipſis)
Gaudiū em̄ xp̄i ē de vnione hūani
tatis ad diuinitatē ꝑ quā illa hūa
nitas hꝫ gr̄e et gl'ie plenitudinē: ut
ſupradictū ē. ca. i. Ad hoc aūt erat in
tentio xp̄i orantis: ut apli venirent
ad gl'am vere fruicōis in q̄ ap te vi
derent vnionē in ip̄o: deitatis et hūa
nitatis. Alia aūt rō quare apli indi
gebāt a deo ſpālit cōſeruari eſt. quia
erāt iudeis odioſi ꝓpter doctrinā xp̄i.
et hoc allegat ſaluator dicēs (Ego de
di eis ſermonē tuū) cuſtodiendū et
predicandū (et mundus eos odio ha
buit. quia nō ſunt de mūdo) quan
tū ad affectiōē. ſed ſūt de mūdo q̄n
tū ad corꝑalē ꝑñtiā (Non rogo ut
tollas eos de mūdo) quia nō expedit fi
delium ſaluti donec fides ſit publica
ta ꝑ totū mundū (ſed ut ſerues eos
a malo etc.) dādo eis ꝯſtātiā ī tribu
lationibꝫ iminentibꝫ de ꝓximo (Sāctifi
ca eos) Hic conſequenter orat apl'is ꝑfectio
nē in bono. d. (Sāctifica eos) i. cōfir
ma. Sctūm ei vno mō ſignificat idē
quod firmū in veritate ſcꝫ fidei catholi
ce (Sermo tuus veritas eſt) i. doctri
na mea quā dedi eis que etiā tua ē
ſicut ſupradictū ē. ca. vij. Iſta aūt
ꝯfirmatio apl'orum facta eſt a deo
patre: quando in die penthecoſtes
miſit eis ſpm̄ ſcm̄. Et neceſſitas huius

ɔfirmationis ſubdit cū dicit (Sicut tu me miſiſti in mūdū) ad veritatē ſalutis eterne docendū (Et ego miſi eos in mundū) ad hāc doctrinā vbiqꝫ predicandū Et notādū ꝙ dicit miſi .i. mittā: loquēdo de futuro p modū preteriti ꝓpter certitudinē euētus futuri. qꝛ apli nō ſunt miſſi ad predicandū p mundū niſi p⁹ miſſionē ſpūſſancti: licet añ fuiſſent miſſi ad predicandū in ciuitatibꝫ iudee iudeis tm̄ (Et ego p eis ſāctifico me ipſū) .i. ſacrificiū in carne offero tibi acceptū. (ut ſint et ipſi ſāctificati in veritate) Sicut em̄ vetus teſtamētum p ſanguinis effuſionē ɔfirmatum ē: ſic ɔfirmatio noui teſt. facta eſt p effuſionē ſāguinis xp̄i: ut oñdit apls ad hebre. ix. (Nō p eis autē) Hic ɔſeqñr ſaluator orat p toto fideli ꝑplo. Et diuidi² in duas. qꝛ p̄mo orat pro eis ɔ̄ſecucōem gratie et ſcdō glorie. ibi. Pater quos dediſti mihi. Dicit ergo primo ſic. (Nō pro eis autē rogo tm̄: ſed et p eis ꝗ credituri ſunt p verbū eoꝝ in me: vt oēs vnū ſint) in vnitate caritatis: in qua vnione ɔ̄ſiſtit pfectio xp̄iane religionis. qꝛ p hoc mēbra ecclē ɔ̄iunguntur adinuicē et capiti hoī xp̄o. et vlterius ipſi deo. qꝛ qui adheret deo vnus eſt ſpūs: vt dicit .j. ad cho. vj. et ſic p ɔ̄ns primū pn̄cipiū qd ē deus ɔiungit hoī qui ē quodammō omnis creatura (Sicut tu pr̄ in me et ego in te et ipſi in no. vnū ſint) Nō eſt ibi vnitas equalitatis: ſed cuiuſdā imitationis qꝛ xp̄i hoīs et dei eſt vnitas pſonalis. Alioꝝ autē hoīm tm̄ a deo ē vnitas caritatis. (ut mūcre. qꝛ tu me mi) h addit. qꝛ ex magna caritate et vnitate ꝗ fuit in primitiua ecclīa multi ɔuerſi ſunt ad veritatē fidei. ut habet actu. ij. et. iiij. Et qꝛ p predicā poſſet aliqs credere ꝙ fiti⁹ nō eſſet cā pfectionis aploꝝ: ſicut et pr̄. ideo hoc remouet (Et ego cla. quā de. mihi de. eis) qꝛ ptās miraculoꝝ p quā declarata eſt diuinitas xp̄i data eſt aplis a xp̄o. ut ptꝫ luce. x. et math. x. Tñ aliter dedit eis hanc ptātem ꝙ ipſe habuit. qꝛ xp̄s virtute ꝓpria miācula fecit. apli āt nō ꝓpria virtute: ſed virtute xp̄i miracula faciebant. ꝓpt qd in miraculis faciendis nomē xp̄i inuocabāt (ut ſint vnū ſicut nos vnū ſumus) .i. ut ſint in vera vnitate eccleſie et abſqꝫ ſciſmate (Ego in eis et tu in me vt ſint ɔſummati in vnū) qꝛ p vnionē hūanitatis xp̄i ad deū facta ē vnio totius creature ut dictū eſt (Et cognoſcat mund⁹ qꝛ tu me miſiſti et dilexiſti eos ſicut me dilexiſti) per opera em̄ miraculoꝝ ab ipſis facta adductus eſt mund⁹ ad fidei veritatē. et cognouit diuinitatē xp̄i et familiaritatē ſiue amiciciā dei ad aplos: quibus aderāt diuina virtus in operibus miraculoſis. (Pater quos) Hic orat fideli populo pfectionem glorie dicens (Pater quos dediſti mihi) p veram fidem (volo) .i. oro et deſidero. (ut vbi ego ſum: et illi ſint mecum) .i. in eterna beatitudine in qua erat xp̄us actualiter quantū ad animā que ē pn̄cipalior ps hominis (ut videāt claritatē meā quā dediſti mihi) .i. diuinitatē meā. vel aliter claritatē corporis mei glorificandi. qꝛ vtrāqꝫ claritatē habꝫ fili⁹ a patre. vnam eternaliter aliā ex tēpore (Quia dilexiſti me ante mūdi ɔſtitutionē) hoc patꝫ quantum ad xp̄i deitatē Similiter quantum ad humanitatē inquantū deus pater eternalit predeſtinauit ipſā ad hanc gloriā et ad exaltacōnem. Et ɔ̄ſequenter oſtendit ſaluator ꝙ ſua oratio ſit exaudibilis dicēs (Pater iuſte mund⁹ te nō cognouit) Licet em̄ pħi deū cognouerūt quantū ad eſſentie vnitatē: nō tñ quantū ad pſonalem diſtinctionē. et ideo nō cognouerūt ꝓprie loquendo deum patrem. Similiter iudei licet de hoc habuerunt aliquā cognitionē p ſcripturas ꝓphetaꝝ loquentes de diſtinctione perſonaꝝ in diuinis: illa tñ fuit in eis obſcurata ex inuidia et odio

ad xp̄m ut ſupradictū eſt· ⁊ idō nō
cognouerūt deū prēm niſi large lo
quendo de prnitate inquantū pr̄
eſt oīm creatione (Ego autē te cog
noui) q̄r inquantum deꝰ cognoſcat
prēm noticia ꝯprehenſionis ⁊ inq̄
tum hō plenꝰ cognoſcit q̄ȝ aliquis
angelꝰ quantūcunq̄ʒ btūs· (Et hij
cognouerūt q̄r tu me miſiſti) q̄r a-
pl̄i p doctrinā ⁊ miracula xp̄i hūe-
runt noticiā q̄ ipſe eſſet miſſus p
ſalute mundi (Et notū feci eis nom
tuū) i· nomen prnitatis ꝓprie dicte
in diuinis· ⁊ p ꝯñs totꝰ trinitatis
q̄r cognita vna pſona ⁊ alie cogno
ſcunt̄ Iſtud eñ nomen ſcīſſime tri
nitatꝭ q̄d erat alijs ignotū ut pre-
dictū eſt· p doctrinā xp̄i fuit apl̄is
reuelatū (Et notā faciā) q̄r poſt re-
ſurrectionē xp̄i qñ aperuit apl̄is ſē
ſum ut ſcripturas intelligerēt· ⁊ pꝰ
miſſionē ſpūſſancti apl̄i plenꝰ co
gnouerūt miſteriū trinitatꝭ (ut di
lectio q̄ dilexiſti me ſit in ipſis) i·
ſpūſſanctus qui ē amor pr̄is ⁊ filij
(Et ego in ipſis) q̄r p gratiā ſpūs
ſancti facti ſunt templū ⁊ habita-
culum xp̄iſti·

Capitulum decimumoctauū

(Hec cū dixiſ· ihs) Hic incipit
euāgeliſta deſcribē xp̄i paſ
ſionē ⁊ mortē· Ipſa autē fu
it p iudeos inchoata et p gentiles
ꝯſummata· ſm̄ q̄ xp̄s predixerat
math· xx· filiꝰ hoīs tradet̄ princi
pibꝫ ſacerdotū ⁊ ſcribis ⁊ ꝯdēnabunt
eū morte: ⁊ tradēt eum gentibꝫ ad
illudendū ⁊ flagellandū ⁊ crucifigē
dum· Et idō euanglīa primo oñdit
quid xp̄us a iudeis ſit paſſus· ſcdō
quid a gentibꝫ· xix· ca· Tunc ḡ ap
prehendit· Prima in tres· q̄r pmo
deſcribit euanglīa qualiter xp̄s a
miniſtris iudeoꝝ fuit captus· ſcdō
qualit̄ a miniſtris fuit pontificibꝫ
traditus· ibi· Cohors ḡ· tercio q̄li
ter a pontificibꝫ corā pilato ē accu
ſatus· ibi· Adducunt ḡ· Circa pri-
mū euanglīa tria deſcribit· Primo
ꝓditionis locū· ſcdō ꝓditoris appa
ratū· ibi· Iudas ḡ· tercio animum
xp̄i ad ſuſtinendū preparatum· ibi·
Ihs itaq̄ʒ ſciens· Circa primū ſciē
dū q̄ xp̄s iuit ad locū extra ciuita
tem ad quē ſciebat venturū ꝓditorē
ut oñderet ſe voluntarie ſubire mor
tem· ⁊ h̄ eſt q̄d dicit̄ (Hec cū dixiſ
ſet ihs egreſſus ē cum diſcipul̄ ſuiſ
trās torrentē cedron) nomen ē tor
rentis inter ciuitatē ihrl̄m ⁊ montē
oliueti currens p vallē ioſaphat q̄
eſt intermedia (vbi erat ortus)· et
ſic erat locus clauſus ꝯueniēs ad
capiendū illos q̄ eſſent intra ipſū
(In quē introiuit ipſe ⁊ diſcipuli
eius) offerens ſe captioni (Sciebat
autē ⁊ iudas q̄ tradebat eum locū)
Ex q̄ pȝ aptitudo loci ad capiendū
xp̄m ex tribꝫ· Prima q̄r erat a ciuita
te remotꝰ· ⁊ ipſi querebāt eū cape
ſine ſtrepitu turbaꝝ· ut h̄etur Ma
th· xxi· ſecūdo q̄r erat clauſus· ⁊ ter
cio q̄r ꝓditori cognitus (Iudas er
go) Hic deſcribit̄ ꝓditoris appatꝰ
q̄r iudas de tribꝫ ſe muniuit· Primo
de magna ſocietate ⁊ fortia autēti
ca· ⁊ ideo dicit̄ (Cū accepiſſꝫ cohor
tem) i· militū a preſide aſſignatū·
ut ſic multitudo ꝓpl̄i ſi ſuperueniēt
nō auderet impedire eiꝰ ꝓditionē:
ꝓpter iuſticie publice timorē (Et a
pontificibꝫ ⁊ phariſeis miniſtros)
ut ſic h̄ret fulcimentū ab vtraq̄ʒ cu
ria· i· pontificꝭ ⁊ imperatoris· Secūdo
muniuit ſe iudas de lumie cōtra no-
ctis tenebras· q̄d notat̄ cum dicit̄
(Venit illuc cū laternis ⁊ facibus)·
Tercio muniuit ſe de armis ſi vellēt
eius ꝓditioni reſiſtere· Idō ſubdit̄·
(⁊ armis)· (Ihs itaq̄ʒ) Hic oñdit̄
ꝓmptitudo xp̄i ad patiendū· ⁊ hoc
dupl̄r· Primo q̄r xp̄s ſe nō occulta
uit· ſcdō q̄r defenſionē ꝓhibuit· ibi
Simon ḡ· In prima igit̄ parte dī·
(Ihs itaq̄ʒ ſciēs oīa q̄ ventura erāt
ſup eū ꝓceſſit ⁊ dixit· Quē q̄ritis)
Ex quo manifeſte pȝ q̄ ſua volūta
te captus ē· q̄r cū ſciret oīa futura:
ut ſupra declaratū fuit· i· ca· non ſe

occultauit: ſed magꝭ querentibꝫ eū
obuiā iuit (Rñderunt ei Jħm naza
renū. dixit eis. ego ſū) Virtute ei di
uinitatis factū eſt ꝙ venientes ad ca
piendū eum primo nō cognoſcerēt
eū: etiā ſuꝰ diſcipulus ꝙ venerat ad
tradendū eū. vñ ſubdit (Stabat āt
et iudas ꝙ tradebat eū cū ipſis) ut
ꝑ hoc ſcdō oñderet ꝙ de voluntate ſua
capetur. qꝛ ex quo eis erat incogtꝰ
poterat ab eis recedere. et nō ſolum
potuit hoc ꝑ predcā: ſꝫ etiā maifeſtiꝰ
per hoc qd ſubdi² (Vt ergo dixit eis.
ego ſum: abierūt retrorſū et ceciderūt
in terrā) Si eīm vno verbo oēs eos ꝓ
ſtrauit: de facili poterāt ab eis euade
re. Oīa eīm iſta facta ſunt ex diuīa
ordinacōe: ut declararet diuinitas
eius ꝑ predicta. ſicut fragilitas hu
manitatꝭ ꝑ captionē eiꝰ ſequentē et
paſſionē (iterū interrogauit eos. quē
q̄ritis) hoc fuit facto interuallo a pri
ma interrogatione qꝛ ꝙdiu iacuerūt
ꝓſtrati nō mouit ſe de loco: ut ma-
gis declararet ſua volūtaria captio
(Jlli autē dixerūt. iħm nazarenū)
Non eīm cognoſcere poterāt eū nec
cape: donec ipſe vellet. ꝓpter hoc ſub-
dit (Dixi vobis. qꝛ ego ſū) et tūc ha
buerūt ipſiꝰ noticiā et capiendi eū
licentiā. ꝓpt qd ſubdi² (Si ergo me
q̄ritis: ſinite hos abire). q. d. ſic do
vobis ꝑtātem me capiēdi: ut tamē
meis diſcipulꝭ nō faciatꝭ aliq̄d mali
ut impleret² ſermo quē dixit. ca. pre
ce. Quia quos dediſti mihi nō per
didi ex eis quēq̄. Jſtud verbū dixe
rat iħs nō tm̄ de ſalute ſpūali ſuoꝝ
diſcipuloꝝ: ſꝫ etiā de ſalute corpali
coꝝ. qd pꝫ ex hoc ꝙ inde excepit iudā
ꝙ ꝑditus eſt et ſpūaliter et corpalitꝭ.
qꝛ ex deſperacōe ſe ſuſpendit. et idō
euanglꝭa applicās verbū predictum
ad ꝑditionē corpalem: nō diſcedit
ab intencōe lrē (Simon ꝗ) Hic oñ
ditur ꝓmptitudo ad patiendū ex hoc
ꝙ defenſionē ꝓhibuit et hoc eſt qd di
citꝭ (Simon ꝗ petrus habēs gladiū
eduxit eū) Dicunt hic aliqui ꝙ diſci
puli emerāt gladios de ꝑcepto dn̄i
ſcḋm ꝙ hētur luce. xxij. vbi dicitꝭ ſic.
Et ꝙ non habꝫ vendat tunicā ſuā et
emat gladiū: ſed nō eſt veriſimile.
qꝛ ibidē dicitꝭ ꝙ aplꝭi ſtati reſponde-
runt. ecce duo gladij hic. et xp̄s di
xit. ſufficit. Ex quo q̄ri² vnde illos
gladios habebāt. Dicendū ꝙ aplꝭi
fuerāt piſcatores. in piſcatione aūt
oportet aliq̄n rethia cū paxillis af-
figere: et cum ꝑticas naui culas diri
gere. et ideo in talibꝫ et cōſilibꝫ vſus
magnoꝝ cultelloꝝ eſt neceſſariꝰ. et
ꝓbabile eſt ꝙ aliqui de apoſtolis il
los cultellos ſibi retinuerāt ad ſcin
dendū cibaria. Vnde etiā cū illꝭ car
nes agni paſchalis ꝯſciderāt. petrꝰ
autē vnū de illis retinuerat apud ſe
qꝛ erat magꝭ ꝓmptus ad defenſiōꝫ
ſui magiſtri ꝙ alij (Et ꝑcuſſit ſeruū
pontificis) qui magꝭ de xp̄e ſe inge-
rebat ad xp̄m capiendū. (Et abſci
dit auriculā eius dextrā). Credidit
eīm eum magis ledere: ſed diuina or
dinatōne ictus declinauit (Erat au
tem nomen ſeruo malchꝰ) Hoc ad
dit euāgeliſta ad oſtendendū certi
tudinē rei geſte: exprimēdo noīa ꝓ
pria. (Dicit iheſus petro. Mitte gla
dium tuū in vaginā). q. d. noli vti
ad defenſionē meā. et ſubdit cauſa
(Calicē quē dedit mihi patꝭ non bi
bam illū?) q. d. Paſſionē quā ordi
nauit patꝭ celeſtis ad ſalutē hūani
generis debeo patientꝭ tolerare et iō
nō eſt locus defenſionis et reſiſtētie
ſed magꝭ patiētie (Cohors ꝗ) Hic
oñditur qualiter xp̄s a miniſtris
ꝯprehenſus pontificibꝫ p̄ntatur. Et
diuiditꝭ in du. quia primo deſcribi
tur ipſiꝰ preſentatio anne. ſcḋo cay
phe. ibi. Et miſit eum annas. Pri-
ma in duas. qꝛ primo pontꝭ xp̄i p̄
ſentatio. ſecūdo eiꝰ examinatio. ibi.
Pontifex ergo. Prima adhuc i. d.
qꝛ primo deſcribitꝭ predicta p̄ntatō
ſcḋo incidēter pontꝭ prima petri ne-
gatio. ibi. ſeq̄batꝭ aūt. Dici² igitꝭ pri
mo ſic (Cohors ꝗ). ſ. militum (et tri
bunꝰ) qui eis preerat et illi erāt gē-
tiles (et miniſtri iudeoꝝ) Jſti erant

iudei (Comprehēderūt ihm) Ex quo
pȝ obſtinatio iudeoꝝ. qꝛ non fuerīt
auerſi a ſuo malo viſis predictis ſi
gnis: ſed magꝰ attribuebāt artibꝫ
magicꝭ (Et ligauerunt eū) q̄ſi mor
te dignū. Illi em̄ q̄ reputabantur
morte digni iudicibꝫ pn̄tabant li-
gati (Et adduxerūt eū ad annā p
mū) .i. primo. Cui⁹ cā ſubdit (Erāt
em̄ ſocer capphe) Et qꝛ eūdo ad do
mū capphe hēbant trāſire ante do-
mū iſtius anne. idō introierunt do
mū eius ꝓpter ipſi⁹ reuerentiā Alia
autē rō fuit. qꝛ pontificat⁹ tunc ſin
gulis annis vēdebat. ⁊ iſti duo ſcꝫ
annas et capphas q̄ſi alternatim
erāt pontifices. ꝓpter qđ quaſi pōti
fex hēbatur. qꝛ anno precedēti fue-
rat. Tercia rō eſt ut xp̄s corā iudi
cibꝫ pluribꝫ ꝯdemnat⁹ videre magꝰ
dign⁹ morte (Qui erat pontifex an
ni ꝛc̄) Iſta ſunt expoſita ſupra. xi.
c. (Seq̄ba) Hic int̄po pma nega
petri cū dr (ſeq̄batur ihm ſi. pe. ⁊ a
lius diſcipul⁹) .ſ. iohēs. Licet ei iſti
ſicut ⁊ alij primo fugiſſent: tn̄ poſt
ea ſecuti ſunt ihm. qꝛ feruentiores
erant alijs (Diſcipul⁹ autē ille erat
not⁹ pontifici) Dicunt aliq̄ q iohēs
erat perit⁹ in lege: ⁊ ꝓpter h̄ hēbat
noticiā cū pontifice: ſed h̄ non ē veri
ſimile. qꝛ piſcator erat: ⁊ de naui a
xp̄ō vocat⁹ fuerat. ut hētur mathei.
iiij. Unde dicit ihero. in ep̄la ſua
ad paulū. Iohēs ruſtic⁹. piſcator
indoct⁹ ꝛc̄. ⁊ idō alia fuit cā ſue no
ticie cū pontifice. qꝛ forte miſſus a
pr̄e ſuo pluries portauit piſces ad
domū pontificꝭ. vel forte qꝛ aliquiſ
de cognacōne eius ibidē ſeruiebat.
vel aliq̄ alia cā. (Et introiuit cum
ihesu in atriū pontificꝭ) ꝓpter notici
am predictā pmiſſus ē intrare (Pe
trus autē ſtabat ad oſtiū forꝭ) tā
q incognitus. tn̄ ꝓpter iohēm per
miſſus ē intrare (Dicit ḡ petro an-
cilla oſtiaria. Nunq̄d ⁊ tu ex diſci-
pulꝭ es hois iſti⁹) q. d. videt q hec
vidit ei eū timide intrantē ⁊ ſic ha
buit de eo ſuſpicōem (Dixit ille. nō

ſum) Ex quo pȝ fragilitas petri. qꝛ
ita cito negauit ad vocē vni⁹ mulie
ris q̄ non loq̄bat acriter. Non em̄
dicebat. es tu de familia hui⁹ pdito-
ris vel aliquid hmōi. ſed hois iſti⁹
quaſi ꝯpaſſiue loquendo. (Stabāt
aūt ſerui ⁊ miniſtri ad prunas. qꝛ
frig⁹ erat) ſicut ſolet eſſe in marcio
poſt mediā noctē (Pontifex vero)
Hic ponit xp̄i examinatio Et diui
dit in tres. qꝛ primo ponit dcā exa
minatio. ſcdō xp̄i rn̄ſio. ibi Dixit ei
ihs. t̄cio rn̄ſiōis rpobatio ibi. hec cū
dixiſſet. Circa primū ſciendū q x⁹
reputabat a iudeis ſeductor hoīm ⁊
doctor falſe doctrine. ideo examina
tus fuit de vtroqꝫ. ⁊ h̄ eſt qđ dicit.
(Pontifex ḡ interrogauit ihm) di
cit autē annas pontifex nō qꝛ eſſet
actu: ſed qꝛ ante fuerat. Et qꝛ ſocer
erat pontificꝭ ut dictū eſt (De diſci
pulꝭ ſuis) ut videret ſi poſſꝫ eū depre
hendere q fuiſſent ab eo ſeducti (et
de doctrina ei⁹) ad videndū ſi poſſet
ibi inuenire falſitatē vel calumniā
⁊ aliqđ dictū ꝯtra legē (Rn̄t ei ihe
ſus) Hic ponit xp̄i rn̄ſio. De diſci-
pulꝭ autē ſuis nihil boni poterat p
tunc bene rn̄dere. qꝛ principalioreꝫ
inter eos ſtatī audierat ipſū in ſua
pn̄tia negaſſe. Sed de doctrina ſua
rn̄dit oñdens q non erat mala vel
ſuſpecta: ſꝫ ſana. qđ declarat ex du
obꝫ. primo ex loco cū dicit (Ego pa
lā locutus ſum mundo ꝛc̄) Doctrīa
ſuſpecta in angulis ⁊ latebris doce
tur: nō in loco publico ⁊ ſacro. ſcdō
ex auditoꝝ teſtiōio dicens. (Int
roga eos q̄ audierūt ⁊c̄) q. d. Paſ-
tus ſū teſtimoniū eoꝝ ſubire. qđ ē
tibi magꝭ credibile q meū dictū. q
uis ſm veritatē debet eſſe cōtrariū.
(Hec cū dixiſſet) Hic ponit huius
rn̄ſionis reprobatio. ⁊ hoc duplici
ter. primo p factū cū dicatur. (Vn⁹
miniſtroꝝ dedit alapā ihesu) Scdō
p verbū cum ſubdit (Sic rn̄des pon
tifici) Ille miniſter ſceleris accept
rn̄ſionem ihū quaſi notās pontifi
cem de ſtulta interrogacōe (Rn̄dit

ihesus) humilr̄ veritatē oſtendēdo.
(Si male locutus ſū teſtimoniū ꝑ
hibe de malo). i. potes ꝓhibere. et n̄
me iniuſte ꝑcutere. Sed videt̄ ꝙ h̄
xp̄us fecit ꝯ doctrinā ſuā qꝛ math.
v. dic̄. Si q̊s ꝑcuſſerit te in maxillā
dexterā prebe ei ⁊ alterā. Jpſe autē
hoc nō fecit ſed magis ꝑcutientē ſe
corr较it. Dicendū ꝙ illud xp̄i prece
ptū et plura alia q̄ ibi ponūtur: nō
dant̄ abſolute. ſm qꝺ dicit aug9.
ſꝫ magꝭ ſm ꝑparacōnem animi. qꝛ
hō dēt hr̄e animū ſp ꝑparatū ad hoc
faciendū vbi viderit h̄ expedire ad
honorē dei ⁊ vtilitatē eccleſie Alias
aūt nō. imo aliqn̄ expedit iniuriā-
tib9 rn̄dere ad ipoꝝ ⁊ alioꝝ inſtru-
ctionē. ſicut fecit hic xp̄us. et aliqn̄
etiā facto r̄ſiſtere ne det̄ occaſio ma
lis male agēdi (Et miſit) Hic oſtē
ditur qualr̄ xp̄us preſētatus ē cay
phe. Et diuidit̄ in duas. qꝛ p̊mo de
ſcribit̄ dicta preſētacō. ſecūdo ſb̄di
tur ſecūda ⁊ tercia petri negacō ibi
Erat autē Jn p̊ma igitur p̄te dr̄ ſic
(Et miſit eū ānas ligatū) q̄ſi mor
te dignū et iā corā eo ꝯdēnatū (ad
cayphā pontificē) Tū qꝛ ad ipſū ꝑ
tinebat p̊ncipalr̄ xp̄i examinacō.
Tū ut videret̄ xp̄us magꝭ morte di
gn9 q̄ fuiſſꝫ corā iudicibꝫ ꝑlibꝫ ꝯdē
natus. Sciendū tn̄ ꝙ iohēs h̄ tacet
qualr̄ cayphas veſtimenta ſua ſci
dit ⁊ qualr̄ in domo ei9 illuſus fuit
qꝛ alij euangeliſte hoc ſufficient̄ ex
ꝓſſerāt (Erat āt) Hic reuertit̄ euā
geliſta ad narrandū de negatione
petri. ⁊ iō q̄ſi eadē verba q̄ dixerat
in fine p̊me negacōis reaſſumit. d.
(Erat āt ſimon petr9 ſtans et cale
faciēs ſe) Jlle em̄ q̊ narrat hyſtori
am aliquā: qn̄ occurrūt aliq̄ incidē
tia narrāda iterrūpit p̊ncipale ad
illud incidēs narrādū. q̊ facto reuer
titur ad ꝓpoſitū. et ſic facit h̄ iohēs
ut dictū eſt. (Dixerūt ḡ ei miniſtri)
ad ignē ſtātes (Nunqd ⁊ tu ex di
ſcipl̄is ei9 es). q. d. ſic qꝛ videbant
eū timidū ⁊ pauidū (Negauit ille
⁊ dixit non ſū) De iſta ſecūda nega

tione petri. videt̄ matheꝰ ꝯtradicere
te iohanni. p̊mo quo ad ꝑſonam.
qꝛ dixit ipſū ſecūdo negaſſe ad vocē
alteri9 ancille. math. xxvj. Johan
nes autē hic dicit q̊d fuit ad vocem
miniſtroꝝ ad ignē ſtantiū. ſecūdo
quo ad locū. qꝛ matheꝰ dicit ꝙ ſecū
do negauit ī exitu ianue. hic aūt di
citur ꝙ ſtans ad ignē: ꝓpter qꝺ ſci
endū ꝙ p̊ncipalꝭ intētio euangeli-
ſtaꝝ erat exp̊mere trinā petri nega
tionē. ⁊ in hoc oēs ꝯueniūt. de ꝑſo-
nis aūt accuſantibus ſeu de negati
onis loco nō erat eoꝝ principalꝭ in-
tentio. ⁊ ꝓbabile eſt ꝙ multi ad v̊
ba petri ꝯcurrebant circa eum ⁊ ꝯſi
milia verba dicebant improperan
do ei magiſtꝝ ſuū. ⁊ iō vn9 euange
liſtaꝝ exp̊mit vnā ꝑſonam accuſā
tem ⁊ ali9 aliā. et vterqꝫ dic̄ verū.
vn̄ ſm veritatē hiſtorie videt̄ ꝙ p̊-
ma negacō ſit facta ad vocē ancille
oſtiarie petro domū intrante. ſecun
da aūt negacō facta eſt in domo qꝛ
poſt p̊mā negacōem petr9 timuit
diu ſtare inter iudeos ꝓpter qꝺ vo-
luit exire. et tūc alia ancilla videns
eū timidū accuſauit eum. ⁊ ſimul ī
hoc ꝯcurrerūt illi q̊ ad ignē ſtabant
⁊ idē dicebāt cū illa ancilla ꝓpt̄ qꝺ
matheꝰ dicit ꝙ ad vocē ancille alte
ri9 negauit. iohēs autē miniſtros
ꝯcomitātes exprimit. Jtē matheꝰ
dicit ꝙ negauit ipō exeunte ianuā.
i. volente exire ⁊ ad hoc ſe ꝑparāte
ꝓpter timorē vt dictum eſt. quia ta
men adhuc erat in domo nec ab ig
ne longe receſſerat. ideo dic̄ iohan-
nes ꝙ ꝓpe ignē facta eſt illa nega-
tio. tercia aūt negacō facta eſt mul
tis eum accuſantibꝫ et cōcurrentib9
ꝓpter predicta. tamē inter illos erāt
principalis vnus ſuus pontificis:
ꝓpter qꝺ iohānes eū exprimit tacē
do de alijs. ideo ſubdit. (Dicit vnus
ex ſeruis pontificis cognatus eius:
cuius petr9 abſciderat auriculā) et
ideo acrius ceteris eum accuſabat ⁊
in accuſacōnis ſue aſſercōnē addu-
xit factum p̄cedens cū dixit. (None

ego te vidi in orto cū illo) q. d. ſic.
(Iterū ergo negauit) Aliq̄ autē vo
lentes excuſare petrū dicunt ꝙ non
negauit eū ex timore mortis ſed ex
amore nolens ab eo ſeparī: ſed ſꝑ
eum ſeq̄. Sciebat eñ ꝙ ſi diceret ſe
eſſe diſcipulū eius ſtatī ab eo ſepa
ret. Sed hoc ē ꝯtra verba dñi ſupra
habita ca. xiij. vbi exprobrauit pe
tro dicēs Aīam tuā pro me pones.
qḋ fuit dictū negatiue. ſicut fuit ſu
pra expoſitū. et ideo pꝫ ꝙ petrus ne
gauit timens aīam ſuā exponere ꝓ
xpō (Et ſtatī gallꝰ cantauit) ſ. ſcḋa
vice. qꝛ poſt primā negacōeꝫ ſemel
cantauit gallꝰ ſed petrus timore ꝑ
turbatus nō pcepit. ſm ꝙ fuit ex
poſitū math. xxvi. (Adducunt ergo)
Hic oñdit̄ qualiter xp̄s a iudeis co
ram pilato accuſatur Et diuidit̄ in
tres. qꝛ primo deſcribit̄ xp̄i p̄ntatō
ſcḋo p̄ntati examinatio. ibi. Exiuit
ergo. tercio innocētie xp̄i declaracō
ibi. Et cū h̄ dixiſſet. In prima pte
dicitur ſic (Adducunt ergo ihm̄ a cay
pha in pretoriū) i. a domo cayphe
pontificꝭ ad domū pilati preſidis.
ad quē ptinebat iudiciū in cā ſan
guinis. et locus vbi iudicabat pre
toriuꝫ vocabat̄. Aliqui libri male
hñt ad cayphā. qꝛ ī domo cayphe
iam erat xp̄s. nullꝰ adducit̄ auteꝫ
ad locū in quo ē. Preterea iohēs ſcri
pſit in greco h̄ euangeliū. et ideo ꝓ
veritate textus hñda recurrēdū eſt
ad grecū. in greco autē ponit̄ a cay
pha (Erat autē mane). h̄ addit eu
anglia ad oñdendū quantū iudei ſi
tiebant ſanguinē ihū xp̄i. q̄ ſūmo
mane q̄rebant ſñaꝫ de eius morte
dari (Et ipſi nō introiert̄ in preto
riū ut nō ꝯtaminarētur) ex ingꝛſſu
domus hoīs gentilis. et tñ nō time
bant inq̄nari ex ꝑcuracōe mort̄ in
nocent̄. ex quo pꝫ eorū ſupſtitio va
na (ſed manducarēt paſcha) i. azi
mos panes qui a iudeis comedebā
tur in paſchate ꝑ ſeptē dies. nō eñ
erat licitū illos comedere niſi pſoīs
mundis. et iō p paſche manducati
onē nō intelligit̄ hic ꝯmeſtio agni
paſchatis ut male dicūt greci. qꝛ il
lū comederāt die precedēti. (Exiuit
ergo) Hic poꝰ xp̄i examinatio. et h̄ du
plr̄. qꝛ primo examinat̄ corā iudeiſ
Scḋo ad partē ſine ipſis. ibi. Intro
iuit ergo iterū. In prima pte dicit̄ ſic.
(Exiuit ergo pilatus ad eos foras) iu
dei eñ nō audebant domū eiꝰ ingre
di ne ſuas obſuacōes violarēt. idō
volens eis deferre exiuit ad eos (et
dixit. quā accuſacōem affert̄ adū
ſus hoīem hunc) Videbat eñ eū li
gatū in ſignū damnacōis. idō que
rebat de cā. qꝛ nō erat ꝯſuetudo ro
manis ꝯdemnare aliquē: niſi prius
audirēt accuſacōem ſuā. et haberet
locū ſe defendēdi. ut habet̄ act. xxv
et ideo pilatus q̄ erat iudex ab impe
ratore romano illuc miſſus: voluit
modū romanorū tenē (Rñdert̄ et di
xerūt ei. ſi nō eſſet hic malefcōr: nō
tibi tradidiſſemꝰ eū) q. d. nos eius
factū diligent̄ examinauimꝰ et in
uenimꝰ eū dignū morte. ac ſi dice
rent. nō oportet aliā examinacōeꝫ
facere (Et dixit eis pilatus) q̄ſi indi
gnatus ex eoruꝫ rñſione. qꝛ ſciebat
eos ipſū per inuidiā tradidiſſe. ut
habet̄ math. xxvij. (Accipite eum
vos et ſm legē vr̄am iudicate) q. d.
ſi ſufficit veſtra examinatio: ſuffici
at et vr̄a ſentētia. Sciendū eñ ꝙ ro
mani aliq̄ minora iudicāda dimi
ſerāt iudeis: ſed nō poterāt ꝓ talibꝫ
inferre penā mortis. qꝛ romani re
tinuerāt ſibi cām ſanguinis. et idō
ꝑ hanc rñſioneꝫ inhibebat inferre
xpō mortē. Ipſi autē nō poterant
vitā eiꝰ ſuſtinē. et idō renuūt h̄ ac
cipe dicētes (Nobis nō licꝫ interfice
re quenq̄) Si ei poſſent dare mort̄
ſñaꝫ: libent̄ iudiciū recepiſſent (ut
ſermo ihū impleret̄ quē dixit ſigni
ficans q̄ morte eēt moriturus) Xp̄s
eñ predicēs mortē ſuā apl̄is math.
xx. dixit ꝙ a principibꝫ ſacerdotuꝫ
traderet̄ gentibꝫ ad illudēdū et cruci
figēdū. et hoc fuit impletū per h̄ ꝙ
rennuerūt iudiciū et dimiſert̄ ipſū

pilato qui erat gentił iudicandū. ⁊ finē execucōem suis militibꝫ (In troiuit ḡ) Hic ponitˀ examiacō xp̄i in ſecreto. Et diuidit in tres q̄ꝛ pri mo ponit pilati interrogacō. ſecūdo xp̄i rn̄ſio ibi. Rn̄dit iħus. tercō pi lati obiectō: ibi. dixit itaqꝫ. Circa p̄ mū ſciendū ꝙ iudei cū tumultu irra tionabili petebant mortē xp̄i: ꝓpt q̄d xp̄s nō rn̄dit ſcḋm illud ecc̄. xxxij vbi n̄ ē auditꝰ nō effundes ſermonē ⁊ ꝓpter h̄ mathꝰ ⁊ marcꝰ dicūt cū accuſaret a p̄ncipibꝫ ſacerdotū nl re ſpōdit: ꝓpter q̄d pilatꝰ intrauit p̄ toriū q̄d erāt in domo ſua. ut ibi cri ſtū magł pacifice examiaret extrā tu multū iudeoꝝ: q̄ nō audebāt intrare p̄toriū vt dictū ē. xp̄us de tribꝫ fue rat accuſatꝰ corā eo vt hetur luc̄. xx iij. Hūc inuenimꝰ ſubūtentē gentē nostrā. et ꝓhibentē dari tributa ce ſari. ⁊ dicentē ſe xp̄m regē ēē. Pila tus āt de duobꝫ p̄mis n̄ curauit in q̄rere. q̄ꝛ de p̄mo. ſ. de ſubuerſione ob ſeruacōnū legaliū nō curauit vtrū eēt verū vel falſū. q̄ꝛ non erat iudeus ſed gentił. ſecūdū cognouit eſſe fal ſum per famā publicā. q̄ꝛ audierat xp̄i rn̄ſionē qua iudeis de hac ma teria reſpōderat math. xxij. Reddi te q̄ ſūt ceſaris ceſari ⁊c̄. Sed de ter cio q̄d videbat ēē cōtra honorē impe ratoris inq̄ſiuit. ſ. de regno. q̄ꝛ impa tores romani nomen regiū a iudeis abſtulerāt ut frangerēt eoꝝ ſupbi am ⁊ tollerēt rebellandi occaſionē. ⁊ idō q̄ſiuit a xp̄o (Tu es rex iudeoꝝ) q. d. ē h̄ verū q̄d tibi imponit. ſ. q̄d velis tibi vſurpare regnū (Reſpon dit iħus) Hic ponit xp̄i reſponſio in q̄ p̄mo examinauit pilati iterro gacōnē dicēs (A temetipō hoc dicis an alij dixerūt tibi de me). q. d. con cepiſti hāc opinionē d̄ me p̄ teipm (Rn̄dit pilatus nunq̄d ego iudeus ſū). q. d. ex me nō ↄcepi. q̄ꝛ nō ſum iudeꝰ. ⁊ ſic nō poſſū inueſtigare ex libris iudaicis q̄s debeat ēē rex eoꝝ ſed ad legiſperitos pertinet. ideo ſub ditur (Gens tua et pontifices tradi derunt te mihi) accuſantes te ſuper hoc (Quid feciſti). q. d. videt ꝙ tu ſis in aliquo culpabił ex quo illi q̄ ſunt de gente tua et tante autorita tis ſicut ſunt pōtifices te accuſant. (Reſpōdit iheſus) Examinata int rogacōne pilati iheſus p̄mo reſpon dit ad queſtionē primo factam de vſurpacōne regni temporalis (Re gnū meum non ē de hoc mundo) nō negat ſe eſſe regē. ſed magis conce dit. quia ſcḋm veritatē ipſe erat rex regū. verūtamen ad tollendū occa ſionē calūnie temperat ſuam reſpō ſionem dicēs ꝙ nō querit huiꝰ mū di tempalem dominacōnem q̄d ꝓ bat conſequēter dicēs (Si ex h̄ mū do eſſet regnū meum miniſtri mei vtiqꝫ decertarēt ut non traderer iu deis) Omne eñ regnū tempale ha bet firmitatē non ſolū ab ipō rege cū ſit vnus ſolꝰ hō. ſed etiā a mini ſtris cōtra aduerſarios pro ipō pu gnantibꝫ: q̄d nō querebat xp̄us. ⁊ ſic ptꝫ ꝙ ſatł fecit ad q̄ſtionē oñden do ꝙ non q̄rebat inter iudeos tēpo ralem dn̄acōnem. verūtamen q̄ꝛ cō ceſſerat ſe ēē regem ideo concludit. (Nūc autē regnū meum nō ē hic) ⁊. quantū ad tēpalia iſta querēda Sꝫ ↄ hoc videt q̄d dr̄ pſ̄. xlvj. Rex oīs terre deꝰ Ipē eī ē verꝰ deꝰ. ſicut re rus hō. ḡ regnū eiꝰ ē de h̄ mūdo. Di cēdū ꝙ ſcḋm veritatē diuinitatis oīa ſunt ſubiecta xp̄o. tamen quantū ad humanitatē in primo aduētu ſuo non venit ad dominandū tempora liter. ſed magis ad ſeruiendū ⁊ pa tiendum. ⁊ ſic patet ꝙ ſufficienter excluſit illud quod ſibi imponeba tur de vſurpacōe regni iudee. quia non fuit queſtio de ipſo niſi inquā tum hō ⁊ pro ſtatu preſenti in quo erat qui ad primū eius aduentum pertinebat (Dixit itaqꝫ) Hic poni tur pilati obiectō. Sicut ei viſū eſt xp̄us in ſua rn̄ſione cōceſſerat ſe eſ ſe regē. ſed dixerāt regnū n̄ ſuū eſſe hinc. pilatus ad plenū verba eius non intelligens accepit p̄ hoc ipſū

eſſe regē alicuius regni. de quo nō intromitterēt ſe romani: ſed ꝙ xp̄s p hoc intelligeret regnū celeſte et ſpūale nō intellexit ⁊ ideo voluit ſcire magꝰ determinate: cōcludēs ex v̄bis xp̄i predictꝭ (Ergo rex es tu) q̄ſi. d. Ex quo ɔcedis te eſſe regē regni nō ptinentꝭ ad dominiū impatoris: declara magꝰ q̄d ſit illud regnū (Rn̄dit ih̄s) primo ɔcluſionē factā ɔcedendo. d. (Tu dicis ꝙ rex ſuꝫ ego) ⁊ ita eſt ſm veritateꝫ. Sed ɔn̄r declarat h⁹ regni ɔdicōem. d. (Ego in h̄ natus ſum) tpaliter (⁊ ad hoc veni in mundū) p carnis aſſumpcōem (ut teſtimoniū phibeā veritati) docēdo ⁊ radicando veritatē de diuinis in cordibꝫ fideliū (Omnis q̄ ē ex veritate) prima que de⁹ eſt: nō ſolū per creacōem. ſed p imitacōem ⁊ ſubiectōnē (audit verba mea) corde credēdo ⁊ ope obediendo. ⁊ p ɔn̄s in talibꝫ ſpūaliter regno. ⁊ tale regnū in nullo impediebat impatoris romani dn̄ium. de quo q̄rebat pilatus (Dixit itaqꝫ pilatus Quid eſt veritas) nō querit diffinicōnem veritatꝭ: ſed querit q̄ eſt illa veritas cuius virtute ⁊ pticipacōe hoīes efficiunꝭ de regno xp̄i Intellexit cū per h̄ in quodā generali aliq̄d diuinū exn̄s extra ɔmunē modū hoīnum. ⁊ hoc ē verꝫ ſi intelligaꝭ determinate ⁊ magꝰ in pticulari. ꝙ veritas diuīa filio appropriaꝭ. veritas p quā hoīes in pn̄ti efficiunꝭ de regno xp̄i eſt quedā impreſſio ⁊ pticipatio veritatꝭ diuine. hui⁹ auteꝫ queſtōnis pilat⁹ nō expectauit rn̄ſionē duplici de cauſa. Vna ē quia erat de regno ſpūali ut viſum ē Ipſe autē nō habebat ſe intromittere niſi de tpalibus. ⁊ ideo hoc aduertens dimiſit illi⁹ queſtionis pſecutionē. Alia cauſa fuit. ꝙ iā pcepérat xp̄i innocentiā. ⁊ iudeoꝝ maliciā: ſciens ꝙ tradidiſſent eum per inuidiā Igiꝭ pretꝭmiſſa queſtione predicta voluit pcedere ad eius liberationē ut ſtatim patebit (Et cum hec dixiſſet) Hic ɔſequenꝭ pontꝭ innocētie xp̄i declaratio. Cū em̄ pilatus vellet eū liberaē ut dictum ē: occurrit ei⁹ memorie mod⁹ ɔueniens liberacōnis ſue. viꝫ de cōſuetudine iudeoꝝ qua dabaꝭ eis a preſide ī ſolemnitate paſchali vn⁹ vinct⁹: in memoriā liberacōnis filioꝝ iſrꝭ de terra egipti. ⁊ ꝓpꝭ hoc voluit xp̄m liberare p hunc modū. ⁊ primo ad hoc faciendū allegat xp̄i innocentiam dicēs (Ego nullā in eo inuenio cām) ſcꝫ dignā morte. ſcdō allegat ɔſuetudinē. de cuius obſuacōe ſciebat eos eē cupidos. d. (Eſt aūt conſuetudo vob̄ ut vnū vobis dimittā ī paſcha. vultis ḡ dimittā vobis regem iudeoꝝ). q. d. vos debetꝭ h̄ velle. Ad cuius intellectū ſciēdū ꝙ pilatus volens xp̄um liberare: poſuit eis ſub diſtinctiōe de liberacōe xp̄i vel barrabe ⁊ de nullo alio ut magꝰ exprimiꝭ math. xxvij. Sciebat em̄ ꝙ ɔſuetudinē ſuā nullo mō dimitterent. ex altera pte barrabas eāt peſſim⁹ ⁊ ꝓplo odioſus ꝙ firmiter credebat ut eius liberacōꝫ nullo mō vellent. ⁊ ſic p ɔſequens liberatiōi xp̄i ɔſentirēt: ſed ſacerdotes decepérunt ꝓplm inducentes eū ad petendū liberacōem barrabe ⁊ nō xp̄i. ⁊ hoc ē q̄d ſubdiꝭ (Clamauerūt rurſū oēs dicentes. Nō hunc ſed barrabā) dimitte nobis. (Erat aūt barrabas latro) ſcꝫ publicus ⁊ famoſ⁹ Hoc addit euanglꝭa ad oñdenduꝫ eoꝝ maliciā qui ad pcurandū mortē xp̄i petierūt latronis publici liberacōeꝫ ꝯ bonū publicū ⁊ ꝯ iuſticiā.

Capitulum Decimūnonum.

Tunc ergo apprehendit pilatus) Hic ɔn̄r euāglꝭa deſcribit quid xp̄us ſit paſſus a gentibꝫ. Paſſus eſt aūt tria ab eis ſcꝫ flagellationem. illuſionē: ⁊ crucifixionem. ſcd̄m quod predixerat ſaluator math. xx. Tradent eū gentibus ad illudendum ⁊ flagellādū ⁊ crucifigendū. ⁊ ideo euangeliſta

primo agit de illuſione ⁊ flagella-
tione. ſecūdo de crucifixione ibi. Tūc
ergo tradidit. Prima in duas. quia pri
mo deſcribitur xp̄i flagellacō ⁊ illu
ſio. ſecūdo circa hoc oñdit pilati intē-
tio ibi. Exiuit iterū. Circa p̄mū ſci
endū quod pilatus vidit ex clamore eo
rum quod nullo mō poterat dimittere
illum oīno liberū cū pace ipoꝝ: ex al
tera p̄te durū erat ſibi innocentē in
terficē. ⁊ iō ſatiſfaciēdo eis fec̄ xp̄m
flagellari ⁊ illudi ⁊ hoc eſt qđ dicit
(Tūc ergo apprehēdit pilatus iheſū et
flagellauit) nō p ſeip̄m immediate.
ſed p milites ſuos ⁊ miniſtros. (Et
milites plectētes coronā de ſpinis)
.i. de iūcis marinis ad modū ſpinaꝝ
durꝭ et acutꝭ (īpoſuerūt capiti eius) tā
quā volēti regnare et nō potēti: quod fecerūt
ut eoꝝ illuſio rn̄deret iudeoꝝ accuſa
tiōi (⁊ veſte purpurea ĉcūdederūt eū)
Tale eñī veſte vtebātur reges (Et
veniebant ad eū et dicebant aue rex
iudeoꝝ) hoc totū factū ē in illuſionē
vñ ſequitur (Et dabāt ei alapas) vt
illuderēt factis ſicut illuſerūt ſignis
⁊ v̄bis (Exiuit iterū) Hic oſtēditur
circa p̄dicta pilati intētio q̄ erat hoc
q̄ntū ad hoc. quia p̄dicta iuſſerat fieri
ut iudei talibus afflictōe xp̄i eēnt ſatiati
⁊ ſic ꝯſentirent in eius deliberacōez
ſine morte et tñ p hoc nō excuſatur a
toto. quia cū eſſet iudex ſup eos nō de-
bebat ei quē ſciebat innocētez etiā
minimā penā inferre. Igitur euan
geliſta circa ſequētia ſic p̄cedit. quia
p̄mo declarat conatuz pilati ad xp̄i
liberācōez. ſecūdo iudeoꝝ reſiſtentiā
ad eius ꝯdemnacōnē ibi. Cū ergo vi-
diſſent. In p̄ma igitur p̄te dicit ſic.
(Exiuit iterū pilatus foras) vbi iu
dei ſtabant. quia domū eius ingredi nō
audebāt vt ſupra dictū ē. (Et dixit
eis) p̄mo allegans xp̄i innocentiā.
(Ecce adduco eū vobis foras) poſtquā
diligēter examinaui eum ⁊ flagel-
laui ad vobis ſatiſfaciendū (vt co-
gnoſcatis quia nullā in eo īuenio cau-
ſā) Secūdo oñdit ipſius punicōnem
iam factā vltra ꝯdignū cū dicitur.

(Exiuit ergo iheſus) ex precepto pi
lati (portans ſpineaz coronā et pur
pureū veſtimentū) Volebat eñī pi
latus ut ſenſibiliter viderēt qualiter fuiſ
ſet illuſus ⁊ flagellatus ut ſic moue
rētur ad ꝯpaſſionē (Et dixit eis. Ec
ce homo) .q.d. etſi in aliquo male egiſ
ſet tñ vltra ꝯdignū punitus eſt. ⁊
iō dēt vobis ſufficere (Cum ergo vidiſ
ſent) Hic ponitur iudeoꝝ reſiſtentia.
Et hoc dupliciter. Primo p irracōnabi
lem clamorē. ſecundo p rationē ibi.
Reſpōderūt iudei. In p̄ma p̄te dici
tur ſic (Cum ergo vidiſſent eum pōtifi
ces ⁊ miniſtri) ſic flagellatū et illu
ſū: ⁊ cognoſcētes quod pilatus ſic vole-
bat dimittē ip̄m (Clamabāt) tumultuoſe ⁊ alios ad clamandū incita-
bāt (Crucifige crucifige eum) .q.d.
hec pena nullo mō nobis ſufficit. ſed
petimus quod moriatur (Dixit eis pilatus
accipite eum vos ⁊ crucifigite) Deri
ſorie ⁊ indignanter hoc dixit. quia nō ha
bebant poteſtatē iudicādi aliquez
ad mortez vt ſupra dictum ē. et eſt
ſimilis modus loquendi acſi dice-
ret. ſi haberetis poteſtatē dare mor
tis ſniam: cito ⁊ ſine cauſa faceretis.
Sed ego hoc agere nolo. iō ſequitur.
(Ego non inuenio in eo cauſā) dan
di talem ſniam (Reſpōderunt) vidē
tes iudei quod pilatus nō acquieſceret
eoꝝ clamori inceperunt allegare ra
tiones alias quaz ſupra allegaue-
rant. Non eñī illas audebant reite
rare. quia pilatus iaz illas euacue-
rat. ⁊ ideo hic aliud allegant Et p̄
mo allegant ip̄m feciſſe contra le-
gem dei. ſecundo cōtra legem impe-
ratoris romani ibi. Exinde q̄rebāt
In prima igitur parte allegāt ſic
iudei (Nos legē habemus) .ſ. a deo
datam in monte ſinai (Et ſm legē
dēt mori) quia leuiti. xxiiij. precipitur quod
blaſphemi occidātur ⁊ tale crimen
imponebāt ei. vñ ſequitur. (Quia fili
um dei ſe fec̄) verūtñ xp̄s hoc dicendo
nō blaſphemauit ſed veritatē dixit ⁊
p ſcripturā p̄bauit vt ſupra habi-
tū ē. c. x. (Cū ergo audiſſet pilatus hūc

ſermonē magis timuit) nō ꝓpter le
gem iudeoꝝ quā nō obſeruabat: ſꝫ
ne verū eſſet ut ihs ſibi oblat⁹ eſſet
vere dei fili⁹ ⁊ ſic factū enorme feciſ
ſet ipſū flagellādo. ⁊ idō de hͦ volu
it certi⁹ inq̄rere. vnde ſeq̄tur (Et in
greſſus ē in pretoriū iteruꝫ) ut veri
tatē magis poſſet cognoſcere extra
tumultū iudeoꝝ (Et dixit ad ihesū.
vnde tu es) ꝑ hoc querēs ſi eſſet ex
origine diuina ſcḋm veritatē (Jhus
aūt rñſum non dedit ei). Primo q2
hō erat gentilis ⁊ ydolatra ⁊ gr̄ati
onē filij in diuinis cape nō poſſet.
ſcḋō q2 nolebat paſſionē ſuā impe
dire. tercio q2 ꝓphetatum erat de eo
yſa. liij. Et ſicut agn⁹ corā tondēte
ſe ſine voce ⁊c̄. ⁊ ideo volebat illud
ꝓpheticū implere (Dixit ẽ pilatus
Mihi nō loqueris) mirabat̄ de eius
taciturnitate cū eſſet in pūcto libe
racōis vel ꝯdēnationis ſue. ſequit̄.
(neſcis q2 habeo ptātem crucifige
re te: ⁊ ptātem dimittere te) q̄ſi. d.
mihi ſaltē deberes rñdere (Rn̄t ihe
ſus) nō ad impediendū ſuā paſſio
nē: ſed ad reprimendū pilati iactā
tiā (Non hẽres ptātem aduerſum
me vllā niſi tibi datū eſſꝫ deſup) .i.
a principibꝫ romanoꝝ. ⁊ vlteri⁹ per
miſſum a deo q̄ eſt ptās ſuperior.
Et ex hͦ arguit eius pc̄tm̄. q2 nō ac
cepat ptātem a ceſare ⁊ deo ꝯdēnā
di innoxios: ſꝫ magis liberandi eos.
⁊ cū hoc oñt pc̄tm̄ iude ⁊ iudeoꝝ eē
maius ꝙ pc̄tm̄ ipſius pilati. q2 ad
ocaſionē xp̄i iudas fuit motus cu
piditate. iudei aūt inuidia ⁊ rācore
ſed pilatus fuit motus hūano timo
re ut magis patebit. ⁊ hoc ē qꝺ dici
tur (ꝓpterea q̄ me tradidit tibi ma
ius pc̄tm̄ hꝫ) in quo includi² pc̄tm̄
pilati. q2 maius nō dr̄ niſi ꝑ ꝯpati
onē ad min⁹ (Exinde) Hic oñr al
legant iudei xp̄m feciſſe ꝯ legeꝫ im
patoris. q2 videbāt ꝙ pilat⁹ parū
erat mot⁹ eoꝝ predcā allegacōe: ſꝫ
volebat ihm oīno dimittere. ⁊ hoc
ē qꝺ dicit̄ (Exinde q̄rebat pilatus
dimittē eū) Viderat em̄ pilatus tā

ꝙ hō aſtutus ꝙ xp̄s rōnabiliter cō
uicerāt eū de pc̄tō ſi eū innocentē cō
dēnaret. ⁊ ideo q̄rebat occaſionē di
mittēdi eū. qꝺ vidētes iudei clama
bāt (Si hunc dimittis nō es amicus
ceſaris) .i. nō zelas ꝓ honore ⁊ ſtatu
to dn̄i tui cuſtodiendo. qꝺ arguūt
oñr dicētes (Ois em̄ q̄ ſe regē facit
ꝯdicit ceſari) Impatores em̄ roma
ni abſtulerāt a iudeis regiā digni
tatē: ne hr̄ent rebellādi occaſionē.
⁊ iō quicunq3 int̄ eos dicebat ſe re
gē qualitercunq3 videbat̄ ꝯ ordinati
onē impatoris facē. xp̄s aūt ꝯceſſe
rat ſe regē eē utꝫ ex predictis. ⁊ idō
ꝙuis ſcḋm veritatē hͦ regnū nō eſſet
ꝯ dn̄ium impatoris ut ſ̄. dictū eſt
tn̄ hͦ arguebant apparenter. pilatus
aūt non audebat etiā ſcḋm minimā
apparētiā facere ꝯ impatoris honorē
Jō ſequit̄ (Pilatus aūt cū audiſſꝫ
hos ſermones: adduxit foras ihm).
ut corā iudeis euidētius de facto in
quirēt. ⁊ eoꝝ dictū falſū oñderet (⁊
ſedit ꝓ tribunali) .i. in loco ſedis iu
diciarie (in loco q̄ dicit̄ licoſtrtos)
.i. lapidū ſtratura. Et dicit̄ a licos
qꝺ eſt lapis. ⁊ ſtratos qꝺ ē paui
mentū ſiue ſtratuā ⁊ ē nomē grecū
(Hebrayce aūt gabatha) q2 hͦ no
men hebraycū cū idē ſignificat ſicꝫ
grecū. Ille em̄ locus erat añ domū
pilati. Añ em̄ domos magnatorū
ſolet eſſe locus de lapidibꝫ pauat⁹
(Erat aūt paſceue) q2 erat feria ſexꝫ
⁊ prima dies ſolēnitatis paſchal̄
Dicebat̄ autē feria ſexꝫ preparatio q2
illa die prepabāt iudei cibaria pro
die ſabbati: q̄ nō erat licitū aliq̄d
decoq̄. ut hr̄tur exo. xvi. (Hora q̄ſi
ſexꝫ) Cōtrariū videt̄ mar. xv. vbi dr̄
Erat autē hora tercia ⁊ crucifixerūt
eū. pri⁹ aūt fuit iudicat⁹ ꝙ crucifix
us. ẽ ⁊c̄. Dicēdū ꝙ ſcḋm veritatē erāt
tps mediū int̄ terciā ⁊ ſextā. medi
um autē ab vtroq3 extremo pōt de
noiari. ⁊ iō marcus expreſſit illud
temp⁹ mediū ꝑ horā terciā. Johēs
vero ꝑ ſextam (Et dixit iudeis) alle
grans ꝓ xp̄i liberacōe (Ecce rex vr̄)

q. d. mi℞ ē ꝙ hūc hōiē abiectū et
flagellatū dicitꝫ velle ſibi vſurpa
re regnū iudeoꝝ (Illi āt clamabāt)
ſicut furibundi (tolle tolle crucifi-
ge eū) q. d. nō poſſumꝰ videre eū
(dixit eis pilatꝰ) allegans in cruci
fixione xpi eoꝝ verecundiā dicens
(Regē veſtꝝ crucifigā. q. d.) Ex q
eum regnare formidatꝫ: et iam de
hoc fuit fama magꝭ erit vobis vere
cūdia ſi morte moriatꝭ ſic abiecta
vn̄ ⁊ poſtea pilatꝰ ſcripſit titulū
cruc ad eoꝝ verecundiā. Ihūs na
zarenꝰ rex iudeoꝝ (Dixerūt pontifi-
ces nō habemꝰ regem niſi ceſarē)
Ex quo patet ꝙ extūc ꝑpetue ſbie
ctioni romanoꝝ ſe obligauerūt re
nūciātes oī alteri regie dignitati
patet ecī eoꝝ obſtinacō ad pcurā
dum xpi mortē: cū pro eiꝰ pcurati
one ↄfeſſi ſūt in ꝑpetuū ſeipōs ſub
iectos ſeruituti (Tunc ꝗ) Hic inci
pit agē euangeliſta de crucifixiōe
xpi. Et diuiditꝭ in tres. qꝛ pmo a-
git de crucifixione. ſecūdo de morte
ibi. Poſtea ſciens ihs. tercō de ſe
pultura ibi. Poſt h̄ aūt rogauit.
Prima in duas. qꝛ pmo deſcribit
ipām crucifixionē. ſecundo agit de
ↄſequentibꝫ ad ipām ibi Scripſit
aūt titulū. Circa pmū ſcienᵐ: qꝛ
ꝓpter mortē xpi obligabāt ſe ꝑpe
tue ſuituti romanoꝝ timuit ſi h̄ re
futaēt ne accuſaretꝭ apud ceſarē ⁊
iō motꝰ tiore impatoris ac fauoē
iudaici ꝓpli cui p̄erat. ⁊ a quibus
pecunias leuaē ſpabat: ↄ iuſticiā
dedit ſnīam de morte innocentꝫ. ⁊
h̄ ē qꝫ dicitꝭ. (Tūc ꝗ tradidit eis il
lū) p ſnīam diffinitiuā. vt crucifi
geretꝭ) Tamen priꝰ lauit manus
ſuas imponēs pctm̄ de morte xpi
iudeis ipīs h̄ recipientibꝫ vt hetur
math. xxvij. q̄uis non eſt p h̄ ex
cuſatꝰ ſm veritatē (Et baiulās ſi
bi crucē) Primo ei portauit eā vt
h̄ dr. tn̄ poſtea inueniētes ſimonē
cirenenſē fecerūt ſibi portaē crucē
ut citiꝰ vēirent ad locū paſſiōis. qꝛ
ihs p totā noctē p̄cedētē afflictus
fuerāt. et iō lento gdu incedebat.
(Exiuit in eū q dr caluarie locus)
Iſte locꝰ eāt ꝓpe ciuitatē ihrlm. Et
dicūt aliq qd dicitꝰ locꝰ caluarie a
caluaia ade ibi ſepulti. ſꝫ h̄ eſt fal
ſū. qꝛ ſepultꝰ fuit in ebrō vt dicitꝭ
ioſue. xiiij. ſꝫ ſic noiaꝰ locꝰ caluaie
qꝛ in illo loco malefactoēs decapi-
tabātur. et ſic ptꝫ mortꝫ xpi turpi
tudo ex ↄdicōe loci. ⁊ ex mō mortꝫ
cū dicitꝰ: (vbi crucifixerūt eū) Cruci-
fixio ei eāt turpiſſiᵐ genus mortꝫ
(Et cū eo alios duos hinc ⁊ hinc
mediū āt ihesū) Ex quo appet tur
pitudo mortꝫ xpi rōne ſocietatꝫ qꝛ
intꝭ duos malefactores fuit crucifi
xus. Hoc aūt factū ē ex iudeoꝝ in-
tencōe ⁊ diuina ordiacōne tn̄ diuī
ſimode. Quia iudei p h̄ intēdebāt
inducē ſuſpicōnē ꝓplo ꝙ ihūs eſſꝫ
pticeps et pncipalꝭ in eoꝝ malefa
ctis. Ex intētiōe āt dīna fcm̄ ē h̄.
ut īplereꝰ ſcripturā yſa. liij. Et cū i
iqs deputatꝰ ē (Scripſit aūt). Hic
ponūꝰ qdā ↄſeqntia ad xpi crucifi
xionē. ⁊ ſūt tria. qꝛ pmū ptīet ad
pilatū: ſecūᵐ ad milites crucifigē
tes ihm. tciū ad pntes xpi exn̄tes
ꝓpe eū. ſecūdū poꝰ ibi. Milites āt
terciū ibi. Stabant āt. Circ pmū
ſciendū ꝙ modꝰ rōnoꝝ eāt ſcribē
cām mortꝫ crucifixoꝝ ſuper lignū
cruc. Iudei aūt ↄ volūtatē pilati
petierūt xᵐ crucifigi vt pꝫ ex p̄dcīs
⁊ iō p taleꝫ moᵐ ſcripſit titulū ut
redūdaret ī verecūdiā eoꝝ. ⁊ h̄ eſt
qd dr (Scripſit āt et titulū pilatꝰ) ī
qdā cartha tabule affixa (⁊ poſuit
ſup crucē) illā tabulā (eāt āt ſcri-
ptū ihs) ī q exp̄mitur nomē ꝓpriū
(nazarenꝰ) quo ad patriā qꝛ ibi fu
it nutritꝰ ut dcm̄ ē (rex iudeoꝝ) ī q
exp̄miꝰ cā mortꝫ (hūc titulū multi
iudeoꝝ legerūt) ⁊ cā ſbditꝭ (qꝛ ꝓpe ci
tatē eāt locꝰ vbi crucifixꝰ ē ihs) et
iō multi de ciuitate poterāt de facili
illuc vēire (⁊ eāt ſcriptꝰ grece hebr
ice ⁊ latine) vt oēs q de diuiſ ptibꝫ
orbis ad feſtū paſchale venerant
poſſēt illū legē. venerāt ei ibi aliq

gentiles ut ſupradictū eſt. ca. xij.
a iō titulus fuit ſcriptus in tribꝫ li
guis principalioribꝫ (Dicebant ergo
pilato pontifi. iudeoꝝ. noli ſcribere
rex iudeoꝝ) qꝛ videbāt ꝙ talis mo
dꝰ ſcribendi redundabat in verecun
diā eoꝝ a maxime ꝓpter gentiles q̄
hoc verbū erant reportaturi ad diui
ſas ptes orbis. a ideo voluerūt titu
lum ſic corrigē (ſed qꝛ ipē dixit. rex
ſū iudeoꝝ) Hoc em̄ mō non ſonaret
in eoꝝ verecundiā (Rn̄dit pilatꝰ qđ
ſcripſi ſcpſi) qđ ſcripſerat cōfirmādo
nec fortuitu factuꝫ eſt hꝰ: ſed diuina
preordinacōe. qꝛ hoc erat ante pro
phetatū. ꝓpter qđ pſ. lviij. q̄ loqui
tur de paſſione xpi a duo pſ. prece
dentes ſic intitulanť. ne corrūpas
tituli inſcripcōem. a iō titulus cru
cis triplr̄ deſcptus nō fuit mutatꝰ
ſed magꝰ ꝯfirmatus (Milites aūt)
Hic ponit ſcđm ꝯſeqn̄s ad xpi cru
cifixionē. a ptinet ad milites q̄ cru
cifixo xpō diuiſerūt ſibi veſtes ſuas
a hꝰ eſt qđ dr. (Milites ergo cū crucifi
xiſſent eū: acceperūt veſtimēta eiꝰ)
Ex quo apparēt duo. Primū ē paſ
ſionis xpi ignoīmia: in hꝰ ꝙ nuduꝫ
eū crucifixerūt qđ nō fit niſi abiectis
a vilibꝫ pſonis. Scđm eſt crucifigē
tiū auaricia. qꝛ xpi veſtes q̄uis eſ
ſent paꝝ valentes: tn̄ ſibi rapuerūt
(Et fecerūt q̄tuor ptes vnicuiqꝫ mi
liti partē) qꝛ erāt quatuor milites
ipſū crucifigētes (a tunicā). ſ. circa
ptes predcās. quā nō diuiſerūt eo
ꝙ erat inepta diuiſioni. qđ ptꝫ ex
eo qđ ſubdiť (Erat autē tunica in
conſutilis). i. ſine ſutura (a deſuper
ꝯtexta p totū) Ex hꝰ dicunt aliq̄ ꝙ
xps precioſis veſtibꝫ vtebať (Sꝫ cri
ſo. dicit ꝯtrariū. d. ꝙ in paleſtina
paupes induebanť talibꝫ indumē
tis reticulato ope factis: ad modū
ciliciorꝝ. a hoc videť veriꝰ. qꝛ xps cō
mendauit vilitatē veſtimentorū in
iohē baptiſta. Math. xi. Quid exi
ſtis in deſertū videre hoīem mollibꝫ
veſtitū. q. d. non. a precioſitatē ibi
dem reprobauit. d. Ecce q̄ mollibꝫ

veſtiunť in domibꝫ regum ſunt rē.
Jhs aūt cepit facere a docere. ut hē
tur actu. i. Et iō non ē veriſimile ꝙ
vſus fuerat precioſis veſtibꝫ (Dixe
runt ergo milites adinuicē. nō ſcinda
mus illā) qꝛ ptes nihil valuiſſent.
(ſꝫ ſortiamur de ea cuius ſit) Vnde
pꝫ ꝙ ſup ſolā tunicā miſerūt ſortē
Sed ꝯtrariū videť mar. xv. vbi dici
tur. diuiſerūt ſibi veſtimenta eius
mittentes ſortē ſup eis quid quis
tollēt. Dicendū ꝙ dictū marci debꝫ
diuiſiue intelligi ſic. diuiſerūt ſibi
veſtienta eius ſcilꝫ alia a tunica. et
poſtea ſeq̄tur. mittentes ſortē ſup
eis. qđ p ſinodichē debet intelligi.
ſup eis. i. ſup aliq̄d eorū. ſ. ſup tuni
cam. quid q̄s tolleret. i. q̄s illā tu
nicā tolleret. ſeq̄tur (ut ſcptura im
pleret) que dicit pſ. xxi. (ptiti ſūt
veſtimenta mea ſibi) ſcꝫ alia a tuni
ca incōſutili. (Et ſup veſtē meā mi
ſerūt ſortē) i. ſup aliā tunicā incō
ſutilē. Ex quo etiā pꝫ ꝙ ꝓpe hēbant
plura veſtimēta (Et milites quidē
hꝰ fecerūt) ſcꝫ ſic erat ſcriptū pſ. pre
dicto. Hoc addit euangliſta: ut oſtē
dat ꝓpheciā impletā per factū eoꝝ.
Pꝫ eciā p predcā falſitas iudeoꝝ ex
ponentiū pſ. predictū de pſecutiōe
quā hūerunt iudei p amā: dicētes
ꝙ mardocheꝰ fecit predictū pſ. qꝛ ti
tulus pſalmi oñdit ꝯriū. qꝛ ille pſ
intitulať a dauid a nō a mardocheo
Itē in prinº pſalmi diciť. longe a
ſalute mea verba rugitꝰ mei ſm̄ veri
tatē hebraycā. a tranſlacōeꝫ ihero.
qđ verificatū ē de paſſione xpi qui
nō fuit liberatus a paſſione: q̄uis
de hꝰ clamaret ad prēm. ſic ē. dictū
ē. xij. ca. Pr̄ ſaluifica me ex hac ho
ra. Tpe aūt mardochei iudei fuerūt
liberati celeriter pꝰ orōnem illorū.
qꝛ priꝰ fuerūt liberati q̄ venirēt ad
ſtatū infectionis eoꝝ. Itē ibidem
ſubdiť. Foderūt manus meas a pe
des meos. qđ nō ē impletū in mar
docheo. nec ī aliquo iudeo illiꝰ tpis
ſed magꝰ econuerſo ipſi iudei amā
a filios eiꝰ crucifixerūt (Stabant).

Hic ponitur terciū ꝯñs ad xp̄i cru-
fixionē et ꝑtinet ad ei9 ꝑntes. quia
xp̄s in cruce poſit9 anteꝗ̄ moreret̄
voluit mr̄i ſue de cuſtodia a miniſtro
ꝓuidere: dās exēm aliis ut ipi ſint
ſollicitati īpēdere debitū obſequiū pa
rentibꝫ ſuis. et h̄ ē q̄d dicit̄ (Stabāt
aūt iux̄ crucē ei9) Cōtrariū āt vide̾
luc. xxiii. vbi dicit̄ Stabant oēs no
ti ei9 alōge. Dicēm ꝙ ꝓmo fuerunt
ꝓpe ut h̄ dicitur. et xp̄s h̄ dixit. ſꝫ ꝓ
cedēte paſſione ꝓpt̄ turbā ꝯprimen
tē ſe retraxerūt. ſm q̄d dicit lucas
vel forte iſte ꝑſone h̄ noiate tanꝗ̄
magꝭ feruentes in amore xp̄i ꝓpin-
qui9 ſtabāt. ſicꝭ dicit iohēs Alie āt
multe ꝑſone erāt x° note: q̄ ꝑ timo
re alōge ſtabant. et de illꝭ loq̄tur lu
cas. Dicit tn̄ ꝙ oēs noti ei9 ſtabāt
alōge. qꝛ multo ples erāt ſtantes
alōge ꝗ̄ ꝓpe (Cū vidiſſꝫ g̊ ihs ma
trē et diſcipl'm ſtantē quē diligebat)
.ſ. iohēm q ſcripſit h̄ euāgm. et ꝓpter
h̄ de ſe loq̄tur tāꝗ̄ de quodā altero
ut ſ̄ dictū eſt (Dixit mr̄i ſue mulier
Ecce filius tuus). q. d. vſqꝫ nūc fui ti-
bi ad obſequiū decetero iſte erit lo
co mei. Et nota ꝙ loq̄ns mr̄i ſue de
cruce nō dixit ei mr̄. ſꝫ mulier vocās
eā cōi noie. ne ex teneritudie nois
mr̄ni ſi exprimeret̄ agrauaret̄ ani
m9 ṽginis videntꝭ paſſionē filii (De
inde dixit diſcipl'o. Ecce mr̄ tua) q.
d. deputo te ad ei9 obſequiū (Et ex
illa hora accepit eā diſcipl's in ſuā)
.ſ. curā et diligētiam (Poſtea ſciēs)
Hic agt̄ euangeliſta de xp̄i morte
et diuidit̄ in. d. qꝛ primo po̾ xp̄i cō-
ſūmacō ꝑ mortē. ſecūdo ei9 lāceacō
p9 ipſā ibi. Judei g̊. Cir̄ primū ſci
endū ꝙ ꝯſūmacō nr̄e ſalutꝭ ꝯſūmā
da erat ꝑ venerabilē mortē criſti.
vt declarat apl's ad hebre. ii. et h° ē
q̄d dicit̄ hic. (Poſtea). ſ. q̄ ͩcā ſūt
(ſciēs ihēſus qꝛ oīa ꝯſummata ſūt)
.ſ. q̄ ſcripta erant de xp̄o paſſuro qꝛ
pauca reſtabant an̄ mortē ei9 īplē
da. ſ. eius potacō q̄ in ꝓmptu erat.
vn̄ ſequit̄ (vt ꝯſummaret̄ ſcriptu
ra) pſalꝭ. lxviii. In ſiti mea potaue

runt me aceto. iō ad illud reſiduū
implendū (dixit ſitio) Tantū labo
rauerat et de ſanguine emiſerat ꝙ
corp9 eius erat deſiccatū et aduſtū
et ꝓpter hoc ſitiebat ſupra modū. et
talꝭ ſitꝭ eſt maximū tormētū (Vas
autē erat poſitū aceto plenū) Illꝯ
enim portauerāt milites ut darēt
crucifixis ad bibendū. ac ꝑ hoc citi
us morerētur. et ſic de cuſtodia cor
in cruce expedirētur. Talꝭ ei potacō
aceti mortē accelerat crucifixi vt di
cūt aliq̊. Aliā etiā cām hui9 aceti
tetigit mat. xxvii. q̄ videt̄ ꝓbabi-
lior iſta. et eſt ibidē ſatꝭ diffuſe po-
ſita: ꝓpter q̄d hic omitto (Illi aūt
plenā aceto ſpongiā yſopo) .i. ligꝯ
yſopi (circūponētes obtulerūt ori
ei9) erāt eni eleuat9 a terra ita ꝙ ſo
la manu n̄ poterāt attigere ad os
ei9 (Cū g̊ accepiſſꝫ ihs acetū) Cō-
trariū videt̄ math. xxvii. vbi dicit̄
noluit bibere. Dicēdū ꝙ illud q̄d
eſt modicū q̄ſi nihil reputat̄. vt di
citur. ii. phiſi. Et ideo qꝛ parꝫ de illo
aceto accepit ut dicit hic iohānes.
Matheus dicit noluit bibere: per ta-
lem etiā modū loquendi dicim9 cō
munit̄ de parꝫ bibēte ꝙ nō vult bi
bere (Dixit ꝯſummatū ē). ſ. q̄cq̄d erāt
ſcriptū de me vel alr̄ ꝯſummatū eſt
op9 redēpcōnis hūane (Et inclinato
capite tradidit ſpm̄. oſtendens ex
mō moriendi ꝙ moriebat̄ ex obia
pīis. et non inuolūtarie ſicut ſupra
dixerat capitulo. x. Nemo tollit a
me animā ſed ego ponam eā (Ju
dei ergo.) Hic deſcribitur vulnera
tio chriſti mortui. Et diuiditur in
tres. quia primo ponitur vulnera
cionis occaſio. ſecūdo ipſa vulnera
cio ibi. Venerūt g̊ milites. tercō di
cti certificacō ibi. Et q̊ vidit. Cir̄
primū ſciendū ꝙ occaſio vulnera-
cionis xp̄i mortui fuit qꝛ iudei vole
bant cadauera de cruce deponē ꝓpt̄
ſolēnitatē craſtinā imminētē que
īcipiebat a veſpera illi9 diei in quo
xp̄us fuit crucifixus. Licet eni fue-
rit crucifixus prima die paſche que

erat ſolemnis apud iudeos tñ ſecū
da dies ꝑtunc erat ſolemnioꝛ rōne
ſabbati apud iudeos Dies eīn ſab
bati occurrēs infra octauā paſche:
erat dies ſolemnioꝛ qꝛ tūc feſtū du
plicaba⁊. a h̄ ē qđ dr (Judei ḡ qm̄
paſceue erat) .i. dies veneris in cui⁹
veſpeā incipit ſolemnitas ſabbati
ſeqñtis (ut nō remanerent in cruce
corpa ſabbato) Erat eī h̄ iudeis i
tata ſolēnitate. vñ ſeq⁊ (Erāt eī ma
gn⁹ dies ſabbi) qꝛ ſic̄ dictū ē ſolem
nitas ei⁹ duplicabaᷓ ꝓpᷓ octauam
paſche ꝯcurrentē (Et rogauerūt pi
latū ut frangerē⁊ crura eoꝝ) ne ali⸗
q̄ mō euadere poſſent (a tollerent⁊)
de patibuls (Venerunt ḡ milites a
primi quidē fregerut crura a altius
qui crucifixus ē cū eo). Sed videᷓ qꝛ
veniſſent ad ih̄m anteq̄ fregert cru
ra ſcāūdi. qꝛ ih̄s erat in medio am⸗
borū. Dicendū qꝛ duo milites fran
gebāt. a vn⁹ fregit crura vni⁹ latro
nis ex vna pte. et alt̄ crura alteri⁹
ex alt̄a pte. a ſic ambo venerūt hic
inde ad ih̄m qui in erat medius. et
hoc ē qđ dicitur (Ad ih̄m cum veniſ
ſent a viderent eū iā mortuū: nō fre
gerūt eius crura) qꝛ hoc non fiebat
niſi ad h̄ qꝛ nō poſſent euadere depo
ſiti de patibulis (Sed vn⁹ militū lā
cea latus ei⁹ aperuit) ut certificare⁊
de morte ei⁹. (Et ꝯtinuo exiuit ſāg
uis a aq̄) ſanguis ad nrām redemp
tionē. aqua ad peccatoꝝ ablucōeꝫ
Sciendū tñ qꝛ iſta aqua miraculo
ſe exiuit. qꝛ nō fuit humoꝛ fleuma⸗
ticus ut dicunt aliq̄: ſed aqua purā
ad oñdenduꝫ qꝛ corpus xp̄i erat ex
veris elementꝭ cōpoſitū ꝯ erroreꝫ eo
rum qui dixerūt eū habere corp⁹ ce
leſte. ſicut dixit valentin⁹ a ſequa
ces ſui. a eorū qui dixerūt eū habē
corp⁹ fantaſticū. ſicut manichei (Et
q̄ vidit). Hic ponīᷓ certificatio. q̄a
ipſe ioh̄es qui ſcripſit hoc euange⸗
liū pñtialiᷓ exñs vidit hoc factū. a
ideo ei⁹ teſtimoniū ē efficax ad cre
dendū. a h̄ eſt qđ dicīᷓ (Et qui vi⸗
dit) .i. ego ipſe. Loquiᷓ eīn de ſe per

modū altius. ſicut ſupradictū ē (te
ſtimoniū ꝑhibuit ⁊c̄) pꝫ lrā p pre
dcā. ſeq̄tur (Facta ſūt hec ut ſcp̄tu
ra impleret) exod. xij (Os nō ꝯmi
nueᷓ ex eo) Agn⁹ eī paſchalis fuit
figuā expreſſiua paſſionis xp̄i. Jō
ordinacōe diuina ꝯſtitutū ē ut oſſa
agni paſchalis nō frangerenᷓ. ut
figura a veritas corrñderent. qꝛ veri
agni oſſa nō ſunt fracta in cruce vt
predictū ē (Et iteꝝ alia ſcriptuā di
cit) de ei⁹ trāſſixiōe. zach. xij. (Vide
bunt in quē trāſfixerūt) Lrā ihero
nimi hꝫ. aſpicient ad me quē ꝯfixe
runt. ꝓpheta eīn loquiᷓ in pſona ꝓ
loquens in prima pſona: ſed euā⸗
geliſta refert illud ad xp̄m loqñs
in tercia pſona. a eadē ē ſentētia Il
la aūt trāſſixio ꝓpe fuit in lācee vul
neracōe. Sed hec videbiᷓ a iudeis in
iudicio futuro qꝛ cicatrices vulneꝝ
reſeruate ſūt in corpe xp̄i ꝛ̄ſurgēte
nō ſolū ad certificacōeꝫ ſue reſurre
ctiōis oñdendo illas cicat̄ces apl̄is
ſed etiā ad cōuincēdū iudeos in fu
turo iudicio de pctō ſue mortꝭ (P⁹
hec aūt). Hic agiᷓ ꝯñr de xp̄i ſepul
tura q̄ fuit glīoſa. ſm̄ qꝛ erat predi
ctuꝫ pſa. xi. Et erit ſepulchꝝ ei⁹ glī
oſum c̄ui⁹ precedens mors fuit ig
noīoſa. a hoc ē qđ dicīᷓ. (Poſt hec
aūt rogauit pilatū ioſeph) Erat eī
eī familiarꝭ cū eſſet nobilis decurio
ut dic⁊ mar. xv. a iō ſecuri⁹ eum ro
gauit (ab arimathia) oriund⁹ Ea
dē ē ciuitas q̄ primo Re. dicīᷓ rama
tha de q̄ fuit ſamuel (eo qꝛ diſcipu⸗
lus eſſꝫ ih̄u) .i. fideliter credēs ei⁹ do
ctrine (Occultus autē ꝓpᷓ metū iu
deoꝝ) Añ eīn paſſionē ex impfectō
ne timebat de ſinagoga expelli. qđ
erat ignoīoſū ſi ꝯfitere⁊ xp̄m. tñ p⁹
paſſionē feruētioꝛ fact⁹ exēplo xp̄i
aīatus manifeſtauit ſe volens xp̄ꝫ
hōrifice ſepelire. a iō ſeq̄tur (ut tol
leret corp⁹ ih̄u) ad ſepeliendū (a p
miſit pilatus). Tū ꝓpᷓ reuerēciā pe
tētis. tū ꝓpter innocentiā xp̄i paſſi
quā ipē cognouāt (Venit ḡ a tulit
corp⁹ ihēſu de cruce) Corpora enim

dānatoꝝ nō poterāt ſepeliri niſi cū
licētia pſidis. (Veit āt nicodemꝰ q̄
veneāt ad ihm̄ nocte) Vt ſ̄ dictū ē
ca. iij. (ferēs mixturā mirre ⁊ alo
es q̄ſi libras centū). Iſte ergo nico
demꝰ ante paſſionē xpi ſicut ioſeph
erat diſciplꝰ occultꝰ. ſꝫ pꝰ paſſionē
ex feruore ſe manifeſtauit ſicut ⁊ io
ſeph. Sciendū eſt ꝙ licet ex deuocōe
iſtam vnctōnē facerēt. videt tn̄ ꝙ ple
nā noticiā de xpi reſurrecōne nō hēret
qꝛ de eo erat ſcriptū pſ̄. xv. nō da
bis ſcm̄ tuū vi. corru. ꝓpter qđ nō indi
gebat vnctōne ꝯſeruante ꝯ putrefa
ctionē (Acceperūt ergo corpꝰ ihū et li
gauerūt in lintheis) .i. pannis lineis
inuoluerūt ꝓpter qđ ſtatutū ē ꝙ cor
palia ſup q̄ ꝯficitur corpꝰ xpi nō fiāt
de pāno ſerico. ſꝫ tm̄ lineo. vt hꝫ de
ꝯſe. di. ꝓ. ex ꝯſultu oīm (Erat āt in
loco vbi crucifixꝰ ē ortꝰ) .i. ꝓpe locū
crucifixiōis (⁊ in orto monumentū
nouū i q̄ nōdū q̄ſq̄ fuerāt poſitꝰ) hoc
ſcdm ē ꝓpter certitudinē dn̄ice reſur
rectōis. qꝛ ſi fuiſſꝫ ſepultꝰ in monu
mēto vbi iā alii fuiſſent ſepulti poſ
ſet reſurrectō dn̄ica a iudeis alteri i
putari (ibi ergo ꝓpt̄ paſceuē iudeoꝝ qꝛ
iuxta erat monumētū poſuerūt eū) hoc ē
dcm̄. qꝛ feria ſexta i q̄ licitū erāt opari ⁊
corpa ſepelii iā declinabat ad veſpaꝫ
et iō ſepelierunt ihm̄ in loco ꝓpinq̄
qꝛ nō poterāt lōge portare ꝓpter ſole
mitatē ſabbati de ꝓpinq̄ imminētē ⁊c.

Capitulum Viceſimum

(Vna ſabbati) Poſtq̄ euāge
liſta deſcripſit criſti crucifi
xionē ⁊ mortem. hic ꝯſeqn̄r de
ſcribit eiꝰ reſurrectōnē. Et diuidit
i. d. qꝛ pri° deſcribit maīfeſtacō hꝰ
reſurrectōis fcā mulieribꝫ deuotis. ſe
cūdo eiuſdē maīfeſtacō facta apſtis
ibi. Cū ergo ſero eſſꝫ. Circa primū ſciē
duꝫ ꝙ mulieres gradatī ꝑuenerūt
ad cognoſcendū hāc reſurrectionē
Et iō pmo euāgeliſta oñdit q̄liter
eā cognouerūt p ſepulchri euacua
tionē. ſecūdo p angelicā viſionem
ibi. Abierūt diſcipli. tercō p dn̄icā
appicōnē ibi Hec cū dixiſſꝫ Prima
i tres. qꝛ pri° deſcribit ſepulchri vi
ſio. ſcdm° rei denūciacō ibi. Cucur
rit ergo. tercō rei denūciate inqſicō ibi
Exijt er. In prima ergo pte dr ſic.
(Vna aūt ſabbati) .i. prima die pꝰ
ſabbatū. Sic eīm apud iudeos noiān
tur dies ebdomade. qꝛ ſabbatū ſic
noiatur abſolute ꝓpter reuerētiaꝫ illiꝰ
diei ⁊ ab illo denoiant alij dies. ita
ꝙ ſeqns imediate dr prima ſabba
ti. ⁊ alia ſecūda ſabbati: et ſic ꝯſeqn̄r.
⁊ ꝓpter hoc matheꝰ ⁊ marcꝰ vocāt do
minicā reſurrectōis primā diē ſab
bati. Johes aūt vnā ſabbati. qꝛ hoc
nomen vnū freqnter accipit ꝓ pri
mo. ſic pꝫ gen̄. j. factuꝫ eſt veſpe ⁊
mane dies vnꝰ .i. primꝰ. vn̄ et ꝯſeqn̄r
dicitur factū eſt veſpe ⁊ mane dies ſe
cundꝰ. ⁊ poſtea tercius. et ſic ꝯſeqn̄r.
(Maria magdalena venit cū adhuc
tenebre eēnt ad monumētū) .i. añ
q̄ eſſꝫ clara dies. dimiſit tm̄ diem
ſabbati trāſire. qꝛ nō erat licitū ali
q̄d opari illa die. Sciendū eſt ꝙ cum
ea fuerūt alie due mulieres ſcdm ꝙ di
cūt alij euāgeliſte. Sꝫ iohes iſtā ſo
lam exꝓmit. qꝛ erāt alijs feruentior
⁊ ꝑncipalior. (Et vidit lapidē ſub
latū a monumēto) Angelꝰ eīm dn̄i
ni eū amouerat. nō ad hoc ꝙ xp̄s de
ſepulchro ſurgeret qꝛ clauſo ſepul
chro ſurrexit ⁊ exijt. ſicut clauſo vte
ro virgis natus ē: hoc tn̄ fuit alt̄. q̄a
in reſurrectōe habuit corpꝰ glioſū:
cui nō rēſiſtit aliq̄d. ſꝫ exitꝰ de vtero
virgis fuit miāclōſus. Remouit igi
tur lapidē angelꝰ ſolū ad maīfeſtā
dum criſti reſurrectōnē iaꝫ ꝯpletā.
(Cucurrit) Hic deſcribitur rei viſe de
nūciacō cū dr. (Cucurrit ergo ad ſimo
nē petrū ⁊ aliū diſciplm̄ quē dilige
ihs) .ſ. iohem Iſti eīm p ceteris xp̄m
amabāt ⁊ inuicē ſe tenebāt ſicut fa
miliares. Alij āt ſicut diſpſi fugerāt.
ꝓpter qđ i plibꝫ locis legūtur iſti duo
apli ſimul ꝯbiati ut dcꝫ ē ſupiꝰ. xviij
ca. inſeqndo criſtū captū ⁊ act. iij.
ſimul aſcendēdo in templo. ⁊. viij.
ſimul miſſi ſūt ad ſamaritanos ut

darent eis ſpm̃ſanctũ(Et dixit eis
tulerunt dñm meũ de monumẽto·
ac̃)Timebant em̃ ne iudei corpus
xp̃i aſportaſſent: ut ei ignominiã
facerẽt(Exijt ꝰ petrus)Hic pom̃
rei nunciate inq̃ſitio cũ dr(Exijt ꝰ
petrus ꝛ ille aliꝰ diſcipulus ꝛ vene
runt ad monumentũ)ut viderẽt fa
ctũ·Modꝰ aũt veniendi oñditur cũ
dr(Currebãt duo ſil̃)ex deſiderio vi
dendi(ꝛ ille aliꝰ diſcipulus citiꝰ p̃
cucurrit petro ac̃)q2 erat iunior et
agilior(Et cũ ſe inclinaſſ)ad vidẽ
dũ oſtiũ illiꝰ edificij ĩtra qd corpꝰ
xp̃i erat ſepultũ·q2 ſepulchrũ erat
factũ ad modũ cuiuſdã domũcule
lapidee: intra quã erat ſepulchꝝ ꝑ
poſitũ·ꝛ iõ erat ibi qdã oſtiolũ p
qd erat ingreſſus ad illũ locũ·Sic
ei fiebãt ſepulchra iudeoꝝ antiq̃tꝰ
ꝛ maxie magnaꝝ pſonaꝝ:ut eorũ
filij poſſent ibi ſepeliri·ꝓpt̃ h̃ dicit̃
frequẽter·iij·ꝛ·iiij·Re·de regibꝫ iu
da·Sepultus ẽ in ſepulchꝰ dauid
ac̃(vidit linthea ĩa poſita)·i·bene
diſpoſita ꝛ plicata: ad oñdendũ q
corpꝰ nõ fuerat ſublatũ·q2 ſil̃ fuiſ
ſent linthea mina aſportata·ꝛ ma
xime q2 erãt fortit̃ adherẽtia corpi
ꝓpt̃ vnctionẽ·ꝛ iõ per h̃ appaẽbat
q ſic vere reſurrexerat(nõ tñ intro
iuit)ꝓpt̃ petri reuẽrentiã quẽ expecta
uit·q2 eãt ſenior ipſoꝝ ꝛ int̃ aplos
pricipalior(Venit ꝰ ac̃)pꝫ lrã vſqꝫ
ibi(Et ſudariũ qd fuerat ſup captꝰ
eius cũ lintheamĩibꝫ poſitũ)·ſ·cõ
fuſe ꝛ indiſtincte·(ſꝫ ſepatĩ inuolu
tũ)·i·bene plicatũ(in vnũ locũ)hoc
factũ ẽ ad oñdendũ reſurrcõem fa
ctã·Seq̃tur(ꝛ vidit ꝛ credidit)Hoc
exponit̃ dupl̃r·Vno mõ ſic(vidit)
·ſ·ea q̃ dicta ſũt a maria(ꝛ credidit)
eſſe veꝝ·ſ·q corpꝰ xp̃i eſſet ſublatũ
de monumẽto·ꝛ nõ cogitauerũt de
xp̃i reſurrcõe·ꝛ iõ ſubdit̃(Nondũ
ei ſciebãt ſcripturã·q2 oꝫ eũ a mor
tuis reſurgẽ)Alio mõ exponit̃ ſic·
(vidit)·ſ·lintheamĩa ꝛ ſudariũ ſic
diſpoſita ꝛ plicata ut dictũ ẽ(ꝛ cre
didit)reſurrcõem xp̃i iam factã·et
ſubdit̃ cauſa q̃re an̄ nõ credebãt cũ
dr(Nondũ ei ſciebãt ſcripturã ac̃)
ꝛ iõ non ex ſcp̃tura:ſꝫ ex ſignis vi
ſis credebãt reſurrectionẽ xp̃i iaꝫ fa
ctã(Abierunt ꝰ)Hic oñditur q̃lit̃
maria puenit ad angelicã viſionẽ
cũ dr(Abierunt ꝰ iteꝝ diſcipuli)·ſ·
petrus ꝛ iohẽs nõ audẽtes diu ma
nẽ iuxta ſepulchꝝ ꝓpter metũ iude
oꝝ(ad ſemetipſõs)·i·ad locũ vbi p̃
us latitabãt·ꝛ vnde ad ſepulchrũ
venerãt(Maria aũt ſtabat)ex fer
uore ꝛ ꝯſtãtia·ꝛ q2 nõ imminebat
ſibi tantũ periculũ ſic̃ aplis(ad mo
numentũ forı̃ plorãs)Licet em̃ in
traſſet clauſurã orti in q̃ eãt domũ
cula ſepulchri exciſa in rupe tñ illã
domunculã nõ intrauit·verũtñ q2
illa orti clauſurã tõ aliq̃n ſepulchꝝ
noĩatur·inde ẽ q maria aliq̃n dicit̃
intraſſe in monumentũ ut habetur
mar·vlti·ꝛ luc̃·ſil̃r an̄ foras ſtetiſ
ſe·ut hic(Dum ꝰ fleret)ꝓpter abſẽ
tiã corpis xp̃i(inclinauit ſe ꝛ pſpe
xit in monumentũ)Q2 ſcd̃m greg·
vis amoris intẽtionẽ multiplicat
inq̃ſitionis·ꝛ iõ nõ ſufficiebat ſibi
ſel̃ reſpexiſſe·pretẽa licet vidiſſ ab
eẽ corpꝰ xp̃i:tñ volebat adh̃ videre
ſi aliq̃d eiꝰ veſtigiũ poſſ pcipe(Et
vidit duos angelos)·ex feruore ei
deuocõis illã viſionẽ meruẽãt(in al
bis ſedentes)ad deſignãdũ dñice re
ſurrectõis gaudiũ·Apparicões em̃
angelice ſiũt ad inſtructõeꝫ hoim·
ꝛ ſolẽt apparẽ p illũ modũ q̃ ꝯpetit
rei de q̃ dñt inſtruẽ·Cãdor ãt veſtis
ſplendorẽ denũciat ſolẽnitatẽ·ꝛ idõ
in albis veſtibꝫ appuerũt ad denõn
dũ gaudiũ dñice reſurrcõis·(vnũ
ad caput·ꝛ aliũ ad pedes vbi poſi
tũ fueãt corpꝰ iħu)Tũ ꝓpt̃ reuẽntiã
loci ꝯſecti ex tactu corpis dñici·Tũ
ad ſolemniꝰ denũciãdũ reſurrcõꝫ ꝑ
q2 ſolẽniꝰ denũciat̃ p duos q̃ p vnũ
(Dicũt ei·mlr̃ q̃d ploras)q·d·Nõ
hẽs cãm flendi:ſꝫ magı̃ gaudẽdi ex
reſurrcõe xp̃i(Dixit eis ac̃)expoı̃ ſic̃
ẽ·(Hec cũ dixiſſet)Hic oñdit̃ dñi
ca appãitio ſcã marie cũ dr(Hec cũ

dixiſſz cõuerſa eſt retrorſũ et vidit
iheſũ ſtantẽ) Sed ſolet h̃ qri qua
re cõuertit ſe retrorſũ. qꝛ angelos
ſibi loquẽtes cognouit eẽ anglos
bonos vel saltez eſtiauit valentes
viros. et iõ vid̃r ꝙ magꝭ debet vte
re faciẽ ad ipõs. Dicẽdũ ꝙ illi ãge
li ſedebant ſup̃ ſepulchꝝ xp̃i ut di
ctũ eſt: a vidit illos aſſurgẽtes ꝑ
pter reuerẽtiã xp̃i apparẽtis ex ſe-
pulchꝝ. a idõ illa ꝯũtit ſe retrorſũ
ad vidẽdũ cui tantã reuerẽtiã facie
bãt (a nõ cog̃uit ꝙ ih̃us eſſz) Ipſa
ei nõdũ hẽbat fidẽ reſurrectõis cri-
ſtivtz ex p̃dc̃is. et iõ talꝭ apparuit ĩ
corpe qualꝭ erat apud deũ in men
te In ptãte ei hõinis habẽtꝭ corp9
glo̾ſũ eſt ſic apparere q8 ꝯgnoſca
tur vel nõ cognoſcatꝭ. qꝛ illud cor-
p9 ẽ oĩno ſb̃iectũ aĩe. a eodez modo
facta ẽ apparicõ duobz diſciplꝭs eũ
tibz in emaus vt hẽtur luc̃. vl. (Di
xit ei. Mulier q̃d ploras) nõ petit
q̃ſi ignorãs ſz ut ex ſua rñſiõe ꝯue
nienti9 eã ĩſtrueret (. Illa eſtians
qꝛ ortulan9 eſſz) Sciebat ei ꝙ mili-
tes de ſepulchro fugerãt. a iõ nemi
nẽ credebat aduenisse ñ illũ cui in-
cũbebat illa cura orti fuãdi ĩ quo
erat monumentũ (. Dic̃ ei dñe ſi tu
ſuſtuliſti eũ) nõ dic̃ ſi tu ſuſtuliſti
iheſũ crucifixũ loq̃ndo determinate ſz
eũ in gn̄ali q̃ mod9 ẽ feruentꝭ amã
tiũ eſtiaẽ ꝙ oẽs cogitẽt d̾ eo q8 ha
bẽt cordi (dicito m̃ vbi poſuiſti eũ
a ego eũ tollã) Ex v̓tute ei amoris
credebat ſe poſſe portare tantũ cor-
p9 etiã mortuũ: qꝛ feruentꝭ amanti
nihil vid̃r difficile. (Dic̃ ei ih̃s ma
ria) vocat eũ ꝓpo noĩe ut eã magis
intentã faciat. a talẽ ſe ei exibet ut
cog̃ſcatur (Conũſa illa) .ſ. oculꝭ mẽ
tis ſicꝭ a oculꝭ corpis. (Dic̃ ei rabo-
ni) Sic em̃ ꝯſueueãt eum appellare
añ paſſionẽ. qꝛ doctores apud iude
os vocãtur magiſtri (Dic̃ ei iheſus
noli me tãgere) Illa ei ex deuocõe
voluit ſtati oſculari pedes ei9. ſz ꝓ-
hibita ẽ ſm aug̃m. qꝛ erat indig̃ ꝑ
pter fidei defcm. iõ ſb̃dit (Nõdũ ei
aſcẽdi ad p̃rem meũ) .i. ĩ corde tuo
ñ credis me peruẽiſſe ad equalitatẽ
p̃ris Alr̃ expõ² ſm criſ. a ut meli9
vid̃r Ad cui9 intellcm ſcien̄ ꝙ ap
paruit marie in ꝯſili corpe ſm ap
parẽtiã q̃le hẽbat añ paſſionẽ a ñ
in illa claritate q̃ eſt ꝓpetas corpis
glo̾ſi. et iõ maria credebat ipm re
ſurrexiſſe ad vitã cõem cũ diſciplꝭs
ducẽdã ſicꝭ añ: a iõ volebat eũ fa-
miliaritꝭ tãgere ſicꝭ pri9. Hãc aũt
opionẽ dñs voluit ab ea remouere
d. (Noli me tãgere (q. d. ñ credas
me int̃ vos habitatuꝝ ſicꝭ pri9 a h̃
ẽ q8 ſb̃dit (Nõdũ aſcẽdi ad p̃rem
meũ) ẽ aſſignacõ cẽ q̃re apparebat
in ſili corpe ſic̃ a añ paſſionẽ a nõ
in claritate corpis glo̾ſi. q8 fuit ad
ꝓbandũ veritatẽ dñice reſurrectio
nis inq̃ntũ ſic apparuit diſciplꝭs p
dies. xl. ĩſtruẽs eos de reg̊ dei ante
ſuã aſcenſionẽ: ꝓpt q8 ſeq̃t (Vade
ad frẽs meos) id ẽ aplꝭos q̊s vocat
frẽs ꝓpter ſilitudinẽ nature huma
ne. a ſpẽalitatẽ amicicie ad ipſos.
(a dic eis aſcẽdo) .i. aſcẽdaz (ad pa
trẽ meũ) p naturã (a p̃rem veſtꝝ)
p adopcõis grãm (deũ meũ) inq̃n
tũ ſũ hõ: ſic ei loq̃batꝭ in ꝓpoſito vt
patet ex h̃ ꝙ imediate vocauerat
aplꝭos frẽs ꝓpter ſilitudinẽ nature
Et eodez mõ loq̃tur cũ dic̃. (Aſcẽdo
ad p̃rem meũ) qꝛ aſcẽdere ñ ꝯpetit
ei ſm d̾maz naturã q̃ ẽ altiſſima p
h̃ igitꝭ ꝙ xp̃s h̃ ſuã aſcẽſionem de-
nũciat aplꝭs p mariã. inſinuat ꝙ
eis añ aſcẽſionẽ illã apparebat ad
eoꝝ ĩſtructõez. ſic̃ exp̃ſſi9 dicũt alij
euãgeliſte (Venit maria ꝛc̃) patet
lrã ex dc̃is (Cũ eſſz ſero) Hic ꝯñter
oñditꝭ maĩfeſtacõ reſurrectõis xp̃i
diſciplꝭs facta. et p̃mo oĩbz cõiter.
ſecũdo aliq̃bz ſpecialr̃ ca. ſeq̃n. Pri
ma in. d. qꝛ p̃mo manifeſtatꝭ oĩb9
excepto thoma abſẽte. ſecundo tho
me cũ eis exñti ibi Et p9 dies octo
Prima in tres. qꝛ p̃mo deſcribitur
xp̃i apparicõ. ſcdõ apparicõis denũ
ciacõ ibi Thomas ãt. tercõ diſciplꝭ
audientꝭ obſtiacõ ibi Ille ãt dixit

Prima adhuc i. d. qꝛ primo deſcri
bit apparitionis actus. ſcdõ ei9 effe
ctus. ibi. Gauiſi ſunt. In prima ḡ
pte dicit̃ ſic (Cũ ſero eſſet) In die ei
apli erãt diſperſi ꝓpter metũ iudeo
rum: ſed in ſero ↄueniebãt ad locũ
vnũ. ⁊ idõ tali hora apparuit (Illa
die) .ſ. prima die reſurrectõis (vna
ſabbatoꝝ) .i. prima die p9 ſabbm.
ut predictũ eſt (et fores eẽnt clauſe
ꝓpter metũ iudeoꝝ) Hoc etiã ex di
uina ordinacõe factũ ẽ: ut ĩbus in
trãs ad diſcipulos ianuis clauſis
oñderet ſe hr̃e corpus gl̃ioſum (Et
dicit eis. pax vobis) ⁊ hoc cõtra du
plicẽ eoꝝ pturbationẽ. Erãt ei con
turbati de morte ipſi9 xp̃i. ⁊ de pſe
cucõe iudeoꝝ eis imminẽte. poterãt
eñ eos p ſuam pñtiã cuſtodire. et
de reſurrcõe certificare. vnde ſubdi
tur (Et cũ hec dixiſſet: oñdit eis ma
n9 ⁊ latus) ut p cicatrices remanẽ
tes oñderet i dempticitatẽ numeralẽ
corpis prius paſſi. Iſta eñ in cor
pore xp̃i remãſerunt nõ ad defectũ
ſed magſ ad gl̃am: ꝓpter victoriaꝫ
ex illis vulneribꝫ cõſecutã (Gauiſi
ſunt). Hic oñr po² h9 apparicõis ef
fect9 qui ẽ duplex. Prim9 ẽ diſcipu
loꝝ exultatio ↄ̃ duplicẽ triſticiã ip
ſoꝝ amotã .ſ. de morte xp̃i ⁊ iudeoꝝ
metu. ⁊ quantũ ad h̃ dicit (Gauiſi
ſunt ḡ diſ. vi. dño) Scd̃s ẽ eoꝝ in
ſtructio. ⁊ quãtũ ad h̃ ſubdit̃ (Di
xit ḡ iterꝝ eis pax vobis) qꝛ volebat
eos inſtruẽ de pace futura q̃ erat p
petua (Sicut miſit me pr̃) ad verita
tem fidei docendã in iudea (Et ego
mit. vos) .i. mittã ad hãc veritateꝫ
publicãdã p totũ mundũ Et qꝛ ex
ecutio h9 officij nõ põt ↄuenient̃ fie
ri ſine grã ſpũſſcĩ. idõ ſeq̃tur (Et cũ
hec dixiſſet: inſufflauit ⁊ dix. eis. ac
cipite ſpm̃ ſanctũ) P illã ſufflacõꝫ
oñdere voluit ſpm̃ ſanctũ a ſe p cede
re: ſic̃ p cedit a pr̃e (Quoꝝ remiſe.
pctã remit. eis) Lꝫ ei ſolus de9 pñ
cipalr̃ pctã dimittat: tñ miniſtri ec
cleſie p virtutẽ clauiũ ad h̃ miniſte
rialr̃ opant̃ (Et quoꝝ retinueritꝭ)

⁊ retinẽda iudicaueritis. (retenta
erũt) hoc tñ intelligendũ eſt qñ iu
diciũ ecc̃ie diuino iudicio ↄformat̃
(Thomas) Hic po² apparicõis xp̃i
denũciatio abſenti diſciplo cũ dici
tur (Thomas aũt q̃ dr̃ didim9) hoc
erat nomẽ ei9 ⁊ ſonat idẽ q᷑ gemi
nus. qꝛ forte erat de tribu beniamĩ
de coḡtiõe gemini. vel ſ̃m alios ſo
nat idẽ q̄ dubi9. qꝛ ꝓpt̃ dubiũ de re
ſurrcõe q᷑ thomas hũit. idõ ſic cog
noĩat9 fuit (vn9 de duodecĩ). non q̄
tunc eẽnt. xij. cũ iudas eẽt mortu9.
ſꝫ qꝛ erat vn9 de. xij. eleĉs in prin° a
xp̃o. vel qꝛ ↄnũatur b̃ mathias p9
ea elect9 in loco iude. Qꝛ iohẽs hoc
euangeliũ ſcp̃ſit p9 ei9 electionẽ. ut
pꝫ ex predcĩs in prin° h9 opis (non
erat cũ eis qñ venit ih̃s). Ipſe ei in
ter alios aplos videt̃ fuiſſe magſ ti
mid9: ut ſupradictũ eſt. xi. ca. ⁊ iõ
tardius ceterꝭ venit ad locũ vbi cõ
gregabant̃ diſcipuli. ⁊ iõ ꝓpter tar
ditatẽ ſuã priuatus ẽ illa viſione x̃.
Hoc autẽ factũ eſt diuina ordina
tione. ſ̃m q̄ dicit gregſ. vel pmiſſi
one. ut ex ſua abſentia ſeq̃ret̃ dubi
tatio. ⁊ vlteri9 in dubitacõe obſtia
tio. ⁊ p ↄſequẽs diligẽs inquiſitio
ad nr̃ãm ↄfirmacõem (Dixerunt ḡ
ei alij diſcipuli). qꝛ boni rumores cı̃
to denunciant² (vidim9 dñm) Sic eũ
añ paſſionẽ eũ appellauerãt ut di
ctũ ẽ ſupra. ca. xiij. Vos vocatꝭ me
mgr̃ ⁊ dñe ꝛc̃ (Ille aũt dixit eis. ni
ſi videro in manibꝫ eius fixuras cla
uoꝝ) ridiculoſe petit iſte thomas qꝛ
maius eſt videre repationẽ totius
corpis. Itꝭ fuit durus ad credẽduꝫ
qꝛ volebat certificari duplici ſenſu
.ſ. viſu ⁊ tactu. iõ ſequit̃ (Et mittã
digitũ meũ ꝛc̃) Iſti eñ ſũt ſenſus
qui min9 pñt decipi. qꝛ viſus inter
alios plures differẽtias reꝝ demon
ſtrat. ut h̃etur .i. metha. Tact9 autẽ
in hoĩe eſt certiſſim9. Alij autẽ ſen
ſus bene inueniunt̃ viuaciores in
alijs aĩalibus. ut habet̃. ij. de aĩa
(Et poſt dies octo) Hic ponit̃ ſecũ
da apparitio facta aplĩs in preſẽtia

thome. Et diuidit in duas: qꝛ pri-
mo deſcribit dcã apparitio. ſecũdo
ponit quedã breuis epilogacõ ibi
multa quidẽ. In prima pte dr ſic.
(Et poſt dies octo) Facto ei inter
uallo xp̃s apparebat diſcipꝉis. qꝛ
ñ ↄuerſabat ↄtinue cũ eis ut oñde
ret ſe reſurrexiſſe ad vitã immõꝛlẽ
ab hõimibꝫ huius vite ſepatã (Ste
tit iħus in medio) vt poſſꝫ ab hõibꝫ
videri (et dixit eis: pax vobis) ſicut
priꝰ exponat (Deinde dixit thome
infer digitũ tuum huc) q̃ſi rñdens
peticõni eius ſup̃ poſite. In h̾ etiã
ſuam deitatẽ declarat: in quãtũ ab
ſens corpalr̃ eius verba ſciebat (et
vide manꝰ meas) videt q̃d deberet
dicere tãge manꝰ meas. Dicẽdũ q̃
viſus ꝓpter ſui certitudinẽ accipi-
tur p oĩ ſenſu. imo etiã aliqñ acci-
pitur p intellcũ. ſic̃ dr aliciti vides
tu hoc .i. intelligis. et exo. xx. cũctꝰ
ꝑpꝉs videbat voces .i. audiebat ita
q̃ ibi accipit viſus p auditu. et eo
dẽ mõ h̾ accipit p tactu. vel alr̃ qꝛ
ſicut dictũ ẽ thomas volebat certi
ficai duplici ſẽſu. ſ. viſu in aſpectu
manuũ et tactu p lateris tactũ. idõ
ſequitur. (Et affer manũ tuã et no
li eẽ incredulꝰ ſꝫ fidel̃) hoc dixit iħs
qꝛ thomas dixerat diſcipꝉis nũciã
tibꝫ xp̃i reſurrectõnẽ ſe aliter ñ cre
dituꝝ eaꝫ (Rñdit thomas) nõ ſolũ
corde credẽdo ſed etiã ore ↄfitẽdo qꝛ
vtrũqꝫ requirit ad ſalutẽ ut freq̃n
ter dictũ eſt ſ̃ (dñs meus et deꝰ me
us) In hoc manifeſte ↄfitetur dei-
tatẽ in xp̃o cõtra perfidiã arriani.
Sup̃ ei bñ vocauerãt ip̃m iheſũ do
minũ. ſꝫ nõ vocabãt eũ deuꝫ exp̃ſſe
licꝫ dixerẽt aliqua v̾ba p que eius
deitas põt intelligi vt patuit ex ſu
pra dictꝭ. Sed thomas h̾ factꝰ pfe
ctioꝛ in cognicõne poſt xp̃i reſurre
ctionẽ manifeſtatã cõfeſſus ẽ ip̃m
deũ eſſe. (Dicit ei iħs qꝛ vidiſti me
thoma cre.) Contrariũ vidr p h̾ q̃d
dicit ad hebre. xi. fides eſt ſb̃a reꝝ
ſperandaꝝ argumentũ nõ apparẽ
tiũ. et ſic patꝫ q̃ fides ſaltẽ quantũ
ad actũ nõ põt eẽ de viſ. Vtꝝ aũt
poſſit eẽ de eis quantuꝫ ad habitũ
nõ eſt pñtis ſpeculationis. dicẽdũ
q̃ thomas aliud vidit et aliud cre
didit. qꝛ hũanitatẽ vidit et deitatẽ
q̃ in pñti videri nõ põt credidit (Be
ati q̃ nõ viderũt et cre) In hoc ↄmẽ
dat alioꝝ pmptitudinẽ ad creden
dũ. et ĩ h̾ ſtat ↄſolacõ noſtra q̃ nõ
vidimꝰ et tamẽ credimꝰ p doctrinã
xp̃i et apꝉoꝝ xp̃m videtiũ ad nos
deriuatã. Sed huic dcõ vidr ↄtrariũ
luc̃. x. Beati oculi q̃ vidẽt q̃ vos vi
detis. Dicẽdũ q̃ duplex eſt btĩtudo
Vna rei q̃ ↄſiſtit principalr̃ in aſpe
ctu et fruicõe deitatꝭ et ex ↄñti in vi
ſione humanitatꝭ xp̃i. vt dictũ eſt
ca. x. De hac btĩtudĩe intelligitur
verbũ luce. Alia eſt btĩtudo ſpei q̃
hẽtur in preſẽti. et iſta ↄſiſtit in me
rito future beatitudinis. et iõ beati
oꝛ eſt hoc modo qui plus meretur.
plus autẽ meretur qui credit nõ vi
dens q̃ videns predicto modo et ſic
intelligitur verbũ chriſti qui non
viderũt. hoc autẽ dictũ licet ſit veꝝ
tamen quantũ ad primã partem
non valet ad ꝓpoſitũ. qꝛ apꝉi qui-
bus xp̃us loquebat luc̃. x. ñ erãt
btĩ in re: ꝓpter q̃d dicendũ q̃ illud
luc̃. x. intelligitur de viſione xp̃i in
pñtia mõꝛti que fuit multũ deſiderã
ta a ſanctis patribus veteris teſta
menti ſicꝫ ptꝫ p litterã ſequentẽ lu
ce. x. (Multa quideꝫ) Hic ponitur
epilogꝰ reſpcũ predictoꝝ in quo
oſtenditur inſufficientia huiꝰ ſcri-
pture reſpcũ excellentie xp̃i in ope
et doctrina q̃ tãta eſt q̃ nõ poſſꝫ lit
teris ↄprehẽdi. et hoc ẽ q̃d dicitur.
(Multa quidẽ et alia ſigna fecͭ iħs
in cõſpectu diſcipuloꝝ ſuoꝝ que
nõ ſũt ſcripta in libꝛo h̾) hoc ſignã
ter dixit. ne aliquis forte crederet
ea eẽ vera q̃ ſcripta nõ ſunt ab alijs
euangeliſtis et a iohanne dimiſſa
Oſtenditur etiã in h̾ epilogo vtili
tas huiꝰ doctrine cũ ſb̃ditur. (Hec
aũt ſcripta ſunt ut credatꝭ) fide foꝛ
mata caritate (qꝛ iheſus eſt filius

dei).ſ. naturalis in potentia ſibi eq̄
lis. ⁊ p̱ ꝯſeqn̄s idē in deitate. qꝛ na
tura diuina ē indiuiſibilis. Sic em̄
fuit dictū a principio principał in
tentio iohānis eſt in hoc euāgelio
declarare diuinitatē xp̄i ⁊ eternam
eius gn̄ationē a patre (Et credētes
vitā habeatis).ſ. eternā. in qua clare
videbit q̄d nunc credit. (in nomie
eius) .i. p̱ fidē noīs xp̄i. qꝛ ſcḋm ꝙ di
cit actu. iiij. Neq; em̄ aliud nomē
eſt ſub celo datū hoībus in q̊ opoꝛ
teat nos ſaluos fieri.

Capitulum Viceſimū primū

POſtea autē manifeſtauit) Hic ponit tercia xp̄i appari
tio q̄ manifeſtata ē ſua re-
ſurrectio aliquib; diſcipulis ſpālit.
Et ſi ordinē iſtaꝝ triū appaitionū
ꝯſideremꝰ. In prima oñt xp̄us ſuā
deitatē ſpm̄ſanctū.ſ. inſufflando. in
ſcḋa vero humāe nature idēptitatē
cicatrices oñdendo In iſta tercia oñ
dit humane nature veritatē cū apo
ſtolis comedēdo. In hac autē appa
ricōe deſcribenda ſic p̄cedit iohēs.
qꝛ primo oñt q̄d ihs exhibuit plu
rib; diſcipulis Scḋo quid exhibuit
duob; ſpāliter predilectis.ſ. petro ⁊
iohāni. ibi. Cum ḡ prādiſſent Pri
ma in tres. qꝛ primo deſcribit xp̄i
apparitio. ſcḋo xp̄i appētis cogni
tio. ibi. Dixit ḡ diſcipulus ille. ter
cio predictoꝝ epilogatio. ibi. Hoc
iā tercio In prima igit p̱te dicitur
ſic (Poſtea manifeſtauit ſe iterum
ihs) .i. facto interuallo tēpis. qꝛ non
manebat cōtinue cū apl̄is Cuiꝰ cā
dicta eſt. ca. preće. (Ad mare tibei
adis). Ex quo p; ꝙ illa apparitio
fuit in galilea vbi ē illud mare ſicꝫ
ſupradictū eſt. ca. vi. Precedentes
apparicōes fuerūt in ih'lm. ex qui-
bus apl̄i iam ꝯfortati abierūt in ga
lileā vbi p̄miſerat ſe eis manifeſta
turū. ut habet math. vlti. (Manife
ſtauit autē ſic) .i. p̱ modū qui ſeq̄.
(Erāt autē ſimł ſimō petrus) Iſta
duo noīa ſimul cōiungit. qꝛ ſimon
fuit nomē eius primū. petrus autē
erāt nomē de nouo a xp̄o ſibi īpoſitū
ut ſupra declaratū ē ca. i. ſequit (et
alij ex diſcipulꝭ eius duo). iſtos nō
exprimit. qꝛ erāt minores Qꝛ autē
tot noīa ꝓpria hic exprimit h̄ ē ad
maiorē expreſſionē rei geſte (Dicit
eis ſimon petrꝰ. vado piſcari) Erāt
em̄ paupes. ⁊ ideo ad p̄curandū vi
te nc̄caria licite poterāt redirē ad ex
ercendū negociū q̄d ſine pc̄ō pote
rat exerceri. Matheꝰ aūt non redijt
ad tractandū negociū theolonij qꝛ
vix aut nunq̄ pōt ſine pc̄ō fieri. ꝓp
ter q̄d paulus artē ſcenofactoriam
didicit: ut cū nc̄citas occurreret vel
vtilitas ecc̄ie: de labore ſuo viueret.
ut h̄etur in actib; apl̄orum. xx. ca.
(Et exierūt ⁊ aſcenderūt in nauim)
alienā eis accōmodatā vel locatā.
ſeu alio mō licito adeptā. qꝛ a prīci
pio ſue vocationis nauē ⁊ rethia re
liq̄rat (Et illa nocte nihil prendide
runt) Hoc factū ē ut captō ſequēs
manifeſte miraculoſa apparēt (Ma
ne aūt facto ſtetit ihs in litore) nō
apparuit ſup aquā: ſ; in terra ſoli-
da: ad oñdendu; ꝙ ampliꝰ nō erat
cū eis in fluctib; vite corruptibilis
ſed magꝰ trāſierat ad ſtatū vite im
mortalis (Nō tn̄ cognouerūt diſci
puli qꝛ ihs eſt) Sicut em̄ ſupradi-
ctum ē corpus glioſu; eſt totaliter
in p̱tāte anime. ⁊ ideō ſcḋm ꝯceptum
aīe pōt viſum diuiſimode immutarē
⁊ p̱ ꝯn̄s cognoſci vel non cognoſci.
(Dixit ergo eis ihs. pueri: nūquid
pulmentariū habetis) .i. aliq̄d q̄d
poſſet decoqui ⁊ comedi (Rn̄derunt
ei. non). Credebant em̄ eū aliquem
mercatorē qui vellet piſces emere.
(Dixit eis. mittite ī dextrā nauigij
rethe ⁊ inuenietꝭ) predicit certitudi
naliter effectū futuꝝ: ut ad cōſequē
tia habeant animū magꝰ attentū.
(Miſerunt ḡ. ⁊ iam non valebant
iſtud trahē pre multitudie piſciū)
Ex quo p; ꝙ piſces illi fuerūt mirá
culoſe adducti vel v̉tute diua de no
uo formati. qꝛ tōt nocte ibi q̄ſierūt

ēt nl inuenerant (Dixit ergo)· Hic
ꝯſequēter poītur xp̄i apparētis co-
gnicō· Circa quod ſciendū ꝙ puri-
tas mentis ⁊ corpis maxie diſpoīt
hoīē ad cognicōnē diuinoꝝ· et idō
iohēs q̄ ceteris purior erat tāq̄ vir
go citi9 alijs cog̊uit xp̄m· tū ex cōſi
deracōne miraculi facti· tū ꝙ xp̄us
primo ei oñdit ſpeāē cognoſcibilē
ꝓpter ſuā puritatē· ⁊ hoc ē quod di
citur· (Dixit g̊ diſcipl̄s ille quē dili
gebat ih̄s)· i· iohēs (petro) Erat ei
ſibi familiais vt dictū eſt ca· prece
denti· ⁊ iō primū aperuit ei ꝯceptū
aīmi (dn̄s eſt) ſic em̄ vocabāt chri
ſtū ante paſſionē vt ſup̄ dictū eſt·
(Simō petr9 cū audiſſ ꝙ domin9 ē
tunica ſuccīxit ſe) ut cū maiori re-
uerētia accederet ad criſtū (Era t ei
nud9· i· paꝝ veſtitus: ut eſſ expedi
tior ad piſcacōis opus (Et miſit ſe
in maē) vt citi9 vēīret ad chriſtū ex
deuocōne· Hic dicit beda ꝙ tūc n̄ ve
nit ad xp̄m ſup̄ aquā ambulādo ſi
cut fecerāt pri9: ſꝫ magꝭ pedi tādo vel
natādo· Sꝫ racōnabili9 videꝭ cōtra
riū· Nō em̄ videꝭ ꝙ natādo venerit
ꝙ tūc tunica ſuccīxit ſe ut ad criſtū
veniret: qꝺ nō feciſſ ſi natādo venīē
vellet· nec etiā peditādo ꝑ ꝓfundū
aque· Quia diſtabat a terra qua
ſi cubitꝭ ducētis· vn̄ nō videꝭ ꝙ in
tāto ſpacō aqua maris ita eſſ ꝑua
ꝙ hō poſſ ibi peditare: ⁊ maxie ꝙ a
qua illa erat tāta ꝙ in ea nauis po
terat currere in q̄ erāt ſeptē hoīes
ad min9· ꝙ tot ſunt hic numerati
⁊ cētū ⁊· liij· piſces magni ⁊ retia
⁊ alia nauis inſtrumēta: ꝓpter qꝺ
magis videtur ꝙ petr9 dn̄i memor
queꝫ feruenter diligebat: ⁊ p̄ſtine
ambulacōnis ſup aq̄s qn̄ ad xp̄m
venerat ꝙ ſile hic fecerit· Alij autē
diſcipli nauigio venert· ꝙ nō erant
ita feruidi ſicut petr9 (Nō ei longe
erāt a terra ⁊c̄) In hoc aſſignatur
racō q̄re cito venerūt poſt petrū ſm̄
expoſicōnē bede aſſignaꝭ racō qua
re petr9 miſit ſe in maē: ꝙ ꝓpꝭ ꝑuā
diſtantiā ſine naui poterat venire·

Alia tn̄ expoſicō ꝓbabilior eſt: ut
ptꝫ ex p̄dictꝭ (Vt g̊ aſcenderūt ſup
terrā viderūt prunas poſitas ⁊ piſcē
ſup̄ poſitū) illis prunis (et panē) n̄
ſup̄ prunas poſitū: ſꝫ ibi paratuꝫ ꝑ
refectōne coꝝ· Iſta em̄ diuina v̄tu
te fuerūt de nouo formata ad maio-
rē diſciploꝝ ꝯfirmacōnē ī fide reſur
rectōnis xp̄i (Dixit eis ih̄us afferte
de piſcibꝫ q̊s predidiſtis nūc) fami
liarꝭ eis loq̊tur tāq̄ diſcipl̄s ad cō-
firmandū veritatē ſue reſurrectōis
(Aſcendit ſimon petrus ⁊ traxit re
the in terrā plenuꝫ magnis piſcib9
centū· liij·) nūeꝝ ⁊ magnitudinem
exp̄mit ad declaracōnē miraculi ex
tanta capcōne· et iteꝝ ex rethis īte
gritate cū ſb̄ditur (Et cū tāti eſſent
nō eſt ſciſſū rethe Dicit eis ih̄us ve-
nite prādete) Inuitat eos dulciter
ad comedendū ſecū· ꝙ cū eis tūc co-
medit ad declaracōnē ſue reſurrectō
nis licꝫ n̄ exp̄maꝭ h̄· (Et nemo au
debat diſcūbentiū interrogare eum
tu qs es) nō ꝓpter formidinē ſꝫ ꝓpꝭ
cognicōis certitudinē quā hēbant
de ipō ꝓpter qꝺ ſb̄diꝭ· Scientes quia
dn̄s ē) ⁊ iō fruſtra feciſſent de h̄ qō
nem (⁊ venit ih̄us et accepit paneꝫ
⁊ dabat eis: ⁊ piſcē ſilꝭ)· i· eo modo
diuidebat eis ⁊ diſtribuebat: ſicut
an̄ paſſionē ad declarandū ſuam re
ſurrectōem· Dicūt em̄ aliq̄ doctores
⁊ ſatꝭ ꝓbabilꝭ ꝙ ſic diuidebat ciba
ria ſola manu ſicꝭ ali9 cū cultello· ⁊
in h̄ cog̊uerūt eū cū alijs ſignis· ſicꝭ
et diſcipli eū in fractōne panis cog̊
uerūt· luc̄ vl· (Hoc iam tercō) Hic
ponꝭ hui9 apparicōnis epilogacō
cū dr̄ (Hoc iam tercō manifeſtat9
eſt ih̄s) videꝭ ꝙ dēt dici quarta: ꝙ
iam alias tres apparicōes deſcripſe
rat vt ptꝫ ex p̄dictis· Dicēdū ꝙ litte
ra ſequens h̄ ſoluit cū dr̄ (diſci· ſu)
⁊ ſic patꝫ ꝙ tm̄ enūerat h̄ apparicō
nes factas apl̄is· Prima aūt appa
ricō quam deſcripſit fuit ſoli marie
magdalene iō non enumeraꝭ hic·
pōt etiā aliter dici ꝙ li tercō referꝭ
ad diem apparicōis· due autē p̄me

facte ſunt in vna die. alia facta ē in
die octaua. iſta autē facta ē poſtea
(Cum ḡ prandiſſent). Hic dñr de-
ſcribit euāgl'a quid xp̄s exhibuit
duobꝫ diſcipulis predilectꝭ. Et pri
mo q̊d exhibuit petͦ. ſcdō quid ex
hibuit iohāni. ibi. Et cū hec dixiſꝫ
Prima in duas. qꝛ primo ꝯmittiꝭ
petro ſup ecclīam vniu̾ſale reginis
officiū. ſcdō ei predicı̄ᷓ ſuū martiriū
ibi. Amē amen di. ti. Circa primuꝫ
ſciendū qꝙ xp̄s ꝯmittendo petro pa
ſtorale officiū ipſū ter examinauit
de dilcōe. qꝛ paſtores ecclie debēt de-
um pre ceteris hominibꝫ diligere.
Ter etiā ꝯmittit ei officiū paſcendi
qꝛ paſtor eccleſie debꝫ ſubditos pa
ſcere triplici pabulo ſcꝫ veritatꝭ v̾bo
vite exēplo. t pali ſubſidio. a hoc ē
q̊d dicı̄ᷓ (Cum ḡ prādiſſent) refecti
beneficio omnibꝫ ꝯmuniꝭ exhibito
(Dixit ſimoni petro ihs) volens ei
beneficiū ſpeciale ꝯferre (Simon io
hānis) .i. filiꝰ iohannis (diligꝭ me
plus hijs) quaſi exp̄ſſe dicat. Ille
q̄ eligiꝭ ad officiū prelacōnis debet
deū diligere pre ceterꝭ. qꝛ ſcd̄m q̊d
dicit beatus gregꝭ. Tantū dꝫ excede
re actionē ꝓplꝭ vita preſulis: quātū
diſtat a grege vita paſtoris. a ideo
videꝭ qꝙ ille q̄ aliquē eligit ad tale
officiū: teneꝭ ſemp eligere meliorē
non tñ intelligiꝭ melior litteratior
vel aſtutior: ſed ille q̄ oībus ꝯditio
nibꝫ penſatꝭ melior ē ad tale offici
um. ad honorē dei vel ecclie vtilitateꝫ
ꝭm iudiciū eligētis. Aliter aūt eli
gens vel ꝓmouēs nō attēdit ad ho
norē dei a vtilitatē ecclie. a ſic nō vi
deꝭ iudiciū diuinū euadere Qꝫ autē
ꝭm decretalem extra de electōe cum
nobis olim. a. ca. cū dilecti. ſufficit
eligere ſufficientē: h̄ eſt ꝭm iudici
um humanū p q̊d talis nō ē puni
endꝰ: tñ ꝭm veritatē aliq̄ mala per
mittunꝭ humano iudicio incorrcā
ꝓpter maiora mala vitāda que tñ
diuino iudicio ſunt corrigēda. ꝭm
qꝙ dicit augꝭ .i. li. de libero arbitrio
(Dicit ei etiā dñe tu ſcis qꝛ amo te)

Nō dicit plus qꝙ alij: ſed abſolute
rñdet. qꝛ exptus ꝓp̄e fragilitatis in
xp̄i negacōe: nō fuit auſus vltra ſe
efferre in xp̄i dilectiōe: ſed quātita
tem ſue dilectionis poſuit in iudiͦ
xp̄i qui ſecreta cordiū intueꝭ. Seq̄ᷓ
(Contriſtatus ē petrꝰ qꝛ dixit ei ter
cio amas me) nō fuit indignatꝰ ꝓp
ter verba xp̄i replicātis totiēs peti
cōem de dilcōe: quaſi indignaretur
petrus de h̄ qꝙ nō acq̄eſcebat ſibi p̄
mo verbo: ſed fuit turbatꝰ eo qꝙ ſcie
bat eū ſcire etiā omīa futura. ꝓpter
q̊d innuit ex tali replicacōe ne xp̄s
vellet ſibi predicē aliquē caſū ſuuꝫ
futurꝝ. ſicut ſupra. ca. xiij. aſſerente
petro. aīam meā ꝓ te pono: ſtatim
predixit ei ſuam negacōem futurā.
a idō merito timuit petrus. ꝓpꭋ q̊d
(dixit ei Dñe tu omīa ſcis tu ſcis qꝛ
amo te) q. d. Tu ſcis oīa p̄ntia a fu
tura a idō tu ſcis qꝙ nūc te diligo. ſꝫ
quid ſit mihi futurum neſcio: ſꝫ tu
ſcis (Dicit ei. paſce oues meas) Añ
bis dixerat. paſce agnos meos. qꝛ
in fidelibꝫ tres ſunt gradꝰ. ſ. incipi
entiū. ꝓficientiū a pfectorū. Illi q̄
ſunt in duobꝫ primis gradibꝫ dicū
tur agni. a illi q̄ ſunt in t̾cio oues
noīantur ⁊c̄ (Amen amē di. tibi).
Hic predicı̄ᷓ petro ſuū martiriū. qꝛ
prelati ecclie debent tantā caritateꝫ
hr̄e: ut pati ſint ſe morti exponere
ꝓ grege. q̊d hic exprimit xp̄us lo
quens petro parabolice (Amē amen
di. ti. cū eēs iunior cingebas te) .i.
ab aliquibꝫ ſupfluis te reſtringe-
bas. tñ hoc eāt ꝓ voluntate tua ab
alio nō ꝯpulſus. idō ſubdı̄ᷓ (Et am
bulabas vbi volebas. Cū aūt ſenu
eris) .i. imminēte morte. (extēdes
manꝰ tuas) P hoc deſignaᷓ ꝓmpti
tudo petri ad martiriū tolerādum
(a alꭋ te cinget) Fuit em̄ poſitus ī
cruce cū cordis ligatus a nō clauis
affixus: ut longior eſſꝫ ipſiꝰ cruciã-
tus. a hoc vocaꭋ hic cinctuá (Et du
cet te quo tu nō vis) Eſt em̄ in hoī
ne duplex appetitus. ſ. ſēſitiuꝰ a in
tellectiuus. a vterqꝫ aliqñ noīatur

volūtas large loquēdo q ſolus ap
petitus intellectiu9 ꝓpe dicit̄ volun
tas. lic; āt appetit9 itellectiu9 in pe
tro eēt ꝓmpt9 ad mātiriū. tñ appe
tit9 ſēſitiu9 refugiebat. q mors eſt
vltimū terribiliū. ⁊ eodē mō fuit in
xpō ſic dc̄; ē ſup. xij. ca. ⁊ iō dic̄ (Et
ducet te quo tu nō vis) ire ſc; ſcđm
appetitū ſenſitiuū (Hoc aūt dixit) h̄
ſūt verba euangeliſte exponētis v̄
ba xp̄i de martirio petri. Scripſit eī
hoc euangeliū poſt petri martiriū.
q̊d p; ex h̄ q euangeliū ſcripſit p9
reditū ſuū de inſula pathmos poſt
mortē domiciani impatoris vt di
ctū eſt ſ. in prologo hui9 euāgelij.
Petr9 autē paſſus ē ſb nerone im=
peratore qui diu añ domicianū im
perauit (ſignificās q̄ morte eēt cla
rificatur9 deum) Martiriū eīm petri
ordinatū fuit ad dei glām (Et cū h̄
audiſſet) Hic oñditur q̊d xp̄us cōtu
lit iohāni Et diuidit̄ in duas. q p̊
mo ponit̄ cōmēdacō diſcipli. ſecūdo
ſui euāgelij ibi. Hic ē diſci. Prima
in duas. q p̊mo po² ꝯmēdacōis oc
caſio. ſecundo ipa ꝯmēdatio. ibi. di
xit ei ih̄us. Circa p̊mū ſciendū q
occaſio illi9 fuit verbū petri q̄rentꝭ
de iohāne q̊d exp̊mit cū dr (Et cum
h̄ dixiſſet) ſc; ih̄s petro imponēs pa=
ſtorale officiū ⁊ ſue paſſionis exēm
(dixit ei ſeq̄re) Sicut eīm in veteri te
ſtamento ꝓphe ſignificabāt aliq̄ v̄
bis. aliqua factꝭ vt ſup̄ dc̄m ē pri°
ca. Silr̄ xp̄us poſtq̄ verbo ipoſueāt
petro paſtorale officiū et ei predixe
rat ſuū martiriū. icepit ire. ⁊ tūc di
xit petro (Seq̄re me) .ſ. gerēdo vices
meas in duob; p̄dictis. ⁊ p illā ſe=
quelā corpalem ſignificabat idem
q̊d p̄us petro p v̊ba exp̄ſſerat (Cō
uerſus petrus vidit illū diſci. quē;
diligebat ih̄eſus ſequētē) q cepat
ire poſt xp̄m ſicut ⁊ petrus (Qui ⁊
recubuit i cena ſupra pect9 ei9 ⁊c̄)
per hoc autē patet q iſte fuit iohā
nes qui ſcripſit iſta ñ ad ſui iactā=
tiam. ſed ad oſtendendū petri excel
lentiam cui xp̄us ꝯmendauit eccle
ſiam magis q̄ iohanni. q̄uis eſſet
ita familiaris ſibi (Hūc ergo cum
vidiſſ. petr9 dixit ih̄eſu. Dñe hic aūt
quid) diligebat eīm petrus ip̄m io
hannē ſpeciali dilectōe ut ſup̄ dc̄m
eſt ca. p̄cedenti. ⁊ ideo volebat eum
hr̄e ſociū in prelacōis officō et mar
tirio. iō dic̄ (Dñe hic aūt q̊d) .q. d.
bonū eēt ut iſte adiūgeretur mihi
ſoci9 (Dixit ei ih̄eſus) Poſita occaſi
one ex verbis petri. ꝯñr ponitur be
neficiū collatu; iohanni cū dr. (Sic
eum volo manere) Occaſione hui9
verbi dixerūt aliq̄ q iohānes ñ eſt
mortu9 ſed cū enoch ⁊ helia trāſla
tus ad paradiſū. Alij autē dicūt q
in ſepulchro ſuo iacet dormiens. ex
hoc accipientes ſignū q̊d in ſepul=
chro ei9 videt̄ quedā ſcataricō mā
ne p modu; ebullicōis ſurgere. et
dicūt hic q hoc cauſat̄ ex anhelitu
eius. verūtamen q ſtatutū eſt om=
nib; ſemel mori vt dicit̄ ad hebre.
ix. Ideo dicūt ip̄m cir̄ fine; mūdi p
xp̄o paſſuꝝ ꝓpter h̄ ſequit̄ (donec ve
nia;) .ſ. in fine mūdi ad iudiciū. Sz
iſtā improbat ang9 p hoc q̊d illud
q̊d hic dicit̄ a ſaluatorē de iohanne
ponit̄ tāq̄ priuilegiū ſeu beneficiū
ſpeciale iohāni conceſſū. Scđm ve=
ro dicta eoꝝ hoc nō eēt verum. imo
eēt magis iohāni detrimentū. ſi tā
diu a diuina fruicōne retardaretur
alijs aplis in glā exiſtētib9: ꝓpter
quod dicēdū q xp̄us rñdet ad ver=
ba petri petentis eum hr̄e ſociu; in
p̄lacōne ⁊ martirio dicēs (Sic eū vo
lo ⁊c̄) .q. d. nolo eu; mori p marti
rium nec in h̄ me ſequi. nec etiā volo
eū ſequi quātū ad p̄lacōnis officiū
in regimine vniūſalis ecc̄ie tecū. ſed
magis volo eu; occupari in quiete cō
tēplacōnis (donec veniā) nō ad iu=
diciū in fine ſed ad vocandū eū ad
glām celeſtē de ſtatu hui9 mundi.
Habet̄ eīm in legenda ſancti iohis
q xp̄s apparuit ei circa fine; vite ſue
vocās eū ad glā;. (Quid ad te) q
ad petꝝ ñ ptinebat ſcire q̊d de9 or=
dinabat de iohāne i futuꝝ ſic̄ dc̄m

eſt aplis actu·i·Non ē veſtꝝ noſſe
tpa vel momenta q̄ pr̄ poſuit in ſua
ptāte ⁊c̄·Sed tm̄ ptinebat ad ipſū
verbo xp̄i prompte humilit̄ obedi
re·Jdeo ſubdit̄·(tu me ſeq̄re·Exijt
g̊ ſermo iſte inter frēs)·ſ·aplos q̄
erant vniti caritate fratna(q̄ diſci
pulus ille nō mori²)Hunc ei intel
lectū ꝯceperunt ex v̊bis xp̄i:ſed ſta
tim excludit̄ iſte intellect⁹ cū dicit̄
(⁊ non dixit ih̄s q̄ nō moritur) q̄
ſm veritatē mortu⁹ fuit ut ſupradi
ctū eſt in ꝓlogo h⁹ euangelij(Sed
ſic eū volo manere)hoc ē non p mr̄
tiriū me ſeq̄·Tn̄ q̄ in eo fuerat ꝓm
ptitudo animi ad tolerandū marti
riū qn̄ fuit ꝓiect⁹ in feruentē olei do
liū·ideo illud ꝓ martirio ab ecc̄a co
lit̄·q̄ ſcd̄m q̄ dicit beatus aug̃·li
bro de nuptijs ⁊ ꝯcupiſcētia·non ē
impar meritū paciē in ioh̄e q̄ paſ
ſus non ē·⁊ in petro q̄ paſſionē ſu
ſtinuit(donec veniā)aſſumens ani
mā eius a corpe·abſq; tn̄ anguſti
a ⁊ dolorē·ut dictū fuit ſup̄ in ꝓlogo
h⁹ euangelij(Hic eſt diſci)Poſita
cōmendacōe diſcipuli·hic ponit̄ cō
mendatio ſui euāgelij·Et diuidit̄
in·ij·q̄ primo ponit̄ euāgelij ꝯmē
datio·ſcd̄o tollit̄ erroris occaſio ibi
Sunt ⁊ alia multa Jn prima g̊ pte
dicit̄ ſic(Hic ē diſcipulus ille)·ſ·io
h̄es de quo ſaluator immediate an̄
locutus ē(Qui teſtimoniū ꝑhibꝫ
de hijs)·ſ·(q̄ vidit ⁊ audiuit)ꝓpter
q̄d eius teſtimoniū ē efficax·prop
ter q̄d i prīo ſue prime epiſtole di
cit·q̄d audiuim⁹ ⁊ vidim⁹ ocul̄ no
ſtris q̄d ꝑſpexim⁹ ⁊ man⁹ nr̄e ꝯtre
ctauerūt de verbo vite·⁊ vita maiſe
ſtata ⁊ vidim⁹ ⁊ teſtamur(Et ſcri
pſit hec) Mod⁹ em̄ erat antiquorū
q̄ illi ſcriberēt hiſtoriā q̄ vidiſſent
Propt̄ q̄d dicit̄ hiſtoria ab hiſtorī
q̄d ē videre·⁊ idō ioh̄es q̄ audiuit v̊
ba xp̄i·⁊ facta ei⁹ vidit ꝯuenientiſſi
me potuit ſcribē(Sunt aūt ⁊ alia)
Hic tollit̄ erroris occaſio·q̄ poſſet
forte aliq̄s credere q̄ nihil aliud eēt
verꝫ de xp̄o nō q̄d ē ſcriptū in h̄ euā
gelio ⁊ alijs de ipſo·⁊ h̄ tollit̄ cū di
cit̄·(Sunt autē ⁊ alia multa q̄ fecit
ih̄s q̄ ſcripta nō ſunt)·Cui⁹ cā ſub
dit̄ cum dr̄(Que ſi ſcribant̄ per ſin
gula)quantū ad facta pticularia·
⁊ ꝯditiones ⁊ circūſtantias eorꝫ ⁊ v̊
tutē·(nec ipſū arbitror mundū)·i·
hoīes h⁹ mundi(cape eos q̄ ſcriben
di ſunt libros)Facta em̄ ⁊ v̊ba xp̄i
nō ſunt hoīs tm̄:ſed dei·q̄ illa hu
manitas erat organū diuinitatis ⁊
idō nō pn̄t ad plenū ab hoībus ex
plicari aut etiā cōprehendi·q̄d ptꝫ
ex h̄ q̄ a principio ecc̄ie ceperūt ſan
cti ⁊ doctores libros ſcribere ad ex
planacōem verborꝫ ⁊ factorū xp̄i·⁊
adhuc ad plenū nō ſunt elucidata
immo ſi mund⁹ duraēt p mille mi
lia annorꝫ ⁊ ſcriberent̄ libri:nō elu
cidarent̄ ad plenū·q̄ ſicut dictū ē
facta ſunt ⁊ dicta dei·q̄ ſunt incom
prehēſibilia nobis ꝓpter eorū excel
lentiā reſpectu intellect⁹ nr̄i·⁊ ideo
dēmus ſubiugaē ⁊ captiuare in ob
ſequiū xp̄i intellcūs nrōs:ut ei aſ
ſentientes per fidē q̄ ē in enigmate
tandē veniam⁹ ad ꝯtēplandū facie
ad faciē:preſtante dn̄o noſtro ih̄u
xp̄o·Qui cū p̄re ⁊ ſpū ſancto viuit
⁊ regnat in ſcl̄a ſeculorꝫ·Amen·

¶ Poſtilla nicolai de lira ſup iohā
nem finit·

¶ Jncipiūt addicōes ſup eodem
¶ Johannis in·cap·i·vbi dicit̄ in
poſtilla·Et h̄ ptꝫ in areſtotule qui
int̄ alios ph̄os videtur verius ſcrip
ſiſſe ⁊c̄·

¶ Additio·

Licet areſtotules nō de
monſtrauit mundi no
uitatē nō tn̄ ꝯcluſit ꝯtri
um:ſed ſm mentē ei⁹ h̄
tanq̄ ꝓbleuma neutrꝫ
relinq̄t·ut ptꝫ p rōnes ei⁹ in de celo
⁊ mundo intuenti·Jn quo nō vide
tur a veritate deuiaſſe·Nam cū phi
loſophica inueſtigatio ſolūꝫ rōni
naturali innitit̄ ſm quā mūdū in
cepiſſe non ē ſcibile nec demrābile:
put·ſ·ſanct⁹ thōas plene tradit in

ꝑma pte. q. xlvi. Jdcirco ñ demõ ſ
ſtrãdo mũdi nouitatez nõ deuiat a
racõe Silr cir̃ ĩtelligẽtias ſepatas
conatus ẽ adinueniẽ numeꝝ corre
ſpondentez nũero celeſtiũ motuũ.
per hoc nõ excludẽs quin pluẽs poſ
ſĩt eẽ ſbſtãtie intellectuales ſepa
te orbes nõ mouẽtes ut ptz ꝓceſſũ
ſuũ in hac materia bñ aduertenti
Silr circa felicitatẽ nõ videt̃ a veri
tatẽ deuiaſſe. Nã in ꝑmo ⁊ vl. eth.
vbi de felicitate tractat non loq̃tur
niſi de felicitate politica ſeu de feli
citate ſpeculatiũa q̃ ĩ hac vita ꝑ na
turã hꝛi põt. nõ aũt de felicitate ſu
pnaturali de q̃bꝫ apl's ꝑ. ad cor. ij
ca. ⁊ etiã yſa. lxiiij. Q̃ð ocul9 non
vidit ⁊c. Talis eĩ felicitas ſpecula
tionem naturalem tranſcendit.

¶ Jn eodẽ capitulo primo vbi dꝛ ĩ
poſtilla. Plenũ eĩ oppoĩ² vacuo.

¶ Additio.

HEc diſtinctõ poſtillatoꝛis de
pleno ⁊ vacuo nõ bñ vide-
tur ꝯſonare racõni. nec ꝓpo
ſito adaptari: primũ ptz. Nã licet
vacuũ opponi p²leno nõ tñ tot mo
dis vacuũ dꝛ ſicꝫ plenũ. Nã vacu
um opponitur pleno ꝑ modũ ꝑua
cõnis Priuacõ autẽ ſicꝫ cecitas nõ
dicitur tot modis ſicꝫ viſus. Secun
dũ ptz. Nã ſꝫm illã diſtinctõnẽ nõ
eſꝫ diſtinguendũ inter plenitudi-
nẽ gr̃e vni9 ſancti ⁊ aliã. de q̃libet
enĩ ſanctoꝝ veꝝ eſt dicẽ ꝙ nõ pati
tur virtutꝫ defectũ cũ oẽs virtutes
ſint ꝯnexe. Nec dicẽdũ videtur ꝙ ĩ
ſanctis ſit vacuitas gr̃e. eo ꝙ eorũ
grã nõ redũdat ad corp9 ſic ut ſuꝑ
naturaꝫ ꝯcipiat. Sed ad declaracõ
nẽ hui9 attendendũ eſt ꝙ licꝫ in ſa
cra ſcriptura multꝫ ⁊ diuerſis attri
buatur plenitudo gr̃e ſeu ſpũs. nõ
tñ vniformiter ſeu eq̃lr in ſinglis
ĩtelligẽda eſt hmõi plenitudo. ſed
in quolibet eoꝝ exꝑmitur vel ſaltẽ
innuitur illud reſpcũ cui9 talꝫ pleni
tudo gr̃e attribuatur Verbi grã cũ
legitur de beſalhel. Exo. xxxi. cap.
Repleui euz ſpiritu domini ⁊c. ibi
dem ſubiũgitũr. Jn omni ope ad
excogitãdũ. Jn quo declaratur ꝙ
talꝫ plenitudo refertur ad oĩa arti-
ficialia pfecte diſponẽda ſeu exer-
cẽda. Cuz aũt legitur de ſtephano
actu. vi. plen9 gr̃a et fortitudine.
ibidẽ declaratur ad q̃d referẽda eſt
hec plenitudo. ſ. ad facienda ſigna
⁊ ꝓdigia ⁊ ad fortitudinẽ marti-
rij exercendã. Silr cũ dꝛ de btã vir
gine. plena grã. luc. ij. Referẽda
eſt illa plenitudo ſeu extẽdenda ad
tantã plenitudinẽ vt decet genitri
ci filij dei. Decebat enĩ fecũdaz eſſe
gratijs q̃ actorẽ gratie nõ ſolũ in
mente ſed in vẽtre amplectebat̃.
Vnde in glo. ſuꝑ illud verbũ gra-
tia plena. q. d. quedaz arra ⁊ dos
ſponſi oñditur ꝙ fecunda ſit gra-
tijs. Cũ autẽ de apl'is dicit̃. Reple
ti ſũt oẽs ſpũſancto act. ij. ca. talꝫ
plenitudo ſeu repletio extẽdenda ẽ
ad hꝫ ꝙ eẽnt ſufficiẽtes ad fundan
dam fidem xp̃i vniuerſalꝫ in orbe
per plenitudinẽ fidei ⁊ caritatis et
donum linguaꝝ et hmõi prout ibi
dez declarat̃ ꝑ ſigna viſibilia hãc
inuiſibilẽ plenitudinẽ demonſtrã
tia. Cũ autẽ de xp̃õ diceret̃ plenuz
gr̃e ⁊ veritatꝫ. extẽdenda eſt talis
plenitudo prout decet filio dei na-
turali vnigẽito. Que quidẽ exten
ſio etiã ſꝫm humanitatez ĩeffabilꝫ
eſt ⁊ quodãmõ ĩfinita tãꝙ nõ ad
mẽſurã data. vt. ĩ. iij. c. Quaz qui
dem extẽſionẽ plenitudinis gra-
tie xp̃i euangeliſta ſatꝫ innuit cũ
ſubdit. Quaſi vnigeniti a patre.
Sup q̃ð verbũ aug9. dicit ſuꝑ om
nem naturã ⁊ cõſeruoꝛũ noſtroꝛũ
claritatẽ euãgeliſta mentẽ erigẽs
ad ip̃m nos bonoꝝ perduxit verti-
cem. q. d. euangeliſta. nõ ut ꝓphe
te aut alteri9 hoĩs vel angeli. ã
alicuius ſupioꝝ virtutũ ſed qua-
ſi ipſi9 dñatoꝛis: ip̃ius regis: ipſi9
naturalꝫ filij vnigẽiti. Hec aug9.

¶ Jn eodẽ caplo vbi dꝛ in poſtilla
Cui9 nõ ſũ dign9 ut ſoluã ei9 cor-
rigiã calciamẽti.

¶ Additio.

DE hac materia .ſ. de calciamen-
tis xp̄i vide ſ. in additiōe mar.
primo vbi de h̄ large tractat.
¶ In. ca. ij. vbi dicit in poſtilla. tñ
p̄babiliter pōt ɔcedi q̄ nō oīa ſcri-
pta ſunt. ¶ Additio

PRobabilius videt ɔcedendū q̄
xp̄s nō funiculo cingebat ſicut
illi qui auſterā vitā ducūt ſꝫ ſimpli-
ci cingulo quo hoīes vtunt ɔmuni-
ter. Nā ut criſo. dicit ſup mat. Nil
plus xp̄s oñt preter miām a iuſticiā
am. Xp̄s aūt a miraculis teſtimo-
niū habebat. dimittens ḡ iohāni ie-
iunio fulgere. ipſe ɔtraria inceſſit
via ad menſā intrās publicanoꝝ
a manducās a bibēs. hec ille. Et id
dicendū ē de hijs que ptinēt ad ve-
ſtitū: put ſcūs tho. in. iij. pte. q. xl.
Querē aūt quō in tēplo erāt funi-
culi cū ibi nō vendebant niſi ea que
debāt offerri ē valde irrōnabile. tū
q̄ multa inueniū² in templis q̄ nō
ibi ɔſueuerūt vendi. tū q̄ veriſimile
ē q̄ thauri a aīalia q̄ ibi offereban-
tur portabant ligata funiculis.
¶ In ca. iij. vbi dicit in poſtilla. di-
xerūt agricole hic ē heres ¶ Addio
SEcūdū p illā declaracōem ē quedā
additio .ſ. in illo capitulo Ma-
th. xxi. vide ibi etc.
¶ In eodē. c. vbi dr in poſtilla. En-
non ei hebraice dr aq. ¶ Additio
EN nō hebraice nō ſignificat a-
quā: ſed hennoth. qđ hꝫ hap
p prima lrā. a n p ſcda. a t pro ter-
cia ſignificat idē qđ fontes
¶ In eodē ca. iij. vbi dr in poſtilla
Non eñ ad menſurā dat de⁹ ſpm̄.
¶ Additio.
POſſunt etiā aliter exponi h̄ ver-
ba euangeliſte. ſ. (Nō eñ ad
menſurā dat deus ſpm̄ a c̄) vno mō
ut intelligant de dīna natura quā
ab eterno pater dat filio q̄ ē donuꝫ
infinitū. a hoc videt ſentire gloſa q̄
in hoc loco dicit ut tātus ſit fili⁹ q̄n-
tus a pr̄. Alio mō pñt exponi de do-
no qđ datū eſt humane nature. ut
pſone diuine vniat. qđ etiā eſt do-
nū infinitū: put alia gloſa ibidem
dicit. ſicut pr̄ plenū genuit verbū.
ſicut plenū a pfectū vnitū ē huma-
ne nature vel creature. Hec in glo.
¶ In ca. iiij. vbi dicitur in poſtilla
Dicendū q̄ ſitis vno mō accipit p
deſiderio alteri⁹ rei etc. ¶ Additio
IN quolibet iſtoꝝ trium modo-
rum quibꝫ ſitis accipitur ſcd̄m
poſtillatorem. qui biberit ex aqua
ſpūali quā xp̄s dat: iterum ſitiet.
Nam ſi accipit primo modo. ſ. p de-
ſiderio alteri⁹ rei ſic ſcd̄m ipſū oīs
res ſpūalis accepta magis generāt
ſitim q̄ tollit. Si aūt accipiat ſitis
ſcd̄ō mō. ſ. pro deſiderio eiuſdē rei hī-
te ad hn̄dum eam perfectius. ſcd̄m
quem modū habentes deū p grati-
am: adhuc ſitiunt habere ipſū per
gloriam. Sic etiā iſto modo ſitis re-
manet in ipſis qui aquā ſpiritua-
lem .ſ. gratiā xp̄i accipiunt. Si aūt
tercio accipiat ſitis ſcꝫ p excluſione
faſtidij a dilectione habita: ſic etiā
beati accipientes aquam glīe: ad-
huc ſitiunt. Vnde nullo predictoꝝ
modoꝝ quibꝫ ſm eū ſitis accipitur
p̄t verificari verbū xp̄i dicentl. qui
aūt biberit ex aqua quā ego dabo
ei nō ſitiet ineternū. immo autori-
tas eccl. p illū allegata nō ſolū ap-
plicat ſiti ſecūdo modo accepte ſꝫ eti-
am primo a tercio mō ut pꝫ intuen-
ti. Vnde predcā verba xp̄i plani⁹ a
verius exponun² ſm criſo. ſic in hoc
loco dicentē. Hāc autē excellentiā
hui⁹ aque. ut. ſ. qui ex ea biberit nō
ſitiet ineternū: p ea que ɔſequunt
xp̄s oñdit Dicit eñ. ſed aquā quā
ego dabo ei fiet ei fons aque ſalien-
tis in vitam eternā. q. d. Sicut qui
fontē habet nequāq̄ interficie² ſiti
Sic a qui hanc aquā habet quam
ei dabo. Hec ille. Autoritas aūt ec-
cleſ. vbi dicit. qui bibunt me adh̄
ſitient intelligenda ē quolibet pre-
dictoꝝ trium modoꝝ
¶ In ca. vi. vbi dicit in poſtilla. a
in iſto paſchate non fuit ihs in ihe-
ruſalem. ¶ Additio.

CRiſoſtim9 in h loco ſic dicit.
qualr igit nō aſcēdit ad di
em feſtū. paulatim ei ſoluce
bat legē occaſioꝫ accipiēs a iudai
ca neq̄cia. Et theodoſi9 ibidē. ꝙ cū
iudei eū pſequebātur. occaſioneꝫ re
ceſſus accipiens legē exclusit. innu
ens obſuantibꝫ ꝙ veritate aduem
ente ceſſat oīs figura et ꝙ legibꝫ n̄
ſbijcitur ut legalia feſta pficeret et
vn̄ h ꝙ nō erat feſtū xpi ſ3 iudeoꝝ.
Hec theo. ¶ In caplo. vij. vbi dr
ī poſtilla. Eſt igit ſēſus ſm aug^m
Mea doctrina nō ē mea.

¶ Additio

VErba auguſti. in h loco hec
ſunt. vidr aūt h eſſe cōtrariū
q8 dicit. mea et nō mea. ſ3 ſi
dixiſſ3. iſta doctrina n̄ eſt mea nul=
la eſt qō q̄ eſt ergo doctrina pr̄is n̄
vbū pr̄is. ipſe ergo xp̄s ē doctrina
pr̄is ſi verbū pr̄is ē. ſ3 ꝙ verbū nō
pōt eē niſi alicui9. a ſuā doctrinam
dixit a ſeip̄m a nō ſuā. ꝙ pr̄is ē ver
bū. q̄d eſt ei tuū ꝙ̄ tu. a quid tā n̄
tuuꝫ ꝙ̄ tu ſi alicuius es. Dicē ergo.
(mea doctrina nō ē mea) idē eſt ac
ſi diceret ego nō ſū a memetipō. hec
aug9: q̄ verba ſatl ꝯcordāt littere a
meo iudicō meli9 intelliguntur ī ſei
pſis ꝙ̄ p expoſicōneꝫ poſtillatoris.
¶ In caplo. ix. vbi dr in poſtilla.
Cir̄ ſecūdū ꝯſiderādū ꝙ cecitas mē=
tis ad actū pcti ſe pōt hr̄e triplr.

¶ Additio.

VIdetur poſtillator in hac q̄
ſtiōe īdifferēter accipe iſta
duo. ſ. cecitatē mētis a igno
rantiā. eſt tn̄ inter illa ſm doctoēs
differētia. Nā cecitas mentl cōiter
accepta ē peccatū. ꝙ ſm grego. xxj
moraliuꝫ po² int̄ vicia q̄ cauſāt ex
luxuria. Ignorātia autē pluries ē
ſine pctō ut manifeſtū eſt ¶ In ca
plo. x. vbi dr ī poſtilla. Oēs quot
quot veniūt fures ſūt a latrones.

¶ Additio.

QVod aūt h̄ verba xpi n̄ pn̄t
intelligi de ꝓphetl ſeu pr̄iar
chis a hmōi ſatl eſt mani=
feſtū. Illi ei nō ut pderēt oues ſeu
ut eas furarētur venert̄. Sed atten
dendū eſt q̄uo verba xp̄i dicētl vni
uerſalr. Omnes quotquot venert̄
fures ſunt ꝛc̄. ſaluari poſſint ſic ut
ſb hac vniuerſalitate nō ꝯphēdan
tur etiam iuſti a deo miſſi. Naꝫ ſm
apl̄m ad hebre. ij. ca. q̄ oīa dicit ni
hil excipit. Sꝫ ꝯtinuādo h̄ verba ad
immediate p̄cedētia ſatl hētur ꝙ h̄
vniuerſalitas nō ꝯphendit oēs q̄t
quot venerunt ſimplr. ſ3 tm̄ illos q̄
venientes nō intrauerūt p oſtium
Vn̄ cū xp̄s dixit Ego ſū oſtiū ouiū
ſtatim ſbiūxit. q̄tquot venerūt ꝛc̄.
ut intelligat illa vniūſalitas ſolū
ꝯphendere illos q̄ nō p oſtiū vene=
runt. Et hoc vidr dicē aug9. in hoc
loco vbi ſic ītellige q̄ quotquot ve
nert̄ p̄ter me nō aūt pret̄ illū ꝓphē
venerunt ꝙ cum illo venerunt ꝛc̄.
Et infra. p̄ceſſerunt ei iuſti in eum
credentes venturū quomō credim9
in eū qui iaꝫ venit. tēpa ei variata
ſūt nō fides. Hec aug9. ¶ In eodē
capitulo vbi dicitur in poſtilla.
Hereditas differt a mercede ꝓprie
dicta.

¶ Additio.

PRemia ſanctoꝝ in vtroqꝫ te
ſtamento frequenter mer=
ces dicitur Vnde geneſ. xv.
capitulo. Merces tua magna ē ni=
mis. Et pſa. xl. capitulo. Ecce mer
ces ſua cum eo Et math. v. caplo.
Merces veſtra copioſa eſt in celis
Et ad roma. iij. capitu. Vnuſq̄ſqꝫ
mercedeꝫ accipiat ſcd̄m propriū la=
borem: quem modū loquendi etiā
doctores catholici tenent. Vnde au
guſtinus dicit. Viſio eſt tota mer=
ces. et ſic de multis alijs. Inconue
niens igitur videtur dicere ꝙ glō=
ria celeſtis non dicat propria mer
ces cū ſic cōmuniter appelletur a ꝓ
phetis. patriarchis. euangeliſtis:
apoſtolis: atqꝫ doctoribus. Sed
melius videtur dicendum ꝙ glo=
ria celeſtis in cōparacōne meritoꝝ
quibus eam quis de cōmuni lege

adipiſcitur p̄t dupl'r ↄſiderari Vno
mō ſcḋm ↄguitatē q̄ attendit̉ ſm
equalitatē ꝓportionis. a ſic iuſti ꝓ
prie merētur gl'am celeſtē. Vñ ꝓ
prie debet dici merces. Alio mō ſm
ↄdignitatē que attendit̉ ſcḋm ꝓpor
tionē equalitatꝭ. a iſto mō ſācti nō
merētur gl'am celeſtē. Vnde ad ro
ma. viij. c. Nō ſunt ↄdigne paſſio
nes h9 ſeculi ad futurā gl'am q̄ reue
labit̉ in nobis. qua ↄſideracōe gl'a
celeſtis non dicit̉ merces: ſed poti9
hereditas: eo q̄ fili9 ad hoc q̄ debeat
ſuccedere in bonis pr̄is nō requiri
tur q̄ h' mereat̉ ex ꝓprio labore: ſed
ſufficit q̄ legitime ſuccedat patri.
Vnde primo mō loquēdo gloria ce
leſtis ꝓprie dicit̉ merces. et iſto mō
debent intelligi autoritates h' aſſe
rentes. Scḋo vero modo intelligi de
bent autoritates noīantes celeſtē
gl'aꝫ hereditatē. ut in ps. Juſti aūt
hereditabunt terrā. a ſic de alijs.

¶ In capi. xi. vbi dicit̉ in poſtilla.
Infirmitas curabilis non dici pro
prie languor ¶ Additio.

Languor nō ſignificat infirmi
tatis incurabilitatē: quinimo
debilitatē tm̄ ſignificat que cōtin
git qn̄q̄ ſine graui īfirmitate. Vñ
aliqn̄ additur huic termino lang
uor dictio ſignificans magnitudi
nē eius Vnde. ij. paliꝑo. xxiiij. dimi
ſerunt eum in languoribꝫ magnis
Si eñi languor de ſe ſignificaret in
curabilitatē infirmitatis ſuperflue
adderet̉ magnū cū quelibꝫ infirmi
tas incurabilis ē magna Nec facit
ad ꝓpoſitū vtꝫ infirmitas lazari eēt
curabilis via nature vel nō. q̄ mira
culū lazari ex reſuſcitacōe maxime
inſolita ſingl'ariter predicat̉. non
autē de curacōe infirmitatꝭ. Xp̄s eī
innūerabiles infirmitates curaue
rat. ut pꝫ in ꝓceſſu euangeliorū. de
quibꝫ tn̄ ſic non ſolemniſat̉. Cura
tio eñi infirmitatū non ē in tanto
gradu miraculoꝝ: ſicut reſuſcitatō
mortui preſertī quatriduani. ut ſā
ctus tho. in prima pte.

¶ In eodē capitulo vbi dicit̉ in po
ſtilla. Circa hoc notandū q̄ pontifi
ces erant de tribu leui.

¶ Additio

Licet tā ſacerdotes q̄ leuite cō
ne generꝭ cū tā aarō a q̄ ſacer
dotes dñdebant q̄ alij eiuſdē tribꝫ
a leui p̄ıarcha dñdiſſent tn̄ ſoli le
uite q̄ nō erāt ſacerdotes retinuerūt
ſibi nomen generꝭ. Vñ nume. xvi.
Filijs autē leui dedi oēs decimas iſ
rahelis ꝛc. Jn quo. ca. pluries vo
cat leuitas ita ꝓut diſtinguunt̉ a
ſacerdotibꝫ aaronicis. ut ibidē pꝫ a
ſic in multꝭ alijs locis. Vñ ſic loqn̄
do de ſacerdotibꝫ a leuitis. ſ. ꝓut ab
inuicē diſtinguunt̉ tenendū ē q̄ le
uite nō fuerunt pticipes in fabrica
tiōe ſeu adoracōe vituli. q8 fuit ma
ximū pctm̄ inter cetera a ꝑplo iſra
helitico ↄmiſſa. ut exo. xxxij. ca. Si
militer nec pticipes fuerūt in occa
ſione xp̄i: licet in vtroqꝫ ſcelere. Sa
cerdotes de principalibꝫ fuerūt ſpe
cial'r ſcḋm opinantes q̄ aaron ydo
latraſſet in illo facto Primū patet
exo. xxxij. vbi cū moyſes volens vi
dictā facere in ꝑplo ydolatrāte cla
maſſet. Si quis eſt dñi adiūgatur
mihi. Statī ſubdit̉. Congregatiqꝫ
ſunt ad eū oēs filij leui. a ſic pꝫ q̄
leuite in illo actu dño adheſerunt.
q8 etiā habet̉ in gloſa deut. xxxiij.
vbi ſic. quō fecerūt vitulū aureū le
uite accincti gladijs iubēte moyſe:
a porta vſqꝫ ad portā ydolatras in
terfecerūt. Sꝫ ↄſtat q̄ aaron de pnci
palibꝫ fuit in illo crimine: ꝓut ibidē
pꝫ. ſ. ſcḋm predictos opinantes. ad
dunt etiā hebrei ꝓut Ra. moy. tra
dit in ſuo deutro. de ydolatria. ca. v.
q̄ licet ꝑpl's iſrahelitic9 pluries ydo
latraſſet: ut in multis a varijs ſacre
ſcripture locis habetur: leuite tamē
nunq̄ ydolatrarūt. a ſic patet pri
mū. Secundū vero expreſſe habet̉ in
gloſa deut. vbi ſupra vbi ſup illud
vbū q8 legit̉ de leui. Judicaſti eū
ad aq̄s ↄtradictōis ſic ait. Aque
iſtē ſunt q̄ ↄtradicētes clamauerūt.

Crucifige crucifige eũ ⁊ ſanguis ei9
ſup nos ⁊ ſuper filios nr̃os. Ad cu
mulũ em̃ pfectõis leui adiungit: q̃
dixit prĩ ſuo ⁊c̃. vt in glo. Ex q̃ ma
nifeſte hetur q̄ leui ſepat9 fuit ab
ilꝭ q̃ clamabant. Crucifige ⁊c̃. ⁊ p
ↄñs a crimine. qꝛ ceteri yſrahelitici
ↄmiſert in ocaſione xp̄i in q̃ princi
pes ſacdotũ ⁊ hm̄oi fuert maĩfeſte
pticipes. Veitas h9 glo. ex ſerie lr̃e
euangelice põt hrĩ. vbi in materia
paſſiõis xp̄i in q̃ de oĩb3 ſtatib3 he=
breoꝝ exp̄ſſa fit mẽtio. ſ. põtificib9
ſacdotib3. ⁊ ſũmis ſacerdotib3. ſcri=
bis ⁊ phariſeis ⁊ hmõi. De leuitis
tñ null9 euãgeliſtaꝝ in hac mate=
ria legit̃ facẽ mencõnẽ vt3 diſcurrẽ
ti q̃tuor euãgelia in materia paſſi
onis. Cõſtat ãt q̄ in alijs euãgeli
cis hyſtorijs vbi leuite intueniũt
mencõ fit de eis put a ſacdotib3 di=
ſtinguũtur. ut s̃. j. ca. Miſert iudei
ſacerdotes et leuitas ⁊c̃. et in alijs
Et ſic pt3 ſecũdũ. Ex q̃b3 ſequit̃ q̄
pphia iacob geñ. penul. Simeon ⁊
leui frẽs ⁊c̃. per poſtilla. allegata ſi
ad paſſiõe3 criſti applicet̃ intelligẽ
da ẽ de ſimeone a q̃ phariſei ⁊ hmõi
deſcẽderunt. ⁊ leui in pſona ſacdo=
tũ tm̃ ſeu pontificũ ab aarone deſcẽ
dentiũ. nõ aũt leuitꝭ put a ſacerdo
tib3 diſtĩguũtur. pphetia vero moy
ſi applicãda eſt tribui leui put di=
ſtinguit̃ a ſacerdotõ q̃ imunes fue
rũt vt iam dictũ ẽ. tã a pctõ vituli
quã ab occiſiõe xp̄i. et ſm hebreos
etiã a quacunq3 ydolatria. Si ãt ↄ̃
p̄dcã obijciat̃ de h̃ qd̃ dicitur in p=
phetia moyſi deute. vbi s̃ qui dixit
prĩ ſuo ⁊ mr̃i ſue. neſcio vos. ⁊ fra=
b9 ſuis. ignoro vos ⁊c̃. Ex quibus
videt̃ q̄ leuite patres ⁊ mr̃es. filia
frẽs et filios habebãt ydolatrẽs ſeu
pcurãtes occiſionẽ xp̄i. Dicẽdũ q̄
qꝛ leuite admiſcebant̃ cũ alijs tri
bub9 in mr̃imonijs ſic̃ et alie trib3
inde potuit ſepe ↄtigere q̄ leuite ha
berẽt mr̃es ⁊ patres matꝝ ex alijs
tribub9. Similiter et nepotes. ſ. fili
os ſoroꝝ qui dicuntur fratres. Vñ
de abraham ⁊ loth nepote ſuo dice
batur. Viri frẽs ſum9. vt geñ. xiij.
ca. Silia filios filiaꝝ que ↄtr̃xerãt
in alia tribu. et tales ſunt q̃ſi filij.
Vñ de talib3 verificat̃ pphia moy=
ſi p̄dicta. ſ. qui dixt prĩ ſuo ⁊ matri
ſue ⁊c̃. eo q̄ ppꝛij leuite. ſ. de gene=
re leuitaꝝ p maſculinã lineã deſcẽ=
dentes ſeparauerũt ſe a p̄dictis cõ
ſanguineis de tribub3 alienis deſcẽ
dentib3 in p̄dictis duob9 caſib9 ut
deo adhererẽt put gloſe p̄dicte te=
ſtant̃: quib9 lrã ↄſonat ut dictũ ẽ.

In ca. xij. vbi dr̃ in poſtilla. Sci
endũ etiam q̄ iſta portacõ pecunie
in via non pertinet ad pfectõnem.

Additio

NOn repugnat perfectõni ha=
bere ſeu portare pecuniam. li=
cet conſiliũ dñi de dimiſſione bono
rum temporaliu3 ſit vtile ap vita3
eternam facilius conſequendam.
Cuius racõ eſt. Nam ſm ſanctum
thomã ſecũda ſecũde. q. clxxxv. per
fectio criſtiane vite non cõſiſtit eſ=
ſentialiter in pauptate voluntaia.
ſed voluntaria paupertas operat̃
inſtrumentaliter ad perfectionem
vite. Vnde nõ oportet q̄ vbi ẽ ma
ior pauptas: ibi ſit maior perfectõ
quinimo poteſt eſſe ſũma pfectio
cum magna opulentia. Nam abr̃
ham cui dictũ eſt geñ. xvij. Ambu=
la coram me ⁊ eſto perfectus. legi=
tur q̃ plurimũ diues fuiſſe. Si au=
tem ex hoc arguatur inutile eſſe cõ
ſilium domini de paupertate cum
abraha3 diuitias poſſidens fuit p=
fectus. Ad hoc dicendum ſcd̃m ſã
ctum thomam in tractatu de perfe
ctione vite ſpiritualis. q̄ idcirco cõ
ſiliũ paupertatis datur. quia pau
peres liberiores ſunt a ſollicitudine
diuitiarum ⁊ ſecuriores ab illis vi
cijs: que in acquirendis pecunijs
quandoq3 contingunt que ſunt im
pedimẽta perfectionis. Ex quo ſe
quitur q̄ magna fuit virt9 ſeu per
fectio abrahe et dauid et ſimilium

qui etiā diuitias poſſidentes a diui
tijs liberū animū habuerūt. ſicut ma
gna fuit virtus ſampſonis q̄ abſq̄
armis cū ſola mādibula aſine mil
tos pſtrauit hoſtes ut iudic. xv. c.
Nec ex hoc ſequeretur inutiliter dari
ſtitium militi: ut ad bellū pcedens
arma ſumeret ad hoſtes vincēdos.
vincere eñ ſine armis licet ſit poſſi
bile et valde virtuoſū: eſt tñ de raro
ſtingentibus. Simile ē de poſſidenti
bus diuitias reſpectu pfectionis vi
te. Vnde eccleſ. xxxi. cū dicit. Btūs
eſt diues q̄ inuentus ē ſine macula
etc. et infra. quis eſt hic et laudabi
mus eū. fecit eñ mirabilia in vita
ſua etc. Mirabilia eñ facit ſeu mi
randa: non autē impoſſibilia q̄ in
diuitijs viuens: diuitijs affluētibus
cor nō apponit. Ex quibus ad ppoſi
tum dici poſſet q̄ xp̄s qui paupta
tem voluntariā ſepe ſmendauit vo
lens docere aplos q̄ etiam ſine tali
pauptate pfectio vite poſſet acqui
ri. Idcirco pecuniā in via portabat
Si autē obijciatur de hoc qḋ math. x.
dicitur aplis qui in eccl̄ia pfectionē
locū tenent. Nolite poſſidere aurū
nec argentū. nec pecuniam in zonis
veſtris. Ad hoc dicendū q̄ illa ver
ba dñi ad litterā: auguſtin9 in lib.
de conſen. euangeliſtar. exponit ut
intelligant non precipiendo ſed ma
gis pmittendo. permittit eñ eis ut
abſq̄ auro et argento et alijs ſump
tibus ad predicandū irent: acceptu
vite ſumptus ab hijs quibus predi
cabant. Vnde ſubdit. Dignus eſt
operarius cibo ſuo. Ita tñ q̄ ſi aliqs
ppijs ſumptibus predicatione euā
gelij vteretur: ad ſupererogacōem p
tinet. ſicut paulus de ſeipſo dicit. i.
ad chorinth. xiiij. Criſoſt. etiā alit
exponit predcā verba ut intelligā
tur illa dominū diſcipulis precepiſſe
quantū ad illā miſſionem tm̄ qua
mittebantur ad predicandum iudeis.
ut per hoc excitarētur ad ſſidēdum
de virtute ipſi9 qui eis abſq̄ ſump
tibus puideret. qḋ ſſonat cum hoc

quod dicitur Luce. xxij. ca. Qn̄ miſi
vos ſine ſacculo et pera et calciamen
tis: nunq̄d aliquid defuit vobis. Vn
de ex predictis verbis non obliga
bantur apli: nec ſucceſſores: qui put
dicit gloſa Luce. x. ſunt epi ad nō
portandū ſeu habendā pecuniā tan
q̄ ad illa que repugnāt pfectioni.
Vnde put dicit ſanct9 thomas vbi
ſupra. Stultū autē videtur dicere q̄
tot ſancti pontifices. ſicut anaſtaſi
us. ambroſi9. auguſtin9 illa prece
pta trāſgreſſi fuiſſent: ſi ad illa ſer
uanda ſe crederent obligari. Illud
autē capitulū. xiij qui ſeminat etc.
p poſtillatorē allegatū facit ad pre
dicta. Primo. q̄a pluries ibi dicit
paupertatē eſſe viam pfectōis vel
ad pfectionem. et p cōſequens non
eſt pfectio. Secundo q̄ hoc qḋ dicit
q̄ xp̄s cōdeſcendēs infirmis pecuni
am portabat. ſicut et in fuga etc. In
telligēdum eſt q̄ ſi apoſtoli adhuc
infirmi vel etiā alij crederēt ſummā
pauptatē eſſe neccariam ad ſalutē:
forte retro cederēt. ſicut de illo ado
leſcente legitur math. xix. caplo. Et
ideo talibus condeſcendēs aplos doce
bat exemplo q̄ etiam ſine tali pau
pertate poſſet quis acquirere perfe
ctionem. Et ſimiliter poſſet dici de
fuga.

¶ In eodē. ca. vbi dr in poſtilla Di
cendū q̄ hoc erat. q̄ lazar9 erat no
bilis etc.

¶ Additio.

Miraculū lazari inter cetera
miracula xp̄i maius fuit. et
ideō notabilius. Vnde ſupra
in eodē capitulo dicitur q̄ turba mul
ta venerūt ut lazarū viderent quem
ſuſcitauit a mortuis. qḋ nō ſic legi
tur de alijs miraculis.

¶ In capitulo. xiij. vbi dicitur in po
ſtilla Et cepit lauare pedes diſcipu
lorum.

¶ Additio

Ex hoc q̄ pedes diſcipulorū la
uabantur non ſeq̄tur q̄ habe
bāt lutoſos pedes. nec q̄ diſ
calciati incederēt. Mos eñ erat ut
itinerantiū pedes lauarentur. ut patz

geneſ. xviij. ca. vbi cū abrahā an
gelos ſibi occurrētes quos hoīes
ēē credebat īuitauit. p̄mo offerebat
eis aquā ad pedes lauandū dicēs.
Afferā puſillū aque ⁊ lauentur pe
des vrī ⁊ requieſcite ⁊c. ⁊ ſic de alijs
ſilibꝫ: que quidē locō p̄ncipal'r fie=
bat in remediū laſſitudinis q̄ itine
rantibꝫ ſepe contingūt.

¶ In eodē caplo vbi dicitur in poſ=
tilla. Sed ꝑ tāto dr hic mandatuꝫ
nouū ab effectu qꝛ animā renouat

¶ Additio

Hec due racōnes aſſignate p̄ po
ſtillatorē ad h' ꝙ mandatū de
dilectōne ꝓximi hic poſita dicatur
nouū nō videtur ſufficere. Prima
enī racō que ſumit' ex renouacōne
anime in lege noua nō videt' vale=
re. Nā renouacō aīe ꝓprie fit p̄ gra
tiam a deo infuſā mediante virtute
ſacramentoꝝ q̄ ad hoc inſtrumēta=
liter opatur ſ'm quā grām anima
dicitur noua creatuā: quā quidē no
uitatē etiā paruuli vſū racōnis nō
habentes nec p̄ ꝯn̄s actū dilectōis
in baptiſmo acquirūt. Vnde valde
improprie dicitur ꝙ mandatū dile
ctōnis animā renouat. cauſalitas
enī principalis huiꝰ renouacōnis
ſoli deo attribuit' tanꝗ̄ p̄ncipali a
genti. Sacramēto aūt regeneracō=
nis tāꝗ̄ inſtrumento. Vn̄ augꝰ ſu
p̄ ioh'. dicit ꝙ tāta vis aque ut cor
pus tangat ⁊ cor abluat. vn̄ ſcd'm
iſtam ꝯſideracōnē ꝓprie diceretur ſa
cramentuꝫ nouū do vobis. loquēdo
de ſacramēto baptiſmi q̄ anima re
nouatur. Secūda autē racō quā in
ducit ad hanc nouitatē ſumptaꝫ a
differētia noui ⁊ veteris teſtamēti
nihil videt' facere ad ꝓpoſitū. Naꝫ
licet verum eſt ꝙ lex euāgelica p̄n
cipalius inducit ad ſui obſeruacō=
nem per amorē ꝗ̄ per timorē. hoc ī
telligitur per amorē dei. ⁊ ſic ſcd'm
poſtillatorē ad hoc deſignandū de=
buiſſet dicere. Mandatuꝫ nouū do
vobis: ut diligatis deum. per amo
rem enī dei lex euangelica inducit
ad ſui obſeruantiaꝫ. Verba etiam
euangelij in hoc loco nouitateꝫ mā
dati teſtantur non facientes in hoc
mencōnem de hijs que inducūt ad
obſeruantiā legis ſeu mādati. Vn
de ad declaracōnē nouitatis huius
mandati vlterius videtur aliquid
dicendū. Ad cuius euidentiā atten
dendū eſt ꝙ ſ'm tho. in prima ſecū
de. q. cviij. articulo. iiij. Lex noua
que eſt lex libertatis ſupra prece=
pta addidit conſilia que in opcōne
eius cui datur ponuntur. In veteri
autem que erat lex ſeruitutis non
dabātur conſilia ſed tm̄ precepta q̄
neceſſitatē important. vnde de duo
bus preceptis caritatis in quibus
tota lex ⁊ ꝓphete pēdent. vt math'.
xxij. capitulo. ea que ſunt de neceſ=
ſitate ſalutis implēda in veteri lege
ad plenuꝫ cōtinētur. De primo enī
dicitur ſexto deutr. cap. Diliges do
minū deū tuū ex toto corde tuo ⁊c.
De ſecundo vero p̄cepto. Diliges ꝓ
ximū tuum ſicut teip̄m. Leuiti. xx
capitulo. Ea vero que ad pfectōnē
implecōnis predictoꝝ preceptoruꝫ
pertinēt in noua lege ex ꝯſilijs ꝯti
nētur. quod de primo patꝫ cum do=
minus ꝯſuluit math'. xix. Si vis p̄
fectus eſſe vade ⁊ vende omnia que
habes ⁊ da pauperibus ⁊c. In q̄
cōſilio ſcd'm doctores ea que perti=
nēt ad perfectōnem dilectionis dei
p̄ modū ꝯſilij ponūtur. De ſecundo
vero ea que pertinēt ad perfectōnē
dilectionis proximi potiſſime cōti=
nētur in h' ꝙ h' dicit Diligatis inui
cem ſicut dilexi vos. Quod ſic pa=
tet. Nam modus dilectionis criſti
ad diſcipulos ſeu ad humanuꝫ ge
nus attingit ſummū gradum per
fectionis dilectōnis proximi tripli
citer. Primo ſcd'm extēſioneꝫ. quā
tum enim dilectio proximi ad plu=
res extenditur tanto videtur ēē ma
gis perfecta. Extendit autem chri
ſtus hanc dilectionem nō ſoluꝫ ad
amicos vel ꝯiūctos ꝓpter natural'
cognacōnis aūt ciuil' vīnculū. Sed

etiā ad inimicos ꝓ quibꝫ etiā ī paſ
ſione orauit. ut luce. xxiij. ca. De q̄
extēſione docuerat aplos math. v.
ca. Diligite inimicos vr̄os. Scd̄o q̄
ad intēſionē. Quāto eī aliq̇d intē
ſi9 amat tanto facili9 maiora ꝓpter
ipſū ↄtēnun². Contēpſit aūt xp̄us
ꝓpt dilectionē ꝓximoꝝ nō ſolū exti
ora bō vel etiā quedā corꝑalia inti
ora exponēdo corp9 ſuū laboribꝫ a ꝑ
ſecucōes maxias tolerādo: ſꝫ etiā aī
mā ſuā ꝓ eis ponendo q̄d ſummū ḡ
dū ꝑfectiōis dr̄ h9 dilcōnis intēſio
nē obtinet Juxͣ illud ioh. xv. Ma-
iorē hac dile. ne. hꝫ. ꝛc̄. Tercio ſm̄ effe
ctū. Quāto eī maiora bō ꝓximis ꝑ
dilcōem impēdimur tanto ꝑfectior
dilcō eſſe videt̄ Largitus ē eī xp̄s ꝓ
ximis ſeu hūano generi bō ſpūalia
a diuina ſupra naturā a rōem exn̄tia
.ſ. doctrinā diuinoꝝ a ſacroꝝ inſti-
tucōeꝫ a hmōi. quoꝝ bonoꝝ collacō
ad ſingularē q̄ndā ꝑfcōeꝫ frn̄e dile
ctōis vide² ꝑtinere: cū ꝑ hec bona hō
vltimo fini ↄiūgit̄ in q̊ ſumma hoī
nis ꝑfectio ↄſiſtit. que quidē ſpūa
lia bona cū nō vni tm̄ vel duobꝫ ſed
toti multitudini exhibita ſūt eſt ꝑ
fectior dilectio ſm̄ effectū Vn̄ iuxta
ſnīam phi. Bonū gentē ꝑfectius ē a
diuini9 q̄ꝫ bonū vni9. Ex quibꝫ ma
nifeſte pꝫ ꝙ in hoc q̄d dicit xp̄s. di
ligat̄ inuicē ſicut dilexi vos: docuit
aplos dilectionis ꝓximi ꝑfectionē
in ſūmo gradu q̄ ſub cōſilio cadit.
Non em̄ ad premiſſa de nc̄citate ſa
lutē in quolibꝫ caſu q̊s tene̅ Vnde
aug. in enchi. ſup illud math. v.
Diligite inimicos vr̄os. dicit̄ ꝑfecto
rum ſunt iſta a filioꝝ dei. Ex quibꝫ
ſequit̄ ꝙ h̄ mandatū ꝓprie dr̄ nouū
In antiq̊ eī minime talis mod9 di
lectionis reperit̄ Si aūt dica² ꝙ ſm̄
h̄ debuiſſet dicere. Cōſiliū nouū do
vobis. nō autē mandatū nouū cū
predicta nō cadunt cōiter ſub pre-
cepto ut dictū ē: ſed ſub cōſilio. Ad
hoc dicendū ꝙ licet iſta quantū ad
ↄmunē ſtatū hoīm nō cadunt ↄmu
niter ſub precepto. Ad ſtatū autē

aplorum ſub precepto ceciderūt in
quantū fuerūt deputati ad edifica
tionē totius vl̄is ecc̄ie. Juxta illud
ad eph. iiij. Alios āt aplos. alios
autē paſtores a doctores ad cōſum
macōem ſanctoꝝ in opus miſterij
a edificacōem corpis xp̄i .ſ. eccleſie.
Et ideo ꝓprie hec verba eis dirigunt̄
ꝑ modū precepti .ſ. mandatū nouū
do vobis. ꝙ q̄d alijs ↄmuniter ē ↄſi
liū: aplis eſt preceptū q̄d etiam illi
mō eis ↄgruente ꝑfecte impleuerūt
ut ex geſtis eoꝝ pꝫ. Si vlteri9 que
rat̄ qualiter ↄſilia ad p̄mū prece
ptū caritatis ꝑtinentia nō fuerunt
data aplis ſub precepto ſicut a pre
dicta: cū ad ↄſilia vtriuſqꝫ precepti
eadē ratione tenerent̄. Dicendū ꝙ
hmōi cōſilia .ſ. ad p̄mū preceptuꝫ
ꝑtinētia iam obſeruabant̄ ab apo
ſtolis. Vnde math. xix. ca. Ecce noſ
reliq̇mus oīa a ſecuti ſumus te In
abiectione em̄ oīm temꝑalium a ſe
quela xp̄i ꝑfectio diuine dilcōnis.
a ꝑ ↄſequens ↄſilia ad illud prece
ptū ꝑtinentia ↄtinent̄ Juxta illud
preallegatū math. xix. Si vis ꝑfe
ct9 eſſe ꝛc̄. Vn̄ nō reſtabat n̄ ut in-
formarent̄ de ꝑfectōe impletionis
ſecūdi precepti ut dictum eſt.

¶ In eodē. ca. vbi dicit̄ in poſtilla
Querit̄ vtꝝ cena in h̄. ca. deſcp̄ta.

¶ Additio

Hec q̄ō diſputat̄ a ad plenū ut
credo declarat̄ in addicōe ſuper
math. xxvi. vide ibi.

¶ In ca. xiiij. vbi dr̄ ī poſtil. Ad h̄
dixit hilari9. ix. de tri. ¶ Additio.

Hilari9 nō fecit mencōnem niſi
de duobꝫ locis tm̄ qui ſunt ter
mini principales in hac mateia .ſ.
de loco aſſignato pro eſu agni paſ
chalis. A quo principalr̄ exiuit et
de loco ad queꝫ principalr̄ venit ut
ibi caperet̄. de loco aūt medio in q̊
fuit cum apoſtolis ut eis diceret ar
dua a difficilia q̄ eſt locus medius
inter duos predcōs hilarius nō fe
cit mentionē. ſicut etiā euangeliſte
q̄ duos locos p̄mos declarauerūt

Iſtū vero locū mediū minime deſi
gnarūt Vnde ſiñe hylarij lrā nō re
pugnat vtꝫ intuēti.
In caplo. xvj. vbi dr ī poſtil. Qꝛia
bō ꝛ mala corꝑalia minora videnᷣ
et minꝰ ponderātur pñtia ꝙ futura

Additio.

Mala fiūt magł tribilia ex duo
bus. Primo ex magnitudine
mali qꝺ timet. ſecūdo ex debilitate
timentł cū minꝰ poſſit reſiſtere. Ad
vtrūqꝫ aūt iſtoꝝ opat ꝙ repētinū
malū cauſet maiorē timorē ꝙ ma-
lū ꝓuiſū. Ad ꝓmū em̄ ꝙ mala et
bō corꝑalia pñtia minora videtur
ꝙ futura. Ad ſecūdū vero ꝙ repenti
nū malū magł ſbtrahit remedia ꝗ
bus bō ſe poſſꝫ ꝑparare ad repellen
dū futuꝝ malū qꝺ facere ñ poſſꝫ cuꝫ
repēte ex improuiſo malū occurrit
Primū iſtoꝝ videt̄ ꝺclarare tulliꝰ ꝓ
ut ī poſtilla. Ad ſecūdū magł videᷣ
declinare verba gregorij. vñ licet eā
dē ꝯcluſionē tenent ñ tñ eiſdem me
dijs ut bñ aſpicienti patere potuit
In codē caplo vbi dr in poſtilla
Cū venerit ille arguet mundū.

Additio.

Ad maiorē declaracōnē hoꝝ ver
borū. ſ. (Cū venerit ille arguet
mundū de pctō ꝛ de iuſticia ꝛ iudi-
cio ꝛc̄) Notandū ꝙ mundꝰ ꝗ xp̄m
nō cognouit vt ſ̄ primo ca. intelli
gitur de mundanis qui in tribꝫ im
pugnauerūt xp̄m. Primo in eiꝰ do
ctrina ꝗ eſt veritas quā nō credide
runt. Secūdo ī eiꝰ vita ꝗ eſt iuſticia
quā multiplr̄ exprobrauerūt. Ter-
cio in eiꝰ potētia quā per iudicium
diffinitiuū quantū in ipis fuit ſup
plātauerunt eū morti ꝯdemnando.
Vñ de iſtis tribꝫ ſpūſſcūs in aplos
veniens mundū arguit. De primo
ꝙ ꝑ eos veritas doctrine criſti per
orbeꝫ fuit publice diuulgata et mi
raculis ꝯfirmata. De ſecundo quia
per eius aſcenſioneꝫ ſeu reditum ad
patrē teſtificata eſt iuſticia eiꝰ per
apoſtolos ꝓut poſtillator dic̄ Et hꝰ
eſt qꝺ dicit de iuſticia. quia ad pa
treꝫ vado. Et ne forte quis crederet
qꝺ xp̄us in celū aſcendens iteꝝ ad
vitā mōrleꝫ rediret. ideo ſubiungit
Et iam non videbitis me. De tercō
. ſ. de iudicō mūdus arguitur. quia
ſicut crediderūt xp̄m iudicando. to
tā eius ꝑtātem euacuare. ſic per op
poſitū princeps huius mūdi. ꝛ. dya
bolus fuit iudicatus ꝛ eiꝰ ꝑtās to-
taliter ablata reſpectu electorū: qꝺ
apłi ꝑ ſpm̄ſanctū in eis manentem
frequenter oñderunt eiciendo demo
nia ꝛ detegendo illuſiones ſeu erro
res eorum ut ſepiſſime in eorum ge
ſtis habetur.
In codē caplo vbi dr in poſtilla
Sꝫ dcm̄ iſtoꝝ manicheoꝝ ptꝫ falſū.

Additio.

Non ſolū manicheus incidit in
iſtū errorē ut dicit augꝰ. ſꝫ for
tius ꝛ piculoſiꝰ machometꝰ qui ſi
militer fundat errorem ſuū in hijs
verbis criſti ꝛ in alijs in quibꝫ pro
mittit ſe miſſurū aliū paraclitū. vt
iohā. xiiij. caplo. Ego rogabo pa-
trē ꝛ alium paraclitum mittet vo-
bis. Vnde ꝛ ipſe vocat ſe miſſum a
deo. vt ptꝫ in ſuo alchorano in quo
falſiora ꝛ magis abſurda cōtinen-
tur vt patet eundē libꝝ legenti pro
ut poſtillator etiam tangit infra ſe
quenti capitulo
In codē capitulo vbi dicitur in po
ſtilla. Similiter etiam iudei reſurre
ctionē futuram expectant ꝛc̄.

Additio.

Licet em̄ iudei moderni multas
erroneas opiones habeant cir̄
futurā vitam. Similiter circa ſtatū
reſurrectionis. Antiqui tamen eo-
rum ꝛ autentici non credunt felici-
tateꝫ vite future conſiſtere in bono
rum temporalium plenitudine: vt
ſupra declaratum eſt in additione
ſuper lucam. xiiij. capitulo.
In capitulo decimooctauo vbi di-
citur in poſtilla. Et ideo per paſche
manducationem non intelligitur
hec comeſtio agni paſchalis.

¶ Additio.

Jmmo manducatio paſche in
telligi d3 tm̄ de agno paſcha-
li ut declara² in addicōe ſup math.
xxvi. ca. vbi agit̄ de tempe cene do
mini. vide ibi.

¶ Jn. ca. xix. vbi dicit̄ in poſtilla.
Scdm eſt crucifigentiū auaricia: q̄
xp̄i veſtes q̄uis eſſent parvalētes
tm̄ ſibi rapuerūt. ¶ Additio

Non eſt veriſimile q̄ milites q̄
communiter honeſtos ſeu libera-
les ſe demrānt: etiāſi eſſent interi9
ſcdm veritatē cupidi tantā auarici
am in ipſis eſſe publice oſtēderent
Jdeo quidā dicunt q̄ milites ſedu
cti a phariſeis qui xp̄m aſſerebant
facere miracula in beelzebub. ut lu
ce. xi. ca. Scientes q̄ ad tactū fim-
brie veſtimenti ei9 ſanabāt̄ infirmi
ut luce. viij. ca. veſtes xp̄i accipie-
bant: ut cū eis aliqua medicinalia
ſeu aliq̄ alia faſciatorie facere expi
rent. q8 etiā redundabat in igno
miniā xp̄i: ut hoc videntes crederēt
ipſum fuiſſe maleficū.

¶ Jn eodē ca. vbi 8r in poſtilla. Et
nō q̄ loquens de cruce mr̄i ſue non
dixit mr̄: ſed mulier. ¶ Additio.

Non ſolum tempe paſſionis ſ3
etiā tempe gaudij ſeu cōuiuij
nuptialis xp̄s vocat mrēm ſuā3 eo
dem noīe ſicut hic. ſ. mulier. non āt
mater. Unde ſupra. ij. ca. Quid m̄
a tibi mulier. Jdarco vō h9 vocati
onis attribuēda eſt ſūme humili-
tati vtriuſq3 filij ſc3a matris. Sicut
em̄ xp̄s cū in forma dei eſſet ſeipſū
exinaniuit formā ſerui accipiens.
ut ad phil. ij. Eadē ratione cū fili9
dei viui verus eſſet. cōmunit̄ ſe vocat
filium hoīs. q8 eſt nomē cōmune cu
iuſq3 hoī. pari rōe mrē3 cuius hu
militatē marie cognoſcebat mulie
rem vocat. q8 eſt nomē cōe cuilibet
mulieri. nō aūt matrē q8 maximā
dignitatē includit cū ſit mr̄ xp̄i.

¶ Jn eodē. ca. vbi dicit̄ in poſtilla
Licet em̄ fuerit crucifixio prima die
paſche q̄ erat ſolemni9 ap9 iudeos

¶ Additio.

Xp̄us fuit crucifixus in paſceue
paſche q̄ non erat ſolemnis a
pud iudeos: ut habe² infra eodē ca.
Jbi ergo ꝓpter paſceue poſuerūt eū
ut magis declara² in addicōe ſuper
math. xxvi. capitulo

¶ Jn eodē. ca. vbi dicit̄ in poſtilla.
q̄ feria ſexta in qua licitū eſt opari
a corpa ſepeliri iam declinabat.

¶ Additio.

Hec feria ſexta in qua xp̄s fuit
crucifixus nō erat ſolēnis ap9
iudeos. Unde a licitū erat in ea ope
raria ſepeliri ꝓut latius dictū eſt ī
addicōe ſup math. xxvi. ca. Amē.

¶ Addicōes venerabilis pauli bur
genſis epi ad poſtillā nicolai de ly
ra ſup euangeliū iohis finiūt.

¶ Sequū² notule breues vene
rabilis ac religioſi patris frīs Ma
thie doringk ꝓfeſſoris ſacre theolo
logie eximij. miniſtri ꝓuincie ſaxo
nie ordinis minorū. quib3 poſtilla
frīs nicolai de lyra validē ab impu
gnationib3 dn̄i burg. defenſat̄. et
primo ſup euangeliū Mathei.

Et q̄ de veteri teſtamē-
to nō pl9 repperi tactū
per burg. Jdeo acceden
dum eſt ad nouū teſt.
Jn nouo teſtamēto pri
mo occurrit euangeliū mathei. Jn
cuius primo ca. dicitur. Judas ge
nuit phares a zarā de thamar. quē
paſſum exponens beatus iheroni9
dicit. Notandū in genealogia ſal
uatoris nullā ſanctarū aſſumi mu-
lierū: ſed eas quas ſcriptura repre-
hendit vt qui ꝓpter peccatores vene
rat: de peccatricib3 naſcens teſt. Po
ſtilla. aūt ab hoc dicto beati iheroni
cum reuerentia declinat mot9 ex cer
tis rōnibus. Quarū prima eſt. q̄a
non videt̄ rōnabile mulieres racōe
illa poni in genealogia ſaluatoris
qua racōe viri ex ea pretermittunt̄
ſed ochozias. ioas. a amaſias ꝓpt̄
pctm̄ pret̄mittun² ut 8t iſdē beat9

Ihero. igit ꝑpter pctm̄ nō ponunꝰ
ibi racōnabilr mulieres. Itē virgo
glioſa ponit̄ i ipā genealogia q̄ tn̄
eſt a ſp fuit ſciſſima. Itē q2 dic̄ bea
tus ihero. ruth a raab in genealo-
gia poſitas tāꝯ p ſcripturā ſacram
rep̄henſas qd n̄ vidr veꝝ q2 ſcriptu
ra eas ꝯmēdat. raab ꝯmēdat̄ ioſue
ij. et ponit̄ in cathalogo iuſtoꝝ ad
hebre. xj. Q2 autē dcā fuit meretrix
nō fuit racōne viciȷ̄: ſ3 officiȷ̄. q2 vbi
nos hēmus meretrix. hebreꝰ hēt ho
ſpita vel fuit eius cognomē. Silr a
ruth cōmendat̄ in ſcriptura. Ruth
j. a. iij. Nec alicubi legiꝰ de illaꝝ du
arū mulieꝝ rep̄henſiōe prout btūs
iheronimꝰ allegat. Exponit igitur
poſtil. illū paſſū ſic q illę mulieres
iō hic noīant̄: q2 viril ſuis fuerant
accidentalr ꝯiūcte. Naz que fuerūt
p̄mo et principalr ꝯiūcte ſiue bone
ſiue male non hic noīantur. imo q̄
inter illas q̄tuoꝛ fuit magis famo-
ſa peccatrix. ſ. berſabee directe nō no
minat̄: ſ3 dicꝰ ea q̄ fuit vrie. q̄ p̄n-
cipaliter a directius noīari debuit
ſi peccatū racō noīationis fuit. In
hac re burgē. aſſumit beatū ihero.
in ſui defenſionē quem tn̄ ex leuib3
cauſis ꝯſueuit improbaē vt3 i mul
tis loc̄ ſui corruptoriȷ̄. Et puto de-
fenſionē burgē. btō ihero. nō placē
q2 maiora incōueniētia ꝯtingūt de
fenſori q̄ defenſo ut ptēbit. Dic̄ nā
q2 burgl. primo q verba btī ihero.
ſunt ſane intelligēda de pctōribꝰ a
peccatricib3 finalr penitentib3 a ſic
iuſtificatis a tales dicit fuiſſe illas
quatuoꝛ mulieres in genealogia x̄
nominatas. Secūdo dicit burgē. q
raab a ruth fuerīt famoſe peccatri-
ces. q2 nacōnes eaꝝ in ſcripturl re-
prehēdūtur. Tercō dr q etſi ille qua
tuoꝛ mulieres fuerīt iuſte. nō tamē
fuerīt dicēde ſancte ſaltē in vita eaꝝ
ꝑpter p̄cedētia pctā. Ex hiȷ̄s tribꝰ
dictis putat burgl. accipe velle ſuf
ficiētē r̄nſionē ad argumēta poſtil.
facta ꝯtra beatū ihero. S3 certe ex i
eptl dictis: apta r̄nſio fieri nō pōt.

Nūc autē primū dictū ꝑpoſito eſt
ineptū. Nam multe mulieres p̄m
nominatoꝝ in ſcripture rep̄hēſe tn̄
finalr iuſte ſic̄ zara. rachel. lya a cl.
Iō ſm primum dictum burgē. q̄
plures debebāt noīari. Ceteꝝ ſi ſo-
le q̄tuoꝛ finalr iuſtificate debebāt
nominari. ſequiꝰ q finalr impeni-
tētes nominari nō debuiſſent a ſic
acham et multi noīati nominari n̄
debebant p argumentū a cōtrario ſē
ſu qd burgenſ ſepe grādipendit.
Nec ſm dictū burgenſ eſt aptū ꝓ-
poſito. Nam ſi quis ex mala fama
nacōis dēret dici famoſus peccatoꝛ
maxime iob: qui nacōne fuit gen-
tilis a tamē in ſcripturl dicitur fuiſ
ſe ſimplex a rectus: timens deum a
recedens a malo a cetera que de eo
dicuntur. Iob primo. poterant eti
am ille due mulieres naturalr face
re que erant legis. ſicut iob a non
ydolatrare Vn̄ de gentilitate cōuer
ſas ad iudaiſmū: ſcriptura non re-
prehēdit: ſed magis cōmendat vt
probat poſtillatoꝛ. Nec tercium di
ctum videtur ꝑpoſito ꝯuenire. Naz
btūs iheronimꝰ in hac vita iuſtifi
catas a cu3 finali iuſticia defūctas
vtiq3 debuit dicere ſanctas. nec hꝰ
omittere propter peccata preceden
tia ſi que fuerunt. quia petꝝ pau-
lum matheum a magdalenā a ce-
teros. vere ſāctos dicere catholicu3
eſt: quoꝝ tamen peccata ſacra ſcri
ptura cōmemorat: ſed non illarum
ſcilicet raab a ruth. Cum igitur di-
cta burgen. prout viſum eſt ſūt ꝓ
poſito imptinentia reſponſa ex eis
accepta valere non poſſunt. Idcir
co cum primum arguitur de tribus
regibus propter peccatum preter-
miſſis Reſpondet burgenſis q illi
fuerunt finalit̄ impenitentes q in
mulieribus non habet locū. ſ3 oſtē
ſum eſt ſupra primū dictu3 burgl.
vnde ſumitur illa r̄ſponſio: nō eſſe
racōnabile nec per ꝯn̄s ꝯueniēs ſo
lutioni. Ad ſecundū argumentū de
btā v̓gine ſine pctō in genealogia

poſita rñdet burgñ. q ſecus ē de be
ata virgine quā nēce habuit euan
geliſta ponē. ⁊ de illis mulieribus
q̄s euangla voluntarie noīauit. et
ſine defectu potuiſſz pretermittere. Sz
puto bea. ihero. ſic nō voluiſſe dice-
re. q2 illa rñſio plus inuoluit q̄ ſol
uit. nā dicens euāgeliſtā p ſola vo
luntate illas mulieres noīaſſe nēce
habet dicere q ſine rōe. q8 ſi ſic ſtu
ſtra valuit beatus ihero. querē rati
onē cuius non ē rō ſed ſola voltūtas.
Nec eſt veriſimile q p ſola volunta
te: quinimmo ex rōnabili nēcitate
eas nominatim expreſſerat euāge
liſta. q̄ rōnabilitas infra oñdetur.
Ad terciū argu. poſtil. burg. rñdet
q8 facit pro beato ihero. q2 in ſcrip
tura ⁊mendanſ hoc ē argumentuz
iuſtificacōis earū finalis: ſed p hoc
nō excludiſ quin prius fuerant fa-
moſe peccatrices ut dicit burgl. cu
ius oppoſitū tñ oñſum ē in correcti
one ſecundi dicti ſupra. nec ex aliq̄
ſcriptura hētur q pſone illaꝝ vnq̄
fuerāt rephenſibiles ſed poti9 in ſcri
ptura ⁊mendanſ. Vñ pōt ſumi ar
gumentū q8 eſt burgl. in vete. teſ.
valde familiare: ſed ipē ⁊ſueuit ar
guē ab auctē negatiue: q8 ñ vz. h ar
guiſ aūt ſimul ⁊ſtructiue ⁊ deſtru
ctiue p hoc q nō legiſ q nō ſint re-
prehēſe: ſed ⁊mendate Arguo tñ ex
dictis ⁊tra burgñ. aliter. Q̄is deno
minatio dz fieri a pñcipaliori ⁊ di
gniori: ſz fides ⁊ iuſticia ſunt digni
ora vicijs. igiſ noīatio debz fieri po
ti9 a v̄tutibz q̄ a vicijs Sed ⁊ſtat ex
ſcriptura raab ⁊ ruth fuiſſe v̄tuoſas
igiſ earū noīatio debet poti9 ſumi a
virtutibz q̄ a pctis ſi q̄ preceſſerūt
Nā in ⁊memoracōe ſanctoꝝ v̄tutū
ſit mentio de pſe. vicioꝝ aūt ſi que
fuerāt p accidēs ⁊ recitatiue. igiſ ille
ſcē mulieres in xp̄i genealogia ſcā
potius dēbant noīari ex ⁊uſione q̄
prauitate trāſgreſſionis. Nec illa
tercia rō poſtill. facit p beato ihero
ni. put bur. dixit. ſed ⁊tra ſpeciali
ter. q2 dicit quas ſcriptura rephen

dit q nuſq̄ reperiſ: ſed ⁊trariū. q2
vtrāq3 ſcriptura ⁊mendat notabi-
liter ſatis. Poſtq̄m igiſ viſū eſt q
burgñ. volens p beato ihero. certa
re plus eū inuoluit. Conſeqñr vidē
dum ē quō ⁊ poſtill. irrōnabiliter
moueſ dupli. Primo dicit q nihil
ptinet ad rōnem genealogie ⁊iun
ctio viri ⁊ mulierl p ſe vel p accidēs
et nihil refert. Nā nēcarium videſ
vxores ſcdarias nō principales in
hmōi genealogia noīari quaten9
ex tali noīatione oñdatur veꝝ fuiſ-
ſe matrimoniū ⁊ nihil illegitimale
interueniſſe. Qz aūt verū matrimo
niū ſit inter viꝝ ⁊ vxorē principalē
nemo dubitat nec plem ex eis ſuſce
ptā fore legitimā. plem autē ex oc
caſionaliter ⁊ ſcdario ⁊iuncta: poſ
ſet pbabiliter dubitare fore legiti-
mā. Idcirco in gñatione ex princi
palia p ſe ⁊iuncta in tō genealogi
a de muliere nulla ſit mentō q2 ibi
plis legitimitas eſt clara. in gña
tione autē ex occaſionale ⁊iuncte
nēce fuit de mulieribz fieri mencōe3
Tum ut ex h innuaſ ⁊iunctionē fu
iſſe legitimā. Tū ut oñdatur plem
ex ſic ⁊iunctoꝝ gñatione nullā in
currē notā. Nēcariū igiſ fuit in xp̄i
genealogia h obſuare: ne herodes
aut alij xp̄i pſecutores velamē excu
ſationis poſſent aſſumē: quaſi na-
tum illegitime pſeq̄rent. hec ē eī rō
ſanctoꝝ doctoꝝ de mr̄is xp̄i deſpon
ſacōe. Nec valet q8 burgl. ij. obijc
⁊tra poſtilla. rōnem de lia q̄ fuit ia
cob preť intētionē ⁊iuncta ⁊ tñ nō
noīnatur in genealogia xp̄i. q8 tñ
oporteret ſi rō poſtil. valēt. Rñdeo
q q̄uis lia fuerit ⁊iūcta preť ei9 in
tencōz: nō tñ ex h fuit vxor ei9 occa
ſionalis nec ſcdaria: ſed pñcipalis
ppť ſequētē ratihabitionē. Rachel
eī q̄uis fuit plus dilcā: fuit tñ vxor
ſcdaria. ⁊ iō xp̄s ſi fuiſſet nat9 p li
neā rachel ſpāliter noīari in genea
logia debuiſſz ppť rōm predictā. Sz
q2 p lineā lie q̄ fuit prima ⁊ pñcipa
lis vxor x9 nat9 ē. idcō eā noīari ñ

oportebat. Confirmat̃ hec r̃nſio qꝛ
ſm magiſtꝝ in .iiij. di. xxx. ⁊ docto
res. error in pſona cõiũcta dirimit
eciã ↄtractũ mr̃imoniũ: ñ p9 ↄiũctio
nẽ interuenerit ratihabicõ. Cũ igiꝛ
in ↄiũctõne iacob ⁊ lye interuenit er
ror pſone. potuit legitie p9 ↄiũctio
nẽ eã refutare q8 tñ ñ fecit ſꝫ potius
ratũhñs fcm: ꝓ ↄiũctõe rachel vlte
rius ſuiuit. Et ſic lya pᷣma ⁊ pᷣnci
pal' vxor fuit ꝑ ↄñs ñ noianda. Sꝫ
finalr̃ in hac mat̃ia burgꝰ. valde
mouet̃ ↄ̃ poſtilla. excuſacõnẽ: q̃ ſe
excuſat de h̃ ꝙ declinat hic dc̃m bti
ihero. Aſſerẽs ↄ̃ pietatẽ militare ſã
ctoꝝ opinionibꝫ ↄtrarie inducẽs ad
h̃ canonẽ decreta. di. xx. Sꝫ reuera ĩ
quo burgꝰ. excuſacõnẽ poſtillatoꝛis
reijcit ipẽ magꝰ inuenit̃ inculpãd9
pſepe quidẽ ſe. b. ihero. b. augꝰ. ce-
teriſqꝫ doctoꝛibꝫ etiã ſine magña rõne
obijcit ⁊ ipõꝝ dict' infideliũ iudõꝝ
dcã anpomit. Et ſi aliq̃ñ ꝓ ipis cer
tare videat̃ in odiũ id facẽ videt̃ po
ſtillatoris ſalua pace. q̃ nõ niſi ſcri
ptura et rõne cogentib9 interdũ a
ſcõꝝ declinat ſniĵs. Nec id ut aſſu-
mit facit ↄ̃ pietatẽ. qꝛ h̃ honoꝛ: h' re
uerentia ſol' dẽtur canonic' ſcriptu
ris ut quicq̃d in eis reptũ fuerit ſi-
ne heſitacõne verũ eẽ credat̃ ut dicit
b. aug. ĩ de vnico baptiſmo. ſcript'
aũt aliĵs quibuſcũqꝫ racõnabr̃ cõ
tradicẽ licꝫ dicẽte eodẽ aug. ĩ epl'a
ad iheroni. alioꝝ ſcripta ita lego ut
quãtalibet ſcitate q̃ntaue doctrina
polleãt. ñ iõ verũ putẽ qꝛ ipi ita ſẽ-
ſerũt ⁊c̃. Et in epl'a ad foꝛtunatũ
dicit tales eẽ velle lectoꝛẽs ſuoꝝ ſcri
ptoꝝ q̃lis ipẽ ẽ alioꝝ. In q̃ ſua ſcri
pta ceteris corrigẽda ſubijcit ſic' ipẽ
alioꝝ ſcripta vbi id certa racõ vel
autoritas exegit refutauit Nec pu
tãdũ hanc auguſtini hũilitatẽ bti
ihero. ⁊ ceter' ſcis doctoꝛib9 defuiſ-
ſe. Canõ decretal' ↄ̃ poſtillatorẽ in-
duct9 ꝓ ipõ militat. 8ꝛ nãqꝫ in ipõ
q̃ quis maioꝛi racõni nitit̃ eo ma-
ioꝛis auc̃tis ei9 v̉ba eẽ videnꝛ igit̃
poſtilla. ſi nulla temeritate ꝑmot9
interdũ ſcõꝝ ſniãs cũ reuerẽtia que
ſcis doctoꝛibꝫ dẽtur declinet meliori
racõne aut autoritate pſuaſus ne
quaq̃ dẽt ob h̃ vitat' amoꝛe crimi
nari q̃m ĩ hĩs q̃ fidei ñ ſũt nec ſacr'
lr̃is obuiant. neqꝫ ſci neqꝫ ſcolaſtici
doctoꝛes mutuũ ↄſenſũ expetũt ſꝫ ſi
bi mutuo aliĵs ⁊ aliĵs racõibꝫ pſua
ſi ſine temeitate ĩmo vtilr̃ ↄdicũt
¶ In eodẽ ca. vbi 8ꝛ ioſeph virum
marie vbi oẽs doctoꝛes cõcoꝛdãt ꝙ
ſufficient' deducit̃ genealogia ꝑ io
ſeph viꝝ marie qꝛ erant de vna tri
bu ⁊c̃. vbi burgꝰ. fac̃ multa argu-
mẽta aliq̃ ſat' ↄpetẽtia. ꝙ nõ ſuffic̃
declaracõ gloſe ⁊ doctoꝛũ Ipẽ igit̃
lõgã digreſſionẽ facit. In q̃ putat
ſat' facẽ ñ ſolũ q̃renti ſꝫ q̃ſtioni q̃ ſi
eri ↄſueuit in hac materia. Cui pla
cet videat. Mihi ãt videt̃ ꝙ ñ ãpti
us q̃ poſtil. fc̃m ↄcludat. Cũ ei xm
natũ ex ſemie d8 ⁊ abrahã ſm pro
miſſa vtriſqꝫ fc̃a. nõ ñ autoritate
ſcripture hẽaꝛ. igiꝛ ſolũ creditũ ẽ apd
recipiẽtẽ ſacrũ cano. ſic ⁊ apud xp̃i
anũ hẽt̃ ſolũ auc̃te math. ⁊ luc̃. igi
tur ex ſola fide. fruſtra igit̃ bur. vi
det̃ tã ꝓlixa digreſſione laboraſſe.
ꝑfti cũ q̃tuoꝛ ſue ſuppoſicõẽs ⁊ ſex
ↄcluſiones: citra vel vltra ea q̃ fidei
ſũt nihil ↄcludũt. Nã in pᷣma ſup
poſicõe ſua dic̃ de filiacõe et ſucceſſi
one ſm formã vulgarẽ q̃ modicũ
fac̃ ad ꝓpoſitũ deducẽdũ. Nã a zoro
babel nulla apd catholicos nec pu-
to apud iudõs hꝛ hyſtoꝛia autẽtica
Vñ tal' fama vulgar' autoritatis
ↄfirmare potuerit vſqꝫ ad xm ⁊ ꝑn-
tes ei9. etſi hẽt̃ tñ qꝛ ĩ canõe ñ ẽ ea
facultate ↄtẽnitur q̃ ꝓbaꝛ ſm regu
lã. b. ihero. In ſcdõ p̃ſuppoſito dic̃
bur. dubiũ eẽ de q̃cũqꝫ naturalr̃ ge
nito. an ſit legitie nat9. In q̃ nihil
dic̃ ꝑtinẽs ad q̃õnis mote ſolucõẽ
qꝛ ꝑ nullã naturalẽ cognicõnẽ poſ
ſum9 ad legitiaꝫ xp̃i gñacõeꝫ ꝑuenẽ
Et ꝓpt' idẽ ñ valꝫ ſuppoſicõ ſua t̃cia
qꝛ teſtimoniũ vel ꝓbacõ ꝑ iſtrumẽm
ꝑtiet ad hũanã ⁊ nãlẽ cognicõeꝫ ⁊
qꝛ de ſb̃a inſtrumentoꝝ ſũt teſtes:

ſicut ad naturalis generationis cognitionē non pñt honeſti teſtes adduci. ita nec inſtrūa formari. immo teſtes quicūq adducerētur eēnt dubij ex ſcdō ſuppoſito. Ex illis igitur tribus ſuppoſitionibz nihil fidei affertur niſi negatiue ꝙ viz xpī generatio non pōt haberi ꝑ famā pblicā. nec ꝑ teſtes ꝗ inſtrūa. nec ꝑ nālem cognicōnem ſuffeciſſet igitur quarta ſuppoſitio ꝙ pt ſciri fidei auctē. ꝗ ad hoc tēdit ꝓma ꝯcluſio bur. q̄ aſſumit ꝓmiſſiones fcās patribz ꝗ teſtioniū euāgeliorū: q̄ oīa ſola fide recipim⁹. Scda ſua ꝯclu° ſolū ꝑtinet ad fideles ꝗ ñ niſi ꝑpt fidē. Et tercia ꝯcluſio reſoluitur ad idē. ꝙ vult ex publica fama dicere ꝯueniēs xpm eē filiū dauid. Sz vnde fama niſi ex ꝓphetis. ſed q̄ ꝓphetia niſi credam⁹. totū igr reſoluitur in fidē: ꝑ ꝯñs apud infideles nihil facit ꝑ ꝓbacōes de ſcō thoma. ꝑ burgeñ. ex ſua digreſſione ſūptas nō ꝓbatur iudeorū inexcuſabilitas. ꝙ nec per ſcripturā ꝓpt intruptionē a tpe zorobabel. nec ꝑ famā ex ſcripturis ſufficienter factā. Ipm filiū dauid fore ſcire poterāt: h aliūde. qd oñdere nō ē pñtis ſpeculacōis. Nec quarta ꝯcluſio ñ ꝑ reſolucōez ad fidē ꝓcedit. Sic ꝗ qnta. ꝙ vtriuſqz ſi nec tā nālis q̄ adoptiue teſtioniū nō hēmus niſi ex ſcptura. Teſtioniū aūt ſcripture ad fidē reſoluitur Nunc aūt ſcptura re. teſt. in vtrāqz linea deficit. ꝙ a zorobabel vſqz ad pntes xpī ut predictū ē autoritatē nō hēmus Credēdū eſt igr matheo ꝗ luce in vtraqz linea. ꝗ ecce fides ꝗ ad h finalr reſoluit bur. ſuā quintā ꝯcluſionē. Sz vnde mathe⁹ ꝗ luc. tāte facti ſunt auctis niſi ex auctē rōis eccie teſte bea. aug. ꝯ adamātum dicente. Nō crederē euangelio niſi eccie auctas me cōmouēt. Qui igitur credit eccie credit matheo ꝗ luce ꝗ ſic credit xpm filiū dauid ſcdm ꝓmiſſa facta patribz. Et h eſt ſūma ꝑ quā ſoluitur qō per burg. ſic diffuſe ꝑtractata. Qui aūt hijs nō credit qm ñ ex ſcriptura q̄ intrupta ē cirt genealogiā: nec rōe: nec fama ꝯuinci potit ꝑꝑ. remanebit dubius: digreſſione burg. nō obſtante.

¶ Capitulū ſecundum.

In. ca. ij. dr. nazaren⁹ vocabitur Burg. dicit illud ſcdm hebraycā veritatē nō fundari in dcō pſa. ſed in dicto pſ. Memento dñe dd. Ibi efflorebit ſcificatio mea. Sz rñ dicit hic. b. ihero. a quo ꝯcordantia illa recepta eſt. Et ꝙ poſtillator

¶ In tercio ca. dicit xpum fuiſſe in quinto anno reductū de egipto ꝓpt canonē. xxiij. q. iij. c. qd vero. itelli nō preciſe. exñs eni. vij. annorū eſt etiā quinqz annorū ſed nō preciſe

¶ Capitulū quintū.

In. ca. v. vbi agi de btitudinibz ſpecialiter cum dr. Bti mūdi corde. poſtil. dicit ꝙ mūdicie cordis ꝓ premio repromittitur viſio dei per fidem enigmaticā in preſēti. ꝗ per aſpectū facialez beatificā in futuro Burgñ. putat ꝯtrariū huiꝯ demonſtrare. Et arguit ſic. Fides eſt primū principiū cordis mundicie. igitur nō ſequitur eam tanq̄ repromiſſa antecedēs pz ꝑ illud petri actu. xv. fide purificās corda eorū. Sed iſtud argumentū poti⁹ videtur temptatiuū q̄ demonſtratio ꝙ laborat in equiuocis Nā purificatio allegata fuit ſpūſſancti infuſio in ſigno viſibili. ꝗ fuit fidei precedentis teſtimoniū ut clare habetur ex lrā allegata. fidēs aūt ꝑ illā ꝯſūmacōez ꝯfirmata preceſſit illā purificacōez nō ut purificacōis principiū: ſed ſolū ut tpe ꝓr. Nō aūt oē prius tpe ē pñcipiū ꝗ cā poſterioris. illa aūt fides ſic prior tpe purificacōe hic allegata. habuit ſuā mūdiciā cordis preuiā tā q̄ beatitudinē de qua hic ſermo cui mundicie illa viſio per fidem repromittitur Nam ſi ē fides formata neceſſario preſuppōt ſuā formā tanq̄ principiū q̄ ē dcā mundicia. Qd ſic pz. Nam ſcdm aplm xps ꝑ fidez hītat in cordibz nrīs. non autez hītat in

cordibꝫ ſubditis peccatl. igit̃ reqͥrit
cordis mundiciã. ñ ut ſit ulti9 puri
ficacõis ꝑncipiũ Sed ut ab hmõi
purificacõne ſumat p̃cedẽtl purifi-
cacionis teſtimoniũ. ſec9 eſt de fide
informi ꝑ quã xp̃s nõ inhabitat.
in puul̃ em̃ baptiſatl mundacõ ab
originali p̃cedit fidẽ formatã. Hec
igit̃ fides p̃cedit purificacionē per
burgl. allegatã. H̃ reſolucõ mateie
ptꝫ ſi autoritas ꝑ burgẽ: trũcatim
allegata debite videat̃. Dicit eĩ pe-
trus ibi. Elegit de9 ꝑ os meũ gen-
tes audire euãgeliũ ⁊ credere. Ecce
fides ex auditu ⁊ mundicia cordis
ꝑ xp̃i inhabitacõne ꝑ fidẽ p̃requi
ſitã: quã mundiciã ip̃a fides ſequi
tur tãq̃ repromiſſa ut viſio dei eni
gmatica ꝓut dicit poſtillator. ⁊ ſe
quit̃ in loco allegato ⁊ q̃ nouit cor
da de9 teſtimoniũ ꝑhibuit dãs ill̃
ſp̃m ſanctũ ſic̃ ⁊ nobis. ⁊ nihil di-
ſcernit inter nos ⁊ illos fide purifi-
cãs corda eoꝝ. Ex q̃bꝫ ptꝫ fidẽ inci-
pientiũ p̃cedere fidẽ ꝑfectoꝝ. ⁊ clari
tatẽ vel mũdiciã cordis ĩcipientiũ:
p̃cedẽ illaꝫ purificacõnẽ ꝑfcõꝝ. ſũt
eĩ g̃d9 hmõi v̓tutibꝫ iux̃ ſtat9 ĩcipiẽ
tiũ ꝓficiẽtiũ ⁊ ꝑfcõꝝ Et̃ ſũt g̃d9 il
lũinacõ^m^ iherarchicaꝝ ⁊ tetrarchi
caꝝ. Jdõ in p̃nti mũdo cordi ꝑmitt iͣ
illuſtracõ viſionis enigmatice q̃ ꝑ
fidẽ ē: mũdiori cordi clarior. mũdiſ
ſimo clariſſima ⁊ h̃ ſi in hac vita ꝓ
mi p̃ot clariſſima ⁊ ĩ futuro ſm̃ g̃dũ
ſilĩ repromittit̃ mũdis cordibꝫ vi-
ſio faciat̃. Nec ĩ h̃ mõ dicẽdi poſtil.
recedit a mõ cõi ſue expoſicõis. q̃
q̃uis repromiſſa noue legl̃ referat
ad futuꝝ. tñ repromiſſoꝝ p̃guſtaci
onē ñ excludit. Et ita reſoluit hãc
materiã. ſ. tho. ꝯcordando dcã ſcõꝝ
doctoꝝ ꝓut bur. alle. ar̃ p̃n^m^ h9 ca
¶ In eodẽ ca. vbi d̓r. btĩ q̃ ꝑſecutio
nẽ patiũt̃ ⁊c̃. poſtilla. addit ꝑ mo
dũ gloſe letãter. q̃ ſi cũ triſticia et
difficultate pl9 vid̓r ad v̓tutẽ forti
tudinis q̃ ad btĩtudinẽ ꝑtinere.
Con̄ q̃d rõnabiliter additũ arguit
[illegible]urgl. argumẽtũ ſuũ ꝯſuetũ hereti

cis modernis familiaẽ. dicẽs letãt̃
ñ hẽt̃ in lrã: igit̃ ⁊c̃. Et ut poſtilla
tor ñ hẽat euadẽdi. Jllud q̃d ſequit̃
Gaudete et exultate. Bur. exponit
de hortacõne xp̃i ñ d̓ leticia paſſoꝝ
Q̃d dicere modicũ valet q̃ illa ex-
hortacõ ñ hẽt reſpectũ ad actũ ſꝫ ad
p̃miũ ꝑmiſſũ. vñ etſi h̃ in lrã ñ ex
p̃mit̃. tñ hẽt̃ ex alio paſſu ſcriptu-
re q̃ letãter pati pertineat ad hãc
btĩtudinem q̃ d̓r act. v. Jbãt apl̃i
gaudẽtes. etiã ſi dẽm9 diſtiguẽ bti
tudĩes a donis ⁊ v̓tutibꝫ ſm̃ actuũ
excelentiã ꝓut doctores cõit̃ diſtin
guũt. dicẽtes q̃ v̓tutũ act9 ſũt mõ
hũano. btĩtudinũ aũt mõ ſup hũa
no. oꝫ hmõi ſ̃b intelligere q̃ hec bti
tudo ſi hꝫ moduꝫ ſup hũanũ q̃ pati
ſit gaudẽt̃ q̃ cũ agone pati ē mod9
hũa9 ⁊ ꝑ ꝯñs v̓tutl act9 ñ btĩtudis
¶ In eodem caplo vbi dicit̃. Qui
iraſcitur fratri ſuo ⁊c̃. Poſtillator
attendẽs variã ſanctoꝝ ⁊ alioꝝ in
hac parte expoſicõnẽ poſuit ſuam
⁊ ut eſſꝫ intelligibilior tranſpoſuit
penas ex racõnabili ordĩe: in q̃ pu
to eũ nõ eẽ rep̃henſibilẽ Burge. tñ
ſeruato ordĩe penaꝝ ponit aliã ex
poſicõnẽ ſatl ꝯpetẽtẽ vtrobiqꝫ ē ea
dẽ veritas ſĩe cũ diuſa tñ applica-
tione. ¶ Capitulũ nonũ.
In caplo nono vbi dicitur ut vidit
fidẽ illoꝝ. exponit poſtilla. i. para-
litici ⁊ offerentiũ addens non bene
dictum qui exponit de fide offeren-
tium tm̃ et ponit ad hoc racõnem.
Sꝫ burgenſis dicit hoc fore magne
audacie ſanctoꝝ autoritatib9 con-
traire. Addens q̃ dcã illoꝝ doctorũ
ſi ſane intelligãtur manifeſtã cõti
nent veritatẽ. Et volens hoc decla-
rare ibi voluit ⁊ ſe ⁊ doctoꝝ dcã in
multl̃ min9 ꝓbabilĩ dictl̃ de quibꝫ
ꝑ ſingula indicare nõ eſt p̃ntl ꝓpo-
ſiti. Dicit igitur hic q̃ audacia non
eſt rep̃henſibil̃ negaẽ in dcĩs ſcõrũ
q̃ in factis dei correſpõdenter ſe ha
bentibus ꝯcedere non audemus. ve
rificaẽ em̃ q̃ formalem includit cõ
tradictionẽ ſi deo ñ cõcedimus: nec

doctori quantūcunq; ſcō in hoc ge
rim9 morē ¶Nunc autē ſicut preteri
tum nō eſſe preteritū apud deū: cen
ſet impoſſibile. ita iuſtū nō eſſe iu
ſtū circa idē a p eodē ſimili rōne vi
def inopinable. paliticus autē de q̄
ſermo curatus ē non ſolū a morbo
corpis ſed etiā mentis ut vult. be. au
guſ. lxxxiij. qōnum. q. viij. igr fuit
iuſtificatus. doctores aūt p burgē.
adducti negare videnf eius fidē. Si
igif in curacōe nō habuit fidē: neq;
iuſticiā. a ſic fuit iniuſt9. igif ſi cu
ratus fuit iuſt9 cuātus fuit iniuſt9
q̄ eſt formalis ɔtradictio. Pōt igr
doctores aliter q̄ burgē. ibi voluit
intelligi ſic. q hij qui dictū xpi ad
fidē offerētium reſpexiſſe nō oblati
ſubaudiaf principalr. Cū hoc ſtat
q etiā reſpexit fidē palitici minori
fortaſſe affectione formatā ¶Nec va
let rūſio burgeñ. ad argumentum
poſtil. cū dicat q p hoc qd dicif. Cō
fide fili fides ſit exacta poſt dimiſſi
onem pctōꝝ. q p dimiſſionē pctō
rum fuit iuſt9 a fili9 adoptionis. ut
dicit burg. Fruſtra igif poſt iuſtifi
cacōem exigebaf fides ſine q̄ nemo
iuſtus. q̄ iuſtus ex fide viuit. impoſ
ſibile ē ſine fide placere deo. Exige
igif fidē ante iuſtificacōe; qualita
tis ex fide iuſtificaref preuia. Fuit
igif fides a oblatia offerentium ad
quā xp̄s dr hic reſpexiſſe ſm poſtil.

¶ Capitulū vndecimum.

In. c. xi. vbi agitur de qōne io
hannis baptiſte ad ihm. de q̄
poſtilla. dicit. cū queſtio ſit dubita
bilis ppoſitio: nō mouef in perſona
iohannis: q̄ fuit a p diuinā reuela
tionē a occultā viſionē certificatus
ſed moue in perſona diſcipuloꝝ io
hannis heſitātiū. Sed burgeñ. dic
taliter dictū nō eſſe ɔſonū littere: q̄
dicit rūdendo. euntes renunciate io
hanni. q̄ rūdet iohāni nō diſcipul
eius. Ad qd pōt dici dupl. Primo
q remiſit xp̄s diſcipulos ad iohē;
ut ex relacōe diſcipuloꝝ heſitantiū
iohēs materiā acciperet eos plenius
informandi. Scdō dici pōt q xp̄us
tenuit modū curialem. Nā directe
reſpondēdo ad diſcipuloꝝ heſitatio
nem quā nouit viſus fuiſſet heſita
tionē eoꝝ redarguiſſe: qd curiale
nō fuiſſet circa legationē iohannis
factā. Curialitas igif videf tam ex
pte querentis q̄ ex pte rūdentis. dū
a iohēs in ſua pſona incredulitatē
diſcipuloꝝ nō detegeret. a xp̄us ſic
curialiter q̄renti rūdit ne incredulī
tatē legatoris increpare videref. cū
ad foꝝ iohannis ptinerēt. Nō aūt
dicendi burgē. quē hic addit. mul
ta incōueniencia ɔtingūt. Primū.
q ponit iohēm p diuinā reuelacō;
de xp̄o a de hijs q̄ de ipſo erant certi
tudinaliter a ſufficient inſtructū a
tū q iohēs petiuit ampli9 inſtrui.
Ex ſecunda enī pte inferf oppoſitū
prime ptis. q bene ſeq̄tur. ille pet
de. a. ɔcluſione pfectius inſtrui. igi
tur pfecte nō fuit inſtruct9. cui9 op
poſitū dicit burgē. addens q ſcdus
mod9 ſciendi non ſit ita pfect9 ſicut
prim9 Ex quo pz iohēm plus que
ſiſſe criminoſa q̄ vtilia. ſicut logi
ca ſm ɔmentatorē. ij. metaphi. nō
eſt ſcia ſed modus ſciēdi. qui igi eſ
ſet pfecte inſtructus in theologia a
poſt q̄reret ſcire logicā: curioſius re
miret iudicand9. Secundū incōue
niens. q bur. dicit d ñm nr̄m ihesū
ꝓfeciſſe ſcia acquiſita p expeientiā
Et hoc videf dubiū. Nā ſi xp̄us ali
quid didiciſſet p experientiā qd p̄
us vel qualif prius nō nouit ſequi
tur q nō fuit ab inſtāti ɔcepcōnis
ſue oīſciens. qd eſt ɔ ſcōs doctores
a mgrm. li. iij. di. xiiij. ſed. xiij. diſ.
expot quō intelligi xp̄um ꝓfeciſſe:
nō ut burgē. vult. Terciū qd bur.
ponit iohēm baptiſ. mouiſſe ſui ex
pte qōnem. ut eū quē ſciret eē xp̄m
p diuinā reuelacōem a ſenſibilē oñ
ſionē etiā ſciret per miraculoꝝ opa
tionē vi ef abſurdū. q iudei nō ita
plene docti de xp̄i aduentu cū pete
rent ſigna: audiert. gñatio praua
ſignū querit. math. xij. a ſic iohēs

videtur ad generacōnē prauā ꝑtie
re. eo ꝙ ab infallibili veritate doct9
ſingularia ſigna ⁊ fallibilia querit
ſm burg. qḋ dicē abſurdū videt.
Cōfirmat ꝗꝛ p9 mediū ſciēdi infal-
libile ſi verꝝ dicēt burgē. iohes qſi-
uiſſꝫ mediū ſciēdi valde fallax. ſ. ope
racōem miraculorꝝ. Nā et ꝑui anti
xp̄iani dabunt talia media nō ad
inſtruendū ſꝫ fallādū vt dic̄ aug9
ij. de ciui. dei. ca. xiij. ⁊. lxxxiij. qōnū
q. lv. ⁊ q̄ꝓ plima alia q̄ ꝯtigūt huic
ſingularitati. ¶ Ca. xv.

In ca. xv. vbi agit de tractōibꝫ ſe
niorꝝ īfirmantib9 obſuantiā dimo
rū ꝑceptorꝝ burgē. in duobꝫ redar
guit poſtil. Primo ꝗꝛ ut dic̄ expoſi
cio ei9 nō ꝯſonat lrē. Secū° ut dicit
ꝙ poſtil. ꝑſupponit falſū Primū ꝓ
bat ꝑ h̄ ꝗꝛ poſtil. dic̄ ꝯſtructōez lrē
defectiuaꝫ. cuꝫ dr̄ mun9 qḋcūqꝫ ē ex
me tibi ꝓderit. Ex q̄ arguit burgē.
igit̄ ſēſus ei dat9 nō ꝯſonat lrē. vbi
dico ꝙ h̄ argumentū vēit ex diſſila
tione grāmatice ⁊ rethoice ambarꝝ
artiū ignorantia. ſepe eñ in ve. te.
facit burgē. mencōez de grāmatica
hebreorꝝ. h̄ autē grāmaticā latiorꝝ
videt̄ ignoraſſe. Eſt eñ in grāmati-
ca apoſiopaſ defectiua orōꝫ q̄ ſepe
vtit ſcriptura Eſt etiā in rethorica
ꝑciſio color verborꝫ q̄ ſepe vtit ſcri
ptura. ⁊ coīcidit cū apoſiopaſi ꝓp
ter quā ꝙ h̄ excuſat defcūs ibi oſtē
ditur ornat9 rethoicꝰ ex orōis trū
cacōne. Argumentū igit burgē.
vidr̄ tēptatiuū cū dr̄ orō vel ꝯſtru
ctio ē defectiua. igit̄ ſēſus dat9 non
ꝯſonat lrē. Nā ꝑ cōſonātia hn̄da
in lrā ſupplet qḋ ꝑ figuraꝫ vel colo
reꝫ truncatū ē. Secū° dic̄ burgē. po
ſtil. ꝑſupponē falſū in eo ꝙ dicit iu
deorꝝ ſcribas ⁊ ſacdotes ꝓpt auari-
ciā feciſſꝫ int ceteras tradicōes illā
ꝙ meli9 ē offerre deo q̄ꝓ ſbuenīē pn
tibꝫ ⁊c. h̄ dic̄ bur. falſū ꝑmo ut dic̄
ꝑpit nuſq̄ꝓ iudeos h̄ ſēſiſſe q̄īmo
ꝓpōderāt elemoſinā ſpōtaneis ſacri
ficijs. multo forti9 honorē pn̄tū ⁊c.
vbi dico ꝙ ſi cōſequētia valeat añ

cedēs eſt mihi valde dubiū ꝓpt di-
cta bti ihero. ⁊ ꝓpter glo. ſuꝑ mat.
⁊ mar. ⁊ ſcolaſticā hyſtoriā ⁊ ꝓpt
dcā aliorꝝ doctorꝝ q̄ꝝ multa ſciuerūt
hebraycū ⁊ ꝯcorditer dicunt ſicut po
ſtil. q̄ ab eis recepit. Sꝫ dato q̄ꝓ uis
nō cōceſſo ꝙ iudeorꝝ ꝓceres ſic ut di
cit burgē. ſēſiſſent. nō tn̄ ſequitur:
igit̄ ſic facerēt vel docerent auaricia
cecati Nec hodie eorꝝ docti docēt vel
faciūt id q̄d ſētiūt: imo poti9 ꝑ tal
mudicas ⁊ erroneas doctrinas ſm
ꝑlucē ꝓplm decipiunt et verā litteraꝫ
corrūpunt. Secun° dic̄ burgē. dc̄m
poſtil. falſū. allegat ad id ꝓbādū
Rabymoy. egip. ſatis bn̄ dicentem
Sꝫ non allegat bene facientē. q̄ tra
dicōib9 hūanis dīna ꝑcepta pre-
pōderat. ⁊ ꝙ burg. nos vltra ī ſua
expoſicōne ad talmud remittit a ti
brꝝ queꝫ noīat redermi nihil aliud
eſt q̄ꝓ fideles xp̄i retrahere a ſcōꝝ ve
ris expoſicōibꝫ et remittere ad vi
dendū vana ſcripta erroribꝫ plena
ꝓut ipēmet bur. teſtat in multis lo
cis. Nec eſt cautū ſimplices ſenſuꝫ
lrālem ſequi cupiētes hmōi errori
b9 occupare. ¶ In eodē ca. vbi dici
tur. Oīe qḋ intrat in os ⁊c. Dicit
poſtil. intelligendū ſm ſynodochē
burgē. facit inutilē obiectionē et in
cidit in id q̄d īꝓbare putat. dicit
eñ ꝙ nō oꝫ dici ꝑ ſynodochē. ꝗꝛ non
dic̄ totū q̄d intrat ſꝫ omne. diſtri-
bucō dꝫ accipi ut dicit ꝓ ſpeciebꝫ ſin
gulorꝝ vt ſit ſenſus. de q̄libet ſpecie
ciborꝝ aliquid mittitur in ſeceſſū: li
cet aliquid ad nutriendū retineat̄:
nūc autē ⁊ apud ph̄os ⁊ theo. totū
vniuerſale ⁊ oīe ꝓ eodē accipiun
tur: q̄ ei dicit oīe nihil excipit ſic ⁊
de toto ⁊ de vniūſali. ⁊ ſpēalit omne
eſt totū ī quātitate ſm loycos. vn̄
reſolucō burgē. q̄ dicit de oī ſpecie
ciborꝝ aliq̄d mitti idē ē ſicut diceret ī
telligi ſm partem. ⁊ ſic omne capi
tur per ſynodochen quod voluit im
probare. Sed mouet burgen. hic
dubiū: ꝗꝛ per vtrāqꝫ expoſicōnē nō
videt tolli ſcandalū a phariſeis. ⁊

ꝓpter hoc dubiū dicit allegando. b.
ihero. q vniūſaliter dēat accipi ſic.
q quicq̊d intrat in os ⁊ ex alimen
to gñatur: pōt etiā p calorē natuā
lē reſolui ⁊ p occultos quoſdā po
ros emitti. Sȝ illud videt̃ fruſtra di
ci p burgeñ. pimū. q xp̄us dicit.
tc̃l. p hoc noluit nec curauit tollere
ſcandalū phariſeoꝝ. q dixit. ſinite
eos: ceci ſunt ⁊ duces cecoꝝ. Sȝ ſolū
voluit inſtruē diſcipulos petētes.
Et nō eſt veriſimile q de illis occul
tis modis digerēdi ⁊ egerēdi cura
uit diſcipulos inſtruē. Sȝ innuē ar
gumēto a maiori. ſ. ut ſi impuꝝ nu
trimenti q̊d in ſeceſſum emittit̃ nō
coinq̊nat. igit̃ multomagis id q̊d
purū ē non coinq̊nat. iuxta illā re
gulā. ſi id q̊d mag̃ videt̃ ineſſe nō
inē nec q̊d min9. ſed ſi ex cibis debe
ret hō inq̊nari: mag̃ videt̃ hoc veruȝ
de impur̃ q̊d tñ non ē ut d̊r in lrā.
⁊ ſubintelligendū ē moraliter. q̊a
ex hijs q̄ naturalia ſūt nec laudan
d9 quis ē: nec vitupand9. Si igit̃ p
naturalē digeſtionē vel indigeſtio
nē ex puro vel īpuro cibo gñaretur
corrupt9 honor vitiſaciēs hoiem: ex
h̄ tñ non d̊r moralit̃ inq̊nari. q̄uis
naturalit̃ de qua hic nō dicit̃.

¶ Capitulū decimumſextū.

In ca. xvi. vbi d̊r. ſigna autē
tpm ſcire nō poteſtis. Q̊d ex-
ponit poſtil. ad intētionē. b. ihero.
glo. ordina. ⁊ alioꝝ. Burgē. āt ad
ducit expoſicōem criſo. ⁊ ob h̄ abij
cit expoſicōȝ poſtil. ſine rōe q̄ſi eiuſ
dē paſſus nō poſſint eē plures expo
ſicōes: fidei tñ veritate per oīa ſerua
ta. Cum em̄ poſtil. dicit q ſigna tē̄
poꝝ in p̄ſtia diuina diſſinitoꝝ nō
poſſint ſciri ex hijs q̄ in celeſtibus
corporibȝ fiunt intelligit etiā ſi fiāt
pret̃ curſū ꝯmunē natuē. de quo rō
reddit̃ q hmōi tpa aduētus xp̄i ⁊
ſigna: nō depēdent ex hijs q̄ in cor-
poribȝ celoꝝ fieri p̄ſt: ſed ex diuina
p̄ſtia. vñ etiā celi ortū habuerūt.
In eodē. ca. vbi circa collacōem
clauiū poſtil. dicit. Licet ſcia nō ſit

clauis: tñ nc̃cario preexigi᷑. de quo
dicto burg̊. magnū facit ſtrepitū:
imponēs poſtil. falſū: ſed falſe. Nā
poſtilla. nō dicit ſciam nc̃cario pre-
exigi ad ſuſcepcōem clauiū. nec ad
vſū clauiū: ſꝫ declarādo ſic d̊t ſciam
nc̃caio p̄exigi ad legitimū ⁊ debitū
vſum eaꝝ. ⁊ ſic burgeñ. in fine h9
correctorij venit in eandē ſentētiaȝ
cū poſtil. dicēs vſum clauiū ſeq̄ cla
uem: claue tñ nō errāte. Vbi igitur
clauis errat: certū eſt vſū nō eſſe le
gitimū. vti aūt aucte diſcernendi
abſqȝ ſcia ⁊ diſcrecōe ꝯmittit̃ error.
Ad euitandū igit̃ errorem nc̃cario
preexigi᷑ diſcretio q̄ ſcia dici pōt nō
clauis. q̄ eſt ſentētia poſtil. bene vi
ſa nō truncati. Qꝫ autē dicit burg̊.
de idēptitate clauiū in radice ⁊ eaꝝ
ſm actus diſtinctiōe hȝ tractari li
bro. iiij. diſ. xviij. ⁊. xix.

¶ Capitulum. xviij.

In ca. xviij. vbi poſtilla. ꝯmē
dat humilitatē cū debito mo
deramine. Burg̃. vult humilitatē
hr̄e ſingularē excellentiā int̃ cet̃as
v̊tutes. pȝ hoc ex dicto aug̊. de vera
religione dicent̃ q tō̄ vita xp̄i ī ter
ris diſciplina moris fuit ad imitā
dū precipue humilitatē ſuā. ſed p
h̄ non pōt burg̊. aliquā inferre hu
militat̃ prerogatiuā. q beatus au
g9. vult p hoc oñdere imitacōȝ hu
militatis facilioꝛē. Vita em̄ xp̄i in
mult̃ exiſtit poti9 ammirabilis q̄
imitabilis. q̊ ad huilitatē tñ facilt̃
imitabilis. idō iſdē beatus aug̃. in
ſmō. ꝯmuni de martiribȝ dicit. xp̄ſ
dñs nō dixit. diſcite a me mortuos
ſuſcitare. ſup aq̄s ſiccis pedibȝ am-
bulare. nō hoc dixit. Sed q̊d ait. diſ
cite a me q mitis ſūa humilis cor
de. Et ad eundē ſenſū ptinet q̊d bur
gen. de btō grego. in paſtora. alle
gat. Nec ꝯcludit ſuū ꝓpoſitū per di
ctū ſci tho. ex ſc̊d a ſc̊de. q. clxi. Naȝ
cū dixiſſet q huilitas ē quedā ꝓpa
diſpoſitio ad liberū acceſſum hois
ad ſp̄ualia ⁊ diuina hō̄. Subd̊t iſdē
ſcūs tho. ibidem. Igit̃ ſicut pfectio

potiō est diſpoſicōne. ita ⁊ caritas
⁊ alie ṽtutes q̄bꝫ hō directe mouet
in deū ſūt potiores humilitate. Et
ita dc̄m ſancti tho. potiꝰ ē cū poſtil.
q̄ꝫ burgē. qui h̄ ⁊ alibi ē truncator
autoritatū ⁊c̄. ¶ Ca. xix.

In capl̄o. xix. poſtillator dicit de in
diuiſibilitate mr̄imonij burgē. hic
ſic deute. xxij. grāde facit ꝯ poſtilla
torē ꝯmocōnē ad quā ſedandā cla
riori mō redigā factū burgē. hic et
deute. xxiiij. incerta dcā. Primū di
ctū eiꝰ. Q̄ꝛ in veteri lege nō fuit lici
tū dimittere vxorē niſi ꝓpter forni
cacōnē h̄ dc̄m h̄etur in ſua digreſſi
one deute. xxiiij. ſecūdū dictū ē. diſ
ſolubilitas mr̄imonij ſolm̄ ptiet ad
legē euāgelij. Terciū dictū dare li
bellū repudij in ve. le. nō ſolū fuit
licitū ſ₃ etiā fuit diuinū p̄ceptū. Quar
tū dc̄m eiꝰ q̄ꝛ ius nature in quo di
ſponit̄ de idiuiſibilitate mr̄imonij
ſolū intelligitur de iurē expꝰſſo ī euā
gelio ⁊ iure canonico ip̄m ſeq̄nte.
Quintū dictū eiꝰ eſt tale. aliquod
eſt ius naturale qđ eſt cōmune oī
aīali. ⁊ hoc dicitur ꝓprie ius natu
rale. ſicq₃ dicit poſtillatorē accepiſ
ſe ius naturale qn̄ dicit indiuiſibi
litatē cōiugū eſſe de iure natuē qđ
tamen nō videt̄ verꝫ vt dicit burgē
ex quibꝫ dictl̄ elicit certas ꝯcluſio
nes q̄ q̄ꝛ prolixe ſunt h̄eantur ꝑ in
certl̄: q̄ꝛ etiā tangenᷓ in ꝑtractōne
iſtiꝰ digreſſiōis. Quantū ad iſtā
materiā primo videdū de veritate
⁊ ꝯnexione doctorl̄ burgē. Secundo
r̄ndebitur ad racōes eiuſdē factas
cōtra poſtilla. Quo ad primū. di
ctum primū burgē. videtur falſum
q̄ꝛ dare libellū repudij fuit ꝑmiſſū
in veteri lege nō ſolū ꝓpter fornica
tionē. ſ₃ etiā ꝓpter quācūq₃ fedita
tē ptꝫ h̄ deute. xxiiij. vbi dicitur. Si
accepit hō vxorē. ⁊ nō inuenerit g̃
tiam an̄ oculos eiꝰ ꝓpter aliquā fe
ditatē. ſcribit libellū repudij ⁊c̄. ꝓ
batur etiā ꝑ canonē p̄uilegia di. iij
vbi dr̄ q̄ꝛ quedā ꝑmittunt̄ ut lici
ta ut petere p̄miū. quedā aūt per
mittūtur ut illicita: ſicut dare libel
lū repudij ne fiant grauiora. vide
amꝰ inſup quō illud p̄mū dictum
cū terciō ꝯcordet. Nā primū dictum
vult tradicōnē libelli fore illicitā
p̄ter q̄ꝫ in caſu fornicacōis. In ter
cio aūt dcō dicit ip̄m n̄ ſolū ſimpli
citer licitā. ſ₃ exp̄ſſe a dō mandatā
qđ tn̄ nullibi legitur. imo rotūda
lrā h̄ ꝯtradicit. q̄ꝛ dr̄ hic ꝓpter duri
ciam cordis vr̄i ꝑmiſit vobis moy
ſes ⁊c̄. Et idē tāq̄ꝫ minꝰ malū per
mittitur ex canone priuil̄. ſup̄ alle
gato. Nullū aūt malū in lege gr̄ia
liter p̄cipitur. Et dico generalr̄ ꝓ
pter p̄ceptū factū abrahe de occiſio
ne filij qđ nō erat regulare nec ge
nerale ſ₃ ad tēptandū ſinglare. Si
milr̄ ⁊ p̄ceptū datū oſee ꝑut ptꝫ in
locl̄ ſuis. Simlr̄ ⁊ ſecundū dictū bur
genſ falſū ē ⁊ ꝯ lrām euāgelij pre
ſentē in q̄ xp̄us indiſſolubilitatē
mr̄imonij ſb̄ euangelio ꝓbat ꝑ in
diſſolubilitatē eiuſdē ſb̄ lege natu
re: que fuit per adā inſpirante deo
promulgata. dicit eñ temptātibꝫ
phariſeis q̄ꝛ qui fecit ab inicō ma
ſculū ⁊ feminā fecit eos ⁊ dixit pro
pter hoc dimittet hō patrē ⁊ mr̄ē
⁊ adherebit vxori ſue. ⁊ erunt duo
in carne vna itaq₃ iam nō ſūt duo
ſed vna caro: qđ igit̄ deꝰ ꝯiūxit hō
nō ſepet. Quid planiꝰ n̄ q̄ꝛ mr̄imo
nij inſepabilitas ſb̄ lege euangeli
ca ⁊ canonica ortū h̄et ex iſepabi
litate ſb̄ lege nature ꝑ xp̄m hic al
legata. Vn̄ ptꝫ quartū dictū burgē
eē falſū q̄ꝛ ī ea re de q̄ ſmo: lex euā
gelica ⁊ canonica ſe fundāt ſup le
gē nature ⁊ mr̄imonij īſtitucōnē p̄
mariā. ſic ⁊ terciū dictū falſū ē ⁊ re
pugnans ſmo ut ſ̄ oñſum ē. Quin
tū aūt dictū de iurē naturali ſmeuo
cōi omniū aīali eſt ꝯfictū q̄ꝛ nullū
tale ius reperitur ī ſcripturis ſacris
neq₃ canonibꝫ. Nam ius ſumptū ī
ſua maxia generalite ſolū ad voca
lia extēdi ꝓbat gratianꝰ autorita
te beati yſi. ij. ethimo. dicens. ius
generale nomen ē. lex aūt iurl̄ eſt

ſpecies. ius aũt dictũ qđ iuſtũ eſt.
Omne aũt ius legibꝫ ⁊ moribꝫ con
ſtat. Nunc autẽ iuſtũ ⁊ iuſticia ad
ſola rõnabilia ꝑtinent. hoc aũt ius
gñaliſſime acceptũ vbi ſupra diſti
guit in ius naturale gentiũ ⁊ ciui=
le. Jus naturale dicit cõe oĩ natio
ni. ſola autẽ rõnabilia p nationes
diſtinguunt. ⁊ idõ cõe. qꝛ vbiqꝫ ex
inſtinctu nature ẽ. nõ ɔſtitucõe ali
qua. ut maris ⁊ fẽie ɔiunctõ. libero
rum ſucceſſio. puerorꝝ educatio. cõ
munis oĩm poſſeſſio. ⁊ oĩm vna li=
bertas. acquiſitio eorꝝ q̃ celo. terra
mariqꝫ capiunt. depoſiti vel accom
modati reſtitutio. violentie p vim
repulſio. ⁊ hec ⁊ ſi quid ſile huic ẽ
nunq̃ iniuſtũ: ſed naturale equũqꝫ
habet. Nec tñ oĩa iuris naturał
portiones ſolis rõabilibꝫ ɔueniũt.
ɔiunctio aũt maris ⁊ fẽie in irrõna
bilibꝫ non ẽ ſcđm ius naturale. ſed
ſcđm inſtinctũ nature. Aliud eſt ei
dicere de iure naturali. ⁊ de inſtictu
naturali. qꝛ ſe hñt ſicut ſuperius ⁊
inferiꝰ. Nam omne ius naturale ẽ
inſtinctꝰ naturalis: ſed nõ econũſo
qꝛ alias extenderet ius naturale nõ
ſolũ ad irrõnabilia: ſed etiã ad in=
ſenſibilia. qꝛ inſtinctus naturalis
ab appetitu naturali nõ videt diſti
gui. Jus igit naturale ſic cõdiſtin
ctũ ab alijs primatũ obtinet ⁊ tpe
⁊ dignitate. cepit ei ab exordio na
ture rationabilis. nec tpe variatur
Sꝫ immutabile ꝑmanet ut dicit v.
di. c. i. Fingit igit burgeñ. tale ius
naturale primeuũ: immo improp=
riſſime diceret ius iuxta predcã. Jđ
circo falſũ imponit poſtill. qꝛ ita ac
ceperit ius in ꝓpoſito. Et qꝛ funda
mentũ burgł. falſũ eſt: nimirꝝ falſe
ſunt cõcluſiones ſue in eo fundate.
Prima nãqꝫ ɔcluſio fundatꝰ ſup ſuo
ficto iure naturali. Et ſcđa cõcluſio
.ſ. qꝛ matrimoniũ ẽ de iure gentiũ:
ſed nõ indiuiſibilitas. Naꝫ ex litte
ra euãgelij matrimoniũ ẽ a prima
inſtitucõe nature rõnalis. q̃ ius gẽ
tiũ longe preceſſit. Sꝫ nec tercia cõ
cluſio eſt vera q̃ ad hoc qꝛ ex iure ci
uili nõ eſt matrimoniũ indiuiſibi
le. Nec quarta ɔcluſio que due in
nitunt eidẽ medio viꝫ qꝛ in iure diui
ni tractat de diuortijs ⁊ repudijs. ⁊
in veteri teſtamẽto ſilr. q̃ media nõ
ꝓbant bene illas ɔcluſiones. Nã ⁊
ſi diuortiũ in lege ꝑmiſſum eſt ꝓp
ter maius malũ vitandũ. ex hoc ar
guere igr matrimoniũ ẽ diuiſibile
ɔſequentia nõ valet. nec formalit:
nec legaliter. Non formalit. qꝛ ar
guit a ſcđm quid ad ſimplr. ſicut ſi
argueret. antixp̄s eſt ꝑmiſſiue ẽs
igit ẽ ens. ſicut in ꝓpoſito Nec lega
lit valet ɔſequẽtia. Nõ eĩn ſequit
A. lex apud legiſlatorẽ nõ ẽ neccã
ria. igit nõ eſt neccaria. ſicut lex que
cũqꝫ nõ ligat deũ: qm̃ poſſit vel mu
tare vel diſpenſare: ſtat tñ legẽ eſſe
ſolidã in ſe. ſicut neccario ignis cali
dus ẽ ⁊ calefactiuꝰ materia debita
approximata: nõ tñ ſequit. Jn for
nace triũ puerorꝝ nõ fuit calefactiꝰ
igit nõ fuit calefactiuꝰ Jta ẽ de ma
trimonio qđ ex cauſis in littera ex
preſſis deutro. xxiiij. fuerat ſepabi=
le. nõ tñ ſeq̃tur. igit nõ eſt indiuiſi
bile. Jura aũt q̃ dicũt de diuortijs
⁊ repudijs ⁊c. nõ ꝓbant mrĩmonij
diuiſibilitatẽ. qꝛ ꝑtinẽt ad illegiti
me ɔtractũ matrimoniũ qđ nõ me
ret dici matrimoniũ qđ de ſua ſorti
rõne eſt ɔiunctio legitimarꝝ ꝑſona
rum. Et ſi q̃ iura aliter de repudijs
⁊ diuortijs ſentirẽt: eſſent abolẽda
tanq̃ naturali nõ ɔſona. qđ hic in
lrã per xp̄m allegat. Quinta autẽ
ɔcluſio q̃uis ſit in ſeuera: tñ nõ ad
intẽtionẽ burgeñ. qꝛ viꝫ originalr
et primo matrimoniũ ex euãgelio
habet ſuã indiuiſibilitatẽ. nã ſicut
ſupradictũ eſt euangeliũ ⁊ canões
quo ad id ſe referũt ad legẽ naturã
lem per xp̄m hic allegatã. Ex hijs
pꝫ falſitas ɔcluſionis p burgł. col=
lecte ex illis quinqꝫ ineptł cõcluſio
nibꝫ. ut pꝫ. Nec valet rñſio burgł.
ad argumentũ poſtil. cũ dicit. diffi
nicõꝫ allegatã in poſtil. tm̃ itelligi

D. v.

bebere de ꝯiunctis in lege euangeli
ca tm̄. h9 rn̄ſionis falſitas ē oſtēſa
ē. imo dēt intelligi in oī lege iuſta
ꝗ ꝯſona legi naturali ꝗ ꝑmeue a dō
inſtitute in exordio racōnalis crea
ture. diuortiū aūt et repudiū intel
ligēda permiſſiue: ex quibꝫ nō ſeq̄
tur diuiſibilitas niſi ꝑ accidēs ut ꝓ
dictū ē et ſm q̄d. Et ad hoc tendere
videt̄ ſecūda rn̄ſio quā dat burgſ.
ad idē argumētū. qꝛ dicit ꝙ diffini
cio tenet durāte mr̄imoīo: ſꝫ diuor
tio facto ſm ꝑmiſſionē iuriū nō te
net. vnde pꝫ ꝙ inſtātia burgēſ ad
diffinicōnem mr̄imonij eſt ſm q̄d.
nec valet differētia legis no. ꝗ ve.
quā aſſignat burgſ. quo ad h° qꝛ
ꝗuis vetus lex fuit iꝑfecta tn̄ in ea
fuerat verꝫ mr̄imoniū de ſui natura
et inſtitucōe inſolubili ꝗuis ꝓpter
maliciā eoꝝ qui erāt ſb lege. nō āt
ꝓpter ipſi9 legis imꝑfectōem diuor
tiū ꝑmittebat̄ ſm modū pri9 dc̄m
nec ex h̄ dēt dici mr̄imoniū ſolubi=
le niſi ſm quid. ſ. ſolucōne ꝑmiſſa
nec valet ꝙ burgēſ de. ſ. tho. addu
cit ꝙ videlicet in veteri lege. Jō re=
pudiū erat licitū qꝛ mr̄imoniū pro
tunc fuit in officiū. nō autē erat ſa
cramentū ſignificatiuū ꝯiūctionis
xp̄i ꝗ ecc̄ie q̄ nondū erāt. falſum eī
eſt in veteri lege eccleſiā q̄ incepit
ab abel iuſto ſm beatū grego. dō n̄
fuiſſe ꝯiūctam. qꝛ vetus teſtamen
tū freq̄nter oſtēdit ſinagogā deo de
ſponſatā q̄ deſponſacō ē in vna ſpō
ſa vſqꝫ ad nouiſſimū iuſtū: cui ec=
cleſie totali xp̄s ut ſponſus ſm dei
tatē ab inicō cōiūct9 eſt: cuiuſcūqꝫ
ꝯiūctio indiſſolubil̄ eſt vſqꝫ ad cō
ſūmacōem ſeculi. Math. vl. Et ita
oꝫ ſcm̄ tho. ꝗ burgen. ſentiē niſi ve
lint erronee dicere cū helidio: xp̄m
ante mariā nō fuiſſe. xp̄s eī etſi ex
tempe eſt fact9 hō. eternalr̄ tn̄ fuit
xp̄s. qꝛ a p̄re vnct9: nō vnctōne ut
dicit ꝓpuectōem: ſꝫ ut ſignificat vn
gēdi ꝑ generacōeꝫ cōicacōem. Eſt
eī de9 vngēs ſic eſt lumen. ꝗ ſicut fi
li9 eſt lumē de lumine. ita ē vngēs

ab vngēte. ſīa eſt hyl̄. xj. de trini
tate ꝓpe mediū. Itē ſm. ſ. do. ꝗ ma
giſtꝝ. l. iiij. mr̄imoniū fuͭ ſacramē
tum an̄ peccatū. igit̄ alicu9 ſacre rei
ſignū. ꝗ nō niſi ꝯiūctōis dei ad aīa
mā iuſtā: q̄ eſt eccleſia vel in eccle
ſia. fuit igit̄ ab exordio rationalis
creature ſpōſus ꝗ ſponſa miſtica ꝗ
eoꝝ ꝯiūctio. Quando igit̄ inſtitutū
fuit mr̄imoniū nō deficit ei9 ſacrꝝ ſi
gnū ꝓput ſcūs tho. dixit ꝗ burgēſ.
Sic igit̄ pꝫ dcā burgſ. nō hr̄e ꝯne
xionē nec veritatē. Q̄ntū ad ſecū
dū articulū reſtat rn̄dere argumētū
burgſ. factū ꝯ poſtil. ¶ Sed ꝑnotan
dū ꝙ factū burgſ. fūdatur ſup fal=
ſa ymaginatione. ymagiatur eī ꝙ
qꝛ de9 ꝑcepit dari libellꝫ repudij.
ꝙ ḡ precepiſſꝫ diuortiū. ſꝫ h̄ falſū ē.
nam libellū precepit daē nō ſimpli
citer ſꝫ ex ſuppoſicōne. vt ſuppoſito
ꝙ q̄s hēat odiū ꝯtra vxorē. ꝗ volue
rit eam repudiaē det illi libellū. nō
igit̄ ī h̄ ꝯdicōnato ꝑcepto dat̄ mo
d9 dimittendi vxorē. ſed datur mo
dus temperādi furorem. et ita xp̄s
in hoc reſpōdet phariſeis ꝓponenti
bus fallaciā ſm plures interroga=
tiones ut vnā. dicētibus quid er=
go mādauit moyſes dare libellum
ꝗ dimittere. Sꝫ domin9 ihesus hāc
multiplicem queſtōnē diſtinxit ta
cite ꝯcedens ꝙ moyſes bene māda
uit daē libellū. ſed negauit ꝙ moy
ſes mādauit dimittē vxorē. vn̄ di
xit ad illā ꝑtē q̄ſtionis moyſes ad
cordis vr̄i duriciam ꝑmiſit dimit=
tere vxorem. ab inicō āt ſic nō fuit
glo. interli. ſilr̄ ꝗ in argu. ꝗ eſt bt̄i
ihero. Moyſes ꝑmiſit nō de9. qꝛ cō
tra legē naturalem. hec in glo. ſper
ſim. Et magiſtro li. iiij. circa hanc
materiam ſic interꝑtatur reſpōſio
xp̄i. ꝗ h̄ eſt ꝙ btūs aug9. de ſermo
ne domini in mōte vult. nō inquit
qui ꝑcepit dare libellum. precepit
ut vxor dimittatur. ſed qui dimiſe
rit inquit. det libellū ut iracūdiam
temerariā proijciēdi vxorem libelli
coactō tēparet. ꝑ h̄ ad argumentū

Et primo ad glo· iohānis teutuni
ci ⁊ accurſij dico ꝙ vbi glo· directe
vadit ꝯtra textū ſeqnda eſt littera
⁊ glo· ſpernēda: niſi hēret euidentē
ꝓbationē qualis non ē hic· Qꝫ aūt
gloſa corrūpat lrām pꝫ· qꝛ ut dicit
burgē· lrā habet ꝙ de iure naturali
eſt ꝯiunctio maris ⁊ feie quā matri
moniū appellam9· Gloſa· ꝯiunctio
corpoꝝ nō animoꝝ ut allegat bur·
Talis autē gloſa deſtruit textū· qꝛ
ꝯiunctio corpoꝝ ſine ꝯiunctōne ani
moꝝ nō eſt matrimoniū· qꝛ ſtat ve
rum matrimoniū ſine ꝯiūctōne cor
poꝝ· ſtat etiā ꝯiunctōem corpoꝝ eē
ſine matrimonio· qꝛ in ſtupro· adul
terio ⁊c̄· Male igiť gloſať ꝯiūctio
matrimonialis dicendo eā ꝯiunctō
nem corpoꝝ tm̄ Alij volentes ſalua
re gloſas dicūt ꝙ loquunᷣ nō de iu
re: ſed inſtīctu naturali· Sed nec ſic
eſt ꝯiunctō illa ſacramentū ⁊ matri
moniū: ſic textus accipit· qꝛ talis cō
iunctio ſe extēdit ad irrōnabilia ⁊
adultia ⁊ cetā pctā de q̄bꝫ vadit ar
gumentū burgē· qd valde ponderat
q̄titis modicū valeat In declaracōē
aūt h9 inualidi argumenti burgē·
ponit tria ſatis inopīabilia· Primū
ꝙ inſtinct9 naturalis ē a iure natu
re· Scdm ꝙ rō nālis ē a iure gētiū·
Terciū ꝙ mrīmoniū ē qualitas iu
ſtificatia coitus· et hͦ a iure gentiū
ꝓpter ꝯſenſū· primū aūt videť irrō
nabile· nā ius natuāle ſeqtur inſti
ctū nature nō cuiuſcūqꝫ ſed rōnabi
lis nature Nō igr inſtinct9 ille ē a
iure naturali· Siłr ſcdm falſū videť
qꝛ ius gentiū ē a naturali rōe ⁊ ei9
recto dictamine· Non igiť naturał
rō ē a iure gentiū· qꝛ dictamē recte
rōnis preceſſit a gētes: ⁊ ius genti
um· Sic ⁊ terciū dictū nō videť veꝝ
Quis enī coitus ſit ex inſtīctu na
ture: tn̄ non ex lege nature gnatiť
qꝛ ſic oīs eſſet iuſt9 ⁊ ordinatus· ⁊
tūc nō eſſent adultia· ⁊ cetā mala·
Qꝛ igiť gnationē precepit q̄ ſine co
itu p naturā fieri non pōt· hic rōna
lem dedit ordinē p inſtitucōeꝫ mrī
monij quā inſtitucōeꝫ hic xp̄s alle
gauit Si igr coit9 cadit ſub dei pre
cepto precipientis gnationē nō fuit
dē ſe malus ſic nec hodie ē malus·
iuſtificatio igr mrīmonij nō reſpič
circā coitū: ſꝫ eius vſū· vſus āt irrō
nabiliū nō pōt eſſe deordinat9 qꝛ il
la agunt ſm impetū nature· Natu
ra aūt nō ponit laudē nec vituperiū
Rōnabilia aūt agunt ſm ꝓheresim
⁊ electioneꝫ q̄ pnt deordinari· Jlli
aūt ꝯducentis dať ordo p mrīmoniū
nō ad iuſtificandū coitū q̄ ex inſti
ctu nature bonus ē ⁊ p deū mādat9
ſed ad ꝓhibendū abuſū q̄ fact9 fuiſ
ſet ⁊ fieret niſi lex mrīmonialis in
tueniret· Ad primū argumētū qd
burgē· facit circa deut· xxiiij· dico ꝙ
lex nāe ſatis exprimit mrīmonij in
diſſolubilitatē ꝓut hͦ a xp̄o allegaᷣ
Non igr oportuit in lege moſayca
de hmōi ſinglare mandatū dare·
Ad ſcdm dico ꝙ de9 precipiēdo dati
onē libelli nō dat modū repudiēdi
ſꝫ dat modū tpandi ptinax odiū·
p ꝯñs dat magis modū impediendi
dimiſſionē· Ad tcium dico ꝙ quā
tumcūqꝫ fiat repudiū: ſp manet vī
culū: ſed ꝙ in vetei lege p9 repudiū
pmittebať vterqꝫ nubere alti: hͦ fu
it ad vitandū mai9 malū· repudiū
enī pmittebať ad vitandū vxoricī
diū· alti nubere pmittebať ne tma
neret odiū ⁊ vitareť incōtinētia De
iuſticia vero legis nāe ⁊ euāgelij q̄
uis videať vinculū rumpi: nō tn̄ ru
piť etiā facto diuortio in caſu forni
cationis· Naꝫ pmiſſio de nubendo
p euāgeliū correcta ē· pmiſſio autē
de diuortio manet in cā fornicatio
nis: ſed illa nō tollit vinculū· qꝛ ſe
pacōe legitima facta neutꝛ nubē pt
ſine mechia· ut dicit in littera hic·
Et ita fuit in veteri lege de iuſticia·
ſecus fuit de pmiſſione ex cauſis ſepe
dictis· Ad quartū aſſumptū negať
viꝫ ꝙ repudiū ſit de expſſo manda
to dei· ꝓbatio aūt nō valet· qꝛ non
ſequitur· deus precepit dare libellū
ergo p̄cepit repudium· ſicut pꝫ ex

dictis. Et cū poſtil. rñdet racōnib⁹
alteri⁹ opīonis burgē. replicat ſed
nihil ↄcludit. Cū em̄ arguit̄ q̄ ſicꝫ
pl'alitas vxoꝝ nō fuit in ve. le. illi
cita. ſic neqꝫ repudiū. Rñdet poſtil.
q̄ nō eſt ſile. q̄ꝛ pl'alitas vxorū nō
fuit p̄hibita. nec vnitas vxoꝝ ē de
lege nature: ſicꝫ inſepabilitas. Et
iō p̄pter maius bonū pl'alitas fuit
licita et ſcā p̄ribꝫ ſanctis. ſecus ē de
repudio: q̄d cōceſſū eſt p̄pter mai⁹
malū vitādū. Hoc tñ min⁹ malū
nō facit hoīe licitū. Ibi replicat bur
genſ p̄ illud ap̄li. Non ſūt faciēda
mala ut eueniāt bō: quaſi hr̄e pl'es
vxores p̄pter mai⁹ bonū. dēret eſſe
malū q̄d falſū ē Sꝫ adhuc replicās
burgē. arguit ſic. pl'alitas viroꝝ ē
mala q̄ꝛ ↄ̄ legem nature. igit̄ pl'ali
tas vxoꝝ. ↄñtiaꝫ iſtam negat ſcot⁹
ēca. iiij. di. xxxiij. in. q. de bigamia
Sꝫ q̄ incidētal'r dicit burg. q̄ in re
pudio nō p̄mittit̄ aliquod malū h̄
redarguit h̄ plana lr̄a vide eaꝫ bene
Sꝫ et burgē. hic calūniatur exem^m
poſtil. quod poīt de aīalibus brut'
quoꝝ ↄiūctio in p̄te etſi nō in toto
manuducit ad videndū inſepabi
litatē m̄rimonij Q̄d exem^m etſi nō
ſit in toto ſile. non igitur calūniai
dēt. q̄ꝛ exempla ⁊ ſilitudines nō ſ̄p
currunt q̄tuor pedibꝫ p̄ut pꝫ ſ̄ oſee
j. ⁊ ꝯ. math. ij. in additōe burgen.
⁊ ptꝫ totū. ¶ In eodē ca. vbi dicit̄
Quicūqꝫ dimiſerit vxorem ⁊c̄. po
ſtilla. dicit verſū illū ſupplendū. q̄ꝛ
orō defectiua ē burg. dicit eū plane
eē ītelligendū. ſuppoſito q̄ veꝝ ſit
totū q̄ ip̄e p̄ ſuas digreſſiones hic
⁊ deute. xxiiij. diſſeruit ſed ſuppoſi
tū nō cōceditur. igitur nec reliquū.
Sed q̄d obijcit cōtra poſtil. de pari
iure viri ⁊ vxoris quo ad poſſe nu
bere alteri allegans cām diuſitat'
quia pluralitas vxorū fuit in vete
ri teſtamento: non licita autem vi
rorum non valet propter ſuperius
dicta. ⁊ vide ibi ſcotum in loco ſup̄
allegato.

¶ Capitulū. xx.

In ca. xx. vbi dic̄ ſero qñ op'a
rij vocātur ad recipiendū mer
ceꝫ accipe p̄ tēpe gr̄e: q̄d a xp̄o inci
pit: p̄pter hoc q̄ dicit̄ quoſdā mur
muraſſe q̄ ī eterna btītudine locuꝫ
nō hēt. burg. obijcit q̄ temp⁹ gra
tie nō eſt tēp⁹ recipiendi ſꝫ merēdi
Ad h̄ pōt dici q̄ tēp⁹ gr̄e fuit ⁊ eſt
tēp⁹ recipiēdi quo ad p̄guſtacōnē
glorie q̄ copioſa fuit in p̄mitiua ec
cleſia. Et ſicꝫ putat burg. ſoluē ar
gumentū poſtil. p̄ h̄. q̄ꝛ parabole nō
dicūt oīmodā ſilitudinē: p̄ idē ſolui
tur argumentū eius.

¶ Capitulū. xxj.

In ca. xxj. vbi poſtillator dicit
hebreos dictos ab heber. Bur
genſ obijcit cui⁹ obiectō correcta ē
geneſ. x. ⁊. xij. ¶ In eodē capitulo
vbi dicitur. lapideꝫ quē reprobaue
runt ⁊c̄. quem paſſum exponit po
ſtillator p̄ figurā d̄ lapide mat'iali
in edificō tēpli p̄ut ſcolaſtica hiſto
ria narrat. Sed exponit de criſto tā
q̄ figurato principal'r intento. Sed
burgenſ vult narracōem illaꝫ eſſe
fictam et vult primā litteralem ex
pocōnem eſſe de xp̄o. Si burgenſis
accipit primā pro principali hoc ñ
negat poſtillator. Sed q̄ figura ſit
ficta nō probat ſufficienter burgē
ſis per rabyabrahaꝫ: qui minoris
eſt autoritat' apud ſanctā eccleſiā
q̄ ſcolaſtica hyſtoria. imo plus ſi
ctū videtur q̄ ille rabi exponit lapi
dē de p̄plo yſrahelitico. Alie aūt ex
poſicōes adducte ñ ſunt litterales
ſed figuāte Oportet igitur aliquā
aſſignare figuram que etſi ficta fo
ret. q̄ꝛ tamē nihil habet abſurdita
tis: peccatum non videretur ↄmitti.
quia nō omnis fictō peccatum eſt:
patet exo. vij. cap̄lo. in ſecūdo cor
rectorio. ¶ In eodē capitulo vbi in
q̄rit poſtillator. an doctores et prin
cipes iudeoꝝ nouerāt criſtum in le
ge p̄miſſū ⁊c̄. Recitat etiaꝫ opinio
nes quorūdam dicentiū q̄ noue
runt eū eſſe verum meſſiam ⁊c̄. Sꝫ
nō nouerūt eum eē deū. Hāc tamē

opinionē poſtillator reprobat op
timis rationibꝫ. Burgeñ. autē dic
ſanctū thomā tenere opinionē illā
quā reprobat poſtillator. et ideo ꝓ
ſancto thoma certans magnā facit
ↄmotionem. q̄ ſtat in certis dictis.
Primū qꝛ iudei antiqui et moderni
nō potuerūt nec hodie pñt videre et
intelligē modū vnionis nature hu
mane ad verbū ſine ↄpoſicōe et natu
rarū ↄfuſione. igr non potuerunt eū
cognoſcē deū: nec eꝰ deitatē. Scđm
dictū fuit. heretici male exponentes
ſcripturas negāt xp̄i deitatē. ſic nō
eſt mirū qꝛ hebrei ꝓpter falſas expo
ſicōes hoc idē negant. Terciū dictū
qꝛ miſteriū deitatis xp̄i non pōt in
telligi ſine ſpeciali reuelacōe. ꝓbat
hꝰ. qꝛ dictum fuit petro math. xvi.
Caro et ſanguis nō reuelauit tibi.
Quartū dictum. tp̄s aduētus xp̄i
et cetera q̄ in ſcriptura de xp̄ō tradū
tur nō excedunt ↄmunē intelligen
tie capacitatē: ſicut eius diuinitas
Ex quibꝫ dictis conat burgeñ. con
cludere qꝛ opinio poſtil. ē irrōnabi
lis et obiectō eius ↄtra oppoſitā opi
nionē inualida Hic primo vidēdū
eſt de rōabilitate illorū quatuor di
ctorū burgeñ. Scđō de rōnabilitate
opinionis poſtil. Tercio de obiectio
nū valore ↄtra opinionē oppoſitā.
Quo ad primū articulū videt pri
mum dictū burg. valde irrōnabile
qꝛ ex eo ſeqtur nullum xp̄ianū cog
noſcere xp̄m eſſe deū. ꝓbat ex dicto
ſuo primo. qꝛ nullꝰ xp̄ianus pōt in
telligere modū vnionis hūane na
ture ad verbū. igr ſcđm illacōē bur
geñ. nullꝰ xp̄ianus pōt ſcire xp̄um
eſſe deū. antecedēs eſt bti leonis pa
pe dicentis deū et hoīem in vnā ↄue
niſſe pſonā: niſi fides credat: ſermo
nō explicat. excedit enī et multū ſu
pereminet humane rōis facultatē. et
cetera q̄ de hac ineffabili vnioē ſci
doctores ſentiunt Jllatio ē burgē.
ↄñs aūt falſiſſimum. qꝛ xp̄iani nō
modo xp̄m eſſe deū: ſed etiā ita tena
cit huic ſcie adherēt ut ſanguinē ꝓ
ea effundere ſint pati. Stāt igit ſic
qꝛ iudeorū ſapientes et ſi cognoſcere
nō poterāt xp̄i deitatē ex mō incar
nationis: poterāt tñ ſcire ex ſcptu
re teſtimonio ꝓut poſt dicet. Nec
ſm dictū burgē. rationabile ē. Nā
etſi puerſi doctores hebreorū male
ſcripturā exponētes et heretici ex ꝑ
uitate volūtatis intelligē volentes
xp̄m dixerint nō eſſe deū. ex hꝰ nō ſe
quit qꝛ ex ſacra ſcptura non poſſet
efficaciter oñdi xp̄m eſſe deū. Nā ꝑ
uerſa ſcpture expoſitio: autoritatē
ſcripture non minuit. ſicut negato
primo principio principiū ipſū nō
eſt minꝰ verū: quinimmo remanet
nc̄carie veritatꝭ: ſed ſic ꝓteruiētes in
digēt ſenſu et pena. iiij. methaphi.
Nec poſtillator vult ꝓbationem ex
ſacra ſcriptura dicere ſic efficacē ut
ſufficere poſſꝫ fideli et infideli praue
et corrupte volūtati. Nā vbi volun
tas erroris ſe tenet ↄtra rectā rōem
Jbi ꝑtinax pugna eſt ſcđm beatū
hylariū. do. x. de trini. Cum enim
ſcripture xp̄i deitatē ſonantes ꝑ au
tēticos hebreorū doctores bene expo
nunt. heretici et aliī ↄtra rationē et
autoritatē eas exponentes fidē face
re doctis et principibꝫ non potuerūt
niſi voluntate praua precedēte. Cū
hoc ſtat eos ex veritate ſciuiſſe xp̄m
eſſe deū. Etſi voluntas ſic deprauа
ta iudiciū recte rationis abſorbuiſ
ſet ex hꝰ non fuiſſent excuſati prout
pretēdit burgē: ſicut nec incōtinenſ
excuſat a pctō: ſi in actu venereo rō
dicat abſorpta. Nec terciū dictum
burgeñ. valet. vbi ſacra ſcriptura
plane dicit aliqd ad fidē et mores ꝑ
tinēs. ibi fides debet adhiberi ut di
cit beatus augꝰ. xi. de ciui. ca. iiij Cū
igitur ſacra ſcriptura ꝓut autētice
a doctoribus hebreorū exponit clare
dicit xp̄um fore deum: ei fides eſt ac
commodāda. Non igitur apud do
ctos et principes iudeorū ad id ſcien
dum nc̄caria erat ſpecialis reuelaᵒ
ſed ſufficere potuit fides acquiſita:
nō impedita ꝑ prauā volūtatē Nec

burgenſ ꝓbat ſuũ ꝓpoſitũ per ea q̃
dicebant petro. q: petrus añ miſſi
onẽ ſpũſſancti fuit ydeota ignorãs
ſcripturas de deitate xp̃i loquẽtes.
a ió petro fuit fcã ſpecialr reuelatio
prout dicit autoritas allegata. Se
cus eſt de principibꝫ et doctoribꝰ iu
deoꝝ. Ad falſificandũ ecͥ hoc terciũ
dictũ burgẽſ valet ſecũda qõ pro
logi doctorꝭ ſbtilis Sed quartũ di-
ctũ vidͥ ↄtradicere ſecunᵒ. Nã bur
genſ fũdat ſecundũ dictũ ſup falſa
expoſicõne lrẽ ſonantꝭ deitatẽ xp̃i:
ex ea ↄcludẽs q ꝑ ſacrã ſcripturã a
iudeis receptã non p̃ot efficaciter ꝓ
bare xp̃m eſſe deũ. Nũc autẽ tẽpꝰ
ſui aduẽtus in ſcripturis ita fuit oc
cultatũ in ↄputacõe ebdomadaꝝ a
daniele deſcriptaꝝ q nõ ſolũ apud
hebreos quinimo apud catholicos
doctores in expoſicõne multa ẽ diuĩ
ſitas. Silr a paſſus de geñ. et aliis
locis ſonantes tẽpꝰ aduẽtus xp̃i:
hebrei: antiqui a moderni exponũt
corrupte. igit nõ p̃ot ſumi argumẽ
tum efficax ex ſcriptura de xp̃i ad-
uẽtu ſicut nec de eius deitate qd eſt
oppoſitũ q̃rti dcĩ et fortaſſe ex ſcri-
pturis planiꝰ a efficaciꝰ argumen
tũ p̃t ſumi de xp̃i deitate q̃ de aduẽ
tus ſui tẽpe. q: autẽ habemꝰ hebre
orũ expoſitoẽs de p̃mo. de ſecũdo ãt
ñ. ꝓpter igitur burgſ. inepta dicta
non debuit dicere opinionẽ poſtil.
irracõnabilẽ. Quantũ ad ſecũdũ
articulũ dico q poſicõ poſtil. ẽ mul
tũ racõnalis. q: fũdatur ſup expoſi
cione lrẽ apud doctoẽs hebreoꝝ au
tentica trãſlacõne caldaica: a cete
ris q̃ racõnabilr nullꝰ iudeꝰ intelli
gẽs audet negare Sꝫ ſi quis negat
nõ facit hoc rõnãdo ſed proteruiẽdo
prauitate affectõnis: q nõ facit ꝓ-
bacõnẽ apud vtẽtes racõne: minꝰ
efficacẽ ꝓut ſupra dcm ẽ in impro
bacõne ſecundi dcĩ burgẽſ. Quo
ad terciũ articulũ dico q argumen
ta burgẽ. ↄ poſicõnẽ poſtil. ñ valẽt
Nõ p̃mũ q: falſe reportat poſtil. q̃
ſi dixit q ſola autoritas lrẽ ſuffici

at. Nã poſtilla. nõ fũdat ꝓbabili-
tatẽ poſicõis ſue ſup nuda lrã que
ſicut dicit burgſ. varie p̃ot a corrũ-
pia exponi. ſed fũdat ſicut dcm eſt
ſup autoritatibꝫ iudeoꝝ q̃s declina
ri eoꝝ docti nõ ↄſueuerũt: ſm burgſ
argumentũ ẽ ſophiſma ꝑtinẽs ad
viciũ ſtramminũ. putat eñi burgſ.
q q: xp̃s ẽ ſuppoſitũ ſingulaꝛ. q iu
dei vel alii ñ poſſẽt ab eo hr̃e eſtiacõ
nẽ ĩ vlĩ qd falſũ ẽ. q: d vnico ſuppo
ſito p̃nt multa vniũſalia demõſtra
tiue ↄcludi: videlicꝫ q ſor. eſt riſibi
lis. corporeꝰ. ſẽſibilis ꝛc̃. Nõ ſolũ
in p̃dicamẽtꝭ qualitatꝭ ſed ecͥ quã
titatꝭ. Non adũtit burgſ. auicẽ. v.
metħ. ſue: qui dicit q omne vle re-
ſpcũ ſubiecti in q̃ eſt ſingulare ẽ. q:
omne receptũ recipitur ꝑ modũ reci
pientꝭ. vle igitur ↄparatũ ad intel
lectũ ſingulare eſt. et tñ de tali ẽ ſci
entia ꝓprie dicta: q̃ eſt ↄſideracõ in
vniuerſali cũ qua ſtat ignorantia
in particulari. ſicut exemplificat po
ſtillator de incontinenti. Eſt igitur
exemplũ illud bene ad ꝓpoſitũ. Sic
igitur docti iudeoꝝ habuerũt eſtia
tionem veraꝫ de xp̃i deitate in vniũ
ſali. particularis autẽ eſtiacõ fuit
ꝓpter odiũ illius pſone ĩpedita. Si
militer terciũ argumentũ burgẽſ
ↄcludit ſolũ de actuali eſtimacõne
in ſingulari. de qua apłs dicit ſi co
gnouiſſent ꝛc̃. Nõ autem ↄcludit
de vlĩ ↄſideracõe p̃cedẽte paſſiones
excecãtes ſm quã dixerũt h̃ ẽ heres-
pidẽ dicit ad oẽs autoitates addu
ctas ꝑ opinione. ſ. tho. Nã ignorã
tia de qua loq̃tur btũs petrꝰ ſilr et
paulus ĩtelligit ignorãtia effecta
ta q̃ ad doctos iudeoꝝ ꝓut ecͥ bur-
gen. dicĩ ĩ notabili. ſꝫ ignorãtia af
fectata ñ ꝓcedit p̃mo ex racõis er-
rore. ſꝫ volũtatis p̃uitate pũtẽte iu
dicium rõnis circa p̃ticulare cuiꝰ vle
nouerat prout vult exẽplũ de incõ-
tinente. Vñ patent racõnes poſtil
latoris pro ſua poſicõe nõ ẽe inua-
lidas. ſed potius burgenſ racõnes
in contrariũ minime valere.

¶ Capitulū .xxiij.

IN ca. xxiij. vbi postill. reddit rōnem noīationis illoꝝ .s. abel et zacharie. quia ut inquit per eos significantur omnes iusti a quibuscūqꝫ occisi: siue magni siue parui. sic quod magni significantur per zachariā magnum sacerdotē et doctorē. per abel autem parui et illitterati. Burg. nolens intelligere postil. putat quod velit dixisse iusticiā seq̄ litteraturam. quod non est verum. Nā quod cōparatur per nos iustos abel hoc est per quandā similitudinē nō ꝓprietatē. Non igitur sequitur eū ergo fuisse paruum iustū. sicut xp̄s cōparatur oui. leoni etc. nō ideo dr ouis vel leo Ista autē translatio pōt habere rationē. quia numerus quicūqꝫ incipit a minimo. Numerus igitur sanctoꝝ incipit ab abel. recte igitur minimi denoīantur ab illo. Ratio autē assignata per burgē. ad idem nō est obiectionis expers sed trāseat.

¶ Capitulum .xxiiij.

IN .ca. xxiiij. vbi dr de noticia diei iudicij quod pater solus cog. dicit postillator quod per hoc nō excluditur filius et spūssanctus. quia oīs respectus dei ad extra est cōmunis tribꝫ. talis autē est noticia diei iudicij. Bur. dicit quecūqꝫ noticia deo attribuitur etiā si nō importaret respectū ad extra: necesse est ut sit cōmunis tribꝫ psonis. Eadē enim est cū essentia diuina. Sed si rō bur. vera: paternitas erit cōis tribꝫ psonis. quia est eadē essentia diuina. Sꝫ dictū in se non videtur scolasticū. quia per noticiā generatur verbū. Si igitur illa est cōmunis tribꝫ: tres psone generant verbū. Item verbū est noticia per paternū intelligere expressa. Et iō dicitur sapiētia. si igitur illa noticia est cōis tribꝫ pater vtiqꝫ erit sapiens sapiā genita. quod negat beatus aug. v. de trinit. c. xxv.

Ca. xxvi.

IN ca. xxvi. cū postilla saluasset oēs difficultates circa cenā dn̄i et esū agni paschalis mouēi cōsuetas preserti a grecis. burg. facit vnā longā singularē cōputacōeꝫ inter qua multa ponit multū dubia. cui placet videat. et finaliter in eodē. c. dicit quis fuerit ille ymnus de quo dicitur. Et ymno dicto etc. Et dicit quod fuit magnū allelu ya. quod incipit a ps. laudate pueri vsqꝫ ad bti immaculati exclusiue. Idē dicit circa ps. laudate pueri. si verū est placet auctē aūt ad id sacri canonis nō tenemus

¶ Prologus marci.

IN plogo circa euāgeliū sci marci postil. mouet qōnem an sit licitū cuicūqꝫ seipsuꝫ mutilare. Et rñdet quod nō: nisi intueniat distinctus diuinus. Et addit quod iudei et quidā xp̄iani in hos eos sequētes dicūt quod licitū sit nō solū se mutilare verūctiā occidere sine tali instinctu ad precauēdū ludibrium et cōtemptū honoris dei. Sꝫ istū modū dicendi reprobat postill. Et excludit rōem eius. quia ludibria et tales cōtēptus deus scit cōuertere in bonū patientis etc. Hic putat bur. postil. velle inuolui in cōtradictorijs cōmēdans istū modū dicendi hic. sed dicit eūꝫ sentire oppositū illius .v. re. vlti. Sed diligēter plegēti quod postil. sētit de saule et alijs se interficientibꝫ: patet quod bur. ei falsū imponit. Postil. ei opinionē hebreoꝝ et aliquoꝝ latinorū ibi recitat: sed finaliter in hoc residet quod beatus aug. i. de ciui. nullā psonaꝫ excusat sese occidentē: nisi intuenerit diuinus instinctus. Ita de saul dici pōt si vie alie nō sufficiūt. Vnde pꝫ burgē. frustra postil. notasse.

¶ Capitulū primum.

IN ca. i. vbi dicitur. nō sū dignus soluere corrigiā calciamēti etc. Postil. hoc exponēs dicit per hoc significari vile obsequiū. q. d. nō sū dignus ei in minimo obsequiū prestare. nō ei ad litteram xp̄s calciamēta soluēda habuit: quod aplis ne portarēt interdixit. quia cepit ihs facere et docere etc. Bur. hoc dictū egrediens fortasse propter postilla. nudipedē: calciamētoꝝ vsū grādipendit: nō attendēs quod sc̄o dpo. xv āgelice ierarchie singularis

miſterio deſcribit angelos diſcalci
atos. ut oñ deret ad diuinas illumi
nacōnes ſuſcipiēdas et cōicandas
nudipedes eē apcōres Attēdat bur
gē. primū eccleſie electū a deputa=
tū rectorē moyſē. nō niſi nudipedez
ad diuina ɔtēplāda accedere potuiſ
ſe. exo. iij. Et ꝑphaꝝ diſſertiſſimuz
yſaiā ad dei ꝑceptū nudipedē inceſ=
ſiſſe yſa. xx. Et mgr̄m vnicum nu=
dipedē ſediſſe. vtꝫ ex marie pn̄a: q̄
pedes eiꝰ lauit luc. vij. Aplosq; cal
ciatos nō fuiſſe. Et q̄uis oīm illa=
rū reꝝ ſint racōnes miſtice p docto
res a gloſam aſſignate. veꝝ eſt tñ
ad lrām illa ɔtigiſſe a moyſi a yſa
ie a aplis precepta fuiſſe. ecclīe ca=
tholice vſus ē in picturꝭ et ymagi=
nibꝰ aliquoꝝ ſcōꝝ depictis cū cal=
ceis. ymagines tñ aploꝝ a xp̄i nu
dipedes apparēt q̄ picture libri lay
coꝝ dicūtur a verū geſtaꝝ rememo
ratiue. vñ burgē. ſe inanitꝭ fatigat
in ɔmēdacōne calciamentoꝝ in ſu=
gillacōem poſtillatoris: q̄ſi dixerit
vel ſenſerit euāgelicos ꝑdicatores
ſb precepto xp̄i aſtrictos ad abie=
ctionē calcioꝝ qd tñ nō intendit: ſꝫ
dicit aplos ꝓhibitos. ɔſtat aūt ꝑ
dicatores verbi dei multa licē ter fa
cere q̄ facere aplis non licebat. con
ſtat eī aplos reliquiſſe oīa que eo
rū ſucceſſores nō relinquūt. Sed q̄
dam thezauriſant. Conſtat ecīā apo
ſtolos vota emiſiſſe q̄ ſucceſſoēs eo
rū nō emiſerunt. Cōſtat aplos in
illatꝭ cōtumelijs fuiſſe gaudentes.
ſucceſſores coꝝ iniurias acriter vin
dicātes. a ſic de multꝭ alijs. fruſtra
ecīā burgē. ſe fatigat ad pſuadendū
xp̄m inceſſiſſe calciatū. qꝛ ut dicē cō
ueniētiſſimū fuit ſe ɔformaē cū hijs
cū quibꝫ ɔūſabatꝭ i licitꝭ a honeſtis
Allegat ad hoc aplm ꝑ. ad corꝭ. ix.
Omnibꝫ oīa factus ſū Et ſicut bur
genſ ſubſumit de calciamentꝭ. ita
ego ſbſumo de diuitijs et poſſeſſiōi
bꝰ q̄ ſūt honeſte a licite. igitur cōue
niebat xp̄m fuiſſe diuitez a ꝓprieta
rium: ſicut burgenſ arguit eū cal=
ciatū. Sed ɔn̄s eſt contra criſti pro
feſſionē. dixit enim vulpes foueas
hn̄t ꝛcꝭ. Filius autē hōīs nō hꝫt
vbi caput ſuū reclinet. Ita ſbſumi
pōt de nuptijs a multꝭ alijs licitꝭ a
honeſtis. patet igitur ꝑncipiū bur
genſ modicū veritatꝭ habere. Itez
ſi ꝓpter ɔuerſari cū hominibꝫ prout
allegat burgenſ. baruth tercō cri
ſtus debuit eē calciatus. igitur fuit
calciatus anteq̄ incaruatus. tenet
cōſequētia. qꝛ illa ɔuerſacō cum ho
minibꝫ allegata exponitur ad litte
ram de conuerſacōne cū iudeis in de
ſerto. Apoſtolus etiā per burgen.
allegatus per totum capitulū pro
bat oppoſituꝫ intencōnis ſue. quia
probat ibi autoritatibus a racōni
bus a licitis abſtinendū veris pre
dicatoribus. ſicut accipere ſumptꝰ
neceſſarios ab hijs quibus predi=
cāt. vide hoñ. in appologis Nec va
let reſponſū burgenſ ad argumē=
tum poſtillatoris. quia facit gloſā
nouam illius dicti. Cepit ihesus fa
cere a docere. et puto ſuam gloſam
fore errori propinquā illud. ſ. dictū
intelligendū eſſe ſoluꝫ de hijs que
ſimpliciter ſunt bona ſcd̄m legem
naturalem et diuinam. quia ſcd̄m
illam gloſam chriſtus non feciſſet
nec docuiſſet opera ſupererogacōis
neq; ɔdeſcēſionis. neq; cōſilia que
non ſunt ſimpliciter bona ad legē
naturalem a diuinam pertinentia
Alias enim non poſſent obmitti ſi
ne peccato qꝫ falſum eſt. vt mathei
xix. Melius autem gloſatur illud
qd cepit ihesus facere a docē. id eſt
quicquid ad virtutem a auſterita
tem vite pertinet qꝫ criſtus docuit
Ipſe primo fecit a quia nudipedi
cio auſteritatis eſt a apoſtolis pre
cepit ideo fecit qd eſt argumentum
poſtilla. ſed huic racōni burgenſis
dat inſtantiam dicens Criſtus pre
cepit apoſtolis. In viam gentium
ne abieritis. Mathei decimo. a ta=
men ipſe tranſijt per mediaꝫ ſama
riam et cetera. Hic dico qꝫ inſtātia

non valet. q̃ non dicit̃ actu. decimo
q̃ xp̃s docuit quicq̃d fecit: ſed dic̃
quicq̃d docuit hoc primũ fecit. a fe
cit que nõ docuit facienda: put bea
tus aug. dicit. Non em̃ dixit xp̃s.
diſcite a me mortuos ſuſcitare. ſup
aquas ſiccis pedibꝫ ambulare. hoc
nõ dixit. ſed quid ait. diſcite a me.
q̃ mitis ſum a humilis. Põt etiã
dici q̃ cũ xp̃s tranſiret p mediã ſa-
mariã. Ibant etiam cũ eo apl̃i qui
p eum phibiti erant ad predicãdũ
gentibꝫ ꝑpter cauſas aſſignatas ĩ
gloſa autoritatꝫ allegate. a ſic xp̃s
etiaꝫ ſeruauit. q̃ occaſionalis fuit
eius trãſitus p ſamariã non princi
palr̃ intẽtus ad ibi predicandum
Ideo Math. xv. dixit mulieri. Nõ
ſũ miſſus niſi ad oues q̃ perierunt
dom9 iſrl̃. Et ſequit̃. non ẽ bonũ ſu
mere panẽ filiorꝫ a dare canibꝫ

In eodẽ capitulo vbi dicit̃. Celi
aperti: poſtillator exponit de ſigno
viſibili. ſenſibili vel imaginaria vi
ſione ꝯſiderato. Burgeñ. autẽ non
vult aliq̃d fuiſſe reale ſignũ in aere:
ſed ſolius xp̃i ſpũalem intuitũ ſig
nificare celũ aptum. Sꝫ doctores p
eum allegati non loquun̄ cum pre
ciſione: reſtringẽtes ſe ad ſolã ſpũ
alem viſionẽ xp̃i. cuius ſignũ repñ
tatiuũ in aere apparuit etiã iohan
ni baptiſte. ꝑpter id q̃d dicitur Io
hannis. x. Ipſe baptiſãs accepiſ-
ſe de deo ſignũ agnoſcendi baptiſa
tum. Nã ſi preciſe de xp̃o intellige-
retur viſio ſpũalis illi9 apertionis
celi mirũ videret̃ ad quẽ finem. Cũ
aĩa xp̃i viderit oĩa in verbo q̃ verbũ
Sicut igit̃ nõ oportuit dici apiri ce-
lum ut verbũ videat q̃ pfectior eſt
viſio oĩm in verbo q̃ in ſpecie ꝓpria
Intelligibilius igit̃ videtur dici q̃
iohẽs viderit imaginaria vel ſenſu-
ali viſione. ſicut ezechiel ſup xp̃um
celum aperiri. ſicut vidit ſpiritũ deſ
cendere ad phibendũ teſtimoniũ
de efficacia baptiſmi xp̃i. p q̃d ape
ri ſianua celi vidit inq̃ in hoc ſicut
in ſigno repñtante.

In eodẽ. c. poſtil. prepõderat opi
nionẽ dicentiũ demones nõ ſciuiſſe
xp̃m eſſe deũ. ꝑpter hoc q̃d d̃r. i. cho
rin. ii. Si eũ cognouiſſent nunq̃ do
minũ glorie crucifixiſſent. a induxiſ
ſent iudeos ad crucifigendũ. Bur.
aũt abiicit illã rõnem dicẽs q̃ non
videt̃ ratio etiãſi nouiſſent eũ eſſe
deũ quare nõ induxiſſent. q̃ conã-
tur hoĩes trahere ad pctã maiora li
bentius. Sed burgñ. potuit bene vi
dere ratõnẽ multiplicẽ cur ad cruci
figẽdum nõ induxiſſent. Nã dya-
bolus ſciuit p mortẽ xp̃i ſuũ perire
imperiũ a hoĩem ſaluari. a regnum
xp̃i exaltari. ⁊c. que q̃ dyabolo p̃
iudicãt ſcient̃ ad ſui preiudiciũ nõ
conat̃. Unde etſi trahit libenter ho
mines ad vicia: non tñ in ſue pote
ſtatis deſtructionẽ. a ſic allegatuꝫ
de apoſtolo eſt magis ad ꝓpoſitum
q̃ de hominibꝫ malis de quibꝫ bur
geñ. exponit. q̃ nemo volẽs ratione
ſibiipſi nocere cupit.

Capitulũ ſextum.

IN capitulo. vi. vbi dicit̃ Nõ
ne hic eſt faber. dicit poſtilla.
q̃ non ẽ veriſimile xp̃m a iuuẽtute
vſq; ad triceſimum annũ fuiſſe oci
oſum. Burgẽ. dicit xp̃m non debuiſ
ſe opari opa mechanica q̃ impedi
uiſſent opera ĩtellectualia in quibꝫ
xp̃s ſummũ gradũ tenuit. Idõ oci
oſus dici ñ potuit. hic dico quo ad
factũ q̃ etſi xp̃us nihil opando cor
paliter ocioſus nõ fuit: prebuiſſet
tñ exemplũ ocioſis: qui ab eo ſume
rent velamen excuſationis. Labora
uit igit̃ ſicut a orauit: nõ ad ſuffra
giũ: ſed ad exemplũ. Nec talis la-
bor in xp̃o potuit remittere ſummuꝫ
gradũ intellectualis ꝯtẽplationis
ut burgẽ. arguit. ſicut nec dolor ſũ-
m9 in paſſione potuit remittẽ ſum
mã fruitionẽ. de quo alibi.

In eodẽ ca. vbi ꝯcedunt̃ aplis ſã
dalia. Poſtil. volens ſaluare lr̃ãm
math. x. vbi phibent̃ calciamenta
dic̃ ſandalia ꝓprie nõ eẽ nec dici cal
ciamẽta. Bur. vult q̃ ſãdalia ſint

contenta ut ſpecies ſb̄ ſpecie calcia
mentoꝝ. Et ſoluit eā ꝯtrarietatem
quā mouet poſtillator de math. x.
ꝗ hic ꝑ portare in pedibꝫ vel in ſac=
culo ꝛc. Sꝫ nō videt̄ maturū de h̄ o=
portere fieri mādatū qđ raro ꝗ ꝑ vi
les pſonas fieri cōſueuit. ſ. portare
calciamenta in dorſo ligata. Ridi=
culoſa igitur vide² diſtinctō burgl.
Satis ei dictū arbitror de vſu calci
amentoꝝ in pedibꝫ xp̄i ꝗ aploꝝ.
Sup matheū. x. De ſandalijs autē
hic cōceſſis ſecus ē. qꝛ nō ptinēt ad
gen⁹ calciamentoꝝ. gen⁹ dico lop
cū. ſed ꝓpter ſilitudinē vſus reſpcū
pedū. modū hn̄t calciamenti: que
alio noīe dicūtur calige: iuxᷓ illud
actuū. xij. vbi dicit̄ petro. calcia te
caligas tuas. grecus ſermo h̄ȝt ſan
dalia vbi nos caligas. ꝗ ut quidā
volūt ſandalia ſūt in ſoleis integr̄
ſupius apta. ꝗ ſic cū nō ſint calcia
menta hn̄t tn̄ aliquid ſimile quia
pedū ꝯtra aſperitatē vie ſūt muni
menta. ꝗ ſic ꝓhibitis calciamentis
cōceduntur ſandalia ſine contrarie
tate. Ad plenam em̄ calciacōnē re
quiruntur multa. ſ. calige ligature
ꝛc. ab hmōi curioſitate ſunt apli ꝓ
hibiti. et ceteris que in littera enu
merātur ſandalijs cōceſſis.

¶ Capitulū nonū.

In caplo nono vbi dici² de trāſfigu
racōne poſtillator dicit claritatem
trāſfigurati fuiſſe in forma ꝗ figu=
ra corpis ꝑ ꝯn̄s ī extremitate. bur
gens autē dicit hoc n̄ eſſe verū. qꝛ ut
inquit claitas glorie nō ſolū extre
mitates cōtinet ſed totū corp⁹ pene
trat: cū totū corpus ſit glorioſū ſic
ꝗ totū agile. Sed burgen. hic vnū
ſupponit ſatis dubiū. ꝙ videlicꝫ cor
pus xp̄i in trāſfiguracōne fuit glo
rioſū. Naꝫ fuit vere paſſibile ꝗ for
maliter qđ cū glioſo corpore ſimul
ſtare nō pōt. qꝛ omne corpus glio
ſū impaſſibile eſt. Cū ei xp̄i trāſfi=
guracō fuit facta ad oñdendū glaꝫ
reſurrectōnis ipſis apoſtolis: quo=
rū oculi profundū corporis videre

nō potuerūt: ſed ſolum ſuperficiem
corpis et figuram. ſufficere debuit
claritas extremitatū. Et dato ꝙ re
dundātia glorie in corpus paſſibi
le ex ſingulari diſpenſacōe fuerit pe
netratiua. ab oculis tn̄ nō glorifi=
catis videri nō potuit niſi ſuperfici
etenus. Niſi burgēs aliud ponit
miraculū circa miraculū qđ ꝯmuni
ter ponitur in amocōne obicis redū
dantie glorie. ſ. ꝙ oculi apoſtoloꝝ
fuiſſent miraculoſe eleuati: ad vi=
dendū claritatē exiſtētem in profū=
do corporis. Nec racō burgēs cōclu
dit qua vult ex lr̄ā ꝙ reſplenduit
facies eius ſicut ſol. ſol autē h̄ȝt cla
ritatem nō modo in ſupficie ſed etiā
in ꝓfūdo. Nam ſcđm burgē. in mul=
tis locis ſilitudo n̄ ē recipienda oīmo
de. quia alias eſſꝫ ꝓpꝛ̄ietas n̄ ſimi
litudo que curerat quatuor pedibꝫ.
Argumentū autē a ſimili nō valet
generaliter. quia ſtat faciem criſti
ſicut ſolem reſplenduiſſe. Et tn̄ cla
ritatē tm̄ ſuperficietenus habuiſſe

¶ Capitulū. xij.

In capitulo. xij. vbi poſtillator di=
cit ꝙ quātitas meriti nō accipitur
ſcđm quantitatē doni. Ibi burgē. di
cit ſatis bn̄ ꝗ cōformiter cū ſancto
thoma et poſtilla. Sed addit de ſuo
ꝙ criſtus nō ꝯmendauit viduā de
quātitate meriti eēntialis: qđ cōſi
ſtit in radice caritatis q̄ eſt cā ꝓxia
deuocōnis. Sed ſic dicēdo vide² xp̄m
non directe reprobaſſe errorē ſacdo
tū: dicētium ꝙ plus meretur q̄ pl⁹
offert. Hoc autem probat criſtus
eē falſum de vidua que obtulit mi
nuta duo. qꝛ maioris meriti eſt ex
magna deuocōne offerre modicuꝫ:
q̄ꝫ remiſſa deuocōne multū. quia de
us plus penſat affectum q̄ꝫ cenſuꝫ:
ſcđm beatū gregoriuꝫ. Si igit̄ vidua
ꝯmendatur ex deuocōne que ſcđm
burgenſē cauſatur ex caritate. ſeq̄
tur ꝙ eius commendacō ptinet ad
quantitatem meriti eſſentialis: cu=
ius oppoſitum dicit burgenſis.

Capitulū primū ſup euangl. luce.
In pri. ca. euangelij luce
poſtillator dicit quorūdā
etiā ſcōꝝ ſniam eſſe ꝙ za
charias pr̄ iohānis fuerit
ſummus ſacerdos. cui ſnīe adheret
burgē. ↄtra poſtilla. qui tenet ↄtra
riū. Et ꝙuis hec veritas opinionū
de ſacerdotio zacharie nō videt̄ mul
tum facere ad ſenſum lrē q2 ſiue za
charias poſuerit incenſū ut ſumm9
ſacerdos ſiue ut ſimplex: ſufficit ho
ra incēſi fuiſſe iohēm annunciatū
p angelū. Tn̄ veriſile ē zachariā nō
fuiſſe ſummū ſacerdotē: maxīe ideo
q2 tpe dn̄ij grecoꝝ a romanoꝝ ſup
iudeos: ſummū ſacerdotiū vendeba
tur. Jdō dicit ioſeph9 caypbā ſum
mū ſacerdotiū emiſſe. Non aūt eſt
veriſile ꝙ zachaias cū eſſet iuſtus
hmōi cōtractus ſimoniacos fecerit
vel approbauerit. Ea autē que bur
geñ. pro cōfirmacōe ſue opinionis
narrat vident̄ ficta. q2 ex ſcriptura
fundamentū non hn̄t. Primū qᵭ
dicit ꝙ tpe incenſi in die expiacōis
tm̄ pplˢ foris orabat. Non pbat.
q2 poterāt ſinguliſ dieb3 tpe incē-
ſi foras orare Nec ſecundū dictum
burgeñ. fundat̄ in lrā p eum alle-
gata. Dicit em̄ ꝙ filij aaron fuerūt
puniti ꝓpter exceſſū factū p eos in
feſto expiacōis Nam ex lrā p̄t ha
beri oppoſitū ꝙ peccatū illoꝝ nō fu
it factū in die expiationis. q2 ponē
incenſū illa die veri9 pertinebat ad
ſummū ſacerdotē. q2 ſolus illo die
intrauit in ſcā ſanctoꝝ. filij autē aa
ron nō fuerūt ſummi ſacerdotes: ſ3
ſimplices. ut pt3 ex eorū ↄſectione
a veſticōe Leuiti. viij. idō vel ad eos
de poſicōe incēſi illi9 Fuit igit̄ error
eorū in quotidiana poſicōe incenſi
p ſimplices ſacerdotes fiendi. in q̄
q2 ↄtra preceptū dn̄i fuerunt ebrij a
vſi igne alieno ꝓhibito puniti ſūt
ut colligit̄ leuitici. x. Nec illud peri
culū mortis ↄminatū eſt ipſi aarō
a filijs eius reſiduis et eoꝝ ſucceſſo
rib3 pro ſolo feſto expiationis Sed

in omni miniſterio qᵭ corā dn̄o fa
cere debuerūt. Jō dicit̄ ↄmunit̄ vbi
ſupra hoc eſt qᵭ locutus eſt dn̄s ſā
ctificator in hijs qui appropinq̄nt
mihi. i. qui in tabernaculo faciunt
aliqᵭ officiū ſacerdotale. Ad obiur
gandū autē vitia punitoꝝ ſubdit̄
ↄmuniter. vinū a omne qᵭ inebria
re p̄t non bibetis tu a filij tui qn̄ in
trabitis tabernaculū teſtimonij: ne
forte moriamini ſubintelligit̄. ſicut
filij puniti ob ebrietatē a igne alie
no. ideo ſeq̄tur. ut habeatis ſciam diſ
cernendi inter ſcūm a ꝓphanū. ſ. ig
nem offerendū. Conſtat igi² illū in
greſſū tabernaculi nō ſolū fieri ī die
expiacōis: nec ſciam diſcernēdi eſſe
nc̄cariam ſolū illo die. P3 igit̄ ꝙ ea
que burgeñ. pro ſua opinione ad
ducit ex plana lrā nō hn̄tur: ſed po
tius oppoſitū. Et qᵭ dicit bur. plu
res fuiſſe ſimul ſūmos ſacerdotes:
non habetur ex lrā per eū allegata ſed
poti9 oppoſitū. Nec val3 qᵭ allegat
ex euāgelio plures fuiſſe ſūmos ſa
cerdotes. q2 ſicut dictū eſt h̄ ꝓceſſit
ex auaricia romanorū a iudeorum
ambicōe qui emerūt ſummū ſacer
dotiū a romanis. a ratione ut am-
pli9 reciperent plures a plurib3 vendi
derūt qui cōtractus in zacharia nō
putatur veriſimilis.

¶ In eodē capitulo vbi ↄcepcōnis
virginis ponit̄ exemplū3 cōceptio
ſterilis nō vſq3quaq3 ſimile. ut in
quit poſtillator. Burgē. autē dicit
ipſum exemplū ſufficere ad v̄ginis
interrogacōem: q̄ non de facto: ſed
de mō fiendi queſiuit. hoc tn̄ nō vi
detur verū. q2 virgo prius a de facto
a de mō fuit ſufficient̄ inſtructa qn̄
angelus dixit. Spūſſanctus ſuperue
niet in te ꝛc̄. Exemplū igit̄ nō fuit
poſitū ad docendum virginē de ali
quo. nec virgo ſumpſit exemplū il
lud p doctrina: ſed pro ſolacio. q̄a
alias ſequeret̄ ꝙ virgo viſitās eli-
zabeth iuiſſet ad ꝓbandū exempli
dati veritatē. qᵭ falſū eſt et ↄtra be
atum ambroſiū ſup lucā qui dicit

virginē viſitaſſe nō quaſi incertaꝫ
denūciō. nec q̄ſi dubitantē de exem
plo: ſꝫ quaſi letā pro voto religioſā
p officiō. nec ut verbū angeli muti
eris in atteſtacōne ꝓbaret.
In eodē caplo vbi dr de iohanne.
Tu puer ꝓpħa ⁊c. poſtillator obij
cit qꝛ iohēs dixit ſe n̄ eē ꝓphetā. v. p
cul ſantē ſicut antiquitus. qꝛ qđ di
xit: digito mōſtrauit. vel alr̄ nega
uit ſe ꝓphetā tm̄. qꝛ fuit pluſq̄ pro
pheta. Burgenſ āt alr̄ ſoluit dicēs
q negauit ſe illū ꝓphetā. de q̄ dicit
deute. xviij. qđ ad lrāꝫ de xpō expo
nit. Sꝫ videt q iuxͣ burgē. ſolucōē
neꝫ n̄ ſatiſfeciſſꝫ querētibꝫ neqꝫ que
ſtioni. qꝛ cū prius dixiſſꝫ nō ſū ego
xp̄us. de q̄ ut dicit burgē. exponit
illud deute. allegatū. de h̄ nō queſi
erunt amplꝰ Sed cū audirēt q nō
eſſꝫ criſtꝰ neqꝫ helias. queſierūt q̄d
ḡ: ſaltem ꝓpheta es tu. Nō igitur q̄
ſierūt de ꝓpheta ꝓmiſſo in deute. p
ut burgenſ vult.

Capitulū. ij.

In caplo ſecundo vbi ihūs dicitur
ꝓfeciſſe ſapientia. poſtillator exclu
dit vnā opinionē dicenteꝫ q nō ꝓ
fecit ſcđm habitū infuſū ſed experi-
mentalem ⁊ acquiſituꝫ. Et arguit
poſtillator: qꝛ habitꝰ vterqꝫ ē eiuſ
dem racōnis circa ideꝫ obiectū. duo
autē accidētia eiuſdeꝫ ſpeciei ī vno
ſbiecto eē nō p̄nt. qualr̄ igiͣ illi ha
bitꝰ eēnt in eodē intellcū. Hic bur
genſ ſumit certamen p ſcō tho. di-
cens q illi habitus nō ſunt eiuſdē
ſpeciei. qꝛ habitus nō ſolum diſtin
guūtur p obiecta ſed etiͣ ſm princi-
pia actiua taliuꝫ habituū. Sed hec
burgē. inuolucio eſt contra cōmu-
nem philoſophoꝝ ſcolam. ſecantur
enim ſcientie queadmoduꝫ ſecātur
⁊ res. vt dicitur. iij. de anīa. Nihil
autē ptinens ad cām effectiuā po-
nit diſtinctōem in ſcientijs. qꝛ ali-
as ſciētia a diuſis preceptoribꝫ tra
dita caperet diſtinctōnem qđ falſū
eſt. nec valet qđ de ſancto tho. ad-
ducit q habitus diuſificātur diuſi
tatē medioꝝ. Nam hoc improbat
areſto. p̄. poſteri. Nam demonſtra
cio nō variatur p media. ſed ī poſt
vel latus ſubſumēdo ut dicit ibideꝫ
in caplo. augētur autē demonſtra
tiones. Nec valꝫ qđ adducit de me
dijs mathematico ⁊ naturali. nam
ſi eadē ↄcluſio probatur p diuſa me
dia ex hoc nō variatur ſcientia. qꝛ
manet eadē cōcluſio q̄uis diuſimo
de probata. ſicut ſi eadē ↄcluſio. ſ. de
us eſt vnus ꝓbaretur racōne ⁊ au
toritate. ſ. ſacre ſcripture vnuꝫ eſſet
principiū creditū. aliud autē ratio
cinatiuū. eadē tn̄ eſſꝫ ſciētia illiꝰ cō-
cluſionis: q̄uis non idem principiū
Ideo in talibꝫ bene diuſificatur in-
tellectus ſed non ſcia. quia intelle-
ctꝰ eſt habitus p̄ncipioꝝ. ſcientia
vero cōcluſionū ex p̄. poſte. princi-
pijs enī exiſtentibꝫ pluribꝫ: manet
vna ↄcluſio: per ↄn̄s vna ſcia. Nec
veꝝ eſt qđ burgenſ adducit q p̄n
cipiū actiuū ſcientie acquiſite ē lu
men naturale intellectꝰ agentis ⁊
ſcie infuſe lumen ſupernaturale. qꝛ
hmōi lumina etſi ſint p̄ncipia ma
nuductiua actuū: nō tn̄ habituuꝫ.
vn̄ etſi habitus acquiſiti ſint ab a
ctibꝫ frequētatiſ hoc ſolū eſt mate
rialiter: nō efficiēter. Ideo areſto.
circūloquendo genꝰ cauſe materia
lis dicit habitum ex actibꝰ: nō ab
actibꝫ. qꝛ actiuū reſpcū actus ⁊ ha
bitus ē potētia cū obiecto tāq̄ due
cauſe partiales ↄcurrētes ad actuꝫ
eliciendū: ex cuiꝰ actus multiplica
tione habitus fit nō tāq̄ a p̄ncipio
actiuo ſed materiali. qꝛ actꝰ n̄ mo
uet potentiaꝫ ſed ꝓducit a potētia
⁊ obiecto ↄcurrentibꝫ. ſm burgen.
igitur fieret circulacō ī cauſ eiuſdeꝫ
generis ꝓhibita phīs. lumina igi
tur dicta ↄcurrūt in ꝓductōe actuū
vt non p̄ncipia actiua: ſed ut obie
cti oſtenſiua. ſicut lumen concurrit
ad viſionē caloris. viſionem tn̄ nō
efficit ſed ſolum viſibile in potētia
ut viſio fiat oſtendit. ⁊ ſic pertiet
ad actum ſi quam cauſalitatē hēt.

Ex quo igi² actus non habet cauſa
litatē actiuā: ſed materialem reſpe
ctu habitus. ut dictū eſt. Nec tūa
illa efficiunt habitū. Nec valet qđ
burgẽ. ad ꝓbandū inducit ꝙ vide=
licet ꝙ principiū effectiuū extrinſecū
aliquid facit ad ſpecificandū habi
tum. q2 ut dicit obiectū diſtiguit a
ſpecificat habitū. Et tñ eſt princi=
piū habitus extrinſecū. Ad h̄ dico
ꝙ obiectū ſe ſolo nō ē principiū a=
ctiuū reſpectu hītus: ſed ē materia
le. q2 materia circa quā habit9 ver
ſat̄. a ſic diſtiguit a ſpecificat: ſed
actiuū a motiuū eſt nō reſpectu ha
bitus ſed potētie. a cū ɔcurſu poten
tie eſt actiuū reſpectu actus elicien
di. Ex iſtis igit̄ dictis falſis non be
ne infert burgẽ. ꝙ hītus infuſus a
acquiſitus circa idē obiectū ſint diuī
ſi ꝓpter agens naturale a ſupnatu
rale. Nā ſupnaturaliter illuīatus
naturalr̄ videt. ita ſupnaturalit̄ in
ſtructus: naturalr̄ intelligit. Hec
autē opinio burgẽ. a ſancti tho. eſt
ɔtra beatū aug. iij. de trini. ca. ix. a
beatū ambroſiū de incarna. verbi
quoꝝ ſētentia eſt ꝙ dīa origis nō
diuiſificat ſpeciē. a ponunt exēplū
de hoīe creato a gñato qui ſunt eiuſ
dem ſpeciei. volens videre hui9 opi
nionis pulchrā deductionē videat
ſcotum circa. iij. diſt. xiiij. vbi ſol=
uuntur omnia argumenta opinio
nis contrarie.

¶ Capitulum. vij.

In capitulo. vij. vbi in parabo=
la xp̄i innuit̄ ꝙ more humāo
loquendo amor orit̄ ex dono cū dici
tur. quis plus diligit. Rñſum eſt.
Eſtimo cui plus donauit. Et ſeqt̄
verbū xp̄i recte iudicaſti. poſtil. ex
ponit h̄ de humano amore: in quo
amor orit̄ ex dono. Sed in applicati
one parabole xp̄s ɔuertit ſtilū ad lo
quendū de amore dei erga nos qui
nō ē ex meritis nr̄is: ſed magẽ cau=
ſat bonū in nobis. a ē donatiu9 Jō
dixit. remittunt̄ ei peccata multa: q̄
niā dilexit multū ut ſic amor nō ſit
ex dono: ſʒ donum ex amore. Sʒ bur
geñ. hic vult abſoluē ɔtrarietatē q̄
videt̄ in littera per amorē vtilem et
honeſtum. vtrobiq3 dicendo more
humano. Scđm primū dicit rectifi=
cat̄ iudiciū ſimonis ut ex vtili ſur=
gat amor. Juxta ſcđm ſit applicaᵒ
q2 dilectione ex merito a virtute im
pendun² ei bona. Hec autē applica
tio burgeñ. laborat in equocis. q̄a
amor ɔcupiſcentie a amor amicicie
ſunt equoce amor. q2 diuerſis rōni
bus. Nō eſt autē veriſimile xp̄um
amorē equiuocaſſe. nec eſt nc̄cariū
amorē honeſtū eſſe cauſā doni ꝓut
burgeñ. vult. q2 ſtat illum amorē
eē rectū ſine omni dono dato vel ſpe
rato. alias eſſet amor mercenari9:
ꝑ ɔſequēs non honeſtus. Virt9 enī
diligitur ꝓpter ſe: per ɔſequens vir
tuoſ9 ſine reſpectu ad donū. Qz aūt
burgeñ. dicit nō eſſet veriſimile ꝙ
xp̄us ſit locutus phariſeo de amo=
re ꝑtinente ad predeſtinationem a
remiſſionē pene a culpe Hoc eſt cō
tra beatū auguſtinū in ſermone de
maria magdalena ſic exponentem
hunc paſſum. a cōtra beatū bernar
dū ſup can. ſermo. xxij. ante medi
um. Et vide de hac materia ſanctū
thomā ſcđa ſcđe. q. xvi. articulo. ij.
Ratio autē burgñ. ad ſic dicendū
nō valet. q2 ꝓpter ruditatē vel infi=
delitatē phaiſei xp̄s non voluit pre
termittere ea que fidelibȝ ad inſtru
ctionē poterāt valere. Sepe ei dixit
corā perfidis que ipſi nō intellexe=
runt: tamē eccleſie ꝓdeſſe nō ceſſat.
cui datum eſt noſſe miſterium reg
ni dei. ceteris autē in parabolis. ut
vidētes non videāt. a intelligentes
nō intelligant. Quis enim phari
ſeus modo nō intellexit: immo im=
pugnauit veritatē: dicendo intra ſe
Quis ē hic qui etiā peccata dimit
tit: nihilominus xp̄s dixit corā eo
de remiſſione peccatoꝝ quo ad cul
pam a quo ad penā. Quantū ad li
beralitatem dei precedentē mulierẽ
dilectionem: que in peccato exiſtēs

diligere nō poterat. Et q̄ ad penaꝫ
debitā: ꝓpter mulieris p̄mā dilectō
nē. vn̄ dixit. remittun² ei pctā mul
ta: q̄ꝛ dilexit multū. ¶ Ca. ix.

In caplo. ix. vbi poſtillator fac̄ ag
greſſū ⁊ diuiſionem hui⁹ capli. di
cēs. xp̄s p̄mū mittit aplos ad pre
dicandū. ſecūdo docet eos ad oran
dū: vt p̄dicator verbi dei primo per
p̄dicacōnē deſcendat ad ꝓximū. ſe
cundo p oracōneꝫ aſcendat ad deū:
ſicut in ſcala iacob vidit āgelos de
ſcendentes ⁊ aſcēdentes ⁊c̄. Iſtud
exemplū burgēſ egreferēs dic̄ ſcri
bi p oppoſitū geneſ. xxviij. Sed vi
de ibi correctū ⁊ etiā dicit ordinem
illū eē racōnabilē q̄ꝛ p̄dicator p̄mū
aſcēdat p oracōnē q̄ꝫ deſcendat per
p̄dicacōnē. Sꝫ nō videſ ꝯueniēs ta
lis ordo. Nā qui ꝯſtituiſ p̄dicator
dēt primū exercere officiū ad qḋ in
ſtitutus eſt. ⁊ ſic p̄mo alijs ꝓficere
iuxta materiā inſtitucōis ⁊ ꝯn̄r ad
deū inſtituentē ꝯuerti p oracōnē. ⁊
q̄ꝛ facit iuxta inſtitucōnē ſuū debi
tum. orare debet poſt ut ſortiaſ ef
fectū. Quilibet enim nō ſolū predi
cator prius debꝫ ſe exercere in cāpo
actōis: q̄ꝫ ad ꝯtemplacōnē accedat.
niſi enī prius cuꝫ lya cōtraxerit ad
amplexus rachelis peruenire nō me
retur. Cui non obſtat vſus eccleſie
qui p̄dicacōni premittit oracōneꝫ.
Nā talis oracō eſt peticō ſuffragij
illa autē q̄ ē porcō ꝯtēplacionis: eſt
ſurſū actio deſiderij. Sic p̄dicacōni
p̄mittitur ſtudiū ut reꝑmatur pre
ſumpcō. ſic ⁊ oracō ꝓ adiutorio: q̄
ad ꝯtemplacionē non ꝑtinēt que ē
aſcenſus ſcale ⁊c̄. Contēplacō enī
orat pro gratia ſurſū actōnis. Sed
actō orat ꝓ remocōne impedimen
ti ⁊ fruſtracōnis. Contēplacō in ſo
lo deo quietatur. actō pro ſe ⁊ alijs
ſollicitatur.

¶ Capitulū. xvj.

In capitulo. xvj. tangit poſtillator
de matrimonio indiſſolubilitate.
Sed burgenſis ſe opponit p ea que
poſuit deute. xxiiij. ⁊ mathei. xix. ſꝫ

vide corre. mathe. xix.

¶ Capitulū primū Iohis.

Iohānis p̄mo capitulo vbi
dicitur: mund⁹ p ipſum fa
ctus eſt. poſtillator dicit are
ſtotilem errasse de mundi eternita
te intelligentiaꝝ numero ⁊ felicita
te ⁊c̄. Burgē. aſſumit ariſtotilem
in ſui defenſione aſſerens eum non
errasse. quia innitebatur racōni na
turali ſcd̄m quam mundū incepiſ
ſe nō eſt ſcibile. relinquit igitur tā
q̄ꝫ probleuma neutrū: ſed miruꝫ de
burgē. q̄ꝛ ſe opponit ſcole pariſ. ſi
ne neceſſitate ⁊ ſine racōne. venera
bilis ei wilhelmus ep̄us pariſ. cū
ſcola ibidē prohibent catholicos cū
areſtotule in hijs erroribus ⁊ alijs
in ſuis libris reptis ſentire. ⁊ pre
ſertim quia ſcd̄m areſtotulem: om
ne verum vero conſonat. ſuum au
tem probleuma quod dicit neutꝝ.
non conſonat ei qḋ catholice eſt ve
rum. igitur probleuma ſuum falſū
Item ipſe idem areſtotules in mul
tis locis probat ⁊ putat demōſtra
re ſtatū in cauſis. ſtandū igiſ erit
in oī genere cauſarū ī aliq̄ p̄ma cā
ī gn̄e cāꝝ finalis ⁊ efficiētis. Ap⁹
areſtotulē aſſigñtur vn⁹ princeps ī
duodecīo methaphiſice: quē ī octa
uo phiſicorum nominat primum
motorem. Ab hoc quidem ente di
cit cunctis deriuatū eē eſſe: ⁊ celum
terram ⁊ naturam dependere. vnū
igitur ſoluꝫ ab areſtotule ponitur
independens. et q̄uis ſcd̄m beatuꝫ
auguſtinum primo de t̃nitate dif
ficile ſit plene intelligere creationē
ſm̄ viaꝫ naturalis cognicōnis. n̄ ē
tamen impoſſibile ſuppoſitis prin
cipijs dictis philoſophoruꝫ ⁊ alijs
ſimilibus. Nec per racōnes abdu
cor a veritate ut ſentiant cum are
ſtotule mundi creacōnem fore pro
bleuma neutrum ſine errore. quia
omnes rationes poſſibiles fieri cō
tra veritatem fidei ſunt ſophiſtice.

Dicit em̃ beatus hyldinus. xiiij. de
trini. Reſpuit captioſas ⁊ inutiles
queſtiones phĩe fides cõſtans. nec
humanaꝝ ineptiaꝝ fallacijs fucatũ
bens: ſpoliũ ſe prebet veritas falſi-
tati. Mirũ igiẜ de burgeñ. q̃ areſto
tulem veritatẽ dubitantẽ ꝓpter ta-
les rões captioſas dicit nõ erraſſe.
Quis em̃ ꝑ demonſtracõem veri-
tas aliqua nõ eſt ſcibilis: ꝓpter ſo
phiſma tamen ſine errore nõ dicıẜ
dubitabilis ⁊ neutra.

¶ In eodẽ capitulo vbi dicı² plenũ
gratie ⁊ veritatis. Poſtilla. volens
declarare differẽtiam plenitudinis
gratie xp̄i ⁊ aliorũ dicit. plenũ op
poniẜ vacuo. Jdcirco quot mo dis
dicıẜ vnũ: tota reliquũ ⁊c̃. Burg.
dicit illam diſtinctionẽ nõ ↄſonare
rationi. ſecũdo dicit eam ꝓpoſito nõ
bene aptari. Primuꝫ oñdit ex eo ꝙ
plenũ ⁊ vacuũ opponunẜ priuatĩe.
Priuatio vero nõ dicıẜ tot modis:
quot habit⁹ Hic dico primũ ꝙ an
tecedẽs eſt falſũ. ⁊ ↄſequẽtia nõ vꝫ.
Naꝫ ſcd̄m modũ graduatis habi-
tus accipiunẜ modi graduales pri
uationis. Habitui em̃ ſimplr̃ pfe-
cto opponi² priuatio ſimplr̃. Habi
tui autẽ partiali oppoĩẜ ptialis pri
uatio. Nã ſicut vnus ẽ magẜ vidẽs
q̃ alius ⁊ ſicut vn⁹ eſt magẜ ſciens
q̃ alius. ita vn⁹ eſt magẜ ignarus
alio ⁊c̃. Patet igitur q2 dato ꝙ ple
num ⁊ vacuũ opponerẽtur priuati-
ue adhuc quot modis dicıẜ vnum
tot modis ⁊ reliquũ. antecedẽs aũt
eſt ↄtra areſtotulẽ. iiij. phiſicorum
qui vult vacuũ potius eſſe ens pro
hibitũ q̃ priuatiuũ. Nã ſi eſſet pri
uatiuũ eſſet locus carẽs ↄtento cuꝫ
aptitudine habendi: put dixerunt
antiq̃. quos reprobat areſtotules
vbi ſupra. Quo ad ſecũdũ burgẜ.
vult oſtẽdere ꝙ poſtillator diſtincti
onẽ talem non bene applicat: ex eo
q2 ut videtur dicit bur. ſcd̄m illam
applicationeꝫ non eſſe diſtinguen-
dum inter plenitudinẽ vnius ſan-
cti ⁊ alteri⁹. q2 nullus ſanct⁹ virtu-
tis patiẜ defectuꝫ cum virtutes ſint
ↄnexe. Burgẜ. ſic replicat quaſi po
ſtillator nõ intellexerit vel intelli-
gere noluerit. Nã poſtillator loqñs
de defectu virtutis non loquiẜ de ha
bitu: ſed de gradu. Omnibꝫ em̃ vir
tutibꝫ ſimul ↄcurrentibꝫ in vno ſm̄
naturã habituũ ſtat defect⁹ in om-
nibꝫ ſcd̄m gradum. Et hoc oportet
burgenſeꝫ ↄcedere niſi velit incidere
cum begard. in clementis. Ad nr̃m
de hereticis dando gradum virtutũ
vltra quẽ quis non poſſit ꝓficere:
cum tamẽ ipſe burgeñ. dicat xp̄m
expimentaliter ꝓfeciſſe. Luc̃. ij. Ca
rens igiẜ aliquo gradu quem tam̃
poſſet habere: ſcd̄m illam carentiaꝫ
⁊ priuationẽ: põt dici vacu⁹ ſi ſaltẽ
vacuũ ⁊ plenũ ſint priuatiue oppo
ſita put burgẜ. vult.

¶ Capitulum. ij.

IN ca. ij. vbi dicıẜ ꝙ iĥus fecit
flagellũ quaſi de funiculis: di
cit poſtillator ꝙ ꝓbabiliter põt cre
di ꝙ xp̄s cingebatur funiculo quẽ
duplicando fecit quaſi flagellum.
Burgẽſis dicit ꝙ ꝓbabilius ſit op
poſitũ videlicet ꝙ cinct⁹ fuit ſic ho
mines ↄmuniter. allegat ad id Cri
ſo. dicens ꝙ xp̄us nihil oñdit pre
ter vitã ⁊ iuſticiã: dimittens iohã
ni ieiunio fulgere. ipſe ↄtraria via
inceſſit ad menſã intrans publica
noꝝ manducãs ⁊ bibens. Et ita di
cit burgñ. dicendum eſſe de veſtitu
xp̄i q̃ſe non habuit ſicut hic auſte
ram vitã ducentes. Sed ſalua reue
rentia criſo. xp̄s in ieiunio tantam
auſteritatẽ oñdit ꝙ poti⁹ fuit in eo
ammirabiẜ q̃ imitabilis etiã a io-
hanne. q̃ nunq̃. xl. ↄtinuis diebꝫ ⁊
noctibꝫ ieiunauit ut xp̄s Qui ſi ali
qñ cuꝫ peccatoribꝫ ⁊ publicaĩs mã
ducauit. nõ ex hᷣ viã oppoſitã tenu
it: quinimmo maiori pfectione h⁹
modi actus exercuit q̃ iohãnes ie
iunauit. Opera em̃ ↄdeſcenſionis ⁊
impfectionis que patent in fuga ⁊
locutis ⁊ huiuſmodi conuerſacõne
cũ peccatoribꝫ. in xp̄õ nullã arguũt

imperfectionē: nõ eſt igiť ꝓprie di‐
ctū xp̄m inceſſiſſe cõtria via perfe
ctioni vel via ꝯtraria ad virtutem
quācunqꝫ ptinente· Nec viꝺꝛ ꝓpe
dictū ꝙ xp̄s nihil oñdit niſi vitā ⁊
iuſticiā· ſi vult excludere opa ſupe
rogacõnis ⁊ auſteritatꝭ· falſū ē· in
firmis em̄ ꝯdeſcēdere ⁊ opa impfe‐
cta ex maxima pfectõne facere p lo
co ⁊ tpe et oportunate· nõ eſt via cõ
traria incedere· Nec neceſſariū ē di
cere xp̄m funiculos de ligatuā boū
pro flagellis faciendis recepiſſe ut
vult burgē· ſicut eī boues p funes
ducūtur: ita per flagella ire ꝯpellū
tur· quapropť ita cito xp̄s inueniſ
ſet ducētū flagella ſicut funiculos
Tantū viꝺꝛ burgꝭ· odiū ꝯ poſtilla‐
toreꝫ habuiſſe ꝙ nõ potuit pacifice
loqui· Sꝫ videtur frequēter occaſio
nes queſiuiſſe ad ſenſū litteralem
modicū pertinētes· ¶ Ca· iiij·

In caplo quarto vbi dicitur· Qui
biberit ex hac aq̄ nõ ſitiet amplius·
poſtillator quandā apparētē ſacre
ſcripture cõtrietatē ſoluit· q᷑ de ea
deꝫ aq̄ dꝛ eccaſti· xxiiij· Qui me bi‐
bēt adhuc ſitiēt· Dicit em̄ poſtilla‐
tor ſitim vno mõ ſignificaē appeti
tū alteri9 rei ab aqua· ſ· ſpūali que
eſt grā: de q̄ ſermo per cui9· ſ· ex̄nee
rei adepcõnē ſitꝭ nõ extīguitur: ſꝫ po
tius augeť Alio mõ dicit ſiti ſigni
ficare deſideriū eiuſdē rei habite ad
habēdū perfecti9· vt hñs deū p gra
tiam· deſiderat eum habere per glo
riā· ⁊ ſic vera eſt autoritas de eccle‐
ſiaſtico allegata· p̄mo mõ āt ītelli
giť verbū xp̄i: q̄ biberit ex aq̄ quā
ego dabo· i· grā: non ſitiet ineternū
appetēdo· ſ· rē temporaleꝫ· q᷑ qui ve
re hꝫt deū p grām: extra ip̄m nihil
cupit habere· cum hoc ſtat ꝙ deſide
rat eundē habere perfectius ſitiēdo
adhuc: prout ſonat autoritas ec‐
cleſiaſ· xxiiij· Burgenſ autēꝫ quaſi
nolens intelligere verba poſtilla‐
tois· dicit ſcḋm primū modū ſitim
non extingui· q᷑ hñs rem ſpiritua
lem magis eam appetit hı̄c Et ecce
ꝙ burgenſis nõ intellexit vel intel
ligere noluit ꝙ poſtillator dicit ſiti
primo mõ ſignificaē appetitū rei ex̄
nee a gratia· ⁊ illa eſt res tempora
lis: cuius appetitus per adepcõem
gratie vel minuitur vel omnino ex
tinguitur· Nam quāto plus quiſqꝫ
pcipit de gratia: tāto min9 ſapit ei
id qꝺ hꝫt natura· ī quantū enim re
gnū gratie dilatatur: intātūꝫ pecca
ti ptās minuitur· Verba ſūt beati
bern̄· d· li· ar· c· xij· Grā em̄ habētē
trahit ad contemptū ſui: ⁊ amoreꝫ
dei inq̊t richar· et eſt ꝯmunis ſentē
tia ſanctorum doctorū· ſcḋm appe‐
titum igitur rei extranee verum eſt
verbū criſti· Et ſi dixerit burgenſ
hñs gratiaꝫ ſitit gloriam prout in
poſtilla· igitur ſitꝭ non extinguitur
cõcedo· quia ille eſt intellectus au
toritatis eccleſiaſtici· xxiiij· ſed illa
ſitꝭ non eſt alterius rei ſed eiuſdeꝫ·
quia gloia eſt gratia cõſūmata·
falſum igitur eſt ꝙ burgenſ finali
ter dic̄ ꝯ autoritatē eccleſiaſtici ītel
ligendā etiā de ſiti primo modo vt
patet ex predictis· dictū cuiꝰ· p bur
gen· adductū poſtillatori bene in
tellecto ꝯcordat· q᷑ qui habet gra
tiam hꝫt fontem vn̄ hauriat ut p̄‐
ter illud qꝺ ad illum fontem perti
net non ꝯcupiſcat·

¶ Capitulū· vij·

In capitulo ſeptio vbi dicitur· mea
doctrina non eſt mea· vbi poſtilla
tor ponit verba beati auguſti· ī cla
riſſima ſūma ſic· mea doctrina non
eſt mea: quaſi diceret· Ego q̄ ſū do
ctrina patris: qui non ſum a mei‐
pſo ſed a patre ⁊cꝭ· Hanc intellig
bilem ⁊ ſummariaꝫ ex dictis beati
auguſtini reductam vitatem bur
genſ ſine calumnia non reliquit·
⁊ tamen idem finaliter dicit· vt pa
tet intuenti ſuam allegacõnem·

¶ Capitulū nonū·

In capitulo nono· vbi diſtinguit
poſtillator cecitatem mentis tripli
citer· et vtiliter etiam declarat quo
modo ſe habeat ad peccatum·

Silēca ignorantiã. Non hñs bur.
vnde inuaderet poſtil. dicit eũ acci-
pe cecitatẽ mentis ⁊ ignorantiã in
dĩnter. qḋ tñ falſũ eſt. ut ꝫ ex textu
cõe poſtil. Nec ẽ gñaliter verũ. oẽm
mentis cecitatẽ eſſe pctm̃. qꝛ aliq̃ ẽ
pena peccati precedentis.

¶ Capitulum decimũ.

In ca. x. poſtil. diſtinguit mer
cedẽ ab hereditate Burgẽ. occa
ſionẽ q̃rens dicit p̃mia ſcõrum dici
merces in vtroqꝫ teſtõ. inepte ↄclu
dens ex hꝫ ꝙ hereditas ꝓpe debꝫ dici
merces. ⁊ diſtinguẽs de merito cõ-
grui ⁊ cõdigni ſe inuoluẽs: ↄcedit
qḋ in poſtil. redarguit .ſ. diſtinctio
nẽ hereditatꝭ ⁊ mercedis. Vñ ſciẽdũ
ꝙ vbi in ſacra ſcriptura vita beata
merces dr̃ nõ eẽ ꝓprie intelligendũ
ſed trãſſumptiue. utputa ſic merces
in hũanis datꝛ p ope. ita in dĩnis
non ſm ꝓprietatẽ: ſed ſimilitudinẽ
Merces ei eterna nõ hꝫ ortum ꝓprie
ex ope: ſꝫ opis acceptabilitate. ⁊ hꝫ
ſm ↄgruitatẽ. ↄgruũ em̃ ẽ cũ hoĩes
faciunt qḋ pñt: ꝙ de⁹ ea acceptet ⁊
grãm ↄferat. vñ fiat ↄdignitas in
ope.

¶ Capitulũ. xi.

In ca. xi. vbi dr̃. lazar⁹ lãguẽs
dicit poſtil. ex hoc infirmitatẽ
fuiſſe p naturã incurabilẽ. qꝛ infir-
mitas curabilis ꝓpe nõ dr̃ languor
Bur. dicit ꝙ lãguor nõ dicit incurã
bilitatẽ. qꝛ illi termino additꝛ ali⁹
termi⁹ ſignificãs magnitudinẽ. ij.
pali. xxiiij. vbi dr̃ magn⁹ languor
Ibi dico ꝙ magn⁹ refertꝛ ad inteſi
onẽ dolorꝭ. qꝛ multi morbi incura-
biles ſũt pui doloris. ut tiſis. ydro
piſis ⁊cꝭ. quidã aũt inteſiui dolorꝭ
ſunt. ſic febres ⁊ hmõi. Cum igiꝛ in
ſcptura lãguori addiꝛ magtudo: lã
guor ptinet ad incurabilitatẽ. ma
gnitudo ad doloris inteſionẽ.

In eodẽ. ca. vbi dr̃. collegerũt põ
tifices ⁊ pharisei ↄſiliũ. dicꝛ poſtill.
pontifices fuiſſe de tribu leui. phari
ſeos ãt ut ĩ pluimũ de tribu ſimeõ
Iuxͣ illam ꝓpheciã iacob dicẽtis. ſi
meõ ⁊ leui frẽs vaſa iniq̃tatis bellã
tia. in ↄſiliũ eoꝝ nõ veniet aĩa mea
Burg. fortaſſe de tribu leui p mag
nã digreſſionẽ vult ſaluaꝛ leuitas
ut diſtinguuntꝛ ↄ̃ ſacerdotes q̃ ab a
aron dñderũt: dicẽs eos nunq̃ ydo
latraſſe nec in mortẽ xp̃i ſẽſiſſe. qḋ
verũ ẽ ſicut nõ credim⁹: rõnabile fu
iſſet leuitas ut ſic diſtictos. etiaꝫ a
vindicta mortis xp̃i preſuari. vel
ſaltẽ ad fidẽ xp̃i pre alijs ↄuerti qḋ
factũ non ẽ. De ↄũſione em̃ iudeoꝝ
legim⁹ de ſacerdotibꝫ ↄuerſis actu.
iiij. Multa turba ſacerdotũ obedie-
bat fidei. de leuitꝭ nihil in ſpeciali.
Preſumo igr̃ ↄtra burgẽ. qꝛ fruſtra
eos excuſat.

¶ Ca. xij.

In. ca. xij. vbi inq̃it poſtilla.
q̃re ↄtra lazaꝝ mouebãꝛ iudei.
ut cogitarẽt eum interficere. Rñdet.
qꝛ fuit vir nobilis ⁊ famoſus. Ideo
eius reſuſcitatio fuit famoſior ⁊ in-
fidelibꝫ plus odioſa. Burgeñ. oppo
nit ꝙ illud non fuit ꝓptꝛ nobilitatẽ
lazari. ſꝫ ꝓpter nobilitatẽ miraculi.
qꝛ fuit maximũ miraculũ xp̃i. Sed
nõ video q̃re fuit maius miãculũ q̃
ſuſcitatio filij vidue ⁊ filij archiſina
gogi.

¶ Capitulum. xiij.

In. ca. xiij. vbi dr̃. cepit lauaꝛ
pedes. poſtillator dicit lutoſos
qꝛ nudi pedes ibant. Burgeñ. ſe op
ponit hic ſicut marci. x. vide ibi cor
rectũ. Qḋ hic ſpecialiꝛ dicit de abra
hã qui obtulit angelis pedũ lotu-
ram ꝓut dicit geñ. xviij. iuncta au
toritate beati dyo. xv. angelice ie-
rarchie eſt ↄ̃ burgẽ. qꝛ ibi dr̃ ange
los ſp apparuiſſe nudi pedes

In eodẽ. ca. vbi dicitꝛ. manda
tum nouum do vobis. poſtilla
tor illi⁹ nouitatis dat duplicem ra
tionem. Vna eſt ꝙ dicitur nouum
ꝓpter anime innouationem. Alia.
qꝛ differentiã noue legis a veteri cõ
ſtituit. Burgeñ. hic facit cauillati
onẽ ↄtra rationẽ vtrãqꝫ Contra pri
mã. qꝛ ſacramenta innouãt aĩam
inſtrumẽtaliter. de⁹ principaliter.
ideo ꝓpter innouationẽ aĩe poti⁹ de
buit dici. ſacrm̃ nouuꝫ do vob. Hic

dico ꝙ aliud eſt innouare animaꝫ
effectiue. aliud formalit᷑. deus effe-
ctiue renouat: ad idē gen⁹ cē redu-
citur inſtrumentū: qđ ecc̄ efficit ſuo
mō. Sꝫ grā ꝛ caritas formalr̄ reno
uant aīaꝫ. Hec āt grā et caritas p
deū infūdit᷑ in baptiſmo: p quā tā
q̄ꝑ ꝓ ꝓpriā formam meriti: mādati
noui fit impleco͞ Innoua᷑ igi᷑ aīa
effectiue p caitatꝭ infuſionē. Inno
natur aūt formalr̄ p mādati execu
tionē: q̄ fieri nō pōt ſine habitu illo
infuſo. Eſt igit᷑ cauillaco͞ burgſ. tē
ptatiua: ꝑtractō etiā ſecūde rōnis ē
q̄dam tēptatiua cauillaco͞. Nā dif
ferētia noue legis ꝛ veteris teſta-
mēti eſt timor ꝛ amor. Opa ei legꝭ
erāt ſuilia ꝛ q̄ſi mercēnaria. Opa
auteꝫ gratie amoroſa. Et ideo q̄ ſb̄
lege erāt dicebātur ſerui. qui autē
ſb̄ grā dicūtur filij ꝛ amici. Māda
ta illis data erant deſpotica. Iſtis
data ſūt regalia et politica: q̄ꝛ deus
illis mandata dedit ut ſeruis. iſtis
ut filijs liberis et amicꝭ. ex qua dif
ferētia bene accipitur nouitas mā
dati. Ea auteꝫ q̄ burgſ. ponit ad de
clarandū mandati nouitatē nō ſūt
multū ꝓbabilia. Primuꝫ dictū ei⁹
eſt ꝙ nouitas illa attendit᷑ penes
ꝯſilia ſupaddita. Nam in veteri le
ge ut dicit n̄ dabant᷑ cōſilia ſed tm̄
p̄cepta. Hoc aūt dictū eſt con̄ litte
raꝫ veteris legis que diſtinguit in
multꝭ locis p̄cepta a cōſilijs. Dia᷑
nāqꝫ pū. p̄. Deſpexiſti omne ꝯſiliū
meū. Et ibideꝫ. xxx. cuſtodi legem
atqꝫ ꝯſilia. ꝛ ſic de alijs Scđm dcm
burgē. eſt ꝙ oīa de neceſſitate ſalu
tis ptinentia ad impleco͞em prece-
ptoꝝ caritatꝭ in quibꝫ tota lex pen
det ꝛ ꝓphete. ad plenū cōtinent᷑ in
veteri lege. Sed h̄ dictū videt᷑ ꝯtra
planā lrāꝫ math. v. vbi đr niſi. ha
būdauerit iuſticia vrā plus q̄ꝑ ſcri
baꝝ ꝛc̄. nō intrabitꝭ in regnū celo
rū. Vbi glo. Juſticia illoꝝ manda
ta moyſi. impleco͞ illorum iuſticia
xp̄i. Illa a pena libeāt. iſta ſaluat
Et ꝯ mandatū criſti nō eſt ꝯtrariū
legi. ſed latius in ſe legē cōtinens.
qui em̄ nō iraſcitur: nō occidit. ſed
nō ecōtra. tolle iraꝫ: ꝛ homicidiū n̄
fit. illa ei ſi ꝑſeuerābat a pena ſēſus
nō tm̄ de pena dāni. Ideo obſeruan
tia veteris legis nō ſufficiebat ad
ſalutē ſine exp̄ſſione criſti ſuperad
dita. vetera ei ꝛ noua p̄cepta eadeꝫ
ſūt ſm ſbam. ſed differūt ſm maio
rē ꝛ minorē expreſſionē ꝛ vtilita-
tē ſm beatū aug^m. xvj. de ciu̅ta. ca.
xxvj. ꝛ p̄. retracto. c. xij. Terciū di-
ctū burgē. eſt ꝙ ea q̄ ad pfectōem
impleco͞nis p̄ceptoꝝ ptinēt. in le-
ge noua in ꝯſilijs ꝯtinētur. ſed hoc
videtur falſū. Nam ſtat aliquē p
fectiſſime deū diligere: qui tm̄ nō ven
didit omnia ſua ꝛ dedit paupibus
prout exemplificat btūs aug⁹. pri
mo de ciui. dei ca. x. de paulino ep̄o
nolēſi. Et burgē. idem vult ſupra
ca. xij. in correptorio primo. Ideo
ſine obſeruantia cōſilioꝝ criſti pōt
eſſe pfectus dei amator. Ceterum ſi
perfectō obſeruantie dilectionis p
ximi potiſſime continetur in eo q̄đ
hic dicitur. diligatis inuicem ſicut
dilexi vos prout burgēſ dicit. Tūc
ſequitur illud fore dictum per mo-
dū cōſilij cum tamen dicatur in lit
tera mandatū nouū. Sed burgenſ
hoc volens euadere dicit ꝙ debet in
telligi ſolis apl̄is mandatū. Com
munitati autē fidelium ſit conſiliū
Sed hoc videtur irracōnabiliter di
ctum ꝛ in nulla ſcriptura fundatū
ſed fundatur ſuper falſa ymagina
tione. ymaginat᷑ em̄ ꝙ criſt⁹ dile-
xit nos in ſummo gradu pfectōnis
Intenſiue. extēſiue et effectiue: ad
quem graduꝫ diligendi: q̄ꝛ nō pōt
homo de cōi lege pertingere. Idcirco
xp̄s eū nō precepit. n̄ enim criſt⁹ p̄
cepit alicui impoſſibile. habet igi-
tur ut dicit burgenſis vim conſilij
nō precepti. cum dicitur. diligatis
inuicem ſicut dilexi vos. Sed idem
argumentum eſt de apoſtolis ſicut
de alijs. Nemo em̄ ex eis ad ſum-
mū gradū perfectōnis pertingere

põtuit intenſiue. extenſiue a effecti
ue. Oppoſitũ eñ huiꝯ damnatur in
clementīs ad nr̃m de hereticis. Unde
etiã neqꝫ aptis eſſet mandatũ pari
ratione q̃ ceteris mandatũ non. cu
ius tñ oppoſitũ dicit burgeñ. Pro
burgeñ. igit̃ a ſuorũ imitatoꝝ ꝯſo
latione dico ꝙ burgẽ. deceptus eſt
putans eſſe ſimilitudinē currentẽ
quatuor pedibꝫ. Scḋm eñ eundem
burgẽ. in multis locis nulla ſimili
tudo debet vniuerſalit̃ accipi. qꝛ iã
non eſſet ſimilitudo: ſed idẽptitas.
Jdcirco ꝑticulariter accepta hec ſi
militudo. ſicut dilexi vos non cogit
burgẽ. ad dicendũ manifeſtũ pre
ceptũ fore ꝯſilium. qꝛ non ſequit̃.
diligatis ſicut dilexi: ſed ego dilexi
in ſũmo gradu ꝑfectionis. igitur a
vos. Sicut nõ ſequit̃. ſicut ſe habet
ſẽſus ad ſenſibilia ita intellectꝯ ad
intelligibilia. ſed ſenſus ꝑcipit ſua
ſẽſibilia materialr̃. ergo intellectꝯ
intelligibilia. totũ antecedẽs eſt ve
rum. ꝯſequẽs impoſſibile. ſicut eñ
vniuerſalr̃ accipiendo ſiĺitudinem
multi lapſi ſunt in ꝑiculoſos erro
res. Jta a ioachĩ abbas arguebat
ex illa ſimilitudine Pater oro ut ſi
deles ſint vnũ ſicut ego a tu vnũ ſu
mus. ſed fideles non pñt eẽ vnũ ni
ſi collectiue. ergo ꝑſone diuine nõ
ſunt in ꝯmuni eſſentia: ſed collecti
ue q̃ error damnaᷓ de ſumma trini.
a fide catholica damnamꝯ. Unde
beatus grego. aliter exponit illud
mandatũ ꝙ burgẽ. Dicit eñ. dili
gite inuicẽ ſicut ego dilexi vos. hoc
eſt. amate inuicẽ ad qḋ amaui vos
Sic igit̃ accipit̃ ſimilitudo quo ad
terminũ amoris. qꝛ amor dei erga
nos ordinat̃ ad grãm a glãm. Jta
a nr̃ amor inuicẽ. etiam ꝙuis ſcḋꝫ
intenſionẽ modoꝝ non ẽ nobis poſ
ſibile xp̃o aſſimilari in dilectiõe: tñ
in extẽdendo ad omnes etiã hoſtes
poſſibile ẽ: immo nõ difficile. qꝛ de
diligendis inimicis nemo vnꝗ̃ in ve
ritate potit ſe excuſareẽ: ut vult beatꝯ
auguſ. in ſermone ꝯmuni. Eſt igiᷓ
preceptũ caritatis ſic extenſũ. nouũ
a leue reſpectu ꝓximi. multo autēꝫ
leuiꝯ reſpectu dei qꝛ voluntas ſeque
do rectam rõnem in deo nihil reꝑiẽ
põt niſi diligibile. qꝛ nõ niſi bonuꝫ:
immo optimũ ꝑ ꝯſequens ſup oĩa
diligendũ. Oportuit igit̃ burgeñ.
alium habere reſpectũ quando cir
ca. xx. ca. exodi dicit preceptũ de di
lectione eẽ arduiſſimũ. vide ibi

¶ Capitulum. xiiij.

IN. ca. xiiij. vbi dicit̃. Surgite
eamꝯ hinc. dicit poſtilla. mani
feſte oñdi ꝙ xp̃s fuerit in aliquo lo
co medio inter domũ in quo come
dit paſcha a ortũ. Jn quo illa ver
ba notabilia dixit diſcipulis. Unde
dicit hilariũ non ꝯſonare littere. q̃
in. ix. de trini. ſe reſtringit ad ſoluꝫ
illa duo loca. Qḋ burgẽ. egreferẽs
dicit euangeliſtã etiã ſicut hilariũ
nõ expreſſiſſe mediũ locum. ſed ſa
tis manifeſtum ẽ ex lrã ꝙ fuerit lo
cus medius: ꝙuis non det̃minate
exprimatur.

¶ Capitulũ decimumoctauũ.

IN. ca. xviij. vbi dicit̃. Et ipſi
non introierũt pretoriũ ne cõ
taminarent̃ ſed manducarent paſ
cha. Poſtillator dicit ꝙ intelligen
dũ ẽ de manducacõne panis azimi
nõ paſchalis agni. Burgẽ. opponit
ꝑ ſuam minꝯ autenticã ꝯputacõeꝫ
a digreſſionẽ quã ponit math. xx
vi. Et ſi intelligi dẽret de eſu agni
ꝓut burgẽ. vult. Ratio ioh. euãge
liſte valeret ꝯtra nicodemũ a alios
ſepulture xp̃i intẽdentes qꝛ fuiſſent
ꝯtaminati ex tactu mortui. ꝑ conſe
quens inabiles ad mandcandum
paſcha ſic acceptũ. Unde de eis dice
re oportuit. Et ipſi nõ ſepelierũt eũ
ne ꝯtaminarẽtur: ſed manducarẽt
paſcha. ſicqꝫ falſificarẽtur oẽs euã
geliſte. Et puto ſi ꝯputatio burgẽ.
eſſet vera ꝙ non fuiſſent a iudeis ꝑ
miſſi ſepelire mortuuꝫ. celebritate
paſchali iã inchoata. que incepᷓ a
veſpera ferie ſexte ſcḋm burgẽ. ꝯpu
tationem.

A 971 522

¶ Capitulū .xix.

IN ca. xix. poſtil. dic̄ de auaricia cru
cifigentiū in eo ꝙ veſtes xp̄i eccͣ pa
rū valētes rapuerīt. Burgē. oppoīt
dicēs: ꝙ non ē veriſile ꝙ milites q̄
ut cōīt ſe honeſtos ꝛ liberales oſtē
dūt. auariciā ſi quā imediate hūe
rūt publice demōſtraſſent. ego āt
puto illos n̄ fuiſſe milites ſm cōez
ſeculi dignitatē. Nā hij nō ꝯſueue
rūt ad tam vilia officia lictoꝝ ꝛ ſu
ſpenſoꝝ deputari. ſꝫ fortaſſis illē tē
poribꝫ vocabāt milites ſuiētes rei
publice in execucōe iuſticie. Naꝫ de
ſolē militibꝫ ſm dignitatē nō dr̄. ne
mo tenet ſuis ſūptibꝫ militaē. i. rei
publice ſeruire ſꝫ eccͣ de ceteris. Mi
les āt cōi noīe dr̄ a militādo ſic cun
cti ſeruiētes reipublice pn̄t dici mi
lites a militādo. i. ſeruiēdo q̄ etiaꝫ n̄
tenent ꝓprijs ſtipēdijs militare. Si
tn̄ ꝓpe dicti ſunt milites nō mirꝝ ꝙ
oſtēdert ſe publice auaros: q̄ ſe oñ
derūt diſcolos ꝛ publicos ribaldos
ī multē ꝯ iſtm: pter ymno ꝯ ꝯſuetu
dinē ēca interficiēdos: vtꝫ in potōe
felē. illatē ꝯuiciis: q̄ fieri nō ꝯſueue
runt ab honeſtis coñ morti adiudi
catos. In eodē ca. vbi poſtil. dicit
crucifixionē factā ꝑma die paſche q̄
eāt apᵈ iudeos ſolēnis. bur. ꝓpter
ſuaꝫ ſingularē min9 tn̄ autēticā cō
putacōnē dic̄ ꝙ paſceue nō erat ſo
lēnis apud iudōs: qḋ qꝛ dubiū eſt
eo ꝙ fūdat burgē. factū ſuū ſup ob
ſeruātia tradicōis phariſayce: quā
xp̄us coñ dei p̄ceptū nō admiſit. p̄
ceptū aūt dei fuit ꝙ. xv. luna ꝑma
mēſis eſſꝫ celebris. Cōſtat āt paſce
ue fuiſſe. xv. luna. q̄a hīa. xiiij. eccͣ
ſm burgē. xp̄s cenatᵗ. allegās igiē
tradicōes coñ dei preceptū cū burgē
audire dēt: q̄re trāſgredimi p̄ceptū
ꝓpt̄ trādicōes vr̄as. Admiſſo tamē
ꝯputo burgē. etſi paſceue tota dies
nō fuiſſꝫ celebris vſqꝫ ad veſpaꝫ to
tpe ſepulture celeberrima fuiſſꝫ. qꝛ
ſm cū paſcha ꝛ ſabbatū ꝯcurriſſet
ad veſperā quādo apud iudōs inci
pit feſtiuitas ſequentē diei.

8505